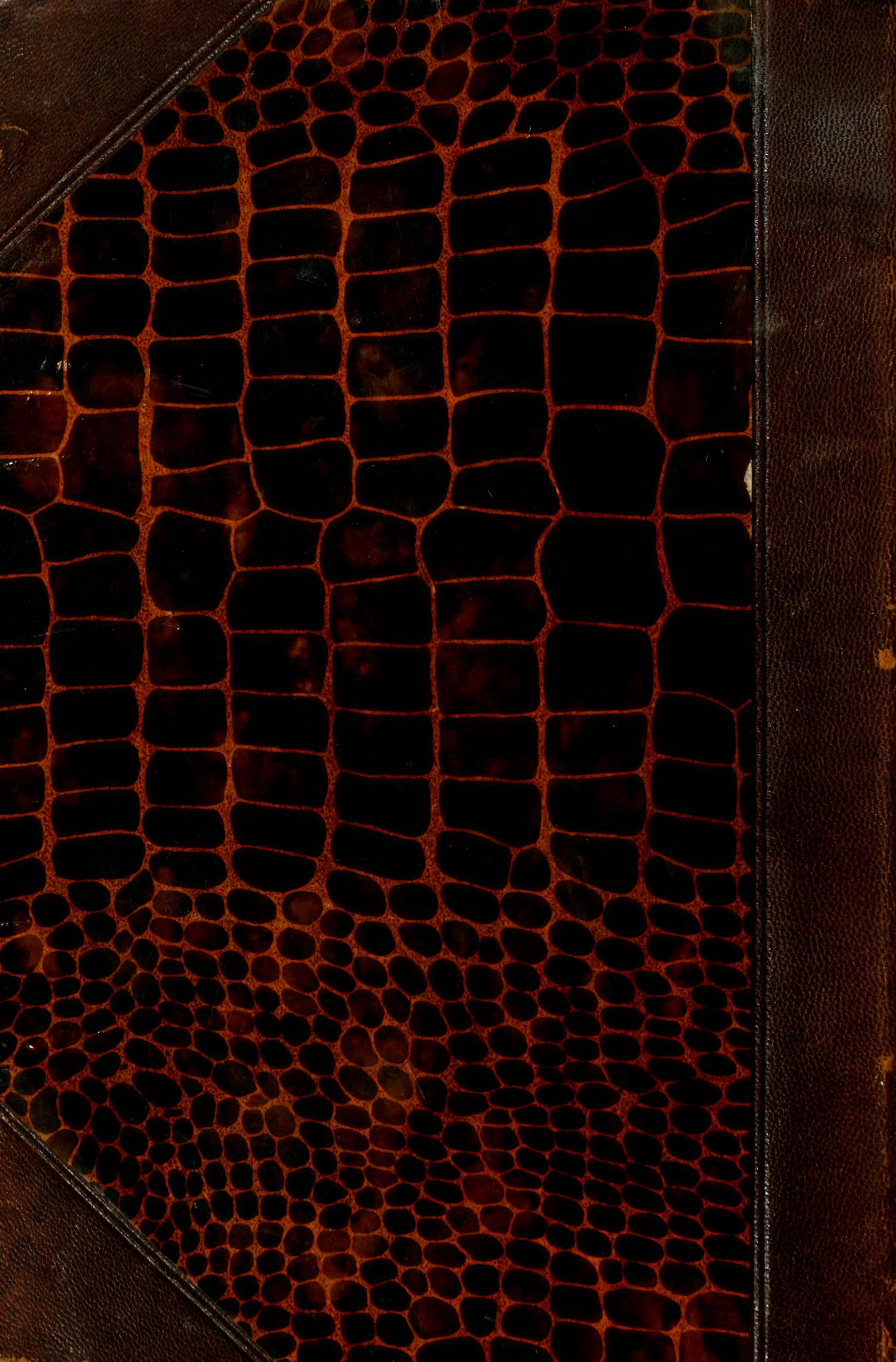

سعید پاشانك خاطراتی

اوچ جلددن مرکبدر اوراق متممه‌یه مخصوص جلدلرده بشقه‌در

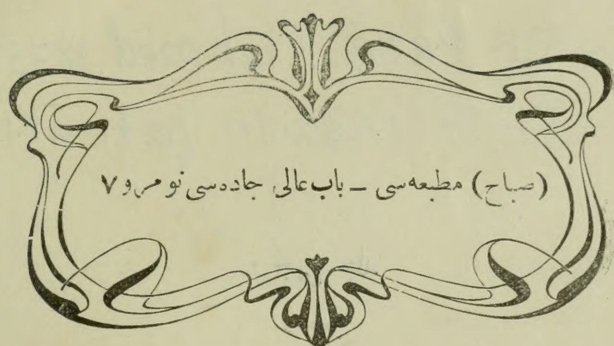
Sa'īd Pāşā, Meḥmed, 1838-1909
Sa'īd Pāşānın ḫatırātı

برنجی جلد

درسعادت

« صباح » مطبعه‌سی — باب عالی جاده‌سی نومرو ۷

۱۳۲۸

(صباح) مطبعه‌سی ـ باب عالی جاده‌سی نومرو ۷

LIBRARY
OCT 19 1965
UNIVERSITY OF TORONTO

مقدمه

منسوب اولدیغم ملت ودولته اوان مأموریتمده حسن خدمته وقف نفس ایتمش احیان معزولیتمده تجدد منصب ایچون زمانه‌ده جاری اولان مراجعات وتشبثاتدن اتقاء واختیار انزوا ایله وطنك سعادت حالنه ، پادشاهك مصالح عامه‌ده موفقیتنه حصر مناجات ایلمش اولدیغم حالده نهایت بر سفارته مراجعت وتحریٔ چارهٔ هجرت وسلامته مجبور اولوشمك اسبابندن حسب البشریه متأثرم . جالب نظر دقت اولور اعتقادینه مبنی خاطراتمی بر درجه‌یه قدر یازمق ایستدم . لکن حالی تمامیله تصویر ایده‌مم . یازیله‌جق شیلر الجرعة تدل علی الغدیر مألنه تقریب معنادن عبارت اوله‌جقدر . صدده کیرمزدن اول ترجمهٔ حالمدن بحث ایده‌یم . صدارت خامسه‌ده نه طرفدن ویرلدیککنی بیله میورم . اوراق حوادثك لسان مطردله نشر ایلدکلری ترجمهٔ حالمده ماینن باش کتابتندن اول شورای دولت ملازملرندن اولدیغم وخدمت دولته شورانك تاریخ تشکیلنده بدأ ایلدیکم یازلدیغی کبی مراد بکك آوروپا مطبوعاتندن بعضلرنده مندرج رساله‌سنده دخی جلوسده معیت کتابتیله سرایه کیده‌رك بعده باش کتابته ارتقا ایلدیکمه ، محاربه‌ده منتج مصائب اوامر امضا ومدحت پاشا وسردار عبدی پاشا کبی ذواتی امحا ایله مسند اقتداره کلوب آندن صکره تصحیح مسلك ایتمش اولدیغمه دائر فقره‌لر وار ایسه‌ده هیچ بری طوغرو دکلدر . خدمت دولته یتمش سنهٔ هجریه‌سنده دخول ایتدم . آتیده‌کی ایضاحاتله ثابتدرکه شورای دولته ملازملکله دکل باش معاونلکله داخل اولمشدم . دیکر باش معاونلر سعدالله پاشا ، آرتین پاشا وساقزلی اوخانس افندی کبی ذوات ایدیلر . یعنی ذات مورانه‌مك اهمیتی یوق ایسه‌ده اوزمان باش معاونلکك بر اهمیتی واردی .

مأموریت سابقه‌م اولان مطبعهٔ عامره وتقویم وقایع مدیرلکلری معاشی معاونلك معاشی کبی بشبیك غروش ایسه‌ده مدیرلك مأموریتی او اثناده مناصب معتبرهٔ دیوانیه‌دن اولدیغیچون موافقتم استحصال اولنمقسزین باش معاونلکه تحویل مأموریتمدن طولایی کندیمی مغدور کورییوردم . جلوسدن مقدم بولندیغم سائر

مأموریتلر ایسه آتیده بیان ایدلمشدر . پدرم علی نامق افندینك طهراندن عودتیله
استانبولده ارتحالی اوزرینه ارضرومده افرادی کثیر بر عائلهنك قید اعاشهسی
اوزرمده قالدیغندن موظفاً ارضروم تحریرات قلمنه کیردم . بر مدت اوراده
بر مدت آناطولی حرب اردوسی امور تحریریهسنده بولندم . یتمش بش سنهٔ هجریهسی
اوائلنده استانبوله کلدم . مجلس والا اعضاسندن خواجه درویش پاشا بعده مشیر
حلیم پاشا بعده مدرس عثمان پاشانك تحت ریاستلرنده اولهرق مالیه نظارتنده تشکل
ایدن محاسبات حربیه قومیسیونی کتابتنده استخدام اولوندم . سنهٔ مذکوره
خلالنده مجلس والا خلفاسی سلکنه داخل اولهرق یتمش طقوز تاریخنه قدر
سلك خلفاده قالدم . بو مدت ظرفنده ایکی کره مأموریت موقته ایله طیشاری‌یه
کیتمش ایدم که بری صدراسبق رشید پاشا مهردارلغنده تنفذ ایدن بهجت پاشا ایله
خلفلرینه عائد مساوینك تحقیقاتی ایچون قرهسی سنجاغنه اولوب ارادهٔ سنیهیه وفؤاد
پاشانك صدارت اولیسنده ویردیکی تعلیمات تحریریهیه مستند ایدی . [صورت تعلیمات
١ رقیله اوراق متممه قسمنده مسطوردر] دیکر مأموریت موقته دخی اوائل عهد
عبدالعزیز خانیده سلانیك ، مناستر ، ترحاله ، یانیه ایالتنه ایدی . تفتیش مأموریتی
نزدنده هم باش کتابت همده والیلر داخل اولدیغی حالده عموم مأمورین ملکیهنك
محاکاتی ایچون متشکل قومیسونك ریاست وظائفنی ایفا ایتمشدم . اول و آخر ضبطیه
نظارتنده بولنمش اولان حسنی پاشا اول وقت یانیه والیسی اولوب محاکمه ایتدیکم
ذواتدن ایدی . شمدی برحیات اولان دیکر مشیر درویش پاشا حسنی پاشایه خلف
اولدیغندن کندیسیله معارفه او زمان حاصل اولمشدی . ـ درویش پاشایه عائد فقرهٔ
استطرادیه آتیده اتیان اولنهجق بر مادهیه توطئه ایچوندر ـ یتمش طقوز تاریخندن
جلوس همایونه یعنی طقسان اوچ سنهسنه قدر ظهور ایدن مأموریتلره کانجه یك
جزئی مدت قالوب استعفا ایتدیکم [مشار الیه درویش پاشا رفاقتیله عودت
اولنمشدی] یانیه تحریرات ومجلس کبیر باش کتابتی عقبنده وسکسان تاریخنده تشکل
ایدن تحریر باش کتابتی که مجلس والا دائرهسنده ایفای وظائف ایدردی . آکا
باارادهٔ سنیه مأمور اولدم . ممالك محروسهده املاك ونفوس عمومیهنك تحریرینه او
زمان بدأ اولنمش وتحریردن اولکی موازنهلرك سوابقیله مقایسهسندن آکلاشیلهجغی
اوزره واردات کلیه حاصل اولمشدر .

بزده ویرکیلرك اصول نسبت وجبایتی یولنده اولمادیغندن اصلاحی ایچون

لازم اولان تدابیری اووقتلر مالیه ناظری بولنان شروانی رشدی پاشا مرحومه برلایحه ایله اخطار ایتدم . [نومرو ۲] مرحوم بونی تقدیر ایتمش ایسه‌ده اجرا- آتی سائر اصلاحات مالیه کبی مهمل قالمشدی . اویله اولماسه ایدی تکالیف عمومیه‌نك كرك نسبتلری وكرك اصول تحصیلی او زمانده کسب انتظام ایدر ، واردات دها زیاده ترقی ایلر ایدی . ولایتلرك بدایت تشکیلنده یدی بیك بشیوز غروش معاشله سلانیك ولایتی مکتوبجیلغنه مأموریتم ظهور ایتدی . اعتذارمه مبنی ایکی بیك یوز بش غروش ضمیله بومعاش اون بیك غروشه ابلاغ اولندی ایسه‌ده ینه کیتمیوب استعفا ایتدم . فؤاد پاشانك صدارت اولیسنده با ارادهٔ سنیه یدنجی دائرهٔ بلدیه نامیله تأسس ایدن آطه‌لر دائرهٔ بلدیه‌سی ریاستنه تعیین اولوندم [او وقت شمدیکی دوائر بلدیه موجود اولمیوب یالکز آلتنجی دائرهٔ بلدیه وآکا تالی اوله‌رق یدنجی دائره نامیله آطه‌لر دائرهٔ بلدیه‌سی وار ایدی] بعده صفوت و صبحی پاشالرك معارف نظارتلرنده مطبعهٔ عامره و براز صوکره مطبعه مدیریتی انضمامیله تقویم وقایع مدیرلکنده بولندم . معلوم اولدیغی اوزره مطبعهٔ عامره سلطان محمود خان ثانی زماننده تأسیس اولنمش و بر زمانلر برچوق آثار مفیده طبع ایتمشدر . فقط وظائف ومعاملاتی قواعد مطرده‌یه تابع اولمادیغندن صکره‌لری اداره‌سنه خلل کلمشدی . انتظامنی اعاده وادامه ایچون عقیب مأموریتمده (٥٤) ماده‌یی حاوی برنظام لایحه‌سی قلمه آلمشدم . علی‌الاصول ارادهٔ سنیه ایله تصدیق اولندقدن صکره (۱۳ — ۹۲) رقملی و ۲۷ — ۲۳ شبان سنه ۱۲۸٤ تاریخلی تقویم وقایعده نشر اولنمشدر . تقویم وقایی‌ده یومی‌یه تحویل ایتمشدم . شورای دولتك تأسسنده مطبعه وتقویم مدیرلکلرندن شوری معاونلکنه تحویل مأموریتم وقوعه کلدیکندن عدلیه، داخلیه ومحاکمات دائره‌لری باش معاونلکلرنده بولوندم . محمود ندیم پاشانك صدارت اولیسنده شورای دولتك دوائر خمسه‌سی الغا اولندقده دیوان احکام عدلیه‌یه قلب صورتیله وریاست اولیسی دیوان احکام نظارتنه عائد اولمق اوزره ابقا اولنان دائرهٔ محاکمات که صدر اسبق یوسف کامل پاشا مدحت پاشا دیوان احکام ناظری ایکن اکثریا بالذات ریاستنده بولنمشلردر . اودائره‌نك مستقلاً یعنی دیوان احکام باش کاتبنه تابع اولمامق اوزره باش کتابته مأمور اولدم . داخلیه دائره‌سی باش معاونی ایکن ادارهٔ عمومیهٔ ولایات نظامنامه‌سی،که یوز اوتوز ماده‌یی شاملدر،

او نظامی عالی پاشانك كریدن عودتنی متعاقب بالخاصه ویردیکی امر اوزرینه قلمه آلمشدم . عالی پاشا سلطان عبدالعزیز حضرتلرینه تقدیم ایلدیکی لایحهٔ مفصلهٔ مشهوره‌سنده تبعهٔ خریستیانیه‌نك مساواةً حقوق ومنافع مملکتدن مستفید اولمه‌لری لزومنی وقود سیویلك محاکم دولت علیه‌ده تطبیقنی توصیه ایتمش وفرانسه قود سیویلنك عربی ترجمه‌سی اصلاحات عدلیه‌یی تمامیله حاوی اولدیغیچون بونك نسخهٔ عربیه‌سندن ترجمه‌سی دخی بکا حواله اولونمشدی . صوکره مجلهٔ احکام عدلیه‌نك یاپیلمه‌سی فکری غلبه ایتدیکندن جودت پاشا اکا مأمور اولدی . سالف البیان ادارهٔ عمومیهٔ ولایات نظامنامه‌سی لایحه‌سی که یوز اوتوز ماده‌یی حاویدر بونك عالی پاشایه ویریلن مسوده‌سنی مرحوم مطالعه ایچون بر قاچ کون یاننده آلیقویمشدی . آنده مجالس اداره‌ده مساوات آرا وقوعنده رئیسك رأیی رأی غالب عد اولنور دیه بر عباره یازمشدم که فرانسزجه « Voix dominante » ك ترجمه‌سی دیمکدی . بونی عالی پاشا « رئیسك رأیی نه طرفده ایسه اکثریت او طرفده اولور » عباره‌سیله تصحیح ویرده ولاتك وظائفی بحثنده ولایتلرده مخل آسایش حادثه ظهورنده وقت مساعد دکلسه والی بلا استیذان عسکر سوق ایدر . مسئولیتی اوزرینه آله‌رق علی العجله مصارفنك اعطاسنه مأذونیت ویرر مألنده بر فقره دخی علاوه ایلدکدن صوکره مرحوم مشار الیه بو لایحه همان داخلیه دائره‌سنده بعده شورانك هیئت عمومیه‌سنده مذاکره ایتدیریلوب مضبطه‌سی تنظیم اولونمسنی ریاستده بولنان صدر اسبق کامل پاشایه واسطه‌مله بیان ایتدی . نظامنامه‌نك صورت تنظیمنی تقدیر ایله مکافاةً دردنجی رتبه‌دن نشان مجیدی ویردی .

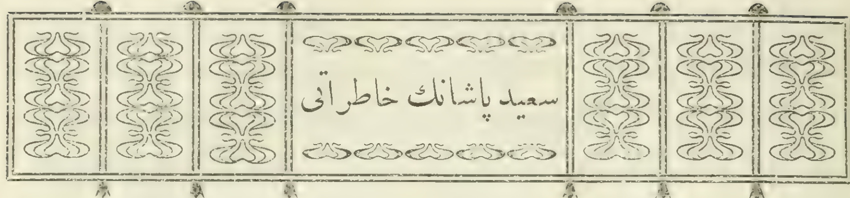
شورای دولت باش معاونلرندن بولندیغم اوانده بر طاقی ینه مأموراً وبر طاقی کندی طرفمدن اولمق اوزره ادارهٔ ملکیه‌یه تنظیم محاکمه امور معارف ونافعه‌یه دائر بر چوق نظامات لایحه‌لری دها قلمه آلمشدم . اسباب موجبه مضبطه‌لرینك بعضلری وخصوصی لایحه‌لر اوراق متممه‌یه علاوه اولندی . دائرهٔ محاکمات کاتبی ایکن تجارت وبعده صدارت وبعده معارف مکتوبجیلقلرینه مأمور اولدم . صدارت مکتوبجیلغم حسین عونی پاشا، اسعد پاشا ومحمود ندیم پاشانك زمان صدارتلرینه مصادفدر . حسین عونی پاشا واسعد پاشا مرحوملرك توجه واعتمادلرینه واکثر مصالحده فکریمی بیان ایتمك ایچون مساعدهٔ تامه‌لرینه مظهر اولمشدم . حتی امور مالیه‌نك اصلاحنه ومخصصات زائده‌نك تنزیلنه متعلق ملاحظاتمی اسعد

پاشا کاملاً قبول وصدارت معاشنك اللى بيك غروشه ایندیرلمسنی ومعاشات ومخصصات سائره‌دن او نسبتده تنقیحات اجراسنی عرض ایلمشیدی . بوكا دائر استیذان تذكره‌سنی مرحوم بكا قلمه آلدیردیغندن صورتی اوراق متممه‌یه علاوه اولندی . [٣] تفصیلی آندن آكلاشیلیر . محمود ندیم پاشا طرفندن ایسه معاملهٔ معكوسه وغریبه‌یه تصادف ایتدم . شویله‌كه صدارتی عقبنده بوسنه وهرسكك اصلاح اداره‌سنه وولایات مجالس اداره‌سنده بولنان اعضای خریستیانیه طرفلرندن بیان اولنه‌جق افكار وآرانك استخفاف اولنمامسنه دائر قلمه آلدیغم ایكی تحریرات كه صورتلری اوراق متممه قسمنده كوریلیر . [نومرو ٤ ـ ٥] بونلرك مسوده لرینی اوقودقدن صوكره هر نصلسه تقدیر ایتدی . ومنتظر اولمادیغم حالده بنی قریباً مستشارلغه تعیین ایده‌جكنی تبشیر ایلدی . لكن بر هفته صوكره معارف مكتوبجیسی ممدوح بك (ممدوح پاشا) ایله بجایش مأموریتمی اجرا ایلمشیدی . بو بجایشك لزومنه دائر محمود ندیم پاشانك یازدیغی استیذان تذكره‌سنده (صدارت مكتوبجیلغنك امنیته منسوبیتی) عبارهٔ ناشنیده‌سی واردی‌كه پاشانك بو عباره‌دن مقصدی حسین عونی پاشایه منسوبیت موهومه‌می وبو قضیه كندیسنجه سالب امنیت اولدیغنی تلمیح ایمش . حالبوكه بنم كیمسه‌یه نسبت مخصوصه‌م اولمیوب تجارت نظارتنده محمود پاشانك وصدارت مكتوبجیلغنده حسین عونی واسعد پاشالرك تقدیرلرینی جلب ایدیشم وظائف مأموریتمی حسن ایفا ایچون صرف ایلدیكم مساعی اثری ایدی . بو مأموریتلرده قلمه آلدیغم محرراتك بعضیلرینی خاطراتمك اوراق متممه قسمنی تشكیل ایدن مجموعه‌یه درج ایلدم . آنلرك رؤیتی مساعیٔ مصروفه‌یه مدار استدلال اوله‌بیلیر . هرنه ایسه محمودندیم پاشانك معاملهٔ غیر محققه‌سی بنی دلكیر ایتمكله مأموریت جدیده‌دن تحریراً استعفا ایلدم . (نومرو ٦) كندیسی استعفایی رد ایلدیسه‌ده بن قبول ایتدیرلمسنده مصر اولدم . نهایت شورای دولتك بعض اعضاسی ایله ذوات سائره‌دن تشكیل اولنان مجلس تجارت وزراعت اعضالغنه تعیین اولندم . تجارت . زراعت نظارتلری تشكیلات ووظائفنه وفرانسه‌ده اولدیغی كبی بر مجلس كبیر تجارت وزراعت وصنایع اوطه‌لری تأسیسنه وتشكیلات سائره‌یه دائر نظامات لایحه‌لری معرفتمله ترتیب اولنمشدی . بو مأموریتلرك كافه‌سنده مقدمانه مستقیمانه ایفای وظیفه وعلی الدرجات احراز مكافات اولندی . مراتبده ترقیات صعب اولان بر زمانده رتبهٔ اولی صنف اولی واكنجی

رتبه‌دن مجیدی نشانه نائلیتمك اسباب محققه‌سی‌ده خدمات دولته مقصور اولان
مساعیٔ ناچیزانه‌م ایدی . خدمت دولته دخولمك یکرمی دردنجی سنه‌سنه تصادف
ایدن جلوس عبدالحمید خانیدن صوکره‌کی احواله کلنجه : مسلکمه واقف اولا -
نلرجه‌ده مصدقدرکه طریق طبیعی خارجنده تحریٔ اسباب ترقیدن مجتنب ایدم .
بونك ایچوندرکه هیچ بر طرفه نسبتم یوق ایدی . بناءً علیه ذات شاهانه‌یه
دخی ماتقدمده منسوبیت شرفنه نائل اولمامشدم . یوم جلوس همایونده خبرم
اولمیه‌رق ظهور ایدن باش کتابت مأموریتنك سبب وسائق صحیحنی تعیننده متردد
ایدم . بومأموریتده سعداه پاشا مرحومه خلف اولدیغمدن اوکون مشار الیه
سعداه پاشا بکا : « ذات شاهانه‌یه منسوبیتکز نه زماندندر ؟ » دیمسیله بوکوندندر
جوابنی ویرمشدم . صوکره‌لری طرف شاهانه‌دن بالدفعات بیان بیورلمشدی‌که
«باش کتابت ایچون اسامیٔ عدیده عرض اولندی ایسه‌ده وسائط مختلفه ایله
واقع اولان تحقیقاته مبنی ترجیح وانتخابکز قریحه‌مدن واقع اولمشدر » هجرت
امنیهٔ اضطراریه‌سنه دوشدیکم اثناده کلن تذکرده دخی بالمناسبه بوندن بحث
اولنیور . وجلوس همایونده هیچ کیمسه‌نك وساطت وصحابتی اولمقسزین باش کتابته
مأمور اولمشدکز ، عباره‌سیله بو مبحث تأکید وتأیید بیوریلیور . هر نه ایسه
غوائلدن علائق منسوبیتدن احتراز ایتمه‌نك فائده‌سی یوق ایمش . زبون پنجهٔ قدرت
اولدیغمز ایچون غائله‌دن غائله‌یه کیرمك وانواع ازعاجاته دوچار اولمق مقدر ایمش .
مراد بکك رساله‌سنده بعض ذواتی امحا ایله موقع اقتداره کاوب بعده تصحیح
مسلك ایتدیکمدن بحث اولونیور . ظن اولندیغنه کوره ظاهراً استانبوله مخالفت
ومعنیً استانبولدن ویریلن تعلیماتله حرکت ایدن سلیم فارسك ژورنالی ایسه دها
غریب بر روایتك دلال جدیدی اولیور . باب عالینك سلب اقتدارینی مابین باش
کتابتنده ایکن ذات شاهانه‌یه کویا بن تعلیم ایتمشم . عجبا بنم لسانم سیفدن قاطع‌می
ایمش‌که آثار سنان بیله قابل زوال ایکن لسانمك تأثیرنی ازاله ایچون چاره وامکان
بولنه‌مامش . یاخود بوتعلیمی تلقی ایلین ذهن بالنفس تصور وتصویره قادر برصفحه
دکلده برلوحهٔ غیر دراکه‌می‌که آخرك تلقینیله حرکت ایلمش . اویله ایسه خلافنی
یعنی ادعا اولنان تلقیناتی قبولده خطر ومحنت بولندیغنی بیان ایدن حمیتمندان یوقمی
ایدی . وار ایدی ایسه اونلرك اخطاراتی اولوحه‌ده نیچون منطبع اولمادی ؟
حقیقته کلنجه بو مدعیات هپ ارباب اغراضك تعلیمات والقاآتندن بعض

اذهانده وجوده كلمش اولان ظنيات غير صحيحه اثريدر . نه سردار عبدى پاشانى نه‌ده ديكرلرينى امحايا ابقا ايتمك نيم اقتدارم خارجنده اولديغى بداهة ثابتدر . محاربه‌ده مستلزم مصائب اوامر امضاسنه كلنجه اوامرك مسئوليتى كاتبه عائد اوله‌مازسه‌ده زبدة الحقايق كبى رسائل واوراق دقتله مطالعه اولونسون . تحقق ايدركه اولا اوامر مبحوثه‌نك تحريرنده بيله وظائف كتابت متحمل اولديغى مرتبه قيود احترازيه كوزتمشمدر . ثانياً اجرا آتى وكلا ايله امراى عسكريه‌نك رأى وتقديرلرينه معلق انواع اخطارات وتلميحاته مساعىٔ قلميه صرف ايتمشمدر . مابين باش كتابتنده بولنديغم مدتكه بر سنه درت آى يكرمى كوندر وداخليه نظارتنده قالديغم ايام كه يكرمى درت كوندن عبارتدر بونلره عائد خاطراتمك تفاصيلى بومجموعه‌يه داخل دكلدر . آنجق بدايت نشأتمدنبرى آلديغم تربيهٔ اداره اقتضاسنجه باب عالينك حفظ اقتدارينه باش كاتب ايكن نه‌درجه سعى ايتديكمى وبو مساعى‌يه مخالف روايات نه‌كبى اغراضدن نشأت ايلديكنى بوراده بروجه آتى مجملاً بيان ايتدم . مصالحه‌دن بر مدت صوكره صدر اسبق صفوت پاشا مرحوم ايله بينمزده واقع اولان مكالمه‌يى ايراد ايدرسه‌م محاربه حقنده‌كى افكار وحركاتمه‌ده علم اجمالى حاصل اوله‌جغندن بومجموعه‌ده اومسئله ايله افتتاحى مناسب كوردم .

سعید پاشانك خاطراتی

خداوندکار ولایتی والیسی ایکن مأذوناً استانبوله عودت ایتمشدم . ایکی کون صکره صفوت پاشانك زیارتنه کیتدم . یاننده بر انکلیز ضابطی وار ایدیکه بزده ماهر پاشا نام وعنوانی آلمشدی . صفوت پاشا او ضابطله شرقی روم ایلی‌یه متعلق بعض خصوصاتی مذاکره ایدییوردی . مشار الیه بو مذاکره خلالنده بکا توجیه خطاب ایدرك دیدی‌که : «مذاکره ایتدیکمز مواد حربك سبب اولدیغی مصائب جمله‌سندندر . سز وبن محاربه‌یه مخالف ایدك . هرکس غوغا ایستیوردی . » بو صرده‌ده رسومات امینی ادیب افندی کلدی . صفوت پاشا اوکا کندیسیله بندن بشقه هرکس محاربه طرفداری اولدیغی تذکار ایتدکدن صکره محاربه‌دن نه نتیجه‌لر چیقدی کورسونلر زمیننده شکایتلر ایلدی . بنده افندم ترسانه قونفرانسنده دولتلرك تکلیف ایتدکلری شیلر ایالات ثلثه‌نك (بوسنه ، هرسك ، بلغارستان) بزدن بالآخره قطع ارتباط ایتملرینه نتیجه ویره‌جك مسائلی‌ده شامل کبی ایدی . آنلرك قبولندن دفعةً امتناعکز توجیه قبول ایده‌بیلیر . فقط قونفرانس طاغیلدقدن ایلچیلر قطع مناسبات ایدرك کیتدکدن صکره‌ده دولتلر بزه قارشی مساعده‌کارانه حرکتده بولندیلر . لوندره پروتوقولنی تبلیغ ایلدیلر . آنك قبول اولنمامسنه هیچ معنا ویره‌مم . بن ابتدا محاربه‌نك علیهنده بولندیغم کبی مؤخراً لوندره پروتوقولی رد اولنمامسنی دخی اخطار ایتمشیدم دیدم . بونك اوزرینه صفوت پاشا تغییر وضعیت ایدرك دیدی‌که لوندره پروتوقولی رأیمز آلنمیه‌رق اتخاذ اولنمش برقراری حاوی ایدی . عادتا بر حکم غیابی ایدی . آنی قبول ایتسیدك دولتك استقلالی قالمازدی . « موسوروس پاشا طرفندن خارجیه نظارتنه کلوب زبدة‌الحقایقك ایکیوزنجی صحیفه‌سنده صورتی مندرج تلغراف دخی صفوت پاشانك فکرینه مطابقدر آنجق بن حالا او اعتقادده‌یم که پروتوقولی دولت قبول ایتسیدی شو

بلياتك هيچ برى واقع اولمازدى . ضايعاتمز معنويات درجه‌سنده قالير ، ضايعات ماديه وقوعه گلمزدى . روسيه ايسه آراديغى غالبيته نائل اوله‌مدقدن بشقه‌پولتيقه‌سنده مغلوب اولوردى . بزدولتلرك نصايحنى حسن تلقى ايتمكله آنلرك حقمزده معاونتلرينى تسهيل ايدردك . ياخود كنديمزى دولتلره قارشى حقلى ومعذور گوسترمش اولوردق . استانبول قونفرانسى بلا نتيجه طاغيلدقدن صوكره لونده‌ده اجتماع ايدن قونفرانسه دولتلرك بزى ادخال ايتمملرى ايسه فى‌نفس الامر معقول وطبيعى ايدى . فرض ايده‌لم كه صفوت پاشانك ملاحظه‌سى وجهله بوحاله استقلال دولتى مخل بر مسئله نظريله باقمق شايان تسليم اولسون . تأثيراتى بدايت امرده ماديا‌تدن زياده معنوى اولان بومضرتى پروتوقولك قبولى صره‌سنده وقبولدن صكره تدابير حكيمانه وماهرانه‌ايله بر طرف ايتمك قابل دگلميدى . پروتوقولك ردى ايسه استقلالمزى تهديد ايتمش وايده‌جكدر . محاربه‌نك اسباب ونتايجنه متعلق نظريات وافكارم بو مركزده‌در .

باب عالينك نزع اقتدارى ذات شاهانه‌يه بنم طرفمدن تلقين اولنديغى دعواسنه گلنجه بو بركذب مطلق وبهتان محققدر . بن باش كاتب ايكن باب عاليدن سلب قدرت اولنمسنى تعليم ايتمش ايسه‌م باش كتابتدن انفصالمدن برسنه اون آى صوكره برنجى دفعه اوله‌رق باش وكيل اولدم . باب عالينك اقتدارينى صورت مخصوصه وقويه‌ده محافظه ايلدم . ايكى سنه اول قولم بشقه اولسيدى ايكى سنه صوكره فعلم بشقه اوله‌بيليرميدى ؟ بوروايتلرك سببلرى ايسه اوزوندر . دارسلطنتى وضيافتسراى مقربيتى قديمدنبرى مقسم فيوض عد ايدوبده دها مساعد برزمان بحرانده مقربيتمدن متنعم اولميانلر برده ينه اوزمانده اجراى اغراضه بنى آلت ايده‌ميانلر پك منفعل اولديلر . سبب اعبرازلرينى اظهار ايتسه‌لر حقسزلقلرى ظاهر اوله‌جقدى . آنكچون قضيهٔ تعليمى اختراع ايتديلر . بو نوع مخترعات ايسه بعض اركان دولتك ايشلرينه يراديغندن كنديلرى ومنسوبلرى منافع شتى سائقه‌سيله تبرئهٔ ذمت داعيه‌سيله وقت وقت بو روايتى تأييد ايتمشلردر . اخلاق ملل مختلف اولوب اخلاق مليه‌مز ايسه بر شى وبر مادهٔ اتهاميه نفسه تعلق ايتمدكجه آنى تحليل وتعميق ايتمامكله اكثريتله غير متمايل بالعكس ايشيديلانى بلاتدقيق قبول ونقل ايلمكه مائلدر . بونكچوندركه بر طاقم ذوات ده غرضكار مخترعلره واونلرك مظاهرلرينه بلا غرض وبلا رويهٔ پيرو اولمشلردر .

ذات مسئله‌یه کلنجه شو دعوایه تصدی ایدنلر باب عالینك اقتداری اول نه ایدی صوکره نه اولدی بلکه لایقیله تصور وتصویر ایده‌مزلر . معلومدرکه مقدما کافهٔ مصالح دولت مقام صدارتدن عرض اولنوردی . وکلایی وواللیری صدراعظملر ومرکز دولت وولایاتده کافهٔ شعبات اداره مأمورلرینی‌ده ناظرلر وواليلر انتخاب ایدر ، بعده مقام صدارتدن تصدیق عالی‌یه عرض اولنوردی . کافهٔ مأمورین دولتك رتبه ونشانه درجهٔ لیاقتلرینی وسائر هرنوع درجهٔ استحقاقلرینی وکلا وولاة تعیین ایدر ، صدارت مقامی عرض ایلردی . عرضی قبول اولنمازسه قاعده پرور وحمیتلی صدراعظملر استعفا ایدرلردی . بن مابین باشکاتبی ایکن مصالح جاریهٔ دولته مداخله وقوع بولمشده صدارتده بولنانلر استعفا ایتمش ایسه یاخود ارادهٔ سنیه ایله والی متصرف قائمقام یاخود سائر شعوب اداره‌یه بر مأمور تعیین اولنمش ایسه آوانده باب عالیدن سلب اقتدار اولندیغی روایتی صحیحدر . بن باش کاتب ایکن قاعدهٔ قدیمهٔ دولتی او قدر محافظ ایدم که عهده‌مه رتبهٔ وزارت توجیهی تصور بیورلدیغی زمان باب عالینك انضمام تصویبی لزومنی عرض ایتمشدم . اورادن عرض ایله بو رتبه‌یی احراز ایلدم . صدر اعظم ادهم پاشانك استیذان تذکره‌سی وارادهٔ سنیه خزینهٔ اوراقده محفوظدر . جلوس شاهانه‌دن مقدم سرای توجیهاتی ایسه ارادات رأسیه ایله جریان ایدردی . ینه باشکاتب بولندیغم اثناده شمدی مجلس معارف اعضاسندن وذاتاً ارباب معارفدن بولنان بر ذاته (ثریا بك) بر ثالثه رتبه‌سی آلمنی آرزو ایتدم . آنی ده صدراعظمه رجا وعرض ایتدیره‌رك استحصاله دلالت ایلدم . بو خصوص مستثنا اولمق اوزره باش کتابتده بولندیغم ایامده کرك فوائد مخصوصه وآمال ذاتیه‌م کرك ملتمسات سائره ایچون نه رأساً نه‌ده صدارتی توسیطاً برکره اولسون هیچ بر اراده استحصال ایتمامش اولدیغم کبی اعمال نفوذ ایله بشقه بر ایش‌ده یاپدیرمامشمدر . باب عالینك ازالهٔ قدرتی تعلیم حقنده وقوعه کلن اسنادی رد وتزییف ایچون آرتق بوندن زیاده تفصیلات زائد اولور ظننده‌یم .

هامش

مابین باشکاتبی بولندیغم اوآنده باب عالینك اقتدارینی نزع ایله اوقدرتی سرایده جمع ایتمش اولدیغم حقنده‌کی دعوای غیر صحیحه اصول مشروطیت اعلان اولندقدن صوکره تجدد ایتدی . باشکاتب بولندیغم زمانلر دخی مسلك مشروعدن انحراف ایتمدیکمی متن مخطره‌ده دلائلی ایله بیان ایتمش ایسه‌مده بودفعه‌کی اکاذیبك شدتی

بر درجه دها تشریحاته مجبوریت ویرمشدر . سرایه جمع قدرتی التزام ایتمك ایچون اول باول حكومت مطلقه‌ده دكل حكومت شخصیه طرفداری اولمق لازم كلیر . بن ایسه باش كتابته تعیینمدن پك آز زمان صوكره ذات شاهانه‌یه مكمل بر قانون اساسی لایحه‌سی ویردم . اول وقت ریاست وكلاده بولنان ذات ایله سائر وكلا دخی بونی كورمشلردی . صورتی اس انقلابده [جلد ثانی صحیفه عن ٣٣٣ الی ٣٥٥] نشر اولندیغندن زمان حاضر اعتباریله تم التدارك دینیله‌مز . مجلس مبعوثانك ایكنجی دورهٔ اجتماعنده ایسه طرف شاهانه‌دن احرارانه برنطق افتتاحی ایراد اولنمشدی . آنی‌ده قلمه آلان بن ایدم . خیرالدین پاشا صدارتنده مجلس مبعوثانك اجتماعه دعوت وعدم دعوتی مسئله‌سی مبحثه قونلمشدی . اكثر وكلا شق اولی اختیار ایتدیلر . آنلردن آریلوب مجلسك دعوتی شقنه وضع امضا ایدنلرك ـ كه درت كشیدن عبارتدر ـ بری‌ده بن ایدم . صدارتده بولندیغم زمانلر دخی قانون اساسینك مرعیتنه بر قاچ دفعه تحریراً عرض لزوم ایتدم . شو تشبثلرمده ایسه هیچ بر طرفدن مظاهرت آثاری كورمه‌مشدم . مشروطیت اداره فكرینی التزام ایدن بر آدم وكلادن رفع اقتدار كبی بر مسلك متضاده هیچ بروقت سالك اولمیه‌جغی بدیهی ایسه‌ده بو مبحثی دها زیاده تشریح ایله اثبات ایده‌یم :

معلومدركه هر دولتده اولدیغی كبی بزده دخی هیئت حكومتی رئیس وكلا ایله خارجیه ، داخلیه ، عدلیه ، حربیه ، بحریه ، مالیه ، معارف ، نافعه وتجارت وكالتلری وشورای دولت ریاستی تشكیل ایدر . دیكر دولتلردن فضله اوله‌رق بزده مشیخت اسلامیه عنوانی حائز ودرجه‌سی صدارته معادل بر مقام مهم واردركه بو مسندده بولنان ذات وبرده مؤسسات خیریهٔ اسلامیه‌یی محافظه وواردات وقفیه‌یی اداره وظیفه‌سیله مكلف بولنان اوقاف ناظری دخی هیئت وكلایه داخلدرلر . ایمدی اقتداری سرایده جمع ایتمك تعداد اولنان وكالتلرك یاخود آنلردن بعضلرینك صلاحیتلری داخلنده اولان مواده مداخله ایتمكله حاصل اوله‌جغندن بو مداخله واقع اولوب اولمادیغنی سؤال ایده‌لم . اوت ! دوائر دولتدن جمله‌سنك وظائف ومعاملاتنه مداخله اولنمشدر .

صدارت — صدارتك اقتدار و وظیفه‌سی رسماً دكاسه‌ده فعلاً قصر اولنمش وعلی‌الخصوص بر طاقم ایشلرده بومقامك صلاحیتی عادتابر اجرا مأموری وظیفه‌سنه تنزل ایلشدی . بر طاقم مأموریتلر طوغریدن طوغری‌یه توجیه ورتبه ونشانلر

عائد اولدقلری نظارتلرك تکلیفی وصدارتك تصدیقیله دکل کذلك طوغریدن طوغری‌یه اعطا اولنور ایدی .

خارجیه — مسائل خارجیه‌ده سفارتلر اکثریا طوغریدن طوغری‌یه ماینه مراجعت ایدرلردی . وآنلرله طوغریدن طوغری‌یه مخابرات ومذاکرات وقوع بولوردی . باش کتابت دائره‌سنده دائما بر چوق ترجمانلر کوریلیردی . وسفرا ایله شهبندرلرمزك اکثری ماییندن انتخاب وتعیین اولنوردی .

داخلیه — والیلرکه ولایتلرده قوهٔ اجرائیه‌نك اك بیوك مأموریدرلر وصفات مطلوبه‌یی حائز اولملری امور داخلیه‌نك حسن جریانی ایچون اعظم شرائطدر . بونلر ارادات رأسیه ایله تعیین اولنوردیلر. ولایتلره ماینك معیت کتابتلری مخرج اولنشدیلر . ضابطه وظائفنك قسم اعظمی مرجع قانونیلرندن نزع اولنمشیدی . معروض شبهات یاخود مظهر انفعالات‌اولانلرك بیوتی ترصد متمادی تحتنده طوتیلیر واختلاط وسیر وحرکتلری تحدید ایدیلیر ایدی .

عدلیه — حاکملرك ومدعیٔ عمومیلرك انتخابلرینه ومحاکمده رؤیت اولنان دعوالره بعضاً سرای‌منسوبینی‌طرفلرندن دلالت وایقاع نفوذ‌اولندیغی ایشیدیلیردی. هله صلاحیت قانونیه‌سی‌اولمیان محللرده استنطاقات وعرفاً تبعیدات واصول‌محاکمات جزائیه قانونی سوء استعمال ایدیله‌رك حجز اموال ایچون اعلانات متوالی ایدی .

دوائر عسکریه — مراتب عسکریه توجیهات وترفیعاتنه باب عالی بعدالاجرا مطلع اولور تعبیرات اخری ایله باب عالی‌یه یالکز فرمان یازلمق ایچون رأساً ارادات تبلیغ اولنوردی . حفظ آسایش ایچون لزوم عاجل دخی اولسه اك کوچوك بر قطعهٔ عسکریه‌نك سوقی استیذانه موقوف ایدی .

مالیه — مالیه ایشلری وتجهیزات عسکریه‌یه عائد مبایعات وامثالی معاملات مداخلهٔ متمادیه تحتنده ایدی . ۳۲۱ سنه‌سنده تشکل ایدوب دفعهٔ سابعه اوله‌رق صدارته تعیین اولندیغم تاریخه قدر دوام ایدن مالیه قومیسیونی بومداخله‌نك دلیل مجسمیدر .

معارف — مکتبلرك درس جدوللرینه مداخله وترقیٔ معارفه بالواسطه ممانعت اولندیغی کبی معارف وارداتی موضوع لهلرینك غیری‌یه صرف اولنمقده ایدی . حالبوکه دفعهٔ ثالثه وکالتمده پك چوق زحمتلرله تأسیس اولنان معارف ویرکیسی

منحصراً اطفال وطنك احتیاجات علمیه‌سنه صرف اولنمق ایچون قواعد وضع اولنمش ایدی . معاملات اخیره اوقواعدی کلیاً اخلال ایتمشدی .

نافعه وتجارت — منافع عمومیه صندوقلرینه سرمایه اولمق اوزره ٩٨ سنه‌سنده برچوق افکار مخالفه‌یه غلبـه ایله تأسیس ایتدیکم ویرکونك وطرق عمومیه بدلات نقدیه‌سنك ماوضع لهلری اکثریا تغییر اولنه‌رق بشقه محللره صرف ایدلمش وامور نافعه سرمایه‌لرینك مخصص لهلرینی تبدیل ایتمك تقاعد صندوغنه دخی سرایت ایده‌رك اداره‌سی اخلال اولنمشدر. طرق حدیدیه وسائر تأسیسات نافعه امتیازاتنه وبونلر ایچون یاپیلان مقاولاتنه ایقاع مداخلات ایدلمشدر . اورمان ومعادن وزراعت وزراعت ایشـلری دخی نظارت مستقله‌یه تودیع یعنی سلیم ملحمه پاشایه تفویض اولندیغنـدن اداره‌لری صورت امنیت بخشاده جریان ایتمدی . معـادن مهمه‌نك امتیازاتی ایسه شرائط قانونیه خارجنده ذوات معلومه‌یه ویرلدی .

شورای دولت — قوانین ونظامات لایحه‌لرینی تنظیمه ومسائل اساسیهٔ اداره حقنده رأی ویرمکه مأمور بولنـان شورای دولت نظـاماتمزه وقت وقت ادخال ایتدیکی تغیراتده واعطا ایلدیکی رأیلرده قسماً قوهٔ اجرائیه‌نك نفوذیله عامل اولدیغی متواتر ایدی .

مشیخت — مقـام مشیخت استقلال طبیعیسنی محافظـه ایده‌مامش حضور محاکمه‌لریکه صدرین واسـتانبول قاضیسی نزدنده رؤیت اولنان دعاویٔ شرعیه‌یه متعلق حکملره طرفینـدن بری قائل اولمازسـه مشایخ اسلام حضورلرنده وقوع بولان مدافعات دیمکدر وحقوق عبـاد حقنده اعظم اسباب تأمینیه‌در لغو ویرده وصـایت ووکالت حجتلری تنظیمی بینهٔ تواتر استماعی وبعضاً میراث تقسیمی ایسـه ممنوعات عادیه‌نه کیرمش وعلوم اسلامیه‌یی تحصیل واتقان ایتمك ایچون وجودلری لابد اولان طلبهٔ علوم معاملهٔ شدیدهٔ متحکمانه ایله برکون ایچنـده دارالخلافه‌دن کاملاً تبعید واندن صوکره جمعیتلری تحدید اولنمشدر .

فتواخانه‌ده ، مجلس تدقیقات شرعیه‌ده ، باب فتوانك دیکر دوائر مهمه‌سنده بر مأموریت منحل اولدقده شیخ الاسـلام بولنان ذات او مأموریته اهلیتـده اقدم واستقامتده اشهر اولان کیمسه‌یی تعیین ایتمسی قاعدهٔ سلف حکمنجه الزم ایکن بو صفتلره بدل سرای نفوذینه تبعیت شرطی معتبر اولمش وشـاید او صفتده هیچ

کیمسه بولنه‌مازسه بولنتجیه قدر منحل اولان مأموریتك وکیل ایله اداره‌سی قاعده‌ حکمنی آلمشدر .

اوقاف — حاصلاتی معابد اسلامیه‌یه ووجوه بره مخصص اولان منازل وعقاراتك محلوللری بدل مثل ایله دکل بدل اخس واقل ایله شوکا بوکا ویرلمك عادت سیئه‌سی بن ایشدن چکلدکدن صوکره رواج بولمشدر .

خاتمه

ذات شاهانه‌نك جلوسی ۱۲۹۳ سنه‌سی شعبانك اون برنجی کوننده واقع اولوب او تاریخدن ۹۵ سنه‌سی محرمنك آلتنجی کوننه قدر مابین باش کتابتنده بولنمشدم . دیمك اولورکه سرایده برسنه درت آی یکرمی کون قدر بر زمان قالمشم . مداخلاتك مسئولیتی واسطهٔ قلمیه‌یه دکل ایقاع مداخله ایدنلره عائد اولمق طبیعی ایسه‌ده اکر بن باش کتابتده یاخود صدارتده بولندیغم ایامده شرح اولنان حاللر واقع اولمش ایسه موضوع بحث اولان دعوایی تصدیق ایده‌رم . حالبوکه اوایامده اوکبی احوالك دکل جمله‌سی ویا بر قسمی حتی بری بیله واقع اولمامشدر . باب عالیدن سلب نفوذ اولندی ، قدرت اداره سرایه آلندی ، ما آلنده‌کی سوزلر قسماً سوق غیظ وانفعال ایله وقسماً دفع مسئولیت قصدیله ترتیب واشاعه اولنوب بو دفعه یکیدن افواه ناسه دوشیرلمسی موافق حال کوریلان بر دعوای فاسده‌در . بر قاچ عصردنبری مصالح دولتك مرکز تذکر واجراسی اولان باب عالینك اقتدارینی نزع وسرایه نقل ایتمك کیفیتنك بکا اسنادی بر باطل اسناد اولوب بو معامله‌لر بنم باش کتابتدن انفکاکمدن پك چوق زمان صکره ابتدا ایتمش وصوکره‌لری درجهٔ تکامله کتیرلمشدر .

نفس الامرده کانجه بعض طبایعده امنیهٔ استقلال فطریدر . خصوصا استقلال منافع حیاتیه‌دن عد اولنورسه وکل یوم ارباب مفاسددن کلان بیکلرجه ژورناللر لاعن اصل ولغرض او منافع تحت خطرده‌در ، ظننی تقویه ووکلایه تفویض اموری اسباب خطردن اوله‌رق ارائه ایدرلرسه آرزوی استقلالك دوام وتوسعی طبیعیدر .

عدم امنیته ایسه وقعهٔ خلع منشأ وسررشته اولیور . مادامکه بعض طبایعده آرزوی استقلال واردر ، کرك جمعیات بشریه‌نك کرك خاص وعام هر فردك بو

امنیه‌سنی یعنی هرفردك دواعیٔ استقلالنی حکمی دائمی الجریان برقانونك تعیین ایده‌جکی حق ووظیفه تحدید ایدر. اوقانونك محافظی قوهٔ اجرائیه، قوهٔ تشریعیه وقوهٔ عدلیه‌در. قوهٔ اجرائیه‌یی قسماً حامل اولسه بیله یالکز باب عالی دکلدر. مع مافیه باب عالیده بولندیغم او آنده تماميله ایفای وظیفه ایتدیکمدن وجدانم امیندر.

کراراً تحریراً فعلاً استعفالرم باعث نکبت اوله‌جغنی بیلمنمز برشی دکلدی. منافع مملکتی منصبده دوامه ترجیح ایتدیکم ایچون ایدی که حقایقی بیاندن، ایجاب ایتدکجه استعفادن کیری طورمادم. نفسمه، عائله‌مه ترتب ایده‌جك زحمتلری اختیارده تردد ایتمدم. واقعا معزولیتك نظر عاجزانه‌مده حکمی یوق ایسه‌ده اون بش سنه‌یه قریب بر زماندر اسباب اختلاط والفتدن محروماً امرار اوقات ایدییورم.

جمله‌نك معلومیدرکه خفیه مأمورلری دینلن جاسوسلر کل یوم خانه‌مه مدنظر تفتیش واحیاناً کلن زائرلری برصورت غریبه ووحشیانه‌ده توحیش ایتمکده‌درلر. نفسمدن قطع نظر خانه خلقنی بتمله بولندقلرینه وآره‌لقده اوبمه کلنلری کلدکلرینه پشیمان ایدن شو حاللر بر بلا وعنا دکلیدر؟ بونلره تحمل ومأموریتدن تجنب ایتمکی بر وظیفهٔ مبرمه عد ایدیشم آنجق بروکیل مسئوله لازم اولان صفت واقتدارله اولمیوب ده برآلت عامیه کبی امور مملکتده بولنمغه وجدان راضی اولمدیغیچوندر. واقعا برعسکر هردقیقه وطنی اوغورنده فدای نفسه حاضراولمغه نصل مجبور ایسه بر خدمتکار دولتده مملکتنه حقیله خدمت ایده‌بیلمکده مانعه‌یه مصادف اولورسه مأموریتندن تباعد ایتمسی وبو تباعددن متولد مشکلاته کوکس ویرمسی وظیفهٔ عسکریه درجه‌سنده برامر مجبوریدر اوجهتله شو فداکارلقدن طولایی ملتمه منت ایتمکه حقم یوقدر. لکن وطنمزه خدمت ایدنلرله ایتمیانلری افراد ملتدن بعضلر مساوی کوررلر ایسه یاخود ماهیات احوالی تدقیق وتمییز کافتی اختیاره تنزل ایتمیوب ده ارباب اغراضك مؤاخذاتی کاهی تسلیم ایدرلرسه آنلردن ملتمزه شکایت ایتمکه حق واردر. بو مبحثه بوراده ختام ویره‌رك بالنتیجه شونی عرض ایدرم که داعیهٔ حفظ مأموریت محافظهٔ منافع مملکت مجبوریتنه تقدم ایده‌مز. برنجی حالی ایکنجی‌یه تقدیم ایدنلر مسئولدر قاعده‌سنی بزده تأسیس میسر اولمیه‌جقسه

مملکتمزده حق ووظیفه دائما یکدیکریله تعارض ایده‌جك وبیوك کوچك هرکس حق ایستیوب وظیفه طانیمایه‌جقدر . آنفـاً ذکر اولنان « دائما » تعبیری ایسـه اصطلاحات معتاده‌یی صرف قبیلندندر . یوقسه بوحاللر ایله دولت دائم قاله‌بیلیرمی قاله‌مازمی اوراسی بر مبحث طویلدر . خلاصه آره‌لقده بر ایکی فدا کارك استعفاسی واقع اولسـه بیله صلاح حال ایچون کافی دکلدر . حسن ادارهٔ مملکت وپادشـاهه وملتمزه خدمت وظائف مأمورده‌ده مرخصیته واو مرخصیت نسـبتنده مسئولیته متوقفدر .

ثانیاً صلاحیت قانونیه علیهنه معامله وقوع بولدیغنی واونی دفعه مقتدر اوله‌مادقلرینی دعوا ایدن وکلا برطرفدن مأموریتلرینی محافظه دیکرطرفدن خفی وجلی اعتراضاتی مدافعه ایتمك کبی ذوالوجهین بر خط حرکت طوتمأملی ، قانون وناموس مقتضاسندن اولدیغنی اوزره چکلملیدر . شو قاعده اخلاق ملیه‌یه خصوصاً اخلاق رجال دولته داخل اولمازسه وبونك آثاری‌ده فعلاً اثبات اولنمازسه هیئت دولتده هرکس نفوذ واستقلالی کندی طرفنه چکه‌بیلیر. خلافنی امید یا طلب ایتمك انسانلری بلااستثناء فضائل ایله متحلی قیاس ایتمکدرکه مغایر خلقت مغایر طبیعتدر .

منافیٔ طبیعت خولیالره ذاهب اولان قوملر ایسـه هم مملکت هم حقوقلرینی ضایع ایتدکلری تواریخ عالمك غلط ایتمامش قاعده‌لرندندر . بو دستور طبیعی خا- رجنده حرکت ایدوبده احوالدن متأثراولمق برشخصك کندی صنع وعملندن شکایت ایتمسنه بکزر . اسکی زمانده باب عالینك اسـتقلالی واردی . زمان حاضرده لغو اولندی . بونی فلان یاپمدی ، شو آدم یاپدی کبی سوزلر هفوات مخصه منزله‌سنده قالیر .

شـوراسنی دخی ارباب دقتك انظارینه حواله ایده‌یم . تعلیم استقلاله باعث بیلنان باش کتابتم اثناسـنده قانون اساسی‌یه دائر صدور ایدن ۷ ذی‌الحجه سـنه ۱۲۹۳ تاریخلی خط همایونده « .... قوهٔ حکومتك مشروع ومقبول اولان حقوقنك محافظه‌سیله غیر مشروع حرکات یعنی فرد واحدك ویا افراد قلیله‌نك تحکم مستبدانه- سندن نشأت ایده‌جك خطیأت وسوء استعمالاتك منع ومحوینه وهیئتمزی ترکیب ایدن اقوام مختلفه‌نك برهیئت اجتماعیهٔ مدنیه‌یه لایق اولان حق ومنفعتکه جمله‌سنك نعمت حریت وعدالت ومساواتدن بلا استثناء مستفید اولملریدر ، اشـبو فوائدك تأمین وتقریرینه متوقف اولوب بو اصلارك مایحتاج الیهی ایسه قوانین ومصـالح

عمومیـه‌نك قاعدهٔ مشروعهٔ مشـورت ومشروطیته مربوطیتی امر ثابت الخیریدر». عباره‌لری اوقانونك دیگر بعض عباراتی كبی آثار قلمیهٔ عاجزانه‌مدن ایدی .

بونی‌ده تذكار وعلاوه ایتملیم كه باش كتابتده ایكن وظیفه فوقنده بر حركتده بولنمامقله برابر حقوق اساسیه وحقوق اداره قانونلرینك تنظیم وتشییدینی وتربیهٔ عمومیه‌نك تسهیل انتشارینی حسب الصداقه اخطار وترویجده تردد ایتمدم . فوائد مملكته خدمت مقصدیله ایدی كه مكتب ملكیه‌نك تأسیسنه لزوم كوسترمكله برابر دستورده مندرج اولان نظامنامهٔ اسـاسینی وپای تخت وولایتلرده مدارس عتیقهٔ اسـلامیه‌نك تنظیمی ایچون مدارس مذكوره‌یه مخصوص بر نظام لایحه‌سنی بالذات قلمه آلدم . وحقوق اسـاسیه قوانینی حقنده فكر صحیح حاصل اولمق ایچون سائر بعض ممالك اجنبیه‌نك اویولده‌كی قوانینی ترجمه وارائه ایلدم .

قانون اساسینك محافظه‌سـنه‌ده خدمت ایده‌بیله‌جك بر قوتك یعنی عسـاكر ملكیه نامیله قوهٔ عمومیه‌یه بر صنف جـدیدك لزوم وفوائدینه ایجـاب ایدنلری اقناع ایدرك بر نظامنامه قلمه آلدم .

شـوراسنی‌ده خاصةً بیان ایدرم كه مادهٔ نفاق ذاتاً مذموم ومنهی اولدیغی حالده پادشاهلره شونی بونی سعایت بالوجود غیر جائز بولنـدیغندن مأموریتلرمك هیچ برنده بر كیمسه‌یی غمزه نه‌ده بای وجه كان اضرازه دائر قولاً بر حقسز- لقده بولنمدیغم كبی یكرمی بش‌سنه مدت ایچنده بویولده یازلمش بر ورقپاره‌م یوقدر . كافهٔ اقوال وآمالمی حضور پادشـاهیده سلطنتك منفعت مشروعه‌سنه ، دولتك خیر وسلامتنه حصر وبولندیغم مأموریتلرده بومسلكی تعقیب ایلدم .

جمله‌نك معلومیدركه جلوس شاهانه‌نك اوائلی الك غائله‌لی بر زمان بحران نشان ایدی . ایشته بوحینده پادشـاهه لیل ونهار حسن خدمته چالیشمش ایسـه‌مده دیگر طرفدن‌ده دیگر بر ایشه تعیینم بابنده استعطافدن خالی قالمدیغم معلوم عالیدر . واقعا برسنه اوچ آی صوكره خدمت كتابتدن مفارقت اولندیسه‌ده بونی طقسان بش سنه‌سی محرمنده وقوعه كلن توجیهاتده وانواع مسـائل ومشاكل موجود بولندیغی صره‌ده ظهور ایدن اعیانلق وداخلیه نظارتی بعده مجلس اعیان ریاستی تعقیب ایلدی . هیئت اعیان اعضاسـندن بولندیغم اثناده تفسیر قوانین حقنده ایراد ایتدیكم نطق انظار ارباب دقته حواله ایدرم . ریاسته ایكن ظهور ایدن انقره والیلكی حسب- الاسـتعفا خداوندكار ولایتی والیلكنه تحول ایلدی . ولایت مذكوره‌ده بولندیغی

اثناده اورانك امور عدليه ، ماليه ، ضبطيه ونافعه‌سنجه كوريلن نقائص اصلاح ومركز دولتك رأی وامرينه محتاج مواد دخی تفصيلاً باب عالی‌يه انها اولندی .

بوكا دائر اولان محرراتم ولايتلرك او وقت اداره‌جه نه حالده بولندقلرينه مدار استدلال اوله‌جغندن صورتلری اوراق متممه‌يه علاوه قيلنمشدر . [نومرو ٩٨و٩٧] ولايت مذكورده ايكن امور عدليه‌جه نه نوع تنظيمات واصلاحاته لزوم كوسترمش ايسه‌م اونلری عدليه نظارتنه مأمور اولدقدن صكره كاملاً موقع اجرايه قويمش اولديغم دخی صور مذكوره مطالعه‌سيله معلوم اولور . بروسه‌دن عودتمدن صوكره طشره‌لركبی مركز دولتی‌ده فوق‌العاده برپريشانی اداره ايچنده كورديكمدن مصائب محاربه‌يی تعمير واستقبالی تأمين خصوصلرنده لزوم مسارعتی حضور عالی‌يه عرض ايتمشدم . بو بابده يازيلان و (١٠) رقميله صورتی اوراق متممه‌يه ضم اولنان مخطره‌ده اخطار ايلديكم تدابيرك اكثرينی زمان وكالتمده موقع اجرايه قويدم اوچ آی قدر داخليه نظارتی وكالتی منضم اولديغی حالده بر سنه‌يه قريب مدت دخی عدليه نظارتنده واول وآخر اوچ دفعه‌ده خزينهٔ خاصه نظارتلرنده بولندی . بر كره‌ده دفعهٔ رابعه اوله‌رق خزينهٔ خاصه نظارتی باش وكالته علاوةً عهده‌مه احاله اولنديغنه دائر باب عالی‌يه رأساً برارادهٔ كلدی ايسه‌ده قبل الاعلان اعتذار واستعفا ايدلدی. فراغ بال ايله امرار وقت ايده‌بيلديكم، دوامنی تمنی ايلديكم مأموريت خداوندكار واليلكی ايدی . ديكر مأموريتلرده ينه حسب‌الزمان انواع متاعب ومشكلاته تصادف ايتدم اصول محاكمات جزائيه ، اصول محاكمات حقوقيه ، تشكيلات محاكمه دائر مجلس مبعوثانك اجتماعنده قانونيتی تكليف اولنمق قيديله قرار نامه‌لر تنظيمی اجرا مأمورلرينه ، مباشرلره ، مقاولات محررلرينه ، رسوم عدليه‌يه ، حبسخانه‌لره ، نظارت عدليه‌نك وظائف وتشكيلاتنه دائر نظامات تنظيمی، نظارتده مديريتلر، محاكم نزدنده مدعی عموميلكلر ، مركزده وولايتده عدليه مفتشلكلری ، محكمه‌لرده اجرا مأموريتلری تشكيلی مقاولات محررلكلرينك فعلاً تشكيلاتی ، محاكمده هيأت اتهاميه تأسيسی ، اوتوزقرق سنه دنبری اجانب ايله تبعه آره‌سنده متكون دعاوی‌يه مخصوص اولوب اجنبيلری بر موقع ممتازده بولنديرمغه آلت اولان خارجيه كتابتی لغو ايديله‌رك وظائفنك محكمه‌لره توديعی ، خارجيه نظارتنده بولنان مذاهب اداره‌سنك اورادن قالديرلمسی يعنی نظارت عدليه‌يه ، مذاهب نظارتی صفتی دخی ويريله‌رك نظارت خارجيه‌نك پطريقخانه‌لره مرجعيتی قاعدهٔ مضره‌سنك امحاسی .

محاكمه عرضحال قبولی مأذونيتنك اعطاسی وطقسان آلتی سنه‌سنده ضبطيه بودجه‌سندن سنوی بر ميليون يوز يكرمی بيك غروش تنزيليله بومبلغك تخصيصات قديمهٔ عدليه‌يه ضمی عدليه نظارتنده بولنديغم ايامده مساعیٔ ذاتيهٔ ناچيزانه‌مله ياپلمش شيلردر . قوهٔ عدليه‌نك قوهٔ اداره‌دن تفريقی اساسنی مؤيد ومشيد دستورده مندرج اوامر ومحرراتك جمله‌سی‌ده او اثناده نشر اولنمشدی . بونلرك قسم كليسنی بالذات قلمه آلمشدم .

قوهٔ عدليه‌يی قوهٔ اداره‌دن كاملاً تفريقدن مقصدم ايسه مداخلات وامتيازات اجانبی علی الخصوص امور عدليه‌ده منع ايتمك واستقلال محاكم قوتيله عدالتی تأمين وتقويه ايتمك ايدی .

رفع امتيازات بحثنده بالطبع هر دولت طرفندن اعتراض وتعرضلر وقوعه كلدی . حتی بر چوق دولتلرك پارلمنتولرنده دولت عثمانيه‌نك وجوده كتيرديكی تأسيسات عدليه معاهدات قديمه ايله محفوظ امتيازاته طوقنديغندن شكايت اولندی . بوشكاياته بناءً دولتلر حال سابقك اعاده‌سی ايچون انواع مداخلات وتبليغاتده بولنديلر . عدليه نظارتی تعاقب ايدن دفعهٔ اولی وكالتمده وقوع بولان مكاتبات سياسيه ايله برابر عالی پاشا زماننده باب عالی‌يه قالان حقوق مشاورلری سفارتلره كوندريله‌رك برقاچ آی كمال اعتنا ايله دوام ايدن مذاكرات حقوقيه نتيجه‌سنده مداخلات واقعه بر طرف ايدلمشيدی . ديديكم حقوق مشاورلريكه بری موسيو تارن ديكری موسيو پارنيس‌در . بو ايكی ذاتك خصوصا موسيو تارنك وظيفه شناسانه حركتلرينی تقدير واسملرينی بوراده تذكير ايتمكی وظيفه عد ايلرم .

نظامات عدليه حقنده اعتراضات اجنبيه بر طرف ايدلدكدن ايكی اوچ آی صوكره موسيو تارن پارسه كيتمشدی .

فرانسزلردن ديون عموميه سنداتی حامللری افكارينی ديون عموميه مقاوله‌سنك عقدينه الك اول اماله ايدن اودر . قديماً كنديسنی بيلن وتقدير ايلين موسيو غامبتايی كوروب يونانيلرك توسيع اراضی خصوصنده‌كی آمال مفرطه‌لرينه فرانسه دولتی نزدنده معتدلانه حركت وبزه ابراز معاونت اولنمسی ايچون تشبثات مقنعه‌ده بولنان دخی موسيو تارن در . لكن انفصالمدن صوكره تارن باب عاليده استقبال اولندی . مأيوساً مملكتنه عودتله ضرورت ايچنده وفات ايتدی .

كله‌لم صدده ينه برنجی دفعه وكالتمده علماء كرام ايله بالمذاكره تعين ايدن

مساغ شرعی‌یه بناءً نظامی محکمه‌لر کبی محاکم شرعیه‌ده دخی استیناف وتمییز اصولی وضع اولندی . امر اهم عدالت ایچون بوقدر امکار صرف اولندیغی حالده سوء استعمالات زائل یاخود استقلال محاکم قضیهٔ مطلوبه‌سی حاصل اولمامش دینلور ایسه بو ماده‌لر اجرا آته عائددر جوابی ویریلیر . زیرا وظیفهٔ تأسیس بشقه وظیفهٔ اجرا ومحافظه بشقه‌در . دنیاده اك مکمل عد اولنان برقانون بیله سوء استعمالاته مانع اوله‌میه‌جغی مسلماتدندر .

عدلیه نظاماتنك معاهداته تعلق ایدن اقسامنی تعاملات غیر مشروعه‌دن تفریق وعلی العموم امتیازات اجنبیه‌نك عهده مستند اولان اولمیان قسملرینی تمییز اسبابنده‌ده تشبث اولنمشدی که ادارهٔ عمومیه وعدلیه‌ده اصلاحات کامله تأسیس وافکار دولیه‌ده اطمئنان تحصل ایتمسیدی مملکتك حق استقلالیله توفیق قبول ایتمیان مساعده‌لری لغوه حق ادعا واستدعاسنه اوله‌جقدی .

حق ادعا مسئله‌سنده امکان زمانی آرامق اضطراری اولدیغی تنویر ایچون شایان تأسف بر وقعهٔ ماضیه‌یی تذکیره مجبورم. داخل مملکتده پوسته ایشلتمك که حقوق داخلیه‌دندر . بوحقوقدن استناده اسبابنه تشبث اولنمشدی . اول باول یونان پوسته‌خانه‌لری سد وتعطیل ایتدیرلدی . اجنبی پوسته‌لرینك عمومی حقنده‌کی تشبثات دخی بعضلرك مخالفاتنه رغماً خیر خواه دولتلرك ارائه ایلدکلری حسن قبوله بناءً ثمره بخش اولدی . نهایت اجنبی پوسته چانطه‌لری دولت علیه پوسته نظارتنه تسلیم ایدلدی .

لکن بونلری حامل اولان عزالدین واپورینك وارنه‌یه کیدرکن چرخی قیرلمش لهذا وارنه‌یه شمندوفرك وقت حرکتندن اول یتیشیله‌مامش اولدیغندن سفارتلر چانطه‌لرینی بزم پوسته اداره‌سنه تسلیمده اعتذار ایتدیلر . ایفای وظیفه واستحصال حق وقت مرهوننه تعلیق ایدلمك لازم کلدی . یوقسه موانع داخلیه واقع اولمسه موانع خارجیه برطرف اوله‌جقدی .

طقسان آلتی سنه‌سی ذی القعده‌سنك ایکنجی کونی دفعهٔ اولی اوله‌رق خدمت وکالته مأمورتم وقوعیله اوچیوز ایکی سنه‌سی ذی الحجه‌سی اواسطنه قدر بو مأموریت درت دفعه دها تکرار ایتدی [١] . برینك مدتی اوچ دیکرینك ایکی بچق آی اولمق اوزره ایکی کره معزولیت واقع اولمغله دفعات رابعه‌ده‌کی مدت وکالت بش بچق سنه‌یه وارمشدر .

[١] مؤخراً اوچ دفعه دها تکرر ایتمشدر .

طقسان آلتى سنه‌سى هم غوائل عظيمهٔ خارجيه‌يه هم‌ده امثالى نامشهود بر بحران ماليه‌يه متصادف ايدى . برلين عهد نامه‌سنك دولته تحميل ايلديكى وظائفدن اولمق اوزره اورته‌ده ايكى بيوك ايش وار ايدى‌كه روسيه دولتيله آسياده وبالقان حكومتلريله روم ايليده تحديد وتخطيط حدود مسائليدر . روسيه دولتى بونلرك سرعتله ايفاسى طلبنده مصر ايدى. تأخيرنى بلغارستان وشرقى روم‌ايليدن قطع علاقهٔ اشغال ونفوذى ايچون ذريعهٔ مانعه عد ايدييوردى. مسائل مذكوره حل ايدلدى .

هنوز تشكل ايتمش اولان بلغارستان امارتى‌ده مصالح واقعه‌يه دائر تحريراتى ذات شاهانه‌يه كوندريوردى . بوندن مقصد متبوعنى امارتك استقلالنى تصديقه آليشديرمق اولمسه‌بيله اساس معامله دولتك حق متبوعيتنه منافى اولديغندن پرنس مخابره‌سنى باش وكالتله ايتمسى وبلغارستان قپوكتخداسنى‌ده ايجابنه كوره هم باب عالى ايله هم‌ده دولتك ديكر نظارتلريله مكاتبه ايلمسى تكليفم اوزرينه دول معظمه سفراسنك انضمام آراسيله قرارلشدرلدى . او ايامده آلمانيا ايمپرا - طورى پرنس دوباتمبرغى صحابتده روسلردن دها ايلرى كيديوردى . بناءً عليه آلمانيا سفيرى قونت هاجفلد بلغارستان امارتنك صدارتله دكل مقام سلطنتله مكاتبه ايتمسى دعواسنده اصرار ايتمشدى . لكن پرنس مشار اليهك رئيس اولديغى امارت دولت عليه‌يه تابع اولديغندن مصالح رسميه‌ده رئيس وكلا ايله مخابره ايتمسى لزومنده مصر اولدم . بوحال قبل المحاربه مملكتين صربيه وقره‌طاغ اما - رتلرينك رعايت ايتدكارى اصوله دخى مطابق اوله‌جغنى تأييداً للمدعا بيان ايتدم . نهايت آلمانيا سفيرى دخى دولت متبوعه‌سيله بالمخابره سفراى سائره ايله اتحاد ايتمشدى . ماليه‌جه عزم قوى ايله تشبث اولنان اصلاحاتدن اعتبار مالئ دولتده دفعةً تبدل حاصل اولدى . ديون حربيه مقابلنده بانقه‌لره وصرافلره ويريلن ولايات وارداتى خزينهٔ دولته ارجاع اولندى . حتى بر استقراض دها ياپيلوب‌ده رهنيتى اون سنه تمديد و هيئت اداره‌سى كاملاً اجنبيلردن تركيب اولنمسى حصهٔ منفعت خصوصيه‌لرى بولنان اركان دولتك تصويبلريله اولجه مصمم بولنان كمركلر مرهونيتدن تخليص اولندى .

محاربه‌دن چيقوب‌ده وطنلرينه اعاده اولنه‌ميان برقاچ يوز بيك عسكر وجوده كلن اقتدار ماليدن استفاده وكاملاً وعاجلاً مملكتلرينه اعاده ومصائب اېتيلادن خلاص اولوب‌ده مأواسز نفقه‌سز قالان برقاچ يوز بيك نفوس مهاجرين اسكان واعاشه قيلندى .

سالف‌البحث اصلاحات مالیه ایسه برچوق اصول وشعوبی حاوی ایدی . ازجمله قوائم نقدیه‌نك تداولی منع ، سکهٔ نحاسیه لغو ، ومسکوکات مغشوشه‌نك قیمت موضوعه‌سی قیمت صحیحه‌سنه تنزیل اولندی .

قائمه اوقدر اعتباردن ساقط اولمشدی‌که یوز غروشلق سکهٔ خالصه سکز یوز غروشلق قائمه‌یه معادل ایدی . مسکوکاتك تدنیٔ متوالیسی تجار واصنافك امنیتلرینه تأثیر ایتمکله آرالق آرالق مغازه ودکانلر قپانیر فرونلرده اکمك چیقارلماق ایسته‌نلدیکندن تدابیر جبریه‌یه مراجعت اولنوردی . مسکوکات مغشوشه‌نك قالدیرلمسی بونلره نهایت ویردی . کموش سکه‌نك کثرتی آلتونك تزاید قیمتنه باعث اولمقده ایکن بر طاقم آدملر کموش سکه‌لر کتیروب سکه قطع وضرب ایله فرقندن استفاده وبویولده رشوت اعطا ایتمکی اعتیاد ایتمشلر . شو سوء استعمالی منع ایچون قالبلر مسکوکات اداره‌سندن جلب ایله تختیم ودیوان محاسباتده حفظ ایتدیرلدی . آلتونله کموش آره‌سنده دها زیاده نسبتسزلك حاصل اولمسون ایچون مجیدیه واقسامنك ضربی منع اولندی . ومسکوکاتده اصول اعشاریه‌نك قبولی‌ده عرض اولندیسه‌ده اراده‌سی صادر اولمدیغندن بو امر منتظم حیز فعله کتیریله‌مدی .

طقسان یدی سنه‌سی سالنامه‌لرنده مسطور موازنهٔ مالیه قانونی موجبنجه حال وآتی ایچون مالجه بر مثال صلاح وامنیت ارائه ایدلدی . طقسان آلتی سنهٔ مالیه‌سی بودجه‌سی نقطهٔ توازنه تقریب یعنی مصارف عادیه آچیغی سکز یوز بیك لیرایه تنزیل اولندی . طبقات اداره‌نك الك کوچوکندن بدأ ایله صدارته قدر معاشات وصنوف عسکریه‌یه متعلق تخصیصات آلتی باب یکرمی بش فصل وآلتمش یدی ماده‌یی حاوی برنظام عمومی ایله تعدیل وتنسیق اولندی‌که صدارت معاشی بو صره‌ده یکرمی بش بیك غروشه تنزیل اولنمشدر . اواثناده صدارت معاشی غیراز تنقیح طقسان بیك غروش ایدی . قرق آلتی آی یکرمی بش بیك غروش آلنوب آلتمش بش بیك غروش ترك اولندی‌که اشبو ترك ایدیلن مبالغك حاصلی یکرمی طقوز بیك طقوز یوز لیرادر .

اوچ بچق سنه صوکره (٢٥ صفر سنه ١٣٠١ و ١٣ کانون اول سنه١٢٩٩) عموم وکلا معاشلری قریحهٔ پادشاهیدن تزیید اولنوب بوکا دائر رأساً بر اراده کلدی . او جهتله صدارت معاشی‌ده یتمش بش بیکه چیقدی‌که یکرمی بر آی بو نسبت اوزره آیلق آلندیغندن طقسان بیکه نسبةً تفاضلی بش بیك

ایکیوز یکرمی بش لیرادر . خزینهٔ خاصه‌دن تخصیص اولنان بش یوز لیرا
شهریه‌نك استیفاسنده اول و آخر عرض معذرت اولنمغله آلتمش یدی آیده بونك
مقداری دخی اوتوز اوچبیك بشیوز لیرادر . یعنی خزینهٔ دولته وخزینهٔ ملوکانه‌یه
عاجزانه ترك ایدیلن آقچه آلتمش سکز بیك آلتی یوز یکرمی بش لیرا ایدی .

آی بتدیکی کبی معاشلرك تماماً وبلا استثناء تأدیه‌سی قاعده و وجیبه اتخاذ
وبرسنهٔ کامله بوقاعده‌نك حکمی بلا تغییر اجرا اولندی . طقسان سکز سنه‌سندن
اوچیوز ایکی سنه‌سی اواخرینه قدر ایکی دفعه مدت انفصالکه آلتی آیه قریب
برزماندر ، آنلردن تحصل وتسلسل ایلین تداخللر استثنا اولندیغی حالده سنین
مذکوره معاشلری کذا منتظماً وتماماً ویرلمشدر .

مأمورین ملکیه‌یه مخصوص اولمق اوزره بر تقاعد صندیغی تأسیس اولندی .
بوصندیغك تشکیل واداره‌سی ایچون طقسان آلتی سنه‌سنده نشر اولنان نظامنامه
سکسان اوچ تاریخنده شورای دولت عدلیه دائره‌سی باش معاونی ایکن ترجمه
وبعض تعدیلات ایله نظام حالنه افراغ ایتدیکم لایحه‌در .

دوائر مرکزیه وولایاتده احداث اولنان مالیه مفتشلکلری وساطتیله علی -
التوالی تفتیش مالی اجرا اولندی . انتخاباتده سوء استعمالاته محل قالمامق ایچون
مفتشلر قرعه ایله وعموماً مأمورین مالیه دوائر مرکزیه محاسبه‌جیلرندن مرکب
انجمن انتخاب وساطتیله تعیین اولنورلردی .

دیوان محاسبات تشکیل، دوائر دولتده حسابات قید مضاعفه تبدیل، ویرکولرك
نسبتلری کرك لازم کلدکجه قاعدهٔ تعدیلاتی تأمین ، هر شخص مکلف ویرکوسنی
تأدیه ایتدکجه یدینه سند ویرلمسی که تحریر باش کتابتنده بولندیغم اثناده وضع
اولنمش وممالك سائره‌ده مرعی بولنمش بر معامله‌در . نصلسه بزده مهمل قالدیغندن
بو قاعده تجدید ، ولایات اقلام مالیه‌سنده متداول اولان دفاتر واوراق حسابیه‌نك
اشکالی دیوان محاسبات ریاستنه انتخاب ایتدیکم مشهور چامچ اوخانس افندی ایله
بالمذاکره ترتیب وتحصیلات امر معتنابهاسی قوهٔ ضابطه یدندن آلنوب تشکیل
اولنان تحصیلداران صنفنه حواله ایدلدی . واردات دولتك تحصیلاتی هر هفته
قضالردن لوالره ، لوالردن ولایتلره ، ولایاتدن مرکزه بیلدیرلمك اصول
اتخاذ اولندی که بو طریقله هر زمان باب عالی هر ولایتك احوال مالیه‌سنه مطلع
اولوردی .

مواثیق سابقه ومطالب دولیه مقتضیاتندن اولمق اوزره یعنی اولاً کلخانه خط همایونه ثانیاً قریم محاربه‌سی عقبنده صادر اولان فرمان عالی حکمنه ثالثاً طقسان ایکی سنه‌سنده صدور ایدن فرمانه رابعاً طقسان اوچ سنه‌سنده دول معظمه مرخصلرندن مرکب اوله‌رق منعقد اولان ترسانه قونفرانسنك قونت اندراشی لایحه‌سنی تأییداً وقوع بولان تکلیفنه بناءً التزام مادهٔ مضره‌سنك الغاسنی تصویب ایتدم‌که بش سنه واردات عشریه ممالك عثمانیه‌ده امانةً اداره اولنمشدر. اصول امانت مضردر، ادعاسی مرکز ولایاتده معاملات التزامیه‌دن مستفید اولانلرك اثر تصنیعیدر. اعشار التزام اولنور ایکن درت میلیون لیرا حاصل اولمازدی. بر مقایسه کوستره‌یم. بدل اعشار طقسان ایکی سنه‌سنده (٣,٦٣٠,٠٣٠) لیرا، طقسان اوچ سنه‌سنده (٣,٥٤٥,٤٨٠) لیرا، طقسان درت سنه‌سنده (٣,٨٩٣,٥٩٧) لیرا طوتدی‌که عندالتثلیث (٣,٨٨٩,١٦٠) لیرا ایدر. قبل‌المحاربه المزده اولان محللرك اعشاری دخی بوکا داخل ایدی. بعدالمحاربه محال معلومه حوزهٔ ملکمزدن چیقدیغی حالده بقیهٔ ممالك ایچون طقسان آلتی سنهٔ مالیه‌سی موازنه‌سنه مع مصرف بش میلیون لیرا واردات عشریه تخمین ووضع اولنمش واو سنه‌نك واردات محققهٔ عشریه‌سی بش میلیون اوچیوز بیك لیرایه وارمشدر. اعشار امانةً اداره‌اولنورکن واردات درت بچق‌میلیون لیرادن باشلایوب بشنجی سنه بش میلیون ایکی یوز بیك لیرایه وارمشدر. لکن انفصالمدن صوکره نتیجه مسلم اولمیان اسبابه مبنی ینه الزام اصول ملتزمه‌سنه رجعت اولندی. شمدیلرده حاصلات عشریه اوچ میلیون سکز یوز بیك لیرا درجه‌سنده اولدیغنی دفعهٔ خامسه‌ده‌کی وکالتمده مالیه‌دن آلدیغم دفاتردن آکلادم.

طقسان آلتی سنه‌سنده اصلاحات ملکیه دخی تسریع اولندی. اول باول ژاندارمه تنسیقاتی پولیس تشکیلاتی یاپیلدی. عساکر ضبطیه‌نك ادارهٔ عسکریه‌سی حربیه نظارتنه الحاق ایدلدی. هر آی ملکیه مأموری ایله ضبطیه قوماندانی طرفندن زیرلری مصدق وقایع جنائیه جدوللری قضالردن سنجاقلره اونلردن ولایتلره ولایاتدن باب عالی‌یه کوندرلمك قاعده اتخاذ اولنوب بواصول مدت مأموریتمده شدتله محافظه اولوندی. شو وجهله‌که برمحالك وقایع جدولی تأخر ایتسه تلغرافله ایستنیلیر. جداول وارده عموماً متوالیاً کوریلیردی.

بوطریق تفتیش اثری ایدی‌که مأمورین ملکیه دائما برانتباه حالنده بولنورلر.

دائرهٔ اداره‌لرنده وقوعاتك محدودیتی اسبابنه چالیشیرلردی . تعبیر آخرله آسایش وامنیت مدت تفتیشده محفوظ قالمشدی . غریبدرکه یدی سنه‌یه قریب بر زمان ممالکمزده آسایشك محفوظیتی کیمسه‌نك نه دقتنی نه‌ده تقدیرنی جلب ایتدی . یالکز هرشی اضدادیله منکشف اولمق قاعده‌سنه‌می مبنی‌درنه‌در، ایام اخیره‌ده ظهور ایدن شورشلردن، ماکدونیانك احوال عمومیه‌سیله تاریخندن وبو قطعه‌ده ساکن اولان اقوامندن « رووو دو پاری » نام مجموعهٔ موقوته‌نك ۱۸۹۷ سنه‌سنده نشر اولنان نسخه‌لرندن برنده اوزون اوزادی‌یه بحث ایدیلیرکن فلان آدمك ۱۸۸۲ سنه‌سنه قدر امتداد ایدن زمان مأموریتنده ممالك عثمانیه‌نك هر طرفنده آسایش کورولمش و قدرت حکومت هریرده یرلشمش ایدی ، مأانده بر فقرهٔ منصفانه ایله خدمت حقیرانه‌م تقدیر اولنمشدر .

آسایش عمومی‌یه تعلق خاصی اولان مرور تذکره‌لریله پساپورطلرك مرکز دولتده وولایتلرده اداره‌لری ایچون نظامات وضع وخارجیه دائره‌سنده اولان پساپورط قلمنك ارتباطی ضبطیه نظارتنه تحویل اولندی .

ادارهٔ مرکزیه‌یی تنظیم ایچون داخلیه ، خارجیه، حربیه ، عدلیه، مالیه ، نافعه ، تجارت ، معارف ، اوقاف نظارتلرنده الیوم موجود اولان مدیریت واداره‌لر تأسیس ایدلدی .

نظارتلر مسئولیت وکلا قاعده‌سنی محافظه‌یه وباب عالی نظارتك صلاحیتلرینه مداخله ایتمامکه آلیشمق ایچون هر نظارت صدارته یازدیغی تقریر وتذکره‌ده رأینی بیانه مجبور اولمسی ورأیسز اوراقك رد ایدلمسی باخط همایون نظام اتخاذ ایتدیرلدی .

نظارتلرده انتخاب واداره انجمنلری احداث ، فخری شهبندرلکلر لغو ایله قونسلوسلریمزك مسلك مخصوصدن یتشملرینه ووظائف اداره وعدلیه‌لرینه دائر نظامات وضع ، اقلام خارجیه مأمورین وکتبه‌سنك ، خدمات شهبندری‌یه مأمور اولانلرك درجهٔ کافیه‌ده فرانسزجه تحصیلنی تسهیل ایچون برلسان مکتبی تأسیس، شورای دولتك تشکیلاتی اصلاح ، اعضاسی اون سکز کیشی‌یه تنزیل اولندی. وقدیمدن بری سفیر وشهبندرلریمزك اصولی خارجیه نظارتنه یالکز احوال جاریه‌یی بیلدیرمکدن عبارت اولوب حالبوکه ایلچیلر نزدنده بولندیغی حکومتك احوال وافکار سیاسیه‌سندن وقونسلوسلر دخی مقیم اولدقلری مملکتلرك معاملات تجاریه

وصناعیه ومدنیه‌سندن حکومت متبوعه‌لرینی متمادیاً خبردار ایتمك وظیفه‌سیله مکلف بولنـدقلرندن سفیر وشهبندرلریمزك دخی هر اوچ آیده برکره اویولده مفصل ، مکمل تقریرلر کوندرملری قاعده اتخاذ اولندی ، و ٣٠٢ سنه‌سی اواخرینه قدر جریان ایتدی .

ملکی ، عدلی ، تجاری ، الحاصل هرشعبهٔ اداره ایچون ایستاتستیق یاپیلمسی مقصدیله بر نظامنامه ، ممالك متمدنه اصولنه توفیقاً نمونه‌لر تنظیم ، مرکز دولتده وولایاتده ایستاتستیق قلملری تشـکیل وبونك ایچون بودجه‌ده مخصصات تعیین اولندی .

پای تختده آلتنجی دائره‌دن بشـقه دائرهٔ بلدیه‌لر تشکل ایتمامشـدی . آنلر تشکیل اولندی . ویرکو وتحصیل قلملری احداثیله ادارهٔ بلدیه‌لر معیتنه ویرلدی .

املاك خصوصیه‌نك فراغ وانتقالال معاملاتی اوقافده ومحاکم شرعیه‌ده نصل مشکلات واشکالاته اوغرادیغی وجابیلرك اللرندن ملك صاحبلری نه‌لر چکدکلری محتاج ایضاح دکلدر. هردائرهٔ بلدیه‌یه عائد فراغ وانتقال معاملاتی او دائرهٔ بلدیه‌ده رؤیت اولنمق ، فارغ ایله مفروغ له آرتق بشـقه دائره‌یه مراجعته مجبـور اولمامق الحاصل امر استملاکی سائر مملکتلرده اولدیغی کبی اولمازسه بیله بردرجه‌یه قدر تسهیل ایله املاکه ینه بر مرتبه‌یه قدر اولسون اعتبـار ویرمك مقصدیله تصرف املاك سندلرینك اداره‌سی توحید وبوایشلر اوقاف نظارتیله محاکم شرعیه‌دن دفتر خانه‌یه نقل اولندی . لکن صـوکره‌دن جابیلرك سـوزشلی شکایتلرینه طیانیله - مدیغندن سندات اداره‌سی ابقا اولندی ایســه‌ده دوائر بلدیه‌ده اخذ تقریر اصولی الغا اولندی . جودت پاشا مرحوم دیر ایدی‌که : « بر آدمك ملکنی دیله‌دیکنه فراغ ایتمه‌سی ایچون بر چوق زمان ضایع وبرچوق تکلف اختیار ایتمسیله نهایت بر سـاعت ایچنده منسـوب اولدیغی دائرهٔ بلدیه‌یه مراجعت ایدرك ایشنی بتیرمه‌سی بیننده‌کی فرق واضح ایکن بو قاعدهٔ مفیده‌نك تقدیر اولنه‌مامه‌سی تاریخه کچه‌جك وقعه‌در . »

شهر امانتیله ضبطیه نظارتنك وجودلری انضباطه بدل اغتشـاشاته یعنی ایکی اداره‌نك تصادم افـکاری اداره‌جه ، آسایشجه مشکلاته واحاد مأمورینك تنفذلرینه سبب اولدیغندن بو ایکی اداره برلشدریله‌رك برولایت اصولی تأسیس وآنك نتیجهٔ طبیعیه‌سی اوله‌رق تشکل ایده‌جك ناحیه ، قضـا ، ولوالر واسطه‌سیله هم ادارهٔ ضا-

بطه‌ده هم مملکتك امور ملکیه و مالیه‌سنده برقاعدهٔ صحیحه اوزره حرکت ایدلمسی تصور و عرض اولندی ایسه‌ده بو تصور فعله کله‌مدی .

لکن آسیای عثمانیده مختاریت اداره افکارینه حائل اولمق ایچون دائره‌لری واسع ولایتلرك حدودلری قصر ایدیله بیلدی . دفعهٔ اخیره‌ده‌کی صدارتمدن بر آز اول دول ثلثه طرفندن ویریلن مموراندومده آسیاده‌کی ایالات شرقیه‌من ایچون اولکی تشکیلاتك اعاده‌سی یعنی ارضروم ، وان ، بتلیس ، معمورة العزیز ، سیواس ولایتلری دائرهٔ واحدهٔ ملکیه عد اولنه‌جق صورتده تشکیلات اجراسی ایستنیلمش ایدی که بو تکلیف پك چوق مساعی ایله بر طرف ایدلمشدر .

آوروپای عثمانیده واقع ولایتلرك اصلاح اداره‌لری و بوکا کرید جزیره‌سی نظاماتنك اساس اتخاذی آیاستفانوس و برلین معاهده نامه‌لری احکامندن اولدیغی کبی برلین قونغره‌سی ولایت مذکوره نظامات لایحه‌لرینك دول معاهده وکیللریله مأمورین دولتدن مرکب بر قونفرانسده قرارلشدیرلدقدن صوکره بر صورت واسعه‌ده جمع اولنمش اهالی وکیللریله دخی استشاره اولنه‌رق بعده موقع اجرایه قونلرینی شرط اتخاذ ایتمشدر . اول باول دول معظمه مأمورلرندن مرکب اوله‌رق یاپیلان غلطه سرایی قونفرانسنده درمیان اولنان لایحه‌لری منافع وحقوقمزه توفیق ایچون بو مأمورلرك افکارینی استحصال ایتمکه پك چوق سعی وزحمتلرله موفق اوله‌بیلدم .

ارمنی قتولیکلری بر وقتدنبری حسونیست آنتی حسونیست نامیله ایکی فرقه‌یه منقسم اولدقلرندن فرقتین آره‌سنده دوام ایدن تضاد ومخالفتلر کندیلرندن زیاده دولتی ازعاج ایتمکده ودولت ایسه مسئله‌نك بدایتندنبری بر قرار ویره‌میوب حال تردده بولنمقده و افتراقك هربار حکومتجه آثار مضره‌سی کورولمکده ایدی . زمان مأموریتمده حسون افندینك پطریقلکی تصدیق وبونکله قتولیك تبعه‌نك ممنونیت واطمئنانلری تحصیل اولنمشدر .

استانبول ریختملرینك تأسیس اولنان امتیازی طقسان آلتی سنه‌سنده ویرلمشدر . ایلری‌ده دولتلر ریختیم رسمی ویرمزلرسه ریختیم شرکتی دولت علیه‌دن هیچ بر وسیله ایله تضمینات طلب ایتمیه‌جکنه دائر صاحب امتیازدن بر سند آلدم . امتیاز فرماننه دخی بر چوق قیود مهمه درج ایتدیرمشدم . لکن اخیراً مقاوله یاپیلیر ایکن بو سند و شرائطدن استفاده اولنمامشدر .

استانبوله صو اساله‌سنه مانع وسنه‌لرجه ممتد اولان بر امتیاز منازعه‌سی دخی

او اوانده حل اولنه‌رق ترقوس شرکتی تشکل ایتمشدر . ولایات مذکوره‌نك تعدیل دوائر ملکیه‌سیله برابر عموم ممالکده تحریر نفوس اجراسنه بدأ ایتدیرلدی وبالاقدام آلتی سنه‌ده تحریر اکمال اولندی .

اوچیوز ایکی سنه‌سی اواخرنده واقع اولان انفصالمی متعاقب لغو اولنوب اون سنه صکره دول ثلثه‌نك تکالیفی اوزرینه اعاده ایدیلن عدلیه مفتشلکلرینك احداثی و والی معاونلکلرینك تعمیمی دخی طقسان آلتی سنه‌سنده وجوده کلمش ایدی .

الحاصل یدی آی ظرفنده ایفا اولنه‌بیلن خدمات اساساً شونلر وآتیده ذکر اولنه‌جق ماده‌لردر .

اما ارباب اغراضك نیات خالصانه ووطنپرورانه اصحابنی بشقه صورتده کورملرینه وکوسترملرینه مبنی اولملی که ذات شاهانه‌نك توجه حقیقئ همایونلرینه مظهر اوله‌میوردم . حتی اصلاحات کلیه اجراسنی استیذان حقنده مجلس وکلادن بر مضبطه عرض اولنمشیدی . اونك محتویاتی وخصوصا تکلیف ایتدیکم اصلاحاتده قانون اساسی‌یه استناد اولنمسی خشنودئ عالی‌یی حاصل ایده‌مه‌مش . مضبطه تقدیم اولندیغنك فرداسی ــ که ۹۶ سنه‌سی ذی‌القعده‌سنك یکرمی ایکنجی کونیدر وایلك دفعه وکالته تعیینمدن یکرمی کون صوکره‌یه مصادفدر ــ سرایه چاغیرلدم . کیتدیکمده حضور همایونه احضار اولندم . مضبطهٔ معروضه‌نك مندرجاتندن طولایی عتاب عظیمله معاتب وبر معاملهٔ شدیده ایله معاقب اولدم . بو معاملهٔ شدیده‌نك بیوکی ذات شاهانه‌نك بلنده اولان کوچوك خنجری سل ایله اوزریمه هجوم ایتمسیدر . استعفا ایتدمسه‌ده عدم قبولنده اصرار بیورلدی . آنك ایرته‌سی کونی رومانیانك ایلك دفعه کلن ایلچیسی موسیو براتیانو متبوعی طرفندن ذات شاهانه‌یه کوندریلن نشانی ویرمك ایچون رسماً حضور همایونه چیقمشدی . بنده حسب‌الاصول خارجیه ناظری صوا پاشا ایله برابر حاضر بولندم . رسم ملاقاتك ختامیله وکلا اوطه‌سنه عودتمدن صکره بر ماینجی کلدی . باب عالی‌یه کیدلمیوب توقف اولنمسنی تبلیغ ایلدی . بر مدت صوکره بر خط همایون آلندی [اوراق متممه‌ده ۱۱ رقمیله فوطوغرافی کوریلور] . بو تأمینات عالیه معاملهٔ سابقه‌یی تعدیل ایلدی ایسه‌ده جهات شتی‌دن بکا قارشی عقود اغراض منحل ومشکلات زائل اولمیوردی .

مترجم رشدی پاشا معزول ایسه‌ده حیاتده ایدی . مدحت پاشا سوریه ،

حمدی پاشا آیدین ، صادق پاشا جزائر بحر سفید ، احمد وفیق پاشا خداوندکار والیلکلرنده ادهم پاشا ویانه سفارتنده ، محمود ندیم پاشا داخلیه نظارتنده ، عارفی پاشا شورای دولت ریاستنده وصفوت پاشا دوائر مفتشلکنده بولنیورلردی . خیرالدین پاشا معزول ایسه‌ده متوالیاً حضور همایونه لایحه‌لر تقدیم ایدییوردی . بوذوات عشره صدارتدن منفصل ایدیلر . بونلردن بعضلری امنیتلرینی بعضلری راحتلرینی ، بعضلری‌ده حیثیت اضافیه وفائدهٔ ذاتیه‌لرینی صدارته عودتلرنده آراـ دقلری و بنم بو مأموریتدن نا خشنود اولدیغمی بیلمدکلری بالعکس آکا حریص اولدیغمه ووجودم کندی اقباللرینه مانع بولندیغنه ذاهب اولدقلری ایچون اجراـ آتمه اعتراضدن خالی دکللردی . ترویج التماسات و تسهیل منافع شخصیه الـدن کلدیکندن سرایك داخل وخارجنده برطاقم ذوات‌ده علیهمده ایدیلر .

انکلتره ایلچیسی موسیو لایارد وفرانسه سفیری موسیو فورنیه دخی خاصةً بکا ضد ومخالف ایدیلر . موسیو لایاردك بندن مغبر اولمسنه او اثناده جبل لبنان متصرفی اولوب مؤخراً سفارتله لوندره‌ده وفات ایدن رستم پاشانی ارضروم والیلکنه تعیین ایتدیرمش وارادهٔ سنیه‌سی باب‌عالی‌یه تبلیغ اولنمش ایکن اجراسنه مانع اولمقلغمدر . رستم پاشا ارضرومه والی اولورسه لایارد ارمنی‌ساکن اولان محللرده هرحال اصلاح اولنور زعمنده ایدی . بن ایسه عکسی افکارده ایدم . کندیسنه دیدم‌که رستم پاشانك حالنی بیلدیکم کبی ارضروم مولدم اولمق مناسبتیله اورانك احوالنه‌ده بالخاصه واقفم . بوذات ارضرومه والی اولورسه چوق سورمکسزین دارهسندن اظهار عجز ایدر . انفصالی ضروریاتدن اولور . لکن اورایه خرستیان والی تعیینی اساسی وضع اولندقدن صوکره بو اساسی دکیشدیرمك مشکل اولور . اوحالده بر ارمنی وبلکه‌ده منافع مختلفهٔ دولیه سائقه‌سیله براجنبی والی تعیین اولنمسی آرزولری میدانه چیقه‌جق بالنتیجه مختاریت اداره‌یی دعوت ایده‌جکدر . ارمنستانك برقسمی کندیسنده اولان روسیه دولتی ایسه ممالك عثمانیه‌ده‌کی ارمنیلرك مختاریت اداره فوائدینه نائل اولملرینی منافعنه مخالف عد ایده‌جکندن آسیاده‌کی ایالات شرقیه‌مزی بر آن اول ضبط وتسخیره قالقیشیر . نتیجه‌سی فوائده بدل هندستانك طریق ثانیسی اولان محللرك قوتلی بردولته انتقالی تهلکه‌سنه مؤدی اولور . انکلتره رجال دولتندن اولسه‌م اشبو مخاطره‌یه مستعد اولان بومقدمه‌یی ترویج ایتمزدم . لکن سوزلرم موسیو لایارده تأثیر ایتمدی . مشارالیه فکرنده مصر اولدیغی کبی بن‌ده رستم پاشانك

ارضروم واليلكنى عدم قبولده اصرار ايتدم . كان اراده وجواباً عرض اولنان تذكره‌نك صورتلرى اوراق متممه قسمنده درج اولندى .

سبب مشروحدن طولايى انكلتره سفيرى جزؤى شيلرى اعظـام ايدرك بكا ايقاع مشكلات وبردفعه‌ده قطع مناسبات ايلدى .

او ايامده برنجى دفعه اوله‌رق انكلتره خارجيه نظارتنـه كلمش اولان لورد سالسبورى‌يه ايلچينك افكار واحوالندن طولايى صورت محرمانه‌ده تحرير شكا-يت ايلدم . انكلتره دولتى ارمنستانك نه استقلالنى نه‌ده مختاريتنى ترويج ايتميه‌جكنه وآنك مقصدى بر حسن اداره وجوده كتيروب‌ده دولت عليه‌نك تقويه‌سى اولد-يغنه قناعتم بو شـكايتده مدار استنادم ايدى . واقعـا ايكى كون صـوكره آلنان تلغراف موسيو لاياردك مأذونيت غيرمحدوده ايله لوندره‌يه چاغيرلديغنى بيان وآرتق استانبول سـفارتنه عودت ايتميه‌جكنى‌ده ايما ايلدى . بن‌ده موسـيو لايارددن نه ايچـون اشتكايه مجبور اولديغمى وبو تشبث منفعت دولت مقتضـياتندن بولنديغنى ذات شاهانه‌يه عرض واخبار ايلدم .

موسيو فورنيه‌يه كلنجه بروسه‌ده فرانســه قونسلوسى وكيلى موســيو سيوتك ويزيته‌سنى لسبب اعاده ايتميشمى ومؤخراً براى تنزه بروسه‌يه كان فرانسه سفيرينك زيارتنه خسته‌لغم جهتيله كيتميشمى مخالفلرم اعظام وبو حركت كويا ديكر بر دولت سفيرينك القاآتنه تبعيتم جهتيله فرانســه نفوذينى كسر ايتمك مقصـدندن نشأت ايتديكنى فرانسه سفارتنه القا ايتمشـلردى . ديكر طرفدن‌ده بن بروسه‌ده ايكن صفوت پاشـا سيوته كيدوب ترضيه ويرمكلكمى و بروسه‌دن استـانبوله كلديكم عقبنده ايسه فرانسه ايلچيسنه كيدرك كذا ترضيه اعطا ايتمكلكمى امر ايتمشدى . بيلمم نه‌دندى ، مرحوم بو ايشه اوقدر اهميت ويرمش ايدى‌كه كنديسى صدا-رتدن انفصـال ايتدكدن صـوكره شو ويزيته ماده‌سـندن طولايى جريان ايدن مخابرات رسميه بيوك بر دوسيه تشكيل ايتديكنى وفرانسه سفيرينه بر خيلى جميله‌لر كوسـترلديكنى خارجيه دائره‌سنده كورديكم اوراقدن آكلادم . ايشته باش وكالته تعينم عقبنده ولاتك كرك قونسلوسلرى كرك مقر مأموريتلرندن كچه‌جك سفرايى نصل قيود وشروط تحتنده زيارت ايتملرى لازم كله‌جكنـه وسـائر خارجى مراسم تشريفاتيه‌يه دائر واليلره نشر ايتـديكم تحريرات عموميه ١٨١٥ تاريخنـده ويانه قونغره‌سنك قرارلاشـديرديغى تشريفات دوايه خارجنـده مملكتمزده معتاد اولان

تکلیفات وسوء استعمالاتی منع ایتمك واغراض شخصیه اوغورنده مأمورلریمزك حیثیتلرینی کسر ایتدیرمامك مقصدینه مبنی ایدی . هیئت وکلایه دخولمدن صوکره صفوت افکاریمه وآداب سیاسیه‌یه رعایت ایتمز بر آدم اولمادیغمه واقف اولان موسیو فورنیه بکا اوقدر محب اولدیکه آخر عمرینه قدر دوستلغنی محافظه وبعضاً صورت خصوصیه‌ده مخابره‌یه دوام ایلمشدر . استانبول سفارتندن انفصالندن بر چوق سنه صوکره پولتیقه‌یه تعلق اولان بر مسئلهٔ مذهبیه ایچون کوندردیکی تحریرات خصوصیه دخی درجهٔ خلوصنی کوستررر (١٢) . کندیسی استانبولده بن خدمت وکالتده ایکن یونان مسئلهٔ حدودیه‌سی ایچون یاپیلان قونفرانسده یونان مرخصلرینك مطالبنی رد ایتمك صورتیله‌ده بکا معاونتده بولنمشدر .

الحاصل انکلتره سفیری منفصل وفرانسه ایلچیسنك منغیرعلمٍ حاصل ایتدیکی عداوت بعدالعلم مصافاته متحول اولدی ایسه‌ده اطرافی دها بر چوق مشکلات محیط ایدی . دولت بیوك بر محاربه‌دن چیقمش و بر چوق محللر غائب ایتمش ایکن بو مصیبتمز کافی کورولمیوردی . سوریه‌ده درزیلرله مارونیلرك مقاتلاتی ، آرناوودلقده اتحاد جمعیتلری ، زیتونده بابك نامنده بر آدمك ریاستیله زیتون ارمنیلرینك قیامی ، عراقده منتفكلرك ، سعدونیلرك حركاتی ، کردستانده شیخ عبیداللهك بر فکر استقلالجویانه وایران دولتی‌ده زیر وزبر ایتمك نیت رسمیه‌سیله اکراددن اوتوز قرق بیك کشی‌یی باشنه طوپلامسی ، طوپ وسائر افواه ناریه تدارك ایلسی ، ومأموریتمدن اول یوسف پاشا ایله ارضروم ووانه ، عابدین پاشا ایله کردستانه ومابین مشیرلکندن منفصل سعید پاشا ایله حلبه مأمور اولان ارمنی قومیسرلرك افکار ونظریاتجه اسلام قومیسرلرندن آیرلملری روسیه ایله محاربه ایتمش و مصائب عظما ایله حربدن چیقمش بر دولتی دها زیاده اضعاف ایده‌جك حاللردن ایدی . غریبدرکه آرناوودلر عهدك قره طاغه ویردیکی غوسینه بلاوانی ویرمیه‌لم دیپولرسه‌ده بن دها زیاده یرلر ویرمکه مجبور اوله‌جغز دیمکده ایدم . بعضیلر ایسه آرناوودلر آوروپایی تهدید ایده‌جکدر امیدنده ایدیلر شیخ عبیداللهك قیامندن‌ده حضرت چیقماز ظن اولنیوردی (١٣) . مدحت پاشایه تلغرافله کوندردیکم قطعی المفاد تعلیماتله درزی غائله‌سی بتیرلدی فقط یکرمی طابور عسکرله آرناوودلق قیامنی منع ایچون کوندریلن مشیر احمد مختار پاشایه ویردیکم تعلیمات عدیده و متوالیه که ماهیتی ١٤ ، ١٥ ، ١٦ نومرولی تلغرافلرك

صورتندن آکلاشیلیر . بونلر مداخلهٔ دولیه وقوع بولمقسزین ارباب قیامك منع حرکاتی یولنده هردرلو وصایایی هرنوع مأذونیتی حاوی ایسه‌ده آرناوولردن استفاده فکری غالب کلدیکندن‌میدر نه‌در تعلیماتك متضمن اولدیغی تدابیر شدیده‌یه توسل ایدیله‌مدی . غوسینه بلاوه‌نك خوطی اراضیسیله مبادله‌سیچون ۷ ربیع‌الاول سنه ۹۷ و ۲ شباط سنه ۹۵ تاریخنده بر مقاوله یاپیلدی‌که ایتالیا سفیری متوفی قورطینك وساطتی منضم اولدیغندن قورطی مقاوله‌سی نامیله معروفدر . بونك اجراسنه‌ده خوطیلیلر مخالفت ایتدیلر. آرناوودلق جمعیت اتحادیه‌سی پرزرین وپرشتنه‌ده حکومت دولتی اللرینه آلدیلر . حکم مقاوله‌یه وحکومت موضوعه‌یه تعرض ایدنلره قارشی شدتله معامله ایچون مأموریت فوق‌العاده‌یه اوامر شدیدهٔ متوالیه ویرمکده ایدمسه‌ده ویریلن اوامر نصلسه موقع اجرایه قونیله‌مادی . دولتك نه داخلاً نه‌ده برلین معاهده‌سنی امضا ایدن دولتلره قارشی خارجاً ایفای وظیفه ایتمامسی اسبابندن اول وآخر شفاهاً تحریراً عرض شکایت ایتدم. آتیده کوریله‌جکی اوزره بواثناده باش وکالتدن انفصالم وقوع بولدی .

خلفم قدری پاشا زماننده سفرا دولتلرندن آلدقلری تعلیمات اوزرینه قونفرانس حالنده اجتماع ایدرك هم آرناوودلغه هم‌ده ارمنی ساکن اولان محللرك اصلاحاتنه دائر قطعی‌المفاد بر نوطه ویردیلر . (اون آلتی سنه صکره ولایات ستهٔ اصلاحاتی ایچون دول ثلثه‌نك ویردکاری لایحه ومخطره‌یه بو نوطه اساس اتخاذ اولنمشدر) عقبنده دول معلومه دونمالری آمیرال سیمور قومانداسیله دولت علیه صولرینه کلدی . نمایش بحریٔ دولی درجنك اول اشقودره اسکله‌سی اولان اولکونك قره طاغه ویرلمسنی مستلزم اولدی .

یوقاریده بحثی کچن ارمنی قومیسرلره کلنجه نوریان، سرکیس ومناس افندیلری استانبوله جلب ایتمشیدم . بالاده دخی بیان ایتمشدم که انکلتره دولتنك فکری ارمنستان تعبیر اولنان خطه‌نك نه استقلال نه‌ده مختاریته نائلیتنده اولمیوب یالکز حسن ادارهٔ مملکت جهتنده‌در . حتی صدارت اخیره‌م اثناسنده لورد سالیسبوری رستم پاشایه آتی‌الذکر تبییناتده بولنمش آنی انکلتره سفیری واسطه‌سیله‌ده باب عالی‌یه تبلیغ ایتدیرمشیدی . ارمنستانه مختاریت اداره ویرلمسی فکرنده دکلز . یالکز نه ارمنیلر کردلرك نه‌ده کردلر ارمنیلرك مغدور ومظلومی اولمامالری ایچون عدالت متساویه، حسن اداره ایسترز دولت علیه‌نك افکاری دخی محافظهٔ عدالت، حسن

ادارهٔ مملکت خصوصلرینه مصروف اولدیغی حقنده افکار عمومیه‌یه قناعت ویرمك، نقیصهٔ مساوات عد اولنور حاللر وارسه کوریلوب اصلاح اولنمق ایچون اواثناده دولت علیه خدمتنده بولنان انکلتره امرای عسکریه‌سندن جنرال بیکر رفاقتنه یکی شهر متصرفلغندن منفصل اولوب مؤخراً مدت مدیده خارجیه نظارتنده شمدی‌ده شورای دولت ریاستنده بولنان سعید پاشا وامرای بحریه‌دن سلیمان پاشا ویریله‌رك آناطولی‌یه کوندرلدی . جنرال بیکره کوستردیکمز اعتماد حسن اداره‌یی متمنی اولدیغمز بحثنده انکلتره دولتنه امنیت متقابله ویردیکندن بر چوق وقت ارمنی غائله‌سی برطرف اولدیدی .

کردستان هیجانی ایسه وقوع بولان عرض واصرارلرم اوزرینه حدوده اون طابور پیاده بر آلای سواری بر بطریه طوپ سوقیله شیخ عبیداه افندی استیصال ومرکز دولته ایصال اولندیغی کبی مندفع اولدی . (٢ ذی‌الحجه ٩٧ و ٢١ تشرین اول ٩٦) تبریزی دخی کچوب ناصرالدین شاه حضرتلرینی ازعاج ایتمش اولان شیخك تخطیاتنه سد چکلدیکی کبی شاه مشارالیه طرفندن دولت علیه‌یه بیان خشنودی اولندی .

اطرافمزی احاطه ایدن خرستیان دولتلرینه قارشی صرف کندی قوتمزله کندیمزی محافظه ایتمك بر امر ممتنع اولدیغندن دولت خرستیانیه‌دن هانکیلرینك منافعی منافعمزه موافقسه اونلرله اتفاقه مجبوریتمز بدیهی‌اللزوم اولدیغی کبی زمانمزده ملتلرك طالعلرینی تدویر وتقلیب ایتمك اللرنده اولان دول عظیمهٔ خرستیانیه‌نك دقت واعتراضلرینی دعوت ایتمیه‌جك صورتده اسلام حکومتلریله اعتضاددن مستفید اوله‌بیله‌جکمز وبوخصوصده اضاعهٔ فرصتدن مادی ومعنوی متضرر اولدیغمز میدانده‌در. ایران دولتنك جلب خشنودیسنه وجه مشروح اوزره وعلی‌قدرالامکان چالیشدیغم کبی دولت علیه‌نك فاس وافغان حکومتلریله بر رابطهٔ مناسبات حاصل ایتمسنی پك آرزو ایدردم . دفعهٔ اولی وکالتمده مادریدده برسفارت عثمانیه تأسیسندن مقصد معنوی مغرب سلطاننك جلب افکارینه مادریددن چالیشمق ایدی. کوندردیکمز ایلچی بوکا سعی ایتدی . بزه خیرخواه اولان بردولتك سفیری‌ده مقصد مأموریتنه صورت محرمانه‌ده توسیط ایلدی . لکن او ایلچیمز سعینی اکمال ایده‌مه‌دن ارتحال ایلدی . آکا خلف اولان فریدون بك ایله آنك ده خلفی بولنان طرخان پاشا بومصلحته صرف افکار ایتدیلرمی ایتمدیلرمی بیله‌مم . ژاپونیا دولتی دولت علیه

ايله بر معاهده عقدى آرزوسنده اولديغنى ۱۸۸۱ مايسنده پترسبورغده‌كى ايلچيسى وساطتيله اوراده بولنان سفيرمز شاكر پاشايه بيلديردى . ژاپونيا سفيرى بر معاهده لايحه‌سى‌ده ويرديكندن سفارت سنيه طرفندن باب عالى‌يه كوندرلدى . اوندن بر سنه اول دولت مشار اليها ملل غربيه‌نك احوال وقوانين اجتماعيه‌سنى تحقيق ايتمك اوزره آوروپايه برهيئت كوندرمشدى‌كه بوهيئتى تركيب ايدن ذوات استانبوله دخى كلمشلردى . رئيسلر ايله واقع اولان مكالمه‌مده ژاپونياليلرك بر طور مجدديتله تنظيم احواله عزم وتشبث ايلدكلرينى آكلادم . بو حالده قريباً قوتلى بر دولت اوله‌جقلردر . بناءً عليه دولت مشار اليها ايله مناسبات پولتيقه وتجاريه عقد ايتمه‌مزده فوائد كورديكمدن لايحه‌نك بعض محللرينى تكليف متقابل صورتنده اولمق اوزره بالذات تصحيح وسفير شاكر پاشايه ارسالى ايچون خارجيه نظارتنه اعطا ايتدم . بولايحه پترسبورغده‌كى ژاپونيا سفيرى ايله مذاكره اولنه‌رق تعديلاتمز ايچون اتفاق طرفين حصوليله عودت ايتدكده تصديق عالى‌يه عرض اولنه‌جق ايدى . لايحهٔ مذكوره‌نك ترجمهٔ رسميه‌سى صورتى آتيده درج اولنمشدر . مطالعه‌سندن معلوم اوله‌جغى اوزره ژاپون لايحه‌سى الك زياده مظهر امتياز اولان دولت معامله‌سى اساسى اوزرينه مبتنى ايدى . تجارت وسير سفائن معاملاتنده بواساس متقابل قبول اولنور ايسه‌ده عدليه‌جه الك زياده نائل مساعده اولان ملت معامله‌سنده بزم ايچون فائده مفقوددر . چونكه ژاپونياده تبعهٔ اجنبيه قوانين ومحاكم محليه‌يه وممالك عثمانيه‌ده ايسه قديم معاهداتك احكامندن زياده مسامحاتمزدن تحصل ايدن سوء تعاملات آثارى اوله‌رق قونسلوسخانه محكمه‌لرينه تابع اولدقلرندن الك امتيازلى ملت معامله‌سنى قبولده تبعهٔ عثمانيه ايچون ژاپونياده منافع موجود دكلسه‌ده ژاپونلرك بوراده استفاده‌لرى بديهيدر . بناءً عليه تكليف متقابلمز ژاپونيانك ممالك عثمانيه‌ده سياحت واقامت ايده‌جك اولان تبعه‌سنه حقوق ملل قاعده‌سى اوزره معامله اولنمسى اساسنه بنا اولنمشدى . شاكر پاشايه شوصورتى قبول ايتديرمكه صرف مساعى ايتسون . قطعياً رد ايدلديكى حالده بورايه مراجعت ايلمسى زميننده تعليمات ويرلمشدى . ايش نتيجه پذير اولمازدن اول انفصالم وقوع بولمقله آندن صوكره نه ياپيلديغنى بيله‌ميورم .

مقام نظارت جلیلهٔ خارجیه یه فی ۲ مایس سنه ۸۱ تاریخیله پترسبورغ سفارت سنیه‌سندن وارد اولان تحریراتك ترجمه‌سیدر :

پترسبورغده بولنان ژاپونیا ایلچیسی سلطنت سنیه ایله ژاپونیا دولتی بیننده عقد اولنه‌جق بر تجارت معاهده‌سی لایحه‌سنی بنده‌کزه ویرمش اولدیغندن لایحهٔ مذکوره لفاً سوی سامیٔ نظارتپناهیلرینه ارسال قیلندی . سفیر مومی الیه اشبو لایحه‌یی رسماً بنده‌کزه دکل فقط قومیسر مخصوصلك ژاپونیایه عودتیله معاهدهٔ مذکوره‌یی رسماً مذاکره ایچون لازم کلن مأذونیت کندیسنه ایصال ایدیلنجیه قدر سادهجه مبادلهٔ افکار ایله مذاکراتك زمینی استحضار ایچون ویردی . مذکور لایحه‌نك بر چوق بندلری آز چوق اساسلی بر صورتده تعدیل اولنمق اقتضا ایده‌جکندن لفاً تقدیم قیلنان صورتنده منظور عالیٔ آصفانه‌لری بیوریله‌جغی وجهله اونلری قیرمزی قورشون قلم ایله اشارت ایتدم . بو خصوصده اقتضا ایدن تعلیمات علیهٔ آصفانه‌لری صوب عاجزانه‌مه ارسال بیورلمسنه انتظاراً مذکور لایحه‌یه مقابل بر لایحه قلمه آلوب کذلك من غیر رسمٍ ژاپونیا سفارتنه ارسال ایده‌جکم . اولبابده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر .

ژاپونیا ایله دولت علیه بیننده مناسبات دوستانه وتجاریه‌یه دائر معاهده لایحه‌سنك صورتی ترجمه‌سیدر :

ژاپونیا ایمپراطوری ایله ذات حضرت پادشاهی کرك حکومتلری وکرك تبعه‌لری بیننده مناسبات خالصهٔ دوستانه وتجاریه تأسیس ایلك ارزوسیله موالات وتجارته متعلق بر معاهده عقدینه قرار ویرمش اولدقلرندن بوایش ایچون حشمتلو ژاپونیا ایمپراطوری طرفندن . . . . . وجانب سنی‌الجوانب حضرت پادشاهیدن . . . . . مرخص تعیین اولنمشلردر . مرخصان مومی الیهما یولنده ومنتظم کوریلن رخصتنامه‌لرینی بعدالتعاطی مواد آتیه‌یی قرارلشدیرمشلردر .

برنجی ماده — کرك حشمتلو ایمپراطوری وذات شوکتسمات حضرت تاجداری ایله ورثه واخلافلری وکرك هرایکی دولت تبعه‌سی بیننده صلح وموالات الی ماشاءالله پایدار اوله‌جقدر .

ایکنجی ماده — دولتین متعاهدتین پای تختلرنده اقامت ایتمك اوزره متقابلاً پولتیقه مأمورلری تعیین ایده‌بیله‌جکلر وبو مأمورلرك زیاده مظهر مساعده اولان

دولتلرك او رتبه‌ده‌كی پولتیقه مأمورلری مثللو قبول وحقلرنده او وجهله معامله اولنه‌جق وعینی شرف وامتیازات ومعافیاتدن مستفید بولنه‌جقلردر .

اوچنجی ماده — دولتین متعاهدتیندن هر بری تجارتك نفع وفائده‌سی وتبعه‌لرینك حمایه‌سی ایچون قونسلوس ویا تجار وكیللری نصب ایده‌بیله‌جك وبو مأمورلر دیكر دولتك قلمرو حكومتنده اقامتله اوراده اك زیاده مظهر مساعده اولان دولتلرك مأمورلری مثللو قبول وحقلرنده او یولده معامله اولنه‌جقدر .

شو قدركه دولتین متعاهدتین یكیدن قونسلوس ویا تجار وكیللری اقامه ایچون اك مناسب عد ایده‌جكلری محلی ایلریده بر مقاوله‌ٔ مخصوصه ایله تعیین ایتمك صلاحیتنی محافظه ایدرلر . بو مأمورلر هر خصوصده اك زیاده مظهر مساعده اولان دولتلرك اورتبه‌ده‌كی مأمورلرینك حائز اولدقلری شرف وامتیازاتدن عینیله مستفید اوله‌جقلردر .

دردنجی ماده — دولتین متعاهدتیندن هر برینك تبعه‌سی دیكرینك ممالكنده واقع اولوب ملل سائره ایله اجرای تجارته دولتلرطرفندن مساعده ایدیلن وایلریده بالاتفاق مساعده ایدیله‌جك اولان محللر ولیمانلر ونهرلرك كافه‌سنه سفائن وحموله‌لریله عزیمت ومحال مذكوره‌ده آرام واقامت واورالرده اراضی وخانه ومغازه‌لر استیجار وهر نوع اشیای غیر ممنوعه تجارتنی اجرا ایده‌بیله‌جكلردر . بو حالده اك زیاده مظهر مساعده اولان دولتلر تبعه وسفائننه نه یولده معامله اولنیور ایسه ماراالذكر تبعه وسفائن حقنده دخی اومثللو معامله جریان ایده‌جكدر .

طرفین متعاقدیندن برینك تبعه‌سی دیكرینك ممالكی داخلنده سیاحت ایده‌جك ویاخود مصالح تجاریه ویا اسباب سائره‌یه مبنی بر اجنبی مملكته كیتمك ایچون او مملكتلردن كچه‌جك اولدیغی تقدیرده حقنده منوال مشروح اوزره معامله اولنه‌جقدر .

بشنجی ماده — دولتیندن هر برینك تبعه‌سی امتعه واموال واشیالرینی دیكرینك ممالكنه ادخال ویا اورادن اخراج ایده‌جكلری وقت دولت متبوعه‌لری طرفندن وضع اولنان تعرفه موجبنجه رسم تأدیه ایلیه‌جكلر ایسه‌ده اك زیاده مظهر مساعده اولان دولتلر ایچون تعیین اولنمش رسمدن زیاده بر رسم ایله مكلف اولمیه‌جقلردر .

آلتنجی ماده — دولتین متعاهدتین تبعه‌لری یكدیكری ممالكنده اقامه ایتدكجه بو ممالكك قوانیننه واداره وضابطه نظاماتنه متقابلاً تابع اوله‌جقلردر .

یدنجی ماده — دولتین متعاهدتیندن هر برینك سفن حربیه‌سی الك زیاده مظهر مساعده اولان دولتلر ایچون دخولی مساغ اولان وایلروده تجویز ایدیله‌جك بولنان دیکر دولتك بالجمله لیمان ونهرلرینه کیرمك حقنی حائز واوراده عینی معامله‌یه مظهر اوله‌جقلردر .

سکزنجی ماده — ممالك شاهانه‌ده بولنان ژاپونیالیلر بیننده تکون ایده‌جك منازعات ودعاویٔ حقوقیه ژاپونیا قونسلوسی وتجار وکیللری معرفتیله رؤیت وفصل اولنه‌جغی کبی ژاپونیاده‌کی تبعهٔ عثمانیه بیننده تحدث ایده‌جك منازعات ودعاویٔ حقوقیه دخی دولت علیه شهبندر ویا تجار وکیللرینك حکم وقرارینه حواله ایدیله‌جکدر .

قونسلوس ویا تجار وکیلی بولنمیان محللرده طرفین تبعه‌سنك محاکم محلیه حضورنده اقامه ایده‌جکلری دعاوی محاکم مذکوره‌ده مرعی‌الاجرا اولان نظامات موجبنجه فصل وتسویه ایدیله‌جکدر .

طقوزنجی ماده — دولتیندن هر برینك مملکتنده کندی تبعه‌لری بیننده تکون ایده‌جك بالجمله منازعات ودعاوی تبعهٔ مرقومه‌نك مقیم اولدقلری مملکتك قوانیننه توفیقاً محاکم محلیه‌ده فصل وحسم اولنه‌جقدر .

اونجی ماده — ایکی مملکتك برنده دولتین تبعه‌لریله دول سائره تبعه‌سی میاننده حقوقه متعلق بر منازعه ودعوی ظهور ایدر ایسه طرفین منازعتین مجرد دولت متبوعه‌لری سفیر ویا قونسلوسلری واسطه‌سیله محاکمه اولنه‌جقلردر .

اون برنجی ماده — دولتین متعاهدتین تبعه‌لرندن دیکرینك ممالکنده بر جنایتی ارتکاب ایدنلر ، بولندقلری مملکت قانونی موجبنجه تأدیب ومجازات اولنه‌جقلردر .

معاهدهٔ حاضره‌نك شو بندی احکامنه مغایر اولان شیلرك جمله‌سی کأن لم یکن حکمنده عد اولنور .

اون ایکنجی ماده — اشبو معاهده امضا اولندیغی تاریخدن اعتباراً موقع اجرایه وضع اولنه‌جق واون سنه مدت دوامی تصدیقنامه‌لرك مبادله‌سی کوننده اعتباراً حساب ایدیله‌جکدر معاهدهٔ مذکوره دولتین متعاهدتیندن بری طرفندن بونك فسخ والغاسی حقنده‌کی نیتی دیکرینه تبلیغ واشعار اولندقدن صوکره اون ایکی ماه دها دستورالعمل قاله‌جقدر .

معاهدهٔ مذکوره طقوز سنه مدتله جاری اولدقدن صوکره طرفین متعاقدین هرنه وقت ایسترلر ایسه بونك فسخ وابطالنی یکدیکره اخبار ایده‌بیله‌جکلری کبی اشبو معاهده‌یه دوامی مدتنده بیله لزومی بالتجربه ثابت اوله‌جق هرنوع تعدیلات وعلاواتی بالاتفاق درج وادخال ایتمك صلاحیتنی محافظه ایدرلر.

اون اوچنجی ماده — اشبو معاهده تصدیق اولنه‌جق وتصدیقنامه‌لری معاهده‌نك امضالانه‌جغی تاریخدن اعتباراً اون سکز آی ظرفنده مبادله ایدیله‌جکدر. تصدیقاً للمقال دولتین متعاهدتین مرخصلری اشبو معاهده‌یی امضا وتمهیرایتمشلردر.

اشبو معاهده طرفینك هر برنده ایکیشر نسخه قالمق اوزره ایمپراطور «جیمو» نك تاریخ جلوسنك . . . سنه‌سی شهر . . . کوننده وتاریخ هجرتك.... تاریخنده درت نسخه اوله‌رق تنظیم قیلنمشدر.

الحاصل مناسبات خارجیه‌مزك توسیع وتقویه‌سنه اعتنا اولنمغله برابر محاربه عقبنده ممالك پادشاهیده ظهوره کلن غوائل داخلیه تفصیل اولنان صورتلرله بتیرلمش یالکز اسباب معلومه‌دن طولایی آرناوودلقده مأموریت فوق‌العاده‌نك حرکاتی عقیم قالمقده بولنمشیدی.

شمدی انکلتره بحریه ناظری اولان لورد غوشن اوصره‌ده ایدی که سفارت مخصوصه ایله سلطنت سنیه نزدینه مأمور اولدی. مشارالیه ملاقات رسمیه عقبنده ممالك دولت علیه‌نك اصلاحاتی حقنده بکا برچوق بیانات مهمه‌ده بولندی. خلاصه‌سی بعضلر طریق اصلاحاته کتمکمزی تعویق ایدر تبعه‌کز حقنده قاعدهٔ عدالت وحریته کوره معامله ایتمکی منافع ملکیه‌کزه مغایر کوسترلر سزی بشقه بر صورت اداره‌یه تشجیع ایده‌بیلیرلرسه‌ده او کبی تلقیناته اغتراراً قازانه‌جغکز زمان موقت ومحدوددر جمله‌لرندن عبارت ایدی. مشارالیهك تبیناتنی مفصلاً وتحریراً عرض ایتدم. تاریخ ۲۸ جمادی‌الاولی سنه ۹۷ ایدی. ایرتسی کونی انفصالم وقوعیله تجارت ناظری قدری پاشا باش وکالته وسلانیك والیسی عابدین پاشا خارجیه نظارتنه تعیین بیورلدیلر.

قدری پاشا رأس اموره کلدکدن صوکره دول معظمه سفیرلری قونفرانس صورتنده اجتماع ایله آرناوودلق مسئله‌سی وارمنستان اصلاحاتی حقنده تقریرلر

ویرملری دقتی جلب ایتدی ومداخلات دولیه واقع اولمقسزین بو مسئله‌لرك ارادهٔ اختیاریه‌مزله بتیرلمسی منافع دولت ایجاباتندندر دییه اثنای وکالتمده واقع اولوب‌ده بی تأثیر قالان اخطاراتمی تأیید ایلدی. ذات شاهانه اوصره‌ده مطالعاتمی سؤال ایتدیلر. اصلاحات عمومیه‌یه دائر بر لایحهٔ مفصله ویردم (١٧). ٧ شوال سنه ٩٧ تاریخنده دفعهٔ ثانیه اوله‌رق باش وکالته مأمور اولدم‌که دول معظمه‌نك اولکون ساحلنه کوندردکاری دونانمالرك نمایشی عقبنده‌در. بو دفعه اول باول مساعیم قره‌طاغ غائله‌سیله دیکر غوائل سیاسیه‌نك دفعنه، دیون عمومیه مقاوله‌سنك عقدینه، مشترك المنفعه توتون ادارهٔ انحصاریه‌سی تأسیسنه وروسیه تضمینات حربیه‌سنك تأدیاتی قرارلشدیرمغه مصرف اولدی. تونس مسئله‌سی ومدحت پاشا محاکمه‌سی دخی‌او اثناده ظهور ایتمشدی.

ایلریده یازه‌جغم شیلرله متحققدر که بوصره‌ده اصلاحات اداره‌یی وترقیات مادیه ومعنویه‌مز اسبابنی تأسیس وتطبیقده دخی قصور ایتمدم. ٢٥ رمضان سنه ١٢٩٥ تاریخنده حضور شاهانه‌یه تقدیم ایتدیکم بر لایحهٔ مفصله‌ده شو فقره‌لر وار ایدی. «بوندن یکرمی بش سنه اول دولت علیه‌لری روسیه دولتی کبی اسباب ترقیات ملکیه‌یه مباشرت ایتمش اولیدی شمدی کندیسنی اونك قدرتی درجه‌سنده بوله‌بیلیردی. حکومت سنیه‌لری اصلاحاتده تأخراته قریم محاربه‌سندن بری تصادف ایتدیکی غوائل ملکیه‌یی مانع عد ایدرسه‌ده ملکك بر جهتده ظهور ایدن آثار شورش دیکر جهتده یاخود هیئت عمومیه‌سنده اسباب عمران وآرامشی تعویق ایده‌میه‌جکندن بوعذر صحیح دکلدر. دولت علیه غائله‌لی غائله‌سز زمانلری سیان کوروب ترقیٔ مملکت اسبابنه علی‌الدوام چالیشملیدر» ظن ایدرم‌که بوخصوصلرده ویردیکم رأیی اثنای مأموریتده اساساً وفعلاً تطبیق واجرا ایده‌بیلدم.

وندیك دکزنده اجتماع ایدن مشترك دونانمانك باش قوماندانلغنی درعهده ایلین آمیرال سیمور راغوزه‌ده‌کی دولت علیه قونسلوسنه براولتیماتوم ویره‌رك معین اولان ساعتده اولکون قره‌طاغ امارتنه ترك اولنمازسه تدابیر زجریه‌یه ابتدار اولنه‌جغنی تبلیغ ایتمشدی. بو اولتیماتومی تلغرافله باب عالی‌یه کوندرن شهبندرمز دانش افندی‌یه درحال شو مآلده تعلیمات ویردم: «آمیراله جواباً شونی بیلدیرملیسکزکه بوکبی تبلیغاتی قبول ایتمك اصولاً صلاحیتم خارجنده‌در بناءً علیه آمیرال ایسترسه بوخصوص ایچون قاعدةً لازم کلن محله مراجعت ایلر.» دانش افندی آلدیغی

تعلیمات دائره‌سنده جواب ویردکدن صوکره آمیرال سیمور اشقودره والیسی فریق عزت پاشایه مراجعتله یکرمی درت ساعتلك برمهل ویردی . والیٔ مشارالیه دخی باب عالیدن آلدیغی امره مبنی آمیرالك تبلیغی قبولده اعتذار ایلدیکندن بالنهایه دولتلر باب عالی‌یه مراجعت ایتدیلر . آندن صوکره سفرا ایله مذاکره و بر طاقم شرائط وضع اولنه‌رق اولکون قره‌طاغه ترك قیلندی .

برلین قونغره‌سنده یونانستانه ترکی قرارکیر اولان اراضینك کذرکاهی که واسع برصورتده تعیین قیلنمشدی وقدری پاشا زماننده برلینده منعقد قونفرانس دخی قونغره قرارینی تأیید ایتمشدی ، بوسببلرله تساليا الدن چیقدی ایسه‌ده اقدامات مالانهایه اثری اوله‌رق ایپر قطعه‌سنی قورتارمغه موفقیت حاصل اولدی . اوهنکامده آلمانیا سفیرینك یونانستانه ترکنی التزام ایتدیکی کرید جزیره‌سیله دیکر بعض جزائری ویرمامك ایچون برچوق افکار مخالفه‌یه مدافعه ایلدم . زیرا وکلادن ، امرای عسکریه‌دن وسائر ذواتدن مرکب برقاچ دفعه مابینده مجتمع اولان مجلس فوق‌العاده کریدك ، اکر یونانیلر کریدله ارضا اولنمازلرسه تتمه اوله‌رق ردوس کبی برآطه‌نك وکرید جزیره‌سی جوارنده‌کی کوچوك جزیره‌لرك یونانستانه ترکنه اکثریت آرا ایله قرار ویرمشدی . بن اقلیتده قالدم . بو اقلیته التحاق ایدن ذات یالکز حربیه ناظری عثمان پاشا وخارجیه ناظری عاصم پاشا ایله عالی پاشا دامادی بیکباشی ناظم بکدن عبارت ایدی . کریدك عدم ترکنده اصرار ایدیشم اوزرینه بو تصور ترك اولوندی ایسه‌ده آلمانیا سفیری موسیو هاسفلدك بکا انفعالی زائل اولمادی . نته‌کیم اثر انفعال خاتمهٔ مسئله‌ده مشار الیهك بالاصاله ودیکر سفرایه بالوکاله بکا خطاباً کوندردیکی بر ورقه‌دن آکلاشیلیر (١٨) .

اساس ماده‌یه یعنی یونانیلره اراضی ویرلمسی بحثنه کلنجه فرانسه خارجیه ناظری بارتلمی سنتلر اراضینك درجهٔ وسعتنی تعیین ایچون طرفین حکمدارلرندن برینی حکم تعیین ایتملرینی بزم ایله یونان حکومتنه ودیکر دولتلر قابینه‌لولرینه تکلیف ایتدی . آلمانیا دولتی حکم تکلیفنه غیرمساعد ایدی . بیلمم که فکر ذاتیسی می ایدی یوقسه بر طرفدن تلقین می اولنمشدی هیئت ایچنده داخلیه ناظری محمود ندیم پاشا حکم تکلیفنه مظاهر اولدیغی کبی اووقت داخلیه مستشارلغندن اوقاف نظارتنه مأمور اولان صدر اسبق کامل پاشاده آلمانیا ایمپراطورینی حکم انتخاب ایتملکمزی مجلس وکلایه تکلیف ایتدی . حتی بو بابده برلایحهٔ منفصله ویردی . غریبدرکه حکم

واسطه‌سیله حل منازعات فکری که شیمدی بین الدول مبحثه قونلمشدر و آلمانیا دولتی‌ده بوکا معارض دکلدر . اووقت بوفکره منحصراً آلمانیا مخالف بولنیوردی . هرنه ایسه باابباحثه کامل پاشا تکلیفندن فارغ اولدی . دیکر رفیقلرم ایسه تماماً بنم ایله متفق ایدیلر. یالکز رأینده مصر اولان محمود ندیم پاشایی اقناع قابل اوله‌مدیغندن اکثریت واقلیتك مستند اولدیغی اسباب ودلائل با مضبطه مفصلاً حضور پادشاهی‌یه عرض اولندی . محمود ندیم پاشانك توسل ایتدیکی مطالعاتك درجه‌سی صورت مضبطه‌دن آکلاشیلیر (١٩) .

بر طرفدن مسئله‌یی صلحاً تسویه‌یه چالیشیوردم دیکر طرفدن‌ده یونانیلری لدی الحاجه حرباً اسکات ایتمك ایچون جمع عسکره لزوم کوستریوردم . مابیندن کلن تذکره‌لرده عسکریمزی حال سفر بری یه کتیرمك ایچون آلتی میلیون لیرایه احتیاج اولدیغی دائرهٔ عسکریه‌نك بیانه بناءً بیلدیریلیور وبونك تدارکی امر اولنیوردی . خزینهٔ دولت تهی ایدی . اکثر ارکانی یونانی اولان غلطه بانکر- لری ایسه یونان منفعتنه مغایر اولان استقراضاته مانع ایدیلر . لکن استقراض داخلی طریقیله اهالیدن ومدیر عمومی موسیو فوسترك وبانقك قومیته‌لری معاونتلریله بانق عثمانیدن احتیاج صحیح درجه‌سنده آقچه بولدم . یونانیلرك تهیئات عسکریه‌سنه قارشی بزم طرفدن آلتی فرقهٔ عسکریه تجهیزات لازمه ایله حدوده سوق اولندی که اخیراً یونانیلر ایله وقوع بولان محاربه‌ده سوق اولنان قوت او وقت استحضار قیلنان قوته نسبتله یالکز بر فرقه زیاده اولدیغی آلمانیا امرای عسکریه‌سندن جنرال فون درغولس مخطره‌سنده ایضاح ایدییور . مسئله‌نك صلحاً تسویه‌سنه مترتب مذاکرات دولیه بیتر بیتمز حرب ایسته‌نیلیورسه عساکر کافیه حاضر وصلح ترجیح اولنورسه آنك اسبابی‌ده مستحضر اولدیغندن احد شقینك ترجیحی هیئته عائد اولدیغی بیان ایله مجلس وکلایه مراجعت ایتدم . حصول قراره وشقیندن بری حقنده استحصال ارادهٔ پادشاهی‌یه وقت قالمق ایچون قونفرانسك حاضرلادیغی مقاوله‌یی قبول وتصدیق عالی یه عرضده تأخر ایتمکله برابر بو مقصدم حقنده سفرایه سررشته ویرمامش ایدم . آلمانیا ایلچیسی هاسفلد ایسه نیتمی استکشاف ایچون عموم سفرا نامنه نصف اللیله بر ساعت قاله‌رق بکا خطاباً بر نوطه ارسالیله اجرای تضییقات ایلدی . بن‌ده خارجیه ناظری عاصم پاشایی مسارعةً جلب ایدرك باش وکالت مقامی خارجیه نظارتنی درعهده

ایتمدیکندن سفرا ایله مخابره‌یه کندیسنی مأذون عد ایتمز ، بو ماده حقنده نظارت خارجیه‌یه مراجعت لازم کلیر ، زمیننده مشار الیه عاصم پاشا نامنه درحال بر جواب یازدیردم . فرداسی انکلتره سفیری موسیو غوشن نزدیمه کلوب آلمانیا سفیریله دیکر رفیقلری نامنه تشبثده ومقاوله‌نك تسریع عقدی تکلیفنی تأییداً اخطارده بولوندی . جواباً ترك مملکت آغیر بر شیدر . حربی صلحه صلحی حربه ترجیح حقوق داخلیه‌دن بولندیغندن حقمزده اجرای تضییق اولنمامسنی دولتلرك عدالتندن بکلرز امید اولنور که دولت متبوعه‌مه خیر خواه اولان انکلتره دولتنك سفیری باب عالی ایله متفق الافکاردر، دیدم . عریض وعمیق ایشی تفکر ایتمکه بر قاچ کون وقت قازاندم . مسئله تکرار مجلس عسکریده دوشونلدکده هیئت عسکریه قوهٔ حاضره‌یی حربك توسع دائره‌سی اعتباریله غیر کافی کورمش ونه داخل اولمادیغم بر انجمن خصوصی‌که صدر اسبق محمود ندیم پاشا صفوت پاشا وخیرالدین پاشادن مرکب ایدی، آنلرده مسئله‌نك صلحاً بتیرلمسنی تصویب ایلمش ایدی .

شو آرایه منضم اولان مجلس وکلا قرارندن صوکره یاپیلان معاهده‌ده ایپر قطعه‌سنك [برلین قونغره‌سی قرارینی تدقیق ایچون ینه برلینده منعقد وتاریخ عقدی قدری پاشانك زمان وکالتنه مصادف اولان قونفرانسده بو قطعه‌نك یونان دولتنه ویرلمسی تنسیب اولنمشدر] بزه براقیلمسی و یونانیلره عائد نارده کور- فزنده استحکاماتی اسلحهٔ حربیه‌دن تجریده یونانیلرك عهداً مجبور ایدلمسی خصو صلرنده خدمات حقیرانه‌م نظر دقتدن دور طوتولماز ظن ایدرم . محاربهٔ اخیره‌ده ایپر قطعه‌سنك مدخلی اولان پروزه قلعه‌سی یونان دونمماسنی قسماً نارده کور- فزنده محصور ومعطل طوتمغه سبب مستقل اولدی . برده یونانیلرك حدود عثمانیه اوزرنده تخطیاتی وتبعه‌مز آره‌سنده تحریکاتی اکسیك دکلدی . آنك بو حرکاتنه مقابل اکثر احوالده بز سربستیٔ حرکتی حائز اولمیوردق . بو ایسه حکومت یونانیه‌یی تأسیس اثناسنده یاپیلان لوندره معاهده‌سنی امضا ایدن دولتلرك دائما آره‌یه کیرملرندن نشأت ایدییوردی . حکومت مذکوره بر طرفدن بزی ازعاج دیکر طرفدن ایقاع ایتدیکی خساراتی افکار ملیه‌یه اسناد وخلقی حرکاتندن منعه قانون اساسیسی مساعد اولمادیغندن بحثله اعتذار ایتمکی کندیسنه اساس حرکت اتخاذ ایتمشدر . بوندن صوکره یونانیلر دولت علیه صولرنده توسیع ملك تشبثنده بولنور-

لرسه دول حامیه بوكا مساعد اولمیه‌جغی وبزم حقوق بین‌المله توفیقاً حركتمزده مختار قاله‌جغمزی تصدیق ایلدكلرینه دائر دول مشار الیهم مرخصلرندن بر سند خفی آلمشدم .

صرب ـ بلغار محاربه‌سی اثناسنده یونان دولتی جمع عسكره قیام وممالك دولت علیه‌دن دها یرلر آلمق آمالنی اظهار ایلدكده دولتلر ذكر اولنان سند خفینك شامل اولدیغی تعهده بناءً بوكا مساعده ایتمامشلردر . او اثناده انكلتره خارجیه نظارتنده بولنان لورد روزبری دیكر دولتلره تبلیغ ایتدیكی تحریراتنده بوماده‌یی تصریح ایتمشدر (٢٠) .

برلین قونغره‌سنك اساسنی تهیئه ایلدیكی وصایت مالیه‌یه مانع اولمق اوزره دیون عمومیه مقاوله‌سی یاپیلدی و١٩١ میلیون لیرا درجه‌سنده اولان دین خارجی طقسان بش میلیونه تنزیل اولوندی . دیون عمومیهٔ خارجیه‌یی تنظیم ایچون تحویلات حامللری وكیللرینك دعوتی و دعوت قرارینك اعلانی ١٩ ذی‌القعده سنه ١٢٩٨ تاریخنده واقع ١١ تشرین اول سنه ١٢٩٧ ده ایدی كه اسهام عمومیهٔ عثمانیه‌نك فیأتی اوكون یوزده ٣٠،١٠ غروش ایدی .

الیوم (د) ترتیبنه داخل اولان اسهامك یوز غروشی ٢٦،٢٥ غروش راده‌سنده‌در . مقاوله‌دن مقدم یوز غروش نقدله ٣٣٠ غروشلق سهم مبایعه اولندیغی ویوزده بش فائض آلندیغی نظر حسابه آلنیرسه ١٠٠ غروش رأس‌المالك فائض سنویسی اون بش اون آلتی غروشه كلدیكی تبین ایدر . بو حالده رأس المال اتخاذ اولنان سهمك قیمت رایجه‌سی قیمت اصلیهٔ موضوعه‌سندن ثلثان مقداری نقصاندر . مقاوله عقدندن صوكره فائضلر ایسه یوزده یارم اولدیغی حالده قیمت اسهام یوزده ٢٥ و٢٧ آره‌سنده دوران وبعضاً او مقداری‌ده تجاوز ایتمسی اعتبار مالی نه مرتبه ترقی ایلدیكنه دلیلدر . سهملریمزك قیمتی دها مترقی اوله‌بیلیردی . انفصالمدن یعنی ٣٠٢ سنه‌سندن صوكره عقد اولنان استقراضات متوالیه دیون خارجیه یكونلرینی ینه توسیعه باشلامشدر . بو حال ایسه اسهام متداوله‌نك دها زیاده اعتبار بولمسنه بالطبع مانع اولور .

دفعهٔ خامسه اوله‌رق خدمت صدارته كلدیكمده اون سنه ایچنده یاپیلمش اولان استقراضات حقنده مالیه نظارتندن معلومات ایسته‌مش ایدم . ویریلن اجماله نظراً كامل پاشا وجواد پاشا زمانلرنده عن ١٧ مایس ١٣٠٢ الی ١ مارت ١٣١٠

عقد اولنان يدى طاقم استقراضاتك رأس الماللرندن ديون باقيه ٣٨,٧٥٤,٨٩٢ عثمانلى ليراسى وبونلرك فائض سنويسى ايسه ١,٦٥٦,٣٩٨,٥٣ ورأس المالە محسوب آقچەسى ٣,٢٣٧٠٤٠, ٤٠ كه تخصيصات سنويەسى جمعاً ١,٩٨٠,١٠١, ٩٢ ليرادر. ٩٨ شوالنك اون اوچنجى كونى روسيه مرخصلريله تضمينات حربيه مذاكراتنه باشلانيلدى .

تضمينات حربيه‌كه ٣٤٠ ميليون عثمانلى ليراسنه قريب ايدى . ثلثانى تنزيل وتأدياتى فائض ويرلمامك شرطيله تقاسيطه ربط اولندى . تضمينات مسئله‌سندن طولايى روسيه سفيرى موسيو نوويقوف ايله بينمزده وقوعه‌كلن متباين افكارك سببلرى شو ايدى‌كه سفير مشار اليه مجلس وكلاده ويريلن قراردن صوكره قرنادن راغب بكله ياپديغى مقاوله لايحه‌سنى مقاولهٔ رسميه عد ايدييوردى . بن لايحهٔ مذ. كوره‌يى هر نقطهٔ نظردن معمول بها عد ايتميوردم . بولايحه قبول اولونسه ايدى اناطوليده ولايات خمسه‌نك وارداتى كاملاً روسيه تضميناتنه تخصيص اولنمق حتى ولايات مذكوره‌ده مأمورين اداره‌سى معاشلرى وعساكر ضبطيه تخصيصاتى بيله ديكر ولايتلر اموالندن ويرديرلمك لازم كليوردى . دها طوغروسى بو ولايتلر روسيه دولتنك مالاً تحت اشغالنده بولنه‌جقدى . برده بلغارستان ويركيسى روسيه تضميناتنك بر قسمنه تخصيص اولونمسنى وروسيه طرفندن ديون عموميه اداره‌سنه بر مأمور اقعادينى سفير مشار اليه مصراً طلب ايديوردى وطلبنى ترويج ايچون اسباب مؤثره‌يه متمسك ايدى . روسيه ايمپراطورى‌ده پترسبورغ سفيرى شاكر پاشايى بالذات كوروب صورت مخصوصه‌ده ياپيلان مقاوله‌نك باب عاليجه قبول اولنمامسندن شكايت ايتمشيدى . باب عاليدن تكليف اولنان تعديلاتى روسيه دولتى قبول ايتمزسه مسئله‌يى برلين معاهده‌سنى امضا ايدن ديكر دولتلره حواله ايله بر قونفرانسده حل ايتمكدن بشقه چارهٔ تسويه قبول ايده‌ميه‌جكم بحثنده اصرار ايتدم . بر چوق مذاكرات ومخابراتدن صوكره تعديلاتمزه روسيه دولتنك موافقتى استحصال اولندى‌كه اساسلرى آياستفانوس و ١٨٧٩ عهدنامه‌لرى اقتضاسنجه تضمينات حربيه اوله‌رق روسيه دولتنه مديون بولنديغمز ٨٠٢ ½ ميليون فرانق (يكرمى اوچ فرانق برليرا حسابيله ٣٤ ميليون ٨٩١,٣٠٤ بيك عثمانلى ليراسيدر) شمديكى تنزيل ايدلمك سنوى اوچيوز بيك ليرا اعطاسيله سنه‌ده اكمال تأديات اولونمق وفائض ويرلمامك واموالى تضميناته تخصيص اولنان ولايتلردن حوالاتى قالديرمغه

لزوم كوريليرسه دولت عليه روسيه دولتيله اتفاقه محتاج اولمقسزين حواله‌لرى بشقه محلله تبديل صلاحيتنى محافظه ايلمك شرطلريله ديمزك تقسيطه ربط اولنمسيدر. بو مسئله‌يه دائر سرايله صورت خصوصيه‌ده واقع اولان مخابراتمك بر قسمى ٢١، ٢٢، ٢٣ رقملر ايله اوراق متممه ميانده اولوب اساس مصلحتى وروسيه سفيرى موسيو نوويقوف ايله مكالماتمى مبين تذكره‌م دخى وجه آتى اوزره‌در.

تذكرهٔ خصوصيهٔ معروضه

تضمينات حربيه مسئله‌سى ايچون بو كون تعين ايده‌جكى ملحوظ اولديغى دونكى تذكرهٔ جوابيهٔ عاجزانه‌مدن مستبان اولان نتيجهٔ تشبثاتك مسارعةً عرضى حقنده صدور ايدن ارادهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهى‌ىى حاوى تذكرهٔ والالرى آلندى.

بوماده حقنده اخيراً تقديم قيلنان مجلس وكلا مضبطه‌سى اوزرينه كچن بازار ايرتسى كونى شفاهاً شرفواقع اولان ارادهٔ سنيهٔ جناب پادشاهى احكام جليله‌سندن برى دخى روسيه سفيريله بالذات يا بالواسطه مخابره ايله تعديل مصلحت امكاننك تحريسنى متضمن ايدى. طرف وكالتدن واقع اوله‌جق مخابراتك حسب القاعده صورت غير رسميه‌ده وبالواسطه جريانى منفعت مصلحت مقتضاسندن اولمسيله بوكا بر مناسبتك توسيطى صورتى تأمل اولنديغى حالده سفارت مستشارى موسيو اونو بازار كونى آقشام اوزرى نزد عاجزانه‌مه كلمش ايدى. بوغازلردن واپور مرورينه رخصت اعطاسى حقنده اولان التماسلرينك تأخرندن شكايت وبوغازلرك صورت مسدوديتنه دائر اخيراً ياپيلان معاهده ايله اونك پروتوقوللرندن مستخرج بعض معلوماتى قرائت ايتدكدن صوكره « تضمينات ايشى ناصل اوله‌جقدر. و بويله حال معطليتده مى قاله‌جقدر. » سؤالنى ايراد ايلدى. مذاكره‌نك تعطيلى دولت عليه‌جه مرضى دكلدر بالعكس تسريعيله بوايشك دخى بر طرف ايدلمسى التزام وآرزو اولنمقده ايسه‌ده سفير كچن كون دعوتيله تكرار عقد اولنان مذاكره ده مرخصلريمزله يالكز اوله‌رق مذاكره‌يى قبول ايتمدى. راغب بك افندى واسطه سيله ويرديكى لايحه‌يى لايتغير عد ايدرك آنك حضورى شرطيله يالكز عباره‌جه تصحيحاته موافقت ايده‌جكنى سويلدى. بر قاچ كوندنبرى مذاكراتى بالطبع برحال توقيفده براقمنه بوسبب اولدى. بزم طرفدن كچن كون قوميسيونده قرائت اولنان لايحه‌نك مذاكره‌سنه كيريشلديكى حالده تأخر واقع بالطبع مندفع اولور طرفينك

بر نتیجه‌یه وصولنه‌ده مانع قالماز جوابنی ویردم . اوده بوماده حقنده اول وآخر
جریان ایدن مذاکراته تمامیله معلوماتم یوقسه‌ده سفیرك افاداتندن وسزك طرفك
تکلیفنه دائر استماع ایلدیکم معلوماتدن استخراج ایلدیکم نتایجی کندی کندیمه
تدقیق ایلمش اولدیغمدن بنم ملاحظه‌مجه مادامکه بو ایشك تسریع رؤیتی ایکی
طرفك دخی آرزوسنه ونفعنه موافقدر . موقع مباحثه‌ده اولان مسائلك اختلافدن
آزاده وبسیط برحاله کتیرلمسی قابلدر . حتی او یولده بر ورقه‌ده تنظیم ایتدم دیه
افاده و بو ایشك بویله تصادفاً بینمزده بحث وذکری کچمسی اصابت وموجب
ممنونیت اولدیغنی علاوه ایتمش ومارالبیان ورقه‌یی دخی قرائت ایلمش ایدی .
مطالعه‌یه وقت قالمق اوزره برصورتنی من غیر رسم ویروب ویره‌میه‌جکنی صور-
دیغمده بوکونلك اعطا ایده‌مم فقط برکره سفیر ایله مذاکره ایده‌یم بلکه ایرتسی
کونی کاغدی اعطا ایده‌بیلیرم دیدی . دفع اختلافه همت ایدرسه ممدوحیتنی
موجب اوله‌جغی جوابنی ویرلمکله مفارقت ایدرك عودت ایلشدی . ایرتسی کونی
کلدیکنده ابتدا ینه واپور ایشنی تکرار ایدرك مؤخراً دخی صورت خصوصیه‌ده
مذکور ورقه‌نك صورتنی ویرمك ایستدی . بو اولکی لایحه‌دن پك چوق
فرقلیدر . فقط مندرجاتی کندی مطالعه‌مه مستند اولوب سفیر طرفندن قبولی
پك‌ده قولای برشی دکلدر سوزلرینی درمیان ایتدی . ورقهٔ مذکوره‌یی سز صرف
خصوصی وشخصی اوله‌رق ویردیککز کبی بن دخی او صورتده آلوب مطالعه
ایده‌جکم . بوماده‌یه دائر بینمزده تعاطی اولنه‌جق مباحث وافکارك نتیجه‌سنده
اتحاد حاصل اولماز ایسه مکالماتمز عادی بر مصاحبت قبیلندن عد اولنمق اوزره
بوکا دائر فکر ومطالعه‌می یارین سزه بیان ایدرم دیدم اوده تصدیق وموافقت
ایلدی . مفارقت ایدر ایکن سفیرك تعدیل تکالیف ایتمسنده عسرت اولدیغنك
اسبابنی آکلایه‌مادم . مادةً دخی بوکا سبب کوره‌مم سوزلرینی ایراد ایتدیکمده
ایلچی لایحهٔ متقدمه‌یی تغییر ایده‌جك اولورسه اولجه حکومت سنیه‌یی اغفال ایتمش
معناسی ویریله‌جکندن حرکتنك شو صورتله تفسیرینی ایسته‌میور . مع مافیه بویله
بر طریق اغفالده دخی بولونمادیغنی سویلمکده‌در دیدی . برده لایحهٔ سابقه طرف
اشرف‌حضرت پادشاهیدن رد بیورلدیغنه دائر کندیسنه تبلیغ عالی وقوع بولمامش
اولدیغنی علاوه ایتدی . جوابنده اول باول لایحهٔ مبحوثه مجلس وکلانك تدقیق وتمییز-
ینه حواله بیورلمش اولدیغندن دیمکدرکه شمدیکی حالده طرف‌عالیٔ تاجداریدن نه رد

نەده قبول بیورلمشدر وقرار مصلحت دولت علیه وروسیه مرخصلری بیننده جریان ایده‌جك مذاکرات رسمیه نتیجه‌سنه معلقدر بعده بالاستیذان متعلق بیوریله‌جق ارادهٔ سنیه اوزرینه ایجاب حال اجرا اولنه‌جقدر بوراسی کچنکی قومیسیونده مرخصلریمز طرفندن دخی سفیر ایله روسیه مأمورینه ایراد اولنمشدی . ثانیاً بو مثللو مذاکرات دولیه‌ده طرفیندن برینك درجهٔ ابتدائیه‌ده واقع اوله‌جق تکلیفی قطعی اوله‌مامق طبیعی اولدیغی کبی ینه احد طرفین تکلیفنی بالمباحثه تعدیل ایتمکله اولجه دیکر طرفی اغفال ایلمش حکمنده طوتلمش اولماز . بناءً علیه سفیر شمدی تهوین مطالب ایتدیکی حالده مقدم حکومت سنیه‌یی اغفال مقصدنده بولندیغنه هیچ کیمسه ذاهب اولماز . بالعکس بویله بر حرکت افکار خالصانه ومصلحانه‌سنك بر دلیل مخصوصی عد اولنه‌جقدر دیدم . مستشار مومی الیه دخی ویردیکی ورقهٔ غیر رسمیه اوزرینه بیان اوله‌جق مطالعه‌یه تعلیق مصاحتله عودت ایتمشدی . ایرتسی چهارشنبه کونی موسیو نوویقوف ایله برلکده کلش ایسه‌لرده سفیر، معهود واپورك مروری حقنده طلب اولنان رخصتك بر قاچ کوندنبری تأخرندن وبوکا دائر بر جواب دخی ویرلمامسندن بر ساعت قدر شکایتله برابر چونکه بیك سکز یوز یتمش بر تاریخنده لوندره‌ده منعقد مجلس مکالمه دول متفقه ومتحابه سفائن حربیه‌سنه بوغازلری آچمق ایچون دولت علیه‌یه حق اختیار ویرمش اولدیغندن غالبا بونده‌کی دول متحابه تعبیرینه عطف واشارت قصدیله اولملیدرکه رخصت مطلوبه‌نك ویرلمامسی دولت متبوعه‌مه اثر خصومت عد اولنه‌جقدر . ایش‌ده اونسبتده کسب وخامت ایده‌جکدر مقالاتنی دور ودراز بسط وتمهید ومجلس ملاقاتی کاملاً بوکا حصر ایلمش ایدی . ذاتاًده تضمینات مسئله‌سنه دائر موسیو اونو وساطتیله کچن مصاحبات صرف خصو- صی وغیر رسمی اولوب نتیجهٔ مرضیه حاصل اولور ایسه اولوقت طانمق ومسئله سفیر ایله مرخصلریمز بیننده صورت رسمیه‌ده مذاکره‌یه حواله اولنمق لازم کله‌جکندن اوکون مسئلهٔ مذکوره حقنده سوز ایدلمك وموسیو اونودن برشی صورلمق بالطبع قابل اوله‌مادی . کندیسی‌ده برشی سویلدی . ایرتسی پنجشنبه کونی موسیو اونو واپور حقنده مجلس وکلانك قرارینی آکلامق وسیله‌سیله ابتدا نظارت خارجیه‌یه بعده نزد عاجزانه‌مه کلمشدی . تضمینات خصوصنه دائر اولان کاغدی نصل بولمش اولدیغمی دخی صورمش اولدیغندن شو وجهله جواب ویردم بونده مندرج مواد اربعه ایشك اساسلرینی حاوی اولیور . مقاوله تنظیمنده بو

اساسلرك توسیع اولنه‌جنی یولنده‌ده برشرح وار ، ظنمه کوره بویله شرحه حاجت یوقدر . توسیعی ایستنیلن اساسلر لفظاً یاخود معناً اولکی لایحه احکامنه تقریب مطالب مقصدیله ایسه شمدیکی نشئات ومکالماتدن برفائده حاصل اولماز . ورقه‌ده مندرج اولان درت ماده‌دن برنجیسنه کلنجه واقعا اساسنده اختلاف یوقدر . فقط معلومکزدرکه دولت علیه حواله محللرینی تحویل ایتمکه ایلروده مجبور اولورسه اشبو تحویل حقنی کندیسنه محافظه ایتمك ایستیور سز ایسه اولکی لایحه‌ده بو ماده‌یی اتفاق طرفینه تعلیق ایلمشسکز آتیده بویله بر تدبیره لزوم کوردیکمز حالده اسباب قویه‌یه مبنی اوله‌جغندن بونك ایچون روسیه دولتنك رأینه مراجعتله بعدالاتفاق تحویل حواله‌یه محل یوقدر اویله برعذر صحیح اوزرینه تبدیل حواله ایله برابر مطلوباتکزی ینه بانق واسطه‌سیله آخر محللره حواله وسزه اخبار ماده ایدرز آرادیغکز امنیت ایچون بو صورت هم کافی هم‌ده محقدر دیدیکمده موسیو اونو اشبو مطالعاتی رد ایتمدی یالکز اسباب مجبوریت بر یرده قحط کبی احوال فوق‌العاده ظهورنده‌می دییه سؤال ایتدیکندن کرك قحط کرك شمدیدن قابل تعین وتصور اولمیان حالات سائره جمله‌ٔ نظر احتماله آلنمیلدر جوابنی ویردم . اولکی لایحه‌یه نسبتله معتدل اولان وهر کونه آچیغك منع وقوعنی تأمین ایده‌جك بر نسبتده بانق عثمانی‌یه طوغریدن طوغری‌یه تسلیمات اجراسی عباره‌سندن عبارت بولنان ایکنجی فقره‌یه دخی حواله اولنه‌جق تقسیط ایله واردات مخصوصه آرا-سنده‌کی نسبت مجلس وکلانك قراری وجهله نهایت یوزده اونی کچمیه‌جکدر عباره‌سی علاوه اولندیغی حالده اختلاف مندفع اولور دیدم . جوابنده سفیر ایله سویلشه‌جکنی بیان ایتدی اولکی لایحه‌ده بانق عثمانی‌یه تحصیلدارلرك عزل وتبدیلنه مداخله صلاحیتیله حقوق سائره‌یی ویرن فقراتك یرینه موسیو اونونك ویردیکی ورقه‌ده بانقه یالکز وظیفه‌لرنده قصور ایده‌جك تحصیلدارلری توبیخ وحقلرنده شکایت ایده‌جکی فقره‌سی کورلمش ایدی اولا توبیخ کلمه‌سی قبول اولنماز ثانیاً دولت علیه ایله روسیه دولتی آره‌سنده عقد اولنه‌جق مقاوله‌ده بانق عثمانی ایله تحصیلدارلر آره‌سنده‌کی مناسباتدن بحث اولنماسنه قطعیاً محل یوقدر بانقه‌نك بویله برشیئه احتیاج مطلق افاده‌سنه جواباً دخی بانقه‌نك بویله برافاده‌سی وارسه اصولی اوزره مالیه نظارتنه مراجعتله اورادن کندیسنه با مکتوب بیان موافقت اولونمسی کفایت ایدر. الحاصل بونك مقاوله‌یه درجی زائددر دیدم . موسیو اونونك ویردیکی

ورقهٔ غیر رسمیه‌نك دردنجی فقره‌سی روسیه بانقه‌سی طرفندن بانق عثمانی نزدنده بولندیریله‌جق مأموره تدقیق محاسبات حقی اعطاسندن عبارت ایدی . شو اساسك حکومت سنیه‌نك مقاوله‌نامه‌یه ادخال ایله طانمه‌سی قبول اولنمامش اولدیغندن آکا دائر سبق ایدن قرارك مستند اولدیغی مطالعات شرح وایراد اولنمه‌سی اوزرینه بو خصوص مقاوله‌دن چیقارلدیغی حالده خارجیه نظارتی طرفندن بر نوطه ایله سفارته تبلیغی عجبا دولت علیه‌جه تصویب اولنورمی واقعا سفیرك افکارینی وبو قیدك مقاوله‌دن اخراجنه موافقت ایده‌جکنی بیلمزسه‌م‌ده شاید نوطه تعاطیسیله اکتفا ایدرسه حاضرلقلی بولنمق ایچون مرادم افکارکزی استیضاحدر دیدی . اختلاف اساسه‌در . نوطه ایله بیانك مقاوله‌یه ادخالدن پك‌ده فرقی اوله‌ماز جوابنی ویردیکمده حسب العهد آرادیغمز شی تأميناته بر شکل ویرمکدر یوقسه بونك ایسته‌نیلمسی مادةً بر اهمیتی اولوب‌ده آکا مبنی دکلدر یولنده بعض افاداتده بولندی . جواباً اولا بر مال معین کوسترلمسی ثانیاً بانق عثمانینك دلالت وکفالتی ثالثاً حواله اولنه‌جق تقسیطلر مقدارینك واردات محوله‌دن زیاده اولمسی آرانیلان اشکال تأميناتی حاصل ایتمزمی آنلردن بشقه برده بویله بر قید وشرط علاوه‌سنده اصراردن ایسه بونك ترکی حسن تسویهٔ مصلحت امرنده منتظر اولدیغمز تسهیلات متقابله‌یی تأمین ایدر آما بانق عثمانی کندیلکندن روسیه بانقه‌سنه بویله بر بیانامه ویررسه اوراسی بشقه‌در یولنده یعنی مجلس وکلانك قرار سابقی دائره‌سنده ادارهٔ افکار ایتدم . موسیو اونو شو افاداتی جرح صددنده بولونمادی کرك بو ایکی مسئله‌یی کرك تحویل حواله‌ده مختاریت وصورت معتدلانه‌ده تعیین نسبت خصوصلرینی سفیر ایله تکرار سویلشه‌جکنی بیان ایله مفارقت ایتمشدی . علی‌العموم مصاحبات واقعه‌دن استدلال اولنان احوال سفیرك تعدیل تکالیفه میلانی حس وامید ایتدیره‌جك درجه‌ده اولدیغندن دونکی جمعه کونی واقع اولان سؤال عالی اوزرینه نتیجهٔ تشبثاتك اشبو جمعه ایرتسی کونی تعینی ملحوظ اولدیغی عرض قیلنمشدی . واقعا بوکون دخی واپور حقنده منتظر اولان ارادهٔ سنیه صدور ایتمش ایسه باب عالینك جواب رسمیسنی آلمق ایچون موسیو اونو نزد عاجزانه‌مه کلدیسه‌ده تضمینات مسئله‌سنك جهات مشروحه‌سنه دائر سفیرك افکاری دها زیاده تعدیلاته میال اولمادیغنی بیان ایتدی . موسیو نوویقوف دخی ینه بوکون خارجیه نظارتنه کلدکده اویولده لسان قوللانمقله وعادت معلومه‌سی ایجابنجه بر طاقم شکایات

وتشدیدات ایله برابر روسیه نیم رسمی غزته‌سی اغناتیفك استانبولدن مفارقتندن صوکره آکا خلف اولانلر روسیه‌نك نفوذینی محافظه ایده‌مدکلرندن بحث واشتکا وکندیسنی دخی آنلرك عدادینه ادخال ایتمش اولدیغنی وبوحال ایله بوراده قاله‌ماز وبلکه‌ده تقاعدی لازم کلیر ایسه‌ده کیتمزدن اول تضمینات ایشنه بر نتیجه ویرمسی طبیعی اولوب او جهتله ایکی کونه قدر بزم طرفدن بر جواب کافی آله‌مازسه لحنده قومیسیونده بیان ایتدیکی وجهله بر پروتستو نامه ویرمکه مجبور اوله‌جغنی علاوه ایلدیکی نظارت مشار الیهما طرفندن افاده قلندی . تفصیلات معروضه روسیه سفارتنك مسئلهٔ مذکوره‌ده اولان افکار ونظریاتی ایله وقوع وجریان حالی عرض وبیان مقصدینه مبنیدر . شو احواله وسفیرك افادهٔ محررهٔ اخیره‌سنه نظراً نه یاپیلمق لازم کله‌جکی خارجیه ناظری وشورای دولت رئیسی دولتلو پاشالر حضراتی ایله برلکده عریض وعمیق تأمل اولندی .

جریان ایدن مذاکراتك خلاصه‌سنده مضبطهٔ اخیره‌ده عرض اولندیغی اوزره سفیر مومی الیهك مشار الیهمادن اشتکا ایسنه وکندیلریله مذاکره‌یی قبول ایتمه‌مسنه مقابل ینه اونلر واسطه‌سیله مذاکره‌ده اصرار اولنمسی استحصال نتیجه مقصدینه توافق ایتمیه‌جکی ملاحظه‌سیله یکیدن مأذونیت کافیه‌یی حائز بر ویا ایکی مرخص تعیینی مصلحةً انفع واسلم وقاعدهٔ دولیه‌یه دخی موافق کورلمش ایسه‌ده شاید بو صورت مظهر تصویب عالی بیورلمادیغی حالده ینه مضبطهٔ مذکوره‌ده بیان اولنان شق اوله توفیقاً مسئله‌نك بر آن اول رؤیت وفصلی حقنده دولت علیه‌جه اولان حسن نیت وافکاردن ومع مافیه شرائط مقاوله ایکی طرفك حقوق ومنافع مشروعه‌سیله قابل تألیف اولمق لازم کله‌جکندن بحثله حکومت سنیه‌نك قبول ایده‌بیله‌جکی موادی حاوی اولمق اوزره سفارته بر مذکره اعطا اولنه‌رق تحریراً مذاکره‌یه مخرج آچیلمسنه تشبثدن بشقه بر طریق قالمادیغی تذکر اولنمش ایسه‌ده ارادهٔ سنیهٔ جناب ملکداری هر نه وجهله متعلق بیوریلیر ایسه آکا کوره حرکت اولنه‌جغی درکار بولنمش وموسیو اونونك سالف البیان ورقه‌سنك ترجمه‌سی دخی مجرد منظور عالی بیورلق اوزره لفاً تقدیم قیلنمشدر افندم .

اشبو صورت مصدقه‌نك نسخهٔ اصلیه‌سیله بو خصوصه دائر موسیو اونو طرفندن ویرلدیکی حکایه اولنان ورقه‌نك صورت معروضه‌سی منظور عالی بیورلدی .

تفصیلات مبسوطه‌دن مستبان اولدیغی وجهله بو بابده طرف سامیٔ وکالتپناهیلرندن ابذال ایدیلن اقدامات وهممات مستلزم تقدیر ومحظوظیت سنیهٔ ملوکانه اولمسیله مرخص پاشالر حضراتنك تبدیللرندن صرف نظرله بروجه عرض واستیذان بو مسئله‌نك بر آن اول رؤیت وفصلی ضمننده شرائط مقاوله‌نك سلطنت سنیه‌نك حقوق ومنافع مشروعه‌سنه توفیق ایدلمك اوزره حسن تسویه‌سی خصوصنه ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی متعلق وشرفصدور بیورلمش وورقهٔ مذکوره لفاً ارسال قیانمش اولمغله اولبابده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر .

فی جمادی‌الاول سنه ۹۹ وفی ۱۵ مارت سنه ۹۹

علی رضا

مقاوله امضا ایدیله‌جکی صره‌ده انفصالم واقع اولدی‌که تاریخ ۲۰ جمادی‌الاخره سنه ۱۲۹۹ ایدی . مقاولهٔ مستحضره اولوقتکی وکلانك دخی رأی وتنسیبلرینه مقارن اولدیغندن خلفم عبدالرحمن پاشا حضرتلری زماننده عیناً احکامی ابقا ودولتك منافعی استیفا اولنمشدر .

روسیه ایله تضمینات مسئله‌سنك مذاکره‌سندن مقدم تونس مسئله‌سی ظهور ایتمشدی‌که بوندن طولایی دول معظمه قابینه‌لریله واقع اولان مخابراتمز بیوك بر کتاب اولور . لکن حفظ حقوق ایچون مساعیٔ قلمیه کافی اولمیوب بالفعل مدافعه لازمدر . بدایت مسئله‌ده تونس لیماننه اوچ زرهلی ارسالی ایچون صورت محرمانه‌ده بحریه نظارتنه امر ویرلمسنی ، بونلرك همان کوندرلمسنی استیذان وبوبابده منفصل برلایحه تقدیم ایلدم (۲٤) . واقعا ۱۸۳٦ ده تونس صولرینه عثمانلی دونناسی سوقنه فرانسه طرفندن ممانعت اولنمشدی . ۱۸٤۱ ده دخی فرانسه طرفندن بویله بر تهدید وقوع بولمشدی . (کیزو) اوصره ده تونس صولرینه کیده‌جك اولان عثمانلی دونناسنی وصایا ایله یاخود جبراً کیری چویرمك اوزره فرانسه آمیرالنه امر ویرمشدی دیه فرانسه رئیس وکلاسی تونس حکومتی ایله اخیراً عقد اولنان معاهده‌یی تبلیغ ایدرکن پارلمنتوده بعض حکایاتده بولنمش ایسه‌ده رأیمده مخطی دکل ایسه‌م بز بودفعه کمی کوندرسه ایدك فرانسه‌دن بشقه دولتلرك علی‌الخصوص ایتالیانك دخی تونس صولرینه سفائن ارسال ایتمسنی بو ایسه بین الدول مذاکرهٔ مصلحته مخرج آچیلمسنی استلزام ایدر وفرانسه طرفندن تونسك اختصاص واغتصابنه مانع اولوردی نته‌کیم بورالری لایحه‌مده دلائل واضحه ایله مسطوردر . لکن سفائن

كوندريلوب كوندرلمه‌مسی بحثلريله دور ودراز اشتغال اولندی . نهايت كوندرلمسنه قرار ويريله‌رك كريدده‌كی اوچ زرهلی حسين پاشا قوماندالسيله تونسه متوجهاً حركت ايتدی ايسه‌ده سفائن مذكوره‌نك وصولندن اول موسيو قانبون تونس واليسی صادق پاشا ايله معاهدهٔ معلومه‌يی امضا ايلدی . بزم زرهليلرده سوده ليماننه عودت ايتديلر .

كامل مدحت پاشا محاكمه‌سنه : سلطان عبدالعزيز خان حضرتلرينی اتلافه واسطه اولدقلرينی سويلين آدملر رشدی و مدحت پاشالرك بوماده‌ده ذی مدخل اولدقلرينی محمود نديم وجودت پاشالرايله سروری افنديدن وسرايك بعض اركاننده مركب اوله‌رق مابينده اجتماع ايدن بر هيئت حضورنده ايراد ايلمشلر صدارته ايسه نه بوهيئتك اجتماعنه نه‌ده سويلنيلن سوزلره دائر اوزمان معلومات ويرلمامشدی . حتی اواياده مابينه چاغيرلمامش وبالذات دخی كيده‌مامش ايدم . چونكه صدارتده بولنانلر لزوم كورلدكجه باش كتابتك وبعضاً‌ده قرنانك ارادهٔ سنيه‌يه مستند تذكره وتلغرافلريله دعوت اولنورلر ايدی . صدر اعظملرك مابينه كيتملری ايچون كون تعيينيله ايام مخصوصه‌ده حضورلری مجبوری اولمق قاعده‌سی كامل پاشانك صدارتنده احداث اولنمشدر . يوقاريده بالذات دخی سرايه كيده‌مامش ايدم ديديكم بونك ايچوندر . يالكز شهر امينی مظهر پاشا بر كون باب عاليده نزدمه كلدی . « خبركز وارمی وكلاجه بيوك بر تبدل وار » ديدی . نصل تبدل ديديكمده استعفالركزدن وولايتلر ايچون ياپيلان نظامات لايحه‌لرندن ذات شاهانه پك مغبر اولمشلر محمود نديم پاشاده القا آتده بولنيورمش . محمود نديم پاشا صدارته ، جودت پاشا آنك يرينه داخليه نظارتنه وكامل پاشا ياخود تبديل طريقيله مواليدن سروری افندی عدليه نظارتنه كله‌جك سائر نظارتلرجه‌ده تبدلات واقع اوله‌جق ايمش ، محمود پاشا بو ! صدارته كلدكده اولكی صدارتلرنده ياپديغی كبی عزل ونصبلره نهايت كلميه‌جكدر ، زميننده بر طاقم سوزلر سويلدی . واقعا محمود نديم پاشا بر قاچ كوندنبری باب عاليه كلبور ايدی وسرايه دوام ايتمكده اولديغی ايشيدلمكده ايدی . ايرتسی كونی ينه مظهر پاشا باب‌عاليده نزدمه كلدی . دها برطاقم معلومات آلدم مقدمه‌سيله « جودت پاشا عدليه نظارتنده قالمغی ايستيور ايمش . ذات شاهانه مدحت پاشا ايله محمود نديم پاشانك آره‌لرينی بولورسه مدحت پاشايی وبو صورت ممكن اولمازسه يا احمد وفيق پاشايی ياخود معارف ناظری كامل پاشايی داخليه

نظارتنه کتیره‌جك ایمش . عدلیه مستشاری واحان افندی بر سفارته مأمور وسروری افندی طریق علمیه‌ده قاله‌رق عدلیه مستشاری اوله‌جق ایمش تنظیمات دائره‌سی رئیس ثانیسی محمود بکده سرور پاشانك یرینه شورای دولت ریاستی موعود ایمش . یاپدیغکز ولایات نظامنامه‌لرینی محمود ندیم پاشا ایله برابر ماینده تصحیح ایدییورلرمش . » دیدی‌که بوسوزلردن ومابینه چاغیرلمامقده اولدیغمدن طولایی آن بآن انفصالمه منتظر ایدم . حالبوکه مظهر پاشانك بو سوزلرندن صوکره مجلس وکلانك انعقادی مناسبتیله محمود ندیم پاشا باب عالی‌یه وهیئت وکلا طوپلاندقدن صوکره نظارت دائره‌سندن مجلسه کلدی . مذاکرات ختام بولدیغی حینده ایدی .

کندیسنه دیدم‌که بوکونلر پك مشغول ایمشسکز . جواباً « اوت برقاچ کوندر جودت پاشا ایله ماینده بولنیورز . سلطان عبدالعزیزك انتحاری صحیح اولمادیغی وکندیسی اتلاف اولندیغی قاتللرك اقراریله تبین ایدییور . قاتللرك ایضاحی بحثنده‌ده بونلرك آمر ومشوقلری وار » دیدی . مدحت پاشادن بحث ایتمیوب « ایش دامادلره دها برطاقم کیمسه‌لره بولاشیور » دییه سویلدی وقالقدی کیتدی جودت پاشا که یرندن مصاحبتمزه قولاق ویرییوردی . محمود ندیم پاشا کیتدکدن صوکره صندالیه‌نك یانته کلدی . « بعض عدلیه مأمورلرینك تبدیلاتنه دائر تقریرلرم واردی . اراده‌لری چیقمادی . عرض ایتمدکز ایسه عرضنی رجا ایدرم . » سوزلرنی قائماً سویلدی . یانمده اولان بوش صندالیه‌یه قعودینی اشارت ایتدم . برآز ایشلرم وار کیده‌جکم زمیننده جواب ویردی . آنك اوزرینه بن ده قیام ایتدم . سویلدیککز تقریرلری بیلمیورم . مستشار افندیدن سؤال ایدرم . دیدکدن صوکره بوکونلر سزی پك مشغول کورییورم سوزینی ده علاوه ایلدم « اوت ایشلریمز اکسیك دکل (کل یوم هوفی شأن) دیدیکینك عقبنده سوزی دکیشدیره‌رك « اصحاب مصالح باب عالیده‌ده بنی راحت براقیور . بورایه قدر کلمشلر آنلری‌ده کوره‌یم » دیدی . ومفارقتلرده معتاد اولان تمنایی یا اشارتی اجرا ایله عودتده سرعت ایلدی . محمود ندیم پاشانك خبر ویردیکی ایشه دائر معلومات وایضاحات ویرمك ایسته‌مدیکی آکلاشیلدیغندن بالطبع بشقه برشیئه وسؤاله محل قالمادی . سائر حضار دخی عودت ایلدکلرندن معروضاتی بعدالامضا خانه‌مه کلدم . مظهر پاشانك سبق ایدن سوزلرینه محمود پاشانك دیکر

طرزده وقوع بولان نقلى منضم اولمغله بونلرك توقيق وتعميقى ايچون بالطبع ذهنم مشغول ايدى . آما محدوديت اختلاط ومناسبات لازم كلن ذواتى كورمكه ومعلومات صحيحه اخذينه مانع اوليوردى . مابيندن ايسه نه انفصاله نه‌ده دعوته دائر بر امر ظهور ايتمدى . ايرتسى كون باب عالى‌يه كيتديكمده مشار اليهمانك ينه سرايده اولدقلرى استخبار اولندى . الحاصل محمود نديم وجودت پاشالرك بو ايش ايچون مابينه دواملرندن بر قاچ كون صكره باب عالى‌يه معلومات ويرلمشدى . آندن صوكره‌ده مابين باش كتابتندن باب عالى‌يه بر تذكره كلدى‌كه بونده مدحت پاشانك فرانسه قونسلوسخانه‌سنه التجا ايتديكى وبوماده‌يى همان غزته‌لرك ورقهٔ مخصوصه ايله اعلان ايتلرى با ارادهٔ سنيه اتيان اولنمشدى . كلهلم جودت پاشانك اجرا آتنه : مادهٔ قتلى اقرار ايدن شخصلرى كنديسيله مواجهه ايتمك اوزره ازميره متوجهاً حركت ايتديكنى بياناً مدحت پاشايه كندى طرفندن بر تلغراف كوندرير ومقر جنايت اولانلرى بعدالمواجهه ينه بورايه كتيرمك اوزره استصحاب ايدوب وباب عالى‌يه اوغراميوب مخصوص واپورله ازميره كيدر . كريدى زاده حلمى پاشا مدحت پاشانك قوناغنى برطابور عسكرله محاصره ايتديكنه ومدحت پاشا فرانسه قونسلو-سخانه‌سنه التجا ايلديكنه‌ده باش كتابتدن باب عالى‌يه كلديكى بالاده بيان اولنان تذ-كره دلالتيله كسب اطلاع ايلمشدم . جودت پاشا مدحت پاشايى وهر نصلسه بو ايشه قارشديرلمش اولان تكه متصرفى طرخان پاشا ايله اشخاص سائره‌يى استانبوله كتيردكدن صوكره رئيسلرى جودت پاشا وسرورى افندى اولديغى حالده معلوم اولان هيئتده معلوم عامه بولنان استنطاق ومحاكمه‌لرى جريان ايلمشدر . محكمهٔ جنايت ومحكمهٔ تمييزك قرارى ابتدا مجلس وكلاده بعده صدر معزوللريله وكلا ، مشيران وفريقاندن مركب اولمق اوزره مابينده انعقاد ايدن مجلسده اوقوندقده حضارك مدحت پاشا عليهنه نه‌لر سويلدكلرى ؛ بنم نه مرتبه بيطرفانه حركت ايتمش اولديغم طوتيلان ضبطندن بر تفصيل معلوم اولور . بوضبط بروجه آتى متفرعا-تيله برابر عيناً درج اولنمشدر .

مسئله مغلق اولديغندن هركس رأيى نه صورتده ايسه رياست واسطه‌سيله ضبط ايتديرميوب طوغريدن طوغرى‌يه بالذات يازمسنى ياخود ضبط كاتبنه تقرير ايدرك يازديرمسنى هيئتده توصيه واخطار ايلمشدم . بناءً عليه ضبطنامه‌ده مندرج اولان افاداتى ضبط كاتبى دكل بالذات حضار مشار اليهم تقرير ايله امضا ايتمشلردر .

تجارت ناظری رائف افندی [رائف پاشا] رتبه‌جه اعضای سائره‌نك مادوننده اولدیغندن الك اول آنك رأیی صورولمش یعنی رأیلر یوقاریدن آشاغی دکل آشاغیدن یوقاری استحصال اولنمشدی . ثم حسب الریاسة رأیمی الك صوكره یازمقلغم لازم كلیركن صدر اسبق صفوت پاشانك بندن صوكره تحریر رأی ایلسنه سبب ایسه یوقاریده بیان اولندیغی وجهله بو ایش قاریشیق برشی اولدیغندن مجلسه ریاستدن استنكاف ایلكلکمدر. ایشته حقیقت حال شو مركزده‌در . وبوتبینات برمجلس كبیرك اعضاسی طرفلرندن تحریر وامضا اولنمش وثیقهٔ رسمیه‌یه مستنددر . مدحت پاشا وامثالی علیهنده قانوناً صلاحیتی اولان محكمه‌دن درجهٔ اخیره‌ده لاحق اولمش حكمك علی طریق الاداره تخفیفنه اكثریتله دكل اقلیتله قرار ویرلمش ایكن بن اكثریته دكل اقلیته داخل ایكن واو زمان دفعهٔ ثالثه اوله‌رق باش وكالتده بولنوركن شمدی پارسده بولنان مراد بك نشر ایتدیكی رساله‌ده موقع اقتداره كلك ایچون مدحت پاشایی امحا ایتدیكمی بیان ایدییور . اون بش سنه اول واقع اولان بر ماده‌نك ماهیتی بو درجه دكیشنجه براز دها كچرسه هله اغراض كیررسه حقایق بتون بتون تصحیف اولنمق مستبعد دكلدر . تاریخ ایسه زمان محدودك دكل عصرلرك مالی وحقی اولدیغندن كماهو الواقع تحریر اولنملیدر .

خاطراتمده شو تفصیلاته بنی مجبور ایدن اسبابدن بری مستقبلده من غیر روایةٍ یاخود تعرضٍ دها زیاده تغییر حقایق اولنه‌بیلمه‌سی مطالعه‌سیدر . شو ملاحظه‌یه قوت ویرن بر شی‌ده بر مدتدنبری اوروپاده منتشر واكثری بالانذار استحصال منافع غرضیله مؤسس اولان غزته‌لردن بعضیسی‌كه سلیم فارسك ژورنالی او نوعدندر ، بونلرك متوالیاً مدحت پاشا محاكمه‌سندن بحث وبونی بكا اسناد ایلملریدر . یوقاریده شرح اولنان حاللردن وضبطدن قطع نظر اولنسون مدحت پاشانك محكومیتندن صوكره هرصنف خلق طرفلرندن اظهار ایدیلن تهنیتلر ، مسرتلر ، شیوخ وزرا و ادبانك ترتیب ایلدیكی مرثیه‌لر ودها پك چوق احوال حافظه‌لری متین ومسلكلری سیئهٔ اغراضدن سالم اولانلرك اذهاننده جایكیر اولدقجه سلیم فارسك حقمده‌كی اسنادی بر اسناد مالم یكن بولندیغنی و بلكه‌ده افعال مسند بهانك فاعللری اسناد مذكورك مشوقلری اولدیغنی الحاصل بو ماده‌یه بشقه مسند الیهلر آرانمق لازم كله‌جكنی منطقاً وحقانیةً تسلیم ایدرلر اعتقادنده‌یم .

مجلس وكلانك ضبطى

بازار فى ١٣ شعبان ١٢٩٨

عدليه نظارتنك ١٢ شعبان سنه ١٢٩٨ تاريخلى تذكره‌سيله محكمهٔ تمييز جزا دائره‌سنك اعلامى اوراق متفرعه‌سيله برابر قرائت اولندى . مآللرينه نظراً جنتمكان خلد آشيان سلطان عبدالعزيز خان حضرتلرينك وقعهٔ شهادتلرندن طولايى متهملردن پهلوان مصطفى چاوش وحاجى محمد وجزائرلى مصطفى ايله فخرى بكك بالفعل قاتل متعمد وعلى ونجيب بكلرك فاعل مشترك اولمق اوزره مجرم اولدقلرينه اتفاق ومحمود ونورى ومدحت پاشالرك دخى كذلك فاعل مشترك اولمق اوزره مجرم اولدقلرينه اكثريت وسيد وعزت بكلرك دخى معين قاتل اولمق اوزره مجرم اولدقلرينه اتفاق آرا ايله محكمهٔ جنايتده حكم ايله جزالرى تحديد اولنه‌رق ايكى قطعه اعلام تنظيم ايدلمش ومحكمهٔ تمييز جزا دائره‌سنجه اعلاملرك تدقيقات تمييزيه‌سى اجرا ايله مدحت پاشا طرفندن ويريلن لايحهٔ مذكوره‌ده مندرج اعتراضات اسباب موجبه‌سنك بيانيله رد ايديلوب محكمهٔ جنايت اعلاملرينك حاوى اولديغى حكملرك مواد قانونيه‌يه جهت تطبيقيه‌سنجه اسباب فسخ ونقضدن برشى كوريله‌مديكى بيانيله اعلامات مذكوره‌نك تصديق ايدلديكى آكلاشيلمشدر .

بومسئله غايت مهم اولديغندن اصولى دائره‌سنده برر برر بيان مطالعه اولنمسى طرف وكالتدن افاده اولندقده نافعه ناظرى حسن فهمى افنديك بو ايش محاكم منتظمه‌دن چيقديغى جهتله مجلس وكلاجه اساساً تدقيق وتمييزينه محل اولميوب فقط بو اعلامك مجلسده قرائت اولنمسى اداره‌يه تعلقندندر . بونده ياپيله‌جق شى خاكپاى همايون حضرت پادشاهى‌يه عرض ايله شرفصدور ايده‌جك ارادهٔ سنيه‌يه توفيق معامله‌در . بووقعهٔ مؤلمه دولت عليه‌نك مبدأ فلاكت وخرابيتى اولديغى جهتله مؤسس ومرتبلرى هركيم ايسه دنيا وآخرتده مظهر لعنت اولسون . آنجق تعيين شخص ايتمك وقاتللرك درجهٔ جرائمنى تدقيق وتعيين ايلمك صلاحيت ومأذونيتنك خارجنده اولديغى بيان ايلدكدن صوكره غزته‌لرده بعض شيلر كورولمكده اولوب بو مسئله‌ده دوشونيله‌جك برشى وارسه اوده اجراآتك آوروپاجه حسب الزمان برسوء تأثيرى اولوب اولميه‌جغنى بيلمك لازم كلديكنه ومع مافيه

مسئله‌يه داخلى برشى نظريله باقلده ايسه‌ده بوراسنك تعيينى خارجيه نظارتنه عائد بولنديغنه بناءً بونك نظارت مشارالیهادن ايضاحى لازم كلير ديدى .

اوقاف ناظرى صبحى پاشا حسن فهمى افنديتك افاده‌سنى تصديق ايله محكمهٔ تميزك حكمنى نقض ايتمكه مجلس وكلانك صلاحيتى اولماديغندن ومع مافيه بو ايشه جرأت ايدنلر مملكتك باعث فلاكتى اولوب بلاسبب بر پادشاهى خلع ايله مالنى يغما ايتدكلرندن حكم قانونك اجراسى ارادهٔ سنيه‌يه متوقفدر ديدى .

خارجيه ناظرى عاصم پاشا . « سفرا طرفندن بوكا دائر شمدى‌يه قدر هيچ بر شى سويلنلمدى يالكز انكلتره پارلمنتوسنده موضوع بحث ايدلديكى موسوروس پاشا طرفندن بيلديرلمشدر » ديدى . [١]

باش وكيل پاشا بومثللو سياسى خصوصاتك شمديدن كشفى قابل اوله‌ميه‌جغنى بيان ايتدى .

شوراى دولت رئيسى سرور پاشا محكمهٔ تميز جزانك قرائت اولنان اعلامى اوزرينه حسن فهمى افنديـنك وقوع بولان افادات ومطالعـاتنى تصديق ايتمكله برابر خلع ايشى دولت عليه وملت اسلاميه‌يى پك فنا صارصمش وبودولتده يتمش سكسان سنه‌دنبرى اونودلمش برفنالغى تجديد ايتمش اولديغندن وبوكا جرأت ايدنلر دنياده اك فنـا دينيلن آدملردن دهـا فنا ايدوكى شبهه‌سز اولوب بونلر مجرد اخذ انتقام ايچون بوحالى تجويز ايلدكلرندن ولوكه قتله جرأت ايدلمامش اولسـه بيله يالكز خلع مسئله‌سندن طولايى بو آدملرك قتلى ايجاب ايدر ديمشدر .

شيخ‌الاسلام افندى اشبو اعلام اصول وقواعد عموميه دائره‌سـنده ياپيلمش شيلر اولوب فقط اساس‌مسئله‌يه كلنجه بو خونه مادهٔ خلعه جرأت ايله ملت اسلاميه ودولت عثمانيه‌يه بيوك اهانت ايتديلركه شو حركت ملت اسـلاميه‌نك محوينه بر تشبثدر ، بوكا دنيا وآخرت شهادت ايدرم ديدى .

معارف ناظرى كامل پاشـا بوبابده دينيله‌جك بر شى وار ايسه اوده الى آخر القيام قاتللره لعنتدر ديدى .

رائف افندى بوكا دييه‌جك بر شى يوقدر . زيرا اصولاً محاكمدن كچمش وبدايةً واستينافاً وتميزاً تدقيق و رؤيت اولنه‌رق قانوناً حكم ايدلمش واعتراض

[١] لونده سفيرى موسوروس پاشانك تلغرافى ٣ رقمله آتيده مندرجدر .

ايدنلرك افاداتى دخى ينه قانوناً رد اولنمش اولديغندن حكم اعلامك اجراسى ارادهٔ سنيه‌يه منوطدر ديدى .

مستشار ذهنى افندى قاعدةً وامثالاً رأى اعطاسنه مأذون اولماديغنى بيان ايلدى .

ماليه ناظرى توفيق پاشا [ودينلى] رائف افنديك ديديكنى تصديق ايله قانون دائره‌سنده ويرلمش حكمك اجراسى ارادهٔ شاهانه‌يه منوطدر ديدى .

طوپخانه مشيرى على صائب پاشا محكمه‌نك حكمى احكام قانونيه‌يه مبتنى اولوب بوبابده دينيله‌جك برشى يوقدر ديمش وجودت پاشا دخى آنى تصديق ايتمشدر .

خارجيه ناظرى عاصم پاشا قانون دائره‌سنده جريان ايتمش برمحاكمه اوزرينه ويريلن حكمك اجراسى ارادهٔ سنيه‌يه منوطدر ديدى .

بحريه ناظرى حسن پاشا بو آدملرى عمرى اولدقجه لعنتله ياد ايده‌جكنى سويلدى .

حربيه ناظرى عثمان پاشا حكم قانونك تمامئ اجراسى لازم كله‌جكنى بيان ايتمكله برابر استقبالك تأمينى دخى بوكا منوط ايدوكى يولنده بيان مطالعه ايلدى .

شو مطالعاتدن آكلاشيلديغى وجهله بو شيلر دولت عليه‌جه بادئ مخاطرات عظيمه اولان مادهٔ خلعك نتايج سيئه‌سندن اولوب بومسئله دخى بر خيلى وقتدن برى تدقيق وتعميق اولنه‌رق محكمهٔ جنايتجه لاحق اولان حكملر اولبابده اجرا قيلنان استنطاقات وتدقيقات نظاميه‌يه مبتنى اولديغنى كبى محكمهٔ تميز جزا دخى محاكم نظاميه‌نك طبقهٔ انتهائيه‌سى اوله‌رق اورادن تصديق اولنان حكملرى نقض ايده‌جك قانوناً ديكر بر مرجع اولمامسنه ومجازات قانونيه‌نك اجراسى ويا عفو وتخفيفى قانوناً حقوق مقدسهٔ پادشاهيدن بولنمسنه نظراً اجراى ايجابى منوط ارادهٔ سنيهٔ پادشاهى ايدوكنك بامضبطه عرض وبيانى متحداً تذكر قيلندى .

مجلس وكلا مضبطه‌سى صورتيدر :

' عدليه نظارتنك ١٣ شعبان سنه ٢٩٨ تاريخلى تذكره‌سيله محكمهٔ تميز جزا دائره‌سنك اعلامى اوراق متفرعه‌سيله برابر مجلس عاجزانه‌مزده مطالعه اولندى . مأللرينه نظراً جنتمكان مرحوم فردوس آشيان ومغفورله سلطان عبدالعزيز خان

حضرتلرينك وقعهٔ شهادتلرندن طولايى متهملردن پهلوان مصطفى چاوش وحاجى محمد وجزائرلى مصطفى ايله فخرى بككك بالفعل قاتل متعمد وعلى ونجيب بكلرك فاعل مشترك اولمق اوزره مجرم اولدقلرينه اتفاق ومحمود ونورى ومدحت پاشالرك دخى كذلك فاعل مشترك اولمق اوزره مجرم اولدقلرينه اكثريت وسيد وعزت بكلرك دخى معين قاتل اولمق اوزره مجرم اولدقلرينه اتفاق آرا ايله محكمهٔ جنايتده حكم ايله جزالرى تحديد اولنەرق ايكى قطعه اعلام تنظيم ايدلمش ومحكمهٔ تميز جزا دائرەسنجەده اعلاملرك تدقيقات تميزيەسى اجرا ايله برابر مدحت پاشا طرفدن ويريلن لايحهٔ اعتراضيه دخى مطالعه اولنەرق لايحهٔ مذكورەده مندرج اعتراضات اسباب مندرجەسنك بيانيله كاملاً رد ايديلوب محكمهٔ جنايت اعلاملرينك حاوى اولديغى حكملرك مواد قانونيەيه جهت تطبيقەسنجه اسباب فسخ ونقضدن برشى كوريلەمديكى بيانيله اعلامات مذكورەنك تصديق ايدلديكى آكلاشيلمشدر . معلوم عالى بيورلديغى اوزره بو شيلر دولت عليەجه بادئ مخاطرات عظيمه اولان مادهٔ خلعك نتايج سيئەسندن اولوب شو مسئله دخى بر خيلى وقتدنبرى تدقيق وتعميق اولنەرق محكمهٔ جنايتجه لاحق اولان حكملر اولبابده اجرا قيلنان استنطاقات وتدقيقات نظاميەيه مبتنى اولديغى كبى محكمهٔ جزا دخى محاكم نظاميەنك طبقهٔ انتهائيەسى اولەرق اورادن تصديق اولنان حكملرى نقض ايدەجك قانوناً ديكر بر مرجع اولمامسنه ومجازات قانونيەنك اجراسى ياخود عفو وتخفيفى حقوق مقدسهٔ حضرت پادشاهيدن بولنمسنه نظراً اجراى ايجابى منوط ارادهٔ سنيهٔ حضرت تاجدارى ايدوكى تذكر اولنمش ونظارت مشاراليهانك تذكرەسى ملفوف اعلاملر ايله برابر عرض وتقديم قيلنمش اولمغله اولبابده .

فى ١٣ شعبان سنه ٢٩٨ ـ فى ٢٨ حزيران ٢٩٧

حسن ، عثمان نورى، محمود نديم ، احمد اسعد ، سعيد ،
على صائب ، جودت ، سرور ، عاصم ،
رائف ، مصطفى ذهنى، توفيق ، حسن فهمى ، كامل، صبحى

﴾﴿

نظارت خارجیه‌یه فی ٢٣ تموز سنه ٨١ تاریخیله لوندره سفارت
سنیه‌سندن وارد اولان تلغرافنامه‌نك ترجمه‌سیدر :

عوام قاره‌سنك دونكی اجتماعنده موسیو ماقون انكلتره حكومتی طرفندن مدحت پاشا لهنه درسعادتده اجرای اخطارات اولنمسی توصیه‌سنی حاوی بر تكلیف درمیان ایتمش وبو مناسبتله مدحت پاشایی مدح وثنا ومحكمه اعضاسنك حیثیت ذاتیه‌لرینه تعرض ایلشدر . پارلمنتو اعضاسندن اوچ ذات دها معتدل بر لسان ایله بوكا دائر بر قاچ سوز سویلدی . موسیو غلادستون جواباً ایراد ایلدیكی نطقده موسیو ماقونك بویله پارلمنتوده حاضر بولنمیان ذوات علیهنه تعرضاتده بولنمسندن طولایی بیان تأسفله برابر انكلتره حكومتنك بویله بر ایشه مداخله‌یه اصلا حقی اولمدیغنی پارلمنتویه تفهیم ایتمش ومع مافیه منفعت عمومیهٔ انسانیه‌یی وقایةً شهر حالك دردنده لورد دافرینه مدحت پاشا لهنه محرمانه وتصدیعی موجب اولمایه‌جق صورتده اعمال نفوذ ایلمسی ایچون تعلیمات ویرلدیكنی وسفیر مشار الیهك بوتعلیماتی كمال رویت و نزاكتله اجرا ایلدیكنی بیلدیردكدن صوكره ذات شوكتسمات حضرت پادشاهینك بو مسئله‌ده اظهار آثار مرحمت ومروت بیوره‌جقلرنده شبهه اولمادیغنی علاوهٔ مقال ایلمشدر . موسیو ماقونه تكلیف واقعی كیری آلمغه مأذونیت ویرلمشدر .

امضا : موسوروس

صدر معزوللری وهیئت وكلا ایله مشیران وفریقاندن مركب اوله‌رق ماینده
اجتماع ایدن مجلسك ضبطی صورتیدر :

فی ٢٣ شعبان ٩٨ وفی ٨ تموز سنه ٩٧

حكم اعلامك اجرا وعدم اجراسنده‌كی محاذیری موازنه‌یه مقتدر اوله‌مد-یغمدن واحكام قانونیه‌نك اجراسی حقوق مقدسهٔ شاهانه‌دن اولدیغندن افندمز هرنه فرمان بیورورلرسه اصابت آنده‌در .

رائف [١]

[١] او زمان تجارت ناظری اولان رائف افندی [رائف پاشا] .

ولی نعمت افندیمز قانوناً ید اقتدار ملوکانه‌لرنده اولان بر ماده‌یی قوللرینك مشاورەسنه حواله بیوریورلر بوندن مقصد همایونلری حکم اعلامك اجراسی ویا تخفیفی شقلرندن برینك ترجیحی دیمك اولیور. بو ایسه اساساً دولتك مبدأ فلاکتی اولان خلعك نتایج سیئه‌سندن اولوب بوکا سبب اولانلرك الی آخر القیامه لعنت ایله یاد اولنه‌جقلری طبیعی اولمسیله بوکا انضمام ایدن مادهٔ شهادتدن طولایی محکوم اولانلر حقنده ویریلان اعلام اصولاً محاکمدن تنظیم وتصدیق ایدلمش اولمسیله واجب الاجرا ایدوکندن وکوکل حکم قانونك اجراسی آرزوسنده بولنمق طبیعی اولوب هر ایکی جهتجه محاذیری وارد خاطر اوله‌رق اکرچه داخلاً امین ایسه‌م ده خارجاً سوء تأثیری احتمالی دخی ملحوظ اوله‌رق بونی کسدیرمك کشف وکرامته منوط اولوب بناءً علیه بو اقتداری حائز اولمادیغمدن شوکتسمات افندیمزك اراده‌لری نه مرکزده ایسه اصابت آنده‌در .

حسن فهمی [٢]

رائف افندینك افاده ایلدیکی کبی ایش محکمه‌لردن کچمش وبونده برخطا وارسه محاکمه عائد اولوب آنك تمییزی اقتدارم خارجنده بولنمشدر . حکم قانونك محافظه‌سی لازمه‌دن اوله‌رق شونکله برابر حکمك اجرا وعدم اجراسی حقوق سنیهٔ حضرت پادشاهی‌یه عائددر .

حسن توفیق [٣]

حکم قانونك اجراسی رأینده‌یم . مع مافیه مرحمت سنیه نامتناهی اولمغله تخفیف جزا ارادهٔ سنیه‌یه منوطدر .

حافظ [٤]

حکم اعلامك تمامیٔ اجراسی طرفنده‌یم . مع مافیه هرنه صورتله فرمان بیوریلیرسه اصابت آنده‌در .

ادهم [٥]

اعلاملرك اجرای حکمی رأینده‌یم . تخفیف جزا فرمان همایونه منوطدر .

آصف [٦]

---

[٢] او وقت نافعه ناظری اولان حسن فهمی پاشادر.

[٣] او وقت مالیه ناظری اولان ودینلی توفیق پاشادر .

[٤] او وقت برآرالق ضبطیه ناظری اولان فریق حافظ پاشادر.

[٥] او وقت ارکان حربیه رئیس وکیلی اولان مشیر ادهم پاشادر .

[٦] او وقت فریقاندن اولوب مؤخراً رتبهٔ مشیری‌یی احراز ایدن آصف پاشادر .

نظامه موافق اولەرق محكمەدن كچمش تمیزده حكمی تصدیق ایتمشدر . الك صواب رأی حكم قانونك وحقوق شاهانەنك اجراسیدر .

نظامی [٧]

علی نظامی پاشایی تصدیق ایدرم .

اسماعیل حقی [٨]

محكمەلردن كچمش وتمیزده تصدیق ایتمش اولدیغندن حكمنی اجرا فریضەدندر دیرم . بو ایش پك مهم اولوب عبرت مؤثره ارائەسی دخی لازم اولدیغندن حكم قانونك تمامیٔ اجراسنی افندیمزدن رجا ایدرم . خلع مسئلەسی شو بولندیغمز نتایج وخیمەیی وجوده كتیردیكندن اجرای حكم لازمەدندر . عبدالعزیز مرحومك مستغرق الطاف وعنایاتی اولوب الآن شوحال اوزرینه ماتم ایتمكدەیم ومطلقا اجراسی فكرندەیم . بناءً علیه حكمك اجراسنی تكرار افندیمزدن استرحام ایلرم .

رؤف [٩]

ایش محاكم رسمیەدن كچمش اولدیغندن بو بابده بر دییەجكم اولمیوب وجدان شاهانەنك ویرەجكی حكم مصیبدر .

احمد مختار [١٠]

افندیمزك حقوق مقدسهٔ شاهانەلرینه دائر سوز سویلیەمم . یالكز حكم قانونك اجراسی آرزوسنده بولنورم .

حسین حسنی [١١]

حكم قانونك اجراسی رأیندەیم . فقط بونك تمامیٔ اجراسی ویا تخفیفی حقنده الهام ربانی قلب شاهانەیه هرنه وجهله وارد اولورسه اصابت اوندەدر .

كامل [١٢]

حسب القانون بونلر جزایه مستحقدرلر . محكمهٔ انتهائیه دخی تصدیق ایدوب ایش تنفیذه قالمشدر . محكمهٔ نظامیەدن كچوبده بر دیوان حرب تشكیلی فرض

[٧] او وقت مشیراندن علی نظامی پاشادر .
[٨] قورد اسماعیل پاشادر .
[٩] او وقت خاصه مشیری سابق رؤف پاشادر .
[١٠] غازی احمد مختار پاشادر .
[١١] او زمان حربیه نظارتندن منفصل بولنان حسین حسنی پاشادر .
[١٢] او وقت معارف ناظری اولان صدر سابق كامل پاشادر .

اولونسه بو آدملر مستحق جزادرلر . مع‌مافيه هرنه‌وجهله اراده وفرمان بيوريليرسه اصابت اونده‌در .

صبحى [١٣]

حكم قانونك اجراسى رأينده‌يم . مع مافيه تخفيفى حقوق مقدسهٔ شاهانه‌دندر .

على صائب [١٤]

حكم واقع قانوناً ويرلمش اولوب اجرا وعدم اجراسى ارادهٔ سنيه‌يه منوطدر.

عاصم [١٥]

عدليه نظارتنده بولنديغم جهتله اعلاماتك اجراسى رأينده بولنورم . شونكله برابر حكم اعلامك اجراسى امر طبيعيدر . تخفيف وتبديلى دخى بر سببه مستند اولمق لازم كلير . اويله بر سبب كورميورم . كورسه‌م عرض ايدرم . لكن بشقه طرفدن دخى مجلسده بر سبب درميان اولونمادى . يالكز افنديمز جه بر سبب وار ايسه اجراسى حكم امر وفرمان همايونلرينه منوطدر .

جودت [١٦]

حكم قانونك تماماً اجراسى رأينده‌يم .

حسن [١٧]

حكم قانونك اجراسى حقوق مقدسه‌دندر . بناءً عليه شهيد مرحوم بر پادشاه اولوب هرحالده عبرت مؤثره اجراسى لازم كلديكندن حكم قانونك اجراسنى افنديمزدن استرحام ايدرم . اعلاماتده بر قصور وخطا وار ايسه عدليه مأمورلرينه عائددر .

عثمان [١٨]

محكمهٔ تمييزدن كچن بر ماده‌نك لهنه ويا عليهنه رأى بيان ايتمكده قانوناً صلاحيت كوره‌ميورم . اجراسى وياخود عفو وتخفيفى ارادهٔ سنيه‌يه منوطدر .

قدرى [١٩]

---

[١٣] او وقت اوقاف نظارتنده بولنان صبحى پاشادر .
[١٤] او وقت طوپخانه مشيرى وبعده سرعسكر اولان على صائب پاشادر .
[١٥] او وقت خارجيه ناظرى بولنان عاصم پاشادر.
[١٦] او وقت عدليه ناظرى بولنان جودت پاشادر .
[١٧] او وقت بحريه ناظرى بولنان حسن پاشادر .
[١٨] او وقت حربيه ناظرى ومابين مشيرى بولنان عثمان پاشادر.
[١٩] او وقت باش وكالتدن منفصل قدرى پاشادر .

صبحی پاشانك افادهسنی تصدیق ایدرم .

عارفی [٢٠]

بویله بر مسئلهٔ مهمه محاکمدن ومجلس وکلا ومجلس علمادن تصدیق ایدلدکدن صوکره مجرد ولی نعمت افندمزجه حاصل اولان تردد اوزرینه بندکان واعیانی جلب وجمع ایله مشاورهیه مساعده بیورملری معلوم ومسلم اولان عدالت ومرحمت همایونلرینی بر قات دها اعلا ایتمکله حقیقةً شایان تشکردر . عرض وتفصیلدن مستغنی اولدیغی اوزره بو مسئله بر پولتیقه رنکنی آلهرق اساس اجرا آت سرای همایونده تشکل ایدن قومیسیونك رأی واتفاقنه بنا ایدلمش اولدیغی حالده جنایت شخصیهیه مشارکت کبی حکم ایدلمش اولدیغندن حکم اعلامك اجراسنی حسب الصداقه موافق حکم زمان کورهمدیکمدن عفو وتخفیفی مرحمت سنیهٔ جناب پادشاهی‌یه منوطدر .

خیرالدین [٢١]

حکم قانونك تمامیٔ اجراسنی رأی ایدرم .

محمود ندیم [٢٢]

مفتی اولدیغم ملابسهسیله لسان شرعدن سویلنیلهجك سوزی رفقام ایله عرض ایتدم . شو ایش پك مهم اولدیغندن وتحقیقات واستنطاقات اصولاً جریان ایدوب حکم اعلام اجرا اولنمازسه بالآخره فساداتك اوکی آلنمق قابل اولهمیهجغندن لسان شرعدن مضبطهٔ متقدمهده عرض ایدلدیکی وجهله حکم اعلامك اجراسی رأینده‌یم .

احمد اسعد [٢٣]

محکمهٔ تمییزدن تصدیق ایدلمش اولان حکم مطاعدر . بونکله برابر جزاء محکومك اجراسنده وتعدیلنده حقوق سنیه درکاردر .

سعید [٢٤]

حکم قانونك اجرا وتعدیلی اعظم حقوق سنیهٔ حضرت پادشاهیدن بولندیغندن بوبابده عرض وبیان رأیدن اظهار عجز ایدرم .

صفوت [٢٥]

[٢٠] باش وکالتدن منفصل عارفی پاشادر .
[٢١] صدر اسبق خیرالدین پاشادر .
[٢٢] او وقت شیخ الاسلام بولنان عریانی زاده احمد اسعد افندیدر .
[٢٣] او وقت داخلیه ناظری بولنان صدر اسبق محمود ندیم پاشادر .
[٢٤] او وقت باش وکالتده بولنان سعید پاشادر .
[٢٥] او وقت مجلس فوق العادهیه ریاست ایدن صدر اسبق صفوت پاشادر .

حضـارك بر چوغی رأیلرینی بالذات تقریر وبعضیلری تعریف ایدرك یازدیر۔ دقدن صوکره صره ایله ضبطی امضا ایتمکده ایدیلر . نوبت امضا عدلیه ناظری جودت پاشـایه کلدیکی اثناده ایدی‌که شیخ الاسـلام وصدر معزوللریله حضوره ایسـته‌نیلدك . ذات شـاهانه باعث اجتماع اولان خصوص حقنده بعض تبییناتده وعلی الخصوص خاندان سلطنت اعضاسندن بعضیلرینك بر سوء قصدله [نصرتیه] قصرینه صـورت دعوتلرینه دائر ایضاحاتده بولندیلر . [۱] اهمیت مسـئله سببیله سرایده منعقـد اولان جمعیت علمیه‌ده تکرار مذاکرهٔ کیفیت ایدلمکده اولدیغی ارادات سنیه‌دن آکلاشیلمقله هیئت وکلا ایله امرای عسکریه‌دن ترکب ایدن مجلس فوق العاده‌نك قراری ایرتسی کونه تعلیق ایدلمش وبناءً علیه اعضای باقیه یعنی جودت پاشا ایله آندن صوکره اسملری یازیلان اون برکیشی طرفندن ضبطه وضع امضـا ایدیله‌مامش ایدی . فرداسی او هیئت دفعهٔ ثانیه اوله‌رق ماینـده اجتماع ایتدی . مذاکرات مدیده نتیجه‌سـنده رأیلر ایکی‌یه انقسـام ایلدی . بر قسمی مجازات محکومه‌نك اجراسی دیکر قسمی تخفیفی طرفنده بولنمشـدی . اکثریت اجرای مجازات طرفنده اولوب ۱۵ رأیی واقلیت تخفیفی التزام ایدوب ۱۰ رأیی حاوی ایدی .

طرف پادشاهیدن اقلیتك رأیی ترجیح اولنمشـدر . اکثریت واقلیتی تشکیل ایدنلرك اسامیسی مجلس فوق العاده‌نك مضبطه‌سـنه ملفوف اولوب آتیده صورتی مندرج بولنان رأی پوصله‌سندن معلوم اولور .

مابینده منعقد مجلس فوق العاده‌نك مضبطه‌سی صورتی :

جنتمکان فردوس آشیان مرحوم ومغفورله سلطان عبدالعزیز خان حضرتلرینك وقعهٔ شهادتلرندن طولایی اتهام اولنان اشـخاص حقنده محکمهٔ جنـایتدن تنظیم اولنوب عدلیه نظارتندن بالتذکره ارسـال اولنان ایکی قطعه اعلام ایله تمیز جزا

[۱] نصرتیه قصری دعوتنك موضوعی شمدی‌یه قدر بنجه بر معما حکمنده ایکن بو دفعه منحل اولمشـدر . بو دعوتك سـوء قصد اوزرینه مؤسس اولدیغی قبل الجلوس ذات شاهانه‌یه اخبار ایدن داخلیه ناظراسبق ممدوح پاشا ایمش . ممدوح پاشا کچنده هیئت اعیان ومبعوثانه ویردیکی مطبوع لایحه‌سنده اخبارینی بالذات تصدیق ایدییور . تفصیلی اولایحه‌نك ۱۷ و۱۸ نجی صحیفه‌لرنده کوریلیر .

دائره‌سنك اعلامی مآللرینه نظراً متهملردن مصطفی چاوش وحاجی محمد وجزائرلی مصطفی ایله فخری بکك قاتل متعمد وعلی ونجیب بکلرك فاعل مشترك اولمق اوزره مجرم اولدقلرینه اتفاق ومحمود ونوری ومدحت پاشالرك دخی کذلك فاعل مشترك اولمق اوزره مجرم بولندقلرینه اکثریت وسید وعزت بکلرك دخی معین قاتل اولمق اوزره مجرم اولدقلرینه اتفاق آرا ایله محکمهٔ جنایتده حکم اولنوب جزالری تحدید ایدلمش ومحکمهٔ تمیز جزا دائره‌سنجه‌ده اعلاملرك تدقیقات تمیزیه‌سی اجرا ایله برابر مدحت پاشا طرفندن ویریلن لایحه‌ده مندرج اعتراضات دخی رد ایدیلوب محکمهٔ جنایت اعلاملرینك حاوی اولدیغی حکملرك مواد قانونیه‌یه جهت تطبیقیه‌سنجه اسباب فسخ ونقضدن برشی کوریله‌مدیکی بیانیله اعلامات مذکوره متحداً تصدیق قیلنمش اولدیغی کبی اولبابده مجلس مخصوص وکلادن قلمه آلنان مضبطه‌ده دخی مجازات قانونیه‌نك اجراسی ویا تخفیفی ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی‌یه تعلیق ایدلمش واوراق مذکوره معروض حضور عالی قیلنمش اولمسی اوزرینه شو ایکی صورتدن هانکیسنك اجراسی مناسب اوله‌جغنك تعیینی وبرده محمود ونوری پاشالر بوبابده آمر مراد افندی ایله والده‌سی اولدیغی درمیان ایلکده اولدقلرندن بو جهتك دخی تدقیقی ضمننده شرفصادر اولان امروفرمان همایون حضرت پادشاهی وجهله مابین همایون جناب ملوکانه‌ده منعقد مجلس فوق العاده‌ده بالاطراف تأمل ومطالعه اولندی .

مشارالیهمادن مراد افندی آمر ووالده‌سی دخی آنکله برابر کوریله‌رك هیئت اتهامیه‌جه‌ده اتهام ایله برابر مراد افندینك مجنون مطبق اولمسی حسبیله استجواب ومحاکمه‌سی قابل اوله‌مامسی ووالده‌سنك دخی آکا تابع بولنمسی جهتلریله بونلر حقنده برشی دنیله‌مه‌مش اولوب آنجق محمود پاشانك بعدالحکم تقدیم ایلدیکی استعطافنامه‌ده بو فعل شنیعك مراد افندی ایله والده‌سنك امریله وقوع بولدیغی افاده ایلمسی ومراد افندیده جلوسنك هفته‌سنده اثر جنت حس اولندیغی مدحت پاشانك با ورقه بیان ایتمسی ومراد افندینك امکدارانندن وبکجی مقوله‌سندن اوچ کیشینك یوز لیرا معاش واوتوز لیرا البسه بها ویریله‌رك فرعیه‌یه مأمور ایدلمسی ونوری پاشا ایله سید بك طرفلرندن دخی اشخاص مرقومه مراد افندینك اراده‌سیله فرعیه‌یه کوندرلدیکی افاده قیلنمسی وبونلرك اراده‌سی اولمادقجه اشخاص مرقومه‌نك فرعیه سرای همایونه دخوللری قابل اوله‌مامسی کبی استدلالات وسائر

امارات بو جنایت فجیعه‌ده مراد افندی ایله والده‌سنك دخی امر ومعلوماتی منضم ایدوکنی مؤید احوالدن کورینیر ایسه‌ده هیئت عاجزانه‌مزجه صلاحیت قانونیه اولمادیغی جهتله بالطبع تدقیقنه کیریشیله‌میوب حکم اعلامك اجراسی ویا تخفیفی امرنده آرایه لدی المراجعه اولبابده تنظیم ولفاً عرض وتقدیم قیلنان ورقهٔ مضاده کوستردیکی وجهله اکثریت آرا حکم مذکورك اجراسی طرفنده واقع اولمش ایسه‌ده قاطبهٔ احوالده امرو فرمان حضرت ولی‌الامر افندمزکدر .

فی ۲٤ شعبان سنه ۲۹۸ فی ۹ تموز سنه ۹۷

السید احمد عارفی خیرالدین محمود ندیم احمد اسعد سعید صفوت
احمد جودت السید علی صائب حسین حسنی عثمان نوری قدری
السیداحمدحافظ محمدآصف‌جلال‌الدین سرور پاشا (نامزاج) السید محمد عاصم
ادهم توفیق حسن فهمی السید علی‌نظامی اسماعیل حقی حسین‌حسنی
السید احمد مختار غازی محمد رؤف کامل عبداللطیف صبحی رائف

مجلس فوق‌العاده مضبطه‌سنه ملفوف رأی ورقه‌سنك صورتیدر :

جنایت معلومه ایله محکوم اولان پهلوان مصطفی چاوش وحاجی محمد وجزائرلی مصطفی ایله فخری وعلی ونجیب بکلرك ومحمود ونوری ومدحت پاشالرك وسعید وعزت بکلرك حقلرنده محکمهٔ جنائیجه حکم ومحکمهٔ تمیز جزا دائره‌سنجه تصدیق اولنان مجازاتك تماماً اجراسی .

حافظ، آصف، ادهم ، حسن توفیق، نظامی، اسماعیل حقی، حسن حسنی، رؤف ، کامل، علی صائب، جودت، حسن، عثمان .

حکم قانونك تماماً اجراسی رأینده‌یم .

محمود ندیم

حقوق عمومیه‌یه عائد اولانلرده یعنی ساعی بالفساد اولدقلری جهتله حکم قانونك اجراسی رأینده‌یم .

احمد اسعد

محکمهٔ تمیزك اعلامنده مندرج بولنان مجازات قانونیه‌نك تخفیفی .

رائف، حسن‌فهمی، احمدمختار، صبحی، عاصم، قدری، عارفی، خیرالدین، سعید، صفوت.

قرنادن نیشلی محمود بكك تقریری صورتیدر :

افندمز جمله كزه سلام شاهانه تبلیغ بیوردیلر . مجلس فوق العاده‌نك تمیز وتفریقنه حواله بیوردقلری جهت سلطان عزیز مرحومك قتلی ایچون یا خاقان سابقك امر جبریسی واردر و یاخود محكوم اولان پاشالر بو فعلی كندیلكلرندن اجرا ایتمش وایتدیرمشلردر . ایشته بو ایكی صورتدن عبارتدر . سلطان مرادك امر جبریسی اولدیغی استدلال اولنیور . چونكه قاتللر مشار الیهك اون بشر یكرمیشر سنه‌لك آدملریدر . نوری پاشا مابین مشیری محمود پاشا داماد مدحت پاشا او وقت وكلادن متنفذ بر ذات اولدقلری حالده سرای همایونده بولنیورلر ایدی . مصطفی ایله شركاسنه ویردكلری امرده سرای همایونده وقوع بولدی . سلطان عزیز مرحومده ینه سرای همایونك فرعیه‌سنده ایدی . بونلر ایله برابر محاكمك حكمندن صوكره نوری ومحمود پاشالر قاتلره ویردكلری امر، سلطان مرادك امر جبریسی آنلره تبلیغدن عبارت اولدیغنی بوكره مختوم ورقه‌لرله بیان ایلدیلر . ایش شوحاله منجر اولدقدن صوكره ولوكه محكمه‌نك حكمی موجود اولسون محكوملك اعدامنه یعنی حكم محاكمك اجراسنه كیتمك موافق عدالت اوله‌میه‌جغنی افندمزك عدالته مشحون اولان وجدان شاهانه‌لری حس بیورمقده‌در. اكرچه دلائل وافادات مشروحه قبول بیورلماز ایسه اوحالده محكوملرك تخفیف جزاسی ایچون آنجق بر مدار اوله‌بیله‌جكی ایله برابر عدل وحقه دخی توفیق حركت اولنمش اوله‌جغی دركاردر اكرچه دلائل وافادات مشروحه قبول بیورلماز ایسه اوحالده محكوملرك تخفیف جزالرینه هیچ بر محل اولمیه‌جغی دخی بدیهیدر . مراد افندینك آمر مجبر اولدیغنك قبولی مشارالیهك اجرای جزاسی ایچون بروسیله اوله‌میوب زیرا ولوكه سلطان عزیز مرحومك قتلی‌ایچون ویردیكی امر جبری حال صحتنده وقوع بولدیغی تحقیقات واقعه‌دن دون آقشام مدحت پاشانك سلطان مرادك جلوسندن بر هفته یعنی سلطان عزیز مرحومك وقوع وفاتندن اوچ كون حال صحتده اولدیغی حقنده دلائلیله برابر ویردیكی ورقه‌سندن مستبان اولمش ایسه‌ده الیوم مراد افندی مجنون اولدیغندن كندیسی نه شرعاً ونه‌ده نظاماً حال جنتده مظهر مجازات اوله‌میه‌جغی معلوم شاهانه‌در كندیسنك وجودی منفعت مملكت ایچون مضر اولوب‌ده قالدیرلمسی اعتقادنده بولنلمش اولسه

ایدی سعاوی ماده‌سی کبی برحالدن اغتنام فرصت اولنه‌بیلیردی . فقط شوکتمآب افندیمزك شفقت شاهانه‌لری اوکبی شیلره مانع اولمش واولمقده بولنمش اولدیغی الیوم کمال راحتده وتحت محفوظیت شاهانه‌ده بولنمسیله‌ده ثابتدر. شو ایکی نقطه‌نك تمیز وتفریقندن مقصد شاهانه محض التزام عدالت اولدیغی بالاده‌کی تفصیلاتله برابر ارادهٔ عدالت افادهٔ حضرت پادشاهی اوزرینه مجلس مخصوصکزه تبلیغ ایلرم .

محمود منیر

طقسان سکزسنه‌سی شوالی اوائلنده مصر مسئله‌سی ظهور ایتدی . شویله‌که خدیویتده اولان توفیق پاشا عساکر مصریه‌دن شبهه‌لنمش ومصردن بر آلایك اسکندریه‌یه کیتمه‌سنه امرویرمش اولدیغندن میرآلای احمد عرابی بك حربیه ناظرینه کوندردیکی مکتوبده آلایلری تفریقدن مقصدکز قوهٔ مجتمعه‌مزی پریشان وبزی اعدام ایتمکدر . قولای قولای نفسمزی تسلیم ایده‌میز . حرکتی امر اولنان آلایه توقف ایتمك ایچون دیکر برامر ویرملیدر . بوکونکی جمعه کونی ساعت طقوزده عابدین سرایی میداننده آلایلرك کافه‌سنی جمع وجانلریمزك تأمینی طلب ایده‌جکز . بوحرکتمزی قونسولوسلرك جمله‌سنه اخبار ایتدك . فقره‌لرینی مکتوب مذکورده درج ایتدیکی کبی شفاهاً کوندردیکی خبرده اصول مشروطیت قبول ، بر مجلس مبعوثان کشاد وهیئت حاضرهٔ نظار تبدیل اولنسون دییه تکلیف ایتدیکنی خدیو توفیق پاشا ١٥ شوال سنه ٢٩٨ تاریخلی تلغرافیله باب عالی‌یه بیلدیرمش وحال نه‌یه انتاج ایدرسه ینه عرض اولنه‌جغنی اشعار ایتمشدی . عقبنده خدیوك دیکر برتلغرافی دها کلدی . اعرابی بکه تابع اولان عسکرك اصلاحی حد امکانی کچدیکندن بحثله کندی قومانداسنده بولنمق اوزره عساکر شاهانه‌دن یکرمی طابورك سریعاً مصره ارسالنی استدعا ایدییوردی . متعاقباً وینه ١٥ شوال سنه ٢٩٨ تاریخیله بر اوچنجی تلغرافی کلدی که عابدین سراینی محاصره ایدن وبرچوق شیلر طلب ایلین عسکر یالکز هیئت نظارك تبدیلیله صورت اطاعت کوستردیلر . طاغیلوب محللرینه عودت ایتدیلر، عباره‌لرینی حاوی ایدی . ١٦ شوال سنه ٢٩٨ تاریخلی تلغرافده دخی ضابطان عسکری اطاعتلرینی تأمین

ایتدیلر . هیئت نظار تبدیل اولوندی . مصرك هر جهتنده امن و آسایش بر کمال واهالی واجانب ممنون ومطمئندر . شمدیلك استانبولدن اورایه عسکر ارسالنه لزوم کورولمه‌مشدر دییه یازلمشدی . خدیوك ۱۷ شوال سنه ۲۹۸ تاریخلی بر تلغرافنده‌ده واردرکه عسکری تحریك ایدن حلیم پاشا اولدیغنی ، عسکر آراسنده واسطهٔ تحریك اولان بر یهودینك اسمنی وبر طاقم اوراق مطبوعه‌نك محتویاتنی بیلدیرر . ماببنده محمود ندیم ، عاصم ، جودت وصبحی پاشالردن مرکب تحت ریاستمده مجتمع انجمن خدیویتك اشعاراتی اوزرینه ایجاب حالی مذاکره ایتدی . برقاچ مضبطه یاپیلدی . اصل حکم مذاکره ومدلول مضبطهٔ قطعیه شودر : مصرك احوال حاضره‌سی وسیله‌سیله خدیوك دکشدیرلمسنه تشبثده مشکلاته تصادف اولنه‌جقدر . تبدله امکان بولنسه بیله اصول وراثت اقتضاسنجه ینه فامیلیا اعضاسندن خدیویته کتیریله‌جك ذاتك سلفندن ایی چیقمیه‌جغی مطالعه‌سنه نظراً (بو مطالعه ذات شاهانه‌نك ایما ایتدیکی ملاحظه‌یی جرحاً یازلمشدر) شو تکلیفك اختیارنده بر فائدهٔ زائده وفعلیه کورلمیور .

بوندن صکره ضابطانی تأدیب ایتمك ایچون بر عسکری قومیسیونی اعزامی تصوری چیقدی . آکا دائر یاپیلان مضبطه‌ده خدیو طرفندن طلب وقوعبولمقسزین بویله بر قومیسیون کوندرلسه مختاریت محلیه‌یه طوقونه‌جغندن قطع نظر انکلتره فرانسه دولتلری بونی سررشته اتخاذ ایدرلر کندی طرفلرندنده قومیسیونلر اعزامنه قالقیشیرلر . بالفرض خارجاً هیچ بر اعتراض وقوع بولمسه بیله کیده‌جك قومیسیونکه ضابطانی محاکمه‌یه مأمور بر دیوان حرب هیئتی دیمك اوله‌جقدر بوندن صدور ایدن حکمك اجراسی ایچون استناد ایدیله‌جك قوت بولنه‌ماز دینلمشدی . نهایت علی نظامی پاشا وعلی فؤاد بك افندی اسکندریه‌یه کوندرلدیلر . مأموریتلری ایچون صدارتدن خدیوه تسطیر اولنان تحریراتده فرامین عالیه احکامی وجهله خدیویتك وقایهٔ موقع ونفوذی ملتزم اولدیغندن برقات دها تأمین استقبال وتأیید آسایش ایچون کندیسنه معاونت ایتمك اوزره مشارالیهما ارسال اولندیلر دینلمشدی . انکلتره وفرانسه سفیرلریله واقع اولان مکالماتمده ویردیکم ایضاحات اوزرینه بو مأمورلرك ارسالی اعتراضاته تصادف ایتمامشدی . لکن علی نظامی پاشا وعلی فؤاد بك ایشی اوزاتدیلر . عسکر قیشله‌لرینی کزدیلر . مصر ولایت ممتازه‌سنده ولایات عادیه‌ده ایدیله‌جك معاملاته شبیه حرکاتده بولندیلر .

بو ایسه ایی برشی اولمیه‌جغندن عودتلرینه امر ویرلمسنی عرض ایتدم . آما دها براز تأخر واقع اولدیغندن انکلتره‌دولتی بحر سفیدده‌کی دونتماسنك قسماً اسکندریه صولرینه کیتمسنه امر ویردی . بو ایسه بزجه تلاشی موجب اولدی . انکلتره زرهلیلرینك تأخری چاره‌سنی استحصاله مأمور اولدم .

انکلتره سفیری لورد دوفریندن باب عالی‌یه کلمسنی بر تذکرهٔ خصوصیه ایله رجا ایتدم . مراجعاتمی دائما بر بیوك نوازشله قبول ودولت علیه حقنده آثار خیر خواهی ومظاهرت اظهار ایدن لورد دوفرین مسارعةً نزدمه کلدی . حتی مشار الیه تذکره‌می آلدیغی صره‌ده متوفی فلمنك ایلچیسنك جنازه آلاینده حاضر بولنیورمش . سفارته اوغرامقسزین باب عالی‌یه کلدیکی ایچون البسهٔ رسمیه‌سنی حامل ایدی . ایشی آچدم انکلیز زرهلیلرینك تأخیر عزیمتنی رجا ایلدم . جواباً دونتمانك قسماً اسکندریه صولرینه کیده‌جکنه سبب دولت علیه مأمورلرینك امتداد اقامتلری ومصرك امتیازاتنی تعیین ایدن فرمانلره مغایر واستاتوقویی مخل اوله‌جق صورتده مداخله‌یه قالقیشملری اولدیغی ایضاح ایتدی . نهایت حاضرلانان مداخله تهلکه‌سنی قارشیلامق ایچون واستیذانله وقت کچیرمکه ایش متحمل اولمدیغی ایچون مأمورلریمزك عودتلرینه همان امر ویره‌جکمی تأمین ایتدم . لورد دوفرین دخی مصر صولرینه تأخیر عزیمتی دونتماده‌کی قونتر آمیراله یازمغه موافقت ایلدی .

انکلتره‌نك سفائن حربیه‌سی اوکون سیچیلیا لیماننده بولنیور ایدیلر . بناءً علیه تلغراف وارمه‌دن مذکور لیمانلردن حرکت ایتمش اولملری احتمالی وار ایدی . وقت غائب اولمامق ایچون مشار الیه آمیراله کونده‌ره‌جکی تلغرافی درحال یازمسنی رجا ایتدم . اوده بونی نزدمده تحریر ایله بکا اعطا ایتدی . بن‌ده همان تلغرافخانه‌یه کونده‌روب چکدیردم . علی نظامی پاشا ، علی فؤاد بکده ویریلن امر اوزرینه عودت ایتدیلر .

آما آرادن یدی آی کچدکدن صوکره خدیو توفیق پاشا بعض اسباب اوزرینه ترك وچرکس ضابطلرندن بعضیلرینی توقیف ایتمش وضابطلر ماینه مراجعت ایتمش اولدیغندن بوضابطلرك محاکمه اوراقی بورایه کتیردلمسی وارادهٔ سنیه صادر اولمازدن اول حقلرنده برشی یاپیلمامق خدیوه یازلمسی اراده ، برده مصره دونتما کوندرمکلکمز علاوه بیورلدی . مختاریت پولتیقه جهتیله ضابطلرك محاکمه‌سنه

مداخله‌یه صلاحیتمز یوقدر . دونما ارسالی ایسه بعض دولتلرك اعتراضاتنی ومداخله‌لرینی جلب ایدر ، فكرنده بولندیغمی عرض ایتدم . دونما ارسالنه آلمانیا دولتی اعتراض ایتمز . بالعكس مظاهر اولور . ظن وبحثلری اوزرینه ده برلین قابینه‌سندن محرمانه استفسار حال اولنه‌بیلیر . مع مافیه آلنه‌جق جواب فكر قاصرانه‌مه موافق چیقار ظننده‌یم دیمشدم . واقعا برلین سفیرمزدن (سعداه پاشادن) جواباً كلن ٢ نیسان سنه ١٨٨٢ تاریخلی تلغراف افاده‌می تأیید ایتدی . تلغرافك صورتی بروجه آتی عیناً بورایه قید اولنور . « شمدی قونت هاسفلد ایله كوریشه‌رك ایشی بر صورت محرمانه وخصوصیه‌ده كندیسنه آچدم . مشارالیه مسئله‌نك اهمیت عظیمه‌سنه مبنی بوبابده بنده‌كزه جواب ویره‌بیلمك ایچون كیفیتی پرنس بیسمارقه عرض ایله رأی ومطالعه‌سنی استفساره مجبور اولدیغنی سویلدی . قونت هاسفلد پرنس بیسمارق طرفندن ویریله‌جك جوابه انتظاراً مطالعهٔ ذاتیه قبیلندن اوله‌رق بنده‌كزه دیدی‌كه : « آلدیغم معلوماته كوره برقاچ ضابطك توقیفی ماده‌سی مصرك حضور وانتظامنی تهدید ایده‌جك برشی دكلدر. ظنمه كوره نتایج وخیمه‌یی منتج اوله‌جق بر بحرانك منع ووقوعی ایچون باب عالی كمال حزم واحتیاط ایله حركت ایتملیدر . پرنس بیسمارقك بو درجه مهم برایشده علاقه‌دارانك جمله‌سیله استشاره ایتمكسزین بر نصیحت اعطاسی مسئولیتنی درعهده ایلیه‌جكنی پك ده مأمول ایتمم . » برلیندن بو تلغراف كلدیكنك اقشامی ساعت ایكی راده‌لرنده ایدی كه قرنادن رمزی بك خانه‌مه كلوب مهر همایونی ایستدی . ایرتسی كون عبدالرحمن پاشا باش وكیل وسعید پاشا خارجیه ناظرلری اولدقلری غزته‌لر مطالعه‌سندن آكلاشیلدی . تاریخ ٢٠ جماذی‌الاخر سنه ٢٩٩ ایدی . اوچ كون صوكره دولت علیه‌نك برلین سفیری اولكی تلغرافنی متمم اوله‌رق ٢٩ نیسان سنه ٢٩٩ تاریخلی بر تلغراف دها كوندرمش كه ورودی عبدالرحمن پاشانك تعییننده صوكره‌یه مصادفدر . تكرار صدارته كلدیكمده اخذ ومطالعه ایدیلن صورت مترجمه‌سی آتیده درج اولنمشدر : ٨٤ نومرولی تلغرافنامهٔ عاجزانه‌مه ذیلدر . شمدی قونت هاسفلد ایله كوریشدیكمده مشارالیه افكار ذاتیه‌سنه پرنس بیسمارقك دخی كاملاً اشتراك ایلدیكنی سویلدكدن صكره مصرده‌كی حقیقت احواله واقف اولمادیغمز ایچون پرنس بیسمارق ایشه دها زیاده علاقه‌دار اولانلر ایله استشاره ایتمدكجه نصیحت اعطاسی مسئولیتنی درعهده ایده‌مز .

بزده سزك كبى صلحك دوام وبقاسنى آرزو ايتديكمزدن بونى اخلال ايده‌بيله‌جك هر شيئك دفع وازاله‌سى لازمدر . بناءً عليه باب عالينك مصره متعلق ايشلرده شمدى‌يه قدر ياپديغى كبى كمال احتياط واعتدال ايله حركت ايده‌جكنى وبالذات خديو حضرتلرى طرفندن باب عالى‌يه ويريلن ايضاحاته نظراً لزومى ثابت اولان برحادثه‌نك وقوعندن يعنى بعض ضابطانك توقيفندن طولايى حال بحرانك كسب وخامت ايتميه‌جكنى قوياً مأمول ايدرم . بكا قالير ايسه باب عالى هردرلو مشكلاتك منع وقوعى ايچون اول باول ايشه الك زياده علاقه‌دار اولان ايكى دولتله استشاره ايتمدكجه هيچ برشيئه تشبث ايتمه‌مليدر » سوزلرنى علاوه ايلدى . بووسيله ايله ويانه و روما قابينه‌تولرينك دخى باب عاليدن وقوع بولان عينى تشبثاته برلين قابينه‌توسنك افاداتى مآلنده جواب ويره‌جكلرينى بيلديردى . دونما ارسالى تصورى موافق حال اولماديغى حقنده مسبوق ونقط غير مؤثر اولان افاده‌ملك صواب اولديغنه بلكه پرنس بيسمارقك شو اخطاراتى اوزرينه قناعت كلمشدر . فقط ترك وچركس ضابطلرينك محاكمه‌سنه مداخله فكرى دوام ايتديكى ايچون عبدالرحمن پاشا خديويته صورتى آتيده مندرج تلغرافى كوندرديكنه اوچنجى دفعه باش وكالته مأموريتم اوزرينه مطالعه ايتديكم اوراق دلالتيله مطلع اولدم .

٧ مايس سنه ٩٨ تاريخلى تلغرافنامهٔ آصفانه‌لرى منظور عالئ حضرت پادشاهى بيورلمشدر تبعيدلرى ايسته‌نيلن امرا وضابطان عسكريه‌نك حقلرنده‌كى حكمك اسباب وماهيتى لايقيله آكلاشيله‌رق آكا كوره اصابت افزاى سنوح اوله‌جق ارادهٔ سنيه‌نك استحصالى لازم كله‌جكنه كوره اول امرده اشعار بيورلديغى وجهله نظاره باب دولتـه مراجعت اولنه‌رق امر جوابى‌يه انتظار قيلنمقده بولنديغنك بيانيله اووجهله اسباب موجبه‌سيله ماهيتنى كوستره‌جك اوراقك ارسال بيورلمسى لزومى با ارادهٔ سنيه تبليغ اولنور فى ٢٦ نيسان سنه ٩٨ . امضا : عبدالرحمن

خديو توفيق پاشا باب عاليدن بو تلغرافى آلنجـه هيئت نظاره تبليغ ايدر . نظار باب عالينك اشعارى امتيازات محليه‌يه مداخله‌در دعواسنه متصدى اولور . توفيق پاشانك مسامحات ومماشاتى بو حالى جلب ايتدى ديوب كنديسيله قطع مناسبات ايله برابر مشار اليهى تبديل ايچون مجلس نوابى جمع ايدرلر . هيئت نواب ونظارجه اول باول استانبولدن ايديله‌جك مداخله‌يه عندالايجاب فعلاً مقاومته قرار ويريلير توفيق پاشا وقعه‌يى بورايه يازار . باب عالى ايسـه خديويتله هيئت نظار

بیننده انقطاع مناسبات وسیله‌سنه بناءً مسئله‌یی طوغریدن طوغری‌یه هیئت مذ-
کوره ایله مخابره‌یه کیریشیر . موضوع بحث اولان مناسبات منقطعه ، طوغریدن
طوغری‌یه نظار ایله مخابره‌یی ایجاب ایلدیکنی‌ده جواباً خدیویته بیلدیرر . توفیق
پاشا باب عالینك تلغرافنی انکلتره وفرانسه قونسلوسلرینه تبلیغ ایتدیکندن قونسلوسلر
دولت متبوعه‌لرینه مراجعت ایدرلر. اسکندریه صولرینه انکلتره وفرانسه دونمالری
کلیر . مؤخراً پارس قابینه‌سی حرکتنی پارلمنتویه تصویب ایتدیرمدیکندن فرانسه
دونماسی کیری‌یه چاغریلیر . انکلتره دونماسی قالیر . ایشته انکلتره‌نك مصر
استیلای عسکریسنه مبدأ وعلت بودر .

بری طرفدن مصر عسکری یکی طابیه‌لر انشا وتجهیزاتی تکثیر ایتمکه باشلار.
انکلتره سفیری تهیئات خصومتکارانه‌نك منعنی دولت علیه‌دن طلب ایدر . لورد
دوفرین ١١ تموز سنه ١٨٨٢ تاریخیله خارجیه ناظری سعید پاشایه ویردیکی
تقریرده دیبورکه طابیه‌لر انشاسندن ، هرکونه طوپلر وضعندن طولایی دونما
اسکندریه‌ده طوراماز اولور ایدی . انکلیز آمیرالنك بوکا مقابل تدارکنی تموزك
سکزنجی جمعه ایرتسی آقشامی یعنی صوك ملاقاتمزدن قرق سکز ساعت اول
طرفکزه اخبار ایتمشدم . ایش صورت مرضیه‌ده تسویه اولنمق ایچون نصل اولورسه
اولسون برتأمینات ویردیککز حالده برمهلت اعطاسی حقنده درپیش ایلدیککز
اسباب مساعده کارانه تلقی اولنور دیه سزه سویلمشدم. فقط سز بونی یاپمغه مقتدر
اولمادیغکزی بیلدیردکز . بناءً علیه آمیرال حکومت محلیه‌نك بوتدارکات خصمانه-
سنی کندیسنه ضرری طوقنمیه‌جق برحاله وضع ایتمکه مجبور اولدی .

کامل اوچنجی دفعه باش وکالته تعیینمه ، ١٢٩٩ سنه‌سی شعبانك یکرمی بشنده
واقع حزیران رومینك یکرمی طقوزنجی صالی کونی کیجه‌سی یعنی لورد دو-
فرینك سعید پاشا ایله ملاقاتندن درت کون صوکره ماببنه ایسته‌نیلدم . کیدلدیکنی
متعاقب سر قرنا عثمان بك مصر مسئله‌سنی خارجیه ناظری سعید پاشا ایله اوکیجه
برلکده مذاکره ایتمکلکم اراده‌سنی تبلیغ ایلدی . بعده دیکر بر اوطه‌ده اولان
سعید پاشایی دعوت ایدرك اراده‌یی آکاده بیان ایلدی . باش وکیل عبدالرحمن
پاشانك دخی برلکده بولنمسنه لزوم کوستردم . عثمان بك حضور همایونه کیتدی .
عودتنده « کیجه یاریسی باش وکیل کامل سزه تبلیغ اولنان مأموریت خلافت
نامه‌در انقیاد لازمدر » زمیننده اراده‌لر کتیردی . وتکرر عرض اوزرینه ینه

اویله اراده آلندی . وقتیله وقوعبولان اخطاراتمك استماع اولنمامسی ومسئله شوشکل حادی آلدقدن صکره‌ده انکلتره حکومتی طرفندن متوالیاً اجرا ایدیلن تبلیغاته اهمیت ویرلمامسی شو واقعه‌یی وجوده کتیرمش ایسه‌ده بونلری اورته‌یه قویمق وبر امر واقعه قارشو یاپیله‌جق برشی وارسه اوندن امتناع ایتمك حمیةً جائز اوله‌میه‌جغندن تعمیر مصیبته ممکن اولدیغی قدر سعی ایتمکی وجیبه عد ایلدم . بناءً علیه حرکات تضییقیه‌نك تأخیرینی آمیراله تلغرافله تبلیغ ایلسنی ومسئله‌یی مطالعه ایچون باب عالی‌یه بر قاچ ساعت وقت ویرلمسنی لورد دوفریندن رجا ایتمك اوزره ناظر مشار الیهی لیلاً کوچوك واپورله طرابیه‌ده‌کی سفارتخانه‌یه کوندردم. لورد دوفرین بو تکلیفه موافقت وتأخیر تضییقات ایچون تلغراف کشیده ایتدی .

سعید پاشایه دیمشدم‌که آمیراله تأخیر حرکت امرینی ویرمکه سفیر موافقت ایدرسه تلغرافی طرابیه‌دن بزم مأمورلر واسطه‌سیله سریعاً ایصال ایدکز . اوده اویله یاپمشدی . لکن ایرتسی چهارشنبه کونی صباحی تلغرافخانه خبر ویردی‌که بر قاچ ساعت اول آمیرال دونمه ایله شهر بیننده مناسباتی کسدیکندن تلغراف ایصال اولنه‌مادی . اسکندریه ایسه طوپه طوتلقده‌در .

بوخبر کدر اثر کلنجه عبدالرحمن پاشادن ماعدا وکلا بالدعوه سرایه کلدیلر . (ماینه جلب اولندیغم کیجه‌نك ایرتسی چهارشنبه کونی) اعتذاراتم اسعاف عالی‌یه قرین اولمیوب دفعهٔ ثالثه اوله‌رق خدمت وکالته تعیین اولندم‌که اعتذارلرمك تکرر وتوالیسنه مبنی اوتوجیه بعدالعصر واقع اولمشدی .

بناءً علیه آقشامه طوغری باب عالی‌یه کیدلدی . قرائت خط همایوندن صوکره با ارادهٔ سنیه وکلا ایله برلکده سرایه عودت وصباحه قدر مذاکره‌یه دوام اولندی . تا بصباح اشتغالك سببی ایسه دها برنجی کوندن میانه‌ده اختلاف آرا رونما اولمه‌سیدر .

بن مسئلهٔ مصریه‌یی مذاکره ایچون سلفم زماننده دولتلر طرفندن تکلیف اولنوب دولت علیه جانبندن قبول اولنمیان قونفرانسك قبول اولنمسنی ومصره بزم طرفدن عسکر کوندرلمسنی تکلیف ایدییوردم . ذات شاهانه بوصورتلر منفعت دولته موافق اولمدیغنه دائر بعض ملاحظات بیان بیورییورلردی . هیئت وکلانك اکثریتی رأیمه موافق ایسه‌ده محمود ندیم پاشا ، جودت پاشا ، مخالف رأیده بولنیورلردی . یعنی نه قونفرانس نه‌ده عسکر سوقنی قبول ایتمیورلردی . سوز

توكنوب نوبت استحصال آرایه كلنجه محمود ندیم پاشا رأی مخالفنده ثابت قالدی . رأی واحددن عبارت اولان اقلیتله برابر اكثریتك قراری حضور عالی‌یه عرض اولندی . لكن ارادهٔ سنیه صدور ایتمدی .

ایرتسی پنجشنبه كونی باب عالی‌یه كیتدیكمده دول معظمه سفیرلری كلوب بوایش ایچون تبلیغاتده بولندیلر . فرانسه سفیری مارکی دونوایل ایله مسئله‌یی صورت مخصوصه‌ده مذاكره ایلدم . نهایت قونفرانسه كیرمكلكمز ضروری وبزه مفید اولدیغنه هیئتی اقناع ایتدم . انكلتره‌دن غیری دولتلر دخی دولت علیه طرفندن مصره عسكر سوق اولنمسنه ومصارفی خزینهٔ مصریه‌دن تسویه قیلنمسنه دائر ۱۸۸۲ تموزینك اون بشی تاریخیله باب عالی‌یه متحد المآل برر تقریر تبلیغ ایلدیلر . بو تقریرلر متحد العباره ایدی . برینك فرانسزجه صورتی بو بحثك خاتمه‌سنده عیناً درج اولنور .

سوق عسكر جهتی ذات شاهانه‌نك وینه بعض وكلانك افكارلرینه موافق كلدی . حتی خارجیه ناظری سعید پاشا برنجی دفعه اوله‌رق قونفرانسه كیده‌جكی كون مرخص ثانی عاصم پاشا ایله باب عالیده نزدمه كلدكده سوق عسكر تكلیفنه قونفرانسده نصل مقابله ایده‌جكز دیدی . موافقتمزی اعلان ایدكز دیدم . مشار الیه تردد ایتمكله رأیمی تكرار ایلدم . تحریراً مأذونیت ایستدی . ویره‌یم دیدم . آنك اوزرینه مرحوم عاصم پاشا دیدی‌كه مأذونیت شفاهیه كافی ومأذونیت تحریریه طلبی نابجادر . مرخص اول پاشا طلبنده مصر اوله‌میوب كیتدی . بناءً علیه مرخصلریمز اوكون قونفرانسده سوق عسكره موافقتمزی تحریراً بیلدیردیلر .

شایان دقتدركه روسیه سفیری دخی سوق عسكر حقنده دیكر رفیقلریله برابر باب عالی‌یه نوطه ویرمشدر . فقط ٤ ایلول سنه ۱۸۸۲ تاریخنده پترسبورغ سفیری شاكر پاشادن كلن محرمانه تلغرافده روسیه خارجیه ناظری موسیو كرسدن نقلاً درسعادت سفیرمزدن آلدیغی معلوماته نظراً ذات پادشاهی مصره عساكر شاهانه سوقنه موافقتدن امتناع وانكلتره حركات عسكریه‌سنك نتایجنه انتظار ایتمك نیتنده ایمشلر . زیرا مخاصماته باشلانمش اولدیغندن باب عالی مصره نه حكمدار مملكت صفتیله نه‌ده آوروپانك وكیلی مقامنده كیده‌مز . » فقره‌لری وار ایدی . بوصره‌لرده خارجیه ناظری سعید پاشا كاتب خصوصی رشید بك ایله انكلتره

سفارتنه کیدوب حرکات عسکریه‌مزك مصرده محدودیتی وعسکرمزك بر ایکی بیك کشی‌یه انحصاری ایچون سفیره خبرم اولمیه‌رق بعض تبلیغاتده بولنمشلر . لورد دافرین شکل رسمیت ویرمك ایچون آنلرك بو افاداتی باب عالی‌یه تبلیغ ایلمشدی . حسب الاصول مصالح عمومیه‌ده خصوصاً فخصوصاً مسائل سیاسیه‌ده باش وکالتك انضمام آراسی شرط اولدیغندن بخله حضور عالی‌یه عرض شکایت ایتدم . سعید پاشایه طرف همایوندن اویله تبلیغاته مأذونیت ویرلدیکی بیان وکندیسنك مصر ایشلری ایچون وکلا وامرای عسکریه‌دن مرکب مجلس فوق العاده‌ده استجوابی اراده بیورلدی . پاشاده لاجل الاستجواب مجلسه کوندرلدی . سعید پاشانك افاداتی بوراده یازمغه حاجت یوقدر .

غریبدرکه سکز سنه صوکره‌ده ینه مصر مسئله‌سنی وبلغار متره‌پولیدلرینك براتلری ایشنی مذاکره ایچون کامل پاشانك زمان صدارتنده [۳۰۸ ذی‌الحجه‌سنك آلتنجی کوننده واقع حزیرانك ۲۹ نجی کونی] ماببنده بر انجمن خصوصی عقد اولنمشدی . بن‌ده او انجمنده حاضر بولنیوردم .

مشار الیه سعید پاشا کمال حیرت وتهالکله شو سوزلری سویلدی : « بدایت مسئله‌ده مصره عسکر سوقی ایچون اوقدر اوغراشدم. سوزلرم او وقتك وکلاسنه تأثیر ایتمدی . ایشته انکلیزلر مصره یرلشدیلر . شمدی بوکا نه چاره بولنور . » حالبوکه اوزمان هیئت وکلا ریاستنده بن بولنیوردم . بن سوق عسکر طرفده وسعید پاشا قونفرانسه کیده‌جکی کون واقع اولان ویوقاریده اشارت ایدیلن معامله‌سیله ثابتدرکه عکسی طرفده ایدی . ماسبق انجمنده ایما ایلدم . کامل پاشا تصدیق ایتدی . سعید پاشا ایسه یرندن قالقوب یانمه کلدی . سامعه‌مه آغزینی کتیره‌رك دیدی‌که : « سوق عسکر مرضئ عالی‌یه مغایر اولدیغی ایچون او وقت سزك عسکر سوقنی التزام ایتدیککزی درخاطر ایتدیرمك ایستمم . شمدی‌یه قدر بوتکلیفی بن ایتمشدم دییوردم . شمدی‌ده اویله سویله‌دم . مقصدم سزی وقایه‌در . » بلغار متره‌پولیدلرینك براتلری مناسبتیله کچن مذاکره‌نك بر جهتی‌ده بوراده نقل ایده‌یم : انجمنده دیدم‌که بلغار آپارخیالرینی تکثیر مضر اولیور . دوائر مذهبیه بالآخره دوائر ملکیه‌یه منقلب اولدیغی طونه ولایتنك دوائر مذهبیه‌سی الیوم بلغارستان امارتنك دوائر ملکیه‌سی بولنمسی دخی اثبات ایدر . (بوکا دائر انجمنده واقع اولان تبیناتمك تفصیلی انجمن مضبطه‌سنده واو

دخی دیوان قلمنده مقیددر .) شونی‌ده علاوه ایلدم که بوندن صوکره بلغارلری حدود معینه داخلنده طوتمق ایچون روم ایلیده خیلی عسکر بسلمکه مجبور اوله‌جغز . لدی‌الحاجه بحراً سوق عسکره مقتدر اوله‌میز . استانبول‌ایله سلانیك بیننده التصاق حصولی ایچون بر شمندوفر خطی عاجلاً یاپیلملیدر . بونك اوزرینه‌ده سعید پاشا دیدی‌که : « آوستریا ایله محاربه‌می ایده‌جکسکزکه دونما سوقنه امکان کوره‌مه‌مکدن قورقیورسکز . » جواباً دیدم‌که : بن دونمادن بحث ایتمه‌مشدم . اما مملکتی مدافعه لازم کلدکده آکا مقتدر اولمق ایچون کرك آوستریا ایله کرك هر هانکی بردولت ایله محاربه‌یه یاخود محاربه‌یی منعه لازم اولان هرنوع اسبابی دخی حاضرلاملیدر . » بحث حاضر بلغارستانه قارشی حاضرلقلی بولنمق ایدی . بونك اسبابندن بری پای تخته سلانیکك شمندوفر خطیله مربوط بولنمسیدر . اسبق پترسبورغ سفیری مرحوم شاکر پاشاده انجمنده ایدی . دیدیکم شیلر ایچون پك طوغریدر ، دیدی ، واوده بو التصاقك لزومنه دائر بر چوق ایضاحات ویردی . بو مجلسدن صوکره شاکر پاشا سلانیك خطنك یاپیلمه‌سی ایچون بر لایحهٔ مفصله ویردیکنی وخطی انشا ایچون برده شرکت بولندیغنی ایشتدم . واقعا مرحومك بولدیغی شرکته امتیاز ویرله‌مش ایسه‌ده یول بر آلمان شرکتنه یاپدیرلمشدر . بو مباحثه‌دن اون بر سنه صوکره ـ که آلتنجی دفعه خدمت صدارتده بولندیغم زمانه مصادفدر ـ سرعسکر رضا پاشا بر کون مجلس وکلاده یونانیلرله ایدیلن محاربه‌یه متعلق بعض احوالدن بحث ایدرکن سلانیك شمندوفری پك زیاده ایشمزه یرادی . بو خط اولماسه ایدی سوقیات مشکل اوله‌جقدی دیمشدی . بن ده جواباً اوخطك لزومنده بروقت اصرار ایتدیکم حالده بعضلر بونی عبث عد ایتمشلردی دیدم . سعید پاشا مجلسده حاضر اولدیغندن درحال تعریضمه انتقال ایدوب اوت بونی عبث کورن بن ایدم لکن اویله دکلش زمیننده جواب ویردی . شو تفصیلدن مقصد پاشانك حافظه‌سنده متانت وزمانه کوره سوز سویلمکده مهارتی ولدی‌الحاجه نصفتنی اتیان ایله برابر مهرهٔ رجالمزك اشکال مهارتلری نه کبی شیلردن عبارت اولدیغنه بر نمونه کوسترمکدر .

صدده رجوع اولونجه قونفرانسه داخل اولدق . دول خمسه‌نك سوق عسکر تکلیفلرینه موافقت ایلدك . اما سوق عسکر جهتی بر چوق ترددلره کشاکشلره اوغرادی . کیجه‌لی کوندوزلی سرایده برچوق مجلسلر یاپیلدی . قونفرانسك

تكلیفی وجهله حاضرلادیغم مقاولهٔ عسكریه‌نك انكلتره دولتیله عقدی لزومنده برای منفعت دولت اصرار ایلدم . رفیقلرمده بكا مظاهر اولدیلر . لكن اثر بدبختی اوله‌رق تعین حقیقت قابل اوله‌مادی .

مقاولهٔ عسكریه‌نك دردنجی ماده‌سی ایچون انكلیز تكلیفی شویله ایدی : « انكلیز وعثمانلی عسكرینك اعزاملرینه سبب اولان حال برطرف اولدقده طرفین متعاقدین عسكری مملكتی تخلیه ایده‌جك وعساكر عثمانیه انكلیز عسكریله بر وقتده مملكتی تخلیه ایلیه‌جكلردر . »

عثمانلی تكلیفی : « مصرده تدابیر عسكریه اتخاذینی ایجاب ایتدیرن اسباب مندفع اولنجه انكلیز عسكری مملكتی تخلیه ایده‌جكدر. لزوم كورولدیكی تقدیرده عساكر عثمانیه‌نك مصرده تمدید اقامتلرینه صلاحیتلری اوله‌جقدر . » عباره‌سنی حاوی ایدی . تألیف ذات البین ایچون انكلتره سفیری طرفندن تكلیف اولنان ماده دخی : « مصرده تدابیر عسكریه اتخادینی ایجاب ایتدیرن اسباب مندفع اولنجه طرفین عسكری مملكتی تخلیه ایده‌جكلردر . معمافیه لزوم كورلدیكی تقدیرده عساكر عثمانیه طرفین معاقدین بیننده حاصل اوله‌جق اتفاق اوزرینه مصرده تمدید اقامت ایده‌بیله‌جكلردر » عباراتنی شامل ایدی . بو احكامك ایسه هر بری دولت علیه ایچون فائدهٔ محضه ایدی . عقد مقاوله‌یی استعجالم ایسه پادشاهه، مملكتمزه حسن خدمت مقصدیله ایدی . الحاصل مقاوله لایحه‌سی حقنده بزم طرفدن بیان اولنان تعدیلات بین الطرفین كراراً مراراً مذاكره وائتلاف وقوعیله لایحه كسب قطعیت ایتمش وایكی طرفدن امضا وتعاطی اولنمق اوزره اول امرده مرخصلرجه پارافه ایدلمشدر . [۲ شوال ۱۲۹۹ و ٦ آغستوس ۹۸] مؤخراً لورد دافرین مابینه دعوت اولنه‌رق نصف اللیله قدر كندیسیله مذاكرات وسوق عسكرده ترددات وقوعی ایله امضا وتعاطی تأخر ایتدی . وتكلیف اولنان مقاولهٔ عسكریه‌یه آرتق لزوم كورولمدیكی جهتله انكلتره حكومتی بو بابده ایقاع اولنان مشكلاتی تدقیقه محل قالمادیغندن طولایی ممنوندر . بناءً علیه لورد دافرین مذاكراته ختام ویرمكه مأذوندر . عباره‌سیله انكلتره سفارتندن خارجیه نظارتنه بر تبلیغ شفاهی ورقه‌سی كلدی [۱۹ ایلول ۱۸۸۳] .

آندن صوكره انكلتره‌نك اشغال عسكریسی مدتنی تحدید ایچون تام اوچ سنه مشغول اولدق . وقوع بولان تشبثات وقابینه‌تولرله جریان ایدن مخابراتمز حكایه

اولونسه بلکه بیك صحیفه‌لی بر کتاب اولور . نتیجهٔ مساعی اوله‌رق انکلتره خارجیه ناظری باب عالی‌یه ودولتلره برر نوطه ویردی . بونده ١٨٨٨ سنه‌سی اواخرنده انکلتره دولتی مصری عسکرندن تخلیه ایده‌جکدر . مکرکه دولتلر برمدت دهـا تمدید اقامتنه حکم ایده‌لر . اوحالده مدت جدیده‌یی دولتلر تعیین ایتسـون دیدی . ١٨٨٨ سنه‌سندن اول انفصالم وقوع بولدیغندن لورد غرانویلك نوطه‌سندن استفاده‌یه مانع اولان احوالی بیله‌میورم .

مصر مسئله‌سندن بشقه بر مسئله دها وار ایدی‌که اهمیتی واضحدر . روم ایلی ولایتنده براین معاهده‌سنه استناداً کریدك مختاریتنه شبیه صورتده مختاریت اداره وضع اولنمق ایچون دول معاهده مرخصلری طرفندن یاپیلان نظامات لایحه‌لری احکامندن منافع دولته مغایر اولانلر برچوق تشبثات واقداماتله ترك ایتدیرلدی . حسب العهد محلی قومیسیونلری ایله دخی مذاکره اولندقدن صوکره تقرر ایدن لایحه اول باول ادرنه ولایتنده موقع اجرایه قونیلدی که حالا جاریدر .

معلومدرکه قانون اساسی اعلان اولندقدن صـوکره مجلس مبعوثان واعیان ایکی کره اجتماع ایتمشلردی . برنجی اجتماع ادهم پاشـانك واجتماع ثانی اواخری حمدی پاشـانك صدارتنه مصادفدر . او زمان بن مابین باش کتابتنده بولنیوردم . حتی مجلس عمومینك اجتماع ثانیسنده‌کی نطق همایونی بن قلمه آلمشدم . مصالحه‌دن صوکره صدارت وخارجیه نظارتنده بولنان صفوت پاشا سفارتلره ویردیکی تقریرده غوائل حاضره‌یه بنـاءً مجلس عمومی بر مدت اجتماعه دعوت اولنمیه‌جغنی بیـان ایتمشدی‌که او وقت والیلکله بروسه‌ده ایدم . بوقاریده‌کی تفصیلاتدن معلوم اوله‌جغی اوزره خارجی داخلی غائله‌لر بتیرلمش اولدیغندن وقانونیتی مجلس مبعوثانه تکلیف اولنه‌جق الده بر چوق وکلا قرارلری بولنـدیغندن بونلرك شـکل قانونیت کسب ایتمسی لزومنی بیان ایلدم . محمود ندیم ، خیرالدین وصبحی پاشالردن مرکب اوله‌رق مابینده تحت ریاستمده بر انجمن تشـکیل بیورلدی . ذات شـاهانه قانون اساسی حریت واسعه‌یی حاوی اولدیغندن تعدیلنی تکلیف بیوردیلر . معلومدرکه برمملکتده قانون اساسینك تعدیل وتبدیلنه آنجق « قونستیتوآنت » اطلاق اولنان واضع قانون هیئتك صلاحیتی واردر . قوهٔ اجرائیه بوکا مقتدر دکلدر دیدم . بوقاعده‌یی خیرالدین پاشادن بشـقه‌لری قبول ایتمدیلر . بناءً علیه انجمنده اتحاد آرا حاصـل اولمادی . خیرالدین پاشـا وبن اقلیتده قالدق . اسـباب ودلائلی صورتی زیرده محرر اولان

رأی ورقه‌سندن آکلاشیلیر . محمود ندیم وخیرالدین وصبحی پاشالر حضراتندن مرکب انجمندن یاپیلان بر مضبطهٔ خصوصیه‌ده امضامك زیرینه یازدیغم رأی :

«مبعوثانك حقوق ومنافع دولتی محافظه‌یه مقتدر طاقمدن انتخابلری مقصدینك تأمینی ایچون انتخاب قانونی لایحه‌سنك اولصورتده قلمه آلنمسی ووظائف وکلانك قانوناً تفریق وتعیینی ایله مصالح دولتك تسهیل رؤیتی رأینده‌یم . قانون اساسینك حقوق سلطنت ودولته منافی وسائر دول متمدنه‌ده مرعی اولان اصول مشروطیتدن بیله زیاده مساعداتی حاوی اولدیغی اعتقادنده دکلم . بو صورت دول سائره قانون اساسیلرینك تطبیقیله‌ده تحقق ایدر . تعدیلات متصوره‌نك اسباب موجبه‌سنده کوستریلن سوء استعمالات واقع ایسه بو ماده اجرا آتده بر خطا دیمکدر یوقسه قانون اساسی مملکتك تحملندن زیاده مساعدهٔ سربستی‌یی حاوی اولمسندن نشأت ایتمامشدر . بناءً علیه هر نه تعدیلات متصور ایسه بونك مجلس مبعوثان جمع اولنه‌رق انك معرفتیله اجرا اولنمسی منفعت دولت اقتضاسندن کورینیر . اکر بو تعدیلات بشقه بر هیئت واسطه‌سیله یاپیلیر ایسه قانون اساسی نقض اولنمش اولور . واجرا اولنه‌جق تعدیلات مملکتك فوائدی مقصدینه مستند اولسه دخی قانون اساسینك مواد سائره‌سنك دوامنده وحتی تعدیلات مذکوره‌نك بیله برزمان صکره تغییر اولونمیه‌جغی بحثنده اذهانده شبهه حاصل اوله‌جغندن امنیت عامه‌یه ضعف کلیر . بوحال ایسه بعض اقوامك مختاریت اداره استحصالی حقنده محسوس اولان آرزولرینه واولبابده‌کی تحریکاته قوت ویره‌جکندن ممالك دولتك انقسامی مقدماتنی دعوت ایده‌جکدر . بناءً علیه مجلس مبعوثانك رأی ومعرفتی اولمقسزین تعدیل طرفنه کیدلمسنی هم قانون اساسی‌یه وهم‌ده منافع صحیحهٔ دولته مغایر کوردیکمدن بورأیه اشتراکده معذورم . »

امضا : سعید

بوندن صوکره ارمنی ساکن اولان محللرك اصلاحاتی حقنده انکلتره دولتنك اخطاراتی وموائیقمز انجاز اولنه‌مدیغندن طولایی شکایاتی واقع اولدی سعادت حال تبعه اسبابنی استحصال وظیفهٔ حکومت اولدقدن بشقه بقای دولتك موقوف علیهی اولان ولایتلر ایلروده المزدن چیقمامق ایچون دخی دولت مشار الیهانك نصایحنی موافق نفس الامر کوریوردم . ولایاتك ادارهٔ عمومیه‌سی ایچون حاضرلانان نظامات تخالف نظریاتدن طولایی مستصوب اولمادی . مشکلات وشکایات ایسه

کوندن کونه آرتمقده ایدی . بناءً علیه استعفا ایتمشدم . استعفانامه‌نك صورتی اوراق متممه قسمنده کوریلیر . (نومرو ٢٥)

طقسان طقوز سنه‌سی اواخرینه طوغری پای تختده افکار اختلالیه وارمش . ذات شاهانه حقنده حسن نیات یوقمش ظنلری ظهوریله بوکبی احواله قارشی کلنمك ایچون تدابیر شدیده اتخاذی تصور بیورلمقده ومحمود ندیم پاشا ایله بالاتحاد مذاکرهٔ تدابیر ایتمکلکم امر وتأکید قیلنمقده ایدی .

حتی ولایتلرك ادارهٔ عمومیه‌سنه عائد اولمق وحکومت مرکزیه‌نك نفوذینی تقویه ایتمك اوزره بر بشقه یولده نظاملر وضعنی دخی مشارالیه محمود ندیم پاشا ایله مذاکره وقرارلرینی باتقریر مشترك عرض ایچون ایکی سنه‌دنبری دوام ایدن اوامری تأکیداً یکی بر امر آلدم . صدارت اشتراك قبول ایده‌میه‌جکندن ومنافع دولت حقنده نظریاتم محمود پاشانك نظریاتیله متخالف بولندیغندن استعفایه مجبور اولدم . ٢٢ ذی‌القعده ٩٩ و ٢٢ ایلول ٩٨ تاریخیله عرض ایتدیکم استعفا نامه‌لر (٢٦) رقمیله اوراق متممه صره‌سنه کچیرلمشدر . استعفای معروض قبول بیورلمامش ایسه‌ده آندن اللی یدی کون صوکره لیلاً سرایه چاغیرلدم . کیتدیکمده حسب‌القدر بعض تشدیدات ایله مهر همایون استرداد بیورلدی . ودائرهٔ مختصه‌ده حبسم وقوعه کلدی . باش وکالتده احمد وفیق پاشا مأمور اولدی . تاریخ ١٩ محرم سنه ١٣٠٠ ایدی . بوماده‌یی بر آز تفصیل ایتملی‌یم : حضور پادشاهی‌یه کیردیکمده خلاف معتاد برحال قارشوسنده بولوندم . شویله که : ذات شاهانه قعودمه رخصت ویرمیوب وکندیلری‌ده آیاغه قالقوب بر چاریك قدر بکا برچوق خطاب وعتابده بولندیلر . وخاتمهٔ معاتبه‌ده برکون اول سرایده تحت حبسه آلنان مشیرفؤاد پاشایه اسناد ایدیلن جرم حقنده محمود ندیم پاشا وجودت پاشا حضورلرنده جریان ایتمش وجودت پاشا قلمیله طوتولمش مفصل بر استنطاقنامه‌یی ویردیلر . بن بونك مطالعه‌سنه باشلار باشلاماز ذات شاهانه سریع خطوه‌لرله بکا تقرب ایتدیلر . اوصورتله که بینمزده بلکه برخطوه‌دن زیاده محل قالمامشدی . بوهنکامه آراسنده علی الاتصال بکا احالهٔ نظر غضب ایدییور وجوابمی تعجیل ایتممی اراده ایلیورلر ایدی . ورقهٔ استنطاقیه‌نك موضوعی ذات شاهانه‌نك خلعی ایچون داغستانلیلردن مرکب برجمعیت تشکل ایتدیکنه دائر وقوع بولان استطلاعاته ترتب ایدن تدقیقات ایدی .

دینیلن جمعیتك آلت فاعله‌سی او وقتلر ذات شاهانه‌نك محافظهٔ ذاتیه‌سنه

تخصیص ایتدکلری وبر نوع خاصه عسکری امتیازینی ویردکلری داغستانلیلردن مرکب عسکر اولوب بو عسکرك پیشواسی سرای داخلنده داغستانلی محمد پاشا ایمش . مشیر فؤاد پاشا وسائر بعض ذوات ارکان جمعیتدن اولوب کویا بن ده جمعیته ریاست ایدییور ایمشم . حال وموقع اقتضاسنجه نظر سریع وسطحی ایله باقدیغم شو کاغددن چیقان معنالر بو ایدی . لکن مطالعه ختامه ایرمه‌دن وغایهٔ معانی آکلاشیلمه‌دن ذات شاهانه معهود ورقهٔ استنطاقیه‌یی حدتله المدن آلدیلر : « بوکا نه دییه‌جکسك ؟ » سؤالنی ایراد ایلدیلر . حال وموضع افسانه‌لری جرحاً زیاده سوز سویلکه مساعده ایتمیوردی . تجربه‌لرمده ایجازی تفصیله ترجیح ایدییوردی . بناءً علیه (اصلی فصلی اولمیان شیلردر) مآلنده بر قاچ کلمه ایله بیان مرام ایتدم . تکرار « نه دییه‌جکسك ؟ » صیحه‌سنه مخاطب اولدم . (اصلی فصلی اولمیان بر شیئه بوندن بشقه نه جواب ویره بیلیرم) دیدم . بونی دیخه صیحه ومعاتبه‌لر برقات دها تشدد ایتدی . ومهر همایون ایسته‌نیلدی . ایشته او زمان موقع مشکله کیردم . زیرا مهر همایون اوزرمده دکلدی . خاتم عالی‌یی چانطه‌مده طاشیردم . مابینه چاغیرلدیغم کیجه‌ده چانطه‌یی کوتورمش ایسه‌مده حضوره کیررکن آدممك یاننده براقشدم [١]

[١] آدمم احمد اغا خیلی زمان عسکرلك ایتمش درایتلی وبکا پك صادق ایدی . چانطه‌یی ایسته‌مکه کیدن ذاتك بونی برطرز متهالکانه ایله ایسته‌مسندن وآتیده بیان اولنه‌جنی اوزره امانت همایونك عقیب نزعنده دائرهٔ مخصوصهٔ پادشاهیده توقیف وحبسم وقوع بولمسندن طولایی برمهلکه‌یه معروض اولدیغمه حکم ایتمسیله وقوع بولان تشبث فداکارانه‌سی اوکیجه‌کی غائله‌می تخفیفه سبب اولدیغی سیاق حالدن استدلال اولنور . شویله‌که کیجه دائرهٔ مخصوصه‌ده توقفمك اوزامسی اوزرینه مطلقا بنی کورمك ایستدیکنی بکجیلر واسطه‌سیله ایچری‌یه اخبار ایدر . وذات شاهانه‌یه عرض اولنوب جواب رد کوندریلنجه مطلقا افندیمی کوره‌جکم . کورمکه براقمازسه‌کز چرکس حسن کبی اولمکی کوزمه آلمشمدر ، غریولریله مابین دائره‌سنی تلاشه دوشورر . آنك اوزرینه آدمم ده تحت توقیفه آلنمش لکن مرد غیورك تهدیداتی تأثیراتنی محافظه ایتمش ایدی . برده ذات شاهانه‌یی طانیدیغم کوندن بری بعضاً جلی واکثریا خفی برصورتده حقمده اثر انفعاللری اکسیك اولمدیغندن وبونك برقضایه نتیجه ویره‌بیلمسنی وهماً دکل مقتضای مسلکه ودلائل امثال واحواله نظراً محتمل عدایتدیکمدن شاید برکون مابینده توقیف و تضییق اولنه‌جق اولورسه‌م انکلتره سفیری لورد دافرینه معلومات سریعه ویرلمسنی حرمه توصیه ایدردم . بو احتمالك تحقق خبر آلنمسی اوزرینه حکم وصیت اجرا اولنمش ونا... وماثر انسانیتی مادام‌الحیاة خاطرهٔ احترامده حایکیر اولاز لورد دافرین دخی نزد سلطنتده تشبثات واخطارات لازمه‌یی بالغا مابلغ اجرا ایلمش اولمسیله مداخلهٔ واقعهٔ محققه مدد رسم اولمشدر .

ذات شاهانه‌دن ماببن دائره‌سنه کیدوب مهری کتیرمك اوزره رخصت ایستدم. آما کندیلری دها زیاده متهور اوله‌رق پانتالونك یان جیبلرینه طوغری مشین بر محفظه ایچنده طاشیدقلری کوچوك بر روولوری چیقاروب باشمده طوتدیلر ـ تشهیر سلاحی ایلری کوتورملری فوران غضب اثناسنده بیله متأنیانه حرکت ایتدکلرینی کوستررـ بن او صره‌ده؛ اراده بیورك چانطه‌یی کتیرسونلر. امانت همایونکزی ویریرم. بنده اولان امانت الاهیه‌ده آندن صوکره آلیرسکز، دیدم. بونك اوزرینه روولوری باشمدن آلوب کندیلری اوطوردقلری بیوك صالونك قپوسندن چیقارق: «چانطه‌سنی کتیرسونلر» اراده‌سنی ویردکدن صوکره عودت وتکرار معهود روولوری باشمه طوته‌رق؛ «مهرم چانطه‌کدن چیقماز ایسه بورادن اولوك چیقار» دییه تقریعاته مباشرت بیوردیلر. برکت ویرسون که چوق کچمه‌دن چانطه کلدی. وآچیلوب خاتم عالی صاحبنه ویرلدی. فقط بو دفعه تهورات واتهامات بشقه شکللره تحول ایلدی. شویله‌که: ذات شاهانه کندیلرینك امحاسی ویا خلعی حقنده ایشیدیلن قراری صحیح عد ایدییور وعقیبنده سلطان مراد کویا جلوسه حاضر وحتی سراینده احتیاطاً بر طاقم کردلر مختفی اولدقلری اعتقادنده بولنیورلر ایدی.

بوحال تحقق ایدر ایسه اول باول بنی پارچه‌لاته‌جغنی علاوهٔ تخویفات ایتد‌کدن صوکره بالذات اوکمه دوشه‌رك وبنی حرمله کندی دائره‌لری بیننده بر اوطه‌یه کوتوره‌رك اوراده حبس ایتمش وقپویی کلیدلیه‌رك کیتمشلر ایدی. اون سکز ساعت موقوف بولندقدن صکره خانه‌مه عودته مأذون اولدم. بو عودت کونك کیجه‌سی ینه مابینه جلب اولوندم. فقط بو دفعه خدمت صدارتله مکلف اولدم. سرایه واصل اولدیغم زماندن بدأ ایله ایرتسی وقت عصره قدر شیخ الاسلام عریانی زاده اسعد افندی ومحمود ندیم پاشا حاضر اولدقلری حالده ایتدیکم اعتذار ونیازلر مؤثر اولمادیغندن غائلهٔ صدارتی تحمل ایله باب عالی‌یه کیدلدی‌که نصبمه دائر خط همایونك تاریخی ۲۱ محرم سنه ۳۰۰ در.

خدمت صدارته عودتمدن برایکی کون صوکره انکلتره باش وکیلی لوندره سفیری موسوروس پاشایه وفرانسه خارجیه ناظری پارس سفیری اسعد پاشایه بیان ممنونیت وحق حقیرانه‌مده ارائهٔ توجه واعتماد ایتمشلر مشارالیهما دخی کیفیتی تلغرافله باب عالی‌یه بیلدیرمشلردر.

او تاريخدن اوچيوز ايكى سنه‌سى ذى الحجه‌سنك اوتجى كوننه قدر بومأمو ـ
ريتده قالدم ايسه‌ده هركونم بلا مبالغة يا بر غائلهٔ خارجيه يا بر غائلهٔ داخليه‌يه
مصادف اولدى . بركون بيله بر مشغلهٔ عاديه ومهما امكن فراغ بال ايله امرار
وقت ميسر اولمادى . چونكه برلين معاهده‌سنك تعيين ايتديكى وظائف حالا
تماميله ايفا اولنه‌مامشدى . بو وظائفك توليد ايتديكى مسائلدن اونلره منضم اولان
مسئلهٔ مصريه‌دن وسائر خصوصاتدن طولايى استانبول ، لوندره ، پارس ، ويانه
وبرلين كبى مختلف پاى تختلرده عقد اولنان قونفرانسلرك ومختلف قوميسيونلرك
عددى اون يدى‌يه بالغ اولدى‌كه استانبولده روم ايلى ولاياتى نظاماتى ، يونان
مسئلهٔ حدوديه‌سى ومصر مسئله‌سى ايچون بر قاچ قونفرانس وقره طاغ حدود
ايشلرى ، عدليه تشكيلاتى ، روسيه تضمينات حربيه‌سى ، اجنبيلردن پاتنت رسمى
اخذى ديون عموميه‌نك تنظيمى ضمننده بش مختلط قوميسيون عقد اولنمشدى .
لوندره‌ده مصر ماليه‌سى طونه ساحللرى سير سفائن حقوق ومعاملاتى واسراى
زنجيه معاهداتى ايچون اوچ وپارسده سويش قنالى برلينده قونقو ايشلرى ايچون
برر قونفرانسه وويانه‌ده حكومات اربعه قوميسيونه وروما صحيه قونفرانسيله
ديكر اوچ قونفرانسه داخل اولمشدق . اصول حاضره ايجابنجه خارجيه نظارتى
قيد مشغوليت ومسئوليتدن برى كبى ايدى . هپ مشغوليت ومسئوليت مقام
صدارتده قالمشدى . شو جمعيتلره مأمور اولان مرخصين وسفراى دولته ويريلن
تعليمات بى نهايه وبوراده سفراى اجنبيه عندنده ابقا اولنان تشبثات ايله حقوق
ومنافع مملكت غايهٔ امكان درجه‌سنده محافظه ايدلديكى مكالمات مضبطه‌لرينه واوراق
سائره‌يه مراجعت اولنورسه ثابت اولور . بلكه او زمانلرك غائله‌لرى شمدى
رهين نسياندر .

مصرك آسايشى تهديد اولنورسه ياخود مدافعه‌سى لازم كليرسه اعادهٔ آسايش
ومدافعهٔ مملكت دولت عليه‌يه عائد اولمسنى پارس قونفرانسنه تكليف ايتدك . بوبابده
ظهور ايدن اختلاف افكار اوزرينه حصول مقصد ايچون پك چوق چاليشدق .
نهايت تكليفمزى بشقه دولتلره قبول ايتديره‌رك قرار واقعى معاهده‌يه ادخاله موفق
اولدق . لوندره‌ده منعقد طونه قونفرانسنده بلغار مأمورلرى بر حكومت مستقله
مأمورلرى صفتنى آلمشلر ايكن آنلرك رأيلرينى رأى استشارى درجه‌سنده برا ـ
قوب رأى قطعى ويرديرمك حقنى باب عالى‌يه ترك ايتديردك .

روما صحيه قونفرانسـنه مصر مأمورى حكومت مستقله مأمورى كبى دعوت وقبول اولنديغى حالده بالشكايه وبالاقدام خديويت مأمورى فخرى پاشانك موقعى تصحيح ايتديرلدى . شويله كه مصر مأمورى مرخصلره مخصوص اولان صنفدن چيقاردلدى . يالكز ايضاحات ويرمك ايچون قونفرانسك مشاورين وكتبه‌سى صره‌سنده اقعاد اولندى . بناءً عليه استحصال آرا اولنوركن خديويت مأمورينك فكرى رأى استشارى منزله‌سنده قالوب خطهٔ مصريه امور صحيه‌سنده دخى رأى قطعى دولت عليه‌يه عائد اولدى . بونلرى مجرد مقام معلوماتده اخلافه اخطار ايدرم .

يوقاريده بيان اولنمشـدى كه مصره عسكر سـوقى ايچون بين الطرفين تقرر ايدن مقاوله قرين قبول عالى اولماديغندن عسكر كوندريله‌مامشدى . انكلتره ايسه اناً فاناً مصرده يرلشمكه باشلاديغندن آتيه‌سى ايچون تلاش بيورلدى . بوكا برچاره بولنمسيچون على التوالى اراده‌لر آلدم .

مجلس وكلانك رأيى اوزرينه وبجه آنجق بر اميددن عبـارت اولمق اوزره براشغال مشترك دولى تكليف ايتدك . بدايت مسئله‌ده دولت متبوعه سوق عسكر ماده‌سـنى تعليل وتعويق ايتمكله وديكر علاقه‌دار اولان دولتلر بى قيـد قالمقله كنديـى مسئوليتى اوزرينه آلوب آسايشى اعاده ايلمش اولديغندن شمدى اشـغال مختلط اصـولنى قبول ايتمك حيثيتنه موافق اولماديغنى بيـان ايدرك انكلتره دولتى تكليفمزى رد ايتـدى . ديكر دولتلردخى بر شى ياپه‌ميه‌جقلرندن انكلتره ايله ائتلاف ايتمكلكمزى توصيه ايلديلر . مصرك انكليز عسكرندن تخليه‌سنى واوراده بر حسن اداره تأسيسى اسبابنى مذاكره ايتمكلكمز ايچون لوندره‌يه برسفير فوق العاده ارسالنى عرض ايتدم . قبول بيورلمسيله اولوقت استانبول سفارت مصلحتكذارى ومؤخراً بلغراد سفيرى اولان موسـيو ويندهامى نزديمه دعوتله وسفير مخصوص كوندرمك حقنده‌كى تصوريمزى بيان ايله بونى اولاً صورت خصوصيه‌ده دولت متبوعه‌سى خارجيه نظارتنه يازمسنى سويلدم . اوچ كون صوكره لورد غرانويلدن آلديغى تلغراف اوزرينه موسيو ويندهام بكا كوندرديكى مكتوب مخصوصـده بر سفير فوق‌العاده وساطتيله مذاكرهٔ مصحلت انكلتره‌جه دخى مناسب كورلديكـنى بيلديرمسـيله برابر بزجه مذاكره‌يه نه كبى ماده‌لر اسـاس اتخاذ اولنه‌جغنى دولتى نامنه صوردى . مذاكراتك اساسلرينى ــ كه اون ايكى ماده‌در ــ رفقا ايله مذاكره

وذات شاهانه‌یه عرض ایله انكلتره مصلحتكذارینه بیلدیردم . كذلك ایكی كون صوكره انكلتره خارجیه ناظری كوندردیكی تلغرافده تكالیفمزی اساساً واكثریتله قبول ایتدیكنی بیلدیردی . ایش سفیر انتخابنه قالدیغندن معزولین وكلادن احمد وفیق پاشایی یاخود عاصم پاشایی تصور ایتدمسه‌ده تصویب بیورلمادی . اوقاف ناظری اولان كامل پاشانك مأموریتنی عرض واستیذان ایلدم . اراده عدلیه ناظری حسن فهمی پاشایه چیقدی . فهمی پاشانك ویانه وبراین طریقیله لوندره‌یه كیتمسنه دائر دخی بر ارادهٔ متعاقبهٔ خصوصیه كلدی . ویانه‌یه اوغرایه‌جغنك سببی مختلف فیه اولان روم ایلی شمندوفرلری ایشلرینی موسیو هیرشله سویلشمكه بنا اولنیوردی . براینه نه ایچون اوغرایه‌جغی اراده‌ده مصرح دكلدی . هر نه ایسه، حسن فهمی پاشا بو ایكی پای تختدن كچوب لوندره‌یه كیتدی . اورایه وصولندن ایكی كون صوكره انكلتره قرالیچه‌سی حضرتلری كندیسنی قبول وآقشامی‌ده طعامه دعوت ایلدی . بین الدولتین آثار مصافاة رونما اولدی . حسن فهمی پاشا لوندره‌ده ایكن كندیسیله جریان ایدن مخابرات جمع اولونسه بر كتاب اولور .

تأسف اولنوركه مشار الیه مسائل مودوعه‌یی نتایج مطلوبه‌یه ایصاله یكده موفق اوله‌مادی . لوندره سفارت فوق العاده‌سی بعض حركاتیله بعض دولتلرك دقتلرینی دعوت ایتمكده واستانبولده‌كی سفیرلری طرفندن متوالیاً باب عالی‌یه دورلو دورلو اخطارلر وقوع بولمقده ایدی . بزجه ایسه محاسدات دولیه‌یه سر رشته ویرمكسزین وكندی منافعمز مقتضیاتنه كوره حركت ایتمك لازم كلیوردی . بونقطهٔ نظردن سفارت فوق العاده‌یه اعطای تعلیماتده واخطارات متتابعه‌ده قصور اولونمادی . نهایت فرانسه ، روسیه ، آلمانیا سفیرلری دولتلرندن آلدقلری تعلیمات اوزرینه حسن فهمی پاشانك كیری‌یه آلنمسی ایچون مابین نزدنده تشبثات قویه‌ده بولندیلر ذات شاهانه‌ده بونك ایچون باب عالی‌یه بر اراده كوندردیلر . الحاصل حسن فهمی پاشانك مأموریتندن بكله‌دیكمز فوائدی اقتطافه موفقیت حاصل اوله‌مادی.

لكن مشار الیه عودته مأذون اولدقدن صوكره لورد غرانویللك دولتی نامنه فهمی پاشایه ویردیكی معاهده لایحهٔ محرمانه‌سی بنم اعتقادمه كوره اغتنام ایدیله‌جك بر وثیقه ایدی بولایحه استحكامات موجوده‌نك هدمی وبعدما استحكام انشاسنك منعی ایله برابر خطهٔ مصریه دولتلر طرفندن ممتنع التعرض ومصر خدیویتی‌ده حال بیطرفی‌یی محافظ اولمق وامتیازات معلومه ایله كماكان دولت علیه‌یه تابع بولنمق

اساسلری اوزرینه انکلتره اشغال عسکریسنه نهایت ویریوردی . غرانویل لایحه‌سنك بالخاصه آلتنجی ماده‌سی شویله ایدی : « ذات حضرت پادشاهی مجلس نوابك رأی وقرارینه توفیقاً خدیو مصر طرفندن وقوع بوله‌جق طلب واستدعا اوزرینه مصرك امر مدافعه‌سنه و آسایش عمومی ایله صلح ومسالمتك محافظه‌سنه کافی درجه‌ده ومصارفی حکومت مصریه جانبندن تسویه اولنمق اوزره برقوهٔ بریه وبحریه ارسال ایتمکلکی وبو قوتك مصرده صورت استعمالنه دائر کندیسیله دول سائره بیننده قرارکیر اوله‌جق شرائطه رعایت ایتمکلکی تعهد ایدرلر» ۲۳ س ۳۰۲ و ۲۶ مایس ۳۰۱ معاهده بزمله انکلتره بیننده امضا وتعاطی اولندقدن صکره سائر دولتلرك تصدیقلرینه عرض قیلنه‌جقدی . بز بونی‌ده تصویب ایتمدك .

مسئلهٔ مصریه ایسه معلق قالدیغندن انکلتره دولتی سیر دروموند وولفی بومسئله‌یی مذاکره ایتمك اوزره سفارت فوق العاده ایله استانبوله کوندردی . مشار الیه ورودی کونی باب عالی‌یه کلوب بنی کوردی . بن‌ده ایکی کون صوکره کندیسنه کیتدم . ملاقات متقابله‌مز اثناسنده دولت متبوعه‌سی افکارینی تفصیلاً بکا بیلدیردی که نتیجه وخلاصه‌سی حسن صورتله حل مسئله‌یه مساعد ایدی . فقط انکلتره سفیرینك حضوره چیقمسی کونلرجه تأخر ایتدی . نهایت ملاقات سنیه شرفنه نائل اولوب کندیسیله مکالمه‌یه بنم مأموریتمی یاخود امنیت شاهانه‌یی حائز دیکر ذواتك تعیینی اخطار ایتمش ملاقات اثناسنده ذات شاهانه ایله انکلتره سفیری بیننده جریان ایدن مکالمات ترجمان منیر پاشایه ضبط ایتدیریله‌رك زیری خارجیه ناظری عاصم پاشا ایله منیر پاشایه امضا ایتدیرلمش وبعض اعتراضات ایله بکاده ارائه بیورلمشدر . متعاقباً عاصم وکامل پاشالر مکالمه‌یه مأمور بیورلدیلر .

مشارالیهما باب عالیدن تعلیمات ایستدکلرندن اول باول هردفعه جریان ایده‌جك مکالمات ایچون پروتوقول طوتولمسنی و پروتوقوللر همان عقیب مکالمه‌ده طرفیندن امضا ایدلمسنی وترکجه ترجمه‌لرده اصالت قوتی غائب ایدلدیکی ایچون فرانسزجه‌لرینك برلکده کوندرلمسنی کندیلرینه توصیه ایتدم . پروتوقوللرك همان امضاسنی التزام ایدیشمك سببی شودرکه مصره عسکر سوقی نه دنسه فائده‌لی عد بیورلمیوردی . سودان بحر احمر سواحلنه عسکر کوندرمکدن دخی امتناع اولنیوردی که سواحل مذکوره‌ده واقع مصوع ، سواکن ، زیلع ، تاجورا ، عصب ، بربره ، حرار ، قطعهٔ منبته وواسعه‌لری وصومالی اراضیسی الحاصل باشدن باشه بحر احمر سواحل

غربيه‌سی كه يالكز طولی اوچ بيك كيلومتره‌لق يعنی مشی عادی ايله التی يوز ساعتلك بر مسافه‌در . بو سواحلك وايچريلرنده واقع محالرك ممالكت عثمانيه‌دن چيقمسنه هپ سوق عسكردن امتناع ايديشمز سبب اولمشدر . بونلر ايچون ياپيلان مضبطه‌لر لاتعددر .

فقط بر كره مجلس وكلاده جريان ايدن مذاكراتده اختلاف آرا حدوث ايتمكله اكثريته قارشی وكلای عسكريه‌نك سوق عسكر اولونمامسنه اقليتله حكم ايتملری سزای دقت اولديغندن ضبط ورقه‌سنك صورتی زيرده درج اولوندی .
(صورت ضبط) انكلتره بربره‌ده دولت عليه‌نك حقوقنی قديمدنبری تسليم ايتمديكندن بو دفعه اورايی باللزوم اشغال ايلش اولديغنی بيان ايدييور . بربره ملكمز اولديغنه دائر انكلتره دولتنه تبليغات اجراسی دردست اولديغندن بو خصوصك مذاكره‌سنی آلنه‌جق جوابه تعليق ايتمك طبيعيدر . بوحالده ديكرايكی ماده حقنده رأی اعطاسی لازم كلمشدر . آنك بری انكليز عسكرينك قريباً مصردن چكيله‌جكنه دائر دولت مشارالیها امور اجنبيه ناظرينك بو دفعه ويرديكی تقرير رسمی يعنی مصر مسئله‌سنك اساسی حقنده اتخاذ اولنه‌جق معامله‌در بوخصوصده قابل سلوك اولان طريقلرك جمله‌سنه كيدلمشدر . آنك بری مصره خارجدن مداخلهٔ عسكريه‌يه لزوم وار ايسه بو وظيفه‌نك صاحب ملك اولان دولت عليه‌يه براقيلمسيدر . كراتله تكليف اولوندی . انكلتره قبول ايتمدی . ايكنجيسی مداخلهٔ عسكريه‌يی انكلتره‌يه حصر ايتميوب ديكر دول معلومه‌يی تشريك واوجهتله ايلريده امر تخليه‌نك اجراسنی دها زياده تأمين ايلمك ايدی . بو صورت دخی بزم طرفدن اخطار اولونديغی حالده نه انكلتره نه‌ده ديكر دولتلر جانبندن قبول ايله تلقی ايدلمامشدر .

اوچنجی طريق دول معظمه‌نك انكلتره‌يه اجرای نفوذ وبزه معاونت ايلملری اولوب بدايت مسئله‌دنبری لوازم استعانه‌يه دوام اولونمش ايسه‌ده دول مشار اليهم هربر مراجعتمزه جواباً حسب‌الحال انكلتره‌يی تضييق ايده‌ميه‌جكلرينی بيلديرديلر. بوحاللر اقتضاسنجه انكلتره‌نك ويرديكی تأميناته قناعت ايتمك امر ضروری اولمغله بويولده آخر برتشبثه محل اولمديغنده اتحاد حاصل اولمشدر. بناءً عليه ويره‌جكمز رأی ايكنجی ماده‌يه محصور قالمشدر. يعنی انكلتره دولتی زيلع داخل اولمق اوزره زيلعه قدر ممتد اولان ساحله طرف دولت عليه‌دن وضع يد اولونمسی لازم كله‌جكنی

وساحلك او قطعه‌سنده حکومت سنیه طرفندن سریعاً تدابیر لازمه اتخاذ اولونماز ایسه مصرلیلرك حین رجعتنده بو تدابیر انکلتره طرفندن اجرا اوله‌جغنی بیان. وبرده بحراحمر ساحللرینك دخی طرف دولت علیه‌دن اشغالی حقنده اول وآخر واقع اولان تکلیفی تکرار ایلدیکندن بونك قبول ویا ردی ایچون اشبو ضبط قلمه آلنمشدر ۲۶ اغستوس ۳۰۰ . مضبطه‌ده تعداد اوله‌جق اسباب موجبه‌یه مبنی زیلع ساحلی ایله سواحل بحر احمرك اشغالی، مصطفی، کامل، صبحی، منیر، علی صائب، حسن فهمی، عاکف، عاصم، ادهم، احمداسعد، سعید، کذلك مضبطه‌ده تعداد اوله‌جق اسبابه مبنی انکلتره‌نك زیلع وبحراحمر ساحللرینك اشغالنه دائر اولان تکالیفك ردی : علی صائب، حسنی، عثمان [طوپخانه مشیری اشغالدن مقصد سواحل مذکوره‌یه بر مقدار ژاندارمه ارسالی اولدیغی واکر کوندریله‌جك ژاندارمه کفایت ایتمیوب ده قوهٔ نظامیه سوقنه احتیاج کوریلیر ایسه اوحالده عساکر نظامیه سوق اولنوب اولنمامسی تأمل وتدقیقه محتاج اوله‌جغنی علاوه ایلشدر .]

ایشته انکلتره سفیر فوق‌العاده‌سی مصره عسکر کوندرمکلکمزی یکیدن تکلیف ایدرسه وسودانك اداره‌سنی بزه براقیرسه بوصورتلر افکار پادشاهی‌یه ورفقادن بر طاقمنك افکارینه مغایر اولمسندن طولایی اویله فائده‌لی تکلیفلری رده وایلچینك افکار وتکالیفنی تغییره قالقیشه‌مامقلغمز ایچون هر دفعهٔ مکالمه عقبنده طرفیندن مذاکراتك امضا اولنمسی بحه الزم ومنافع دولت نقطهٔ نظرندن لابد کورینیوردی . ایش طبق ظن ایتدیکم وقورقدیغم کبی چیقمشدر . زیرا دولت علیه طرفندن سودان قطعه‌سنه عسکر سوق اولنمسنی سفیر مشارالیه تکلیف ایتمکله برابر سودان قطعه‌سی مصر سفلادن آیریلوب امتیازلی بر مملکت دکل مصردن منفك اوله‌رق طوغریدن طوغری‌یه ادارهٔ عثمانیه تحتنه آلنمسنه انکلتره دولتنك اعتراض ومخالفت ایتمیه‌جکنی وبزم طرفدن ایسته‌نیلیرسه بر زمانده ایکی دولت عسکری طرفندن تخلیه اولنمق اوزره مصره عثمانلی عسکری سوقی ایچونده مذاکراته کیریشیله‌جکنی ایلك مجلس مکالمه‌ده بیان ایلدی . بومکالماتك طرفیندن امضاسنه اوکون وقت مساعد اولمادیغندن پروتوقول مسوده‌سی یالکز طرفیندن اوقونوب صح ایدلمش وتبلیغی وامضا ایله تصدیق اولنمسی مجلس آتی‌یه قالمش اولدیغی عاصم وکامل پاشالر بکا بیلدیردیلر. ایکنجی مجلسده امضا اوله‌جق پروتوقول طوتیلوب مجلس مکالمه‌دن برکون اول انکلتره سفیر فوق‌العاده‌سنه کوندرلدکده مشارالیه بونی قرائتله ماوقع حاله وماسبق

مذاكره‌یه موافق بولديغنی خبرينی كوندرمشدی. نقط دفعهٔ ثانيه اوله‌رق مجلس مكالمه عقداولنه‌جغی كون صباحلين حضور همايونه جلب اولوندم. مذاكرهٔ سابقه‌یه پروتوقولی امضا اولنه‌جغی مرخص پاشالرك معروضات مخصوصه‌لرندن معلوم عالی اولديغنی تمهيددن صوكره ايشـك نتيجـه‌سی كاملاً تعين ايتمه‌دن پروتوقول تنظيمی منـافع دولته موافق اولماز . پروتوقول طوتولمسـندن صرفنظر اولونسون ديـه اراده بيورلدی . منفعت دولت پروتوقولك تنظيم وامضاسنده اولديغنی اثبات ايچون نه قدر ايضـاحات لازم ايسـه ويردم . حتی بونك ايچون حضورده ايكی سـاعت قالمشدم . طرف شاهانه‌دن پروتوقولك امضاسی اكيداً منع بيورلدی . سير دروموند وولفك ورودندنبری جريان ايدن احوالی وحضـورده واقع اولان مكالماتی عيناً ضبط ايتمشـدم . صـورتی آتی‌يه نقل اولوندی : سير هانری درومونـد وولف ١٣٠٢ سـنهٔ هجريه‌سی شـوالنك سلخی اولان جمعه ايرتسی كونده واقع ١٨٨٥ آغستوسنك اون برنجی جمعه ايرتسی كونی اسـتانبوله ورود ايتدی . عقبنده باب عالی‌يه كلدی . اوكون خارجيه ناظری عاصم پاشـا كوزلری آغريديغی بيانيـله نظارته كلمه‌مشـدی . سفير مشـاراليه خارجيه مستشارينه كيدوب حامل اولديغی نامه‌نك وحضـور شاهانه‌ده ايراد ايده‌جكی مقاله‌نك صورتلرينی آكاه ويرمشدر . بعده دائرهٔ صدارته كلوب بنمله ملاقات ورفاقتی مأمورلرينی ابراز ايتدی . وصولنك صورت عرضنی رجا ايلدی . نامه ايله نطقك صورتلرينی اوكون خارجيه دائره‌سی درحال ترجمه وعاصم پاشا خانه‌سنده تذكره‌سنی امضـا ايدرك طاقيله بكا كوندرمش ايدی . اوصره‌ده اوقاف ناظری كامل پاشـا ملاقات ايچون يانمه كلدی . مـترجم داوود افندی اوراقی بكا ويرر ايكن كوردی ايدی . مترجمك افاده‌سندن نه‌يه دائر اولديغی معلوم اولديغندن مطالعه‌سنی آرزوايتدی . وكلادن مكتوم برشی اولمادیغندن ارائه اولوندی . كاغدلر اوآقشام عرضه ويرلدی . ايرتسی بازار كونی عاصم پاشا بزم اوه كلدی . سرايه كيدوب اورادن‌ده اراده ايله بكا كلمش اولديغنی بيان وآتی الذكر سوزلری علاوه ايلدی :

« دون كيجه باش كتابتـدن بر تذكره آلدم . مآلنده بوكون نظـارتده بولونمديغكز استخبار بيورلدی . انكلتره سـفير فوق‌العاده‌سی كلديكی بر زمانده باب عالی‌يی خالی براقمكز موافق مصلحت‌اوله‌ماز دنيلمش . حقمده توجه والتفات شـاهانه‌يی تبشيراً بعض شيلر يازلمش ايدی . حامل اولان ياوره قپويه كيتمديكم

براز راحتسز اولدیغم ایچوندر . کتیردیککز تذکره‌ده تبشیر اولنان التفات سنیه‌نك تشکری ایچون یارین سرای همایونه کله‌جك خسته‌لك جهتیله بوکون باب عالی‌یه کیده‌مامش اولدیغمی او صره‌ده دخی بیان ایده‌جك ایسه‌م ده سزده عودتکزده حاجی علی بك افندی‌یه سویلیك دیمش ایدم . بو صباحدن سرای همایونه کیتدم . کیتدیکم عرض اولوندی . قرنادن بری وولفك نطقی صورتنك ترجمه‌سی الده اولدیغی حالده یانمه کلدی . بو مقاله‌ده دولت علیه‌نك مصرده انکلتره دولتنه معاونت ایتمسی بیان اولنیور . معاونت کلمه‌سی شایان دقتدر . مصر بزم ملکمز ایکن انکلتره دولتی کندیسنی اورانك مالکی عد ایدوب ده بزی اجنبی بر دولت صره‌سنده‌می طوتیورکه بزدن طلب ایتدیکی شیئی « معاونت » تعبیریله توصیف ایدییور . صدر اعظم بو کاغدی بوکون یاخواص بیننده یاخود ذاتاً مجلس مخصوص کونی اولدیغندن هیئت حضورنده مذاکره ایتسون . نه قرار ویریلیرسه، برده ایلچینك نطقنه طرفمزدن نصل جواب ایرادی تنسیب اولنورسه آقشامه با مضبطه عرض اولونسون دییه اراده بیورلدیغنی تبلیغ ایلدی . بن ده بورایه کلدم . » ناظر مشارالیه سوزینه دوام ایدوب بوکبی اوراق مندرجاتی هرنصلسه یاکاش تفسیر اولنیور . سفیرك او مثللو تفسیرات ایله شبهه‌یه دوشیرلمسی مضر اولور دیدی . بن‌ده : « تبلیغ اولنان اراده اوزرینه سز نه مطالعه عرض ایتدیککز . » دییه صوردم . « بر شی سویلمدم . عقیب تبلیغده قالقوب سزه کلدم . » دیدیکندن قپویه کیده‌لم . اراده بیورلدیغی وجهله رفقا ایله مذاکره ونه قرار ویریلیرسه عرض ایدرز دیدم . برلکده باب عالی‌یه کلدك هیئتی مجتمع بولدیغمزدن نطقك ترجمه‌سی قرائت ایتدیرلدی . عاصم پاشاده تلقی ایتدیکی اراده‌یی بیان ایلدی . چونکه وولفك نطقی صورتنده (Concours) کلمه‌سی ترجمه اوطه‌سنده معاونت دییه ترجمه اولنمش اولدیغندن ابتدا اوقاف ناظری کامل پاشا بوکلمه معاونت دیمك اولمیوب هم آهنك اولمق معناسنه‌در . دیمسیله بر خیلی ذوات هم آهنك اولمق‌ده معاونت دیمکدر . بوسوز قبول اولونماز ایلچی‌یه بونی نطقندن چیقارمسی تکلیف اولونملیدر، افکارنده بولندیلر . بوفکرك جدی اولدیغنی، براهمیت کسب ایتدیکنی کوردیکمدن عجبا برکره‌ده لغته مراجعت اولنورمی دیدم . حاجت یوقسه‌ده باقه‌لم دیندی . نهایت لاروسك کبیر لغتنه باقیلدی . Concours کلمه‌سنك معانیٔ مختلفه‌سی اولدیغی حتی بر مملکتك دولت متبوعه‌سندن استدعا اولنه‌جق مظاهرتده شامل

بولندیغی نمایان اولمغله افکاره سکون کاوب بحث طرف سلطنتدن ویریله‌جك جوابه انتقال ایتدی . آنك ایچون‌ده بعض مقالات دوران ایتدیکی عقبنده کامل پاشا یانمه کلوب ایلچینك حضور شاهانه‌ده ایراد ایده‌جکی مقاله‌یه اعطا بیوریله‌جق جواب عالی ایچون کندیسی بر مسوده قلمه آلمش اولدیغنی بیان ومسوده‌یی اعطا ایلدی . عباراتی شودر : «مصر اداره‌سنده‌کی اغتشاشات واقعه‌نك حسن اندفاعی نزد شاهانه‌مده ملتزم اولمسنه مبنی بو خصوصه چاره ساز اوله‌جق بر تدبیر بولنمسی حقنده هربار باب عالی‌یه امر ایتمکدن خالی قالمامش ایدم . اولبابده بولنه‌بیله‌جك چاره مظاهرت ملوکانه‌مه مظهر اوله‌جغنده شبهه اولمیوب بو بابده شوکتلو قرالیچه حضرتلری طرفندن اظهار بیوریلان آرزوی صمیمی اوته‌دنبری دولت علیه‌مز حقنده نمایان اولان آثار توجهات ملوکانه وخیرخواهانه‌لرینك بردوام ایدوکنه بر دلیل علنی اولمسیله بو لطف جلیل ملوکانه‌لرندن طولایی بیان ممنونیت ایدرم . وشو مقصودك حیز حصوله وصولنه بذل مقدرت اولنمسنی بو مناسبتله دخی باب عالیمزه امر واراده ایلرم . » مسودهٔ مذکوره هیئتجه تصویب اولنمیوب سفیره اعطا بیوریله‌جق جواب رسمیده اساس اولان شی یاپیله‌جق صورت تنظیمیه حقوق ومنافع دولت علیه‌یه توافقله مشروط ومقبول اوله‌جغنك افهامی قضیه‌سی بولنه‌جغندن بو اساسه موافق اوله‌جق صورتده ایراد جواب عالی منوط ارادهٔ سنیه‌در یوللو خاتمهٔ مضبطه‌یه برفقره درجی تنسیب اولندی . قلمه آلنان مضبطه او اقشام عرض قیلندی . بازار ایرتسی خارجیه ناظری طرابیه‌یه کیدوب ایلچی‌یه ویزیته ویردیکنی باب عالی‌یه کله‌رك سویلدی . بن‌ده اعادهٔ زیارتده دها زیاده تأخرم مناسب اولمیه‌جغنی اخطار ایلدی . ایرتسی صالی کونی سفیر مشارالیهه کیتدم . چهارشنبه کونی مجلسده ایکن ساعت اون بر راده‌لرنده باش کتابتدن برتذکره آلدم : «انکلیز ایلچیسنه کیتدیککز وکندیسیله اوزون بر ملاقات ایتدیککز غزته‌لرده کورولدی . (اوراق حوادث برشی یازمامشلر ایدی) البته بویله ساعتلرجه جریان ایدن ملاقاتده خیلی مذاکرات کچمشدر . آنلرك عرضی ارادهٔ سنیه مقتضاسندندر» عباراتی حاوی ایدی . ایلچی‌یه کیتمکلکم ویزیته‌سنك اعاده‌سی ذاتاً بر قاچ کون اوزامش اولدیغندن دها زیاده تأخر وقوعیله قیرغنلیغی وایشجه ضرری موجب اولماسون مطالعه‌سنه مبنی ایدی . ملاقاتده اویله بر قاچ ساعت سورمه‌دی ایدی . بر برچق ساعت صوکره داخلیه ناظری ادهم پاشا کلدیکی سفیره خبر ویرلدیکندن

یانندن خروج وعودت ایتمش ایدم . هرنه ایسه سؤال عالی اوزرینه ماوقع حالی وجریان ایدن مصاحباتی برده سفیرك شایان دقت بعض افادات واخطاراتی وقوع بولمش اولدیغندن آنلری حاوی اطرافلی برجواب یازلمسی لازم کلدی . آقشام اون ایکیده مجلسدن چیقدقدن صکره بونی آمدی توفیق بکه دیکته ایله یازدیروب ساعت اوچ بچقده مابینه ارسال ایلدکدن صوکره خانه‌مه عودت ایتدم .

اشبو تذکره اوچ صحیفه قدر اولدیغندن صورتنی آلمق ایچون خیلی زمان لازم ایدی . کیجه‌نك ایلریلدیکی بر زمانده قپوده قالمق حاله الویرمدیکندن نسخه‌سی اخذ وتوقیف اولنه‌مامشدر . آغستوسك اون بشنجی پنجشنبه کونی باش کتابتدن کلن تذکره‌ده ایلچی ایله ملاقات سنیه جمعه ایرتسی‌یه تعلیق بیورلدیغی بیلدیرلمشدی .

جمعه ایرتسی اقشام اوزری ناظر پاشا باب عالی‌یه کلدی . ملاقات رسمیه‌ده حاضر بولندیغی ایرتسی پازار کونی غیررسمی برملاقات دها وقوع بوله‌جغندن او کون کندیسنك ینه مابینه کیتمسی اراده بیورلدیغی سویلدی . اوصره‌ده باش کتابتدن برتذکره کلدی . بونده ملاقات رسمیه نصل جریان ایتدیکی بااراده سنیه حکایه اولنمغله برابر مرخصلغه عاصم وکامل وحسن فهمی پاشالردن برینك ترجیح وعرضی مندرج ایدی. بنده خارجیه ناظری عاصم پاشا ایله مشاوره ایتدم. مشار الیه دیدی‌که بن مرخص اولورسه‌م دیکر سفرا متوالیاً مذاکراتی صوراجقلردر . کتمده بولنسه‌م عدم امنیت معناسی ویره‌رك مغبر اولورلر زمانی کلمکسزین مکالماتی آنلره بیان ایلسه‌م ایشه طوقنه‌بیلیر . کامل پاشانك دیپلوماسی معاملاتنده وقوف وتجربه‌سی سبق ایتمدی . آنك تعیینی تقدیرنده ایشجه کوجلك کوریلیر . حسن فهمی پاشا هیچ اولمازسه اولجه لوندره‌یه کیدوب ایشه وانکلتره وکلاسنك مسئلهٔ مصریه حقنده‌کی افکارینه وقوف کسب ایتدی . آنك مأموریتنی صواب کوریرم . شونی‌ده علاوه ایلدی که ذاتاً مکالمه‌ده مشکل کوریلان شیلر مجلسجه مذاکره ایله وارادهٔ سنیه‌یه مراجعتله حل اولنه‌جقدر. او اثناده خارجیه ناظری صفتیله وقوف ورأیم بالطبع استحصال اولنه‌جقدر . عاصم پاشا بو ملاحظه‌لری بیاندن صکره کندیسنك مرخصیتنی ترویج ایتمه‌مکلکمی مصرانه وملتزمانه رجا ایلدی بنده شو افادا- تك ظواهری اعتباریله صمیمیتنه قانع کوروندم .او آقشام یعنی جمعه ایرتسی کوننك

کیجه‌سی او یولده بر جواب یازوب عرض ایتدم . بو جواب نزد عالیده جالب شبهات اولدیغنه آشاغیده بیان اولندیغی اوزره حضوره مثولده مطلع اولدم . پازار کونی باش کتابتدن بر تذکره دها کلدی . بو ایش ایچون ایکی مرخص تعیینی ایجاب ایده‌جکندن عاصم وکامل وحسن فهمی پاشالردن ویا سائر مناسبلرندن ایکی ذاتك عرض اولنمسی مع‌مافیه ایرتسی پازار کونی ساعت درت بش راده‌لرنده بعض ارادات سنیه تلقیسی ایچون ماینه کیدلمسی اراده بیورلدیغی محرر ایدی . پازار ایرتسی ایسه یوم جلوس همایونه مصادف ایدی . تبریکی ایچون سائر وکلا بر سابق ایرکندن کیده‌جکلرندن بن‌ده ساعت اوچده کیتدم . وکلانك اکثریسی حاضر بولدم . شیخ الاسلام وادهم پاشا ایله حضوره ایسته‌نیلدك . رسم تهنیت ادا اولندقده مختصراً جواب عالی ایراد وعقبنده وولف ایله پازار کونی وقوع بولان ملاقات رسمیه‌ده کچن مکالمه‌نك ترجمه‌سی اعطا ایله قرائتی بکا واستماعی مشار الیهمایه بیان بیورلدی . (اشبو ترجمه‌نك زیری اصلنه مطابقدر عباره‌سیله عاصم پاشا وترجمان منیر پاشا طرفندن ممضی ایدی) سیر درموند وولفك تبلیغاتی میاننده هر نه‌دن طولانی ایسه حق عاجزانه‌مده ستایشکارانه بعض مقالات ایله برابر مذاکره‌یه تعیین اولنورسه‌م مصلحتك حسن صورتله تسویه‌سنی موجب اوله‌جغی مع هذا طرف شاهانه‌دن هانکی ذات انتخاب بیوریلیرسه آنکله حسن مکالمه‌یه ودولتینك باعث ممنونیتی اوله‌جق وحقوق سلطنت سنیه‌یه موافق بوله‌جق بر صورت تنظیمیه حصوله کلسنه مقدرتنی حصر ایده‌جکی یولنده بعض فقره‌لر بولندیغی کورولدی .

یوقاریده ذکری کچدیکی اوزره حسن فهمی پاشاده ایکی کره مرخصلغه نامزد صره‌سنده ارائه بیورلمش ایسه‌ده مکر بو صورت آخر بر مطالعهٔ عالیه‌یه مبنی ایمش . جوابمده آنك ترجیح قیلنمسی مرضیٔ عالی‌یه مغایر دوشدیکندن شیخ الاسلام افندیله ادهم پاشا حاضر اولدقلری صره‌ده بوندن طولانی خیلی عتاب آمیز اقوال کچدی . آنك انتخابندن صرف نظر اولنمق ایجاب ایتمسی اوزرینه معزولین وکلا ایچنده دخی معاملات خارجیه واصول مکالمات دولیه‌یه واقف بعض ذوات اولدیغی بیان ایلدم . معزولین ایچنده کیم وارکه، بر سرور پاشا وار جوابیله مقابله بیورلدی. بو جوابك عقبنده دخی ذات شاهانه مرخصلغه قطعیاً عاصم وکامل پاشالری تعیین وایلچی‌یه صالی کونی مذاکره‌یه مباشرت اولنه‌

جغنى تبليغ ايتمسنى بزدن اول عاصم پاشايى كوروب اراده ايتديكنى بيان برده كامل پاشايى بن انتخاب ايتميورم ذاتاً مصر مسئله‌سى ايچون اونى لوندره‌يه وكلا انتخاب ايتمشيدى فقره‌سنى اتيان بيوردى. حضوردن چيقار ايكن ايرتسى صالى كونى‌ده مابينه كيتمكلكم امر اولوندى . كيتدم . عاصم وكامل پاشالرك مرخصلقلرى رسماً عرض اولنمسى تأكيد بيورلدى . اوكون عرض ايتدم . ايرتسى چهارشنبه كونى ساعت دردده طوغرو اراده‌سى كلدى . باتذكره مرخص پاشالره تبليغ ايلدم . فقط بو تذكره‌ده انكليز مرخصيله ايده‌جكلرى مكالمات ايچون پروتوقول طوتيله‌رق هر مجلسك مضبطه‌سى ايرتسى مجلسده مطلقا امضا اولونمسنى وايجاب ايتدكجه ترجمه‌لرينك فرانسزجه‌لريله برابر صدارته كوندرلمسنى مشاراليهمايه تحرير وتوصيه ايتدم . ايرتسى پنجشنبه كونى سفير ايله مرخصلر باب عاليده اجتماع ايتديلر . پنجشنبه كوننك كيجه‌سى ساعت برده عاصم وكامل پاشالردن مشترك بر تقرير كلدى . جوابنى يازوب اوكيجه ساعت درتده عاصم پاشايه كوندردم . [كرك تقرير كرك يازيلان جواب ديكر دفترمده مقيددر .] جمعه كونى بر خبر چيقمادى . جمعه ايرتسى كونى كامل پاشا صباحلين باب عاليده نزدمه كلدى . مابينه ايسته‌نيلديكندن كيتمش اولديغنى ، بسيم بك واسطه‌سيله بر طاقم ارادات سنيه تلقى ايتديكنى ، خلاصه‌سنده مصرده ياپيله‌جق اصلاحاتك انضمام رأيمزله اجراسى ومصرى آخر دولت تعرضندن وقايه‌يه دائر بر معاهده عقدى ايچون انكلتره دولتى طرفندن استحصال موافقت ايدلمسى ولكن تخليه حقنده ايلريده بر وعده تعيين اولنه‌رق بو جهتك اولوقت ايجابنه باقيلمسى مركزنده اولديغنى وايرتسى بازار كونى عاصم پاشا ايله برابر مابينه كيتمسى اراده بيورلديغنى سويلدى .

بعده خارجيه دائره‌سنه كيتدى . اوكون يعنى جمعه ايرتسى مشاراليهما ايلچى ايله ايكنجى اجتماعى ايتدكدن صوكره آقشام اوزرى نزديمه كلديلر . ايلچينك تكليفنى پك ايى پك فائده‌لى بولدقلرينى وتوصيه‌م وجهله پروتوقول طوتولديغندن صالى كونى اجتماع اولنه‌رق مسوده‌سى قرائتله اصولى اوزره تصديق وينه مذاكره‌يه دوام اولنه‌جغنى سويلديلر . اشبو پروتوقول مسوده‌سنده انكلتره سفير فوق‌العاده‌سى سودان قطعه‌سنه طرف دولت عليه‌دن عسكر سوقيله اوراسنك طوغريدن طوغرى‌يه تحت اداره‌مزه آلنمسنى واصل مصره دخى عسكر ارسالنى حكومت سنيه ايستر ايسه آنكده چاره‌سى استحصال اولنه‌جغنى رسماً بيان ايلديكى

محرر ایدی . پازار کونی مشار الیهما مجلس اثناسنده سرایدن کلدیلر . بر آرالق عاصم پاشا قرانتنه‌لره دائر اوراقی کوسترمك اوزره یرندن قالقوب نزدمه کلدی . کامل پاشا ایله برابر ینه حضور همایونه چیقدقلرینی، مصر مسئله‌سنه دائر اوکون یا فرداسی پازار ایرتسی بر مخطرهٔ سنیه کله‌جکنی ، اشبو مخطره مطالعه اولنوب احکامی موافق حال کوریلیر ایسه آکا توفیقاً مذاکره‌یه دوام ایدلمسی، بشقه بر صورت تخطر اولنورسه آنك بیانی واستیذان قیلنمسی اراده بیورلدیغی ، وهر حالده مخطرهٔ سنیه‌نك ورودی بکلنیله‌رك او زمانه قدر مکالمه‌یه دوام اولنمامسی اراده بیورلدیغی سویلدی . پازار ایرتسی کونی صباحلین عاصم پاشا وکامل پاشا باب عالیده نزدیمه کلدیلر . مخطرهٔ سنیه هنوز کلمه‌مش اولدیغی فقط ایلچینك کاتبی کاوب ایکی طرفدن طوتیلان پروتوقول مسوده‌سنی مقابله ایله مذاکره‌یه موافق بولدقلرینی وایرتسی صالی کونی اجتماع وقوع بوله‌جغنی سویلدیلر . پازار ایرتسی کوننك کیجه‌سی ساعت اوچده کتابتدن بر تذکره آلدم . بعض ارادهٔ سنیه تلقیسی ایچون ایرتسی صالی کونی ساعت اوچده مابینه کیتمکلکم محررایدی . صالی کونی وقت معینده کیتدم . بر مدت صوکره عاصم پاشا دها صوکره کامل پاشا کلدی . کندیلری‌ده دعوت بیورلمش اولدقلرینی سویلدیلر . ساعت بشده منفرداً حضوره چاغیرلدم . پازار کونی مرخص پاشالر ایله ملاقات بیورلدیغی ، ایلچی ایله واقع اولان مذاکراته دائر پروتوقول طوتوله‌جغی ناظر پاشانك افاده‌سندن آکلاشیلدیغی فقط ایش آکلاشیلمقسزین پروتوقول طوتولمسی دولتی تحت تعهده صوقه‌جغندن قطعا جائز اوله‌میه‌جغی بیان بیورلدی . پروتوقول ماوقع مکالمه‌یی حاوی اوله‌جقدر دولته تحمیل تعهد ایتمز . بونك طوتولمسی قواعدعمومیه اقتضاسندن اولمغله برابر بزجه فوائد مخصوصه‌سی واردر، مقدمه‌لریله لزوم وفائده‌سنی عرض وتشریح ایتدم. ذات شاهانه ارادهٔ اولیسنی تکرار بیوردی . باب عالی‌یه عودتله مرخص پاشالرك دائرهٔ نظارتده ایلچی ایله تکرار ملاقات واول امرده تکلیفی نه اولدیغی لایقیله استیضاح ایلملری ایرتسی چهارشنبه کونی ینه پاشالر ایله برلکده سرایه کیدلمسی مرخص پاشالردن ایلچینك افاداتنی استماع ایتدکدن صوکره بنم دخی مسئله حقنده فکر ومطالعه‌می سؤال بعده نه یولده حرکت لازم کلیر ایسه بیان ایده‌جکلرینی اراده ایلدی . حضوردن مفارقت وباب عالی‌یه عودت ایلدم . اوکون یعنی صالی کونی آقشام اوزری مرخص پاشالر یانمه کلدیلر . ایلچی ایله

واقع اولان مکالمه‌لرینی نعوم افندی واسطه‌سیله بر ورقه‌یه فرانسزجه اوله‌رق اشارت ایتدکارینی پروتوقول طوتمادقلرینی ، ایرتسی کونی مابینه کله‌جکلرینی وسالف‌الذکر ورقه پك قاریشیق صورتده اولدیغندن نعوم افندی معرفتیله تصحیح وداود افندی‌یه ترجمه ایتدیریله‌رك برلکده کیدیله‌جکنی سویلدیلر. بن‌ده اوه عودت ایتدم. ایرتسی چهارشنبه کونی مابینه کیتدم. پاشالری اوراده بولدم. ورقه‌نك ترجمه‌سنی ارائه ایتدیلر. عقبنده یعنی بر ایکی دقیقه صوکره ینه منفرداً حضوره چاغیرلدم. یوقاریده بیان اولندیغی اوزره صالی کونی حضوره کیدلدکده فرداسی ینه پاشالر ایله سرایه کیدلمسی اراده وآنلردن سفیرك تبلیغاتی سؤال بعده مطالعه‌م استفسار قیلنه‌جغنی افاده بیورلمشدی. وکلادن بعض ذوات ایله برابر سرایه دعوت اولندقده نزد شاهانه‌یه ابتدا خدمت صدارتده بولنان ادخال اولنوب بر قاچ دقیقه صوکره دیکرلری ایسته‌نیلمسی معتاد عالی بولنمسی قرینه‌سیله باخصوص دعوتلری دلالتیله مرخص پاشالرك متعاقباً حضوره چاغیریله‌جقلرینی مقرر ظن ایدییوردم. عزیمتمی استعجالاً اوصره‌ده قرنادن دیکر برذات دها کلدیکندن کاغدی پاشالره براقوب مسارعةً حضوره کیتدم. عقیب مثولده مکالمه‌نك تفصیلی سؤال بیورلدی. علی‌الفور کوردیکم ورقه‌دن آکلایه‌بیلدیکم حالی عرض ایتدم. افاداتده زیاده ونقصان برشی وقوع بولمامق ایچون ومشارالیهمانك برابر بولونملری مصلحةً‌ده لازم اولدیغی ایچون آنلرك‌ده حضور همایونه قبوللرنده ایش دها زیاده آکلاشیلمش اوله‌جغنی‌ده علاوه وبیان ایلدم.

چونکه بوندن اولکی وکالتمده مصره بزم طرفدن ده عسکر کوندرلمسی وآسایش تقرر ایتدکده دولتین عسکرینك زمان واحدده اورایی تخلیه ایتملری ایچون انکلتره سفیریله یاپیلان مقاوله‌که طرفیندن (پارافه) ایدلمشدی ویالکز بزم تصدیقمزه تعلیقاً امضای قطعیسی قالدیغی حالده بی نهایه اخطار واصرارلریمه رغماً ووکلانك فکر پادشاهی‌یه اتباعلرینه بناءً امضاسی ماده‌سی فعله کلمه‌مشدی. بو مقاوله‌نك موضوعی خنکار کندینه ودولتنه بر خدمت عد ایتمك لازم کلیرکن بالعکس بشقه فکرلره ذاهب اولمش وانکلتره دولتیله اویله برمقاولهٔ مهمه عقدینه موفقیتمدن توحشله بندن تباعد ایتمشیدی. فقط عبدالرحمن پاشانی یریمه کتیردیکی حالده مشارالیه هر نصلسه حسن ادارهٔ مصلحته موفق اوله‌مادی. بوده باش وکالته عودتمی ایجاب ایتدی. غالبا ذات شاهانه تجدید منصبله فکر سابقمی

تبديل ايده‌جكمى ظن ايتمشـدى . حال بوكه منفعت دولت ايچون التزام اولنان مسلك نه‌عزل نه‌ده نصبله قابل تغيير اوله‌مامق ضروريدر . تكرار مأموريته كلدكدن صوكره طوتديغم مسلك، مسلك سابقك عينى اولديغى كورديلر . خصوصاً مصره عثمانلى عسكرى سوقنه وسودانى‌ده طوغريدن طوغرى‌يه ادارهٔ عثمانيه تحتنه ادخاله چاليشديغم وبونلرده‌ده انكلتره سفير فوق العاده‌سى واسطه‌سيله انكلتره حكومتنك موافقتنى استحصال ايده‌جكمى تيقن ايتديلر . بوحاللر ذات شاهانه‌نك اسكى توحشنى تزييد ايتديكندن نتيجه‌ده اختلافات شديده حدوث ايده‌جكنى تخمين ايتمكده ايدم. واقعا اويله‌ده اولدى. حضورلرنده واقع اولان معروضاتم ختام بولدينى كبى يانى تهديد غرضيله جعلى ياخود انفعاللرينى ضبط ايده‌مه‌ملرى سببيله حقيقى اوله‌رق اظهار حدت بيورديلر. عاصم وكامل پاشالرك نزد شاهانه‌يه جلب اولنمه‌لرى حقنده‌كى افاداتمى آنلرله طوغريدن طوغرى‌يه مخابره ايتملرينه اعتراض مقامنده تلقى ايده‌رك تكدرانه بونى وسيله عد ايتديلر. بوذاتلرك حضورينه لزوم كوستريشم ايجاب مصلحته مبنيدر . بوقسه اعتراض ايتمكه نه آداب نه‌ده اقتدار مساعددر، مثللو تمهيدات ايله فكرلرينى تعديله چاليشدم . افاداتمى استماعدن صوكره ينه معاتبات ومطالعات ايله ممزوج برچوق مطالعات ايراد بيورلدى . . . . وپاشالر جلب بيورلمادى . واقع اولمش اولان مكالمه‌يى تقرير رسميلريله بيان ايتمه‌لرى بوتقريرك اوكون يازيلوب عرض اولونمسى وكيجه مطالعه ايله بر فكر صحيح حاصل ايديله‌رك ايرتسى كونى تصورات عاليه بيان بيوريله‌جغى افاده وپاشالر ايجاب ايدرسه صوكره دعوت اولنمق اوزره پنجشنبه كونى منفرداً ينه مابينه كيتمكلكم اراده اولوندى . دها حضوردن مفارقت ايتمه‌مش ايدم . باب عالى‌يه كيدوب بنى بكلملرى ومكالمه‌يى تحرير ايدوب ورودمده عرض اولونمق اوزره بكا ويرمه‌لرى ايچون حاجى على بك واسطه‌سيله‌ده پاشالرده خبر ارسال بيورلدى. برايكى دقيقه صوكره بكاده عودته رخصت ويرلدى. عودتده مابين مشيرى عثمان پاشانك يانده مشار اليهمابى آياق اوزرنده بولدم . حاجى على بك ده ارادهٔ سنيه‌يى تبليغ ايتمكده ايدى . بن چانطه‌مى آلوب قپويه كيده‌جكمى بيان ايله چيقدم . بشكطاش اسكله‌سنه ورودم عقبنده پاشالرده اورايه كلديلر . آرابه ايله كيتسه‌لر يول اوزايه‌جغندن عاصم پاشا اوراده‌كى كوچوك واپورده قبول اولونمه‌لرينى سويلدى . پك مناسب ديدم . لكن واپورده پاشالر حضور پادشاهى ايله تشرف ايتدكلرى ايچون ياخود اونلرده بنم كبى دولتـه

آجیدقلری ایچون اولملی که پك منفعل بولدم . عاصم پاشا : « چوق زحمت چکیورز. عالی پاشا صاغ اولسه ایدی بویله شیلر اوله‌مازدی . » کامل پاشا آکا جواباً وخطاباً: « ال قول باغلی، عالی پاشا صاغ اولسه ایدی نه یاپاردی. » دیدی . بنده : « مقصد عالی ایشك هرجهتنی تحقیق ایله برخطا وقوعنه محل ویرمه‌مکده‌در. خدمت یولنده چکیلن زحمتلره ایلشمه‌مه‌لی. » دیدم . قپویه کلدیکمزده مجلس کونی اولمق جهتیله بن مجلسه کیردم . پاشالر دیکر اوطه‌ده تقریرلرینی یازدیلر . مجلسدن چیقدقدن صوکره ویردیلر . باتذکره عرض ایتدم . ایرتسی پنجشنبه کونی واقع اولان اراده‌یه امتثالاً مابینه کیتدم وحضوره ایسته‌نیلدم . تقریرده مندرج موادك شکل وماهیتی حقنده وبونلرك قبولی محذورات عظیمه‌یی موجب اوله‌جغی زمیننده بر خیلی تبلیغات سنیه وقوع بولدی . بنده مطالعاتمی تفصیلاً عرض ایتدم . تبینات سنیه‌نك بر قسمی « ایلچینك تکلیفی دولت متبوعه‌سی طرفندن واقع اولان تکالیف سابقه‌نك عینیدر . فرقی اولکی تکلیفلر شدید شمدیکی تکلیفلر تکالیف سابقه‌نك ماهیتی دکیشمیه‌رك یالکز ظاهراً ملایم اولمقدن عبارت . بو حال ایله مرخص پاشالرك مذاکره‌یه کیریشمه‌لرینه رخصت ویرمم . مرخصلر ایلچینك درجهٔ صحیحه ونهایه‌ده افاداتی هرنه ایسه اول امرده آنی تمامیله آکلاسینلر . بعده نه لازم کلیرسه بیان ایلرم » فقره‌لرینی حاوی ایدی . شو صورت یاپیلمادقجه پاشالرك مباحثه ومذاکره‌یه کیرمه‌لری قطعا جائز اوله‌میه‌جنی ایسه بر قاچ کره تذکار بیورلدی . ایلچی ممکن اولدیغی قدر کندی دولتنك افکارینی قبول ایتدیرمکه چالیشه‌جغندن تکلیفاتنی البته ابتدا بردرجه‌یه قدر وسعتلی طوتار بعده بزم طرفدن تمهید اولنه‌جق مقدمات الزامیه وایدیله‌جك مدافعه‌یه کوره بوکا یناشمه‌سی ملحوظدر. بوده مرخصلریمزك مکالمه‌یه مأذونیتلرینه متوقفدر . مقدماتیله مذاکره‌یه ترخیص اولونمه‌لری لزومنی سویلدم . بویله یاپیموبده مرخصلریمز هر اجتماعده سفیره تکلیفاتنی سؤال ایدر اوده کندیسی تکلیفلرینی بیلدیرمش اولدیغندن بزم طرفك مقصدی وتکالیف متقابله‌سی نه اولدیغنی صورار . بزم جانبدن بو جهته هیچ جواب ویرلمیوبده تکرار انکلتره مرخصندن کندیسنك مطلب وتکلیفی نه‌دن عبارتدر طرزنده استفساراتده بولنیلورسه بو حال نظرلرجه عجیب کورینه‌جکدر . ایشجه‌ده مانع موفقیت اوله‌جقدر فقره‌لرینی علاوهٔ معروضات ایلدم . جواباً مرخصلر مکالمه‌یه کیریشدکاری حالده دولت اونلرك سویلمش اوله‌جقلری

شیلری مجلس مکالمه‌ده ویره‌جکلری رأیلری تصدیق ایتمکه مجبور اولور . مرخصلر-
یمزك خطاسنی دولتك تصدیق وقبوله مجبور اولمسی ایسه مضردر بیورولدی .
بناءً علیه اول امرده ایلچینك تکلیفاتنی تمامیله استیضاح ایتملری تکرار اراده
اولوندی . جواباً مرخصلریمزك هردییه‌جکلرینی دولتك قبول ایتمسی مجبوری
دکلدر . بونلرك افادات ورأینی تصدیق یا رد ایتمکده دولت استقلال حرکتی
محافظه ایدر ملاحظه‌سنی درمیان ایتدم. مطالعهٔ سابقهٔ عالیه تکرار بیورلدی. بونك
اوزرینه ایلچینك تکلیفی هرنه اولور اولسون مصر مسئله‌سنده مقصد دولتی
آنك افادات وتکلیفاتنی استکماله تعلیق ایتمکسزین ده تعیین ایتمك قابلدر .
بوراسی مجلس وکلاده مطالعه ومجلسك قراری حضور عالی‌یه عرض اولونسه
آنك اوزرینه مرخصلره بر تعلیمات ویرلسه کندیلری اوتعلیمات دائره‌سنده
حرکت ایتمش اولورلر. تصور بیوریلان خطـ‌که مرخصلرك طوغریدن طوغری‌یه
مذاکره‌یه کیریشملریدر ـ او تعلیمات بومخاطره‌یی برطرف ایدر. هم‌ده بزم طرفدن
هیچ بر شی سویلمکسزین متوالیاً ایلچیدن تکلیفاتنی صورمق ایشی تعویق ودیکر
طرفه خلوص نیتمزجه شبهات القا ایده‌جکندن شو محذورده مندفع اولور دیه
عرض ایتدم . ذات شاهانه : « پاشالر مذاکره‌یه کیریشسه‌لر مؤخراً دولت اونلرك
رأینی قبوله شایان کورمامش ایسه واقعا او رأیك ابطالی جائز اولور . اما بوصورت
مرخصلریمزی رد ایتمك اوله‌جغندن حب نفسلرینه طوقونور. کندیلرینه شمدیلك
مذاکره مأذونیتی ویرمه‌دیکم بونك ایچوندر . مجلس وکلاجه تذکره وتعلیمات
تنظیمنه ایسه هنوز ایشك قابلیتی کورولمیور . بناءً علیه اولکی اراده‌لری وجهله
بو دفعه‌ده پاشالر ایلچی‌یی استماع ومجموع تکلیفاتنه کسب اطلاع ایتملیدرلر . اولا
بونلر عرض اولنور . بعده ایجابی دوشونیلور » دیدیلر. اوکون یعنی پنجشنبه کونی‌ده
ایلچی ایله کوریشیلوب افاداتی بزم طرفدن هیچ بر رأی بیان اولنمقسزین استماع
اولنمسنی وکندیسنه تصدیق وامضا ایتدیریلوب آقشام عرض ایدلمسنی تأکید
ایتدیلر . ذاتاً پنجشنبه کونی اجتماع ایچون ایلچی بزم طرفدن خبره منتظر
اوله‌جغنی کامل پاشا حاضر ایکن عاصم پاشادن ایشتمش اولدیغمدن بونك حکایه‌سیله
اجتماع ایچون خبر کوندریلیرسه‌ده بوصره‌ده ساعت یدی بچغه کلمش اولدیغندن
بوکون ملاقات امکانی تنکیٔ زمان وبعد مسافه سببلریله مشکوکدر دیدم . وشاید
مجلس مکالمه‌نك عقدی بوکون ممکن اوله‌ماز ایسه جمعه کونی عاصم پاشانك قوناغنده

برلشلمسی موافق ارادهمیدر دییه استفسار ایتدم . اولور بیورلدی . وآلنهجق ورقهنك مسارعةً عرضی تکرار اراده برده جمعه ایرتسی کونی ارادۀ سنیهیی تلقی ایچون ینه مابین همایونه کیتمکلکم امر اولندی . عودتهده مأذونیت ویرلدی. حضورده مدت توقف اوچ ساعت اولمشدی . ساعت سکز بچقده باب عالییه واصل اولدم . عاصم پاشا وکامل پاشایه برلشمك ایچون خبر کوندردم . تخمیناً یاریم ساعت صوکره عاصم پاشا واوچ چاریك صوکرهده کامل پاشا کلدی . صورت ارادۀ سنیهیی تبلیغ ایتدم . اولجه بکا وولفك پنجشنبه کونی اجتماع اولنوب اولونمیهجغی خبرینه منتظر اولهجغی سویلشلر طرفمدنده بو صورت بالمناسبه ذات شاهانهیه عرض اولونمش ایدیسهده مرخص پاشالر ینه یانمده ایکن وولفك نظارته کلدیکی خبری کلدی .

بر مدت صکره پاشالر نظارته کیتدیلر . تخمیناً یکرمی دقیقه صوکره عودت ایتدیلر . ایلچییه افادۀ حال ایدلدی .

بوکون وقت طارلاشدی ویزیته ایدهجکم یرلرده واردر مفارقته مجبورم سفارته عودتمده تکلیفاتمی یازمهیه باشلارم. جمعه کونیده بعض محللره ویزیته ویرهجك وبعده سلاملق رسمنی کورمکه کیدهجك ایسهمده هر حالده جمعه کونی ویزیتهلرمدن عودتده تحریرینه مباشرت ایدهجکم کاغدی اتمام ایدر سلاملغه کتمزدن اول کوندریرم دییه وعد ایدهرك نظارتدن کیتدیکنی سویلدیلر . بوکا دائر بر تقریر مشترك اعطا ایتدکلرندن باتذکره عرض ایلدم . [پنجشنبه] ایرتسی جمعه کونی ساعت اون بچقده پاشالردن آلنان مشترك تقریرده هنوز ایلچیدن کاغد کلمدیکی کلدکده ترجمهسیله ارسالنه مسارعت اولنهجغی یازیلی ایدی . جمعه ایرتسی کونی ساعت اوچ بچغه قدر کاغد ظهور ایتمدیکندن پاشالرك جمعه کونی آقشام اوزری وقوع بولان اشعارلرینی حکایه ایله مابینه تذکره ومشار الیهمایه ورقۀ مذکورهنك ورودنده ارسالنی تسریع ایلملری ایچون کذلك تذکره یازدم . بعده باب عالییه کیتدم . وقت ظهردن صوکره عاصم پاشا وکامل پاشا یانمه کلدیلر .

برساعت اول کامل پاشا دخی نظارت دائرهسنده ایکن موسیو مارنیج کلوب ایلچینك بر مکتوبیله تکلیفاتنی مبین بر لایحه ویردیکنی نقط لایحه غیر ممضی اولدیغندن اعاده وامضالی اولهرق کوندرمسی ایلچییه اخبار اولندیغنی بیان ایتدیلر.

ایرتسی پازار کونی کتابتدن بر تذکره دها کلدی که سفیرك ویرهجکی ممضی

ورقه‌نك بردها اخذ واعطاسى اراده بيورلديغنى مشعر ايدى . تذكره‌يى مرخص پاشالره ارائه ايتدم . خارجيه نظارتندن سير دروموند وولفه مكتوب تحريريله امضالى لايحه كوندرمسى تكليف اولوندى . صورت حالى مبين مرخص پاشالرده بر تقرير مشترك ويردكلرندن با تذكرۀ خصوصيه عرض ايلدم . ينه او پازار كوننك كيجه‌سى مابينده آوستريا سفيرينه ضيافت سنيه ويريله‌جكى بنم ده عزيمتم اراده بيورلديغى حقنده مجلسده بر تلغراف آلديغمدن آقشام اوزرى سرايه كيتدم . بعدالطعام آوستريا سفيرى بارون دو قاليچ حاضر ايكن طلب اولوندم . سفير چيقدقدن صوكره برايكى دقيقه دها قالدم ايسه‌ده او آرالق وولفدن بكلنيلن كاغده دائر برشى بيان بيورلدى . لكن عودته مأذون اولوب نزد عاليدن چيقديغمك عقبنده قرنادن بسيم بك نزديمه كلدى . ايلچينك لايحه‌سى حالا كلمديكندن انديشه بيورلديغنى ونيچون بويله اولديغنى سزه تبليغ ايتمكلكم اراده بيورلدى ديدى . جواباً آقشام اوزرى تقديم اولنان تذكره‌نك مدلولى ايراد اولوندى . فرداسى پازار ايرتسى وولف ابتدا خارجيه ناظرينه كوندرديكى تلغرافده پوسته‌يى آلمش اولديغندن لايحه‌سنى تحرير وارسال ايتمك اوزره اولديغنى بيلديرمش ، وقت ظهردن صوكره تكليفاتنك اصلنى يعنى انكليزجه‌سنى ممضى وفرانسزجه ترجمه‌سنى غير ممضى اوله‌رق مرخصلره كوندرمش ، واسطه اولان موسيو مارنيچه‌ده ، مشار اليهايه قرائت اولونمق اوزره فرانسزجه بر مخطره ويرمش ايدى . مخطره ايله ايلچينك تلغرافى ترجمه‌لرينى مرخصلريمز تقرير مشتركلرينه ملفوف اولديغى حالده صالى كوننك كيجه‌سى طرفمه ارسال ايتدكلرندن بونلرى او كيجه با تذكرۀ رسميه عرض ايلدم .

وولفك برنجى وايكنجى مجلس مكالمه‌نك امضاسز قالان پروتوقوللرنده‌كى بياناتيله لايحۀ جديدۀ ممضاسنك محتوياتى بيننده‌كى فرق جسيم شايان تأسف وحيرت ايدى . هرنه ايسه ذكر اولنان تذكرۀ رسميه‌ده مسئله‌نك حلى ايچون برقاچ شق ارائه ايتدم . وشقوق مذكوره‌دن برينك انتخابى ياخود بشقه بروجه سالم وار ايسه آنك اختيارى حقنده مجلس وكلانك قرارى وارادۀ سنيه نه مركزده تعلق ايدرسه مرخصانم اووجهله تعليمات رسميۀ تحريريه ويرلمسنى با تذكره استيذان ايتدم . بونك اوزرينه ايرتسى چهارشنبه كونى سرايه عزيمتم اراده بيورلديغنه دائر باش كتابتدن بر تذكره آلديغمدن اوكونده مابينه كيتدم . مابين مشيرى

عثمان پاشانك اوطه‌سنده بکليور ايدم . ايكنجی ماپينجی حاجی علی بك وحامل اوراق اوله‌رق كاتب خصوصی رشيد بك كلديلر .

رشيد بك النده‌كی اوراقی بكا ويردی ، باقدم كيجه عرض اولنان استيذان تذكره‌سيله ملفوفاتی . بعده رشيد بك : «شوكتمآب افنديمز بوكون سزی كوره‌جكارردی . براز راحتسز اولدقلرندن قابل اوله‌مادی . عرض اولنان اوراقی كورديلر . ايشك مجلس وكلاده مذاكره‌سنی امر ومسئلهٔ مصريه حقنده بر چوق اخطار وملاحظات سنيه اولديغندن آنلری ده جامع اولمق اوزره تحريراً بر اراده اصدارينی تصور بيورديلر . لكن صوكره‌دن اراده‌لرينك شفاهاً وواسطه‌مله تبليغنی تصويب ايتديلر . بيوربيورلركه مصر مسئله‌سی كنديسنك معلوميدر . بوايشده برچوق محللرك پارمغی وخفی نيتلری اولديغنی تصديق ايدر ظن ايدرم . بورالرينه دقت ايده‌رك برقرار ويرسون . هرحالده بنم فائده‌م محافظه اولونسون . كنديسی باب عالی‌يه كيتسون وبوكون مجلس عقديله بو ايش تكرار مذاكره اولونسون . ويريله‌جك قرار بو آقشام بامضبطه عرض ايدلسون . » ديدی .

حاجی علی بك رشيد بكه خطاباً دها بعض اراده‌لری واردی ديدكدن صوكره بكا توجه ايدرك شونی ايراد ايلدی : « شوكتمآب افنديمز بيورديلركه كنديسی جلوسمدن بری خدمتمده بولوندی . بو ايشده صداقتنی بكلرم . شو مسئله‌نك ايستديكم كبی تسويه‌سنه چاليشسون » فرمان بيورديلر . جواباً پادشاهمزه ودولته خدمت جمله‌مزك بورجيدر . بو ايشك دخی حسن صورتله يتمسنه حصر مقدرت ايده‌جكمز بديهيدر. مسئله‌نك حلی ايچون بر قاچ طريق تخطر وعرض اولونمشدی. مرضیٔ عالی معلوم اولسه جمله‌مزه تعليمات وموجب تسهيلات اولوردی عجبا عرض اولنان صورتلردن هانكيسی ارادهٔ سنيه‌يه موافق اولديغنه دائرده بر شی بيان بيورلديمی ؟ ديدم . بويولده بر شی بيورلمادی ديديلر . ايشك بوجهتی‌ده استيذان ايتسه‌كز » ديدم. استيذان ايده‌ميه‌جكلرينی سويلديلر. يوقاريده بيان ايتمكده اولديغم حاللره نظراً آرتق بونلره بشقه نه ديسه‌م عبث وخنكاری كورمكده اصرار ايلسه‌م مادام كه ايش شمدی شو كسوه‌يه بوروندی اوده بی فائده ايدی . حق مملكتی محافظه‌يه بر چاره وار ايسه مساعدهٔ امكانه كوره مجلس وكلاده آرامق اميديله قالقوب باب عالی‌يه كلدم كه اوصره‌ده ساعت سكز بچق راده‌سنده ايدی . ذاتاً مجلس كونی اولديغندن [٥ ذی‌الحجه سنه ٣٠٢ و٤ ايلول سنه ٣٠١ چهارشنبه]

هيئتى مجتمع بولدم . استيذان تذكره‌سنى وملفوفاتنى اوقوتديردم . مذاكره‌يه باشلانيلدى .

نجه زماندن برى وكلانك بر طاقمنده غريب بر حال كورولمكده ايدى . شويله كه : بونلر سرايه قارشى بشقه ، مجلس ايچنده بشقه طرز ولسانده بولونمغى اعتياد ايتمشلردى. مثلا بر قرار طرف شاهانه‌دن قبول اولنميوب‌ده تكرار تدقيق ايچون اعاده بيوريله‌جق اولسه او قرارده «بنم رأيم يوق ايدى» كبى سوزلرله بعضلر امضالرى خلافنه علناً سكوت اظهار ايلمكده ايديلر . مذاكراتى كندم تحرير ايدرسه‌م كوريلن مشكلاته فى الجمله مانع اولور ملاحظه‌سيله بوكا قرار ويردم. وبر قاچ آيدنبرى بيوك ماده‌لرده هرنه مباحثه جريان ايدرسه بالذات وعيناً ضبطى التزام ايتدم . او كون بين الحضار وقوع بولان مباحثاتى‌ده همان حرفياً يازمشدم . [برنجى دفترمك ١٨٧ نجى صحيفه‌سندن ٢٠٨ نجى صحيفه‌سنه قدر اولان محلنده مقيددر] مذاكره غروب شمسه قدر دوام ايتديكى حالده هيچ بر قرار حاصل اولمادى . اهل مجلس لعلةٍ وظاهراً انكلتره دولتى عليهنه حصر مباحث ايتديلر . هرنه ايسه مذاكرات جاريه اعطاى رأى درجه‌سنه كلوب كلديكنى سؤال ايتدم . كلدى دنيلدى . آرالك تحقيقنه‌كلنجه هيچ بر ذاتدن صريح وقطعى رأى آلنه‌مادى .

انكلتره دولتى بودفعه‌ده مصره عثمانلى عسكرى سوقنه ميال اولديغندن برطاقم ذواتك مهم ومسئول سوز سويلمكدن مقصدلرى سوابق احواله نظراً عسكر سوقنى رأى ايتمكدن قاچينمق وفقط بوندن قاچينلديغنى دخى كوسترميوب صوكره خارجده ايجابنه كوره ادارهٔ لسان ايلك مطالعه‌سنه مبنيدر . الحاصل نتيجهٔ مذاكره وقرار، مركز صحيحنده استقرار ايده‌مدى . دولت مشاراليهانك مصرده استيلاى عسكريسنى تمديده نتيجه ويره‌جك حالك وقوعنه مسامحه ايسه موافق حميت اولمديغندن بو مخاطره‌يى دفعه كافى بر طريق تحريسنه اعمال افكار ايتدم . چونكه سير درموند وولف برنجى وايكنجى اجتماعلرده سودان قطعه‌سنه سوق عسكرله اوراسنك صورت دائمه‌ده وبلا واسطه يعنى خديويتك وساطتيله اولميوب طوغريدن طوغرى‌يه حكومت عثمانيه اداره‌سنه آلنمسنى ومصر سفلايه يعنى اصل خطهٔ مصريه‌يه دخى سوق عسكرايستنيليرسه مختاريتى محافظه اولنمق شرطيله بوكاده دولت متبوعه‌سنك موافقت ايده‌جكنى ايراد ايتمش وافاداتى طوتيلان پروتوقوله نچوب طرفيندن امضاسى قالمش ايكن يوقاريده بيان اولنديغى‌اوزره مرخصلريمزك

مأموريتلرينى كنديلرينه تبليغ ايتديكم صره‌ده ويرلمش اولان تعليماتكه مذاكرات طرفين ايچون هرمجلسـده على‌الاصول ضبط طوتيلوب مجلس ثانيده امضا اولنمسنى حاوى ايدى . برنجى اجتماعك ايرتسى كونى كامل پاشا وعاصم پاشـانك حضـور همايونه مثوللرنده بو ماده‌يى عاصم پاشا ذات شاهانه‌يه عرض ايتديكندن پروتوقول طوتولمسى اكيداً منع اولونمش و سفيردن مجموع تكليفـاتى حقنـده ممضى ورقه ايستنلمش و اوده ابتدا امضـاسز وبرى طرفك اصرارى اوزرينه آلتى كون صوكره امضالى اوله‌رق برمموراندوم ويرمشدر . بونده سفير، طرف دولتدن‌مصره يالكز قوميسرارسالى تكليفنى ابقا ايدييوردى . عثمانلى قوميسرى انكليزقوميسريله متفقاً مصرك ادارهٔ ملكيه وتنسيقات عسكريه‌سنجه لازم اوله‌جق اصلاحاتى قرار-لشديرسون بعده آسايشك تقرر ايتديكى وانكليز عسكرينك مصرده اقامتنه حاجت قالماديغى‌خصوصنده خديو وبزم قوميسر انكليز قوميسريله متحد الافكار بولنورلر ايسـه بوكا دائر ياپيـله‌جق تقريرك برر نسخه‌سـنى هر ايكى طرف قوميسرى دولت متبوعه‌سـنه كوندرسـون ، دولتـين بيننـده دخى انكليز عسـكرينك مصرى نه وقت تخليـه ايتمسى حقنـده بر مقاوله عقد اولونسـون فقره‌لرى‌يازلمش ايدى . خـديو وعثمانلى قوميسرى ايله انكلـيز قوميسرى بيننده اتحـاد افكار حصـولنى تخليه مقاوله‌سـنه شرط اتخـاذ ايتمك ايسـه بزجه چيقماز بر يول ايدى . زيرا خديو ايله بزم قوميسر مصرده اصلاحات كافيه ياپيلدى . آسايش‌ده تقرر ايتدى . آرتق انكليز عسكرينك اقامتنه حاجت قالمادى . رأينده بولونسـه وانكليز قوميسرى ايسـه قرارلشان اصـلاحات هنوز تماماً فعله كلمدى . ياخود امنيت وآسايش كاملاً حاصـل اولمادى ديسه مادام كه اتحاد آرا شرطدر انكلتره دولتى كندى قوميسرينك اختلافنه استناداً تخليه مقاوله‌سنى مذاكره‌يه كيرمكدن تباعد ايدر . استيلاى عسـكريسنى بويله‌لكله الى غير النهايه اوزاده‌بيلير ايمدى بو محذورى دفع ايتمك ايچون طرفين قوميسرلرى رأس اصـلاحات اولان مصر اردوسنك تنظيمنى اسـكندريه‌يه وصوللرندن اعتباراً آلتى آيه قدر اكمال ايده-جكلر . ياخود او مدت ظرفنده اشبو صورت تنظيميه‌نك اساسلرينى مطلقا وضع ايليه‌جكلردر . آلتنجى آيك ختامنده خديو ايله قوميسرلر بيننده انكليز عسكرينك مصردن چيقمسى مذاكره‌سنه كيريشيلوب بوخصوصده اتحاد ياخود اكثريتله برقرار ويره‌جكلر وقرار واقعى قوميسرلر درحال حكومت متبوعه‌لرينه بيلديره‌جكلردر .

انکلیز عسکرینك عودتی خصوصنده اکثریتله قرار ویرلمش بولنورسه بو اکثریت انکلتره دولتنجه دخی مقبول عد اولنوب تخلیه حقنده بلا تأخیر بین الدولتین بر مقاوله عقد اولنه‌جق واشبو مقاوله تاریخ عقدندن اوچ آی مرورنده کاملاً اجرا اولنمش بولنه‌جقدر ، مألنده سفیره برلایحهٔ متقابله ویرلمسنی مجلسه تکلیف ایتدم. انکلتره دولتی بونی قبول ایدرسه تخلیه ماده‌سی قومیسرلرك اسکندریه‌یه وصوللر-ندن طقوز آی صوکره فعله کلمش اوله‌جقدی . انکلتره مرخصی دخی او اثناده تکلیف مذکوری قبوله مهیا ایدی . مطالعهٔ محرره مجلسجه اتفاق آرا ایله قبول اولوندی . بحث، تکلیفك صورت تحریرینه انتقال ایتدی . بونك مرخص پاشالر طرفندن قلمه آلنمسی بعده مجلسجه قرائت وتدقیق قیلنمسی صورتنی اخطار ایتد-یکمده تکلیف مذکوری قلمه آلمق ایچون سفارت سابقه‌سی جهتیله حسن فهمی پاشانك مشارالیهمایه رفاقتی بیان اولوندی .

کامل پاشا بشقه حسن فهمی پاشا بشقه اوله‌رق ایلچی‌یه ایدیله‌جك تکلیفی تسوید ایتدیلر . اوقوندی . هیئت مجلس قومیسرلرك تقریرلرنی حکومت متبوعه-لرینه عرض ایتدکاری عقبنده بین الدولتین مذاکره‌یه باشلانیلمسی بو تقریرلر انکلیز عسکرینك مصردن چیقمسی حقنده انکلیز قومیسرینك اتفاقنی حاوی اولماسه بیله اکثریته بناءً تخلیه مقاوله‌سنك عقد اولونمسی ومقاوله‌یه تعاطیسندن اوچ آیه قدر احکامی اجرا اولونمش بولنه‌جقدر دییه بر ماده قونولمسی خصو-صلرینه اهمیت ویروب فهمی پاشانك مسوده‌سنی الفاظجه ومعناجه دها زیاده مقصدی شامل وضامن بولدیلر . نهایت ایکی مسوده‌نك مزج وترکیبیله بر مضبطه یاپیلوب عرض واستیذان اولوندی . [٥ ذی‌الحجه سنه ۳۰۲ و ٥ ایلول سنه ۱۳۰۱ چهارشنبه] ایرتسی پنجشنبه وجمعه ایرتسی کونی بر اراده ظهور ایتمه‌دی . بازار کونی‌ده عیداضحی اولدیغی حالده هیئت وکلا فلبه حادثه‌سنك تدبیرینی مذاکره ایتمك ایچون بعدالمعایده مابینده اجتماع ایدرك نصف اللیله قدر مجلس دوام ایتمشدی .

وقت عصرده عاصم وکامل پاشالر طرفندن آمدی توفیق بك مشترك برتذکره کتیردی . مألنده سیر درومونددوولف کندیسیله ایدیله‌جك مذاکره‌یی تعجیل ایلدیکی بیان اولنمشدی . براز صوکره عاصم پاشا یانمه کلدی . دیدی‌که : « برایکی ساعت اول ترجمان مارنیچ سرای همایونه کله‌رك بنمله ملاقات ایسته‌دی . مجلسدن

چیقوب کندیسنی کوردم . افادەسی مذاکرەنك تأخرندن سفیرك شکایتنی وتعجیل مکالمه اخطارینی حاوی ایدی . فلبه وقوعاتی کبی فوق‌العـاده بر حادثەدن طولایی مذاکرات ایله اشـتغال اولونمقدەدر . بوایشـك بوکون صرەسی دکلدر جوابنی ویردم . مع مافیه مسـئولیتی اوزریمزده قالمامق ایچون کامل پاشـا ایله بالمذاکره ذکر اولنان تذکرۀ مشترکەیی یازمغه لزوم کوردك . » ایرتسی بازارایرتسی کونی‌ده حادثۀ مذکورەیه مترتب مذاکراتی اتمام ایچون ماینـده اجتماع اولونمشـدی . وولفك استعجالی بحثی تأکید اولونمغله کیجه سائر معروضات مستعجله ایله برلکده مرخص پاشالرك برکون اول آلنان تذکرەلری با تذکرۀ خصوصیه عرض قیلندی .

لکن نه فرداسی صـالی نەده آنك فرداسی چهارشنبه کونی مجلس وکلانك قرارینی قبول ویا رد یولنده بر اراده صدور ایتمەدی . پنجشنبه کونی [١٤ ذی‌الحجه سنه ٣٠٢ و ١٢ ایلول سنه ٣٠١] باب عالی‌یه کیدر ایکن غلطەده آلدیغم ارادەیه بناءً عودتله سرایه کیتدم و حضوره جلب اولوندم . سبب جلب فلبه مسـئلەسی ایدیسـەده اوصرەده واقع اولان معروضـات وافاداتمك بر جهتی طرف همایوندن تصـادف ایتمکده اولدیغم مشـکلات بحثنه انتقال ایتدی . مصر ایشنه دائر اولان مضبطۀ معروضه حقنـده دخی بر کونه ارادۀ سنیه صـدور ایتمدیکندن نظارتك مراجعتنه بر جواب ویرەمەمکده اولدیغمی عرض ایتـدم . هیچ بر شی بیـان بیورولمادی . نهایت یوم مذکورك کیجەسی هیئت وکلا تبدل ایلدی . صـوکره ایشـیدلدی که مضبطۀ مذکوره تبدلندن ایکی کون صوکره هیئت جدیدۀ وکلاده مذاکره اولونمق اوزره اعاده بیورلمش . تکرر ایدن مذاکرەده دیکر برصورت تسویه تقرر ایدوب عرض ایدلمش واشـبو صورت تسویەیی حاوی اولمق اوزره بین‌الدولتین بر مقاوله عقد وتعاطی قیلنمش . مشیر غازی احمد مختار پاشاده مصر قومیسرلکنه تعیین اولونمش . یاپیلان مقاوله بوراده اعلان اولونمادی ایسـەده « لاتورکی » غزتەسی بونك فرانسزجه ترجمەسنی لوندره اوراق حوادثندن آلوب من غیر رسم نشر ایتمشـدی . مآلندن انکلیز عسـکرینك مصری تخلیه ایتمسـنه ایلریده بر وعده قونیلەرق آخر بر مقاوله یاپیلمەسی واشبو وعده ایله دها سـائر لازم کلەجك شرطلرك بروجـه محرر ایلریده دیکر مقاوله یاپیلدقده آنده تعیین قیلنمسی صـورتلرینه قرار ویرلمش اولدیغی آکلاشیلمشدر . وولفك اسـتانبوله ورودندن بر قاچ کون صوکره کامل پاشانك بمله واقع اولان بر مکالمەسنی یوقا -

زيده قيد ايتمشدم كه خلاصه‌سى كنديسنك بالواسطه تلقى ايتديكى ارادۀ سنيه عسكر سوقندن صرف نظرله مسئله‌نك بشقه صورتده بر مقاوله‌يه ربط اولونمسى واونك اساسى‌ده انكلتره اشغال عسكريسنك موقتا وبلا مدت دوامنه شامل اولمسى ايدى. ايشته بو مقصد شو مقاوله ايله حاصل اولمشدر .

سير دروموند وولفك تكاليف اوليه‌سندن رجوع ايده‌رك بر هفته صوكره ويرديكى لايحه اوزرينه مجلس وكلاده جريان ايدن مذاكراتك ضبطى ايله ياپيلان مضبطه‌نك صورتلرى بروجه آتى عيناً درج ايديلير . شوراسنى بيان ايتمليم كه رشيد پاشا، عالى پاشا زمانلرنده باب عاليده موجود رجال قلميه ايله شمديكى مأمورين قلميه آراسنده اقتدارجه وظيفه‌شناسانه حركتجه هيچ مماثلت ومشابهت قالمامشدر . اوزمانلر مجلس وكلانك مذاكراتنى ومضبطه‌لرينى آمدجى مكتوبجى بولنانلر وايجابنه كوره مستشارلر قلمه آليرلر هم‌ده بو وظيفه‌يى سائر وظائف قلميه‌يى بلا نقصان ايفا ايلرلر ايمش شمديلرده ايسه بوخدمت‌ده صدارتده بولنانه توجه ايدييور . او جهتله برطرفدن مهم ايشلرك ضبطلرينى ومضبطه‌لرينى كاتبلره ديكته ايده‌رك يازديرييورم بر طرفدن‌ده مذاكراتى اداره ايتمكه مجبور اوليورم . نته‌كيم آتى‌الذكر ضبط ومضبطه‌يى‌ده اويله ياپمشدر :

٩ ذى الحجه سنه ٣٠٢ تاريخلى ضبطنامه صورتيدر :

انكلتره سفير فوق العاده‌سنك ويرديكى ممضى ورقه ومرخص پاشالرك تقريرى وملفوفاتى واستيذان تذكره‌سى مصر مسئله‌سنك مجلس وكلاده بالاطراف مذاكره ودقايقنك موازنه‌سى حقنده متعلق بيوريلان ارادۀ شفاهيۀ حضرت پادشاهينك تبليغيله برابر مجلسه ويرلدى . كاغدلر واحداً بعد واحد اوقوندى . حضارك هر برى طرفندن‌مسئله‌يه على‌الخصوص بعض ذوات طرفندن تحرير عسكر خصوصنك محذوراتنه دائر پك چوق مقالات ايراد قيلندى . بو مباحثات اوچ ساعت دوام ايلدى . بعده صدر اعظم تقريرده وتذكره‌ده ايكى طريق كوسترلمشدر . برى دولتلره مراجعت وديكرى مذاكره‌يه دوامدر . ياخود بونلردن بشقه وسالم بر طريق بولوب آكا كيتمكدر . ايشى دولتلره براقمق ياخود انكلتره ايله مذاكره ايتمك ماده‌لرندن هانكيسى ديكرينه مرجح اوله‌جغى درجۀ ثانيه‌ده موازنه اولونمق اوزره اولا بونلردن خارج بر تدبير سالم وارميدر يوقميدر. بوراسى تعيين اولونمق

لازم كله‌جكندن صره‌سيله بيان بيورلسون ديدى . عقبنده بربر افكارى سؤال ايتدى . ماليه ناظرى ، نافعه ناظرى ، معارف ناظرى ، اوقاف ناظرى ، تجارت ناظرى، طوپخانه مشيرى، عدليه ناظرى، شوراى دولت رئيسى، خارجيه ناظرى، بحريه ناظرى ، سرعسكر وداخليه ناظرى پاشالر حضراتى وذات حضرت شيخ الاسلامى بو بابده بر اوچنجى شق يوقدر . او جهتله مذاكره ديكر ايكى شق داخلنده اولملى يعنى دولتلره‌مى مراجعت يوقسه اول امرده انكلتره ايله‌مى مذاكره‌يه مداومت لازمدر بونلردن برينه قرار ويرملى ديه متحداً بيان ايتديلر .

صدر اعظم مصر مسئله‌سنك بدايتندن سير هانرى دروموند وولفك بورايه وصولنه قدر كچن وقوعات وكرك انكلتره دولتيله كرك سائر دولتلرله وقوع بولان مكاتبات باجمعهم مجلسك معلوميدر شمدى‌ده ايلچينك ورودندن بوكونه قدر جريان ايدن معاملات مرخص پاشالرك تقريرندن وسفيرك ممضى ورقه‌سندن آكلاشيلدى . بو حالده دولتلره مراجعت ايتمك ياخود مذاكره‌يه دوام ايتمك خصوصلرندن هانكيسى فائدهٔ دولته موافق اولور ايسه افاده ودلائل وبيناتى علاوه بيورولسون ديدى . برده مصر مسئله‌سنك حد ذاتنده اهميت عظيمه‌سى اولديغى كبى او قطعه‌نك صفت جليلهٔ حضرت خلافتپناهى يه بالخاصه ارتباطى اولديغندن مصرك احوال اداره‌سنده آز برخطا وقوعى هيئت اسلاميه ودولت عليه‌يه بيوك ضررلرى داعى اوله‌جقدر شونقاطه امعان نظر اولونمه‌سى وهر دورلو غلط وخطا ظهورينى منع ايچون كماينبغى اعمال افكار قيلنمسى لزومنى دخى علاوه ايله حضار حضراتنى بيان آرايه دعوت ايلدى .

مذاكره‌نك ترتيب طبيعيسى ايجابنجه ايشى دولتلره حواله ايله اونلرك افكار وقراريله حركت ايتمكمى فائده‌لى اولور بونك تميزى لازم كله‌جكى حضار طرفندن ايراد اولوندى اوجهتله بوخصوصده افكار نه مركزده در ديه صورولدى ماليه ، نافعه ، معارف ، اوقاف تجارت ناظرلرى، طوپخانه مشيرى، عدليه ناظرى ، شوراى دولت رئيسى ، خارجيه ، بحريه ناظرى پاشالر ، سرعسكر پاشا ، داخليه ناظرى پاشا وذات شيخ الاسلامى انكلتره ايله مذاكره‌يه دوامى متحداً ترجيح ايتديلر واحوال شمديلك دولتلره مراجعتى ايجاب ايتميور ديديلر صدر اعظم واقعا اوراق اوقوندقدن صوكره بو بابده پك چوق مباحثات جريان ايتدى . شمديلك دولتلره مراجعت لازم كلميه‌جكى وايلريده دولت نه صورتى مناسب كوررسه اويله حركت

ایتمكده مختار بوله‌جغی بحثلری ده كچدی ایدی . لكن مذاكره‌یه دوامی التزام ماده‌سی مهمدر بونك اسباب موجبه‌سی دخی اساساً تعیین اولونسه مناسب اولور دیدی .

اونك اوزرینه ینه بر خیلی مباحثه جریان ایلدی . نتیجه‌سنده اسبابك خلاصه‌سی شو صورتله تصویر اولوندی كه مادام انكلتره طرفندن سفیر مخصوص ارسالیله مذاكره‌یه تمایل اولنمشدر و یاپیله‌جق شیلرده حقوق سلطنت سنیه‌نك اساس اتخاذ اولنه‌جغی‌ده بیان اولونمقده‌در. مذاكره‌یه كیریشیلوب‌ده حقوق دولته موافق اوله‌جق‌صورتده تسویهٔ مصلحتده امیدسزلك حاصل اولمادقجه رد مذاكره اولا اصول دولیه‌یه مغایردر ثانیاً ذات مصلحته الویرمز. بونك اوزرینه صدراعظم ایلچینك كاغدنده مندرج مواد تمامیله دولتك حقوق و منفعتنه موافقمیدر دكلمیدر بیان اولونمسنی افاده ایتدی. تكلیفات مذكوره مقصد دولته تماماً موافق دكلدر او جهتله محتاج تعدیل كورینیر دییه بالاتحاد بیان اولوندی . صدراعظم دولتك مقصدینه بتون بتون موافق اولمادیغی ومحتاج تعدیل كورولدیكی بیان اولنان تكلیفات ایچون مذاكره‌یه دوامدن ایسه سائر دولتلره مراجعت وزماننده استعانه تكلیفات مذكوره‌یی تغییره یعنی آرانیلان تعدیلاتی حاصل ایتمكه مدار اوله‌جغی طبیعی وارد خاطر اولور. حال بویله ایكن ایلریده دولتلره مراجعت ایجاب ایدرسه او طریقه كیدلمه‌نك امكانی موجود ایسه‌ده شمدیدن بوكا تشبث اولونمیوب‌ده مذاكره‌یه دوام صورتی البته بعض اسباب مطالعه‌سیله اوله‌جغندن بو سببلر نه در ایلریده لدی الحاجه درمیان اولونمق اوزره شمدیدن ایراد بیورولسه دیدی آیری آیری رأی صوردی .

شمدیدن دولتلره مراجعت اولونسه بوندن صحیح وفعلی بر فائده حاصل اوله‌جغنه حسب التجربه حكم اولونه‌ماز بونكله برابر مراجعت حالنده انكلتره كندیسندن غیری دولتلرك یاخود اونلردن بعضیلرینك فكرینی كندی طرفنه جلب ایدرسه طبیعی بز متضرر اولورز فاما انكلتره ایله ائتلاف قابل اوله‌ماز ایسه او وقت حال وزمانه كوره حركت ولدی الایجاب دولتلره مراجعت اولنور دییه بالاتحاد بیان اولوندی بوحالده مذاكره‌یه دوامده اتحاد حاصل اولدیغندن وانكلتره ایلچیسی تكلیفاتی بیلدیرمش اولدیغندن مرخص پاشالر مذاكره‌یه نه صورتله كیریشملی محتاج تعدیل اولدیغی بیان اولونان ماده‌لر هانكیلری ایسه اونلری نه

صورتله تعدیله چالیشمه‌لیدر . تعلیمات رسمیه‌یه محتاج اولدقلرندن بونلرده تدقیق اولونسه دینیلدی .

ایلچینك تکلیفاتی که اولا مصره طرف دولت علیه‌دن بر قومیسر تعیینیله بو قومیسرك وسائط مصلحانه ایله سودانده اعادهٔ آسایشه صالح احسن تدابیر حقنده خدیو وانکلیز مأموری ایله استشاره ایتمسی ثانیاً قومیسرمز خدیو وانکلیز مأموری ایله بالاتفاق مصر اردوسنی خدیوك و خدیویت ضابطاننك امری تحتنده ممالك شاهانه اهالیسندن عسکر تحریریله تنظیم ایتملری وبو اردونك انکلیز عسکری چیقدقدن صوکره آسایش وحدودك امنیتنی تأمین ایده‌بیله‌جك بر حاله وضع اولونمسی ثالثاً فرمان همایونلرله معاهداته وخدیو طرفندن وقوع بولان تعهدات دولیه‌یه و حقوق حکمرانیٔ حضرت پادشاهی‌یه موافق صورتله اولمق اوزره قومیسرلرك لزوم کوره‌جکلری تعدیلاتی اجرا ایچون احوال موجودهٔ مصریه‌یی خدیوله بالاتفاق تدقیق ویاخود حال حاضری تصدیق ایتملری رابعاً قومیسرلرك قوهٔ عسکریهٔ مصریه آسایش داخلی‌یی وحدودك امنیتنی محافظه‌یه مقتدر بر حاله کلدیکنی وایی بر اداره‌نك جریانی تأمین ایچون شعبات مختلفهٔ اداره صورت قویه ومتینه‌ده تأسیس ایدلدیکنی خدیوله بالاتفاق تسلیم ایدر ایتمز مملکتك انکلیز عسکری طرفندن تخلیه‌سنی بیان ایده‌جك برمقاولهٔ آتیه‌یه اساس اتخاذ اولنه‌جق صورتده حکومت متبوعه‌لرینه برتقریر ویرملری خامساً قومیسرلرخدیوله بالاتفاق اسرای زنجیه تجارتنك الغاسی تدابیرینی اتخاذ ایتملریدر . بونلر تکرار ایله مواد خمسهٔ مذکوره حقنده نه صورتله تعدیلات تکلیفی لازم کله‌جکی مقام صدارتدن حضاره صورلدی . مواد خمسه‌نك برنجی فقره‌سی اولان دولت علیه قومیسرینك تعیینی لزومنده اتحاد حاصل اولدی . نقط مواد مذکوره عیناً قبول اولونمادیغندن جریان ایدن مباحثات ومذاکرات اوزرینه تنسیب اولنان صور تعدیلیه ایلچینك مخطره‌سندن مخرج ماده‌لری بالالرینه شرح ایله اشارت وزیری هیئتجه امضا اولنه‌رق اشبو ضبطنامه‌یه ربط اولونمسنه قرار ویرلدی . اوندن صوکره مواد تعدیلیه‌نك اشبو ضبطله برابر حضور همایونه عرضیله مرخص پاشالرك تعدیلات مذکوره‌یی ایلچی‌یه تکلیفه مأمور اولملری بونلری ایلچی عیناً قبول ایدرسه فیها، ایتمدیکی حالده ممکن اولان تعدیلاتی استحصاله صرف مقدرت ایتملری، مع مافیه تعدیلات مذکوره خارجنده مرخصلریمز ایلچی‌یه هرنه فکر ورأی ایراد ایده‌جك

اولورلر ایسه اونی « ادره‌فراندوم » صورتنده یعنی دولتك تصدیقنه معلقاً ایراد ایدوب بونلر هیئتجه قبول اولوندیغی وارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی صادر اولدیغی حالده موقع اجرایه قونولمسی و بو جهتله مرخصلریمزله سفیر بیننده هر مجلس مکالمه‌نك عقدنده مذاکرات ایچون ضبطنامه طوتیلوب عقیب مجلسده طرفیندن تحت امضایه آلنمسی خصوصلرینك با مضبطه عرض واستیذانته بالاتحاد قرار ویرلدی .

انکلتره سفیر فوق العاده‌سی طرفندن ویریلن لایحه‌نك صورتیدر :

اولا : مصره کیتمك اوزره طرف دولت علیه‌دن بر قومیسر تعیین بیوریله‌جقدر . قومیسر مشار الیه اولا وسائط مصلحانه ایله سودانده اعادهٔ حضور وآسایشه صالح احسن تدابیر حقنده خدیو حضرتلری وقرالیچه حضرتلرینك بر مأموریله استشاره ایده‌جك

ثانیاً : دولت علیه قومیسری خدیو حضرتلری وقرالیچه حضرتلرینك مأموریله بالاتفاق مصر اردوسنی خدیو حضرتلریله ضابطانك امری تحتنده اوله‌رق وطرف اشرف حضرت پادشاهیدن بو مقصده مبنی ممالك شاهانه‌لری اهالیسندن عسکر تحریر ایدلمسنه مساعده بیوریله‌رق تنسیق وتنظیم ایلیه‌جکدر مصر اردوسی مملکتك انکلیز عسکری طرفندن تخلیه‌سندن صوکره حضور و آسایش وحدودك امنیتنی محافظه و تأمین ایده‌بیله‌جك بر حاله وضع اولنمق لازم کلیر

ثالثاً : قومیسرلر حال حاضری تصدیق ویاخود بوبابده لزوم کوره‌جکلری تعدیلاتی اجرا ایتمك مقصدیله الیوم مصرده موجود اولان احوالی خدیو حضرتلریله بالاتفاق تدقیق ایده‌جکلردر بو کیفیت فرمان همایونلر ایله معاهداته وخدیو حضرتلری طرفندن وقوع بولان تعهدات دولیه‌یه وحکمرانیٔ حضرت پادشاهی‌یه موافق صورتده بولنمق اساسی اوزرینه اجرا اولونمق لازم کلیر

رابعاً : قومیسرله مصرك قوهٔ عسکریه‌سی حضور و آسایش داخلیی وحدودك امنیتی درجهٔ کافیه‌ده محافظه‌یه مقتدر بر حالده اولدیغی وایی بر اداره‌نك جریانی تأمین ایده‌بیلمك ایچون شعبات مختلفهٔ اداره‌نك صورت قویه ومتینه‌ده تأسیس ایدلدیکنی خدیو حضرتلریله بالاتفاق تسلیم ایدر ایتمز دولت متبوعه‌لرینه مملکتك

انكليز عسكری طرفندن امر تخليه‌سنی تنظيم ايده‌جك بر مقاوله‌ٔ آتيه‌يه اساس اتخاذ اولنه‌بيله‌جك بر راپور اعطا ايده‌جكلردر

خامساً : قوميسرلر خديو حضرتلريله بالاتفاق اسرای زنجيه تجارتنی منع والغا ايتمك اوزره تدابير اتخاذ ايليه‌جكلردر .

مجلس مخصوص وكلا مضبطه‌سی صورتيدر :

مسئلهٔ مصريه مذاكراتی ايچون انكلتره دولتی طرفندن سفارت فوق‌العاده ايله درسعادته اعزام قيلنمش اولان سير هانری دروموند وولف ايله جانب سلطنت سنيه‌دن مرخص تعيين بيورلان عاصم وكامل پاشالر بيننده جريان ايدن مذاكرات اوزرينه سفير مشار اليه طرفندن ويرلمش اولان ممضی مخطره ترجمه‌سی ايله مشار اليهمانك مشترك تقريری ومقام صدارتك تذكرهٔ معروضه‌سی امروفرمان همايون جناب خلافتپناهی مقتضای عاليسی وجهله بو كونكی مجلس وكلاده مطالعه ومسئله‌نك اهميت فوق العاده‌سی جهتيله هر جهتی كمايليق تأمل وملاحظه ايله مذاكرات ومباحثاتك تفصيلاتنی ومرخص پاشالرك نه صورتله حركت ايتملری ايجاب ايده‌جكنی واسباب موجبه‌سنی حاوی ممضی ضبطنامه وايلچينك مخطره‌سنده مندرج ماده‌لرك صورتنی وهر ماده حقنده دوشونيلن صورت تعديليه‌يی مبين وزيری هيئتجه ممضی ورقه اوراق سائره‌نك اعاده‌سيله معاً عرض وتقديم اولونمغله نزد عالیٔ حضور ملوكانه‌ده دخی قرين تنسيب بيورلديغی حالده بروجه مذاكرات حركت اولنمسی بالاتحاد تذكر اولونمغله اولبابده امر وفرمان حضرت من له الامر افندمزكدر

فی ٦ ذی الحجه سنه ٣٠٢ وفی ١٤ ايلول سنه ٣٠١

عاكف عاصم حسن عثمان ادهم احمد اسعد سعيد
وهبی رائف مصطفی كامل صبحی علی صائب حسن فهمی مصطفی

مجلس وكلا مقرراتی

۱ — قومیسر اعزامی مناسبدر

۲ — دولت علیه قومیسری سودانده وسائط مصلحانه ایله اعادهٔ آسایش ایچون تدابیر حسنه اتخاذنده یالکز خدیو حضرتلریله استشاره ایده‌جکدر

۳ — مصر اردوسنی تنظیم ایچون ممالك شاهانه‌ده کوکللو عسکر تحریرنده محذور اولدیغی بیانیله بو تکلیف قبول اولونمیه‌جقدر

٤ — مصرجه حال حاضردن مقصد انکلیز عسکرینك مصره دخولندن اول موجود فرمان همایونلر احکامی داخلنده اولان اداره دیمك اولدیغی تصریح قیلنه‌جقدر . وخدیو حضرتلری طرفندن وقوع بولان تعهدات دولیه فرمان همایونلر ایله مشروط اولان مأذونیت دائره‌سنده‌کی مقاولات اوله‌جقدر

٥ — اشبو تشبثات واجرا آت ایچون برسنه مدت کافی اوله‌جغندن بو مدتك ختامنه قدر قومیسرلر بروجه محرر تقریرلرینی بالاتفاق تنظیم وتقدیم ایتمدکاری تقدیرده آسایشك تقرریله امور حکومتك حسن جریانه باشلادیغی حقنده خدیو حضرتلری طرفندن ویریله‌جك بیاننامه اوچ ماه ظرفنده مصرك انکلیز عسکرندن تخلیه اولنه‌جغنه دائر بین الدولتین بر مقاوله‌نك عقدینه اساس اتخاذ اولنه‌جقدر واشبو اوچ ماه مدته خدیو طرفندن اعطا اولنه‌جق بیاننامه تاریخی مبدأ عد ایدیله‌جکدر

٦ — شایان قبولدر .

برقاچ کون صوکره شرقی روم ایلی مسئله‌سی ظهور ایتدکده انفصالم وقوع بولمش اولدیغندن سوق عسکر جهتی وسودان اداره‌سنك اله آلنمسی ترك ایدیله‌رك مصرده آسایش تقرر وبرحکومت حسنه تأسس ایلدکدن صوکره مصرك انکلیز عسکرندن تخلیه‌سی حقنده هیئت جدیدهٔ وکلادن برمضبطه یاپیلمش وموجبنجه ارادهٔ سنیه صادر اوله‌رق معلوم اولان مقاوله یاپیلمشدر .

مؤخراً سیر دروموند وولف کامل پاشا صدارتنده تکرار استانبوله کلدی . اولکی مقاوله‌یی تأییداً برمقاوله دها تنظیم اولندی ایسه‌ده تعاطی اولونمادی ظن

ایدرم . لکن مقاوله‌ٔ اولی دیکر طرفك مقصدینی حاصل ایتمك ایچون کافیدر وبوکا انکلتره خارجیه نظارتی طرفندن ٤ تشرین ثانی ١٨٨٦ تاریخنده رستم پاشایه ویریلوب مائی کتابدن نقلاً فرانسز غزته‌لرنده نشر اولنان تحریراتك محتویاتی وبالخصوص او تحریراتك فقرهٔ اخیره‌سی دلیل علنیدر . انکلتره سفیر فوق‌العاده‌سی برنجی دفعه استانبوله کلدکده ایلك مجلس مکالمه‌ده واقع اولوب طرفیندن پارافه ایدلمش فقط موانع واقعه‌دن طولایی امضا ایدیله‌مه‌مش اولان پروتوقول ایله خلفم زماننده یاپیلان ایکی مقاوله‌نك صورتلری اوراق متممه قسمنده کوسترلمشدر .

مؤخراً سودان اداره‌سی نه شکل کسب ایتدی . بحر احمر ساحللری هانکی دولتلرك اللرینه کچدی . هرکسك معلومی اولدیغندن بو محلده بیانه لزوم یوقدر . ینه مصره متعلق اوچ مادهٔ مهمه‌یی دخی بوراده اثبات ایلمك داخل صدددر . بری انکلتره خارجیه ناظری لورد غرانویل ایله فرانسه‌نك لوندره سفیر اسبقی وادینغتون بیننده بالتعاطی صورتلری دولت علیه‌یه ودول معظمه قابینه‌تولرینه تودیع اولنان تقریرلردرکه استحصالنده باب عالیدن واقع مساعینك دخی مدخلی واردی . غرانویل نوطه‌سی بیك سکز یوز سکسان سکز سنه‌سی اوائلنده انکلیز عسکری مصری تخلیه ایده‌جکی تعهدینی وشاید آسایش محلی استکمال اولنه‌میوب ده برمدت دها انکلیز عسکرینك اقامتنه لزوم کورینیر ایسه اول مدتی باب عالی ایله دیکر دولتلر تعیین ایتملرینه موافقتی مبیندر .

دیکر ماده دخی حسن فهمی پاشا لوندره‌ده ایکن مصر مالیه‌سنك اصلاحی ایچون دولتلر بر قونفرانس یاپمشلر ومصر حکومتی نامنه برده استقراض عقدینی قرارلشدیرمشلر ایدی. استقراض مقاوله‌سنه مصرك امور ملکیه‌سنه تعلق ایدر بر طاقم ماده‌لر دخی قونمش اولدیغندن بونك دولت علیه لوندره سفیری طرفندن امضاسی منافعمزه موافق اولمیه‌جغی خارجیه مستشاری پانسموت صورت خیرخواهیده حسن فهمی پاشایه اخطار ایتمشیدی . حسن فهمی پاشا ایسه مصره تعلق ایدن بر مقاوله‌ٔ دولیه‌ده دولت علیه‌نك خارجده قالمسنی ایسته‌مدیکندن مقاوله‌نك امضاسنه اشتراك ایتمکلکمزی تکلیف ایتمش انکلتره دولتی‌ده بو تکلیفی قبول ایلش و صورت حال بورایه بیلدیرلمش ایدی . واقعا بر مملکته متعلق مقاوله‌ده صاحب مملکتك خارج قالمسی انی برشی اولمادیغندن حسن فهمی پاشانك

بو نقطهٔ نظردن مطالعه‌سى طوغرى ايدى. آما استقراض وسيله‌سيله مقاوله‌يه قونيلان ديكر مواد هم مصرك حقوق داخليه‌سنه هم‌ده دولتك مصر اوزرنده‌كى حق متبوعيتنه موافق شيلر اولماديغندن بونى امضا ايتمكلكمزى خيرلى كورمدم. بالعكس موسيو پانسموتك اخطار خير خواهيسنى دها زياده منفعتمزه موافق بولدم. ٢٢ مارت ١٨٨٥ تاريخيله خارجيه نظارتندن حسن فهمى پاشايه كوندريلن تلغراف ـ كه بالذات تسويد ايتمشدم ـ بو تلغرافده باب عالينك نظرياتى شو وجهله تصوير اولونمشدى . اولا : استقراض مقاوله‌سنه ربط ايديله‌جك سويش قنالنه دائر بر بياننامه‌ده بر فقره واركه پارسده اجتماع ايده‌جك قوميسيون انكلتره‌نك ٣ كانون ثانى ١٨٨٣ تاريخلى تحريرات عموميه‌سنى اساس مذاكرات اتخاذ ايده‌جك دييور . باب عالى تحريرات عموميهٔ مذكوره‌ده مندرج اساسلر حقنده مهم بعض قيود احترازيه درميان و بونلرى انكلتره و فرانسه ايله دول سائره‌يه تبليغ ايتمشدى . اكر سويش قنالى قوميسيونه عائد معاملات ايچون سالف البيان تحريرات عموميه‌يى اساس اتخاذ ايدن بياننامه‌يى امضا ايتمش اولسه‌ق قيود احترازيهٔ سالفه‌مزك حكمى قاليرمى ؟ ثانياً : بياننامه‌يه مربوط قرار نامهٔ خديويتك اون ايكنجى ماده‌سى احوال مصريه حقنده تدقيقات عموميه اجراسى وواردات مملكتك بر طرز جديد اوزره توزيعى تأمين ايچون مناسب كوره‌جكى تدابيرى تكليفه مأمور وتصفيهٔ ديون قانوننامه‌سنى تنظيم ايدن قوميسيونه مشابه بر مختلط قوميسيون تشكيلندن بحث اولونيور . بر سوء مثال احداث ايده‌بيله‌جك بويله برقوميسيونك تشكيلى احتمالنى قبول ايتمك حقوق سلطنت سنيه ايله وخديويت مصريه‌نك منافى ـ و امر اداره‌جه حائز اولديغى امتيازات ايله قابل تأليفميدر ؟ ثالثاً : بياننامه‌نك آلتنجى ماده‌سنه نظراً انتخابات نتيجه‌سز قالديغى ياخود انتخاب اولنان مأمورلر كلمدكلرى حالده قوميسيونلر ايله تدقيقات مجلسلرى اعضاسى قونسولوسلر طرفلرندن تعيين ايديله‌جكدر . بو فقره قونسولوسلرك ادارهٔ مملكته مداخله‌لرينى تصديق وتأييد ايتمزمى؟ خامساً : قرارنامهٔ خديويتك طقوزنجى ماده‌سنك صوك فقره‌سى استقراض جديدك بر قسمى ايله يكرمى بشنجى ماده‌ده مصرح وارداتى يالكز ١٨٨٤ سنه‌سى آچيغنه وانكلتره حكومتك مطلوبى اولان بقايايه دكل على الخصوص برمدت غيرمعينه ايچون سودان مصارفنه تخصيص ايدييور. سادساً : قرار نامه‌نك اون سكزنجى ماده‌سنده بالجمله مصارف مملكته تقدم ايتمسى

لازم كلن مصر ويركيسی ديكر بالجمله مصارفدن صوكره وضع وترتيب اولونمشدر . حسن فهمی پاشا ايله موسوروس پاشايه مواد مضره‌نك اخراجی شرطيله استقراض مقاوله‌سنی امضا ايده‌جكلرينی انكلتره قابينه‌توسنه بيلديرملری ايچون خارجيه نظارتندن تعليمات ويرديردم. لورد غرانويل ايسه ابتدا بومقاوله‌نك بزم طرفمزدن امضا اولونمسی محذورلی اوله‌جغنی انكلتره دولتی من غير رسم اخطار ايتمش ايكن سفيرلرمزك اشتراكده اصرار ايلش اولملرينی تمسك اتخاذ ايتدی . شويله‌كه : مقاوله بتون دولتلر طرفندن امضا اولنه‌جق راده‌يه كلدكدن صوكره دولت عليه سفيرلرينك امضا ايتمك ايسته‌مه‌ملری شايان قبول اوله‌ماز ديدی . قرق سكز ساعته قدر امضا ايلزلرسه ايلچيلرمزك يعنی هم سفير فوق‌العاده هم‌ده سفير دائميمزك پساپورطلرينی ويره‌جكنی انكلتره مجلس وكلاسی قراريله كنديلرينه بيلديردی . اول باول باب عاليدن انكلتره سفارتی واسطه‌سيله واقع اولان تشبث اوزرينه پساپورط اعطاسی ايچون تعيين اولنان قرق سكز ساعت مهلته اون ايكی ساعت دها علاوه اولوندی . بو زمان ايچنـده بر طرفدن ماينده منعقد مجلس وكلانك دورا دور مذاكراتی ديكر طرفدن دول معظمه قابينـه‌لريله ايديلن مخابرات مستعجله‌يی نتيجه‌لنديرمك ونابمحل اعتراضلره مدافعه ايلك ايچون چكديكم زحمتلر همان طوق بشرخارجنده ايدی دينلسه جائزدر . چونكه ويرديكم تعليماتدن صوكره ايلچيلريمزك پساپورطلری اعطا اولنه‌جغی خبری كلنجه بعضلر بونی پولتيقه‌جه مغلوبيتمه حمل ايده‌رك سويندبلر . حال بوكه تسـويد ايتديكم بو تعليماتی خارجيه نظارتی واسطه‌سـيله لوندره‌ده‌كی ايلچيمزه كوندرمزدن اول ديكر سـفرا ايله‌ده بالذات مبادلهٔ افكار ايلشـدم . حتی موسيو رادوويچدن پرنس بيسمارقك رأينه مراجعت ايلسنی رجا ايتمشدم . مشار اليه موسيو رادوويچ پرنس بيسمارقك رأينی مسارعةً استحصال ايتدی . بوايش ايچون ماينده وبرطاقم سؤال وجوابلرله مشغول برحالده بولونديغمدن بنی كورمه‌مكله تعليماتی كندی خطيله محرر ومفصل بر مكتوب خصوصیٔ محرمانه‌سيله طرفمه بيلديردی . (صورتی ٢٨ رقميله‌اوراق متممه‌ده‌كوريلور) الحاصل طوتديغم خط حركت اجتهاد ذاتی دكل ديكر دولتلرك، خصوصـاً پرنس بيسمارقك رأينه‌ده موافق ايدی . بناءً عليه مقاوله‌نك طرفمزدن امضاسی‌ايچون مواد مبحوث عنهانك قسماً تعـديلی وقسماً‌ده حذفی شرط مطلق اتخاذ يعنی لدی‌الحاجه مصرك مدافعـه‌سی دولت متبوعه‌يه عائد اولمق ومصرك دولت عليـه‌يه ويره‌جكی ويركی

استقراض مقاوله نامه‌سنده بیان اولوندیغی کبی بتون مصارف محلیه ، استقراضات فائضلری و اشغال عسکری مصرفی اودندکدن صوکره دکل اونلرك هپسندن اول استیفا اولونمق بونلردن بشقه ادارهٔ ملکیه‌یه متعلق اولان درت ماده دخی منافع دولت‌علیه‌یه موافق صورتده تعدیل قیلنمق شرطلریله استقراض مقاوله‌سنك دولت علیه سفیری طرفندن امضاسنه مأذونیت ویرلدی . موضوع بحث اولان مواد سته‌ده‌کی تعدیلاتمزی مصدق بر بیاننامه مقاوله‌یه الحاق اولوندقدن صوکره موسوروس پاشا مقاوله‌یه وضع امضا ایلدی ومشکلات واقعه مع‌الموفقیة بیتدی .

شوراسی تأسفه شایاندرکه مقاولهٔ مذکوره ایله تفرعاتی سائر دولتلر کبی سلطنت سنیه طرفندن دخی معاهده شکلنده تصدیق وتعاطی اولنور ایکن کامل پاشایه خطاباً صدور ایدن ارادهٔ سنیه‌ده کان فنا برشی یاپیلمش کبی « بو ماده هیئت سابقه‌نك (ریاستنده بولوندیغم هیئت اولیور) سیئاتی جمله‌سندن اولوب مع التأسف اجرای ایجابنه ارادهٔ سنیه متعلق بیورلمشدر » یولنده عبارات موجود ایمش .

اوچنجی ماده دخی مصر دیون عمومیه صندوغنه آلمانیا ، روسیه دولتلری دائمی صورتده برر مأمور اقعادینی تکلیف ایتدکاری حالده خدیو بونی رد ایلدیکندن پرنس بیسمارق دولتین مأمورلرینی قبول ایتمسی ایچون باب عالیدن خدیویته امر ویرلمسنی تکلیف ایلدی . آلمانیا سفیری طرفندن ذات شاهانه‌یه ویریلن مخطره‌ده اکر باب عالی بویله بر امر ویررسه بو امر مصرده قوت متبوعیتی اساسنی تأسیسه مقدمه اوله‌جق ودیکر دولتلر او قوتی ترویج وانکلتره عسکرینی مصردن اخراجنده اتفاق ایده‌جکلردر دییه برچه سوینیله‌جك فقره‌لر درج اولونمش ایدی‌که موسیو رادوویچ نزدمده دخی عینی تشبث واخطارده بولوندی . مصرك اغتشاشاتنه اسماعیل پاشا زماننده یاپیلان مقاولات دولیه وتعهدات مالیه سبب اولدیغندن او مقاولات وتعهداتی دولت علیه پروتستو ایتمشدی . شمدی مصر مالیه‌سی ایچون بر ادارهٔ مختلطه تأسیسنه راضی اولملغمزی وآلمانیا وروسیه مأمورلرینی قبوله خدیوی اجبار ایتمکلکمزی مناسب کورمه‌دم . بوماده اشغال عسکری نتایج ضروریه‌سندن وامر اشغال ایله قائم برحالدر . او برطرف اولدیغی کبی صندوق نزدنده‌کی انکلیز مأمورلرینك دخی مأموریتی ساقط اولمق طبیعی ایدی . لکن ادارهٔ مشترکهٔ دولیه تأسس ایتدکدن صوکره فسخ اولنه‌ماز . خصوصا

ایلریده دول معظمه بزم مالیه‌مز ایچون دخی مداخلهٔ مشترکه تکلیف ایتسه‌لر ـ که آرالق آرالق بوماده دولتلرجه تخطر اولونمقده‌در ـ طبیعی بو تکلیف رد اولونورسه‌ده اجزای متممه‌مزدن اولان بر مملکت ایچون تصویب ایتدیکمز اصول اداره‌یی حکومت مرکزیه ایچون قبولدن ابا ایتدیکمزده انظار دولده بر حرکت متناقضه عد اولنه‌جغنی دوشونوردم . بورالرینی حضور همایونه تقدیم اولنان لایحهٔ جوابیه‌ده بیان وانکلتره دولتنك مصرده احراز ایتدیکی موقع علیهنه اتفاق دول وعدی نه حالاً نه استقبالاً اعتماد اولنور مواعیددن اولمادیغنی افهام ایلدم .

لکن آلمانیا تکلیفنی قبوله اراده متعلق و هیئت وکلا اعضاسنك افکاری بو فکره ملتحق اولدیغندن بر شرطله شو تکلیفی قبوله موافقت ایتمشدم . شویله که : غوائل مصریه اکثریا احوال مالیه‌دن تولد ایدییور. مصرك حال مالیسنی باب‌عالینك دائمی بر قومیسری علی الدوام تفتیش ایدرك باب عالی‌یه بیلدیرسون . بو تفتیش اوزرینه لدی الحاجه دولتلرله دخی بالمذاکره اوکبی غوائلك تجددینه حائل اوله‌جق تدابیر اتخاذ اولونسون صورتلرینی تکلیف ایلدم . تکلیفمز ابتدا دولتلرجه مخالفته اوغرادی. لکن اوچ آی چالیشیله‌رق نهایت موافقت دولیه استحصال اولوندی . پرنس بیسمارقی تکلیفمزك قبولنه اماله ایدن پرنس مشار الیهك منظورلرندن اولان استانبول سفیری موسیو رادوویچ ایدی . سائر دولتلر، آلمانیا تکلیفمزی قبول ایتدیکنی کورونجه کندیلری‌ده قبول ایلدیلر. موسیو رادوویچك توصیه‌سنه و بو مسئله‌ده فکریمی ترویجه معاونت ایلدیکنه مبنیاً دولت علیه‌نك اسبق روما سفیری سرکیس افندی‌یی ـ که عالی پاشا زماننده طول مدت تحریرات خارجیه کتابتنده بولونمشدی ـ مصر مالیه قومیسرلکنه انتخاب ایتمشدم . دولت متبوعه‌نك دیون صندوقی اداره‌سنده موقع و نفوذی دیکر دولتلردن فرقلی اولمق ایچون قومیسریمزه صندیغك عثمانلی مأموری دکل قومیسر ایمپریال عنوانی ویرلمسی مقرر ایدی . فقط بوماده مجلس وکلاده مذاکره اولنورکن صبحی پاشا قومیسرك مسلمان اولمسنده اصرار ایتدی . مقصد اصلی مصر مالیه‌سنه مداخله ایچون بر اساس وضعی ماده‌سیدر . ایلریده قومیسرك تبدیلی لازم کلیرسه مسلمان انتخابی‌ده دولتك النده‌در ، دنیلدی ایسه‌ده قانع اولمادی . اکثریتله سرکیس افندینك تعیینی ایچون بر مضبطه یاپیلمش ایسه‌ده آنك ده اراده‌سی چیقمادی وچوق کچمکسزین انفصالم وقوع بولدی . بعد الانفصال ایشتدم که

خارجیه ناظری سعید پاشا مصر مالیه‌سی ایچون حکومت سنیه‌نك قومیسر کوندرمسی مضر اولدیغنه دائر اولان فکر پادشاهی‌یی مع الاستصواب مجلس وکلاده بیان ودیکر ذوات دخی آکا اشتراك ایدرك قومیسر تعیینندن بتون بتون صرف نظر اولونمش . الحاصل بو ایشده‌ده مسئلهٔ شخصیه مسئلهٔ اصلیه‌یه تقدم ایتمشدر . مؤخراً کامل پاشانك صدارتنده مصر مسئله‌سی ایچون منعقد اولان انجمن وکلاده بولندیرلمش اولدیغمدن اووقت واوندن صکره دخی بو مسئله‌نك هیئت عمومیه‌سی حقنده بعض اخطاراتده بولندم ایسه‌ده تخالف افکار ظهوریله تکلیف اولنان صورت قرین اصغا اولنامش ووقوعات ایسه اخطاراتمی تصدیق ایتمشدر .

مابینده منعقد انجمن وکلاده شو صورتله بیان افکار ایتمشدم :

مصر مسئله‌سنك معلقیتده قالمش اولمسی مخاطره‌یی داعیدر . بو معلقیت نه قدر اوزارسه مخاطره او نسبتده آرتار . بناءً علیه بر صورت تنظیمیه عقدی فرائض اموردندر . لکن یاپیله‌جق مقاوله حقوق دولتی تأمینه کافی اولمازسه عظیم تهلکه‌یه سبب اولور . یعنی یالکز بحر احمرك موازنه‌سی یاخود بحر احمر وسفیدك موازنه‌لری بوزلماز . موازنهٔ دولیه‌یه ارتباط تامی بولنان تمامیت ملکیه‌مز صورت کلیه‌ده خلل پذیر اولور . شویله‌که : دولت عثمانیه حقوقنی تأمینه مدار اولمیان بر مقاوله یاپدی . موازنه بوزولدی ، دییه دیکر دولتلر دخی ضررمزه اوله‌رق استیفای منافعه قالقیشیرلر . بلکه‌ده فرانسه‌نك اول وآخر وحالا واقع اولان حرکتی بویله بر غرضه وسیله تهیئه ایتمك ایچوندر . چونکه قرائت اولنان اوراقه نظراً آق دکزده علاقه‌دار اولان دولتلرك وولف مقاوله‌سنی تصدیق ایتملری لزومنده انکلتره طرفندن اصرار اولنمش ایمش . وفرانسه‌نك استانبول سفیری بو مقاوله مصرده مداخلهٔ عسکریه اجراسی ایچون انکلتره دولتنه حق اشتراك ویرییور . بو ایسه حقوق حکمرانیکزه مغایردر دییه‌رك بزی ایقاظ صددنده بولندیغی کبی دولت متبوعه‌سی مقاولهٔ مذکوره‌یی تصدیق ایده‌میه‌جکنی اخطار ایتمش . اکر انکلتره ایله بو دفعه یاپیله‌جق مقاوله نقائصدن سالم اولمازسه فرانسه فرصت دوشدیکی کبی بونی بهانه اتخاذ وعلاقه‌مند اولدیغی بحر سفید موازنه‌سی مختل اولدیغی ادعا ایده‌رك کندی منفعتنه موافق وبزه مضرتی منتج بر طریقه کیره‌بیله‌جکندن بشقه سبی دخی بزه عطف ایده‌بیلمسی ملحوظدر . ایتالیا طرابلس قطعه‌سنه تجاوز نیتنده بولندیغی و فرانسزلرك آکا تقدم

ایتمك ایستدكلری لورد سالیسبوری طرفندن رستم پاشایه اخطار اولنمسی بو ملا-
حظه‌لری مؤید حالاتدندر .

فرانسه‌نك طرابلسه تعرض نیتنده بولندیغی سوزی مصر ایچون غیر معین بر
مدتله ایكنجی دفعه برمقاوله دها یاپه‌رق آنی دولتلرده‌ده تصدیق‌ایتدیرمك مقصدینی
استحضار غرضیله تهدیداً ایراد اولنمش ، بر سوز دكل ده صحیحاً بو تعرض وجوده
كله‌جكسه معادله مقصدیله دیكر دولتلرده بی قید قاله‌میه‌ جقلر وسببیتی بزه تحمیل
ایده‌جكلردر . بناءً علیه بویله مخاطره‌لری قارشیلایه‌جق تدابیرده اغاتهٔ وقت
اولونمامليدر. متصور اولان مقاوله‌یه كلنجه احكامی صورت ظاهره‌ده تأیید حقوق
ایدییور . لكن مقصود بالذات اولان تخلیه شرطنی مسكوت عنه براقیور. بو ایسه
برنقیصه‌در. حین مذاكره‌ده ویریلن ایضاحاته‌كوره انكلتره مصر قطعه‌سی اوزرنده
دولت علیه‌نك حقوق حاكمیتنه دائر سبق ایدن تأميناتی شمدیلرده تذكار ایتمد-
یكندن او تأميناتی تجدید ایتدیرمك یعنی یالكز تصدیق حق یولنده بر مقاوله
یاپمق وتخلیه ایچون وعده تعیيننه اهمیت ویرمه‌مك لازم كلیرمش . بوفكرك اصابت
وعدم اصابتندن بحث ایتمك ایسته‌مم . فقط خطهٔ مصریه اولاً بر معاهدهٔ اساسیه
ثانیاً پارس وبرلین عهدنامه‌لری ایله تمامیت ملكیه‌مزه داخل اولمش و بو حقی
انكلتره مصری اشغالدن صوكره دفعاتله تصدیق ایتمش ایدی . اومعاهدات وسنداتی
شمدی تأیید ایتمیورسه بو دفعه یاپیله‌جق معاهده‌یی محافظه ایده‌جكنه وایلریده
تخلیه قضیه‌سی قراره ربط اولنمق تكلیف ایدلدكجه احداث وسائل ایله بونی الی
غیرالنهایه تمدید ایلیه‌جكنه یاخود لورد سالیسبوری طرفندن سفیرمزه ویریلن
تقریرك سزای نظر دقت اولان خاتمه‌سنده بیان قیلندیغی وجهله مصر هیئت
وسكنه‌سی بلاقید وشرط كسب استقلاله سوق واقدار اولنمیه‌جقلرینه نصل امنیت
ایدیلیر . زمان وكالتمده باب عالینك تشبثاتی اوزرینه بیك سكز یوز سكسان درت
سنه‌سی حزیراننك اون بشی واون آلتیسی تاریخلریله انكلتره وفرانسه دولتلری
بیننده تعاطی اولنوب صورت رسمیه‌لری انكلتره طرفندن بزه ودیكر دولتلره
تبلیغ اولنمش اولان و بو دفعه صورتلری انجمنده قرائت اولنان تقریرلردن ١٦
حزیران سنه ١٨٨٤ تاریخیله مؤرخ وانكلتره خارجیه نظارتندن محرر تقریره
« انكلتره حكومتی بو خصوصده‌كی پولتیقه‌سنجه هركونه شك واشتباهی ازاله
ایتمك اوزره وفرانسه حكومتی طرفندن وقوع بولان بیاناته مبنی كندی عسكرینی

١٨٨٨ سنه‌سى اوائلنده كيرى چكمكه موافقت ايدر » فقره‌سى مسطوردر . انفصالمدن يعنى اوراق رسميه‌نك تعاطيسندن بر سنه صوكره استانبولده سير هنرى دروموند وولف ايله برنجى دفعه پاپيلمش اولان مقاوله‌ده بو فقرهٔ مهمه مسكوت عنها قالوب ده تعيين زمان تخليه ديكر بر مقاوله‌يه تعليق اولنمش اولمسنك اسباب كافيه‌سى معلوم اوله‌ميور . يالكز وولفك ايكنجى كليشنده بر مقاوله دها امضا اولنمش ايسه‌ده تعاطيسى تأخر ايتديكى ومقاولهٔ اخيره‌ده مصرجه حركات عسكريه لازم كلدكده دولت عليه ايله انكلتره‌نك بو حركتى مشتركاً اجرا ايتملرينه دائر مندرج اولان قيده فرانسه طرفندن اعتراضات وقوعى سلطنت سنيه‌جه تعاطئ مقاوله‌يه مانع اولديغى بزم طرفدن اون سنه صوكره تخليه‌نك اجراسى و ياپيله‌جق مقاوله‌نامه او مدت ايچون بين الدولتين نافذ الحكم اولمسى يولنده اخيراً لوندره قابينه‌توسنه تكليفات وقوع بولديغى واورانك عدم موافقتى اوزرينه شمديكى كشاكشلر ظهور ايده‌كلديكى ايضاحات واقعه‌دن آكلاشيليور . اعتقادمه كوره وقتيله لورد غرانويل طرفندن حسن فهمى پاشايه تبليغ اولنان لايحه‌نك بو دفعه ياپيلمسى لازم كلن صورت تنظيميه‌يه اساس عد اولنمسى مصر ايشلرينك حاليا كسب ايتديكى شكل و درجه اعتباريله اسلم اولديغى كبى او لايحه‌نك موقع قبول وتصديقه ايصالى حال حاضره كوره موفقياتدن معدود اولور. زيرا او لايحه‌ده مداخلهٔ عسكريه ايچون انكلتره‌يه حق اشتراك ويرلمه‌مش و بو حق منحصراً دولت عليه‌يه براقيلمش ايدى . آنى‌ده رأساً انكلتره دولتى طلب وتكليف ايتمشدى . بو حالده غرانويل لايحه‌سنك اساسلرى دائره‌سنده بر صورت تسويه‌يه قرار ويرلمسنى تكليف ايده‌بيليرز . ياخود تكليفى بشقه بر صورتده اجرا ايدرز . ١٣٠٠ سنهٔ هجريه‌سى خلالنده باب عالى ايله پارس ولوندره قابينه‌لرى بيننده جريان ايتمش اولان مخابرات نتيجه‌سنده تعاطى اولنان نوطه‌لره استناد ايتمكدر براز اول بيان ايتمشدمكه دول معظمه حلول ايده‌جك بيك سكز يوزسكسان سنه‌سى اوائلنده انكليز اشغالنك دوامنه آرتق لزوم قالماديغنى تصديق ايده‌جك اولورلرسه عسكرينى مصردن چيقاراجغنى انكلتره دولتى تعهد ايتمشدى بو وعده اوچ سنه اول حلول ايتمش ايكن قرارك حكمندن هر نصلسه استفاده ايتمامش ايسه‌كده اشبو عدم استفاده ماهيت تعهدى تغيير ايتمز انكليز عسكرينك مصرده اقامتى لزومى الحالة هذه باقى اولوب اولمديغى حقنده دولتلرك افكارينه مراجعت اولنور تخليه زمانى حلول ايتديكى بحثنده شايد

اتفاق ایتمیه‌جك اولورلرسه اشغال عسکری دها نقدر ممتد اوله‌جغی بزمله انکلتره دولتی آراسنده بالتعیین کرك او خصوصده وکرك بعض شرائط لازمه حقنده بین الطرفین بر مقاوله تعاطی ایدیلور آنجق انکلتره حکومتنك بر آرالق بزه رسماً بیلدیرمش اولدیغی تصور وموافقته دخی مطابق اوله‌جغی اوزره اشبو مقاوله اول باول برلین عهد نامه‌سنی امضا ایدن دولتلره وبعده سائر دوله عرض ایله آنلرك ده تصدیق وامضالری استحصال قلنملیدر بویله یاپیلمازسه یعنی بزم ایله انکلتره دولتی بیننده عقد اولنه‌جق معاهده دیکر دولتلره تصدیق ایتدیرلمیه‌جك اولورسه ولوکه مقاوله تخلیه ایچون بر وعده‌یی دخی حاوی اولسون حلول وعده‌ده تعهدینی ایفا ایتمك ایتمامك انکلتره‌نك رأی منفردینه وابسته اولور. عدم موافقتی تقدیرنده کندیسنی انفاذ مقاوله‌یه مجبورطوتمق دائرهٔ استطاعتمز خارجنده قالیر. بو حالك مضرات مستقبله‌سی ومصرده تغیر احوال دولت علیه‌نك علی العموم تمامیت ملکیه‌سنی تبدیله قدر تأثیر ایده‌جکی پك جلیدر.

مادامکه حقوقمزی عاجلاً وفعلاً استحصال ایتمکده‌کی قصورلرمزك اثری اوله‌رق مسئله بوکونکی کون مشهودمز اولان شکلی آلمشدر انکلتره اهالیسنده وافکار اهالی ایله حرکت ایتمك قاعده‌سنی التزامه مجبور اولان انکلتره حکومتنده زمانك نادراً بخش ایده‌جکی طالع وفرصته بناءً کیرمش اولدقلری برقطعهٔ جسیمه‌دن بعدما بالاختیار وبلا عوض چیقمق نیتی موجود اوله‌جغی تسلیم اولنسه بیله محافظه‌کار وحریتپرور نامیله ایکی یه منقسم وقازانه‌جقلری آرا اعتباریله نوبت حکومت وقتاً بوقتٍ برندن دیکرینه منتقل اولان ایکی فرقه‌دن هر بری زمان مأموریتنده منافع مملکته دها ایی خدمت ایتمکه چالیشمق ودیکر فرقهٔ معارضه‌نك النه سررشتهٔ اعتراض ویرمه‌مك مجبوریتنده‌درلر بونلردن هانکیسی سرکارده بولونسه بغیر مجبوریةٍ مصری ترك ایدوب‌ده مخالفی اولان هیئته وناسه قارشی مسئولیت ومؤاخذه‌یه تسلیم نفس ایده بیلمسی مشکل وبلکه متعذردر. او جهتله تخلیه‌یه بر مدت وضعیله بین الدولتین بر معاهده یاپیلسه بیله زمان معین حلولنده بوکا رعایت اولنمسی امیدندن زیاده اسباب احداثیله تعویق احکامی احتمالی غالبدر بناءً علیه هم تعیین وعده هم‌ده تصدیق دولی الزمدر. شوراسی‌ده بدیهیدرکه حال حاضرده تخلیه زمانی مبین اولمق وسائر دولتلره دخی تصدیق ایتدیرلمك شرطیله بر صورت تنظیمیه عقد اولونمادقجه مصر مسئله‌سنجه دول معلومه‌هر کونه

مجبوريت ومقيديتدن آزاده بولنورلر . بو ايسه آنلردن بعضيلرينه مدار استفاده اوله‌جغى وياخود مدار استفاده اولديغى ملحوظدر . اليوم ايكى هيئت اتفاقيه‌يه منقسم اولان دولتلردن بعضلرى انكلتره كنديلرينه مظاهر بولونمق وهيچ اولمازسه ديكر دولتلرله بينلرنده اختلاف ظهورنده انكلتره مادةً ويا معناً طريق بى طرفى‌يه سالك اولمق ايچون بزم ضررمزه اوله‌رق اكا معاونت ايتمه‌كى البته منفعتلرى مقتضياتندن عد ايلرلر . معلوم اولان دولتك مدت ووعده تصريح اولنميه‌رق انكلتره ايله برمقاوله عقد ايتمكلكمزى بزه توصيه ايتمسى بو قبيلدندر حاصلى انكليزلرك مصره متعلق اولان امنيه‌سنه موافقت بخشنده بعض دولتلر دولت عليه نزدنده بعض وسائط سياسيه استعمال ايده بيليرلر . يعنى تخليه زمانى ايلريده قرارلشديريله‌بيلمك اوزره شمديلك يالكز تصديق حق حكمرانى يولنده انكلتره ايله عقد مقاوله‌يه حكومت سنيه‌يى تشويق ايليه‌بيليرلر بونده‌كى فائدهٔ موهومه‌يى ده بر فائدهٔ حقيقيه صورتنده كوسترلر لكن بويله بر مقاوله آتيده حكمسز قالبرسه آنك نافذيتى ايچون كنديلرى هيچ برضمان وتعهد ايتميه‌جكلردر بيان ايتديكم شكل وهيئتده مقاولهٔ دوليه عقد اولنور ايسه شومحاذيرده مندفع اولور ظننده‌يم ديكر دولتلرك مقاوله‌يى تصديق ايتملرى فكرى مادامكه اولجه انكلتره دولتنك قريحه‌سندن صدور ايتدى شمدى بونى تكليف ايتمه‌مزى اوده رد ايتمه‌مك لازم كلير .

انجمنده اقليتده قالديغمدن مضبطه‌يه ربط ايتديكم رأى ورقه‌سنك صورتى آتيده درج اولنور :

٦ ذى القعده سنه ٣٠٨ و ١ حزيران سنه ٣١٧ تاريخنده ماينده صدر اعظم كامل پاشا ، شوراى دولت رئيسى عارفى پاشا ، خارجيه ناظرى سعيد پاشا ، جودت پاشا وشاكر پاشا ايله بندن مركب اوله‌رق اجتماع ايدن انجمن مخصوص مضبطه‌سنه طرفمدن ربط اولنمش اولان رأى ورقه‌سنك صورتيدر :

مصر مسئله‌سنك معلقيتى نه قدر اوزارسه مخاطره‌سى‌ده او نسبتده تزايد ايده‌جكى بداهتنه نظراً دها زياده زمان كچمكسزين بر صورت تنظيميه عقدى فرائض اموردن بولونديغى جاى بحث واختلاف دكلدر . فقط بيك سكز يوز سكسان درت سنه‌سى حزيرانك اون بشى واون آلتيسى تاريخلريله انكلتره

وفرانسه دولتلری بیننده تعاطی اولنان تقریرلرده انكلتره حكومتی پولتیقه‌سنجه هركونه شك واشتباهی ازاله ایتمك اوزره وفرانسه حكومتی طرفندن وقوع بولان بیاناتنه مبنی كندی عسكرینی بیك سكز یوز سكسان سكز سنه‌سی اوائلنده كیری چكمكه موافقت ایدر عباره‌سی موجود ایدی . حال بویله ایكن انكلتره بر سنه صوكره موسیو وولفك مأموریتیله عقد ایلدیكی ایلك مقاوله‌ده زمان تخلیه‌یی مسكوت عنه براقوب بوخصوصده ایلریده بر مقاوله یاپیلمسی شرطنی علاوه ایتمش ولورد غرانویلك حسن فهمی پاشایه ویردیكی لایحه‌ده لدی الحاجه مصره طرف سلطنت سنیه‌دن قوهٔ بریه وبحریه سوقی فقره‌سی موجود ایكن ینه موسیو وولفك وساطتیله عقد اولنوب تعاطیسی تأخر ایدن ایكنجی مقاوله‌ده وقت حاجتده دولت علیه ایله انكلتره دولتنك مشتركاً مصرده مداخلهٔ عسكریه اجرا ایتملری فقره‌سی قونولمشدر . بو صورتلر بو مثللو تأمینات دولیه‌نك تغیر احوال ایله تبدل ایتدیكنی كوستریور . حتی خطهٔ مصریه‌ده حقوق حكمرانئ دولت علیه‌نك محفوظیتنی دولت مشار الیها مصری اشغالندن صكره تحریراً ومكرراً بیان ایتمش ایكن شمدی تأمین حقوق ایچون سند جدید استحصالی احتیاجنده بولنلمسی دخی قضیهٔ مشروحه‌یی مؤید كورینور . بو دفعه‌كی صورت تنظیمیه‌نك حكمنه دخی حیلولت عوارض ایله خلل كلمه‌مك ویاخود زمان تخلیه پك زیاده تطویل اولونمامق ویاخود دها سائر مشكلات ومخاطرات حدوث ایتمه‌مك ایچون براساس امینه بناء حال ایدلمسی اعتقاد عاجزانه‌مه كوره الزم ومستعجلدر . شمدیلك محفوظیت حقوقه متعلق تأمینات اخذیله اكتفا ایدیلوب‌ده مقصود بالذات اولان تخلیه خصوصنی مقاولهٔ آتیه‌یه تعلیق ایلك مقصده موافق كوریله‌مز . بناءً علیه تأیید حقوق وتعیین زمان تخلیه مطلبلرینه برلكده تشبث اولونمسی مطالعه‌سنده‌یم . وتخلیه‌یه برمدت تعیینی تكلیف اولنه‌جق اولسه دولت مشارالیهما ردی متضمن اولان تقریر سابقنه عطف ایله جواب ویره‌جكی حقنده اكثریت طرفندن بیان اولنان افكار واقعا مهم وشایان نظر ایسه‌ده مذاكره‌یه تشبث اثناسنده صرفی طبیعی اولان مساعی ولازم الارائه كوریلنان اسباب امنیت دلالتیله حكومت مشار الیهانك تقریر سابق محتویاتنده ثباتی برطرف اوله‌بیله‌جكی ملحوظدر .

امضا : صدر سابق
سعید

ملاحظه

پنجشنبه ٢٦ صفر ٣٠٦ و تشرين اول سنه ٣٠٤ و ١ تشرين ثانئ افرنجى ١٨٨٨ سويش قنالى مقاوله‌نامه‌سى بوكون غزته‌لرده رسماً نشر اولندى .

محذوراتى ١ : « انكليزلر ايلريده هندستانك دول بحريه طرفندن تهديدى ملاحظه‌سنه اهميت ويريورلرسه آرتق مصردن چيقمازلر »

٢ : « ملاحظهٔ مذكوره‌يه اهميت ويرمزلرسه مصرى ترك ايده‌بيليرلر مع مافيه هندستان طريقى تأمين اولنديغنه يعنى معاهده اقتضاسنجه دولت عليه هيچ بر زمان سويش قنالى انكلتره سفائن حربيه‌سنه دخى سده مقتدر اوله‌ميه‌جغنه بناءً آرتق ممالك عثمانيه‌نك تماميتى مسئله‌سنده مجبوريت وعلاقه‌لرى قالماز بويله بر حالك نتايجى ايسه سهل الكشفدر »

٣ : « خطهٔ مصريه‌نك مدافعه‌سى ويا حضور وآسايش داخليتك محافظه‌سى لازم كلدكده اونجى ماده بونى كندى قوتلريله تأمين ايچون دولت عليه ايله خديو مصره ظاهراً برحق ويريور فقط ديكر طرفدن دردنجى وبشنجى ويدنجى وسكزنجى ماده‌لر احكامندن مستثنا اوله‌رق بو حقك اجراسنى لونده بياننامه‌سنك ممضيلرى بولنان انكلتره، آلمانيا، آوستريا، ايتاليا، روسيه وفرانسه دولتلرينه اخبار ايتمكه دولت عليه‌يى مجبور ايديور . بو تقديرده مصرجه استقلالمز معاهده عقد اولنديغى كوندن اعتباراً مداخلات دوليه تحتنه كيرمشدر »

٤ : « دولت عليه‌نك بحر احمرك جهت شرقيه‌سنده واقع سائر ممالكنك كندى قوتيله مدافعه‌سنى تأمين ايچون اتخاذينه لزوم كوره‌جكى تدابيره دخى ذكر اولنان درت ماده‌نك احكامى هيچ بروجهله حائل ومانع اولميه‌جقدر » ديه معاهده‌نك اونجى ماده‌سنده بر فقره مندرج ايسه‌ده بوفقره ايله بحر احمرك جهت غربيه‌سى ترك اولنمش اوليور . معاهده دها مسوده حالنده ايكن ايتاليا دولتى بو معاهده ايله دولت عليه بحر احمرك جهت غربيه‌سنده‌كى حقوقنى ترك ايتديكنى ادعا واخبار ايلشدر . ايتاليانك شو تفسيرينى باب عالى رد ايتمش وردمزى بعض دولتلر مخابره آراسنده ترويج ايلمش ايسه‌ده بوترويج معاهده‌يى شو صورتله بزه قبول ايتديرمك ايچون بر نوع اغفالدن عبارت ايدى . زيرا ايتاليانك ادعاسى اوزرينه بحر احمرك جهت غربيه‌سنده دخى حقوق مدافعه‌مز باقى اولديغنه دائر

نفس معاهده‌یه بر فقرۀ تعدیلیه علاوه اولنملی وبونی ایتالیا ایله برابر دیکر دولتلر تصدیق ایتملی ایدی . مادام‌که بوصورت تأمین اولونمادی ایتالیا دولتی فعلیاتیله ثابت اولدیغی وجهله بحرمذکورك جانب غربیسنده‌کی ممالکده حق تصرفمزی طانیمایوب دعواسنك مقتضیاتنه دوام ایده‌جکدر . معاهده بویله ایکن دول سائره‌نك معاهده امضا اولونمازدن اول ومخابره اثناسنده واقع اولان جوابلری ایله وقایۀ حقوق قابل اوله‌ماز . بوندن بشقه ایتالیانك حرکتی موازنه‌یی بوزدیغنه استناداً دیکر دولتلر دخی مملکت وحقمزی غصب ایدرلر »

٥ : « اونجی ماده‌نك ظاهراً ودولتلره اخبار کیفیت شرطیله مشروطا بیان ایتدیکی استثنا دردنجی ، بشنجی ، یدنجی وسکزنجی ماده‌لر حقنده در اصل برنجی ماده ایچون دولت علیه‌نك حقوقنه لازم اولان قید استثنائی درج اولونمامشدر . شویله‌که : اشبو ماده‌ده سویش قنالی حق محاصره‌نك اجراسنه تابع اوله‌میه‌جغی مذکوردر . خدیو مصر اولانلر ویا اهالئ مصر وقتاً من الاوقات تابعیت دولتدن خروج ایده‌جك اولورسه آنلری دائرۀ مشروعیته ارجاع ایتمه‌نك طریقی قنالك محاصره آلتنه آلنمسیدر » ذکر اولنان برنجی ماده ایسه دولت علیه‌یه بوحقك اجراسنی منع ایتمشدر .

ینه دفعۀ رابعه وکالتم اواننده قره طاغ پرنسی استانبوله کله‌رك کوکصو قصرینه نازل اولمشدی . مشیر نصرت پاشا وترجمان منیر بك (منیر پاشا) ایله پرنس مشارالیه بیننده برحدود مقاوله‌سی عقد وامضا اولنمشدر . معاهده‌لر محل عقدینه اضافتله یاد اولونمق عادتنه مبنی بوکا « کوکصو قصری مقاوله‌سی » دیرلر . مدلولی ایم خطی کذرکاهنجه قره طاغ امارتنك امالنه موافق ایدی . آما مشکل بو ایدی‌که پرنس نیقولا لاجل‌الوداع سرایه کلدیکی کون قره‌طاغ خارجیه مدیری موسیو باکوویچ متبوعی ایله طرف‌اشرف حضرت پادشاهیدن مأذونیتی حائز اولان نصرت ومنیر پاشالر بیننده یاپیلان مقاوله‌یی رسم ملاقات سنیه مناسبتیله مابینده بولنان خارجیه ناظری عارفی پاشایه بر تقریریله علی‌الفور ویرمشدی .

بن ده اوصره‌ده اوراده بولنیوردم . تقریرینی ویردکدن صوکره قره طاغ خارجیه مدیری‌که پرنس ایله برابر پا در رکاب یاخود آیاغی کمیده ایدی . یعنی حاضر اولان واپوره بینوب کیتمك ایچون سرایدن حرکت ایتمك اوزره ایدیلر . بویله تنك علی‌الخصوص وداعلرکه حکمدارلرك کمال مصافاتله یکدیکرلرندن آیریله‌جقلری

برهنکامدر، اونازك زمانده مقاولهٔ معقودەیه اعتراض ایتمەیی وهلهٔ اولیده مناسب کورمدم . لکن سس چیقارلماسه پرنسك عودتندن صوکره ذاتاً معمول بها برمقاولهٔ رسمیه ماهیتنی آلمش اولان شو ورقەنك حکمنی تغییر ایتمك متعذر ایدی . آنیده حقوق مملکت نقطهٔ نظرندن کوکلم ترویج ایتمدی . حضوره کیرەرك مسئلەیی بیان، پرنس نیقولا حضرتلریله نصرت ومنیر پاشا آراسنده تنظیم اولنان وباب عالی یه تبلیغی شوزمانه تصادف ایتدیریلن بومقاولهٔ فوق السیاسیاته اعتراض ایلدم . قرەطاغ پرنسیله بالذات سویلشوب چارەسنی بولمقلغم اراده بیورلدی . بنده امتثالاً للامر العالی رسم وداعه ختام ویروبده عودت ایتمك اوزره بولنان پرنسك نزدینه کیدەرك احترام متحتم ولسان مناسبله مقاولهٔ معهودەنك تصحیحنه رضاسنی رجا ایلدم . پرنس بونك ایچون خارجیه مدیری باکوویچه امر ویردی . کندیسیده آنی واپورده بکلمك اوزره کیتدی . دولت علیه خارجیه ناظری ایله قره طاغ اماراتی خارجیه مدیری حاضر ونصرت پاشا دخی مذاکراته واقف اولمق اوزره موجود وناظر اولدیغی حالده عقد ایدیلن مجلس مختصرده مقاوله نامه حقندەکی اسباب اعتراضاتمز استحضار وامارت خارجیه مدیری اقناع اولوندی . شویله که قورتی مقاولەسنك فعلیاتی تأخر ایتمسندن طولایی دول سته بر اوچنجی صورت تسویه اولەرق دولت علیەیه اولکونك قره طاغه ترکنی تکلیف ایله برابر اشقودره جهتندن ایلری حدود قورتی خطنی تعقیب ایتمسنی علاوه ایتمشلر ایدی که نفس غوسینه ومع ملحقات بلوەنك قسم کلیسی قورتی مقاولەسی حکمنجه بزم طرفده واشقودره جهتندن یعنی ولاویقەدن ایلری پارچه قره طاغده قالەجقدی .

حال بوکه «کوکصو مقاولەسی» اوزرینه امارت خارجیـه مدیرینك ویردیکی کذرکاه قورتی خطنی اشقودره جهتندن ایلریده وکریده مع زیاده ابقا ایتمشدر . شـویله که بو کذرکاه موقرادن مورعوس قریەسی اوزرندەکی تپـەیه کیدیور اورادن جبلك ذروەلرینی تعقیب ایدەرك و (صـادربقا) (زرانچـه) قریەلرینی قره طاغه براقەرق لیم نهرنده اسکی حدوده اتصـال ایدییوردی . یعنی برلین عهدنامەسنك قورتی مقاولەسیله منفسخ اولان خطنه بغیر حق رجوع ایدیلیور ایدی . (موقرا پلاتینـا) دن (سکولاو) قربنده لیم نهرینه و اسـکی حـدود اوزرندەکی نقطەیه قدر اولان قسمی ایسه قورتی خطنی دخی توسیع ایلشـدی .
قرەطاغلیلرك یاپدقلری کذرکاه خریطەسنه نظراً پوغ و مورعوس قریەلری اونلره

ترك اولونمق لازم كله‌رك او طرفدن قورتی خطی خارجنده قره‌طاغ امارتنه تقريباً قرق كيلومترو مربع اراضی كچمك ايجاب ايديیوردی. بونلر ايسه خلاف قرار دول اولديغندن كوكصو قصری مقاوله‌سنی باب عالينك رد ايتمكده حقی اولديغنی موسيو باكوويچه تصديق ايتديرلدی. اولجه عارفی پاشا طرفندن حدود مسئله‌سنه دائر هيئت وكلا قراريله با تقرير تبليغ اولنان شرائط اربعه كه ليم نهرينك قورتی خطی داخلنده‌كی وادی اوزرنده اولان نقاط حاكمه‌سی و اسلام كويلری بزده قالمق ، ثانياً : طريق مواردده تأمين قيلنمق (غوسينه ، بيلاوه ، ايپك جاده‌لرنده) ، ثالثاً : قورتی خطنك ايكی مختلف خريطه آراسنده‌كی فرق كذلك حكومت سنيه‌ده قالمق ، رابعاً : يكی پازار وهرسك جهتلری بالطبع براين خطنه تطبيق اولنمق خصوصلريدر . شرائط مذكوره‌يی بومقاوله تغيير ايتمه‌مش اولديغنه دائر قره طاغ خارجيه مديری همان او مجلسده بر ذيل يازارق وامضا ايده‌رك مفارقت ايلدی . تاريخ سلخ شوال ١٣٠٠ و ٢٢ اغستوس ٩٩ ايدی . بعده نظارت خارجيه مقامندن صدارته كلن تذكره‌نك صورتی اوراق متممه قسمنده كوريلير (نومرو ٢٨) . ايشته بوحال دخی اثبات ايدركه هيئت وكلا مسئول بولونسه مسئوليتك لازم غير مفارقی اوله‌رق مصالح دولتده هم سلطنت سنيه غوائل مزعجه‌دن مصون هم ده امور دولت صلاحيتی اولميانلرك مداخلات خطيئاتكارانه‌سندن مأمون قالير . واقعا بالقان نيم جزيره‌سنده بولنان حكومتلرله مناسبات حسنه‌ده بولونمقلغمز فائده‌لی ايسه‌ده دولت عليه‌نك سميحانه واو حكومتلرك حريصانه حركتلری موازنهٔ صحيحه تحتنده مناسبات تأسسنه اكثريا مانع اوليور .

يوقاريده آلمانيا سفيرينك تذكير نامی مناسبتيله برشی خاطريمه كلدی . اوچ يوز ايكی سنه‌سی اواخرنده بدأ ايدن معزوليتمدن صوكره بر طاقم ذوات مخصوصه بكا ديرلردی كه احوال مملكت آثار انحطاط كوستريیور . ذات شاهانه رأس اداره‌يه كتيرلمه‌مزی ايستيورمش . بنی اغتشاش اداره‌يی اصلاحه مقتدر فرض ايديیورلرمش آما آلمانيا دولتی كامل پاشانك بقاسنی ملتزم وموسيو رادوويچ دائما بو بقايه ساعی اولديغندن مأموريتم قابل اوله‌ميورمش . بن ايسه موانع اولماسه بيله مأموريت ايچون كندمده لياقت تصور ايده‌مديكمدن بو سوزلره سكوتله جواب ويريیوردم . لكن اسباب نشری نه اولديغنی بيله‌ميورم . مابيندن ترشح ايدن بو فكر هرصنف خلق بيننده شايع اولمشدی . حتی بر كون مشاراليه موسيو رادوويچ

نى كوردكده شو نشرياتدن جداً تأثرينى اظهار ايتدى . كنديسى استانبول سفا-
رتندن منفصل ومادريد ايلچيلكنه مأمور اولوب بورادن كيدركن مقام وداعده
كوندرديكى مكتوب هرنه قدرشخصى ايسه‌ده ذوات مخصوصه‌نك تلقينات ونشرياتنى
رده كافى اولديغندن صورتى بروجه آتى درج اولندى .

Altesse,

En quittant aujourd'hui même Constantinople pour une autre destination, je tiens à vous exprimer combien je resterai toujours sensible aux bonnes relations qu'il m'avait été donnée d'entretenir avec Votre Altesse pendant qu'elle s'est trouvée aux affaires.

Je prie Votre Altesse de me garder un bon souvenir et d'agréer les assurances de ma haute et sincère considération.

(Signé) RADOWITZ

دفعهٔ رابعه وكالتمده استانبوله كلمش اولان پرنس دو باتمبرغ امارتك نشان
احداثنه مأذونيتنى ذات شاهانه‌دن رجا ايتدى . اسعاف رجايه طرف پادشاهيدن
مساعده اولنديغندن مجلس وكلادن او يولده بر مضبطه ياپيلمسى ايچون ماينجى
بسيم بك نزدمه كلدى . نشان اسباب استقلالدندر . برلين معاهده نامه‌سى اقتضا-
سنجه يالكز مختاريت پولتيقه‌يى حائز اولان بلغارستان امارتنه نشان تأسيسى حقى
ويرمك امارتك استقلالنى تصديق ديمك اولور ديوب بوكا توسطده اظهار معذرت
ايتدم . ايكى ساعت صوكره آلمانيا سفارتى باش ترجمانى موسيو تستا خانه‌مه كلوب
پرنس دو باتمبرغك التماسنى تأييد ايتدى . مخالفتم مسموع اولديغندن بحثله سببنى
آرادى . بلغارستانك تصديق استقلالنه دليل اوله‌جق احواله باب عالى موافقت
ايده‌ميه‌جكى كبى سائر دول معظمه‌ده راضى اولمازلر فكرنده‌يم زمينده جواب
ويردم . تستا ديدى‌كه : « ظن ايدرم‌كه پرنس دو باتمبرغ مخالفتكزدن متأثر
اولور . بلكه سزى زيارت ده ايتمز » چونكه اوليجه كلن خبر اوزرينه پرنسك
ويزيته‌سنى قبول ايتمك ايچون اوكون باب عالى‌يه عزيمتى تأخير ايدوب خانه‌مده
ساعت مقررهٔ ملاقاته انتظار ايدييوردم . موسيو تستايه بويله مسائل سياسيه‌دن
طولايى زيارتى ترك ايده‌ميه‌جكنى پرنس دو باتمبرغك ظرافت سياسيه‌سندن استبعاد
ايتمكه حقم اوله‌مازمى ديمشدم . موسيو تستا آيريلوب كيتدكدن بر بچق ساعت
صوكره ايدى‌كه اجنبى پرنسلره مهماندارلق ايدن مابين دائره مديرى عرب

احمد آغا خانه‌مه كلوب ديدى‌كه : « پرنس سزه كلمك ايچون حاجى حسين باغى كوشكنه قدر كلمشدر . اورادن دونوب استانبول طرفنه كچدى . كنديسنك بشقه ايشى وارمش . سزه كله‌ميه‌جك . » بوندن بر كون صوكره ايدى كه مابيندن بر تذكره آلدم . مألنده امارت داخلنده ارباب استحقاقك تقدير خدماتى نشانلرله حاصل اوله‌جق ايكن بوكا اقدار اولونمامسندن بلغارستان پرنسى تأثر و اشتكا ايديور دينلمشدى . بلغارستان كى مختاريت سياسيه‌يى حائز اولان مصر خديويتنده مرعى قاعده‌يه توفيقاً پرنس دو باتمبرغه‌ده براتلرينك اسم محللرى آچيق اوله‌رق استدعا ايتدكجه عثمانى ومجيدى نشانلرى ويريله‌بيلير جوابنى عرض ايتدم . آكا جواباً كلن اراده‌ده امارت نشانلريمزك قدرينى تنقيص ايتمك ايچون بونلرى غير مستحقينه ويررسه محذورلى اولور . ماده بين‌الوكلا تأمل اولونمليدر ، ديه بيان بيورولمشدى . علامت استقلال اوله‌جق اولان نشان احداثى محذورينه نظراً احتمال آخر معرض اهميتده دكلدر . زميننده مجلس وكلادن مضبطه تقديم اولندى . موجبنجه ارادهٔ سنيه صادر اولديغندن وپرنس دو باتمبرغ قپو كتخدالغنك تقرير رسميسيله لازم اولان عثمانى ومجيدى نشانلرينى طلب ايلديكندن اسم محللرى آچيق براتلر ايله كنديسنه كوندرلدى . خاطرده قالديغنه كوره صوكره‌ده بر يا ايكى دفعه نشانلر آلمشدى .

بوندن درت سنه اول ايسه پرنس فرديناند نشان احداثى مأذونيتى ويرلديكنى وكلاى دولت عليه و مأمورين عثمانيه‌يه خصوصاً ماكدونياده بولنان مأمورلريمزه ويرلمكده اولان نشانلر دلالتيله آكلادم . بلغارستان امارتندن سيويل مريت نشانه نائل اولانلرك برى سيروز بلغار مكتبى معلمى اولمسى و بو نشان اعلان رسميده « تاجلى » تعبيريله توصيف اولونمسى آيريجه شايان دقت حاللردندر . [اقدام غزته‌سى نومرو ١٨٦٠ تاريخ ٢ جماذى الاول ١٣١٧ ـ ٨ ايلول ١٨٩٩]

ينه وكالت رابعه زماننه تصادف ايدن بر ماده قونغو قونفرانسيدر . برلينده تجمع ايده‌جك قونفرانسه درجهٔ ثانيه و ثالثه‌ده اولان دولتلرى بيله پرنس بيسمارق دعوت ايتمشدى‌كه دول مجتمعه‌نك عددى خاطرده قالديغنه كوره اون يدى اون سكز ايدى . يالكز دولت عليه استثنا اولونمشدى . حالبوكه قونغو حكومت مستقله‌سى دائره‌سنك آفريقاى عثمانى ايله مناسباتندن طولايى الك بيوك علاقه‌دار دولت عثمانيه ايدى . دعوت اولونمديغمزدن طولايى برلين قابينه‌توسنه صورت

مؤثره‌ده شكايت ايتمشدم . او صره‌ده مابيندن بر تذكرۀ خصوصيه آلدم كه مألنده قونغو قونفرانسنده دولت عليه‌نك مقاسمه‌سی كبی تصورات مضره موضوع بحث ايديله‌جكی حقنده‌كی مستخبرات تذكير و بوكا دخولمزك درجۀ محاذيری اخطار بيوريليوردی .

موضوعی معين وبيوك كوچك بالجمله دولتلر مرخصلرندن مركب بر قونغره‌ده ممالك عثمانيه‌نك تقسيمی بحثلری چيقمسی احتمالی خاطر وخياله كلمز . فرض محال اوله‌رق بو احتمال تسليم اولونسه بيله ياپه‌جغمز شی موجوديتمز عليهنده دوران ايده‌جك افكار ونظرياته مدافعه‌در . قونغره‌يه اشتراك ايسه اعظم واسطۀ مدافعه در . ديه عرض وتأخر اراده اوزرينه بوعرضی تأكيد ايتدم . برلينده شكايتمز تكرار قيلندی . بر قاچ كون صوكره دولت عليه‌نك مدعويتنی مبين اولان آلمانيا سفارتی تقريرينی باش ترجمان موسيو تستا بكا كتيردی. بعدالقرائه خارجيه نظارتنه كوندرلمسنی رجا واو صره‌ده پرنس بيسمارق نامنه دولت‌عليه حقنده تأمين اولنان آثار مخالصتِه تشكر ايتدم . عهد قريبده آفريقای عثمانيه‌ده تماميت ملكيه‌مزه مخالف‌اوله‌رق وجوده كلن مقرراتكه معلومدر قونغره مجلس دوليسنه دولت عليه مرخصلری داخل اولديغی زمان تماميت ملكيه‌مزه مساعد صورتده اتخاذ ايدلمش اولان قرارلره استناداً باب عالی مقررات اخيره‌يی پروتستو ايتمش ايمش . بدايت مسئله‌ده مابينه يازيلان تذكرۀ جوابيه صورتی (٢٩) نومرولی ورقۀ متممه‌ده كوريلير .

معلومدركه تجارت معاهده‌لری تعديلاتی مملكتمزك اعظم منافع اقتصاديه‌سيدر . زمان وكالتمده موجود بولديغم معاهدات تجاريه ايكی قسمه منقسم ايدی . بر قسمی قابل فسخ ديكر قسمی قابل تعديل ايدی . برنجيسی انكلتره ، ايتاليا ، اسوچ نوروج ، اسپانيا ، آمريقا ، فلمنك ، بلچيقا ، دانيمارقه ايله منعقد ايدی . ايكنجی قسم كه قابل تعديل اولانلردر ، آوستريا ، آلمانيا ، فرانسه ، پورتكيز وزولورين حكومتلريله ايدی . هر يدی سنه‌ده بركره ايكی طرف معاهداتك كرك مفسوخيت كرك تعديلاتنی بر سنه اول يعنی آلتنجی سنه ختامنده يكديكره اخباره مجبور ايكن هر بری يدی سنه‌دن عبارت اولان اوچ دوره‌نك ايكيسی بزم طرفدن ايفای وظيفه اولونمقسزين يعنی قابل فسخ اولانلر ايچون مفسوخيت وقابل تعديل اولانلر ايچون تعديلات برر سنه اول طلب ايدلمكسزين كچوب

کیتمشـدر . دورهٔ ثالثه زماننه تصادف ایتدیکندن کرك طلب مفسوخیت کرك طلب تعدیلات وظیفه‌لرینی بر سنه مقدم ادا ایلدم . اك صوکره‌یه قاله‌جق معاهده‌نك زمان انفساخی ۱۸۸٤ سنه‌سی حزیرانك دردنجی کونی ایدی . خاطراتمی قرائت ایدنلر آتی الذکر استطراده امالهٔ نظر ایلسونلر . ۱۸۸٤ حزیرانی که اك صوك زمان فسخدر . اوزماندن مخطره‌نك تاریخ تحریرینه قدر اون درت سنه کچمش حالا معاهدات تبدیل اولنه‌مامشدر . یالکز بندن صوکره ۱۸۹۰ده آلمانیا ایله یکرمی بر سنه مدتله یکی بر تجارت معاهده‌سی عقد وتعاطی اولونمشدر . بو حالده عموم معاهده‌لرك دخی مدتی یکرمی برسنه اولمق لازم کله‌جکندن بشقه بردولت ایچون بر عوض و منفعته مقابل ویریله‌جك مساعده بلا عوض دیکر دولتلره ویرلمیه‌جکی حقنده زمان مأموریتمده وضع وتکلیف اولنان شرط اساسی‌یی مذاکره‌یه انفصالمدن صوکره دوام اولونمامشدر. اسلاف زمانلرنده ایسه کندیلریله معاهده عقد اولنه‌جق دولتلره بوشرط قبول ایتدیرلمامش اولدیغندن شمدی‌هانکی دولتله معاهده یاپیله‌جق اولسه او دولت اك زیاده مظهر امتیاز اولان دولتلره وآنلرك تبعه‌سی تجارت وسیر سفائننه ویریلن مساعداتدن استفاده قاعدهٔ مطلقه‌سنی سند اتخاذ ایدرك امتیازات واقعه‌یه اشتراك ایلیه‌جکدر . بوحالده مأموریتم اثناسنده بو خصوص اهم ایچون صرف ایدیلن بونجه مساعی که درجاتی ایضاحات آتیه‌دن معلوم اولور کاملاً ضایع وهدر اولمشدر . کلهلم معاهده‌لرك جزؤ متممی اولان تعرفه‌لره بونلرك ده معاهده مرعی الاجرا اولدیغی کوندن اعتباراً یدی سنه مدتله جاری اولمسی مقتضای عهددر . طرفین معاهدیندن هربرینك یدی سنه مدت منقضی اولمازدن بر سنه مقدم تعرفه‌یی رؤیت ایتدیرمکه وتعدیلنی طلب ایتمکه استحقاقی واردر . اکر برنجی سنه‌نك ختامندن اعتباراً طرفیندن بری اشبو رخصت بالقوه‌یی فعله کتیرمزسه تعرفه دیکر بر یدی سنه دها مرعی الاجرا طوتولمق لازم کلیر . برنجی ایکنجی یدی سنه‌لرده تعرفه‌لر ایچون تعدیلات طلبی وظیفه‌سی دخی هر نصلسه باب عالیجه مهمل قالمش برده وقتیله عهد وتعرفه‌لرك دورلری هر یدی سنه‌ده بر تاریخه تصادف ایده‌جك صورتده یاپیلمدیغی ایچون بعض معاهده‌لرك اوچنجی یدی سنه‌سی تعرفه‌لردن مقدم حلول ایتمش بعضلرنده عکس حال واقع اولمش ایدی . عهدلرك وقت مفسوخیتنی بکله‌مك مجبوریتی آرایه کیر-دیکی ایچون تعرفه‌لر منفسخ اولدیغی ۱۸۸۲ سنه‌سی مارتنك اون بری تاریخلی نوطه

ايله اعلان ايتديردم . يوزده سكز رسم ادخالات يوزده يكرمی‌يه ابلاغ اولنمق شرطيله‌ده دولتلر تجديد معاهداته دعوت اولنديلر .

يوقاريده ذكر اولنان دولتلر آراسنده اسمی گچمين روسيه دولتيله منعقد تجارت معاهده‌سی ايسه سنهٔ مذكوره مارتنك اون ايكيسنده منقضی اولديغندن اعلان مفسوخيتنه حاجت قالمامشدر .

بناءً عليه اول باول روسيه ايله تجديد معاهده‌يه شروع اولنمق ايجاب ايتدی . بونك ايچون پترسبورغدن برمأمورده كلدی . دولت مشاراليها ايله تجارت معاهده‌سی و تعرفه‌سی اساس جديده كوره قرارلشديرلدی . بونده انحصارات ايچون بر فقره واردركه عموميت مسئله‌يه تعلق ايتمز . روسيه مرخصلری معاهده ايله متفرعاتنی امضا ايلديلر . لكن موقع اجرايه قونولسی ايچون ديكر دولتلرك معاهده‌لری نتيجه‌سنه انتظار ضروری ايدی . عهود قديمه ايله تعرفه‌لرك مفسوخيتندن صوكره رسومات امانتنده منعقد قوميسيون موقتاً اسكی تعرفه‌لره تطبيقاً رسوم اخذينی باب عاليدن استيذان ايلدی . حال بوكه تكاليفمزك دول مشاراليهم طرفندن قبولی و عهدلرك تجددی تأخر ايده‌جك اولور ايسه (نته‌كيم تأخر ايتمشدر) مفسوخ عد اولنان تعرفه‌لر احكامی تمديد اولونسون دنيلميه‌جكندن امين دكلدم . بويله‌لكله وموقت نام و اعتبارينك تسلسليله عهود قديمه بر خيلی زمانلر دها دوام ايتميه‌جكی مشكوك ايدی . اونك ايچون يكی عهدلر ياپيلنجه‌يه قدر رايج اوزرندن رسم آلنمسنی تنسيب ايلدم . رسومات امانتی ايسه عهود جديده‌نك تنظيمنه قدر قديم تعريفه‌لر موقتاً مرعی اولمق حقنده‌كی تكليفنی اونوته‌رق ينه امانتده مجتمع قوميسيون ديكر بر مضبطه‌سنده موقتاً يوزده سكز رسم آلنيرسه اسكی معاهده‌لرك دوامنی انتاج ايدر بوحالده منافع خزينه وتجاريه وقايه ايدلمامش اولور ، ديدی‌كه ملاحظهٔ سابقه‌سنی بالذات جرح ايلشدر .

شو فقرهٔ اخيره‌يی بياندن مقصدم رسومات امانتی مادام‌كه بر مديريت عموميه‌در سائر حكومتلرده مرعی قاعده‌يه رعايت اولونسه مدير عمومی‌يی وكلادن مرجع طبيعيسی اولان ذات يعنی ماليه وكيلی [بزم اصطلاحمزه كوره ماليه ناظری] انتخاب ايلر . ماليه وكيلی ايسه كرك مدير عموميلری انتخابده كرك هيئت وكلا ايچنده مشروطيت لوازمندن اولان مسئوليت منفرده‌ده ومجتمعه اصولنی اساس اتخاذ ايده‌جكندن مسئوليتدن تخليص نفس ايچون دقت وبصيرتله حركت ايدر .

بزده امر بویله اولمادیغندن اکر دوائره باب عالی‌ده نظارت وایشلرینك صورت جریاننه دقت ایلمیه‌جك اولورسه عظیم خطا وضررلر وقوعه کله‌جکنه بر دلیل مادی دها علاوه ایتمکدر . الحاصل اهمیتلی بر دائره‌نك رأس اداره‌سنده بولنان ذات طرفندن بر وقت ویریلن رأی بشقه وبر زمان صوکره‌ده بشقه ایدی . ایکنجی رأی برنجینك ضد تامی ایدی . بو ذات بو رأیلری ویررکن منفعت دولت هانکیسنده اولدیغنه اعمال افکار ایتمه‌مش اوملی‌که علی‌العمیا بربرینی ناقض تکلیفلرده بولونمشدر . چونکه قاعدهٔ مشروطیته مطابق قاعدهٔ مسئولیت یوقدر . اولمایجه مسئولیت عادیه احتمالی اولسه بیله بونك حکمسز قاله‌جغی احتمالی غالب بولوندیغندن حکم زمان نه‌یی ایجاب ایدییورسه آکا کوره حرکتدن احتراز اولونمامقده‌در .

کلهلم مفسوخیت اعلانندن صوکره‌کی احواله ، آلمانیا دولتی معاهده وتعرفه عقدنده مشکلات ایقاعنه باشلامشدی . پرنس بیسمارق تجارت نظارتنی دخی عهده‌سنده جمع ایتمش اولدیغندن تجارت معاهداتنی آلمانیا تجارتی نقطهٔ نظرندن بالذات تدقیق ایدییوردی . دولت مشار الیها : « تعرفه‌یی منفرداً فسخه باب عالینك صلاحیتی یوقدر . بونده اتحاد طرفین شرطدر . » دیدی . سفیر ایله اولان بر مکالمه‌مده : تعرفه‌نك فسخنده اتفاق طرفینك لزومنه دلالت ایدر عبارهٔ عهدیه مفقوددر . عکسنه دائر ایسه صراحت واردر . » جوابنی ویردم . دولت مشار الیها بالآخره مخالفتنی ترك ایتدی . آلمانیا ادخالاتندن دخی رایج اوزرندن رسم استیفاسنه باشلاندی . لکن سفارت یکی تعرفه یاپیلمق ایچون شمدی‌یه قدر جاری اولان مختلف تعرفه‌لردن هانکیسنی تجارتنه فائده‌لی کوررسه آنی ترجیح وانتخاب ایدوب ایده‌میه‌جکنی دولت متبوعه‌سنك تعلیماتیله باتقریر سؤال ایتمشدی . مفسوخ تعرفه‌لردن برینی کندی تجارتنه دها فائده‌لی بولمسندن طولایی آنی هیئت عمومیه‌سیله قبول ایتمك ایچون بر دولته حق ترجیح ویرمك اساساً جائز اولمادقدن بشقه عموم دولتلر بوندن استفاده ایده‌جکلردی . او حالده مدتلری ختام بولان تعرفه‌لرکه مفسوخیتلرینی اعلان ایتمشدك شو حق ترجیحی قبول سببیله آنلر باقی اوله‌جق وبزم مفسوخیت اعلانی کأن لم یکن حکمنه کیره‌جك ایدی . واقعا ظاهراً قدیم تعرفه‌لر حکمدن ساقط اوله‌جقدیسه‌ده بونلر بزم ضررمزه ودیکر دولتلرك لهنه کأن لم یکن اوله‌جقلردی . زیرا تعرفه‌سی

مفسوخ اولان دولت دیگر مفسوخ اولان تعرفه‌لردن هانگیسی دها آز رسومی حاوی‌ایسه آنی انتخاب ایله یکی تعرفه مقامنده بزه ارائه ایده‌جك ایدی . بوحالدن فضله آلمانیا سفارتی ویردیکی تقریرده بر شرط ایله تعدیل رسومه موافقتنی بیان ایلدی . بوشرط یکون ضمائم یوزده سکز رسم قدیمی کچمه‌مش ایدی . او ایسه اشیادن بعضیسنك رسمنی تزیید بعضیسنی تنزیل ایله رسمك یکونی ینه اولکی راده‌ده براقق دیمك ایدی‌که استهلاکاتی آز اولان زینت اشیاسی و امثالی شیلرده رسم آرتوب کثیرالاستهلاك بولنان واحتیاجات ضروریه‌دن اولان اشیانك رسمی اولکندن زیاده تناقص ایده‌جکدی . چونکه مفرداتنده یوزده یکرمی رسم قبول ایتمك وعموم ادخالاتك یکون رسومنده ینه یوزده سکزی تجاوز ایتمامك بشقه بر طریق ایله حاصل اوله‌ماز ایدی‌که تعبیر جائز ایسه « اسکی طاس اسکی حمام » ضرب مثلمز بو قضیه‌نك محل صرفی اولوردی . دول سائره‌یه دخی نمونهٔ امتثال اولان شو حرکتدن طولایی باب عالی برلین قابینه‌توسنه وبورادە آلمانیا سفارتنه شکایت ایلدی . سفیرله ملاقاتمك برنده ممالك عثمانیه‌ده آلمانیا تجارتنی ترویج ایچون سلطنت سنیه‌نك مساعداتی آرتدقجه ضررمز چوغالیور . فقره‌سنی کندیسنك ایلیشمیه‌جکی بر صورتده ایراد ایلدم . بر قاچ کون صوکره سفارتك پرنس بیسمارق نامنه طرفمه تبلیغات مساعده‌کارانه‌سی وقوع بولدی‌که تبلیغه واسطه اولان باش ترجمان دائرهٔ صدارته کلدکده ایلچیلردن بری یانمده دیکر بعض سفرا انتظار صالوننده اولدقلرندن کندی نوبت ملاقاتی اوزایه‌جغی ایچون ترجمان مومیٰ‌الیه صورتی آتیده محرر ورقه‌یی بکا ارسال ایتمشدی . ورقهٔ مذکوره نزدمده‌در .

Le 31 Mai 1883.

Altesse,

Nous avons reçu un télégramme du Prince Bismarck qui nous charge de déclarer à Votre Altesse qu'il n'avait nullement l'intention d'exercer une pression sur la Sublime porte dans la question des tarifs parcequ'il ne voulait pas créer des embarras à Votre Altesse.

Le prince réitère ses remerciments à Votre Altesse et ajoute qu'il constate avec une vive satisfaction que Votre Altesse désire s'entendre avec nous amicalement sur les nouveaux tarifs.

J'ai l'honneur d'être de Votre Altesse le très humble serviteur.

(Signé) TESTA

پرنس بیسمارق مطلبمزه موافقت ایتدکدن صوکره آوستریا دولتی بر طرفدن تزیید رسوم اساسنی قبول دیکر طرفدن رسوم جدیده‌نك یکونی رسوم قدیمه‌نك یکوننی تجاوز ایتمه‌مسی شرطنی درمیان ایتدی . تعبیر آخرله آلمانیانك براقدیغی خط حرکتی احیا و تقلید ایلدی . فقط آوستریا مجارستان تجارتنه رایجه کوره رسم ویرمك الویردیکنـدن آلمانیانك اولجه یاپدیغی کبی فسخ تعرفه‌یه اعتراض اولونمامش بالعکس بونده مفسوخیت قبول اولونمش ایدی . دولت مشار الیها سفارتنه یازدیردیغم تقریر جوابی‌یه شونی علاوه ایتدیردم‌که « مادام اولکی عهد وتعرفه منسوخدر عهد جدید عقد اولونجیه قدر ایسترسه اسکی تعرفه‌یه ایسترسه رایجه کوره رسم اخذنده دولت علیه‌نك حق اختیاری وار. اکر آوستریا یوزده یکرمی رسم ویرمك اساسنی بلا شرط قبول ایتمزسه آوستریا مجارستان تجارتندن اسکی تعرفه موجبنجه رسم اخذنی ترجیح ایده‌جکز . آوستریا وضع ایتدیکی شرطی بونك اوزرینه کیری آلدی . انکلتره ودیکر دولتلرله ذاتاً ائتلاف ایتمك اوزره ایدك . نتیجهٔ عمومیه اوله‌رق یکی معاهده‌لرك مثلا ایکیشر اوچر سنه کبی قیصه مدتله عقد اولونمسنی تکلیف ایلدك . بعض دولتلر مخالفت ایتدیلرسه‌ده او ایامده آلمانیا وفرانسه دولتلری یونان دولتیله ایکیشر سنه مدتله معاهدهٔ تجاریه عقد ایلمش اولدقلرندن یونانیلره ایدیلن معامله‌یی بزه دریغ ایتملرینه اعتراض حتی آتنه‌دن او معاهده‌نك بر نسخه‌سنی کتیرده‌رك معترض طرفلره ارائه ایتدیردم . نهایت آتی الذکر مقاولهٔ ابتدائیه لایحه‌سنی قلمه آلوب مجلس وکلاده اوقودم . بولایحه‌یی رفقام دخی قبول ایلدکلرندن سفارتلرله اول باول آکا تطبیقاً مقاوله‌لر تنظیم وتعاطیسی ایچون بالاستیذان خارجیه نظارتنه مأذونیت ویرلدی ، وبالذات قلمه آلدیغم معاهده لایحه‌سی خارجیه ناظری عارفی پاشایه باتذکره کوندرلدی .

صورت لایحه :

دولت علیه خارجیه ناظری ابهتلو دولتلو پاشا حضرتلری ایله . . . دولتنك درسعادت سفیری حکومت متبوعه‌لرندن حائز اولدقلری مأذونیته مبنی مواد آتی الذکره قرار ویرمشلردر .

برنجی ماده — دولت علیه ایله . . . . دولتی بیننده منعقد اولوب . . . .

تاریخنده مدتی انقضا ایتمکله مفسوخ اولان تجارت معاهده‌سنك . . . . تاریخنه قدر موقتاً دوام ایتمسنه قرار ویرلمشدر تاریخ مذکوره‌قدر شاید یکی تجارت معاهده‌سی عقد اولونه‌مش بولنورسه طرفینك مناسبات تجاریه‌سی بر معاهدهٔ جدیده ایله تعیین اولونجیه قدر ادخالات واخراجات رسومنك مقدارنده آرتق دولت علیه‌نك سربستیٔ حرکتنی محافظه ایتمسنه هیچ بر سببله ایقاع موانع اولنه‌میه‌جقدر .

ایکنجی ماده — باب عالینك دولت متحابه سفراسنه تکلیف ایلدیکی اساسلره توفیقاً دولت علیه ایله دولت مشار الیها بیننده یکی بر تجارت معاهده‌سی عقد اولنه‌جقدر اشبو معاهدهٔ جدیده ایله آکا مربوط اوله‌جق تعرفه‌نك ختام مدتنه قدر احکامنه هیچ بر صورتله حلل کتیرلمیوب فقط معاهدهٔ جدیده‌نك عقدندن تاریخ ختامنه قدر اولان مدت ظرفنده دولت علیه طرفندن دیکر بر دولتك تبعه‌سنه وتجارت وسیر سفائننه بر شرط مخصوص مقابلنده اولمقسزین مساعدهٔ زائده وقوع بوله‌جق اولورسه او مساعده دولت مشار الیهانك تبعه‌سی وسیر سفائنی حقنده دخی دریغ اولونمیه‌جقدر . بناءً علیه دولت علیه ایله دولت مشار الیها بیننده عقد اولنه‌جق تجارت معاهده‌سنه بوندن مقدم بر دولتك تبعه‌سی ایله سیر سفائننه ویرلمش اولان امتیازات وآندن منبعث احوال اساس اوله‌میوب یوقاریده بیان اولوندیغی اوزره بوندن صوکره بر شرط وعوض تحتنده اولمیه‌رق بر اوچنجی دولت ایچون زائد بر مساعده واقع اوله‌جق اولورسه آنجق او مساعده دولت مشار الیها تبعه‌سنه دخی تأمین قیلنه‌جقدر .

٢٧ تشرین ثانی سنه ٢٩٩

ایشته دولت علیه ایله دول سائره بیننده تجارت معاهده و تعرفه‌لرینك تاریخ مجملی و زمان وکالتمده تجدید عهوذ حقنده‌کی تشبثاتك درجاتی بوندن عبارتدر . انفصالمدن صوکره بو ایشه آرتین پاشا ایله بدروس افندی مأمور اولدقلری ومابین دخی استحصال نتایجه نظارت ایتمکده بولوندیغی ایشیدلدی ایسه‌ده اووقتدن شمدی‌یه قدر که اون درت اون بش سنه‌در تجارت معاهده‌لرینك تجدیدینه موفقیت حاصل اوله‌مامسنك اسبابی بیلنه‌میور . ممالك عثمانیه‌ده مقیم اجنبیلردن داخلی تجارت و صنایعله مشغول اولانلر برکونا رسم وویرکی ایله مکلف دکلدرلر. عبارهٔ اخری

ایله ادخالات رسمنی ویردکدن صوکره فوائد داخلیهٔ تجاریه‌نك هر نوعنی مجاناً استحصال ایدرلر. اجانبك بوخصوصده یرلیلردن فرق وامتیازلری بولونمسی خزینهٔ دولته مضر اولدیغی کبی حقوق اداره جهتلرنجه دخی مملکتی بالطبع اضرار ایلمکده‌در . بو جهتله تبعهٔ اجنبیه‌دن پاتنت ویرکیسی اخذینی تنظیماتدن بری دولت تصور ایدییور. بو امری فعله کتیرمك ایچون دولتلر نزدنده وقت وقت تشبثاتده بولنلمش و مختلف نظامات لایحه‌لری تنظیم ایدلمشدر. حتی سکسان سکز تاریخنده بن‌ده بر پاتنت قومیسیونی اعضاالغنده بولونمشدم . بو قومیسیون اولکی لایحه‌لره نسبتله دها مکمل صاییلیر بر پاتنت نظامی لایحه‌سی قلمه آلمشدی . لکن ایش نظام یاپمقده دکل نظامی موقع اجرایه قویه‌بیلمکده ایدی . یعنی اولجه دولتلردن موافقت قطعیه استحصال ایدوب‌ده آکا کوره وضع و انفاذ نظام لازمکلیوردی . دفعهٔ رابعه وکالتمده اجنبیلردن پاتنت رسمی اخذینی التزام ایتدم . عموم سفارتلر وکیللرندن مرکب بر قومیسیون تشکیل ایتدیرلدی . باب عالی مأموریله بونلر آراسنده بر قاچ آی مذاکرات جریان ایتمش ایدی .

اول امرده پاتنت ویرکیسینك نسبت ومقادیر عمومیه‌سی ، ثانیاً رسمله مکلف اوله‌جق اجانبك صنوفی تشکیل وهر صنفه مرتب ویرکینك مقداری تعیین اولوندی. بین الاعضا بر چوق اختلافات حدوثیله مخالفت ایدنلر اقناع اولوندقدن ومخالفلرك منسوب اولدقلری سفارتلر نزدنده باب عالیدن انواع تشبثات وبعض سفرا ایله بالذات مکالمات اجراسندن صوکره اتفاق حصول بولمشدی . افکار مختلفه نقطهٔ واحدهٔ مطلوبه‌یه جمع اولوندقدن صوکره مصلحت وسائط اجرائیه‌یی تأسیسده قالدی . سفرا بو صره‌ده بعض بیاناتده بولوندیلرکه خلاصه‌سی شودر :

دولت علیه شمدی‌یه قدر اجنبیلردن یالکز کمرك رسمی آلوب تجارت داخلیه‌ده کندیلرینی حر براقمش اولدیغی حالده اجنبیلر بوندن بویله بر تکلیف مخصوص یعنی پاتنت رسمی ایله مکلف اوله‌جقلر . بو کیفیت برحال مطلقدن بر حال مقیده انتقال دیمك اولدیغندن بداتی مکلف اولانلره کوچ کله‌بیلیر . قبول اولنان نظامات اقتضاسنجه مأمورین محلیه تجارتکاهلره کیره‌رك مکلفینی عند الایجاب ایفای تکلیفه دعوت ایده‌جکلردرکه نفوذ وصلاحیتلرینی سوء استعمال ایلیه‌جك اولورلرسه بوندن دخی قاریشقلقلر وقوعه کله‌بیلیر . خصوصاً مأمورین محلیه ایچنده بو ایش ایچون ارباب اختصاص دخی موجود دکلدر. بناءً علیه تأسیس مصلحته یعنی

مكلفين اداى وظائفه وحكومت ايفاى وظيفه ايله برابر استيفاى حقه آليشنجيه قدر پاتنت اداره‌سی دولتله اجنبی مأمورلردن مركب براداره وساطتيله ايفاى مأموريت ايتمليدر . ادارهٔ مشتركه‌يه متعلق تكليفی رد ايتدم . فقط سفرانك تمهيد ايلدكلرى مطالعات نفس‌الامره موافق ايدى . اونلره دائر تأمينات ماديه ويرمه‌مك نه طوغرو نه‌ده منفعت دولته موافق اولوردى . بو تكليفه مقابل ديكر صورت درميان ايلدم . اوده تشكل ايده‌جك اداره‌يه ايكى اجنبی آلنمسی وبونلر بلچيقا كبى درجهٔ ثانيه‌ده اولان آوروپا دولتلرينك ماليه ايشلرنده متخصص آدملرندن اولمسی فقط مأموريتلری صرف عثمانلی مأموری ماهيتنی حائز بولونمسی ايدی . پاتنت معاملاتنك مرجعنه كلنجه زمان وكالتمده دفترخانه نظارتنك وظائفی توسيع ايله فرانسه‌نك (بلا واسطه تكاليف) مديريتی كبى بر اداره حالنه ايصال وعنوانی ويركی امانتنه تحويل اولونمشدی . (انفصالمدن صوكره ويركی‌يه متعلق وظائف ماليه نظارتنده كوچك بر مأمور النه براقيله‌رق دفتر خانه اسكی وظيفه‌سی درجه‌سنده قالمش فقط اعصار سابقه‌ده‌كی وظائف عاليه‌سنه نسبتله موضوع اولان دفتر خاقانی نظارتی عنوانی اعاده قيلنمشدر) ايشته او ايامده ويركی امينی عالی پاشا زاده علی فوأد بك افندی ايدی‌كه عموم ولاياتده ويركيلرك تحصيل واستيفاسی غايت منتظم بر صورتده جريان ايدردی . ولايت ، لوا مركزی شويله طورسون قضالرك بيله كونی كونه تحصيلات وبقاياسی تلغراف واسطه‌سيله كلن جداول منتظمه‌دن مركزجه معلوم اولوردی . مال مأمورلری وصندوق امينلری ذمتلرنده دخی آقچه قالمازدی . چونكه علی فوأد بك ويركی امانتنی دكل رياست وكلايی كمال متانتله اداره ايده‌جك بر مأمور ذو اقتدار ايدی . پاتنت اداره‌سنك مرجعی ويركی اماتی اوله‌جغندن مشاراليهك حسن ادارهٔ مصلحته موفق اوله‌جغنه شبهم يوق ايسه‌ده ذات ايله قائم اولان امورك نتايجی معلوم اولديغندن پاتنت رسومنك اداره‌سی پای تختده وولاياتده هر زمان صورت منتظمه‌ده جريان ايتمك ايچون اجنبيلردن متخصص ومقتدر ذوات بولونديرلمسنه دولتجه دخی لزوم حقيقی واردی . نهايت سفيرلر دولت متبوعه‌لريله بالمخابره مسائل شرقيه ايله مناسبتلری اوليان دولتلردن ايكی متفنن مأمورك ادارهٔ مذكوره‌يه ادخالی و مأموريتلری ماهيت اجنبيه‌يی حائز اولمامسی حقنده‌كی تكليفمزی رسماً ومتحداً قبول ايلديلر . بناءً عليه نظامنامه لايحه‌سی وپاتنت رسومی جدوللری مجلس وكلادن با مضبطه تصديق عالی‌يه عرض اولوندی .

آما نجه نجه مصالح ملكيه‌ده اجراى نفوذ ايتمك طالعنى حائز اولان شهرامانتنى او وقتلرده مظهر پاشا اشغال ايديوردى . اجانبدن پاتنت رسمى آلنيرسه اصنافك ويردكارى يوميهٔ دكاكين‌ده او رسمه تحول ايدر دييه برعرض مخصوصده بولونمش ايمش . حالبوكه بو خصوصده شهرامينئك حسابى دولتك وخزينه‌نك حسابنه موافق دكلدى . آما امانتك افاده‌سنى مؤتمن كورمك اعتباريله حساب وقياس اصلى يا كاش ايدى . زيرا يوميهٔ دكاكين يوزندن قازانيلان فوائد ماليه كلياً ضايع اولسه ايدى يالكز اجنبيلرك اقامتكاه وتجارتكاهلرينه مأمورين حكومتك بلا واسطه دخول ايتملرى ودفاتر تجاريه‌لرينى تفتيش ايلملرى كبى معاملات اجنبيلرى يرليلردن مستثنا وممتاز كوسترن وتأثيرات متنوعهٔ مضره‌سى تعريف ايسته‌مين حاللره نهايت ويره‌جكى ايچون او ضياع مالينك فرسخ فرسخ فوقنده بر فائدهٔ سياسيه ايدى . اجانبى اهل بلد كبى تكاليفله مكلف ايتمك حقوقجه، ادارهٔ ملكيه‌جه، ضابطه‌جه الحاصل هرشيئجه عادتا برمظفريت ايدى . لكن نظامنامه‌نك موقع اجرايه وضعنه مأذونيت آلنه‌مادى. شمدى ايسه حقمزده آوروپانك نظرياتى دكيشمش كبى كورولمكده اولديغندن او وقت قرارلشان پاتنت نظامنك اجراسنى دولت ايسته‌سه دولتلر بوكا موافقت ايتمزلر ظن ايدرم .

وكالت رابعه‌مك اواخرينده طوغرى باب عالى ايله صحيه مجلسى اركان اجنبيه‌سى بيننده بر اختلاف حادث اولدى . مخالف طرفه سفارتلر مظاهرت وقرارلرينى باب عاليه تبليغ ايچون ايلچيلر برقاچ دفعه قونفرانس حالنده اجتماع ايتديلر . ذات شاهانه اجتماع سفرايى ديكر بر مقصده حمل ايدرك ترك اختلافى اراده بيورديلر . آما بو صورت حقوق مملكت نقطهٔ نظرندن قابل دكلدى . مجلس صحى كندى تشكلاتنه معاهدهٔ بين المللى ماهيتى ويردكدن بشقه اعضاى اجنبيه‌ده اكثريت وطرف دولتدن منصوب اعضا عددنده قلت شرطدر ديوردى . ادعا اولنان شرط فعلاً جارى ايدى . اعضاى اجنبيه‌نك اكثرى ترجمانلر اولوب بونلر صاحب رأى صفتيله مجلسده حاضر واكثريت صورت دائمه ومطلقه‌ده اوله‌رق اجنبيلر طرفنده واقع ايدى . زيرا درت عثمانلى اعضايه بدل اون درت اجنبى اعضا وار ايدى . حالبوكه استناد ايتديكى معاهده بو دعوالرى نقض ايد- يوردى . كريدى زاده ولى پاشانك پارس سفارتنده حكومت سنيه ايله فرانسه وشمدى مقامنه ايتاليا قائم اولان ساردنيا دولتلرى بيننده ادارهٔ صحيه‌مز ايچون

١٠

بر مقاوله عقد اولونمش فقط حکمداران آراسنده تصديق وتعاطيسى اجرا اولونما-
مشـدى . احکامى ايسه مدعيلرك دکل بزم استحقاقمزى مصدقدر. زيرا بو مقاوله
اجنبى اعضا مشـاور صفتنده بولنه‌جقلرينى ورأى قطعى حکومت محليه‌نك تعيين
ايتـديکى اعضايه عائد اوله‌جغنى مبين ايدى . اعضـاى اجنبيه‌نك عددى مقاوله
حکمنجه يرلى اعضـا عددندن آز اوله‌جقدى . ايشـته مجلسك ماهيت خارجيهٔ
تشکيله‌سى بويله اولديغى کبى بعض اعضاسى وظيفهٔ مأموريتلرينى حسن استعمال
ايتمدکلرينه قائل اولمق لازم کليوردى . چونکه عينى اشيايى حامل عينى مواددن
وارد سفائننك بعضلرى قولرا زماننده اوزون و بعضيلرى منافع شخصيه توسطيله
آزمدتلرله اصول تحفظه تابع طوتولدقلرينى ايچلرندن بعضيلرى خبر ويريورلردى.
برده بوقاريده بيان‌اولنان مقاوله‌ده اعضاى مشاوره طبيب اولمق شرط ايدلمشدى‌که
مقتضاى طبيعيـى‌ده بوايدى . حالبوکه اجنبى اعضـا حتى دولتك انتخـاب ايلديکى
اعضا ايچنده طبابته اصلا نسبتى‌اولميانلر بولونيوردى‌که اليوم دخى‌بوحال‌موجوددر.

ايشـته شو احوال غير مناسـبه بر طرف اولسـون مقررات صحيه قواعد
حفظ صحت و طبـابت نقطهٔ نظرندن تعميق مذاکرات ايدلدکدن صـوکره اتخـاذ
اولونسون . اکثريت آرا صاحب مملکت اولان طرفده قالسون ايچون مجلس صحيه‌يه
عثمانلى طبيبلرندن اون قدر اعضا تعيين و علاوه ايتدم . صحيه مجلسى او زمانه قدر
کندى نظاماتنى کنديـى ياپمق و طوغريدن طوغرى‌يه موقع اجرايه وضع ايتمك
اسـتحقاقنده بولونديغنى ادعا و بونى‌ده فعلاً اجرا ايدردى . حالبوکه بو دعـوى
و معـامله قوهٔ قانونيهٔ مملکته اشـتراکده دکل عادتا او قوتى اغتصـاب ايدى .
نظامات قديمهٔ صحيه‌نك ايسه بر چوق نقيصه‌لرى واردى . نقايص مشهوده اصلاح
اولوندقدن صوکره نظامات جديده باب عالينك تصديقنه عرض ايتديرلدى . بين-
الوکلا رؤيتله موقع اجرايه قونولدى. نظامات مذکوره ايسـه ادارهٔ صحيـه ادارهٔ
عثمانيه و محليه اولمق اساسنه بنا قيلنمشدر . ناقص اولان تعرفه‌لر توسيع و مأ-
مورين و خدمهٔ صحيه‌يه مخصـوص بر تقاعد صنديغى تأسـيس اولوندى . کرك
تشکيلاتده کرك توسيع رسومده حاکم مملکت اولان دولتك استقلالى نا قابل رد
اولديغندن سفرا اعتراضات سابقه‌يى ابطال و تشکيلات جديده‌يى تصديق ايتديلر.
لکن زمان مأموريتمده اعضا صفتيله علاوه اولنان اطبادن اخيراً اسـتغنا حاصـل
ومأموريتلرى منفسخ اولمش اولملى‌که شمدى مجلس صحيه‌ده وجودلرى ايشيدلميور .

بوندن بر قاچ سنه اول استانبولده فازی نامنده بر فرانسز بولونیوردی . بو ذات خاندان سلطنت اعضاسندن بر پرنسسك زوجی یانه خواجه‌لقله کیرمش اوندن بشقه بر قاچ ترك وآرناووده ، بر قاچ رومه مقارن اولمش . استانبولدن عودتنی متعاقب پارسده بر کتاب نشر ایدر . مقارنت ایتدیکی منبعلرك تلقیناتنه مبنی اولملی که ترکلردن یالکز شیخ الاسلام جمال افندی‌یی وخریستیانلر ایچنده منفرداً قره طودوری علکساندر پاشایی بکنوب سائر رجال عثمانیه حقلرنده یازمادیغی تقبیحات قالمادیغی خاطرلرده اولسه کرکدر . بیچاره کامل پاشا ایله بنی‌ده سوء اداره‌نك واصول تجسسیه‌نك مساحلرندن کوسترمشدر . بو آدمك بزه عائد اقوالی شخصی ومشوقلری کبی حکمسز اولدیغندن موقع تشریحه چکمکه حاجت یوقدر .

فقط زمان صدارتمده حکومتله روم پطریقخانه‌سی بیننده صدور ایدن اختلافاتدن بو کتابده خاصةً بحث اولونمشدرکه حد ذاتنده بر مسئلهٔ مهمه اولدیغندن محتاج تشریحدر . جودت پاشا عدلیه ومذاهب ناظری ایکن نفقه ووصیت دعوالرنده احد طرفین پطریقخانه قرارینی قبول ایتمزسه بونلره محاکم عثمانیه‌ده باقیلمسی لزومنی یازار . شورای دولت نظامات موجوده ایله بالتطبیق نظارتك تکلیفی صواب اولدیغنه قرار ویرر . پطریق اوچنجی یواکیم افندی قرار مبحوثه شدیداً اعتراض ایتدی . تبلیغاتی نفقه ووصیت ایشلرینه مختص اولسه برشی دینلمزدی . لکن اعتراضاتنه اسنادات مالم تکن علاوه ایلشدی که اذهانه حیرت ویرر وردی تردد قبول ایتمز شیلردی . مشارالیه یواکیم افندی روم پطریقلکی امتیازاتنك قسم اعظمی عهد قریبده باب عالی طرفندن نزع اولوندیغنی و بونلر ایسه قسماً فاتح زماندن بری جاری قسماً قریم محاربه‌سندن صوکره یاپیلان پطریقخانه نظاماتیله معین وبین‌الطرفین بر مقاوله ماهیتنی حائز وفسخنده رضای طرفین لابد بولندیغنی ادعا وبونك ایچون پطریقلك براتنی آلمامقده اولدیغنی بیان ایتدی . برنجیسی‌که نقض امتیازات دعواسیدر ، مغایر نفس‌الامر ایدی . تعبیر جائز ایسه محض خلاف حقیقت ایدی . ایکنجیسی یعنی پطریق براتنی رد ایلدیکی طوغرو ایدی . چونکه خیرالدین پاشا صدارتنده ارمنی قتولك پطریقلکی براتنه بر فقره علاوه اولونمشدی‌که مألی پسقپوسلرك غیری رؤسای روحانیه جرائم ملکیه ایله اتهام اولندقده حکومتجه توقیف

واستنطاق اولونملرینی حاویدر . بونك روم پطریقی فرماننه ادخالنی دیوان قلمی تکلیف وپطریق رد ایلمشدی . لکن یواکیم افندی بو فقره‌نك ترکی مطلبنه دخی حصر دعوا ایلمدی . شورای دولتدن نفقه ووصیت دعوالرینه متعلق ویریلن قراری بهانه اتخاذ ایدرك ماببنده بولدیغی حامینك حمایاتنه وخارجده روم اعیانندن بعضلرینك وایچمزده دخی بر ایکی غرضکارك تشویقاتنه اغترار ایلیه‌رك مملکتك قوهٔ عدلیه‌سنه مشارکت ایتمك ایستدی‌که آکا دائر تکالیفی اساساً شو ایدی : « پاپاسلر ، کشیشلر ، قالیفوریالردن بری بر جنایتله اتهام اولوندقده استانبولده ایسه توقیفی پطریقخانه‌نك وطشره‌ده ایسه متره‌پولید و پسقپوسخانه‌لرك انضمام معلوماتیله طرف حکومتدن اجرا قلنه‌جق ایسه‌ده اثنای استنطاقده پطریقخانه و متره‌پولید-خانه‌ده توقیف ایتدیریله‌جکدر . مظنونك اثنای استنطاقنده آنك صفت روحانیه‌سنی عند الایجاب هانکی ریاست روحانیه نزع ایده‌جك ایسه آنك طرفندن وکالةً بر راهب حاضر بولندیریله‌جقدر . یاخود ینه اوسبب واومقصده مبنی تحقیقات اولیه مظنون علیهك منسوب اولدیغی ریاست روحانیه معرفتیله اجرا ایتدیریله‌جکدر . » کرك فاتح کرك اخلاف کرامی زمانلرنده بویله امتیازلر اولمدیغی بداهةً ثابتدر . امتیازات قدیمه‌یی تعریفاً پطریقك نقل ایتدیکی اصطلاحات اعصار متقدمه‌ده مستعمل تعبیراته وایسته‌نیلن تأسیسات ینه اعصار قدیمه‌نك مؤسساتنه موافق اولماسی بو بداهتی تأیید ایدر . قریم محاربه‌سندن صوکره یاپیلان نظاماتده ایسه محاکم نظامیه‌نك اقتدارینه پطریقخانه‌نك اشتراکی قبول اولونمامشدر . بوحقایق برقاچ دفعه مجلس وکلادن حضور شاهانه‌یه تفصیلاً عرض اولوندی . لکن مدعی وحامیلر بشقه صورتده تصویر حال ایدییور . باب عالیه نفس‌الامر ایله تألیفی قابل اولمیان اراده‌لر کلیوردی . بونك بر مثالی آشاغیلرده کوریلیر . پطریقخانه واقعا محور حرکتنه ابتدا وسعت ویرمش اولدیغندن بردن بره بونی تعطیل یاخود تحدید ایده‌مزدی . باب عالی‌یی الك زیاده موقع مشکله قویان شی‌ده دولتلردن بعضیلری و آوروپا مطبوعاتنك مهملری بو اختلافه توجیه انظار ایلمش اولملری ایدی . آوستریا خارجیه نظارتنده ایکن متوفی قونت قالنوکی پطریقخانه مسئله‌سندن طولایی بزه تهدید واخطارله ممزوج تبلیغلرده بولوندی . مرحوم سعدالله پاشا وساطتیله جوابلری ویرلدی . ظن ایدرم‌که اجوبه‌مز ناظر مشارالیهی اقناع ایلمشدی .

نقط ويانه قابينه‌سندن صكره تبليغات روسيه سفارتندن وقوع بولمغه باشلادى. معلومدركه قريم محاربه‌سى دخى روسيه دولتنك روم پطريقخانه‌سى امتيازاتنى تحت حمايه‌سنه آلمسى دعواسندن نشأت ايتمشدر . بو دفعه‌كى صحابت نتيجهٔ مماثله‌يى ويرمكه قابل دكلديسه‌ده دولت مشاراليهانك اخطارات حاضره‌سى ينه هر حالده اهميتى حائز ايدى . حقايق حالى روسيه سفيرى موسيو دونليدوفه ايضاح ايلدم . تبييناتم كنديسنه حسن تأثير ايلدى . مشاراليهك درايتى، اخلاق فاضله‌سى مجزومم ايدى . آنجق ارباب اغراض ستر حقيقتله موسيو دونليدوفك خلوص نيتندن استفاده‌يه چاليشه‌جقلرى محتمل ايدى . مشار اليه كنديسيله اولان مكالماتك برنده پطريقخانه‌يه كيده‌جكنى سويلديكندن هر درلو احتمالاته حائل اولمق مقصدى اوزرينه پطريقله واقع اوله‌جق مكالمه‌سنى و فكر ذاتيسنى بكا بر مكتوب خصوصى ايله يازمسنى من‌غير رسم رجا ايتدم . سفير مشاراليهدن‌ده كندى خطيله مسطور صورتى آتيده محرر مكتوب مخصوصى آلدم .

Péra, Le 30 Décembre, 1883/4
11 Janvier

Cher Altesse,

Voici comment j ai cru pourvoir exprimer verbalement hier mon impression sur la manière d'arriver à une entente entre la Porte et le Patriarcat au sujet de la rédaction des articles du Bérat sur lesquels il y a divergence d'opinions. Chaque fois qu'un Métropolitain devrait être arrêté, son arrestation aurait lieu par l'organe du Patriarche. L'arrestation des evêques se ferait par l'organe des métropolitains. Le jugement des Métropolitains, des Evêques et de leurs hommes, pour crimes ou délits, ne pourrait avoir lieu que par devant les tribunaux compétents de la capitale. Quant à l'arrestation et au jugement des membres du bas clergé qui seraient accusés de crimes ou délits, l'avis d'usage devrait en être donné au préalable par les autorités au chef spirituel de l'accusé, et si ce dernier était reconnu coupable d'un crime, il serait détenu dans les prisons de l'état, aprés avoir été cassé par le Patriarche.

L'article relatif au jugement des Métropolitains et des Evêques pour causes *Civiles* devrait rester tel qu'il se trouvait dans les Bérats du Patriarche Joachim II, c'est-à-dire que ces causes seraient jugées par les tribunaux compétents de la capitale.

En vous transmettant, Chère Altesse, conformément à votre désir, comme

une impression tout à fait personnelle, ce qui précède, je ne saurais ne pas faire mention de la nouvelle qui m'est parvenue ce matin, comme quoi le Patriarche aurait répondu hier au dernier Tezkéré de la Sublime Porte en maintenant la nécessité de sa démission aussi longtemps que le différend qui l'a motivée n'aura pas été réglé. J'aime à espérer que la Sublime Porte qui désire éviter que la crise ne devienne plus aigue, retardera sa décision au sujet de la démission de sa sainteté surtout s'il y a espoir de trouver une combinaison pour le Bérat, qui, tout en maintenant les droits du Gouvernement Ottoman soit satisfaisante pour le Patriarche. Cela ferait tomber les motifs de démissions qu'allègue Monseigneur Joachim, lequel, ayant reçu un Bérat qui maintient intactes les anciens privilèges, aurait pu reprendre ses fonctions.

Dans l'espoir de voir une pareille issue mettre bientôt fin à la difficulté pendante, je saisis cette occasion pour renouveler à Votre Altesse l'assurance de ma profonde estime et de ma haute considération.

(Signé) NÉLIDOW

اعتراضات غير محققه‌نك دفعنده ويكيدن ايسته‌نيلان مساعداتك ردنده تقويهٔ ثباتم بو مكتوبدن صوكره‌يه مصادفدر . مطالب مبحوثه‌نك ردى ايچون مجلس وكلادن صورت قطعيه‌ده بر مضبطه عرض اولندى . تا بدايت امرده يواكيم افندى طرفندن بر استعفانامه ومتروپوليدان وجماعت معتبران طرفلرندن ايسه استعفانك قبول اولونمه‌مسى ايچون مضبطه‌لر كلديكندن بو مضبطه‌لرك مدلولى اسعاف اولوندى ايسه‌ده اخيراً كوريلن احوالدن طولايى استعفايه اعتبار لازم كلمشدى كه بونك قبولى وقائممقام انتخابى‌ده مضبطه‌يه درج اولونمشدى . لكن كلن اراده قبول استعفاده تردد حالينى ويواكيم افندى سلفنه ويرلمش اولان براتك عينى مشار اليه‌ده ويريليرسه آنكله اكتفا ايده‌جكنى حاوى ايدى . سلفنه ويريلن فرمانله قناعت سوزى ظاهراً خفيف ايسه‌ده قريب اولان ايضاحدن آكلاشيليركه معناً مهم ايدى . اراده‌يى متعاقب يواكيم افندى نزدمه كلمش اولديغندن كنديسنه سلفنه‌مى يوقسه سلفنك سلفنه‌مى ويريلن براتك عينى طلب ايتديكنده ترددمى سويلدم . بو سلفنك سلفنه‌مى سوزى معنالى اولديغندن ايضاح ايده‌يم : عالى پاشا مرحوم پارس قونغره‌سندن استانبوله عودتى عقبنده پطريقلك مقامنه كچن ذاته برات ويريليركن پطريقلك براتنك شروط قديمه‌سندن پك چوق فقره‌لرى كندى قلميله محو وتصحيح ايتمشدركه مصحح ، براتك حكمى اوچنجى يواكيم افنديك

سلفنك سلفى زماننه قدر جارى اولمشدى . عالى پاشانك قلميله مصحح مسوده ديوان قلمنده محفوظ اولديغندن صورتى مجلس وكلادن با مضبطه حضور عاليه عرض اولونمشدى . اون بش سنه صوكره محمود نديم پاشا صدارته كلنجه پطريقخانه‌دن ياپيلوب ويريلن مسوده‌يه تطبيقاً اسطار اولنان فرمانه پطريقخانه‌نك مطالب اخيره‌سندن بعضيلرينه موافق اولان فقره‌لر (محاكم نظاميه‌نك حقوقنه اشتراك فقره‌سى ينه خارجدر) قونيلير كه او زمان پطريق اوچنجى يوا كيمك سلفيدر . ايشته سلفى براتنه مماثل براتله قانعدر ديمسنك حكمتى بودر . نه‌ده پطريقه سلفنه‌سى، سلفنك سلفنه‌سى ويريلن براتى ايسته‌ديكنى مقام مجاهله‌ده سؤال ايديشم ايكى شيئه مبنى ايدى كه برى سلفنه ويريلن برات پطريقخانه‌نك تعريفيله ياپيلديغى و محمود نديم پاشا زماننده ويرلمش برات اولديغى ايما ديكرى‌ده امتيازات قديمه نه زمانده دكل عالى پاشا زماندن برى قسماً متروك بولونديغنه رمز ايچون ايدى . يوا كيم افندى درايتلى بر ذات اولديغندن مقصدلريمه كمال سرعتله انتقال ايتدى و آثار انتقالنى رقتمى موجب اولان بر صورتده اظهار ايلدى . كلهم عالى پاشا مرحومك حركتنه : مرحومك معامله‌سى اثر استبداد اوليوب قريم محاربه‌سنك اثر مظفريتى ايدى . خصوصا پارس معاهده‌سنك احكامى بالذات بوكا مساعد ايدى . زيرا سلطنت سنيه طرفندن قونغره‌يه تبليغ اولنان اصلاحات فرماننده هرجماعتك امتيازات ومعفويات قديمه‌سى مجدداً رؤيت و وقت وحاله توفيق اولنه‌جغى مندرجدر . براتدن اخراج اولنان شيلر ايسه وقت وحال ايجابنجه بقاسنه لزوم اولميان ماده‌لردر . ايشته روم پطريقخانه‌سى امتيازاتى ايچون زمانمده حدوث ايدن اختلافاتك ماهيتى بو ايدى .

روسيه سفيرى موسيو دو نيلدوفك مكتوبى تأثيرات خارجيه‌يه نهايت ويرديكى كبى استعفاسنك عدم قبولنى التزام ايلين متره پوليدان جمعيتى ومجلس جسمانى مؤخراً پطريق مشار اليهى استعفايه دعوت ايتمش واوده استعفا ايتمش اولديغندن پطريقلك مقامنده تبدل واقع اولمشدى . اختلافات واقعه ايسه مقصد دولته موافق صورتده حل اولوندى . شويله‌كه : پاپاس، كشيش وقالغوريالردن برى برجنايتله اتهام اولندقده استنطاق ومحاكمه‌سى اجرا اولونمق اوزره طرف حكومتدن توقيف اولنه وتهمتى ثابت اولدقده پطريق طرفندن صفت روحانيه‌سى نزع اولندقدن صوكره قانوناً حقنده ترتب ايده‌جك جزا طوغريدن طوغرى‌يه حكومت محبسنده اجرا قلنه » ديبه ارمنى پطريقلكى براتنه درج اولنان فقره احكامنك روم

رهابینی حقلرنده دخی اجراسنه پطریقخانه‌نك امثالی پطریقلك استثناسنی تعقیب ایتمش ودولتجه مقتضالری ایفا قیلنمش ایدی ، تاریخ ٢١ جمادی‌الاول سنه ٣٠١ و ٧ مارت سنه ٣٠٠ ایدی . لکن خلفم زماننده (کامل پاشا) روم پطریقخانه‌سی امتیازاتی توسیع ومقررات واقعه ارمنی وارمنی قتولك پطریقلری برائتلرینه دخی ادخال اولونمشدر .

شوراسنی خاصةً بیان ایدرم‌که بوافاداتمله مشارالیه یوا کیم افندی حقنده بر کونا مؤاخذه قصد ایتمیورم . بالعکس ذاتنه احترام مخصوصم اولدیغی کبی قومنك رئیس کبیر روحانیسی بولوندیغی زمان منافع جماعاتی استحصاله مصروف اولان عزم وهمتی‌ده شخصاً تقدیر ایدرم . حاصلی مشارالیه بر وظیفهٔ مخصوصه‌یی ایفا ایتدیکی کبی بن‌ده وظیفهٔ عمومیه ایله مکلف بولونیوردم . بین‌الطرفین اختلاف بوندن عبارت ایدی .

دفعهٔ رابعه‌ده‌کی صدارته مصادف وقایعدن بری‌ده روسیه‌نك باطوم لیمانی عسکری لیمانی حالنه وضعه قرار ویرمسی ایدی . بونی استخبار ایتدیکم‌کبی برلین قونغره‌سنده باطوم لیمانی ایچون تعیین وتصریح اولنان حاله مغایر اولان قرار مذکور علیهنه پترسبورغده‌کی سفیرمزك شکایته مسارعت ایتمسنی وروسیه دولتی بوقرارده ثبات ایدرسه باب عالی دخی برلین معاهده‌سیله کندیسنه تحمیل ایدیلن وظائفك بعضیسندن کندیسنی وارسته طوتمغه ودول متعاهده‌یه اعلان حال ایتمکه مجبور اوله‌جغنی علاوه ایلمسنی خارجیه نظارتنه توصیه ایتدم . روسیه خارجیه ناظرندن دولت متبوعه‌سی تصور واقعی قطعیاً ترك ایلدیکی جوابنی آلدق .

لکن بر زمان صوکره باطوم لیمانی صرف بر عسکری لیمانی حالنه قونولمش اولدیغندن اولجه ویریلن تأميناته متناقض اولان شو حال نه‌دن نشأت ایتدی وباب عالیجه نه یاپیلدی . حسب الانفصال نه آنی نه‌ده خلفم کامل پاشا ایله جواد پاشانك صدارتلرنده اقصای شرقه عسکر کوتورمك اوزره بوغازدن کچه‌جك روس سفائن حربیه‌سنك مرورلری ایچون اختیار اولنان موافقتك احکام عهدیه ایله صورت تألیفنی بیله‌میورم .

شوراسنی خاصةً قید ایتملی‌یم که طقسان آلتی سنه‌سندن اوچ یوز ایکی سنه‌سی اواخرینه قدر کریدده بر قاچ دفعه عصیان ظهور ایتمش ایسه‌ده جمله‌سی باصدیر-لدی . ٣١٢ سنه‌سی اواسطنده خریستیانلرك ترتیب ایتدکلری اختلال اطرافلی

اولدقدن بشقه او اثناده فرانسه‌نك افكارى هر نه‌دنسه كريدليلره مساعد اولديغندن بر فرانسز دونماسى كريد صولرينه متوجهاً طولوندن حركت ايتمشدى . فرانسه‌نك مداخله‌سى بر حركت مشتركهٔ دوليه‌يى دعوت واوده جزيره‌نك دولت عليه‌يه ارتباطنى توهين ايده‌جكندن هزار اقدام و تشبثله بو دونما طولونه ارجاع وجزيره خريستيانلرينك آثار عصيانى تسكين اولوندى . بو دفعه جمعيت عصيانيه‌يى بالخاصه تحريك ايدن قنديه‌ده‌كى يونان قونسلوسى ايدى كريد واليسى صوا پاشانك شكايات مدلله‌سى اوزرينه قونسلوسك اورادن قالديرلمسنى اتنه مصلحتكذارى توفيق بك [١] وساطتيله يونان خارجيه نظارتنه تبليغ ايتديردمسه‌ده يونان حكومتى اخطارمزى ديكله‌مدى بونك اوزرينه قونسلوسه (Exéquature) يى يعنى قونسلوسلك براتنى ابطال ايتديكمزى وبو حالده ايلك واپورله همان جزيره‌دن چيقماسى اسايش مملكت مقتضياتندن بولنديغنى بيان ايتمسى ايچون تلغرافله واليه تعليمات ويردم (٢٦ مايس ١٣٠١) بو صرده كريدده بولنان يونانيلرك بعضيلرى دخى مبعوث صفتيله ايشه قارشديغندن انلرك‌ده جزيره‌دن طرد اولنمه‌سى مأذونيتنى ذكر اولنان تلغرافه علاوه ايلدم سفرا ايله واقع اولان مكالماتمه ودولت متبوعه‌لرندن آلدقلرى تعليماته بناءً فرانسه، انكلتره، اوستريا والمانيا سفيرلرى ايله ايتاليا مصلحتكذارى‌ده كريد خريستيانلرينك مراجعت غير مشروعه‌لرينى قطعاً طانيمه‌ملرى و حكومته اطاعتى توصيه ايتملرى ايچون قونسلوسلرينه امر قطعى ويرديلر يالكز روسيه سفيرندن جوابى كافى آله‌مدق ٢٦ مايس تاريخلى تلغرافمه صوا پاشانك ويرديكى جوابده قونسلوسلك براتى آلندقدن صكره قونسلوسخانه‌دن چيقميه‌رق انواع مفسدته ابتدار ايتمسى احتمالندن بحث اولنمشدى . تكرار ويرديكم تعليماتده براتنك استردادندن يعنى صفت رسميه‌سى ساقط اولدقدن صكره قونسلوس اويله بر حاله تصدى ايدرسه مفسد ومحرك اولديغى علناً اثبات ايتمش اوله‌جغندن يرينه براقه‌جنى وكيل معرفتيله مملكتدن اخراجى طلب اولنور اصغا ايدلمديكى تقديرده مادام كه صفت رسميه‌سى قاليه‌جقدر حكومت محليه طرفندن جبراً تبعيد ايديلير وقونسلوسخانه‌ده اختفا ايده‌جك اولورسه حكومتك استيصال ايتمسى لازم كلان اشخاصى تسليمده قونسلوسخانه‌لردن اصولاً وقواعد حقوقيه اقتضاسنجه نه ياپيلمق لازم كلورسه حكومت درحال اونى ياپار ديدم اول و آخر كوندرديكم تعليمات اتنه‌يه عكس ايتمكله يونان خارجيه ناظرى موسيو (دلى يانى) استانبول سفارتنه كوندرديكى

[١] صدر اسبق ولونده سفيرى .

تلغرافده قونسلوسى مأذونيت غير محدوده ايله وسرعتله آتنه‌يه ايستديكى محرر اولديغندن يونان ايلچيسى موسيو (قوندوريوتى) بونى باب عالى‌يه تبليغ ايتدى. بناءً عليه غائله‌نك بوجهتى ده بر طرف اولدى .

اوچ يوز بر سنه‌سى رجبنك اون دردنجى كونى مابين باش كتابتندن بر تذكرهٔ خصوصيه آلندى . مآلنده مدحت پاشانك ارتحالى شايع اولديغندن تحقيقات اجراسى لزومى بيان اولونيوردى . مشاراليهك ٢٥ نيسان سنه ٣٠٠ تاريخنده وفات ايتديكنه دائر حجاز ولايتندن داخليه نظارتنه كلن تلغراف نظارت مشاراليهادن با تذكره كوندرلمكله عرض اولوندى .

تبيينات سابقه‌دن وآتيده ويريله‌جك ايضاحاتدن معلوم اوله‌جغى اوزره خدمت وطن اوغورنده افناى وجود ايدلمش و عاجزانه خيلى اصلاحات و تأسيسات وجوده كتيرلمش ايسه‌ده غوائل متواليه و معاذير متنوعه مأموريتده ثباتى سالب اوله‌رق ١٨ جمادى الاولى سنه ٣٠٠ و ٨ مارت سنه ٩٩ تاريخنده تحريراً استعفا ايتمشدم . استعفانامه‌م با ارادهٔ سنيه باش كتابتك تذكره‌سيله اعاده اولونمشدى . استعفاى تحريرى‌يى شفاهاً و تحريراً تأكيد ايلدم . ينه رد بيورلديغندن بر مدت دها مأموريته دوام ضرورتى ظاهر اولدى .

بو مناسبتله بو محلده بعض ملاحظات ايرادينه مجبورم : بزم خلقك حالى غريبدر . هر بر خير و شرى صدراعظملردن بكلرلر . بو انتظارده آز چوق بر حق اوله‌بيلمك ايچون هيچ اولمازسه او صدراعظملر وكلاى ملت بيننده اكثريتى حائز و او نسبتده اقتداره مالك بر هيئت مشروطهٔ وكلانك رئيسى اولمق لازم كله‌جكنى عجبا دوشونمزلرمى ؟ دها غريبى اولمق اوزره صدارتده بولنانلر خارجاً حقوق و منافع مملكتى وقايه ياخود داخلاً بر قوهٔ مخالفه‌يه مصادف اولوب‌ده آكا غلبه ايدرلرسه خلقمز بو وقايه وبو غلبه‌يى تماماً كنديسنه مال يعنى قوهٔ مليه‌يه اسناد ايدرك او صدراعظمه بر حصهٔ ممدوحيت چيقارمقده بيله خست ايدر . لكن رئيس وكلا منافع مملكته چاليشديغى زمان كويا او منافعده كنديلرى علاقه‌دار دكللرمش كبى كيمسه آكا مظاهر اولماز . شايد او ذات استحصال حق مملكت و تنفيذ عدالت ايچون مجاهده ايدوب‌ده جهدى غير مثمر و منصبندن ساقط اولورسه بر طاقملرى بو سقوطك تأثيرات شخصيه‌سندن كان كنديلرى‌ده حصه‌دار اوله‌جقلرمش و او ذاته تقربدن احترازده مضطر ايمش كبى كورينيرلر .

و بتون مقدورلرينى آندن تباعده صرف ايدرلر . بونىده غايت طبيعى وعقل وحكمته پك موافق بولورلر. برطاقم كيمسه‌لرده يتشمش برآدمك سقوطى ديكرينك تعيننه او ايسه تسلسلاً بر چوق آدملرك ترقيلرينه سبب اوله‌جغنى دوشونه‌رك هم مبحوث عنه سقوطدن سوينير همده اللرندن كلديكى قدر ساقط اولانك اضاعهٔ اهميتنه چاليشيرلر . حاصلى معزول ومنكوب اولان بر آدم وقتيله وطننه نه قدر خدمت ايتمش اولورسه اولسون منكوبيتندن صكره كنديسنه جداً فعلاً برطرفدار بولونميوب حتى اسباب غير محققه‌يه متوسل خلافكيرانى ظهور ايدر . نادراتدن اوله‌رق مجاهدين وطنك حقنى تسليم ايدنلر اولسه بيله قوللرى وراى پردهٔ استتارده برحسبحال، برقيل وقالدن عبارت اولديغندن قوت واعتبار-دن بالوجوه عارى كورينير . بومبحثده دها زياده تشريحات نابجادر . نتيجهٔ كلام اولمق اوزره مذهبداشلريمز منافع صحيحهٔ مملكتى خطره قويان احوالده بر طريق بى‌قيدى‌يه سالك اولمقده وخريستيان وطنداشلريمز ايسه حقوق ومنافع مملكتده كنديلرينه حصهٔ كامله ويرلمديكى دعواسيله احوال وخيمه‌يه بر سيرجى كبى باقمقده درلر ديه‌بيليرم . وكالت رابعه‌ده ظهور ايدن غوائل سياسيه ومشاغل داخليهٔ فوق‌العاده ــ كه اساساً يوقاريلرده يازلمشدر ــ بونلر وسيله‌سيله اصلاحات داخليه ايلرى‌يه تعليق اولونميوب بالعكس تصحيح اداره عزمنده ثبات اولوندى . تربيهٔ عامه‌يه و معموريت مملكته دلالت ايدر بر چوق تأسيسات واصلاح امور اداره يولنده ينه پك چوق نظامات ياپيلدى . دستورك دردنجى جلدى واكا ذيلاً اوچيوز ايكى سنه‌سى نهايتنه قدر نشر اولنان مدونات قانونيه‌يه باقيليرسه بونلر تبين ايلر . شعبات اعتباريله انواع اصلاحات بروجه آتى بيان اولنور :

معارف عموميه : مكاتب ابتدائيه‌يى تربيهٔ عموميه امر اهمنده مبدأ ترقى اتخاذ ايتمك طريق طبيعى ايكن « ثبت العرش ثم انقش » سوزى كه بينمزده مشهوردر شو قاعدهٔ طبيعيه‌يه بزجه دخى رعايتى مخطر اولمق ايجاب ايدركن كلخانه خطيله اعلان اولنان تنظيماتدن يعنى دولت وملتلرك بقاسى بين‌الاهالى انتشار معارفه وابسته اولديغنه مبدأ جزم اولمسى لازم كلن كوندن صوكره دخى تشبث ايديلن تدبيرلر تدابير حقيقيه‌نك ضدى ايدى . بوقبيلدن اوله‌رق دها مكاتب ابتدائيه ودرجهٔ ثانيه مكتبلرى يوق ايكن شمدى عدليه دائره‌سى اولان بنانك دارالفنون اولمق اوزره انشاسنه مباشرت اولوندى . اون بش يكرمى سنه قدر انشاآت اكمال اولنه‌مامش

بعده او بنانك ما وضع لهی تحویل ایله چنبرلی طاشده دار الفنون نامیله بر دائره یاپیلوب تدریسات عالیه‌یه ابتدار اولونمشدر. برطرفدن‌ده درس عام صورتنده درسلر ویرلدی. لکن طالبین وحاضرینك بر خیلیسی فقدان تحصیل سببیله تاریخ طبیعی درسلرینی افسانه وحکمت طبیعیه دروسنی اکنلجه مقامنده تلقی واستماع ایدرلردی. بو کبی حاللر ایسه درجهٔ اولی وثانیه مکتبلری یاپیلمزدن اول دار الفنون احداثنه قالقیشلمسنك اثری ایدی. طقسان آلتی سنه‌سی اواخری ـ که برنجی دفعه اوله‌رق وکالته تاریخ تعیینمدر ـ واوچ‌یوز ایکی سنه‌سی اواخری ـ که دفعهٔ رابعه اوله‌رق وکالتدن انفصالم زمانیدر ـ بو مدت ظرفنده ولایتلرده یوز اون طقوز، استانبولده اون یدی مکتب رشدی تأسیس ایتدیردم. ومکاتب رشدیه‌ده فرانسزجه تدرسنی تحت مجبوریته آلدیردم. مکاتب خصوصیه کشادی ایچون ایسته‌ك ایدنلر مختار براقلدیغندن پای تختده افراد طرفندن اون اوچ مکتب خصوصی آچیلدی.

دار الشفقه‌نك یوز سکسان چوجقدن عبارت اولان شاگردانی درت یوزه ابلاغ وبونك مقابلنده مکتبه طرف دولتدن مقدار کافی اتمك، ات، یاغ وپرنج تعیین ایدلدی وتعیینات مذکوره اعطاسی تأخره دوشمه‌مك ایچون امثالی مرتباتدن استثنا ایله نظامیه آنبارندن تخصیص اولوندی.

ولایت ولوا مرکزلرنده اعدادیه نامیله مکاتب سلطانیه، تعبیر آخرله مکاتب ثانویه تأسیس اولوندی. ذکر اولنان اوچ یوز ایکی سنه‌سی اواخرنده بروسه، یانیه، ادرنه، قلعهٔ سلطانیه مکتب اعدادیلری کشاد وتدریساته شروع اولونمشدر.

ازمیر، سلانیك، طربزون، ردوس، قونیه، معمورة العزیز، انقره، اسکوب، پرشتنه، سرفیجه، کوملجنه، مغنیسا، آطنه، حلب، قدس، مرعش، قیرشهری، کنغری، تکه، بتلیس، موش، قسطمونی، ازمید، سیواس‌ده مکاتب اعدادیه تأسیسنی قرارلشدیرمش مکتب بنالرینك انشا آتنه باشلاتدیرمشدم. بونلری نفسمه اضافه ایله بیان ایدییورم. زیرا معارف مأمورلری ایفای وظیفه‌یه هنوز آلیشمامش اولدقلری کبی معارف نظارتنك توسطندن زیاده صدارت مقامنك نفوذ وتقیدی مؤثر اولدیغندن مکتبلرك اسباب تأسیسنده اولدیغی کبی ابنیه‌سنك اسباب انشائیه‌سنده دخی دائما محللریله مخابره وتلغراف واسطه‌سیله اجرای تأکیدات لازمه ایدرك اکمال انشا آتی وتدریساته مباشرتی بالذات تعجیل ایدردم. بو جمله‌دن اوله‌رق ارضروم، حکاری، دیاربکر، زور،

بورودر، قرەسی، قضاء اربعه، قره حصار صاحب، قرق کلیسا، استانکوی، میدللی، تکفور طاغی، یکی بازار، طاشلیجه و کوریجەده بر مکتب اعدادی یاپیلمسی محللریله تحت مخابرەده ایدی. بوندن بشقه ایجاب ایدن ولایت مرکزلرنده بر دار المعلمین تأسیس اولوندی.

اوروپاده معتبر اولان اصول خمسهٔ معماریەدن خارج اولەرق بزده دخی بر طرز معماری وار ایسەده هر شیده غلبهٔ اسباب انحطاط ایله بوده قرین تدنی و بالآخره اساس و اصولی منسی اولدیغندن طرز معماریٔ عثمانی یرینه بر طاقم جاهل معمارلرکه اماکن خصوصیه و عمومیەیه استیلا و باشلیجه منفعت ذاتیهٔ غیر مشروعەلرینه اعتنا ایدرلر. اونلرك عندی و کیفی قاعدەلری قائم اولمشدر. آثار مجسمەسیله ثابتدرکه یاپیلان بنالر هر طرز معماری خارجندەدر. اصول معماریٔ ملیمزی احیا ایتمکی کوکل آرزو ایدر. آما او یولده انشاآت ایچون متخصصین مفقود اولدقدن بشقه بونلرك وجودی فرض اولونسه بیله انشاآت تکلفاته محتاج ایدی. ابنیەجه اصول تقسیمات قدیمه ایسه تجارب مدنیه ایله تأسس ایدن اصول جدیدەیه و احتیاجات حاضرەیه توافق ایتمز. بو جهتلرله یاپەجغمز مکتبلرك رسملرینی پلانلرینی آوروپادن کتیرتمکه مجبوریت حاصل اولدی. پارس سفیری اسعد پاشادن مختلف مکتب رسم و پلانلری طلب ایتدم. ورودنده معارف نظارتنه ویریلەرك بونلر طبع ایله ولایتلره کوندرلمشدی که وجوده کلن مکاتب اعدادیەنك اشکال وتقسیماتی پارس مکتبلرینکیلره مطابقدر. استانبوله کلنجه مواقع معلومەده ملکیه، حقوق، صنایع نفیسه، هندسهٔ ملکیه، لسان مکتبلرینی ومالیه نظارتی داخلنده اورمان معادن وعلوم تجارت بریەیەمخصوص مکتبلری انشایه باشلاتدیردم. وقت بولدقجه یا صباحلری یاخود آقشام اوزرلری بونلره کیدرك انشاآتی تعجیل ایدردم. بو اقدام اوزرینه انشاآت مبحوثه سرعتله وجوده کلدی. وذکر اولنان یدی مکتب عالی کشاد ایدلدی.

صنایع نفیسه مکتبنك ادارەسی موزه مدیریتنه علاوه وآثار عتیقەیی تملك موزەنك حقوق اولدیغندن بونلرك ممالك اجنبیەیه اخراجی قویاً منع وآثارقدیمەیه دائر یکی بر نظام تأسیس اولوندی. مکتب ملکی بنای جدیدینك ختامی عقبنده دخی مکتب مذکور لیلییه تحویل ایدلدی. بر ده فنون مالیه تحصیلی ایچون دیوان محاسباتده برمکتب تأسیس اولونمشدی که مقصدم پارسده اولان فنون سیاسیه مکتبی

پروغرامنه توفيقاً بيوك دولتلرك اصول ماليه، واردات عموميه، تكاليف موضوعه وتشكيلات امور ماليه‌سيله قواعد محاسبات عموميه وفن ثروت درسلرى اوقوتدير- مق ومتفنن ماليه مأمورلرى يتشديرمك ايدى . لكن انفصالمدن صوكره ديوان محاسباتك وضعى تغير ياخود اهميتى تنزل ايتديكى كبى ماليه مكتبى‌ده دوام ايده‌ميوب قپاندى . سالف‌البيان تأسيسات علميه صره‌سنده مكتب نوابك بناى قديمى توسيع اولونمشدى . لازم كلن سواحل عثمانيه‌ده تدريجاً واستانبولده شمديدن تجارت بحريه مكتبى احداثى ايچون نظامنامه‌لر تأسيس وپاى تخت مكتب بحرئ تجارتنك اداره‌سنه لازم اولان تخصيصات‌ده بحريه بودجه‌سنه علاوه قيلندى .

استانبول جوارنده خلقه‌لى نام چفتلك نمونه چفتلكى اولمق اوزره طرف دولتدن اشترا اولوندقندن يكرمى بش بيك ليرا تخصيصيله چفتلك ايچنده بر زراعت مكتبى انشاسنه باشلاتديرلمش، انشاآتك درتده اوچى اتمام اولونمشدى . سليمانيه‌ده واقع بر عرصه‌كه (٢٥٠٠٠) ذراعى حاوى ايدى . سلطان احمد ثالث دورنده صدر اعظم اولان ابراهيم پاشايه مقر وباغ ارم ناميله مشتهر ايمش . مكتب طبئ ملكيه مخصوص واسع بر بنا ياپيلمق اوزره طرف دولتدن اشترا اولوندى .

معارف نظارتنه مخصوص اولمق اوزره مجدداً بر دائره انشا ايتديرلدى‌كه شمدى بوبنا دارلمعلمين اتخاذ اولونمش ودارالفنون دينلن بنايى‌ده نظارت آلمشدر .

سلطان بايزيد ثانى ٩٠٣ تاريخنده نامنه منسوبيتله معروف ميدانده‌كى جامع شريفى انشا ايتديرر ايكن باب شرقيسنه مقابل اولان محلده اهل قرادن استانبول بازارينه كلنلرك دوابنه مخصوص اولمق اوزره ضماً لحسناته برآخور ياپديرمشدر . زمانمزده بو اصطبل بوزاجى آرناوودلره معمل اولمشدر . بوراسنى عمومى بر كتبخانه حالنه تحويل ايتمكى آرزو ايتدمسه‌ده اوقاف نظارتندن مخالفت اولوندى . بو مخالفته شرط واقفى تغير ايتمه‌مك مقصدى سبب ايسه‌ده آنفاً بيان قيلنديغى اوزره اوشرط ذاتاً تبدل ايتمشدى . مخالفت واقعه شيخ‌الاسلام عريانى زاده‌نك انضمام همتيله رد اولنه‌رق محل مذكور دارالكتب اتخاذ ايدلمك ايچون معارف حسابنه تعمير ايتديرلدى . پارچه‌لرى تريسته‌دن جلب وتفريش اولونديغى كبى اعصار قديمه‌دن قالمه برقاچ مرمر ستونكه تحت‌التراب مدفون ايدى قپوسنده بو ديركلر اخراج ايله اقامه ايتديرلمشدى . كتبخانه‌نك كشادى

عقبنده دولابلرينه (٤٧٦٤) جلد كتاب قونولديكه پاى تختك الك بيوك كتبخانه‌لرى اولان فاتح و آياصوفيه دارالكتبى موجودينه معادلدر . مع مافيه آثار موضوعه‌نك تكثيرى ايچون لازم اولان تدابيره تشبث اولونمشدى . لكن بونك ايچونده معترضلر چيقوب بعضيلر دارالكتبك موقعى حسن انتخابه مبتنى دكل بعضلرده بناسنك شكل وهيئتى قارشيسنده‌كى جامع شريفك عظمتيله متناسب دكل ديديلر . نظرهٔ اوليده بو حكايه زائد كورينيرسه‌ده رجالمزك اخلاق وافكارينه دليل اولمغله بيلنمسى فائده‌دن خالى دكلدر ظن ايدرم . معارف تخصيصاتندن هر برينه بيكر غروش معاش تخصيصيله تجارت اورمان ومعادن نظارتنده قرق كشيدن مركب بر ترجمه قلمى تشكيل اولنه‌رق فنون وصنايعه متعلق كتب و آثارك ترجمه‌سى خدمتى بو قلمه حواله اولوندى . مكتب ملكيدن اكمال امتحان ايله چيقان افنديلر بر مأموريت ملكيه‌يه تعيين اولنه‌جه‌يه قدر بوقلمه مأمور اولملرى قراركير اولمشديسه‌ده حل وقوع بولدقجه خارجدن علوم رياضيه، علوم طبيعيه وحكميه‌ده متخصص ذواتك بورايه تعيينلريله علوم وفنونه متعلق كتابلرك لسانمزه نقل وترجمه‌سنه دوام اولونمسى ايچون نظارت مشاراليهايه مأموريت ويرمشدم . زيرا شهرى درت يوز ليرا تخصيصات شو مقصدى حصوله كتيرمك ايچون وافى عد اولونمازسه‌ده كافى برسرمايه ايدى . تخصيص مذكورك ماوضع لهى تغير ايتديكنى بعدالانفصال ايشتدم .

معارف هيئتنه كلنجه هر ولايته برر معارف مدير ومفتشى تعيين ونظارتده ، مجلس كبير معارف تشكيل اولوندى . نظارتك تشكيلات سائره‌سى ايسه طقسان آلتى سنه‌سنده عموم دوائر مركزيه‌جه اجرا اولونديغى يوقاريلرده بيان اولنان تشكيلات صره‌سنده وجوده كتيرلمشدى . شو تأسيسات علميه‌نك دوامنده موقوف عليه ادارهٔ دائمهٔ ماليه‌لرينك تأمينى اولديغندن بونك ايچون بوله‌جغم چاره‌لره هيئتك عدم موافقتى احتمالى ذهنمى تخديش ايديوردى . معارف عموميه ايچون اهاليدن بر ويركى آلنمسنى بركره مجلس وكلايه تكليف ايتدم . عظيم مجادلات حدوث ايلدى . تكليفمه شديداً مخالفت اولوندى . براز زمان كچدكدن صكره ولايتلره رأساً تحريرات عموميه نشر ايدرك اعشاره ضماً معارف ايچون نسبت حاضرهٔ معلومه داخلنده ويركى آلنمسنه دائر واليلره قطعى مأموريت ويردم . آرادن برسنه كچه‌رك اوامر واقعه‌نك اجراآتى هيچ بر ولايتده مشكلاته تصادف ايتمديكى و بالعكس

تأثیرات ومحسناتی هر محلده درحال اظهار ایتدیکی تحقق ایلدی‌که برنجی سنه نها-
یتنده درت یوز بیك لیرا واردات حاصل اولمشدی . بو ماده مخالفینی اقناع ایتمش
ومعارف ویرکیسی اخذی بامضبطه استیذان اولنه‌رق صادر اولان اراده موجبنجه
تکالیف دائمه حالنی آلمشدر . اهالی احتیاجات عصریه‌یی تقدیر ایدیورلر . علی-
الخصوص معارف حاکمیتی غالبیتی ، جهالت مغلوبیتی محکومیتی دعوت ایتدیکنی
تسلیم ایلیورلر . خواصمزك افکارینه مخالف اوله‌رق ذاتاً بو تقدیر وتسلیمه اعتمادم
ذکر اولنان تحریرات عمومیه‌یی نشره بنی اقدار ایلمشدی . بو ویرکی بر امر واقع
حکمنه کیردیکندن شمدی یاپیله‌جق شیلر ما وضع لهنه حصر ایله اسلام وخرستیان
کافهٔ ابنای وطن فوائدندن متساویاً مستفید اولمسی واداره‌سی سوء استعمالاته
تصادف ایتمه‌مسیدر .

تربیهٔ عمومیه مدار مستقل حیاتمز اولدیغندن بو یولده ترقئ حقیقی وتکامل
حصولی برنجی املم ایدی . درجهٔ اولی و ثانیه مکتبلری ومکاتب عالیهٔ خصوصیه
تأسس ایتمکله دار الفنون کشادینه‌ده حاضرلانمق لازم کلیوردی . اوچ یوز ایکی
سنه‌سی ذی القعده‌سنده مکتب ملکیه‌ده ایراد ایتدیکم نطقده دیمشدم که طب
وحقوق مکتبلریمز طبابت وحقوقه متعلق شعبات علومك نشری اساسلرینی وضع
ایتدیکندن مساعئ آتیه‌مز بو اساسلری توسیعه مصروف اولمالیدر .

مصر مسئله‌سنك زمان وکالتمده وبعد الانفصال کامل پاشا صدارتنده کسب
ایتدیکی اشکال مختلفه‌یی یوقاریده تفصیل ایتمشدم . شمدی‌ده کامل پاشانك خلفی
اولان جواد پاشا صدارتنده‌کی صفحه‌سنی بیان ایده‌یم :

١٦ شعبان سنه ٣٠٩ و ٣ مارت تاریخنده واقع صالی کونی ساعت درتده یوم
ولادتی تبریك ایچون سرایه کیتدم . لدی العرض سر قرنا توقف وانتظار اراده‌سنی
کتیردی . بر ساعت صکره‌ده لطفی آغا کاوب عودت اولنمامسی اراده‌سنی تأکید
ایلدی . ساعت آلتیده اثوابی عصمت بك دلالتیله چیت کوشکنه کوتورلدم .
مهاجرین قومیسیونی رئیسی رضا پاشایی اوراده بولدم . رضا پاشا - عصمت بك
حاضر اولدیغی حالده - بروجه آتی تبلیغ اوامر ایتدی .

«افندمز خدیو مصر ایچون یازیلان فرمانك القابنده‌کی عباراتك بعضیسنی
مضر کوردیلر . شیخ الاسلام مستشارینه ارائه ایتدیردکلرنده او دخی مضرتنی
تصدیق ایتمش بیوریورلرکه بو حال معاویه‌نك خلافتی حضرت علیدن غصب ایتمسنه

بكلـزه‌يور شـو اوراقى بوراده اوقويه‌جقسـكز . ملاحظاتكزى عرض اولنمق اوزوره بزه بيان ايده‌جكسكز . »

بو تبليغات عقبنده بر طوربه ويرديلر . لدى‌المراجعه ايكى طاقم اوراقى حاوى اولديغى آكلاشيلدى . بر طاقمى محمد على پاشـا زماننده‌نبرو مصره يازيلان توجيه فرمانلريله ويركويه وسائر مواده متعلق اوامرك بلاالقاب صورتلرى ايدى . ديكر طاقم خديويت عنوانك وضعندن اول وصكره تسـطير اولنان فرمانلرده‌كى القاب مختلفه‌يى مبين اولمق اوزوره ديوان قلمندن تنظيم وتختيم ايدلمش بر ورقه ايله برى مصحح ديكرى تصحيحاته توفيقاً مبيض ايكى فرمان جديد ايدى . بعده رضا پاشا «عبارات حضره‌يى افندمز قرنادن بكر بكه ضبط ايتديرمشـلر اراده بيوردقلرى تصحيحات او عباره‌لرك تحتنه اشارت اولنمش اوده شودر . » ديه بر پوصله ويردى . بو پوصله‌ده القاب قديمه‌دن اولان (مرتب مراتب خلافة الكبرى) عباره‌سى (مؤيد اوامر خلافة الكبرى) عباره‌سنه تحويل اولنمشدى . رضا پاشا « اشته افندمز بو عباره‌يى بويله تصحيح بيورمشلر. بعض ذوات القابده مذكور اولان (مدير امور الجمهور) فقره‌سنك‌ده (مدير امور الاقوام) ديه تصحيحى رأينده بولنديلر ايسه‌ده بونى قبول بيورمديلر » ديدى .

ينه بعضـلر القابده‌كى (مكمل ناموس السـلطنته العظمى) تركيبنك (مبجل ناموس الخ) ديه تصحيحنى ايسته‌دكلرينى رضا پاشا استطراداً نقل ايلدى . ديوان قلمندن خديو جديده خطاباً برنجى دفعه اوله‌رق تحرير اولنان فرمانك القابنده منـدرج (مرتب مراتب خلافة الكبرى) و (مكمل ناموس السـلطنته العظمى) تركيبلرنده واقع (خلافة) و (سلطنة) كلمه‌لرنده‌كى (ف ن) حرفلرينـك مابعدينه وتعبير صرفيون ايله شـو ايكى كلمه‌نك لام الفعللرى ماقبلنه صكره‌دن برر دندان ياپيله‌رق بوكلمه‌لرى (خلافته) و (سلطنته) ديه اوقومق قابل اوله‌جغى ادعا ايدلمش بو حالده حاصـل اولان ضميرلرى خديوه ارجاع ايدرك بو طريقله آنك خلاف وسلطنتى تصديق ايلك محذورى اسـتنتاج اولنمش ومحذورى دفع ايچون خلافت وسلطنت كلمه‌لرينك تالرى تاء مستطيل اوله‌رق سرخله تصحيح وفرمان يكيدن تبيض ايتديرلمش‌كه كلتان مذكور تانك مابعدلرنده بولنان كلمه‌لره وصلنده املالرى شوهيئتى كسب ايتمشدى (خلافت الكبرى) (سلطنت العظمى)

رضا پاشا فرمانك بو نسخه‌سنى ارائه ايدركن ضمير عد اولنان حرفلره اشارت ايدرك واقعا بونلرك محذورى واردر يولنده مطالعاتده بولندى .

لسان عربك قواعد املاسنى بيلنلر عندنده بياندن مستغنيدركه بركلمه حالت وقفنده نصل ايسه كلمهٔ اخرى‌يه وصلنده دخى او وجه ايله يازيلير . مثلا (اعطيت زيدالدينار) تركيبنده زيد لفظى وقف ايديليرسه مد ايله (زيدا) تلفظ اولنور . حين وصلده دخى بو تركيب (اعطيت زيدالدينار) صورتنده كتب ايديلير . يعنى زيد لفظنك اخرنده‌كى الف ابقا قيلنير . نته‌كيم فاضل محقق ابن حاجب شافيه‌سنده عندالوصل الفله يازيلان ضميره اشارةً و مثالاً (ومنه لكنا هوالله ربى) نظم جليلنى ووقف اوزره مبنى اولدقلريچون (رحمة واحسان معناسنه (قحة) كبى كلمه‌لرده تاء تأنيث ها شكلنده يازلديغنى بياناً (من ثمه كتبت تاءالتأنيت فى نحو رحمة وقحة هاءً) عباره‌سنى اتيان ايلمشدر .

سوأله مأمور اولان ذاتلره بورالرينى تفصيل ايتمك اوزون اوله‌جغندن ايشى قيصه كسمك ايچون ديدم‌كه معلوممكزدركه تا ايله منتهى كلمات مجرد اولدقلرى حالده لسانمزده تاء طويل‌ايله يازلمقده‌در . اما بو قبيل كلمه‌لر اخر كلمه‌يه وصل اولنور ايكن تالرى عربى املايه توفيقاً تاء كردله تحرير اولنور . رضا پاشا بوراسنى تصديق ايتدى واكر تصحيح وجهله ـ خلافة الكبرى وسلطنةالعظمى تركيبلرى خلافت ـ الكبرى وسلطنت العظمى شكلنده ـ تحرير اولنور ايسه بوكا عربلر كولرلر ديدى . لكن ضميرلره اشارتله « بونلرك مضر اولديغنده شبهه يوقدر . سز نه ديرسكز ؟ » طرزنده بكا بر سوأل ايراد ايتدى .

ينه رضا پاشا « خديوه فرمانده خطاب اولنور ايكن بالفعل صدارت رتبهٔ جليله‌سيله خديو مصر دينلمش . افندمز بيوريورلركه « بوحالده ايكى صدر اعظم اوله‌جق هيچ بو اولورمى ؟ » بو عباره‌نك‌ده فرماندن قالديرلمسى اراده اقتضاسندندر . رضا پاشا سوزينه دوام ايدوب « برده خديوه (مرتب مراتب خلافة الكبرى) عنوانيله خطاب اولنمش . افندمز بيوريورلركه بونه ديمك شو تعبيرلرله خلافت خديويته فراغ اولنه‌يور . آنك ايچون بو عباره (مؤيدا أوامر خلافة الكبرى) ديه تصحيح اولندى فرمان تكرار تبيض ايتديرلدى . » ديدى وهر بر ماده حقنده ملاحظه‌مى اراده‌يه استناداً استيضاح ايلدى . نتيجهٔ مقالاتدن شونى استنباط ايتدم‌كه (مرتب‌مراتب خلافة الكبرى) (مكمل ناموس السلطنة العظمى) عباره‌لرنده واقع

خلافت وسلطنت لفظلری خلافته وسلطنته دیه اوقونمش ضمیرلر رأس فرمانده اولان [دستور مکرم وخدیو محترم] ترکیبلرینه ارجاع ایدیلهرك محذورینه ذهاب اولنمش شو تکلیفلر ومباحثهلر هپ بو یاکلش ذهابدن نشأت ایتمش. جواباً موضوع بحث اولان ترکیبلرده محذور تصوری ضمیر اعتباریله اولیور لکن ضمیر مفقوددر او حالده محذور ملاحظهسنه محل یوقدر دیدم .

رضا پاشا تکرار بحثه آغاز ایدرك بر چوق سوز سویلدی . تفصیلاتك نتیجهسی ضمیرلر موجود اولسه محذوری یوقمیدر سؤالنی حاوی ایدی فرضیاته حکم ترتب ایدرمی دیه استفهام انکاریده بولندم .

بوندن صکره رضا پاشا (مرتب مراتب الخلافة) عبارهسنك (مؤید اوامر الخلافة) عبارهسنه تحویلی امرنده فکرمی تکرار سؤال ایتدی . بنده باب عالینك فکری نهدر دیه صوردم . مشارالیه « صدر اعظمك بر تذکرهسی وار . اندن آکلاشیلیورکه انکلتره ایلچیسی باب عالی‌یه کلمش . خدیوك فرمانی تغییر اولنهجقمی سوألنده بولنمش » دیمسیله مصرك تغیر احوالنی آرزو ایدنلر وار ایسه فرمانك تبدیلی آنلرك ترویج اغراضنه وسیله اولمزمی دیدم . رضا پاشا فرمانك تغییراتی احکامده دکل الفاظده اولیور . اوده یالکز القابدهکی بعض عباراته منحصردر . بوندن نه مضرت چیقار مألنده ایراد ملاحظه ایلدی .

متعاقباً بحثی (بالفعل صدارت رتبهسی) عبارهسنه نقل ایتدی . رضا پاشایه دیدمکه ویردیککز فرمان صورتلرنده بویله برشی کوزمه ایلشمدی . بر کرهده سز اوقویکز . اکر اولدن ویریلان فرمانلرده بو تعبیر یوق ایسه یکیسنه اویله بر فقره علاوهسنه لزوم کورلمز . مشارالیه صورتلری اوقویوب اسکی فرمانلرده بو عباره موجود اولدیغنی افاده ومحللرینی ارائه ایلدیکندن شویله جواب ویردم : بو حالده فرمان جدیده دخی درجی لازمدر . چونکه بو ماده خدیوك ذاتنه عائد وباشلی بر امتیازدر .

رضا پاشا (بالفعل صدارت رتبهسیله) تعبیری پك معناسز بر تعبیر اولدیغنی تکرار ایتمکله خاتمهٔ مکالمه اولمق اوزره آتی البیان ملاحظهیی اتیان ایلدم واقعا صدارت بالفعل اولور بالقوه صدارت اولمازیا . بونقطهٔ نظرجه (بالفعل) کلمهسی زائد ایسهده اولکی فرمانلرده بونك یازلمش اولمسی خدیولرك عین صدارت رتبهسنده بولندقلرینی بیان مقصدیله اولملیدر . خدیولر صدر معزولیتی رادهسنده

اولمیوب صدر اعظملر کبی (فخامتلو) عنوانی حائزدرلر . فرمانده‌کی بالفعل صدارت قیدی بلکه فی‌الماضی صدارت قیدندن احترازه مبنیدر . یعنی خدیولرك صدر اعظملره مخصوص عنوانی حائز اوله‌جقلرینه وتشریفاتجه صدر معزوللرینه تقدم ایده‌جکلرینه اشارت ایچوندر .

تعبیر مذکور کرك دینلدیکی کبی معنادن خالی اولسون کرك بر معنایی حاوی بولنسون مادام اسکی فرمانلرده یازلمش شمدی چیقارلسه بلکه مصرجه تغییر ویا تنقیص امتیاز توهمنه سبب اولور . بنجه ملاحظه‌یه مستحق اولان نقطه بوراسیدر دیدم وبحثه نهایت ویرلمسنی ایما ایلدم .

همان او صره‌ده ایدی‌که عصمت بك حضوره استدعا اولندی . عودتنده مطالعه‌مك تحریراً عرضی اراده‌سنی تکرار تبلیغ ایلدی . بونك اوزرینه مخطره صورتنده الدن برشی یازدم‌که عباراتی شو وجهله ایدی :

صورت مخطره

مصر فرمانلرینه باقلدی . خلافت وسلطنت لفظلرینك آخرلرنده ضمیر کوریله‌مدی . ضمیر اولور ایسه واقعا بالاده‌کی خدیو محترمه راجع اولور ومحذوری تسلیم قلنور اما بو یوقدر مع‌هذا مسئله صرف ونحوه عائد اولدیغندن بر کره‌ده اربابندن صورلسه‌کبی خاطره کلیور .

ثانیاً : خلافت وسلطنت کلمه‌لری تطویل یعنی آخرلرنده‌کی تاء کردلر تاء مستطیله تحویل اولنمش بوکیفیت کتابت مسئله‌سی اولوب سیاسته تعلقی یوق ایسه‌ده علماء عرب بوکبی تالری حسب القاعده هاء صورتنده تحریر ایدییورلر . فرمان افریقایه کیده‌جك بیلمم که عربلر غلط املادن طولایی دیوان همایونی تخطئه ایدرلرمی .

ثالثاً : مرتب مراتب الخلافه ترکیبی مؤید اوامر الخلافه ترکیبنه تبدیل بیورلمش . کیفیت تحریر ذات شوکتسمات ملوکانه‌لریله باب‌عالی بیننده قرارلشوب بتدیکندن کمترلرنجه برشی دیمکه محل کوریله‌میور بو خصوص بر عنوان مجرددن ویاخود الفاظدن عبارت ایسه‌ده القاب قدیمهٔ وزارتك بو دفعه خدیو مصره خاص اوله‌رق تنقیص اولنمسنده محذور ملحوظدر . قرار واقع اندن سلامتی تأمین ایتمك لازم کلیر . محذورك طریق دفعی بحثنده کمترلرنجه برشی دیمکه محل کورینه‌میور .

رابعاً : شمدی‌یه قدر خدیولره اصدار بیوریلان فرمانلرك خطاب محلنده بالفعل رتبهٔ صدارتی حائز دینلیر ایکن بودفعه اوعباره‌نك اخراجی التزام بیورلمسی تعدد صدارت محظورندن اجتناب ملاحظه‌سنه مبتنی اولدیغی افادات واقعه‌دن مستبان اولدی . مبلغ ارادهٔ سنیه‌لری طرفندن دخی ایضاح اولندیغی وجهله بالفعل صدارت تعبیرینك معناسزلغی ، واقعا عیان ایسه‌ده بو عباره اولکی فرمانلره یازلمش و خدیویت مصریه‌نك امتیازاتی عدادینه داخل اولمشدر . بو دفعه چیقاریلیرسه مصرجه عجبا تنقیص امتیاز توهمنی ایجاب وتضاعف مشکلات حالیه‌یی استیجاب ایتمسون دیه بر خاطرهٔ ناقصه خطور ایتمشدر . قاطبهٔ احوالده امر وفرمان
١٦ شعبان سنه ٣٠٩

مبلغلر مخطرهٔ مختومه‌یی وکتیردکاری اوراقی استصحاباً حضوره کیتدیلر وکیدرکن اراده‌یه انتظاراً توقف اولنمسنی سویلدیلر . او اثناده ساعت یدی بچق راده‌سنده ایدی . بر ساعت صکره ایکیسی برلکده ودیوان قلمی قیودی تحت صحابتلرنده اوله‌رق عودت ایلدیلر . رضا پاشا آتی‌البیان افاداتده بولندی :

« افندمز مخطره‌کزی اوقومشلر . بز آنی اوقومدیغمزدن نه یازدیغکزی بیلمیورز . آنجق افندمز بیوریورلرکه بن بوندن برشی آکلایه‌مدم فرمانی باب عالی تصحیح ایتمدی . بن تصحیح ایتدم اما بونکله بنی اتهام ایده‌جکلرمش وارسون ایتسونلر ذاتاً عرابی زماننده خلافتك مصره نقلی فکرلری وار ایدی بن اکا طیاندم شمدیده حقوق خلافتمك محافظه‌سیچون نهایت درجه طیانورم »

بوندنصکره رضا پاشا بنه طرف شاهانه‌دن اوله‌رق فرمانك عباره‌سنه نظراً کویا خلافت بر هیئتده ایمشده ذات شاهانه او هیئتك عضوی ایمشلر مآلنده بر شی سویلدیسه‌ده بوراسنی پك ایی تفهم وضبط ایده‌مدم . رضا پاشا تبلیغاتنه دوام ایده‌رك « افندمز بیوریورلرکه مصرك امتیازاتی تغییر اولنه‌جق دینلمش بن امتیازاتی دکشدیرمیورم اسکی امتیازات هر نه ایسه فرمانك ایچنده تماميله یازیله‌یور تصحیح اولنان شیلر القابه عائددر . بوندن‌نه ضرر کلیر . اوراقی تکرار مطالعه ایتسون فقط چوقده اوطورلمسون کندیسی شو اوچ سوأله جواب ویرسون برنجیسی : فرمانده‌کی ضمیرلر قالورسه محذوری یوقمیدر ، ایکنجیسی : القابده اولان عباره‌که (مرتب مراتب الخلافة الکبری) در خلافتی خدیوه ویریور بونی البته قالدیره‌جغم بن بونك یرینه (مؤید اوامر الخلافة) عباره‌سنی قویدم . کندی خاطرینه دها بشقه عباره کله‌یورمی .

اوچنجيسى خديو بالفعل صدارت رتبه‌سنى حائزدر دينليرسه ايكى صدر اعظم بوله‌جق كنديسى شو سؤاله جواب ويرسون »

ارادات مشروحه‌نك تلقيسى اوزرينه آتى الذكر ملاحظاتى ايراد ايتدم :

معهود تركيبلرده ضمير يوقكه محذور تصديق اولنسون .

(بالفعل صدارت رتبه‌سى) عباره‌سى خديولرك عنوان رسميسنى تعيين مقصدينه محمول اوله‌جغندن كذا محذورى كورلميور . بالعكس بو رتبه خديويتك امتيازاتى عداديته داخل اولديغندن رفع والغاسنده تغير امتياز شائبه‌سى واردر بناءً عليه بونك منتج محذور اولمسى محتملدر .

(مرتب مراتب الخلافة الخ) تركيبنه كلنجه فاتح مصر سلطان سليم اول عصرنده رئيس الكتاب بولنان فريدون بكك منشآتى نسخه‌لرينه مراجعتله‌ده معلوم اولوركه بو عباره صدر دولتدنبرو صدراعظملرك القابنه داخلدر . عصر اخيرده خديو مصره صدارت رتبه‌سى ويرلديكيچون انك فرماننده دخى يازلمسى امر طبيعى عد اولنمشدر . عبارهٔ مذكوره ايله خلافتك خديويته فراغ وانتقالنه استشهادى ذهنم آلماز .

بوكا مقابل رضا پاشا فرمانك او عباره‌سندن مراتب خلافتى ويرن كويا خديو ايمش چيقه‌يور ديمكله دمندن بيان اولنديغى اوزره بو عباره صدر اعظملرك القابى جمله‌سندندر . شمديلرده خديولره‌ده يازلمسى آنلره صدارت رتبه‌سى ويرلديكيچوندر . صدر اعظملر ايسه طرف خلافت وسلطنتدن ترتيب مراتب وتوجيه مناصبه واسطه اولدقلرندن تعريف مدلولنه ماصدق اولميورمى ديديكمده مشار اليه (بالفعل صدارت رتبه‌سى) تعبيرينه نقل مبحث ايليه‌رك اولكى مطالعاتى تجديد وتشريح ايتدى ايسه‌ده بن تكرير جوابدن صرف نظر ايلدم . بعده مشار اليه (مرتب مراتب الخ) تركيبنه عودتله سابقاً تذكار ايتديكى محاذيرى تأكيد وذات شاهانه بو يولده واقع اوله‌جق اتهاماتى قيد بيورميوب مدافعه وحق خلافتى محافظه‌ده ثبات بيوره‌جقلردر ديدى . بروجه آتى جواب ويردم :

ذات شاهانه‌يى اتهام خاطرلره كله‌من انجق بر شى سؤال بيوريلورسه آنك حقيقتنى‌ده بيان ايده‌بيلورز يا دمندن خديويتك امتيازاتنه طوقنلميوب فرمانه كافى السابق درج اولنه‌جغى اراده بيورلديغنى افاده ايتديكمز واويله‌ده اولمليدر . يعنى بو امتيازاتك ابقاسى ضروريدر . بونلر ايسه پك چوق حقوق وموادى حاويدر .

فرمانك احكامنى ابقايه مجبوريت اولديغى حالده من القديم عادت اولان ومن حيث المعنى برحكمى اولميوب صرف الفاظدن عبارت بولنان عنوان وزارتدن بعض عباراتى خديو مصره مخصوص اولمق اوزره تغيير ايتمكده مادةً نه منفعت وار ؟ بالعكس مضرتى ملحوظدر . زيرا مسبوق اولان افاده‌كزه نظراً انكلتره سفيرى فرمانك تبديل اولنوب اولنميه‌جغنى صدارتدن سؤال ايتمش شو تفحص عجبا بر مقصده مبنى دكلميدر ؟ رضا پاشا بوكا جواب اوله‌رق البته بر مقصد تحتنده‌در ديدى .

جواباً بومقصد بزم منفعتمزه موافق اوله‌بيليرمى ؟ ديديكمه مقابل ، رضا پاشا بو تركيبك تبديلى نزد شاهانه‌ده مقرردر : افندمز (مرتب مراتب الخلافة) عباره‌سنه بدل (مؤيد اوامر الخ) عباره‌سنى تصور بيوريورلر .

سزك خاطركزه دها مناسب بر عباره كليورمى سؤال بيوريورلر ديه تبليغ سابقنى تكرار ايلدى . رضا پاشانك تكرار ايتديكى سؤاله جواباً يالكز (خير خاطرمه برشى كلميور) ديدم .

بوندنصكره رضا پاشا ورفيقى : « افندمز مطالعاتكزك ينه تحريراً عرضنى اراده بيورديلر ديملريله الدن بر مخطره دها يازلدى . كندولرينه ويرلدى . واسطه‌لر بونى آلوب حضوره كيدر ايكن ساعت طقوزه كلمشيدى . اراده‌يه انتظاراً ينه توقف ايتمه‌مى سويلدكلرندن بكلنلدى . بر ساعت قدر وقت مرورنده‌كه ساعت اونه بش دقيقه قالمشدى . يالكز عصمت بك عودت ايدرك افندمز سلام ايتديلر ديدى . بوندن عود وانصرافه مأذونيت آكلاشلمقله خانه‌مه كلدم .

بورضا پاشا اباً آرناوود واُما استانبوللى اولوب مستان بك نامنده بر آرناوود بكنك اوغلى وآنا طرفندن محمود نديم پاشانك اقرباسندندر . كنديسنى صدر اسبق رشيد پاشا مرحوم يتشديرمشدر . تحصيلى پارسده‌در . فرانسزجه مكتسبات علميه‌سى مكمل اولديغى كبى لسان عربيده مستخرج وفارسى‌يى لسان مادر زادى كبى متكلمدر . ابتدا آتنه وبعده پترسبورغ وطهران سفارتلرنده بولوندى . امور سياسيه‌ده دخى معلومات كامله صاحبيدر . عن اعتقاد آل عبايه محب اولوب مجلس مصاحبتنده ادناوسيله وملابسه‌لرله بونى اظهار ايدر . وحضرت على حقنده مدايح ومعاويه‌يه اسناد فضايح ايله متلذذ اولور . حتى طهران سفارتنده عمر كشان ماتمنى ياپديغى ايچون عالى پاشا مرحوم كنديسنى سفارتدن عزل ايتدى . وچوق سنه‌لر معزول ومنكوب قالدى .

بوندن ورشيد پاشا زمانه عائد بعض وقايعدن طولايى عالى پاشايه پك زياده خصومت ايدردى . ذات شاهانه‌نك جلوسندن برآز صوكره اقبالى تجدد ايتدى . واك اول مأموريت مخصوصه ايله شرقى روم ايلى‌يه كوندرلدى . عودتندن صوكره شهر امينى وبعده مهاجرين قوميسيونى رئيسى اولدى . دفعهٔ اولى باش وكالتمده وزارتنه دائر صادر اولان اراده‌يى انفاذ ايتمديكم ايچون بكا خصم اولمشدى شرقى روم ايلى‌يه عسكر سوقنى رأى ايتديكمدن طولايى‌ده انفصالمه لزوم كوسترنلره ملتحق وعزل و تنكيلم ايچون حضورده منعقد مجلس خاص مشاوره‌يه داخل اولمشدر . اوزماندن شمدى‌يه قدر عند پادشاهيده پك منظور و بلا فاصله حضورله متشرفدر . وقتيله نزدنده سفارتى واقع اولان بر دولتك پولتيقه‌سنه مجلوبيتى متواتر اولمغله آكا مخالف اولانلرى ايشدن تبعيده چاليشمسى وبو يولده هر وسيله‌دن اغتنام ايلمسى طبيعى كورونير . مانحن فيه اولان مصر ايشنه كلنجه تفصيلات سابقه ايله بومسئله‌نك هر شكل و فصلنى لزومى درجه‌ده اشارت ايتديكمدن تبينات سائره‌يه حاجت كورمم .. يالكز شونى سويلمليم كه مدبرانه بر خط سياست تعقيب اولنديغى حالده بين الدول اعتلاى نفوذيمزه خدمت ايتدكدن باشقه دولت عثمانيه‌يه بر ايكنجى پاى تخت وبلكه كرهٔ ارض اوزرنده‌كى مسلمانلرك كافه‌سنه مرجع سياست اولمغه قابل بولنان بو قطعهٔ مهمه‌نك خطيئات حكومت اثرى اوله‌رق شو حاله كيرمسنى خصوصا ملت عثمانيه نوائب عظيمه‌دن عد ايلمليدر .

يوقاريده حكايه ايتديكم مصر فرمانك بكا كوستريلان صورتنده‌كى تغييرات يالكز القابه عائد ايكن مكر صكره‌دن مصرك حدودينى تغيير ايده‌جك صورتده نقره‌لرده قونمش . بونى ١٨٩٢ مارتى اواخرنده مطالعه ايتديكم آوروپا غزته‌لرنده كوردم . مرحوم رفعت پاشايه خلف اوله‌رق آلتنجى دفعه صدارته تعيينمدن صكره باب عاليده اجرا ايتديكم تحقيقات بروجه آتى درج اولنور . خديو لاحق عباس پاشايه يازيلان فرمانده خديويت مصريه ٢ ربيع الاخر ١٢٥٧ تاريخلى فرمانه ملفوف خريطه‌ده محرر حدودى و ذى الحجه ١٢٨١ تاريخلى فرمانده مسطور اراضىٔ منضمه‌يى شامل اولديغى تحرير قلنمغله بو عباره‌لر مصرجه تعديل حدود معناسنه صرف ايديله‌رك عباس پاشا فرمانك تأخير قرائتنه وطورسينا ايچون ارادهٔ جديده استحصالنه قيام اولنمش ايمش . محمد على پاشايه اصدار اولنان برنجى فرمانده مصرك حدود قديمهٔ شرقيه‌سى سويش ايله عريش آره‌سنده واقع وخريطه‌ده

مذکور محللری حاوی بولندیغی وینه محمدعلی‌یه ویریلان ایکنجی فرمانده مادیان لیمانلریله طورسینا ادارهٔ مصریه‌یه ترك قلندیغی واندن صکره یازیلان اوامرده ایسه خطهٔ مصریه حدود قدیمه ایله اراضیٔ منضمه‌یی مشتمل اولدیغی مسطوردر . خدیو سابق مرحوم توفیق پاشایه ویریلان ١٩ شعبان ١٢٩٦ تاریخلی فرمانك حدوده متعلق عبارەسی‌ده وجه آتی اوزره‌در : (حدود قدیمهٔ معلومه ومصر اداره‌سنه ویریلان اراضیٔ منضمه ایله محدود اولان خدیویت مصریه) خدیو لاحق عباس پاشایه یازلمش اولان فرمانده حدودك یالکز ١٢٥٧ و ١٢٨١ فرمانلری احکامنه بنا اولنمسی محمد علی پاشایه ویریلن فرمان ایله ادارهٔ مصریه‌یه ترك قلنان لیمانك وطور سینا موقعنك واقعا نزعنه دلالت ایده‌بیله جکندن حکومت مصریه طرفندن تصحیح دعوا ایدلمسی طبیعیدر . باب عالینك‌ده بو تصحیحه موافقتی ضروری کورینور . شو حالده دولت ، یاپمسی قابل اولمیان بر شیئی یاپمغه تشبثله حسن نیتی حقنده دیکر طرفی شبهه‌یه دوشوریور وتشبثدن رجعته مجبوریتیله‌ده کندی حیثیتی اخلال ایتمش اولیور .

بو لاحقه صره‌سنده تا یوقاریلرده حکایه ایتدیکم پروتوقولکه ممانعت واقعه اوزرینه طرفیندن امضا ایدیله‌مه‌مش و وولفی حکومت متبوعه‌سنه نافع دیکر بر مخطره اعطاسنه اجبار و یاخود تشویق ایتمشدی . تتمیماً للمسئله بورایه درج ایدلمسی تاریخ نقطهٔ نظرندن فائده‌لی عد ایتدیکمدن فرانسزجه برصورتی زیرده قید اولندی :

PROTOCOLE — N° 1.

LL. EE. Assim Pacha, Ministre des Affaires Etrangères et Kiamil Pacha, Ministre de l'Evkaf, désignés par S. M. I. le Sultan en qualité de plénipotentiaires pour entrer en pourparlers sur les affaires d'Egypte avec S. E. Sir Henry Drummond Wolff, Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire de S. M. Britannique, en mission spéciale, ont tenu leur première réunion aujourd'hui 5 septembre 1885 au Département des Affaires Etrangères.

A l'ouverture de la Séance, S. E. Sir D. Wolff demande si S. M. I. le Sultan est disposé à envoyer des troupes à Souakim.

Les Ministres Ottomans répondent qu'il serait préférable que la question Égyptienne fut discutée dans son ensemble et d'une manière générale. S. E. Sir D. Wolff adhère à cette demande et ajoute que les détails de la question

pourraient être examinés sur les lieux mêmes. A cet effet, il propose qu'un personnage jouissant de la confiance de S. M. I. Le Sultan soit envoyé comme Commissaire-Extraordinaire en Egypte afin d'étudier de concert avec un Commissaire de S. M. I. La Reine. Et S. A. Le Khédive, les moyens les plus propres à réorganiser l'Armée et les Tribunaux et améliorer les Finances et l'Administration.

Les Ministres Ottomans tiennent à constater que cette réorganisation devra être faite sur la base des droits de souveraîneté de S. M. I. Le Sultan et dans les limites des traîtés existants et des privilèges octroyés à l'Egypte par les Firmans Impériaux.

S. E. Sir D. Wolff ajoute que les engagements internationaux contractés par S. A. Le Khédive devraient également être pris en considération.

Abordant ensuite la question de l'évacuation, les Ministres Ottomans demandent quand les troupes anglaises quitteront l'Egypte. Sir H. D. Wolff répond qu'il n'est pas possible en ce moment de détérminer la date à laquelle ces troupes seront retirées, mais qu'il serait procédé à l'évacuation graduellement; que si par exemple la Turquie envoyait des troupes en Egypte, à l arrivée de chaque régiment ottoman, un régiment anglais quitterait le pays et que le retrait complet des troupes britanniques pourrait être décidé par les deux Commissaires aussitôt qu'ils auraient constaté que l'Administration locale a été placée sur un pied assez solide pour pouvoir fonctionner seule.

Parlant des obstacles que l'envoi des troupes turques au Caire et dans l'Egypte proprement dite rencontreraient de la part de la France d'après ce que Sir D. Wolff avait déclaré dans une conversation antérieure, les Plénipotentiaires Ottomans exprimèrent le désir d'avoir quelques explications.

S. E. l'Envoyé de S. M. La Reine dit que les difficultés auxquelles il avait fait allusion disparaîtraient facilement si on envoyait au lieu des troupes prises dans les cadres de l'armée régulière, des troupes spécialement recrutées pour servir sous les ordres de S. A. Le Khédive.

Son Excellence ajoute qu'en ce qui concerne l'armée egyptienne elle même, il serait désirable qu'elle fût formée plutôt par conscription volontaire que par recrutement régulier.

Les Ministres ottomans posent la question de savoir si pour l'organisation et l'augmentation de l'armée egyptienne, on ne pourrait pàs atteindre le même but qu'on aurait en vue en envoyant des troupes turques.

Sir H. D. Wolff fait remarquer que s'il a proposé l'envoi d'un corps des troupes ottomans en Egypte, c'est par déférence pour S. M. I. Le Sultan, que l'effectif actuel de l'armée egyptienne qui est de 5 à 6 000 hommes

devrait être en effet augmentée, mais qu'en tout cas il serait à désirer que S. A. Le Khédive fût autorisé à recruter des soldats en Turquie.

Les Ministres ottomans ayant demandé s'il ne serait pas possible de réorganiser l'armée egyptienne avec des éléments exclusivement indigènes, Sir H. D. Wolff répond que pour inspirer une plus grande confiance il serait désirable de ne pas restreindre le choix aux éléments exclusivement indigênes.

Les Ministres ottomans sans se prononcer sur la question de principe craignent que le recrutement périodique d'hommes valides en Turquie destinés à servir dans l'armée egyptienne n'offre dans la pratique de sérieux inconvénients en ce sens qu'il pourrait notamment laisser des vides dans les rangs de l'armée ottomane.

Ce point est réservé.

Quant aux frais qui seraient occasionnés par l'envoï et le séjour des troupes turques en Égypte, Sir H. D. Wolff estime que si le Gouvernement Ottoman ne veut pas les prendre à sa charge, les ressources sur lesquelles ils seront prélevés devront être déterminées d'avance entre les Commissaires attendu que les fonds inscrits dans le budget egyptien pour les frais d'occupation de l'armée anglaise sont insuffisants.

Son Excellence considère dès lors que la question de l'envoi des troupes turques ou de l'organisation militaire en Égypte est étroitement liée avec la question financière.

Les Plénipotentiaires Ottomans sont d'avis que la question dont les deux Commissaires auraient avant tout à s'occuper est l'organisation de l'armée egyptienne sur des bases pouvant assurer aussi bien la pacification du Soudan que le maintien de l'ordre public et amener ainsi le départ des troupes anglaises sauf à examiner ensuite les autres objets de leur mission.

Sir M. D. Wolff. fait remarquer qu'il serait difficile aux troupes anglaises d'évacuer le pays avant l'établissement d'un système financier. Les Soldats Britanniques, dit-il, sont les gardiens des intérêts Européens en Égypte. C'est en s'appuyant sur leur présence que les Puissances ont garanti l'emprunt de 9,000,000. L'Angleterre est sincèrement désireuse de retirer ses troupes dans le plus bref délai possible; mais la responsabilité qu'elle a assumée en occupant le pays ne lui permet pas de l'évacuer avant que l'œuvre de la réorganisation ne soit accomplie. Son Excellence conclut en répétant que les forces Britanniques se retireront au fur et à mesure de l'établissement de nouveaux régiments et dès que les deux Commissaires seront d'accord pour reconnaître avec S. A. Le Khédive que le bon fonctionnement des autorités est assuré.

Sir H. D. Wolff ajoute que si les troupes anglaises se retiraient plus tôt, il serait possible qu'une autre puissance allât occuper l'Égypte.

Les Ministres ottomans relèvent une contradiction qu'ils ont cru remarquer dans les expressions de S. E. Sir H. D. Wolff qui, tout en déclarant que les troupes anglaises se retireraient au fur et à mesure de l'arrivée ou de l'établissement de nouveaux régiments, ajoutait que l'évacuation s'effectûerait après que l'Administration aurait commencé à fonctionner sur des bases stables.

Leurs Excellences prient en outre leur honorable collègue de leur indiquer quel est le laps de temps qui lui paraîtrait nécessaire, après la réorganisation, pour le départ des troupes anglaises.

S. E. Sir H. D. Wolf explique en ce qui concerne la contradiction signalée par SS. EE. Les Plénipotentiaires Ottomans qu'en parlant de l'évacuation qui se ferait après le fonctionnement régulier de l'Administration, il visait l'excédent de troupes qui resterait encore dans le pays après les retraîts graduels qui s'effectueraient au fur et à mesure de l'arrivée ou de l'établissement de nouveaux régiments.

Pour ce qui est du laps de temps qui serait nécessaire pour mettre fin à l'occupation, Son Exellence répète que le départ des dernières troupes aurait lieu aussitôt que les deux Commissaires auraient constaté, d'accord avec S. A. Le Khédive, que les institutions du pays fonctionnent d'une manière satisfaisante.

La suite de la discussion est renvoyée à la prochaine séance qui est fixée à Mardi, 8 Septembre.

طلبهٔ علومدن مركب مدارس الهيات مكتبلرينك درجات ابتدائيه و ثانيه همده درجهٔ عاليه‌سنى جامعدر . بونلر بين الاسلام علوم الهيه مدرسه‌لرى مقامنده عد اولنمق طبيعيدر . لكن ادبيات ، رياضيات ، حكميات وطبيعيات ايچون دار الاجازه‌لرمز اولماسى بر مملكت ايچون بيوك بر نقصاندر . كرك پاى تخت كرك ولايتلرده بويولده دخى مؤسسات علميه وجوده كتيرملى . مرحوم صفوت پاشاده بنم فكرمده ايدى . حتى مرحوم دوائر عموميه مفتشلكندن ذات شاهانه‌يه بونك ايچون بر قاچ لايحه تقديم ايله عراق ، سوريه ، آناطولى و آفريقاى عثمانينك بيوك شهرلرنده برر حقوق مكتبى تأسيسنى توصيه ايلمشدى . بو افكارده حقلى يز .

چونکه حال جهلده قالان و جهالتی زمانمزده عظیم بر مغلوبیت سیاسیه وحربیه یه سبب اولان چین ایمپراطوری دخی مملکتنك دول متمدنه بیننده موضوع تقسیم اولمسندن قورقه‌رق طریق سلامتی نشر معارفده آرامغه باشلامشدی . حتی سنه ١٨٩٨ ده ایمپراطور قوانقسو آوروپا و آفریقادن کتیرتدیکی اجنبی معلملر اعانه‌سیله یکیدن بر دار الفنون آچمشدر .

برده صنایع مکتبلری نامیله موجود اولان مکتبلریمز نقائص ایله مالی وعادتا وجودلریله عدملری مساوی مؤسسه‌لردن اولملریله آوروپا صنایع مکتبلری مرتبه‌سنده مکاتب صناعیه تشکیلنی‌ده پك آرزو ایدییوردی .

غریبدرکه بن مملکتمزده ترقیٔ علوم ایچون شو نیات شو تشبثاتده ایکن نیت وتشبثلرم ترقیٔ افکار غیر مشروعه‌یه سبب اولور ادعاسیله مؤاخذه ایدیلیور ایدی . ترقی طرفداری بیلدیکمز علمادن علی حیدر افندی بر کون نزدیمه کلوب ، «حقوق مکتبنده روما حقوقی تدریس اولنیور . خبرکز وارمی ؟ تحقیق ومنع ایتملیسیکز » زمیننده اخطارده بولونمش ایدی . مثلا خسروك ایدیٔ علماده متداول اولان مرآت ومرقاتی روما اصول حقوقنه مطابقت ایتیورمی ؟ جوابیله معارضك افاده‌سنی کچیشدیردم . الحاصل قال وقیللردن طولایی عزممه فتور کتیرمدم . معارف عمومیه‌نك ایلرولمسی اسبابنده جزئیت کلیت آرامیوب جمله‌سنی مهم ودرجهٔ اهمیتلرینی مساوی عد ایدرك چالیشدم . فرانسزجه‌دن ترکجه‌یه وترکجه‌دن فرانسزجه‌یه لغت کتابلرینك بیله ترجمه‌لرینی بالذات تشویق ، اکمال وطبعنی تسریع , نسخ مطبوعه‌دن بر طاقمنی معارف حسابنه اشترا ، مکاتبه توزیع وفرانسزجه صرف و نحو ترجمه‌لرینی کذا تشویق ونسخه‌لرینی تکثیر ایتدیردم .

اساسلردن بحث ایدرکن جزئیاتی درپیش ایتمك نابمحل ایسه‌ده بعض جهتلری محل دقت وعبرت اولدیغیچون ایکی شی بوراده حکایه ایده‌یم .

ابن سینانك (شفا) نام کتاب معتبری ـ که ممالك عثمانیه‌ده یالکز ایکی نسخه‌سی اولوب اونلرده استانبولده ایدی ـ ضایع اولورلرسه آخر نسخه‌سنی بولمق متعذر اوله‌جغندن لازم اولان آقچه معارف مخصصاتندن ویردیریله‌رك طبعنه تشبث اولنمش ایدی . طبعی ختام بوله‌جغی صرده‌ده بونك تصحیحنی درعهده ایدن صبحی پاشانك معاونت ایچون یانمه آلدیغی ذات بوکتاب آثار مضره‌دن اولدیغنی بیان ایتدیکندن طبعی منع وصحائف مطبوعه مأمورین مخصوصه‌سی طرفندن حرق اولنمش . کتاب

مذكور رياضيات ، طبيعيات والهياتدن باحث اولمغله بو علومك سياسياتله وجوه مناسباتنى حالا حل ايده‌مدم . اعاظم علماى مصردن ابوالفضل جمال‌الدين بن مكرمك قرون سابع هجريه‌ده تأليف ايتديكى « لسان العرب » نام لغت كتابى ـ كه مسماسنه مطابق ولسان عربك كافهٔ دقايق وغامضاتنى مستشهداتيله جامعدر ـ بلاد عربده دخى نسخه‌لرى مفقود يالكز برى عبدالحميد اول كتبخانه‌سنده ديكرى ديكر بر كتبخانه‌ده اولمق اوزره پاى تختده ايكى نسخه‌سى موجود اولديغندن ختام طبعده اعاده اولنمق شرطيله بونلرى تمثيل ايچون مصر قپو كتخداسى خديو نامنه معارفدن ايسته‌مشدى . معارف ناظرى ايسه پولتيقه‌جه محذورات تصوريله اعطادن امتناع ايلمشدى . تاريخ راشدده مسطور اولديغى اوزره سلطان احمد ثالث زماننده متفرقه ابراهيم افندى كتاب مذكورك طبعنى دولته توصيه ايتمش ايسه‌ده غالبا مصرفى استكثار اولنه‌رق بوتوصيه‌يه التفات اولنمامشدر .

بوندن صوكره‌ده تمثيلنه همت اولنه‌جغى مشكوك ايدى . منتسبين لسان ايچون احصاسى قابل اولميان فوائدينى نظر ملاحظه‌يه آلدم . مذكور نسخه‌لرك بيان اولنان شرطله ارسالنه مأذونيت ويردم . نسخ مطبوعه‌دن معلوم اولوركه بوكتاب يكرمى جلد وهرجلد برقاچ يوز صحيفه‌در . مصرده بر شركت صرافيه طبعنه مباشرت ايتدى ايسه‌ده استطاعتى اكمالنه وفا وحكومت مصريه معاونت ايفا ايلمدى . بناءً عليه درت بش سنه ايچنده يالكز اون جلدى باصيله‌بيلدى . اتمامنه برچاره بولونمسنى زمان معزوليتده مختار پاشا حضرتلرينه توصيه ايتمشدم . آنك طرفندن مصرجه استحصال اسباب اعانه ايله ديكر جلدلرينك دخى ختام طبعى ميسر اولمشدر . ٦٠٠ نسخه‌سى نسخهٔ اصليه‌يى اعاده ايتديكمزه مقابل بزم معارف كتبخانه‌سنه ويرلمسى اولجه سويلشلمش ايدى . بر بيرام كونى سرايده معارف ناظرينه ملاقى اولمش ايدم . بو ملاقاتدن استفاده ايله كنديسندن لسان العربدن بورايه كلن نسخه‌لرك نه ياپيلديغنى صوردم . غريب كه نه لسان العربك طبعندن نه‌ده نسخ موعوده‌كلوب كلديكندن ناظر پاشانك خبرى اولمديغى آكلاشيلدى . محبت وطنيه هركسه فريضه ايسه‌ده مملكتمز ـ كه معارفجه پك كريده‌در ـ بونك اداره‌سنه مأمور اولانك حب وطن قضيه‌سنى عادتا بر عشق وغرام درجه‌سنه كوتوروب آثارينى اظهار ايتمك يعنى سعادت وطن اسبابنك ركن اعظمى اولان ترقئ معارفه مشتاقاً اقدام ايلك اقدم فرائضدر .

چونکه اوائل دولت فتح ممالکله وظاهری عظمتلرله کچمش وبر وقتلر ایسه فکر راحت وعطالت غلبه ایتمش اولدیغنـدن قابل انکار دکلدرکه دولتك اعظم اسباب استقراری اولان تربیهٔ عمومیه وسائر مواد نافعه‌یه همت اولونمامشـدر. تنظیماتدن صوکره رشید پاشا، عالی پاشا، فؤاد پاشـا خارجی پولتیقه‌یی اداره‌ده درجه درجه مهارت کوسـتردیلر ایسه‌ده ادارهٔ داخلیه‌یی حقیله اصـلاحه ونشر معارفه اعتنا ایتمدیلر. بیلمم‌که بوقصور همتی نه‌یه حمل ایتملی. زیرا زمان کندیلرینه مساعد ایدی. پادشاهلر هم کندیلرندن امین هم‌ده بعض آثاره نظراً تصورلرینی ترویجه حاضر ایدیلر. زمانمزی ایسه مملکت غائب ایتمکدن متولد مصائبك تعمیری غائله‌لری اسـتغراق ایتدی. وارباب اغراض واعتراضك هر شیئده وهر خطوه قطعنده مداخلات متنوعه‌لری بو غوائله منضم اولدی. شو غائله ومانعه‌لر ایله برابر عاجزانه تربیهٔ عمومیه امر مفروضـنه نصب نفس ایتمش اولدیغمی اصحاب انصـاف اعتراف ایدرلر امیدنده‌یم.

تجارت وزراعت — تجارت وزراعت نظارتی اداره‌لره تقسـیم اولوندی. بونلرده زراعت، وصنایع تجارت ایسـتاتستیق مدیرلکلریدر. اورمان ومعادن مدیریتی مناسبت طبیعیه‌سـنه مبنی تجارت نظارتنه الحاق قیلندی. منافع عمومیه صندوقلری سرمایه‌لرینك تزییدی ضمننده نسبت معلومه اوزره حصهٔ اعانهٔ سنویه اخذی تلغرافنامهٔ عمومی ایله ولایاته اشعار ایدلدی. بو ماده درحال تأسس ایدرك برنجی سنه ایکیوز اللی بیك لیرا درجه‌سنده واردات حاصل اولدی. آنك اوزرینه مجلس وکلا بو تکلیفی قبول ایتدیکندن استحصـال اولنان اراده موجبنجه اعانهٔ مذکوره تکالیف دائمه عدادینه داخل اولدی‌که اخیراً تشکل ایدن زراعت بانقه‌-سنك سرمایه‌سی بوندن حاصل اولمشدر.

مدحت پاشانك شورای دولت ریاستنده ایکن اوزان ایچون تکلیف ایتدیکی اصول اعشـاریه قبول ایدیله‌رك ۳ ذی‌الحجه سنه ۱۲۸۶ ده بر نظامنامه یاپلمش، فقط احکامی موقع اجرایه قونیله‌مامش ایدی. نظامنامهٔ مذکور ۲۹ شوال سنه ۹۸ تاریخلی بر قرار نامه ایله تعدیل وتوسـیع اولنه‌رق اوزان اعشـاریه پایتخت وولایاتده موقع اجرایه قونلدی. طوپخانه‌ده اعمال ایتدیریلن طول وبعد، اثقال ومایعات مقیاسلری هرطرفه کوندرلدی. مقیاسات جدیده وعتیقه جدوللری وبونلرك

یکدیکرینه صورت تحویلی واوزان جدیده‌نك شکللری کتاب شکلنده طبع ایتدیر-
یله‌رك نشر ایتدیرلدی .

پایتخت وولایتلرده تجارت ، زراعت وصنایع اوطه‌لری کشاد اولندی که اخیراً
زراعت وصنایع اوطه‌لری لغو اولنه‌رق وظیفه‌لری تجارت اوطه‌سی وظائفنه علاوه
ایدلمشدر . ولایتلرده اون نفر زراعت مفتشی تعیین و اورمان مفتشلری تکثیر
قلنمشدر . زراعت ، صناعت ، وبری وبحری تجارتك توسعی اسبابی وترقی‌یه
مانع اولان احوالك درجاتی مخصوصاً تشکیل اولنان قومیسیونلرده مطالعه وتدقیق
ایتدیریله‌رك اسباب ویا موانع ترقی حقنده تنظیم اولنان لایحه‌لر عرض واستیذان
وبو لایحه‌لر ضایع ومنسی اولمامق وسلفدن خلفه انتقال ایتمك ایچون رساله
صورتنده طبع اولوندی . بر اورمان ومعادن مجموعهٔ موقوته‌سی تأسیس وزراعت ،
تجارت ، صنایع ، اعمالات نافعه ، محاکم ، مجالس ، ضابطه ، صحیه ، طبیه ، نفوس
ومالیه الحاصل ادارهٔ عمومیه‌نك هرشعبه‌سنده ایستاتستیقلر نه صورتله ضبط وتدوین
ایدیله‌جکی بیلنمك ایچون فرانسه‌دن کتیردیلن نمونه‌لر ترجمه ایتدیرلدی ایسه‌ده
طبع ونشری غلبهٔ مشاغل ایله صدارتجه اونودلمش ودائرهٔ متعلقه‌سنجه لزوم طبعی
تخطر قلنه‌مدیغندن باصلمامشدر .

امور نافعه — اعمال طرقده اهالینك مکلفیتی قاعده‌سی ـ که محمود ندیم
پاشا زماننده اصلاحات فرمانیله ترك اولنمشدی ـ بو قاعده فوائد بدیهیه‌سی جهتیله
اعاده ایدلدی .

ایکی اوچ ولایت مستثنا اولدیغی حالده اوچ سنه علی‌التوالی هر طرفده شوسه‌لر ،
معبرلر انشاسنه دوام اولندی . اعمالات جدوللری هر هفته تلغراف واسطه‌سیله
باب عالی‌یه جلب اولنه‌رق اقداماتی مشهود اولان مأمورلرك حرکاتی فعلاً تقدیر
وعکسی حرکاتده بولنانلر انذار ایدلکله عملیات تکثیر ایدلدی . اناطولی وروم
ایلیده ایکی اوچ سنه ایچنده یاپدیرمش اولدیغم شوسه‌لرك طولی اللی بیك کسور
کیلومترودر .

بطاقلق اراضیدن عملیات جسیمه‌یه متوقف اولمیانلر طرف دولتدن تصدیقه
حاجت اولمقسزین طالبلرینه آچدیرلمسی ایچون ولایاته مأذونیت ویرلدی . شوسه-
لرك اعمالاتنی تفتیش ایتمك اوزره سیار نافعه مفتشلری تعیین اولندی . ۹۷ سنه-
سندن ۳۰۲ سنه‌سنه قدرقرق درت نوع امتیاز ویرلدی که بشی دمیر یول، ایکیسی

واپور ایشلتمك، بری استانبول ریختملری، بری ترقوس صو شرکتی، بری دخان رژیسی، ایکیسی تراموای، بری استانبولده دار الترهین، آلتیسی بطاقلق ودالیان، بری لیمان تطهیری، یکرمیسی معدن ایشلەدلمسی، و بری اوانیٔ زجاجیه ایچوندر. بریده حمص و طرابلس شوسەسی مقاولەسیدر. امتیازی ویریلن شمندوفرلر: اسکوب ـ ورانیه، بلوه ـ واقارەل، مرسین ـ آطنه، حیدر پاشا، بیرون آباد وآنطاکیه دمیر یوللریدر. روم ایلی شمندوفرلری خط التصاقی بوجملەدن اولەرق اکمال واستانبول تراموای خطلری کذا او امتیازات صرەسنده توسیع اولندی. روم ایلی دمیر یوللر صاحب امتیازی موسیو هیرش ذمتی ابرا اولنمادقجه خط التصاقی اعماله موافقت ایتمەمشدی. حالبوکه کندیسی کیلومتره باشنه دولته سکز بیك فرانق عائدات سنویه اعطاسیله مکلف ایدی. مقاوله حکمنجه تأدیاتك مشروط اولدیغی اسباب دخی وجوده کلشدی. بناءً علیه خط التصاقی یاپمق ایچون ابراء ذمتی شرط اتخاذ ایلسنی نابمحل کوردم. آنك وساطتندن صرف نظر اولنمسی ویولك جزئی فائضله (قونتوار دەسقونت) دن استقراض ایدیلن مبالغ ایله یاپدیرلمسی بوکا مبنی ایدی. تفصیلاتی ١٩ ربیع الاخر سنه ٣٠٢ تاریخلی اعلان رسمیدن آکلاشیلیر. موسیو دوهیرشك وضع ایتدیکی شرائط مقاولات احکامیله قابل تألیف اولمادیغی کبی خزینەیه ضرریده عیان اولدیغندن وبرلین عهدنامەسی اقتضاسنجه مدت معینەسی ظرفنده اکمال انشاآتی ایچون آوستریا دولتنك برمسئلهٔ عظیمه حالنه قویدیغی خط التصاقی آخر شرکته یاپدیروبده هم هیرشه قارشی منافع مالیەمزی محافظه، همده آوستریا دولتیله دیکر حکومات ثلثەیه قارشی وظیفهٔ عهدیەیی ایفا ایتمك خصوصلرنده رفیقلرم بتمامه متحد الافکار اولدقلرندن بونك ایچون درت مضبطه تقدیم اولنمشدی. فقط هر مضبطه عقیب تقدیمنده اعاده قلندی. نهایت مضبطهٔ رابعەنك وکلادن علی صائب پاشا ومعزولیندن زهدی پاشا کبی بعض ذواتدن مرکباً تکرار تدقیقی حقنده بر اراده کلدی. یازدیغم جواب مفصلك نتیجەسنده دیدم که قومیسیونه داخل اولەجق ذواتك نه رأی و فکرده بولنەجقلرینی واویله بر قومیسیون واسطەسیله ویریلەجك قرار حقنده هیئت وکلانك اعضای سائرەسی طرفلرندن نصل مطالعه بیان قلنەجغنی بیلەمزسەمده هیرش ایله تجدید مذاکره ومقاولەده مضرات کلیه نتیجه امر محققدر. بویله قلباً ویقیناً ضرری مجزومم اولان بر شیئه وساطت پادشاهك ودولت علیەلرینك منافعنه منافی بر حالی بیله

بیله اختیار ایتمك اولدیغندن بونی تجویز ایده‌مم . پارس شرکت صرافیه‌سنك تعهداتی حقنده مادامکه محذورات بیان بیورلدی ، بعدما آنکله عقد مقاوله‌یه دخی توسط ایلیه‌مم . دیکر طرفدن درت دفعه مجلس وکلاده بالمذاکره تقرر ایدن بر صورت خلافنه اوله‌رق بعض وکلادن مرکباً بر قومیسیون تشکیلی واونك مذاکره‌سنك اسکی قرارلردن عدم اطمئنان بیانیله تکرار هیئت مجلسه تبلیغی موافق اصول ومصلحت دکلدر. جهت جهت اهمیتی اولان بو کبی بر ماده شویله طورسون بوکا نسبتله اهمیتی دها آز اولان بر ایشده بیله اسلاف طرفندن معروض اعتذارات قبول ایدلمك یاخود اعتذار اولنان موادك امر اجراسی اونلرده بر کونا محذور ویأس کورمیان بر واسطه‌نك عهدهٔ مسئولیتنه تحمیل قلنمق قاعدهٔ دولت اقتضاسندندر . بناءً علیه خدمت صدارتدن عفومه مساعدهٔ سنیه‌یی رجا ایدرم . تاریخ ٤ جمادی الاولی سنه ٣٠٢ ایدی . ایشته روم ایلی خط التصاقندن هیرشك قطع یدی بوقدر تشبثات و مشکلاتله حاصل اولمشدی . لکن بن انفصال ایتدکدن و خط مذکور اکمال اولندقدن صکره کامل پاشانك زمان صدارتنده بر طرفدن مالیه ناظری ذهنی پاشا دیکر طرفدن ایشله‌دیجی قومپانیه‌یه وکالت ایدن آدملر بیننده ١٥ شباط سنه ١٨٨٦ تاریخلو بر مقاوله عقد اوله‌رق خط التصاق ینه هیرشله رفقاسی اللرینه کچدی . شویله‌که : یوزده یدی فائض بر رأس‌المال آقچه‌سیله حکومت یکرمی اوچ میلیون فرانق استقراض ایده‌رك بر طاقم شرائط وتعهدات جدیده تحتنه کیرمشدر. حال بوکه مذکور یکرمی اوچ میلیون فرانق ذاتاً حکومته عائد وپارس وفلمنك بانقه‌لرینه مودوع امانت آقچه‌سی ایدی . تعبیر آخرله قومپانیه بزم پاره‌مزی صورت اقراضده بزه ویرمش ، یعنی کندیسی مدیون ایکن دائن صفتنی آلمشدر . بوندن فضله استقراض مقاوله‌سی وسیله‌سیله کیلومترو باشنه حکومته عائد سکز بیك فرانق حصهٔ واردات بیك بش یوز فرانغه تنزیل اولنمشدر . نقلیات عسکریه اجرتنك تأخری تقدیرنده مقدما فائض ویرلمزکن استقراض مقاوله‌سنه کرك وقت حربده ، کرك زمان حضرده وقوع بوله‌جق نقلیات عسکریه ایچون فائض ویرلمسی تعهد وادخال قلنمشدر . عموم خطوطك اکمال نقایصی عملیاتی ـ مقدما اوروپادن کتیردیلن مهرهٔ مهندسین طرفلرندن ـ بش میلیون لیرایه متوقف اولدیغنه حکم اولنمش ایکن اخیراً بوخصوصده حکومتك استقلالی فن قومیسیونه شرکت طرفندن دخی اعضا تعیننه موافقت اولنمسیله تحدید اولندیغندن شرکت پك آز آقچه

صرف ایده‌رك یولك حقیله تعمیری تعهدندن قورتلمشدر . حتی استقراض مقاوله‌سنك یدنجی ماده‌سنه عملیات ناقصه‌نك مصارف اکمالیه‌سی نهایت اون بر میلیون بش یوز بیك فرانق یعنی یدی یوز اللی بیك فرانسز آلتونی درجه‌سنده اوله‌جغنه دائر برماده صوقشدیرلمشدر . بو مقاوله یاپلدقدن بر آز صکره دولت ، مطلوبات سابقه‌سنی هیرشدن آرامغه باشلادی . هیرش‌ده استانبوله کلدی کندیسی بدل صلح اوله‌رق درت میلیون فرانقدن یعنی ایکی یوز بیك فرانسز آلتوننده‌ن زیاده پاره ویرمك ایسته‌مدی . بونك ایچون حسن فهمی پاشا تحت ریاستنده وکلای دعاویدن مرکب مجلسلر وبر آره‌لق ماینده جودت وآلکساندر پاشالرك تحت ریاستنده قومیسیونلر یاپیلدی ایسه‌ده هر نصلسه ایش ایلری‌یه کوتوریله‌مدی . صکره‌لری بوماده بنده‌ده سؤال بیورلدیغندن اول مقدار بدل صلح ایله ایشی بیتیرمك خزینهٔ دولته مضردر ، حق بیت المال مال یتیم اولدیغنه دائر مجله‌ده مندرج ماده‌نك حکمنه رعایت الزمدر زمیننده جواب یازدم .

بوکا مبنی حسن فهمی وذهنی پاشالر ایله بر قومیسیونه کیرلمشدر . هیرش‌ده بر قاچ دفعه منفرداً خانه‌مه کلدی . بر چوق شیلر سویله‌دیکه مقالاتنك بورا‌ده اتیانی نابجادر . بالنتیجه بدل صلحی ایکی میلیون لیرایه ابلاغ ایلدی . بن اون بش اون التی میلیون لیرا قدر آله‌جق دعواسنده بولندیغمز حالده بو بدل ایله حصول تراضیٔ طرفین جائز اوله‌میه‌جغنی سویله‌دم . بونی ذات شاهانه‌یه دخی عرض ایلدم . هیرشك ایکی یوز بیك آلتوندن ایکی میلیون لیرایه چیقه‌جغنده غالبا اشتباه حاصل اولمش اوملیدرکه خانه‌مه بر ماینجی کلدی . بو مبلغ حقنده هیرشدن تحریراً استحصال موافقت اولنمسی اراده‌سنی تبلیغ ایلدی . بو جهتله مشکل بر موقعده بولندم چونکه هیرشك موافقت مشروحه‌سنی انکار ایتمسی احتمالی وار ایدی . هیرشی نزدمه جلب ایله ایکی میلیون لیرا بدل صلح ایله ابراء ذمتکز دولتجه قبول اولنماز اعتقادنده‌یم . فقط بر کره بکا سبق ایدن افاده‌یی تحریراً بیلدیرمك لازم کلیر دیدم . اساساً صورت موافقت کوستردی ایسه‌ده کونده‌ره‌جکی مکتوبی کندی دعوی وکیلیله بعدالمشاوره تحریر وارسال ایلیه‌جکنی‌ده سویله‌دی . قابل تأویل اوله‌جق مکتوب قبول ایتمیه‌جکمی بیلدردم . عودتنده قلمه آلنان مکتوبك مسوده‌سنی آووقات وشمندوفر مأمورلرندن اولان موسیو توقاس ایله ارسال ایلدی . بعض فقراتنی منافع دولته مغایر بولدم . آووقات هیرش طرفندن

حائز اولديغی مأذونيته بناءً بونلری اشارت وتصحيح ايتدكدن صكره كيتدی . عقبنده موسيو دوهيرش فقرات مصححه‌يی حاوياً وبكا خطاباً مكتوبنی كوندرديكندن لاجل العرض باش كتابته ارسال ايلدم . فرانسزجه تسطير اولنمش اولان مكتوب مذكورك صورتی اوراق متممه‌يه اضافه قلنمشدر . نومرو (٣١) . شوراسنی علاوه ايتملی‌يم كه بن ايكی ميليون ليرايی آز كورديكمدن تزييدی رأينده مصر ايدم . فقط هيرشك افادهٔ خصوصيه ومحرمانه‌سی صحيح ايسه باب عاليده وشوراده بوراده بر طاقم آدملر كنديسندن جر نقود آرزوسنه دوشمش وكنديسی‌ده بو كبی شيلردن بيقمش اولديغندن ايشی بتيرمكسزين قالقوب كيتدی . مؤخراً باب عالی مسئله‌يی حكم واسطه‌سيله كورديرمك طريقنی اختيار وبراينده غنايست نامنده بر ذاتی حكم انتخاب وامر مدافعه‌يی بزم حقوق مشاورلرندن قابريل افنديلك همتنه توديع ايلدی . نتيجهٔ تدقيقات وحكمده مقدار صحيحنی بيلميورم . دولت بر ميليون درت يوز بيك‌می ، بر ميليون بش يوز ليرامی نه آلدی . وظيفهٔ حكميتی ايفا ايدن موسيو غنايست اعلامنده ديبوركه : خط التصاق اخيراً بيك بشيوز فرانق عائدات سنويه ايله هيرشه ويرلمشدر (يوقاريده تفصيل اولنان استقراض مقاوله‌سی موجبنجه) هيرشك دها زياده تأدياته محكوم اولمسی لازم كليردی . لكن مقاوله بوكا مانع اولمشدر . الحاصل كامل پاشانك صدارتی اواننده بالتنظيم نافعه نظارتيله روم ايلی تيمور يوللری ايشلديجی قومپانيه‌يه وكالت ايدن كلان وشارل موراويچ بيننده تعاطی اولنان ١٥ و ٢٧ شباط سنه ١٨٨٠ تاريخلی اشبو مقاوله‌نامه‌نك هر ماده‌سی دقته شايان اولديغنی اخطار ايله اكتفا قيلنير . امور نافعه بحثنه رجوع اولونجه اعمالات نافعه امتيازلرينك استحصالنی تعويق ايدن حالر شورای دولتجه بالتدقيق الغا ايديله‌رك فوائد خصوصيهٔ غير مشروعه اربابی ارباب ناموس واقتداردن اولان سرمايه دارلره ترجيح اولنمامق ايچون قواعد مضبوطه اتخاذ وقراری تصديق عالی‌يه عرض اولندی .

ماليه — دفعهٔ اولی وكالتم ـ كه ٩٦ سنه‌سنه مصادفدر ـ ماليه‌جه اتخاذ اولنان تدابيردن طولايی ويركی وعدد اغنام رسمی ايله نفوس تذاكری ، محاكم خرجلری بيننده سنوی بر ميليون ايكيوز اللی بيك ليرا فضلهٔ واردات واقع اولدی . ١٥٠ قدر فخری شهبندر توظيف وشهبندرلكلر حاصلاتی كاملاً خزينهٔ دولته تخصيص اولنديغندن بو يولده دخی آلتمش يتمش بيك ليرا قدر واردات

حصوله کلدی . تعدیله محتاج ویرکینك سنه‌سی ایچنده بلا قید وشرط تعدیلی قاعده اتخاذ اولندی . شویله‌که برمحل ویرکیسندن تنزیل اولنان مبلغك تحملی بیله اولماسه مطلقا دیکر محل ویرکیسنه ضمی شرط ایدی . بوایسه حدذاتنده تعدیل اولمایوب آغیر اولان بر تکلیفك نوبت تحمیلنی تبدیل دیمك ایدی‌که کرك تبعه‌یه کرك خزینهٔ مالیه‌یه ضرری بدیهی اولدیغنـدن اصول مضرهٔ مذکوره فسخ اولندی . منازعات کرك ویرکی مأمورلری کرك احاد طرفنـدن وقوع بولسون درجهٔ اولی وثانیه‌ده مجالس اداره‌ده رؤیت وحکم اولنمق ایچون نظام یاپیلدی . لکن بونظام صوکره‌لری رهین نسیان اولمش وبر ملکك ویرکیسی آغیر اولدیغی ثابت اولسه بیله آغیراولان ویرکی اعطا اولنمادقچه تعدیل استدعاسنه باقیلمامق ایچون مالیه نظارتنك امری ایله یعنی قانون ونظام یاپمقده جاری اولان قاعده‌یه توفیق اولنمقسزین بر قرار اتخاذ قلنمشدرکه حکمی جریان ایتدیکندن اصحاب املاك ویرکی ویرمه‌مك ایچون بینلرنده اویوشه‌رق فراغ وانتقالی خصوصی سندلرله اجرایه مجبور اولورلر. بو ایسـه تصرفات عمومیه‌نك سندات رسمیه‌یه عدم ابتناسنه ودعوی و منـازعه وقوعنده محکمه‌لرده بر چوق اختلاف و مشکلاته سبب اولیور . مالاً ضرری ایسه بشقه‌در . اوچ سنه اول عدلیه ناظری عبدالرحمن پاشـانك تحت ریاستنده اجتماع ایدن اعشار قومیسیونی بوماده‌یی دخی نظر اطلاع عالی‌یه عرض ایتمش وبندن معلومات ومطالعات صـورلمی اوزرینه قومیسـیونك تبیناتی نفس الامره موافق اولدیغنی تصـدیق قلنمش ایدی . مالیه نظارتی قرارینـك عدم مشروعیتی ومضرات حقوقیه و ملکیه‌سی غالبا هنوز مجزوم اولمدیغندن قرار مذکور حالا فسخ قیلنمامشـدر . او جهتله مکلفین آغیر ویرکیلر ویرمامك ایچون سـند رسمی اولمقسزین تصرف املاك طریقنی آرامق مجبوریتندن قورتوله‌مامشلردر .

معلومدرکه واردات ولایاتدن محللری اعمالات نافعه‌سنه هیـچ برشی ویرلمز ۹۷ سنه‌سی موازنه‌سنك تنظیمنده هرولایتك امور نافعه‌سی ایچون وارداتك یوزده اونی نسبتنده تخصیصات افراز ایتدیردم . تأسف اولنه‌جق شیلردندرکه اضعاف مضاعفی وارداتی منتج اوله‌جق بویله برمصرف سرف عد ایله قرار واقع فعله کتیرلمه‌مشدر. الیوم دخی موازنه‌لره اعمالات محلیه نامنه تخصیصات وضعی تجویز اولونمیور . نواحی وقراده آلنان رسوم بلدیه اوائلده مربوط اولدقلری قضـا و لوالر مرکزلرینـه کتیرتیلوب رأس قضا اولان قصبه‌نك امور بلدیه‌سنه صرف اولنور . یاخود مال

صندوقلرینه ویریله‌رك مصارف اداره‌یه مقابل طوتولوردی. بو معامله محق اولمادیغندن ناحیه وقریه‌لرك عمرانتی موجب اولمق ایچون هر ناحیه‌نك رسوم بلدیه‌سی اول ناحیه‌یه ترك اولنمسی ونواحیده تشکلی لازمکان مجالسك تحت نظارتنده رسوم مذکوره محللری احتیاجاتنه وبین القری مشترك اولان اعمالات نافعه‌یه صرف ایدلمسی ایچون ولایتلره تحریرات عمومیه تسطیر ایلدم. انفصالمدن صوکره حکم تحریراتی تأییداً غزته‌لرده بر فقرهٔ نظامیه‌ده کورلمشدر.

٩٦ سنه‌سی بودجه‌سنده آچیغك یکونی ٨٠٠٠٠٠ لیرایه قدر ایندیرلدیکی حالده ٩٧ سنه‌سنده آچیق ٦٤٠٠٠٠ لیرایه وارمشدی. بونك سبلری ایسه تخصیصات نظامیه‌نك ٤٠٨٨٠٨٤ لیرا فضله‌سی بولنمسی و بحریه دائره‌سنده ٣٤٩٢٨٨ ودوائر سائره‌ده ١١٦٩٨٧٢ لیرا مصارف فوق العاده وقوع بولمسی ایدی. تدابیر واقعه ایله ٩٩ سنه‌سی موازنه آچیغی ٢،٥٠٩،٨٩٨ لیرایه تنزل ایتدی. بو آچیق دخی دوام ایتمه‌مك یاخود زیاده‌لشمه‌مك ایچون ایراده کوره مصرف ایتمك قاعدهٔ منجیه‌سنه رعایت ایدلمسی ولزوم صحیحه مستند اولمقسزین سلاح آلتنه دعوت اولنه‌جق افرادی سرعت وسهولتله جمعه و ممکن مرتبه آز مصرفله چوق عسکر بسله‌مکه صالح قواعد وضعی، خدمت عسکریه‌نك تعمیمی، جزئی کلی مصرف ظهور ایتدکجه اول امرده قارشیلق بولنمسی، بودجه‌یی اعلان ایتمامك اعتبار مالی‌یه سوء تأثیر ایتدیکندن موازنه‌لرك هم اعلانی هم‌ده صحت اوزره تنظیمی، ایراد ومصرف بیننده حصول توازن ایچون عمران مملکته وترقی معارفه باقیلمسی و آنلرك وسائطی مضبطه‌لرله نظر تصویب پادشاهی‌یه عرض اولندی. علی العموم حواله اصولی رفع ایدلدی. ولایات بودجه‌لرینك شکللری تصحیح ایدلدیکی کبی دولتك عموم بودجه‌سی ایضاحات وتأميناتی حاوی اولمادیغندن کرك واردات کرك مصروفاتك هر نوع وفرعی الك کوچك قلمنه وارنجه‌یه قدر مفرداتی ایله کوسترلمك اوزره نمونه‌لرینی بالذات ترتیب ایله مالیه‌یه ویردم. ٣٠٠ سنه‌سی بودجه‌سی او یولده یاپیلدی ایسه‌ده اراده‌سنه انتظاراً اعلانی تأخر ایلدی. فرانسه دولتنك‌ده بر قاچ سنه‌لك بودجه‌لرینی ــ که بر قاچ بیوك کتابدر ــ فرانسه مالیه نظارتندن کتیرتوب دفتر موازنه تنظیمی اصولی بیلنمك ایچون بزم مالیه نظارتنه و دیوان محاسباته کوندردم. بو صره‌ده سوء استعمالات و غیر مشروع مطلوباتك منع و ردی اسبابنه‌ده تشبث اولندی که بانق عثمانینك ادعا ایلدیکی آتی.

بچق ملیون لیرانك ادلهٔ منضمه‌سی بیان ایله تسـویه‌سی رد اولنمسی او جمله‌دندر .
اوده دعواسنـده اصرار ایتمدی ایدی . چونكه مالیه مفتشی یعقوب افنـدی
تتبع عمیق نتیجه‌سی اوله‌رق یاپدیغی حسـابده بانق عثمانینك مطالبنی ایكی ایله ایكی
درت ایدر درجه‌سـنده ابطال ایتمش ایدی . لكن یعقوب افندی ـ كه خرستیان
مأمورلر ایچنده اهلیتله تمیز ایتمش ایدی ـ ثمرهٔ استقامت و اقتدارینی كوره‌میوب
مأیوساً ارتحال ایتمش بانق عثمانی ایسه ادعا ایتدیكی آله‌جغنی مؤخراً تصدیق ایتدیر-
دیكندن یاپیلان برصورت تسویه موجبنجه حالا كمركلردن استیفا ایلكده بولنمشدر .

خدیویت مصریه ایله یونان دولتی بیننده عقد اولنان مقاوله‌دن طولایی توتون
شركت انحصاریه‌سنك طلب ایتدیكی تضمینات دخی رد اولنمشدی . چونكه خدیو
مصر اجنبیلرله مقاولات تجاریه عقدینه مأذون ایدی . وادارهٔ انحصاریه مقاوله‌سی
ممالك ممتازه‌یه شـامل دكل ایدی . بونلردن طولایی شركت مذكوره رد اولنان
دعواسنده اصرار ایتمه‌مش فقط انفصالمدن صكره ایسته‌دیكی تضميناتی آلمشدر .

مالیه‌جه تشبث ایتدیكم تدابیر اصلاحیه تماتندن اوله‌رق سكهٔ مغشوشه كاملاً
تداولدن آلنمسی و معاملات كسوریه‌یی تسهیل ضمننده موجوددن اوفاقلق كموش
آقچه ضرب اولنمق اوزره هر سنه دیون اداره‌سندن اون بش بیك وخزینهٔ دولت
حسابنه بانق عثمانیدن ده اوتوز میلیون لیرا صرف اولنمسی ایچون علاقه‌داران ایله
بالاتفاق بر مقاوله یاپیلدی . بعدالانفصـال حكمی مرعی اولمدیغندن سكهٔ مغشوشه
حالا متداولدر . بنم فكرم ایسه مسكوكات عثمانیه‌یی اصول اعشاری‌یه توفیق ایتمك
وكموش مسكوكاتده كموشك مقدارینی قیمت موضوعه‌سنه متقارب درجه‌یه كتیروب
پك جزئی وغیر محسوس بر فرق براقق ایدی .

مالیه‌جه سؤ استعمالاته سبب اولان بر ماده ده اردولر وقطعات عسـكریه‌ده
سندات نقدیه تعبیر اولنان سـندلرك مبالغ كلیه ایچون یازلمسی ایدی . بو اصـول
ابطال ونهایت بش یوز غروشه قدر سند نقدی یازلمسی قاعده اتخاذ اولندی .

مالیه نظارتنه تابع اولان تحریر مأمورلرینك تحریرنفوسه عائد وظیفه‌لری ولا-
یاتده نفوس ادارهٔ جدیده‌لرینه حواله اولندی . تحریر مأمورلرینه ویركو وتحریر
مدیری نامی ویریله‌رك وظیفه‌لری طوغریدن طوغری‌یه تحصیل اولنان املاك وتمتع
ویركولرینك معاملات تحریریه وتوزیعیه وتعدیلیه‌سنه حصر قلندی .

مالیه نظارتنده محاسبهٔ مركزیه نامیله بر محاسـبه قلمی تأسـیس اولندی كه

تشكيلات ماليه‌لرينى مطالعه ايتديكم آوروپا دولتلرينك اكثرنده عين اسمله بر قلم واردر وهيئت ونفوذى بيوكدر . غريبدركه تنظيماته قدر موجود اولوب‌ده اوندن صكره موضوعلرينى وفائده‌لرينى تدقيق ايتميه‌رك ياخود مقاملرينه دها فائده‌لى بشقه بر شى اقامه وتأسيس ايتميه‌رك بوزديغمز تأسيساتك ماليه‌يه عائد اقسامندن برى كه باش محاسبه قلميدر آنك وظائف قديمه‌سى بو كونكى كون فرانسه ماليه نظارتنده موجود اولان محاسبهٔ مركزيه قلمنك وظائفنه معادل كايدى . فرانسه‌ده ديوان محاسبات اوچ آيده بر كره مملكتك احوال ماليه‌سنى قوهٔ اجرائيه رئيسنه بيلديرر . بزده دخى ديوانك هر اوچ آيده احوال ماليهٔ دولته دائر بر لايحه ويرمسى زمان مأموريتمده متمادى الجريان ايدى . بوندن پك چوق استفاده اولنمشدر .

يوقاريده بيان اولنديغى اوزره ٩٩ سنهٔ ماليه‌سى بودجه آچيغى ٢،٣٠٣،٨٠٠ ليرايه تنزيل اولنمشدى . سنهٔ مذكوره موازنه قانوننك بو مقدار اچيق ايله قبول اولنمسى حقنده مجلس وكلادن عرض اولنان مضبطه احوال ماليه‌مزجه خيلى معلوماتى حاوى اولديغندن بروجه آتى عيناً درج اولندى .

اشبو بيك ايكى يوز طقسان طقوز سنهٔ ماليه‌سنك واردات و مصارفات موازنه‌لرينك لايحه‌لرى شوراى امور ماليه‌دن تنظيم اولنان مضبطه ايله برابر كچن ايلول ايچنده ماليه نظارتندن باب عالى‌يه كوندرلمش و اولبابده متعلق بيوريلان ارادهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهى منطوق عاليسى وجهله عدليه و ماليه واوقاف همايون ناظرلرى پاشالر ايله رسومات امينى افنديدن مركب تشكيل قلنان قوميسيونده تدقيق ايدلمش اولديغندن طاقيله مجلس عاجزانه‌مزده مطالعه قيلندى . مآلرندن مستبان اولديغى اوزره سنهٔ مذكوره وارداتى ماليه‌جه اون آلتى ميليون اوچيوز اللى درت بيك طقوز يوز سكسان بش ليرا اعتبار اولنديغى حالده مؤخراً مذكور قوميسيونجه ٩٦، ٩٧ و ٩٨ سنه‌لرى تحصيلاتى بالتثليث ١٥،٠٢٠،٦٠٠ ليرا تقدير ايدلمش و سنهٔ مذكوره مصارف مهمه‌سنك يكونى ضمائم اخيره‌نك بو سنه‌يه اصابت ايدن مقداريله برابر (٢٠،٩١٥،٦١١) ليرايه بالغ اولمش اولديغندن مصارف مذكوره‌نك ماليه‌نك تخمين واعتبار ايلديكى واردات ايله موازنه‌سنده

(٤،٥٦٠،٦٢٦) و قومیسیونك تقدیر ایلدیکی وارداتله موازنه‌سنده بش میلیون سکز یوز طقسان بش بیك اونبر لیرا آچیق کورولمشدر .

آچیغك اسبابنه کلنجه طقسان آلتی سنه‌سنده نظامیه مصارفی (٤ ٠٩٩ ٦٧٩) لیرا اولدیغی حالده طقسان طقوز سنه‌سی موازنه‌سنه (٢ ٣١٩ ٩٩٥) لیرا ضمیله (٦ ٤١٩ ٦٧٤) لیرایه وبحریه مصارفی (٨١١ ٥٤٦) لیرا ایکن (٩٦ ٠٠١) لیرا ضمیله (٩٠٧ ٥٤٧) لیرایه وطوپخانه مصارفی (٨٦١ ٤٤٤) لیرا تعیین اولنمش ایکن (١٨٣ ٩١٨) لیرا ضمیله (١٠ ٤٥٣ ٦٢٠) لیرایه وضبطیه وژاندارمه مصارفی (١ ٢٦٣ ٣٧٠) لیرا تقدیر اولنمش ایسه‌ده (٣٤٤ ٠٣١) لیرا علاوه‌سیله (١ ٦٠٧ ٤٠١) لیرایه وینه ٩٦ سنه‌سی ایچون عموم مصارف ملکیه ومرتبات خیریه ومعزولین ومتقاعدین ملکیه وعسکریه ومرتبات حجازیه یکونی (٤ ٤٣١ ٨٣٧) لیرا اولوب (١ ٣٨٤ ٤٨٦) لیرا علاوه‌سندن ٩٩ سنه‌سنده (٥ ٨١٦ ٣٢٣) لیرایه رسیده اولمشدرکه ضمائمك مجموعی (٤ ٣٢٨ ٤٣١) لیرایه وارمشدر . وبونك (٢٩٤٣٩٤٥) لیراسی بروجه بالا مصارف عسکریه ضمیمه‌سیدر . سالف‌الذکر ضمائم اوچ نوع اولوب برنجیسی ٩٦ سنه‌سندن صوکره ارادهٔ سنیه ایله‌ضم اولنان وایکنجیسی دائره‌لرندن ضمی تکلیف ایدیلن واوچنجیسی ٩٦ سنه‌سنده آخر دائره نامنی مقید ایکن تحویلات ارتباطدن طولایی ٩٩ سنه‌سنده دیکر دائره‌لر موازنه‌سنه نقل قلنان مصارفدرکه نوع ثالث صرف بر معاملهٔ قلمیه ورسمیه‌دن عبارت اولوب شایان تدقیق اولان برنجی وایکنجی نوعلردر . بونلردن‌ده دوائر عسکریه تخصیصاتنه ضم اولنمش اولان آقچه (٢ ٠٨١ ٥٥٦) ومجدداً ضمی تکلیف اولنان مبالغ (٨٣٧ ٣٣٩) لیرادرکه یکونی (٢ ٩١٨ ٨٩٥) لیرایه ودوائر ملکیه وسائره‌یه ضم اولنمش اولان مبالغ (٤٦٥ ٧٠٠) وضم وعلاوه‌سی تکلیف قلنان (٧٨٩ ٥٣٢) لیرادرکه بونك‌ده مجموعی (١ ٢٥٥ ٢٣٢) لیرایه وارمشدر . شو خلاصه اوزرینه ایجابی لدی المطالعه بودجه‌ده بو مقدار آچیغك وجودی مالیه‌جه بحرانی داعی اولوب وبناءً علیه ٩٩ سنه‌سی مصارفندن تنزیلات اجراسی جای بحث اولمیوب اصل دوشونیله‌جك جهتی ٩٦ بودجه‌سی یکونی داخلنده دخی تصرفات قابل اولوب اولمادیغنك تعیینی کیفیتی اوله‌رق اوبابده جریان ایدن تدقیقاتده ٩٦ سنه‌سی تخصیصاتنك تزییدینه هرطرفجه لزوم واحتیاج شدید ارائه اولونمسی جهتله سنهٔ مذکوره بودجه‌سی داخلنده تصرفات اجراسنك عدم امکانی تحقق ایتمش و بناءً علیه بحث ٩٩

سنه‌سی بودجه‌سنك توازنی اسبابنك تحریسنه انتقال ایلشدر. اسباب توازن دخی بالطبع اوچ واسطه‌یه مراجعتله حاصل اوله‌بیلوب بری تنقیحات و دیكری تزیید تكالیف و دیكری احداث وارداتدر. تزیید تكالیف و احداث واردات بحثلرینه عائد مطالعات آشاغیده عرض و بیان اولنه‌جغندن اول باول تنقیحه دائر اولان تدقیقات و مذاكراتدن بحث لازم كلمش وینه آتیده ذكر اولنان اسبابدن طولایی مصارف عسكریه‌سنك تنزیلنده تردد وقوعنه مبنی تنقیح ملاحظه‌سی مصارف ملكیه‌یه انحصار ایتمشدر. مصارف ملكیه دخی درت نوع اولوب برنجیسی معاشاتدر. ایكنجیسی صورت تخمینده دائره‌لری بودجه‌لرینه ادخال اولنوب سنه نهایتنه قدر كاملاً صرف اولنماز ایسه خزینه‌یه ترك اولنان مصارف متفرقه‌در. اوچنجیسی روس تضمینات حربیه‌سیله ظهورات مصارفی نامیله یاد اولنان و ظهورنده تسویه‌سی مبرم اولان سائر مصارفدر. دردنجیسی اسهام و مقاطعات و معاشات ذاتیه و تخصیصات و قرای موقوفه و مرتبات خیریه‌در. اول باول معاشاتدن تنقیح امكانی آراندقده بونلردن اعشار و ویركی امانتلری تخصیصاتنده تعدیل لزومی متفق علیه اولوب جبایت امواله سكته ویرمیه‌جك صورتده كیفیات تعدیلیه‌سنك مذاكره‌سی شورای دولته تودیع اولنمش و پوسته وتلغراف نظارتی وارداتی ٣٣١,٢٣٠ لیرا ومصارفی ٤٦٧,٤١٠ لیرا اولوب نظارتك هیچ اولمازسه ایرادیله اداره‌سی لازم كلیركن خزینهٔ دولتدن فضله آقچه ویرلمسی موافق حال اوله‌میه‌جغندن بعدما نظارت مذكوره‌نك ایرادی نسبتنده مصرف ایتمسنه قرار ویرلمشدر. سائر دوائر ملكیه معاشاتنه كلنجه بونلردن دخی تنقیحات اجراسی قابل اولوب اوله‌میه‌جغی موقع بحثه قونولدقده اشبو معاشاتك یكون سنویسی(٢,٨٧٠,٣٠٠) بو قدر لیرا اولوب بونك ده (١٣٤,٢٠٩) لیراسی ویركی و (٤٩٢,٤٦١) لیراسی اعشار تخصیصاتی و (١٨٧,٣٦٥) لیراسی عموم رسومات و (١٨٠,٦٧٣) لیراسی تلغراف و پوسته مأمورلری معاشاتی اوله‌رق اشبو درت قلم معاشات كه ویركی و اعشاره و كمركاره عائد اولان اوچ قلمی بر نوع تحصیل مصارفیدر. ودیكر بر قلمی بولنان تلغراف و پوسته تخصیصاتی كه بعدما وارداتی نسبتنده دوران ایتمسی مقرردر. بونلر چیقارلدقده مأمورین داخلیه وشرعیه ورجال علمیه وشورای دولت وسائر مأمورین خارجیه ومحاكم نظامیه وهیئت ادارهٔ عدلیه ایله مالیه ونافعه وتجارت وزراعت ومعارف عمومیه وصحیه هیئتلرینك ومجالس

اعیان وشورای دولت ودیوان محاسباتك مجموع تخصیصات سنویه‌سی اولىق اوزره کافهٔ مخصصات درسعادتده (۵۵۷ ۱٤۲) وولایتلره (۱۳۱۸ ٤۸٦) لیرا درجه‌سنده قالوب آتیده بیان اولندیغی اوزره بوندن تنقیحات اجراسنك امکانسزلغی تبین ایتمش ومع هذا ویرکی واعشارك دها آز مصرفله اداره‌سی اسبابی تدقیق ونتیجه‌سی بیان اولنمسی شورای دولته حواله اولندیغندن تنزیلات قابل اولورسه سنهٔ آتیه موازنه‌سنك اکا کوره تنظیمیله آنلره متعلق مصرفك تقلیلی قرارکیر اولمشدر .

معلوم عالی اولدیغی اوزره مستشارلقلردن ماعدا دوائر مرکزیه مأموریتلرینك اك بیوك معاشی (۵۰۰۰) غروش اولدیغی مثللو ولایتده والیلر معاشاتی اون بشر بیکدن یکرمیشر بیك ومتصرفلقلر معاشاتی درت بیکدن یدیشر بیك وقائممقاملر معاشاتی نهایت ایکیشر بیك بشر یوز غروش اولدیغی جهتله بونلردن تنقیحات اجراسی موازنه‌جه فائده بخش اوله‌میوب بالعکس اخلال اداره ایله مضراتی داعی اوله‌جغنده اتحاد افکار حاصل اولمشدر .

۹٦ سنه‌سی بودجه‌سنه داخل ویکونی (٤ ٤۳۱ ۸۳۷) لیرایه واصل اولان معاشات ومصارف ملکیه‌یه مؤخراً دائره‌لرنجه کوریلن لزوم واستحصال ایدیلن ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی اوزرینه ضم اولنمش اولان سالف الذکر (٤٦۵ ۷۰۰) لیرانك ضم وتخصیصی اسبابی مبرمه‌یه مبتنی اولدیغی آکلاشلمقله ابقاسی ضروری کورولمشدر. اکرچه اشبو ضمائمك دخی عدم کفایتندن بحثله سنهٔ حالیه موازنه‌سنه (۷۸۹ ۵۳۲) لیرا دها ادخال اولنمش وصرفنه لزوم قوی کوسترلمکده بولنمش ایسه‌ده آچیغك کلیتی جهتله بو آقچه‌یی ویرمك ناقابل اولدیغندن (۷۸۹۵۳۲) لیرا ناچار کاملاً تنزیل اولنمشدر .

بالاده عرض و بیان اولنان انواع اربعهٔ مصارفدن ایکنجیسی که صورت تخمینده دائره‌لری بودجه‌لرینه ادخال اولنوب سنه نهایتنه قدر صرفی ضروری اولان مقدارندن ماعداسی خزینه‌یه قاله‌جق مصارفدر . واوچنجی نوعی دخی مبرم الایفا اولان روسیه تضمینات حربیه‌سیله وقوعاته تابع اولان ظهورات مصارفیدر . بونلر بالطبع مبحث تنزیل وتنقیحه داخل اوله‌مامشدر .

دردنجی نوع اسهام ومقاطعات ومعزولین ومتقاعدین عسکریه وملکیه ومحتاجین وچراغلق معاشاتی و بدلات قرای موقوفه واوقاف همایون نظارتنك تخصیصاتی وکیلار حج ترتیبی ایله تکایا و زوایا معیناتی حاوی اولان مرتبات خیریه اولوب

یكونی (١،٢٣٤،٣٤٤) لیرادر . متقاعدین ملكیه وعسكریه‌نك مقدار نفوسی (٢٧،٨٤٩) وچراغلق ایله محتاجین معاشاتی اصحابنك مقداری (١٥،٢٤٣) وقرای موقوفه بدلاتی ایله بعض مرتبات خیریه ایچون مخصص اولان عائدات اصحابنك مقداری (٢،٠٥٥) وزعامت اصحابنك مقداری (٣،٧٥٢) واسهام و مقاطعات اصحابی دخی (١٨،٤٢٧) كه مجموعی (٦٧،٣٠٠) بو قدر نفوسه واروب شونلردن تنقیحات اجراسی صداعنه دكمیه‌جكی كبی ذاتاً دخی اشبو مخصصات تمامیله‌ویریله‌مكده اولدیغندن برده تنزیلات اجراسیله اصحابنی تأسیس ایتمكدن ایسه ابقاسی دها زیاده موافق مصلحت وحكمت كورلمشدر .

تكالیف موجوده‌یی تزیید واحداث واردات خصوصلرنده‌كی نتایج مذاكرات دخی شودركه تزیید تكالیفه استطاعت اهالی متحمل اولمیوب فقط منافع صندوقلری ایچون آلنان عشر العشرینه اعشارك سبع وبر ربعی آنوب ثلثانك یعنی شمدیكی مقدارك كما كان صندوقلره اعطاسی وثلثنك معارفك فضله مصارفنه قارشیلق اتخاذیله معارف ایچون الیوم چیفت باشنه وسائر صورتلرله آلنان تكالیفك الغاسی وبو خالده اعانهٔ مذكوره زراعه عائد اولدیغی جهتله اصحاب صنایع وسائره حصهٔ متناسبه‌سنك دخی مسقفات ویركیسی ایچندن استیفاسی تصویب اولنمشدر .

احداث وارداته كلنجه بونلرك باشلیجه‌سی ایكی ماده اولوب آنك بری پاتنت رسمیدر . سفرا ایله مسائل معلقه‌سی مذاكره وتسویه اولنمقله نظامنامه‌سی وهیئت اداره‌سنك ترتیبی لحنده بامضبطه حضورهمایونه عرض اولنمشیدی . دیكری تجارت معاهداتی اولوب مذاكراتی خیلیدن خیلی ایلریلمش اولدیغندن قریباً حصول نتایجی مأمولدر . دیكر بعض قابل احداث واردات دخی وار ایسه‌ده احداثی یرلولر ایله برابر اجنبیلر حقنده بلا استثناء اجراسنه موقوف اولوب چونكه معاهدات تجارت اقتضاسنجه اجانب یوزده سكز رسم كمرك ویردكدن صكره آرتق هیچ برشئ ویرمك ایسته‌مدكلرندن بو قاعدهٔ مضرهٔ‌نك لغوی و احداث اولنه‌بیله‌جك وارداتك من غیر استثناء تبعهٔ عثمانیه و اجنبیه‌یه تعمیمی ینه تجارت معاهده‌لرینك تصورات حاضره‌یه یعنی حقوق ومنافع دولته موافق صورتده تجدیدندن صكره حاصل اوله‌بیلیر . مع مافیه اغنام رسمنك ٩٦ سنه‌سندن اولكی حاصلاتی بر ملیون درت یوز بیك لیرا ایكن ٩٦ سنه‌سنده اغنام رسومی یكرمیشر پاره ضم وقوعنه مبنی بر ملیون التی یوز اللی بیك لیرایه بالغ اولدیغی كبی آندن صكره‌كی سنه‌لرده فضله ظهور ایتمسی

جهتیله ۹۹ سنه‌سی اغنام رسومنك مقداری بر میلیون آلتی یوز یتمش اوچ بیك آلتی یوز اوتوز ایکی لیرایه بالغ اولمق لازم کلدیکی حالده یونانستانه ترك اولنان محللر اغنام رسومی اولان آلتمش آلتی بیك ایکی یوز لیرانك تنزیلیله سنهٔ مذکوره موازنه‌سنه ۱,۶۰۷,۴۰۰ لیرا ادخال اولنمش ومسقفات واراضی ویرکیسنك دخی ۹۶ سنه‌سندن اولکی تحصیلاتی ۲,۱۰۰,۰۰۰ لیرا اولدیغی حالده سنهٔ مذکوره‌دن اعتباراً قیمتی یکرمیشر بیك غروشدن زیاده مسکن ویرکیسنك بیکده سکزه ابلاغی ایله وقوع بولان ضمائمدن طولایی شمدی مقداری ۲۷۵۵۵۶۰ لیرایه وارمشدر . مسقفات و اراضی ویرکیسی ضمه متحمل دکلسه‌ده اغنام رسمی صورت مختلفه‌ده آلنمقده و حد اقلی ایکی بچق وحد اقصاسی بش غروش درجه‌سنده اولدیغندن اجراآتی قابل ومالیه نقطهٔ نظرنجه ضرردن سالم کوریلیرسه رسم مذکورك بالتوحید تزییدی صورتنك مطالعه ونظام لایحه‌سنك تهیئه‌سی شورای دولته حواله قلنمش وبرده کافهٔ مبایعاتك مقدار اثمانی مبین تجار واصناف طرفندن ویریلن سنداته واطبا رچته‌لرینه وبانقه چکلرینه پول وضعی واوقتروا رسمنك احداثی ویرلی واجنبی ذکور واناث خدمتجیلری وبنك وعربه حیوانلریله عربه‌لردن وممالك اجنبیه‌دن ادخال اولنان اویون کاغدلرندن وکبریتدن رسم اخذی خاطرلره کاوب بونلرکده عهدلرك تجدیدندن اول اجراسی ممکن اولدیغی تحقق ایدرسه اساس ونسبتلرینك وصورت استیفالرینك تعیینیله نظامات لایحه‌لرینك تنظیم واعطاسی شورای مذکوره توصیه ایدلمشدر .

مصارف عسکریه‌نك شوحالده براقیلمه‌سی ویاخود واردات حاضرهٔ دولته کوره آنده تنزیلات ممکنه اجراسیچون تعمیق ابحاث وافکار اولندقده مصارف مذکوره‌نك تنقیح نقطهٔ نظرندن الك اول جالب نظر اولان قسمی مصارف ضبطیه‌در . بونك خیلیدن خیلی تصرفه تحملی اولدیغی ظن اولنیور . چونکه قبل المحاربه ضبطیه‌نك مع ضابطان موجودی اللی بیك طقسان بش نفر ومصارفی بر میلیون طقسان درت بیك ایکیوز قرق سکز لیرا ایکن بعد المحاربه اداره‌سی تغیر ایتمش اولان طونه وبوسنه ولایتلریله قبریس جزیره‌سی وفلبه واسلمیه وترحاله ونیش وقارص وچلدر وباطوم سنجاقلرینه عائد اولان اون بیك یدی یوز یتمش آلتی نفر وبونلرك مصارفی اولان ایکی یوز بر بیك بشیوز قرق سکز لیرانك تنزیلیله مع ضابطان افرادی اوتوز طقوز بیك اوچیوز اون طقوز نفره وتخصیصاتی سکز یوز طقسان ایکی

بیك یدی یوز لیرایه تنزل ایتمك لازم کلدیکی حالده الیوم موجودی قرق یدی بیك بشیوز یکرمی سکز نفر ومجدداً ضمی تکلیف ایدیلاندن ماعدا یکون مخصصاتی بر میلیون ایکیوز سکسان یدی بیك بوقدر لیرا اولمغله شو حساب وموازنه دخی مصارف مذکوره‌نك تهرفه تحملنی مؤید کوروندیکندن ولایاتله بالمخابره سنهٔ آتیه‌دن اعتباراً بونك حد اعتداله ارجاعی تنسیب اولوندی . برده ضبطیه وپولیس مصارفنك زیاده‌لکنه باشلیجه بونلرك عدم انتظامی سبب اولوب آنی دخی دستورده مندرج ضبطیه نظاماتنك حکمدن سقوطی و یرلرینه آخر نظامات قونولمامسی ایجاب ایتدیردیکندن والده مکمل بر ضبطیه و پولیس نظاملری لایحه‌سی اولوب احکام مندرجه‌سی ایسه بونلری ضبط و ربط تحتنده طوتمق ایچون الزم اولان قیود و اصولی حاوی اولدیغندن یا آنلرك تدقیقی یاخود مناسب لایحه‌لرك تنظیمی خصوصلرینك دائرهٔ عسکریه‌یه حواله‌سی مناسب مطالعه قلندی .

قالدی‌که نظامیه و بحریه و طوپخانه و ژاندارمه وضبطیه‌نك سنهٔ حالیه بودجه‌لرینه وضع ایتدکلری آقچه‌نك یکونی طقوز میلیون طقوز یوز یتمش طقوز بیك طقوز یوز سکسان درت و طقسان آلتی سنه‌سنه نسبتله فرقی ایکی میلیون طقوز یوز اون سکز بیك سکز یوزطقسان بش لیرادر. اندن نظامیه‌جه طقوز یوز بیك وبحریه‌جه سکسان بیك وطوپخانه‌جه ایکی یوز سکسان یدی بیك یوز طقسان آلتی لیرا تصرفات اجراسی قابل اوله‌بیله‌رك ضمائمك اوست طرفی اولوب ۹۶دن صکره بالارادهٔ سنیه ضم اولندیغی بیان قلنمقده اولان ویکونی ۱٦٥,٦۹۹ لیرایه واران ضمیمه‌نك دخی اصلا تنقیص قبول ایتمیه‌جکی دائره‌لرندن افاده اولندیغی کی بحریه‌نك فضلهٔ مصارفی ۹٦ سنه‌سنده مع ضابطان افراد عسکریه ۱۱,٥٤٥ نفر تخمین اولنمش ایکن الیوم مع ضابطان ۱۳۰,۱۰۳ نفر بولنوب برمشیر وبش فریق ایله قائممقامدن ملازم ثانی‌یه قدر٤۰٥ ضابط ۱,۱٥۸ نفر تزاید ایتمسندن وطوپخانه تخصیصاتنك اسباب ضمی مهمات واستحکامات مصارف جدیده‌سندن ونظامیه مصرفنك زیاده‌لکی دخی ۹٦ سنه‌سنده وقت حضرده یوز بیك عسکر استخدامی قرارکیر اولمش ایسه‌ده الیوم قوهٔ موجوده‌نك مع ضابطان و امرا یوز اللی درت بیك نفر راده‌سنده بولنمسندن وتشکیلات وتنسیقات عسکریه مقتضیاتندن اولمق اوزره مجدداً وترفیعاً نصب اولنان امرا وضابطان معاش وتعیینلرندن وامثالی مصارفدن نشأت ایلدیکی آکلاشلمشدر . حسب الحال تنزیل قوهٔ عسکریه طرفنه

کیدیله‌مز ایسه‌ده یوز اللی درت بیك افرادی حاوی بولنان قوهٔ عسکریه‌نك غیر از تصرف نظامیه‌نك تخصیصات حالیه‌سی اولان ٥,٥١٩,٦٧٤ لیرادن دها آز مصرفله اداره‌سی قابل اولوب اولمیه‌جغی موضوع بحث اولدقده عدم امکانی بیان اولند‌یغندن و بحریه و طوپخانه تخصیصاتی فضله‌لرینك ابقا ویا الغالری دخی قوهٔ بحریه واعمالات حربیه‌نك مقتضای فن وقاعده‌یه ودرجهٔ احتیاجات عسکریه‌یه تطبیقیله تعین ایده‌جك موادden اولوب ادارهٔ ملکیه‌جه بیان اولنه‌جق رأی مصیب اوله‌میه‌جغندن بو حالده سنهٔ حالیه مصارف عمومیهٔ تخمنه‌سی یکونی اولان سالف الذکر ٢٠,٩١٥,٦١١ لیرادن برمنوال محرر تصرف ایدیلن درت قلم جمعاً ٢٠,٥٦,٧٢٨ لیرانك تنزیلیله دوائر عسکریه وژاندارمه وضبطیه‌نك سال حال مصارفی ٩٦ سنه‌سی مخصصاتندن ١,٦٧٦,٧٤٩ ودوائر ملکیه‌نك سال حال مصارفی دخی کذلك ٩٦ سنه‌سی مخصصاتندن ٤٦٥,٧٠٠ لیرا فضله‌لی اوله‌رق مصارف تخمنهٔ مذکوره‌نك مقداری ١٨,٨٥٨,٨٨٣ لیرایه تنزل ایتدیکی کبی مصارف مذکوره خزینه‌نك حساب واعتبارینه کوره سال حال واردات عمومیه‌سنك مقداری‌اولان ١٦,٣٥٤,٩٨٥ لیرا ایله موازنه‌اولندقده آچیغك مقداری ٢,٥٠٩,٨٩٨ وقومیسیونك تقدیرینه کوره واردات مذکوره‌نك مقداری بولنان ١٥,٠٢٠,٦٠٠ لیرا ایله موازنه قلندقده ٣,٨٣٨,٢٨٣ لیرا اولمق لازم کلوب وارداتك مقدارنجه خزینه ایله قومیسیونك حساب وتقدیرنده کوریلن فرق خزینه‌جه ویرکو وبدل عسکری وسائره کبی بر اساس و نسبت اوزرینه مرتب اولان واردات ترتیب اصلیه‌سی اعتباریله وحاصلات عشریه ایله اغنام رسومی مثللو طوتارینه تابع اولان واردات دخی تحصیلاتی نسبتیله حساب ایدیلوب قومیسیونجه‌عموم وارداتك مقداری ایسه اوچ سنه‌لك تحصیلات نسبتیله تعیین وتقدیر ایدلمسندن نشأت ایده‌رك اکرچه قومیسیونك مطالعه‌سی خزینه‌یه کیرن پاره‌نك اساس اتخاذینه مبتی ایسه‌ده ویرکو وبدل عسکری کبی وارداتدن بر مقدارینك بقایاده قالمسندن طولایی تحصیلندن صرف نظر اولنمیه‌جغی جهتله بوتون بوتون موازنه‌دن طی واخراجی ایجاب ایتمیه‌جکندن خزینه‌نك حساب وتخمینی اساس وقاعده‌یه دها موافق کورلمکله سال حال بودجه‌سنك ٢,٥٠٣,٨٩٨ لیرا آچیقله قبولی و بودجه اعلان اولنمز ایسه آچیغك مقداری بو درجه‌ده اولمیوب پك کلیتلی بولندیغی ظن وذهابنی دعوت ایله اعتبار مالی‌یه تأثیر ایده‌جکنه و٩٦ سنه‌سی آچیغنك مصارف عادیه‌یه عائدقسمنك ٨٨٣,٤٠٠ بو قدر لیرا ومصارف فوق‌العادیه

عائد قسمى ٢،١٠٩،٥١٢ ليرا ايكن بودجه‌نك اعلان اولنمسى ينه جلب امنيت ايله فوائدى موجب اولديغنه مبنى بروجه محرر دها زياده آچيق بولنديغى ظنى دافع اولمق وآنك دخى قپانمسنه مصروف اولان مساعى بيلنمك اوزره مذكور بودجه‌نك وايراد ومصرف آره‌سنده‌كى تفاوتى تزييد واردات اسبابنه تشبثله بر طرف ايتمك حقنده‌كى تصميمات محرره‌نك اعلان اولنمسى وبعدما جزئى وكلى مصرف ظهور ايتدكجه مشكلاتى موجب اولمامق اوزره اول امرده قارشيلق بولنمسى قاعده‌سنك قوياً محافظه‌سى وكله‌جك ٣٠٠ سنهٔ ماليه‌سى بودجه‌سنك ممكن مرتبه دها زياده تعديلات وتصرفاتله تنظيميله وقت كچمه‌مك ايچون نهايهٔ النهايه مارتك اون بشنده ماليه نظارتنه وشهر مذكورك ختامنده باب عالى‌يه ويرلمسى وبودجه‌لرينك دها موضح صورتده ترقيميله برابر سنه‌سى ايچنده دائره‌لرينك آيرى آيرى تقريرلرى اوزرينه يكونته تخصيص وعلاوه اولنان معاشات ومصارفك سنهٔ آتيه بودجه‌لرنده دائره‌لرينك طلب وتكليف ايتدكارى مبالغ ايله برلكده كوستر- لمسى تحت قرارده اولان و اولميان مخصصاتك تفريقنده صعوباتى دافع اوله‌جغندن بعدما بر سنه بودجه‌سى قبول اولندقدن صكره او سنه ختامنه قدر اسباب مخصوصه وفوق العاده ايله هر دائره تخصيصاتنه نه قدر اقچه ضمى تحت قراره كيرمش ايسه اونك بشقه وسنه ختامنده كله‌جك سنه ايچون ضمى تكليف اولنان مصارفك بشقه وتحويل مرجع اداره واسباب مماثله‌دن طولايى بر اداره‌دن قالدير- يلوب ديكر دائره تخصيصاتنه علاوه اولنان مصارفك كذلك بشقه وسنه‌سى ايچنده تناقص ايدن مخصصاتك دخى ينه بشقه كوسترلمسنك قاعده اتخاذ قلنمسى حقنده دوائره اجراى وصايا اولنمسى و برده حواله اصولنك مشكلاتى ومضراتى تجارب واقعه ايله تبين ايلديكندن سنهٔ آتيه اموالى اوزرينه حواله ويرليوب اموال ولايات تحصيلاتندن مصارف محليهٔ ملكيه وعسكريه افراز اولندقدن صكره بقيه‌سنك طوغريدن طوغرى‌يه نقداً ويوليچه وجهله خزينه‌يه جلبى قرارلاشديرلمشدر .

اسهامك تأمين وتعديل اصول تأدياتى ضمننده سنهٔ آتيه‌دن اعتباراً شهر امانتى دائره‌سنده بولنان لوا وقضالر وارداتيله ديكر مناسب برمحل اموالنك بوكا تخصيصى وماليه نظارتنك شمديكى حالده اوقات ومشاغلى بوكبى تأدياته چاره ارانيلمسنه واصحابنك مهاجمات ومراجعاتيله اوغراشمغه منحصر قاله‌رق ادارهٔ عموميهٔ ماليه‌يى دوشونمكه اختلاس وقت اولنه‌مامقده و بونك ايسه ايشجه پك زياده ضررى

کورلمکده اولدیغندن تأدیات مذکوره‌نك تعلق طبیعیسی جهتیله امانت مشار الیهایه حواله‌سی علاوۀ مذاکرات اولنه‌رق سالف الذکر موازنه لایحه‌لری اوراق متفرعه واشبو مضبطه‌ده کوستریلن حسابك مفرداتنی متضمن تنظیم ایدیلان خلاصه پوصله‌سیله برابر لفاً عرض وتقدیم قلنمشدر قاطبۀ احوالده امر وفرمان حضرت ولی الامر افندمزکدر .

فی ۳ ربیع الاول سنه ۳۰۱ و فی ۲۱ کانون اول سنه ۹۹

۹۶ و **۹۷** و **۹۹** سنۀ مالیه‌لری باش وکالتده بولندیغم زمانلره تصادف ایتدیکندن بونلردن **۹۶** سنۀ مالیه‌سنك مصارف علی العاده وفوق العاده‌سی موازنه قانونلرینی واسباب موجبه مضبطه‌سنی اعلان ایله برابر **۹۷** سنۀ هجریه‌سنه مخصوص سالنامه‌لره درج ایتدیرمشدم . **۹۹** سنۀ مالیه‌سی بودجه‌سنك اسباب موجبه‌سی مضبطه‌سی‌ده بالایه قید اولندی فقط **۹۷** سنۀ مالیه‌سی تنقیحات کلیه‌یی وتنسیق معاش قانوننی تعقیب ایدن بر سنه اولمغله او سنه بودجه‌سنك اسباب موجبه مضبطه‌سی دخی برابر بولونسه مالیه‌جه بو اوچ سنه ایچون بر مقایسۀ کافیه‌یه خدمت ایدر بناءً علیه او مضبطه‌نك‌ده بر صورتنی اشاغیده قید ایدیورم .

مجلس وکلا مضبطه‌سی

۱۲۹۷ سنۀ مالیه‌سی واردات ومصارفنك موازنه‌سی شورای مالیه‌نك مضبطه‌سیله مالیه نظارتی مقامندن باتقریر باب عالی‌یه ارسال اولنمقله تدقیق اولندی . مندرجاتندن مستبان اولدیغی اوزره سنۀ مذکوره واردات عمومیه‌سنك یکونی **۱۵,۸۰٤,۱۲۱** لیرا ودوائردن ویریلان موازنه دفترلری موجبنجه طلب اولنان تخصیصات **۲۳,۲٦٤,۹۳٦** لیرا **۸۰** غروش اولوب یکدیکریله عند الموازنه مصرف جهتنده **۷,٤٦۰,۸۱٥** لیرا آچیق کوروندیکی کبی شورای مالیه‌جه تخصیصات مطلوبه‌دن **٤٤۳,۳٦۹** لیرا تنزیل و **۲۲,۱٦٤,۸۸۰** لیرانك تخصیصی تنسیب و **٦٥٦,٦۸۷** لیرانك قبول ویاردی رأیه تعلیق اولندیغندن شورای مذکورك قبول ایتدیکی تخصیصات وارداته نسبت اولندیغی حالده **٦,۳٦۰,۷٥۹** لیرا وقبول

وردیی رأیه تعلیق ایلدیکی آقچه تنسیب اولنان تخصیصاته علاوه اولندیغی تقدیرده ٦،٥٦٠،٠٥٧ لیرا آچیق کورلمشدر .

سنهٔ مذکوره مصارف فوق العادهٔ عسکریه وملکیه‌سی اولمق اوزره طلب اولنان وموازنه لایحه‌سی زیرنده بشقه‌جه کوستریلن ٥،٢٢٤،٣٢٣ لیرا دوائرك تکلیف ایلدیکی مصارف عادیه آچیغنه علاوه اولندقده عموم آچیغك یکونی ١٢،٦٨٥،١٣٨ لیرایه بالغ اولور . کچن ٩٦ سنه‌سی موازنه‌سنك آچیغی ٨٨٣،٤١١ لیرایه تنزل ایتمش ایکن بو سنه موازنهٔ عادیه‌ده ٧،٤٦٠،٠٠٠ بو قدر لیرا آچیق کورونمسنك درت سببی اولوب بریسی سنهٔ سابقه موازنه قرارنامه‌سی حکمنجه قوهٔ عسکریه وقت حضرده مع امرا وضابطان ١٠٠،٠٠٠ کشی حسابیله مرتب ایکن قوهٔ مذکوره ترتیب حضری درجه‌سنده تنزیل اولنیوب بو سنه بودجه‌سنده قوهٔ عادیه‌نك افرادی ١٨٧،٠٠٠ بو قدر نفر ترتیب وحساب اولنمقله برابر دائرهٔ حربیه‌دن بیان اولنان مقداری دها زیاده یعنی ١٩٢،٥٠٠ نفره رسیده اولمسیله تخصیصات نظامیه‌نك ٤،٠٨٠،٨٨٤ لیرا فضله‌سی بولنمسی وایکنجیسی دوائر سائره‌نك سنهٔ سابقه تخصیصاتنه نسبتله ١،٦٨٧،٤١٢ لیرا فضله مصرف طلب ایتمسی ، اوچنجیسی اناطولی ولایاتجه اصلاحات نافعه ومعارف ایچون واردات صافیه‌نك عشری اوله‌رق ٤٥٧،٣٨٩ لیرا ترکنه کچن سنه قرار ویرلمسی ودردنجیسی ٩٧ سنه‌سی وارداتنك ٩٦ سنه‌سی وارداتنه نظراً ٣٥١،٧١٩ لیرا نقصانی بولنمسی ماده‌لریدر و ٥،٢٢٤،٣٠٠ بو قدر لیرا قارشیلقسز مصارف فوق العاده بولنمسی دخی اولا اللی بیك سکسان سکز نفردن مرکب ردیف طابورلرینك تحت سلاحه آلنمسندن طولایی حربیه دائره‌سنك ٤٣٠،٠٠٠ لیرایه قریب واحوال فوق العاده ایجابنجه بحریه دائره‌سنك ٣٤٩،٢٧٨ لیرا مصارف فوق العاده کوسترملرندن و ٦٠٠ بیك لیرا مقداری دخی مهاجر مصارفی تخمین قلنمسندن نشأت ایلمشدر . کرك موازنهٔ عادیه وکرك مصارف فوق العاده‌یه لازم کلن قارشیلقلرك تدارك وتأمینی قابل اولمیوبده عادی وفوق العاده مصرفك الده اولان واردات عادیه‌یه منحصر قالمسی وآنك اثر طبیعیسی اولان بورجلرك اوده‌نیلمیوب بر بحران کلیٔ مالی ایچنده یاشاتیلمسی کچن سنه‌نك موازنه‌سیله تقدیم قلنان مضبطهٔ عاجزانه‌مزده دخی بر نبذه عرض اولندیغی اوزره مملکتك آسایش ورفاه ایله کچن زمانلرنده باعث تزاید ثروت اولان اصلاحاته لایقیله باقیله‌مامسنه وعظیم فدا کارلقله ایدیلان

استقراضلرك فائده‌لی مصرفلره صرف اولنمامسنه وایراده کوره مصرف ایتمك قاعدهٔ منجیه‌سنه رعایت ایدلمامسنه وامثالی حالاته مبنی اعتبار مالی‌یه خلل کلدیکندن وثروت مملکت ایلرولیه مدیکندن شمدی عادی وفوق العاده آچیقلری قپاتمق ایچون نه خارجاً نه‌ده داخلاً سرمایه وچاره تدارکنه امکان بولنه‌مامقده اولمسندن تحصل ایتمشدر .

بحرانك تشخیص ایدیلن علتی ایجابنجه چاره‌سی اعتبار مالینك اعاده‌سی ومضا- یقه‌یه سبب اولان مصارف عسکریه‌نك تقلیلی خصوصلری اولوب برنجیسنه مترتب تدابیرك عرض وبیانندن اول تقلیل عسکر خصوصنده اولان مجبوریتك دیکر بر حساب ایله دخی توضیحی مناسب کورلمشدر .

دولت علیه‌جه مصارف عسکریه‌ده طوتیلان مقیاس ایجابنجه امرا وضابطان داخل اولمق اوزره بهر نفر بری بری اوزرینه خزینه‌یه سنوی ٣٦ بچق لیرایه وشهری ٣٠٠ کسور غروشه مال اولمقده اولدیغی حربیه نظارتندن افاده اولنوب شوحسابجه الیوم دائمی وفوق‌العاده اوله‌رق سلاح آلتنده بولنان ٢٣٥ بیك کشینك شهری مصرفی ٧١٤،٧٩١ ومصارف یومیه‌سی ٢٢،٨٢٦ لیرایه بالغ اولدیغندن یوقاریده مقداری بیان اولنان وآنك ثلثنك دخی قسم اعظمی دیونه قارشیلق وقسم دیکری سنه‌سی ایچنده اله کچمین اموالدن عبارت اولان وارداتدن آیدن آیه اشبو ٧١٤،٠٠٠ کسور لیرایه قریب مصارف عسکریه‌نك تأدیه‌سنده پك بیوك مشکلاته تصادف اولنه‌جغی مسلمدر بناءً علیه بو دفعه متعلق بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ تاجداریلری وجهله افراد ردیفه‌نك مملکتلرینه اعاده‌لرینه وترتیب حضریدن زائد اولان افراد نظامیه‌نك احتیاط وردیف صنفلرینه نقللرینه نظارت حربیه‌جه درحال تشبث اولنمسی الزمدر حساب مذکور قابل تعدیل اولسه بیله قوهٔ حضریه‌نك مصارف سنویه‌سی ینه ٣،٣٠٠،٠٠٠ لیرادن اشاغی دوشمه‌مك لازم کلوب ٩٥ سنه‌سنده‌کی تخصیصات عسکریه دخی ٣،٣٢٥،٠٠٠ لیرا راده‌سنده ایسه‌ده دائرهٔ حربیه‌دن ٩٦ سنه‌سنده یوز بیك عسکر ایچون ٤،٠٩٩،٦٧٩ لیرا طلب واستیفا قلنمش اولدیغندن بو سنه‌نك ترتیب حاضری ایچون حربیه ومالیه نظارتلرنجه بو ایکی مقداردن برینه ویااولنلرك بیننده مناسب بر صورتده قرار ویریلوب تخصیصات سرکی وصورتلرینك آکا کوره یازلمسی وترتیب حضری خارجنده‌کی عسکرك قرار

جدید تاریخنه قدر ایشلەمش مصارفی هر نه ایسه مالیه خزینه‌سنجه بالاطراف تدقیق ایله تسویه‌سی اقتضا ایدر .

قالدی‌که رسوم ستة وروم ایلی شرقی ومصر وقبریس ویرکولری دیون قارشیلغی اوله‌رق آنلرله دوائرك واردات مخصوصه‌سی استثنا قلندیغی حالده واردات عادیه‌نك یکون تخمنی ۱۰,۹۱۹,۵۰۰ لیرا درجه‌سنده حساب اولنمقله ترتیب حضری نسبتنده تخصیص اولنه‌جق مصارف عسکریه کرك ۹۵ سنه‌سنه قیاساً اوچ میلیون اوچ یوز بو قدر بیك وكرك ۹٦ سنه‌سنه توفیقاً ٤,۰۰۰,۹۹۰ بوقدر لیرا اولسون بونلردن هر بری واردات محرره قارشیسنده بیوك بر مصرف اولدیغی کبی هر ایکی تقدیر وحسابه کوره قصور وارداتدن الده پك چوق شی قالمیه‌جغندن وسنه‌سی ایچنده تحصیلی قابل اوله‌میوب بقایایه قالان مبالغ دخی نظر حسابه آلنمق ایجاب ایده‌جکندن اشبو مبالغ باقیه ایله مملکتی احتیاج زمانه کوره نصل اداره ایتمك وناکهظهور وقایع تقدیرنده دخی مصارف عسکریه وسائرهٔ فوق العاده‌یی نه صورتله تدارك وتسویه ایتمك لازم کله‌جکی پك زیاده تأمل ودقته شایان کورونمشدر جریان ایدن ابحاث کثیره‌نك خلاصه‌سنده برنجی مقصدك تدبیری ینه اعتبار مالینك اعاده‌سنه واصلاحات ملکیه‌یه انحصار ایتدیکندن بو یولده اول باول اجراسی متحتم اولان شیلر بروجه آتی بیان اولنور .

ایکنجیسی ایچون تدبیر اسلم خدمت عسکریه‌نك تعمیمی وعنداللزوم سلاح آلتنه دعوت اولنه‌جق افرادی سرعت وسهولتله جمعه وممکن مرتبه آز مصرفله چوق عسکر بسله‌مکه صالح قواعدك وضعی ماده‌لری کورونمکله بو خصوصده لازم کلن تدقیقاتك اجراسیله نتیجه‌سنك حضور همایونه عرضی خصوصنك هیئت عسکریه‌یه حواله‌سی جملهٔ مذاکراتدن بولنمشدر .

بودجه آچیغنی تشکیل ایدن سائر مصارفه کلنجه دائرهٔ بحریه‌نك مصارف فوق العاده صره‌سنده ۳۰٤,۹۲۷ غروش مصرفنك ومهاجرین مصرفی اولان ٦۰۰,۰۰۰ لیرانك دخی کلیاً بودجه‌دن اخراجیله مهاجرین نظامنه توفیقاً ویریله‌جك اراضینك تقسیماتی هنوز اکمال اولنمامش ایسه بر آن اول بیتیرلمسی وامر اسکان واعاشه‌لرینك کندولریله سائر حمیتمندان اهالی‌یه براقلمسی امور ضروریه‌دن ودائرهٔ حربیه‌دن ماعدا دوائرك طلب ایلدیکی فضلهٔ مصارف ایله ولایات امور نافعه‌سی ایچون تدارك اولنه‌جق آقچه‌نك مجموعی ۲,۱٤٤,۸۰۱ لیرا اولدیغندن بوندن ولایاتك

مصارف نافعه‌سنه مخصوص اولان ٤٥٧,٠٠٠ بوقدر لیرانك ومعاشات ومجدداً تشکیل اولنان ولایات مصارفی کبی لزوم ضروری‌یه مستند مصرفلرك مقداری هر نه ایدر ایسه آنك ابقا واعطاسیله قصورینك قطع وتنزیلی لازمه‌دن کورلمش وچونکه کچن سنه بر بیوك تنقیحات اجرا اولنمسیله بوسنه صور معروضه خارجنده تنقیحات وتنزیلاته امکان تصور اولنه‌مدیغندن ولایاته عائد مصارف نافعه قارشیلغیله کچن سنه موازنهٔ عادیه‌سی اچیغنی وبوسنه وارداتندن تخمین اولنان نقصانی حاوی اولمق اوزره سنهٔ حالیه موازنه‌سنك ١,٦٩٢,٥١٩ لیرا آچیق ایله اعلانی وسالف البیان دوائرك طلب ایلدیکی ١,٦٠٠,٤١٢ لیرا فضلهٔ مصارفدن نه مقداری‌نك تنزیلی قابل اوله‌مز ایسه آنك دخی مذکور آچیغه علاوه‌سی وسنه نهایته قدر موازنه خارجنده مصرف اختیارینك کلیاً منعی بالاتحاد تذکر اولنمشدر. شو تدابیر اقتضاسنجه بودجه آچیغی لااقل ایکی میلیون لیرا راده‌سنده قاله‌جغندن بونك ینه موازنهٔ مالیه‌یی اشکال ایده‌جکی مسلم اولمقله برابر یوقاریده ذکری کچدیکی اوزره دیون وسائره قارشیلغی اوله‌رق وارداتك بقیه‌سی اون میلیون طقوز یوز بیك لیرا راده‌سنده قاله‌رق بونکله اهمیت طبیعیه وزمانیه‌سی نسبتنده مصارفه محتاج اولان ممالك شاهانه‌نك یولیله اداره‌سنك عدم امکانی مسلماتدن بولنمقله بوندن بویله قطعا اضاعهٔ وقت اولنمقسزین تزیید واردات اسبابنه تمسك ایتمك لزوم مطلق تحتنده‌در. واردات دولتی آرتیرمق هر شعبه واداره‌یی اصلاح ایتمکله حاصل اولور ایسه‌ده اولا امنیت وراحت ومعموریت والحاصل هر نوع سعادت حال مملکتك تأمینی قسمنده عساکر ضبطیه‌نك دخل کلیسی اولوب ژاندارمه ایچون ایکی سنه اول پك چوق نظام لایحه‌لری یاپیلدیغی کبی چند ده دائرهٔ حربیه‌دن مختصر بر نظام لایحه‌سی یاپیلوب تشکیلات دفتریله برابر باب عالی‌یه اعطا قلندیغندن بونلر بالاطراف مطالعه ایله مکمل بر نظامنامه تنظیمنه قدر شمدیکی حالده مزاج واصول مملکته موافقتی، مجرب ودستورده مندرج اولان ضبطیه نظامنامه‌لرینك ذیللرندن ماعدا احکامنك هر طرفجه دستور العمل طوتیلمسی وضبطیه مخصصاتنك دفتر مذکورده محرر درجاته کوره تسویه اولنمسی ویرده بر طرفدن اسایشدن وانیلرك مسئول طوتیلوب دیکر طرفدن ضبطیه امرا وضابطاننك انتخابنه آنلری قاریشدیرمامق طوغری برشی اولمدیغی فعلیاتله ثابت اولمقله بعدما طابور وبلوك اغالرینك مادوننده بولنان ضابطانك الای مجلسنك

تصدیقیله الای بکی طرفندن تعیین اولنمسی وطابور اغالریله آنلره معادل مأموریتلرده منحل وقوعنده الای ضابطانی ایچنده مناسبلری الای بکی طرفندن انتخاب ووالی طرفندن مأموریتلری اجرا اولندقدن صکره حربیه نظارتنه بیلدیرلمسی والای بکلکنده حل وقوعنده والیلرك یا ولایتده و یاخود آچیقده بولنان الای بکلریله طابور اغالرندن ویاخود عساکر نظامیه وردیفه ضابطانندن مناسب کوردکلرینی کذلك حربیه نظارتنه بیلدیره‌رك والینك انتخاب ایتدیکی ذاتك الای بکلکنه مناسبنی بوله‌مز ایسه حربیه نظارتی دیکر ولایتلرده و یاخود آچیقده بولنان الای بکلریله طابور اغالرندن ویاخود عساکر نظامیه وردیفه ضابطانندن منحل اولان الای بکلکنه مناسب کوریلن آتی ذاتك اسمنی والی‌یه بیلدیروب والی طرفندن برینك مأموریتی ترجیح قلنمسی یولنده نظام‌قدیمك تعدیلی ثانیاً ولایتلرجه الده اس حرکت اوله‌جق بر نظام بولنمامسی ادارهٔ عمومیه‌یی اخلال واشکال ایتمکده اولدیغی کبی ادارهٔ ملکیه‌نك یولنده اولمامسی واردات دولتی دخی تنقیص ایلمکده اولوب حتی ۹۰ سنه‌سندن ۹۶ سنه‌سنه قدر تنظیم اولنان بودجه‌لرده محرر واردات عمومیه‌دن مؤخراً استیلازده اولان محللرك واردات تخمینه‌سی تنزیل قلندیغی حالده وارداتك یکوننده بربری اوستنه اوچ میلیون راده‌سنده بشقه‌جه بر تنزل کورولمکده اولدیغندن اصلاح اداره ایچون الك صکره بعض تصحیحات ایله انجمن مخصوص وکلا طرفندن حضور همایونه عرض اولنان ولایات نظامنامه‌سنك سریعاً موقع اجرایه قونیلمسی ثالثاً یوللر ایچون اوله‌جه مرعی اولان نظام دها زیاده اصلاحی واهالینك ازعاجدن وقایه‌سی مقصدیله تعطیل اولنمش ایسه‌ده هنوز یرینه بر قاعده قونیله‌میوب موجود اولان یوللرك بوزولمسی وذاتاً احتیاج بولنان طریقلره هنوز باشلانیلمامسی ماده‌لرینك ملکجه وتجارتجه تأثیر وضرر عظیمی هر کون حس اولنمقده بولندیغندن وبومصلحت مهمه یکیدن بشقه برنظام یاپمغه، تعلیق اولنسه مذاکرات ومخابرات آره‌سنده وقتلر ضایعیله مقصد تأخر ایده‌جکندن وحالبوکه هر ولایت یول یاپمقده اولان احتیاجنی دها زیاده بیلمك طبیعی اولدیغی کبی فی زماننا طریقلرك منفعت واهمیتی افرادجه دخی معلوم اولمقله بو قاعده اوغورنده فداکارلغه دخی اکثر محللرده بالاختیار تسلیمیت کوسترلدیکندن اولکی نظامك یالکز عملهٔ مکلفه‌یه تعلق ایدن احکامنده هرهانکی محلجه تعدیلاته احتیاج کورینیرسه اونك اجراسیله شوسه‌لرك انشاآتنه مباشرت اولنمسی ایچون ولایتلره

مأذونيت كامله ويرلمسى رابعاً بدل عسكرينك اساس ونسبتنه عائد بعض شكايات
واختلافاتدن طولايى هر سنه تحصيلاتى اصلنك خمسى درجه‌سنده بولنديغندن
مذاهب ناظرى جودت پاشانك تحت رياستنده جماعات مختلفه رؤسا ومعتبرانندن
مركب بر قوميسيون عقديله بو بابده دفع اختلافاته وتأمين مطالب خزينه‌يه
كافى برقاعده اتخاذى خامساً تحصيل اموال خصوصنده يالكز تحصيلدارلرك
توسطى كفايت ايتمديكندن اليوم بونلره ويرلمكده اولان يوزده آلتى‌يه قدر اجرت
تحصيليه‌دن مختارلره دخى برر حصهٔ مناسبه افرازيله آنلركده تحصيلاتده فعلاً
مسئول طوتيلمسى ايچون كذلك ولاته مأذونيت ويرلمسى و ويركى تذكره‌لرى
ولايات مطبعه‌لرنده طبع ايتديريله‌رك تذاكر مرقومه‌نك بورادن ارسالندن طولايى
وقوعه‌كلن تأخرات ومشكلاتك برطرف ايدلمسى سادساً ويركوى شخصينك
تعميمى قابل اولوب اوله‌ميه‌جغنك شوراى دولتجه بالا اطراف مذاكره‌سيله تعميمه
امكان كوريلديرسه سريعاً نظامنك قلمه آلنمسى وسكهٔ مغشوشه‌نك هنوز تماماً
تداولدن آلنمامه‌سى قيمت اعتباريه‌سنك قيمت حقيقيه‌سنه تقريبى تدبيرندن حصوله
كلن فوائدى تقليل وتحديد ايتمكده اولديغندن و كلياً اورته‌دن قالديرلمسى
حسابجه ايكيوز بيك ليرا راده‌سنده آقچه‌يه محتاج بولنديغندن بونك استقراضى
وفقط ابتدا آلتيلق وبشلك واوچلك و يوزلك مسكوكات مغشوشه قالديريله‌رق
اونلرك كاملاً آرقه‌سى آلنمدقجه قرقلق ويكرميلك واونلقلرك تداولدن آلنماسى
وعقيب استقراضده مسكوكات مذكوره‌نك كلياً ملغا اولديغى هر محلده اعلان
اولنه‌رق نهايت ايكى آى مدت ايچنده سكهٔ مغشوشه‌نك مال صنديغنه اخذ
وقبوليله ابطال ايدلمسى و برده ديون غيرمنتظمه ايچون بو سنه موازنه لايحه‌سنه
ماليه‌جه سكز يوز بر بيك كسور ليرا علاوه اولنمش ايسه‌ده كچن سنه موازنهٔ
عموميه‌سنك نشرى صره‌سنده اتخاذ اولنان قرار اقتضاسنجه ديون مذكوره مقابلنده
بر مليون ليرا مخصص اوله‌رق بوقرارك حكمى سنين آتيه‌يه دخى شامل اولديغندن
بوندن بوسنه عساكر شاهانه ارزاق واشيا متعهدلرينك ثلث آله‌جقلرى ايچون
حواله‌سى مقرر اولان ٣٣٢,٠٠٠ بوقدر ليرادن ماعداسنك عموم ديون غير
منتظمه‌نك توحيديله فائض ورأس المالنه تخصيصى ضمننده ماليه نظارتنه مأموريت
ويرلمسى ثامناً پاتنت نظامنامه‌سى بو دفعه آوستريا وفرانسه‌دن ماعدا دولتلر طرفندن
كاملاً قبول اولنمش اولديغندن دولتين مشار اليهمانك دخى استحصال موافقتلرندن

صكره نظام مذكور موقع اجرايه قونيلمق اوزره تدابير لازمه‌نك تعجيلنك خارجيه نظارتنه وزراعت واورمان ومعادن اداره‌لرينك وكمركارك اصلاحاتى حقنده تجارت نظارت ورسومات امانتنه وصايای لازم اجراسيله ايكى آيه قدر اصلاحات ممكنه‌يى حاوى لايحه‌لر اكمال وباب عالى‌يه اعطا اولنمديغى حالده دائره‌لرى رئيسلرينك مسئول طوتيلمسى تاسعاً ثروت ومعموريت مملكتك اعظم وسائطى اعمالات نافعه‌نك توسيعى اولوب بودخى خارجك سرمايه‌سنه ومعلومات فنيه وخصوصيه اصحابنك معاونتنه محتاج بولنديغى غير منكر اولمقله امتيازات استدعالرى حقنده مساعدات مشروعه وتسهيلات لازمه ارائه‌سنك نافعه قوميسيوننه تعليمات اوله‌رق تبليغى تذكر اولنمش وذكر اولنان تقرير ومضبطه وموازنه لايحه‌لرى لفاً تقديم قلنمش اولمقله قاطبهٔ احوالده امروفرمان حضرت ولى الامر افندمزكدر.

فى ١١ رمضان سنه ٩٨

معاملات قلميه — قوانين ونظامات ومقاولات ايله مقام صدارتدن تسطير اولنان محررات عموميه‌نك عيناً اوراق اوطه‌سنه تسجيليله بعده موقع اجرايه قونلمسى قاعده اتخاذ وبونك ايچون بكلكجيلك مأموريتنه حق تفتيش اعطا قلندى.

كرك مقام صدارتدن كرك نظارتلردن برسنه ايچنده مواد اساسيه‌يه دائر تسطير اولنان محررات عموميه‌نك صورتلرى مجموعه شكلنده طبع ونشر اولندى. ارادات سنيه ايله مجلس وكلا وشوراى دولت مضبطه‌لرينك صورتلرى اخراج وذيللرينه اجراى احكامنى مبين بيورلدى تحرير اولنه‌رق عيناً نظارتلره تبليغ ايدلمك اصولى وضع اولندى‌كه هم معاملات قلميه تخفيف همده اراده‌لرك ومجالس قرارلرينك مآلاً تبليغى عادتندن متحدث خطيئات يعنى بعضاً سهواً ياعمداً مجالس قرارلرينك تحريف وتغييرندن وقوعه كلن مضرات منع اولنمشدر.

سلطان محمود اولك تاريخ جلوسى – كه ١١٤٣ سنه‌سى در – تنظيماتك تاريخ اعلانى اولان ١٢٥٥ سنه‌سنه قدر وقايع وامور دولته قدر خزينهٔ اوراقده موجود يوزاون ايكى سنه‌لك پراكنده اوراق بربر معاينه واوزرلرينه صره رقملرى ترقيم اولندقدن صكره منتظم جلدلره، هرطاقم بر صندوقه وضع ايتديرلدى‌كه بوماده بركاغدك تاريخى نه قدر قديم اولورسه اولسون ايستنلديكى كبى ايكى اوچ دقيقه ايچنده بولنمسنى تسهيل ايتدكدن بشقه مسبوق اولان اوراق سرقتى‌ده منع ايتمشدر.

زمان وكالتمده نشر اولنان ۲٤۱ قطعه قانون ونظام دستوره ذيل اولمق اوزره متعدد جلدلره تقسيم ايله طبع ونشرايتديرلمش وبوصره‌ده دستورك برنجى، ايكنجى واوچنجى جلدلرى‌ده طبع اولنمشدر. نشر اولنان وآتيده نشر اولنه‌جق دستور نسخه‌لرى اثمان مبيعه‌سندن طبع مصرفى بعدالاخراج باقيسنك مكتب ملكيه تخصيصاتنه ضمى دخى معارف نظارتنه قاعدهٔ دائمه اولمق اوزره تبليغ اولندى ايسه‌ده بعض فوائد خصوصيه‌دن طولايى قاعدهٔ موضوعه متروك قالمشدر.

مأمورينك ترجمهٔ حال ورقه‌لرى صورت مصدقه‌لرى بر مقدار خرج اخذيله عندالطلب صاحبلرينه ويرلمسى قاعده اتخاذ ايدلدى. ممالكده تحرير نفوس اجرا، افراد تبعهٔ عثمانيه تذكره‌سى اعطا و۲۸ ولايتده نفوس قلملرى تشكيل اولندى.

تبعيت عثمانيه‌يى ترك ايله اجنبى تابعى اولانلره رخصتنامه‌لرك داخليه نظارتندن اعطاسى قاعده اتخاذ اولندى‌كه رخصتنامه‌لر دائرهٔ خارجيه‌دن ويريلوركن وقوعه كلن سؤ استعمالات رفع اولنمشدر. عهود عتيقه وجديده مجموعه‌لرى طبع ايتديريله‌رك اعلان اولندى.

برلين قونغره‌سنك وبعدالمحاربه استانبولده وديكر پاى‌تختلرده دولت عليه‌يه عائد مسائل ايچون منعقد اولان قونفرانسلرك مكالمه مضبطه‌لرى ترجمه ايتديريله‌رك كذلك طبع ونشر اولندى‌كه فرانسز لسانى بيلمين مأمورلرك مسائل خارجيه‌يه كسب وقوف ايتملرينه مدار اولديغى بعض ذوات طرفندن مجلس وكلاده اشبو مجموعه‌لره استناداً بيان افكار وآرا اولنمسيله ثابت اولمشدر.

محاكم نظاميه اعلاماتنده خطاب قاعده‌سى رفع، محكمهٔ تميز مضبطه‌لرينك مقام صدارته ويرلمسى اصولى لغو، ومحاكم جزائيه‌دن ضبطيه نظارتنه وطشره‌لرده ولاة ومتصرفين وقائممقاملره مضبطه اعطاسى قاعده‌سى كذلك الغا اولوندى.

عدليه نظارتنده بولنديغم اثناده قوهٔ عدليه‌نك قوهٔ اداره‌دن تفريقى اساسى فعلاً اجرا ومأمورين ملكيه‌نك محاكمه مداخلاتنى منع ايتمك اوزره قرق طقوز قطعه تحريرات عموميه نشر اولنمشدى. احكامى منسى اولمامق مقصديله بونلرى مقام صدارتده بولنديغم اوانده دستوره درج ايتديردم. (جلد ٤ عن ۷۰۱ الى ٤۷۸) قصاصه متعلق وامثالى فرمان صدورينه محتاج حكملر ايچون موجب محرراتى مقام صدارته بدل عدليه نظارتندن تسطير اولنمق استقلال ادارهٔ عدليه مقصديله اصول اتخاذ اولندى.

جریدهٔ محاكمك نشری اعاده قیلندی . عدلیه مفتشلری ولایات مركزلرنده توقف ایله اضاعهٔ اوقات ایلدكلرندن صورت دور وحركتلریله مركزده نقدر مدت اقامت ایده‌بیله‌جكلری قاعده تحتنه آلنه‌رق تحریرات عمومیه ایله نشر اولندی .

كوركله محكوم اولانلرك غیری ارباب جنایاته زنجیر اورولمسی باتحریرات عمومیه منع ایدلدی .

قریم محاربه‌سندن ٣٠٢ سنه‌سنه قدر ویریلمش امتیازات مقاولاتی تدوین و مجموعی ١٨٧٨ صحیفه‌یی حاوی اولمق اوزره اوچ مجموعه‌یه درج ایله‌نشراولندی . ٩٧ سنه‌سی سالنامه‌سی شكل قدیمی تغییر ایله دوائر دولتك اصول تشكیلاتنی معرف اوله‌جق صورتده وسابقلرندن زیاده فوائد ضمیله نشر اولندی .

امور ملكیه — اسكی ولایات نظامنامه‌سنك وظائف بحثنده و ولایاتك مركزله مناسباتی قسمنده پك چوق نقصانلر اولدیغندن بونلری اكماله و ولایات تشكیلاتنی متین اساسلره بنا ایتمكه لزوم واردر . ١٢٩٩ سنه‌سنده قلمه آلوب مجلس وكلاده اوقودیغم ایالت نظامنامهٔ اساسی لایحه‌سنك صورتی آتیده مندرجدر .

بر زمان دوائر ملكیه تشكیلاتنی دوائر عسكریه تشكیلاتنه توفیق ایتمك تصور اولنمش ایدی . بو صورت یاپیلسه ایدی بر دائرهٔ ولایتی یا بر قول اردو و یاخود برفرقهٔ عسكریه چیقاره‌جق صورتده تشكیل ایتمك لازم كلیور. ایكنجی شق ادارهٔ ملكیه وعسكرلك نقطهٔ نظرنجه دها زیاده فائده‌لی و تسهیلاتبخشدر . بو حالده بر ولایت اون آلتی بیك عسكر چیقاره‌جق صورتده تشكیل اولنور. هردائرهٔ ولایت (ملكیه‌جه والیلك وعسكریجه فریقلق دائره‌سی) ایكی لوادن (متصرفلق ویاخود میرلوا دائره‌سی) ولوالرك هر بری درت قضادن (ملكیه‌جه قائممقاملق و عسكریجه میرآلای دائره‌سی) و هر قضا درت ناحیه‌دن (ملكیه‌جه مدیر و عسكریجه بیكباشی دائره‌سی) مركب اولمق ایجاب ایدر . برنجی شق اختیار اولندیغی حالده نسبت محرره تضاعف ایلر . یعنی بر ولایت اوتوز ایكی بیك عسكر چیقاره‌جق صورتده تشكیل اولنوب دائرهٔ ولایت درت متصرفلقدن وهر متصرفلق دیكری كبی درت قضادن وهر قضا كذلك درت ناحیه‌دن تركب ایلك لازم كلیر . والی

ومتصرف وقائممقام مرکزلری بر ناحیه اعتبار اولنوب آنلرکده برر مدیری بولنور. وهر ناحیه‌ده امور بلدیه ایچون بر مجلس بولنوب ریاستنی مدیرلر ایفا ایدر. ناحیه مجلسلری احتیاجات بلدیه ایچون ویرکی‌یه کسر منضم علاوه‌سنه مأذون اولورلر. وهر ناحیه‌ده موظف بر صندوق امینی بولنور. ینه هر ناحیه‌ده قیر ضابطه‌سی نامیله موظف ومنتظم هیئتده قوریجیلر یاپیلیر.

بو حالده شق اوله کوره بر ولایتده	۲	وشق ثانی‌یه کوره	٤	متصرف
» » »	۸		۱٦	قائممقام
» » »	۳۲		٦٤	مدیر
	٤۲		۸٤	

بولنمق ایجاب ایدر.

تشکیلات ملکیه وعسکریه بیننده نسبت متحده بولنمسی اصولی اتخاذ اولندیغی حالده بر اردو ایکی قول اردودن ترکب ایتدیکی کبی ولایتلره ایالت نامی ویریلوب هر ایکی ایالت دخی بر ولایت اعتبار اولنمق لازم وهر بیوك اردو اکثراً مشیر قوماندا‌سنده اولدیغی مثللو هرایکی ایالت دخی بر والی‌الولاة اداره‌سنده بولنمق ایجاب ایدر. دائرهٔ ولایتك متمادیاً دور وتفتیشی والی‌الولاتك وظیفه‌سیدر. وغیابنده وکالت مستشاره عائددر واداره‌جه انتظام ایله برابر مصرفجه مضبوطیتی موجب اولمق اوزره ایکنجی درجه‌ده اولان بیوك مأمورلر ایالت دائره‌لرنده اولمیوب ولایت دائره‌لرنده بولنمق وبوحالده ملکیه، عدلیه، مالیه، معارف عمومیه نافعه اداره‌لری نقطهٔ نظرنجه ولایات تشکیلاتی وجه آتی اوزره اولمق لازم کلیر.

ملکیه — مذاهب، مطبوعات، مطابع، ضابطه ونفوس اداره‌لرینك درجهٔ اولیده مرجعی اولمق اوزره ولایتلرده برر ولایت مستشاری وضابطهٔ عمومیهٔ ولایت ایچون بر پولیس باش قومیسری وبر ژاندارمه قوماندانی بولنه‌جقدر. ایالت ولوا وقضالرده مذاهب ومطبوعات ونفوس ایشلرینی والی ومتصرف وقائممقام ومدیرلر اداره ایدرلر. والی ومتصرف وقائممقاملرك معیتلرنده برر پولیس هیئتی بولنور.

عدلیه — هرمرکز ولایتده برمحکمهٔ استینافیه ومدعئ عمومی بولنه‌جقدر. محاکم ابتدائیه ومدعئ عمومی معاونلری ایالت ولوا وقضا مرکزلرنده ومحاکم صلحیه ناحیه‌لرده بولنور.

مالیه — هر مرکز ولایتده مالیه مدیری نامیله بر مأمور بولنور. رسومات

ويركی وطاپو واعشار واورمان ومعدن وتحصيلات مأمورلری دخی ماليه مديرينك تحت اداره‌سنده‌درلر . وبو مأمورلرك رؤساسندن مركب ولايتده بر ماليه مجلسی وبرده ماليه مفتشی بولنمق لازم كلير .

معارف عموميه — هر مركز ايالتده بردارالعلوم وبردارالفنون، بردارالمعلمين بر زراعت، برطرق ومعابر، برصنايع نفيسه، بر اورمان، برتجارت مكتبی تأسيس اولنه‌جقدر. هرولايت مركزنده بر معارف مفتشی، برمعارف مجلسی بولنه‌جقدر. مكاتب سلطانيه لوا مركزلرينه ومكاتب رشديه قضا مركزلرينه ومكاتب ابتدائيه ايله صنايع عاديه مكتبلری ناحيه مركزلرينه تخصيص اولنور. هرناحيه مركزنده بر كتبخانۀ عمومی بولنور . عقابده تجارت زراعت صنايعه دائر كتابلر وخريطه‌لر محللری معارف تخصيصاتندن اشترا قيلنر . هر ايالتك دارالعلومی بش دار الاجازه‌دن تركب ايدر . بونلرك بری (علم حقـوق) ديكری علوم طبيعيه ورياضـيه، ديكری علوم طبيه ، ديكری علوم حكميه وادبيه ، ديكری علوم آلهيه دارالاجازه‌سيدر . موجود اولان مدارس اسـلاميه ايله جماعات غير مسلمه‌نك علوم اعتقاديه تدريس اولنان مكتبلری هرصنف اهالی ايچون الهيات دارالاجازه‌سی عد اولنور.

دارالعلوم مكاتب سلطانيه‌يه مخرجدر. دارالفنون صنايعك بالجمله شعباتی ايچون مهندس وعلی‌الخصوص بلديه مهندسلری ، فابريقه مديرلری ، فابريقه رؤسـاسی يتشدرمكه مخصوص اولوب قوتك ماكنه‌يه ومعماریٔ بلديه وهندسـهٔ معادن ايله متفرعاتنه تطبيقاتی تدريس اولنور. دارالفنون درجهٔ عاليه مكاتبندن معدود در. دار العلوم مكاتب سلطانيه‌يه مخرج اولديغی كبی دار الفنون دخی مكاتب رشديه‌يه مخرجدر . دارالمعلمين مكاتب ابتـدائيه‌يه وثانيـه‌يه معلم يتيشديرمكه مخصوصدر . مكاتب سلطانيه‌ده اكمال تحصيل ايدن طلبه‌دن معلملك امتحانی ويرنلر دار المعلمينه قبول اولنـورلر. بو حالده او مثللولر دار العلومه كيرميوب معلملك مسـلكنه سالك اولورلر .

صنايع عاديه مكتبلرينك تدريسات وتعليماتی اصول عيار، دوكمه‌جيلك، دميرجيلك، طوغرامه‌جيلقدن عبارت‌اولوب بونلره مخرج اوله‌رق بشقه مكتب يوقدر .

نافعه — هر مركز ولايتده نافعه وزراعت مديریناميله بر مأمور ونافعـه وتجارت وزراعت مفتشی ناميله ديكر بر مأمور وزراعت بانقه‌سی بولنور. زراعت بانقه‌سنك شعبه‌لری نمونه چيفتلكلری ايالت ولوا وقضا مركزلرينه وادانه وادخار

وامنيت صندوقلری ناحيه‌لره تخصيص اولنور . نافعه وتجارت وزراعت مديرينك رفاقتنده بر باش مهندس وبر عمومی ايستاتستيق قلمی بولنوب ايالت ولوا وقضا مركزنده برر مهندس بولنور . ونافعه وتجارت وزراعت ايشلری خارجنده‌كی ايشلر مذكور قلمده مجتمع اولوب ايالت ولوا وقضا ايستاتستيقلرينی مدعی عموميلر ومال قلملری و رسومات و ويركی وطاپو و اورمان و معدن مأمورلری ومكاتب سلطانيه معلملری وپوليس قومیسرلری طوتارلر .

شو تشكيل ايجابنجه بر ولايت دائره‌سی آلتمش درت بيك عسكر چيقاره‌جق صورتده تحديد اولنمق لازم كله‌جكندن نفوسك نصفی اناث اعتبار اولنمق ونفوس ذكورك اونده برى عسكره آلنمق اعتباريله عموم نفوس ذكور واناثی بر ميليون ايكی يوز سكسان بيك كشی‌يه بالغ اولان بر دائره‌دن ولايت كذا نفوس ذكور واناثی آلتی يوز قرق بيك كشی‌يه بالغ اولان بر دائره‌دن ايالت تشكيل ايتمك ايجاب ايدر . بو صورت ولايتك آلتمش درت بيك وايالتك اوتوز ايكی بيك عسكر چيقارمسی اعتباريله اولوب ولايتلر بر قول اردو وايالتلرك دائره‌سی بر فرقه عسكر تشكيل ايده‌جك صورتده تحديد اولنورسه نسبت محرره تناصف ايدر . يعنی نفوس ذكور واناثی آلتی يوز قرق بيك كشی‌يه بالغ اولان دائره‌دن بر ولايت واوچ يوز يكرمی بيك كشی‌يه بالغ اولان بر دائره‌دن ايالت تشكيل ايديلر . قالدی كه هر ايكی تقديره كوره يوز آلتمش بيك نفوسی اولان بر دائره‌دن سنجاقلر وسكسان بيك نفوسی اولان بر دائره‌دن قضالر ويكرمی بيك نفوسی اولان بر دائره‌دن ناحيه‌لر تشكل ايدر . معاشاته كلنجه سنوی والی معاشی دائرهٔ ولايت وارداتنك يوزده بر بچقی نسبتنده‌در . بو مقدار هر ولايت وارداتی اوچ يوز يكرمی بيك ليرا اولمق يعنی نفوس ذكورك هربرندن سنوی بر ليرا ويركی آلمق اعتباريله‌در . بر ولايتك واردات سنويه‌سی ٣٢٠ بيك ليرا درجه‌سنه وارمامش ايسه والی معاشی ينه ٣٢٠ بيك ليرا واردات سنويه اعتباريله واول مقدارك يوزده بربچقی نسبتنده تخصيص اولنور . واردات ٣٢٠,٠٠٠ ليرادن زياده ايسه وياخود ايلريده اول مقداری تجاوز ايدرسه زياده اولان مقدارك يوزده بشی قدر والينك معاش سنويسنه ضم اولنور . واردات تزايد ايتدكجه فضله‌نك يوزده بش مقداری والينك معاش سنويسنه ضم اولنمق اصولی متواليا مرعی اولور .

هر ولايتك سنوى وارداتى ٣٢٠,٠٠٠ ليرا اولمق وآنك يوزده بر بچق غروشى والينك معاش سنويسى بولنمق اعتباريله معاش مذكورك شهريسى ٤٠,٠٠٠ غروش ووالى معاشنك ربعى متصرف معاشى اولمق اعتباريله متصرفك معاش شهريسى ١٠,٠٠٠ غروش ومتصرف معاشنك ربعى قائممقام معاشى اولمسى اعتباريله قائممقامك معاش شهريسى ٢,٥٠٠ غروش وقائممقامك نصف معاشى آلمسنه كوره مديرك معاش شهريسى ١,٢٥٠ غروشدر .

بو لايحه‌نك بين الوكلا موقع بحثه قونمسنده اختلاف افكار ظهور ايتدى . بشقه اساسلر اوزرينه ديكر مكمل بر ولايت نظامنامه‌سى تنظيم اولنوب تدقيقات ومذاكراتى اكمال اولندقدن صوكره عرض اولندى . ژاندارمه ايچون فرانسه قانونى مأخذ اتخاذ ايديله‌رك درت يوز سكسان ماده‌يى وپوليس ايچون سكسان يدى ماده ايله بر طاقم مواد نظاميه‌يى حاوى برر نظامنامه لايحه‌سى ياپيلدى .

بونلردن ولايات نظامنامه‌سى لايحه‌سى مجلس وكلاده مكرراً تدقيق اولندى . وژاندارمه نظامنامه‌سى لايحه‌سى ٥ جمادى الاولى ٩٧ وپوليس نظامى لايحه‌سى ١٦ مارت سنه ٩٦ تاريخلرنده طبع ايتديريله‌رك نسخه‌لرى حربيه وضبطيه نظارتلرنده ارباب اختصاصدن تشكيل اولنان قوميسيونلرك اعضاسنه توزيع ايله محتوياتى موقع اجرايه قونلمرينى استيذاناً عرض ايدلدى . فقط اراده‌لرى چيقمديغندن اجراآتى تأخر ايتدى . [١]

ديوان عالى ، مطبوعات وانتخاب مبعوثان قانونلرى لايحه‌لرينى مجلس مبعوثانك ايكنجى اجتماعندن اول شوراى دولت حاضرلامش ايسه‌ده خاطر وخياله كلمين مانعه‌لر ايله بولايحه‌لر قانونيت حالنى اكتساب ايده‌مدى . چونكه مجلس عمومينك ايكنجى دفعه اجتماعى روسلرك آياستفانوسه كلدكلرى زمانه، اودخى احمد وفيق پاشانك زمان وكالتنه تصادف ايتمش اولديغندن بر طرفدن دشمنك ديكر طرفدن

[١] آوستريا وروسيه دولتلرينك ماكدونيا احوالنه مداخله‌لرى اوزرينه اشبو ١٣٢٢ سنه‌سنده دولتك قبول واعلان ايتديكى ژاندارمه قانونى ـ بر چوق مواد لازمه ومهمه مستثنا ومتروك اولق اوزره ـ اشبو لايحه‌نك عينيدر.

باش وکیل احمد وفیق پاشانك تجاوزاتی مجلس عمومینك طاغیلمسنی انتاج ایلشدر. شویله که: روسلرك پای تخته تخطیلرینه مانع اولمق اوزره چناق قلعه بوغازینه کلن انکلتره دونماسنك بوغازدن مرورینه اذن ویریلوب ویرلمهسنی مذاکره ایچون وکلا وامرای عسکریه ایله بعض اعیان ومبعوثاندن مرکب اولمق اوزره حضور همایونده برمجلس فوق العاده عقد اولنمشدی. بو مجلس انکلیز دونماسی بوغازدن کچسونمی کچمسونمی مذاکرهلریله مشغول ایکن دونما رخصت بکلمیهرك بوغازدن کچدیکی خبری کلنکه باش وکیل کیفیتی مجلسه بیلدیرمشدی.

لکن دشمنمزك پای تخته کیرمسنی منع ایچون انکلیز دونماسنك کلسی کویا فنا برشی ایمش یاخود دشمن غالبك عسکری استانبول قپولرینه کلمکدن بدتر ایمش کبی بعضلرك ذهنلرینی بروله وحیرت قاپلامش، آرتق بومصیبته چاره بولمهنك زمانی کچدی کبی حال وطورلر کوسترلمش ایدیکه او صرهده حاضر واستارجیلر کتخداسی لقبیله مشتهر اولان برمبعوثده « بویله شیلری وقتیله خبر ویرملیدر. وقتسز سویلنیرسه بویله اولور » زمیننده بر سوز سویلدی. بو ایسه نزد عالیده حدته مؤدی ومهابت حضور ملکداری وحضار سائرهنك تقریعاتی او مبعوثك میان مجلسده باییلمسنی موجب اولدی. هیچ خاطرمدن چیقماز . مبعوث مومیالیهی بر طاقم آدملر مجلس فوق العادهنك منعقد اولدیغی صالونکه ییلدیز سراینك ایکنجی قاتندهدر آکا متصل بر اوطهیه چیقاروب آییلمسی ایچون یوزینه صو سرپیورلر، رجال دولتدن بعض ذواتده مبعوث مصروعه علناً سب ودشنام ایدیورلردی. برقاچ کون صوکرهده مجلسده بولنمیان واو قیل وقاللرده مدخللری واقع اولمیان بر طاقم مبعوثلر شورایه بورایه نفی ایدلدکلری مسموع اولدی. بر مدت صوکره صدارته کلن صفوت پاشا غوائل حاضرهدن طولایی مجلس مبعوثانك اجتماعی آتییه تعلیق اولندیغی، دول معظمهنك استانبول سفراسنه برر نوطه ایله بیان ایلدیکنی خداوندکار ولایتی والیلکنده بولندیغم اثناده ایشتدم. (بروسهیه سریعاً اعزامیه دائر مابیندن صدارته ویریلن امر اوزرینه صدر اعظم صفوت پاشانك یازدیغی تذکرهٔ جوابیهنك صورتنه مؤخراً دسترس اولدیغمدن اوراق متممهیه ضم اولندی) آندن صوکره مجلس بر دها اجتماع ایتمهمشدر . قوانین اساسیهدن اولان انتخاب مبعوثان، دیوان عالی، مطبوعات قانونلریده موقع اجرایه قونولمامشدر . شرح اولنان هنکامهنك وقوعنده مجلس فوق العادهده بولنشم

مجلس اعيانه داخل اولديغم ايچون ايدى. صفوت پاشا سفارتلره نوطه ويرديكى زمانده ايسه قريباً ذكر اولنديغى اوزره بروسه واليسى ايدم. مجلس مبعوثانك تعطيلنده قطعاً مدخلم يوق ايكن غرضكار بر منبعك تعليماتيله اولملى كه انكلتره سفارتنه مراجعت اضطراريه‌مى وسيلهٔ بحث وتعريض عد ايلين وپارسده منتشر اولان برترك غزته‌سى مجلس مبعوثانى بنم فسخ ايتديرديكم يولنده بر طاقم نشرياتده بولندى. صددمزه رجوع اولونجه دفعهٔ اولى باش وكالتمده ذكر اولنان ديوان عالى ومطبوعات قانونلرى لايحه‌لرينك مجلس مبعوثانك اجتماعنده قانونيتى تكليف اولنمق اوزره قانون اساسيده‌كى جوازه بناءً قرارنامه حالنده موقع اجرايه قونولمسنى استيذان ايتدمسه‌ده اراده‌سى چيقمادى.

انتخاب مبعوثان قانوننامه‌سى لايحه‌سنى ومسئوليت وكلا نظامنى دخى كذلك عرض ايلشدم. مسئوليت وكلا نظامنك اراده‌سى صدور ايتدى ايسه‌ده مؤخراً اجراآتى قرين مساعده اولمادى.

ولايات نظاماتنه كلنجه معلومدركه بر مملكتك اصول اداره‌سى ايچون ايكى طريق واردر. برى مركزيت ديكرى عدم مركزيت اصوليدر. بعضيلر مركزيت اصولنه طرفدار اولديغمى ظن ايدرلرسه‌ده ذهابلرى صحيح دكلدر. كرك تجارب ذاتيه‌م كرك ممالك عثمانيه‌نك احوال حاضره‌سى وآنده متوطن بولنان اقوام مختلفه‌نك اخلاق وافكارى مركزدن اداره اصولنه قطعاً مساعد اولمديغنى اثبات ايدر. بناءً عليه واليلره اقتدار تام ويرلمسى رأينده‌يم. مبحوث عنه اولان ولايات نظامنامه‌سى دخى بواساسه كوره ياپيلمشدى. نظامنامه‌ده بالطبع ناحيه‌لر تشكيلاتندن بحث اولنمشدى. ذات شاهانه (ناحيه) نه ديمكدر. ديه برندن صورمش. اوده اكثر رجالمزده كورلديكى كبى تركجه مكالمات آره‌سنده فرانسزجه تعبيرات استعمالنى التزام ايدنلردن اولديغندن ناحيه‌يى ايضاح ايدركن (قومون) تعبيرنى قوللانمش. (قومون) تعبيرندن ايسه آوروپايه سياحت سنيه اثناسنده حال وشانلرى ايشيديلن پارس قومونارلرى خاطره كلمش ايچنده ناحيه عباره‌لرى بولنديغى ايچون ولايات نظامنامه‌سندن بر نفرت حصوله كله‌رك بونظام هرنه وقت عرض اولنديسه برقوميسيونده تدقيقى اراده‌سيله عودت ايلشدى. مرحوم جودت پاشا بوقوميسيونك اعضاسندن ايدى. ناحيه‌يى دائرهٔ قرويه ديه تصحيح ايلدى. لكن مضرتى

مندفع اولدیغنه قناعت کلدیکندن نظام موقع اجرایه کله‌مدی . اکر موقع اجرایه قونولسه ایدی والیلر بروجه آتی مأذونیتی حائز اوله‌جقلردی : قائممقاملر ، ناحیه مدیرلری ، محاسبه‌جیلر، تحریرات ، مال، اوقاف ، دفترخاقانی مدیرلری سائر مأمورین اداره مسلکندن یتشمك شرطیله والی طرفندن نصب اولنه‌جقلردی . متصرفلر، دفتردارلر ، داخلیه ، نافعه ، عدلیه ، معارف مدیرلری ومالیه مفتشلری آره‌سنده حل وقوع بولدقجه والی طرفندن انتخاب اولنان ذوات نظارت عائده‌لرینه بیلدیریله‌رك مأموریتلری تصدیق واجرا قیلنه‌جقدی . مدعیٔ عمومیلکلر، محاکم ریاستلری، مدعی عمومی معاونلکلری منحل اولدقده والیلر کرك داخل ولایتده کرك ولایتك خارجنده موجود مکتب حقوقدن مأذون اولان ذواتدن مأموریت منحله‌یه انتخاب ایتدیکی ذاتی عدلیه نظارتنه بیلدیره‌جك آنك مأموریتی تصدیق واجرا قیلنه‌جق ایدی . مکرکه منحل اولان مأموریته ولایتك داخل وخارجنده والیلر مناسبنی بوله‌میه‌لر . اوحالده ولاة عائد اولدیغی نظارتله مخابره ایدرك ونظارت دخی او مأموریته مناسبنی بوله‌رق والینك رأیی آلندقدن صوکره مأموریتی اجرا ایدیله‌جکدی . آلای بکلکنده حل وقوعنده والیلر یا ولایتده یا دیکر ولایتلرده یاخود آچیقده بولنان آلای بکلریله طابور آغالرندن یاخود عساکرنظامیه وردیفه ضابطاننده مناسب کوردکلرینی دائرهٔ عسکریه‌یه بیلدیره‌جکلر، والینك انتخاب ایتدیکی ذاتك آلای بکلکنه مأموریتی اجرا اولنه‌جقدی . والی منحل اولان آلای بکلکنه مناسبنی بوله‌مازسه حربیه نظارتی دیکر ولایتلرده یاخود آچیقده بولنان آلای بکلریله طابور آغالرندن یاخود نظامیه وردیف ضابطاننده آلتی ذاتك اسمنی والی‌یه بیلدیره‌جك والی طرفندن برینك مأموریتی ترجیح قلنه‌جقدی . طابور اغالریله آنلره معادل مأموریتلرده حل وقوعنده آلای ضابطاننده مناسبلرینی آلای بکی انتخاب ووالی مأموریتنی اجرا ایتدکدن صوکره دائرهٔ عسکریه‌یه بیان ایده‌جك ایدی . طابور وبلوك آغالری مادوننده‌کی کوچك ضابطلر آلای مجلسنك تصدیقیله آلای بکی طرفندن تعیین اولنه‌جقدی . هر یرده پولیس مأمورلری ، اورمان وقیر ضابطه‌لری رؤساسیله افرادی مأمورین ملکیه طرفندن انتخاب وتعیین اولنه‌جق وبومأمورلر متصرف وقائممقام وناحیه مدیرلرینك تحت نظارت واداره‌لرنده بولنه‌جقدی . برمحلده مسلحاً قوانینه مخالفت یاحکومت علیهنه حرکت وقوعنده والیلر اعادهٔ آسایش ایچون درحال سوق عسکره مأذون

اوله‌جقلری کبی سوق عسکر ایچون والینك اردو ویا فرقه یاخود محلنده‌کی مفرزهٔ عسکریه قوماندانـنه امری کافی اوله‌جقدی . والیلر ، عدلیه مأمورلری وحکام مستثنا اولمق اوزره برنجی درجـه‌ده متصرفلر ایله مأمورین مرکزیهٔ ولایتی ، ایکنجی درجه‌ده متصرف واسطه‌سیله ملکیه ، مالیه ، نافعه ، معارف ، رسومات ، تلغراف ، اورمان ، معادن واراضی مأمورلرینی الحاصل بلا استثنا کافهٔ مأمورینی عزل ایتمکه وتحت محاکمه‌یه آلمغه مقتدر اوله‌جقلردی . بونلردن بشـقه هرولایتك رسومات ، تلغراف ، پوسته حاصلاتی واوقاف اسـلامیه وارداتی مستثنا اولمق اوزره سـائر وارداتندن مصـارف محلیه چیقارلدقدن صوکره باقی مبلغك یوزده اونی معارف نافعه وسـائر احتیاجات محلیه‌یه تخصیص وصرف اوله‌جق وصورت تقسـیمات وصرفیات مجالس عمومیٔ ولایتده تعیین قیلنه‌جقدی .

برده ناحیه‌لر واردات بلدیه‌سنك مرکز قضایه ارسالی عادتی رفع اولنه‌رق واردات مذکوره‌نك نواحی امور نافعه‌سنه صرفی باتحریرات عمومیه قاعده اتخاذ قیلندی . ادارهٔ ملکیه‌یه عائد تشکیلاتدن اولمق اوزره دیوان همایون قلمنك خارجیه نظارتندن ارتباطی فك ایله دائرهٔ صدارته الحاق وعهود قدیمه‌یه مغایر اوله‌رق خارجیه ناظر- لرینك امرلریله بعض امتیازاتی حاوی براتلر ویرلدیکندن نظارتك امر منفردیله برات ویرلمسی عادتی لغو اولوندی . اصحاب مراتبـك قدم اعتبـاریله یکدیکره تقدملری قاعدهٔ تشریفاتیه‌سی احداث و تصحب وحمایه آثاری اولان مأموریتلر وسیله‌سیله وقوعه کلن نابجا تقدملردن اهل قدم و استحقاقك مأیوسـیتلری مهما امکن ازاله ایدلدی .

تشریفات بحثی مناسبتیله خاطره کلن بر شیئی یازه‌یم : معلومدرکه عیدینـده دیوان یرینه تخت قوریلوب اولا میمنه بعده میسره‌دن کلن ذوات آستین سریری اوپر و خطوات تعظیم اوزره کرئ کری کیدرلر . بیوك طبقه‌لرده بولنـان رجال ملکیه وعسکریه ختام معایده‌یه قدر دست بستهٔ خضوع اولوب اونلرك مادوننده بولنانلر بلا وقفه رجعت ایدرلر . بعده رجال علمیه کله‌رك اکابری زانوزدهٔ تعظیم اولدقلری حالده کیمی اذیال ، کیمی اقدام پادشاهی‌یی اوپوب وکوچوك رتبه‌ده‌کی علما ایسه یالکز آستین سریره یوز سوروب دیواندن چیقارلر .

ایشـته معایده‌مزك اصولی بودر . وفروعی وقت وقت تعدیل اولنمشـدر . عساکر نظامیه احداثندن صوکره طبل یرینه موزیقه چالنمسی ، معایده‌یی قبه آلتنده

اجرا ايتمك عادت ايكن يالى كوشكى سرايى ياندقدن صوكره طولمه باغچه سراينده واقع وواسع ديوان محلى بوكا تخصيص اولنمسى بزم تعبيرمزجه (شروان) فرنك اصطلاحنجه (غالرى) ده ايلچيلرك وسائر اجنبيلرله مادامليرك معايده‌لرى تماشا ايتلرى تعديلات ومحدثات جمله‌سندندر . يوقاريده يازيلان رسوم مطنطنه بزه دولت عباسيه‌دن انتقال ايتدى . واقعا قياصره وا كاسره تشريفاتى‌ده مطنطن ايدى . آما اونلرده صچاق وآياق اوپولمز ايدى . مع‌مافيه شو اصول نره‌دن ونه زمانده وارد اولورسه اولسون عصرمز بويله شيلره متحمل دكلدر . تعبدات نوعندن اولان احوال ايسه شرع اسلامده ممنوعدر بزده اوائلده تمنا وانحنالر يوق ايدى . وضيع وشريف حين تلاقيده تصافحله اكتفا ايدرلر ايدى . اصول مرعيه‌نك محذوراتنه كلنجه سائر ملتلر بويله عادتلرمزى استهزا واستخفاف ايدرك بزى متمدن حتى تمدنه مستعد برملت عد ايتميورلر . حقوق بشريه واصول مدنيه‌يه منافى وتهزوى داعى حاللرى ترك ايتمليز واصول تشريفاتده دخى دول متمدنه اثرلرينه كيتمليز . سفراى اجنبيه‌يى ايام عيدده مناسبت آلماز آما جلوسه مصادف ايام ياخود رؤس اعوامده رسماً حضور حكمدارى‌يه دعوت ايتمك اصول عموميه وشان سلطنته موافق اولور . يوقسه ايلچيلرى، عائله‌لرينى ديكر اجنبيلرى ومادامليرى تماشا مقصدى ايله دائرۀ رسميه‌ده بولنديرمق مناسب اولماز . موكب حكمدارى‌يى كورمك ارزوسنده بولنان اجانب ايسه آنى سائر خلق كبى خارجده كوررلر . لكن بويله شيلرى قالديرمغه اقتدار صدارت مساعد اولماديغندن ديكر بر عادتى بالاستيذان لغو ايتمشدم . اوده رتبه توجيهاتنده باب عالى مهترلرى دينيلن آدملرك طاقم طاقم رتبه آلانلره كيدوب بخشش آلمقسزين دونمه‌ملرى وتشريفاتى مأمور-لرينك‌ده رتبه ونشانلردن برچوق خرج اخذ ايتمليدر . رتبه ونشان ايسه آنلره نائل اولانلرك نشانۀ مكافاتى اولوب مكافاتى بخشش وخرجلرله ويرمك ياقيشيق آلماز ، آما او اوانده تشريفاتى بولنان ذات سرايه كيدوب بونلرك ابقاسنى رجا والغاى عادتدن متأثراً نوحه وبكا ايتمش آنك ايچون اولملى‌كه ابقا على ما كان ايچون اراده صادر اولدى . تشريفات بحثى مناسبتيله شونى ده علاوه ايده‌يم‌كه اصول تشريفات داخليه‌مز كبى تشريفات خارجيه‌مزك‌ده بعض جهتلرى نابجالدر . اصول وعادتمز كوزدن كچريلوب هانكيلرى يولسز وزائد ايسه ترك ايله يرلرينه ملل متمدنه قواعدينى اقامه ايتمز لازمدر. مراسم تشريفات خارجيه‌مزدن اولمق

اوزره از جمله يكى ايلچيلرى استقبال ايچون مسافات بعيده‌يه قدر مأمور ارسالى خصوصى كه اعصار سالفه‌دن منتقل ومتقابل عاداتدندر . بونى امتيازات دوليه‌دن عد ايتمكه وبناءً عليه ابقا ايلمكه مجبوريت يوقدر . شو كلفتلى استقباللر دولتلرله بالمذاكره رفع اولونمليدر .

وكلاى دولتك ارباب مصالحى دوائر رسميه‌ده قبول ايتملرينه ومعاملات قبوله دائر نظامنامه تأسيس اولندى .

طقسان درت سنه‌سنده باب عالينك اكثر دوائرى محترق اولديغندن طونه قوميسيوننه‌دن دولته عائد حاصلاتله محترق اولان محلار مجدداً و دوائر باقيه تعميراً ياپديرلدى .

داخليه وخارجيه نظارتلرى مديريتلره تقسيم شهر اماتى ، ضبطيه ، تلغراف وپوسته نظارتلرى، ادارهٔ طبيهٔ ملكيه وسجل مأمورين قوميسيونى داخليه نظارتنه ربط وحبسخانه‌لرك تفتيشى ملكيه وعدليه مأمورلرينك مسئوليت مشتركه‌لرى تحتنه ادخال اولندى . بتليس ، حكارى ، معمورة العزيز ، بصره ، موصل ، بنغازى ، درسم ، قره‌سى سنجاقلرى ولايت حالنه قونولدى . سرفيجه، طاشليجه سنجاقلرى تشكيل ايدلدى .

٩٦ سنه‌سنده تأسيسنه دلالت ايتديكم ملكيه تقاعد صندوغنك نظاماتى بش دفعه تجاربه كوره بالتعديل قابل اجرا بر صورتده افراغ اولندى . صندوقك اداره‌سى تقويه وسرمايه‌سى تميه اولنوب عموم مأمورينه وعائله‌لرينه استقباللرنجه ضمان كامل ويرلدى .

مكلفيت ومسئوليت آرتدقجه حقوق قانونيه‌دن استفاده او نسبتده اولمق بديهى اللزوم ايكن مأمورين محاكماتى درجهٔ واحده‌يه تابع اولديغندن مأمورلر استيناف وتمييز حقلرندن محروم ايديلر . شوراى دولتك وظائف عدليه‌سى مراتب ثلثه‌يه تقسيم واصول محاكمات جزائيه مأمورين محاكمتنه تعميم وشوراى دولتده مدعى عموميلكلر تأسيس ايدلديكندن صنوف مأمورين بوطريقله دخى تأمين اولنمشدر . خارجيه نظارتى كذلك مديريتلره تقسيم ، بالاده بيان اولنديغى اوزره يوز اللى قدر فخرى شهبندرلر توظيف و سفيرلر وشهبندرلر بولندقلرى مملكتك احوال عموميه وبالجمله تأسيسات جديده‌سنه دائر هراوچ آيده بركره منتظم تقرير كوندرملرى قاعده اتخاذ اولندى . امور خارجيه‌دن اولمق اوزره ياپيلان اصلاحاتدن برى دخى تابعيت

اجنبیه ادعاسنده بولنانلرك دعوالری قانوناً تحقق ایتمدکجه محاکمده سفارت وترجمانلرك مداخلهلری قبول اولنمسی برده یرلی ترجمانلرك تکالیفدن استثنالری عادتی لغو ایدلمشدر . مطبوعات اجنبیهیی علی الدوام مطالعه ودولتك منافع سیاسیه وملکیهسی علیهنه واقع اولان نشریاتدن حکومتی خبردار ایتمك ایچون خارجیه نظارتنده ، مطبوعات اجنبیه قلمی تشکیل قلنمشدر . بو اداره وظیفهسنی حسن استعمال ایدرسه دولته پك چوق خدمت ایدهبیلیر .

برده خارجیه نظارتنده اولان حقوق مشاورلرینك مطالعهلری دوائرادارهجه بر رأی استشاری مقامنده تلقی اولنمق لازم کلیرکن سوء استعمال یاخود دائرهلرجه مسئولیتی مشاورلره تحمیل مقصدیله بیان اولنان اوامر مجبوری الاجرا عد اولنهکلکده ایدی . مشاورلرك تقریرلری قواعد حقوقیهجه تنویر افکار ایچون یاپیلدیغی و بونلرك تقدیریله مقتضالرنجه عمل ایدوب ایتمهمك دوائر مسئولهیه عائد بولندیغی مأمورین دولته بیلدیرلدی .

دائرهٔ مشیختده کلنجهحکام شرعك انتخاباتنه نظارت ایتمك واوچ آیده بر کره دکیشمك اوزره مجلس انتخاب نوابده عدلیه نظارتی طرفندن برمأمور بولنمسی ینه حاکملرك محاکم نظامیه ریاستنه عائد موادده مقام مشیختدن استحصال رخصته مجبور اولمقسزین اجرای محاکملرینه طوغریدن طوغری یه عدلیه نظارتنك مأذون بولنمسی ایچون ایکی مادهٔ نظامیه تأسیس اولندی .

براین عهد نامهسنده هر صنفك رئیس روحانیلرینه ارتباطنه خلل کلیهجکنه دائراولان فقرهدن استفاده ایله ممالك عثمانیهدن آیریلان محللر اهالیٔ اسلامیهسنك مختاریت ادارهٔ مذهبیهسنی حاوی باب فتوی نامنه مفصل برنظامنامه قلمهآلدیریلهرق ذکر اولنان محللره نشر ایتدیرلمشدر .

روم ایلیٔ شرقیده دخی جماعت اسلامیه نظارتی تأسیس ومرجعی مقام مشیخت اولمق اوزره موالیدن بر ذات نظارته تعیین اولنمشدر .

اطهلرده اهالیٔ اسلامیهنك ضروریات دینیهلرینی تعلیم وعقیدهلرینی تصحیح ایچون باب فتوادن دائمی صورتده مأمورلر بولندیرلمسی تکلیف واخطارم اوزرینه مجلس وکلاده قبول ومعاش ومصرفلری تخصیصات علمیهیه ضم قیلنمشدر .

اهالیٔ اسلامیهنك مسقفات ومستغلات ونقود موقوفه وعوارض آقچهلری حاصلاتنك موضوع لهنه صرفنه ، اموال ایتامك محافظهسنه، مکاتب ابتدائیهنك ادارهسنه ،

مساجد ومقابر مسلمينك كذلك محافظه‌سنه نظارت ، وجوه بر ايچون كنديسنه توديع اولنان اموالى اخذ ايلك ، ومتوليلرك حسابلرينى كورمك اوزره استانبولده جماعت مسلمه ناميله بر مجلس تشكيلى استيذان اولنديسه‌ده اراده‌سى استحصال اولنه‌مدى . اخيراً واليلره صدارتدن تحريرات عموميه نشريله ولايت ولوا وقضا مركزلرنده برر مجلس اوقاف تشكيل اولندى .

وقفلرك بورج اوده‌مه‌ى ، شركتلره ترهينى جائز اولمسى خصوصلرينه فقهادن مشهور سيف الدين افندى وامثالى ذوات حاضر اولدقلرى حالده متشكل اولان جمعيت علميه‌ده جواز كوسترلديكندن بومادەلر حقنده تأسيس اولنان مواد قانونيه يالكز صبحى پاشا مخالف اولمق اوزره هيئت وكلاجه بالاتفاق قبول اولنديسه‌ده استيذانك اراده‌سى صدور ايتمديكندن يايله‌مادى .

استانبول وولاياتده موجود ومنقرض اولان اوقاف اسلاميه‌نك انواعى ، واردات وصرفياتى وسائر احوال وكيفياتى مبين بر سجل عمومى ترتيبنى ٣٠٢ سنه‌سنده آرزو ايلشدم . شكلى قرارلشديريلوب نظارته ويرلمش ، خيليجه اقسامى يازديرلمش ايسه‌ده سنهٔ مذكوره اواخرنده انفصالم وقوعبولديغندن اشبو سجل مهمى استكماله موفق اولامادم .

اثناى انفصالمده فعله كتيرلمسنه چالشديغم حالده قوه‌ده قالان شيلر ايكى قسم اولوب برنجيسى نظامات ايكنجيسى سائر خصوصاتدر . قسم اول انتخاب مبعوثان، مطبوعات، ديوان عالى قانون لايحه‌لرى ، ولايات ژاندارمه وپوليس نظامات معروضه‌سيدر . قسم ثانى‌ده شونلردر : مطبوعات تهمتلرينك محاكمه‌ده رؤيتى قرارلشديرلمشكن اراده‌سى صدور ايتمه‌مشدر . اموال ايتام اداره‌سنك اصلاحى حقنده مقام مشيخته ويريلن تعليماتك فعله كتيرلمسنه حسب الانفصال موفقيت حاصل اولمامشدر . نهراً مرور ايدن اشياى تجاريه رسمى دخى الغا اولنه‌مامشدر .

مدت امتيازى قريب الانقضا اولان قصبه تيمور يول حاصلاتى قارشولق كوستريله‌رك بر استقراض عقديله بغداد خط كبيرينك طرف دولتدن انشاسنه تخصيصنى تصميم ايتمشيدم . فرانسه انجمن فنونده موسيو دومونك ويرديكى معلوماته نظراً انطاكيه‌كورفزندن بصره‌يه شمندوفر ياپيليرسه بيك درتيوز كيلومترو مسافه آلتى كونده قطع اولنور . اوروپادن بومبايه كيدنلر بحراحمرده واپور ايله سياحتلرنده حرارت فوق‌العاده محنتندن قورتيلورلر . بنابرين يولجيلرك چوغى فرات شمندو-

فرنى ترجيح ايدرلر. سويش قنالندن كچن سفائنك حجمى قريباً سنوى طقوز ميليون طونه بالغ اولاجق وايكييوز بيك قدر يولجى قنالدن مرور ايده‌جكدر. اشبو يولجيلرك بر ربعى واشيانك يكرمى‌ده برى يكى شمندوفردن كچر ايسه خطك نه قدر اهميت كسب ايده‌جكى تقدير اولنور. انطاكيه وبغداد آراسنده دخى شمندوفرك برچوق حاصلاتى اولور. كذركاهده‌كى اراضيده انشاآت خصوصنجه مشكلات يوقدر. مبدئى سلفكده اولديغى حالده حلبه قدر درتيوز سكسان كيلومترودر. اورايه قدر كذركاهى بعض مرتبه مرتفع ايسه‌ده اندن بصره‌يه قدر بسيطدر. شمندوفرواسطه‌سيله بين‌النهرين اراضئ منبته‌سى ومعموريت قديمه‌سى اعاده وبنابرين ايكى ميليون دونم قدر اراضى احيا ايديله‌جكدر. شمندوفرك مصارف انشائيه‌سى ايكييوز اللى ميليون فرانق تخمين اولنيور = ١٢,٥٠٠,٠٠٠ فرانسز ليراسى. مركز خطيله خطهٔ عراقيه بيننده شمندوفرله التصاق حاصل ايتمك فائده‌سى يالكز اقتصادى فائده‌دن عبارت اولميوب منافع ملكيه وسياسيه‌سى منفعت ماليه‌نك اضعاف مضاعفيدر. بوماده برچوق زماندنبرو دولتجه موضوع بحث ايدى. حتى سلطان عبدالعزيز خان حضرتلرى بغداد خط كبيرى مصارف انشائيه‌سنك برقسمنه تخصيصات ذاتيه‌لرندن مقدار معلوم مبالغ افراز ايتمكله طرق عموميه‌نك انشا آتنه اعتنا اولنمسى ايچون باب عالى‌يه بر خط همايون اصدار بيورمشلردى.

اشبو خط همايون اسعد پاشا صدارتنده وكلا ورجال دولت دعوت اولنوب قرائت واعلان ونسخ مطبوعه‌سى تحريرات عموميه ايله ولاياته ارسال اولنمشدر. سالف الذكر تحريرات ـ كه صدارت مكتوبجيلغنده بولنديغم اثناده معرفت عاجزانه‌مله قلمه آلنمش وكذلك اوراق حوادثله نشر اولنمشدر ـ بوكا مراجعت قلنورسه اول زمان عراق خطنه دولتجه نه قدر اهميت ويرلديكى آكلاشيلير. لكن مشكل جهتى خطك انشاسنه لازم اولان سرمايه‌يى داخلاً استحضار ايتمك ايدى. پاره‌نك ملتى اولمامق قاعده‌سنجه بويله شيلرى مملكتك سرمايهٔ ماليسيله ياپه‌يى التزام ايتمك عبث ايسه‌ده وخارجه مراجعت اولنديغى حالده عراق شمندوفرى ايچون اوروپانك هر جهتنده لازم اولان سرمايه‌نك بر قاچ مثلى آقچه اقراضنه خواهشكر سرمايه‌داران بولنه‌جغنه قطعاً شبهه اولنه‌مازسه‌ده بو يول سرمايهٔ داخلى وخارجى ايله ياپيلمق امر مساوى اولان تأسيساتدن اولميوب مطلقا مملكتك سرمايه‌سيله اعمالى واجبات امور ملكيه‌دندر. زيرا بونى هانكى ملت يامللرك سرمايه‌دارانى ياپار ايسه دولت

متبوعه‌لری سرمایه کندی تبعه‌لرینه عائد اولدیغی وسیله ایدرك ملکاً و سیاسةً مداخلات متحکمانه ایقاع و فرصت بولورلرسه او قطعه‌لری بر مستملکه حالنه افراغ ایچون انواع وسائط احداث و ابداع ایده‌بیلیرلر . حالبوکه على الخصوص عهود عتیقه ایله مقیدیتمز فضولی مداخله‌لره قارشی قویمغه مانع اولدقدن بشقه شمندوفر خطلری حوالیٔ عراقیه‌یه واصل اولنجه نتیجه بحر سفیدله اتصالده قالمیوب بصره کورفزینك هندستان وچین وژاپونیا دکزلریله مناسباتی توسع ایده‌جکندن حیدر پاشا ـ بغداد و بغداد ـ بصره ایله التصاقه دلالت ایدن بر طریقه سرمایهٔ مالی وسیله‌سیله ال اوزاته‌جق دولت و یا دولتلر ایله اوغراشمق بزه کوره مشکل اولاجغنی تعریفه حاجت کورمم . عراق یولی مصارفی ایچون لازم اولان استقراضه مدت امتیازی قریب الانقضا اولان قصبه تیمور یولی حاصلاتنك تخصیصنی ایستدیکم شو ملاحظه‌لره مبنی ایدی . ذکر اولنان حاصلات دخی حسابجه بو استقراضك تخصیصات سنویه‌سنی تأدیه‌یه کافی کبی ایدی . اما جواد پاشانك زمان صدارتنده قصبه یولنك مدت امتیازی تمدید اولندی . ویولك امتیازی المانیالی ناکما کرسه ویریلدی . بوطریقده دولتك مطلوباتی پك کاپتلی وتمدید امتیازده فائده مفقود ایدی . نته‌کیم تفصیلی آتیده کوریلیر .

قالدیکه سیواسدن ارضرومه منتهی وزمان مساعده ایدرسه ایران خطلرینه ملتحق اولمق اوزره بر تیمور یول شعبه‌سی دخی محتاج تفصیل اولمیان فائدهٔ پولتیقیه وعسکریه‌سی جهتیله اقدم تمنیاتم ایدی . بونك مبدئی استحضار ایله صامسون ـ سیواس خطنك امتیازی تبعه‌دن برینه اعطا اولنمشدی .

مؤخراً بو امتیاز استرداد وزمان حاضرده [رفعت پاشانك زمان صدارتی] آسیای صغرا شمندوفرلرمزی دولت بالذاة یاپدیره‌میه‌جق اولور ایسه مطلقا بر روس شرکتنه احاله‌سی روسیه دولتنه قارشی رسماً تعهد اولنمش ایمش .

تصمیمات سائره‌یه کلنجه یوقاریده بیان ایتدیکم دار الفنون ادبیات ، ریاضیات ، حکمیات ، طبیعیات شعبه‌لرینك تأسیسی وولایات لازمه‌ده طبابت ، حقوق ، فنون مکتبلری آچیلمسی ، معارف تخصیصاتندن درسعادت وولایاتده حفاظ کتبك توظیفی ، مالیه‌جه باشلی سوء استعمالاتك منعی اسبابندن اولمق اوزره عموم مبایعاتك توحیدی وتلغراف اداره‌سی مبایعاتنده تأسیس ایتدیکم اصول مناقصه‌نك هر زمان ایچون تأمین دوامی متصور ایکن انفصال فعلیاتنه مانع اولمشدر .

بصرده مکمل بر ترسانه واستحکامات انشاسی وبحر احمرده منتظم ودائمی برعثمانلی فیلوسی بولندیرلمسی دوشونیله‌رك بحریه نظارتنه یاپدیریلان ترتیباتی عرض اولنمشسه‌ده اراده‌سی چیقمامشدر .

طلبهٔ علومه مخصوص مدارسك درجات ثلثه‌یه تقسیمی، باب فتواده وظائف کافیه‌یی حائز مدارس عمومیه نظارتی ومجلس مدارس تشکیلی، مدرسه‌لرده کرك مدت کرك اصول تحصیلك اصلاحی، شرائط قبول واجازت، وامر ترقیٔ طلاب قاعدهٔ مطرده‌یه ربط اولنمسی شیخ الاسلام عریانی زاده‌یه حواله اولندی ایسه‌ده نتیجه‌سی اقتطاف اولنه‌مامشدر .

معهود تاریخ مالی‌که شهور عربیه اعتباریله ویریلن معاشات ووظائفی شهور شمسیه اعتباریله ویرمك ایچون اللی بش تاریخنده تأسیس اولنمش وفقط سنین شمسیه ایلرولدکجه بونك کریده قاله‌جغی دوشونیلمه‌مش بر تاریخدر . شو عصرده دوامی غریب وبلکه کولنج برشی اولدیغندن لغویله مبدأ هجرت نبویه علی صاحبها افضل التحیه‌دن معتبر برتاریخ شمسی تأسیسی ضمننده ریاضیوندن فریق طاهر پاشا ومنجم باشی طاهر افندی مرحوملرك وقتیله یاپدقلری لایحه‌نك مطالعه‌سیله برمادهٔ قانونیه قلمه آلنمسی معارف ناظرینه حواله اولندی ایسه‌ده استحصال نتیجه‌سنه انفصال حیلولت ایلدی .

لسانمزك اصلاحنه ادبای عصر همت ایتمکده ایسه‌لرده بو خصوصك همت حکومته محتاج جهتلری‌ده واردر . ازجمله کتابت رسمیه‌ده حالا جمل مسلسله وادوات وتعبیرات زائده استعمال اولندیغی حالده حکومت بو اسلوب تحریره مخالفت ایتمیور . بو ایسه لسان حکومتده شرط اعظم اولان وضوح افاده‌یه بدل مکاتباتی مغلق، معقد، وتفصیلات وتأویلات مختلفه‌یه متحمل برحاله قویمقده علی‌الخصوص مجالس دولتده کچن مباحثاتی من حیث هی‌هی ضبط ایتمك قابل اولامامقده‌در . محررات دیوانیه‌ده اسلوب قدیم ترك اولونمق وبرده بولندیغمز عصر مدنیته، حقوق بشره مغایر اولان القاب والفاظ رقیتکارانه لغو ایله هر کسك مافوقنه احتراماتی واقرانه مراعاتی متمدن ملتلرك اعتبار ایلدکاری اصول مشروعه دائره‌سنده قالمق واقلام حکومتی بو خصوصلره مجبور ایلك وسائط علمیه‌دن زیاده بر نظام تأسیس ونشری واسطه‌سیله حاصل اولور . اربابی ایله

بالمذاكره او يولده برلايحۀ نظاميه قلمه آلنوب باب عاليه وپرلمسنى معارف ناظرى مصطفى پاشايه حواله ايلدم . تحصيل نتيجه‌يه وقت مساعد اولمدى .

بر ملتك مسعود الحال اولمسى حريت ، عدالت ومعارفله حاصل اولديغى كبى بقاسى سائر ملتلره قارشى حقوقنى مدافعه‌يه مقتدر و موازنۀ دوليه‌يى محافظه‌ده ديكر دولتلره مظاهر اولمسنه منوطدر . عدالت و تربيۀ عموميه‌نك انتشارينه مأموريتده بولنديغم زمانلرده قابل اولان مساعى‌يى صرف ايتديكم كبى دولتك صحيحاً بر دولت عسكريه حالنه كلمسنى شدتله آرزو ايلردم . چونكه ملتمزك بعدما موقع حاضرنده بقاسى قدرت عسكريه‌يه محتاجدر . شمديلرده امور عسكريه‌يه باب عاليدن مداخله اولنمديغندن صدارتده بولنانلرك بو خصوصده ياپه‌بيله‌جكى شى بعض اخطاراتدن عبارت و اوده وسائل ظهورينه موقوف اوليور .

يوقاروده بيان اولنديغى اوزره ٩٧ سنۀ ماليه‌سى واردات ومصارفات بودجه‌سى مجلس وكلادن بالتدقيق حضور شاهانه‌يه عرض اولنور ايكن (١١ رمضان ٩٨) مجلس وكلا مضبطه‌سنده ديمشدى كه « مبالغ باقيه ايله مملكتى احتياج زمانه‌يه كوره نصل اداره ايتمك ونا كهظهور وقايع تقديرنده مصارف عسكريه وسائرۀ فوق‌العاده‌يى نه صورتله تدارك وتسويه ايتك لازم كله‌جكى پك زياده تأمل ودقته شايان كورونمكله جريان ايدن ابحاث كثيره‌نك خلاصه‌سنده برنجى تدبير اعتبار مالينك اعاده‌سنه واصلاحات ملكيه‌يه انحصار ايتمش وايكنجى تدبير اسلم خدمت عسكريه‌نك تعميمى وعند اللزوم سلاح آلتنه دعوت اولنه‌جق افرادى سرعت وسهولتله جمعه وممكن مرتبه آز مصرفله چوق عسكر بسله‌مكه صالح قواعدك وضعى ماده‌لرى بولنمشدر تنظيمات عسكريه حقنده لازم كلن تدقيقاتك اجراسيله حضور همايونه عرضنك هيئت عسكريه‌يه حواله‌سى لازمدر . »

دردنجى دفعه صدارتمده ايسه ذات شاهانه بعض احوال الجاسيله ادارۀ دولت حقنده ملاحظاتمى سؤال بيورمشلردى . يازديغم عريضه‌نك برمحلنده آتى البيان افاداتى درج ايتدم : معلوم همايونلرى اولديغى اوزره عسكرلكك تنظيم وتعميمى دولتك يالكز قوۀ ماديه‌سنى اكمال ايتمز هر صنف خلقى وهر كسى حال انتظام واطاعته آليشديروب قوۀ معنويه‌سنى‌ده اصلاح ايلر . بناءً عليه بوماده‌يى اعظم واقدم اصلاحات اوله‌رق عرض ايدرم . ثروت ماديه‌كه زراعت وتجارت وصنعتك ترقيسى وامور نافعه‌نك توسيعيدر ، ثروت معنويه‌كه تربيۀ عموميه‌دن عبارتدر بونلر دخى

کماله کلدکجه هرکس کار وکسبیله وفوائد مشروعه‌سیله اوغراشوب اخلاق فاسده واغراض سیئه منقرض اولور. (ص سنه ۳۰۰).

ینه اوچیوز سنه‌سی اوائلنده یونانستان، قره طاغ وبلغارستان روسیه‌نك حمایه‌سی تحتنده براتفاق عقدینی تصور ایتدکاری استخبار بیورلدیغندن باش کتابتدن کلن تذکره‌ده بویله براتفاق بزه مضر اوله‌جغندن بحثله باارادهٔ سنیه مطالعه‌م استفسار اولنمشدی. جوابنده دیدم که: «حکومات ثلثهٔ مذکوره آرالرنده وروسیه‌نك حمایه‌سی تحتنده بر اتفاق عقدی تصوری واقع ایسه روسیه بویله برحمایه‌ده وذکر اولنان حکومتلر آنك حمایه‌سیله عقد اتحاده فائده‌لرینی تیقن وتأمین ایتمش دیمك اولور. بوحالده نه بومثللو تشبثلرك کائنلم یکن حکمنده براقیلمه‌سی نه‌ده روسیه دولتنك هر نه صورتله اولورسه اولسون بویله بر تصوردن فراغته اقناعی خصوصلرینه دیپلوماتیق وسائط ایله ظفر بولمق مطالعهٔ عاجزانه مه‌کوره عدیم الامکاندر. فقط قوهٔ عسکریه‌مز کافی ومنتظم برحاله واصل اولورسه سائر دولتلرك فائدهٔ متقابله اساسلری اوزرینه بزمله اتفاق ایده‌بیلملری محتملدر. اوحالده برموازنه حصولیله اومثللو تحریکات واتفاقاتك فعله خروجی تصعیب وفعلیاتی تقدیرنده مقاومت اولنمش اولور.» (۱۵جماذی الاولی ۳۰۰).

ینه ۳۰۰ سنه‌سی ذی الحجه‌سنك یکرمیسنده باش کتابتدن بر تذکره آلندی که بونده اردولر ایله دونمانك هردرلو نقایصنك اکمالی ومنتظماً تسلیحات وتجهیزاتی مطالعه ومذاکره ایله ایکی هفته‌دنبری اشتغال ایتمکده بولنان تفتیش عسکری قومیسیوننده قلمه آلنان مضابط و اوراق متفرعه ورسملر ایله خلاصه منظور عالی بیورلدقدن صوکره طاقیله طرفکزه ارسال قیلندیغندن اوراق مذکوره‌نك بوکون و بوکیجه برر برر نظر تدقیقدن کچیریلوب جمله‌سی خصوصا بونلردن بعضیلرینك جهات مالیه‌سی حقنده ملاحظات ومطالعاتکزی بازار ایرته‌سی کونی صباحلین ساعت درت قرارلرنده موضحاً عرض وازبار واوراق ایله رسملری اعاده ایدرسکز دینلمشدی. اشبو تذکره‌نك ورودی بازار کونی ساعت طقوز راده‌لرنده اولوب اقشامه قدر مجلس وکلا مذاکراتیله اشتغال اولنمش اولدیغندن اوراق مذکوره کیجه یکان یکان مطالعه اولندی. مقدمه‌سیله برجواب منفصل یازیله‌رق بازار ایرته‌سی کونی ساعت معهودده یتشدیرلدی. صورت جواب (۳۲) رقیله اوراق متممه‌یه علاوه اولنمشدر. بونده کوریلیرکه جوابك بر

فقره‌سی شو وجهله ایدی : « بزجه ترتیبات عسکریه‌نك مكلفیت عسکریه‌یه عائد قسمی دخی نواقصك اعظم واقدمی عد اولنمق طبیعیدر او جهتله مكلفیت عسکریه حقنده نه وجهله قرار ویریله‌جك ایسه اونك اجراسی و افراد جنودیه غیر معلم اولدقلری حالده تعمیم مكلفیتدن استفاده قابل اوله‌میه‌جغنه کوره بو نقصانكده نظر مطالعه‌یه آلنمسی لازمدر .

(٢٠ ذی الحجه ٣٠٠) ١١ شعبان ٣٠٢ تاریخنده باش کتابتدن کلن تذکره‌ده دخی ایتالیا دولتنك عساکر کلیه تهیئه‌سیله مشغول اولدیغی و بوندن مقصد ظاهراً بحر احمرده توسیع حرکات عسکریه ایسه‌ده بعض اسباب وبهانه سردیله بغتةً طرابلس غربه تعرضی دخی ملحوظ بولندیغندن بحثله دولت مشارالیهادن بویله منافئ عهد حرکاتده بولنمامسی ایچون دولت علیه‌یه قناعت بخش اوله‌جق صورتده تأمینات اخذینه و خیرخواه دولتلره مراجعتله معاونتلرندن استفاده‌یه الحاصل دولت مشارالیهانك اخفا ایتمکده اولدیغی نیات تجاوزکاری‌یه قارشی هر درلو تدابیر مثمره ومؤثره‌یه همان تشبث اولنمسی ضمننده او کونكی مجلسده بر قرار اتخاذیله موضحاً عرض قیلنمسی اراده بیورلدیغی تبلیغ اولنمشدی . قلمه آلنان مضبطه‌ده دینلمشدی‌که : « ایتالیانك هدف حرکتی طرابلس غرب ایسه فرانسه حکومتی دها زیاده منافع ایله تأمین اولنمادقجه اکا ممانعت ایدر . بو جهتله طرابلس قطعه‌سنه ایتالیانك طوغریدن طوغری‌یه امکان تعرضی قریب‌الاحتمال دکلدر . مع هذا بویله شیلرده هرنوع احتمالاتی موقع اعتبارده طوتمق موافق بصیرت وحکمت اوله‌جغی اصولنه کوره جریان ایدن مذاکره‌ده مقصدلری مقصد ومنفعتمزه الویرمین دولتلرك بالسهوله وبلا ملاحظهٔ حکومت سنیه‌یی موضوع تعرض وضرر ایده‌مه‌ملری دولت علیه‌یه صحیحاً خیر خواه اولان دولتلرله فائدهٔ متقابلهٔ مشروعه اوزرینه عقد اتفاقه وبوده تنسیقات عسکریه‌مزك تسریع اکمالنه واوده هیئت عسکریه وبحریه‌نك موقع فعل واجرایه کله‌بیله‌جك صورتده تنظیمات عاجله‌یه قرار ویرملرینه متوقفدر . » ایشته شو معروضات اثبات ایدرکه افکار پادشاهی دائما ترقیات عسکریه‌یه سوق اولنمشدر .

لکن عسکرلك بر فندر . فنونه تعلق ایدن شیلر ایسه ، ارباب اختصاصه عائددر ادعاسیله خارجدن واقع اولان رأیلر شو زمانده تلقی بالقبول قیلنمیور . حالبوکه خصوصیت ماده‌سی فعلیات وتطبیقاته شامل اولوب نظریاتده افکار وآرانك

تحديدى تعيين حقيقته مانع اولور. وهيچ بر وقتده مجاز اوله‌ماز. تعبير واضحله برملكيه مأمورى عسكره قوماندا ايده‌مز. اما عسكرلكك نظامات وترقياتى حقنده معقول وفى نفس الامر مقبول بر رأى ويررسه سمع قبول ايله تلقى اولنمسى لازم كلير. مسائل نظريه‌ده متخصصيندن اولميانلر طرفلرندن وقوع بولان اخطاراتى صلاحيت خارجنده عد ايله على الاطلاق رد ايتمك هرقاعده‌يى مقاصد ذاتيه‌يه كوره توجيه ميلاڭمزدن وبناءً عليه قاعدهٔ اختصاصه دخى بر معناى واسع ويرديكمزدن نشأت ايتمش اولميدر. لكن ارباب اختصاصدن بولنانلرك ابقا على ما كان صورتنى التزام ايلرى نه‌دن نشأت ايلديكنه برحكم ويريله‌مز. عسكرلكده حال وتوقفده قالنمسى منافع مملكت ايچون پك مضر اوله‌جغندن بعض تشريحاته لزوم كوروندى. شو وجهله كه بر ملته ملت عسكريه اطلاقى ايچون بر چوق شرائط لازمدر. اولا خدمت عسكريه‌يه صالح اولان افرادملتك كاملاً وفعلاً عسكرلك ايتمسى، ثانياً تربيهٔ عسكريه‌نك مكمل بولنمسى اس اساسدر. تربيهٔ عسكريه دخى مبتدى نفراتك وضع عسكريده بولنمه‌يى، خطوهٔ عسكرى آتمه‌يى، مختلف مشى وحركتلرى. بلوك وطابور. توجى. نشان. ميچ تليمى. ژيمناستيق تعليملرينى كوردكدن صكره صنوف ثلثهٔ عسكريه‌كه پياده سوارى وطوپچيدر برلشديريله‌رك لوا، فرقه، قول اردو تعليم ومانوره‌لرينى اجرا ايتمسيدر. تربيهٔ عسكريه‌دن مقصد على العموم قوهٔ عسكريه‌يى محاربه‌يه حاضرلامق اولمسيله نفرات وضابطانى حربك جميع حركاتنه آلشديرمق ايچون دولتلر وقت صلحده لااقل اوچ آى مدتله اوتوز قرق بيك عسكرى بر صرديه جمع ايده‌رك بر اردوكاه تشكيلنى اصول اتخاذ ايتمشلردر. بواصولك جريانه هيچ بروقت سكته كلز وكلمسى بالطبع تصور اولنه‌ماز. زيرا بوقاعده‌يى ترك ايتمك عسكرلكى ترك ايتمك ديمكدر. بونلرله برابر آلايلر نزدنده مكتبلر. خصوصاً ژيمناستيق مكتبلرى بولنمليدر. افراد عسكريه‌نك زمان حربده بحق ايفاى وظيفه وخصمه مقابله ايتمسنك موقوف عليهلرى شو شرطلرله برابر الكمقبول ومساح اسلحه ايله مجهزيت ماده‌سيدر. بردولته دولت عسكريه‌دنيلمسى ايسه شرائط مذكوره‌يى حائز اولان عسكرى سوق الجيش، تعبية الجيش فنلرينه كوره سوق واستعمال ايليه‌جك امرا وضابطاندن لابددركه بونلر سائر دولتلرده پياده مكتبى، سوارى مكتبى، طوپچى مكتبى، مهندسين مكتبى ايله اركان حرب ضابطانه وسوارى معلملرينه مخصوص مكتبلردن نشأت ايتمكده‌درلر. فرانسه‌ده ايسه

طوپجی، استحکام وبحریه مکتبی شاکردانی اول امرده (اقول پولیتقنیق) اسمیله مشهور دارالفنونده تربیه اولنورلر . بزده کافهٔ تدریسات عسکریه مکتب حربیه ایله مهندسخانه‌ده مجتمع اولدیغندن مکاتب عسکریه‌مزجه دیکر دولتلر تشکیلاتنه امتثال وجوبی بدیهیدر . ارکان حرب ضابطانك تحصیلات ومعلوماتنده ایسه مکملیت التزام اولنمیدر. کندیلری ایی ومعلم برعسکر اولدقدن بشقه هیچ اولمازسه انکلیز یا آلمان ویا فرانسز لساننده برینی لایقیله بیلملی وبتون آثار عسکریه‌یه ومخترعات اخیرهٔ حربیه‌یه واقف اولمقله برابر بر مقتدر دیپلومات بولنمیدرلر . بو اسبابدن ماعدا معامل عسکریه‌که باروت کهرجله، سلاح ، قاپسول فابریقه‌لری ، فشنکجی مکتبی ، طوپخانه دوکمخانه، دمیر خانه‌لردر . ومبانیٔ عسکریه‌که قیشله‌لر، مانوره میدانلری جبخانه‌لر دبویلر ، انبارلر وخسته خانه‌لردر . اشبو ابنیه احتیاجاته کافی درجه‌یه واصل علی‌الخصوص طوپلر سائر بالجمله سلاحلر وفشنکلر ایله باروت وسائر افواه ناریه‌نك اعمالنده معامل اجنبیه‌یه مراجعتدن استغنا حاصل اولملیدر . انتظامات اسبابندن بری‌ده احتیاجات عسکریه‌یی اداره‌یه مخصوص وصنوف عدیده‌یه منقسم اداره مأموری بولنتوب قوماندمانك امور اداره‌دن تفریقیدر . بعض دولتلرده اداره مأموری یتشدیرمك ایچون دخی مکتبلر واردر . وسائط صحیه ونقلیه ایسه منتظم وحیوان یتشدره‌جك چیفتلکلر احتیاجاته کافی اولمادیغی حالده بو نقصانلردن مضرات کایه کوریلیر . امرا وضابطانك عددلری و انتخابلری مبحثلرینه کلنجه بونلرك کمیتی قوهٔ عسکریه‌نك کمیتی نسبتندن ناقص اولمسی مضر بولندیغی کبی او نسبتدن زائد اولمسنده دخی ضرر، هم‌ده عظیم‌ضرر واردر. انتخابلری قوماندانلرینه عائد اولان صیره ضابطلرندن ماعدا کوچوك بیوك ضابطان ایله امرانك ترفیع مراتبنده بعض دولتلر قدمه بعض دولتلر اصول امتحانه رعایت ایدیورلر . قدمه اعتبار بزده متروك وامتحان طریقی ایسه عاداتمز اقتضاسنجه غیر مسلوکدر . بناءً علیه ترفیع رتب عسکریه تقدیرات ذاتیه‌یه قالمشدر . حال‌بوکه بر رتبهٔ عسکریه قان بهاسنه آلنمازسه اولاً او رتبه‌ده شرف وحیثیت قالماز . ثانیاً ارباب استحقاق مأیوس اولورلر . بونلر ایسه عسکرلکك روحی اولان انقیاد وانضباطی اخلال ایدر . ثالثاً امرا وضابطان مملکتك کرك بقاسی کرك شان وشرفنك محافظه‌سی ایچون بر عنصر مایحتاج الیه کبی انظار عمومیه‌ده تجسم ایتملیدر . آنلرك تخصیصاتنی استکثار شویله طورسون او تخصیصاتی هرکس معیشت ذاتیه‌سی درجه‌سنده

بر احتياج عد ايتمليدر . نسبت ضروريه‌سندن فضله امرا وضابطان يتشوبده خزينهٔ عموميه‌دن نابمحل معاش وتعيين آليرلرسه على الخصوص اوخزينه احتياجاتنی تماميله ايفايه مقتدر حالده دكلسه او مثللو امرا وضابطان حقلرنده نظرلر دكيشير . بوندنده مملكت متضرر اولور . الحاصل عسكرلكك اسباب انتظامی ، انتظام اثوابدن عبارت اولميوب تعداد اولنان شيلركه بربرينه لازم غيرمفارقدر . اونلرك كافهٔ وجود بولمسنه معلقدر . بونلر فعله كلمدكجه مملكتك محافظه‌سی ودولتك دول سائره عندنده نافذ الرأی اولمسی قابل اوله‌ماز . وحربه سوق اولنان عسكر نسبت عدديه جهتيله دشمنه فائق اولسه بيله تعليمدن بی بهره ياخود تعليمی ناقص اولورسه وامرا وضابطان وظيفه‌لرينی تماماً ايفايه مقتدر دكلسه وعسكرك تسليحات وتجهيزاتی خصمك تجهيزات وتسليحاتنه فائق ويا آكا معادل بولنمازسه كثرت جنوددن اصلا استفاده اولنه‌ميوب كرك افراد كرك ضابطان قربانلق قيون مثابه‌سنده قاليرلر . دفعهٔ ثانيه‌ده‌كی صدارتمدن اول ــ كه ۹۷ سنه‌سنده معزول بولنديغم اواندر ــ مصالح دولت حقنده مطالعاتم سؤال اولنمسی اوزرينه حضور عالی يه عرض ايتديكم لايحه‌ده دخی بورالری اشكال وتعبيرات اخری ايله مندرجدر .

قالدی كه صدارت رابعه‌دن انفصالمدن براز اول ايكی مسئلهٔ سياسيه ظهور ايتمشيدی . بونك ايچون اتخاذ ايتديكم خط حركت آتی ايچون شايان دقت اولديغندن بورايه قيد ايتمليیم . بری افغانستان مسئله‌سيدركه انكلتره روسيه دولتلری مناسباتنده عادتا بركركينلك ظهور ايتمش ايدی دولتين بيننده بر محاربه ظهور ايدرسه انكلتره دونماسنك بحر سياهه كيتمك اوزره بوغازلردن مرورينه طرف دولت عليه‌دن موافقت اولنوب اولنميه‌جغنی روسيه سفيری موسيو دونليدوف بندن سؤال ايلدی . انكلتره دولتی طرفندن هيچ بر مراجعت وقوع بولمادی ايسه‌ده آلمانيا ، فرانسه وآوستريا دولتلری سفراسی على الخصوص آلمانيا ايلچيسی عين سؤالی ايراد ايلديلر . مابين نزدنده دخی بويله تشبثات وقوع بولديغنه مبنی اولمليدركه دولتين مشاراليهما بيننده محاربه ظهور ايدرسه بز بی طرفمی قاله‌جغز ؟ يوقسه برطرفله متفقمی اوله‌جغز ؟ شق ثانی يه كوره هانكی دولتله اتفاق ايده‌جكز . مجلس وكلاجه تذكر وعرضی حقنده برارادە كلدی . روسيه دولتی ايله اتفاق جائز دكلدر . ديمك مشكل وشيوعی منافع دولت نقطهٔ نظرندنده مضر اولديغندن تقديم اولنان مضبطه‌ده مثلا دولت عليه‌نك انكلتره ايله اتفاقنده روسيه دولتی حربدن

ضررلی چیقسه احوال کونیه ووقوعات سیاسیه مجهول اولمسنه کوره مخالفی ایله اتفاقدن طولایی دولت مشارالیها بعده ممالك عثمانیه حقنده مقتدر اولدیغی مضراتك جملهسنی اجرایه مجد بولنور. بوملاحظه بعینها جانب آخر ایچون دخی واردر. اکر منفرداً محاربه ایدهجك طرف نتیجهٔ محاربهیی ده قزانیرسه ایلك حرکتی مخالفی ایله بالاتفاق کندیسی ایله حرب ایلین دولتك اضرارینه و بر دها کندینه ایراث ضرر ایدهمهمك اوزره بقیهٔ قوتنك امحاسنه معطوف اولور . تدافعی بر محاربهنك الجاآتی احوال آتیهیه تابع اولدیغندن بالطبع بوراسی بحثه کیرهمز . کیرسه بیله اویولده اولدن برخط حرکت تعیینی خطادن خالی اولهماز . اوجهتله دولت علیهیه ترتب ایدن وظیفه حال بیطرفیده طورمقدن عبارت اولمق لازم کلیر . نقط بیطرفلغك شیمدیدن اعلاننده محذورات واردر. آلمانیا آوستریا وفرانسه دولتلرینك حال بیطرفیی مروج ومخطر اولان افادهلرینه باب عالینكده حکم قطعیسی بویلهدر بونك ایچون لدی الحاجه دولت متبوعهلرینك معاونتلرینه اعتماد اولنور یولنده ادارهٔ افکار ایدلملیدر ، دینمشدی . (تاریخ ١٩ رجب ٣٠٢ ایدی) .

دیکری ده بلغار مترهپولیدلری براتلرینك ویرلمسی بلغارستان پرنسنك ذات شاهانهیه تلغراف ارسالیله طلب وتکلیف ایتمهسی ایدی . ارادهٔ سنیه ایله مسئله مجلس وکلایه قوندی . روم پطریقخانهسی اکسارخیایه تابع اولان بلغارلرك اعتزاللرینه حکم وبونیاعلان ایتمش اولدیغندن دائرهٔروحانیه داخلنده ایکی صنف که بری روملر بری بلغارلردر مذهب واحدده اولملری اعتباریله آیری آیری رئیس روحانیلری بولنمسی مغایر اصول مذهبیهدر . مکرکه مذکور محللره بلغار رئیس روحانیلری تعیین اولنمق ایچون بلغارلر اورتودوقس مذهبندن مخرج اولدقلرینی اعتراف ایدهلر . یاخود محمود ندیم پاشا زماننده ویریلن فرماندهکی مادهٔ معلومهنك اجرای حکمی ادعاسندن فراغ ایله اعتزال حالنك رفعنی طلب عفو ایله برابر استدعا ایلیهلر دیر ایدی . استانبول روم پطریقی اورتودوقس مذهبنده بولنان خریستیانلرك رئیس اکبری اولمسیله اونلرك استقلال ادارهٔ روحانیهلرینه دائر هیچ بر حکم وقرار بطریقك رأیی منضم اولمقسزین اجرا اولنهمامق دخی متحتمدر، مجلس وکلانك اعضای متنفذهسی ممالك عثمانیهده بولنان درت بطریقلك وبر باش پسقپوس ایله روسیه سینودوس رئیسندن وآوستریا مجارستان، رومانیا، یونانستان اورتودوقس رئیس روحانیلرندن مرکب اولهرق فوقالعاده بیوك سینودوس عقدیله

مسئله‌نك اوراده فصل وحسم اولنمسنی تکلیف ایلدیلرکه بوصورت بطریقخانه‌نك کوستردیکی شقلردن برینه موافقدی . لکن استانبولك فتحندن بری اجتماع ایتمه‌مش اولان بیوك سینود بومسئله‌یی مذاکره ایتمك شرطیله جمع اولونسه بیله بعدالاجتماع ارباب اعتراض بونی بر طاقم مسائل وغوائل ملکیه‌یی دعوت ایده‌جك مذاکراته وسیله عد ایتمیه‌جکلرینه امنیت اولنه‌مازدی . دیکر طرفدن سینودك اجتماعیله یاخود بلغارلرك اختیاریله اعتزال تصدیق قلنمش اولسه دولته ملکاً بر فائده‌ترتب ایده‌مزدی . غایتی اسلاولردن آیری بر مذهب حالنه کیره‌رك بلغار کلیساسنك رؤسای روحانیه‌سی ینه هر بلغار بولنان محله طاغیلیر محذور ملکی زائل اولمازدی . اکر سینودوس بلغارلرله روملرك اتحاد مذهبنه قرار ویررسه روسیه‌نك اورتودوقس کلیساسندن مذهبجه وپولتیقه‌جه استفاده‌سی بتون بتون قوت بولوردی . بن بو مطالعه‌لره ودها سائر ملاحظاته بناءً اقلیتده قالدم‌که رفیقلرمدن بش ذاتده بنمله متفق ایدیلر . ایشته بو اقلیته وریاست وکلا صفتنه استناداً بلغارستان پرنسنك استدعاسنی وتکالیف سائرهٔ متباقیه‌یی کافی الاول تعویق ایلدم . تاریخ ٢١ رجب ٣٠٢ ایدی . لکن انفصالمدن صوکره بو براتلرك هپسی ویرلمش وماکدونیاده‌کی ولایتلره بلغار رئیس روحانیلرندن بشقه بلغارستان امارتندن تجار مأموری نامیله بر آژان پولیتیق ده قبول اولنمش .

سنهٔ مذکوره ذی‌الحجه‌سنك ٩نجی کونی فلبه‌ده محرکلرك فسادیله بر قیام وقوع بولدی . کویلردن کتیرتیلن برقاچ یوز بلغارحکومت قوناغنی حصر ووالی‌یی حبس ایتدیلر .

ایرتسی یوم اضحی ایدی . بعدالصلاة والمعایده وکلا مجلس حالنده ما بینده اجتماع ایلدی . عقبنده پرنس دوباتمبرغ دن شرقی روم ایلیده حکومت عثمانیه مرفوع وکندیسی آنك یرینه قائم اولدیغندن سفك دمائی منعاً حکومتی تصدیق اولونمسی تکلیفنی حاوی ذات شاهانه‌یه بر تلغراف کلدی . بو وقعهٔ الیمه بدقایقها هرکسك معلومی اولدیغندن تفصیلی ایجاب ایتمز . یالکز بعض مواد اساسیه‌یی بوراده قید ایدییورم . شرقی روم ایلی‌یه عسکر سوقی دولت علیه‌نك حق مخصوصی اولدیغی قونفرانسده تصدیق اولندیغی کبی بو خصوص هیچ بر دولتجه معترض‌فیه دکلسه‌ده هر نصلسه طرف دولت علیه‌دن اجرا اولنمامش اولدیغی عقیب وقعه‌ده یعنی دها برنجی قونفرانس عقد اولنمازدن اول لورد سالیسبوری ایراد ایتدیکی

نطق رسمیده بیان ایلشدر . ثانیاً سوق عسکر حقی قونفرانسده بالاتفاق تصدیق اولنمشدر . حتی دولت علیه‌نك بوبابده‌کی استحقاقی دول سائره‌نك تصدیقندن مستغنی اولوب اشبو تصدیقه اشتراك ایتسه حکومت عثمانیه‌نك امور داخلیه‌سنه مداخله ایتمش اولور . فرانسه بو خصوصده نصایح وتشویقات خارجنده مداخله‌یی تجویز ایتمه‌مشدر فقره‌لری فرانسه خارجیه ناظری موسیو فره‌سینه‌نك فرانسه سفراسنه کوندردیکی ۳ کانون اول ۸۸۵ تاریخلی تحریرات عمومیه‌سنده مندرجدر . ثالثاً قونفرانسك خارجنده اوله‌رق دولتك سوق عسکر خصوصنده حقی تأکیداً آلمانیا ، آوستریا وروسیه دولتلری سفراسی باب عالی‌یه بر تقریر مشترك ویرمشلردر . (مجلس وکلانك مؤخراً خانم زماننده دخی عسکر سوقنی با مضبطه عرض واستیذان ایتمسی اشبو تقریر مشترکدن نشأت ایتمشدی .) رابعاً آوستریا خارجیه ناظری ینه او سنه آوستریا مجارستان هیئت مبعوثه‌لری حضورنده ایراد ایتدیکی نطقده (نطق مذکور بورانك مطبوعاتنده تماماً نشر اولنمادی .) دولت عثمانیه عقیب وقعه‌ده حقی اولان تدابیر عسکریه‌یی اجرا ایتمه‌مش اولدیغندن وبوعدم اجرا مسئله‌یی اشکال ایلدیکندن صورت مؤثره‌ده شکایت ایلشدر .

خامساً : صرب حکومتنك تجاوزی اوزرینه پرنس آلکساندر شرقی روم‌ایلی‌یی تخلیه ایتمش وکیفیت تخلیه‌یی اخبار ایله برابر دشمنك دفعی دولت متبوعه‌یه عائد اولدیغنی دخی ۱۸ و ۲۳ تشرین ثانی ۱۸۸۵ تاریخلی ایکی قطعه تلغرافیله باب عالی‌یه بیلدیرمشدر . وقعه‌نك ظهوری عقبنده روم ایلیٔ شرقیده بلغار عسکری کایتلی دکلدی وقعهٔ مذکوره‌یی بر قاچ مفسد هر کونا تهیئات عسکریه وتدابیر احتیاطیه‌دن خالی اوله‌رق بغتةً وجوده کتیرمش اولدقلری وقوهٔ عسکریه ایله ممانعت اولونسه ایدی مقاومت ایچون اصلا قوتلری اولمادیغی تحقیقات متنوعه ایله میدانه چیقمش . بوراسنی بوندن بر بچق آی اول شرقی روم ایلینك شمدیکی اغتشاش وبحرانندن قورقوب استانبوله التجا ایدن بعض بلغار ضابطلری‌ده احباسنه افاده ایتمشلر . حتی بونلر دیمشلردرکه فلبه وقوعاتی حکومت ایشلرینه صوقولمق آرزو ایدن ایکی اوچ آدمك بغتةً تصور واحداث ایتدکاری برشی اولوب اوصره‌ده استناد ایده‌جکلری هیچ بر قوت اولمادیغندن اکر بر قاچ طابور عثمانلی عسکری کلمش اولسیدی‌ویرکیلرك آغیرلغندن رأس اداره‌ده اولانلرك کونا کون ظلملرندن وفرقه نزاعلرندن ذاتاً متنفر اولان اهالی بو عسکری مع التشکر قبول ایدر ، او حالده

عددلری محدود اولان مفسدلرك احوالی مشكل اولوردی. پرنس ایسه عید اضحینك برنجی پازار ایرتسی كونی بر قاچ خدمتكاریله فلبه‌یه كلمش دولت روم ایلی یی بلا مخالفة بلغارستانه الحاقه قرار ویردیكنی اوراق مطبوعه ایله مملكته اعلان ایتمش و بر قاچ كون مروروندن صوكره بلغارستاندن جلب وجمع عسكره باشلامش اولدیغی روم ایلی جماعت اسلامیه‌سی ناظری موالیدن جمال افندینك خلفم كامل پاشا ایله مقام مشیخته ارسال و بر صورتنی دخی استانبوله عودتمدن صوكره بكا اعطا ایتدیكی ۱۴ تشرین اول ۳۰۱ تاریخلی تقریر مفصلنده مسطوردر. جمال افندی تقریرینك بر یرنده: «وقوعاتك برنجی هفته‌سی خصوصیله برنجی ایكنجی واوچنجی كونلری هنوز بلغارلر حدوده قوهٔ عسكریه سوق ایده‌مامش اولدیغندن وذاتاً بلغار كویلری ویركیدن شكایت ایچون جلب اولندقلرینی بیلوب دولت علیه‌یه قارشی محاربه فكرنده اولمدقلرندن عساكر شاهانه درحال دخول ایتمش اوله ایدی هیچ بر مقاومته تصادف ایده‌جكلری ملحوظ دكلدی.» دییه یازمشدر. اولدن بری دولتك سلاح آلتنده بولنان قوهٔ عسكریه‌سی ۲۰۰,۰۰۰ راده‌سنده اولدیغی طرف سرعسكریدن صورت رسمیه‌ده ویریلن معلوماتدن آكلاشیلیوردی. وقعه‌دن بر آز اولجه ایسه بو ماده صورت مخصوصه‌ده ایراد وتكرار اولنمشدر. شویله كه: ۳۰۲ سنهٔ هجریه‌سی شوالینك ذی القعده‌سی خلالنده مقام سرعسكریدن باب عالی‌یه بر تذكره كلدی. مألنده سلاح آلتنده ۲۰۰,۰۰۰ عسكر بولنیور. اداره خصوصنده مضایقه چكیلمكده‌در. روم ایلینك احوالی ایجابنجه احتیاط طابورلری موجودینك سكز یوز ویا طقوزر یوزه ابلاغی ایچون باب سرعسكری‌یه ارادهٔ سنیه كلمشدر. موجبنجه طابورلرك مقداری اومقداره ایصال اولنمشدر. قدیم مخصصات عسكریه كفایت ایتمیه‌جكندن تزییدی لازم كلیر دییه یازلمشدر. فلبه وقعه‌سندن اقدم یعنی ۳۰۲ سنه‌سی ذی الحجه‌سنك اوچی تاریخیله مجلس وكلادن حضور پادشاهی‌یه تقدیم اولنان مضبطه‌ده دخی عهد قریبده روم ایلی نظامیه طابورلری موجودی آلتیشر، یدیشر یوزه ابلاغ اولندیغندن سلاح آلتنده‌كی عسكرك مقداری ایكیوز بیكی تجاوز ایتدیكی بیان اولنمشیدی. بوندن طولایی بر استقراض عقدی لزومندن بحث اولنمشدر. شویله كه ۳ ذی الحجه ۳۰۲ تاریخنده باب عالی‌یه بر تذكره كلوب بونده عید اضحی‌دن اول عموم عساكر شاهانه‌یه بر معاش اعطاسی ضمننده متحتم الاتخاذ اولان تدابیرك همان اجراسی اراده اقتضاسندن اولدیغی تبلیغ

قيلنمشدى . تقرب عيد مناسبتيله كرك عسكره كرك مأمورين واقلامه معاش اعطاسى لزومى باب عالى اولجه ملاحظه ايتديكندن آقچه ارسالى ايچون ولايتلره اجراى اخطارات ايتمش وبايرامه بر كون قاله مبالغ وارده‌نك مقدارى ۰۰۰ ١٢٠ ليرايى بولمش ايسه‌ده تذكره‌نك كلديكى اثناده ولايتلردن وارد اولان آقچه ٦٠٠٠٠ ليرا درجه‌سنده ايدى . بناءً عليه ماليه ناظرى بقيه‌سنك استقراضاً تسويه‌سنه لزوم كوستردى . بنده اختيار استدانه ايچون اموالك عدم كفايتى تبين ايتمك لازم كله‌جكندن اول امرده بوراسنك تدقيقى تكليف ايتدم . مجلس وكلا تحقيق ماده ووالیلرك تلغرافلرينى مطالعه ايلدى . عسكره ودوائره بر معاش ويرمك ايچون ١٧٠٠٠٠ ليرايه لزوم كوروندى . آنك آلتمش بيكى موجود ايسه‌ده اوست طرفنك بر قاچ كون ايچنده ولايتلردن جلبى امكانى اميد ايده‌مديكندن استقراضه قرار ويردى . شو عدم امكانك باشليجه سببى تحصيلات ، عسكر مخصصاتنه صرف اولنيور . مقام سرعسكرينك طوغرودن طوغرويه ولاياته تبليغ ايتديكى اراده موجبنجه عموم عساكر نظاميه وضبطيه‌يه بيرام ايچون دخى معاش ويرلمشدر . خزينه‌يه پاره ارسالى متعذردر يولنده آلنان جوابلر در طرف سرعسكريدن مذاكره اثناسنده استكناه مسئله اولندقده مشاراليه اشعارات محليه موافق نفس الامردر چونكه سلاح آلتنده ايكى يوز بيك عسكر واردر . يقين وقتده روم ايلى طابورلرينك موجودى اراده ايله التيشر يديشر يوزه ابلاغ اولندى ديه اشعارات وافادات سابقه‌سنى تكرار ايتمشيدى . بناءعلى هذا استقراضى استصواب ايدن مضبطه‌يه اموال ولايتدن معاشاته وفا ايده‌جك مبالغك بيرامه قدر جلبنى اشكال ايلين حالكه عسكرك آرتمسيدر . او دخى درج اولنه‌رق حضور عالى‌يه عرض واعلام كيفيت قيلنمشيدى . بو حالده دولتك او اثناده تحت السلاح ايكى يوز بيك عسكرى بولنديغنه على الخصوص روم ايلى قطعه‌سى قوتى حادثه‌دن آز اول ارادهٔ مخصوصه ايله تزييد اولنديغنه جمله‌نك وقوف وتصديقى لاحق اولمشدى . حتى فلبه حادثه‌سى اوزرينه بيرامك برنجى كونى سرايده عقد اولنان مجلسك مذاكره‌سى اثناسنده قوهٔ مسلحه‌نك مقدارى ايكى يوز بيك اولديغى مقام سرعسكريدن تكرار اولنمشدر . بونك صورت تقسيمنه كلنجه شمديلرده قوهٔ عسكريه جدوللرينى باب عالى‌يه ويرمك عادتى جارى اولمديغندن عسكرك مواقعه تقسيماتى معلوم دكل ايديسه‌ده بر قاچ دفعه دردنجى ،

بشنجی و آلتنجی اردولرك داخل دائرهٔ محافظه‌سی بولنان محللرده عدم کفایت عسکریه ضبط وربطه مانع اولدیغی ولایتلردن یازیلدیغندن مذکور اردولرك موجودی صورولمشیدی . آلنان جوابلردن بو اردولرك هر برنده‌کی عسکر اوچ بیك ایله آلتی بیك آراسنده کوستریلمشدر . حجاز ، طرابلس غرب وکرید فرقه‌لرنده دخی دائما نقصان وقات عسکردن بحث اولونیوردی . قوهٔ موجودهٔ مشروحه‌نك قسم اعظمی روم ایلیده بولندیریلیر ایمش . مع هذا فلبه وقوعاتی مذاکره اولنور ایکن ادرنه قول اردوسنك (قول اردونك مقداری اوتوز بش بیك اولمق لازم کلیر . ادرنه‌ده‌کی دوائر واقلام عسکریه دخی بو مقدار اولدیغنی کوسترر) روم ایلیٔ شرقی‌یه کفایتی محققمیدر سؤالی ایراد اولنمشیدی . سرعسکر لاحق علی صائب پاشا سلفی اولان عثمان پاشایه خطاباً آرناؤدلق قطعه‌سنده قرق بیك عسکر طوتیورسکز لازم کلیرسه او عسکری بر هفته ایچنده دده اغاجه چیقاروب سوق قابلدر دیمشی اوزرینه عثمان پاشا آرناؤدلغك عسکره احتیاجنی ایراد ایلدکده علی صائب پاشا آرناؤدلرده مسلماندرلر وحمیتلی آدملردر . بویله برکونده غائله احداث ایدوب‌ده دولتك کلیتلی بر قوتی قارشولرنده تعطیل ایتدیرمك ایسته‌مزلر ، آرناؤدلغی بیانلر بونی تسلیم ایدرلر زمیننده بیان افکار ایلمشیدی . عثمان پاشا ایسه ایجاب ایدرسه یکرمی درت ساعت ظرفنده ادرنه ردیف طابورلرینی تحت سلاحه آلمق قابلدر ، آرناؤدلق طرفندن عسکر جلبنه نه حاجت دیمش ایدی . بناءً علیه شرقی روم ایلی‌یه درحال عسکر سوق اولنمقله برابر بونی ایجاب ایدن احوالك برلین معاهده‌سی احکامندن اولدیغی اوزره معاهدهٔ مذکوره‌یی امضا ایدن دولتلره بیلدیرلمسنه قرار ویرلمشیدی . مجلس وکلادن بو خصوص حقنده قلمه آلنان مضبطه‌نك صورتی بروجه آتی درج اولنور :

« فلبه‌دن ادرنه‌یه کلن شمندوفر ترننك شرقی روم ایلیده ملیس عسکری طرفندن توقیف وتلغراف خطنك تعطیل اولنمسندن طولایی ادرنه ولایتی وبلغارستان قومیسری نهاد پاشا ایله اجرا قلنان مخابرات وتحریرات خارجیه کتابتی وساطتیله سفرای اجنبیه‌دن دخی استحصال ایدیلن معلومات اوزرینه باامر وفرمان همایون جناب پادشاهی بوکون مابین همایون ملوکانه‌ده مجلس عقدیله بو خصوص مذاکره واولبابده شفاهاً شرفتعلق بیوریلان ارادات حکمت آیات حضرت خلافتپناهی تلقی اولوندی . ایضاحات واقعه‌یه نظراً بو وقوعاتك خبر آلنمسی

اوزرينه ادرنه ولايتندن ونهاد پاشادن سوأل كيفيت اولنمقله برابر حفظ آسايش
ايچون تدابير لازمه‌نك اجراسى وبورادن معاونت عسكريه‌يه لزوم وار ايسه
بيلديرلمسى شرقى روم ايلى ولايتنه يازلمش ايسه‌ده اورادن جواب آلنه‌ميوب فقط
ادرنه ولايتنك اشعارنده شرقى روم ايلى مليس عسكريله مخلوط بر طاقم باشى بوزوق
سواريلر حدود ولايته قره‌غول ديكمكده واوته طرفده شمندوفرى بوزمقده
اولدقلرى بيلديريلديكى وبونلرك شمندوفرلرى توقيف وتلغراف خطنى قطع ايتمك
كبى حركتلريله برابر حدوده مسلح عسكر سوقى علناً اظهار سوء نيت وشقاوت
اولديغندن حركات تدافعيه وتحفظيه‌ده بولنمق اوزره حدوده ايكى قطعه سوارى
طوپيله ايكى طابور پياده تعيين اولنديغى وشو مفسدت بلغارستانله برلشمك افكارينه
مبتنى اولاجغى كبى ايچلرنده بولنان اهالئ مسلمه حقلرنده بر معاملهٔ غدارانه‌ده
دخى بولنه‌جقلرى ملحوظ ايدوكى كوستريلمش ونهاد پاشانك اخيراً كلن ١٩ ايلول
سنه ٨٨٥ تاريخلى تلغرافنده دخى پرنسك روسجق طريقيله فلبه‌يه كيتمك اوزره
دون بعد الظهر وارنه‌دن حركت ايتمسيله اقشام اوزرى فلبه‌يه واصل اولاجغى
وبلغارستان مجلس عموميسى شهر حالك ٢٢ نجى كونى عقد اجتماعه دعوت اولنديغى
وپرنسك قرار نامه‌سى موجبنجه عسكر ايله رديف فرقه‌سنك سلاح آلتنه جلب
ايدلديكى بيلديرلمش وشو اشعارات ومعلومات اوزرينه بلغارستان حدودنده
بولنان محللرجه تدابير تحفظيه‌يه رعايت اولنمسى ضمننده اقتضا ايدن ولايتلره باب
عاليدن وصاياى لازمه اجرا قلنديغى كبى عساكر شاهانه قوماندانلرينه دخى تعليمات
مقتضيه اعطاسى طرف سر عسكرى‌يه تبليغ اولنمش وتحريرات خارجيه كاتبنك
ويرديكى ورقه‌يه نظراً سفرا ايله وقوعبولان ملاقاتده روسيه ايلچيسنك بيان وحكايه
اولنان افاداتنك خلاصه‌سى اياستفانوس معاهده‌سنى ياپانلر برلين عهد نامه‌سنى تنظيم
وامضا ايدنلردن زياده احوال شرقيه‌يه واقف اولدقلرى وشرقى روم ايلينك
بلغارستاندن آيريلق احتمالى اولمديغى جهتله اهالينك آرزوسنه مبنى پرنس فلبه‌يه
كيدرك ايش اولمش بيتمش حكمنده بولنديغى ودولت عليه بوكا سلاح ايله مداخله
ايده‌جك اولورسه قارشوسنده يالكز روسيه دولتنى دكل اسمنى سويلك ايسته‌
مديكى بعض دولتلرك دخى كورينه‌جكى زميننده اولديغى كبى اوستريا سفيرى
دخى بو يولده ادارهٔ لسان والمانيا سفيرى وقوعات مذكوره‌يه اظهار تعجبله عدم
معلومات بيان ايتمش وانكلتره ايلچيسى دخى روسيه سفيرندن بويله بر وقعه

ایشتمش ایدوکنی بیان ایله بلغارستانك اشبو تشبثات عسکریه‌سنده روسیه ضابطلرینك نه حرکتده بولنه‌جقلری سوأل ایدلسه مناسب اوله‌جغنی افاده ایتمش اولدیغی اکلاشیلمشدر .

تفصیلات معروضه‌دن مستبان اولدیغی اوزره بو مسئله شایان اهمیت وقوعاتدن اولدیغی کبی تبلیغ اولنان ارادهٔ شفاهیهٔ حضرت پادشاهی دخی بو ایشك شکلی مسئلهٔ زائله‌دن اول اتفاق مثلثدن تحدث ایدن احواله مشابه اولمسی ومقدما هرسك طرفلرنده اوفاق تفك چته‌لرك ظهوریله اکا دولت علیه‌جه اهمیت ویرلمسی واوارالق شمدیکی انکلتره قابینه‌سنك ینه موقع اقتدارده بولنمسی نه‌کبی نتایجی مستلزم اولدیغی محتاج بیان اولمدیغی کبی شمدیکی احوال صادره‌نك احوال سابقهٔ مبحوث عنهایه مطابقت ومماثلتنه وبو کبی وقوعات اوزرینه اتخاذ اولنه‌جق تدبیرده جزؤی خطا وقوعی مضرات عظیمه‌یی داعی اوله‌جغی درکار اولمسنه بناءً بو بابده التزام کمال بصیرت وانتباه اولنه‌رق بزجه متحتم اولان هر درلو تدابیرك اغاتهٔ وقت اولنمقسزین استحصال واستکمالنی آمر اولمسیله ودونکی کون نهاد پاشادن وسفارتلردن و آژانس هواس تلغرافلرندن آلنان خبرلر پرنسك حرکات مشروحه‌سنك صحتی مبین وادرنه ولایتی خطی امتیازینه بلغار عسکری کلدیکنه دائر ادرنه ولایتیله قوماندانك اشعاراتی دخی تصمیمات فسادکارانه‌یی مؤید اولدیغی کبی پرنسك جمع عسکره تشبث ومجلس مبعوثانی دعوت ایتمسی تقرر ایلدیکی وکندیسی دونکی کون فلبه‌یه متوجهاً روسجقدن حرکت ایتدیکی روسجقده مقیم فرانسز قونسلوسنك، فرانسه سفیرینه کاوب صورتی سفیر مشارالیه طرفندن بعدالظهر ارسال اولنان تلغرافنامه‌سندن واو صره‌ده قرنای حضرت پادشاهیدن حاجی علی بك واسطه‌سیله دخی تبلیغ بیوریلان برصورتك مندرجاتی فرانسه ایلچیسنك ویردیکی معلوماته مطابق بولنمسندن وینه بو کون ادرنه قوماندانندن طرف سرعسکری‌یه کلوب منظور عالی بیورلدیغی افاده قلنان تلغرافنامه‌ده بلغارلرك خط امتیاز اوزرنده‌کی حرکتلری توضیح وتکرار ایدلمسندن مواد مذکوره‌نك صحتنده وروم ایلیٔ شرقی ایله بلغارستان اتحادینی درعهده ایلیان بلغار پرنسی اولدیغنده اشتباه قالمدیغی جهتله بوندن صوکره قابل اولدیغی قدر دها زیاده تفصیلات اخذینه سعی اولنور ایسه‌ده اساساً لازم کلان تدبیری بوکا تعلیق اضاعهٔ وقت وزمان ایله مضراتی مستلزم اوله‌جغی بدیهی بولنمسیله تدبیر عاجل ایچون اعمال افکار قلنمشدر.

تعلیمات سنیه اساس مذاکره اتخاذ اولنه‌رق متحتم الاتخاذ اولان تدابیر روم ایلیٔ شرقینك پای تخت سلطنت سنیه‌یه قربیتی وموقعاً اهمیتی جهتیله ایاستفانوس معاهده‌سنك بوکا دائر اولان فقره‌سی برلین قونغره‌سنجه بزه برچوق فدا کارلق تحمیلیله تعدیل ایدیله‌رك اوراسی طوغریدن طوغری‌یه حکومت سنیه‌نك ادارهٔ عسکریه‌سی آلتنده بر ایالت ممتازه حالنده قالمش اولدیغی حالده شمدی بلغارستان ایله برلشدیرلمسی یولنده واقع اولان تشبثات عهده منافی ودولت علیه‌جه حالاً وآتیاً وخامتی داعی بر حرکت عصیانیه اولمسیله مسئله غایت مهم وارادہ بیورلدیغی اوزره ایشك هر جهتنك تدقیق وموازنه‌سیله بر تدبیر سالم اتخاذی متحتمدر .

روم ایلیٔ شرقی حکومت واهالیسی ایله بلغارستان پرنسنك شو حرکات عصیانیه‌سنه قارشو دولت علیه‌نك حقوق مقدسه‌سنك محافظه‌سی نه کبی تدابیرك اتخاذیله قابل اوله‌بیله‌جکی ملاحظه وتأمل اولندقده بو بابده ایکی طریقدن برینه کیدلمك لازم کلورکه بونك بریسی شو حرکات عصیانیه‌دن طولایی دولتلره بیان شکایتله پرنسك وروم ایلیٔ شرقینك دائرهٔ عهدیه‌لرینه ارجاعی طلب اولنمق ودیکری دخی هر دولت وحکومتك وظیفهٔ اساسیهٔ حکمرانیسی مقتضاسندن اولدیغی اوزره حکومت سنیه تسکین عصیان ومحافظهٔ حقوق ایچون قوهٔ عسکریه‌سنه مراجعت ایتمکدر . وشو حالده بونلرك هانکیسی مقتضای حال وزمانه وحقوق سلطنت سنیه‌یه موافقدر . وهر برنده تخطر اولنان محذورلرك یکدیکره نسبةً هانکیسی اهوندر . ایشته شورالرینك تأمل ومقایسه‌سی لازم کلمشدر .

برنجی تدبیره تشبث اولندیغی یعنی دولتلره مراجعت طرفنه کیدلدیکی حالده دولت علیه اولا کندی ملکنده ظهور ایدن بر عصیانك تسکینی دولتلرك توسطنه حواله ایتمش وخصوصیله روم ایلیٔ شرقیده بر اختلال ظهورنده اورایه عسکر سوقی امرنده عهداً حائز اولدیغی صلاحیتی دخی ترك ایلمش اولور . بونکله برابر دولتلرك شمدی‌یه قدر ممالك سلطنت سنیه‌یه متعلق بوکبی مسائلده کوستردکلری اوضاعه نظراً مخابراتله وقت کچه‌رك بو تدبیردن استفاده امید ایدیله‌مامسیله مسئله اولمش بیتمش حکمنی آلور . ثانیاً بویله بر حرکت عصیانیه اوزرینه حکومت سنیه‌یه عائد اولان وظیفه‌نك ایفاسیله مدافعه اولنمقسزین روم ایلیٔ شرقینك بلغارستانه التحاقی حاصل اولور ایسه بو حال منویات مضره اربابنی دخی تحریك وتشجیع ایتمش ودولت علیه‌جه فوق العاده اجتناب اولنه‌جق سوء امثال صیره‌سنه کچمش

اولور . وخصوصیله او کبی احوالده هر حکومتك اقدم وظائفی اولان محافظهٔ حقوق ایله ارائهٔ قدرت امر اهمنده ظهور ایلیه‌جك خطا حکومت سنیه‌نك داخلاً وخارجاً شان وحیثیتی ایله نفوذینه ایراث نقیصه ایلیه‌جکی بدیهی کورونور .

الحاصل شو مسئله‌ده دولتلره مراجعت طرفنه کیدلمسی هم وجوهله حقوق سلطنت سنیه‌یه منافی همده فائده‌سزلکی تجربه اولنان بر طریق اختیار ایدلمش اولاجغی درکاردر . تدبیر دیکره کلنجه واقعا اورایه عسکر سوقی اولا روسیه دولتنك وبلکه سائر بعض دولتلرك اعتراضاتنی دعوت ایتمسی ثانیاً شو اعتراضات یالکز قولده قالمیوب روسیه دولتنك فعلاً بلغارلری محافظه ایتمك درجه‌لرینه قدر کیتمکه قیام ایلمسنی موجب اوله‌بیلمسی ثالثاً دولت علیه‌جه بر طاقم مصارف فوق‌العادهٔ عسکریه اختیارینه مجبوریت حاصل اولمسی کبی ملاحظات وارد خاطر اولور . ایشته شو ایکی تدبیرك بالنسبه هانکیسی اهون وارجح اولدیغی مقایسه اولندقده چونکه مسئله‌نك شکل حاضری بر عصیان داخلیدن عبارت وبونك دفع وتسکینی ایسه متحتم وظیفهٔ حکومت اولدیغی حالده بلغارستان پرنسنك حرکات فسادیهٔ عسکریه‌سنی تدابیر متقابلهٔ عسکریه ایله دفعه مسارعت قیلنمز ایسه ضیاع حقوق ایله برابر ادرنه ولایتنی وپای تخت سلطنت سنیه‌یی هر بار تهدیده ویوقاریده بیان اولندیغی اوزره امثالنی تشجیعه باعث اولاجغی وبو ایسه نه منفعت دولته نه‌ده وظیفهٔ حکومته موافق اولمامقله برابر انظار دولیه وعمومیه‌ده معترض فیه اولاجغی محل اشتباه دکلدر .

چونکه هرسك غائله‌سی دخی مبادیده کوچك بر حادثه ایکن تدابیر متحتمه‌ده افاتهٔ وقت اولنمسی نتایج معلومهٔ وخیمه‌یی دعوت ایتدیکی کبی بوسنه و هرسك اداره‌سنه دائر اندراشی لایحه‌سنك دولته تکلیفی واستحصال آرای اهالی ایچون هر دولتدن قومیسر ارسالیله امور داخلیهٔ دولته مداخله‌یه مبدأ آچیلمسنی موجب اولمش ونهایتنده ایسه شو حاللر وقتیله فسادك توسعنه مقاومت ایتمه‌مکلکمزه بناء اولنه‌رق سببیتی دخی دولتلر طرفندن حکومت سنیه اوزرینه براغیله‌رق حقوق دول ومللە استناداً وقوعبولان تشکیات ومدافعات نظریه‌نك اصغاسنده اظهار معذرت قیلنمش اولمسیله شو روم ایلیٔ شرقی حادثه‌سی دخی عینی نتیجه‌یی حاصل ایتمه‌مسنه دقت وجائب اموردن کورولمشدر . بناءً علیه سوق عسکر خصوصنده وارد خاطر اولان احتمالات وملاحظات سببیله حقوق سلطنت سنیه ایله معاهدهٔ

دوليه‌يه قارشى روم ايلئ شرقى ولايتى ايله بلغارستان پرنسنك وقوعه كلان حركات عصيانيه‌لرينك حاليله تركى ياخود او حكمده بولنان دولتلره مراجعت تدبيرينك اختيارى طرفنه كيديله‌ميه‌جكى دركار اولمسنه وسوق عسكر خصوصنده دوشنيلان محاذيردن الك مهمى بوكا تعريض ايده‌جك دولتلرك اعتراضات وحركاتى بحثى اولوب اويله بر حال ظهور ايده‌جك اولور ايسه آنك‌ده تعين ايده‌جك شكل ورنكنه كوره ايجابنك اولوقت مطالعه‌سى لازم كله‌جكنه واكرچه روم ايلئ شرقى‌يه طرف دولت عليه‌دن عسكر سوقى عهداً والينك طلب واشعارينه معلق ايسه‌ده بوكون ادرنه ولايتندن مابين همايونه كلوب اثناى مذاكره‌ده قرائت اولنان تلغرافنامه ايله دخى مؤيد اولديغى اوزره والى حكومتدن ومليس قوماندانى مأموريتندن اسقاط ايدلمش وبلغارستان پرنسى حدودى تجاوزله مملكتى ضبطه قيام ايلمش اولمسنه بناءً برطرفدن اسباب موجبه‌سى دولتلره تبليغ اولنمق اوزره همان عسكر سوقى تدبيرينك ترجيحنده اتفاق آرا حاصل اولمشدر .

عصيانك بغتةً ظهورى كبى سوق عسكر خصوصنده‌ده نه قدر التزام سرعت اولنور ايسه تأثير وفائده‌سى او نسبتده اولابيله‌جكندن وبلغارستان پرنسنك دون صباح روسجقدن حركت ايلديكى فرانسه سفارتنه كلان تلغرافدن مستبان اولديغى كبى بلغارستان هيئت مبعوثانك اجتماعى دخى شهر جارئ فرنكينك يكرمى ايكيسنده يعنى بوندن ايكى كون صوكره واقع اولاجغندن وادرنه خط امتيازينه قدر كلوب آنى‌ده تجاوزه جرأت ايلين بلغار عسكرينك درحال ولايتدن سوق عسكر اولنمسى تدبيريله رجعت ايلملرينه نظراً بوكون وياريته قدر ادرنه‌ده بولنان قوۀ عسكريه روم ايلى شرقى حدودندن ايچرو ادخال اولنوبده لغو اولنان حكومت مشروعه‌نك اعاده‌سى وبلغار پرنسى اورايه قوۀ جبريه ايله كيره‌جك اولور ايسه عسكرله مقاومت واخراجى تدابيرنده اثر فعلئ سريع كوستريلير ايسه محاذير مشروحه بر طرف ايديله‌جكندن تهيئات وسوقيات عسكريه وادرنه‌دن سوق اولنه‌جق عسكره بدل ترتيب قوۀ ظهريه ايچونده تدابير سريعه اتخاذى وبرده بورغاز ووارنه‌يه ايكيشر زرهلى ارسالى بلغارستانك بحراً تشبثاتنى كسر وابطال ايده‌جكندن وادرنه ولايتنك اشعارات متواليه‌سيله دخى اخطار قلنديغى اوزره بلغارلرك شو حركت عصيانيه‌سى آراسنده اهالئ اسلاميه حقلرنده وقوعى ملحوظ اولان تعدياته ميدان ويرلمه‌مسى واميد خلاص ايله ساحله طوپلانه‌جق اسلام عائله‌لرينك بحراً تحت حمايه ومحافظه‌ده

بولنديرلمسيچون ينه مذكور ليمانلره ايكيشر نقليه واپورى كوندرلمسى ايجاب ايده‌جكندن ايشك تدبير بحريسنك‌ده تسريعى وقاعدهٔ قديمهٔ دوليه‌يه وخصوصيله بر مدتدنبرو دولتلرجه اتخاذ اولنان مسلك حريصانه‌يه نظراً بر دولتك قوام شان وشوكتى ومحافظهٔ حقوق ومنافعى ايله بين الدول تأثير نفوذى قوهٔ عسكريه‌نك درجهٔ انتظامنه وترتيباتنه منوط وتدابير ديپلوماسيه‌نك تأثيرى دخى اكا مربوط ايدوككندن عساكر شاهانه‌نك اكمال نقايص وتنظيماتى لزوم ووجوبنك عرضى علاوهٔ مذاكرات قلنمش اولمغله مذاكرات معروضه رهين تنسيب عالى اولديغى حالده ايفاى مقتضياتنك دوائر متعلقه‌سنه حواله‌سى لازم كله‌جكى بالاتحاد تذكر اولنوب بو صرده نهاد پاشا واسطه‌سيله تعميق معلومات وبلغارستان پرنسندن واسطهٔ مناسبه ايله اجراى استيضاحات اولنمسى حقنده متعلق بيوريلان ارادهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهى اوزرينه دخى ايجاب حال عرض وتعميق دوشونيلدكده مشاراليه نهاد پاشايه اوده‌سا طريقيله وقوعبولان اشعاراتك جوابلرى كلمه‌مش ايسه‌ده كندوسى دونكى كون وبوكون كوندرديكى اوچ قطعه تلغرافده حادثه‌يى تماميله بيلديرمش اولديغندن وپرنس وهيئت مديران رئيسى دخى صوفيه‌ده بولنمدقلرندن آرتق مشاراليه نهاد پاشا ايله مخابره ايده‌جك بر جهت قالميوب پرنسدن طلب ايضاحات اولنمسى جهتنه كلنجه كندوسى عهداً معين اولان حدود وظيفه‌سنى تجاوز وبا فرمان عالى حائز اولديغى امارتك دائره‌سنى فكر عصيانكارانه ايله وروم ايلى شرقى اهاليسنك دعوت غير مشروعه‌لرينه اجابتله توسيع ايلك ايستمسى اوزرينه بوبابده دولت عليه‌يه مراجعت ايتمامسى وحركاتنى مخفى طوتمسى امر طبيعى اوله‌رق شو حالدك اوزرينه سلوك ايتديكى مسلكك سوألى يولنده هرنه يازلمش اولسه بو معامله‌يى يعنى اولسه اولسه كنديسنى تدابير ماديه ايله دائرهٔ مشروعيته ارجاع ايتمك لازم كاوركن دولتجه استيضاح صورتنك اختيار قلنمسنى اثر ضعف عدايده‌جكى كبى بو تبليغات صيره‌سنده شايد طوتديغى طريق غير مشروعدن رجوع ايلمز ايسه قوهٔ ماديه ايله مدافعه اوله‌جغى يولنده واكا مماثل زمينلرده اجراى اخطارات قلنمش اولسه او تقديرده دخى دولتك بالآخره فكر وتدبيرى نه اوله‌جغنى آكلايوب تحريراً اعتذاراتى هرنه صورتده اولور ايسه اونسون فعلاً تدابير وحركاتنى دها زياده تقويه ايلمش اوله‌جغى بديهى بولنمسيله بو صورتك مقتضاى حاله

موافق اوله‌میه‌جغنده کذلك اتفـاق آرا حاصل اولدیغی محـاطعلم عالی بیوریلدقده قاطبهٔ احوالده امر وفرمان حضرت ولی الامر افندمزکدر .

سوق عسکر کیفیتی نزد پادشاهی‌ده ترددداتی موجب اوله‌رق ینه برطاقم اسئلهٔ عالیه ایراد ایدیلدیکندن عید اضحی‌نك ایکنجی بازار ایرتسی کونك کیجـه‌سی هیئت وکلا مسئله‌یی تکرار مذاکره ایله مضبطه‌سنی یاپوب عرض ایلدی. ایکنجی مضبطه‌نك عرضـندن بر مدت صوکره سـائر وکلا طاغیلوب بنم سرایده قالمقلغم ایچون اراده کلدی . هیئتك عودتندن صوکره‌ده مابینجی محمود بك النده مضبطه اولدیغی حالده ورود ایدرك طرف شـاهانه‌دن اولمق اوزره برفقره‌سنی اسـتیضاح ایلدی .

جوابی اعطـا اولندیغی صره‌ده ایدی‌که عثمان پاشـا محمود بکه خطاباً بر آز نقصان دیدیکم عسکرك جلب وجمعی چوق زمانه محتاج دکلدر . بو نقصانك یکرمی درت ساعت ایچنده اکمال وسوقی ممکندر دیه‌کندیسنك مؤخراً بیان ایتمش اولدیغی مانعهٔ نقصانی تقیید وتحدید یعنی اولکی افاده‌سنی تأیید وبوراسنك حضور عالی‌به عرضنی محمود بکه تودیع ایتدی . تبدلدن صوکره‌کی حاله‌کلنجه علی صـائب پاشا سرعسکر اولدیغی کبی دده اغاج طریقیله غایت آز زمان ایچنده ادرنه حدودینـه قوهٔ کافیه سوقنك امکانته دائر سبق ایدن فکر ورأینك تماماً قابل اجرا اولدیغنی بالفعل اثبات ایتمشدر .

محمود بکك بر محلنی سـوأله مأمور اولدیغی مجلس وکلا مضبطهٔ ثانیه‌سـنك بر فقره‌سنده شویله یازلمشیدی‌که : « بو مثللو حادثاتده اتخاذ اولنه‌جق تدابیر اوچ صـورتدن عبارت اولوب بری حصراً دیپلوماتیق تدابیره، دیکری ینـه حصراً قوهٔ عسکریه‌یه مراجعت اولنمسی، اوچنجیسی هر ایکیسـنك برلکده اجراسی اوله‌رق موضوع بحث اولان بلغارستان اتحادی تشبثاتنك کسر وابطالنده مقصد دولتك تأمین اولنه‌بیلمسـنه ایسه منحصراً دیپـلوماتیق تدابیر کافی اوله‌ماز . »
الحاصل مضبطه‌نك اصل مدلولی قوهٔ حیاتیه ارائه‌سنك لزوم قطعیسنی حاوی‌ایدی. قوهٔ عسـکریه‌یه مراجعت تدبیری مضبطـه‌ده التزام اولونمسه و بو تدبیر قسماً اولسون اتخاذ قلنمامش اولسه‌یدی تهلکه ومخاطره دها عاجل دها جسیم اولوردی.

سوق عسکر ایله بلغارلرك ماکدونیایه تخطیاتنه ویونانیلرك تجاوزاتنه اولسون سد چکیلمشدر . بر دولتك دیکر دولتلر نزدنده وقع وموقعی کندوسنك قدرت

واثر حیاتی درجه‌سیله متناسب اولق قواعد کلیه‌دندر . ملکنی محافظه ایده‌مین حکومتك موازنۀ دولیه‌یی محافظه‌یه اقتداری اولویتله منسلب اولدیغندن اویله دولته میانۀ دولده یر ویریله‌میه‌جکی و آنك عدم اقتداردن غیری بر قصوری بولنمسه یعنی دیکر دولتلره ضرری اولمسه بیله جمعیات دولیه‌نك منفعت توازنی ایچون مقامنه رفته رفته دیکرلری کچه‌جکی تواریخ عالمك هیچ غلط ایتمه‌مش قاعده‌لرندندر . دولتك دخی یونان مسئله‌سنده اولسون معاونت دولیه‌یه مظهریتی ، بو مسئله منحصراً مکالمات دولیه واسطه‌سیله حل اولنسون فکرینه مقابل اثر حیات دخی ابراز اولنسون فکرنده دوام و بو دقیقه ذکری سبق ایدن مضبطه ایله تأکید واعلام قیلنمش اولمسنك اثر ونتیجه‌سی عد اولنور . بوراسنی انکلتره دولتی خارجیه ناظری سابق لورد روزبرینك ۱۸۸۵ تاریخنده اسطار ایتدیکی تحریرات عمومیه دخی تأیید ایلر . بوتحریراتك فقرات مهمه‌سنك فرانسزجه صورتی زیرده عیناً یازلمشدر :

انکلتره خارجیه ناظری لورد روزبرینك تحریراتنك فقرات مهمه‌سی

Le gouvernement anglais pensait franchement à cette époque que le réglement auquel où était arrivé par suite de ces négociations n'était pas tout-à-fait aussi favorable à la Grèce qu'on aurait pu le désirer. Mais il donnait à la Grèce une vaste et importante augmentation de territoire, avec une population, au total bien appropriée à son gouvernement. C'était la meilleure solution qu'on pût obtenir sans un conflit qui certainement aurait épuisé les deux parties contestantes et dont le dévouement n'aurait pu être que perilleux pour la Grèce. C'est pourquoi la Grande Bretagne se joignit aux autres puissances pour en recommender l'acceptation au gouvernement héllénique.

Le gouvernement en réponse déclara que la Grèce désirait la paix et était reconnaissante envers l'Europe de ses efforts en faveur d'une solution pacifique de la question.

Il recommandait à la justice et à la considération des grandes puissances, les populations de race hellénique laissées en dehors des nouvelles frontières, et il notifiait son acceptation des territoires à lui attribués sans objection ni conditions ultérieures.

Sur ce la Grande Bretagne et les autres puissances médiatrices pressèrent la S. Porte d'adhérer définitivement et sans retard à l'arrangement proposé:

Il fut rédigé sans forme d'une convention entre les grandes puissances et

la Turquie du 24 mai 1881 comme étant le résultat de la médiation visée par l'article 24 du traité de Berlin, et comme destiné à donner une solution définitive à la question.

Il fut en outre inseré dans une convention entre la Turquie et la Grèce.

Le Gouvernement anglais prit à ces négociations une part prééminente et responsable.

Le Gouvernement de Sa Majesté a été incapable d'apercevoir dans les évenements qui ont suivi un motif de nature à justifier la réouverture de la question et n'a pas le droit de revenir sur la validité de ces engagements reculés et solennels.

لورد مشار اليه يونان دولتنك ترك سلاح ايتمسى ايچون تضييقات دوليه اجرا اولنمسنى ايكى سببه بنا ايتمشدر . برى دولت عليه‌نك قوهٔ جسيمهٔ عسكريه‌سى يونان حدودينى صارمش اولديغندن يونان دولتى محاربه‌يه تصدى ايدرسه كندى خراب ومحوينى كندى حاضر ايتمش اولاجغى ماده‌سيدر . ديكر سبب بر قاچ سنه اول حدود يونانيه برلين قونغره‌سى قرارينه تطبيقاً تصحيح اولنمق لازم كلدكده جريان ايتمش اولان مذاكراتك نتيجه‌سى بولنان مقاوله‌يى محافظه‌يه انكلتره‌نك ناموس وحيثيتى متكفل اولارق آنك اخلال احكامى مجاز كورولماسيدر . مذاكرات مشروحه زمان وكالتمده واقع اولمشيدى . يونانستانه ترك اراضى ايچون يونانيلرك ايلروده توسيع ملك داعيه‌سنده بولنماملرى ، بولنورلرسه حكومت عثمانيه حركتده مختار قالمسى يعنى دولت يونانيه‌نك بقاسنى متكفل اولان دول اربعه طرفندن بركونا مداخله وقوعبولماسى شرط اتخاذ اولنمشيدى . بو تكليفى مصدق اولارق قونفرانسده بولنان سفرا دولتلرندن مأذوناً باب عالى‌يه بر سند منفرد دخى اعطا ايتمشلردر .

لورد روزبرينك رمز ايلديكى مذاكرات بو ايسه‌ده مشار اليهك تحريراتنده بالطبع تذكر اولنمامش بر سبب دها واردركه اوده محاربه ظهور ايدرسه كريد جزيره‌سنك دولت عثمانيه‌يه ارتباطنه خلل كاوب ده بحر سفيد موازنه‌سنك بوزولمسى ملاحظه‌سيدر . بحر سفيد آطه‌لرى بربرينه مربوط اولوب هانكيسى آخر دولته ويريله‌جك اولسه ديكرلرينك پياپى سلسلهٔ ارتباطى بوزيلور . بو آطه‌لر آسيانك قره قوللرى حكمنده اولديغندن اونلرك ملك عثمانى عدادندن بالآخره سواحل اسياى عثمانى‌يى دخى مخاطره‌يه دوشورير . درجنك

اول کریدك کیتمسیله مصر ، حجاز ، طرابلس غرب ، بنغازی یارم عصر کچمه‌دن دائرهٔ حکم ونفوذیمزدن چیقابیلور .

آق دکزده موازنهٔ دولیه‌ده مختل اولورکه بو اختلالك چوق ضرری بزه عائد اولور. (اخیراً کرید جزیره‌سنه پرنس ژورژك تعیینی روسیه ایمپراطوری لوندره قابینه‌توسنه تکلیف ایتدکده لورد سالیسبورینك مخالفت ایتمك ایستمسی ـ که تفصیلی صاری ومائی کتابلرك مطالعه‌سندن آکلاشیلیر ـ ملاحظات مشروحه‌یی مؤیددر .) الحاصل او ایامده دیمشدم‌که یونانیلره بلا سبب اراضی ترکنه دائر برلین قونغره‌سنده ویریلن قرارك اساسنی کندی امضامزله قبول ایتمه‌مز مقتضای حکم قدر اولوب سزای تأسف ایسه‌ده بوندن صوکره لازم اولان شی شو تعهد غیر مشروعك دائره‌سنی عائد اولدیغی محلده توقیف ایله تعدیل اسفه چاره آرامقدر . یوقسه آق دکزك موازنه‌سی میل اوستنده طورمقده اولدیغندن تعهد مذکوری قطعات بحریه‌یه نقل ایتدیروب ده شو موازنه‌یی زیر وزبر ایتمك جائز اولاماز . موازنه نقطه‌سندن قطعاً للنظر کریدك وآنده واقع ومثلی آق دکزده معدوم سوده لیما ـ نتك بزدن منتزع ویونانیلره منتقل اولمسنده‌کی مضرت دخی جسیمدر . شرقی روم ایلی مسئله‌سنه عائد ایضاحات صره‌سنده کرید ایچون استطرادلره کیریشلمسی لورد روزبری طرفندن مسئلهٔ مذکوره‌نك ظهوری اثناسنده یونانیلرك ترویج مطالبنه مانع عد اولنان اسبابدن الك مهمنی بیان و بو مهم وقتیله بنم طرفمدن دخی نظر اعتنایه آلنمش اولدیغنی اثبات ایچوندر .

مختاریتله اداره اولنان مملکتلرك صورت مختاریتلری یا سیاسی یا اداری درکه حقوق اداره اصطلاحنجه بوکا مختاریت سیاسیه ، مختاریت اداره اطلاق اولندیغی معلومدر . استقلاللری حاصل اولمزدن مقدم مملکتین وصربستانك وبو کونکی کون خدیویت مصریه ایله بلغارستانك مختاریتلری مختاریت سیاسیه‌در . مملکتین وصربستان بزده ایکن آنلره لدی الحاجه مداخلهٔ عسکریه اجراسیچون دول معاهده‌نك انضمام آراسی شرط اتخاذ اولندیغی کی الحالة هذه مصرده وبلغارستانده دولت متبوعه‌نك مداخلهٔ مسلحه‌سی دخی دول معظمه‌نك قرارلرینه محتاجدر . لکن شرقی روم ایلینك مختاریتی صرف اداره‌یه منحصر اولدیغندن عند الایجاب سوق عسکر ایچون دولتلرك استحصال آراسنه لزوم یوقدی . نته‌کیم برلین عهد-

نامه‌سی « ایالت مذکوره‌نك اسایشی مختل اولدقده باب عالی تدابیر عسکریه‌یی اجرا ایدوب بعده دول معاهده‌یه خبر ویرر » دیه برمادهٔ صریحه‌یی شاملدر .

ایشته بو حقه بناءً شرقی روم ایلی‌یه سوق عسکرله آسایشك اعاده‌سنی وبلغارستانك بو ایالتله اجتماعنه ممانعت اولنمسنی وشو تدبیرك اسباب موجبه‌سی بر موجب عهد دولتلره بیلدیرلمسنی رأی ایتدم که مجلس وکلانك اتفاق آرا ایله ویردیکی قرارده بو ایدی . لکن بو صورت طرف شاهانه‌دن قبول اولنمدی .

سنهٔ مذکوره ذی‌الحجه‌سنك اون بشنجی کونی باب عالی‌یه کیدر ایکن قره‌کویده یتیشان یاور صحابتیله مابینه کوتورلدم درحال حضوره چیقارلدم . بر ساعت دوام ایدن مخاطبات ومعاتباتدن صکره حضوردن چیقمه‌یه مأذون اولدمسه‌ده عقیب خروجده براز بکله‌مکلکم اراده‌سنی الدم . حاجی علی بکك تبلیغ ایتدیکی دیکر امر اوزرینه اقشام ساعت اون ایکی‌یه قدر سرایده توقف ایلدم . اوصره‌ده سرعسکر عثمان پاشا باب سرعسکریدن کله‌رك بنی لاجل‌الطعام اوطه‌سنه دعوت ایلدی . طعامه باشلانمق اوزره ایدی‌که عجالةً طرف شاهانه‌دن چاغرلدق کیتدیکمزده حضوره چیقه‌میوب ایکی ساعت دائرهٔ همایونه متصل حجره‌ده قالدق بعده منفرداً حضوره ایستنلدم . ابتدا مهر همایون طلب بیورلدی . بعد تسلیم الامانه دائرهٔ خصوصیه‌ده محبوسیتم وقوعه کلدی . شو تنکنای اضطرابده اوچ ساعت قدر وقتمی متیقظاً امرار ایلدمسه‌ده بعده تأثیر متاعبله اویقویه یاتدم . وبعده سامعه‌یه کلن امر انتباهه اتباعه مجبور اولدم .

شرقی روم ایلی‌یه عسکر سوقنی التزام ایله‌یشم کویا ذات شاهانه‌یی خلع مقصدینه مبنی ایمش بناءً علیه صباحه قدر دوام ایدن اسئلهٔ دورادورك جوابلرینی ویرمکله مشغول اولدم . الحاصل اوکیجه قلبه‌ده بر پرنس مهم بر اسلاو حکومتی اساسنی قوریور و بوکا ممانعت ایتمك ایستیان بر آدم استانبول سراینده بو ازعاجلره اوغرایوردی . ایرتسی کون‌که جمعه‌ایدی سلاملقدن عودت پادشاهی وقوعندن صکره اطلاق اولندیغمدن خانه‌مه کلدم که او صره‌ده کوریلن اوراق حوادثدن کامل پاشا صدارته کلدیکی وقسماً تبدل وکلا وقوع بولدیغی اکلاشلدی بعدالتبدل دول معظمه شرقی روم ایلی‌یی حال اصلیسنه ارجاع وبونك ایچون مداخلهٔ مسلحه اجرا ایتمك دولت متبوعه‌نك حقوق عهدیه‌سندن اولوب کندیلرینك بویله بر مداخله‌یه اعتراضه ویا اشتراکه صلاحیتلری بولنمدیغنی صور متنوعه ایله باب عالی‌یه

بیان ایتدیلرسه‌ده دولت علیه هر نصلسه صلحاً حل مسئله‌یی التزام ایلدی . بناءً علیه دولتلرجه‌ده دولت علیه ایله بلغارستانك آمالنه کوره ایشی بتیرمك مجبوریتی حادث اوله‌رق طوپخانه‌ده اجتماع ایدن قونفرانسه مصلحتك ظاهرینی تعدیل یولنده شکللر ارامقدن ماعدا بر ایش قالمدی . اشکال تعدیلیه‌نك بری بلغارستان پرنسی شرقی روم ایلینك دخی والیسی اولمسی ودیکری قرجه علی وردوب بالقانی اسلام قریه‌لرینك طوغریدن طوغری‌یه طرف دولتدن اداره‌سی ماده‌لری ایدی . بونلرك تقریله بلغارستان وشرقی روم ایلینك اجتماعلری امر واقع حکمنی کسب ایلدی .

٥ نیسان ١٨٨٦ تاریخنده باب عالی ایله آلمانیا ، انکلتره ، آوستریا ، ایتالیا ، روسیه وفرانسه سفراسی بیننده عقد اولنان صورت تسویه‌نك ایکنجی ماده‌سی بروجه آتی قرارلشدیرلمشدر :

« روم ایلیٔ شرقی ایله بلغارستانك اداره‌سی شخص واحدك النده بولندقجه برلین عهدنامه‌سنك اون بشنجی ماده‌سنك فقرهٔ اولیسنده مشروط حقوق دولت علیه‌یه مقابل قرجه علی ناحیه‌سی اسلام قریه‌لری‌ایله ردوب جهتلرنده واقع اولوب شمدی‌یه قدر شرقی روم ایلی اداره‌سنه کچمامش بولنان قرای اسلامیه ایالت مذکوره‌دن بالتفریق طوغریدن طوغری‌یه طرف دولت علیه‌دن اداره اولنه‌جقدر . »

کلهلم موازنهٔ مصلحته قرجه علی ناحیه‌سی و ردوب بالقانی قرای اسلامیه‌سی سکنه‌سی ذاتاً بلغارستانه التحاقدن امتناع ایتمشدیلر . بلغار حکومتی دخی بونلره مداخله مادةً عدیم‌الامکان اولدیغنی تیقن ایلشدی . اوجهتله قرای مذکوره‌نك طوغریدن طوغری‌یه طرف دولت علیه‌دن اداره‌سی فقره‌سی مکتسب اولان بر ماده‌یی اکتساب قیلنندر معمافیه بوکا بر فائدهٔ جدیده نظریله باقلسه بیله بو فائده اختیار اولنان فداکارلغك عظم درجه‌سنه معادل کلهمز . زیرا برلین عهد نامه‌سنك اون بشنجی ماده‌سنده مسطور اولان حقوق دولت علیه شو صورتله‌در : « ذات حضرت پادشاهینك روم ایلیٔ شرقی ایالتنك براً وبحراً حدودینی بو حدود اوزرنده استحکاملر انشا وعسکر اقامه ایده‌رك مدافعه اسبابنی استحصاله حقی اوله‌جقدر . »

فلبه حادثه‌سی اوزرینه لورد سالیسبوری‌نك لوندره شهر امانتنده وآوستریا وفرانسه خارجیه ناظرلرینك پارلمنتولرده ایراد ایتدکاری نطقلردن‌ده بحث ایتملی‌یم .

لورد سالیسبوری طرفندن ۱۸۸۵ سنه‌سنده ایراد اولنان نطقك شرقی روم ایلی‌یه متعلق فقراتی :

Maintenant, comme vous, mon Lordmaire, nous savons tous qu'une conférence Européenne a été convoquée pour examiner cette question de Roumélie, et je ne m'aventurerai pas à empiéter sur le domaine de cette auguste assemblée, ni même à faire mention de quelques bruits de renseignements, quant à ses travaux, qui ont pu me parvenir incidemment. Mais, il y a cette différence autre la condition actuelle de la Péninsule des Balkans et toute autre qui a pu exister précédemment que l'obstacle à l'union des populations ne provient pas d'une intervention Etrangère.— Il ne provient pas non plus apparemment du fait du Gouvernement Ottoman lui-même quoique que le Sultan eût pu, conformément à tous les traités, si tel était son bon plaisir, intervenir dès le lendemain du soulèvement et l'étouffer. Je ne dis pas qu'il eût été sage d'agir ainsi mais s'il avait suivi cette voie, personne n'eût été fondé à lui contester ses droits par traité à faire acte d'autorité sur cette question ; — Mais le Sultan ne l'a pas fait, et s'il y a maintenant quelque empêchement à accorder que les deux provinces Bulgares soit gouvernées de la façon qu'elles croient la meilleure, cela provient, non pas apparemment autant du fait du Gouvernement Ottoman ou d'aucune autre Puissance Etrangère, que de l'attitude qui a été prise, et des doctrines qui sont propagées par les autres Etats de la Péninsule des Balkans.

آوستریا خارجیه ناظری قونت قالنوکی او سنه آوستریا ومجارستان پارلمنتوسنده آوستریا بالقان شبه جزیره‌سنجه توسیع ممالك وتفوق ارزوسنده اولمادیغنه وقوعات سابقه ایله آوستریا ومجارستان دولتنك صورت تشکیلی کافل عد اولنه‌بیلیر بوسنه ایله هرسکی اشغال ایدیور ایسه‌کده آوروپانك قراری ودولت عثمانیه‌نك موافقتیله اوراده بولنیورز بالقان شبه جزیره‌سنك حکومات صغیره‌سی پیدا اولمقسزین حکومت عثمانیه‌یه قارشی اتخاذ ایتمش اولدیغمز مسلك محافظه کارانه معلومدر الیوم دخی حقوق حکمدارانه‌سنك محافظه‌سنی ارزو ایدرز . آوستریا ومجارستان دولتی موقع جغرافیسی حسبیله بالقان شبه جزیره‌سنده برکونه انقلاب وقوعنه قابل اوله‌ماز دیه افصاح مرام ایتدی فرانسه خارجیه ناظری کذلك او سنه فرانسه پارلمنتوسنده ایراد ایتدیکی نطقنده بلغار مسئله‌سنده کوزه‌ده‌جکمز بر ماده وار ایسه اوده دولت علیه‌نك محافظهٔ تمام ملکیدر فقره‌سیله توضیح مسلك ایلمشدر .

لاحقه — ایشته مظاهرتلرندن استفاده ایتمکلکمز لازم کلن دولتلرك بدایت

واقعه‌ده افکاری بو ایدی یعنی بنم ذات شاهانه‌یه واقع اولان تکلیفمك صواب اولدیغنه شاهد ایدی بو تکلیفك بزجه خطای محقق عد اولنمسنی زمان مستقبل مؤاخذه ایده‌جکدر .

معاون ومظاهر یوق مخالف ومعارض چوق ایکن مملکتمه ایفا ایده‌بیلمش اولدیغم خدماتی یوقاریلرده خلاصةً یازدم کرك بو خدماتی ایفا ضمننده کرك سائر امورده نه زحمتلر چکدیکمی وخیر منویاتمی توسیع ایچون نه درجه‌لرده مشکلاته اوغرادیغمی بیان ایتمم اجراآت واقعه‌که اکثری برر تأسیس واحتیاجات عصریه‌دن منبعث برر تجدیددر بونلری وجوده کتیرمك اوزره صرف ایتدیکم مساعی‌یه ملتم بر دکر ویررسه او تقدیری حقمده مکافاة عد ایدرم .

معزولیت بحثنه کلنجه خدمت مملکتدن افتراق اولنمسی علی الخصوص بالقانلر استانبوله واستانبول بالقانلره حاکم اولمغله دولتك مرکز حاضرنده بقاسنه وملتمزك موجودیت سیاسیه‌سنه لازم غیر مفارق اولان شرقی روم ایلی ایالتی محافظه ایچون بادیء امرده طرفمدن واقع اولوب انکلتره ، آوستریا وفرانسه دولتلری باش وکیللرینك بیانات رسمیه‌لری ایله‌ده اصابتی تأکد ایدن تکلیفك تقدیره مظهر اولمامسی ماده‌لرینه تأسف ایتمش ایسه‌مده بنجه بعدالانفصال یاپه‌جق شی یالکز شو اسف وطنپروریدن عبارت قالمش ایدی . دیکر طرفدن ایسه مخالفینك اغراضندن ملال کلمش وارزوی خالصم مرتبه‌سنده مملکته خدمت قابل اوله‌میه‌جغنده شبهم قالمامش وسلامت شخصیه که – آنك محافظه‌سی‌ده بر امر مشروعدر – بو صورت اولسه اولسه معزولیتله حاصل اوله‌جغی اثاریله تحقق ایتمش اولدیغندن دوام عزلتی هم رأس مطلب همده فراغ باله سبب عد ایتمشدم . لکن ٣١٢ سنه‌سی اواخرینه قدرده خصوصی حیاتم کلال وملال ایله مشحون اوله‌رق مرور ایتدی . بعده بشنجی دفعه اوله‌رق صدارته مأموریتده ارمنی غائله‌سیله متوغل وفقط حقوق مملکته موافق صورتده آثار موفقیت رؤیتی ایله مطمئن اولدیغم حالده انفصال وعقبنده ذاتجه بر غائلهٔ فوق العادیه اتصال ایتدم [١] که انکلتره سفارتنه مراجعتمی ایجاب ایتدیرن حال بوندن نشأت ایلمشدر وتفصیلی

[١] ٣١٩ سنه‌سی خلالنده التنجی دفعه اوله‌رق وقوعه کلن صدارت مأموریتنده‌ده برسنه ایکی آی دوام اولندقدن صکره حقوق ومنافع مملکتی تأمل مجبوریتی استعفایی استعفا ایسه سوابقدن پك زیاده نکبات وتضییقاتی داعی اولدی تفصیلاتی خاطراتمك ایکنجی جلدنده کوریله‌جکدر .

بروجه آتى قريباً ذكر اولنه‌جقدر فقط اول امرده براستطرادن واثناى معزوليتده تصادف ايتديكم ازعاجاتك بر قسمنى تعداددن صكره سفارتدن استعانه‌نك اسباب اضطرابه‌سنى شرح ايليه‌جكم .

استطراد — ١٣٠٠ سنه‌سى اوائلنده برادرمك ربعان شبابده رحلتيله مصاب اولمشدم . مشير درويش پاشا مصابيتمك اوچنجى كونى حسب الحقوق تعزيت ايچون خانه‌مه كلمشدى كه تاريخ ٧ جمادى الاولى ٣٠٠ و ٣ مارت ١٨٨٣ ايدى . بو مخطره‌نك صحيفهٔ اوليسنده مشار اليهله اولان مناسبت قديمه‌مدن بحث ايدركن بو مبحث آتيده ذكر اولنه‌جق بر ماده‌يه توطئه ايچون اولديغنى بيان ايديشم اشبو مناسبتدن منبعث اولان بر زيارتك بر غائله‌يى منتج اولمسنه مبنى‌در . مابين باش كتابتنه يازديغم تذكره‌نك صورتى بورايه درج اولنورسه تفصيلاته حاجت قالماز .

صورت تذكره

بوندن صكره خانهٔ عاجزانه‌مه هر كيم كلير ايسه يوميه بر پوصله‌سنك اعطاسنى مابين همايون تلغراف مديرلكنده بولنان وناظر عزت افنديك اقرباسندن اولان حلمى بكك دونكى كون كندوسنى خاصة جلب ايله افاده وبوده جمعه ايرتسى كونى درويش پاشا حضرتلرينك خانهٔ عاجزانه‌مه كلمسنه‌مبنى اولديغنى علاوه ايتديكى وهيچ بر مأمور ثناورلرى قدر اختلاطدن كندوسنى چكمامش وحتى مأموريت مناسبتيله افادهٔ مرام ومصلحت ضمننده كانلرك بيله اعتذارات ايله قبول اولنمامسى درجهٔ افراطه واردير لمش وبتون كيجه‌لرى يالكز باشمه كچيروب مسافر قبول ايتمديكم جمله‌جه معلوم بولنمش ايكن ينه مومى اليه حلمى بكك خانهٔ عاجزانه‌مى هرنه غرضه مبنى ايسه تفتيش آلتنه آلمق وبوكا كندوسنى توسيط ايتمك ايسته‌مسنى حسب الانصاف قبول ايده‌مامش ايسه‌ده عجزهٔ مأموريندن اولديغى جهتله برطرفدن اورايه وبر طرفدن عاجزلرينه قارشى بر موقع مشكلده قالديغنى فرانسزجه تلغراف مأمورى بوكون افاده ايتمشدر . درويش پاشا حضرتلرينك كلمسى اوتوز سنه‌لك حقوق ومعارفه‌يه مبنى عادت مسنونهٔ تعزيتى اجرا ايچون اولوب كندوسى برجلسهٔ خفيفه ايله اكتفا وعودت ايتمشدر. شمدى‌يه‌قدر هيچ بر كيمسه ايله ائتلاف واختلاطى سوء استعمال ايتمامش وحتى درت سنه‌دن بريدر احسان بيوريلان مأموريتك مقتضاى طبيعيسى اوله‌رق مراجعته مجبور اولانلرى كورمكدن بيله اكثريا اجتناب ايتمكده

بولنمش اولدیغم بدیهیاتدن اولمغله برابر مسلك مستقیم عاجزانهم اقتضاسنجه خانهمه کانلرك اخباری موجب احتراز اولمز ایسهده مومی الیه حلمی بکك بندهکزی رفاقت عاجزانهمده بولنسان تلغراف مأمورینك رسماً تحت تفتیشنه قویمق ایستهمهسی وبونکله ثناورلرینی موقع سوء ظن واشتباهده کوسترمسی وبوندن مقصد وغرض نه اولدیغی معلوم اولمامسی بالطبع تخدیش ذهن ایدهجك احوالدن بولندیغندن عرض ماوقع حاله مجبوریت کلدی . بو حالده امر وفرمان عدالت عنوان جناب تاجداری نه مرکزده شرفصادر اولور ایسه محض اصابت اولهجنی بدیهی اولمغله عتبهٔ علیای پادشاهی‌یه عرضی صورت خصوصیهده رجا اولنور افندم .

فی ٣ مارت سنه ١٢٩٩

واسطهٔ تجسس اولان مابین تلغراف مأموری حلمی بکك مأموریتی بو تذکره اوزرینه ازمیر تلغراف مدیرلکنه تحول ایتمش وبونکله ظاهراً بر ترضیه ویرلمش ایسهده اساس تصور تبدل ایتمدی . داخل خانهده بر ترصد شدید باشلیوب هرکیم کلیر ایسه اسمی وساعت ورودی وسائط سائرهدن همان استخبار اولنمقده وبو حالك شیوعیلهده بر مجبوریت فوق العاده اولمادقجه ارتق کیمسه کلمامکده ایدی . بو شیلری بلکه مصلحتجه وقوعه کلن وبالکلیه خلوص نیته مقرون اولدیغنی اقناعه قدرت قاصرانهم تعلق ایدهمیان تخالف افکار دعوت ایتمشدر . عزل اوزرینه ایسه بالطبع اختلافاته محل قالمادی . بناءً علیه ترصدات نهایت بولدی ظننده ایدم . حالبوکه اثر بی بختی اولهرق بو احوال معزولیتدن صکره شدت وعلانیت کسب ایلمشدر . شویلهکه عزلمله برابر پولیس مأمورلری متمادیاً اویمك اوکنده طولاشمغه، خفیه مأموری اطلاق اولنان اشخاص زوارك آرقهلرینه دوشمکه باشلادیلر ازعاجات ونا روا حالات او درجهیه واردیکه احبابمز بیله سمتمزه اوغرامقده تأنی واحتیاط ایتمکه مجبور اولدیلر . خانهمدن چیقار چیقماز تعقیب اولندقلرینی مقام اعتذارده کوندردکاری خبرلردن آکلادیغم ذواتك اسملرینی او وقت قید ایتمکه باشلامش ایدمکه بونلرك کیملر اولدقلری آتی الذکر اسمادن آکلاشیلیر :

محکمهٔ تمیز رئیسی واصف افندی، بلغراد سفیری ضیا بك، پرتو پاشا، منلا بك زاده، تقاعد صندوقی محاسبهجیسی امین افندی، ویرکو مدیری حفظی افندی،

داخلیه کاتبی اسبق صائب بك، فرانسز موسیو برژه، موسیو کن، موسیو فراوون،
آمدی معاونی ، اوشاغم عبدالله نهایت تعقیبات بودرجه‌ده دخی قالیوب مأمورین
مرقومه زقاغه چیقدقجه صبی چوجقلریمی تعقیبه باشلادیلر تربهٔ حضرت
خالدی زیارته کیتدیکمده بنم‌ده ارقه‌مه دوشدیلر . (۲٦ ذی‌الحجه ۳۰۳ و ۲۲
اغستوس ۳۰۲) فقط تعقیبات اوقدر چوغالدی‌که بوکا معروض اولانلرك اسامیسنی
قید ایتمك اختیار تعب ایلمك ایدی . بو ایسه بیهوده اولدیغندن ارتق التزام قیددن
صرف قلم اولندی . ترصدات اشخاصه منحصر قالیوب اشیایه‌ده انتقال ایتدی .
شیخ‌الاسلام عریانی زاده‌نك قاینی بها بك بنم مجاز وغیرمجاز هدایا قبولندن مجتنب
اولدیغمی بیلمدیکندنمیدر نه‌در بالیکسریدن برقاچ صندوق قاوون کوندرمش بونلر
آرابه ایله خانه‌مه کتیرلمش اولدیغندن خفیه قیافتده اولان پولیس مأمورلری آرابه‌
نك ارقه‌سنه دوشدیلر اوك باغچه ایچنده‌کی قپوسنه قدر کلدیلر حموله‌سنی معاینه
ایتدیلر دیکر طرفدن بك‌اوغلی متصرفلغندن ایدیلان تنبیه اوزرینه کرا آرابه‌جیلری
بزم اوه مسافر کتیروب کوتوردکجه عودتلرنده متصرفلق دائره‌سنه کیده‌رك ایضا‌
حات ویرمکه مجبور طوتلمشلر ایدی . خلوص طویتمدن استقامت وجدانمدن امین
اولدیغم ایچون بو کبی تجاوزاته نظر مسامحه ایله باقمقده ویالکز مملکتك شو حاله
کیرمسنه تأسف ایتمکده ایدم . بر زماندن بری رواج بولان اصول متجسسانه‌که
نص الهی ایله ممنوع واساساً بر دولتك بناسنی تخریب ایچون کافیدر آز بر زمان
ایچنده اذهانه حیرت ویره‌جك درجه‌ده ترقی ایلدی . قریم محاربه‌سی اثناسنده بر
وظیفهٔ عسکریه ایچون استانبولده بولنمش بعده مملکتنه عودت ایلمش اولان اوروپالی
بر ذات شرقلك احوال وعاداتنه دائر بر کتاب نشر ایتمش ترکلر بیننده جاسوسلق
نه‌درجه منفور اولدیغنه مثال کوسترمك ایچون شو فقره‌لری یازییور :

On cherche un turc musulman pour en faire le directeur et des turcs subalternes pour agents. On ne peut trouver parmi la population si nombreuse de Constantinople des gens qui veulent se charger de ces fonctions : tous répondent : « Le Koran et la droiture de notre caractère ne nous permettent pas de devenir des espions. Nous respectons la vie privée des giavours comme nous voulons qu'on respecte notre vie dans l'intérieur de nos harem. Qu'ils discourent à leur gré entre les quatre murs de leur maison qu'ils tuent l'Islam et même le Calife à coups de langue, peu importe, mais qu'ils franchissent le seuil de leurs demeures armés, ne fut-ce que d'une baguette, contre l'autorité,

nous y mettons bon ordre. Nous n'avons pas le droit de dérober leurs secrets, nous aimerions mieux nous faire brigands sur les grands routes, ce serait plus honorable.»

En effet les anciens cavas (gendarmes), même du temps des janissaires n'osaient point s'introduire clandestieusement dans les maisons des chrétiens : s'ils y pénétraient s'était en brisant les portes et les fenêtres. Des gardiens de la sécurité publique circulaient dans les rues, sur les places, commes des Vautour prêts à se jeter sur la proie qui s'offrent à eux.

ايمدى الفضل ماشهدت به الاعدا منطوقيله ثابت اولان فضائل اخلاقزدن اولمق اوزره قرق اللى سنه اوله قدر بيتمزده اودرجه منفور ومقدوح اولان جاسوسلق فعلى فى‌زماننا بومرتبه مقبول وممدوح اولمسنه نه ديه‌لم بونى نصل اسبابه عطف ايليه‌لم . صددمزه رجوع اولنتجه ازعاجات وتجاوزات احبانك زيارتلرينى حتى اقربانك كلرينى بيله تحديد ايلدى . يالكز شوراى دولت اعضاسندن فريد بكى [١] ومحكمهٔ تجارت رئيسى احمد عزت بكى [٢] استثنا ايتمليم . زيرا غلبهٔ وفا وسائقهٔ فرط ولا ايله اولملى كه بو ذاتلر بشقه بيلدكلرمزه بكزه‌مزلردى . يعنى خانه‌مى احاطه ايدن مترصديندن قطعا تحاشى ايتميوب هميشه تردد ومكاتبه‌ده بو-لنورلر . لسان قلم وقلم لسانلريله صحائف روزمرهٔ اين وآنى تسطير واماتهٔ زمانمزه طوغريسى سعى وفير ايلرلردى . بر ايكى آدم وار ايدى كه حسب الزمان بشقه‌لرينه مسلط اولدقلرى كبى بكاده ملازم ايديلر . كلدكلرندن مثمر ايدمسه‌ده عدم قبوللرينه عذرلر كفايت ايتميوردى . بونلر كلدكجه صورت اخلاص واختصاصده سوز سويلمكدن وتجدد منصبم حقنده آرزو بيان ايتمكدن فارغ اولميورلردى . بن ايسه يالكز آنلره دكل هر طرفه على الخصوص سرايه قارشى معزوليت وعزلتدن ممنونيت جديه‌مى اعلانده قصور ايتمامكده ايدم . لكن بوكبى ايضاحات هر نصلسه نزد عاليده مدار قناعات اولمديغنه مبنى‌ميدر نه‌در تجسسات تشدد ايتدى . حتى استراق اوراق ايچون ياوران پادشاهيدن برى جاريه‌لرمدن بريله تحصيل مناسبات ايدرك حريمه قدر كيرديكى آكلاشلدى .

ذات شاهانه‌يه بر عريضه يازدم . بنم كبى ناموسنى حياتنه ترجيح ايدنلره شويله

[١] صدر اسبق فريد پاشا

[٢] خاقان سابقك قرناسندن وايكنجى كاتبى احمد عزت بك .

طورسون هر طبعه كران كلان بوحالدن شكايت ايدرم ديدم . برده بو آدمه حركت واقعه‌سنك وخامتى بعضلر طرفندن بيلديرلدكده كان حياتمك نزد پادشاهيده اهميتى اولمديغى ودمم هدر اولديغى سوزلريله مقابله ايتديكى جملهٔ اخباراتدن ايدى. بونى‌ده شكايت تحريريه‌يه علاوه ايلدم . بو شكايتنامه‌يى ذات شاهانه كنديسنه كوندرلدكدن بر ساعت صوكره قرنادن عارف بك وساطتيله اعاده ايتدى سببى بويله تجيع حادثه‌دن باحث كاغدى قبول وحفظه غيرت خلافت متحمل دكلمش . عارف بك خانه‌نك قپوسنده قپوجيلراولوب اولمديغنى ذات شاهانه سؤال ايتديكنى، كنديسى‌ده بكا كاوب كيدر ايكن قپوجى‌يه تصادف ايتمديكى جوابنى ويرديكنى و آنك اوزرينه ذات شاهانه بواب استخدام ايلمكلكمى اراده ايلديكنى سويلدى . بن بويله شيلر صاحب خانه‌يه عائددر فقط دارالخلافه‌ده هركسك حريمنه تعرضه وآنى تشويقه ناموس خلافت نصل تحمل ايديور . جوابنى ويردكدن صوكره احمد ثالث عصرنده‌كى مظالمك نتيجهٔ معلومه‌سنى تماماً دكلسه‌ده اساساً بوكا مشابه بولنان بر وقعه انتاج ايتمشدر . بونى ملاحظه ايتملرينى خنكاره سويلسنى بيان ايتدم . عارف بك عودت ايتدى . بو فضاحته مطلع اولديغم كون مفتضحه جاريه‌يى خانه‌مدن چيقارمش وبر اسيرجى‌يه كوندرمش ايدم .

اقشاميسى عارف بك ينه كلدى وبو دفعه ديكر قرين راغب بك‌ده انكله برابر ايدى. پادشاهك امروتشويقنى انكارله برابر اسيرجيده اولان جاريه‌يى باش مابينجى حاجى على بكك خانه‌سنه كوندرمكلكم اراده اولنديغنى سويلديلر. بونك اوزرينه غير اختيارى برتهور سوقيله جوابلرمى تشديد ايتدم. خنكارك جاريه‌يى اسيرجيدن اشترا وتملك ايده‌مه‌مه‌سى ايچون‌ده ايرتسى صباح اكا عتقنامه كوندردم. آزادكاغدينى كوتورن آدم بونى اسيرجيلرك حضورنده قادينه ويرمش ايدى. ارادن سكز طقوز ساعت وقت كچدكدن صكره سرايه چاغرلدم (۲۳ شوال ۱۳۰۷) .

مبلغ اراده اولان ياورايله برابر مابينه كيدلدى. برخيلى مدت صوكره حضوره چيقلدى. زوائدى طرح اولنورسه خنكارك سويلديكى سوزلر شونلردر : سنك حقكده برچوق شيلر سويليورلر. ادرنه واليسيله مكاتباتك اولديغى خانه‌كزه كيرلسه اوراق مهمه بولنه‌جغنى خبر ويرديلر . هيچ بويله خبرلره اهميت ويرمه‌مك اولورمى ؟ بنم يرمده بشقه‌سى اولسه دها شدتلى شيلر ياپار . ادرنه‌نك اهميتى ميدانده. علمدار ادرنه‌دن كلديمى؟ جودت تاريخنى البته اوقومشكزدر . » تقريباً

شو زمینده جواب ویردم : « اوت افندم جهانده ایکی نوع سلطنت واردر بری سلطنت عادله دیکری سلطنت قاهره‌در. برنجیسی بویله شیلره رضا ویرمز ایکنجیسی عواقبنی آرامزسه ایستدیکنی یاپه‌بیلیر . لکن بو شی شدتك‌ده حدودینی کچمش حریمه تعرضه انتقال ایتمشدر آرتق بنم ایچون عدالت الهیه‌یه مراجعتدن بشقه یاپه‌جق شی قالمامشدر » بو جوابدن صوکره ذات شاهانه شو سوزلری ایراد ایتدی: « بکا کتیریلن کاغد ادرنه والیسی عزت پاشانك بر مکتوبیدر سرلوحه‌سی یوق ایسه‌ده القابی صدارته مخصوص بونی ایضاحاً‌ده دیدیلرکه (معروض چاکر کمینه‌لریدر) عباره‌سنی حاوی . بعده کاغد سزه دکل صدارته ایمش سزك برائت ذمتکز تبین ایتدی . » بو سوزلر عقبنده عودتمه رخصت ویردیلر . لکن مابین دینلن رسمی دائره‌یه تقرب ایلدیکم صره‌ده ایدی که اثواجی عصمت بك قوشه‌رق کلدی بنی تکرار نزد شاهانه‌یه کوتوردی حضوره کیردیکمده خنکار ایاقده بولنیور واللرنده بر کاغد طوتیوردی بکا هیچ برشی سویلیوب « کل » خطابیله ایچری‌یه کیرن آدم واسطه‌سیله باش مابینجی عثمان بکی ایستدیلر . او کلنجه‌یه قدر کندیلری هم قائم همده ساکت بولندیلر . عثمان بك کلدکده کاغدی اکا ویروب قرائتنی اراده ایتدیلر . مضموننده شیخ الاسلام افندینك (بودرومی) دعوتیله اوکون باب فتواده بر چوق خلق طوپلانوب منقبهٔ مولد نبوی اوقوندیغنه فقط منقبه وسیلهٔ ظاهره اوله‌رق سبب اجتماع مقصد خائنانه اوزرینه مؤسس بولندیغنه دائر برطاقم تبینات مزورانه ظاهر اولدی. عثمان بك امضایی اوقومدیغندن کیمك یازدیغنی آکلایه‌مدم. لکن افادات منشیانه ایدی . بعده « کل » خطابی ، اوزرینه محمود افندی کلدی. « کوتور » امری اوزرینه ایکنجی قاتده بر مضیقه کوتورلدم محمود افندی اوتنکنایه بزی ادخال ایتدیکنی متعاقباً چیقدی کیتدی اوچ چاریك قدر زمان یانمه کیمسه کلدی بعده بر بکجی قهوه کتیردی اوزرنده سیغاره ایچدیکم تابل اوزرینه فنجانی قویوب کیتدی. اوکیتدکدن براز صکره خاطره کلن احتمال ضعیفی رد ایده‌میه‌رك قهوه‌یی مندیله دوکدم بوندن صکره بر ساعت زمان دها کچدیسه‌ده اطرافدن وبالادن بر خبر وامر کلمدیکندن اوطه قپوسندن طیشاری چیقدم . مردیون باشنده آرناؤدلردن ایکی بکجی کوردیکمدن بنی اورایه کتیرن محمود افندی‌یی کورمك ایستدیکمی سویلدم . بونلردن بری عودتنده ایشی اولدیغندن کله‌مدیکی جوابنی ویردی . ذات شاهانه‌یه معروضاتم وار بو شیلره کیملر باقیورسه

آنلره سویلیك حضوره عرض ایتسونلر دیدم . تکرار بکجی کیتدی درحال محمود افندی کلدی . کندیسنه شونلری سویلدم : « بودقیقه‌دن اعتباراً بر دقیقه دها بوراده قاله‌میه‌جغم نه یاپیله‌جق ایسه یاپیلسون بنی دوشونلرده یاپه‌بیله‌جکلرینی یاپارلر . » محمود افندی کیتدی . چوق وقت سورمدن کلدی . سویلدیکم سوزك اوقدر تأثیری اوله‌جغنی امید ایتمدیکم حالده نصلسه مؤثر کورنمش که تکرار حضوره ادخال اولندق . حین دخولده ذات شاهانه حال قیامده وبودفعه حالت حلم وسکونده ایدیلر . « باب فتواده‌کی جمعیتی تحقیق ایتدیرمکده‌یم . سزك مدخلکز اولمدیغی آکلاشیلدی . » دیدیلر وعودتمه رخصت ویرمکله برابر صالون قپوسنه قدر تشییع لطفنده بولندیلر . شکایت سالف البیانك شو شکللری انتاج ایتمسی ومدخلکز یوقمش سوزی مباحثات ومدافعاتی داعی ایدی اما بونلره تشبثدن ایسه تخلیص کریبانله اکتفا ایتمکی کندیلرینك او کیجه‌کی حالات روحیه‌سنه دها موافق بولدم . سکوتله یانلرندن چیقوب فجره قریب بر زمانده مسکنمه داخل اولدم .

کله‌لم عزت پاشانك مبحوث عنه مکتوبنه : بو مکتوب صدارته دکل بکا کلمشدی . چونکه پدرم علی نامق افندی اسعد پاشانك دیوان کاتبی ایکن عزت پاشا دخی اسعد پاشانك تفنکجیلرندن بولندیغندن کندیسنك تحصیل علوم ایلسنه معاونت ایلمش واللی سکز تاریخنده پدر اقطار شرقیه مصارفات عسکریه‌سی نظارتنده ایکن عزت پاشانك سلك عسکری‌یه کیرمسنه ومیرآلای یاخود میرلوا اولمسنه‌ده دلالت ایتمشدر . عزت پاشا مرحوم بونلری اونوتمامشدی وموروث پدر اولدیغم ایچون اوته‌دنبری بکا نظر اخلاص ورأفتله باقاردی سابقهٔ حقوق عنندنده منسی اولمدیغنه مبنی اولملی که بن معزول کندیسی ادرنه والیسی ایکن وفاتنه قدر ایام مبارکه حلولنده دائما بویله وداد نامه‌لر کوندرمشدی .

او وقعه‌دن صوکره ولو خصوصی اولسون مکاتبات مزاج زمانه‌یه موافق دکلدر . بو تکلفدن صرف نظر بیورسونلر کندیلرینك بکا توجهی بنم کندیلرینه نسبتم مکاتبات ومراسمدن مستغنیدر سوزلرینی محکمهٔ تمیز اعضاسندن اولوب مؤخراً وفات ایدن ارزنجانی رشدی افندی وساطتیله مشار الیه یازدیردیسه‌مده مرحوم غلبهٔ اخلاص ایله بو اخطارمی دیکله‌میوب مکاتباتنه دوام ایلمشدی . حالبوکه بر کاغدی ید آخره یعنی او یاور دنیلن آدمك النه کچمسیله بن شرح اولنان معرض خطره کیرمشدم . کرچه بو یاور صورت تبعیدده طربزونه ارسال

اولندیسنه‌ده بر مدت صکره استانبوله جلب وینه یاورلکله سرایده استخدام ایدلمشدر .

نوائب معزولیتدن اولمق اوزره دیگر بر شیئه دها تصادف اولندی‌که شایان دقتدر . شیمدی پارس سفیری اولان منیر بك بر کون قرین اول حاجی علی بك طرفندن جلب ایله ذات شاهانه اتفاق مثنی‌یه مائل اولمدیغی ایچون روسیه وفرانسه سفارتلری کندیلرندن ناخشنود ایمش استانبولده کویا بر جمعیت فسادیه وار ایمش بن‌ده آنك رئیسی ایمشم . بو جمعیت دولتین مشار الیهما سفیرلرینی خنکارك علیهنه حرکته تشویق ایدیورمش مقدمه‌سندن صوکره کندیسی نزدمه کلمکدن منع اولندیغی (منیر بك) طرفمه اخبار ایتمشیدی . بو اسناد مالم یکندن باش کتابته بر تذکره تحریریله اشتکا ایلدم . (نومرو ۳۳) شکایتم نزد عالیده بر خیلی مناظراته صوکره دخی بالواسطه دور ودراز سؤال وجوابه سبب اولدی . مکر او اثناده کامل پاشاده بر لایحه تقدیمیله کیمسه‌نك کیمسه‌یی کورمسنه مساعده اولنمامسندن شکایت وقرنانك حرکتلرینی مؤاخذه وابوالهدانی مصدر شر تعبیریله توصیف ونتیجه‌سنده مقام خلافت مسئولیتدن وارسته اولمق ایچون باب عالینك اعادهٔ استقلالی لزومنی ایما ایلدیکندن خنکار بونی بینمزده اشتراك افکار وقوعنه حمل ایتمش . نصف اللیله طوغری ایدی‌که محمود افندی مشار الیهك عریضه‌سنی بکا کتیروب مندرجاتی حقنده نه فکرده بولندیغمی باراده سؤال ایلدی . ومنیر بکك تبلیغ ایتدیکی مسئله‌دن نشأت ایدن شکایاتمه نقل مقال ایده‌رك تجدید استیضاحات ایتدی . جواباً یازدیغم عریضه وتکرر سؤال اوزرینه تکراراً وتفصیلاً تقدیم ایلدیکم دیکر عریضه احوال ادارهٔ دولت نقطهٔ نظرندن مهم اولملریله صورتلری اوراق متممه‌یه (۳۵ — ۳٤) الحاق اولندیغی کبی کامل پاشا طرفندن روسیه وآلمانیانك اتفاقلری قریب الوقوع اولدیغنه دائر واقع اولان معروضات اوزرینه بیان ملاحظه‌یه دعوت اولنمش اولدیغمدن او خصوصده‌کی نظریاتم وبرده لورد سالیسبورینك دول اسلامیه‌نك احوال مستقبله‌سنه متعلق اولمق اوزره ایراد ایتدیکی نطق‌که ذات شاهانه مطالعه‌می سؤال ایلمشدی اکا جوابم اهمیتلرینه مبنی آتیده عیناً درج اولندی .

فی ۱٤ مایس سنه ۳۰۷ صالی

لورد سالیسبوری طرفندن ایراد اولنمش اولان نطقك مطالعهٔ کترانه‌مه تودیع

بیوریلان ترجمه‌سنه امرار نظر دقت اولندی . قلم حکمت رقم همایونلریله اشارت بیوریلان فقرات واقعا شایان دقت اولدیغی کبی مشار الیه نطق منتشرنده « بر قوم محو اولدیغی زمان انك اموال واملاکنی تقسیم ایچون وصیت ، متروکاتنی توزیع ایچون نظام یوقدر » مثللو پك مدهش وعروق غیرت دولی مهییج بر سوزده تفوه ایتمش اولدیغندن مطالعهٔ احقرانه‌مه کوره بودخی سزای دقت کورینور . برده دیلی‌قرو- نیقل غزته‌سی ، مقصد نه اولور ایسه اولسون ، انکلتره‌ده محافظه کار بر هیئت حکومتك رئیسی جماعات اسلامیه‌نك موجودیتلری علیهنده بیاناتده بولندیغنی کورمك شایان دقتدر دیور . قاصر وناقص اولان ملاحظهٔ عاجزانه‌مه کوره بر انکلیز غزته‌سنك شو اخطار یا اقراری دخی دولت علیه‌نك خارجی پولتیقه‌سنجه وانکلتره دولتیله اولان مناسباتجه شایان دقتدر . مشار الیهك نطقنك کرك فقرات معهوده‌سنه کرك علی العموم ماهیت ومدلولنه نظر اولندیغی حالده دولت علیه‌نك بقاسنه ویا مسئلهٔ تمامیت ملکیه‌سنه عائد تهلکه یك تقرب ایتدیکنی تسلیم ایتمك لازم کلیور . فاما بوشیلره باقوبده انکلتره‌نك آمالنی تمامیله ترویج ایتمك‌می یوقسه او آمالی مشروع ولابد اولان حق ومنافعمزله‌ده تألیف ایلمکمی لازم کلیر ؟ بورا- سنك تقدیری اعظم مسائل اولدیغی عرض وتعریفه محتاج دکلدر . واسطهٔ تبلیغ ارادهٔ سنیه‌لری اولان قوللرینك افاده‌سنه کوره مسئلهٔ مصریه‌یه دائر الده بر معاهده لایحه‌سی اولوب او تصدیق اولنمز ایسه خدیویت اعلان استقلال ایده‌جکمش . واقعا مسئلهٔ مذکوره‌نك معلقیت حالنده قالمسی تهلکه‌یی داعی اولدیغی کبی حقوق متبوعیت ووظائف تابعیت اساس متین اوزره بنا ومداخلهٔ اجنبیه‌نك عدم وقوعی شرائط مؤتمنه ایله تأمین اولنمقسزین بر مقاوله عقدی انکلتره دولتنك مقصودی اولوبده بوبابده فرضا ذرتما دقتسزلك وقوعه کله‌جك اولور ایسه او دخی چوق زمان کذر ایتمکسزین تهلکه‌یی دعوت ایده‌جکی بدیهیدر . بوده یالکز خطهٔ مصریه‌نك ارتباطنه وهن تطرقندن عبارت اولمیوب مسئلهٔ شرقیه‌نك حل قطعیسی یولنده بین الدول مذاکرات وحرکات وقوعنی منتج اوله‌جق بر مخاطره اولدیغی کذا ایضاح وتشریحدن وارسته در . بنا برین بین الدولتین یاپیله‌جق صورت تسویه شرقده موازنهٔ دولیه‌نك محافظه‌سی وحقوق سلطنت سنیه‌لرینك وقایه‌سی اساسلرینی کافل اولمسی فرائض حالیه‌دن کورینور . برده دولت مشار الیهانك اوائلده مسبوق بالامثال اولمیان تضییقات والحاحاتنك تدقیق اسباب خارجیه‌سیله قابل وممکن اولان

تدابیرینك تعجیلنده بعض فوائد ومحسنات حاصل اوله‌جغی عند حقایق وفد تاجدا-
ریلرنده عرض وبیانه محتاج کورنمز. قاطبهٔ احوالده امر وفرمان

فی ۱۲ شوال ۳۰۷ امضا : سعید

ذیل — مشار الیه کامل پاشا عریضه‌سنك بر فقره‌سنده روسیه آلمانیایی کندی طرفنه جلب ایتمك ایچون بعض تشبثده بولندیغنه دائر مسموعاتندن وبونك نتیجه مضرتندن بحث ایتمشدر . اعتقاد عبیدانه‌مده مخطی دکلسه‌م عمومی پولتیقه‌نك رنك وروشی مسموع اولان قضیهٔ مقارنت وجود پذیر اولمق اوزره بولندیغنه ذهابدن زیاده بونی شمدیلرده تردده قبوله دها زیاده متحملدر . فقط اتفاقات دولیه اغراض وحسیات ذاتیه‌دن حادث اولمیوب مادامکه هر دولتك پولتیقه احتیاجاتنه تابعدر . دولت مشار الیها وقتاً من الاوقات آلمانیا ایله براشمکی احتیاج ومنافعنه دها موافق کوره‌رك آنك حصولنه چالشمسی وبوصورت حاصل اولدیغی کبی فرانسه ایله اتفاقنی تبدیل ویا تعدیل ایلمسی ملحوظاتدندر کمترلری ایسه اولکی عریضه‌ده دخی بیان ایتدیکم وجهله روسیه‌نك مسلك پولتیقه‌سی تمامیت دولت علیه‌یی اخلال ایتمك ایچون منافع متضاده اربابندن اولان دولتلردن هر بریله ائتلافه مساعددر ظننده‌یم . اتفاقات دولیه ومسائل سیاسیه‌نك دولت علیه‌لرینه عائد اوله‌جق تأثیراتی مناسبتیله شو مهمك دخی عرضی وجائب صداقتدن عد اولنورکه مصر مسئله‌سی حال معلقیتده قالدقجه نتیجه‌سی وخیم اولور بناءً علیه باب عالیده ویاخود نائل اعتماد همایونلری اولان بعض ارباب وقوف دخی علاوه اولنه‌رق تنسیب بیوریله‌جق هیئتده مسئلهٔ مذکوره‌نك تدقیق وموازنه‌سیله حقوق دولته صالح بر صورت حلیه بولنمسی واجبات اموردندر . قاطبهٔ احوالده امر و فرمان حضرت ولی الامر افندمزکدر .

فی ۱۷ شوال سنه ۳۰۸ امضا : سعید

جواد پاشا صدارتنده مدت امتیازی ختام بولمش اولان قصبه تیمور یولندن طولایی دولتجه اختیار اولنان صورت تسویهٔ مالیه‌یه واناطولی شمندوفرلری انشا آتنك آلمانیالی بر شرکته حواله‌سنه دائر مجلس وکلا مضبطه‌سی واوراق سائره‌یی اوقویوب مطالعه بیان ایتمك اوزره سرایه چاغرلمشدم .

قصبه تیمور یولنك مدت امتیازیه‌سی ختام بولدیغندن ادوات متحرکه‌سیله برابر یولك حسب المقاوله حکومته ترکی لازم کلشدی فقط نا کلا کرس نامنده بر آلمانیالی

ميدانه چيقار . تيمور يول شركتنك حكومتده اللى ايكى ميليون فرانق آلاجغى
واردر استرداد طريق ايچون بودينك تأديه‌سى لازمدر بورجك ايفاسنى ويولك
استردادينى بعض شرائطله تعهد ايدرم دير . تأديهٔ دين بشقه واسترداد طريق
بشقه برايش اولوب مدت امتيازيه ختام بولدقدن صكره استيفاى مطلوب وسيله-
سيله يولى رد ايتمامكه شركتك حقى يوق ايدى حال بوكه هم يوله صاحب اولمق
همده بغير حق ديكر منافع جسيمه استحصال ايتمك ايچون بو آدم پك مصنع
تشبثلرده بولنمشدر شويله‌كه شركت مذكوره‌نك حكومتده اولان مطلوبنى ادا وبر
ابرانامه اعطا ايتمك اوزره مع شعبات ٢٦٦ كيلومتره طونانده اولان قصبه خطى ٩٩
سنه مدتله بكا احاله قلنسون وايشلتمه حاصلات سنويه‌سى‌ده كيلومتره باشنه ٨،٨٥٠
فرانق اعتبار اولنوب بونك نصفى ايشلديجى شركته نصف ديكرى حكومته عائد
اولسون . حكومته عائد نصف حاصلاتدن حكومتك شركته اولان دينى سنه‌دن
سنه‌يه مقسطاً تأديه قلنسون . برده حاصلات سنويه‌نك نصفى تعبير ديكرله حكومتك
حصه‌سى سنوى ٤،٤٢٥ فرانغه بالغ اولمز ايسه نقصانى اعشار وارداتيله اودنسون
ديمش . بوندن بشقه نا كما كرس الاشهر ويا الفاتدن افيون قره‌حصارينه كوتاهيه‌دن
اسكيشهره صومه‌دن باندیرمه‌يه قدر تيمور يوللر انشاسنى‌ده كيلو متره باشنه على-
السويه اون بشر بيك فرانق حاصلات غير صافيه اعطا اولنمق اوزره درعهده
ايتمش . قصبه تيموريول شركتنك ادعا ايتديكى مطلوبه كلنجه ايكى ميليون اون يدى
بيك آلتى يوز اون درت انكليز ليرا ايدى كه بويكونك باشلى قلملرى اوتوز
ايكى آياق ايشلتمه مدتى حاصلات نقصانى دينلن ٦٨٢،٥٥٧ ليرا واعمالات منضمه
بدلنك حكومته عائد نصفى ديه ٣٨،٢١٣ و ٥٥٠،٠٠٠ ليرالق استقراضك رأس
المال وفائضلرى وفائض مركب ديه ٧١٩،٦٦٩ ليرا وصومه شعبه‌سنك مصارف
انشائيه‌سى ديه ٤٨٤،٨٥٩ ليرادن تشكل ايديور ايدى . باقى ٩٢،٦٨٧ ليرا ايكى
حواله‌نامه‌نك رأس المال وفائضلرى و٢٦٢٩ ليراسى دخى عسكر ومهاجرين نقلياتى
اجرتى ايدى . ابرا نامه ويرلمك اوزره نا كما كرس قومپانيا نامنه صورت صلحيه‌ده
اوتوز سكز ميليون فرانق تكليف ايتمشكه بو بدل صلحده قولاى قولاى قابل
تصديق دكلدى . نافعه نظارتنده بر قوميسيون تشكل ايدرك قصبه شركتنك اوتوز
اوچ بچق ميليون فرانق مطلوبى اولديغنى تصديق ايدر . باب عالى بوكا ايكى يوز
آلتمش ايكى بيك اوچ يوز يكرمى آلتى ليرا = ٢،٥٠٠،٠٠٠ فرانق دها ضم

وناكا كرسك تكليفلرينى قبول ايلر . ايشته بيان مطالعه‌يه دعوت اولندیغم ماده بو ایدی .

باب عاليدن كلن اوراق چيت كوشكنده بكا كوسترلمش وبونلرك اوراده مطا- لعه‌سيله مطالعه‌مك ينه اوراده يازلمسنى اراده‌نك واسطهٔ تبليغى اولان مابينجيلر (عارف وبكر بكلر) افاده ايلشلر ايدى . باالضروره امره امتثال وملاحظاتمى قصر مذكورده تحرير ايله عرض ايلدم . شويله‌كه اولا قصبه شركتى نامنه ادعا اولنان مطلوباتى تصديق محل ترددر . ثانياً يولك مدت امتيازيه‌سى ختام بولديغندن مطلوبى تأديه اولنمدقجه يولى دور و تسليم ايتمامكه قانوناً شركتك حقى يوقدر . ثالثاً قصبه شمندوفر خطنك مع شعبات طولى ٢٦٦ كيلومتر اولوب شركتك تسويهٔ ديونى ايچون كيلومتر باشنه تخصيص اولنان تقسيط سنوى ٢,٣٥٤.١٠٠ فرانقدركه اوتوز سنه‌ده مقدارى ٤٧ ميليون كسور فرانغه بالغ اولور . شركته اعطاسنه نافعه قوميسيونك قرار ويرديكى و باب عالينك‌ده صلحاً ويا سماحةً آكا ضم ايتديكى مبالغك يكونى اوتوز آلتى ميليون فرانقدر . اوتوز سنه مدت بيله بونك تأديه- سيچون چوق ايكن مجلس وكلا مضبطه‌سنده وسائر اوراقده مدت تأديه اللى سنه كوسترلمش وبو ايسه دين مذكورك المحاسنه قدر يوزده آلتى فائض ايشلديله‌جكندن نشأت ايتمشدر . حالبوكه هر مملكتده جارى اولان فائض معاملاتنه نظراً يوزده اوچ حد اعتدالده‌در . ويوزده اوچ كذشته وبر آمورتيسمان ويرلسه تقسيط سنوى ٦٢,٦٠٨ وكسور ليرا ايدوب حالبوكه قرارلشديريلن صورت تسويه منطو- قنجه ٢٦٦ كيلومتر طول خط ايچون كيلومتر باشنه ٨,٨٥٠ فرانق اعتباريله ويريله‌جك تقسيط سنوينك مقدارى ١٠٢,٣٥٢ ليرادركه اللى سنه‌ده ٥,١١٧,٦٠٠ ليرايه بالغ اولور . رابعاً يولك ٩٩ سنه مدتله احاله‌سنه محل يوقدر . خامساً ادعا اولنان مطلوباتك بر قسمى فائض مركب حسابلرندن حاصل ايسه‌ده بر دينه فائض مركب ايشلدلمسى ابتداسنده مقاوله عقدينه متوقفدر . سادساً كيلومتر باشنه على السويه اون بشر بيك فرانق تأمين تمتع آقچه‌سى ويرلمسى دخى مقاوله جمله- سندندر . نافعه قوميسيونك مضبطه‌سنه كوره قصبه يولنك حاصلات سنويه‌سى ٦,٨١٩ ليرا اولديغندن خطك طولى اولان ٩٢ كيلومترويه تقسيم اولننجه كيلومتره باشنه ٣٤ ليرا اصابت ايدركه ١٧٠٢ فرانغه مساويدر بوحالده اشبو ١٧٠٢ فرانق قارشوسنده حكومت اوچ نوع دينك ايفاسيله مكلف اوليوركه‌بری ايشلتمه مصارفاتى

اولان درتيـك درتيوز يكرمى بش فرانقدر ديكرى شركتك آلاجغى مقابلنـده تخصيص اولنان سكز بيك سكز يوز اللى فرانق تقسيط سنويدر ديكرى دخى حاصلات صافيه ايله اون بش بيك فرانق تأمين تمتع آقچه‌سى بيننده‌كى فرقدر . بو تقديرده اشبو اوچ قلم بورج ايچون دولت ٩٩ سنه مدتله برطاقم سنجاقلرك اعشار وارداتنى شركته ويرمكه مجبور اوله‌جقدر . حكومتك يدينه ايسـه سالف الذكر ١٧٠٢ فرانغك نصفى اولان ٨٥١ فرانقدن بشقه برشى كچميوب اوده دينك تقسيط سنويسنه محسوباً تاكماكرسك تشكيل ايده‌جكى شركت جديده‌ده قاله‌جقدر. سابعاً مدت امتيازيه‌نك بيتمسندن طولايى دولته عائد اولان ادوات متحركه وغيرمتحركه وابنيه‌يه دخى بالابدل يكى شركت صاحب اوله‌جقدر (١٩٠٢ سنه‌سى يوزده درت فائضلى استقراضك تحويلات ممتازهٔ عثمانيه عنوانلى سـندلرى ظهرنده ازمير وقصبه تمديد يولى قومپانيه‌سى تأمينات سنويه‌سـنك حداعظمى ٣١٠,٤٤٠ ليرا و ١٩٠١ سنه‌سى ايچون اعطا ايديلن تأمينات آقچه‌سى ٧٠٢ ١٦٦ ليرا كوسترلمشدر) تاكما كرسك انشا ايده‌جكى خطلر كذركاهلرى‌ده سوق الجيش نقطهٔ نظرندن مضرايدى. ازجمله ازميرله باندرمه آره‌سنده التصاق حصولندن صوكره وقتاً من الاوقات ازميره بر دولت طرفندن تعرض اولنور وبزم طرفدن مدافعه ممكن اوله‌مازسه او دولتك ازمير سـاحللرينه چيقاره‌جغى عسكر براً مرمره دكزى سـواحلنه واصل وبحر سفيدك مفتاحى اولان بوغاز اهميتدن ساقط اوله‌بيله‌جكدر .

مواد معترض فيهايه بوماده‌يى دخى اضافه وجهت عسكريه‌سنك ارباب اختصاص طرفلرندن تدقيقى لزومنى علاوه ايلدم انك اوزرينه ايشك نقاط عسكريه‌سى جنرال فون درغولتس داخل اولديغى حالده هيئت عسكريه‌ده مذاكره اولندقده موضوع بحث اولان كذركاهلرك واقعا محاذير عسكريه‌سى اولديغى تصديق اولنمش وخطك باندرمه‌يه قدر تمديدى تصورى ترك قلنمش وكذركاهلرجه دها بر طاقم تعديلات ياپلمش ايدى . لكن نقاط ماليه‌سى هر نصلسه تعديل اولنميوب قرار سـابق عينيله موقع اجرايه قونلمش ايمش. شوراسنى‌ده قيد ايتملى‌يم كه خطك باندرمه‌يه قدر تمديد اولنمامسى دوشونيلان محذوراتى ازاله ايده‌مز .

زمان معزوليتده اوغرانيلان مشكلات ومخابراتك برجزؤ صغيرى بونلرايسه‌ده اجزاى سائره‌سى كثير اولديغندن بورايه درج ايتميوب يالكز اون سنه ايام معزو-ليتم بوكبى اشغال غير طائله يامزعجه ايله كچديكنى بيانله اكتفا ايدرم فقط شوراسى

شایان تذکیر درکه مزعجاتدن اولان شیلرك بکا یاقیشیق آلیر جهتلری یوق ایدی .

مثلا قورسپوندانس دولست غزته‌سی اتفاق مثلثه داخل اولمیوردیه ذات شاهانه علیهنه شدتلی بر مقاله یازمش وکندیلرینك اسقاطی لزومندن بحث ایتمش . سر اثوابی عصمت بك نزدمه کلوب غزته‌نك نشریاتنی حکایه‌دن صکره «شوکتمآب افندمز مقالهٔ منتشره‌نك سببنی صدر اعظم کامل پاشادن صورمشلر اوده اتفاق مثلثه دولت علیه‌نك اشتراك ایتمسی لزومنه دائر بر لایحه تقدیم ایتمشدم . بولایحه معزولین وکلایه کوسترلمش آنك اوزرینه قورسپوندانس دولست غزته‌سی بونشریاتده بولنمشدر جوابنی ویرمش . افندمز بیوریورلرکه کچنلرده اولایحه‌یی کندیسنه کوسترمشدم . بو نصل شیدر » دیدی . واقعا بوتبلیغدن بر هفته اول سرایه چاغرلمشدم . وحضورله مشرف اولدیغمده اتفاق مثلث ومثنی حقنده بر چوق شیلر استماع ایتمشدم . یالکز کامل پاشانك لایحه‌سنی کورمامشیدم . واسطهٔ تبلیغ اولان ذات غزته‌نك نسخه‌سنی‌ده کتیرمش اولدیغندن بوکا باقدیغمده تاریخی بنم سرایه دعوتم تاریخندن ایکی هفته مقدم اولدیغنی آکلادم . اسناد واقعی رد ایچون بشقه شی سویلمکه حاجت قالمیوب بو دلیل قطعی‌یه یعنی تاریخ وقوف غزته‌نك تاریخ انتشارندن مؤخر اولدیغنه استناداً ابطال مدعا ایلدم . لکن بونکله ایش بیتمدی . بر قاچ کون صکره سر اثوابی عظیم بر مجموعهٔ اوراقی حاملاً خانه‌مه کلدی . بو مجموعه‌یی بعدالارائه حاوی اولدیغی اوراقك قرائتیله مطالعه‌م نه‌ایسه تحریر ومجموعه‌نك اعاده‌سیله برابر کندیسنه تودیع اولنمسی اراده مقتضاسندن بولندیغنی بیان ایلدی . مجموعهٔ مذکوره ۷۸ قطعه فرانسزجه و ۷ قطعه ترکجه ومفصل محرراتی محتوی ایدی . امتثالاً للامر کافه‌سنه امرار نظرله حاصل اولان ملاحظاته دائر بر عریضهٔ مفصله تسوید اولندی . اوراقك اکمال قرائتنه وعریضه مسوده‌سنك تبییضنه قدر سر اثوابی‌ده یانمده اوطوردی . بعد ختامهم جمله‌سنی آلوب کیتدی . (۲۳ صفر سنه ۱۳۰۶ و ۱۷ تشرین ثانی ۱۳۰٤) .

دوسیه‌نك او قدر جسیم اولمسی قورسپوندانس دولست غزته‌سنك نشریاتنه عظیم بر اهمیت ویریله‌رك برلین ، پترسبورغ ، روما ، وویانه‌ده‌کی ایلچیلرمز معرفتلریله خارجیه ناظرلرندن استیضاحات مکرره وخارجیه نظارتی واسطه‌سیله‌ده استانبولده‌کی سفرای اجنبیه‌دن بعضلر ایله مکاتبات متوالیه اجرا اولنمسندن نشأت ایلشدر .

نته‌کیم مخابراتك درجاتی (۳۲) رقمیله اوراق متممه‌یه علاوه اولنان صورت عریضه‌ده‌کی تفصیلاتدن آکلاشیله‌جغی کبی باب عالینك مرتبهٔ افکار سیاسیه‌سی‌ده او تفصیلاتدن استدلال اولنور . (۱۳ صفر ۱۳۰۶ و ۱۷ تشرین ثانی ۱۳۰۴).

مهاجرین قومیسیونی رئیسی رضا پاشا ایله کویا ملاقات ومکاتباتده بولنیورمشم دینله‌رك بکا مناسبتی اولان بر ذات بر کیجه سرایه جلب ایله تابصباح استنطاق اولنمشیدی . حالبوکه شرقی روم ایلی مسئله‌سنك ظهوری اثناسنده سوق عسکره دائر اولان فکر ورأیم‌که افکار شاهانه‌یه مخالف کلمشدی . بوندن استفاده ایله اعمال حیل ایلیان بو رضا پاشا ایدی . فی‌الواقع بعدالمعزولیه بر قاچ کره خانه‌مه کلدیسه‌ده ورودی بعض ارادات تبلیغی ایچون ایدی . حتی بر کره کندیسنی قبول ایتمدیکمده مأموراً کلدیکنی تحریراً اخطار وقبولنده اصرار ایتمشدی . صکره‌دن اینسه قضیهٔ ملاقات بشقه رنك وقالبه دوکولدی . بناءً علیه حضور عالی‌یه تحریراً عرض شکایت ایتدم . ۱۵ رجب ۳۰۶ (نومرو ۳۳).

ویلقوویچ بلغارستان قپو کتخدالغی ایله استانبولده بولندیغی اثناده بلغارلرك اعلان استقلال تصور وتشبثنده بولندقلرینه دائر خارجیه نظارتنه برمخطره قرائت ایدر (کامل پاشا صدارتنده). مجلس وکلا مذاکرهٔ مسئله ایله بومخاطره‌یی دفع ایچون پرنس فردیناندك تصدیق امارتنه قرار ویرر . بومضبطه بکا ارائه ومطالعه‌م استفسار اولنمغله قرار مشروحی تصویب ایتدم . کرك بونك اسبابنی کرك شرقی روم ایلینك ترکیله دولت علیه پولتیقه‌جه ونفوس اسلامیه‌جه نه‌درجه ضایعاته اوغرامش اولدیغنی وبعدما روم ایلیده بقامز کسب مشکلات ایتمش اولدیغندن آتیاً نه کبی تدابیره توسل کله‌جکنی مفصلاً بر عریضه ایله بیان ایلدم . بو عریضه‌ده دنیلن شیلر مؤخراً عینیله ظهور ایتمشدر . قوه‌ده اولان ماده‌لر دخی تدابیرینه تشبث اولنمز ایسه تماماً فعله کله‌جکی بجه شبهه‌دن وارسته‌در . عریضهٔ مذکوره عصرمزك تاریخنه خدمت ایده‌بیلیر بر اثر اولمغله هر وقت ایچون مطالعه‌یه دکری واردر (۳۷) نومرو (۷ ذی‌القعده ۱۳۰۷ و ۱۲ حزیران ۱۳۰۶).

ایشته هنکام معزولیت بویله هنکامه‌لرله کچیور نادراًده بعض مصالح مهمه‌یه دائر مطالعاتم سؤال اولنیوردی . ایکنجی نوع اسئله‌دن استفاده ایله منفعت دولته علی قدرالاستطاعه اعمال افکار ایدیوردم . ازجمله کامل پاشا صدارتنده امور مالیه ومسئلهٔ مصریه وروم ایلی تیمور یوللری صاحب امتیازی هیرشله موجود منازعه‌یه

وبوغازلرك احكامنه ودونانمانك تقويه‌سنه دائر مجلس وكلانك مضبطه‌سی بكا ارائه ايله مطالعاتم سؤال اولندقده بو ماده‌لرك جمله‌سی حقنده تحريراً بر چوق اخطارات خالصانه‌ده بولندم . (٣ ذی‌القعده ١٣٠٥ و ٣٠ حزيران ٣٠٤) اخطارات واقعه حيزقبوله مقارن اوله‌مدی لكن وقوعات بونلرك مصيب اولديغنی اثبات ايتمكده‌در .

اسهام عاديه ايله سائر بعض ديونی برلشديرمك ايچون خلفم زماننده بش‌ميليون ليرالق بر استقراض عقد اولندی كه تحويلات عثمانيه نامی ويريلان بو استقراضدر بوتحويلاتك يوزی يتمش بش غروشه بانق عثمانی‌يه اعطا اولنه‌جغنی بيان مطالعه ايچون ارائه اولنان اوراقدن آكلادم . استقراض مذكورك تخصيصات سنويه‌سی كمركلردن تأديه اولنه‌جغندن ٧٥,٠ غروش پك دون بر فئ اولديغنی مطالعه نامه‌لرمده يازدم . (٢٦,٢٥ شعبان و ٦ رمضان ٣٠٧ وحزيران ٣٠٦) بونك اوزرينه تحويلات مذكوره‌نك بر بچق ميليون ليرالق بر فرقنی بانق عثمانی ٧٦,٠ غروشه آلدی بو تمتع ثمرهٔ اخطارم اولديغنی بيانيله طرف شاهانه‌دن قرنادن عارف بك وساطتيله لطفاً اخبار محظوظيت بيورلدی . اما تأسف اولنوركه باقی اوچ بچق ميليون ليرالق تحويلات ينه يوزی ٧٥ غروشه بانق عثمانی‌يه ويرلدی .

١٣١٠ سنهٔ ماليه‌سی مايسنده اشبو تحويلات عثمانيه بورسه‌لرده ٠,٩٧,١٠ غروشه تداول ايتمشدر . قيمت مبيعه‌كه ٠,٧٥ يوزی يتمش بش وقيمت تداوليه‌كه ٠,٩٧,١٠ يوزی طقسان بش غروش و بر ربعدر تفاضلی آلتی يوز يتمش سكز بيك يدی يوز اللی ليرادر . تصفيه واستقرض داخلی تحويللری حقنده دخی رأيم صورلدقده بونلرك اخراجنه اعتراض ايتمشدم (٢٧ جمادی الاولی ٣٠٦ و ١٧ كانون ثانی سنه ٣٠٤) و (٢٦ شعبان ٣٠٧ و ١ نيسان ٣٠٦) زيرا شرائطی اعتبار مالی‌يی مخل ايدی . لكن اخطار واعتراض مسموع اولمدی وتصفيه تحويللرينك قيمتی‌ده بالاخره يوزی اون غروشه قدر تنزل ايلدی .

ديون عموميه مجلسنده فرانسز تحويلات حامللرينك سابق وكيلی موسيو اوباره توحيد ديونه دائر حكومته بر لايحه ويرمش وتدقيقی ايچون بر قوميسيون ياپلمش وبر آرالق بنمده مطالعه‌م صورلمش ايدی . موسيو اوباره مستقيم بر آدم اولوب اولوقت تداولده بولنان عموم ديون عموميه سنداتنك ٢٥ ملیون ليرايه توحيدينی تعهد ايديور ايدی . موسيو اوباره‌نك خلفی وفرانسز تحويلات حامللرينك ديون عموميه اداره‌سنده الحالة هذه وكيلی اولان موسيو برژه طرفندن ذات شاهانه‌يه

یازلمش بر عریضه‌یی اوراق ایچنده کوردم که او صورتله توحید دیون ایچون فرانسه خارجیه ناظری طرفندن فرانسز سرمایه دارانی نزدنده اجرای نفوذ اولنه‌جغی‌دە بیلدیریلیور ایدی . اما او زمانده بو ایشه سایم ملحمه افندی (سایم ملحمه پاشا) کیرمشیدی . بانق عثمانی مدیری ونسان دخی بشقه بر صورتله مداخله ایتمشدی . نهایت موسیو اوباره‌نك تکلیفی قرین اعتبار اولمدی [١] (١٧ ذی القعده ٣٠٨ وحزیران سنه ٣٠٧) .

مصر ویرکوسی قارشیلق کوستریله‌رك روسچلد ایله بر استقراض عقدینه تشبث اولنمش ومقاوله لایحه‌سی یاپلمش ایدی . عرض اولنان مضبطه بکا ارسال اولنمسیله مطالعه‌سندن استقراضك شرائطی وجه آتی اوزرینه اولدیغنه واقف اولدم .

١٨٧٧ سنهٔ میلادیه‌سنده «محافظهٔ حقوق عثمانیه» نامیله معقود سنوی یوزده بش فائض ویوزده بر آمورتیسمانی حاوی وفائض ورأس الماله محسوب آقچه‌سی مصر ویرکوسندن ٢٨٦,٢٢٢ لیرا استرلین ١٨ شیلین ٤ پنس تخصیصات سنویه ایله تأمین اولنمش بش میلیون لیرا استرلین استقراض تحویلاتنك ١٨٩٠ سنهٔ افرنجیه‌سی نیسانك اوننده تداولده قاله‌جق ٤٢,٨٥٦ لیرا استرلینلکی ٦,٣١٦,٩٢٠ لیرالق تحویلات جدیده ایله مبادله اولنه‌جق یکی تحویللره آلتمش سنه‌ده اوده‌نمك اوزره یوزده درت فائض یوزده ٤٢ سانتیم رأس الماله محسوب آقچه‌سی ، سنوی یوزده یاریم قومیسیون (قوط امیسیون مصرفی وطبعیه) کبی هر نوع مصرفه مقابل بر دفعه‌یه مخصوص اوله‌رق یوزده بر حسابیله ٦٣١٦٩ لیرا استرلین ویریله‌جك . تحویلات جدیده یوزده طقسان غروش فیئاتله معاقدلر طرفندن مبایعه اولنه‌جق کفالت متسلسله اولمیه‌رق ٪ ٥٠ یوزده اللیسی روسچلده و ٪ ٥٠ یوزده اللیسی بانق عثمانی‌یه عائد اوله‌جق . حکومت سنیه معاقدلرله اتفاق حاصل ایتمدکجه ١٨٥٤ — ١٨٥٥ — ١٨٧١ استقراضی مبادله‌سندن ١٨٩١ سنه‌سی کانون اولنك غایتندن اول ممنوع بوله‌جق (٨٥٤ استقراضی اوچ میلیون لیرا اولوب وعده ١٨٨٩ ده و ١٨٥٥ استقراضی ٥ میلیون وانکلتره وفرانسه دولتلری کفالتی ایله اولوب مدتی ١٩٠٠ سنه‌سنده ختام بوله‌جقدر .) ومبحوث عنه اولان ١٨٧٧ استقراضك فائض ورأس الماله محسوب تخصیصاتی تنقیض ایتامکی تعهد ایلیه‌جك . شو شرائط مقابلنده

[١] اون ایکی سنه صوکره دیون عمومیه‌نك توحیدی ماده‌سی بشقه رنك وشکللره کیرمشدر .

مالیه خزینه‌سنك اله‌جغی مبلغ ۱،۰۳٦،۰۰۰ لیرا اولوب بونك ٤۰۰،۰۰۰ لیراسی اون بش کون ایچنده باقیسی ۸ تقسیط شهریٔ مساوی ایله خزینهٔ مالیه ایچون لوندره‌ده تأدیه قلنه‌جق. حالبوکه روسچلد بانقه‌سی خدیویت مصریه ایله او اثناده یوزده اوچ بچق فائضلی استقراض تحویلاتنی ۹۱ غروش فیئاتله تداوله چیقارمش واندن زیاده‌یه تداول ایدرسه فضله‌سی حکومت مصریه ایله بانقه بیننده تقسیم اولنمسنی مقاوله ایلمش وتحویلاتك عقیب اخراجنده فیئاتی دخی ۹۵ غروش بولمش ایدی. ینه خدیویتك یوزده درت فائضلی براستقراضنده‌ده روسچلد بانقه‌سی یوزده ۹۸ غروش فیئاتله المش ایدی. بورالرندن بحثله استقراض مذکورك شروطنی پك فاحش بولدیغمی جواباً وتحریراً حضور عالی یه عرض ایتدم. (۱۸ رجب ۳۰۸ و ۱۵ شباط ۳۱۰).

اسکوبدن ایورانیه‌یه وشرقی روم ایلی داخلنده بلوه‌دن واقارله قدر اولان شمندوفر خطلری منفعت دولت ایچون زمانمده دیکر بر شرکته یاپدیرلمشدی. بونلر بعدالاکمال بالطبع حکومتك تحت تصرفنده قالوب حاصلاتی دخی حکومته عائد ایکن یوقاریده بحثی کچن بر استقراض موهوم وسیله‌سیله مذکور خطلر موسیو هیرشه تسلیم اولندی. عقیب انشالرنده حاصلاتی کیلومتر باشنه اون اوچبیك فرانغه واردیغی حالده دیکر خطلره بکزه‌سین ایچون بیك بشیوز فرانق بدل ایجار تعیین اولنمش. هیرش وایشلدیجی شرکت ایسه بلوه — واقارل خطنی بلغار حکومتنه صاتدیلر. فقط یول دولتك اولدیغندن بو صاتیشه شکل مشروعیت ویرمك ایچون اولملی که بلغارلر خط مذکورك بر بدل مقابلنده ترك وایجارینی تکلیف ایتمش ومجلس وکلا یا بلغار حکومتنك تکلیفنی قبول ایتمکدن یاخود ایشی مسکوت عنه براقمقدن ماعدا طریق تسویه اولمدیغندن وایکنجیسی حقوق دولته مغایر اوله‌جغندن بحثله ایجار صورتنی ترجیح وعرض ایلمشدی.

مطالعه‌مك صورلمسی اوزرینه یازدیغم عریضه‌ده «خطی بلغار حکومتنه ایجار ایتمك صاتمقدن لافرقدر. زیرا دمیر یولنك بلغارلره بیعنده دوشنیلن مضرت نه ایسه بلغارلره ایجار ایتمکده دخی او مضرت عینیله واردر معامله یالکز بیع ایله ایجار لفظلری بیننده اولان فرق ظاهریدن عبارت بولنه‌جقدر. بوطریقله ایشلدلمسی وظیفه‌سندن شرکت مسئول اولورسه دولتجه طریقك احوال وحرکاتی تفتیش و نظارت دخی قابل اوله‌مز. شرقی روم ایلی ایله بلغارستانك حد فارقی اولان بلوه‌دن ادرنه

ولايتى حدودى بولنان جسر مصطفى پاشايه شمندوفرك سرعت قطارى بش ساعتده واورادن ادرنه‌يه ايكى ساعتده كلديكندن بلغارلر وقتاً من الاوقات بو خطى حركات عسكريه‌ده استعمال ايده‌جك اولدقلرى حالده وقت وزمانيله حركتلرى استطلاع اولنه‌ميه‌جغندن مقابله اسبابى كسب صعوبت ايده‌بيلير . پرنس فرديناندك موقع حاضرنده مشروعيتى تصديق دولى تحتنه كيرمامسنه وآوستريا دولتنك بو خصوصده التزام معنويسى بديهى وطبيعى ايسه‌ده روسيه‌نك مخالفتنه وسائر دولتلر احوال آتيه‌يه انتظاراً حركات ترددكارانه‌ده بولنملرينه بناءً دولت‌عليه‌نك استحصال رضاسى پرنس مشار اليهله بلغارستان مديرانك منفعت حاضره‌لرى مقتضياتندندر . بناءعليه خطك ايشلدلمسى حقى مقاوله موجبنجه ايشلديجى شركتنه تخصيص اولنمق اوزره بلغارلردن استردادى ايچون اوراقدن استنباط اولنان تشبث تجديد وتقويه اولنمليدر . اكر بوكا زمان حاضر مساعد دكلسه ايلروسيچون طريق تشبث آچيق قالمق اوزره ايشك مسكوت عنه براقلمسى شقى كه شقوق معروضه‌دن بريدر بو صورت خطك بلغارستانه بيعى ويا ايجارى شقلرندن دها خيرليدر . » ديه يازمشيدم . (٢٢ شوال ٣٠٦ و ٩ حزيران ٣٠٥) لكن حكومت سنيه خط مذكورك صورت ايجارده بلغارستانه تركى صورتنى اختيار ايتمشدر . واخذ اولنه‌جق بدل ايجار ايسه معهود استقراضك تخصيصاتنه محسوباً ايشلديجى شركتنه ويرلمشدر .

كامل پاشا صدارتنه مقارن اولان معزوليتم اثناسنده توجه ايدن ونمونه‌لرى يوقاريده كوستريلن مشاغل وتكاليفدن ممنون اولديغم بر ماده برجلوس كونى تبريك ايچون حضوره قبول اولنديغمده معارف عموميه حقنده برلايحه عرضنه مأمور اولمقلغم ايدى (٢٨ ذى‌الحجه ٣٠٥ و١٨ اغستوس ٣٠٤) . نته‌كيم جواد پاشا صدارتنده دخى يوم ولادت سنيه‌يى تبريكاً حضورله تشرفده ينه معارفه دائر برلايحه اعطاسى امراولنمشيدى (١٨ شعبان ٣١٢ و ٢شباط ٣١٠). برنجى اراده‌يه امتثالاً يازيلان لايحه‌نك صورتى (٣٣) رقمى وايكنجى اراده‌يه بناءً تحرير قلنان لايحهٔ مفصله‌نك صورتى (٣٤) رقمى ايله اوراق متممه‌يه ضم اولنمشدر .

ايسته‌مديكم حالده توجه ايليان صدارت خامسه مبحثنه كلنجه ولايات سته اصلاحاتنده انكلتره روسيه وفرانسه دولتلرى اتحاد ومابينه اولبابده نظامات لايحه‌لرى اعطا ايتمشلر . تاريخ ١١ مايس ١٨٩٥ ايدى كرك مابين كرك انجمن

خصوصیٔ وکلا بو لایحه‌لر ایله بر آیدن زیاده مشغول اولمش ایمش اندن اون یدی
کون صکره که مایس رومینك اون آلتیسیدر سرایه چاغرلدم . دائرهٔ خصوصیه‌ده
مابینجی بکر بك بر قاچ چانطه ایچنده بر طاقم اوراق کتیردی . ابتدا النده
طوتدیغی کاغدی قرائت ایلدی که خلافته صادق اوله‌جغمه دائر بر عبارهٔ
تحلیفیه‌یی حاوی ایدی . بعده قرائت اوراقه باشلاندی که ایکی ساعتده آنجق
ختام بولمشدر . چونکه دوسیه سفرا لایحه‌لرندن عبارت قالمیوب خارجدن بر
چوق کاغدلر ومضبطه مسوده‌لری علاوه اولنمشدی . امر قرائت نهایت بولدقده
بکر بك النده‌کی قورشون قلمله بر بوش ورقه‌یی ودیکر طرفدن اراده ایله
تهیئه ایدلمش دستور نسخه‌لرینی کوستروب سفرانك تبلیغاتنی بوراده قوانین
ونظامات حاضره ایله تطبیق ایدرك فرقلرینی ارائه ونتیجهٔ مطالعاتکزی تحریراً
افاده ایلیه‌جکسکز زمیننده با اراده تبلیغاتده بولندی . بو خصوص ایچون
زمان قصیرده بیان افکار ممکن اولماز . اولسه‌ده خطادن سالم اولماز دیدم . بر
قاچ کره حضوره کیدوب کلدی . هر کلدکجه افاداتی عجالةً بیان رأیك امکانتی
مبین ایدی . بن عدم امکان بحثنی تکرار ایلدیکمدن نزد شاهانه‌ده اولان خار-
جیه مکتوبجیسی منیر بك بکر بکله برابر ظهور ایده کلدی . اوچ سنه‌دن،
یعنی یوقاریده بیان ایتدیکم وجه ایله اتفاق مثانی تشکیل ایدن روسیه وفرانسه‌یی
او اتفاقه مخالف بولنان ذات شاهانه علیهنه حرکته تشویقله متهم اولان جمعیت
موهومه‌نك رئیس موهومی بولندیغم اعتباریله بنمله ملاقاتی ممنوع اولدیغی زما-
ندن بری منیر بکی کورمامشیدم . میر مشار الیه سفرا تبلیغاتنه متعلق بر چوق
تفصیلات ویردی که نتیجه باب عالی ایشی بودرجهٔ وخیمه‌یه کتیردیکنه وذات شاهانه
دفع وخامت وحفظ استقلال دولت ایتمکده اولدقلرینه دائر ایدی . بن مجرد
بیان رأی وظیفه‌سیله مکلف وصداقتله حرکت ایچون ده محلف اولدیغمدن طولانی
بولایحه‌لرك باب عالی طورر ایکن مابینه ویرلمسی حکمتنی آکلایوبده آکا کوره
بیان مطالعه ایتمك مجبوریتنده اولدیغمی سویلدم . منیر بکك خلاصهٔ افاده‌سی
دستورده مندرج قوانین ونظاماتك تماماً موقع اجرایه قونلمسی دولتلر طرفندن بیان
اولندی که قانون اساسی‌ده داخل ایدی . بالتشبث تکلیفات قانون اساسی قسمی
ترك ایتدیرلدی . دیکر قوانین ونظامات تماماً اجرا اولنه‌جغنه دائر مواعید عالیه
واقع اولدی . لایحه‌لرك سرایه اعطاسی بو مواعیددن نشأت ایتمشدر یولنده ایدی

بوصرەدە منیر وبکر بکلر حضورە جلب وبعض تبلیغات ایلە نزدمە اعادە اولندیلر. او تبلیغك دە مهمی روسیە ایمپراطوری ذات شاهانەیە اخلاصی واصلاحات ایچون تضییقات اجرا ایلیەجکنی تأمین ایتدیکنی حاوی ایدی آنك عقبندە ایسە کرك منیر بك وکرك بکر بك لسان شاهانەدن اولمق اوزرە «بو یوك کندی اوزرندە قالەجقدر . فرض ایتسون آکا کورە بیان افکار ایلسون» تعبیرلریلە بر تبلیغدە بولندیلر . بوذاتلر برطرفدندە کندی آرزولری صورتندە مأموریتە لزوم عودتمی بیانە قالقشدیلر . اول باول انلرك افادۀ شخصیەلرینە جواب ویرمکی مناسب کوردم دیدم‌کە ملاحظەمە کورە بو ایشك تبدلە احتیاجی یوقدر . بونکلە برابر صدارتدە بولنان ذاتك تبدیلی دیدیککز کبی ملتزم ایسە او التزامی تحویلە مقتدر اولەمیەجغم کبی بونك اجرا وعدم اجراسی حقندە رأی ویرمکەدە مکلفیتم لازم کلمز . فقط صدارتی جداً وصحیحاً ارزو ایتمدیکمی بیلملیسکز . استطراداً شونی بیان ایدەیم‌کە منیر بکك مواعید عالیە حقندەکی افاداتی فرانسە سفیری موسیو قامبونك فرانسە خارجیە نظارتنە اولان اشعاراتی تأیید ایدیور . بر سنە صکرە نشر اولنان صاری کتابك تا ابتدالرندە صورتلری مندرج وقامبون طرفندن نظارتە مرسل ایکی تلغرافە نظراً ساسون وقوعاتندن بی طرفانە تحقیقات اجرا ایتمك ایچون بزم طرفدن امریقا حکومتنە تکلیف اولنان توسطی حکومت مذکورە قبول ایتمامش اولدیغندن بو تحقیقاتە دول ثلثەنك توسط ایلرینی ذات شاهانە فرانسە ایلچیسنە تکلیف ایتمشلر ایمش . سفیر مشار الیە خارجیە ناظری موسیو هانوتویە شو تکلیفدن استفادە اولنمسنی اخطار ایتمشدر . مداخلۀ دولیە بورادن بدأ ایلیور .

کلەلم صددە : ارادەیی مبلغ اولان ذاتلرە دیدم‌کە بو مسئلە بعض رجال سیاسیەیە اغر کلسە بیلە بو عاجزە مشکل کورینیور دفعةً رأی بیان ایدەمم . شمدیلك عودتمە و بالتأمل بر عریضە یازوب کوندرمکلکمە مساعدە استحصالنە دلالتکزی رجا ایدرم . بکلر بو دلالت خیریەدە اولسون بولندیلر . نصف‌اللیلە قریب بر زماندە عودت وایرتسی کون بر عریضۀ مفصلە تقدیم اولندی‌کە (٣٦) ذاتمە عائد جهتی شو حمل ثقیلی تحمل ایتمکلکم فرضیات نوعندن اولمیوبدە جداً بیلە تکلیف بیورلسە حسب‌العجز انی ایفا ایدەمم فقرۀ اعتذارکاریسنی حاویدر . صکرەلریدە بر قاچ عریضە ایلە معذرتمی تأکید ایلدم لکن اوچ یوز ایکی‌سنەسی ذی‌الحجەسنك اون

بشنجى كونى قرنادن فائق بك خانه‌مه كلوب بنى ماينه دعوت ايلدى . بالطبع اجابت اولندى فائق بك آچيقدن بر شى سويلدى ايسه‌ده شكل دعوتدن وسياق حال وقالندن مأموريت مقرر بولنديغنى استدلال ايتدم . او جهتله تجديد معذرته حاضرلنمشدم . وقتاكه ملاقات رسميه‌يه مخصوص چيت كوشكنده حضوره داخل اولدم . مأموريتم حقنده‌كى قرار عالى بيان اولنمغله استدلالم صحيح چيقدى . بر قاچ دقيقه قدر تجديد استعطافه چاليشلدى ايسه‌ده مكر ذات شيخ الاسلامى دها اول مدعو وحسب العاده حين اجراده بولنمق ايچون ديكر بر اوطه‌ده منتظر ايمش اوصيره‌ده نزد شاهانه‌يه جلب اولنديغندن اعتذار واستعطافده دوامه حال وموقع مساعده ايتمدى . امتثاله مجبوريت كورندى (١٥ ذى الحجه ٣١٢ و ٢٨ مايس ٣١١ جمعه ايرتسى) .

باب عالى‌يه كيدلديكى كوندن اعتباراً عظيم وجسيم مشكلاته تصادف اولندى . بر ياندن‌ده ارباب اغراضك قارشيسنه چيقلدى . عقيب قرائت خطده خارجيه ناظرى سعيد پاشا طرفندن محتوياتى بيان اولنان تقريركه دول ثلثه سفارتلرى تبدلدن بر قاچ ساعت اول خارجيه نظارتى مقامنه ويرمشلر ايمش . بونده دول مشار اليهمك جده ليمانته كوندردكارى سفائن حربيه‌دن قره‌يه عسكر اخراج ايده‌جكلرى محرر ايدى . ينه قرائت خطدن ياريم ساعت صوكره كلان اراده سعيد پاشا خارجيه نظارتندن انفصال ايدوب يرينه طرخان پاشا مأمور اولديغنى مبين ايدى‌كه آندن بر آز اول سعيد پاشا كنديني مأموريتنده باقى ظن ايدرك نظارته كيتمشدى كيدركن بن‌ده عدم معلومات سببيله بر شى سويلمامشدم . ارادهٔ مشروحه عقبنده طرخان پاشا كلوب ابراز وجود ايتمسيله برابر مقام نظارته كيتدى . خلفنى كورنجه سعيد پاشاده انفصالنى آكلايه‌رق اومقامدن چكلدى . ايرتسى كون حضوره كيره‌رك تبدل نظارت ايچون رأى صدارته عدم مراجعتدن شكايت ايتدمسه‌ده سعيد پاشانك مساويسندن بحثله اعتذار وانتخابات آتيه‌ده رأيمك النه‌جغى تأمين بيورلدى (سعيد پاشا هرنه وقت بنى كورسه عزلنك اولجه كنديسنه تبليغ اولنمامسندن بحث ايديور . اكر مشار اليه بو مباحثى ايله شكل انفصالده بنى ذى مدخل بيلوبده آكا ايليشد- يكنى بيان ايتمكى قصد ايديورسه حقسزدر . زيرا كنديسى بنم كبى اولايوب رجال ماباين ايله مناسبات دائمه‌ده بولنديغندن البته حقيقتى آكلامشدر . اكر حكايهٔ ماسبق بر زمان ايچون بيله معزول قالديغنه كدرى ــ كه وقتيله مسموع اولمشدر ــ

حالا زائل اولمديغندن طولايى ايسه عجبا بو ذات آنجق اوچ آى دوام ايدن مأموريتم مستثنا اولديغى حالده بو تاريخده (سنه ١٣١٧) بنم عالم معزوليته دخولم اون بش سنه‌يه وارديغنى كورميورمى ؟ حالبوكه حرص مناصبه حرص منافع مملكت غالب اولملى بر دولت آدمى اومنافعى محافظه‌يه نفسنده اقتدار ياخود زماننده امكان بوله‌مز ايسه معزوليتى ممتد بيله اولسه آنى مأموريته ترجيح ايتمليدر) .

ايام متعاقبه‌ده اصلاحات مسئله‌سندن بشقه بر چوق غائله‌لر توالى ايلدى . بونلرك برى ماكدونيايه ملاصق ولايتده مأموريتمدن اول ظهور ايدوبده اوراق حوادثه يازديرلميان وزمان نصبمه قدر نجه‌ده مجهول اولان بلغار چته‌لرى تخطياتى ايدى . بونلر تصميم سابق اوزره تكثر ايدوب بر قاچ كون ايچنده عددى بر قاچ بيك كشى‌يه وامارتك سلاح آلتنه آلديغى عسكر اللى بيكه وارمشيدى . كريددن دخى اغتشاشات واهل اسلامه تسلطات خبرلرى كلمكه باشلادى .

بلغارلرك قيامنى واولكى انفصالمدن صكره ويرلمش اولان براتلرك استحصالى يولنده صوفيه حكومتنك تشبثات وچته‌لره تشويقاتنى منافع مخصوصه‌لرينه مخالف بولملرندن طولايى يونانستان صربستان حتى رومانيا حكومتلرى شكاياته وروم بطريقخانه‌سى ايسه متواليا ازعاجاته قالقشدى . روسيه سفيرى بلغارلره اولجه ويرلمش براتلردن بشقه ارتق بر شى ويرلميه‌جكنه دائر وعد عالئ خفى سبق ايتديكنى اخطار ايله برابر بلغار متره‌پوليدلرينه برات اعطاسى عليهنده شديداً پروتستو ايتدى . (روسيه‌نك مقصدى شمديلك بونلرى برزمان قليل ايچون تأخير ايتديرمك وصكره كندى نفوذ ووساطتيله ويرديرمكدر ظننده‌يم) .

مدار حيات دولت اولان ماليه‌ده بر حال بحرانده ايدى بو مسائل حقنده تشبثاتمى صره‌سيله بيان ايده‌يم : غيرتكشان دولت ديورلردى‌كه اهالينك ياخود ارمنيلرك تمنياتيله اصلاحات يايمق سؤمثالى داعيدر . روسيه دولتى ظاهراً ديكر دولتلره اشتراك ايديورسه‌ده روسيه حكومتى طرفندن ايقاع تضييقات اولنميه‌جغى حقنده ايمپراطورك تأمينات ويرديكنى ذات شاهانه روح مسئله اوله‌رق موضوع بحث ايديوردى . او حالده تشبثاتمه مخالفت ايدنلرك قولنجه اصلاحاته مجبوريت وبونك ايچون خارجدن وسائط تهديديه معدوم ايدى . عبارهٔ اخرى ايله روسيه كبى بردولت بزى تشجيع ايتدكدن صوكره بشقه جهتلردن قورقامق لازم كليوردى . صدارته كلديكمده پرنس لوبانوف حسب‌الحقوق كندى طرفندن بنى تبريك ايتمسنى

تلغرافله موسیو دونلیدوفه بیلدیرمشدی . پرنسك تلغرافنی الدیغی زمان سفیر
بروسه‌ده بولنیوردی . سفارته کوندردیکی تلغرافده بروسه‌دن حرکت ایتمك اوزره
اولدیغنی وبورایه کلدکده بنی کوره‌جکسه‌ده خارجیه ناظرینك تبریکنك ایصالنه
مسارعت اولنمسنی سفارته یازمشدی . سفارت اعضاسندن بری نزدمه کلدی موسیو
دونلیدوفك تلغرافنی کوستردی . ایرتسی کونده ایلچی استانبوله واصل اوله‌رق
واپوردن چیقدیغی کبی باب عالی‌یه کلدی . بر کون اول انکلتره ایلچیسیله ارمنی
مسئله‌سنی مذاکره ایتمش اولدیغم کبی موسیو دونلیدوف دخی بومسئله‌یی بجه معلوم
اولمیان مقدماتیله برابر صورت خصوصیه ودوستانه‌ده تشریح ایلدی . نلیدوف که
درایتلی وعاقل بر ذاتدر انك نظریاتی ایله انکلتره دولتنك نظریاتی اره‌سنده بر
بیوك فرق کورمدم روسیه ایلچیسی یالکز انکلتره‌نك جسیم بر دونماسی سواحل
عثمانیه‌یی احاطه ایلدیکی وکندیلرینك ایسه بحر سفیدده بر تکنه‌لری اولمدیغی
یولنده بزجه شایان نظر بعض مقالات علاوه ایلشیدی . اول باول روسیه خارجیه
ناظری پرنس لوبانوفك تبریکندن استفاده ایدرك هم تشکری همده اصلاحات
مسئله‌سنه متعلق بعض مطالعاتمی پرنس مشار الیهه یازدم . مکتوبك درحال جوابنی
الدمکه صورتی بروجه آتی درج اولنمشدر :

Altesse

Très sensible aux sentiments témoignés dans la lettre que vous avez bien voulu m'adresser en date du 29/11 juin courant, je tiens à vous en offrir mes plus sincères remerciements.

Connaissant Votre patriotisme éclairé, je partage avec tous les vrais amis de la Turquie, l'espoir qu'ils placent en Votre Altesse et je fais des vœux pour qu'elle puisse mener à bonne fin les réponses devenues indispensables.

Je profite de cette occasion pour renouveler à Votre Altesse l'assurance de ma très haute considération.

Saint-Petersbourg, le 5 juillet, 1895. *(Signé)* LOBANOW.

اشبو صورتك مطالعه‌سیله ثابت اولورکه پرنس لوبانوفك ملاحظاتی روسیه
ایمپراطوری طرفندن وقوعی طرف شاهانه‌دن بیان اولنان وماهیتی بجه حالا مجهول
اولان تأميناتی اشراب ایتمز . سفیرك بیانات صریحه‌سی ایسه اویله تأميناتك وجودینی
بالکلیه نفی ایده‌جك صورتده ایدی . نته‌کیم اصلاحات حقنده دول ثلثه سفراسنه

ویره‌جكمز جوابك تأخری اوزرینه انكلتره، فرانسه وروسیه دولتلری بزه قارشی استعمال ایده‌جكلری تدابیر ایچون بینلرنده تعاطئ افكاره باشلادقلرندن اوصره‌ده موسیو دونلیدوف بكا خصوصی بر تذكره یازمشیدی كه ترجمه‌سنی ذات شاهانه‌یه عرض ایتمشدم . اوده اصلاحاتدن امتناع ایتمكلكمزه دائر روسیه طرفندن تشجیعات وتشویقات وقوعنه اعتمادی منع ایدر .

موسیو دونلیدوف جانبندن طرف صدارته كلن تذكره‌نك ترجمه‌سیدر

شخصی　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　پازار

دولت عثمانیه‌نك دوست صمیمی وسزك محب قدیمكز اولمق صفتیله بروجه آتی غایت دوستانه بر خبر اعطاسنه رخصتكزی رجا ایدرم : مراق واستعجال اولنمغه باشلاندیغی ونصل حركت ایدلمك لازم كله‌جكنی تعیین ایچون اوچ قابینه بیننده تعاطئ افكاردن بحث اولندیغی جهتله لایحهٔ جوابیه‌نك تفصیلاتی حقنده طلب ایتدیكمز جوابی سریعاً اعطا وبونك ممنونیت بخش اوله‌جق صورتده اولمسنه اعتنا بیوركز . بزجه نه‌صورتله اولورسه اولسون بر تضییقه محل ویرمامك ارزو اولنه جغی معلومكزدر . اوچمزدن برینك یالكز قالمامسی‌ده لازمدر . چونكه تفرد سوء ناصحدر دینور . كرك استشاره ومذاكره كرك تهیجات وتهوراتی تعدیل وتسكین ایده‌جك هیچ كیمسه یوقدر . مقدما رأس كارده بولندیغكز صره‌ده حكومت سنیه ایله حاصل ایتدیكی مناسباتك خاطرهٔ حسنه‌سنی ومتبوع اقدسكز حقنده‌كی حسیات صادقهٔ تعظیم كارانه‌سنی محافظه ایدن پرنس لوبانوف احوال حاضره‌نك وخامتی و بوكا ممكن اولدیغی قدر سرعتله نهایت ویرلمسی وجوبی حقنده سلطنت سنیه‌نك جلب دقتنه بنی مأمور ایدیور . متبوع مفخمكز بو بابده وقوع بوله‌جق معروضاتكزك اهمیتنی تقدیر بیوره‌جقلرندن امینم .

ذات شوكتسمات حضرت پادشاهی بنی تنزلاً دوست نامیله یاد وحقمده لطفاً بیان اعتماد بیوردقلری جهتله شو معروضات دوستانه ومحرمانه ایله خاك پای تاجداری‌یه ابراز آثار صداقت ایدیورم .

حسیات فائقه‌مك حسن تلقیسی رجاسی عرض تعظیمات كامله‌یه ذریعه اتخاذ اولندی .

امضا : نلیدوف

Personnelle. Dimanche.

Chère Altesse

Permettez moi en ma qualité de vrai ami de la Turquie et d'ancienne connaissance de Votre Altesse de vous donner un petit avertissement tout amical. Pressez la réponse que nous vous avons demandée au sujet des détails du projet de réforme, et tâchez qu'elle soit satisfaisante.

On commence à devenir impatient, et il est question d'un échange de vues entre les trois Cabinets pour savoir comment procéder. Or, Vous savez que chez nous on voudrait à tout prix éviter la nécessité d'une pression quelconque. D'autre part il ne faut pas que l'un de nous trois reste seul. La solitude est mauvaise conseillère dit-on : Il n'y a personne pour consulter ni pour modérer et calmer les emportements.

Le Prince Lobanow qui garde un souvenir très agréable de ses rapports avec le Gouvernement Impérial du temps où Vous étiez déjà à la tête des affaires, et qui conserve pour Sa Majesté Impériale Votre Auguste Souverain les sentiments les plus respectueusement dévoués, me charge de rendre attentif le Gouvernement du Sultan à la gravité de la situation et à la nécessité d'y mettre un terme le plus tôt possible. Votre Souverain comprendra, j'en suis sûr, l'importance des représentations que Votre Altesse pourra lui faire à ce sujet. Sa Majesté a daigné m'appeler son ami et m'assurer de sa confiance. Je lui donne une preuve de mon dévoûment en vous adressant, Chère Altesse, cet appel tout amical et tout confidentiel.

Recevez, Chère Altesse, l'expression de mes sentiments d'estime et de très haute considération.

(Signé) NÉLIDOW.

فرانسه‌یه کلنجه روسیه ایله بالطبع متحد الافکار ایدی. آلمانیا و آوستریا سفیرلری تعجیل اصلاحات ایچون اخطارات متوالیه‌ده بولنیورلر ایدی. انکلتره‌نك شمدیکی باش وکیلی لورد سالیسبوری سلفی لورد روزبریدن منتقل مسلکه دوامدن بشقه بر شی یاپه‌میه‌جغنی موقع اقتداره کلدیکنك عقبنده بیان ایتمش و ١٨٩٥ آغستوسنك برنجی کونی لوردلر مجلسنده ترجمه‌سی آتیده محرر نطقی ایراد ایتمش ایدی.

خارجیه نظارتنه ١٦ آغستوس سنه ١٨٩٥ تاریخیله لونده سفارت سنیه‌سندن وارد اولان ٧١٢ نومرولی تلغرافنامه‌نك ترجمه‌سی صورتیدر

لوردلر مجلسنك دون آقشامکی اجتماعنده قرالیچه حضرتلرینك نطقنه جواباً تنظیم اولنه‌جق محضر حقنده جریان ایدن مذاکرات اثناسنده لورد سالیسبوری

طرفندن ايراد اولنان نطق ارمنى ايشلرينه دائر خلاصه‌سى زيرده مندرج فقراتى حاويدر :

« بو مسئله‌ده اسلافم طرفندن اتخاذ اولنان مسلك حركته دوام ايديورم . انكلتره حكومتى بر طاقم اصلاحات اجرا اولنه‌جغنه دائر استحصال وعد ايتمش ايسه‌ده اشبو اصلاحاتك اجراسنه دائر بر كونا تأمينات ويرلميور. انكلتره حكومتى فرانسه وروسيه دولتلرينك انضمام معاونت صحيحه‌لرى ايله حركت ايلكده‌در. حكومت سنيه‌نك تأخرات واقعه‌سى مملكتك استقلال ظاهريسنه ايراث خلل ايده‌بيله‌جك برشى ياپمق خوفنده بولنمسندن ايلرى كلوب بو ايسه شايان تقدير بر حس نجيبانه‌در. فقط هر نه قدر دولت عثمانيه استقلالى اوروپا حقوق عموميه‌سى دستورنده محرر اولوب برلين و پاريس معاهده‌نامه‌لريله تأمين اولنمش ايسه‌ده بر ماهيت مخصوصه‌يى حائز اولان اشبو استقلالك سبب بقاسى دول سائره‌نك بونى تأييد ومحافظه‌ده متفق الافكار بولنملريدر . دولتلرك خوف واحترازلرى شودركه حكومت عثمانيه‌يه حد ذاتنده حائز اولمديغى بردوام واستقرار اعطاسيله بلكه انسانيتك حصول ترقى وسعادتنه خدمت ايتميان وفقط وهن وضعفه متمايل ومنافرت دينيه وحسيه‌يه ميدان براقغه (عصرلردن برى دولت عثمانيه‌نك الك فنا جهتى بودر) مستعد اولان بر التى ترويج والتزام ايتمش اوله‌جقلردر مسلك حركتنك درجهٔ وخامتى حكومت عثمانيه‌يه ارائه واثبات ايله برابر شوراسى بيلنمليدركه هيچ بر حكومت انكلتره دولتى قدر دولت عثمانيه‌نك بقاسنى قوياً ارزو ايتمز اكر ذات شاهانه صورتا بر استقلالك ظواهر حالنى محافظه ايچون اوروپا دولتلرى طرفندن ممالك شاهانه‌ده موجود بر حالى فترت ووهن وضعفى امحا مقصديله وقوعبولان معاونتى رد ايدر ويا دول مشار اليهمك نصايحنى اصغا ايتمزسه غايت عظيم ووخيم بر سهو وخطاده بولنمش اوله‌جقدركه هيچ بر معاهده نامه وهيچ بر مخالصتكارى بوضعف وفترتك دولت عثمانيه‌يه بادئ فلاكت اولمسنه مانع اوله‌مز . »

لورد مشاراليه مؤخراً دخى لوندره سفيرى رستم پاشايه بعض تبليغات مهمه‌ده بولنمش وبو تبليغاتى ١٨٩٥ سنه‌سى حزيرانك ٢٨ نجى پنجشنبه كونى سير فيليپ كوررى واسطه‌سيله‌ده عيناً بكا تبليغ ايتديرمشدى . لورد ساليسبورينك تلغرافى بو مقدمه ايله باشليوردى : دولت عثمانيه‌نك بولنديغى عظيم تهلكه‌يه جلب نظر ايدرم موقع اقتداره كلديكم كون دولت عثمانيه انكلتره‌نك افكارينى اينده غائب

ایتدیکنی کوردیکمه متحیرم . بو دولت قالمایه‌جغنه قانعیت کوندن کونه تزاید ایتمکده‌در. لورد سالیسبوری فکر ذاتیسنی بزی محافظه‌یه بنا فقط اوروپا خصوصا انکلتره افکار عمومیه‌سنی ممنون ایتمك ایچون هیچ بر تدبیر اتخاذ ایتمدیکمزدن مضطرب اولدیغنی بیان ایدیوردی . قرار مخصوصنی‌ده شو وجهله بیان ایتمشیدی . کندیسی دول ثلثه‌نك مطالبنی واسکی قابینه‌نك مسلکنی محافظه ایده‌جکدر . ذات شاهانه بر آن اول دولتلرك تکالیفنه ممکن اولدیغی قدر موافق وواسع بر مساعده‌ده بولنسون دیه رستم پاشا نزدنده اصرار اولنمشدر. ارمنیلر ایچون مختاریت افکاری عبثدر یالکز عدالت ایسته‌نیلیور . نه کردلر ارمنیلری نه ارمنیلر کردلری مغدور ایتمسونلر . بو حالده ولایات معلومه‌ده اوروپانك اعتماد ایده‌جکی مأمورلر بولنمق واداره قوتلی وصادق اولمق لازم کلیر . مأمورلر نه مذهبده اولورسه اولسونلر انکلتره‌جه مساویدر . یالکز بونلر طرف شاهانه‌دن حر براقلملیدر . مفتش شاکر پاشا اویله آدم دکلدر کندیسنه هیچ بر امنیت وضع اولنه‌ماز . مشیر رؤف پاشانی مفتشلکه مناسب اولمق اوزره ذکر ایدرم . مع مافیه ذات شاهانه دها ایسنی انتخاب ایده‌بیلیر . لورد سالیسبوری بو تبلیغاتله اکتفا ایتمیوب خاتمه‌ده دیکر بر تبلیغ مهمده بولنمشدی‌که بکا اوقونان تلغرافده بو خاتمه‌نك علی طریق‌الاشاره ضبط ایتدیکم عباراتی شو ایدی . نه المانیا ، نه ایتالیا ، نه اوستریا انکلتره‌نك مسئلهٔ شرقیه‌ده پولتیقه‌سنه حائل اوله‌مازلر فرانسه روسیه‌یه صادقدر دولت عثمانیه‌نك بقاسنه مدار اولان شی یالکز انکلتره‌نك روسیه ایله متفق اولماسیدر . اکر اتفاق واقع اولورسه تهلکه نهایت درجه‌یه کلیر . دولت عثمانیه زائل اولور . رستم پاشا بو تبلیغاتی عیناً وصورت محرمانه‌ده ماببنه ایصال ایلشدی . باب عالی‌یه وقوعبولان تبلیغ دخی ذات شاهانه‌یه عرض قلنمشدی . صدارته مأموریتمدن اول دول ثلثه سفراسی طرفلرندن ویریلن مخطره‌لرده دولتلرك اقل درجه‌ده اوله‌رق بیان ووقت کچدکجه مرتبه مرتبه تزیید ایده‌جکلرینی افهام ایلدکلری تکالیف ابتدائیه ایسه توسیع اولنمق شویله طورسون مساعئ مالانهایه نتیجه‌سی اوله‌رق قصر وتقلیل ایتدیرلدی .

بومساعی جمله‌سندن اولمق اوزره آوستریا سفیری بارون دو قالیچی‌ده انکلتره سفیری نزدنده توسیط ایدیوردم بارون دوقالیچك صورت خصوصیه‌ده اوله‌رق بکا یازدیغی بر تذکره‌که اوراق متممه بیاننده‌در . (نومرو ۳۵) مطالعه اولندیغی

حالده بو حقيقت تبين ايدر . ايشته دول ثلثه لايحه‌لرى بر چوق مواد وتكاليفى حاوى ايكن نهاية النهايه بش ماده‌يه انحصار ايتمسى كرك بوراده وكرك دولتلر نزدنده صرف ايتديكم اقداماتله حاصل اولمشدى . حيف كه ذات شاهانه خدمات واقعه‌يى تقدير ايتمديكى كبى منافع وطنى دوشونوب ارباب مساعى‌يى تقدير ايتملرى ولدى الحاجه انلره مظاهرت ده ايلملرى لازم كان اركان دولتك عكس حركات ومعروضاتده بولندقلرينى ايشيديوردم . بن بوكبى مسموعاتك صحتنه قائل اولمامشدم لكن بعد برهة من الزمان ايشيديلان شيلر صحيح اولديغنه آثارله قناعت كتيروب متأسف اولدم .

اختلاف نهايت بش ماده‌يه منحصر قالديكه برى حبسخانه‌لر نظاماتى ، ايكنجيسى ناحيه مديرلرينك نصبى اولميوب انتخابى اولملرى ، اوچنجيسى خرستيانلره بر نسبت كافيه درجه‌سنده مأموريتلر ويرلمسى ژاندارمه‌يه خرستياندنده ضابط قبولى ، دردنجيسى قير بكجيلرى تعيينى ، بشنجيسى وبردرجه‌يه قدر مهمى ولايات ستده اصلاحاتنه باقه‌جق قوميسيون سفارتلرك ترجمانلر وساطتيله ويره‌جكلرى معلوماتى قبول ايلمسى ماده‌لريدر . ذات شاهانه بونلرك قبولى ايچون تردد ده بولنيورلر . خصوصا قير بكجيلرينه پك زياده اهميت ويره‌رك هيچ بردولتده وجودى اولمديغنى بيان ايديورلردى . مواد خمسهٔ مذكوره دولتجه تحاشى اولنه‌جق شيلردن دكلدر وضابطهٔ قرويه ممالك متمدنه‌نك جمله‌سنده موجوددر . بولنده بر تذكرهٔ مفصله عرضنه مجبور اولدم . (نومرو ٣٣) بوندن صكره‌ده خرستياندن ضابط استخدامى نص شرعى ايله ممنوع ومجيزى بحسب الشرع كافر اولديغنه دائر اورته‌يه بر مخطره چيقديكه طرف شاهانه‌دن عارف بك وساطتيله كوندرلمش ومحتوياتنه دقتم دعوت اولنمش ايدى .

صورت مخطره

ژاندارمه وضبطيه و بالعموم عساكر نظاميه شاهانه جيوش وجنود مسلميندن بولندقلرى جهتله اوزرلرينه تولى حكمنده خرستيان ضابطنك نصبى شرعاً وبحكم النص جائز اولمديغى صراحة ايات عديدهٔ قرأنيه ايله ثابتدر . زيرا جناب اه تبارك وتقدس نص قرأنده (ومن يتولهم منكم فانه منهم) بيورمشدركه توليت رأس - الامرده بر مأموريتك ويرلمسيله قبوليدر . ابو موسى الاشعرى رضى‌اه عنه حضر - تلرينك اميرالمؤمنين فاروق اعظم حضرت عمر افندمزك زمان خلافتلرنده بحرينده

ولایتی هنگامنده مال دیوان کتابتنه بر خرستیان انتخاب ایلدیکی حالده مال دیوانه منسوب بولنان کتبه‌یه سیاست ایدوب آمر اوله‌جغنه بناءً حضرت عمر افندمز قبول بیورمدقلری بالجمله کتب شرعیهٔ مرعیه‌ده مسطور اولدیغی علمای اسلامده معلوم ومجزومدر . بالاده ذکر اولنان آیت کریمه‌ده (ومن یتولهم منکم فانه‌منهم) یعنی بونلری تولی ایدن کمسه آنلردندر . نهی معاذاه ردته قدر یولی اولدیغنـدن برده ریاست سـببیله معیتلرنده بولنانلره نوعاًما بر ذلت شرعیه ملحوظ اولدیغندن حکم وصیت نبویه‌یه مخالف وعلمای اسلامجه بر چوق اعتراضاته مؤدی بوله‌ـ یغندن ژاندارمه نفراتی آره‌سنده خرستیانلردن افراد بولنمسیله اکتفا اولنمق اقتضا ایده‌جکی ملت اسلامیه‌نك علماسنك عدم اعتراضی واهل اسلامك تسکین افکاری ایچون دیانت نقطـهٔ نظرندن اهم اولدیغی معلومدر . بو مسـئله‌نك حائز اولدیغی اهمیته بناءً رجال و وکلای دولت علیه‌جه حسب الدیانه والصداقه نظر اعتنایه آلنمق الزمدر .

مطالعه

انکلتره سفارتنه مسافر اولدیغم اثناده مابین باش کتابتندن بکا تحریراً وقوع بولان تبلیغده دخی « حرکتکز خروج علی السلطاندر » دینمشیدی . عندالفقها مادهٔ بغی وخروج برجماعتك بر بلده‌یه تغلبنه اطلاق اولنور . بونده ایسـه جماعت بولنمیوب اورته‌ده بولنان شـخص شخص واحد ، اوده بلده‌یه متغلب ویا متقرب اولمیوب آندن متباعد ایدی . بو فکرلر بو تعبیرلر غرضکاران القا آتندن غیری نه‌یه حمل اولنه‌بیلیر . دیمك اولیورکه ارباب اغراض ایشلرینه کلیانلری محو ایچون موضوعات شرعیه‌یی تغییر لازم کلسه آنی‌ده اختیار ایده‌جکلر . نته‌کیم ژاندارمه‌یه خرستیاندن ضابط قبولی قرارینه اعتراضاً مأموریتم اثناسنده اورته‌یه قونیلان وانفاً صورتی درج اولنان لایحه قلقلی ورقه‌ده استعیذباه (ومن یتولهم منکم فانه‌منهم) آیت کریمه‌سـنده واقع « یتولهم » قول شریفی معنای تولی ایله تفسـیر بناءً علیه خرسـتیان ضابطنك تعیینی تنسیب ایدن تکفیر اولنمشـدر . حالبوکه معترض ایکی شیئه دقت ایتمیوب مقام جلیل خلافتی‌ده موضوع تعریض وتعرض ایتمشدی . بونك بری انکلتره وفرانسه ، وشمدی مقامنه مع‌التوسع ایتالیا دولتی قائم اولان ساردنیا دولتلری ایله اتفاق ایدوبده عدو دولته حرباً وسیاسةً ضربه اوردیغی ایچون وسائر مآثر عالیه‌سیچون اسمنی رحمتله یاد ایتمکه مجبور اولدیغمز سـلطان عبدالمجید خان

زمانده آنا طولی اردوسنك هزیمتلرینی ظفر عظیمه تحویل ایلیان وقارص محاربانده عسکرمزه بالفعل قوماندا ایدن ذات خاقان مشار الیهك زمان سلطنتنده رتبهٔ مشیری‌یه نائل اولوب بر خیلی زمان صکره مالطه والیلکنده وفات ایتمش اولان انکلیز ویلیمیز ایدی . اوزمان بونك استخدامنه و او رتبه‌یه کلمسنه علمای عصر اعتراض ایتمامشلردی . بالعکس وجودی وخدماتی تقدیر اولنمشدی . دیکر دقت اولنمیان بر ماده دخی بو کون امرای عسکریه‌مز ایچنده بر چوق آلمانلر حتی آلمانلردن بر چوق مشیرلر وفریقلرمز بولنمسیدرکه بونلرك وجودی لایحه صاحبنك بیان ایتدیکی کبی «ذلت شرعیه» عد اولنمیور . دیمك اولورکه ژاندارمه ایچنده ابنای وطندن ضابط بولنمسی ذلت صاییله‌جق سورهٔ مائده‌ده اولان بو آیت کریمه تفسیر کلبی‌یه (تفسیر الکلبی هو محمد بن السائب‌له طرق منها طریق محمد ابن الفضل وطریق یوسف بن بلال وطریق جنان کلها عن ابن عباس) مراجعتله معلوم اولورکه بو آیت کریمه عبدالله ابن ابی سلولك یهودی بنی قینقاعله موالاتندن طولایی نازل اولدی . قاعدهٔ اشتقاقدن قطع نظرله تفاسیر شریفه‌دن هانکیسنه باقلسه بیلنورکه بونظم جلیلده = یتولی = تولی دکل ولا معناسنه‌در. نته‌کیم قاضی بیضاوی ناصرالدین (ومن یتولهم منکم فانه منهم) ی اومن ولاهم منکم دیه تفسیر ایتمشدر. اوکاغدی یازان بیلملی ایدی‌که قریم محاربه‌سی عقبنده صادر اولان فرمان مساواة‌که بر حرب غالبانه نتیجه‌سیدر احکامی تبعهٔ عیسویه حقلرنده انواع مساعدات وامتیازاتی شامل ایکن عصرك مشایخ اسلام وعلمای کرامی قدرت دولت دها زیاده اعتلا ایتسین ایچون اوفرمانی تجویز ایتدیلر . بن ایسه ژاندارمه‌ده خرستیاندن دخی ضابط استخدامی تکلیف قطعیسنی‌که مغلوبیت عظیمه نتیجه‌سی اولان برلین معاهده‌سنه مستنددر انی دولت مخاطره‌یه معروض اولمسین ایچون اختیار ایتدم . شوراسنی بیان ایتملی‌یم که وضع ایلدیکم وقبول‌ده ایتدیردیکم شرط اقتضاسنجه ژاندارمه‌ده ضابط اولمق ایچون مکتب حربیه‌دن یتشمك لازم ایدی بوکوندن اعتباراً مکتب حربیه‌یه خرستیان آلنسه تحصیللرینی اکمال وشهادتنامه استحصال ایتملری اون سنه‌یه موقوفدر . اون سنه صکره چیقه‌جقلرك عددی ایسه بدایت امرده مکتبه قبول اولنه‌جقلرك مقدارینه نظراً پك محدود اوله‌جقدر . دول ثلثه‌نك مأموریتمدن اولکی تکالیف مصرانه‌لرینی قبول لازم کلسه حقوق سلطنت واستقلال دولت خطر عظیمه اوغرایه‌جقدی .

او تکالیف شدیده‌یی ابطال ومخالفلری صور تسویهٔ خفیفه ایله التزام ایدنلرك سعیلری تقدیر اولنه‌جق یرده خاطر وخیاله کلیان یولده مخطره‌لر ترتیبیله نیات خالصانه اربابی تقدیح اولندی. کیمك خاطرینه کلورکه نهی معاشرت بابنده نزول ایدن آیت کریمه‌ده‌کی معاقبین زمره‌سنك جنسی دکیشدیرلسونده نظم جلیل عقاب شرعیٔ معلومندن قورقولمایه‌رق علمای عظامك بیانلری خلافنده بر معنا ایله تفسیر ایدلمکه قدر جسارت اولنسون. صواب وفساد هرشیده برمقصد ارامق لازمکلیر شو جسارتده‌کی مقصد دخی بونی‌تصویب ایلیانی معاشر مسلمیندن خروجله انذار ایتمك، بو انذار واسطه‌سیله شخصی برمنفعت استحصال ایتمك اولیور. تهدیدك نتیجه‌سی مقررات دولیه‌نك اجراآتجه ترددات یا تأخراتی، ترددات وتأخرات شکایات وحادثاتی، شکایات وحادثات تبدیل وکلا ایله غرضکارانك ایشلرینه یرامیانلر ایشدن چیقوب انلرك ایشنه یرایه‌جقلرك کلمسی منتج اولمق ملحوظ ایدی. شو احتماللر وجود بولمزسه چونکه ذرایع هم متوالی الظهور همده سهل الاختراع والاظهار اولدیغندن بشقه ذریعه‌یه انتظار اولنمق لازم کلیردی. اما بو حاللر اره‌سنده منافع دولته خلل کله‌جکمش منفعت خصوصیه غایهٔ مقصد اولدیغی حالده او مقوله ارباب اغراض عندنده منافع عمومیه‌یه متعلق خللك نه حکمی اولور؟ چونکه انلرجه غیرت اسلام نقاب تزویر، واصل نفع ذاتی منویٔ ضمیردر. وقتاکه محتملات هپ ظهوره کلدی یعنی بر زمان مقرراتك قبولی صوکره‌ده دولتلره صورت تبلیغی تردده اوغرادی‌بوندن خصوصا دول ثلثه‌نك ایکیسی پك متأثر اولدیلر دونمالری چناق قلعه‌سنه قریب لیمانلره کلدی. اندن ارمنیلر جرأت آلوب نمایشه قالقشدیلر تبدل صدارت وقوعبولدی. حتی متعاقباً صدارتجه بر تبدل دها وقوعه کلدی غرضکارانجه‌ده مقصد حاصل اولدی. ارتق غیرتکشیٔ اسلامده دوامك لزومی قالمدی. کرك ژاندارمه‌ده خرستیاندن ضابط استخدامی قراری کرك سائر مقررات مع التوسیع قبول اولندیسه‌ده زمان مأموریتمده‌کی اعتراضاتك هیچ بری ایشیدلمدی. بوراده یالکز بر مثالی ذکر اولنان تصنیعاتك ایرادی معترضینك مصالح عامه‌یه درجهٔ استیلاسنی وبویله استیلا وغرضلرك دوامیله خدمت دولتده موفقیت نه‌درجه‌عدیم الامکان ایسه اندن اختیار مباعدت دخی او نسبتده ضروری بولندیغنی ارائه ایچوندر. حالبوکه بو مخطره‌دن اول دفع مخاطرات وحفظ استقلال دولت ایچون مقررات اصلاحیه‌نك موقع اجرایه قونلسنی شفاهاً تحریراً متوالیاً عرض

ایدیوردم . زیرا دولتلر نزدنده وقوع بولان پك چوق تشبثات رسمیه‌یه اجوبهٔ ردیه الدقدن ماعدا انکلتره‌نك مطالبی ترویج اولنمدقجه دولت متبوعه‌سی انك مسلکنی تعقیبدن فارغ اوله‌میه‌جغنی روسیه ایلچیسی بر تحریرات خصوصیهٔ محرمانه‌سیله بکا بیلدیرمش وبو تحریراتك صورتی دخی حضور عالی‌یه تقدیم قلنمشدی . لورد سالیسبوری ایسه اعلان اصلاحاتده تأخراتمز اوزادیغی ایچون بر طرفدن انکلتره‌نك روسیه وفرانسه ایله اتحادینه دیکر طرفدن مملکتده غلیان ایدن افکاره باقه‌رق پایتخت دولت علیه‌ده اعضاسی دول معظمه طرفلرندن منصوب بر قومیسیون تشکیلنی دول سائره‌یه تکلیف ایلدی . حال بودرجه‌ده ایکن اغستوس رومینك اون آلتنجی چهارشنبه کوننك کیجه‌سی خارجیه ناظر سابقی سعید پاشا باارادهٔ سنیه دول ثلثه سفارتلرینه کیدوب بر تبلیغده بولنمش وایکی ساعت صکره تکرار او سفارتلره کیدرك کندیسی تبلیغده خطا ایتدیکنی وارادهٔ سنیه بشقه صورتده اولدیغنی بیان ایتمشدرکه بوندن دخی بر مشکل ظاهر ومشاکل متکثر اولمشدی . اول باول سعید پاشا ایکنجی دفعه فرانسه سفارتنه کیتدکده نه مقدمه ایله ادای مأموریت ایتدیکنی استطراداً بیان ایلیه‌لم : موسیو قانبون دیمشدی‌که سعید پاشانك ایکنجی کلیشی نصف‌اللیله طوغری ایدی . بن یتاق اوطه‌مده ایدم پاشایی قبول ایچون صالونه چیقدیغمده حسب الوقت کافی ضیا بولنمدیغی ایچون اعتذار ایتدم سعید پاشاده دیدی‌که ظلمت اصابتدر زیرا برنجی کلیشمده اجرا ایتدیکم تبلیغی شمدی نقض ایلیه‌جکم بونك محجوبیتی ایله یوزمده حاصل اولان حمرتی کورمزسکز. ماهیت حکایه‌دن شو چیقیورکه سعید پاشا وظیفه‌سنی ایفا ایدرکن معروف اولان اصول لطائفنه مراجعت ایتمش. تبلیغ اول وثانینك ماهیتلرینه کلنجه برنجی بلاغ ترجمانلرك تفتیش قومیسیونه دکل اوقومیسیو-نك ریاستنه‌که رئیس خارجیه ناظری اوله‌جقمش مراجعت ایلملرینی دولتلر قبول ایدرلرسه حکومت سنیه‌ده مواد خمسه‌یی قبول ایدر صورتنده اولدیغی حالده سعید پاشا ایکنجی کیدیشنده اولجه یاکلش سویلمشم خارجیه نظارتنه اجرای تبلیغات ایلملری دولتلرجه قبول اولنورسه دولت علیه مواد خمسه‌یی قبول ایلر دیمش . انکلتره ایلچیسی سعید پاشایه تبلیغ اولی لوندره‌یه یازدیغم کبی بونی دخی بیلدیریرم فقط تکلیف ثانی اصلا شایان قبول اوله‌ماز دیه سویلمش. بوتبلیغاتك ایرتسی کونی مابینه چاغرلدم . منیر وعارف بکلر طرف شاهانه‌دن کلوب بکا بشقه یولده تصویر

مسئله ایتدیلر . شویله که « سعید پاشا مأموراً دول ثلثه سفیرلری نزدینه کیتدی ترجمانلرك خارجیه نظارتی دائره‌سنه مراجعتله تبلیغلرینی اورایه اجرا ایلرینی دولتلر قبول ایتمك شرطیله مواد خمسه‌نك بزم طرفدن مذاکره‌سنه کیریشیله‌جکنی بیان ایتدی. سفرای ثلثه طرفلرندنده حسن تلقی ایله دولت متبوعه‌لرینه یازلدی. برده ایلچیلر سکز کونه قدر بوایشك مذاکره‌سنه کیریشمیه‌جکلرینی سعید پاشایه بیان ایتمشلردر . (حقیقت حال ایسه بویله دکل ایدی . سعید پاشانك افادات اولی وثانیه‌سی یوقاریده یازدیغم صورتده اولدیغی انکلتره سفیری باب‌عالی‌یه بیلدیرمشدی. سفیر مشار الیه طرفندن ویریلان مخطره‌لرك صورتلری ایلروده نقل اولنور، برده سفیرلر سکز کونه قدر مذاکره‌یه کیریشمه‌میه‌جکلرینی سعید پاشایه سویلمه‌مشلردر بیلمم که مشار الیهك باب مذاکره‌یی مسدود کوسترمسی نه حکمته مبنی ایدی .) افکارشاهانه مواد خمسه‌نك دخی تعدیلی جهتنده‌در صدر اسبق کامل پاشا ایله بعض ذوات‌ده ترجمانلرك قومیسیونه مراجعتلری اصلا قبول اولنمامسنی بیان ایتمشلردر » دیدیلر ومطالعاتمی بر ساعته قدر صورت مفصله‌ده تحریر وطرخان پاشا ایله مشترکاً عرض ایتمکلکم اراده‌سنی علاوهٔ تبلیغات ایلدیلر . سعید پاشادن ماعدا خارجیه ناظر لاحق طرخان پاشا دخی طرف شاهانه‌دن طوغریدن طوغری‌یه الدیغی مأموریت اوزرینه صدارته معلومات ویرمکسزین فرانسه سفیرینه کیدوب مواد خمسه‌یی مذاکره‌یه کیریشمش ایمش . نتایج مذاکره حقنده مشارالیه بعض شیلر سویلیوردی ایسه‌ده قطعی وواضح برنتیجه بیان ایتمیوردی . علی‌الخصوص ناظر مشارالیهله فرانسه ایلچیسی بیننده کچن مکالماته دائر الده بر وثیقهٔ تحریریه یوق ایدی . تبلیغ ارادهٔ سنیه‌یه مأمور اولانلره بو ماده‌یی حکایه ومشترکاً عرض مصلحت اولنمسی حقنده‌کی افاده‌یه‌ده صدارت مشترکه جائز اولورمی سؤال ضروریسنی علاوه‌دن صکره خارجیه ناظری اصولاً صدارته بر تقریر ویرمك صدارت‌ده یا انی تصدیقاً یاخود بشقه رأیده بولنورسه رأی مخصوصنی بیاناً برتذکره عرض ایتمك لازم کلیر ناظر پاشانك تقریری کلدیکی کبی رأیمی عرضه مسارعت ایدرم دیدم عودته مأذونیت ایستدم . منیر وعارف بکلر حضوره کیدوب کله‌رك « طرخان پاشا تقریرینی شمدی بوراده یازوب سزه کوندره‌جکدر سزده خانه‌کزه کیدوب عرضکزی تعجیل ایلمکز اراده مقضاسندندر » دیدیلر . بعده طرخان پاشایه همان اوراده تقریرینی تحریر ایتمسنی تبلیغ ایلدکلرنده مشارالیه

خانه‌سنه كيدوب يازمق ايچون طلب مساعده ايتدى . مبلغلر ايسه بونك ماينده تحريرى لزومنى وتحريرده سرعت شرطنى تكرار ايلديلر . طرخان پاشا منير بكه خطاباً : بنم تركجه بيلمديكمى بيلميورميسك ؟ تقريريمى فرانسزجه قلمى المغه بعده تركجه‌يه نقل ايتديرمكه مجبورم . بوراده مترجملر يوقدر يوانده‌كى جوابلر - ينه بو تصعيباتى سن چيقاريورسك سوزنى‌ده اضافه ايتديكندن منير بك تبليغاتنك ارادۀ مؤكده احكامنه استنادينى بيان وناظر پاشا اولكى فكرينى تكرار ايتدى بوكبى مجادلاتله صدد دكيشه‌رك طرخان پاشا منير بكه عادتا سب ودشنام ايتمكه باشلادى . روش حاله نظرله منازعات دها زياده حدينى كچه‌جكنى استدلال ايلديكمدن دولتى شو حالده كورديكمه قلباً متأسف ونائل اولديغم مساعده‌دن مستفيد اولديغم حالده خانه‌مه عودته مسارعت ايلدم . حالبوكه بر ساعت صوكره طرخان پاشا بزم اوه كلدى . كليشى اراده‌يه مستنداولديغى وتقريرينى بزده قلمه آله‌جغنى سويلدكدن صكره تحريرات خارجيه كاتبنى، مترجم اولى، دها بر قاچ افنديىى كتيرتدى . اهميت حال ايچون اولملى كه كنديسى و بو ذاتلر صباحه قدر مسودات وتحريرات ايله اشتغال ايتديلر . طلوع فجر اثناسنده ايدى كه خارجيه ناظرينك تقريرى بياضه چكلدى . تذكره‌مى ده بر ياور كلوب تعجيل ايلش اولديغندن تقديم اولندى . صورت تذكره نومرو (٣٤) تاريخ ١١ آغستوس ٣١١ .

خاتمۀ تذكره‌ده مقررات اصلاحيه مجلس وكلاجه تذكره محتاج اولديغى تأكيد ايله برابر كامل پاشا وسعيد پاشانك دخى مذاكره‌ده حاضر اولملرينه لزوم كوسترمشدم . مشار اليهمانك حضورلرى رهين تنسيب اولمديغى كبى بشقه‌لريله مذاكره‌يه رضاى عالى اولمديغى مؤكداً بيان و بو بابده‌كى تذكرۀ معروضه عارف بك وساطتيله اعاده بيورلدى .

بدايت مسئله‌دن برى بو ايشك مجلسه قونلمسى بيان بيوريليوردى . حتى صدارته نصبمك اون ايكنجى كونى ٢٠/٨ حزيران ١٨٩٥ تاريخيله ولايات سته اصلاحاتى حقنده دول ثلثه سفراسنه خارجيه نظارتندن ويريلان جواب شفاهينك اراده‌سنه انتظار اولنوركن قرنادن فائق بك نزدمه كلدى . سفيرلره ويريله‌جك جواب شفاهينك استيذان وجهله اعطاسنه ارادۀ سنيه صادر اولدى . سزه تبليغ اولننجه‌يه قدر وقت كچمامك وتبليغات همان اجرا اولنمق ايچون ذات شاهانه بنى كوندرديلر ديدى . اراده‌نك ورودينه قدر واقع اوله‌جق انتظار ياخود تأخرك

مدتی طبیعی اوزون دکلدر . بونك ایشجه بر ضرری اولماز . ارادەیی بکلرز دیدم.
عودت وینه ورود ایدرك استیذان تذکرەسنك دائرۀ کتابتده صورتی چیقمسی
وتذکرۀ معروضەنك قیدی کبی معاملات بر ایکی ساعته محتاج کورینیور . حالبوکه
بوکیجه سفرا اصلاحات مادەسیچون ینه اجتماع ایدەجکلرمش دولتی ازعاج ایدەجك
بر قرار اتخاذ ایتملری ایچون جواب مقرر همان سفرایه ویرلسون معاملۀ قلمیه
بیتدیکی کبی ارادۀسنیه دخی سزه کوندریلەجکدر. زمیننده تبلیغاتده بولندی . مادام
که جواب مسودەسی تصویب بیورلمش اولیور . ارادۀ سنیەنك ورودی محل اشتباه
کورنمز. فقط اراده واصل اولمەدن بویله مهم برمادەیه عائد قراری سفرایه بیلدیر.
مك اصول مرعیۀ دولته مغایر اولور . ایلچیلر بو آقشام اجتماع ایدەجکلری باب
عالیجه معلوم دکلسەده کندیلری قاعدةً جوابمزه منتظر اولمق لازم کلیر . آندن
مقدم دیکر بر قراره تشبث ایتلری بجه محتمل دکلدر دیدم . نهایت او کیجه
اراده ورود ایتدی . نظارتدن ده ایلچیلره تبلیغ اولندی . اقداماتم غالبا نزد عالیده
بادئ انفعال اولدیکه بوتبلیغدن بر کون صکره لیلاً باش کتابتدن آلنان تذکرەده
« یارین صباح ویا آقشام مابین همایونه عزیمتکز امرو فرمان بیوریلەجغندن خبره
منتظر اولکز » فرداسی صباحلین کتابت مشارالیهادن کلان دیکر تذکرەنك
برفقرەسنده ایسه « بوکون مابین همایونه عزیمتکز اراده بیوریلەجقدر» دینلمشدی.
لکن ساعت آلتی‌یه قدر بر اراده ظهور ایتمدی . اوکون ایسه مجلس وکلانك
ایام اجتماعیەسندن ایدی . خانەده طورمقده یاخود باب عالی‌یه کیتمکده تردد وشو
تذکرۀ خصوصیەیی تحریر ایلدم : « بوکون مجلس کونی اولوب ساعت آلتیده
باب عالیده بولنلمق لازم کلیرسەده دون کیجه آلنان تذکرۀ علیەلرندن یارین
صباح ویا آقشام مابین همایون ملوکانەیه عزیمت عاجزانەم ایچون خبره انتظار
اولنمسی وبوکون کلان تذکرۀ علیەلرینك بر فقرەسنده دخی بوکون عزیمت کمترا-
نەم اراده بیوریلەجغی بیلدیرلمسندن طولایی بنده خانەلرنده ویاخود قپوده امر
وفرمان همایون ملوکانەیه انتظار اولنمسی ایچون استیذانه ابتدار قلندی . ۲۳
ذی الحجه ۳۱۲ و ٤ حزیران ۳۱۱ . تذکرۀ معروضەدن ایکی اوچ ساعت صکره
فائق بکك کتیردیکی اراده باب عالی‌یه عزیمتی حاوی اولدیغندن انفاذ اولندی .
شو حکایه ایله شونی افهام ایتمك ایستیورم که اصلاحات مسئلەسنك مقدماتی هیئت
وکلاجه موقع مذاکره قونمق ایچون سبق ایدن استیذان رهین مساعده اولامشدی.

اکر بوماده ارادۀ سنیه تحته‌ده کیرمامش اولسه‌یدی قرار وتبلیغك مسئولیتی بالطبع بکا خاص اوله‌جقدی . بن برای خاطر دولت شو مسئولیتی قبول ایدردم . نقط دولت اولجه قبول ایتدیکی شیدن اخیراً محذورات تصوریله یاخود سائر ملاحظات تالیه‌یه تبعیتله تبدیل افکار ایتمش اولسه‌یدی . بویله برحالك نتیجه‌سی نفسمدن زیاده دولتی اضرار ایده‌بیلیردی . بن ایسه مسئولت مشترکه قاعده‌سنجه عکس رأیده مصر ایدم . هیئت وکلاجه مذاکرۀ مصلحته ذات شاهانه‌یی ایکی دفعه اقناع ایتمش اولدیغم حالده ایکیسنده دخی بر قاچ ساعت زمان کچدکدن صکره منفرداً ایشی تسویه ایتمکلکم اراده‌لری کله‌رك اولکی موافقتلر منفسخ اولمشدر .

نهایت آغستوسك اون طقوزنجی کونی که یوم جلوس همایون ایدی . ذات‌شاهانه ارکان دولتی هیئت مجتمعه ایله رسماً قبول ایتدکدن صکره صورت خصوصیه‌ده تکراراً بنی کوردیلر . مذاکرات جاریه نتیجه‌سنده خارجیه ناظرینك همان اوکون سفرای ثلثه‌یه ارسالیله مواد مختلف فیهایه قرار ویرلمسنی اراده ایتدیلر سفارتلره کیتمزدن اول ناظر پاشا ایله باب عالی‌یه کلدك . نه یولده ایفای مأموریت ایتمسی لازم کله‌جکنی بینمزده قرارلشدیره‌رق . تعلیمات شکلنده ونسختین اوله‌رق قلمه آلنان مخطره طرفیندن امضا اولندقدن صکره بری کندیسنده دیکری بنده قالدی . بعده مشارالیه سفرایه کیتدی (۱۹ آغستوس ۱۸۹۵ رومی) .

صورت مخطره

خارجیه ناظری دولتلو پاشا حضرتلرینه مخطره‌در

معلوم والالری اولدیغی اوزره آتی الذکر خصوص ایچون ذات ساميلرينك بوکون دول ثلثه سفارتلرینه عزیمتله سفرایی کورملری ارادۀ شفاهیۀ حضرت پادشاهی اقتضای عالیسندندر . بونك اوزرینه ذات عالیلریله تشاورلری برلشوب بروجه‌آتی مذاکراتده بولندق . اولا سفرای مشارالیهمدن هانکیسنی درجۀ اولی وثانیه‌وثالثه‌ده کورمك موافق حال اوله‌جغنه دائر تعاطئ افکار ایلدك پترسبورغ سفیری حسنی پاشا حضرتلرندن مابین همایونه کلان تلغرافده روسیه دولتی اصلاحات تکلیفنده حقوق دولت علیه‌یی وقایه ومواد ستەده ینه دولت علیه‌نك

افکارینی ترویج ایلیه‌جکنی وعد ایله بونلری دیکر ایکی دولتله مخابره ایتمکده اولدیغنی وموسیو دونلیدوفه بویولده تعلیمات ویره‌جکنی بیان ایتمسنه نظراً بو کون ملاقات دولتلرینك دخی روسیه سفیرندن ابتدا ایتمسی بادیٔ امرده وارد خاطرمز اولدی . لکن ابتدا فرانسه سفیری موسیو قانبون ایله کوریشمکی دها زیاده موافق حال کوردك . چونکه مواد سته‌یی اوزون اوزادی‌یه موضوع بحث ایدن موسیو قانبون اولدیغی وبوندن مواد مذکوره‌یی قبول ایدرسه‌ك ایش تسویه اولنه‌جغی امیدی حصول بولدیغی تقریر دولتلرنده مندرج ایدی‌که فرانسه خارجیه ناظرینك پارس سفیری ضیا پاشا حضرتلرینه واقع اولان ومشارالیه طرفندن ٤ اغستوس سنه ٨٩٥ تاریخلی و ٣٢٠ نومرولی تلغرافنامه ایله باب عالی‌یه تبلیغ قلنان افاداتی دخی بو امیدی بردرجه‌یه قدر مؤید کورنمشدر زیرا مذکور تلغرافنامه‌ده فقرآت آتیه مندرجدر : « اکر حکومت سنیه بلاتأخیر یاپمق نیتنده اولدیغی شیلری آچیقجه بیان ایده‌جك اولورسه بونلری بالتدقیق اولابابده‌کی صورت فکر ومطالعه‌سنی بزه بیلدیره‌جکنی افاده وشوراسنی علاوه ایتمشدرکه یاپمغی تعهد ایده‌جکمز شیلری لایقیله آکلامدقجه لورد سالیسبوری‌یی حقمزده دها ایی حسیات اظهارینه سوق واماله ایچون مشارالیه نزدنده برکونا تشبث اجرا ایده‌میه‌جکدر . » بوحالده بوسببدن طولایی ابتدا فرانسه وثانیاً پترسبورغ سفارت سنیه‌سنك بالاده بیان‌اولنان تلغرافندن طولایی روسیه و بعده انکلتره سفیرلرینی کورملری امر طبیعی اولدیغنه قرار ویردك . ثانیاً اشبو مأموریت دولتلرنده ایکی‌ماده اس‌الاساس اولدیغنده متحد الافکار بولندق . بونك بری سفرای مشارالیهمك بزمله مذاکره‌یه کیریشملرینه دیکری ممکن اولدیغی قدر تعدیلاتمزی کندیلرینه قبول ایتدیرمکه چالشمقدر . بو حالده برنجی مقصدی استحصال ایچون « کچن چهارشنبه کونی خارجیه ناظر سابقی سعید پاشا حضرتلرینه جواباً دیمشسکزکه واسطه‌کزله واقع اولان تکلیفی دولت متبوعه‌مزه تبلیغ ایدرز لکن سکز کونه قدر حکومت سنیه ایله بوایشی مذاکره ایده‌میه‌جکز » باب مذاکره‌نك شو صورتله مسدود کوسترلمسنه اسف ایدرز . مشارالیهك تکلیفی هرنه‌قدر مواد سته‌نك بزم طرفدن مذاکره‌سنه کیریشلمك شرطیله ترجمانلرك خارجیه دائره‌سنه تبلیغاتلرینی اجرا ایتملرینه موافقت اولنمسی مرکزنده ایسه‌ده بو کونکی کون مواد سته‌نك مذاکره‌سنه دخی کیریشمکه حاضر اولدیغمی بیان ایدرم دیه کندیلرینی مذاکره‌یه دعوت بیوره‌جقسکز ایکنجی

مقصدی استحصال یولنده وقوع بوله‌جق تشبثی موضوع بحث ایتمزدن اول طرف اشرف حضرت پادشاهیدن تلقی ایتدیکمز ملاحظات سنیه‌یه حصر نظر دقت ایلمکی وظیفه ووجیبه عد ایدرز بو دخی شو ماده‌لردر : هرنه تعبیرله اولورسه اولسون کوی بکجیلری قبول اولنورسه آتیده اهالیٔ اسلامیه‌یی وحکومت سنیه‌یی دوچار مشکلات ایده‌جکلری، خلاف عدالت اوله‌رق اسلام علیهنده حال وحرکتده بولنه‌جقلری، کرك خرستیان مأمورلر کرك پولیس وژاندارمه حقنده نسبت قاعده‌سنك تطبیقی حالنده بالآخره سوءاستعمال وقوعیله آز زمان ایچنده بونلرك کاملاً خرستیان النه کچه‌جکی وخلاف عدالت احوال وقوعه کله‌جکی اعتقاد بیورلقده‌در . ولایات معلومه‌ده یوزده اوچ درت نسبتنده خرستیان بولندیغندن کرك مأمورلرك وکرك ژاندارمه‌نك نفوس نسبتیله متناسب اولمسی مقتضای عدالت اولدیغی بدیهی . وترجمانلر طرفندن قومیسیونه وقوعبوله‌جق اخطارات وتبلیغاتك ولایات معلومه‌ده اجراسی دولتجه قرارکیر اولان اصلاحاته منحصر قالوب انك خارجنه تجاوز ایتمامسی لازم کله‌جکندن بوراسنك تحت تأمینه آلنمسی متحتمدر. معلوم عالیلریدر که مواد سته‌کوی بکجیلری وامور اداره‌ده خرستیاندن مأمور استخدامی وژاندارمه‌یه خرستیاندن ضابط ادخالی وسفارتلرك ترجمانلر واسطه‌سیله قومیسیونه اجرای تبلیغات ایللری ماده‌لریله ناحیه مدیرلرینك نصبی اولمیوب انتخابی اولمسی وحبسخانه‌لرك نظامات موجوده‌سنه توفیقاً اداره‌سی خصوصلریدر . مدیرلره وحبسخانه‌لره عائد اولان تکلیفلر بالاده بیان اولنان ملاحظات سنیه‌ده مبسوط اولمامسیله برابر بونلرك قبولی معلوم والالری اولدیغی اوزره اولجه شرفواقع اولان ملاحظات سنیهٔ حضرت جهانبانی ایجابات عالیه‌سندن اولمسنه وذاتاً دخی مدیرلرك انتخابی اولمسی نواحی نظامنامه‌سی احکامنه وحبسخانه‌لر حقنده سفرانك تکلیفلری پارس قونغره‌سنه تبلیغ بیوریلان اصلاحات فرمان عالیسیله نظامات اخیره‌یه مستند بولنمسنه مبنی بو ایکی ماده‌یی بوکون سفرایه قبول ایتدیکمزی بیان بیورمکزی موافق حال کوردك . فقط درت ماده‌یی بالاده ذکر اولنان ملاحظات سنیه وجهله استحصال تعدیلات اولنمق شرطیله قبول ایده‌جکز ویرده سفرانك ویردکلری مموراندومده قومیسیونك وظائفی بشقه صورتده یازلمش اولدیغندن بو قومیسیون یالکز ولایات سته‌ده برلین عهدنامه‌سنك التمش برنجی ماده‌سنه توفیقاً اجرا اولنه‌جق اصلاحاته مخصوص اوله‌جغی بحثنده سفرانك اقناعنه چالیشیله‌جقدر .

مذاکرات وملاحظات عمیقه‌دن صکره شو وجهله قرار ویرمشزدرکه سفرای مشار الیهمك اشبو تدقیق بیوره‌جغکز مواده موافقتلری حاصل اوله‌جق اولورسه کندیلرینه بروجه آتی بیان افکار بیوریله‌جقدر . شوراسی مقرردرکه افاداتمك مرعی ومعمول اولمسی بالطبع مجلس وکلانك انضمام قرارینه وقاعدۀ عمومیه اقتضاسنجه بو قرارك طرف اشرف حضرت پادشاهیدن قبول وتصدیق بیورلمسنه متوقفدر وبناءً علیه افادۀ واقعه‌م آدره‌فه‌راندوم صورتنده‌در . سفرادن هر بریله جریان ایدن مکالمه ومذاکره عیناً وتماماً طرف عاجزانه‌مه باتقریر بیان بیوریله‌جقدر .

فی ۱۰ ربیع الاول سنه ۳۱۳ و فی ۱۹ اغستوس سنه ۳۱۱ صدر اعظم
سعید

اشبو مخطره انضمام رأیم تنظیم اولنمغله اخذ اولندی .

فی ۱۰ ربیع الاول منه خارجیه ناظری
طرخان

بو ایامده سر عسکر پاشا بلغارستان بر قوۀ جسیمۀ عسکریه حاضرلدیغندن بزمده تکمیل وتسریع تهیئات ایتمزی وتهیئاتك جهات نقدیه‌سی تسریع اولنمسنی کل یوم باب عالی‌یه یازیوردی . بلغارلرك قوتی اعظامده ایسه فلبه‌ده‌کی میرالای فتحی بکك اشعاراتنه استناد اولنیوردی . سلانیك والیسی ذهنی پاشانك اخطاراتی‌ده بوکا قریب ایدی . حالبوکه بو خبرلر عسکرلك نقطۀ نظرندن استکشافاته مستند اولمامغله بنجه اهمیتی یوق ایدی . بلغارستانه تبدیلاً بر قاچ ارکان حرب ضابطی ارسالیله عسکرلك نقطۀ نظرندن تحقیقات اجراسنی سر عسکر پاشایه یازدم ایسه‌ده مشار الیه جواباً بو تحقیقاتك ایفاسی باب عالی‌یه عائد اولدیغنی بیان ایتدی . استکشافات هر مملکتده ارکان حربك وظائفندن اولدیغی بحثنده ثبات منتج مجادلات اوله‌جغی سوابق آثار ایله معلوم اولمغله آندن صرف نظرله آتی الذکر تعلیماتی قلمه آلدم بعد الاستیذان تعلیمات موجبنجه ترتیب اولنان ارکان حرب ضابطلری صوفیه وفلبه‌یه کوندرلدی‌که بونلر کاتب صفتیله صورت دائمه‌ده قومیسر خانه‌ده وفلبه‌ده بولنوب بلغارستانك قوۀ عسکریه‌سنه مد نظر ایده‌جکلردی . اکر بو ضابطلر ایجاب ایتدکجه تحقیقات صحیحه ومکمله اجرا ایدیورلر ودائرۀ عسکریه ترتیبات وحرکات عسکریه‌مزی اوتحقیقاتك مقتضیاتنه توفیق ایلیورسه بعدما

بلغارستان و شرقی روم ایلی حدود فاصله‌سنده بلا لزوم یاخود لزومندن زیاده عسکر بولندیروب قوهٔ عسکریه ومالیه‌مزی افنا ایتمامش اولورز .

صورت تعلیمات

برنجی ماده — ارکان حرب ضابطانندن . . . . . صوفیه‌ده بولنان قومیسر خانه معیتنه مأمور اولمشدر . وتحقیقات واقعه وامور تحریریه‌یه معاونت ایتمك اوزره دائرهٔ خارجیه کتبه‌سندن . . . افندی دخی لسان آشنا اولمسی جهتیله دائرهٔ مذکوره‌دن بالانتخاب ضابط مومی الیهه ترفیق اولنمشدر . الحالة هذه صوفیه‌ده بولنان نبیل بك حکومت سنیه قومیسرلکنك برنجی کاتبی وفلبه‌ده بولنان فتحی بك دخی قومیسرلکك ایکنجی کاتبی عنوانتی حائز اولدقلرندن بو دفعه صوفیه‌یه کیدن ارکان حرب ضابطی اوچنجی کاتب ورفاقتنده‌کی . . . افندی کاتب معاونی وفلبه‌یه مأمور اولان ارکان حرب ضابطی دردنجی کاتب ورفاقتنده‌کی افندی دخی کاتب معاونی عنوانلرینی آله‌جقلردر .

ایکنجی ماده — ضابط ومعاون مومی الیهمانك وظیفه‌لری بلغارستانك احوال وحرکات عسکریه‌سی حقنده متوالیاً تحقیقات مکمله اجرا ایتمکدر . اجرا اولنه‌جق تحقیقاتك بلغار حکومتنك دقت وشبهه‌سنی دعوت ایتمامك وظائف اساسیه‌دندر . بوبابده لازم کلان تقیدات جمله‌سندن اولمق اوزره ضابط مومی الیه صفت عسکریه ایله دکل سیویل اوله‌رق ایفای مأموریت ایده‌جکدر .

اوچنجی ماده — واقع اوله‌جق تحقیقات آتی الذکر اساسلر اوزرینه جریان ایده‌جکدر . بلغارستانك رسماً اعلان ایتمکده اولدیغی قوهٔ عسکریه معلوم ایسه‌ده اولا قوهٔ صحیحه وعسکریه‌سی نه مقداردر . ثانیاً قوهٔ عمومیهٔ عسکریه‌سندن ترتیب حضری داخلنده نه قدر عسکری واردر . ثالثاً بلغار حکومتی بوسنه عسکرینه مانورالر اجرا ایتدیره‌جکمیدر؟ بویله ایسه مانورالره داخل اوله‌جق عسکرك اقسامی نه صورتده‌در . سواری وطوپجی وپیاده صنفلرینك افرادی نه‌مقداردر مانورالر بلغارستانك هانکی جهتنده اجرا اولنه‌جقدر . رابعاً حکومت مذکوره عسکرینی حال سفربری‌یه وضع ایدیورسه تعلیمدن غیری برمقصد وارمیدر؟ سفربر ایتدیکی عسکرك مقدار عمومیسی نه‌در؟ خامساً نه قدری نظامیه نه قدری ردیفدر هانکی نقطه‌لرده جمع ایدلمکده‌در . سابعاً کرك حرکات عسکریه‌نك دلالتیه کرك خارجدن

واقع اوله‌جق تحقیقاته نظراً اشبو عسکرك هدف حرکتلری نره‌لر اوله‌جقدر وصنوف مختلفه‌یه منسوب عساکرینك تجهیزاتی نه صورتله‌در؟ بوماده‌لر وعسکرلك نقطهٔ نظرندن دها سائر لازم اولان جهتلر بالاطراف وبلا اناتهٔ وقت تلغرافله بیلدیریله‌جکدر .

دردنجی ماده — تحقیقاتی حاوی تلغرافلر صوفیه‌ده قومیسر برنجی کاتبی نیل بك وفلبه‌ده قومیسر ایکنجی کاتبی فتحی بك وساطتلریله کوندریله‌جك وبونلر اوچر نسخه اوله‌رق یازیلوب برنسخه‌سی باب عالی‌یه و بر نسخه‌سی طرف سرعسکری‌یه ودیکر نسخه‌سی‌ده معیت سنیه ارکان حربیه فریقلکنه ارسال اولنه‌جقدر .

نتایج مقررات طوغریدن طوغری‌یه مجلس وکلایه قونلدی . تدقیق عمیقدن صکره نظامات لایحه‌لری هیئتجه اوچ نسخه اوله‌رق امضا ونسخهٔ اولیلری عرض ایله مندرجاتنك تحریراً سفارتلره تبلیغی استیذان قلندی تاریخ ۱۳ ربیع‌الاول ۳۱۳ و۲۳ اغستوس ایدی . اراده خیلی تصحیحاتله صدور ایتدیسه‌ده اساسلرجه پك زیاده تغیرات یوق ایدی . فقط سفارتلره تبلیغ تحریریدن صرف نظرله تبلیغ شفاهی ایله اکتفا اولنمسی مؤکداً اراده بیورلمشیدی . تعهداتمزك شفاهی اولمسی ذاتاً اشتباهاته نائل اولان اذهان دولیه‌ده شبهه‌یی تزیید ایلدی . انکلتره وفرانسه دولتلری تبلیغمزك شفاهی اولمسنه شدیداً ومکرراً اعتراض ایتدیلر . ارمنیلر ایسه قوت وماهیتلری تنقیص وتحدید قانان تکالیف سابقهٔ دولیه‌یه ارجاع حال واوروپا دولت وملتلرینك مظاهرات قویه‌سنی استجلاب مقصدیله فی ۲۰ ربیع‌الاخر سنه ۳۱۳ ده واقع ایلولك اون سکزنجی پازار ایرتسی کونی معلوم اولان نمایشی اجرا ایلدیلر .

قیامك نتیجه‌سنی خاتمهٔ مبحثه تعلیق ایله دیکر غوائل سیاسیه حقنده اتخاذ ایتدیکم تدابیری بیان ایده‌یم بلغارستانده‌کی حرکات یالکز اشقیا فرقه‌لرندن عبارت قالمدی بلغار حکومتی سلاح آلتنه بر چوق عسکر جمع ایتمکده اولدیغی دائرهٔ عسکریه قوماندانلرك اشعاراتنه بناءً یازمقده ایدی . سرعسکر پاشا حدوده بر قوهٔ کلیهٔ عسکریه سوق ایتمزه شدیداً متوالیاً لزوم کوسترمکده ایدی . بویولده تأکیدات اودرجه‌یه وارمشدی‌که سوق عسکر لازمدر عکس حالده دائرهٔ عسکریه مسئولیتدن بریدر مألنده هرکون باب عالی‌یه برر تذکره کلیر ایدی . طرف

شاهانه‌دن دخی بو صورتہ عطف نظر مساعده اولنمقده ایدی . وقتیله شرقی روم ایلی‌یه عسکر سوقی معلوم اولان صعوباته اوغرادیغی حالده بو دفعه تصعیبات سابقه‌نك ضد تامی اوله‌رق تسهیلات کوستریلیوردی . حالبوکه او زمان بو زمانه او مسئله بو مسئله‌یه بکزه‌میوردی شمدی بلغارلره قارشی تدارکات جائز اولمدقدن بشقه مضر ایدی . نهایت تدابیر عسکریه جهتی همان مجلس وکلاده دوشنلمك ایچون بر اراده کلدی . دوشنلدی نتیجهٔ مذاکره‌ده بلغارلر نمایش مقصدیله بعض تهیئات عسکریه‌یه ابتدار ایتسه‌لر بیله فعلاً تعرضه قیاملری بعض دولتلر طرفندن مظاهرت معنویه‌یه مظهر اولملرینه توقف ایدر . دولتلرك بلغارلره او یولده مساعد بولنملری ایسه دول ثلثه‌نك ارمنی مسئله‌سنه متعلق تکلیفلری اوزرینه بزم طرفدن التزام ایدیله‌جك حرکاته تابعدر . دول مشارالیهم اصلاحات ممکنه‌نك تأمینی بحثنده حسن نیتمزدن مأیوس اولمادقجه اویله بر نصیحت ویروبده بالقان شبه جزیره‌سنده اغتشاشاته سبب اوله‌مزلر. بزجه مجبوریت حقیقیه ثابت اولمدقجه بلغارلرك تهیئاتنه مقابل تهیئات کلیهٔ سفریه‌یه تشبث اولنمسی حسن تأثیره بدل سؤ تأثیره نتیجه ویرر . بلغارلر ایسه حرکات مضرهٔ عسکریه‌لرینی تبرئه ایتمك ایچون انظار دولده حق قزانیرلر قوتلرینی دها زیاده آرتدیررلر . بر طرفدن دخی دولتلر بزدن افکار مصلحانه آثارینی بکلدکلری بر زمانده کرك کندی تکلیفلرینه کرك بلغارلرك مستدعیاتنه مماثل شیلره ممانعت فکرنده بولند . یغمزه ذاهب اولورلرکه تدابیر تضییقه‌لرینی تشدید ایچون آنلره بر وسیلهٔ معذرتدر ایشته شو ملاحظاتك تأثیریله دائرهٔ عسکریه سوق عسکر حرصندن کچیرلدی . تاریخ ٣ محرم ٣١٣ ایدی . اشاغیلرده کوریله‌جکی اوزره استانبولده ظهوره کلان ارمنی حادثه‌سی کونی ایسه محدود برصورتده مداخلهٔ عسکریه‌یه صحیحاً لزوم حاصل اولمش ایکن بالعکس عند شاهانه‌ده وسرعسکر پاشا نزدنده هیچ عسکر ویرمامك ارزوسی غلبه ایتمشیدی . لکن شو خط حرکتله یعنی بلغارستان حدودنده جمع عسکره مانع اولمغله ایشی ومسئولیتی تمامیله اوزرمه آلمشیدم که نتیجه ایی چیقمزسه ارباب اغراضه اجرای مقاصد ایچون سندقوی اوله‌جقدی . اشقیا فرقه‌لرینك حرکاتنی تعطیل ایتدیرمکده خیلی برایش ایدی . حالبوکه ارمنی مسئله‌سندن طولایی بلغار حکومتی برچوق امللره دوشمش وارمنیلر ایچون نه درلو مساعدات ارائه اولنه‌جق ایسه ما کدونیاده‌کی بلغارلره‌ده اومساعده ویریله‌جکی مأموریتمدن اول کندیلرینه وعد

اولنمش ایمش . بو وعددن استفاده ایچون بلغارستان تهدیداتنده دوام ایدیوردی . قپو کتخداسی دیمتروف مأموریتمدن اون آلتی کون صکره (۱ محرم ۳۱۳ و ۱۳ حزیران ۳۱۱) برکاغد اولدیغی حالده باب عالی‌یه کلدی . وورقه‌یی ارائه ایتمزدن اول نه‌یه دائر اولدیغنی سویلمکه باشلادی . افاده‌سندن پرنس فردیناند نامنه ماکدونیاده‌کی بلغارلرك اصلاح حاللری تکلیفنی حاوی اولدیغنی آکلاشلدی . موسیو دیمتروف بو ورقه‌یه بلغار هیئت حکومتی طرفندن ترتیب وپرنس فردیناند جانبندن تصدیق اولنمش مموراندوم دیوردی . ماکدونیا ایچون بیان اولنان حق مداخله‌که بلغارستانك دولت متبوعه‌یه قارشی اولان اصول تابعیتنه موافق دکلدر . بوراسنی الك معتدل بر لسانله قپو کتخداسنه افهام ایتدم . پرنس فردیناندك مأموریتی حالا دولتلرجه تصدیق اولنمامشدر . امارتنه معترض بولنان دولتلر مشارالیهك امارت خارجنده یعنی ماکدونیاده بیله توسیع نفوذ آرزوسنه دوشمسنی تشدید اعتراضاته سبب عد ایتمزلرمی دیدم . دیمتروف ماکدونیا اصلاحاتی ایچون جواد پاشا طرفندن ارادهٔ سنیه ایله مواعید واقع اولدیغنی سویلدی بن مکالمه‌یی اوجه سویلدیکم شیلره تخصیص ایدرك مطالعاتمی بر کره صوفیه‌یه یازیکز پرنسك نظر دقتنی شومسئلهٔ اعتراضیه اوزرینه‌ده جلب ایدیکز اکر مخطره‌نك اعطاسنده اصرار ایلرکز ایچون ینه تعلیمات آلیرسه‌کز اوحالده کاغدی ویررسکز باب‌عالی‌ده بالطبع قید احترازی ایله قبول ایدر دیدم . دیمتروف افاداتمی تصویب ایتدی . شو مکالمه‌نك وقوعی‌که بر جمعه ایرتسی کونی ایدی صوفیه ایله تلغرافله مخابره ایدرك نه جواب اخذ ایدرسه آنی بیان ایتمك ایچون بازار ایرتسی باب عالی‌یه کله‌جکنی سویلیوب کیتدی . حالبوکه کیجه ساعت ایکی زاده‌لرنده باش کتابتدن آلدیغم تذکره‌دن دیمتروفك ماکدونیا اصلاحاتنه، علی العموم بلغار مکتبلرینه، استانبولده بر سینودوس تشکیلنه وسائر شیلره دائر بلغار حکومتندن آلدیغی ایکی مخطره‌یی ذات شاهانه‌یه خطاباً تسطیر ایلدیکی مکتوبه لف ایدرك مابینه کوندردیکی وکندیسی‌ده ینه او جمعه ایرتسی کونی آقشام اوزری شمندوفرله صوفیه‌یه کیتدیکی آکلاشلدی . مخطره‌لرده کتابتك تذکره‌سنه ملفوفاً صدارته کلدی (۳٤) عقبنده بر مابینجی ورود ایله بر طاقم استیضاحاتده بولندی . ایرتسی کون بوماده مابینله باب عالی بیننده بر خیلی مخابره‌یی داعی اولدی . آقشامی حضور پادشاهی‌یه چقیلمسنه نتیجه ویردی . صوفیه‌ده‌کی قومیسرمزه موسیو دیمتروفك حرکت غیر

مناسبه‌سنی رئیس مدیرانه بیان وحقیقت حالی ایضاح ایچون تعلیمات ویردم (۳۵). آلنان جوابده قپو کتخداسنك زوائد افاداتنی بلغار حکومتی رد ایتدی. کندیسنك صوفیه‌یه کیتمسنه احوال صحیه‌سی سبب اولمشدر اورادن‌ده برای تداوی قارلسباده عزیمت ایتمك اوزره‌در استانبولدن قطع مناسبتله کالدیکنی رئیس مدیران خارجیه مدیری قونسلوسلردن مکتوم طوته‌جقلرنی سویلدیلر دینمشدی.

حالبوکه دیمتروفك قارلسباده دکل حکومتنك تعلیماتیله لوندره‌یه کیتدیکنی وانکلتره دولتندن ماکدونیا وبلغار ایشلری ایچون طلب معاونته مأمور اولدیغنی برسفارتدن تحقیق ایتدم. بلغارلرك رد مطالبی ایچون انکلتره ایلچیسی واسطه‌سیله لورد سالیسبوری نزدنده اجرای تشبث ایلدم انکلتره خارجیه نظارتنك تلغرافله سفارته یازدیغی جوابی‌که ایکنجی ترجمان مارنیج بکا قرائته مأمور اولمشدی. شو فقره‌لری حاوی ایدی: لورد سالیسبوری کندیسندن طلب ملاقات ایلیان دیمتروفی نزدینه قبول ایتمدی بالواسطه اکا بونی تبلیغ ایتدی‌که اکر بلغارستان باب عالی‌یه قارشی حرکات مخالفتکارانه‌ده بولنورسه شرقی روم ایلی‌یی اشغال ایتمسی ایچون باب عالی‌یی خبر براقیرم. برطرفدن دخی دیکر تشبثاتمز اوزرینه آوستریا دولتی ایکی دفعه صوفیه حکومتنه اشقیا فرقه‌لرینك تعطیل حرکاتی لزومنی صورت شدیده‌ده تبلیغ ایلدی. انکلتره و آوستریا دولتلرینك حرکاتنه باقه‌رق آلمانیا ایتالیا فرانسه دخی بلغار حکومتنه اخطاراتده بولندیلر.

حکومت مذکوره شو تضییقات دولیه‌دن حاصل مجبوریته مبنی اشقیا فرقه‌لرینك ماکدونیایه تجاوزلرینی منع ایتمك مأموریتیله حدود اوزرنده بر آلای عسکر بولندیرلمسی ایچون باب‌عالی‌یه مراجعت ایتدی بو مراجعتده کوندریله‌جك مفرزه‌نك حدودده وجودی تهیئات عسکریه ایله تفسیر اولنماملق مقصدندن نشأت ایتدیکنی بیان ایلدی. چونکه باب‌عالی بلغارستانك حرکتنه اومعنایی ویرر، دولتلر نزدنده تجدید شکایت ایدرسه دولتلرك تضییقاتی مشتد اوله‌جغی بلغار حکومتنجه محتمل عد اولنمق لازم کلیردی. بلغارلرك حدوده اویله بر آلای کوندرملرینه باب عالینك موافقت ایتمسی ایسه نزد عالیده تصویب بیورلمدی. بوندن طولایی بر آی قدر زمان ضایع اولدیسه‌ده بلغار حکومتنك بشقه صورتده تنکیل اشقیایه مقتدر اولمدیغنه ودفع مسئولیت ایتدیکنه دائر بیاناتی و آلمانیا ایلچیسی (سارمایلاچ)ك توسطی اوزرینه بلغار آلاینك رأس حدوده کلمسنه موافقت ایتدك. اشقیانك ادرنه

ولايتنده بش آلتی يوز خانه‌يی حاوی يانقلی قريه‌سنه تجاوزله كويی تخريب واكثر سكنه‌سنی نسوان وصبيانه وارنجه‌يه قدر اعدام ايتملری بو آلايك حركتندن اول اولمشدی .

بلغارلر استناد ايده‌بيله‌جكلری دولتلردن صورت مساعده كوره‌مينجه صوفيه حكومتی باب عالی‌يه تقربه باشلامش وبو تقربی‌ده دولت متبوعه‌دن كويا آثار حمايه كوره‌مديكی مقدمه‌سيله اظهار ايلمش اولديغندن صوفيه‌ده بولنان قوميسرمزه قلمماله صورتی آتيده مندرج تلغرافنامه‌يی تسطير ايلدم .

ج ١٧ اغستوس ١٨٩٥ . موسيو ناچوويچك افاداتی مطالعه اولندی . بالقان نيم جزيره‌سنده صلح واسايشك محافظه‌سی دولت عثمانيه‌نك منفعت محضه‌سی اقتضاسندندر . بو مقصدی محافظه ايتمكده بلغارستانك بر بيوك حصه‌سی واردر . بلغار حكومتی حضور ومسالمتی وقايه‌يه نه درجه خدمت ايدرسه دولت متبوعه‌نك او قدر محافظه واعانه‌سنه مظهر اولور . بونی حكومت سنيه نه مرتبه نظر التزامه المش اولديغنه كرك واسطه‌كزله كرك موسيو براقالوف واسطه‌سيله صوفيه حكومتنه اجرا ايلديكم تبليغات دخی دلالت ايدر . بو حالده موسيو ناچوويچك آرزو ايتديكی مقصد حاصل وجاری اولديغندن دولت عليه‌نك بلغارستان حقنده ذاتاً زائل اولمامش اولان صحابتنی استدعايه وعكس تقديرده حكومت حاضره مأيوس ومنكسر اوله‌جغنی بيانه حاجت كوره‌مم . بلغارستانك مطالب مشروعه‌سنی ترويج ايتمك كه دولت عليه‌نك منافع طبيعيه‌سی اقتضاسندندر بونده قطعا دريغ مساعده اولنميه‌جغنی تكرار ايدرم فقط آرزو اولنان معاونانك لزومنی رفيقلرم نزدنده يكيدن ارائه واثباته ومتبوع مفخممز پادشاهمز افندمزك بلغارستان حقنده نظر صحابت همايونلرينی استقرار واستدعايه مقتدر اولملغمز ايچون بلغار حكومت حاضره‌سی انواع قيل وقاله و بر چوق تفسيراته سبب اولمقده اولان چته‌لرك بقيه‌سنی وصوفيه‌ده وبلغارستانك بعض مملكتلرنده جريان ايتمكده اولان نمايشلری وسائر بعض تشويقاتی بر آن اول بتون بتون محو ايتمسی لازمدر . مملكتلرينك منافع حقيقيه‌سنی تقدير ايتميان بعض فرقه‌لرك نابجا تشويقاتی قارشيسنده حكومت حاضره بر درجه‌يه قدر مشكل بر موقعده بولنديغنی بيلير ايسه‌كده حكومت سنيه واكثر دول معظمه‌نك معاونتلری هر درلو مشكلاته مقاومت ايچون موسيو

استويلوف وموسيو ناچوويچه نقطهٔ استناد اولور ظننده‌يز . رئيس مديرانه وخارجيه مديريتنه اشبو مطالعاتى بيان ايدرسكز . »

قوميسر نيل بك صوفيه‌ده اشبو تبليغاتى اجرا ايتدكده استويلوف تلغرافنك صورتنى كنديسنه براقوب براقه‌ميه‌جغنى نيل بكدن اوده بو خصوصى باب عاليدن صورمسيله صورت مطلوبه‌نك اعطاسنه مأذونيت ويردم . بو تدابير اوزرينه مسئله صورت مصلحانه‌ده فصل اولندى . نيل بكه كوندريلن تلغراف ايله ديمتروفك استانبوله عودتندن صكره صدارته واقع اولان بياناتى اوزرينه مابينه يازديغم تذكره صورتلرى اوراق متممه قسمنده قيد اولندى (نومرو ٣٦) . اشقيانك قوهٔ عسكريه ايله زجرى ، اعانات نقديه‌نك منعى وخلافى حركتده بولنانلرك حبسلرى حقنده هيئت مديرانده اتخاذ اولنان قرارى بلغار حكومتى تحريرات عموميه ايله متصرفلره اعلان و بو تحريراتك بر صورتنى باب عالى يه تبليغ ايتدكدن صكره ممنوعيت متخذه‌نك فعلاً اجراآتنه ابتدار ايلدى . اولجه حال سفر برى يه وضع ايتديكى عسكرى‌ده سلاح التندن چيقاردى . عسكرك طاغيدلديغنه دائر قپوكتخدالغنه وكالت ايدن براقالوف اولبابده واقع اولان تكليفمه وصوفيه‌دن استحصال ايتديكى مأذونيته مبنى باب عالى‌يه آتيده محرر تقريرى ويردى .

فى ۲۰ حزيران ۱۸۸۹ تاريخيله بلغارستان قپوكتخدالنى وكالتندن وارد اولان تقريرك ترجمه‌سى صورتيدر :

صدارت عظمى‌يه

بوكون شفاهاً وقوع بولان تبليغاتمى تحريراً عرض ايتمكلكم حقنده‌كى امر فخيمانه‌لرينه امتثالاً خصوصات آتيه‌يى عرض ايلرم . شويله‌كه امارت طرف فخيمانه‌لرندن ويريلن جوابى وحدودمزده‌كى عساكر شاهانه‌نك تزييد اولنمديغنه وحدودده ظهور ايده‌جك ايلك حادثه‌ده بلغارستانه هجوم ايچون ايكنجى اردوى همايون قوماندانه امر ويرلمديكنه دائر اعطا بيوريلان تأميناتى مع الممنونيه سند اتخاذ ايلر . امارت هرنه قدر روم ايلى ولايات شاهانه‌سنده عساكرجه كل يوم بر طاقم حركات وقوع بولمقده وعساكر مرقومه‌نك آناطولى ولايات شاهانه‌سندن كلان قواى جديده ايله تقويه ايدلمكده اولديغى جمله‌جه معلوم ايسه‌ده ينه مارالذكر تأمينات مسالمتپرورانه‌يه استناداً قلبه‌ده عسكر جمعى وقواى عسكريه‌سندن برقسمنك

سلاح آلتنه جلبی ایچون ویردیکی بالجمله اوامری کیری آلمشدر . تدابیر مذکوره امارتك حسیات مسالمتجویانه‌سنك بر دلیل جلیسی اولغله حکومت سنیه‌نك دخی بعدما حدودمز بونجه عسکر جمعندن فراغت بیوره‌جغی مجزومدر بیان حال‌عرض مأثر عبودیتکاری‌یه ذریعه اتخاذ قلندی .

بوتقریرك صورتی اووقت من‌غیر رسم اوراق حوادثله دخی نشرایتدیرلمشدی. کریده کلنجه خرستیانلر جزیره‌نك تغییر اداره‌سی استدعاسیله انکلتره قونسلوسنه برمحضر ویردکارینی واحوال اختلالجویانه ارتدیغنی کرید والیسی آلکساندر پاشا یازدی . خارجیه نظارتنه ویردیکم تعلیمات اوزرینه سفیرمز رستم پاشا لوندره قابینه‌سی نزدنده تشبثاتده بولندیغی کبی کرید قونسلوسی طوغریدن طوغری‌یه انکلتره خارجیه نظارتیله مکاتبه‌یه مأذون واستانبول سفارتنك دائرۀحکمی خارجنده بولندیغندن سیر فیلیب کورری وساطتیله خاصة لورد سالیسبوری‌یه‌ده مراجعت ایلدم . عرض محضری رد ایتمسی و کندیسی آلکساندر پاشانك امری تحتنده حرکت ایلمسی قونسلوسه بیلدیرلدیکنه دائر لورد سالیسبوریدن سفارته جواب کلدی . عقبنده آلکساندر پاشادن دخی « انکلتره قونسلوسی نزدمه کلدی . محضری رد ایتدم بعدما ولایتك امری وجهله حرکته حاضرم دیدی . سایۀ شاهانه‌ده معاونتنه احتیاجم یوقدر جوابنی ویردم . » زمیننده برتلغراف آلندی . آلکساندر پاشا مقدما عرض محضرك اهمیتنی بیلدیردیکی صره‌ده انکلتره قونسلوسنك اعمال نفوذ ایتدیکندن صورت مؤثره‌ده اشتکا ایلمش ایکن مؤخراً قونسلوسه بو جواب مستغنیانه‌یی ویرمسنك یاخود انکلتره مأمورینه قارشی اویله بر جواب ویردیکنی بورایه یازمسنك ماهیتی محاکمه‌دن مستغنیدر .

انفصالمدن بر سنه صکره (رفعت پاشا صدارتنده) آناطولیده اهالیٔ اسلامیه ایله ارمنیلر بیننده وقوعه‌کلان مقاتلاتك مقدماتی زمان مأموریتمده ظاهر اولمغه باشلا۔ یوردی که باب عالی سرعتله طاورانوب اوکنی آلمشدی . زیرا حلب ولایتنده، سیواسده، قره حصارده، ارزنجانده وارضرومده برحکومت ایچون نظر خشنودی ایله باقیله‌میه‌جق حاللر ظاهر اولیوردی . مأمورین ملکیه‌نك بر طاقمی ایسه ارمنیلر حقنده شدت طرفداری ایدیلر . لکن باب عالیدن متوالیاً ویریلن امرلرله منع تشدیدات واسلام وخرستیان تبعه‌نك امنیتلرینی محافظه خصوصنده مساوات وجوبی وایلرك مسامع دقتنه قونولیوردی. مأمورین محلیه ارمنیلر ایچنده اولان بعض

ارباب فسادك حركتلرينى اعظام ايتمكله مألوفدرلر بو دخى كنديلرينى حادثات جسيمه‌يى تسكينه مقتدر كوستروب اكا كوره جلب مكافات ايتمك مقصدينه مبنى اولمق لازم كليرسه‌ده شو حال دولت ايچون مضردر. وقوعاتك اشكالى نه درجه اعظام، اجراآت نه مرتبه توسيع اولنسه ارباب فساد واغراض او نسبتده مستفيد اولورلر . ايكى صنف اهالى بيننده تضاد ومنافرتى موجب احوالك وقوعنه ميدان ويرلمامك، تعقيبات مجازات يالكز فاعل فساد اولنلر حقنده وقانون دائره‌سنده اجرا ايدلمك لازمكلير . قره حصار مدعئ عمومى معاونى ايله ديكر بر مأمورك طاغه قالديرلمسندن معتبران اسلام نامنه شكايت وقوع بولديغى صره‌ده اهالئ صادقه‌نك‌ده صبر وقرارى قالميه‌رق مقابله وقوع بوله‌جغنه دائر تلغرافلرنده بر فقره كورلمشدر بوكبى‌شيلر مسئوليت شديده‌يى موجبدر ، كنديلرينه لازم اولان دائما آسايش وامنيتلرينى محافظه‌يه مقتدر وطلب واستدعايه حاجت براقميه‌رق جمله حقنده وظيفهٔ معدلت وصحابتى ايفايه حاضر اولان حكومتك قرارينه امنيت تامه ايله انتظار ووطنداشلريله حسن امتزاج ايتمكدر يولنده سريعاً اجراى وصايا ايلسنه دائر شمدى بروسه واول وقت سيواس واليسى اولان خليل بكه تلغرافله امر ويرلمشدى . تاريخ ۲۵ اغستوس سنه ۳۱۱ ايدى .

معلومدركه بين الافراد تربيهٔ عموميه تماميله منتشر اولميان وافكار عموميه حاكم بولنميان مملكتلرده فكر عوام اكثرا فكر خواصه تابع اولور . لهذا افراد ناسى خطرلى بر طريقه كيرمامك ايچون ايقاظ وابناى وطن اره‌سنده روابط وطنداشى‌يى تقويه‌يه سعى ايتمك خواصك اقدم وظائفندندر ارباب حكومت ايسه بو وظيفه‌دن دها زياده مسئولدرلر . صدارته كلديكمدن براز صكره ايدى‌كه خانه‌مده ايكى ارمنى خدمتكار بولنديغندن بونلرك استخدام ايدلماملرى ارادهٔ سنيه مقتضاسندن اولديغنى قرنادن عارف بك تبليغ ايلدكده بو آدملر ايوازلقده مستخدم وصداقتلرى مجربدر قوللانلماملرنده عرض معذرت ايدرم ديمشدم . بوحال كوچك بر مثال ايسه‌ده صنوف تبعه اره‌سنده تأليف علائق اجتماعيه‌يى نه صورتله التزام ايلديكمه برهان كافى اوله‌بيلير ايشته بن بو فكرده ايكن بالعكس ارمنيلره كنديلرينك دشمنى اولديغم واهل اسلام ايله بعض روس رجال سياسيه‌سنه‌ده استانبولده اختلال چيقارمق ايچون ارمنيلرى‌ده كويا بن تحريك ايتديكم سويلنيرمش بو مفترياتك منبع نشرى ايسه مابيندر . انكلتره سفارتنه مراجعتم اوزرينه بو اكاذيبى بر صورت واسعه‌ده

تأييد ايدن تحريرات تلغرافيه‌كه اراده ايله پترسبورغ سفيرينه كوندرلمش ومحتوياتى صورت محرمانه‌ده روسيه خارجيه ناظرينه تبليغ ايچون سفيرمزه مأموريت ويرلمشدر او تلغراف مسوده‌سنك (كاتب ثانى احمد عزت بك خطيله‌در) اوراق متممه ميانن‌ده بولنان فوطوغرافى كوريلير ايسه (نومرو ۳٦) حقمده نه مرتبه غيظ وسوءنيت اضمار واحضار اولنديغى و نه ايچون مظاهرت خارجيه‌يه مراجعتدن بشقه چاره قالمامش اولديغى واضحاً ثابت اولور .

وكالت خامسه مدتى كه اوچ آى يكرمى يدى كوندن عبارت ايدى انى‌ده شو غوائل استغراق ايتشدى داخلاً اصلاح اداره يولنده برشى ياپيله‌مديسه‌ده ايكى ماده ياخود ايكى خطا تصحيح اولنه‌بيلمشدر . نظرمده بونلر مهمدر . شويله‌كه : ارمنيلردن ايكى سنه آمريقاده اقامت ايدوبده ممالك عثمانيه‌يه عودت ايليانلر تابعيت عثمانيه‌يى ترك ايچون استحصال رخصت بيله ايتمامش اولسه‌لر آمريقا تبعه‌سندن عد اولنملرى ايچون اولجه باب عالى ايله آمريقا سفارتى بيننده بر صورت اتفاقيه حاصل اولمش ايمش بو طريقله ارمنى تبعه‌مزك بر قسمى آمريقا تابعيتنى بالسهوله تحصيل ايده‌جكلردى . ياپلمش اولان مقاوله‌كان لم يكن حكمنده اولديغى آمريقا سفارتنه رسماً تبليغ ايتديردم . او اوثناده ايلچى اولان موسيو تارل نزدمه‌كلدى مقاوله‌نك احكامى رئيس جمهور طرفندن آمريقا پارلمنتوسنه رسماً تبليغ اولنمشدر ديدى باب عالينك تبليغ اخيرينه شديداً اعتراض ايلدى . عقودك معمول بها اولمسى اسباب وشرائطك تماميتنه موقوفدر وكلانك دولتجه معتبر اولان مأذونيتى حائز اولمقسزين حقوق مملكتى ترك يولنده مقاوله عقدينه صلاحيتلرى يوقدر جوابيله مقابله ايتدم ضبطيه نظارتيله سائر دوائر لازمه‌يه بو مقاوله‌نك ابطال اولنديغنه دائر معلومات وآتيسى ايچون لازم اولان اوامر ويرلدى .

ديكر ماده دخى شو دركه معزولين تكرار مأموريته انتخاب اولنوركن تاريخ عزللرى قديم بولنانلر ترجيح اولنمق لازم كلديكى حالده بر زماندن برى حمايات وذاتى اجتهادات اساس ترجيح اوليورمش . بو حقسزلغى رفع ايچون انتخاب اولنان مأمور منسوب اولديغى صنفده معزولينك تاريخ اعتباريله قاچنجيسيدر كندندن دها اول معزول اولان وارسه انك تركيله كنديسنك انتخابنه اسباب نه‌در؟ مضبطه‌لرده ايضاحات ورقه‌لرى ناميله برر تكمله ربط و بو خصوصلر اكا درج اولنمق قاعده اتخاذ ودوائر مركزيه‌يه بو يولده تعميماً اجراى تبليغات اولندى .

ایضاحات ورقه‌لری بالذات ترتیب اولنان اشکاله توفیقاً طبع ایتدیریله‌رك نظارتلره گوندرلدی . بو ماده هروقت مرعی الاجرا اولمق ایچون عرض ایله اراده استحصال ایدلدی .

برده اناطولیده علت زهرویه‌نك تکثری هر مضرتندن ماعدا قوۀ نامیۀ دولت اولان عسکری دخی بتیرمکده اولدیغی سرعسکر رضا پاشایه اخطار ایتدم انك طرفندن‌ده اخطار واقع موافق نفس الامر اولدیغی تصدیق اولندی مجلس وکلاجه ویریلن قرار اوزینه قسطمونی انقره کبی ولایتلرده فرنکی خسته‌خانه‌لری آچیلدی بو تأسیسات ادامه وسائر لازم کان محللره تعمیم اولنماز ایسه ایلروده ضرری ملکاً پك جسیم اوله‌جقدر .

مالیه‌یی بر حال بحرانده بولدیغمی یوقاریده یازمشدم . واردات ومصارفك درجه‌سی وآچیغك مقداری آتیده مندرج تذکرۀ معروضه مآلندن آکلاشیلیر .

تذکرۀ خصوصیۀ معروضه صورتیدر

ماوزر تفنکلرینك یارینکی جمعه کونی درسعادت لیماننه واصل اوله‌جق اولان یکرمی سکزنجی قافله‌سنك اثمانی اون یدی بیك بش یوز اللی عثمانلی لیراسی اولوب بونکله شمدی‌یه قدر تسلیم اولنان اسلحه اثماننده تراکم ایدن مطلوباتك مقداری طقسان بش بیك یوزاللی کسور لیرایه بالغ اولدیغندن مطلوبات مذکوره استیفا ایدلمدکجه اسلحه‌نك تسلیم اولنه‌میه‌جغی وتفنکلر واپورده قالدیغی مدتجه یومی اعطاسی لازم کلان قرق فرانسز لیراسی استالیه‌نك حکومت سنیه‌یه عائد اوله‌جغی موسیو هوبر طرفندن عرض وبیان اولنوب تفنکلرك واپورده قالمسی پك چرکین برشی اولمسیله مبالغ مذکوره‌نك تسویه‌سی چاره‌سنك بوکون استحصالیله تفنکلرك ورودنده اخذ وتسلم ایدلسی وکیفیتك عرضی اراده بیورلدیغی مبلغ ٢١ ربیع‌ـ الاول سنه ٣١٣ تاریخلی تذکرۀ خصوصیۀ عطوفیلری آلندی . احوال عمومیۀ مالیه‌یه دائر ٣٠ صفر ٣١٣ تاریخلی تذکرۀ خصوصیۀ ثناوریده عرض اولندیغی اوزره دیون عمومیه وتضمینات حربیه وتیمور یوللرینه عائد تأمینات ومتحتم الایفا اولان مصارفات قارشولغی اولان مبالغ چیقدقدن صکره واردات اون بر میلیون یوزاللی درت بیك لیرا درجه‌سنده‌در اندن‌ده دوائر عسکریه تخصصاتنك طشره قسمیله مصارفات محلیه تنزیل وواردات عمومیه‌نك یوزده بشی مرتبه‌سنده هرسنه ممتنع

التحصيل قالان طقوزيوز بيك ليرا بو تنزيله علاوه اولندقده باقى ايكى ميليون بش يوز آلتمش بيك ليرا قاليور . مصارف فوق العاده‌نك قارشولغى اولمامسيله اكاده مصارف عاديه قارشولغى بولنان وارداتدن برخيلى آقچه ويريله‌رك مشكلات ماليه تزايد ومعاشات مركزيه‌نك منتظماً تأديه‌سى تأخر ايلمكده‌در. احوال حاضره‌سى صورت معروضه دائره‌سنده بولنان خزينۀ ماليه‌نك يارينه قدر يوزبيك ليرانى تدارك وتأديه ايتمسى امكان عادى خارجنده اولديغى مسلمدر. قالديكه تجهيزات عسكريه‌نك اكمال نواقصى ايچون لزوم اولان مبالغى استحصال ضمننده الده بر قونورسيون لايحه‌سى وارايسه‌ده بونك اساسى شمدى آلتى ميليون مقدار اعتباريسنده اولان تحويلاتك اون ميليون راده‌سنه ابلاغيدر تحويلات مذكوره‌نك يوز غروشنى يتمش سكز غروشدن زياده آلمامغه بانقه مديرى موسيو ونسانك هر نصلسه راضى اولماديغى تذكار وبو بحث اوزرينه اصرار اولنمقده‌در . واقعا بانقك نه درجه‌ده استحصال منفعت ايتمسى قابل اولور ايسه اكا او نسبتده چالشمسى امر طبيعى ايسه‌ده بو اصرارينه خزينه‌جه طيانلميه‌جق اولور ايسه تحويلات مذكوره‌نك سكسان غروشنه مقابل يوز غروشلق تحويل آلوب موقع تداوله قويه‌جق وياالكز خزينه تحويلاتك قيمت اعتباريه‌سندن بر قلم اوله‌رق ايكى ميليون ليرا غائب ايده‌جكدر . تمغا رسمى وتحويللرك قوت بعض آوروپا بورسه‌لرينه قبولى ايله طبع مصارفى مقابلنده دخى بانق مقطوعاً آيريجه يوز بيك ليرا اخذ ايده‌جكدر . شو معاملۀ تبديليه‌يى قبول ايتمكلكمز لازم كاسه اله كچه‌جك اقچه محسوبات قسمى مستثنى اولديغى حالده بر ميليون ايكى يوزبيك ليرادن عبارتدر . اوده بردن ويرلميوب پارچه پارچه يعنى سكز بچق آيده آرقه‌سى آلنمق اوزره هر آى يوز يكرمى بيك ليرايه قريب برپاره اعطا اولنه‌جقدر . حالبوكه تقسيطلرك جمله‌سنك فائضى تاريخ قراردن ايشليه‌جكندن بونك ضمننده‌ده بانقك بشقه بركارى دها اولور تدقيقات واقعه‌نك خلاصه‌سى اوله‌رق تعين ايتمش اولان مواد بونلردر .

ماليه ناظرى پاشا حضرتلرى ادارۀ احوال ماليه‌يه وعسكرى سپارشلرى اثمانك تأديه‌سنه بونى قبولدن بشقه چاره اولمديغى بحثنده مصر ودائرۀ عسكريه وطوبخانه‌دن متوالى الورود اولان تذاكر اسلحه اثمان متراكمه واتيه‌سنك تسويه‌سى لزومنى مخطردر . الجاى ضرورتله فداكارلق اختيار ايديلوب بويله مضايقه زمانلرينك كچشديرلمسى دخى تدبير ايسه‌ده اضاعه ايديله‌جك منافعك بر حدى اولمق

طبيعيدر . بانقه‌نك مطالبی ايسه او قبيلدن دكلدر . تحويلات عثمانيه‌نك حين اخراجنده بدلی يتمش بر غروش ايكن طقسان بشه قدر چيقمسنه وشمدی تبديلی آرزو اولنان تحويلات قارشولنی دها صاغلام اولمسنه باقيلنجه بونلرك دها زياده ترقی ايلمسی ملحوظدر . تحويلاتك فيئاتی بر غروش ترقی ايتسه يوز بيك ليرا بر فرق حاصل وبو ترقی بش غروشه وارير ايسه فرقی بشيوز بيك ليرايه بالغ اوله‌جغندن بو ايشك مراقبه‌يه دوشورلمسی هر حالده فوائد زائده‌يی موجب اولور . ماليه ناظری مشار اليه وصايای واقعه اوزرينه بوكون بر آلمان ايله وقوع بولان مذاكره‌سنده بو تحويل ايشنك دها فائده‌لی بر صورتده تسويه اولنه‌جغنی واو ذات برلينه اشعار كيفيت ايده‌جكنی افاده ايتدی . بو حالده كله‌جك جوابه انتظار لازم كليور . چونكه بو مثللو معاملات ماليه‌ده آز استفاده طريقيله بر صورت تسويه ياپلمسی احتياجات واقعه‌يی دفع ايتمدكدن بشقه اعتبار ماليی بتون رخنه‌دار ايدرك آتياً ايراث ايليه‌جكی مشكلات مضايقهٔ حاليه‌دن قات قات زياده اوله‌جغندن سرمايه‌داران بيننده حاصل اوله‌جق رقابتدن استفاده طريقنك التزامی منفعةً ومصلحةً امر متحتم‌در . شو تفصيلدن مقصد ماوزر تفنكلری ايچون يوز بيك ليرانك تداركی ماليه نظارت جليله‌سنه حواله اولنسه موضوع بحث اولان مشكلات تكرار وبونك اداسی قونورسيون لايحه‌سنك قبولنه تعليق اولنه‌جغی اشعارات وافادات متواليه دلالتيله معلوم بولنديغنی بيلديرمكدر . حالبوكه لايحه‌نك ماهيتی شرح اولنان صورتده اولديغندن قبولی جائز دكلدر وبونك مطالعهٔ عاجزانه‌مه كوره چاره‌سی موسيو هوبردن استمهال ايتمكدر . الحاصل ماوزر فابريقه‌سيله عقد اولنمش مقاوله‌يه حكومتك رعايتی مذكور فابريقه‌يه بو آنه قدر اوچ مليون ليرايه قريب وقوع بولان تأدياتيله ميدانده اولديغی حالده شمدی كلان اسلحه‌نك تسليم اولنمامسی صورتيله ايقاع تضييقه وبو تضييق واسطه‌سيله خزينه‌يی اويله هر شرطی بری برندن آغير بر تسويهٔ ماليه اختيارينه مجبور ايتمك ايچون معناً اجرای تأثيره محل يوقدر . مع مافيه موقع رقابته قونلمسی مصمم اولان قونورسيون لايحه‌سندن البته ايكی هفته‌يه قدر بر نتيجه حاصل اولور اووقته قدر قومپانيا وكيلنك صبر ايتمسی وامثال سابقه‌سنده كوسترمش اولديغی تسهيلاتی بوكره‌ده ارائه ايلمسی موافق نصفت ومصلحتدر . فابريقه‌طور وكيلنك طرف والای سرعسكريدن ياخود طوپخانه مشيريت جليله‌سندن جلبيله بورالری ودها سائر جهتلری آكلاديله‌رق

اوزمانه قدر تأمین واقناعی اسبابنك استحصالی لازمه‌دن کورنمش ایسه‌ده اولبابده هر نه وجهله امر وفرمان بیوریلورسه منطوقی انفاذ اولور افندم .

فی ۲۱ ربیع الاول سنه ۳۱۳ و فی ۳۱ آغستوس سنه ۳۱۱

امضا : سعید

خزینه‌جه موجود بحرانك دفعیله طقسان آلتی سنه‌سنده اساسلری قونیلان وصوکره‌کی مأموریتلرمده تقویه قلنان اصلاحات مالیه‌نك ازسرنو تأمیننه زمان مساعد اولمدی . یالکز اوچ بچق آی ایچنده دوائره‌ایکی کره معاش ویرلدی‌که اندن اول درت بعضاً بش آیده بر آیلق چیقاردی وخزینهٔ ملوکانه‌دن بکا تخصیص قلنان بشیوز لیرا معاشك اسکی مأموریتلر اثناسنده اولدیغی کبی اخذنده آتیده صورتی مندرج استعطافنامه‌ده بیان اولندیغی وجهله عرض معذرت قلندی .

ذات شاهانه‌یه یازیلان عریضه صورتیدر

عبد کمینه‌لرینه خزینهٔ ملوکانه‌لرندن بشیوز لیرا معاش احسان بیورلدیغنی ناظر پاشا قوللری تبشیر ایتدی . اشبو عنایت جدیدهٔ حضرت جهانبانیلرینه‌ده بالوجوه شاکر وتحدیث نعمتده حقیقتاً مفتقرم. آنجق مظهر اولدیغم هرنعمت وعنایت هپ ولی نعمت افندمزك محصول مراحم همایونلریدر. سایهٔ شاهانه‌لرنده بالاهل والعیال امر معیشت مملوکانه‌م برکمال اولمغله فضله‌سی جمع مال ودواعیٔ فرط آمال ومنال قبیلندن اوله‌جغی مسلمدر شوصورتله عرض حال ایتمکلکم حاشا نه مقام استغناده نه آخر هیچ برغرض ومعنا تحتنده دکلدر. مجرد بیان حقیقت ارزوسندن وتقدیر حقایقده مسلم جهان وجهانیان اولان سجایای اعجاز نمای شاهانه‌لرینه بالوجوه معتصم بولندیغمدن نشأت ایتمشدر . قاطبهٔ احوالده امروفرمان حضرت ولی‌الامر پادشاهمز افندمزکدر .

خزینهٔ خاصه املاك مأموری حسین فکری افندی صدارته تاریخ نصبم اولان ۳۱۱ سنهٔ مالیه‌سی مایسنك یکرمی دردندن نهایتنه قدر قسطالیوم حسابیله ایشلیان معاشی کتیردکده معذرت معروضه تکرار اولنمشدی . مشار الیه کیدوب کله‌رك احسان پادشاهی‌یی رده محمول اولمامق ایچون بونی قبول ایدیکز بوندن صکره‌سی

آرتق کتیرلمز دیدیکندن وبونی اراده ایله تبلیغ ایتدیکندن منازعات ومشکلات چیقمامق ایچون اخطار واقعه موافقت یعنی قسطالیومك اخذیله اکتفا اولندی .

٣١٣ سنه‌سی ربیع الاخرینك سکزنجی وایلولك اون سکزنجی جمعه ایرتسی کونی طرخان پاشا ایله برابر مابینه چاغرلدم . ساعت اون بره طوغری بز سرایه کیدرکن ضبطیه ناظری ناظم پاشاده اورادن چیقیوردی . او کیجه طرخان پاشا ایله حضوره چیقدق ساعت بشه طوغری خانه‌مه کلدم . بر مدت صکره باش کتابتدن بر تذکره آلندی . بازار ویا بازار ایرتسی کونی بشیوز ارمنی مسلحاً باب عالی‌یه کله‌جکلرینه وسلاحله دفع اولنورلرسه مسلحاً مقاومت ایده‌جکلرینه دائر ضبطیه نظارتندن مابین همایونه بر ژورنال کلدی . کچنلرده برلینده نهلیستلر ایچون نصل معاملهٔ شدیده یاپلدیغی معلومدر . یوللو فقره‌لردن صکره سفرای اجنبیه‌یه مراجعت اولنمسی تصور بیوریلیور دینمشیدی . مطالعه‌مك فرداسی بازار کونی تحریر وعرض اولنمسی لزومی‌ده بیان اولنمشدی . متعاقباً ضبطیه نظارتندن‌ده بر تذکره آلندی . فقط ضبطیه‌نك اشعارنده بوماده اسم واحوالی مجهول بر ارمنی طرفندن محکمهٔ استیناف رئیسنه ویریلن برکاغده بنا اولنمشیدی . برده بر قاچ کون اول دخی بویله بر اخبار واقع اولمشدی‌دیه خبرك ضعفنی اشراب ایدر بر جمله وار ایدی . شو احوال وافاداته باقه‌رق خبر مذکورك صدقنده شبهه ایتدم مخبرك حالنی استعلام ومحل تردد کوریلان موادی استکناه ایچون ضبطیه ناظرینه جواب یازدم . ناظرك تذکره‌سنده ارمنیلر بازار کونی کلیسایه دخولدن منع اولنور ایسه‌لر یورطی کونی موتالرینی زیارتدن منع ایدلدکلرینی ممسك ایدرك کورولتی چیقاره‌جقلری امثالندن مستدلدر . بناءً علیه منعلری قابل دکلدر . لکن جمعیتله کله‌جکلری صحیح چیقارسه بینلرینه بر تفرقه دوشورمك ایچون سواری قوللری ترتیب اولنمشدر دیه بر فقره دها واردی . یازدیغم جوابده احتیاطاً نظارتك تدبیر متخذینی تصویب ایلدم . بر طرفدن ده او اثناده داخلیه ناظری اولان صدر اعظم رفعت پاشانی کیجه خانه‌مه دعوت و آنکله‌ده ایشی مذاکره ایتدکدن صکره ارمنیلر کلیساده طوپلانوبده شاید ایلری کلمك ایسترلرسه براقلماملری ایچون ضبطیه نظارتنه تحریراً تعلیمات کوندردم . بطریقه تبلیغات مؤثره اجرا اولنمسی ایچون هم عدلیه نظارتنه تذکره تسطیر هم‌ده مذاهب مدیرینی ایرکندن نزدمه جلب ایلدم . بازار کونی هیچ بر شی ظهور ایتمدی . آقشام

اوزری ضبطیه نظارتندن كلان جواب ینه خبر واقعك صحتنی تأمین ایتمیوردی .
بازار ایرتسی كونی باب عالی یه كیتمك اوزره یولده بولندیغم اثناده ابتدا فندقلی اوكلرنده دها صكره كوپریده ضبطیه نك ایكی ژورنالنی آلدمكه ارمنیلر هیئت مجتمعهٔ مسلحه ایله باب عالی یه طوغری كلمكده اولدقلرینی مخبر ایدی . برنجی خبر اوزرینه راكب اولدیغم ارابه یی فوق العاده تسریع ایله ساعت بش بچغه طوغری باب عالی یه واصل اولدم . درحال رفعت پاشا ایله مخابرات تحریریه ایچون مستشار توفیق پاشایی وآمدی ومكتوبی افندیلری چاغردم ینه یولده ایكن یانمده یاورله كوندردیكم خبر اوزرینه ضبطیه ناظری باب عالی یه كلدی . ناظر مشار الیه ژاندارمه نك كفایتسزلكندن وعسكر سوقی ایچون ژاندارمه قومندانی نزد سرعسكری یه كوندرمش ایسه ده عسكر ویرلمدیكندن بحث ایتدی اول باول بری ارمنی بطریقی ایله مجلس روحانی وجسمانی اعضاسنه ودیكری اشخاص مجتمعه یه خطاباً اعلاننامه لر نشر اولندی كه برنجیسنده بطریق مجلس روحانی وجسمانی اعضاسندن برر ذات ایله باب عالی یه كلسون استدعالری نه ایسه بیان اولنسون اشخاص مجتمعه یه خطاباً یازیلان اعلانده دخی سزی قانون نامنه طاغلمغه دعوت ایدیورم طاغیلمیه جق اولورسه كز درحال تدابیر قانونیه یه ابتدار اولنه جقدر دینمشدی . باب عالیده كی یاورلردن نشأت افندی اشخاص مسلحه قارشیسنده اعلاننامه یی اوقومقده اظهار عجز ایتمش دیكر یاوركه خالد بكدر بو مأموریتی قبول وكمال سرعت واقتدارله ایفای وظیفه ایلشدی . لكن باب عالیده سریاوردن ماعدا كیمسه قالمدیغندن تلغرافله طرف سرعسكریدن ایكی اوچ یاور ایستنلدی ایسه ده دائرهٔ حربیه ده یاور بولنمدیغی بیانیله اعتذار جوابی كلدی ضبطیه ناظری دفعاتله باب عالی یه كله رك جمعیت ارمنیه ایران سفارتنك اوكلرنده وارباب قیامك بر قسمی باب عالی یه تقرب ایتمكده ودیكر اقسامی سائر زقاقلرده بولنیورلر ژاندارمه لرله اشخاص مسلحه اره سنده غوغا دوام ایدیور . قوهٔ حاضرهٔ ضبطیه اصلا كافی دكلدر قوهٔ نظامیه نك معاونتنه احتیاج قطعی واردر دیدی . بناءً علیه طرف سرعسكریدن بر مقدار عسكر ایستنلدیسه ده بو طلب دخی قبول اولنمدی .

باب عالیده آلتمش یا یتمش قدر قره غول نفراتی وارمش لكن مهمات یوق ایمش ارمنیلر هجوم ایدرلرسه نه یاپیله جقدر دیه ده قره غول ضابطی سؤال ایتدیكندن او تقدیرده مهاجمینه سونكو ایله مقاومت اولنور جوابی ویرلدی . غالبا بو

تعلیمات اشاعه‌ده اولندیغندن انك وبری برینی متعاقب نشر اولنان اعلانلرك وشدید الحکم اوامرك تأثیرات سریعه‌سی کورلدی . فقط اورته‌لغی قوهٔ عسکریه‌دن خالی کورن جهلهٔ اهالی یکدیکره تسلطه قالقشدقلری ومتسلطین آره‌سنده بعض افراد عسکریه وطلبهٔ علوم بولندیغی یولنده خبرلر دوران ایتمکه باشلادیغندن در آن حال تأدیب مجرم حکومتك وظیفه‌سیدر هیچ برصنفك دیکر صنفه هیچ بر شخصك دیکر شخصه تسلطه حقی یوقدر . تسلط وقوعبولورسه فاعللری قانوناً مجازات کوره‌جکدر دیه اعلاناته ابتدار اولندیغی کبی مقام مشیختده طرف سرعسکری‌یه ، بحریه نظارتنه ، شهر امانتنه وضبطیه نظارتنه طلبه‌یی ، عسکری افراد اهالی‌یی تسلطاتدن منع ایتملری وجوبی وعدم مبالات حالنده مسئولیت شدیده‌لرینك مقرریتی تحریراً بیلدیرلدی . بر ایکی ساعت صوکره بوامرلر تحریراً تأکید قلندی .

مذاهب نظارتنده بولنان رضا پاشا وخارجیه ناظری طرخان پاشا دخی دعوت اولنه‌رق اقشامه قدر دفع حادثه اسبابی ومابینك مخابرات متوالیه‌سی جوابلریله اشتغال اولندی‌که کرك تدابیر کرك مخابراتك تفصیلاتی آتیده کوریلور . غائله وجمعیت دفع اولندی . بطریقخانه کلیساسنده کیجه ساعت ایکی‌یه طوغری قرق اللی کشیدن ماعدا آدم قالمدیغی تحقق ایتدی . انلرده غربادن وبی مسکن اولدقلرندن ایرتسی کون کلیسادن اخراج اولنه‌جقلری تعهد اولنمشدی .

کوندوز ضبطیه ناظری بعده ایکی یاور ارسالیله بطریق قپویه ایستنلمش ایدیسه‌ده عودتلرنده کندیسنی تأثرندن خسته وقان قوصمقده بولدقلرینی وایرتسی صالی کونی باب عالی‌یه کله‌جکی جوابی آلندیغی سویلمشلردر اوصره‌ده مابینه چاغرلدیغمزدن سرایه کیتدك فرداسی صالی کونی بن مابینده ایکن بطریق باب‌عالی‌یه آدم کوندرمش اوراده اولوب اولمدیغنی سؤال وقپوده ایسه‌م کلمك ایستدیکنی بیان ایتدیرمش . بونی داخلیه ناظری رفعت پاشا مابینه کلدکده سویلمشدی هرنه ایسه مشارالیهم ایله صالی کونی وکیجه‌سی مابینده قالدم . فرداسی چهارشنبه کونی مجلس وکلاده بولنلمق وایکی ساعته قدر عودت اولنمق اوزره بعدالظهر باب عالی‌یه کیتمکه مأمور اولنمشدم . مادامکه میدانده شو ایش واردر همان کیدیلوب کلنمسی‌ده مطلوب ایمش بو کون باب عالی‌یه کیدلمسه اولمازمی ؟ بر کره بوراسنی‌ده عرض واستیذان ایدیکز دیه واسطهٔ تبلیغ اولان عارف بکه سویلدم اوده عرض کیفیت

ایچون حضوره كیده‌رك عودتنده بو كون مجلس كونیدر تأخیری مناسب دكلدر فقط مجلسده چوق قالمامیلی نهایت ایكی ساعته قدر كیدوب كلملیدر دیه تأكید واراده اولندیغنی تبلیغ ایلدی ، كه بونك سببی آتیده‌كی تفصیلدن آكلاشیلیر . طوبخانه مشیری ارمنی ایشنی مذاكره ایچون سرایه جلب بیورلمش وبو اراده‌نك تبلیغی صره‌سنده وكلا اوطه‌سنده بولنمش اولدیغندن انكله واخطارم اوزرینه دها اول دعوت اولنان عدلیه ، داخلیه ، خارجیه ناظرلری ایله برابر باب عالی‌یه كیدیلوب مجلسه كیرلدی. بن ظن ایدیوردم‌كه حضار مجلس وقعه‌دن طولانی بعض شیلر سویلرلر یاخود صورارلر . حال بوكه هیچ بر ذات حادثه ایچون شق شقه ایتمدی . بشقه‌ایش مذاكره‌سنه‌وقت قالمقسزین ابتدا طوبخانه مشیری ذكی پاشا بعده‌سرعسكر رضا وبحریه ناظری حسنی پاشالر دوائر عسكریه‌ده فوق العاده ضرورت بولندیغنی ومتصور اولان كمرك استقراضی معامله‌ٔ تحویلیه‌سنك همان عقدی لزومنی متحد اللسان اوله‌رق بیان ایتدیلر . بن‌ده یوزی یتمش سكز غروش فیئاتله بو معامله‌نك پایه‌سی قبول اولنورشی دكلدر دیدم . طرخان پاشاده دیدی‌كه « شمدی پارس سفیری ضیا پاشادن بر تلغراف كلدی پارس بانكرلرندن بر قاچ معتبر ذات سفارته كیتمشلر كندیلری بو استقراض ایچون نافع شرائط تكلیف ایدیورلرمش تلغرافك ترجمه‌سی دردستدر . »

جواباً ترجمه ایله نظارتك تذكره‌سی كلنجه‌یه قدر وقت اوزار سرایه‌ده سرعتله عودت ایده‌جكز تلغراف عیناً كتیردلسه واوقونسه دیدم . تلغراف كتیرلدی مألندن بو صرافلرك صدارته خطاباً یازدقلری لایحه‌یی ایلك ترنله كوندره‌جكلری مستفاد اولمغله ورودینه انتظار ایتمك منفعت خزینه اقتضاسندندر دیدم . بعضلر سكوت ایلدیلرسه اكثریت بو جهتده حاصل اولدیغندن وعودت ایچون تعیین بیوریلان ساعت ایسه‌ده تقرر ایتدیكندن مجلس طاغلدی . بن‌ده سرایه عودت ایتدم انفصالمدن بر قاچ كون صكره ینه بو استقراضك معامله‌ٔ تحویلیه‌سی مبحثی خلفم كامل پاشانك ریاستیله مابینده منعقد اولان مجلس وكلایه قونمش ایسه‌ده بانق عثمانینك (موراتوریوم) دینلن معهود تعطیل تأدیات نظامی دخی او صره‌ده آرایه كیردیكندن وبانقك تأدیاتی تعطیلده‌كی فائده‌سی دیكر معامله‌ٔ تحویلیه‌یه توسطده‌كی فائده‌سنه غالب كلدیكندن استقراض معامله‌سی وجود بوله‌مامش ایمش .

صالی كیجه‌سی آلمانیا پرنسلرندن برینه‌ ویریلن ضیافت سنیه‌ده حاضر

اولدقدن صكره ارمنی حادثه‌سنه عائد مخابرات ومذاكرات ایچون نصف الليله قدر سرایده بولندم بعده انفصالم وقوع بولدی .

اسباب انفصالم اولاً ارمنی مسئله‌سنك ابتداسندنبری فكرم ذات شاهانه‌نك فكرينه موافق اولمامسی، ثانياً معهود تحويلاتك دون فيئاتله معامله تبديليه‌سنه طرفمدن موافقت كوسترلمامسی، ثالثاً اصلاحات مقرره حقنده‌كی مضبطه‌يی تصديق ايدن اراده‌نك اعاده‌سنه دائر صدور ايدن امر عالی‌يی انفاذده عرض معذرت ايدلمسی ماده‌لريدر لكن بر آی صكره طرف شاهانه‌دن ايكی دفعه وقوع بولان بيانات وارادانه نظراً او صالی كيجه‌سی قرنادن عارف بك الندہ بر كاغد اولديغی حالده حضوره كيره‌رك كويا بر مدت بايغين طورمش آندن حاصل اولان تلاش وينه عارف بكك متلاشيانه افاداتی عزلمی انتاج ايتش ايمش . عارف بكك النده‌كی كاغده كلنجه بو ذات ضبطيه ناظرندن مابينه كلان بر تلغرافی سؤال مطالعه ايچون اراده ايله انجمنه كتيرمشدی كه تلغرافك بر نسخه‌سی‌ده ضبطيه نظارتندن صدارته كلمشدی. صدارته كلان نسخه‌يه انجمن قراريله بر جواب يازلمش ومنظور عالی اولمق اوزره اوجوابك صورتی عارف بكه توديع قلنمشدی . موضوع بحث اولان ورقه ايشته او صورتدر. جوابك مندرجاتنه كلنجه ضبطيه ناظری صالی كيجه‌سی بك اوغلی كليساسنده بر مقدار ارمنی مجتمع اولديغی وسرايه هجوملری ملحوظ بولنديغی يازديغندن سرايه هجوم كيمسه‌نك حدی دكلدر . آسايش مملكت ايچون ضابطه‌جه تقيدات ايفاسندن كيرو طورلمامليدر ديه امر ويرلمشدی . ناظر مشار اليهه جواباً كوندريلن تلغرافك صورتی عارف بكه ابراز اولنديغی صره‌ده بويله اخبارات مجرد عرض خدمت مقصديله لاعن اصل وقوعه كليور ومنع غائله ايچون نصب نفس اعتنا ايتمشزدر . انديشه لازم كلز ديه ايضاحات وتوثيقات ويرمشدم . عارف بكدن صكره قرنادن بكر بك ضبطيه نظارتنه ذاتاً يازيلوب كوندرلمش اولان جوابك صورتی النده اولديغی حالده انجمنه كلدی متن جوابده اولان « سرای همايونه هجوم كيمسه‌نك حدی دكلدر » عباره‌سنه اشارت ايليه‌رك بو عباره‌نك چيقارلمسی اراده بيورلدی ديدی. عدليه ناظری رضا پاشاده ضبطيه ناظری كندی تلغرافندن « ارمنيلر سرايه هجوم ايده‌جكلردر » فقره‌سنی چيقاريرسه بزده تلغرافمزدن او عباره‌يی چيقاريرز جوابنی ويردی . بن ايسه مرسل اليهنه واصل اولمش اولان اوجوابده لزوم طبيعی وصحيح اوزرينه درج ايدلمش بر عباره‌نك اخيراً طی والغاسی نه

ایچون ایستەنیلیور کشف ایدەمیوب متحیر ایدم ضبطیه ناظرینك مقام احتمالده ملاحظەسی ایسە بك اوغلی متصرفنك اشعارینه مبتنی ایدی . متصرفلك نظارتە اولان تذکرەسنی بر کرە کورەلم دیدم . او کیجه بوتذکرەیی ذات شاهانه کتیرتمش وفائق بك وساطتیله انجمنه کوندرمش ایدی . لدی المطالعه هجوم حقنده حرف واحد کوریلەمدی‌که صدق ملاحظەم ثابت اولمشدر. یوقاریده اسباب انفصال صره‌سنده بر ارادەنك اعادەسندن بحث اولنمشدی‌که محتاج ایضاحدر . لیلهٔ مذکورەده اصلاحاته دائر مقدما صدور ایتمش اولان اراده اوراقی طلب بیورلدی . بوطلبدەکی مقصد ارادەتاریخلری کورلمکه بنا ایدلمش ایدی . جواباً تواریخ مطلوبه نزد عالیدەکی اصللرندن وکتابت دائرەسندەکی قیدلرندن معلوم اولور دیمشدم . تکرار طلب واقع اولدی . تکرار طلبی استماع ایلیان طرخان پاشا خارجیه نظارتنه بیورلدی ایله تبلیغ قلنان صور مصدقه نزدمەدر دیدکدن صکره بونلری عارف بکه ابراز وتاریخلرینه اشارت ایلدی . لکن مبلغ اراده حضوره کیدوب کلەرك ینه اوراقی ایستدی خزینهٔ اوراقده محفوظ ارادەلرك اعادەسی اصول دولته مغایر اولەجغنی بیانه مجبور اولدم . بوافادەیی ایسه ذات شاهانه کندیلرینەعدم امنیت معناسیله تفسیر ایتدیکندن مخاطب بو عاجز اولمق اوزره مادام اعتمادی یوق ارادەلرمی بالذات کتیرسون باقەیم باقدقدن صکره ینه آلسون کوتورسون دیه اراده صادر اولدیغنی عارف بك تبلیغ ایلدی . ذات وصفت پادشاهی محل امنیت اولدیغی محل اشتباه دکل ایکن اویله برذهاب عالی وقوعنه بالطبع تأسف ایتدم . خزینهٔ اوراقی آچدیروب ایستەنیلان اراده اوراقنی کتیرمك ایچون آمدی بکی نصف‌اللیله طوغری باب عالی‌یه کوندردم اوکلمزدن تبدل ظهوره کلدی . آمدی محمد علی بك سرایه عودتنده کامل پاشانی مقام صدارتده بولمش اولدیغندن اوراقی انلره ویرمش ایمش (فی ۱۲ ربیع‌الآخر سنه ۳۱۳ وفی ۲۲ ایلول ۳۱۲ و ۱۸۹۵) سبب حادثه‌یه کلنجه عیبق ونوریان افندیلر بونی روسیەدن کلمش اون بش قدر ارمنی تحریك ایتدیلر بطریقك مدخلی یوقدر پولیس طرفندن روسیەلی ارمنیلر حقنده مسامحه کوسترلمشدر دیدیلر. بطریقك رأیی منضم اولمقسزین بویله برشی وجود بولەبیلورمی بولەمزمی بیلەمم فقط کندیسنك سوابق افکاری معروف اولدیغندن نصل اولمشده (برانتخاب عجیب ایله) بطریق اولمسی حکومتجه ترویج اولنمش آنی هیچ آکلیەمم شو ترویج وتصدیق مأموریت خصوصی محتاج تعمیقدر زیرا مبدأ سلسلهٔ مسئله

وحادثه بودر پولیسه کلنجه شرذمهٔ ناسده طلوع شمسدن اول کلیساده طوپلانمشلر مقصد اجتماع وحرکتلری دها اول خبر ویرلمك لازم کلیر ایکن ویرلمامك وسلطان محمود تربه‌سنه وبر طاقمنك باب عالی جوارینه کلملرینه میدان ویرلمك اثر غفلتدر قالدی‌که تبدل صدارتدن صکره ایکی آی قدر پایتختك زقاق وجاده‌لری عسکرله مالامال اولمشدی . شو سطوتك اصابتی ظاهر ایسه‌ده نه حادثه کونی نه‌ده ایرتسی صالی وچهارشنبه کونلری طلب ایتدیکم معاونت عسکریه هر نصلسه ایفا اولنمامشدی ضبطیه نظارتی دخی یوم واقعه‌ده موجود ژاندارمه‌نك عدم کفایتندن بحثله عساکر نظامیه‌نك لزوم معاونتنی مصراً بیان وتکرار ایتمش اولدیغی حالده مراجعتلرمز دائرهٔ عسکریه‌جه تلقی بالقبول قلنمامشدی . اوبله ایکن بطریقه وبطریقخانه‌یه متوالیاً کوندریلن شدید الحکم امرلر ومجتمعینه قارشی کرك نصیحت کرك تهدید قولی طریقیله صرف اولنان تدبیرلرله جمعیت طاغیلدی . بلا تفریق جنس ومذهب بر خیلی اشخاص مسلحه ومتسلطه طوتیلوب حبس ایتدیرلدی بونلری کورنلر صوکره‌ده بر قاچ بیك ارمنینك عائله‌لریله کلیسالرده مجتمع اولوبده اوضاع معلومه‌ده بولندقلرینه، نهایت وساطت اجنبیه ایله مجمعلرندن چیقدقلرینه وجریان ایدن قیل وقالره دقت ایدنلر سوابق ولواحق تدابیر اره‌سنده بر فرق بولدقلری ایچون تدابیر سابقه‌یه بر اهمیت اسناد وبو تدابیر مأموریتم زماننه تصادف ایتدیکی ایچونده بکا بر ممدوحیت تخصیص ایتمشلردی . برده تحدیثاً للنعمه بیان ایده‌یم‌که بوعاجز ممدوحیتك اسباب طبیعیه‌سنی ذاتاً حائز ایدی . زیرا التزام استقامت ، رد سعایت ومنافع محضهٔ دولته خدمت‌که هر مأمور ایچون وظائف طبیعیه‌دندر ایچمزدن بو وجائبی ایفا ایدنلر زمانمزده پك چوق بولنمدیغندن وظیفه شناسانه حرکت ایلیانلر عند اهالی واجانبده برموقع مستثناده کوریلوب ممدوح اولملری طبیعیدر . اسباب ممدوحیتك توالیسی ایسه شهرتی موجب اولیور شهرت حسنه‌که بر آدمك وطننه ایفا ایتدیکی خدمت حسنه ایچون عامه طرفندن توجیه اولنمش بر رتبهٔ مکافاتدر بو مکافاة اخره مجازاة یاخود مضرات دکلدر اما «الشهرة افة» قولی پك زبانزدمز اولمسی‌ده اثبات ایدرکه شهرت بزده عین مصیبتدر. نتیجه‌سی مصیبت اولان مقدمه‌یه مقترن اولدیغم ایچون مضطرب ایدم . بومقدمه‌که حسن حالدر واندن انفکاك شعار استقامتدن منفکیته توقف ایدرکه فی‌زماننا اولمسه بیله فی نفس الامر اصل آفت اودر بونی هیچ یاپمدم ویاپه‌مم اوجهتله ممدوحیت

وشهرته مکسب اولان مأموریت ینه معزولیته تحول ایتدیکی ایچون ممنون اولمشدم خدمات وازعاجاتك اعداد وفیره‌سی مأموریتمك ایام قصیره‌سیله معکوساً متناسب اولدیغی ایچون ده عزلمی دوام مأموریتمه راجح عد ایدیوردم . حالبوکه بن بوفکرلری تصور ایدرکن کاتب قضا بشقه برصورت تصویر وتحریر ایلیورمش آنی تفصیلدن اول حادثه‌یی خبر آلیر آلماز اتخاذ ایتدیکم تدبیر ابتدائی‌یی واجرا اولنان مخابراتك اقسام مهمه‌سنی بیان ایده‌یم . فندقلی اوکنده ضبطیه‌نك برنجی ژورنالنی آلدیغم کبی رفاقتمده‌کی یاوره شوتعلیماتی ویردم : سریعاً ضبطیه نظارتنه‌کیت ضبطیه ناظرینی کورکندیسنه دی‌که ارمنیلرك باب عالی‌یه هجوملرینی منع ایتمك قان دوکلمکسزین جمعیتلرینی طاغتمق ایچون لازم اولان تدبیرلره دوام اولنسون کندیسی‌ده باب عالی‌یه کلسون بن‌ده کلیورم . قپویه وصولم عقبنده صدارت مکتوبجیسنی موجود بولدیغمدن چاغردم . داخلیه ناظری ومستشار پاشالر آمدی بك موجود دکلدیلر ورود ایتدکلری کبی طوغریجه صدارت اوطه‌سنه کلملرینك کندیلرینه افاده‌سنی یاوره تنبیه ایله برابر ماینه آتیده‌کی تلغرافنامه‌یی کوندردم : ضبطیه نظارتنك شمدی آلنان تذکره‌سی اوزرینه ارمنیلرك اجتماعنی منع ایچون لازم کلان تدابیر اتخاذ اولندی تفصیلی بشقه‌جه عرض اولنه‌جقدر . فی ۱۸ ایلول سنه ۳۱۱. آره‌دن چوق وقت کچمکسزین مستشار پاشا ایله آمدجی افندی برآز صکره‌ده داخلیه ناظری پاشا عقبنده ضبطیه ناظری ناظم پاشا کلدیلر . باب عالی‌یه ورودم حیننده عدلیه ومذاهب ناظری پاشانك کلمسی ایچون دخی خبرکوندرلمشدی دیکر خبری کوتورن یاور کندیسنه نظارته کیدرکن تصادف ایتمش ومشار الیه‌ده نزد صدارته کلمش ایدی . ضبطیه ناظری « باب عالی‌یه محافظه‌یه مأمور سواری ژاندارمه برقاچ کشیدن عبارت اولدیغی کبی جمعیت محللرینه سوق اولنان قوت دخی اشخاص مجتمعه‌نك مقدارینه نسبتله هیچ منزله‌سنده‌در وعساکر نظامیه سوقیچون طرف سرعسکری‌یه مراجعت ایتدم ایسه‌ده هنوز جواب آلمه‌مدم » دیدی . واقعا بن ده باب عالی‌یه کلیر ایکن برچوق ارباب قیامه قارشی یوللرده غایت جزئی پولیس نفراتندن وباب عالینك ایکی قپوسی اوکنده طوران بش آلتی سواری ضبطیه‌دن بشقه برقوت کورمامشدم اول بابده مکتوبجی افندی‌یه دیکته ایله تحریر ایتدیریلان آتی الذکر اعلاننامه‌یی ضبطیه ناظرینه ویردم . او اثناده برقسم جزئیسی ایران سفارتخانه‌سی اوکنه قدر کلمش اولان

واقسام عظیمه‌سی سلطان محمود تربه‌سی اوکنده . سلطان احمد وقادرغه میدا-نلرنده وبطریقخانه اطرافنده بولندقلری خبر ویریلن جمعیتلره کیدوب اعلاننامه‌یی اوقومغه وبعده بطریقخانه‌یه کیده‌رك تبلیغ ایلکه ناظر مشار الیهی مأمور ایتدم .

صورت اعلان

ارمنی بطریقی افندی معتبران واهالی

شمدی جمعیتکزی طاغتمکزی امر ایدرم افاده‌کز هرنه ایسه بطریق افندی مجلس روحانی وجسمانی اعضاسندن برکشی آلوب درحال باب عالی‌یه کلوب تبلیغ ایتسون جمعیتك طاغلمسنی تکرار امر ایدرم .

بالاده محرر اعلاننامه‌یی فخامتلو دولتلو صدراعظم پاشا وعدلیه و مذاهب ناظری دولتلو پاشالر حضراتی ایله ویردیکمز قراره مبنی اعلان ایدیورم .

فی ١٨ ایلول سنه ٣١١ امضا : داخلیه ناظری
رفعت

ضبطیه ناظری باب عالیده ایکن وقوعاته دائر معلومات ویرمك ایچون کندیسنه ضبطیه ضابطلری کلکده، دفع حادثه ایچون قوهٔ نظامیه‌یه شدیداً احتیاج بیان اولنمقده ایدی . ناظر مشار الیه اعلاننامه‌یی آلوب کیدرکن دخی عسکر سوقی لزومنه نظر دقتی دعوت ایلدی . بناءً علیه طرف سرعسکری‌یه صورتی آتیده محرر تلغراف کوندرلدی :

«ارمنیلرك جمعیتی چوغالمقده اولدیغنی شمدی ضبطیه نظارتی اخطار ایتدی . احتیاطاً بر طابور عسکر حاضر بولندیریکز . »

فی ١٨ ایلول سنه ٣١١ امضا : سعید

بو صره‌ده مابین باش کتابتندن آلنان تلغرافده ارمنیلرك باب عالی‌یه هجوم ایدوب ایتمدکلری وحادثه‌نك درجاتی سؤال اولنمغله صورتی آتیده محرر تلغرافی یازدم .

« دمینکی تلغرافنامهٔ عاجزی‌یه ذیلدر . ارمنیلرك باب عالی‌یه کلدکلری صحیح دکلدر . کلیسا میداننده قادرغه لیماننده وقوع بولان جمعیتلرینی طاغتمق ایچون بطریقه، معتبرانه خطاباً یازیلان تبلیغنامه ضبطیه ناظرینه ویریلوب کوندرلدی .

بطريقله مجلس روحانی وجسمانی اعضاسندن بر كشينك باب عالی‌يه كلمری تبليغ اولندی . ناظر مشار اليهله دائرهٔ عسكريه‌يه تعليمات ويرلدی مجرد باب عالی‌نی محافظه ايچون جوارده بر طابور قدر عسكر بولنديرلمسی تلغرافله سرعسكر پاشايه بيلديرلدی . »

فی ١٨ ايلول سنه ٣١١ امضا : سعيد

ضبطيه ناظری بطريقخانه‌دن عودتنده بطريق كنديسنی كورمكده اعتذار ايتديكنی وبطريقخانه اعضاسندن بعضلريله ملاقات ايلديكنی، انلرده جمعيتك طاغيد- لمسنه چاليشه‌جغنی ، فقط اهالیٔ مجتمعه اوزرينه سلاح استعمال اولنمامسنی تكليف ايلدكارينی افاده ايتدكدن صكره ناظر مشاراليه عودتی اثناسنده جمعيتی كثرتلی كورديكندن محافظهٔ آسايش ايچون عسكر سوقی لزومنی تأكيد ايلدی (١٠ ربيع الاول سنه ٣١٣) انجمنده بالمذاكره صورتی آتيده محرر بياننامه بطريقخانه‌يه وتلغرافنامه طرف سرعسكری‌يه يازلدی .

صورت بياننامه

ارمنی بطريقلكنه و بطريقخانه مجلس روحانی وجسمانی اعضای موجوده‌سنه

جمعيتك طاغلمسنی حكومت سنيه نامنه تبليغ ايتمك ايچون ضبطيه ناظری حضرتلری بطريقخانه‌يه كوندرلمشدی . بطريق افندی ناظر مشاراليهی كورمكدن اعتذار ايتدی متعاقباً بومأموريته صدارت ياورلرندن بيكباشی خالد بك كوندرلمشدی ينه جمعيت طاغيدلمدی . يالكز بطريقخانه اعضاسندن بر ذاتك ويرديكی جوابله موی‌اليه عودت ايتدی جواب جمعيتك طاغيدلمسنه چاليشيله‌جغنی وفقط ضبطيه ناظری وساطتيله باب عاليدن واقع اولان استدعايه مساعده اولنمسنی متضمندر . ناظر مشار اليهه توديع اولنان افاده ايسه اهالیٔ مجتمعه اوزرينه سلاح استعمال اولنمامسی اولديغنی مشار اليه بيان ايتمشدر . حكومت سنيه‌نك قانوناً ممنوع اولان اجتماعاته مخالف حركت ايدن اشخاص حقنده بطريقخانه وساطتيله معاملهٔ ملايمانه‌يی اختيار ايدرك جمعيتی بشقه صورتله طاغتمامسی نيات شفقتكاريسنك دليلی وبو اجتما- عده افراد بی مدخل اولوب اجتماع مذكور مقصدلری نه حكومتك منفعتنه نه‌ده جماعتك منافع مشروعه وقانونيه‌سنه موافق اولميان وعددلری محدود اولانلرك اثر

تشویقلری اولدیغی بیلمسنه مبنیدر . بناءً علیه اشبو بیاننامه‌نك تبلیغی زماننده اعتباراً برساعته قدر جمعیتك طاغلمسنی قانون نامه تکلیفه بالاتحاد قرار ویرلمشدر.

فی ١٠ ربیع الاخر سنه ١٣١٣

خارجیه ناظری	داخلیه ناظری	عدلیه ومذاهب ناظری	صدر اعظم
طرخان	رفعت	رضا	سعید

اشبو قرار نامه‌یی کوندوز ساعت سکزی چاریك کچه‌رك مقام جلیل صدارت یاورلرندن خالد بکه اعطا وتبلیغنه مومی الیهی مأمور ایتدم .

فی ١٠ ربیع الاخر سنه ١٣١٢ داخلیه ناظری
رفعت

طرف سر عسکری‌یه تلغرافنامه

ارمنیلرك جمعیتی کثرتایجه اولدیغی ضبطیه ناظری کلوب سویلدیکندن مجرد احتیاط قبیلندن اولمق ارزره بر طابور عسکرك مناسب بر ضابطله باب عالی جوارنده بولندیرلمسی داخلیه ناظری حضرتلریله بالمذاکره اخطار اولنور .

فی ١٠ ربیع الاخر سنه ٣١٣

طرف سر عسکری‌یه تلغرافنامه

ارمنیلرك اجتماعندن طولایی مجرد باب عالی‌یه محافظه ایچون یاورله طلب وتلغرافله تأکید اولنان بر طابور عسکرك ارسالی وایکی بلوك سوارینك احتیاطاً دائرهٔ عسکریه‌ده بکلتدیریلوب بونلرك محل جمعیته سوق وعدم سوقلری حقنده اشعار آتی‌یه انتظار اولنمسی اخطار اولنور .

فی ١٠ ربیع الاخر سنه ٣١٣

طرف سر عسکری‌یه بو تلغراف دخی کیتدکدن صکره مشار الیهدن باب عالی‌یه بر تذکره کلدی‌که عساکر نظامیه سوقی حقنده صباحلین ضبطیه ناظرینك ژاندارمه قوماندانی کوندره‌رك وقوع بولان مراجعتدن بحث ایتدکدن صکره عسکر ویرلمسی موافق حال اولمادیغی والتزام مکانت اولنمسی لزومنی شفاهاً ناظر مشار الیهه اخبار ایلدیکی یازلمشدی . بو تذکره‌دن صکره باش کتابتدن کلن تلغرافنامه‌ده باب عالی جوارینه عساکر نظامیه جلبندن صرف نظر اولنمسی

وزقاقلرده دوریه قره غوللری گزدیرلمسیله اکتفا قلنمسی اراده بیورلدیغی محرر ایدی .

تذکرهٔ سر عسکری ایله باش کتابتك تلغرافنامه‌سی صورتی

ضبطیه ناظری پاشا حضرتلری طرفندن شمدی ژاندارمه قوماندانی نزد عاجزانه‌مه ارسال ایدیله‌رك ارمنیلر باب عالی پیشگاهنده طوپلانمش وسلاح دخی استعمال ایدرك باب ضبطیه‌دن ثروت افندی نامنده برینی اتلاف ایلمش واهالی‌یه صارقندیلق ایتمکده بولنمش اولدقلرندن وبریاندن دخی آقین آقین باب عالی‌یه گلمکده بولندقلرندن معاونت عسکریه اجراسنی طلب ایلمش اولمسی اوزرینه محافظهٔ اسایش پولیس وژاندارمه‌لره عائد اولدیغندن وارمنیلرك بو حرکتی مرتب بر شی اولوب مقصدلرینك وحرکتلرینك درجه‌سی آکلاشلنجه‌یه قدر کندیلرینه عسکر طرفندن بر معاملهٔ شدیده وقوعی سیاسةً بلکه داعیٔ مشکلات اولور ملاحظه‌سیله پولیس وژاندارمه ایله تسکین کیفیته چالیشلمسی وفقط برمعتاد پولیس وژاندارمه رفاقتنده عسکر قوللری دخی گزدیرلمسی ومکانت ومتانت ایدلمسی ومشکلات ودها بر مطالباتی وارسه ینه بیلدیرلمسی یولنده مذکور ژاندارمه قوماندانی واسطه‌سیله شفاهاً ناظر مشارالیهه جواب عاجزی ارسال قلنمش اولمغله محاط علم عالیٔ داور افخمیلری بیورلمق اوزره بیان کیفیته ابتدار قلندی اولبابده امر وفرمان

فی ۱۰ ربیع‌الاخر سنه ۱۳۱۳ و فی ۱۸ ایلول سنه ۱۳۱۱

سرعسکر
رضا

ذات سامیٔ صدارتپناهی‌یه

ایکنجی تلغرافنامهٔ صدارتپناهیلری منظور عالی بیورلدی ذاتاً باب عالیده بر بلوك عسکر بولنمقده اولمسی جهتله باب عالی باصیلمش کبی برطاقم قیل وقال وقوعنه محل ویرلمامك اوزره یکیدن باب عالی‌یه عسکر جلبی طرفنه گیدلیه‌رك پولیس وژاندارمه رفاقتنده مقتضی مقدارده عسکردن قوللر ترتیب اولنه‌رق ایجاب ایدن محللرده بولندیرلمسی ایله جمعیتلرینك طاغیدلمسی وقان دوکلمکسزین اسایشك محافظه‌سی وسلاح بدست اوله‌رق حکومته قارشی اطاعتسزلك کوسترنلرك توقیفی وپیدرپی

معلومات اعطاسی اراده وفرمان بیورلمش وطرف والای سرعسکری‌یه‌ده اجرای تبلیغات اولنمشدر اولبابده

۸ ایلول سنه ۳۱۱ سرکاتب حضرت شهریاری
تحسین

طرف سامیٔ صدارتپناهی‌یه

ارمنیلرك جمعیتی کثرتلیجه اولدیغی ضبطیه ناظری پاشا حضرتلری طرفندن بیان اولندیغندن بحثله مجرد بر احتیاط اولمق اوزره بر طابور قدر عسکرك باب عالی جوارنده بولندیرلمسی طرف والای سر عسکری‌یه بیلدیرلدیکنه دائر شرفوارد اولان تلغرافنامهٔ سامیٔ صدارتپناهیلری منظور عالی اولدی . باب عالیده ذاتاً بر چوق عساکر موجود بولندیغندن واخیراً آلنان خبرلردن باب عالی جوارنده جمعیت بولنمدیغی آکلاشلمقده اولدیغندن بر طاقم قیل وقال وقوعنه محل قالمامق ایچون باب عالی جوارینه طابور جلبنه حاجت اولمیوب حکومت وظیفه‌سنی ایفا ایله لازم کلان محلاره علی الاصول قوللر ترتیب اولنه‌رق ارباب خباثتك باب عالی‌یه کلمرینه میدان ویرلمکسزین وقان دوکلمکسزین جمعیتلرینك حسن صورتله طاغدلمسی ومشوق وباعث اولانلرك اصولنه توفیقاً دردست وتوقیف ایدیله‌رك تحت استنطاقه آلنوب حقیقت حالك تبین ایتدیرلمسی وایشك براوروپا مسئله‌سی شکلنی آلمسنه میدان براغلمامسی واتخاذ اولنان تدابیرك اشبو تلغرافنامهٔ چاکری‌یه جواباً باتذکره وبالمسارعه عرض وازبار قلنمسی شرفصدور بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ جناب خلافتپناهی ایجاب عالیسندن بولنمش وباب والای سرعسکری‌یه دخی ایفای تبلیغات ایدلمش اولمغله اولبابده .

فی ۱۸ ایلول سنه ۳۱۱ سرکاتب حضرت شهریاری
تحسین

بو صره‌لرده بر طرفدن دفع حادثه ایچون تدابیر ، دیکر طرفدن دخی آتی البیان مخابرات ایله اشتغال اولندی .

مابین همایون باش کتابت جلیله‌سنه

دمینکی ایکی قطعه تلغراف عاجزی‌یه ذیلدر . عدلیه ، داخلیه ناظری پاشالر

حضراتیله برلكده‌یز ارمنیلرك اجتماعندن طولايی لازم كلان تدابيرله مشغولز. انشاءالله حسن صورتله دفع غائله اولنور.

فی ١٠ ربيع الآخر سنه ٣١٣

دیکر تلغراف

اوچ قطعه تلغرافنامهٔ عاجزی‌یه ذیلدر. سلطان احمد میداننده، باب عالی جوارنده براز جمعيت كورلمش ايسه‌ده طاغدلمشدر. بطريقخانه ايله قادرغه جوارنده كثرتليجه جمعيت بولندقندن آنلرك دخی طاغلمسنی حكومت نامنه بيان ايتمك افاده‌لری هرنه ايسه ارمنی بطريقی مجلس روحانی وجسمانی اعضاسندن برر كشی آله‌رق باب عالی‌يه كلوب بيلديرمك، تبليغنامه‌يی جمله‌يه قرائت واعلان ايتك اوزره اولجه ضبطيه ناظری متعاقباً صدارت ياورلرندن بری كوندرلدی عدليه داخليه ناظرلری ايله برلكده حفظ آسايش ايچون لازم كلان تدابيره دقتله مشغولز مساعیٔ واقعه حسن صورتله تسويهٔ مصالحت جهتنه مصروفدر. بطريق كلدكدن صكره ايجاب حال اجرا اولنور پيدرپی ينه معلومات ويريله‌جكدر.

فی ربيع الآخر سنه ٣١٣

باب عالی جوارينه عسكر جلبندن صرف نظر اولنمسنی تأكيدا بر و مجتمع اولان اشخاصك اعدادينی سؤاله ووقعه‌نك بدايتندن شمدی‌يه قدر جريان ايدن احواله دائر بامضبطه عرض تفصيلات اولنمسی ايچون ساعت اون راده‌لرينه طوغری ديكر بر اراده دها كلدی كه ايكنجيسندن مقدم بطريقخانه‌يه كوندريلن ويوقاريده صورتی يازيلان بياننامه اوزرينه بر ساعته قدر جمعيتك طاغله‌جغنه دائر خبر كلمشدی. بناءً عليه ارادهٔ اولی اوزرينه انجمندن بر مضبطه تقديم اولندی كه صورتی بروجه آتی درج قلنمشدر.

صورت مضبطه

شمدی مابين همايون ملوكانه‌لری باش كتابت جليله‌سندن آلنان تذكرهٔ خصوصيه‌ده باب عاليده بر بلوك عسكر موجود بولنديغی واخيراً آلنان خبرلردن باب عالی جوارنده جمعيت بولنمديغی آكلاشلديغی بيانيله باب عالی جوارينه طابور جلبنه حاجت اولميوب لازم كلان محلاره علی الاصول قوللر ترتيب اولنه‌رق ارباب

خیانتك باب عالی‌یه کلملرینه میدان ویرلمکسزین وقان دوکلمکسزین جمعیتلرینك حسن صورتله طاغیدلمسی ومشوق وباعث اولانلرك اصولنه توفیقاً دردست وتوقیف ایدیله‌رك حقیقت حالك تبین ایتدیرلمسی وایشك بر آوروپا مسئله‌سی آلمسنه میدان براقلمامسی واتخاذ اولنان تدابیرك باتذکره و بالمسارعه عرض وازبار قلنمسی ارادهٔ سنیهٔ حضرت خلافتپناهی ایجاب عالیسندن بولندیغی و باب والای سرعسکری‌یه ایفای تبلیغات ایدلدیکی بیان اولنمشدر . اولجه تلغرافله دخی عرض اولندیغی اوزره باب عالی وسلطان احمد طرفلرنده وقادرغه‌ده جمعیتلر اولدیغی حالده باب عالی وسلطان احمد طرفنده‌کی اجتماعلر اولجه طاغلمش ایدی . مجرد بر احتیاط اولمق اوزره باب عالی جوارنده بر طابور عسکر بولندیرلمسنك عدلیه وداخلیه وضبطیه ناظری پاشالر حضراتیله برلکده مقام تنسیبده عرض اولنمسی مطالعات آتیه‌یه مبنی ایدی :

شویله‌که اولا باب عالی جوارنده‌کی جمعیت طاغلمسه ایدی بعض مشکلات ویا تعرضات وقوعه کلمسی ملحوظ ایدی . ثانیاً باب عالیده بولندیغی بیان بیوریلان بلوکك موجودی ضابطندن سؤال اولندقده اولا سکسان بش ومؤخراً التمش بش نفر اولدیغی بیان ایتمشدی که تعرض محتملی دفعه کافی دکل ایدی . ثالثاً ضبطیه ناظری حضرتلری الده بولنان ژاندارمه قولی کافی اولمدیغندن باب عالی جوارنده بولندیردیغی ژاندارمه و پولیس نفراتی کافی اولمدیغی حالده بونلرك‌ده شهر ایچنده دیکر محللری محافظه وخصوصیله قادرغه و بطریقخانه جوارنده‌کی جمعیتك ایلرو کلمسنی منع ایچون نظارته ویرلمسی لزومنی بیان ایتمشدی . رابعاً ایشك قان دوکلمکسزین بتورلمسنه چالیشلمقده ایسه‌ده شاید بر نمایش عسکری لازم کلورسه بر طابور قدر بر قوتك حاضر بولنمسی اقتضای مصلحتدن عد اولنمشدی . مع‌مافیه اولکی تلغرافلرك برنده تفصیلی بیان اولندیغی اوزره اول باول ضبطیه ناظری پاشا حضرتلری بطریقخانه‌یه ارسال اولندقده بطریق خسته‌لغندن بحث ایله اعتذار ایدرك جمعیتك طاغیدلمسنی تعهد ایتمدیکندن ومشار الیهك عودتیله کوندریلان صدارت یاورلرندن خالد بکه دخی اولصورتله بیان معذرت اولنمش وجمعیتك طاغیدلمسی ایچون ناظر مشار الیه وساطتیله وقوع بولان استدعایه مساعده اولنمسی جوابی ویرلمش وبو استدعا ایسه اجتماع ایدنلره طوقونلمامسی مرکزنده بولنمش اولدیغندن تکرار بالمذاکره جمعیتك طاغیدلمسنی حکومت نامنه تکلیف ایچون امضا اولنان

بياننامه‌يی حاملاً ياور مومی اليه كوندرلدی وشمدی عودت ايدرك بر ساعته قدر بقيهٔ جمعيتك طاغيـديله‌جغی خبرينی كتيردی . مشـوق و باعث اولانلرك اصولنه توفيقاً استيصال وتوقيفلری ايله تحت اسـتنطاقه الثملری حقنده‌كی ارادهٔ سـنيه‌نك انفاذينه دخی جمعيت باقيه‌نك طاغيدلمسندن صكره تشبث اولنمسی طبيعيدر .

فی ربیع‌الاخر سنه ٣١٣

ضبطيه ناظری خارجيه‌ناظری داخليه ناظری عدليه ومذاهب ناظری صدر اعظم

مع مافيه باب‌عالی ارمنيلرك تعرضاتی تهلكه‌سندن قورتيله‌مامش اولديغندن قره‌قول ضـابطنه موجود اولان نوبتجی ديوانخانه‌ده بولنديريله‌رق تعرض وقوعبولورسـه اشخاص مهاجمه‌يه كری چكلملری تكليف اولنمسی، اصـغا ايتمزلرسه قوهٔ مسلحه ايله دفعلری امری ويرلدكده ضـابط مومی‌اليه عموم نفرات اللی التمش قدر اولديغی وتفنكلری وارسـه‌ده فشنكلری بولنمـديغی بيان و باب عالی يه ارمنيلر طرفندن هجوم تقديرنده خط حركتنی سؤال ايتمسـيله لدی‌الحاجه سونكی ايله مقابله لازم كله‌جكی بيلديرلدی . بو صرده‌ده ايدی كه افراد بريه وبحريه‌دن ، طلبهٔ علومدن ، اصنافدن بعضلرينك ارمنيلر حقنده تسلطاتی روایاتی دوران ايتمكه باشـلامش وشهر امانتندن‌ده طلبه واصنافك تسلطلری باتذكره تأييد ايدلمش اولديغندن بوكبی احوال غير مرضـيه‌يی منع ايتملری ، شايد عدم مبالات وقوعه كله‌جك اولور ايسه شديداً مسئول اوله‌جقلری حقنده مقام مشيخته، طرف سرعسكری‌يه ، بحريه ، ضبطيه نظا-رتلرينه‌وشهر امانتنه همان تذكره‌لر يازيله‌رق وسائط سريعه‌ايله كوندرلدی . برسطوت عسكريه صورتنده بيله قوهٔ نظاميه استعمالنه جواز كوسترلمامسـيله برابر زقاقلرده كزديرلمسی اراده بيوريلان دوريه قره قوللرينـك هرنصلسـه او كون دائرهٔ عسـكريه‌دن مواقع لازمه‌يه چيقارلمامالری، صنوف مختلفه‌نك خبر ويريلن تسلطاتی وارمنيـلرك بتون بتون طاغلمامالری ، محافظهٔ آسايش وظيفه‌سـنی خيلی تصعيب ايتمشيدی. باب عاليده ايسه وسائط مصلحه و نصحيه ايله دفع حادثه‌يه چاليشه‌بيلمكدن بشقه بر قدرت قالمامشـدی . دوائر لازمه رؤساسـنه ذكری سـبق ايدن امرلر ويرلديكی كبی بطريقه كيدوب وصـايا اجرا ايتك ايچون مجلس روحانی رئيسی غابريل افندی ايله ارمنی معتبرانندن نوريان افندی قاضی كويندن ايستەتمش ايديلر ومخابرات ايچون دائرهٔ صدارتده ياور بولنديغندن بونك ايچونده صورتی آتيده محرر تلغرافله طرف سرعسكری‌يه مراجعت ايدلمشيدی .

صورت تلغرافنامه

دائرهٔ صدارتده یالکز اوچ یاور اولوب آنلرکده ایکیسی مأموریته کیتمش اولدیغندن ارمنیلرك اجتماعندن طولایی لازم اولان اوامری ایفا ایتمك اوزره ایکی اوچ یاور کوندرلمسی اخطار اولنور .

فی ١٠ ربیع‌الاخر سنه ٣١٣

سر عسکردن کلان جوابده باب سر عسکریده دخی یاور بولنمدیغی بیان اولندیغندن آتیده کوستریله‌جکی وجهله مابینه مراجعته مجبوریت حاصل اولمشدر . آنفاً بیان اولنان اراده‌که احتیاطاً باب عالی جوارینه بر طابور عسکر ایسته‌نلسندن منبعث اولمشدی . آکا جواباً انجمندن باش کتابته ساعت اونی اون دقیقه کچه‌رك صورتی آتیده محرر تلغراف چکلدی .

مابین همایون باش کتابت جلیله‌سنه

احتیاطاً باب عالی جوارینه بر طابور عسکر ایسته‌نلسی بعض تعرض محتملی دفع مطالعه‌سنه مبنی ایدی . مع‌مافیه اولجه‌ده بیان اولندیغی اوزره سلطان احمد وقادرغه وباب عالی جوارنده‌کی اجتماعلرك طاغیدلمسنه مبنی شمدی بطریقخانه جوارنده‌کی جمعیتك کلیاً طاغیدلمسیله مشغولز . مسئله‌نك اوروپا مسئله‌سی شکلنی آلمسنه محل براغلمامسنه اعتنا اولنمقده‌در . آسایش بردوام اولدیغی سفارتلره‌ده یازلمشدر . تفصیلی بامضبطه عرض اولنمق اوزه‌در .

داخلیه ناظری خارجیه ناظری عدلیه ناظری صدر اعظم

ذیل

اجتماع ایدنلرك عددی وبدایت وقعه‌دن شمدی‌یه دکین جریان ایدن احوالك تفصیلاتی مرجع طبیعیسی اولان ضبطیه نظارتندن ویریله‌جك راپور ایله بیان اولنه‌جقدر . شمدی بطریقخانه‌یه کوندریلان بیاننامه اوزرینه بر ساعته قدر جمعیتك طاغیدیله‌جغنه دائر خبر کلمشدر . تدابیر لازمه‌نك حسن جریانه وقت بولنمق ایچون بر آز مساعده بیورلمسی نیاز اولنور .

فی ١٨ ایلول سنه ٣١١

سالف الذکر معروضاتدن صکره ینه مابین ایله برطاقم مخابرات وقوعبولمشدر که باب عالیدن تقدیم اولنان تلغرافلرك صورتلری شونلردر :

صدارتدن باش کتابته

دیکر آلتی قطعه تلغرافنامهٔ عاجزی‌یه ذیلدر . دائرهٔ صدارتده اوچ یاور اولدیغی ، آنلرده ضبطیه نظارتیله اولنان مخابره‌ده مستخدم اولدقلری جهتله بطریقخانه جوارنده‌کی وقوعاتی خبر ویرمك اوزره ایکی یا اوچ یاور اعزامی طرف والای سرعسکری‌یه یازلمش ایسه‌ده دائرهٔ عسکریه‌ده یاور بولنمدیغی بیانیله کوندرلمامشدر. سرعسکر مشارالیه بو بابده ارادهٔ سنیهٔ جناب ملوکانه صدوری منوط امر وفرمان همایوندر.

فی ۸ ایلول سنه ۳۱۱

دیکر

برنجی تلغرافه ذیلدر . سلطان احمد جوارنده طلبه وحمال واصنافدن بش بیکی متجاوز اهالینك طوپلاندیغی، ارمنیلره صوپالرله هجوم ایتدکلری غیر صحیح اولدیغی شمدی حاضر بولنان ضبطیه ناظری بیان ایتمشدر . موجود اولان بعض اهالیٔ اسلامیه‌نك مساعی ثمره‌سیله طاغلمغه باشلادقلری ، بونلرده متفرق ومقدارلری اهمیتلی بولنمدیغی ناظر مشار الیه طرفندن بیلدیرلدی . مع مافیه ارمنیلرکده تجاوزدن محافظه‌لری ایچون اوامر مقتضیه ویرلمشدر .

فی ۱۹ ایلول سنه ۳۱

دیکر

سکزنجی تلغرافه ذیلدر . بطریقخانه‌ده قالانلردن اللی آلتمشی یاریم ساعته قدر طاغله‌جقلرینی، باقی قرق قدری براز سوز دیکلمدکلرندن بوکیجه اوراده قالمق ایستدکلرینی ساعت اون بردن صکره عودت ایدن یاور تبلیغ ایتدیکندن انلرك دخی طاغلمسنی تکلیف وتبلیغ ایتمك اوزره ضبطیه ناظری دمیندن بطریقخانه‌یه کوندرلمشدر . هنوز عودت ایتمدیکندن وطول مدت باب عالیده قالمق دخی مناسب کورلمدیکندن بقیهٔ مذاکراته نزدده دوام اولنمسی استیذان اولنور .

فی ۱۸ ایلول سنه ۳۱۱

دیکر

سکز قطعه تلغرافه ذیلدر . جمعیتك طاغلمقده اولدیغی ضبطیه نظارتندن دخی با تذکره اشعار قلنمغله هرکسك یرلی یرینه کیتمش اولدیغنك عرض ارادهٔ سنیهٔ حضرت خلافتپناهی اقتضاسندن اولدیغی مبین تلغراف والالری آلندی . دمینکی تلغرافده عرض اولندیغی اوزره کلیسا حوالیسنده قالمش اولان ومقدارلری قلیل اولدیغی بیان اولنان اشخاصك دخی طاغلمسی ایچون ضبطیه ناظری کوندرلمش ایدی . هنوز ورود ایتمدی . فقط باب عالیده کیجه‌لین قالمق بر طاقم تفسیراته سبب اوله‌جغندن ضبطیه نظارتی طرفندن شاید برکونا اخبار وقوع بولدیغی حالده ایجاباتی مذاکره اولنمق اوزره باب عالیدن عودت فرمان بیوریلورسه مابین همایون ملوکانه‌ده یاخود خانهٔ صدارتده بولنلمسی یاخود خانهٔ بندکانه‌مزه عودت اولنمسی حقنده استیذانه ابتدار اولنور .

فی ۱۸ ایلول سنه ۳۱۱

دیکر

بطریقخانه کلیساسنده سکسان طقسان کشی قدر موجود اولدیغی تحقیق قلنوب بونلرك شمدی طاغلملری کندیلرینه تبلیغ ایتدیریله‌رك طاغیله‌جقلری جوابی آلنمش وهیچ بر طرفده جمعیت قالمامش وبطریق کویا سبب اجتماعی طشره‌لرده وقوعبولان بعض مظالمدن طولایی ارمنیلرك مأیوس اولدقلرینه بنا ایتمشدر . وبو صره‌ده اماسیه متصرفی بکر پاشادن بالخاصه شکایت ایلمشدر . کندیسنك باب عالی‌یه کلمسی تکلیف اولندقده کله‌جکنی بیان ایلشدر .

فی ربیع الاخر سنه ۳۱۳ ضبطیه ناظری
ناظم

دیکر طقوز قطعه تلغرافه ذیلدر . شمدی یعنی ساعت ایکی‌یه یکرمی قاله‌رق ضبطیه ناظری باب عالی‌یه عودت ایتدی . افاداتی بالایه نقل اولندی . (۱۰ ربیع الاخر سنه ۳۱۳) طقوزنجی تلغراف اوزرینه باش کتابتدن آلنان تلغرافده عدلیه داخلیه خارجیه ناظرلریله مابینه عزیمتم ارادهٔ سی تبلیغ اولندیغندن کیدلدی . مشار الیهم ایله بر لکده حضوره چیقلدی . حادثه حقنده شفاهاً دخی استیضاحات اجرا بیورلدی . ایضاحات ویرلدکدن صکره مابین دائره‌سنده مجلس

وكلایه مخصوص اوطه‌یه كیدیلوب حادثه‌نك تكرر منعی تدابیرینه دائر مذاكراته ابتدار ومضبطه‌سنك او كیجه تقدیم اولنمسی اراده بیورلدی . بو اراده‌یه امتثالاً رفقا ایله واقع اولان مذاكرات بیتدكدن صكره مضبطه‌یی بن تقریر ایدییوردم . عدلیه ناظری رضا پاشا یازییوردی . نصفنه قریب اولدقده قرنادن عارف بك كلوب خانه‌مزه عودت اولنمسنی ونم ایركندن سرایه كیتمه‌می با اراده تبلیغ ایلدی .

نصف اللیله طوغری آمدجی محمد علی بكی استصحاباً خانه‌مه عودت ایلدم ایسه ده ضبطیه نظارتنك مخابراتی توالی ایلدیكندن صباحه قدر جوابلریله مشغول اولدم. نظارتك اشعاراتی استانبولده، غلطه وطوپخانه‌ده ، ترسانه طرفلرنده ، قاضی كوینده ارمنیلر فرقه فرقه كزه‌رك اهالیٔ اسلامیه‌یه انلرده ارمنیلره تسلط وینه ارمنیلر بعض قره‌قوللخانه‌لره تعرض ایتمكده اولدقلرینی بیلدیریوردی . قوهٔ ضابطه‌نك اسایشی محافظه ایتمسی وایكی صنف خلقك یكدیكرینه تجاوزلرینك منعی ووقعه‌نك عدم توسعی اسبابنك استحصالی حقنده متوالیاً اعطای تعلیمات ایلدم .

ضبطیه ناظری صباحه قریب بر زمانده كوندردیكی تلغرافده دخی كوندوزین مقتول اولان ارمنیلركه عددینی اللی قدر كوسترمشدی دفنلرینی استیذان ایتمش ایسه‌ده تحقیق هویتلری وقبل الدفن بطریقخانه‌یه مراجعتله معاملات روحانیه اجراسی ایچون ایرتسی كونی ویریله‌جك قراره تعلیق اولنمسی لزومنی یازدم .

فرداسی صالی كونی ارادهٔ سابقه وجهله منفرداً مابینه كیتدم بر مدت صكره عارف بك كلوب انكلیز دونمه‌سی استانبول صولرینه كلمك ایچون قلعهٔ سلطانیه بوغازندن كچمك اوزره اولدیغی استخبار اولندیغندن اصلی اولوب اولمدیغی بااراده سؤال ایلدی جوابنده نه‌سفارتدن باب عالی‌یه بوكا دائر بر تبلیغ نه‌ده قلعهٔ سلطانیه متصرفلغندن براشعار واقع اولمامشدر ظن ایتمم‌كه بوخبر صحیح اولسون مع مافیه طوپخانه مشیری هیئت وكلایه مخصوص اوطه‌یه متصل اولان باش مابینجی‌اوطه‌سنده بولندیغی اوصره‌ده ایشیدیلان سسندن آكلادیغمدن عارف بكه ذكی پاشا بوراده‌در ایشته سنی ده كلیور اكر دونما بوغازی كچمكده ایسه البت اك اول انك خبری اولاق لازم كلیر . بوخصوصده وشاید ابعد احتمال اوله‌رق دونما كچمش ایسه استحكاماتدن نه وجهله مقابله اولنمقده اولدیغی حقنده اندن طلب معلومات ایدلسه دیدم . عارف بك بو جوابی عرض ایتمك اوزره كیتدی . بر ساعت قدر براراده كلدی . فقط اندن یعنی بر ساعت قدر زماندن صكره كله‌رك استانبوله

کوندرلمش اولان تفنکجیلر شو المده‌کی تلغرافی چکمشلر دائرهٔ عدلیه‌یه کیدن اصحاب مصالحدن ایکی ارمنی اسلاملر طرفندن اتلاف اولنمش وارمنیلرده ینه تجمعه باشلامشلر شوکتمآب افندمز اراده بیوریورلرکه کندیسی بوراده ایکن شمدی بو جمعیتی طاغتمایدر . جواباً بویله جمعیت وار ایسه طاغیدلمسی یا خواص وکلانك ماینه دعوتلریله مذاکره‌یه یاخود نم باب عالی‌یه عزیمتمله دونکی کون یاپلدیغی کبی ینه بر انجمن عقدیله اتخاذ تدابیره متوقفدر . ارمنیلر تکرار تجمع ایتمشلر ایسه طاغلملری تدابیرنی منفرداً نصل ونه و سائطه اجرا ایده‌بیلیرم . دیدیکمك اوزرینه حضوره کیدوب عودتنده ارادهٔ اولی‌نی یعنی منفرداً تدابیر لازمه‌یی اجرا ایتمکلکمی تکرار ایلدی . بنده افکار سابقه‌می تأکید ایلدم . بونك اوزرینه آلنان اراده‌یه مبنی خارجیه داخلیه مذاهب ناظرلری طرخان، رفعت، ورضا پاشالر وآمدی ومکتوبی افندیلر جلب ایله تکرار ایشه باشلانلدی برطرفدن دخی هر طرفده ارمنیلرك قیاملری واهل اسلامله بینلرنده مجادله ومقاتله خبرلری کلمکه باشلادی . اول باول آتیده‌کی اعلاننامه‌نك هر طرفده یعنی ممرناس اولان جاده ومحله‌لرده نشر اولنمسنی تکلیف ایلدم انجمنجه قبول ایله بر مضبطه یاپلدی . ارادهٔ سنیه صدور ایتدکدن صکره‌که بعد العصر ایدی . اعلاننامه‌نك نسخ وافره‌سی طبع ایتدیریله‌رك وسواری ضبطیه‌لر وساطتیله ایشلك یرلردن محللردن باشلانیله‌رق مملکتك هر طرفده توزیع ونشر ایتدیرلدی .

صورت اعلان

دونکی کون ارمنیلردن برطاقم اشخاصك وقوعبولان اجتماعلری نه صورتله طاغیدلدیغی بو کونکی غزته‌لرله اعلان اولنمشدی . بواجتماعاتده ژاندارمه وپولیسه مسلح اولدقلری حالده قارشو طورانلر بالطبع دردست اولنه‌رق توقیف قلنمش وبالمحاکمه حقلرنده ترتب ایده‌جك احکام قانونیه‌نك اجراسیله اعلانی امورطبیعیه‌دن بولنمشدر. تبعهٔ مسلمه وغیر مسلمهٔ حضرت پادشاهینك هرصنفی وهرفردی وظائف مشروعهٔ تابعیت دائره‌سنده حرکت ایتملری وهرکیم مخالف قانون حرکت ایده‌جك اولورایسه شدیداً مسئول اوله‌رق اومقوله‌لر حقلرنده ترتب ایده‌جك احکام‌قانونیه اجرا اولنه‌جغی تنبیه واعلان اولنور .

فی ۱۱ ربیع الاخر سنه ۳۱۳ صالی

ینه با مضبطه وبالاستیذان متعلق اولان ارادهٔ سنیه اوزرینه مقام مشیخته، طرف سرعسکری یه وبحریه وضبطیه نظارتلرینه برو تذکره یازلمشدی که کرك صنف عسکری وعلمیدن کرك افراد اهالیدن هرکیم دیکرینه تجاوز وتسلط ایلدیکی کوریلورسه درحال منع ایله برابر فاعللرینك حقلرنده معاملهٔ قانونیه اجرا اولنمق اوزره توقیفلری مقرردر بناءً علیه او نوع تسلطاتی ایقاع ایدنلر بو حرکتدن قطعیاً منع ایدیله جکلردر عدم مبالات مسئولیتی موجب اوله جقدر فقره لرینی حاوی ایدی .

سرعسکر رضا پاشایه یازیلان تذکره ده ژاندارمه وپولیس ضابطلری طرفلرندن مراجعت وقوع بولدقجه عساکر نظامیه طرفندن صورت کافیه ده وقانون دائره سنده معاونت وبو معامله نك حسن جریانه کندی طرفندن خاصةً ومتمادیاً نظارت اولنمسی فقره سی ده مندرج ایدی لکن طرف سرعسکریدن اوکون دخی معاونت عسکریه اجرا اولنمدی بوایسه تکثر تعرضاته سبب اولدیغندن حضور پادشاهی یه عرض شکایت ایدلمشدی . بالواسطه وقوع بولان تبلیغات سنیه دن سرعسکر تذکره ده مندرج «مراجعت» کلمه سنی دوریه قره غوللری دخی کزدیر-لامسی، ژاندارمه وپولیس ضابطلرندن قره غولخانه لره مراجعتله استعانه وقوع بولورسه او وقت معاونت اولنمسی معنالریله تفسیر ایتدیکی وعسکر چیقارمامسنه سبب بو اولدیغی آکلاشلمشدی که بو صورتله تفسیر نه مقصده موافق نه ده مصیب ایدی . بناءً علیه سوء تفسیره محل ویرلمامك ایچون سرعسکر مشار الیهه آتیده صورتی محرر تلغراف کوندرلدی .

طرف والای سرعسکری یه

بوکون انجمن خواص قراریله با ارادهٔ سنیه طرف دولتلرینه کوندریلان تلغرافنامهٔ ثناوریده ضبطیه نظارتنك سوق ایده جکی ژاندارمه وپولیس ضابطلری طرفلرندن مراجعت وقوعبولدقجه عساکر نظامیهٔ شاهانه طرفندن صورتکافیه ده وقانون دائره سنده معاونت اولنمسی حقنده مندرج اولان فقره خارجده بولنان دوریه قره غوللرینك قره غولخانه یه آنوب قره غولخانه لره مراجعت اولندقجه معاونت اولنه جغی معناسیله تفسیر بیورلدیغی عتبهٔ علیایه واقع اولان عرض عالیلرندن آکلاشلدی. مراجعت تعبیری علی الاطلاق یازلمش یعنی قره غوللره مراجعت قیدیله تقیید اولنمامش اولدیغی حالده بو تعبیردن کزدیرلمکده اولان قوللرك دخی

قره‌غولخانه‌لره آلنمه‌سی لازم کله‌جکی معناسی اصلا وقطعاً استخراج اولنماز. بالعکس ژاندارمه وپولیس ضابطلری کرك قره‌غوللره وکرك خارجده کزن دوریه قوللرینه هر نره‌ده وهرنه زمان مراجعت ایدرلرسه عساکر شاهانه وظیفه‌سنی قانوناً ایفا ایتمك لازم کلیر. یعنی مخالف‌قانون حرکت ایدنلره اطاعت تکلیف ایلر وایتمدیکی حالده بالمقابله حکم قانونی اجرا ایلر.

فی ١٩ ایلول سنه ٣١١

(رأیلرمزه موافقدر) خارجیه‌ناظری	داخلیه‌ناظری	عدلیه‌ناظری	صدراعظم
طرخان	رفعت	رضا	سعید

بو تلغراف هر درلو ایضاحاتی جامع ایکن او کونده عسکر ویرلمدی. بو حال. صالی کونی آقشامدن صباحه قدر صنفیندن یعنی اسلام وارمنیدن بر طاقم اشخاصك بری برلرینه تجاوزاتنه سبب اولدیغندن کیجه صباحه قدر مابینده ادامهٔ مذاکراتی مستلزم اولدی.

جملهٔ تدابیردن اوله‌رق آپیك ونوریان وقاپریل افندیلر لاجل النصیحه بطریقخانه‌یه کیتمك اوزره سرایه جلب اولندیلر. قاپریل افندی ارمنیلر ایچنده انارشیستلر واردر سؤ قصدلرندن خوف ایدرم دیه اعتذارده بولندیغندن دیکرلری کوندرلدیلر. بونلر ایرتسی چهارشنبه کونی ساعت درده طوغری عودت ایدرك اجتماعاته نهایت ویردیرلدیکی یولنده تأمینات اعطا ایتمشلرسه‌ده ینه شوراده بوراده تجمع وتسلط منقطع اولمدیغنه دائر خبرلر آلنیوردی.

قاپریل افندینك لیلاً بطریقخانه‌یه کتمدیکی ذات شاهانه‌جه معلوم اولنجه بو ماده سوء نیته حمل اولندیغی کبی آپیك افندی نوریان افندی ایله بطریقخانه‌یه کیدرکن برابرلرنده اولان سواری نفرلرندن برینی کویا رولورله تهدید ایتمش. اولدیغندن وقومیته‌لره اعانه ویردیکندن بحثله فوق العاده برمحکمه تشکیلیله بونلرك اوراده محاکمه‌لری حقلرنده برقاچ کره شفاهاً اراده‌کلمش ایسه‌ده الده دلائل وآثار قانونیه اولمدقچه اتهاملری مغایر عدالت اوله‌جغی کبی فوق العاده محکمه تشکیلی‌ده قانونه مخالف وسوء تأثیراتی جالبدر جوابلری ایله بو اراده‌لری انفاذده عرض معذرت ایتدم فقط انفصالمدن صکره آپیك افندی ضبطیه‌ده حبس ایله محاکمه‌سی اجرا اولنمش وعقیب حکمده مظهر عفو اولمشدر شوراسی غریبدرکه کیلارجی

عثمان بكمی عثمان اغامی اسكیدن برو آپیك افندی سرایده انك اوطه‌سنه دوام ایدرك او واسطه ایله مخاطبات والتفات شاهانه‌یه نائل اولورمش جزای محكومنك عفوندن ارتحالنه قدر كاتبی السابق كیلارجی‌یه مداومت وجال قدیمی محافظه ایتدیكی مسموعدر . صدده رجعت اولنجه اوكون ایكی ساعت قدر مجلس وكلاده بولنمق ایچون باب عالی‌یه كیتمكه مأمور اولدیغمدن نه كیدركن نه كلیركن ینه یوللرده عسكر كورمه‌مشدم .

مابینه عودتدن صكره لیلاً ایكی صنف اهالیدن برطاقم كیمسه‌لر بربرلرینه متسلط اولدقلری خبرلری ضبطیه نظارتندن، شهر امانتندن، مركز قوماندانلغندن تلغرافلر وژورناللرله توالی ایدیور تدبیر بولنمق ایچون بوكاغدلر انجمنه ارسال بیوریلیوردی. حالبوكه سرعسكر پاشا قوهٔ اجرائیه‌نك امور عسكریه‌یه عائد اقسامنده مسئول مستقل ایكن انجمنده بولندیرلمیوردی شهر امینی ومركز قوماندانی ایسه تلغرافلری خانه‌لرندن یازمقده وكندیلری اویله برزمانده موقع مأموریتلرندن غیبوبت ایتمكده ایدیلر . اصل محافظهٔ اسایش وظیفه‌لرندن اولنلر متباعد بولندقلری حالده انجمنده نه دوشونلسه مفید اوله‌میه‌جغی كبی ویریله‌جك قرارلرك وسائط اجرائیه‌سی مفقود اولدیغندن بو قرارلر قوه‌ده قالمق امر ضروری ایدی . اوجهتله سرعسكر پاشا انجمنده بولنه‌رق تدابیر عسكریه برلكده دوشونلمسی واكر انك برلكده ویا دائرهٔ عسكریه‌ده بولنمسی قابل اوله‌میور ایسه چونكه اسایشه عائد تدابیرك بر جهتی ضبطیه‌یه، بر قسمی شهر امانتنه، بر قسمی‌ده دائرهٔ عسكریه‌یه راجع اولوب بویله بر زمانده دوائر ثلثه‌دن هربری آیری آیری ایفای وظیفه ایتمسی هم قاریشیقلغی هم‌ده ضیاع زمانی موجب اوله‌جغندن امرای عسكریه‌دن تنسیب بیوریله‌جق بر ذات ضبطیه نظارتنده ضبطیه ناظری وشهر امینی ایله برلشه‌رك محافظهٔ آسایش ایچون لازم اولان وظائفك وبوبابده مركزدن ویریله‌جك اوامرك بالاتفاق وبلاافاتهٔ وقت موقع اجرایه قونلسی لزومی واسطه ایله عرض اولندی . سرعسكر پاشانك حضوری ودائرهٔ عسكریه‌یه امر اعطاسی صدور ارادهٔ سنیه‌یه مرهون اولدیغندن اشبو عرضی متعاقباً یالكز شهر امینی رضوان پاشایه همان خانه‌سندن استانبوله كیدرك ضبطیه نظارتنده ضبطیه ناظری ودوائر عسكریه‌دن مأمور اوله‌جق ذات ایله برلشمسی تلغرافله تبلیغ وكندیسنی خانه‌سندن آلوب شهر امانتنه كوتورمك اوزره‌ده بر یاور تعیین ایتدم .

سرعسکر پاشا سالف البیان عرض اوزرینه مابینه جلب اولنمش ابتدا حضوره چیقوب بعده انجمنه کلمش ایسه‌ده یرینه قعود ایدر ایتمز داخلیه ناظری‌که شمدی صدارتده بولنان رفعت پاشادر اکا توجیه خطاب ایدرك بندن شکایت اولنمش مقدمه‌سیله متبسمانه سؤالره ابتدار ایلدی . مخاطبی اولان ذات سزدن شکایتده بولنلمیور یالکز جاده‌لرده عسکر بولندیرلمامسی اهالینك یکدیکرینه تسلطنه سبب اولمغله اشتکا ایدیلیور مألنده جواب ویرنجه سرعسکر عسکر بولنمدیغی سوزینی تکذیب ایتدی رفعت پاشا دخی بکا اشارتله میدانده عسکر بولنمدیغی صدر اعظم‌ده کوردی دیه اولکی افاده‌سنی تأیید ایلدی . بونك اوزرینه سر عسکر پاشا رفعت پاشایه اولان خطابنی عتابه تحویل ایله صدده تعلقی اولمیان برطاقم سوزلر سویلشدر . تعدیل افکاری ومذاکراتك مجرای طبیعیسنه اماله‌سی یولنده طرفمدن وقوعبولان افاداته ایسه جواب ویرمکسزین متهوراً قیام‌ایله هدف مقصدی کیم ایدی بیله‌میورم «صوکره کوررسکز» وادیسنده اورته‌یه بر مقالهٔ انداریه آتدقدن صوکره چیقوب کیتمشدر .

سرعسکر رضا پاشانك شدتی بو دفعه‌یه مخصوص دکل ایدی . صدارته مأموریتمدن برآز صوکره تخصیصات عسکریه تماماً ویرلمیور دیه مالیه ناظری نظیف پاشایی مجلس وکلاده تکدیر ایتمشدی . اوده مدافعه ایلدیکندن طرفینك مقالاتی غایت شدید اصوات واشاراتله مجادلاته تحول ایلشدی بونك اوزرینه مالیه ناظرینه خطاباً دیدم‌که مجلسلرده مباحثات ومذاکراتك اداره‌سی معلومکزدرکه رئیسه عائددر ایکی طرف افاداتنه رئیسی توسیط ایتمه‌لر مناقشه ومجادله‌لره محل قالماز . بو اخطاره ایکی سببدن طولایی مجبور اولمشدم . بری وظیفهٔ مأموریت ، دیکری جواد پاشا صدارتده ایکن انکله عدلیه ناظری رضا پاشا بیننده تحدث ایدن منازعه مضاربه‌یه تقرب ایلدیکی معلوم اولمغله زمانمده دخی اوکبی شیلرك قبل الوقوع اوکنی آلمغه حس اولنان مجبوریت ایدی . حالبوکه سرعسکر پاشا شو افاده‌می ایشیدیر ایشتمز وجههٔ شدتی بکا توجیه ایدرك کویا فنا بر سوز سویلنمش کبی بو سوزکزی سزه رد ایدرم دیدی وبونکله تسکین حدت ایده‌مامش اولملی‌که بر قات دها ترفیع صوت واضافهٔ علائم شدت ایله «بو سوزکزی رد ایدرم» مقالهٔ عتابکارانه‌سنی تکرار ایلدی . بن ایسه آرتق مباحثه ویامقابله‌یی عبث کوردیکمدن

سكوته مقابله ايتمشدم . بو دفعه‌ده عين حالى التزام ايلدم [١] بو بادره‌دن بر آز زمان صكره ضبطيه ناظرندن بر تلغرافنامه آلندى‌كه برعينى دخى ماينه كلمش‌واندن نه نتيجه تولد ايتديكنك تفصيلى يوقاريده قيد اولنمشدى مذكور تلغرافنامه‌يه شو جواب يازلدى :

ضبطيه نظارتنه

شمدى آلنان تلغرافلرى بين الخواص مطالعه اولندى . بك اوغلى بالق بازارى كليساسنه كيمسه‌نك دخول ايده‌مامسى ايچون لازم كلان تدبيرى درحال اجرا استانبولك، اسكدارك وقاضى كوينك اسايشنى محافظه ايديكز. بدايت حادثه‌دن برى ويريلان اوامر مقتضاسندن اولديغى اوزره هر نه وقت ژاندارمه وپوليسك قوتى كفايت ايتمزسه عساكر شاهانه‌يه مراجعت ايدرسكز . سراى همايونه هجوم ايتمك كيمسه‌نك حدى دكلدر . بو صره‌ده هرهانكى مأمور وظيفه‌سنى درحال ايفا ايتمزسه قانوناً وشديداً مسؤلدر . اشبو تلغرافى شهر امينى پاشا حضرتلرينه وذات سرعسكرينك، امراى عسكريه‌دن اولمق اوزره كونديره‌جكى ذاته دخى ارائه وتدابير لازمه‌يى بالاتفاق وبلا تأخير ايفا ايليكز .

١٩ ايلول ٣١١

صدر اعظم

اشبو تلغرافنامه مندرجاتى رأيلرمزه دخى موافقدر .

خارجيه ناظرى	داخليه ناظرى	عدليه ناظرى
طرخان	رفعت	رضا

بالاده تفصيل اولنديغى وجهله بو تلغرافك ارسالندن وارديه اصلاحاته دائر باب عاليده محفوظ ارادهٔ سنيه اوراقنك اعاده وعدم اعاده‌سى بحثى‌ده كيردكدن صكره‌كه جمله‌سيچون بر ساعتدن زياده زمان كچمامشدى باش مابينجى حاجى على بك ناظر پاشالرله برابر بولنديغمز اوطه‌نك قپوسنى آچه‌رق اليله طيشارى‌يه چيقمه‌يه

[١] سكز سنه صكره التنجى دفعه‌ده‌كى صدارتمده (رمضان سنه ٣٢٠) سابقلردن پك زياده اوله‌رق سرعسكر مشار اليهدن ينه حضور مجلسده كوريلان معاتباتكه تحريراً ومكرراً استعفامى ايجاب ايلمش وتفصيلى خاطراتمك ايكنجى جلدنده درج اولنمشدر بوحكايه اواستعفا- لرده‌كى مجبوريته توطئه ايچوندر .

اشارت ایتدی . چیقدیغمده بنی کندی اوطه‌سنه کوتوروب قبل القعود مهر پادشاهی‌یی اخذ ایله حضوره کیتدی برقاچ دقیقه صکره بکجیلردن بری نزدیمه کله‌رك خانه‌مه عودته مأذونیت اراده‌سنی تبلیغ ایلدی .

(فی ١٣ ربیع الاخر سنه ٣١٣ وفی ١٩ ایلول ٣١١ ـ ١٨٩٥)

حکومت آدملرینك طالعلری ارادهٔ زمانیه‌یه تابعدر شؤون کونیه موقعلرینی بر دقیقه‌ده برحالدن دیکر حاله تحویل ایده‌بیلیر . طالعه وقدرت ظاهره‌یه اغتراردن حذر ومسائل مشکله‌ده سؤ عواقب اعتباریله دفع مسئولیت اسبابنه حصر نظر ایتملی ؛ وهر درلو مشقته تحمل ایلملیدرلر . ارمنی حادثه‌سی ظهور ایتمدن بر آز اوله قدر موقع رصین ایدی . حادثه‌نك ظهوری ونتایج متسلسله‌سی ایله بورصانت عکس حاله تحول ودائرهٔ عسکریه‌دن استعانات ثمره ویرمدیکندن حفظ اسایش تعسر ایلدی . دیکر طرفدن ایسه بین التبعه آثار شقاق ومجادلات ظاهر اولدیکه جمله‌سی خطرلی شیلر ایدی . بناءً علیه هم اعادهٔ امنیت همده دفع مسئولیت ایچون بونجه مشاق وتدابیری اختیار ایتدم اویله ایکن ارباب اغراض خریستیانلره اهل اسلامی ارمنیلر علیهنه تشجیع ایتدیکمی اهل اسلامه‌ده ارمنیلرك تنکیللرینه مانع اولدیغمی القا ایدرلرمش . بونی ایشتدیکمده تصنیعه حمل ایتمشدم . مؤخراً بعض سفرادن وانکلتره سفارتنده مسافر اولدیغم اثناده برلینه متهیءٔ عزیمت اولمسی جهتیله لاجل الوداع نزدمه کلان جنرال بارون فون درغولتس که استقامتی جمله‌جه معتمد علیهدر اندن ایشیتدیکم شی القاآت مشروحه‌نك صحتنه بنی اقناع ایتدی . تشکر اولنورکه اهل اسلام محافظهٔ دماء بشره دیناً مأمور اولدقلرندن بو مأموریتی ایفا ایلین دین قارداشلری کندیلرنجه مدخول دکل مقبول اولورلر . سیئهٔ جهالت یاخود سوق اسوء منفعت ایله شو تکلیف شرعی‌یی ادراك ایلیان فئهٔ محدوده‌نك دخل ومؤاخذه‌لری ایسه لغو محضدر . خریستیانلره کانجه حقوق بشره رعایتی آثاریله ثابت اولان بر آدم حقنده‌کی اسناداتك صحتنه علی الخصوص اعلان اولنان بیانات دخی موجود اولمسیله اعتماد ایتمامشلردی . « حق عالیدر اکا تفوق اولنماز » قاعده‌سی‌که بر دستور مطلقدر حکمنی امهال ایتسه دخی اهمال ایتمیور .

شوراسی شایان دقتدرکه یوقاریده تعداد اولنان اعلانات وتدابیر اختیار اولنمامش اولسه‌یدی ١٨٩٦ اغستوس وقعهٔ الیمه وجسیمه‌سی‌که ١٧ ربیع الاخر ٣١٤ و ١٤ اغستوس ٣١١ تاریخلی اوراق حوادثله (رفعت پاشانك زمان صدارتنده)

نشر اولنوب هم حکومتجه بوکا نه نظرله باقلدیغی تصور همده بنم زمانمده‌کی حادثه‌یه متعلق تدابیر واعلاناتله مقایسه اولنمق ایچون [١] رقمیله زیرده صورتی درج اولنان تبلیغ رسمیده حکایه ایدلمشدراو وقعه‌نك منتج اولدیغی قتالك مثالی زمان مأموریتمده وقوعه کله‌جکمش زیرا لهجهٔ حال بوکا دلالت ایدیور . زمان مأموریتمده واقع اولوب یوقاریده شرح ایدیلن اعلانات وتدابیر که او زمان وقعه‌نك قوتنی کسر وتحدیدا ئشدر بوکا موفق اولدیغمی واو موفقیت ثمره‌سی اولمق اوزره غرضکارانك مکایدندن مصون قالدیغمی تذکر ایتدکجه جناب حقه لایعد حمد ایدرم .

انکلتره سفارتنه مراجعت

بعدالعزل انکلتره سفارتنه مراجعتمك سبب مبرمنی بیاندن اول مقدماتنی ایراد ایتمك لازمکلیور . انفصالمدن بر کون صوکره مابین باش کتابتندن صورتی آتیده محرر تذکرهٔ خصوصیه‌یی آلدم :

مقام صدارتدن انفصال سامیٔ فخیمانه‌لرینه بناءً سفرانك طبیعی اولان زیارت وملاقاتی تمارض ایله قبول بیورلمامسی ارادهٔ سنیهٔ حضرت خلافتپناهی اقتضای عالیسندن بولنمغله اولبابده

١٣ ربیع الاول ٣١٣ و ٢١ ایلول ٣١١ پنجشنبه

---

[١] تبلیغ رسمی :

سایهٔ مکارموایهٔ حضرت پادشاهیده صنوف تبعهٔ ملوکانه من کل الوجوه نائل نعمت وعدالت اولدقلری جهتله هرکس هریرده ایشلریله مشغول بولنمقده ایکن ارمنی جماعتی میاننده بعض سبکمغزان جلب منفعت وحتی کندی هم جنسلرینه دخی ایصال مضرت مقصدیله بر مدتدن بری سرسریانه حرکاته جرأت ایلدکلرندن شوکبی حالار ارمنی جماعتنك اهل عرض طاقمی‌ده بیزار ایتمکله مفسدته تشبث ایدن اومثللو اشخاص ملعنت اختصاصك دوچار مجازات شدیده ایدلملری استدعاسنده بولنمشلردر اعتیاد فساد ایدن سرسریلر بالدفعات تنکیلاته اوغرامش اولدقلری حالده متنبه اولمیوب ایشته بوقبیلدن اوله‌رق دونکی چهارشنبه کونی غلطه‌ده بانق عثمانی دائره‌سنه ارمنی شریرلرندن بعض اشخاص ایش بهانه‌سیله برر ایکیشر کیره‌رك بغتةً عربده چیقارمش وحالبوکه دها اولجه حکومت جانبندن خبر آلنمسی اوزرینه عساکرشاهانه وپولیس وژاندارمه قوللری تهیهٔ قلنمش اولدیغندن همان محل وقعه‌یه شتاب اولندیغی ودیگر طرفلرده دوریه قره‌غوللری تشدید ایدلمش بولندیغی حسبیله بانقه‌یه کیرن فسده چیقارلمش وسائر محلده اویغونسزلغك توسعنه میدان ویرلمامش اولدیغنه مبنی اعادهٔ سکون اولنه‌رق ایقاع فساد ایدن سبکمغزان اخذ وگرفتله پنچهٔ قانونه تسلیم قلندیغندن کیفیتك اعلانه ابتدار اولندی . (ملاحظه) بوتبلیغ رسمینك سبك واداسی وافکار اسلامیه‌یه تأثیراتی تفصیلدن مستغنی در .

بو تذكره‌دن اون اوچ كون صوكره باش كتابتدن آتيده صـورتى مندرج تذكره آلنمشدر .

اصلاحات حقنده كى مقرراته داخل بولنان قوميسيونك موقت اوله‌جغى مقرر اولديغى حالده اولبابده سفرايه اولنان تبليغاتده بونك موقت اولديغنـدن بحث اولنوب اولنمديغنك شمدى عرض عتبهٔ عليا قلنمسى شرفصادر اولان ارادهٔ سنيهٔ جناب خلافتپناهى اقتضاى عاليسندن اولمغله اولبابده

٢٥ ربيع الاول ٣١٣ و ٣ تشرين اول ٣١١

امضا : سركاتب حضرت شهريارى
تحسين

بالاده صـورتى يازيلان تذكره‌نك ورودندن بر كيجه اول دخى خارجيه ناظرى سعيد پاشـادن بر تذكره آلمشدم كه « دول ثلثه سفراسـنه اعطا اولنان لايحه‌ده قوميسـيونك دائمى ياخود موقت اولمسى حقنده بر كونه قيد وصراحت كورلمامشـدر . بونك ايچون سفراى مشـار اليهم طرفلرندن وباب عالى جانبندن تكليف وتبليغده بولنلمـسى طبيعيدر . بو خصوصده‌كى معلوماتكزى اشعار ايديكز » مألنده ايدى . تذكره‌يى كتيرن اوشـاق سعيد پاشا طرفندن اولمق اوزره « پاشـا شمدى مابيندن كلدى ، قوناقده بو تذكره‌يى يازدى . جوابنى بكليور » سوزلرينى بزم آدمه سـويلمشدى . « شمدى يارى كيجه‌در . ايستدكلرى جواب يتشه‌مز ؛ يارين صباح كوندريرز » جوابى ويرلدى . فرداسى على الصباح پاشـانك برادرى باب عالى مترجم اولى معـاونى عزت بك كلوب تذكره‌نك جوابنى سـعيد پاشا طرفندن استعجال ايلدى . آكاده « پاشا ايله مخابره‌يه كيريشلمسى يا اراده صدورينه ياخود مقام صدارتدن اشعار وقوعنه متوقفدر . » دنيلدى . سعيد پاشايه برادرى وساطتيله بوخبرك ارسالندن ايكى اوچ ساعت صكره مابين باش كتابتدن سالف ـ الذكر تذكره كلمشدى . جواباً : « ولايات سته اصلاحاتنه دائر انكلتره فرانسـه وروسيه سفيرلرينك ١٨٩٥ مايس افرنجيسنك اون برى تاريخيله ويردكلرى مموـ راندوم ايله لايحه‌يه باب عالى طرفندن رومى مايسنك يكرمى اوچنده واقع حزيران افرنجينك دردى تاريخيله آيرى آيرى برر جواب مفصل شفاهى قلمه آلنمشدركه بونلرك اعطاسى جواد پاشانك زمان صدارتنه وسعيد پاشانك بوندن اولكى خارجيه نظارتنه مصادفدر . غالبا بو جوابلرده قوميسيون على الاطلاق ذكر اولنمشدى .

اصللری مابینده وصورت مصدقه‌لری باب عالیده بولندیغندن تفصیلی آنلره مراجعتله معلوم اولور . مأموریتمدن صکره بالاستیذان صادر اولان اراده اوزرینه سفرای مشار الیهمه حزیران افرنجینك اون یدیسی تاریخیله بر مذکرهٔ شفاهیه واغستوس افرنجینك اون اوچی تاریخلی بر لایحهٔ متقابله ویرلمشدرکه خاطرده قالدیغنه کوره بونلرده قومیسیوندن بحث اولنمامشدر . مع مافیه ۱۳ ربیع الاول سنه ۳۱۳ تاریخنده مجلس وکلادن قلمه آلنان مضبطه ایشك هر جهتی حقنده ایضاحات کافیه‌یی حاویدر . بو مضبطه‌نك وصدور ایدن اراده‌نك صورت مصدقه‌لری‌ده خارجیه نظارتنده محفوظدر . سالف البیان قومیسیون بحثی طرف دولتدن قبول اولنان مواد ستّه‌یه داخلدرکه ناظر لاحق سعید پاشا معزول ایکن اغستوس افرنجینك یکرمی سکزنجی چهارشنبه کونی با ارادهٔ سنیه سفارتلره کیدرك تبلیغ ایتمشدی . آکا دائر مطالعاتم وانکلتره سفیری طرفندن سعید پاشانك تبلیغاتی اخباراً باب عالی‌یه واقع اولان بیانات دخی ربیع الاول سنه۳۱۳ تاریخلی تذکره‌مده عرض وتفصیل اولنمشدی .

خارجیه نظارتندن آلدیغم تذکره‌ده قومیسیونك دائمی یاخود موقت اولمسی بحثنده قید وصراحت اولمدیغی جهتله طرفمدن معلومات طلب اولنمقده ایسه‌ده بوماده معلومات مسئله‌سی اولمیوب رأی مسئله‌سیدر ، جوابمزده قید وصراحت یوق ایسه آندن حالاً وآتیاً استفاده اولنمسی وصورت استفاده‌نك تعیینی مقتضای مصلحته ودولتك تقدیرینه تابعدر . » دیه باش کتابته تذکره یازدم . برده سعید پاشاکه اوان معزولیتنده سفارات ثلثه‌یه کیدرك مواد ستّه‌یه دائر با ارادهٔ سنیه تبلیغاتده بولنمشدر. بو تبلیغات انکلتره سفیری طرفندن عیناً باب عالی‌یه بیلدیرلمشدی سفیر مشار الیهك خارجیه مستشاری آرتین پاشا واسطه‌سیله ضبط اولنان فرانسزجه افاداتی صورتی دخی باش کتابته یازیلان تذکرهٔ جوابیه‌یه لف ایدلمشدی [۱] بوندن بر قاچ کون صکره ایسه (کامل پاشا زمان صدارتنده) سعید پاشا وخارجیه مکتوبجیسی منیر بك طرف شاهانه‌دن مأمور اوله‌رق آسیای صغراده واقع ولایات معلومه‌نك اصلاحاتنه دائر دول ثلثه سفراسیله بر چوق موادی حاوی بر پروتوقول امضا ایتمش اولدقلری مذکور پروتوقولك مؤخراً صاری کتابده کوزیلن صورتندن

[۱] سفیرك بیاناتنك ضبطی اوراق متممه قسمنده عیناً مندرجدر .

آكلاشلمشدر . برده والیلكلره تعیین اولنه‌جق ذواتك قبل التعیین سفرایه بیلدیرلمسی دخی حكومت سنیه تعهد ایتدیكی ینه صاری كتابده كورلمشدر .

معزولیتمدن بر قاچ كون صكره ایدی . شورای دولت اعضاسندن زهدی بك خانه‌مه كلدی دیدی كه :

— داخلیه ناظرندن كلیورم (رفعت پاشا) ، سزه سلام ایدیور (سلام تعبیرنی ایستمدیكم بر عبارهٔ توقیریه ایله سویلدی) دیوركه : انجمنده ایدم ، قرنادن بكر بك صدر اعظمه (كامل پاشا) كلدی دیدی‌كه : شوكتمآب افندمز بیوریورلركه سعید پاشا پك فنا حركت ایتدی . ضیافتده‌ده (ارمنی وقعه‌سنك اوچنجی كوننك كیجه‌سی آلمانیا پرنسلرندن برینه ویریلان ضیافتدر) نشانندن طغرایی چیقاردی . بونی داخلیه ناظری پاشاده كوردی . آنك اوزرینه دیدم كه « رفعت پاشا دیمش) بن اوزاقده ایدم دقت ایده‌مدم . زهدی بكه كامل پاشا نه دیمش ؟ سؤالنی ایراد ایتدم . « بر شی سویلمامش یالكز بكر بكی دیكله‌مش » جوابنی ویردی . شایان دقتدركه زهدی بكك سوزلرینی بن صحیح عد ایتمكدن زیاده بونلره اثر تصنیع یاخود اثر تحریف نظریله باقشیدم . حالبوكه انفصالمدن یكرمی سكز كون صكره (جمادی الاولی ۳۱۳ و ۱۷ تشرین اول ۳۱۱ صالی كیجه‌سی) قرنادن فائق بك نزدمه كله‌رك بر طاقم تبلیغاتده بولندی‌كه بونك صوك فقره‌سی صدر لاحقك (رفعت پاشا) داخلیه نظارتنده ایكن زهدی بك وساطتیله صورت محرمانه‌ده كوندردیكی خبره موافق چیقمشدر . فائق بكك تبلیغاتی شودر :

« افندمز بیوردیلركه بن كندیسنه شمدی‌یه قدر نزاكتله معامله ایتدم . كندیسنی صدارته كتیردم ، كندیسی ایسه ارمنیلری تأدیب ایتمدی . اصلاحات كورلتیلری چیقدی ، عجبا كندینه نه یاپدق‌كه انفصالندن بری‌ده سمتمزه اوغرامیور ؟ ولایتلرده قان كووده‌یی كوتوریور . كلوبده باش باشه ویره‌لم ، بو ایشلره باقه‌لم دیمك یوقمی ؟ بن كندیسنه نزاكتله معامله ایتدم . (تكراراً) . كندیسی ضیافتده نشانندن طغرامی چیقاردی ، یانمه اویله كلدی . ارمنی بطریقی‌ده آرمه‌یی كلیسا قپوسندن او كون چیقارمش . » جوابنده « واقعا كندیلرینك لطفلرینی كوردم ، بن ده لطفشناسانه حركت ایتدم . سرایه كلمك بحثنه كلنجه ، ایام رسمیه خارجنده كلمامك اسكی عادتمدر . ادب صحیح‌ده بونی ایجاب ایدر . نشان ایچون دیدیككز بی اصل بر اتهامدر . بونی قبول ایده‌مم » دیدكدن صكره فائق بكك یاننده

اناختارى حرمه كوندروب نشان محفظه‌سنى كتيرتدم . فائق بك نشانه باقدى ، بالطبع تغيرات بوله‌مدى . بعده ديدم كه « بر آدمك پادشاهندن آلديغى نشانى بوزوبده آنى حامل اوله‌رق بر جمعيته چيقمسنك على الخصوص پادشاهك ضيافتنه او نشانله كيتمسنك امكان واحتمالى اوله‌مز . بو بر مفسد جاهل سوزى ذات شاهانه‌يه اويله سويله‌مش . فائق بكدن يدى كون صكره (١٦ جمادى الاولى سنه ٣١٣ و٢٣ تشرين اول سنه ٣١١ بازار ايرتسى) احمد عزت بك خانه‌مه كلدى كه بر قاچ كون اول شامدن عودتنده بر دها كلمش اولديغندن بو ايكنجى كليشى ايدى . پنجره‌دن زقاغه باقدم . آرابه‌سنى قپونك او كنده طوريبور كوردم ديدم كه :

— آرابه‌كز قپوده بكله‌يور . خفيه مأمورلرى بزم اوك اوكنده آرابه كوردكلرى كبى اطرافنه اوشوشيورلر . سويله‌يلم آخوره چكسونلر .

« جواباً : — يوق بن شمدى كيده‌جكم . بوكون مرسلاً كليورم » ديدى مرسلاً تعبيرينى ايشيدنجه : — نصل رسالت ديدم ؟ جوابنده : يا اوچ كوندن برى ماينده‌يم ، افندمز سلام بيوريبورلر ، بر قاچ كونه قدر مقامكزه كليورسكز ديدى .

چونكه عزت بك شن بر ذات اولديغندن شفاهاً افاداتله ! كتفا ايتميوب فعلاً تعريفاته قالقشدى شويله كه : قولنى قالديروب اليله‌ده پنجره‌لرى شماله ناظر وقپوسى جنوبنده واقع اولان اوطه‌مك سمت جنوبنه اشارت ايتدى كويا كه باب عالى‌يه كيده‌جكمى بيان ايلدى زيرا سياق حال وتعريف بونى كوستريبوردى اوصره‌ده ايدى‌كه اوشاق قهوه كتيردى . عزت بك سوزينه سكته ويرمكى ايسته‌مديكى ايچون اولملى‌كه تركجه‌يى فرانسزجه‌يه تحويل ايدرك قريباً صدارته كله‌جكمى او لسانله وكمال بشاشتله تبشير ايلدى . اوشاق قهوه ويروب چيقدقدن صكره كنديسنه ديدم كه باب عالى‌يه كيتمه‌يى صكره‌يه براقه‌لم سز نصل مأمور اولديكز هله اونى سويليكز . ديدى كه : اوچ كون اول حاجى على بكدن عجالةً ماينه كاسين ديه خبر كلدى كيتدم افندمز سنى كوره‌جكلر ، هايدى باقالم ديدى بنى حضوره كوتوردى . عزت بك نتيجهٔ مأموريتنى بيانه كيريشميوب حالا مقدمات ايله مشغول اوليوردى . اوجهتله حضوره چيقديغى كبى نه حركتده بولنديغنى‌ده تعريف ايلدى . سياق افاده‌يه نظراً صالونك قپوسندن كيرر كيرمز قوشاراق اقدام همايونه يوز سورمش « افندم اصولى بيله‌ميورم قصورم اولورسه عفو شاهانه‌كزى نياز ايدرم

دیمش » ذات شاهانه‌ده صدای خفیفله « یوق یوق پك ای بیلیورسکز » دیمش ایمش میر مشار الیه بو تعریفات وتبییناتدن صکره دیدی که ایشته او کوندن بری افندمز نی. خدمتلرنده الیقویدیلر کیجه کوندوز مشغولم بردقیقه یانلرندن آیریله‌میورم. حتی بورایه کلیرکن « چوق قالمه » بیوردیلر . کله‌لم ایشه ؛ بیوریورلرکه : انفصالدن صکره. ماینه کلمك عادتدر کندیسی بوکا رعایت ایتمدی . عزت بك سوزینه دوام ایدرك : « کلیرسه‌کز التفات بیوره‌جقلر ، نیچون بویله یاپیورسکز ، بنی طانیمیور بیوریورلر » جمله‌لرینی علاوه ایتدی . بن‌ده او دقیقه‌دن اعتباراً عزت بکله قدیم اولان تکلیفسزلکی تغییر، کندیسنی قرین پادشاهی کبی توقیر ومکالمه‌مزده ویردیکم اجوبه‌یی دها زیاده جدی‌یه تحویل ایلدم . تبلیغاتنه جواباً دیدم‌که : انفصالم صره‌سنده کوریلان تحقیره نظراً بنم ایچون سرایه کلمك لازم کلمز اما کلیشم اوکا مبنی دکلدر. کرك عزل عقبنده کرك کندیلکمدن اوله‌رق ایام معزولیتده کلمامك اسکی عادتمدر؛ چونکه معزولیت عقبنده ماینه کیدلمك بر زماندنبری معتاد ایسه‌ده بو اعتیاد قاعدهٔ دولتك خلافیدر واقعاده منصوبیته تشکر اولنور، معزولیت نیچون شکرانی ایجاب ایتسون؟ ایام رسمیه خارج اولدیغی حالده بشقه وقتلر سرایی تعجیز ایتمك ایسه ینه دأب دولته منافیدر. اداب صحیحه‌ده بونی ایجاب ایتمزمی ؟ غریبدرکه عزت بکك مقدمهٔ کلامی صدارتمی مبشر اولدیغی حالده نتیجهٔ افاده‌سی اکا ناقض ومغایردوشدی. شویله که : بعدالانفصال ماینه کیدلمکده‌کی معذرتمه متعلق سوزلرم بیتر بیتمز میر مشارالیه کندیسندن یدی کون اول نزدمه کلان قرنادن فائق بکك نشان حقنده‌کی تبلیغات معهوده‌سنی تکرار ایلدی . بونك اوزرینه فائق بکك تبلیغی اثناسنده ایدیلان معامله‌یی واکا سویلنمش سوزلری تکرار ، لازم کلدی . ینه نشان جلب وارائه وافادات سابقه دائره‌سنده ایراد ملاحظه اولندی . عزت بك عودت ایلدی . عقیب عودتنده کندی کندیمه اقبال نوین عالمنه کیرمش اولان بو ذات بردها کلیرسه اداره‌سی مشکللشه‌جك دیدمسه‌ده لبیدك شو بیتی‌که بشارك قولنه کوره اشعار عربك اشعری واك معنیداری ایمش. آنی درخاطر ایده‌رك نفسمی تشجیع ایتدم .

« واکذب النفس اذاحدثتها ان صدق النفس یزری بالامل »

(٢) عزت بك بومکالمه‌دن اوچ کون صکره یعنی تشرین ثانینك آلتنجی کونی. ینه خانه‌مه کلدی . صدرلاحق (رفعت‌پاشا) آخر مأموریتله هیئت وکلایه داخل.

اولمق اوزره صدارته عودتکز تقرر ایتدی، مقدمه‌سندن صکره « مابین‌کاتبلرندن کاظم بك آلمانیا سفیری نامنه اوله‌رق حق شاهانه‌ده دولتلرك سوء افکاری، (خلع) مقرر اولدیغنی بیان‌ایتمش سفارتلرك جلب ایتمك ایستدکلری ایکنجی معیت‌واپورلری استانبوله کیره‌جك اولورسه اغتشاش واختلال ظهور ایده‌جکی‌ده ضبطیه نظارتندن قطعیاً خبر ویرلمشدر » دیدی . معلومات ومطالعه‌می سؤال ایلدی . جواباً « حکمداران بیننده قاعدهٔ تکافل معلوم وکرك آلمانیا ایمپراطورینك کرك سائر حکمدارانك حق‌شاهانه‌ده حسیات احترامیه‌لری مجزومدر. استاسیونرلرك ورودندن برشی متولد اولوب اولمیه‌جغی ایسه حکومتجه بیلنه‌جك شیدر » دیدم. عزت بکك برنجی کلیشنده صدارته عودت مقرر اولدیغی سویلمسی ایکنجی کلیشنده دخی استحصال معلومات ایچون صدارت وعدی‌ایله فتح کلام ایلمسی. نیات غیرحریصانه‌م موقع اشتباهده کورندیکنه دلالت اعتباریله شایان دقتدر . انفصالك قرق یدنجی کونی که فائق بکك کلیشندن یکرمی وعزت بکك برنجی کلیشندن اون درت وایکنجی کلیشندن بر کون صوکره‌در .

(غرهٔ جمادی الاخره‌سنه ٣١٢ و ٧ تشرین ثانی سنه ٣١١ صالی) سرایه کیدلدی وحضوره مثول اولندی ..... (٣) ایکنجی ملاقاتدن آلتی کون صکره یعنی تشرین ثانینك اون ایکنجی پازار کونی طلوع شمسدن بر ایکی ساعت مرورنده ایدی‌که عزت بك خانه‌مه کلدی . « افندمز بیوریورلرکه داخلاً خارجاً دشمنلر هجوم ایتدیلر مشکل موقعده بولنیورم بیته‌جکسه‌م باری کندی الندده بیته‌یم » دیدی . جوابنده دیدم‌که ذات شاهانه‌یه بلا موجب‌القا اولندیغنی آکلادیغم اسباب تأثره متأسف اولدم . مأموریت بحثنه کلنجه حقیقت حالی واراده‌لرینك تفصیلنی آکلادقدن صکره عرض ملاحظه ایلرم . عزت بك بونك سببی کاظم بکك کچنده بیان ایلدیکم سوزیدر دیدی . دها سائر مستعجل ایشلری بولندیغندن تعجیل عودته مجبور اولدیغی سویلیه‌رك عودت ایتدی . وحین مفارقتده « صدارتکز مقرردر . بر ایکی ساعته قدر دعوتجی کلوب سزی مابینه کتیره‌جکدر . » فقره‌سنی‌ده علاوه ایلدی . اوکون وفرداسی بازار ایرتسی بر خبر ظهور ایتمدی . (٤) آنك ایرتسی یعنی تشرین ثانینك اون دردنجی صالی کونی مابین یاورلرندن میر آلای فرید بك بر صورت مخصوصه‌ده بنی واقعا سرایه دعوت ایلدی شو وجهله که « ذات شاهانه چیت کوشکنی تشریف بیوردیلر ، ایاقده سزی بکلیورلر ارابه‌کزك حاضر

اولمسی اوزایه‌جقسه بن ارابه ایله کلدم آنکله کیده‌لم » دیدی . صورت افاده‌دن آغیر بر شی ظهور ایتدیکنه ذاهب اولدم اثوابمی تبدیل ایدنجه‌یه قدر آرابه‌مده حاضر اولمغله عزیمتی تعجیل ایتدم لکن چیت کوشکنه کیدلدکده یالکز احمد عزت بکی بولدم . مشار الیه « کچن کون بیان ایتدم که دولتلر سفارتلرك معیتلرینه برر استاسیونر دها کوندرمك ایستیورلر ، بونك ایچون نه دیرسکز » دیدی ینه صدارتکز مقرردر سوزینی تکرار ایلدی که بونکله وعد صدارت درت دفعه واقع اولدی بنده بعض ملاحظاتده بولندم بونی عرض ایتك ایچون میر مشار الیه حضوره کیتدی تقریباً یدی ساعت قدر یالکز اوله‌رق چیت کوشکنده قالدم . کوندوز ساعت اونه طوغری یمك کتیرلدی منفرداً طعام ایتدم . کیجه ساعت بربچق ایکی راده‌لرنده ایدی که عزت بك یانمه کلدی استاسیونرلر ایچون برشی سویلیه‌میه‌رك آتی الذکر تبلیغاتده بولندی : صدارته تعیینکز مصمم ایدی . خط همایون مسوده‌سنی بن قلمه آلمشدم . افندمزه اوقودم . دوشندیلر شمدیلك تبدلدن فارغ اولدیلر . بیوریورلرکه بونی یاپار ایسه‌ك صدارت تبدلی آز بروقت ایچنده بش دفعه‌یه وارمش اوله‌جق . جواد پاشا ، سعید پاشا ، کامل پاشا ، رفعت پاشا ینه سعید پاشا بومناسب اوله‌ماز کندیسنك رفاقتنه بر قلم ویره‌یم چیت کوشکنده اوتورسون. اصلاحاته دائر لایحه‌لر قلمه آلسون. برده بو مأموریت صدارتك فوقنده اوله‌جقدر باب عالیدن کلان معروضاتی تدقیق ایدر. تصدیقی لازم کلان شیلرك تصدیقنی ورد اوله‌جق شیلرك ردینی بکا عرض ایلر . بو فقره‌لری عزت بك اراده صورتنده تبلیغ ایتدکدن صکره مجلس وکلا ماببنده اجتماع ایتدکده مجلسه ریاست ، امور عسکریه‌یه‌ده نظارت ایده‌جکسکز دیدی وبو خصوصلره متفرع دها بر طاقم افادات درمیان ایلدی . جواباً « بویله بر مأموریت احداثنه محل یوقدر سلطنتله صدارت بیننده اویله بر مأموریت تأسیسی اعتقادمجه منافع حکمداری یه‌ده مغایردر مع‌مافیه بونك احداث وعدم احداثی کندیلرینك بیله‌جکلری شی‌در فقط بن وظائف مهمه وواسعه‌یی حاوی اوله‌جغی افاده‌کزدن آکلاشیلان شو مأموریته ومسئولیتنه نفسمده استحقاق واقتدار کوره‌مم دیدم عزت بك ، افندمز خدمتکزدن استفاده بیورمق ارزو بیوریورلر دیدی . جواباً پادشاهه خدمت بویله بر مأموریت فوق العاده‌ده بولنمه‌یه متوقف دکلدر بعض امثالی وجهله مجلس مأموریتی ویا هر هانکی نظارت اراده ایدیلورسه آنده بولنلمسی یاخود سؤال وقوعنده مصالح دولته دائر افکار

ومطالعاتمك حال معزولیتده دخی تحریری ایله ایفای وجیبهٔ خدمت قابلدر دیدیکمك اوزرینه عزت بك حضـوره کیتدی عودتنده «افندمز بو مأموریتی قبول ایتمیه‌جکنی بیلیردم» بیوردیلر لکن بشقه شیلر ایچون سزی کورمك ایستیورلر دیه‌رك ذات شاهانه‌نك دائرهٔ خصوصیه‌سنه کیتمه‌یه اشارت ایتدی بالرفقه کیدیله‌رك حضوره چیقلدی .... (٥) ایرتسی‌که جمادی الاخره‌نك طقوزنده واقع تشرین ثانینك اون بشنجی چهارشـنبه‌در ینه ماینه جلب اولندم کیجه‌سی عزت بك حاضر اولدیغی حالده تکرار حضورده بولندی . کامل پاشایه دائر کاغدلر کورلدی بو کاغدلردن بری کامل پاشـانك مفصل بر عریضه‌سی ایدی . کامل پاشا که فرانسه سـفارتنه کیدوب ایلچی ایله ولایات سـته اصلاحاتی مذاکره ایتمش قرنادن عارف بك که سفیردن ایشتدیکی شیلری کامل پاشادن صورمه‌یه مأمور اولمش دیکر ورقه ایشـته او مذاکرات او اسـتیضاحات حقنده ایدی یعنی فرانسه سفیری موسـیو قانبونه عطفاً کامل پاشا طرفندن حکایه ایدیلان سـوزلرك قرنادن عارف بك خطیله محرر وامضاسـیله ممضی وبر قاچ صحیفه‌یی محتوی ضـبطنامه‌سی ایدی . کامل پاشـانك عریضه‌سنده ارمنی مسئله‌سنك شو حاله کلمسی جواد پاشا زماننده اولمشدر . امنیت شاهانه‌یی حائز بر هیئت وکلا تشـکیلیله اکا تودیع امور لازمدر یولنده ایکی فقرهٔ مهمه واردی . ماحصل مکالمه‌یی حاوی دینیلان ضبطنامه‌یه نظراً ایسه کامل پاشـا (ان صح وان کذب) عارف بکه دیمش‌که فرانسه سفیری «دونمالر صباحه اقشامه استانبول صولرینه کله‌جکلردر. بوشیلرك مسئولی ـ ذات‌شاهانه‌یه عطفاً ـ کندیلریدر» عزت بك حضورده اراده ایله بکا ویردیکی معلوماتده فرانسز ایلچیسنی کوردم کامل پاشانك کندیسنه استناداً نقل ایتدیکی سوزلری سـویله‌مامش اولدیغنی بیان ایتدی دیدی. آندن صوکره ذات شاهانه بحثه ابتدار ایدوب «کامل پاشا ازمیره ویردیکمز واپورله کیتمك ایسته‌مدی امنیتسزلك بیان ایتدی» دیدیلر آندن‌صکره مبحث انفصالم کیجه‌سی واقع اولان شیلردن بعضیسنه نقل اولندی . نتیجه‌سنده «حاجی علی بکه اماتی سزدن ماینده آلسون دیمدم قوناغنه کیتسون سنده صوکره کیت اماتی آل کتیردیدم او اویله یاپمش» یولنده بعض تبیینات وقوعبولدی اوکون صباحدن اقشامه قدر چیت کوشـکنده یالکز اوله‌رق قالدیغمدن وکیجـه‌ده بو مباحث چیقمش اولدیغندن کندمده یورغونلق وجودمده قیرقلق حس ایدیـیوردم . عودت ایچون

آن بان اشارت وارادەیه منتظر اولیوردم . علی‌التخمین ساعت بش بچقله آلتی آراسنده ایدی‌که عودته مساعده واقع اولدی . حضوردن چیقدیغنی متعاقباً عزت بك کلوب بکا رفاقت ایتدی . دائرهٔ همایونله انك مدخلی اولان قپونك بیننده‌کی باغچه‌ده ایکن عزت بك « ایشته کامل پاشانی اکلادیکز بو ذاتی بورایه کتیردەلم اوراقی سزه ویره‌لم کندیسنی محاکمه ایدرسکز » یولنده برسوز سویلدی چونکه حقیقت حالی بیلمدیکمدن نابموقع، نابوقت اوراده جواب ویرمکی مناسب کورمدم بناءً علیه سکوت‌ایله طیشاری چیقمغه مسارعت ایلدم قپودن چیقوب برقاچ خطوه ایلروده اولان کوشکك اوکنه واردیغمزده اوشاغه خبر ویرسون دیه بکجیلردن برینه اشارت ایتدکدن صکره عزت بکه وداعاً تمنا ومفارقتی ایما ایلدم ایسه‌ده کندیسی ارابه‌کز دهاحاضر اولاملیدر آچیقده بکلرسکز برازکوشکده اوطوریکز دیدی بن ارابه‌جی خاص آخوره کیتمز طیشاریده بکلر دیه مفارقت نیتی تکرار ایتدم عزت بك براز دها کوشکده اوتورلمسنده اصرار ایلدی راحتسزلکمدن بحثله تکریر معذرت ایلدم کوشکك نهایتنده‌کی سطح مائلدن اینه‌رك قپویه چیقدم ارابه‌یی حاضر بولدم بندم ایسه‌ده بکجیلردن بری قوشه‌رق کلدی .

شوکتمآب افندمز برآز بکله‌مکزی اراده بیورمشلردیدی آرابه ایچنده توقف وانتظاره مجبور اولدم. قلعه‌ده‌کی ساعتدن مدت توقف اون دقیقه قدر ممتد اولدیغنی اکلادیغم بر صره‌ده ایدی‌که بر بکجی دها کلوب ایچری‌یه ایستندیکمی سویلدی ؛ امتثالاً آرابه‌دن چیقوب رفاقت ایدن آدمك اشارتنه بناءً چیت کوشکنه طوغری کیتدم قپو اوکنده کزمکده اولان عزت بك الیمه برکاغد ویردی باقدم‌که بوغاز محافظنك بر تلغرافی . مألنده بر انکلیز زرهلیسی بوغازی کچمك ایستدیکی بیان وبکله‌مدن‌کچرسه اوزرینه طوپ آتیلوب آتلمامسی سؤال اولنیور. عزت بك باارادە مطالعه‌می استیضاح ایتدیکندن جواباً صدارتدن یاخارجیه نظارتندن یاخود مابیندن سفیره برخبر کوندرلسه، کله‌جك کمی استاسیونره علاوه‌سی ایستنیلان دیکر واپور اولدیغی روش حالدن اکلاشیلیور سفائن حربیه‌نك بوغازلردن کچمسی حسب‌العهد رخصته معلق اولمسنه کوره سفارتله سویلشیله‌رك بر قرار ویرلمه‌دن اول یاکلشلق وقوعبولامق ایچون شمدیدن قپودانه اخطارات اجراسی التماس اولنسه کبی بر خاطره وارد اولدیسه‌ده بویله‌می یابشقه بر شکلده‌می اخطار لازم کلیر یاخود بشقه بر صورت‌می مناسب اولور تعیینی اراده‌یه منوطدر هرحالده صدراعظمك خارجیه

ناظرینك رأیلری‌ده اكلاشلمق لازمدر ظن ایدرم برده بوتلغراف یوقاروسنده‌كی اشـارتلره نظراً كوندوز كلمش . معامله‌سی عجبـا بویله یاری كیجه‌یه نیچون قالمش دیدم عزت بك تكرار حضوره كیتدی عودتیله عودت مسـاعده‌سنه نائل واوه كله‌رك كیجه‌نك ایلریلمه‌سی ومتـاعب وعوارض وجودیه جهتلریله همان فراشـمه داخل اولدم هنـوز اویقویه طالمشـدم منسوبات داخلیه‌دن بری كلوب بنی اویاندیره‌رق « خنكارك ایكنجی كاتبی احمد عزت بكله اثوابجی باشی عصمت بك كلمشلر ؛ اوشاقلر سزك حرمده اویقوده اولدیغكـزی سویلمشلر ؛ اونلرده مستعجل ایش وار كندیسنی كوره‌جكز اثوابنی كیمه‌دن كلسین دیمشلر » سوزلرینی ایراد ایتمسیله سلاملغه چیقوب كندیلرینی كوردم همان انكلتره سفارتنه كیده‌رك زرهلینك كلمسی تأخیر ایچون تشبثده بولنمقلغم اراده‌سنی تبلیغ ایتدكلرندن سـفیری كورمكه وقت مسـاعد اولمدیغنی بیان ایتدیسـه‌مده عزت بك الحاح وعصـمت بك الحاحده اكا اشـتراك ایلدی . باری خارجیه ناظری كلسـه برلكده كیتسـه‌ك دیدم . عزت بك سز كیدیكز ، خارجیه ناظری‌ده كلیر ؛ بن شمدی صدر اعظمك قوناغنـه كیده‌جكم ، جوابكزه اوراده منتظر بولنه‌جغم دیدی . چاره‌سز تبـدیل اثواب وبكلرك كتیردكلری ارابه‌یه ركوب ایله انكلتره سفارتنه كیدلدی ، ایلچی‌یی كوروب ماده‌یی اكلاتدم : مشـار الیه كله‌جك واپور بوراده‌كی استاسیونره علاوه اولنه‌جقدر ، خریطه‌یی آچه‌رق شمدی شو نقطه‌ده‌در . مملكتین مسـئله‌سی اثنا- سـنده دخی سـفارتلرك معیتنده ایكیشر استاسیونر بولنمشـدی ، بوده پارس عهد نامه‌سنه مستنددر دیدی بعده مطبوع بر ورقه كوستره‌رك ایشته اوزمان بزم خارجیه نظارتیله سفارت وسفارتله باب عالی بیننده واقع اولان مكاتبات شودر پارس عهد نامه‌سنه بناءً باب عالی ایكی واپور بولنمسنی قبول ایتمشـدر فقره‌لرینی ایراد ایلدی . كوستردیكی كاغد مائی رنكلی واصلی انكلیزجه اولوب یاننده فرانسزجه ترجمه‌سی وار ایدی فرانسزجه‌سنی اوقودم ایلچینك افاده‌سـنه بالطبع مطابق ایدی سـفیر مشـار الیه افاداتنه دوام ایدرك دیدی كه شـمدی عهد وامثالدن اسـتفاده ایتمك ایسـتیورز كچن كون خارجیه ناظری ویردیكم ایضاحات اوزرینه « ذات شـاهانه رخصت ویرلمسنی قبول ایتدی » دیمشدی . بوكون صدر اعظمی كوردم عرضك اراده‌سی چیقمدی دییور دمندن ایسه خارجیه ناظری توفیق پاشا كلدی واپورك كتیردلمسـندن صرف نظر اولنسون دیدی عهدك وامثالنك ویردیكی حقدن فارغ

اولمق قابل دکلدر ، دیدم . حال ده بویله‌در بوندن فارغ اولور ایسه‌ك پارس معاهده‌سنك سفارتلر معیتلرنده بولنه‌جق واپورلر حقنده حکمنی تحدید اولمازمی‌یز ؟ آرتق حقمزی تماماً استعمال ایتمك ممکن اولورمی ؟ بونلری دمندن توفیق پاشایه اکلاتدم ، تصدیق ایتدی . (۷) عودتده خانهٔ صدر اعظمیده اولان عزت بکه خبر کوندردم توفیق پاشا ایله برلکده کلدی ماوقع مکالمه‌یی بیان ایتدم . ناظر پاشا ایلچی بکاده بویله سویلدی دیدی . حالبوکه بو اجرا آتدن صکره ناظر پاشا ایله برابر روسیه سفیرینه‌ده کیتمکلکمه دائر صدر اعظمك قوناغنده ایکن تلغرافله اراده آلدیغنی عزت بك افاده ایتدی جواباً : بویله صباحه قارشو سفارته کیدلسه استثقال وقوعی محتملدر بو دخی وقع دولتی مخل اولور دیدمسه‌ده عزت بك حکم اراده‌یی تبلیغ ایتدم کمیلر کله‌جك اولور ایسه مسئول اولمام دیدی . ناظر پاشا کیتمه‌یه موافقت ایتدی . آنك تسلیمیتی بنم‌ده تسلیمیتمی ایجاب ایتدی . فجر اثناسنده ایدی‌که روسیه سفارتنه واصل اولدق . ایلچینك اویانمسنه دها بر قاچ ساعت وقت اولدیغنی خبر آلدیغمزدن ایچری‌یه کیرمیوب عودت ایتدك . بزم اوده قالوب نتیجه‌یه منتظر اولان عزت بکه بیان حال ایلدك . او ، سرایه ، ناظر پاشاده قوناغنه عودت ایتدی بن‌ده میتمه (یتاق اوطه‌سی) کیردم . لکن بر ساعت صکره بر یاور یدیله عزت بکدن‌ده بر تذکره کلدی بو تذکره او کون ماینه عزیمت ایتمکلکم اراده‌سنی تبلیغ ایدیوردی‌که تاریخ تشرین ثانینك اون آلتنجی پنجشنبه ایدی (۸) اشبو پنجشنبه کونی ماینه واصل اولدیغمده مشیر عثمان پاشانك اوطه‌سنه کیتدم آرادن بر قاچ دقیقه کچمه‌دن عزت بك کاوب اوطه قپوسندن بنی طیشاری‌یه چاغردی اوطه‌دن چیقدقدن صکره « عثمان پاشانك اوطه‌سنه کلدیککزه افندمز صیقیلیورلر » دیمسیله سببنی صوردم جوابنده کویا عثمان پاشا بنی اغفال ایدرمش یولنده بر ذهاب‌بیان ایتدکدن صکره چیت کوشکه کیده‌جکز دیدی . کیدلدی . بر قاچ ساعت صکره استاسیونرلرك تأخیر ایتدیرلمسی مقصدیله وخارجیه ناظری ایله برلکده مجلس وکلا قراری واراده ایله سفارتلره کیتدم واپور کلیرسه مملکتده برقاریشقلق ظهور ایده‌جکی ضبطیه نظارتنك تحقیقاتی جمله‌سندندر . مقصد تبعهٔ اجنبیه‌نك محافظه‌سی ایسه بوکا حکومت متکفلدر . یولنده توفیق پاشا تبلیغات اجرا ایتدی سفرا دولتلرینه مراجعت ایده‌جکلرینی بیان ایلدیلر . آلمانیا ایلچیسی زقاغه چیقدیغندن کوریله‌مامکله عودت وعزت بك وساطتیله ماحصل مکالمات عرض

قلندی (٩) عزت بك حضوره كیدوب عودتنده بنی وكلا اوطه‌سنده خارجیه ناظرندن بر آز اوزاق بر موقعه كوتوره‌رك دیدی‌كه « شوكتمآب افندمز آلمانیا سفیرینه‌ده خارجیه ناظریله برابر كیتمكزی اراده بیوریبورلر صدارتكز مقرردر حتی آلمانیا سفیریله ایده‌جكی مكالمه‌یی صدر اعظم صفتیله یازسون دیه‌ده اراده ایلدیلر» دیدی صدارت بحثی بونكله بش دفعه كچمش ، حریص اقتدار كورنمكده اولدیغم حقنده استدلالاتم تزاید ایتمش اولدیغندن عدم حرصمی عزت بكه بیان ایلدم . بو مكالمه بیتدكدن صكره آلمانیا سفارتنه دخی كیدیله‌جكنی وبكا رفاقت ایتمسنی خارجیه ناظری پاشایه افاده ایتدی . هرنه ایسه اراده‌یه امتثالاً آلمانیا سفیری دخی كورلدكده مشارالیه رفیقلرینككندن دها آچیق، دها واضح بر لسان قوللانمقله برابر كاظم بكك افادات مسبوق بهاسنی ضمناً تكذیب ایلدی . زیرا دولتلرك ذات شاهانه ومملكت عثمانیه حقنده حسن نیتلری واردر معیت واپورلرینه برر واپور دها علاوه اولنمق ایستلمسی مجرد تبعهٔ اجنبیه‌یه امنیت اعطاسیچوندر، یوقسه بونده خفی بر نیت یوقدر؛ بو واپورلره موافقت اولنجه دونمالرده عودت ایده‌جكلر دیدی . خانه‌مه كلدیكمده مكالمهٔ واقعه‌یی ناظر مشارالیه ایله مشتركاً تحریر وعرض ایلدم (استطراد) عزت بك ذات شاهانه‌نك اندیشه‌لری كاظم بكك آلمانیا سفیری لساندن واقع اولان افاداتندن نشأت ایدیبور دیمشدی برده استاسیونرلرك ورودی تدبیرینه كوره ذات شاهانه‌نك بعض افكار مخوفه‌سنی بیان ایتمشدی ، آلمانیا سفیرینك افادات اطمئنكارانه ومعقوله‌سی آرتق دفع شبهات ایدر بنده بلا وجه اوزریمه توجه ایدن شو غوائل ومتاعبدن قورتیلیرم دیه متسلی اولیوردم حالبوكه اصل غائله بوندن صكره باشلادی شویله‌كه جمعه كونی دخی مابینه كیتمكلكم اراده اولنمش ایدیسه‌ده جمعه صباحی عزت بكدن آلدیغم تذكره‌ده بعض اسباب بیانیله بو عزیمتك جمعه ایرتسنه تعلیقی اراده بیورلدیغی یازلمشدی (١٠) تشرین ثانینك اون سكزنجی جمعه ایرتسی كونی قرنادن فائق بك كله‌رك بنی سرایه كوتوردی چیت كوشكنه كیدلدكده عزت بكه ملاقی اولدم خارجیه ناظری كله‌جكدر ورودینه قدر توقف ایلیه‌جكسكز دیه‌رك میرمشارالیه طیشاری‌یه چیقدی التی ساعت قدر اوراده یالكز باشمه قالدم آنجق آره‌لق آره‌لق سؤال وجواب ایچون عزت بك كاوب كیدیوردی‌كه اسئله واجوبهٔ جاریه وجه آتی اوزره‌در : (١١) عزت بك بر كایشنده آلمانیا ایلچیسنك لساندن اوله‌رق كاظم

بکك افاداتی تکرار بیان وبا اراده مطالعاتمی سؤال ایتدی جواباً دیدمکه اوجهده افاده ایتدیدم حکمداران آره‌سنده قاعدهٔ تکافل واردر هیچ بر حکمدار ذات شاهانه‌یه بویله بر تکلیف مضرده بولنه‌مز سفیر صحیحاً کاظم بکه بویله بر شی سویلشسه آلمانیا ایمپراطورینه شکایت دخی اولنه‌بیلیر مع مافیه خارجیه ناظری دیورکه ایلچی بونی انکار ایدییور واقعا پنجشنبه کونك کیجه‌سی با اراده ناظر پاشا ایله برلکده آلمانیا سفارتنه کیتدیکمده سفیر ایمپراطورك حق شاهانه‌ده فوق العاده اخلاصی واردر استاسیونرلرك ادخالنده اصرار اولنمامسی ایچون دیکر دولتلر نزدنده تکرار تشبثده بولنه‌جغنی امید ایدرم یولنده سوزلر سویلدی ایدی سفیرك شو بیاناتی واستاسیونرلره مساعده اولنورسه دونمالر عودت ایده‌جکلر زمیننده‌کی افاده‌سی آلمانیا دولتنك افکار خیرخواهانه‌سنی کوسترر . نته‌کیم اوکیجه صورت مکالمه‌یی ناظر پاشا ایله مشترکاً با عریضه بیلدیرمشدك . الحاصل نه آلمانیا دولتنك نه‌ده سفیرینك ذات شاهانه حقنده ایما اولنان تصورات مضرهٔ دولیه‌یی اخبار ایتدکارینه هیچ بر دلیل یوقدر بوندن بشقه نه مطالعه بیان ایده‌بیلیرم . دیدم عزت بك‌ده حضوره کیتدی (١٢) میر مشار الیه ایکنجی کلیشنده افندمز بیوریپورلرکه دولتلرك نیتلری عجبا مالکمزی تقسیم‌میدر ؟ یوقسه بکا بر ضررمی ایتمکدر ایی دوشونسون مطالعه‌سنی بیان ایتسون دیدی . بن‌ده ایکنجی خصوص حقنده دمندن عرض مطالعه ایتدم . برنجیسی که تقسیم ماده‌سیدر بونده دولتلرك افکاری نه اولدیغنی نصل کسدیره‌بیلیرم لکن دولتك باشنه کلن غائله‌لر حقنده اراده ایله تدبیرده سؤال ایدیورسکز مطالعه‌مه کوره بونك تدبیری بیوك دولتلردن بریله اتفاق ایتمکدر . مع مافیه بو شیلر دقیق ونازك مسائلدندر مطالعهٔ منفردم کافی اوله‌مز اراده ایدرلر ایسه تنسیب بیوره‌جقلری ذوات بیننده ایش عریض وعمیق تدقیق اولنملیدر . جوابنی ویردم حضوره کیتدی عودتنده افندمزه مطالعه‌کزی عرض ایتدم «اسکی وزیر اسکی وزیر» بیوردیلر بشقه بر شی بیورمدیلر یالکز دول معظمه‌دن بریله اتفاق بحثی اوزرینه «بکا قالیرسه بوکون روسیه ایله اتفاق ایدرم لکن بوکا راضی اولورلرمی بیوردیلر» دیدی بن بوجمله‌یی حکایه کبی تلقی ایله جواب ویرمدم (١٣) احمد عزت بك اوچنجی کلیشنده دولتلر آره‌سنده اتفاق موجود اولدیغی محققدر دیکر طرفدن دولت علیه‌نك تمامیت ملکیه‌سی حقنده دخی اتفاق دولی وار شوکتآب افندمز

بوحالده دولتلرك اتفاقی نم علیهمده‌در بیوربیورلر فوق العاده متأثر ومتهیج، اکر سفیرلرکلوب بکا استعفا تکلیف ایدرلرسه بن‌ده علیهمده بولنانلری محو ایدرم صکره‌ده کندیمه قیینارم بیوردیلر . دیه بر طاقم سوزلر ایراد ایتدی شکل افاده‌دن شو دخی اکلاشلدی‌که قنطرهٔ انتقامدن کچه‌جکلرك، بری بن ایمشم . (۱٤) عزت بك دردنجی کاتبشنده دیدی‌که بن ارادهٔ سنیه ایله انکلتره روسیه ایلچیلریله کورشدم سزی پك تقدیر ایدییورلر حتی روسیه سفیری دیدی‌که « رفعت پاشا ایی برمناستر والیسی اوله‌بیلیر اما صدر اعظم اوله‌مز سعید پاشا ایله بینلرنده ایسه نسبت یوقدر » ایلچیلرك سوزلرینی خاکپای شاهانه‌یه عرض ایتدم شوکتمآب افندمزده سفیرلرك واهالینك نزدنده نفوذکز زیاده اولدیغی ایچون سز کلمدکجه بو غائله‌لر بیتمز فکرنده‌درلر دیدی و . . . . سویلدی بن‌ده عزت بکه دیدم‌که شونلری عرض ایتمکزی رجا ایدرم که بو عاجزك خدمته ومهام امور ایچون بیان افکاره اقتداری فرض اولنسه‌بیله دولته خدمت وذات شاهانه‌لرینه صداقت مطلقا صدارته یا مأموریت فوق العاده‌یه متوقف دکلدر . کچنده چیت کوشکنده اوتورلمق اوزره تکلیف اولنان مأموریت اوزرینه دیدیکم وجهله سؤال وقوعنده خانه‌مدن‌ده عرض وتحریر مطالعات اولنور یاخود بعض امثالی کبی مجلس مأموریتیله یاخود هرهانکی نظارت اراده اولنورسه آنده بولنلمسیله‌ده خدمت قابلدر. عزت بك حضوره کیتدی برمدت صکره عودت ایده‌رك افاداتکزی عرض ایتدم بن وزیریمی نه‌یاپه‌جغمی بیلیرم بیوردیلر دیدی . کامل پاشانك عزلی صره‌سنده ایشتمشدم‌که پاشا انفصال ایتمزدن بر آز اول سرایده ایمش بعض افادات وشکایاتده بولنمش طرف شاهانه‌دن شویولده بر اراده کلمش : « وزیرمك راحتسز اولدیغی آکلاشیلیور قوناقلرینه کیتسونلر صکره سویلشیریز » عزت بکك تبلیغ ایتدیکی اراده‌لرده دخی وزیر تعبیرلری تکرر ایلدیکندن عجبا بونده بر مزایا مقصودمی دکلمی متردد قالدم هرنه ایسه . (۱۵) بعدالغروب ساعت بره طوغری خارجیه ناظری توفیق پاشا چیت کوشکنده بولندیغم اوطه‌یه کلدی‌عقبنده عزت بك ده ورود ایتدی ناظر پاشا سفیرك کریمه‌سنك ازدواجندن طولایی مدعواً انکلتره سفارتنده ایمش عزت بك اندن بعض شیلر صوردی توفیق پاشاده جوابلرینی ویردی صوردیغی شیلر مدعوین ایچنده کیملر اولدیغنه دائر ایدی . ناظر پاشانك جوابی « استانبوله یکی کلدیکمدن چوق کیمسه طانیمیورم . یالکز قره طوذوری قسطنطین افندی‌یی طانیدم » یولنده‌ایدی . بعده

عزت بك بنى بشقه براوطه‌يه چيقاره‌رق « تبريك ايدرز، صدارته مأمور اولديكز »
ديدى . شوراى دولت رئيسى سعيد پاشا ونافعه ناظرى محمود پاشانك برر واليلكه
تعيينلرى وديكر وكلانك ابقالرى اراده بيورلديغنى‌ده بيان ايتدى . لكن تفصيلات
آتيه‌دن معلوم اوله‌جغى اوزره نه صدارته مأموريتم تصورى ، نه‌ده سعيد ومحمود
پاشالرك تبديللرى فكرى جديته مقرون چيقمامشدر . او اثنالرده عزت بكك بعض
تبينات مخصوصه‌سى وقوعبولمشدى‌كه ، بونلر اول وآخر مشار اليهك مأموريتى
خارجنده واقع اولان ايقاظاتى اقسامندن ايدى . شو ايقاظاتك برى سفارتلره
كيدلدكده صادقانه ادارهٔ لسان ايدوب ايتمديكم خارجيه ناظرندن صورلمسى ، اوده
صداقتمه تحريراً شهادت ايتمسيدركه ، اولا صدق واستقامتمك موقع اشتباهده
بولنمسى ، ثانياً سياق حالدن اكلاشلديغى اوزره اولبابده‌كى شهادت معتبره‌يه اعتماد
اولنمامسى دقتمى جلب ايتمشدى . ديكر بر بحث دخى طرف شاهانه‌دن مشار اليهى
بو عاجز اولملق اوزره اكر او ايسته‌سيدى ، استاسيونرلرك كتورلمسى ، تأخر
ايدردى . دنيلمش اولديغى عزت بك درميان ايتمشدركه دقتمى تزييد ايلمشدر .
چونكه احمد عزت بكك محرمانه افاداتندن برى‌ده بو واپورلرك كلمسى تخت
شاهانه‌يه ايقاع خطر ايتمك ايچون ايمش كبى بر ذهاب حاصل اولديغنه دائر
ايدى . حتى احمد عزت بك : « اه ايتميه ، اويله بر شى اولورسه مسعوديه نه‌كون
ايچون طوريور. او بو واپورلرك جمله‌سنه مدافعه‌يه كافيدر . » ديمش طرف شاهانه‌دن‌ده : « او زمان ايكى كوپرى‌يى آچارلر. بشكطاشك استانبولله مناسبتنى كسرلر»
بولنده ودها سائر ملاحظات ايراد اولنمش ايمش . ايمدى مقصد ورودلرى بوقدر
شموللى ظن اولنان واپورلرك كلمسنى منعه بو عاجزك مقتدر واو اقتدارى استعمالدن
متباعد ظن ايدلمسى فى‌نفس‌الامر شايان ملاحظه ايدى . بوماده حال مسافرتده
بولنديغم اثناده مابين باش كاتبى تحسين بكده بيان اولنمشيدى . صدداصليه رجعت
اولنتجه اشبو جمعه‌ايرتسى كيجه‌سى وقوعبولان تبليغده صدارت تكليفى آلتنجى
دفعه‌يه وارديغندن عرض مطاوعت ايلدم . كيجه ساعت بش بچقده عودته مأذون
وايرتسى سرايه عزيمته مأمور اولدم (١٦) لكن يوم آتى‌كه تشرين ثانينك اون
طقوزنجى بازار كونيدر . عزت بكدن تأخير عزيمته وبرازدن كنديسى كله‌جكنه
دائر برتذكره آلدم. برساعت صكره مشار اليه كلدى. ديدى‌كه: وكلادن انفصاللرى
ايجاب ايدن ايكى ذاتدن برى‌كه ، شوراى دولت رئيسى سعيد پاشادر . آنك بر

والیلکه طیشاری‌یه کوندرلمسی حقنده تردد کوسترمشدیکز . کاشکی آغزم قپانه ایدیده سویلیه‌میه ایدم . مطالعه‌کزی عرض ایتدم . بو ترددکز مرضیٔ عالی‌یه توافق ایتمدی . مراسم قصرنده اقامت وایفای مأموریت ایتمکز ویانکزه بر یا ایکی ذات ده آلمکز اراده بیورلدی . » میر مشار الیه بونی سویلرکن اولکی کبی مأموریتك وظائفنی بیان ایتمدی .

حقیقةً خدمت وکالته تعیینم مقرر اولیدی ، بر ذاتك والیلکه تعیین اولنماسی بحثنده بر خاطره بیان اولنمسندن طولایی بو قرار تغیر ایتمامك، تغیر ایتسه بیله مراسم قصرنده اقامتی انتاج ایله‌مامك لازم کله‌جکندن بورالرینی دوشوندکجه دوچار یأس اولدم ؛ شاید بعض غرضکاران طرفندن حقمده القا آت وقوعبولمش وامنیت شاهانه‌یه نقیصه کلمش ایسه بعضلرك آرزو ایتدکلری والیلکی مع الافتخار کمال طوع وتشکرله قبول ایدرم دیدم . میر مشارالیه مفارقت ایتدی . او کون وفرداسی بازار ایرتسی وصالی کونلری هیچ بر خبر واراده ظهور ایتمدیکندن معذرتم مظهر قبول اولدیغی ذهابیله مطمئن اولدیدم . (١٧) ایرتسی یعنی جمادی الآخره‌نك اون آلتنجی، تشرین ثانینك یکرمی ایکنجی کونی عزت بك کاوب مراسم قصرنده اقامتمی قطعیاً تبلیغ ایلدی قصر مذکورده اقامته درکار اولان عدم احتیاجدن طولایی تکریر اعتذار ایتمکلکم اوزرینه : « کلیکز بونی مشروطاً قبول ایدیکز . » دیدی . « مشروطاً نه دیمك » دیه صوردیغمده : « بش کون ایچون » جوابنی ویردی که بونی انکلتره سفارتنه مسافر اولدیغم اثناده شورای دولت رئیسی وخارجیه ناظری پاشالرده حکایه ایتمشدم مشار الیهمادن سعید پاشا ایکنجی کلیشنده عزت بك بش کون دکل بر هفته دیمش دیه سویلدی . بنم مقصدم کوشکده اقامت ایچون عرض معذرت ایدی بومدتلرك ایسه هیچ بری یعنی نه‌بش کون نه‌ده بر هفته بومعذرتی تغییر ایده‌مز مع مافیه برهفته ایله‌بش کون آره‌سنده برفرق مهم اولمدیغی امر واضحدر . یالکز احمد عزت بك او جوابیله صدق افاده‌می تأیید ایتمشدر . عزت بکه مشروطاً قصرده اقامتده معذور اولدیغمی بیان ایتدکدنصکره کندیسی بوکونکی کون مقربین پادشاهینك الزمتنفذی اولوب هرکس تحصیل جاه واقبال ایچون کندیسنه مراجعت ایتدکلری حالده بنم امنیه‌م شوتکلیفك برطرف ایدلمسندن عبارت بولنمغله حقوق قدیمه نامنه اوله‌رق بوکا همت ایتمسنی رجا وبرده کوشکده اقامتم خصوصنده بودرجه اصرار اولنمسنك سببنی

استکشاف ایلدم . بونك اوزرینه دیدی‌که : « اولجه ایما ایتدم یا . دولتلرك ذات شاهانه حقنده سوء نیتلری واردر دیه کاظم بکك آلمانیا ایلچیسندن نقلاً سویلدیکی سوز ذهن همایونی پك‌زیاده تخدیش ایتمشدر. شمدی‌ده واپورلر مسئله‌سی چیقدی. بونلرك کلمسی آلمانیا ایلچیسندن کتیریلن خبری اجرا ایچوندر، دیه‌ظن بیوریلیور. سزك‌ده ایلچیلرك نزدنده ، اهالینك یاننده نفوذکز وار . بوندن توحش اولنیور. سزی حبس ایتمك ایستیورلر . بن فکرلرینك تحویلنه نهایت درجه‌ده چالشدم . حتی کندیلکمدن اوله‌رق دیدم که « افندم سعید پاشا دیورکه بن صاغ اولدقجه افندمزه بر شی اولمز . برده کاظم بکك سویلدیکی شیئك اصلی فصلی یوقدر ؛ اکر اصلی چیقارسه بنی آصیکز . » لکن تأميناتم فائده ویرمدی. فقط بن او اعتقاده‌یم که چوق مدت سورمز، سزی صالیویرر بونی قبول ایتملیسکز . آمان علی بکك (اوغلم) باشی ایچون بنی الله ویرمیك . » ایادّئندن طولایی عزت بکه تشکر ایتمکله برابر شو حبس مسئله‌سنك کچشدیرلمسنه تکرار چالشمسنی رجا ایتدم. دیدم‌که کچن کون سویلشدم حالمده کوستریورکه کوندن کونه ضعفم آرتیور . خسته‌یم معذرت وجودیه‌می ممسك ایده‌بیلیرسکز . عزت بك : « خسته‌یم دییور دیدم حتی آرتق اختیارلندم‌ده دیور دیدم فائده ویرمدی دها کنجدر » دیورلر بونك اوزرینه مراسم قصرنده اوطورمق مطالعه‌مه الویرمدیکنی عرض ایتمسنی عزت بکه سویلدم . جوابنده « بو رد قطعیدر . حقکزده فنا اولور » دیدی بونی بر قاچ کون ایچون اولسون قبول ایدیکز چوق سورمز سزی صالویررلر یولنده‌کی سوزلرینی تکرار ایلدی . چوق وقت کچمه‌دن محبوسیتدن قورتوله‌جغمه نه اساس اوزرینه حکم ایدییورسکز دییه صوریغمده چونکه بر حادثه ظهور ایدییور باقیورسکه بر قیامتدر قوپیور اورته‌لغك آلتی اوستنه کله‌جك ظن اولنیور برده باقیورسك‌که بر قاچ ساعت صوکره او حال سکونه تبدل ایتمش . عقلی ایرنلرك کشفیاتی هپ بو یولده‌در ، زمیننده سوزلر سویلدی‌که نه موازنهٔ صحیحه‌یه مستند نه‌ده اصغاسی قاعدهٔ بصیرته موافق ایدی . علی الخصوص تجارب ذاتیه‌م مواد مهمه‌ده تحول افکار امکاننه وجود ویره‌مزدی . او جهتله بو تکلیفی قبولده قطعیاً اعتذار ایدییورم » دیدم بونك اوزرینه عزت بك « وما علی الرسول الاالبلاغ» دیدی . بن‌ده اویله‌در دیدم عزت بك قالقوب کیتدی آرتق ذاتمجه ، حال واستقبالجه مسئلهٔ حیاتیه درجه‌سنده مهم اولان شو حال ایچون برشی یاپمق لازم کلدی

بونك ايچون اعمال افكار اولندى . بورايه قدر بيان ايتديكم اون يدى دليل ايله بو دلائلى تشكيل ايدن احوال قصرده اقامت تكليفى بر مقصد سالمه مستند اولمديغنى ارائه ايتمشدى اشاغيده تفصيل اولنه‌جغى اوزره آرتق مملكتدن مباعدت واختيار هجرته قرار ويروبده تسهيل اسباب سفر ايچون انكلتره سفارتنه مراجعتدن صكره نزديمه كلمش اولان خارجيه ناظرى توفيق وشوراى دولت رئيسى سعيد پاشالرك كوشكده اقامت مقصدينه متعلق افاده‌لرى‌ده بشقه ومابين باش كاتبى تحسين بكك كذلك سفارتده بالذات اعطا ايلديكى (٢٠ جمادى الاولى ٣١٣ و ٢٥ تشرين ثانى ٣١١ پازار) تاريخلى تذكره‌ده مندرج اسباب دخى بشقه ايدى كه ذكرى سبق ايدن اون يدى دليل قطعى‌يه منضم ديكر دلائل قويه ماهيتنى حائزدرلر . شويله كه توفيق وسعيد پاشالر مقصد شاهانه آز بر زمان قصر همايونده مهام امور ايله اشتغال ايتمكز بعده صدارته كتورلمكز ايمش ديديلر . تذكره‌ده ايسه «قصر همايونده اقامتكز اصلاحات مقرره‌نك فعلياتنه باقق وطول مدت مابين باش كتابتنده بولنوب (باش كتابتده يالكز بر سنه اوچ آى بولنلدى) نيات حسنهٔ شاهانه‌يه واقف اولديغكز جهتله ممالك محروسهٔ شاهانه وصنوف تبعهٔ ملوكانه‌نك ترقئ حال وتأمين سعادت واستقبالى امرنده‌كى نيات محاسن آيات خلافتپناهينك اجانبه وبتون عالمه قارشو بر قاتدها ابرازى ومقرر اولان اصلاحاتك تأمين فعلياتى يولنده وايجابى حالنده عتبهٔ عليايه عرض مطالعات ايدلمك اوزره مابين همايونه دوام وآرزو ايتديككز حالده براى معاونت رفاقتكزده بولنمق ايچون اعاظم رجال دولت عليه‌دن برايكى ذات دها انتخاب ايتمكز اراده بيورلمشدر» يولنده عباره‌لر وارايدى . مراسم قصرنده اقامت تكليفنك اسبابى ايسه شو عباره‌لرله تصوير اولنمشيدى . «ييلديز سراى شوكت احتواسنده موجود اوچ دائرهٔ سنيه‌دن برى سفرا ووكلا ايله ملاقات سنيه‌يه مخصوص چيت وديكرى مراسم دائره‌سى دينيلن شاله قصر همايونلرندن عبارت اوله‌رق مابين همايون دائره‌سى ايسه برى وكلايه وديكرى مابين همايون مشيريتنه وبر ديكرى سرقرناى حضرت شهرياري‌يه تخصيص قلنان اوچ اوطه‌دن وماعداسى شوكتمآب افندمز حضرتلريله حرم همايون ملوكانه‌يه مخصوص بر قاچ اوطه‌لردن عبارت اولوب حيثيت وراحتكزه اك الويريشلى عد اولنان چيت ومراسم قصر همايونلرندن برنده اشتغال ايتمكز اراده بيورلمشدى» تذكره‌نك بر محلنده دخى شويله دينلمشدى كه «بر قاچ دفعه حضور شوكتنشور جناب خلافتپناهى‌ده

مشمول شرفنه نائل اولدقلرى صره‌ده شفاهاً امر وفرمان وبالواسطه اراده وبيان بيورلديغى وجهله بو آرزوى همايوندن مقصد خير مرصد عالى جلوس همايون روز مسعدت بروزنده هيچ كيمسه‌نك وساطت وتوصيه‌سى اولميه‌رق وطوغريدن طوغرى‌يه طرف اشرف شاهانه‌دن لطفاً انتخاب بيوريله‌رق طول مدت مابين همايون باش كتابتى مقامنده بولنمش وممالك محروسهٔ شاهانه‌نك اصلاح احوالى وترقيات عمران وسعادت حالى حقنده‌كى آمال محاسن اشتمال جناب خلافتپناهينك ماهيتنه هركسدن زياده كسب معلومات واطلاع ايتمش اولديغكزدن بو آمال عاليه‌نك سرعتله تمامىٔ حصول فعلياتى وحقكزده حسن نيات شاهانه‌نك تأييدى ماده‌سندن عبارت اولوب بورالرى بروجه محرر شفاهاً امر وفرمان ووسائط متعدده ايله ايضاح وبيان بيورلمش ايكن بو مقصد عالىٔ همايونك حسن تلقى اولنمامسى بلكه واسطه‌نك لزومندن زياده ادارهٔ كلام ايتمسندن ايلرى كلمش اولمسى احتمالى وارد اولوب مع‌مافيه سايهٔ عدالتوايهٔ حضرت پادشاهيده قوانين مرعيهٔ دولت هركسك حريت وامنيت شخصيه‌سنى تكفل ايدوب بو قدر ايضاحات وتأمينات قلبكزده قناعتبخش اوله‌مامش ايسه عرض معذرت اولنمق وياخود آرزو ايتديككز وقت مابين همايون ملوكانه‌يه عزيمتله استدعاى شرف مثول حقنده نائل اولدقلرى مساعدهٔ سنيهٔ ملوكانه‌يه استناداً بالذات عرض احوال ايلك يوللرى موجود ايدى . »

(ملاحظه) قصر همايونده اقامتكزده‌كى مقصدعالى حقكزده حسن نيات شاهانه‌نك تأييدندن عبارت اولديغى بالذات طرف شاهانه‌دن بر قاچ دفعه اراده ووسائط متعدده ايله بيان اولنديغى فقره‌سى پك زياده شايان نظر دقتدر . « بوقدر ايضاحات وتأمينات قلبكزده قناعتبخش اوله‌مامش ايسه عرض معذرت اولنمق لازم كليردى» عباره‌سى‌ده صورت مخصوصه‌ده نظر امعانى جالبدر . زيرا برقاچ دفعه بيان كيفيت بيورلمسى برقاچ دفعه تكرار معذرت اولنمش اولمسندن نشأت ايدر اوحالده تكرير تكليفدن صرف نظر اولنمق ايجاب ايدردى . يعنى (بوقدر ايضاحات وتأمينات قلبكزده قناعت بخش اوله‌مامش ايسه) عباره‌سى عدم قناعته بذاتها بينه‌در اوحالده اصرار لازم كلمزدى .

بالذات عرض حال اولنمش ايكن قرين اصغا اولمديغنه ايسه (بالدفعات ايضاحات وتأمينات ويرلديكى) عباره‌سى شاهددر . اوحالده تكرار عرض اولنسه‌يدى « مجربى تجربه ايدن نادم اولور » مضموننده غفلت ايدلمش اولوردى . قالدى كه

توفیق وسعید پاشالره وباش کاتبه دیدم که اولا مقصد ینه صدارته کتورلمکلکم ایدیسه آندن خشنود اولمیانلرده بولندیغی معلوم اولدیغندن بونی منع ضمننده بنی نصل موقع مسئولیته یاخود نه وجهله خطره قویمغه چالیشه‌جقلری بدیهی ایدی . بنابرین شو اعتبارله دخی تباعد ده معذور وآتیاً صدارته کلمك ایچون شمدیلك کوشکده بولندیره‌جغمك سبب صحیحنی درك ایده‌بیلمکدن عاجز ایدم . حقیقةً دخی اویله‌در چونکه صدارت اخیره‌ده یالکز وسائط طرفندن مشهودم والتزامکرده‌لری اولان ذواتك مأموریته کلملری ایچون ارباب اغراض جانبلرندن وقوعی قرین اطلاعم اولان تشبثات اضرار وازعاجمه کافی اولمشدی .

ثانیاً اصلاحات مادامکه قرارلشدی . فعلیاتی وصور اجرائیه‌سی باب عالی‌یه وانضمام آرای دول ایله مؤسس قومیسیونه عائددر . بوکا واسطهٔ اخری ایله مداخله ایتمك ومسئولیتی اوواسطه‌یه تحمیل ایدوبده مرجعلرینی وظائف نظارت وقید مسئولیتدن آزاده ایلك نابمحل وانظار اجانبده داعیٔ اعتراض اولمزمی ایدی دیه‌لم که شو محذورات رهین التفات اولمسون بر چوق مراسلاته ووسائط لازمه ایله ملاقات ومذاکراته موقوف اولان اصلاحاتی مراسم قصرنده اقامتله ایفا موقعاً عدیم الامکان ایدی . کورنلرك معلومیدرکه قصر مذکورله اصل ماببن دائره‌سی بیننده‌کی مسافه آرابه ایله بیله اون دقیقه سورر . مابین کبی طبیعی بر دائره طورورکن مسافهٔ بعیده‌یه ایاب وذهاب مجبوریتنی داعی اولان غیر طبیعی بر دائره‌یی تخصیص ته‌دن ایجاب ایدیور . بونلری هر نظرده سهل التسلیم اولمغله اصلاحات خصوصی ذریعهٔ ظاهره ، مقصد بشقه اولمق لازم کلیور . چونکه پادشاهك حسن نیتندن امین اولمقلغمز لازم کله‌جکندن بوماده بر غرضکارك اثر صنعی اولملی دیمشدی . باش کاتبه شونی‌ده سویلدمکه بنم اهالی نظرنده ، سفیرلر نزدنده اعتبارم وار ایمش دیکتاتور اوله‌جق ایمشم‌ده بوندن تلاش اولنمش . کوشکده حبسمك تصمیم اولنمسی آندن نشأت ایتمش ایمش . وقتیله بعضلره جمهور رئیسی اولمق فکری اسناد اولنمسی اوزرینه هیچ کیمسه بویله بر فکری التزام ایده‌مز . التزام ایتمسی فرض اولنسه مختلف صنفلردن مرکب اولان وبر صنفك منفعتی دیکر صنفك منفعتنه اویمیان اهالینك اسلامدن بر رئیس اداره‌سنده جمهوریت تشکیلی ایچون اتفاق ایتملری قابل اوله‌مز . مع مافیه فرض محال اوله‌رق بونی ممکن عد ایده‌لم . مملکتك جمهوریته قابلیتی یوقدر دیمشدم . شمدی‌ده دیکتاتورلك تصور

اولنمش عجبا بوکبی تعبیرلر ایشیدلدکجه معنای حقیقیلری نه اولدیغی ومدلوللرینك وجوده کلمسی نصل اسباب ایله اوله‌جغی دوشونلمکسزین‌می بوراده دخی وجودلرینه حکم اولنیور . یوقسه بو حقیقتلر بیلنیور اما ایستنلمیان بر آدمی اتهام واضرار قصدیله‌می ترتیب اولنیور . بو ایسه هم لایقسزدر هم‌ده حقانیته موافق دکلدر . هرنه ایسه شو اسنادلره قارشو ولو برحرف اولسون مقام مدافعه‌ده سوز سویلمك عبثدر . نته‌کیم بر چوق سنه‌لردن بری‌ده سکوت اولندی . لکن تصورلر قولده قالمیوب فعله انتقال ایدیور . کیده‌رك نسبتنی ، درجه‌سنی آرتیریور . آنك ایچون سلیم ثالث عصری وزراسندن طیار پاشانك بر سوزنی بیان ایله اکتفا ایده‌رم . طیار پاشا داعیهٔ استقلال اسنادیله تضییق اولندیغندن روسیه‌یه کیتمش وبرائتنی بیان ایچون کوندردیکی مکتوبده شو فقره‌لری یازمشدر . «بو مقوله کلام ناهموار طفل کهواره نشینه سویلنسه خنده‌زن استهزا ومجنون دارالشفا مکینه افاده تلنسه تحقیق مآل ایله عقلایه طعنه فرما اولور . » طول مدت باش کتابتده بولنوب نیات حسنهٔ شاهانه‌یه واقف اولدیغم جهتله نیات محاسن آیات خلافتپناهینك اجانبه وبتون عالمه قارشو بر قاتدها ابرازی ومقرر اولان اصلاحاتك تأمین فعلیاتی یولنده وایجابی حالنده عرض مطالعات ایچون ماببنه دوام بحثنه کلنجه کرك اساس ماده کرك شو اخیراً استناد اولنان وسیله محل بحث ومناظره دکلیدر ؟ باش کتابته ۹۳ سنه‌سی شعبانده مأمورتیم واقع اوله‌رق ۹٤ سنه‌سی محرمنده مأمورتیم داخلیه نظارتنه تحول ایتمشدی .

آره‌ده‌کی اون بش آیه طول مدت دینلسه بیله ماضی‌یه عائد اولان شو طول مدتله حالاً یعنی یکرمی سنه صکره قرارکیر اولان بعض ولایات اصلاحاتی بیننده مناسبت ، بو اصلاحات ایچون ادعا اولندیغی اوزره هر طرفه امنیت کلمك مقصدیله مراسم قصرینك بکا مقر اولمسنده معقولیت وبوکا مقام سلطنتجه مجبوریت خاطره کلیر شیلر دکلدر . بناءً علیه اسباب صحیحه نه اولدیغنده شبهه وتردد وقوعی پك طبیعیدر جوابی اعطا اولنمشدر . واقعا بو ایش اك اول صدارت وعدلرندن باشلادی ؛ ثانیاً چیت کوشك مقری اولمق اوزره صدارت فوقنده بر مأموریت تکلیفیله تحریصات وقوعبولدی ؛ ثالثاً اویله بر مأموریتی قبولده ناقابل رد اعذار بیان ایتدیکم ایچون ینه صدارت تصوری اورته‌یه قونلدی . رابعاً صدارت تکلیفنه عرض مطاوعت ایدلدیکی حالده چیت کوشکندن‌ده صرف نظرله مراسم قصرنده

اقامت تکلیفی ظاهر اولدی وبونك سببی‌ده سعید پاشانك بر ولایته تعییننده تردد کوسترمکلکم‌که بر سبب اضعفدر آکا بنا ایدلدی . درجهٔ خامسه‌ده ایسه توفیق وسعید پاشالر وساطتلریله سرد اولنان مقصد بشقه ومرتبهٔ سادسه‌ده تذکر وابلاغ قلنان اسباب ومقاصد بشقه اولدیغندن مشار الیهمایه اصلاحات مبحثی ذریعهٔ ظاهره، مقصد اصلی بشقه اولمق لازم کاور دیمکه مجبور اولمشدم . شو تناقضات نه‌دن نشأت ایده‌جکنی‌ده تحلیل ایدملم ناشئده حاله بر شکل طبیعی ویرلمك ایچون ممتنع التعریض بر موضوع تحریسنه اعمال افکار ومقنع موضوع بولمق قابل اولمدیغی ایچون متوالیاً تحویل قرار اولنمشدر . شو وجهله‌که : ابتدا ایراد اولنان مقصد مخاطبی اقناع ایتمدیکی کورلدیکی کبی دیکر موضوع تدارك قلنمشدر . اوده متحمل التعریضات اولدیغی آکلاشلدقده آخر موضوع بیانه ، آنك‌ده قناعت بخش اوله‌میه‌جغی درك اولننجه دیکر بر مقصد ایرادینه تشبث ایدلمشدر . الحاصل زمان تحول ، وسائط اقناعیه تنوع ایلدکجه هم جری موضوع ومقصدلر دکشدیرلمش ؛ کیتدکجه تناقض حفره‌لرینه دوشلمشدر لکن ایکی ماده‌یه دقت ایدیله‌مش که بری بر شی غیر محقق اولورسه موضوع ومقصد نه شکلده تصور ایدیلورسه ایدلسون طبیعیلك حیثیتنی اکتساب ایده‌مز . دقت ایدلمیان برماده دخی شودرکه بویله حالاتده دکل تناقضك تنوعی بر تناقضك وقوعی بیله مغدوره حق ویرر . هرنه ایسه بن بونلره نظر شکرانله باقدم زیرا تناقضات نسبتنده تأملاته مجبور اولدم‌که بوده تخلیص نفس ایچون بر تدبیر مؤثره اقتران اولنمسنی انتاج ایتمشدر . دوشوندکلرم شونلر ایدی عزت بك کیدوب معذرت قطعیه‌می بیلدیردکدن‌صکره ظهور ایده‌جك نتیجه ایکی شیدن بری اوله‌جقدر . بری تصور مشروحك ترکی دیکری دفعةً یاخود بر ایکی یا بر قاچ کون کچدکدن صکره اجراآته تصدی اولنمسیدر . اجراآت ایسه درت شکلدن برینه متحملدرکه بری محبوسیتدن صکره مأموراً یاخود مقهوراً طشره‌یه کوندرلمکلکم ترتیب اعتباریله دکل علی العمیا بررشق اولمق اوزره برنجی، ایکنجی احتمالدر . احتمالاتك اوچنجیسی موقوفیت موقته . دردنجیسی موقوفیت دائمه ، بشنجیسی موقوفیت موقته‌نك نتیجهٔ طبیعیه‌سی اولان تخلیهٔ سبیل ایله برابر مأموریته تعیینم ، یاخود کما فی‌السابق معزولاً خانه‌مده براقلمقلغمدر اشبو صور خمسه‌دن هانکیسی وجوده کله‌جکنی کسدیرمك معلومات صحیحه‌یه توقف ایتدیکی حالده معلومات مفقود ایدی . وتدارکنه امکان یوق ایدی .

او جهتله دلائل وقرائنك ضعیف وقویلرینی آره‌مق لازم كلدی . اولاً ، تصور مبحوث عنهك ظهوروندنبری بی‌حد ، بی‌حساب عذرلر ایراد قلنمشیكن قبول اولنمیوب تكلیفده اصرار وقوعبولمسی حتی كون كچدكجه اصرارلر تشدد ایلمسی مثلا تكلیف چیت كوشكنده اقامتله باشلامشكن مؤخراً مراسم قصرینه تحول ایتمسی ، تصور واقعدن صرف نظر اولنه‌جغی امیدینی سلب ایتمشیدی . بالفرض بو یولده جزؤی بر احتمال اولسه بیله آكا اعتماد ایدوبده خلافنه موجود اولان احتمالات قویه‌یی ودلائلی هیچ یرینه طوتمق خلاف معقول ، همده قاعدهٔ بصیرته منافی ایدی . ثانیاً ، دفعةً یاخود بر ایكی كون كچدكدن صكره اجراآته تصدی اولنمسی شقلرینك ایكیسیده محتمل ایدی . دفعةً اجراآت كه ، تدابیر تضییقیه‌در . بو صورت قومشوم كامل پاشا حقنده اجرا اولندی . چونكه او صره‌لرده تصلسه بر شدت فوق العاده ملتزم ایدی . كامل پاشانك مأمور اولدیغی ولایتدن اعتذارینی هیئت وكلا معنای بغی ایله تفسیر ایتمش وامره اطاعت ایتمیان باغی انقیاده اجبار اولنور دیه مضبطه یاپمشدی . غالبا هر شخصی بغی وخروج ایله اتهام ایتمكی قولای بر شی ظن ایتمشلر . هیئتك قوهٔ ناطقه ، قوهٔ قلمیه‌سی اولانلر كیملر ایسه ایستمدكلری آدم علیهنه بو تعبیری صرف ایدرلرسه آلت كافهٔ مظفریتی دردست ایده‌جكلرینه قناعت كتیرمشلركه ، سفارته مسافر بولندیغم اثناده بكا كان تذكره‌ده دخی حركتمه تلمیحاً خروج علی السلطان عباره‌سی واردی . حال بوكه ، اعلان بغی وخروج شرعاً نه نوع شرطلرله معتبر اوله‌جغی بالاده بیان اولنمشدر . مع مافیه ، كامل پاشا حقنده یاپیلدیغی كبی ، نم ایچون دخی خانه‌مك اوكنده یادفعةً یاخود بر قاچ كون صكره بشقه بر صورت وموقعده اجراآته تصدی اولنمسی احتماللرینك ایكیسی‌ده وارد ایدی‌كه ، بونلرك وهلةً یاخود مؤخراً ظهوری اساساً بربرندن فرقلی شیلر دكلدر . اجراآتك اشكال خمسه‌سنه كلنجه : طشره‌یه كامل پاشا كبی مأموراً كیدلمك احتمالی قالمامشدی . زیرا بو صورتی تكلیف ورجا ایتدیكم حالده اصغا اولنمامشدی . مقهوراً كیتمكی قبول ایتمك ایسه ، میدانده حسن نیت وصداقتدن بشقه برشی اولمدیغی حالده معناً قبول متهمیت دیمك ایدی‌كه ، نه او صورت ، نه‌ده مقهوریته بالاختیار تسلیم نفس ، نه معقول ، نه‌ده مشروع اوله‌بیلیردی . اوچنجیسی‌كه ، موقوفیت موقته‌در . قصره داخل اولدقدن بر مدت صكره معفویت واقع اولمسی

احتمالی‌ده موجود ایدی . احمد عزت بك دخی کندی خاطره‌سی اولمق اوزره بو احتمالدن بحثله بکا امید وتسلیت ویرمکده ایدی . نته‌کیم کندیسی دفعهٔ ثانیه اوله‌رق قصرده اقامت تکلیفیله مکلفیت قطعیه‌می تکرار ایتدکده و بنم طرفمدن دخی تکریر معذرت اولندقده بش کون ایچون اولسون قبول صورتنی اخطار ایتمشدی‌که ، تفصیلی یوقاریده یازلمشدر . اولاً ، بونك بر خاطرهٔ ذاتیه اولوب اولمدیغنده لزوم تردد محتاج بحث اولدیغندن قطعاً للنظر او شرطله قبول تکلیفده کرچکدن امید خیر ایده‌جك وتسلیت بوله‌جق بر جهت کوره‌مدم . بالعکس بو اخطار دها زیاده مولد وحشت کورولمشدی . ثانیاً ، قصرده اقامتده دها سائر احتمال ضرر اولدیغنی افهام ، اولبابده بنی ایقاظ مقصدیله‌می ایدی ، نه ایدی عزت بکك تبلیغات رسمیه‌سی خارجنده دها اول بر طاقم افادات واخطاراتی وقوع بولمشدی‌که ، آنلردن بری « اختصاص منافع ، دفع موانع کبی مقاصده مبنی سرایده پك چوق ارباب اغراض وار . کچن کون روسیه سفارتی باش ترجمانی ماقسیموفی تعلیم وتحریك ایدرك ، لاعن اصل ، بندن شکوا مقامنده آغلاتدیلر . قهوه ایله بنی تسمیم ایتمك ایستدیلر . حتی بوراسی نزد عالیده دخی معلوم اولدیغندن کچنده تجسسات ضمننده بر خانه‌یه بر قادین ارسالی لازم کلدی . بونك ایچون مأموراً طیشارویه چیقمشدم ؛ رقه‌مدن ایکی تفنکجی تعیین واعزام بیورلمش ؛ عودتمده بونلرك سببی سوء قصددن محافظه‌م اولدیغنی اراده بیورلدی . » حکایه‌لرندن صکره بکا خطاباً : « سنك حقکده دها زیاده ارباب اغراض وار » دیمشدی . ثالثاً ، هر املدن عاری ، یالکز مقدر ومیسر اولدیغی قدر فراغ بال ایله امرار زمانی متمنی اولان بوعاجز حریص اقتدار بیلنوبده سلطنت ایله مقام صدارت بیننده واو مقامك فوقنده قدرت واسعه ایله برمأموریت فوق‌العاده‌که، قاعدهٔ دولت وحقوق سلطنتله قابل تطبیق دکلدر ، بونك تکلیف اولنمسی ــ ارباب اغراضك القا آتنه عطف وتحمیلدن بشقه برشی سویله‌مکده معذور اولدیغم اسبابدن ناشی ــ نظر پادشاهیده نه حال وموقعده بولنمقده اولدیغمی ارائه‌یه کافی ایدی . رابعاً ، ایلچیلر نزدنده خالصانه ادارهٔ لسان ایدوب ایتمدیکمك خارجیه ناظرندن سؤالی ؛ خامساً ، نفس همایونه ایقاع خطر ایچون کله‌جکلری ظن بیوریلان واپورلرك برطرفدن تأخیرینه اقتدارمه بر یاندن اواقتدارك صرف اولنمدیغنه ، ذهاب عالی بونجه آثار استقامتمه مخالف اوله‌رق نظر پادشاهیده حسن حال وموقعده کورنمدیکمی تأکیداً تذکیردن

خالی دكل ایدی . سادساً ، سفرا نفس همایونه مضر بر تكلیفده بولنه‌جقلری آكلا-
شیله‌جق اولور ایسه ، ابتدا بونلری اویله تكلیفه تشویق ایدنلره — كه بن ده
آنلردن ایمشم — صكره‌ده كندیمه قیارم بیورلدیغنی (انصح ان‌كذب) عزت بك
سویلشدی. سفرانك اویله بر تكلیف غیر مشروعده بولنه‌میه‌جقلری بدیهی ایسه‌ده
عزت بكك نقل ایتدیكی قول صیغهٔ استقبال ایله اولدیغندن مثلا « زمرهٔ مفسدین
سفرا بویله بر شی یاپه‌جقلردر » زمیننده القا آنده بولنورلرسه وكاظم بكك
آلمانیا سفیری لساننده ایراد ایتدیكی ارجوفه كبی او نوع سوزلرده قرین اعتبار
اوله‌جق اولورسه ، مشوقلر عدادینه بنمده داخل بولندیغم ظن اولنمسنه باقیلنجه ،
دیمك كه ، قنطرهٔ انتقامدن بو فقیر دخی مرور ایده‌جكنی تحت احتمالده طوتملی
ایدی . (ذات شاهانه‌نك متانت ورزانتی اقتضاسنجه) بویله بر قیاسه وجود
ویرلمامك لازم كلیر اما كمال مطلق خالقه مخصوص اولوب مخلوق عاجزك بنی
نوعی بیننده بیوك بیلنانلری بیله بیوك بیوك نقیصه‌لره صاحب وقضایای بدیهیه
قارشیسنده احتمالات غیر معتبره‌یه مغلوب اولدقلرینی كل یوم مشاهده ایدییورز .
اوجهتله میدانده بشقه شیلر اولمسه بیله یالكز بر قرین پادشاهیدن ایشیدیلان شو
سوزك عدم صحتی اعتباریله برابر ، تأثیر طبیعیسی اقامت اولنان قصره تقربمه مانع
ایدی . سابعاً ، چیت كوشكنده ساعتلرجه منفرداً اوتوردلدیغمدن طولایی قلبمده
آثار خفقان باشلادیغنی عزت بكی چاغروب سویلدیكمده برطرفدن بنی ایقاظ ،
دیكر طرفدن آچیقدن حقیقتی سویلمكدن احتراز مقصدینه مبنی‌می ایدی نه ایدی
« صقلمیكز ، نتیجه‌سی خیردر وصدارتكزی مستلزمدر » دیمكله برابر « رضوان
پاشا نه قدر فنا آدم ایسه ضبطیه ناظری ناظم پاشایی او قدر ایی ومستقیم كوردم .
كندیسنه سزك ایچون اوقدر شیلر سویلندی ، سزی اضرار ایتمه‌یی بر درلو قبول
ایتمدی » كبی مقدماتدن دخی بحث ایتمش ایدی [١]. مشوقلر كیملر ، تشویقات نه نوع
شیلر اولدیغنی آكلامق قابل اوله‌مدی ایسه‌ده خبر ویردیكی ترتیبات هر حالده
علائم خیردن دكلدی [٢]. ثامناً صدارت قرارینك تغیریله قصرده اقامته مأموریتم

---

[١] فوطوغرافیشی موجود اولان مسوده‌دن بو شهادتك نفس الامره مغایر اولدیغی
ظاهر اولیور .

[٢] بالعكس قصره كوتورلملكم حقنده‌كی تشبث سوء نیته مبنی اولدیغی وبنم دلائل
احواله باقه‌رق محتملاتدن عد ایتدیكم شیلر محققاتدن بولندیغنی او زمان روسیه خارجیه

سعید پاشانك والیلكه كوندرلمسی حقنده‌كی ترددمه بنا اولندیغی زمان «مشار الیه حقنده‌كی مطالعه‌م مخالفت دكل، مجرد خالصانه بر اخطاردن عبارت ایدی. قبولی ویاخود تأیید اجراسی خصوصلرنده ارادهٔ پادشاهی طبیعی الانفاذدر» سوزلرینی اكیداً عزت بكه سویلمشدم. عزت بكك دفعهٔ ثالثه اوله‌رق كلوب قصر معهودده قطعیاً اقامتم تكلیفنی تكریر ایلسی ایسه بو سوزلردن صكره‌در. بو حالده نه صدارت قرارنده» نه‌ده هیئت وكلا تشكیلی تصورنده، نه ده سعید ومحمود پاشالرك والیلكه ابعادلری تصمیمنده جدیت یوق ایمش. محمود پاشانك آخر عمرینه قدر مقبلاً مأموریتنده قالمسی، سعید پاشانك حالا منصبنده دوام ایلسی دخی بونی مؤیددر. او وقت تبدیل هیئت تصورینه رنك جدیت ویرلمسی یالكز بنی علی التوالی سرایه كوتوروب كتیرمكه وسیله اولمقدن عبارت قالیوركه، مقاصد نه اولدیغنی آكلامق كوج بر شی دكلدر. بن ایسه تكرر معذرت داعیٔ اغبرار اولور، مطالعه‌سیله وشو تكلیفده جدیت ذهابیله عرض امتثال ومطاوعت ایتمشم. اكر مأموریت مقرر اولسه‌یدی، بر ایكی ذاتك والیلكنه عائد ترددله نصل بویله بر قرار تغیر ایده‌بیلیردی. غایتی اسباب وایجاب بیانیله آنده الحاح اولنوردی. فرض ایده‌لمكه بو تردد بر اهمیت حاصل ایدوبده صدارته عودت قرارینی تغییره قدر تأثیر ایتمش شو تأثیر مراسم قصرنده اقامت تكلیفنی نصل انتاج ایده‌بیلیر.

تاسعاً، سفرا توجهلرینه مظهریتم، مسائل محترز فیهادن دكلدی. چونكه سفیرلرله مناسباتم مأموریت زماننه منحصر ایدی. آنده دخی دولتك حقوقنی بر صورت فوق العاده‌ده مدافعه ایتدیكمه واجنبیلرله مناسباتمده بو نقطهٔ مهمه اوزرینه توجیه مساعی وآمال ایلدیكمه، جریان ایتمش اولان مخابرات ومكاتبات سیاسیه‌نك دلالاتی اك قطعی برهانلردندر. دولتلرك اصلاحات تكلیفلرندن نشأت ایدن غوائل اثناسنده منافع دولتك محافظه‌سنه لیل ونهارمی حصر ایتدیكمی، اونتیجه‌یی‌ده تحصیل ایلمش اولدیغمی، الیوم بوراده اولان ودولتلرینك مسلك وحركاتی اكثر احوالده بربرینه ضد بولنان ایلچیلرك جمله‌سی بیلیرلر. عاشراً اهالینك توجهاتنه مظهریتم واقع ایسه بوده خدمت دولت وملتده‌كی مسا-

ناظری بولنان پرنس لوبانوفه صورت محرمانه‌ده تبلیغ ایدلمك اوزره پترسبورغ سفیرمزه كوندرلمش اولان تلغرافك احمد عزت بك خطیله محرر وفوطوغرافیسی اوراق متممه قسمنده مندرج مسوده‌سی اثبات ایلمشدر.

عيمك مكافاتندن عبارتدر . يوقسه تحتنده حذر اولنه‌جق بر ماده يوق ايدى . يكرمى سنه‌دنبرى وفرت صدق واستقامتله خدمتده ثابت اولديغم دفع شبهات ايچون دلائل كافيه‌دن كورلمامشسه، كرك اجانب كرك خلق اليله تحصيل نفوذ وترويج اغراضك وخامت عاقبتنى پك مدرك اولديغمه براهين قويه واردى . بو جهتله ارباب اغراضك القاآتى اثريدر، ديمكدن ماعدا بر شيئه حمل ايده‌مامكده معذور بولنديغم اسباب وظنون ايله سرايده آليقونلقلغم ايچون بو قدر تكلفات وقوعنه اصلا محل يوق ايدى . مادامكه اويله اسباب وظنون موهومه‌دن طولانى اوموقع مشكله كيرمك تكليفى وقوع بولدى ؛ واقعا شعائر سلطنت معصوميتى اضراردن وآنلره اذادن عرى وبرى اولمق لازم كليرسه‌ده عديم‌الانصاف اولان ارباب غرض طرفلرندن اجراى غرض ، عرض خدمت زعميله وقوع ازعاجات ناقابل تسليم شيلردن دكلدى . حادى عشر، يوقاريلرده كچن تفصيلاتدن معلوم اوله‌جغى اوزره، ٣٠٢ سنه‌سى اواخرنده شرقى روم‌ايلى مسئله‌سندن طولايى وقوع عزلمك كيجه‌سى وفرداسى پادشاهك دائرهٔ مختصه‌سنده قالنمشدى . برده آندن اول بويله بر حال واقع اولمشدى . بوكبى غائله‌لر هنكامنده معاملات ومعاقباتك نه قدر مؤثر اولديغنى تجربه ايتمشيدم. اووقتلرده تحمله وجود وسن مساعد ايدى. بودفعه قصرده اقامتى قبولده احتمال فائده يالكز بر آرالق احتمال معفويت ايسه‌ده اوتقديره كوره دخى زمان عفو وخلاصه قدر كذر ايده‌جك غوائل وصدماته طيانمه‌يه نه وجوداً نه سناً استطاعتم يوق ايدى . ثانى‌عشر، مسئلهٔ استطاعت وجوديه برطرفه قالسون، شرقى روم ايلى مسئله‌سنده پرنس دباتمبرغك افعالنى حكم معاهده‌يه مغاير كورديكمدن ماعدا دولت عثمانيه‌نك بقاى مركزينه متعلق تمنياتمه ، تعبير واضحله ، استانبولك المزده قالمسى مقصدينه دخى حالاً واستقبالاً منافى عد ايتديكمدن اختلاف فكرده بولنمشدم‌كه، وقايع تاليه بر طرفدن دعوامى اثبات ايتمكده‌در . اثر صدق طويت اولان شو اختلاف فكر وسيله‌سيله غرضكاران درلو اسباب غرض وكونا كون وسائل اتهام اعمال ايتدكارى حالده ايام اخيره‌كه ، پك چوق مقاصد واغراضه ميدان واسع جولاندر . مابينك دوائر رسميه‌سيله اختلاطى ، ارتباطى منقطع، وموضع منفرد وخاليده واقع بردائره‌يه كيدلدكدن صكره ساحهٔ غرضده مطلق‌العنان قاله‌جق غرضكارلر نه‌لر ياپه‌جقلرينى تفكر ايتمامك مؤدئ تهلكه ايدى . بوحسابلر ايچنده سلاح مدافعه وتسليته واسطه يالكز برائتم ومعصوميتم ايدى .

لكن معترض اولنلرك مدافعات محقه‌يی استماع ايتمه‌مه‌يی اعتيادلری ومدعالرينی مصنع شكللره افراغده مهارت واجتهادلری اصلا استخفاف قبول ايتمزدی. بوجهتلرله سلامت مقدر ايسه مباعدتله حاصل اوله‌جغندن عائله‌می استصحاباً تونس، يكيشهر كبی سكنهٔ اسلاميه‌سی كثرتلی اولان بلاد اسلاميه‌دن برينه هجرت اولنمق وآكا مساعده اولنمزسه‌منفرداً آوروپايه كيدلمك اوزره اول امرده بونك ايچون بر واسطهٔ معاونه‌يی اختيار امر اضطراری حكمنده كورندی؛ فقط ياپيله‌جق بر شی دها وار ايدی كه اوده شوواسطه‌يه مراجعته بدل معهود قصرده اقامت تكليفنه ــ كه ماهيتی شرح اولنان احوالدن معلوم اولور بوكا موافقت ايدرسه‌م وطن وملتمه بر فائده‌يی موجب اولورمی سؤالی ايدی چونكه فوائد مملكت اغورنده لازم كلير ايسه فدای نفس دخی اختيار اولنور . نفسمه ايراد ايتديكم شو سؤالك جوابی بونده عمومه هيچ بر منفعت ، هيچ بر خدمت اولميوب بيهوده يره ارباب اغراضك تعديسنه تسليم نفس ايتمش اوله‌جغم مركزنده ايدی كه بيله بيله او مخاطره‌يی قبوله تحریٔ مخلص تدبيرينی ترجيح ايتمك وعمرو زمان مساعده ايدر ايسه ينه دولت ومملكته خدمت امكانی ابقا ايلك مشروع ومعقول اوله‌جغی رد اولنه‌ماز . يعنی بونده هيچ بر عاقل شبهه ايده‌مز . مكركه خلافی ادعاده بولنانك عين ادراكی غشاوهٔ غرضله محاط اوله . بناءً عليه انكلتره سفارتنه مسافرتی اختيار وعقيبنده اسباب مجبره‌سنی وبر وجه محرر عائله ايله هجرتمه رخصت اعطاسی رجاسنی باتذكره مقام صدارته ابلاغ ايتدم . تاريخ ١٦ جمادی الاخره سنه ٣١٣ و٢٢ تشرين ثانی سنه ٣١١ چهارشنبه ايدی كه سفارته وصولم وقت عصردن بر آز صكره ايدی . ايرتسی كون لورد ساليسبوری طرفندن جواباً سفيره كلان تلغرافكه عيناً بكا قرائت وارائه اولنمشدی . بونده قراليچه حضرتلرينك مسافری (Hôte) اولمق اوزره قبول ايدلملكلكم محرر ايدی .

سير فيليپ كوری بو تلغرافی كوستردیكی صرده‌ده لورد ساليسبوری دولت متبوعه‌سنك شو صورت قبولنی طوغريدن طوغری‌يه بكاده يازمق آرزوسنده بولنمش ايسه‌ده لوندره‌نك تلغرافی سفارته مخصوص مفتاحله اولمق لازم كلوب او مفتاحله بشقه برمحل ايله مكاتبه ايسه بالطبع موافق اصول اولميه‌جغندن بوندن طولايی لورد مشاراليه نامه اولەرق اعتذار ايتمشدر. قالدی‌كه يوقاريده بيان اولنان واسطهٔ معاونه البته نه روسيه نه‌ده فرانسه سفارتلری اوله‌مزدی آثار مالانهايه ايله

ثابتدرکه شیمدی‌یه قدر هیچ بردولتك پولتیقه‌سنه دولت ووطنمزك منافی خلافنه اوله‌رق مائل اولمدم انجق فوائد مملکت اساسلری اوزرینه برمسلك پولتیقی‌یه دوام ایتمش اولدیغم حالده علت غرض ایجابنجه روسیه طرفدارلغیله اتهام اولنیوردم . بو شایعه تأثیریله انظار عامه‌ده دخی موقع مشکلده بولنیوردم؛ بوندن بشقه یوقاریلرده بیان ایتمشدم که کویا استانبولده برجمعیت اولوب منافع شاهانه خلافنه حرکت وروسیه وفرانسه سفارتلرینی بوکا آلت ایلدیکی نزد عالیده مظنون ایمش. وسائطك باشلوسی بو عاجز بیلندیکی و بو سببله بنمله مناسباتدن منع اولدیغی شمدی پارس سفیری اولان منیر بك طرفندن بیان اولنمشدی . بنم تسهیل سفر ایچون فرضا روسیه سفارتنه کیتمم لازم کلسه هم لاعن اصل وجود بولمش اولان روسیه طرفدارلغی دعواسنی تأیید، هم‌ده اتفاق مثانك کویا فوائد پادشاهی خلافنه استعمالنه بوراجه سعی اولندیغنه و بوکا آلت اولانلره بوعاجزك ریاست ایتدیکنه دائر لغرض تصنیع واشاعه اولنان ظنی مخالف حقیقت اوله‌رق تقویه ایلردی. روسیه‌نك کندی‌یه مراجعت ایدنلری رد ایتمکده‌کی اصول ومسلکی ایسه معلومدر. فرانسه‌ده شمدیلرده علی‌الخصوص مصالح شرقیه‌جه روسیه ایله متحدالافکار بولنیور سفارات ثلثه‌دن بشقه برواسطه اتخاذی‌ده وقتاً ومحلاً متعذرایدی انکلتره سفارتنه مراجعتك اسبابی بونلردر. تشبث ایلدیکم طریق هجرتله وطنمده علائق وفوائدمی فدا ایتمش اولدیغمدن عزیمتم موجب تردد اولمز، محل مسافرتده بلکه برکوندن زیاده قالنمز احتمالنی درپیش ایتمکده ایدم . حالبوکه بو ظنم احواله موافق چیقمدی زیرا سفارتده آلتی کون توقفه وبعده استانبولده قالمق اوزره خانه‌مه عودته مجبوریت حاصل اولدی. تفصیلنی اشاغیده ذکر ایده‌جکم. بوراده قبل الانفصال ایشیدوب اینانمامش وبسفارته دخولم عقیبنده سیر فلیب کورینك بر سؤالی دلالتیله صحتنه قناعت حاصل ایلمش اولدیغم بر ماده‌یی قید ایتملی‌یم . صدارتدن انفصالمدن بر آز زمان اول ایدی‌که خارجیه مستشاری آرتین پاشا لیلاً خانه‌مه کلدی ذات شاهانه‌نك بکا پك منفعل اولدیغنی وقریباً بعض وسائل تصنیعیله بر بیوك تهلکه‌یه القا اولنه‌جغمی سویلدکدن صکره انکلتره ایلچیسی‌ده بوکا واقف وحقکزده‌کی تصور غیر محقدن متأسفدر دیمشدی . اسباب انفعالی سؤال ایتدیکمده جواباً «ارمنستان اصلاحاتنه دائر دولتلرك ویردکاری لایحه‌لری ترویج ایتمکز باعث اغبرار اولمشدر . ذات شاهانه سزی اون سنه معزول براقدقدن صکره صدارته کتیردیکندن آرتق هر امره منقاد اولورسکز

ظننده ايمش . سز ايسه ايستنلميان اصلاحاتله ايشه باشلاديكز . » زميننده بياناتى واقع اولمشدى بن ايسه آرتين پاشانك سوزلرينه وجود ويرمامشدم؛ حتى بر چوق وقتدنبرى ذات شاهانه آرتين پاشايه واوده ذات شاهانه‌يه مغبر اولديغى ايشيدلمكله پاشانك مقالاتنى غرضه وبنى تحريك مقصدينه حمل ايتمشدم. وقتا كه سفارته مراجعتده مضطر اولدم وسفيرى كوردم بن سوزه باشلامزدن اول سير فيليب كورينك بكا دفعةً ايراد ايتديكى شى « حياتكز تهلكه‌ده‌مى ؟ » سؤالى ايدى .شو سؤال آرتين پاشانك خبرى خبر صحيح اولديغى اثبات ايدر . كله‌لم مسافرتم ايامنده تحدث ايدن احواله : يوقاريده اشارت ايتمشدم‌كه سفارته دخولم عصره قريب ايدى . اوكون استانبولدن چيقوب كيتمكه امكان مساعد اولمديغندن ايرتسى كون سفارت معيتنه مأمور استاسيونرله كيدلمسى قرارلشديرلدى . كيجه ايسه ساعت اوچ راده‌لرنده خارجيه ناظرى توفيق پاشا سفارته كلوب اعاده‌مى طلب ايتدى . سفير بنمله بعدالمذاكره بوطلبى رد ايتديكى عقبنده توفيق پاشا بنى كورمك ايستدى . هجرت تصورينك اسباب اضطراريه‌سنى صدارته يازدم . بناءً عليه كنديلريله ملاقاته محل يوقدر . مألنده بالواسطه مشار اليه اعتذارده بولندم .

توفيق پاشانك عودت ايده‌جكى صره‌ده ايسه بحريه‌دن كوندريلن صنداللرله سفارت واپورينك اطرافى احاطه وتعبير آخرله محاصره ايدلديكى خبرى سفارته وارد اولدى . توفيق پاشا نصف الليلدن صكره تكرار كلدى‌كه شوراى دولت رئيسى سعيد پاشا دخى برابر ايدى . بنى كورمك ايستدكلرندن كنديلريله ملاقات ايتدم مأموريتلرى خانه‌مه عودتم حقنده تلقى ايتدكلرى اراده‌يى تبليغدن عبارت ايمش تكرار بيان معذرت اولندى . مشار اليهما سفارتدن چيقنجه بك اوغلى ضابطه‌سنه كيتمشلر خفياً خروج ايله واپوره كيدلمكه امكان حاصل اوله‌ماملق ايچون ترصداتده بولنلمسنى تنبيه ايتملريله آرابه‌لرى طورديروب ايچنده اولانلره باقق كبى بادره‌لره صباحه قدر زقاقلرده دوام ايتدى . فرداسى دول سته سفراسى فرانسه سفارتنده اجتماع ايده‌رك اوروپايه عزيمتمه ايقاع موانع اولنمامسنى تقرير مشتركله باب عالى‌يه تبليغ ايچون مبادلهٔ افكار ايتمشلر ايسه‌ده يالكز بر سفير اقليتده يعنى عدم مداخله رأينده بولنمقله اتحاد حاصل اوله‌مامشدر .

بواجتماعك ايرتسى كونى اوستريا سفيرى بارون دوقاليس سفرانك قدمليسى اولمق صفتيله انكلتره سفارتنده بنى كورديكى كبى شمدى ايتاليانك لوندره سفيرى اولان

موسیو پانسه او اثناده استانبول سفارتنده بولنمغله اودخی نزدمه کلمشدی . بارون دوقالیس عودتنده رفقاسیله بالمشاوره اوروپاده مملکت عثمانیه پولتیقه‌سیله اشتغال ایتمیه‌جکمی تأميناً وعزیمتم ایچون کوستریلن مانعه مصیب اولمدیغنی اخطاراً باب عالی‌یه تبلیغات تحریریه اجرا ایتمشدر. بوتبلیغات سرایده اجتماع ایدن مجلس وکلاده درپیش اولندقده عدم مساعده رأیلری غلبه ایتمش حتی حضاردن بعضلری بنی کوتوره‌جك واپورك بوغازدن خروجنه بیله ممانعت ایدلمسنی تصویب ایلمشلر ایمش. بو هنکامه‌لرك فرداسی‌که جمعه‌یه مصادفدر روسیه سفیری موسیو دو نه‌لیدوف انکلتره سفیرینه کوندردیکی تذکرهٔ خصوصیه‌ده جمعه سلاملغندن صکره ذات‌شاهانه‌یی کوره‌جکندن بردیه‌جکم وارایسه بیانه توسط ایده‌جکنی اخطار ایلمشدی .

تکلیف اولنان توسطه تشکرله برابر بوکا لزوم ومحل بولنمدیغنی محبم سیرفیلیپ کورری وساطتیله مشارالیهه بیلدیردم. شومخابره‌نك فرداسنده ایسه تحت محاکمه‌یه آلنمقلغم حقنده بر تصور انکلتره سفیرینه عکس ایتدیرلمش ومشارالیه‌ده مادام‌که انکلتره سفارتنده بولنیورم خارج عن‌المملکه قاعده‌سنجه محاکمه محکمهٔ عثمانیه‌ده جریان ایده‌میه‌جکندن حکامك انکلتره‌دن کله‌جکی جوابنی ویرمشدر . بو مقالهٔ مؤثره‌دن نشأت ایتمش اولملی‌که عزیمتدن واز کچلمسنه دائر الحاحات وحقمده سوء نیات وقوع بولمیه‌جغنه متعلق انواع توثیقات ظهوره کلدی بو توثیقات وثائق دینیه ایله‌ده تأیید اولندی . شویله‌که : فراشت وکیلی اسعد افندی ایله قرنادن راغب وسر اثوابی عصمت بکلر بنی کورمك ایچون طرف شاهانه‌دن سفارته کوندرلدیلر ابتدا بونلری کورمکده اعتذار ایلدم . مؤخراً فراشت وکیلی‌مصحف شریفی استصحاباً کلمش اولدیغنی باش ترجمانی وساطتیله اخطار وملاقات امنیه‌سنی تکرار ایتمکله مستصحب اولدیغی فرقان حکیمه حرمةً یالکز آنی قبول ایتدم . سفارت باش کاتبی موسیو الیوت واعضای سفارتدن بعض ذوات حاضر اولدیغی حالده اسعد افندی مألاً شونلری سویلدی « ذات شاهانه آبدست آله‌رق قبله‌یه توجه ایتدی بنده اراده‌لریله تجدید وضوء ایدرك کذا قبله‌یه متوجه اولدم ذات شاهانه قارشوسنده بولنان مصحف شریفه وضع ید ایله خانه‌کزه عودت ایدرسه‌کز حقکزده هیچ برضرر واذاده بولنمیه‌جغنه یمین ایلدی . او مصحف شریف‌که ایشته تلثیم ایدیور و بوراده موقع تعظیمه قوییورم بوکا ال باصه‌رق خلیفه‌نك قبله‌یه قارشی ایتدیکی یمینی آنك نامنه سزه تبلیغ ایدرم . » اسعد افندینك

بیاناتنی باش کاتب آمری اولان سفیره واوده رفیقلرینه یعنی آلمانیا، ایتالیا، فرانسه، اوستریا وروسیه سفیرلرینه تحریراً تبلیغ ایتدی. ظاهره اعتبار اولنور ایسه بو عهد ومیثاقه اعتماد اولنمق لازم کلیردی. فقط بعض احواله نظر ایدیلیر ایسه مرعیتی مشکوك ایدی. نته‌کیم عدم ضرر وعدم اذا تأمین ایدلمش ایکن اذای محض اولان ترصدات وتعقیباتك مؤخراً ترك اولنمامسی [۱] دخی اثبات ایدرکه مشکوکیت ذهابی نا بمحل دکلدی. لکن ایکی حال موقعمی اشکال ایتمشدی. بری بن سفارته کیتدکدن صکره مسکنمزك قپوسنه عسکری نوبتجیلر قونیلوب افراد بیتك دخول وخروجلرینه ممانعتله برابر احتیاجات بیتیه‌دن اولان ارزاق وسائره معاینه‌یه تابع طوتلدیغی خبرلرینك سفارته کلمسیدر. دیکر حال واپوره کیدنجه‌یه قدر مشکلاته تصادف اولنورسه مدافعه‌یه امکان موجود اولمامسی ایدی‌که سفارته مراجعتدن طولایی افکار عامه غلیانه کتیریله‌رك واپوره کیدیلور ایکن حکومت نامنه دکل عوام نامنه تسلط تصورلرینك مؤخراً ایشیدلمسی دخی احتیاطك لزوم واصابتنی تأیید ایتمشدر. شرح اولنان مشکلاته باقه‌رق وعائله اعضاسنك، علی الخصوص نفسم ایچون اولادمك ازعاجلرینه مسامحه‌یی روا کورمیه‌رك مصائب مقدر اولدیغی حالده آنی عائله ایچنده کورمك ایچون خانه‌مه عودت ایتدم. مشکلات زائل اولمشمیدر دیه سؤال اولنورسه مقام جوابده ایمان پادشاهی‌یی وآنلرك محافظه‌سنده نوامیس خلافت وسلطنتی ارائه ایتمکدن بشقه برشی یاپه‌مم یاخود «پیمان شکن کردد شکسته حال: ان العهود عندملیك النهی ذمم» منطوقیله جواب ویره‌بیلیرم عقیب عودتده صدارته بر تذکره یازمش اولدیغمدن صورتنی آتیده قید ایتدم:

---

[۱] ذات شاهانه‌نك جلوسنك ایکنجی سنه‌سندن اعتباراً یعنی خداوندکار ولایتی والیلکنه تعیینمدن بر آز اول زقاقده ایکی خفیه طرفندن تعقیب اولنیوردم خفیه‌لرك عددی کیتدکجه آرتدی، انکلتره سفارتندن عودتمدن صکره مترصدلر سکزه ابلاغ اولندی. آلتنجی دفعه صدارتدن انفصالمدن اعلان مشروطیته قدر ایسه بونلر اون ایکی کشی‌یه وارمشدی. صوك هیئت مترصده افرادینك ایکیسی ضبطیه نظارتندن مأمور بر ژاندارمه بیکباشیسیله بر قومیسر ایکیسی سرای تفنکجیسی اوچی بشکطاش ضابطه‌سندن قومیسرله ایکی پولیس نفری بری بك اوغلی ضابطه‌سندن بر قومیسر ایکیسی طوپخانه مشیرینك قانونلری بری جوارمزده‌کی قره‌غوله منسوب نظامیه ملازمی برده بشکطاش دائرهٔ بلدیه‌سنك قومیسری ایدی.

صورت تذکره

مملکت اجنبیه‌یه عزیمت امنیه‌سنی مستلزم ومبرم اولان اسباب بدیهیه وحقیقیه لکن چهارشنبه کونی انکلتره سفارتنه مسافرت عاجزانه‌می متعاقب جانب معالیمناقب وکالتپناهیلرینه مرسل تذکرهٔ عاجزیده تلخیص وتحریر اولنان کیفیاتدن رهین علم عالیٔ خدیویلری اولمشدر . حسب الحال هر نوع علائق فوائد وامانیدن متجرد وآنجق فراغ بال ایله امرار زمانه جاهد اولدیغمه برهان قطعی ونیات خالصانه وصدقشعارانه‌مه دلیل فعلی اولان شو امنیه تقدیر عالی‌یه مظهر اوله‌رق فی‌الحال ومن غیر قیل وقال عزیمته موفقیت امیدنده بولندیغم حالده مارالبیان مسافرت حیننده بدأ ایله دوام ایدن مخابرات تأخر حرکته سبب اولدی . نهایت مملکت اجنبیه‌یه عزیمتدن فراغ ومحافظهٔ صحت اسبابنه ده بوراده توسل اولنمسی حقلرنده متوالی الصدور اولان آرزوی عالی‌یه امتثالاً وکرك کشیدهٔ سلك سطور بیوریلان تأميناتدن کرك صدق واخلاص عاجزانه‌مه دائر متعاقباً اظهار بیوریلان اعتماد وامنیت حضرت ملکداریدن طولایی حسیات شکران ایله متحسساً بوکیجه خانهٔ ثناورانه‌مه عودت ایتدم . وجائب محمدتکارانهٔ عاجزانه‌مك حضور عالیٔ تاجداری‌یه ابلاغنه همم سامیهٔ وکالتپناهیلرینی رجا ایدرم . اثنای غیاب ثناوریده جوارده‌کی قره قولخانه طرفندن موضوع نقطه وساطتیله افراد بیتك دخول وخروجلرنده مشکلات واتمك وسود وسائر حوایج قابلرینك معاینه‌سی مثللو حالات وقوعی مسموع اوله‌رق محل مسافرتده قرنای حضرت پادشاهیدن راغب بك افندی‌یه بالمناسبه مسموعات محرره افهام اولندقده بونلر منحصراً بعض مأمورلرك فرط غیرتندن منبعث اولدیغی ایراد ایلشدر . ینه مار البیان نقطه طرفندن اولاد عاجزانه‌مدن برینك معلمی بولنان فرانسز موسیو لامبر ایله انکلیز خواجه‌سنك دخوللرینه ممانعت اولندیغی کبی فرانسه تبعه‌سندن اولوب بنده زاده‌لردن برینك خدمت تعلیمنده بولنان بر معلمهٔ معتبره دخی خانه‌مه کیرر ایکن اخراج وازعاج ایدلدیکی بعدالعوده قرین سمع تأسف اولدی .

مغایر رضای عالی وتبیینات محرره‌یه نظراً بعضلرك اثر فرط غیرتی اولمق لازم کلن شو شیلرك‌ده نظر حقایق اثر خدیویلرینه ابلاغیله او مثللو آثار فرط غیرت

حقنده ایجاب حالك اجراسی منوط رأی سامئ وكالتپناهیلری بولندیغنك بیانی لازمه‌دن عد اولنور اولبابده »

فی٢٣ جمادی الاخره ٣١٣ و ٢٨ تشرین ثانی ٣١١

انكلتره سفارتی دخی دولت متبوعه‌سندن آلدیغی امر اوزرینه خارجیه نظارتنه ١٣٧ رقمی و ٩ كانون اول ١٨٩٥ تاریخیله بر تقریر رسمی اعطا و بر صورتی طرفمه تبلیغ ایلدی. بوتقریرك صورتی آتیده درج اولندی :

Constantinople, le 9 Décembre 1895.

A Son Excellence Tevfik Pacha

Monsieur le Ministre,

Son Altesse Saïd Pacha ayant quitté l'Ambassade d'Angleterre et étant retourné chez lui en se fiant aux assurances de Sa Majesté le Sultan communiquées par Votre Excellence et le président du Conseil d'Etat aux Ambassadeurs le 5 courant. et transmises aussi par écrit à Son Altesse par le premier Secrétaire, j'ai l'honneur de Vous informer que j'ai reçu de mon Gouvernement les instructions d'exprimer â Votre Excellence son ferme espoir que Saïd Pacha jouira à l'avenir d'une liberté et d'une sécurité complète.

Je saisis etc.

(signé) PHILIPPE CURRIE

شوسرنوشتك خاتماتندن اوله‌رق شونی درج ایتملی‌یم كه انكلتره دولتنك مواعد صحابتنه ومسافرتم اواننده سیر فیلیپ كورری ایله لیدی كوررینك ابراز ایتدكاری مأثر انسانیته ترتب ایدن حسیات شكرانی محافظه بنم وعائله‌م ایچون وظیفهٔ دائمه اوله‌جقدر .

تفاصیل واسعه‌یی شامل اولان شوحادثه‌نك ماهیتنی ایكی كله ایله تعریف ایتمك ایستنیلورسه (كید مغرض) دیمك لازم كلیر . حرص مكایدی شونكله مقایسه ایتملی كه، توثیقات ملوكانه ومواثیق دولیه اوزرینه خانه‌مه عودتدن صكره وسائل اتهامیه تصنیعیله ینه اضرارمه سعی ایلدیكی وبرده اجنبی‌یه التجا خلاف شرع اولدیغنه دائر مدعیات وافكار اسلامیه‌یی علیهمه اماله یولنده تشبثات وقوعبولدیغی حتی اولبابده استفتا دخی واقع اولمش ایسه‌ده طرف شرعدن رد اولندیغی ایشید-لمشدی. واقعا عودتدن برچوق سنه صكره ذات شاهانه‌نك نافعه ناظری محمودپاشادن

نقلاً حكايه ايتديكى فقره وسفارتده بولنديغم اثناده ماين باش كتابتندن آلنان تذكره دخى بو معنالرى اشراب ايدييوردى : « شرع انور اسلام عندالضروره اباحۀ محذوراته مساعد والجاى ضرورتله اسلامدن نيجه كيمسه‌لر بلاد غيراسلاميه‌يه كيتدكلرينه نقول تاريخ شاهد اولديغندن بو مرتبه غرضكارلغك موجبنى آكلايه‌مدم . صدددن خارج اولمقله برابر اول باول شوراسنى بيان ايده‌يم‌كه، مسقط رأسم ارضروم اولوب عصبيت اسلاميه ايله متحلى اوله‌رق بيودم . والد واجدادم دخى انقره‌ده سبعه زاده ناميله اكثر افرادى علمادن بر عائلۀ قديمه‌يه منسوبدرلر . اوقاتى مأموريتلرده واستانبولده كچديكى ايچون پدرمى يالكز طهرانه عزيمت وعودتنده كورمشدم . فقط انقره‌دن ارضرومه كلوب چوق زمان عائله نزدنده قالان وعلمادن بولنان جدم حسن افندى‌يى مدركم . كرك آندن ، كرك وسائط سائره‌دن اخذ ايتديكم تربيه قوى بر تربيۀ اسلاميه‌در . اوجهتله‌دركه، عائله‌مى آلوب تونس ، يكيشهر وامثالى سكنۀ اسلاميه‌سى غالب اولان بر بلده‌يه هجرتمه موافقت اولنمسنى استدعا ايتمشدم. اوروپايه كيتمه‌يى بونك تعذرى حالنده بالاضطرار تصور ايلكده ايدم . اوحالده دخى مقصود بالذات بر مملكت معينه اولميوب يالكز بورادن مباعدت اولمغله محلك تعيينى حصراً انتخاب وارادۀ پادشاهى‌يه تعليق اولنمشدى.

هيئت سفرانك اقدمى اولمق صفتيله انكلتره سفارتنده بنى كورمكه مأمور اولان آوستريا سفيرى بارون دوقاليچك خارجيه نظارتنه ويرديكى تقريرده بونلره دائر تفصيلات و آوروپاده مملكت عثمانيه‌نك پولتيقه‌سيله اشتغال ايتميه‌جكم حقنده تأمينات كوريلور . يوقاريده بيان اولنديغى اوزره بوتقرير ويرلديكى كونك كيجه‌سى ماينده مجلس وكلا عقديله موقع مذاكره‌يه قونلمش ايسه‌ده ايستيلان رخصت ويرلمه‌مش و آنى استحصال ايتمه‌دن كيتمكه ايسه حسب الموانع امكان حاصل اوله‌مامشدر .

محمود پاشانك قول مشروحنى تحريراً ابطاله لزوم كورديكمدن بر مخطره يازمشدم. صورتى شودر: ١٣١٤ رمضاننك اون سكزنجى كوننك كيجه‌سى حضورعاليده مثولمده ذات شاهانه بيورديلركه: « محمود پاشا (نافعه‌ناظرى) ديپوركه، جلاد اوكنه اوطورملى ايدى‌ده فرار ايتاملى ايدى » محمود پاشا بو سوزى نه‌كبى بر حسيات سوقيله سويلديكى بيلنه‌مز . لكن بيان ايتديكى فكر، معلومات خصوصيۀ تاريخيه‌سيله قابل توفيق دكلدر . واقعا علوم دينيه‌يى اتقان وتاريخ عالمى استقراء ايتمكه مشار اليهك مسلك

ووقتی مساعد دکلسه‌ده صدر اعظملرك تراجم احوالنی حاوی اولان حدیقة الوزرایی وذیللرینی اوقودیغنی ، آنلردن قصه‌لر نقل ایده‌کلمسی دلالتیله بیلیرم سلطان احمد اول زماننده صدر اعظم وسردار اکرم ایکن فرار ایدن خلیل پاشانك وعصر عثمان خان ثالثده کذلك مقام صدارتده اولدیغی حالده فرار ایلیان رامی پاشانك ترجمهٔ حاللری حدیقة الوزراده مندرجدر . علمادن نائب افندی مرحوم رامی پاشا ایچون ایجاب فرارده « الفرار ممالایطاق من سنن المرسلین » مضمونیله استشهاد ایدر . بونی اولسون محمود پاشا تذکر ایتمامشمی ؟ اوت ، فرار سنت مرسلدر ، استعیذ باه « وجاء رجل من اقصی المدینة یسعی قال یاموسی ان الملاء یأتمرون بك لیقتلوك فاخرج انی لك من الناصحین فاخرج منها خائفاً یترقب قال رب نجنی من القوم الظالمین » نبی اله ومظهر صفت کلیم‌الله اولمغه مستعد (حضرت موسانك نبوتلری نظم جلیل ایله مبین اولان فرارلرندن صکره‌در) بر ذات مجتبی بحسب الظاهر تخلیص نفس چارهٔ مشروعنه متوسل اولدیغی حالده بزم کبی اضعف عباده بو حال نه‌دن روا کورلمیور ؟ برده سفارتده مسافر بولندیغم اثناده باش کتابتدن آلنان تذکرهٔ مفصله‌نك بر محلنده « سفارت اجنبیه‌ده بولنلمسی نصوص قرآنیه واحادیث شریفه‌یه مغایردر ؛ بوندن طولانی علمای امت نظرنده نصل موقعده بولنمقده اولدیغکز تأمل اولنملیدر » دینلمشدی . ذات اجنبیت فحش مطلق بناءً علی هذا سفارت اجنبیه محل فحشا دکلدرکه آکا مراجعتك نهی حقنده آثار بولنسون . لهجهٔ حاله نظراً بو تعبیردن مقصد غیر مسلمه مراجعت دیمك اولیور ، وسفارت اجنبیه عباره‌سنی کاتبنك خطاسی عد ایتمك لازم کلیور . مسئله‌یی بو جهتدن‌ده موازنه ایده‌لم : عندالاقتضا غیر مسلمه مراجعت جائزدر . جائز اولمسیدی ، سید الانبیا علیه اکمل التحایا افندمز سوریه‌یه سفر بیوردقلرنده نسطورا نام راهبله کورشمزلردی . واقعا اول حین ، زمان جاهلیته مصادفدر لکن روح پاك ووجود تابناك محمدی آفرینشدن بری معززدر . « لولاك لولاك لما خلقت الافلاك » حدیث قدسیسی ایله ثابتدرکه ، آفرینش دخی وجود مبارك مصطفوی ایچوندر . لهذا زمان جاهلیت اعتراضی وارد اولمز . خیر البشر افندمزك بعدالبعثه کوردکلری اذادن طولانی اعظم سکنه‌سی اول وقت اسلام اولمیان مدینهٔ یثربه هجرتلری ایسه محل عبرتدر . کله‌لم عظمای اسلامك غیر مسلملرله تفصیل مناسبتنه : یارغار وخلیفهٔ بزرکوار اولان حضرت ابو بکر الصدیق مشاهده ایتدکلری اذا وعنادن

متأثر وحكمداری وسكنه‌سی اووقتده دخی خرستيان اولان حبشه هجرتی متصور اولوبده بعـده برطرفدن آلدقلری تأمينات اوزرينه بو عزيمتدن فارغ اولمديلرمی؟ بعثت حضرت نبويدن صـكره بر خيلی صحابهٔ كرام ينه حبشـه التجا ايلديلركه ، آنلردن يالكز اوچنك اسملرينی بيان ، اثبات مطلبه كفايت ايدر .

ذوات عاليهٔ ثلثه‌دن بری حضرت عثمان بن عفـاندركه ، دين مبينه ، اعتلای قوت اسلاميه‌يه بيوك خدمت ايتمشـدر . مدت خلافتلرنده طرف غربيدن حدود فاسـه ، طرف شرقيدن حدود چينه قدر اكثر بلدانی يد اسلاميانه كچيرمشـدر . ديكری سـيد الانامك كريمه‌لری وحضرت عثمانك زوجـه‌سی رقيه رضی الله عنهادر . ديكری والده‌سی جناب رسـالتمآبك خاله‌سی كنديسی حضرت خديجـةـ الكبرانك برادر زاده‌سی وحضرت ابو بكرك دامادی اولان زبير بن العوامدركه ، ابتدا اسلامده سل سيف ايدن اودر . حبشدن عودتندن صكره دخی هپ غزالرده رسـول اكرم ايله برلكده بولندی . بدر ، احد ، حديبيه ، خيبر ، مكه ، حنين ، طائف غزوه‌لرنده ومصر فتحنده خدمات عظيمه‌سی سـبق ايلدی . جنتله مبشر وفخر رسالت افندمزك «وان لكل نبی حواريا وحواريی زبير بن العوام» حديث شريفيله موقر اولمشدر . ايمدی كرك مشـار اليهم ، كرك سـائر معلوم الاسماء صحابهٔ كرام ملك حبشه التجا ودخالت وبر خيلی زمان حبشـده اقامت ايلديلرمی ؟ امام اعظم حضرتلرينك اعاظم تلاميذندن امام ربانی محمد بن الحسن الشيبانينك تصنيف ومجتهدين كرامدن محمد بن احمد السرخسی حضرتلرينك شرح ايلديكی كتـابـ السير الكبيرك (باب الاسـتعانه باهل الشرك) عنوانی حاوی اولوب (ان الله يؤيد هذا الدين باقوامه لاخلاق لهم) يعنی الله تعـالی بودينی آندن هيچ حصـه‌سی اولميان جماعتلرله تأييد ايدر ، حديث معجز بيـانيله بدأ ايدن بابی ترجمه ايدركن قرن سابق علماسندن فاضل محقق منيب افندی ، ابواب سائره‌ده اولديغی كبی بعض فوائد مهمه درج ايتمشدركه ، خلاصه‌سی شودر : ام سلمه رضی الله عنهادن مرويدركه ، ارض حبشـه‌ده امنيت واطمئنـان اوزره قرارمزده ارض مرقومه بزه خيردار ، نجاشی دخی خير جار اولمشدی . آنك ايچون زبير بن العوام نجاشينك اعداسـيله محاربه وآنلری تدمير ايتدكدن صكره نجاشی كبی خير جارك عندنده اقامت واستقرار ايلدك . عصر حضرت پيغمبريدن صـكره اهل اسلامدن خرسـتيان حكومتلرينه التجا ايدنلرك حال وشانلری دخی مفصلات تواريخده موجود اولديغندن تكرار

اقتضا ایتمز . بو عاجز ایسه انکلتره سفارتنه ملتجی صفتیله دکل مسافر اوله‌رق کیتمشدی . انکلتره دولتی دخی آنی مسافر دولت نامیله قبول واعزازه امر ویرمشدی حالبوکه عبد عاجزله بینلرنده نسبت اولمیان عظما یوقاریده‌کی امثالدن قطع نظرله التجابی بیله اختیار ایتمش اولدقلرینی معترضه آکلاتمق ایچون ایکی بیوك ذاتی ارائه ایله اکتفا اولنور . بری فاتح کبی وجودی بو دولته فخر وظفر محض اولان حکمدار عالی تبارك ولد فاضلی سلطان جم ، دیکری پورتکیز قرالنه دخیل اولان فاس پادشاهی شریف محمد مستنصردر . شایان اخطاردرکه شهزاده جم نفسنجه ملاحظهٔ خطردن زیاده حرص قدرتله بوحرکتده بولنمش واون سنه آوروپاده امرار ایام ایدرك نهایت اوراده یعنی دار غیر اسلامده ختم حیات ایتمش ایکن ، سلطان بایزید وعصری علماسی مشار الیهی مؤاخذه وتعییب ایتمدیلر . بایزید ثانی ممالکه ارسال ایتدیکی مناشیرده شهزاده‌نك نامنی رحمتله ذکر ومؤذنینك معابدده صلاخوان اولملرینی حکامه امر ایلدی تفصیلی بیلنمك ایستیلور ایسه‌فریدون منشآتنده موجود صور اوامره مراجعت اولنور. آرتق بویله‌بیوك‌مقایس امثال وار ایکن کوچك‌درجه‌لره ایتمك مثلا مدحت پاشانك فرانسه قونسلوسخانه‌سنه یاخود بوندن برایکی هفته مقدم (سنه ١٨٩٦) زنکبار پادشاهینك آلمانیا قونسولا- توسنه التجالرینی مثال کوسترمك‌لازم‌کلمز. قالدی‌که، بعضاً آوروپا ارباب سیاستنی‌تقلید ایتمك ایسته‌ین ذوات دول غربیه رجالندن ملتجیلر بولندیغنده متردد ایسه‌لر بونك امثال کثیره‌سنی تفصیلدن صرف نظرله عصر حاضر اوائلنده برنجی ناپولیونك یوز کون حکومتنك سقوطی اوزرینه انکلتره‌یه التجایه حاضرلنمسنی وفرانسه قراللرندن اون یدنجی لوئینك انکلتره‌یه التجا ایلمسنی، مشهور پرنس مترنیخك نفسی معرض خطرده دکل ایکن یعنی قانون اساسی‌یی استحصال ایچون اجتماع ایدن ویانه خلقی مبعوثلرینك استحصال مطلبله دائرهٔ سکوته رجوعلری اوزرینه کندیسنجه هیچ بر تهلکه قالمامش ایکن مخاطره ملاحظهٔ دورا دوریله اوکون لوندره‌دن قاچمسنی‌وبرچوق سنه‌لر فرانسه‌نك خارجی پولتیقه‌سنی اداره ایتمش اولان مشهور کیزونك کذا مؤخراً انکلتره‌یه التجا وهجرت وبرخیلی زمان لوندره‌ده اقامت ایتمش اولمسنی‌بیان ایله اکتفا ایدرم. الحاصل اسباب اضطراریه ظاهر اولنجه هجرتی یاخود معترضك تعبیرنجه‌فراری ویاخود التجایی اختیار مدخول اوله‌مز . محمود پاشانك تعبیری وجهله جلاد اوکنه اوطورمه‌یی فراره ترجیح ایتمکی شریعت وشرعك مبتنی اولدیغی عقل وحکمت

قبول ايليه‌مز. شو تفصيلات مجرد تنوير افكار وتذكرهٔ مبحوث عنهانك فقراتندن بری که، سفارت اجنبیه‌ده اقامت نصوص قرآنیه واحادیث شریفه‌یه مغایر اولدیغی عباره‌سنی حاویدر. بونده‌كی خطایی اظهار ایچون ایراد اولنمشدر. يوقسه بر مسلمك اراضیٔ غیراسلامیه‌یه هجرتنده هیچ برمانع شرعی بولنمدیغی حديث صحیح ايله قطعياً ثابتدر. بخاریٔ شریف شرحی (عینی‌ده) ده باب من الدين الفرار من الفتن (عمدةالقاری) ده فتنه‌دن احترازاً سلفدن بر جماعتك اختیار غربتله وطنلرینی ترك ايتدكلری حتی حضرت عثمان رضی‌اه عنهك حادثهٔ معلومه‌سی صره‌سنده سلمة بن الاكوعك دخی مدینه‌یی ترك ايله ربذه نام قريه‌يه خروج وفرار ايلديكی مذكوردر. شرح مذكورك بوبابنده بر چوق تفصيلات موجوددر. «انما الاعمال بالنیاة» حديث شريفی شرحنده (عمرو بن العاصدن مروی اولان حدیثدر) جاء رجل اعرابی فقال يارسول‌الله این الهجرة اليك حيث كنت ام الی ارض معلومة ام القوم خاصة ام اذا مت انقطعت. قال فسكت رسول‌الله (صلعم) ساعةً ثم قال (ای النبی) این السائل عن الهجرة قال (ای الاعرابی) ها اناذا. قال (صلعم) اذا اقمت الصلوة واتيت الزكوة فانت مهاجر وان مت بالحضرمية يعنی ارضاً باليمامة لمارأی رسول الله صلی‌الله عليه وسلم مانزل بالمسلمين من توالی الاذی عليهم من كفار قريش مع عدم قدرته علی انفاذهم مماهم فيه قال لهم (تفرقو فی‌الارض فان الله تعالی سيجمعكم) قالو الی این تذهب قال (ههنا) واشاربيده الی جهة ارض الحبشة وفی رواية قال لهم (اخرجو الی جهة ارض الحبشة فان بها ملكاً لايظلم عنده احد) ای وهی ارض صدق (حتی يجعل‌الله لكم فرجاً مما انتم فيه) انتهی.

سیاق احواله نظراً بوندن صکره خدمت وطنده بولنمق بکا میسر اولمیه‌جقدر بناءً علیه تواریخ مختلفه‌ده سبق ایدن صدارت مأموریتلرینك وهر برنده تخالف افکار ظهوریله وقوع بولان استعفالرمك تاریخلرینی واسلاف واخلافمك اسملرینی زیرده بر جدول ایله بیان ایلدم .

دفعه	دفعات مختلفه‌ده خدمت وکالته مأموریت تاریخلری	انفصال تاریخلری
١	٣ ذی القعده سنه ١٢٩٦ و ١٦ تشرین ثانی ١٢٩٥	٤ رجب سنه ١٢٩٧ و ٢٧ نیسان ١٢٩٦
٢	٧ شوال سنه ١٢٩٧ و ٣١ اغستوس ١٢٩٦	١٣ جمادی الاخره سنه ١٢٩٩ و ١٩ نیسان ١٢٩٨
٣	٦ شوال سنه ١٢٩٩ و ٣٠ حزیران ١٢٩٨	١٩ محرم سنه ١٣٠٠ و ١٨ تشرین اول ١٢٩٨
٤	٢١ محرم سنه ١٣٠٠ و ٢٠ تشرین اول ١٢٩٨	١٥ ذی الحجه سنه ١٣٠٢ و ١٢ ایلول ١٣٠٠
٥	١٥ ذی الحجه سنه ١٣١٢ و ٢٨ مایس ١٣١١	١٣ ربیع الاخر سنه ١٢١٣ و ٢٢ ایلول ١٣١١

مدت مأموریت: کون	آی	سنه	مدت معزولیت: کون	آی	دفعه	استعفا تاریخلری	ملاحظات
٢٧	٧				١	٢٥ صفر سنه ١٢٩٧	سلف عارفی پاشا خلف قدری پاشا
٦	٧	١	٦	٣	٢	٢٢ و ٢٣ ذی القعده سنه ١٢٩٨	سلف قدری پاشا خلف عبد الرحمن پاشا
١٣	٤		٢٣	٢	٣	٨ مارت سنه ١٢٩٩	سلف عبدالرحمن پاشا خلف احمد وفیق پاشا
					٤	١٠ « «	
					٥	٣٠ تشرین اول سنه ١٢٩٩	سلف احمد وفیق پاشا خلف کامل پاشا
٢٣	١١	٢			٦	٣١ کانون ثانی « «	
					٧	٢٥ شباط «	
					٨		سلف جواد پاشا خلف کامل پاشا
٢٨	٣				٩	٥ کانون اول سنه ٣١٨	
					١٠	٧ « «	
					١١	٢٧ « «	

يدی سنه صكره دفعهٔ سادسه اولەرق صدارته كلنمش واون درت آی صكره استعفا ايدلمشــدر بودفعەده بش سنه قدر معزول قالنوب يدنجی دفعه هيئت وكلا رياســتنه عودتله مشروطيت اعلان قلنمشــدر بناءً عليه يوقاريدەكی جدوله تكمله اولمق اوزره جدول آتی تذييل اولندی .

دفعه	دفعات مختلفەده خدمت وكالته مأموريت تاريخلری	انفصال تاريخلری
٦	٦ شعبان سنه ١٣١٩ و ٥ تشرين ثانی ١٣١٩	٥ شوال سـنه ١٣٢٠ و ١ كانون ثانی ١٣١٩
٧	٢٢ جمـاذی الاخره ١٣٢٦ و ٩ تموز ١٣٢٤	٢٣ رجب ١٣٢٦ و ٢٣ تموز ١٣٢٤

مدت مأموريت			مدت معزوليت			استعفا	استعفا تاريخلری	ملاحظات
سنه	آی	كون	سنه	آی	كون	دفعه		
١٠	٢	١				١٢	٢٩ كانون اول سنه ٣١٨	سلف رفعت پاشا خلف فريد پاشا
١٥	٠					١٣	٢٢ تموز سنه ٣٢٤	سلف فريد پاشـا خلف كامل پاشا

اخطار — صـوك ايكی مأموريته عائد احوال وحادثات ايله وثائق لازمه خاطراتمك ايكنجی واوچنجی جلدلرنده مندرجدر .

وثائق

متن خاطره‌ده بیان اولنان وثائقك صورتلری عیناً وصره رقملریله آتیده درج ایدلمشدر .

(ص) حرفی وثیقه‌نك متعلق اولدیغی ماده خاطره‌نك قاچنجی صحیفه‌سنده ذکر اولندیغنه اشارتدر

[ص ٤ نومرو ١]

قره‌سی متصرفی اسبق بهجت پاشانك بالیکسری عبا خانه‌سی ومواد سائره‌جه روایت اولنان سوء استعمالات وارتکاباتی وکر ادرمید قضاسی مدیری حاجی شیخ افندی حقنده عرض اولنان شکایاتی تحقیقه مأمور اولان مجلس والا محاکمات دائره‌سی مضبطه اوطه‌سی خلفای متحیزانندن سعید بك افندی یدینه تعلیمنامه‌در .

محمد فؤاد
وزیر اعظم

بهجت پاشا [١] اداره‌سنده عباخانهٔ مزبورده سنوی نقدر عبا اعمال ایتمش وانك نه مقدارینی مرتبات عسکریه‌یه محسوباً بوطرفه کوندروب نه قدرینی فروخت ایتمشدر اعمالاتك بهر طوپی مع‌مصارف قاچ غروشه مال اولمش وفروخت ایتدیکی عبایی نه‌قدره صاتمشدر وشو ایکی عبانك تفاوت قیمتی نه‌در عباخانهٔ مزبور ایچون مرتب اولان اعلا یپاغی صاتدیغی عبایه صرف واستعمال اولنوب مرتبات عسکریه‌یی دباغ اصنافندن آلدیغی کرچلی اویغونسز یپاغیدن اعمال ایلدیکی واقعمیدر واقع ایسه مرتب اعلا یپاغینك بشقه واویغونسز یپاغینك بشقه اوله‌رق اولوقتك فیئات رایجه‌سیله بهالری وعندالموازنه فرقلری نه‌یه بالغ اولور ؟ خدمات اعمالیه‌ده صحیحاً استخدام ایتدیکی عساکر ضبطیه نه مقداردر . دفتر مصارفه ادخال ایلدیکی قاچ کشیدر واختلاس ایدیلن معاشلری قاچ غروشدر بورالری متصرف لاحق

[١] بهجت پاشا صدر اسبق رشید پاشانك مقبل ومتنفذ بر مهرداری ایدی متبوعنه اغتراراً وکلایی وخصوصا عالی وفؤاد پاشالری دلگیر ایتمشدی .

سعادتلو عارف پاشانك مقتضای درایتی اوزره دسترس اولمش اولدیغی ادارهٔ سابقه دفاتر واوراق قیودیه‌سنه وعباخانه‌نك خدمات اصلیه وفرعیه‌سنده قوللانلمش واخذ واعطا جهتی وجهات سائره ایله کسب معلومات ایتمش اولان بیغرض ارباب وقوفه حسن مراجعتله تحقیق واو مقوله‌لرك بیان ایده‌جکلری معلومات کتب وتحریر اولنه‌رق کندولری بردرلو وحشته دوشورلمکسزین اعطای تأمینات وتدابیر سائره ایله تحت مهر وامضالرینه ویاخود شهادت مجلس آلتنه آلنه‌جقدر . بو تحقیقات رؤیت حساب ایله مختلط اولمسی امر طبیعی ایدوکندن وقره‌سی سنجاغنك مالیه خزینهٔ جلیله‌سندن مأمور مال کاتبی ورفقاسی اولوب یالکز عباخانه امور حسابیه وتحریریه‌سنده قوللانیلور کتبه دخی اولمسی لازم کله‌جکندن بونلردن بهجت پاشا ایله اختلاساتده مشارکتی ویاخود آنك طرفداری اوله‌رق ستر مساویسنه مجبوریتی اولمیان بر ویاخود بر قاچ مؤتمن کیمسه حسابه دائر اوله‌جق معاملاتده برابر بولندیریلوب لازم کلان دفتر وحساب پوصله‌لری آنك معرفتیله ترقیم قلنه‌جقدر.

مأمور مومی الیه یدینه اعطا بیوریلان امر نامهٔ سامیده مندرج اولدیغی وجهله صندرغی قضاسنده کائن عثمانلی قریه‌سنده وقوعی ادعا اولنان قتل وضایعات کیفیتندن طولانی اسامیسی محرر اولان اهالیٔ قریه‌دن حکم اولنان تضمین ماده‌سی حقنده اهالیٔ مرقومه‌نك ادعالری بشقه وبهجت پاشانك افاده‌سی بشقه اولوب اخلافی زمانلرنده بو ماده‌یه دائر ورود ایدن مضبطه‌لر مآلی دخی اهالیٔ مرقومه‌نك مغدوریتنی اشرابه دائر اوله‌رق هر نه مطالعه‌یه مبنی ایسه ایضاحات کافیه‌یه کیریشلمه‌مش اولملغله اولا ادعا اولنان قتل ماده‌سی نه وجهله وقوعه کلمشدر . رأس لوانك مجلس ومحکمهٔ شرعیه‌سنده وبهجت پاشادن مدور دفاتر ومحرراتدن بوکا دائر قید و اوراق تحری اولنه‌رق بولنه‌بیلدیکی حالده نظامات مرعیه‌یه موافق واعتباره شایان ایسه اوزرینه ترتب ایده‌جك حکم مضبطه‌یه ربط اولنه‌جقدر . او مقوله قید و اوراق بولنه‌مدیغی حالده واقعهٔ مزبورده قریه‌ده بولنان یرلو ویبانجی بیغرض ارباب وقوف جلب ایله نائب ویاخود مفتی افندیلر معرفتلریله مجلسجه بر قاعده تحلیف اولنه‌رق استنطاقلری اجرا وهر بررلرینك تقریرلری بشقه بشقه ضبط ومهر وامضالریله تصدیق ایتدیرلدکدن صکره مسئله تضمین ضایعات ماده‌سنه انتقال ایتدیریله‌رك ضایعات مزبوره‌یه دائر مقدما بر کونه تحقیقات سبقت ایتمش ایسه آنك اوراقی بولدیریلوب شرعاً ونظاماً اثباته کافی اولدیغی صورتده بو دخی

بشقه‌جه مضبطه‌يه ربط ايديله‌جكدر اولمديغى حالده بو دخى جلب اولنان بيغرض ارباب وقوفدن بعدالتحليف اصول استنطاق اوزره استفسار وكذلك ضبط وتصديق ايتديريله‌رك تضمينات مزبوره‌ده مدعينك حقسزلغى تبين ايدرسه اولزمان رسماً قبول اولنميه‌رق اصل ضايعاتك صاحبى اولمسى لازم كلان شخص جلب ايله جهت استحقاقى سؤال ايديلوب ادعايه قيام ايدرسه اقامه ايده‌جكى شهود بالاستماع اقتضاى شرعى ونظاميسى اوزره اعلام ومضبطه‌سى تنظيم قلنه‌جقدر .

شو تحقيقات آره‌سنده انكلتره قونسلوسى [١] ادعايه قيام ايدر وبوماده‌يى رؤيت ايتديرمامك ايسترسه بو مقوله حقوق هر دولتده يا شرعاً ويانظاماً حكم اولنوب تضمينات ايسه شونك ايكيسيله‌ده ثابت ومحكوم اولميه‌رق بهجت پاشانك سؤ اجرا آتندن عبارت اولمغله كندوسى بونك ضمننده جزا كورديكى ودها كوره‌جكى ومحلنجه مأذونيت ومأموريت يالكز تحقيقات ومحاكماته دائر اوله‌رق فعلياتى دولتجهٔ باب عاليجه بيلنه‌جك شى ايدوكى وحكم سابقه‌سنده اتخاذ اولنان امر نامهٔ سامى هر درلو قيود احترازيه‌يى جامع بولنديغى حسن صورتله تبين ايدرسه اهالئ مرقومه توجهله ونقدر مدت حبس ايدلمش وشو سند اللرندن نصل النمشدر بورالرى اولزمان خدمت ضبطيه‌ده بولنانلردن وسائر بيغرض ارباب وقوفدن تحقيق اولنوب وقوعبوله‌جق افاده‌لرى كذلك اعطاى تأمينات وتدابير سائره ايله تحت تصديقلرينه ويا شهادت مجلس التنه النه‌جقدر . بهجت پاشانك شو اجرايه جرأتى بر كونه ارتكاب تحتنده‌ميدر يوقسه آخر غرضه مبنيميدر وعلى كل حال بو ايشى كندو كندوسنه‌مى ياپمشدر وياخود آخر بر مشوق وشريكى وارميدر بورالرى‌ده متصرف پاشا ايله [٢] مأمور مومى اليه آره‌سنده محرمانه تحقيق ايديلوب تبين ايده‌جك حالك مرتبهٔ ثبوته كتورلمسى قابل وتهمت مشاركت

[١] بو قونسلوسك بهجت پاشا ايله بالاتفاق كوى اهاليسنه عموماً بغير حق قسامه حكم ايتديرديكى وآنك مقابلنده اهالئ قريه‌نك چفت وادواتنه قدر مالّلرينى صاتديرديغى وتأديهٔ دين ايتميانلرك حبس مديد ايله مقهوراً وفاتلرينه سبب اولديغى اثناى تحقيقاتده تبين ايتمكله مجلس والا كنديسنه كورك جزاسى حكم ايتمشيدى عالى پاشانك خارجيه نظارتنده سفارته واقع اولان تبليغى اوزرينه او جزانى شخص محكوم حكومت حبسخانه‌سنده چكمشدر .

[٢] متصرف داماد نورى پاشانك پدرى عارف پاشا ايدى اثناى تحقيقاتده انك دخى سوء اداره‌سى تبين ايتمكله عزل اولنمشدى .

مأمورین اجنبیه‌یه غیر شامل ایسه اولزمان تحقیقات رسمیه‌سی دخی اجرا ایدیله‌جکدر .

مأمور مومی الیه بالیکسری‌یه وصولنده کمر ادرمید قضاسی مدیری حاجی شیخ افندی‌یه دائر اولان امرنامهٔ سامی‌یی متصرف مومی الیهه اعطا وبونلر حقلرنده لازم کلان تحقیقاتی متصرف مومی الیهله بالاتحاد وبالمذاکره اجرا ایده‌جك وبر طرفدن دخی مدیر مومی الیه حقنده شکایتنامه‌لری کتورن دیمتری فوتینك محرمانه معلوماتنه مراجعتله مدیر مومی الیه حقنده بیغرض وبیطرف ارباب وقوفدن ومرقوم دیمتری فوتینك ارائه ایده‌جکی موثوق الکلم قضاء مزبور اهالیٔ مسلمه وغیر مسلمه‌سندن تحقیقات خفیه‌یی ایفا ایدرك مدیر مومی الیهك کلی وجزؤی حرکات غیر مرضیه‌سنه وبرائت ذمتی انها اولمسی اثر صحابت اولدیغنه علم واطلاع حاصل ایدرسه مقتضای درایتی اوزره بونلرك صورت ثبوتنه قاعدهٔ مرعیه‌یه توفیقاً برکونه طریق امکان مطالعه وترتیب ایده‌رك واله کتیره‌جکی شهود وبینات ایله مدعیلردن تأمینات کافیه آله‌رق بهجت پاشا ماده‌لرینك ختامی عقبنده مدیر مومی الیهه دائر اولان امرنامهٔ سامی‌یی متصرف مومی الیهه ابراز ایله افندیٔ مومی الیه مدیرلکدن عزل ویرینه وکالةً دیکری تعیین ایتدیریله‌رك کندیسی تحت المحاکمه رأس لوایه جلب ومشتکیلرندن موجود اولانلری اظهار وماعداسی احضار ایله رأس لواده اولان طرفدارلرینك غیریلرندن بر قومیسیون تشکیل ایدیله‌جك وبونك حقنده اولان شکایاتك بر طاقمی مظالم واعتساف جهتی وجهات سائره‌دن ناشی حقوق عباده ودیکرنوعی حقوق ملتزمهٔ خزینهٔ جلیله‌دن اولان اراضیٔ محلوله‌یه دائر اوله‌رق حقوق عبادك ظاهره اخراجیله رفع تعدیات خصوصی سلطنت سنیه‌نك ذمت همت عادله‌سنه مترتب اولدیغی کبی اراضیٔ محلوله کیفیتی دخی برزماندن بری نیجه اختیار تکلفات وتأسیس نظامات ایله اصلاحنه اوغراشیلان وخزینهٔ جلیله‌نك واردات حقیقیه‌سندن اولان بر مادهٔ معتنابها اولدیغندن اجرای تدقیقاته کمالیله اعتنا اولنوب اراضیٔ مزبوره‌یه طالبلرینك ویره‌جکلری وسائر بیغرض ارباب وقوف ومعلوماتك بیان ایده‌جکلری قیمت حقیقیه ایله مدیر مومی الیهك ارائه ایلدیکی اثمان فاسده موازنه اولنه‌رق وفسادك صورت جریانی قیود محلیه وافادات سابقه ایله تبین ایتدیریله‌رك بوماده ضمننده حکومت محلیه مخاصمه‌سیله وحقوق عباد ایچون مدعیلری خصومتیله مدیر مومی الیهك قومیسیون مذکورده بالتدقیق محاکمه‌سی اجرا وواردات

عشريه ورسومیه‌نك موجب شكايت اولان معاملات تحصيليه‌سى ضبط واوامر
شريفه‌سى ونظامنامه‌لريله بالتطبيق وقوعه كلان مظالم مرتبهٔ ثبوته ايصال ايله اصولنه
تطبيقاً استنطاقنامه‌لرى ومضبطه‌سى تنظيم قلنه‌جق وصكره مجلسه دخى تصديق
ايتديريله‌جكدر وينه مومى اليهى حمايت داعيه‌سيله شواجرآته ايقاع مشكلات ايدنلر
اولورسه مسئوليت شديده‌يه مظهر اوله‌جقلرى كندولرينه تفهيم ايديله‌رك متنبه
اولمدقلرى حالده درحال اسم وشهرتلريله كيفيت بو طرفه بيلديريله‌جكدر بويله
اولميوبده ايجاب ايدن تحقيقات حكمنجه مدير مومى اليه حقنده عرض اولنان
شكاياتده اساس صحيح بوله‌مز اجرا اولنه‌جق شكاياتدن برائت ذمتى اشعار اولنمسى
اثر صحابت اولمديغى آكلاشيلور ايسه چونكه مدعيلر بوشكايتى بطريقخانه وساطتيله
رسماً عرض ايدرك ادعاده اصرار ايتملرينه ومجلس لوايه عدم امنيت عرض وبيان
ايله بويله بر مأمور مخصوص دخى طلب ايتملرينه مبنى مير مومى اليهك مأمو-
ريتى بى اثر قالمامق وكندولرينه قناعت كلمك اوزره مدير مومى اليه مأموريتندن
اول عزل اولنميوب موقتاً كتورديله‌رك وينه طرفدار عد ايتدكلرى كيمسه‌لرك
غيريلرندن بر قوميسيون تشكيل ايديله‌رك مدعى ومشتكيلر ايله محاكمهٔ رسميه‌سى
بالاجرا برائت ذمتى تقرر ايدرسه محلنه اعاده واصولى وجهله استنطاقنامه‌لريله
مضبطه‌سى ترقيم وكذلك مجلس لوابه تصديق ايتديريله‌جكدر .

كرك بهجت پاشا وكرك حاجى شيخ افندى ماده‌لرنده شرح اولنان مطالعات
دائرهٔ محاكمتجه كوريلان اوراق ايله مدعيلرك افادات واقعه‌سندن استحصال
اولنان معلوماته كوره غياباً تخطر اولنان تدابير تخمينيه‌دن عبارت اولمغله مطالعات
مزبوره مأمور مومى اليهك كسب معلومات ايده‌جكى ايجابات موقعيه‌يه اساساً توافق
ايتمزسه اسبابى بيان اولنه‌رق درحال استيذان اولنه‌جقدر . بويله اولميوبده بعض
فروعاتده عينى عينيله اجرايه قابليت كوريلورسه مأمور مومى اليهك مقتضاى درايتى
اوزره ايجابنه كوره حركته ولزومى حالنده بالذات قضاء مزبوره عزيمته مأذون
اوله‌جقدر .

فى ١٢ ذى‌الحجه سنه ١٢٧٨ — مجلس احكام عدليه

شروانی رشدی پاشانك مالیه نظارتنده بولندیغی اثناده مشار الیهه ویردیکم لایحه

[ص ٥ نومرو ٢]

کچن سکسان بش سنه‌سنك اعلان اولنان دفتر موازنه‌سنده التی یوز یکرمی اوچ بیك درت یوز کیسه اولدیغی کوستریلن عمومی ویرکو بر وقتدنبرو تأسیسنه تشبث قلنان تحریر اصولی اقتضاسنجه قطعهٔ حجازیه وعراقیه‌دن ماعدا ولایتلرده املاك ویرکوسنه منقلب اولمشدر .

تحریر تعلیماتی اقتضاسنجه املاك ویرکوسی قیمت وایراد نسبتیله طرح اولنمق لازم کلیر ایسه‌ده ممالك محروسه‌ده تحریر املاك اصولنه مباشرت اولنه‌لی اون ایکی سنه اولمش ایکن قیمت وایراددن نصل نسبت اوزرینه ویرکو آلنه‌جغنه دائر هنوز بر نظام یاپیلامشدر . حالبوکه عند عالیٔ خدیویلرنده مستور اولمدیغی اوزره هر دولتده اشبو تحریر املاك اصولی وویرکولرك تصحیح وتعدیل نسبتی ادارهٔ ملکیه‌جه الك مهم برمسئله عد اولندیغندن موازنهٔ مالیه‌یی خللدن محافظه وتبعه‌نك تکالیفنی استطاعت وثروت شخصیه ایله بالتوفیق بنای عمران ملکی تزلزلدن وقایه ایتمك ایچون ویرکولر حقنده متعدد ومتنوع ومعتدل ومصیب نظاملر تأسیسنه چالیشلمقده‌در .

اکرچه بروسه ویانیه قصبه‌لری ایچون اون سنه اول نمونه شکلنده یاپیلمش اولان قاعدهٔ تحریریه‌یی متضمن اولان تعلیماتك بر فقره‌سنده تحریردن صکره داخل قصبه‌ده مجدداً بر بنا انشا اولنور ایسه قیمتدن بیکده وواردات سنویه‌سندن یوزده درت غروش رسم النمسی محرر بولندیغندن مؤخراً او فقره‌نك حکمی تعاملاً کافهٔ مسقفات واراضینك ویرکوسنه اساس اتخاذ اولنمش یعنی الیوم هر ولایتده ویرکونك صورت تقدیری ایکی قصبه ایچون نمونه حالنده یاپیلمش اولان نسبت اوزرینه جریان ایلمکده بولنمش ایسه‌ده بویله ایکی محلك حالی ممالك دولت علیه‌یی تشکیل ایدن ولایات وسیعه‌نك ویرکوسنه مقیاس عمومی اتخاذینه صالح اوله‌میه‌جغی محتاج عرض وبیان دکلدر .

تجارت وزراعتی واسع اولان یرلر ذکر اولنان قاعدهٔ نسبیه‌یه تبعیت ایدن مقدار داخلنده ویرکو اعطاسنه مساعد اولسه بیله بعض ولایاتك حالی بوكا متحمل اولمدیغی محتاج تعریف دكلدر بناءً علیه جدوللرده كوستریلن ویركولرك هر سنه بقایاسی تحصیلاتنه غالب كلكده‌در. مع مافیه قیمت وعقار وتمتع ویركولریله مكلف اوله‌جق املاك واشخاصك اكثر محلده واغلب احوالده تمیز انواعنه مدار اولمق ایچون تعاملاً دخی قاعدهٔ متحده اولمدیغندن بو شیلرده اجتهادات مختلفهٔ مأمورین قانون مقامنه قائم اولمشدر .

قیمت وعقار تقدیرینه واسطه اولان تخمینلرك كشف وتخمینی ایسه مفهوم تعلیماته كوره قطعی ولایتغیر اولدیغندن شخص مكلف ملكنه تخصیص اولنان ویركونك بالاده مذكور نسبت متعامله دائره‌سنده بیله اولسون مقدار وكمیتنده عدم اعتدال مشاهده ایدرسه تخمین مأمورینك حكمنی استینافه مقتدر اوله‌میور. نسبت متعاملهٔ مبحوثه حكمنجه كافهٔ اصنافك تمتعاتندن دخی سنوی یوزده اوچ غروش ویركو آلنمق لازم كلور ایسه‌ده منطوق تعلیماته كوره تمتعاتك مقداری یا شخص متمتعك ویاخود حالنه واقف اولان ایكی كمسه‌نك افاده‌سنه مستند اولمق لازم كلوب حالبوكه نه بر آدمك تمتع صحیحنی بیان ایله بالذات ویركوسنی تزیید ایتمسنك نه‌ده بر شخصك كشف وتقدیر تمتعنده شخص آخرك رأیی مصیب ومقبول اوله‌بیلمسنك احتمالی اولمدیغندن شو قاعده تمتعات ویركوسنی كلیاً نا تحصیل بر حاله القا ایلدیكی عندالتدقیق ثابت اولور .

اجنبیلرك ممالك اجنبیه‌دن كتوروب صاتدقلری اشیادن عهداً كمرك رسومندن بشقه بر رسم وویركو ویرمامكه صلاحیتلری وار ایسه‌ده صنایع وتجارت داخلیه ایله‌ده مشغول اولانلرك اهالیٔ اصلیه‌نك مكلف اولمدیغی ویركویی ویرمكه مجبور بولندقلرینی سفارتلری دخی قبول ایتمشدر . حتی بر ارالق دول معظمه سفارتلری بالاده‌كی نسبت غیرمستقیمه‌یه باقه‌رق بو نسبت باقی اولدقچه تبعهٔ اجنبیه‌نك تمتع ویركوسنی تأدیه‌یه اجبارلری قابل اوله‌میه‌جغندن بحثله باب عالی‌یی نسبت مذكوره‌نك تصحیحنی مذاكره‌یه دعوت ایتمشلردی .

نسبت مشروحه‌نك تصحیحی حالنده ولایتلردن صرف نظر یالكز پایتخته‌كی اجنبیلرك ویركوسی خزینهٔ دولته بیوك بر منبع واردات اوله‌جغنی تعریف اقتضا ایتمز .

اصول معروضه‌نك عمومنه ترتيب ايدن اصلاحات دخى آتى الذكر مسائل اساسيه ومحدوده‌دن عبارت كورينور .

اولا   املاك ويركوسنجه صحيح بر نسبت اتخاذى .

ثانياً   املاك ويركوسنه اساس اولان تقدير قيمت اصولنك اصلاحى .

ثالثاً   تمتعات ويركوسنك استيفاسنده مشهود اولان تعسرات كليه‌يى ازاله وتبعۀ اجنبيه‌يى دخى بحق بوكا اجبار ايتمك ايچون بو ويركونك اصول مشوشۀ حاضره‌سنك اصلاحى .

رابعاً   مادامكه هر دولتده مصارفك محورى واردات وارداتك مجراى اصليسى ويركو وويركونك مقياسى ثروت اهاليدر بونلرك آثار ونتايجى دخى متسلسلاً يكديكرينه مربوط بولنمق طبيعى اولمغله ثروت اهالى ايله متناسب وياخود اصول جبايت واداره‌سى قواعد مشروعه‌يى ضامن اولميان ويركولرك موسم وزماننده تحصيلى قابل اوله‌ميه‌رق وبو دخى خزينۀ دولتى انواع مشكلاته اوغرا-ده‌رق تسويۀ مصارف مبرمه ايچون سائر سرمايه‌لره مراجعتدن وياخود مكلفين حقنده وسائط جبريه استعماليله امحاى استطاعت عموميه‌دن نصل نتايج مضره حادث اوله‌جغى تعريفدن مستغنى وبزده ويركو حقنده متعامل اولان اصول ايسه بالاده‌كى اساسلرك شهادتندن بشقه مضراتنك تشريح وتدقيقيله دخى ثابت اوله‌جغى اوزره تأمين مقصدده غير كافى اولديغندن ويركونك ادارۀ عموميه‌سنجه اساسلى ومكمل بر قانون تأسيس ونشرى تحت وجوبده‌در .

اسعد پاشا صدارتنده قلمه آلديغم استيذان تذكره‌سى

[ص ٧ نومرو ٣]

چنده عرض وتقديم اولنان دفتر موازنۀ عموميه‌دن محاط علم عالى بيورلديغى اوزره طقسان بر سنه‌سى بودجه‌سنده بش مليون ليرا آچيق ظهور ايتمش اولديغندن كرك بونك قپادلمسى [١] وكرك معاملات عموميۀ ماليه‌نك مجراى انتظام وصلاحه

[١] واردات ٤٧٧٦٥٨٠ كيسه ايدى ١٣٨٨٣٩٤٠ عثمانلى ليراسى (١٠٠ غروش حسابيله)؛
مصارف ٥٧٨٥٨١٩ « « ٢٨٩٢٩٠٩٥ « «
آچيق ١٠٠٩٢٣١ « « ٢٠٤٦١٥٥ « «

ارجاعى تدابيرى ميانهٔ بندكانه‌مزده عريض وعميق مطالعه وتدقيق ايدلمكده اولديغندن نتايج مذاكرات صره‌سيله عتبهٔ علياى جهانبانى‌يه عرض وافاده اولنه‌جق ايسه‌ده قوميسيونجه اتخاذ اولنان خط حركت بالطبع بر طرفدن تزييد واردات وديكر طرفدن تنقيص صرفيات اسبابنه معطوف اولمق لازم كاوب شو ايكى امر اهمك مشكلاتدن مصوناً حيز حصوله كلمسى ايسه زوائد وارداتك كچنده موهيت پيراى صحيفهٔ سنوح اولان امرو فرمان همايون جناب جهانبانى مقتضيات اصابت آياتندن اولديغى اوزره ثروت تبعه‌يى رخنه‌دار وخلقى ازعاج وبيزار ايتميه‌جك صورتده وضع وتعيننه متوقف بولنديغى كبى دوائر اداره‌نك مخصصاتجه اختيار ايديله‌جك تنزيلات احتياجات ضروريه وطبيعيه‌يه مبتنى اولان صرفياتك استثناسيله لزومسز وثمره‌سز شيلردن اجرا اولنمديغى حالده نتيجه‌سى معاملات اداره‌يه مضرت وسكته ايراثندن حالى قالميه‌جغى مسلماتدن وبنابرين كرك واردات وكرك مصارفاتك اقسام وانواعنه ترتب ايدن تعديلات تدقيقات عميقه ايله تعين ايده‌جك مسائلدن بولنمسيله ومبحوث عنه اولان آچيغك صورى ومعنوى سوء تأثيراتى متوالى الجريان وبونك سد وامحاسى تأخر ايتدكجه خسار ومضارى اونسبتده تزايد ايليه‌جكى واصل مرتبهٔ جزم وايقان اولمسيله بو يولده بر تدبير سريع التأثير اتخاذى منزلهٔ وجوبه وارمش ورقاب عبوديت ومملوكيتمز ولى نعمت بيتمز پادشاهمز افندمز حضرتلرينه عائد اولديغى كبى ثمرهٔ عواطف علياى ظل‌اللهى اولان كافهٔ ما ملك وما كسب بندكانه‌مز دخى ينه اول شرفه تعلق وانتما ايله مباهى اولديغندن جمله‌مزك ليل ونهار خدشه‌رس افكارى اولان شو بودجه آچيغنك قپادلمسى يولنده اول باول بين المأمورين عرض وجائب فداكارى ومصادقت متحتم ذمت رقيت بولنمش اولديغندن خدمت صدارتمه احسان بيوريلان شهريه‌نك اللى بيك غروشه تنزيليله دوائرك مفردات مخصصاتجه قابل الاجرا كوريله‌جك تصرفات آيريجه عرض واستيذان اولنمق وسايهٔ تسهيلاتوايهٔ ملوكانه‌ده تشبثات موجوده ثمره‌سيله عهد قريبده اقواى مأمول اولان رفاه ووسعتك حصولنده ينه حداصليسنه ارجاع ايدلمك اوزره شمديلك اوچ بيك غروشدن زياده معاشى بولنان بالجمله مأمورين ومتقاعدين آيلقلرينك اوچ بيك غروشدن يوقارى اولان مقدارندن نصفنك كسلمسى وقانوناً معين وثابت اسبابه مستند اولمدقجه مأمورينك مأموريتلرندن انفصال ايتميه‌جكلرى تأمين اولنديغى حالده قطع معاش معامله‌سى بين المأمورين

مسامحه وقصور مثللو احواله سبب اوله‌میه‌جغی محزوم بولنمغله بوبابده دخی بر نظامنامه لایحه‌سی قلمه آلنه‌رق تقدیم واستیذان اولنمسی مناسب کبی وارد خاطر عجز مظاهر اولمش ایسه‌ده قاطبهٔ احوالده ارادهٔ صابت عادهٔ تاجداری حکم جلیلی مطاع اولدیغی رهین علم حقایقشمول عالی بیورلدقده امرو فرمان حضرت ولی‌الامر افندمزکدر .

بوسنه ولایتنه تحریرات صدارت

[ص ۷ نومرو ٤]

بوسنه ولایتنك ادارهٔ حاضره‌سنجه اهالیٔ مسلمه نامنه واقع اولان شکایاتك درجات ومفرداتنه دائر تنظیم ایتدیریلان خلاصه لفاً صوب دستوریلرینه ارسال قلندی . مطالعه‌سندن مستبان اولدیغی اوزره اموال عشریه وتکالیف سائره‌نك صورت جبایت واداره‌سیله اعمال طرق ماده‌سنده اهالینك دوچار اولدیغی تضییقات مؤثره ومحاکم ومجالس اعضاسنك انتخابات ودوائر بلدیه‌نك اجراآتی ایله معاملات سائرهٔ حکومته قاریشان مفاسد متنوعه‌دن طولایی امنیت عمومیه منسلب اولدیغی کبی شواحوال غیر مرضیه‌نك اثر ونتیجه‌سی اولمق اوزره مملکتك ثروت وتجارتی دخی کیتدکجه انحطاط وتدنی ایتمکده اولدیغی واصل مرتبهٔ وضوح اولوب هرسك مسئله‌سنك صورت حدوث وظهورنده دخی اکرچه اهالینك کوردکلری تعدیاتی حکومته مشروع ومرعی بر صورتده عرض واخطاردن غفلتله بعض اوضاع جاهلانه‌یه تبعیت ایتملرینك مدخلی وار ایسه‌ده اصل شورش واختلاله واسطهٔ تنفیذ معدلت اولان مأمورین محلیه‌نك وظیفهٔ مأموریتلرینی سوء استعمال ایله خلقك سلب امنیت ودعوت نفرتلرینه سبب اوله‌جق احوال ظلمیه‌یی اعتیاد ایتملری سبب اولدیغی نزد دولتده تحقق ایلمشدر وسلطنت سنیه الیوم اهالیٔ غیر مسلمه‌نك متبوع مشروعلرینه قارشی اظهار ایتدکلری احوال ناخشنودی‌یی امحا ایله مشغول ایکن برده تبعهٔ مسلمه لسانندن شو درلو شکایات مؤثره‌نك ایشیدلمسی نه درجه اسف وتأثری موجب اولدیغنی تعریف ایتمك قابل دکلدر . ادارهٔ حکومته مأمور اولنلرك اس‌الاساس وظیفه‌سی وولی نعمت بیمنتمز پادشاهمز افندمز حضرتلرینك

اقصای مقاصد همایونلری صنوف برایانك هر حال ومحلده مال وجان وعرض وناموسلرنجه مصونیت کاملەیه مظهریتلری امر معتنابهی اولوب بوسنه قطعەسی کبی نجه آمال غرضکارانەنك جولانکاهی اولان برمحلده شووظیفهٔ مفروضەنك ایفاسنده ادنا مرتبه غفلت وقوعی ایسه اسباب اغراضی تشدید ایدرك وظهوره کلەجك اعتراضات وتشکیاته رنك مشروعیت آلدیرەرق دولت علیەنك موقع وتدبیرینی اشکال ایدەجکندن ماضی‌یی تعمیر ومستقبلی تأمین ایچون هر نه یاپلق مقتضی ایسه آنی بلا افاتهٔ وقت اجرا ایله او مثللو احوال مدهشەیه محل براقمامق فرض عین منزلەسندەدر بناءً علیه مأموریت مخصوصهٔ فوق‌العاده ایله اولطرفه تعیین بیورلمش اولان شورای دولت رئیسی دولتلو سرور پاشا حضرتلرینه مظالم واقعەنك مرفوع اولدیغنه دائر تبعهٔ حضرت پادشاهی‌یه ایجاب ایدن تأمینات وتوثیقاتی ویرمك وفاعل ظلم اولنلری تأدیب ایتلك اوزره مأذونیت ومرخصیت تامه ویرلدی . بوبابده ذات دستوریلرینه عائد اولان وظیفه مشارالیه حضرتلرینك مأموریتلرنجه حکومت محلیەدن طلب ایدەجکلری تسهیلاتك تماماً تلقی واجراسی وولایتك هیچ بر جهتنده بعدازین او نوع موجب شکایت وتظلم اولەجق احوال وحرکاتك وقوعه کلەمامسی امرنده لاینقطع وعلی التوالی تقیدات مؤثره ایفاسی ایله برابر لایحهٔ مبحوثەده مندرج مواد اشتکائیەدن اصولاً درجهٔ تیقن وثبوته کلان شیلرك قوانین موضوعه دائرەسنده ایفای معاملاتی ومرکزدن استیذانه محتاج کوریلان جهتلرینك دخی سرعت تامه وبیان اسباب ومطالعه ایله بوطرفه بیلدیرلمسی کیفیاتی‌اولمغله بروجه محرر اجراسی مقتضیاتنه همت

تحریرات عمومیه

[ص ۷ نومرو ٥]

۲ رمضان سنه ۹۲ تاریخنده بااراده سنیه تسطیر اولنان تحریرات ثناورینك برفقرەسنده مجالس اداره هیئاتنك هر صنف تبعەنك صحیحاً مؤتمن ومنتخبی اولان ذواتدن مرکب اولمسی وبونلرك ایراد ایدەجکی مطالعات وارانك دوچار استخفاف اولمامەسی لزومی توصیه اولنمشدی . بو بابده بر درجه دها نظر دقت دولتلرینك جلبنه ابتدار اولنور معلوم والالری اولدیغی اوزره حکومت اجرائیه

يعنی ولايتده واليلر ولوا وقضالرده متصرف وقائممقاملر اساساً ايكی وظيفه ايله مكلف اولوب انك بری مصالح واقعه‌يی طوغريدن طوغری‌يه رؤيت ايتمك وديكری هيئت مشاوره‌سی اولان اعضای مجالسك رأی وقرارينی تحقيق واستماعدن صكره نتايج مذاكراته تطبيقاً اجرای معاملات ايلمكدر . ومأمورين اجرائيه‌نك نه نوع مصالحی مجالسه بالمراجعه كوره‌جكلری نظامات مخصوصه‌سنده تعيين قلنمش اولديغندن بوراده اندن بحثه لزوم يوقدر . ارادۀ سنيه حكمنجه لازم الاخطار اولان شی اولا مجالس اداره اعضاسنك انتخاباتنده تماميله قاعدۀ موضوعه‌سنك مرعيتی ماده‌سی اولوب بوده مجالس مأموريتلرينی منسوبين وطرفكيراندن تركيب ايتمك عادت مضره‌سنی رد ايدرك نظاماً موقع انتخابده حاضر بولنه‌جق ذواتك مطالب اختياريه ومشروعه‌سنه مراجعتله صنفلری مؤتمن ومعتبرلرندن هر كيمی ديلرلرسه انك مأموريتنی قبول وتصديق ايتمكله حاصل اولور . ثانياً مجالسك وضعندن مقصود اولان منافعك تأمينی آرای حضارك مشروعاً وهر درلو تضييق وتأثيردن مصوناً جريان ايلسنی تأمينله حاصل اوله‌جغندن اعضادن هيچ برينك داعيۀ تفرد وتحكمده بولنمسنه محل اولميوب بويله بر حالك وقوعنه اصلا ميدان ويرلمامليدر . ورياست حكومتده بولنان ذاتك مجالسده تحكم ومداخله‌سی دخی قطعياً ممنوع اولوب سائر اعضادن فرقی يالكز تساویٔ آرا حالنده رياست صفتيله جلب اكثريت ايلمكدن عبارت اوله‌جق يعنی احوال عموميه‌ده رأيی رأی منفرد مرتبه‌سنده بولنه‌جقدر . ثالثاً بر مجلسه مأمور بولنانلر قنغی صنف ومذهبه منسوب اولور ايسه اولسونلر جمله‌سی بر هيئت مؤلفه‌نك جزؤ وعضوی اولوب حين مباحثه‌ده ونظامك تعيين وتخصيص ايلديكی درجه‌ده مطالعات مخصوصه وتمايلات وحسيات وجدانيه‌لرينی كمال سربستی ايله ايرادده حقوق مشتركه ومتساويه‌يی حائز درلر . والحاصل اعطای رأی خصوصنده اعضانك نه رتبه وحيثيترينك نه‌ده مذهب وقوميتجه بولندقلری موقعك بركونه دخل وفرقی اولميه‌جغی كبی جملۀ ارادۀ سنيه‌دن اولديغی اوزره بونلرك هيچ برقسمنك عرض ايتديكی مطالعۀ مشروعه بر وجهله تخفيف واستحقار ايديله‌ميه‌جكدر .

مواد محرره‌نك مرعيتی نزد دولت عليه‌ده قطعياً مقرر اولمغله وصورت حال هر طرفه بيلديرلمكله زير ادارۀ بهيه‌لرنده اولان محللرجه دخی علی الدوام محفوظيت احكامنه اعتنا اولنمسی سياقنده شقه .

صدارت مكتوبجيلغندن معارف مكتوبجيلغنه وقوع بولان تحول مأموريت اوزرينه استعفايى حاوى تقرير

[ص ٧ نومرو ٦]

خدمات سلطنت سنيه‌نك هر نوع وجنسى ميزان اعتبار وامتيازده مساوى اولديغندن بو جهت درپيش اولنتجه مأموريت جديدهٔ عاجزانهم رهين استصغار اوله‌مز و بالخصوص آنك معيت عليهٔ داوريلرينه انتماسى بيوك برشرف عد اولنور. بو جمله ايله برابر قسطاس صحيح القياس اصفيلرنده تقدير وتعيين بيوريله‌جغنه اميد وار اولديغم عذر طبيعى موقع حاضر كمترانه‌مده دوامه حاجز اولديغندن كرك حقانيت سنيه‌لرينه وكرك باب عالينك مساعدات عادلانه‌سنه اعتماداً بو خدمتدن استعفايه مجبور اولديغم محاط علم سامئ اصفانه‌لرى بيورلدقده اولبابده

فى سنه ١٢٩٢ امضا : سعيد

خداوندكار ولايتى واليلكنده ايكن صدارته كوندريلن تحريرات

[ص ٢١ نومرو ٧]

عدليه نظارت جليله‌سندن واقع اولان استعلامات جوابلرينك تأخر ايتامسى لزومنه وتفرعاتنه دائر تعمياً و٣٠ حزيران سنه ٩٠ تاريخيله مورخاً تسطير بيوريلان تحريرات ساميه‌لرينك مركزجه اقتضاسى اجرا وصورت حال ملحقاتنه دخى تبليغ قلنمشدر . تأخرات واقعه‌يى دعوت ايدن احوال ايله انلرك اصلاحى حقنده ولايتك مطالعاتى امور عدليه‌نك اساسلرينه متفرع ايسه‌ده كچنده آلنان تلغرافنامهٔ سامئ صدارتپناهيلرنده اصلاحاته دائر محللرنجه دوشنيلان شيلرك پيدرپى اشعارينه مأذونيت ويرلمسنه بناءً اولبابده اتخاذينه لزوم كوريلان تدابير بروجه آتى ايراد واخطار اولنور.ومع مافيه ولاياتك هربرشعبهٔ اداره‌سى مصالحى محتاج اصلاح اولوب ازجمله ويركولرك تقسيمات وصور تحصيلاتى وضبطيه تشكيلاتى وناحيه اداره‌لرى وخداوندكار ولايتنك ادخالات واخراجاتى تضييقه باعث اولان طرق

غیرمنتظمه وجماعات مسلمه‌یه عائد نقود موقوفه معاملاتی تنظیمات سریعه‌یی دعوت ایتدیکندن بو خصوصلره دائر اولان ملاحظات تواریخ مختلفه ایله داخلیه نظارتنه اشعار قلنمشدر . عدلیه نظارت جلیله‌سنك بیان ایتدیکی تأخرات اکثریا بعض اشخاصك ولایتلرجه تشبث ایتدکلری و یا ایده‌جکلری ویاخود خصملرینك علیهنه اقامه ایتدکلری و یا ایده‌جکلری دعوالرده حق قزانمدقلرینه و یاخود قزانمیه‌جقلرینه مبنی بالذات و یا بالواسطه نظارت مشار الیهایه مراجعت وعلیهلرنده محاکم ولایاتدن اعلامات ویرلمش ایسه انلری کتم ایدرك حواله جمعیتی قراریله نظارت مشار الیهادن ویاخود مغایر اصول اولدیغی حالده دوائر اداره‌دن استعلام وتوصیه یولنده استحصال ایتدکاری محرراتدن منبعث اولمقده‌در حالبوکه حواله جمعیتی قاعدهٔ عمومیه‌جه محکمهٔ تمیزه عائد معروضاتك وبزده قبول اولنان اصول اقتضاسنجه استانبول محاکم ابتدائیه واستینافیه‌سنه متعلق عرضحاللرك محل تفریقی اولمق لازم کله‌جکندن ولایتلره متعلق دعوالر ایچون جمعیت مذکوره‌یه عرضحاللر ویرلدیکی حالده چونکه هردعوا قانوناً واولاً متعلق اولدیغی ولایتده مدعیٔ علیهك اقامتکاهنك تابع اولدیغی محکمهٔ ابتدائیه‌ده رؤیت اولنمدقجه وشخص محکوم علیه حکم ابتدائی‌یی قبول ایتمزسه ولایتك درجهٔ ثانیه محکمه‌لرندن برنده استیناف قلنمدقجه عدلیه نظارت جلیله‌سنه مراجعت موافق قانون اولمدقدن ماعدا بو نوع مراجعاتدن متحدث اولان استعلامات وسائر مخابرات کرك محاکمی وکرك دوائر اداره‌یی بیهوده اشغال واصل رؤیت اولنه‌جق مصالحی تعویق ایتدیکندن ولایتلره دائر اولان دعوالر تمیز درجه‌سنه کلمدکجه حواله جمعیتندن اومقوله عرضحاللرك قبولی وولایتلردن استعلام اصولی قاعدهٔ لغو اولنمق لازم کلیر .

ثانیاً دعاویٔ حقوقیه ایچون دیوان همایوندن اوامر اصداری ممنوع اولمق لازم کلیر ایکن وخاطرده قالدیغنه کوره بوماده ولایتلرك بدایت تشکیلاتنده ارادهٔ سنیه ایله منع دخی اولنمش ایکن ممنوعیت تمامیله مرعی اولمیوب حتی کچن کون تبعهٔ اجنبیه‌دن بری املاکه عائد اولمق اوزره علیهنده اقامه اولنان بر دعوانك محکمهٔ نظامیه‌ده رؤیتی منفعتنه موافق اولمدیغی جهتله محکمهٔ شرعیه‌ده رؤیتی ایچون اناطولی قاضیعسکرلکی قراریله دیوان همایوندن بر امر عالی کتیرمش ایدی محتاج تفصیل اولمیان اسبابدن طولایی ممنوعیت مبحوثه‌نك دخی تماماً محافظه‌سی لازم کلیر .

ثالثاً املاك منازعاتنك محاكم نظاميه‌ده رؤيتی قطعياً تقرر ايتمش وحتی عموم اراضينك معاملات تصرفيه‌سنك بر مركزده اجتماعی وبونك فائده‌سی مقابلنده اصحاب اراضيدن آلنان خرجلرك ارتديرلمسی دخی بوندن نشأت ايتمش ايسه‌ده دعاوئ مذكوره‌نك محاكم نظاميه‌ده رؤيتی قاعده‌سی مؤخراً بر تحريرات ساميه ايله رفع اولنمش اولديغندن بوماده دخی تدقيقه وتدبيری تعجيله شايان كوريلور .

رابعاً امور عدليه‌يه عائد مخابراتك ولاة ايله اجراسی موضوع بحث وشكايت اولان تأخراتك الك باشلو سببی اولوب چونكه عدليه نظارت جليله‌سندن مثلا بر ماده حقنده ولايته كلان تحريراتك حكمی برقضا داخلنده رؤيت اولنه‌جق دعاوی‌يه ويا بويله بر دعوانك استعلامنه متعلق ايسه ولايتدن متصرفلغه ومتصرفلقدن قائممقاملغه يازلمسی وانلر طرفندن دخی محكمه رئيسلريله مكاتبه ايدلمسی ومحكمه‌لرك دخی بويله شيلر ايچون اداره مأمورلرينه خطاباً اجرای تبليغات مجبوريتنده بولنملری مادة هيچ بر فائده‌يی موجب اولمديغی حالده پك چوق تأخرات وصعوباتی دعوت ايتديكندن بعدما نظارت مشار اليهانك ولايتلرده ديوان تميز رياستی صفتنی دخی حائز اولان نائب افنديلرله الويه مجالس تميزی رؤساسی وايجابنه كوره قضا دعاوی مجلسلری رياستنده بولنان نواب ايله مكاتبه ايتمسی وينه نظارت مشار اليها ايله ولايات بيننده تعاطی اولنان سكسترو وپروتستولره متعلق وامثالی اوراقك دخی محاكم نظاميه رؤساسی وسائطيله تبليغ وتعاطيسی مناسب وتسهيلی موجب كورينور .

خامساً حقوق عاديه‌يه متعلق اولان اعلاملر والی ومتصرف وقائممقاملره ويرلمكده وانلر طرفندن موجبنجه اشارت قلنمقده ايسه‌ده اعلامات مذكوره درجهٔ اولی دعوالرينه شامل ايسه اصولنه موافق استيناف استدعاسيله ودرجهٔ ثانيه دعوالرينه عائد ايسه قاعده‌سی داخلنده تميز استدعاسيله تعويق اولنمدقجه حكملری مطلق الانفاذ اولمغله اداره مأمورلرينك آنلری كورملری و موجبنجه اشارت ايتملری عبث اولدقدن بشقه بو معامله وسيله‌سيله بعض محللرده محاكمه بر چوق مداخلات وايشيجه دخی تأخرات وقوعه كتيرلديكندن وموجبنجه اشارت ايديلن اعلاملرك اجراسی ولايتلرده الای بكلرينه وسنجاقلرده طابور آغالرينه وقضالرده بلوك آغالرينه حواله اولنوب اداره مأمورلرينك طبقهٔ اوليسنده بولنان مأمورلرك بيله اكثری اعلاماتك اصول انفاذينه تعلق ايدن اصول ومعاملاتی تماميله تقديره مقتدر دكل ايكن بو امر دقيقك ضبطيه ضابطانته توديعندن

حصوله کلان مضرات قضایای معلومه‌دن بولندیغندن واصولاً تنفیذ اعلامات وظیفه‌سی مدعیٔ عمومیلره مخصوص اولمق لازم کلیر ایسه‌ده تشبث بیوریلان اصلاحات صره‌سنده بونلرك تعیینی تصوری موجود اولوب اولمدیغی معلوم اولمیوب مع هذا بو تصور واقع اولسه بیله البته فعلیاتی وقته محتاج اوله‌جغندن اولوقته قدر حقوق عادیه اعلاماتنك انفاذی وظیفه‌سنك محاکم نظامیه رؤساسنه حواله‌سی وبرده لوا وقضا محکمه‌لری نزدینه مدعیٔ عمومیلر تعیینی کرك موازنهٔ مالیه‌نك عدم مساعده‌سندن وکرك قانون آشنا مأمور یتشدیره‌جك حقوق مکتبنك عدم وجودندن طولایی کذلك زمانه محتاج کورندیکندن هیچ اولمزسه شمدیدن ولایت مرکزلرنده بولنان استیناف محکمه‌لرینه برر مدعیٔ عمومی تعیینی الزم عد اولنور .

سادساً مجلس تمیز ودیوان تمیز ومحکمهٔ تمیزك اسملرنده اولان التباسات اکثریا دعوالرك عائد اوله‌جغی محکمه‌نك تفریقی امرنده دعوا صاحبلرینك ذهننی اشکال ایتدیکندن وقضا ودعاوی مجلسلرینك وظیفه‌سی درجهٔ اولیده حقوق عادیه وقباحت وجنحه دعوالرینك رؤیتنه منحصر اولوب تمیز مجالسیله تمیز دیوانلرینك وظائف اصلیه‌سی دخی استینافاً رؤیت دعوا ایتمك اولدیغندن دعاوی مجلسلرینه محکمهٔ ابتدائیه وتمیز مجلسلریله دیوان تمیزلره محکمهٔ استینافیه اطلاقی یالکز اسم دکیشدیرمکدن عبارت قالمیوب مادةً فائده‌یی وتسهیلات لازمه‌یی مستلزم اولور .

سابعاً محکمه‌لرده عرضحال قبولی مأذونیتی اولمدیغندن اصحاب دعاوی عرضحاللرینی ولایتلرده والیلره ولوا وقضالرده متصرف وقائممقاملره ویرمکده ایسه‌ده مأمورین ملکیه قاعدةً بونلری محکمه‌لره حواله ایتمکدن ماعدا برشیئه مقتدر اوله‌میوب واویله‌ده اولمسی مصلحة لابد اولوب حالبوکه ولایات والویه‌ده وقضالرده اداره مأمورلرینه هرکون مبالغه‌سز برقاچ یوز عرضحال ویرلمکده اولدیغندن بونلرك یالکز ویهوده تکثیر مشغله قبیلندن اولمق اوزره محکمه‌لره حواله‌سی هم مأمورین ملکیه‌نك وظائف اصلیه‌لریله اشتغاللرینی تأخیر ایدوب همده او مستدعیانك نابجحل برچوق تأخراته دوشمسنی ایجاب ایلدیکنه وخاطرده قالدیغنه کوره عرضحال قبولی مأذونینك محاکمه اعطا اولنمامسی ارباب دعاوینك قنغی درجه‌ده اولان محکمه‌یه مراجعت ایده‌جکنی تعیین ایده‌میه‌جکی ملاحظاتندن نشأت ایتمش ایسه‌ده اولا قضا ولوالرده حقوق عادیه وجزائیه ایچون یالکز برمحکمه اولهرق تعدد محاکمدن حاصل اوله‌جق ترددات واشکالات مطالعه‌سی قضا ولوالره شامل اوله‌میه‌

جنی کبی ولایت مرکزلرنده دخی بر دعوا بدایةً کوریله‌جك ایسه مجلس تمیزه واستینافاً رؤیت اولنه‌جق ایسه دیوان تمیزه عائد اولدیغنی بیلمیانلر پك آز اولوب حتی ویریلان عرضحاللرك چوغنده مرجع رؤیتلری بیله تصریح اولنمقده اولدیغنه وسائر مملکتلرده اولدیغی کبی ممالك محروسه‌ده نوترلر یاپلسه ویاخود عرضحالجیلر بو مقامده طوتیله‌رق فقط بر آدم بالامتحان اهلیتی محلی محکمه‌سندن شهادتنامه ایله تصدیق اولنمدقجه عرضحالجیلق صنفنده بولنمقدن ممنوع اولسه بوصنفه منسوب اوله‌جقلر شو تدبیر حسبیله اهالینك حقوقه متعلق محررات ومعروضاتنی قاعده‌یه موافق اوله‌رق تسجیل ایدرك عرضحاللرینی دخی قانوناً محل رؤیتلری مصرح اوله‌رق یازمش اوله‌جقلرینه ومع مافیه محکمه‌لر دخی کندولرینه متعلق اولمیان عرضحاللری صلاحیتلرندن خارج اولدیغی ومرجع نظاملرینی کوستره‌رك رد ایتمکه مأمور اولدقلرینه والحاصل عرضحاللرك مأمورین ملکیه طرفندن رؤیت وحواله‌سی ملاحظه‌سنی تصویب ایتدیره‌جك بر سبب اولمدیغنه بناءً محاکمه طوغریدن طوغری‌یه عرضحال قبولی حقنك اعطاسی لازم کلیر .

تاسعاً حبسخانه‌لرك هیئات واشکالی محبوسینك محافظهٔ صحتلرینه کافی وحبس وتوقیف محللری درجات جرائمه کوره اولمیوب ازجمله مقدما عدلیه نظارت جلیله‌سی مقامنه یازلدیغی اوزره ولایت حبسخانه‌سی ایکیوز اللی ارشون مربعندن عبارت بر محله مبنی ایکن محبوسینك عددی قائمه اعتباریله اوچ یوز غروش معاشی بولنان وسکهٔ خالصه اعتباریله طقسان غروش دیمك اولان بدایت محکمه‌سی مستنطقنك ایشلری وقتیله کورمکه مقتدر اولمامسندن وامثالی اسبابدن طولایی درت یوز زاده‌سنده بولندیغی یعنی بونلرك جنایات جسیمه ایله محکوم اوله‌جق قسمی وقتیله کورك محللرینه وقلعه‌لره کوندرلمیوب جملةً اویله برضیق وصحته مضر محبسده صیقیلوب قالدقلری عقیب مواصلت عاجزانه‌مده اجرا ایتدیریلان یوقلمه‌ده تحقق ایتمش ایسه‌ده نظارت مشارالیهادن آلنان جوابده مستنطق معاشنه عدلیه بودجه‌سنده قارشولق بولنمدیغی بیان اولنمش ودرسعادت محاکمندن موقتاً ایستینلان مستنطقلرك دخی ارسالی قابل اوله‌مامشدر والحاصل حبسخانه‌لرك احوال حاضره‌سی هیئت عمومیه‌سیله شایان تأسف اولوب خصوصا قونسلوسلرك اره‌لقده بونلری کورمك ایسته‌ملری وکوسترمامك بالطبع جائز اوله‌میه‌جغی جهتله بو جهتی دخی بشقه‌جه تأسف وتأثری داعیدر . اشبو عریضهٔ عاجزانه‌مه رغبت مطالعهٔ سنیهٔ

اصـنافلرى بيدريغ بيوريلورسه حبسخانەلره متعلق اولان بحثك مطالعەسى عقبنده احوال ماليەنك بويله شيلره عدم مسـاعدەسى ملاحظەسى متبادر خاطر اولەجنى طبيعى ايسەده حبسخانەلرك اولدقجه تنظيمى وخصوصا مجرمينك محافظۀ صحتلرينه كافى حاله قونمسى ماليەنك مسـاعده ايدەميەجكى درجەده مصرفه محتاج اولميوب برده بونلرك الك لازم وضرورى اولان اصـلاحات وتعميراتى ايچون دولتجه بر آز فدا كارلق اختيـار اولنديغى حالده بعض ارباب حميت طرفلرندن دخى امثـالى شيلرده اولديغى كبى اعانەيه خواهش كوسـترلمكده اولديغندن بوراسى دخى عرض واخطار قانور .

عاشراً حقوق افراد وحقوق قانونك تأمينى ايچون برنجى درجەده لازم اولان اصول محاكمۀ جزائيه وحقوقيه قانونلرى دردست تأسيس اولديغى ايشيدلمكده ايسەده بعض تجاربه وروش حاله نظراً اكمال واعلانلرى بر خيلى زمانه محتاج اولديغندن وحالبوكه الده كرك حقوق عاديه وكرك حقوق جزائيـەيه دائر مرافعه قانونلرى لايحەلرى بولنمديغى ومحاكم نظاميه اعضـاسى دخى انتخابله منصوب اولەرق مأمو- ريتلرينه مترتب اصـول وقوانينه واقف اولمدقلرى جهتله مذاكرات ومحاكماتده ضرورى پك چوق خطالر واقع اولديغندن مكمل اصول محاكمه قانونلرى ياپلنجەيه قدر شوراى دولت ودائرۀ عدليەده موجود فرانسه اصول محاكماتى ترجمەلرينك صورت رسميەده اولماق ومجرد قواعد محاكمەنك مسـائل اسـاسيه وضروريەسنه مدار وقوف اولمق اوزره من غير رسم طبع ايتديريلەرك طشره محاكم نظاميه رؤسا واعضاسـنه ارسالى فوائد عظيمەيى مستلزمدر واكرچه بو مطالعەنك قبولى بعض تردداته تصادف ايدەجكى مجزوم ايسەده تردده سبب اولەجق حاللر فوائد مشروحه- سنه نسبتله درجۀ ثانيەده قالەجنى بديهيدر .

حادى عشر ولايت محاكمك تشـكيلات موجودەسى محتاج تصحيح وتعديل ايسـەده بو احتياجك باب عاليجه نظر تقديره آلنەجنى كچنده تبشـير بيوريلان اصلاحات عموميه تصوراتندن استدلال اولنمغله اكا دائر ولايتلرجه ايراد اولنەجق مطالعات زائد ويا ناقص قالەجغندن بو يولده عرض خواطردن صرف نظرله يالكز وظيفەلرى حفظ آسـايشه منحصر اولمق لازم كلان عسـاكر ضبطيەنك محاكمك ضابطەسى وظيفەسنه توسيط اولنمامەسى وهيئت ضبطيەنك ضـابطۀ اداره وضـابطۀ عدليه ناملريله ايكى صنف مستقله تقسيمى وضابطۀ عدليەنك كرك تشكيلات وكرك

رؤساسى انتخاباتنك منحصراً عدليه نظارت جليله‌سنه حواله‌سى وولايتلرده دخى بواساسه تبعيت ايدلمسى اصحاب دعاوينك محاكمه دعوت واحضارنده امثالى احوالده وقوعه كلان سوء استعمالاتك وسائر يولسزلقلرك دفعى ايچون واجباتدن وولايت هيئت ضبطيه‌سنك مصارف كليه‌يى موجب اولمقسزين بو يولده تشكيل وتقسيمى دخى ممكناتدن ايسه‌ده اولبابده

في ٥ ايلول سنه ٩٤ امضا : والئ ولايت خداوندكار
سعيد

ولايت غزته‌سيله اعلان رسمى

[ص ٢١ نومرو ٨]

هر دولت متمدنه‌ده دوائر ملكيه تشكيلاتنك اساسى ناحيه اصوله مبتنى اولديغى وناحيه‌لر جمعيت مدنيه‌يه پك بيوك خدمتلر ايتدكلرى حالده بعض موانع الجاسيله بزده هنوز ناحيه اصولى تقرر ايده‌مامشدر . حالبوكه برقصبه ايله قريه اهاليسنك تكاليف ووظائفجه بربرلرندن فرقى يوق ايكن بزده قصبه‌لرك ممكن مرتبه مدنيت ومعموريت فوائدندن مستفيد اولوبده قرا اهاليسنك جمعيات بشريه‌يه لازم اولان تسهيلاتدن محروم اولملرى موافق معدلت اولمدقدن ماعدا مملكتك ترقياتنه دخى مانع اولور . بو ايسه قريه‌لرك اجتماعندن حاصل اوله‌جق نواحى دوائر ملكيه‌يه مبدأ عد اولنمامقدن نشأت ايتديكندن ناحيه‌لر تشكيلاتنك پك بيوك اهميتى واردر . حتى اوائلده دولت عليه‌جه ناحيه‌لره وتعبير ديكرله دائرهٔ بلديه‌لره اهميت ويرلديكندن ايالت مركزلرنده امور بلديه‌ده مسئول ومستقل وامر عالى ايله منصوب اعيان عنوانيله مأمورلر وآنلرك معاونلرى بولنديغى كبى متسلم وويووده مقرلرى اولان سنجاق وقضا اعيانى دخى ايالت اعياننك نظارتى تحتنده ونقطه كرك اعياندن وكرك ويووده‌لردن ايرو ومستقل بر حالده مملكتلرينك امور بلديه‌سنى ايفا ايلرلر ايدى . فى يومنا هذا نظر دقتمزى دعوت ايدن بونجه مدرسه‌لر ومكتبلر ويوللر وكوپريلر وچشمه‌لر وسائر بر چوق تأسيسات خيريه بتون اهالينك احتياجات بلديه‌لرينى تسويه‌ده مختار ومقتدر براقلملريله وجوده

كلمش ايدی. ولايتك ناحيه اصوليله تشكيلاتی بر مدتدنبری دولتجه تكرار نظر اعتنايه آلنوب ولايتلره او يولده تبيينات وتبليغات دخی وقوع بولمش ايسه‌ده شمدی‌يه قدر اساسلری حاضرلنه‌مامش ايدی . مقام ولايتدن واقع اولان تشبثات اوزرينه بروسه سنجاغيله قره‌سی سنجاغنك نواحی اصولنه متعلق ترتيباتی اكمال اولنه‌رق ايجابی داخليه نظارت جليله‌سنه دردست اشعاردر بو ترتيبات اوزرينه ياپيلان دفترلره نظراً بروسه سنجاغنك نفوسی ذكور واناثی ٢٩٠,٠٣٧ وقراسی طقوز يوز يكرمی اولديغندن قراء مذكوره قرق بش ناحيه‌يه منقسم اوله‌جقدر قره‌سی سنجاغنك نفوسی ايكی يوز آلتمش اوچ بيك بشيوز اللی طقوز وقريه‌لری سكز يوز آلتمش طقوز اولوب مذكور قريه‌لرده قرق يدی ناحيه‌يه تقسيم اولنه‌جقدر.

فی ١٨ ن سنه ٩٥

٢٩٠٠٣٧	خداوندكار ولايتنك نفوسی ذكور واناثی
٩٢٠	لواء مذكورك قراسی
٤٥	لواء مذكورك عدد ناحيه‌سی
٦٠٠٠	هر ناحيه‌نك بربری اوزرينه تقريباً نفوسی
٢٦٣٥٥٩	قره‌سی سنجاغی نفوسی
٨٦٩	لواء مذكورك عدد قراسی
٤٧	عدد ناحيه
٥٦٠٠	هر ناحيه‌نك بربری اوسطنه نفوسی

ديكر

[ص ٢١ نومرو ٩]

داخل ولايتده بولنان مكاتبك اصول تحصيل وتدريسی غير منتظم اولديغی كبی قضالرك كافه‌سنده ونواحينك اهميت ونفوسجه كثرتی اولنلرنده رشديه مكتبلری تشكيل قلنديغی ومعلم معاشلری وسائره ايچون دولتجه برخيلی مصرف اختيار اولنديغی حالده مكاتب مذكوره‌نك اكمال احتياجات وتنظيماتی يولنده لازم ووظيفهٔ وطنپروری‌يه مترتب اولان مصارفه اهالی طرفندن معاونت اولنمق

شويله طورسون اكثر كيمسه‌لر چوجقلرينى مكتبلره دخى ويرمامكده اولملريله ولايتده تربيهٔ عموميه امر اهمى بالوجوه دوچار عطالت اولديغى مع التأسف كورلمكده‌در. برجمعيت ومملكتك مسعوديتى ايچون هر شيدن اول لابد اولان شى علم ومعرفت اولوب آندن محروميتك حدسز ونهايتسز مصائب ومضراتى انتاج ايلديكى وقوعات متواليه ايله ثابت اولمغله شو حال المه بر نهايت يعنى معارف عموميه‌نك مساعدهٔ امكان واقتداره كوره ترقيسى اسبابنه اهميت ويرمك فرض‌عين حكمنده‌در. بو دخى اول باول مكاتب صبيانه ورشديه‌نك وممكن اولديغى حالده سائر مدارسك اتمام احتياجى ضمننده اقتضا ايدن مصارفه مشروط لهلرى اولان وياخود اهالى طرفندن مكتبلر ايچون صورت متفرقه وغير منتظمه‌ده ويرلمكده بولنان اعانادن قارشولقلر بولدقدن صكره بقيهٔ مصارف ايچون دولتك معاونتنه مراجعت اولنمق دخى مقرر بولنديغنه بناءً ايلروده صورت تشكلى معارف عموميه نظامنامه‌سنك ١٤٣ و ١٤٤ و ١٤٥ نجى ماده‌لرينه توفيق اولنمق ووظائف اساسيه‌سى شمديلك نفس بروسه قضاسنى تشكيل ايدن قريه‌لرده بولنان مكاتب صبيانه معلملرينك انتخابنه ومعاشلرينك تعيننه واهالى طرفندن معلملر ايچون عيناً ونقداً ويريله‌جك اعانه‌لرى كندى نظارتى تحتنده تحصيل ايتديره‌رك نقداً صرف واعطايه وبروسه‌ده بولنان كتبخانه‌لرك اداره‌سنه منحصر اوله‌رق ايلروده وظائف سائره‌سى نظامنامهٔ مذكور احكامنه توفيقاً توسيع قلنمق اوزره مجلس مذكورك همان تشكيلى طرف ولايتدن ايجاب ايدنلره تبليغ وتوصيه قلنمسى اوزرينه اساميسى آتيده محرر ذواتدن بر مجلس معارف تشكل ايدرك تمشيت اموره مباشرت ايلشدر. وتجارت وزراعت مصالحنه باقمق ايچون دخى بشقه بشقه برر مجلس تشكيل اولنمشدر.

فى ١٤ ذى القعده سنه ٩٥

عدليه نظارتنده بولنديغم اثناده ذات شاهانه‌يه ويرديكم مخطره‌در

[ص ٢١ نومرو ١٠]

دولتك دوام ايدن حال بحرانى بالاطراف معلوم شاهانه‌لريدر. امر وفرمان شاهانه‌لريله بوقضيه‌يى خلاصةً تحرير وتصوير ايتمكه جسارت ايديورم. اولا برلين

قونغره‌سى دولت عثمانيه‌نك مقاسمه‌سنه اساس وضع ايتمشدر ؛ شمدى‌ده بعض بد خواهلر كيجه كوندوز بواساسك تقويه‌سيله مشغولدرلر . ثانياً اجنبيلر مغلوبيتمزدن وماليه‌نك احوال معلومه‌سندن وپريشانئ اداره‌مزدن استفاده ايله هر كون امور دولتـه بر درلو مداخلهٔ متحكمانه ايقـاع ايديورلر . بو حال ديكر بعض دولتلرك حدت وحسدلرينى جلب ايتديكندن مملكت عثمانيه‌نك شو مصيبتندن اسـتفاده‌دن محروم قالاملرى تدبيرلرنده عجله ايتمكه مجبور اولمقده‌درلر . الله كوسترمسون بونلرك اتحادلرى فعله كلديكى كبى دولت عليه‌لرى منزلهٔ انعدامه كلير واول كونده كنديلرينى شمدى الك خيرخواه كوسترنلر دولتك الك بيوك دشمنى اولور . محاربهٔ سابقه اثناسنده بعض اجانبك استعمال ايتدكارى حيله‌لر بو مدعانك برهان سلميسيدر . بنابرين شو حقيقتى كتم ايده‌مم كه تهلكه آغير اولديغندن تدبيرى تعجيله محتاجدر . بوقدر مشكلات ايله برابر برده عظيم تأسف اولنه‌جق برشى واردركه اوده مأمورينك وظيفه‌لرنده غفلت ايتملرى ودولتك شو مهالكدن وقايه‌سنه كفايت ايده‌جك درجه‌ده بربرلرينه معاونت ايتاملريدر . دولت عليه‌لرى ايچون حال حاضرك پك بيوك قيمتى اولديغندن زمان ضايع ايتميوب امور ماليه‌يى اصلاح ايتمليدر دولت عليه‌لرينك وسائط حياتيه‌سنك اقدمى اولان عساكر شاهانه‌لرينك انتظام ورابطه‌سنه وعسكرلك وظيفه‌سنك ايفاسنه ماليه‌نك شمديكى حالى پك فنا تأثير ايتمكده وبو ماده بد خواهانك اغراضنه خدمت ايلمكده اولديغندن ماليه‌نك تعجيل اصلاحاتى بو سببله دخى فرائض امور- دندر . ثانيـاً ممالك دولت عليه‌لرينك همان هر طرفنـه اوتونومى افكارى سرايت ايتمكده‌در . بد خواهلرك الك زياده ايشنه بو ماده خدمت ايدوب شو فكرك فعلياتى دولتك انحلال ومحوى ديمك اوله‌جغندن بوكا ولايتلرك پريشانئ اداره‌سنى اصلاحله قارشو كلنه‌بيلير . ولايتلرده موجود اولان حال پريشانى هر شعبهٔ اداره‌يه شـامل وضبط وربط مفقود اولديغندن درجاتى بوراده تعداد اولنه‌ماز . بر سـنه ايچنده اناطولينك بر قاچ يرنده فساد احداثنه مقتدر اولانلر بو فعل فاسدلرينى محضـا ولايتلرك پريشـانئ اداره‌سى اثرى اولمق اوزره وجوده كتيرمشلردر . ولايتلرك حسن اداره‌سى اسـبابنه عطف نظر اولنديغى اثناده ادارهٔ مركزيه دخى اصلاح اولنوب خالصانه وصـادقانه خدمت ايتميـان مأمورلر انداز وارتكاب فعل كريهى شدتله منع اولنور ايسه دولت داخلاً وخارجاً مظهر امنيت اولور وتبعهٔ ملوكانه‌لرينك ذات شاهانه‌لرينه فوق العاده ميلان ومحبتى تزايد ايدر . اصلاحات حقيقيه واساسيه

بونلردن عبارت اولوب اهالینك تزاید ثروتی ومملكتك معموریتی بو ایكی اساسدن حاصل اوله جقدر. بونلردن بشقه اوچ باشلو شی دها اولوب بری اجانبك حسد ودقتنی جلب ایتمیه جك صورتده قوۀ عسكریۀ دولت علیه لرینك اصلاحیدر ؛ دیكری بیوك كوچك هر صنف خلق بیننده سیل العرم كبی آقوب یایلقده اولان فساد اخلاقك محوی ، اوچنجیسی یالكز دولت عثمانیه نك دكل علی العموم ملل اسلامیه نك مدار بقاسی اولان خلافت وسلطنت كبرالرینه اهل اسلامك صمیمی ربط قلب وعموم تبعه نك ذات همایونلرینه براختیار وجدانی وبرشوق صمیمی ایله محبت وخدمت ایتللری اسبابنك استحصالیدر . خالصانه وجداً حركت اولندیغی حالده شو اصلاحاتك وجوده كتیرلمسی ده كوچ برشی دكلدر. ذات شاهانه لری مصالح دولت ومنافع ملت اغورنده مشقت وزحمتدن قاچنماز دولتك مسعودیتی ملاحظه لریله متلذذ اولمقدن بشقه لذائذ ارامز بر مجدد حقیقی اولدقلرندن اركان دولت علیه لرینك مسلكلری دخی بو شهراهه تماملیه میل ایتمك وعهده لرینه تودیع بیوریلان وظائف مهمه نك حسن ایفاسی یولنده هر درلو غیرت وفداكارلغی التزام ایتلك اولملیدر . اصلاحات ایچون فعلیات لازمدر دیه عرض ایتمكدن مقصدم بونلر اولدیغندن بر مأمورك مسلكی بو اساسه موافق اولمزسه وظیفه سنی اداره ده قابلیت كوسترمامش اولور بو كبی بر حال مشكل ایسه حصراً ویا قصراً رأی صوابدید همایونلریله حل اولنور . حالاً وزماناً لزوم اجراسی اقدم اولان اصلاحاتك فهرستی لفاً عتبۀ علیای ملوكانه لرینه تقدیم قلنمشدر اولبابده امر وفرمان حضرت ولی الامر افندمزكدر .

فی ربیع الاول سنه ٩٥ بنده

امضا : سعید

عدلیه نظارتنده بولندیغم اوانده ذات شاهانه اصلاحات حقنده رأیمك تحریرینی اراده ایتدكلرندن تقدیم ایتدیكم عریضه یه ملفوف فهرست اصلاحات شودر :

امور عسكریه

دائرۀ عسكریه نك تشكیلات داخلیه سیله مصالحك تقسیم عمل قاعده سنجه تقسیمی .
خدمت عسكریه نك تعمیمی .

هر قضا مركزنده صنوف عسكريه‌يه داخل اهالينك سنه‌ده بر كره جلب وتعليمى .
هر قضا مركزنده دپويلر تأسيسى (اهالى اعانه‌سيله) .

امور ملكيه

هر نظارت ودائره‌نك تقسيم مصالح قاعده‌سنه كوره يكيدن تشكيلى .
وظائف وكلا نظامى .
انتخاب مبعوثان قانونى .
ديوان عالى قانونى .
هر نظارتك نظام داخليسى .
هر نظارت مأمورلرينك صورت انتخابى حقنده نظامات .
دستورك ذيللرينك تدوين ونشرى .
داخليه نظارتى تشكيلاتى نظامى .
شهر اماتتى و ضبطيه نظارتى تشكيلاتى نظامى .
ولايات قانونى .
نواحى تشكيلاتى قانونى .
پوليس وژاندارمه قانونى .
مأمورين ولايتك انتخابنه دائر قانون .
تقاعد قانونى .
ادارهٔ عرفيه قانونى .
جماعت مجلسلرى حقنده نظام .
محاكم شرعيه‌نك تعيين وظائفى نظامى .
نائبلرك صورت انتخابنه دائر نظام .
مدارس اسلاميه نظامنامه‌سى .
تحرير نفوس اجراسى و بوكا دائر نظامنامه تنظيمى .

عدليه

تشكيل محاكم قانونى .
اصول محاكمهٔ حقوقيه .

اصول محاكمهٔ جزائيه .
اعلاماتك اصول انفاذينه دائر قانون .
محاكمده اجرا مأمورلرى نظامى .
مدعى عمومى ومعاونلرى وقضالرده بو وظيفه‌نك مأمورين موجوده‌دن ايجاب ايدنلره حواله‌سى .
محاكم استينافيه وابتدائيهٔ ولايتك امور جزائيه وحقوقيه اعتباريله ايكى دائره‌يه تقسيمى .
مكتب حقوق تأسيسى .
مقاولات محررلكلرى تشكيلى .

ماليه

ماليه نظارتنك تشكيلات ووظائفى نظامنامه‌سى .
حساباتك اصول مضاعفه‌يه تحويلى .
ديوان محاسباتك تشكيلى .
پاتنت نظامى .
املاك ويركوسنك نسبت واصول طرح وتعيينه دائر نظامنامه .
تحرير املاكك صورت اجراسنه ومأمورلر وظائفنه دائر نظامنامه .
ماليه نظارتنده تحصيلات عموميه اداره‌سى تشكيلى .
خدمت تحصيليه‌نك امور ضابطه‌دن تفريقى وتحصيلدارلرك وظائفنه دائر نظامنامه تنظيمى .
ويركو سندلرينك تصحيح اشكالى .
بدلات عسكريه‌نك تصحيح اصول طرح وتحصيلى .
اعشارك تصحيح اداره‌سى .

تجارت وزراعت

درسعادت وولايتده تجارت اوطه‌لرى تشكيلى .
« « زراعت اوطه‌لرى تشكيلى .
« « زراعت مكاتبى .
تجارت وزراعت نظارتنك تشكيلاتى .

درسعادت وولایاتده تجارت مکاتبی .
« « صنایع مکاتبی .
« « بیطر مکاتبی .
زراعت ضابطه‌سی .
زراعت سرکیلری نظامی .
تجارت بورسه‌لری .

نافعه

منافع عمومیه ایچون استملاك نظامی .
طریق نظامی .
ملکیه مهندسلری تعیینی .

معارف

ولایاتده مکاتب سلطانیه تأسیسی .
فرانسزجه‌نك تعمیمی .
معارف عمومیه نظامنامه‌سنك موقع اجرایه وضعی .
ولایات معارف مدیر ومفتشلری تعیینی .
مکاتب ابتدائیه ورشدیه مصارفنك اهالی‌یه حواله‌سیله بونلر ایچون خزینه‌دن ویرلمکده اولان مبالغ قارشولق اتخاذ اولنه‌رق بردارالفنون تشکیلی .
کتبخانه‌لر وموزه‌لر تأسیسی .
صنایع نفیسه مکتبی تشکیلی .
داخلیه نظارتنك وظائفی دائما باعث اختلاف اولدیغندن بونی دفع ایچون وظائف مذکوره شو صورتله تعیین اولنملیدر :
نظارت داخلیه‌نك غیری دوائره ارتباطی اولمیان عموم مأمورین ملکیه‌نك تعیین ولدی الایجاب تبدیللری .
ثانیاً مرجعلری معین اولمیان معاملات ومخصصاتك اداره‌سی .
ثالثاً علی الاطلاق آسایش عمومی‌یه وضابطه‌یه متعلق خصوصات .

اصلاحاته دائر مجلس وکلا مضبطه‌سی صورتی

[ص ۳۱ نومرو ۱۱]

دولت علیه‌نك قریم محاربه‌سندن صکره پارس معاهده‌سیله وعد وتعهد ایتمش اولدیغی اصلاحات هر نصلسه تماماً موقع اجرایه قونیله‌میوب واخیراً ظهور ایدن غوائل حربیه اره‌سنده بالطبع بوکبی اصلاحاته وقت وامکان بولنه‌میوب حربك نتایجی ایسه یکیدن بر طاقم اصلاحات وتنظیماته لزوم واحتیاج کوسترمشدرکه بو صورت برلین وقبریس معاهده‌لریله دخی تأیید ایدلمش اولدیغندن وممالك محروسه‌نك معموریتی وصنوف تبعه‌نك مساواةً مظهر معدلت اولملریله علی العموم سعادت حاللرینی تأمین ایده‌جك اصلاحاتك موقع اجرایه وضعی اقصای امال ملوکانه بولندیغندن بو ماده‌لر حقنده لازم الاجرا اولان تدابیرك بالمطالعه عرض واستیذانی خصوصنده شرفصادر اولان امر وفرمان همایون جناب تاجداری طرف وکالتدن هیئت عاجزانه‌مزه تبلیغ قلنه‌قله بوکونکی مجلس عاجزانه‌مزده بو مسئله اوزرینه مداولهٔ افکار اولندی . ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك اصلاحات کلیه‌یه احتیاجی جای بحث اولمدیغندن بونك صور اجرائیه‌سنك تدقیق وتأملیله بر یاندن فعلیاتنه باشلانلمسی لازم کلیر . بوده اساساً ایکی قسمه منقسم اولوب بری احکام عهدیه‌یه وقبریس معاهده‌سی اوزرینه سبق ایدن مواعده مستنددر . دیکری دولتك ارادهٔ اختیاریه‌سنه مربوط اولوب اصلاح ادارهٔ مملکت ودفع مهالك ومخاطرات ایچون دها زیاده وقت کچیرلمکسزین واسباب مبرمه تحتنده اجراآته حاجت قالمقسزین دولتك کندیلکندن وشمدیدن یاپمسی وظائف حکومت اقتضاسندن وفرائض زمانیه‌دن اولان اصلاحاتدر . عهده مربوط اصلاحات واجراآتدن برنجیسی روم ایلیده بولنان ولایتلرك احوال اداره‌سنه دائر بر نظامنامه تنظیمیله بونك اعضاسنك قسم اعظمی صنوف اهالیدن اولمق اوزره تشکل ایده‌جك محلی قومیسیونلرینك استحصال آراسندن صکره روم ایلیٔ شرقی مختلط قومیسیونك تحت تصدیقنه آلنمسی ایکنجیسی ذیون عمومیه‌نك تأمینی واوچنجیسی ارمنی متوطن اولان ولایتلرك اصلاح اداره‌سی دردنجیسی قبریس معاهده‌سی اوزرینه آسیاده اجراسی انکلتره دولتنه قارشی تعهد اولنان وانواع درجاتی ۲۳ شوال سنه ۹۵ تاریخنده

بالاستیذان متعلق بیوریلان ارادۂ سنیۂ حضرت پادشاهی‌یه مبنی انکلتره سفارتنه ویریلن تقریرده تعیین قلنان خصوصاتدر بوندن باشقه دولت علیه‌جه متحتم‌الاجرا اولان اصلاحات دخی حقوق عمومیه‌ده اولان مساوات جهتیله عسکرلکك تبعۂ غیر مسلمه‌یه تعمیمیله برابر تعمیم قرارینك اعلانی عقیبنده اهالئ غیر مسلمه‌نك مکاتب عسکریه‌یه قبولی ومحاکم نظامیه وشرعیه‌نك تفریق وظائفی وبالجمله اوقافك ملکه تحویلی وهریرده تبعۂ مسلمه وغیر مسلمه‌نك مختلطاً اسکانی وغیر مسلم اهالیدن ایستك ایدنلر اولدیغی حالده مکاتب رشدیه‌یه قبولی وافراد تبعه‌نك کرك دولت مأموریتلرینه وکرك تجارت وزراعت وصنعته اقتضا ایدن معلوماتی اکتساب ایلملری خصوصلریله مکاتب رشدیه‌ده فرانسز لسانی دخی تدریسی وتیمور یول وشوسه‌لرك تنظیمی واورمان ومعادنك اصلاح اداره‌سیله انهارك تطهیری الحاصل تزیید ثروت ومعموریته وسیله اوله‌جق هر درلو مساعداتك اجراسیله بونلره مانع اولان نظامات واصولك درحال لغوی ونظارتلرك دول سائره‌ده اولدیغی کبی اصلاح وتنظیمی ووظائف وکلانك قانوناً تعیینی وادارۂ معارفك هر صورتله محتاج اولدیغی اصلاحاتك تمامئ اجراسی ایچون ایجاباتنك مذاکره‌سی ورشدیه‌لرك اداره‌سی جماعت مجلسلرینه ترك ایله معارف مخصصاتی مکاتب عالیه تأسیسنه حصر اولنه‌رق صبیان مکتبلری اداره‌سنك دخی معارف نظامنه توفیقاً ینه جماعت مسلمه مجالسنه ترکی اساسلریدر . بونلردن روم ایلی ولایاتی ایچون تنظیم اولنان نظامنامه اولجه عرض حضور عالی قلنمش اولدیغندن بونك همان ولایتلره ارسالی لازم کله‌جکی کبی اناطولی ولایتلرینك اصلاحاتنه کلنجه بو بابده یاپیله‌جق تنظیمات وتأسیسات روم ایلی نظامنامه‌سنك اجراآتنه تعلیق و یالکز ارمنی متوطن اولان ولایاته حصر وتخصص اولنمیه‌رق اناطولی قطعه‌سنه تعمیمی قاعدۂ حکومته وممالکتك علی العموم حالاً واستقبالاً تأمین سلامتی مقصدینه دهاموافق اوله‌جغندن وانکلتره دولتیله عقداولنان مقاوله‌نامه اوزرینه دولت مشارالیها سفارتنه جواباً ویریلن تقریر رسمیده ژاندارمه‌نك ادارۂ مرکزیه‌سی مجلسنه اعضا صفتیله اهلیت وعفت واستقامت اصحابندن وارباب معلوماتدن اجنبیلرك قبول واستخدامی وطشره‌لرده ینه بو شرائط تحتنده اجانبدن معلم استخدامی واعشار اصولنك الغاسیله اراضی اوزرینه طرح وتقسیمی یولنده تکلیف اولنان یکی اصولك صورت اصلاحیه‌سنك ابتدا بر ایکی محلده تجربه‌سی وصنوف مأمورینك اسباب قانونیه‌دن بر سببه مستند اولمدقجه عارضۂ انفصالدن

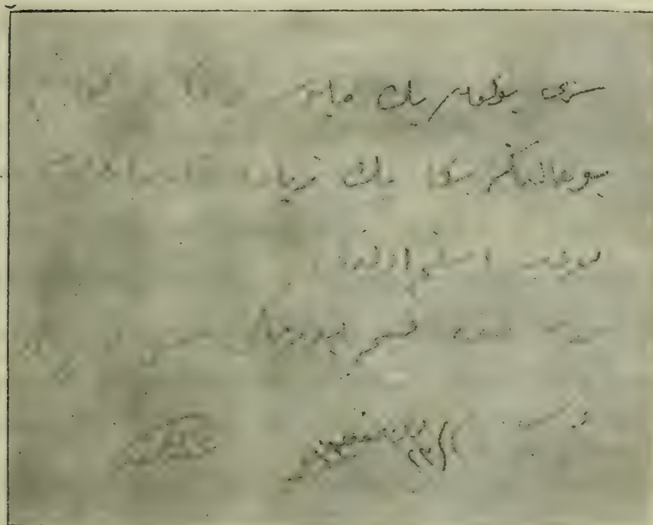
مصونیتلری تعهد ایدلمش وممالك محروسهٔ شاهانه‌نك بعض جهتلرنده ژاندارمه ترتیبات وتشکیلاتنه ابتدار اولنه‌رق واوجه قونطوراتو ایله خدمت دولته آلنمش اولان اجنبی ضابطاننده دخی معلملر کوندریله‌رك بو ماده بر درجه‌یه قدر موقع فعله قونمش اولدیغندن ولایاتك محافظهٔ آسایش وامنیتی وامنیت عمومیه‌نك انحلالندن ملکاً تحدث ایده‌جك محاذیرك دفعی ضمننده هر ولایت ضبطیه‌سنك ژاندارمه اصولنه توفیقاً وسریعاً تشکیلی ایچون دائرهٔ عسکریه‌ده اولان نظامنامه لایحه‌لرینك همان تدقیقیله استیذان اولنمسی وعساکر ضبطیه‌نك تنسیق اصول ونظاماتی ایشنك ضبطیه نظارتی اداره‌سنه براغلمسیله مقصد حاصل اوله‌میه‌جغندن نظارت مشارالیها وظیفه‌سنك درسعادت وملحقاتی امور ضابطه‌سنه حصریله ولایات ضبطیه‌سنك نظامات وادارهٔ عسکریه‌یه عائد معاملاتنك مقام سر عسکری‌یه الحاقی ووالیلرك ولایتلرده اولان ضبطیه ضابطاننك انتخاب وتبدیللری حقنده توسیع اقتدارلری لازم کلیر. عدلیه مفتشلکلرینك وظیفه‌سی اصول محاکمات قانونلرینك محاکمده حسن جریانی وحبسخانه‌لرده کمسه‌نك بلا حکم توقیف اولنمامسی کبی شیلره منحصر اولوب بونلرك حکم وقضایه مداخله صلاحیتلری اولمدیغی جهتله روم‌ایلیده بولنان ولایتلردن اوچ درت ولایته مؤتمن ومقتدر اجنبیلردن عدلیه مفتشلری تعیینده بأس اولمیه‌جغی جهتله مناسبلرینك انتخاب وتدارکیله مأموریتلرینك عرض واستیذانی خصوصنك دخی عدلیه نظارتنه حواله‌سی اقتضا ایدر. اعشار اداره‌سنجه تکلیف ایدیلن اصولك کله‌جك سنه‌دن اعتباراً مناسب ولایت وسنجاقلرده تجربه یولنده اجراسی وامور مالیه‌نك تفتیش واصلاحی ایچون مفتشلر تعیینی اوجه بالاستیذان مقرون مساعدهٔ سنیه بیوریله‌رق مالیه نظارتنه حواله قلنمش وبعض ولایتلره تبعهٔ اجنبیه‌دن دخی مفتشلر کوندرلمش اولدیغندن اعشار اصولنجه اجرا اولنه‌جق تجربه‌نك دخی بهمه حال کله‌جك سنه‌یه یتشدیرلمك وشمدیلك ایکی اوچ سنجاقده اجرا اولنمق اوزره شمدیدن مأمورلرینك انتخاب وتعیینیله برابر وسائط اجرائیه‌نك تهیه ایدلمسنك نظارت مشارالیهایه تبلیغی ومأمورینك سبب قانونی اولمدقجه عزل اولنمامالری جهتنه کلنجه محاکم نظامیه مأمورلرینك عزلدن مصونیتلری ذاتاً دولتجه اتخاذ وقبول اولنمش بر اساسه مستند اولوب بو قاعده‌نك بیوك وکوچك کافهٔ مأمورینه تعمیمی یعنی قانوناً لاحق اولمش بر حکمه مستند اولمدقجه ویا استعفا ایتمدکجه ویاخود دولتك منافع عظیمه وفوق العاده‌سنك ایجاب

واثبات ايلديكى برمجبوريت كورلدكجه مأمورلرك عزل وتبديل ايدلملرى صورتنك اصول اتخاذى آرانيلان اصلاحاتك اقسام اساسيه‌سندن وهر مملكتده مرعى وفوائد عظيمه‌سى مشهود اولان قواعد حكومتدن اولمغله دولت عليه‌جه دخى بونك لزوم التزامى بديهيدر. برلين معاهده‌نامه‌سنك جملهٔ احكامندن اولان ديون عموميه‌نك تأمينى مسئله‌سى حقنده بوكره اتخاذ اولنان قرار ايجاب ايدنلرله دردست مذاكره اولمسيله نتيجه‌سى قريباً اجرا واعلان اولنه‌جقدر اشبو اصلاحات موعوده‌دن بشقه بوكره انكلتره دولتى طرفندن ايكى ماده دها تكليف اولنمشدركه برنجيسى ارضروم ولايتنه برخرستيان والى تعيينى خصوصى اولوب دولت عليه مذهب فرق واستثناسى اولمقسزين صنوف تبعه‌سندن مقتدر واهليتلى اولانلرى دولت مأموريتلرينه قبول ايتمش وملتزم اولان قاعدهٔ مساواتك اساسلرندن برى دخى بو اصوله تماميله رعايت ماده‌سى بولنمش ايسه‌ده ارضروم ولايتى ايچون تخصيصاً خريستيان والى تعيينه لزوم ومجبوريت اولميوب مع مافيه كرك ولايت مذكورده وكرك سائر ولايتده امور ملكيه وماليه‌ده اهالئ خرستيانيه‌دن مناسبلرينك استخدامى لازمكلير. ايكنجيسى فريق بيكر پاشانك اناطوليده بيوجك برمأموريتده استخدامى تكليفى اولارق بيكر پاشا ذاتاً خدمت دولتده مستخدم اولديغندن اهليتيله متناسب مأموريتلرده استخدام اولنور ايسه‌ده كنديسى ايچون موقع مأموريت تخصيصى يعنى اناطولى‌يه تخصيص مأموريتى قبول اولنه‌ميه‌جغندن شو ايكى تكليف ايچون دخى دولت مشار اليها سفارتنه بوصورتله بيان كيفيت ومعذرت اولنمسى تنسيب وتعداد اولنان اصلاحاتك همان اجراآتنه مباشرت اولنمسنك متعلق اولديغى نظارت ودائره‌لره تبليغ وحواله‌سى متحداً تصويب قلنمش ومسائل معروضه‌دن اوقافك ملك تحويلى اكثريتله تنسيب اولنوب اقليت طرفندن مقاطعه‌يه تبديليله اكتفا اولنمسى "اوقافك مقاطعه‌يه تبديلى رأى شيخ الاسلاميدر" درميان ايدلمش ايسه‌ده اولبابده وقاطبهٔ احوالده امر وفرمان حضرت ولى الامر افندمزكدر.

فى ۲۲ ذى‌القعده ۱۲۹٦ و ۱۰ تشرين اول سنه ۱۲۹٥

خط همایون [خاقان سابقك]

[ص ٣١ نومرو ١١]

تذکرهٔ معروضه

[ص ۳۳]

ارضروم ولایتی والیلکنه تأثیرات حسنه‌یی ودولتجه فوائدی مستلزم اوله‌جغی جهتله رستم پاشا حضرتلرینك نصب وتعیینی قرین تصویب عالیٔ حضرت پادشاهی اولدیغندن مشار الیهك یرینه جبل لبنان متصرفلغنه ارباب صداقت واستقامتدن وامور اشنا ذواتدن برینك بالانتخاب عرض واستیذان اولنمسی شرفصادر اولان امر وارادهٔ سنیهٔ جناب ملوکانه مقتضای عالیسندن بولندیغنه دائر تذکرهٔ خصوصیهٔ علیه‌لری مدلولی قرین ایقان عاجزانهم اولمشدر. کچن کون بر نبذه خاکپای همایون حضرت تاجداری‌یه عرض قلندیغی اوزره انکلتره ایلچیسی جمعه ایرتسی کونی نزد عاجزانه‌مه کلدکده رستم پاشانك ارضروم والیلکنه تعیینه دائر شرفواقع اولان تصور عالی‌یی بیان ایله برابر متصرفلغه دائر دخی بعض بیاناتده بولنمشدی. چونکه جبل لبنانك ادارهٔ مختاره‌سی دول معلومه ایله مشترکاً امضا اولنان نظامنامه‌یه مستند اولدیغندن متصرفلك نصبنده وخصوصات سائره‌ده دولتلرك انضمام رأیلری لازم کلیر ایسه‌ده فرانسه دولتنك التمش التی سنه‌دن بری جبل لبنانده مناسباتی ومارونیلره نفوذی صورت علنیه واستثنائیه‌ده جاری بولنمسیله ویتمش یدی تاریخنده دولت علیه‌جه برچوق غوائلی انتاج ایلیان ونهایت جبل لبنانه مختاریت اداره وضعیله نهایت بولان بر الشام مسئله‌سی اثناسنده دولت مشار الیهانك وقوع بولان تشبثاتی امور معلومه‌دن اولمسیله فرانسه‌نك اوراجه حال وموقعی بشقه دولتلره مقیس اولمیوب هر نه وقت متصرفلق منحل اولسه تعیین اولنه‌جق ذات ایچون کندیسنك بالخاصه انضمام رأینی ایستیور. نفس الامر ایسه متصرفك ممکن مرتبه فرانسه نفوذندن تباعدینی داعیدر. بوجمله ایله برابر رستم پاشانك روم ایلیٔ شرقی والیلکنه نصبی صره‌سنده فرانقو پاشانك اوغلی نصری بکك جبل متصرفلغنه تعیینی ایچون باب عالینك قراریله ارادهٔ سنیه صدور ایدرك شمدی مومی الیه کندیسنی متصرفلغه نامزد بیلمکده ورستم پاشانك تبدیل مأموریتی اسبابنه چالشمقدن دخی خالی قالما‌مقده‌در. مع مافیه انکلیزلر انك مأموریتنه شدیداً معترض اولوب بومأموریت ایچون برطرفدن موسیو ساندیسونك انشته‌سی نهاد پاشا یاخود آلمانیالی دزیغالسکی وچامیچ

اوخانس افندی وبدروس افنـدی‌یی ارائه وبر طرفدنده اوخانس افندینك اتی حسونیستلره منسوبیتی وبدروس افندینك مارونیلر متنفذین رهابیندن بعضلریله قرابت ومناسبتی مأموریتلری بحثنده اسباب مانعه‌دن اولدیغنی علاوه وافاده ایلدکاری حالده فرانسه‌نك جبل لبنانه قارشی اهمیت نفوذینی دخی نظر دقتدن ایرمق ایستمدکلری جهتله موسیو لایارد ایکی مقصد متضادك تألیفی ایچون اول امرده بر چاره مطالعه ایدوب ترجمانیله اخبار ایده‌جکنی بیان ایدرك کیتمشدی . بوکون موسیو ساندیسون نزد عاجزانه‌مه کله‌رك رستم پاشانك مأموریتی حقنده اولان تصور عالی دونکی کون باب عالی‌یه تبلیغ اولنه‌جغی کندیسنه بیلدیرلدیکنی وجبل لبنان متصرفلك تعیننه قدر رستم پاشانك اعلان مأموریتی مناسب اولمدیغنی وبو صباح لورد سالیسبوریدن کلش اولان بر تلغرافده خارجیه ناظری سابق آلکساندر پاشانك جبل لبنان متصرفلغنه تعیینی اخطار اولندیغنی بیان ایتمشدر . سوریه قطعهٔ مهمه‌سنك محافظهٔ اسایشی اسبابندن باشلیجه‌سی جبل لبنان متصرفنك حسن حرکتی وحقوق ومنافع دولت علیه‌یی محافظه‌یه سعی وغیرتی ماده‌سی اوله‌رق رستم پاشا شمدی‌یه قدر بو مقصده کوره چالیشمش واثر فعلی دخی ابراز ایتمکده بولنمشدر . ازان جمله کچنلرده درزیلر ایله مارونیلر بیننده ظهور ایدن وبیوك بر مسئله شکلنی الغه مستعد اولان حادثه‌نك تسکیننده کندیسنك جبل لبنانجه اولان تجربه ومعلوماتندن خیلی استفاده قلنمشدی . شمدی انکلتره طرفندن توصیه اولنان ذواتدن کرك آلکساندر پاشا وکرك یوقاریده اسملری کچن سائر ذواتك تجربه وحاللری جبلك محافظهٔ اسایشنی تأمینه کافی اوله بیلمسی عاجزلرینه کوره مشکوك وبلکه غیر قابلدر . انکلتره ایلچیسیله وقوع بولان کچنکی ملاقاتده رستم پاشانك ارضروم والیلکنه تعیننده عسکر قوماندانلغنك دخی کندوسنه تفویض وحواله اولنمسی مومی الیه طرفندن بیان اولنه‌رق بوندن مقصد دخی لدی الحاجه والینك درحال جمع عسکره مقتدر اولمسی کبی بر طاقم مطالعاته بنا اولنمش ایسه‌ده طرف عاجزانه‌مدن والیلرك جمله‌سی محافظهٔ اسایش ایچون اقتضا ایدن تدابیرك اتخاذنده بوندن اون بش سنه اول تأسیس اولنان ولایات نظامنامه‌سیله مأذون ومرخص اولدقلری علی طریق الحکایه بیان اولنمش ایدی . مع مافیه دیار بکر ومعمورة العزیز وسیواس وموش ووان کبی ارمنی ساکن اولان وارضروم ایچون اتخاذ ایدیله‌جك اصول اداره‌دن حصه‌مند اولمغی ایستیان محللر مستثنا اولدیغی حالده نفس ارضروم

ایله ملحقاتنك عموم نفوس ذکوری قیود وتحقیقات صحیحه‌یه نظراً ایکی یوز اللی ایکی بیك سکز یوز اون یدی نفر اوله‌رق بونك یوز طقسان یدی بیك یدی یوز التمش سکز نفری صرف اسلام وبالکز اللی بش بیك قرق طقوز نفری خرستیان اولدیغندن نفوس اسلامیه‌نك دیکر صنفه درت مثلی نسبتده غالب بولنمسی دخی ذهن عاجزانه‌می تخدیش ایتمش واهمیت معروضه‌یه نظراً موافق ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی بیورلدیغی حالده مسئله‌نك هرطرفنك مجلس وکلاده مطالعه‌سیله ویریله‌جك قرارك عرض اولنمسی مناسب اوله‌جغی وارد خاطر قاصر اولمش اولدیغنك حضور عالی‌یه عرضی متمنادر افندم

فی ۹ ذی‌الحجه سنه ۹٦ و ۱۰ تشرین‌ثانی سنه ۹۵

امضا : سعید

[ص ٣٤ نومرو ١٢]

Vouvray, près Tours, 9 Août 1885.

Altesse,

J'ai deux motifs pour me rappeler à votre amical souvenir; je l'eusse fait plus tòt si ma santé n'avait été un peu éprouvée.

Mon premier motif était de lui dire que les sentiments que j'ai pour Elle de vieille date, et que je garde, avaient été tout particulièrement affectés par ce que j'avais appris de l'état de sa santé.

Ma préoccupation a vite cessé heureusement quand j'ai vu qu'Elle pouvait, de nouveau, reprendre les affaires et continuer à Son Auguste Maître l'activité de ses services, de son expérience et de son dévoûment.

Je lui en exprime mon contentement avec d'autant plus de cordialité que l'avenir, à mes yeux, se charge, de plus en plus, de nuages et d'orages: et, dans les complications européennes — on peut dire universelles — prochainement possibles et même probables, l'habilité à éluder les compromissions doit être, c'est ma persuasion, le principal devoir de l'Empire ottoman vis à vis de lui-même.

L'expérience et l'esprit de prévision de Votre Altesse aideront la sagesse de Sa Majesté Impériale.

Mon second motif d'écrire à Votre Altesse est d'appeler son attention sur des faits qui viennent de m'être relatés de Mossoul.

Je la prie de se faire représenter une *note identique du 31 Octobre 1878,*

remise à S. A. Safvet Pacha, alors Grand Vizir, par l'Ambassadeur d'Angleterre, Sir Henri Layard, et par moi-même, Ambassadeur de France.

Nous sollicitions Sa Majesté Impériale de régler, par un firman, la propriété des Eglises et possessions contestées entre les Syriens catholiques et les Syriens yacobites.

Un firman impérial de février 1879 ordonna l'exécution de la transaction proposée par les deux Ambassadeurs et agréée par la haute sagesse du Sultan qui comprenait combien il y avait d'équité et de conciliation dans cette transaction si impartialement et contradictoirement préparée et arrêtée.

C'était la probabilité d'une longue paix entre les deux confessions si le firman constituait un ordre de choses durable, ce qui devait être son but.

On m'écrit récemment de Moussoul qu'un ordre viziriel, suivi d'un iradé impérial *met à néant* le firman de février 1879 et que l'Eglise de Tahara, attribuée depuis cette date aux Syriens catholiques leur a été enlevée de vive force et livrée au Patriarche yacobite Egnatios.

J'ai la conviction que Votre Altesse mieux informée, ne pourrait avoir consenti à de tels procédés.

Je m'adresse donc à Elle, du fond de ma retraite, pour la prier, au nom du nos anciennes et loyales relations, de faire restituer l'Eglise de Tahara aux Syriens catholiques et de rendre toute sa force au firman obtenu en février 1879 par les deux Ambassadeurs de France et d'Angleterre si rarement d'accord sur les choses de Turquie, parce que leur but politique est rarement le même.

Je lis dans une de mes dépêches d'Octobre 1878 que le Patriarche yacobite Egnatios, riche des dons de ses coreligionnaires indiens, encouragé dans son mauvais vouloir par la politique de deux grandes puissances européennes, ne se cachait pas pour dire et répéter qu'en dépit de la transaction que lui imposait le firman de S. M. I., il finirait par en annuler les effets parcequ'il était assez riche pour cela, et qu'il saurait soutenir les intérêts anglais contre son Ambassadeur qui les sacrifiait.

Le firman de 1879 coupait court aux intrigues et aux agissements partis de Bombay où les Yacobites sont nombreux.

Je charge le Patriarche des Arménienne catholiques, Monseigneur Azarian, de remettre cette longue lettre aux mains de Votre Altesse, puisque M. de Longueville n'est plus là pour me servir d'intermédiaire. Elle voudra bien écouter Monseigneur Azarian qu'elle me permettra de lui recommander tout spécialement.

Votre Altesse verra dans tout ceci mon estime et ma confiance, parce que

j'ai la certitude que l'éloignement et le temps ne changent pas les braves gens.

Elle voudra bien porter mes dévoués et respectieux hommages à Son Auguste Maître et agréer pour Elle la sincère expression de mes fidèles sentiments

(signé) H. FOURNIER.

سوریه والیسی مدحت پاشایه تلغرافنامه

[ص ٢٤ نومرو ١٣]

شمدی آلنان ١٤ تشرین اول سنه ٩٥ تاریخلی تلغرافنامهٔ اصفانه‌لری مطالعه اولندی .

درزیلرك تأدیبلری ایچون واقع اولان تهیأتدن طولایی انکلتره سفیری نزد عاجزانه‌مه کله‌رك پك زیاده اظهار تأثر ایتمش وبویولده اولان افاداتنی خارجیه نظارت جلیله‌سنه‌ده تبلیغ ایتمشدر . سفیر مومی الیه بو حرکاتی مشیر پاشانك تدبیرندن بیلمکده ایسه‌ده کندوسیله ایدیلان مصاحبتده بو بحثك جوابی مسکوت عنه براغلمشدر . آنجق انکلتره دولتنك درزیلر وفرانسه‌نك مارونیلر حقنده اولان حمایت معنویه‌لری وبر الشامجه بوحالی کندولرینه دائما مدار مداخله عد ایتدکاری امور معلومه‌دن اولمسنه وسوابق وقوعاته نظراً درزیلره قارشی استعمال اولنه‌جق تدابیر عسکریه‌دن انکلیزلر خشنود اوله‌میه‌جقلری کبی درزیلرك تجاوزات وتعدیاتی آرتدقجه مارونیلر مغدور ومظلوم اولدقلری سررشته‌سیله فرانسه‌نك نصل تشکیات وحرکاتده بولنه‌جغنه سوق اولنه‌جق عسکرك کفایت وعدم کفایتی حقنده فرانسه قونسلوسنك طرف آصفانه‌لرینه واقع اولان سؤالی دخی دلالت ایدر . الحاصل درزیلرك بیان بیوریلان احوالی واقعا چیرکین اولدیغی کبی تأدیبسز قالملری قاعدهٔ حکومته موافق اوله‌مزسه‌ده بونلرك حال سرکشانه‌سی پك اسکی بر شی اولوب شمدی‌یه دکین امر اصلاحلری وقت مساعده براغلمش اولدیغی حالده بو دفعه قوهٔ عسکریه استعمالنه قالقیشلسه وسوق اولنه‌بیله‌جك قوتك کفایتی فرض اولنسه بیله نتیجه‌سنده کرك درزیلر وکرك حورانلیلر شوشورشك سببی اصل ادارهٔ محلیه‌نك عدم انتظامنه حمل ایدرك وحامیلری طرفندن دخی او یولده استعمال نفوذ اولنه‌رق نتیجه‌سی دولت علیه ایچون خیرلو اوله‌میه‌جغی

نزد حقایقدانیٔ آصفانه‌لرنده محتاج بیان دکلدر . بو وجهله بوراجه اك سالم طریق درزیلرك تمامیله دائرهٔ انقیاده آلنملرنی ینه زمان مرهوننه وولایت جلیله‌لرینك حصول تمام اصلاحاتنه تعلیق وشمدیلك حورانلیلر ایله بینلرنی تألیف ایتمکده کورلمشدر . درزیلر بر مقدار بدل صلح اعطاسنه یناشدقلری حالده بوکا دخی حورانلیلرك موافقت ایتمدکلرینه دائر اشعارعالیلری بادیٔ نظرده بوتألیفك حصولنه مانع کوریله‌بیلور ایسه‌ده ایشك بیوبوب اداره‌جه وپولتیقه‌جه برطاقم نظریاته تصادف ایده‌بیلمسی مضراتنه قارشی مادامکه محلنجه حورانلیلره بدل صلح اعطاسیله تسویهٔ مصلحت تنسیب اولنمشدر . کندولرینه موجب مشکلات اولمامق ایچون دولت علیه مجرد تبعه‌سی بیننده ظهوره کلان اثر مباینتی یاتیشدیرمق نیت فتوتکارانه‌سنده بولندیغنی اعلان ایدرك حورانلیلرك نه مقدار تضمینات ایله قناعت ایتملری لازم ایسه آنك طرف دولتدن دخی ویرلمسی قابل اوله‌جغندن بوصورته دخی مأذونیت آصفانه‌لری تصویب اولنمشدر . والحاصل طلب اولنان طابورلر ایچون طرف سرعسکری‌یه تبلیغات لازمه اجرا اولنمش ایسه‌ده طرفینك تألیف افکاری ایچون شمدی‌یه قدر استعمال اولنان وسائط کافی دکل ایسه مقدملری دخی واقع وفائده‌سی مشهود اولدیغی اوزره ایکی طرفه نفوذ ونصیحتلرنی تأثیر ایتدیره‌بیله‌جك اشراف محلیه‌دن مناسبلری کوندریله‌رك وایجاب ایدرسه بالذات عزیمت بیوریله‌رق ودها سائر وسائط کافیهٔ تألیفیه‌یه مراجعت بیوریله‌رق شو ایشك قوهٔ جبریه ارائه‌سنه حاجت قالمقسزین بتورلمسنه کمال اهمیتله انتظار اولنور .

فی ١٦ تشرین اول سنه ٩٥ و فی ١٣ ذی القعده سنه ٩٦

امضا : سعید

سوریه ولایتنه تلغرافنامه

١٧ تشرین اول سنه ٩٥ تاریخلی تلغرافنامهٔ عالیلری جوابیدر . دروز مسئلهٔ متحدثه‌سنك تدابیر مصلحانه ایله تسویه‌سی لزومنده مادامکه رأی سامیلری دخی متحددر . بو ایشك تکرارینه حاجت اولمیان نتایج ملحوظهٔ غیر مرضیه‌سنه مبنی استعمال قوته محل قالمیه‌جق صورتله حسن نهایته ایصالی اسباب مؤثره‌سنك سریعاً استحصالی والحاصل طرفینك تسکین افکارینه جداً صالح ومقتدر اولان ذوات واسطه‌سیله تدابیر تألیفیه‌یه مراجعت بیورلمسیله برابر حضور آصفانه‌لرینك تأثیر

وفائده‌سى بشقه اولديغندن محل حادثه‌يه تسريع عزيمت داورانه‌لريله اتخاذ بيوريله‌جق تدابيرك بو طرفه دخى اشعارى وبرده روش حاله ومشير پاشانك مقام سر عسكرى‌يه مبعوث تلغرافنه نظراً محاربه باشلامش وبوده بر قاچ بيك كشيدن مركب اولان طرفين جمعيتنك تفريقى مقصديله فريق جميل پاشا طرفندن سوق اولنان بر بلوك ژاندارمه اوزرينه دروزك تشهير سلاحى وبر يوز باشينك وفاتى وسيله‌سيله مقابله‌ده استعجال اولنمسندن نشأت ايدوب بلا تعليمات شو حركتك اختيارى غير مناسب كورنمش اولديغندن بعدما فرقهٔ عسكريه‌نك خود بخود مقابله‌يه تشبثلرينك منعى بالخاصه توصيه اولنور . وشونكله برابر بو كون ويارين حركت ايده‌جك مورد نصرت واپوريله بورادن وكايبوليدن ايكيسى نظاميه واوچى رديف اوله‌رق جبخانه‌لريله برابر بيروته بش طابور عساكر شاهانه كوندريله‌جكى طرف سرعسكريدن اشعار اولنديغى دخى تبليغ اولنور .

فى ١٨ تشرين اول سنه ٩٥

امضا : سعيد

مختار پاشا يه تلغراف

[ص ٣٤ نومرو ١٤]

فى ٢٠ كانون اول سنه ٩٥ تاريخلى تلغرافلرى آلندى . بو كون سفارتلردن برى ارناوودلغك سائر محللرندن غوسينه‌يه پك كليتلى امداد كيتمكده وبو حال حكومت وقوهٔ عسكريه‌نك كوزى اوكنده جريان ايتمكده اولديغى حتى ايچلرنده عسكر اونيفورمه‌سنى حامل آدملرده كورلديكنى بيان ايله رفاقت والالرنده‌كى قونك يالكز وجود وتهديدى بونك منعنه كافى اولديغنه وحكومت سنيه اشبو معاونته مسامحه ايدر ايسه مسئوليتى طبيعى اولديغى كبى بالفرض منعنه غير مقتدر دنيلورسه او دخى كندوسنه پك مضر اوله‌جغنه ودولت عليه‌نك بو ماده‌ده نفع وسلامتى نفوذ مادى ومعنويسنى شوغائله‌نك بر آن اول محوينه صرف ايتمكده بولنديغنه دائر بعض تبليغات واخطاراتده بولنمشدر . اگرچه بوسوزلره اجوبهٔ لازمه ويرلمش ايسه‌ده غوسينه‌لولرك شمدى‌يه قدر دوام ايدن مخالفتلرندن بشقه برده دولتك تحت ادارسنده اولان محللردن شوصورتله معاونات وقوعنك وخامتى ومسئوليت عظيمه‌سى

میدانده اولدیغندن معاونت مذکوره‌نك منعی وعلی التوالی توصیه اولندیغی وجهله شو غائله‌نك بر آن اول دفعی خصوصلرنده تدابیر لازمهٔ دولتلرینه شدتله انتظار اولنور .

فی ۲۲ کانون اول سنه ۹۵ و ۲۱ محرم سنه ۹۷

امضا : سعید

دیگر

[ص ٣٤ نومرو ١٥]

فی ۲۳ کانون اول سنه ۹۵ تاریخلی تلغرافلری آلندی دون کیجه کوندریلان تلغرافنامهٔ ثناوریدن غوسینه مسئله‌سنی اوزاتمه‌نك وارناوودلرك معاونتنك وخامتی بالاطراف معلوم سامیلری اولمشدر عهداً متروك بریرك ترك ایدلمامسی داعیه‌سنده بولنمق عبث ومضر اولدیغنی غوسینه‌لیلر درك ایتمه‌لر بیله یاقوه وایپك وپرزرین خلقی ایچنده بوراسنی آکلار پك چوق کیمسه‌لر بولنور. غوسینه‌لولره معاونت ایتمك وقره طاغله محاربه قپوسنی آچمق دولتلرك جلب مداخلاتیله دولت علیه‌دن قطع نظر آرناوودلق حقنده بر طاقم بلیه‌یی دعوت ایتمك دیمك اولدیغنی ینه بونلرك اکثری ادراك ایده‌بیلور . درایت وحصافت مشیریلری مخالفلری اقناعه کافی وقوهٔ عسکریه‌نك او حوالیدن تباعدی تکلیف اولنه‌جق اولور ایسه بوکا حکومت سنیه‌نك صبر وتحمل ایتمامسی طبیعی اولوب قوهٔ جبریه اعمالندن ظهور ایده‌جك نتایج مؤلمه ایسه میدانده اولدیغندن کافهٔ تدابیر دولتلرینی ایشك بودرجه‌یه گلمامسنه ومسئله‌نك سرعت دفعی اسبابنه صرف ایتمك واجبدر ومطالعات وتشبثات دولتلرینك موضحاً اشعاری منتظردر .

فی ۲۳ کانون اول سنه ۹۵و ۲۲ محرم سنه ۹۷

امضا : سعید

دیگر

[ص ٣٤ نومرو ١٥]

۲۷ کانون اول سنه ۹۵ تاریخلی تلغرافلری آلندی. ایکی کون اوله قدرواقع اولان اشعارات دولتلرنده غوسینه‌ده اتمك بولمق مقصدیله سرسری کروهندن

اولمق اوزره تجمع واهالی‌یه التحاق ایدن آرناوودلرك مقداری آنجق بیك کشی‌یه
چیقدیغی و بونلرده ازار ازار کیدوب اوراده طوپلانمه‌لریله منع مرورلری قابل
اوله‌مدیغی یولنده بعض افادات وار ایدی . شمدی تفنکلی اوله‌رق تجمع ایدن
خلقك مقداری اون بیکه واردیغی ومحاربه‌یه حاضر اولدقلری آکلاشلمغله ودون
وبو کون سائر طرفلردن آلنان خبرلردن بونلر قره طاغ حدودندن کیروب بیوك
بر مقاتله‌یه کیریشدیکی والیوم محاربه دوام ایتدیکی معلوم اولمغله بر طرفدن بو
بیچاره‌لرك نفسلرینی بیهوده معرض خطره قویملری دیکر طرفدن شوحالك دواميله
دولت علیه‌یه وبالخاصه آرناوودلغه کله‌جك بلایانك مطالعه‌سی عظیم تأسفه سبب
اولمقده‌در غوسینه‌لولری معناً تشجیع وسائر طرفلردن اعانه‌یه کتمك ایستیانلره دولت
علیه طرفندن سببیت ویرلمکده اولدیغنه دائر برچوق تبلیغات واخطارات وقوعبو-
لیور . اکرچه غوسینه‌نك تخلیه‌سنی تسهیل وکوکللولری منع ایتمك ایچون معیت
والالریله سوق اولنان قوهٔ عسکریه دولت علیه‌نك درجهٔ حسن نیاتنه دلیل اولدیغی
وطرف دولتلرندن بومقصده کوره چالیشلدیغی جوابلری ویرلمکده ایسه‌ده پودغو-
ریچه‌نك ترکنده و آوستریا عسکرینك یکی پازاره دخولنده بودرلو مخالفت ومشکلات
وقوعبولمامسنه نظراً طرف ساميلرندن تدابیر لازمهٔ کافیه اتخاذ اولنديغی حالده
غوسینه‌لولرك مخالفتنه وسائر آرناوودلرك انلره معاونتلرینه محل قالمیه‌جغی هر بار
تکرار قلنمقده‌در . الحاصل غوسینه‌لولرك خروجلری اشعار والالری کبی آچلقدن
نشأت ایدوبده بوزولدقدن صکره بردها اورایه عودت ایتمزلرسه مسئله طبیعتیله حل
اولنمش اولور . فقط بوزغونلغك آجیسنی چیقارمق ایچون تکرار تجمع واکمال
قوتله مقاومت ومقابله‌یه دوام ایدرلرسه شمدی‌یه قدر دولتلره بیان اولنان اسباب
معذرت توکنه‌جکندن غوسینه‌نك فعلاً تسلیمنه مجبوریت اولوب اولمدیغی بحثلری
تکرار اولنسه وعدم مجبوریت خصوصنده حق قزانلسه بیله دیکر محللر اهالیسنك
حال عصیانده دیمك اولان غوسینه‌لولره معاونتنی منع وقطع ایتمدیکمزدن ، یا منعه
مقتدر اوله‌مدیغمزدن طولایی دفع مسئولیت ممکن اوله‌ماز . اوحالده ظهوره کله‌جك
تکلیفات وغوائله طیانمق حال حاضر ایچنده حقیقةً دولت علیه ایچون قابل اوله-
میه‌جغی کبی اول بهاره قدر بوغائله اورته‌دن قالقمزایسه اولوقت یوللرك آچلمسندن
واسباب سائره‌دن طولایی مخالفین بتون بتون فرجه بوله‌رق حال دها زیاده
آغرلاشه‌جقدر . غوسینه‌نك زراعته صالح اراضیسی واسباب تعیشی مفقود اولدیغی

حالده اشقودره وقوصوه ومناستر واركری طرفلری كبی معمور محللرده بولنان
میری چفتلكلرندن هانكیسنی اهالئ مرقومه ایسترلرسه تحملق وزراعت ادواتیله
برابر كندیلرینه اعطاسی وبر قاچ سنه دخی تكالیفدن معافیتلری مقرر اولمسنه
نظراً بونلرینه تعند ایدرلر وسائر آرناوودلرده انلره یاردم قیدنده بولنورلرسه بو
شیلر سوء نیتدن وبدخواهانك تحریكاتنه تبعیتله دولت وممالكتلرینی اضراردن
بشقه برشیئه محمول اولەمز . بوحالك مسئولیت مادیه ومعنویەسی علی التوالی طرف
دولتلرینه اشعار اولندیغی اوزره جملەیه بیلدیریلەرك اهالئ مرقومەنك محتاج
اولدقلری چفتلكلرك محللریله بالمخابره همان شمدیدن تخصیص واعلانی ونقل
واسكانلری ایچون سائر لازم اولان اسبابك تهیەسی ایله برآن اول محل مذكوری
ترك وتخلیه ایتملری وسائلنك استحصالی الحاصل شوغائلەنك سرعت كامله ایله
دفعنه همت بیورلمسی تكرار تبلیغ اولنور .

فی ٢٨ كانون اول سنه ٩٥ و ٢٧ محرم سنه ٩٧

امضا : سعید

استیذان تذكرەسی

[ص ٤١]

بوكون انكلتره سفیر جدیدی موسیو غوشنله وقوع بولان ملاقات رسمیەده
مشار الیه اشقودره ایله استحكامات معلومەده اولان ارناؤدلر بیننده وضعی برلین
عهدنامەسنی امضا ایدن دولتلر سفراسی طرفلرندن تكلیف اولنان قوردون
مسئلەسی اوزرینه نه قرار ویرلدیكنی سؤال وایشك اهمیتنی بیان ایتدی . مذكور
قوردونك وضعی سفرای مشار الیهم طرفلرندن درمیان اولنمسی عقبنده دائرهٔ
عسكریەیه تبلیغ كیفیت اولنمش وآلنان جواب اوزرینه مجلس مخصوص وكلاده
جریان ایدن مذاكراتده اكثریت آرا بو تكلیفك اجراسی سفك دمائی منتج
اولماز ایسه قبولی طرفنده بولنمشدر . اشقودره والیلكندن واقع اولان استعلامه
آلنان جوابده ایسه مذكور قوردون وضع اولندیغی حالده كندولكلرندن
استحكامات معلومەده تجمع ایدن ارناؤدلر الیوم قرەطاغ حكومتی النده بولنان
اراضی یه تسلط ایدەجكلری وبو دخی حكومت مذكوره ایله بینلرنده مقاتلەیی

دعوت ایده‌جکی یولنده بعض مطالعات درمیان اولنمش ایدی . مجلسجه دخی اول امرده خارجیه نظارت جلیله‌سندن لسان مناسب ایله یعنی جواب صورتنده اولیوب دفع مسئولیت طریقیله سفرایه بیان کیفیت اولنمسی تنسیب قلندی . و نظارت مشار الیهادن اولوجهله ایجابی اجرا اولنه‌رق آلنان جوابلرینه مجلسجه موضوع بحث ایدلدی . لکن آتیده عرض اولنه‌جنی وجهله قرار مصلحت دیکر بر مذاکره‌یه تعلیق اولنمش اولدیغندن انکلتره سفیرینك سؤال مشروحنه ویریله‌جك جواب ایله شو احوالك تألیفی لازم کلمکله دولت علیه ذکر اولنان توردون خصوصنده دخی ابراز حسن نیت ایچون لازم اولان اسبابی نظرندن آییرمامقده وفقط اشقودره والیسنك بویله بر مطالعهٔ مهمه‌سی دخی موجود اولدیغندن بو اثناده انك اوزرینه اعمال فکر ایدلمکده‌در دنیلدکده مشار الیه ارناؤدلرك ایچنده دولت عسکری ومأموری بولنوب بولنمدیغنی استفسار ایله برابر عصیانك بسلنمسنه تعلق اوله‌بیله‌جك اسبابدن اجتنابك لزوم مطلقنه دائر بعض اخطاراتده بولندی . ارناؤدلر ایچنده حکومتك نه عسکر نه‌ده مأموری بولنمدیغی جوابی ویرلدی . آندن صکره ضبطیه میرالایی هودو بکك اهل قیامه ریاست ایتمکده بولندیغنه دائر واقع اولان افاده‌سنه جواباً میر مومی الیه ذاتاً ارناؤد اولوب جمعیت معلومه‌یه حکومتك رضا واراده‌سی منضم اولمقسزین التحاق ایتمکله اوزرنده‌کی صفت بالطبع زائل اولدیغی بیان قلندی . بعده مشار الیه ارناؤدلغك احوال عمومیه‌سی اوزرینه نقل کلام ایدرك ارناؤدلر اوتونومی استحصال ایتمك عزمنده بولندقلرینه دائر دوران ایدن شایعاتك صحت وعدم صحتی وکندولرینك بو اثناده دولت علیه‌یه صداقتلری اولوب اولمدیغی سؤاللرینی ایراد ایتمسیله ارناؤدلره اسناد اولنان اوتونومی طلبنك اصلی یوقدر صداقتلری محل بحث واشتباه دکلدر دیه درمیان اولندقده کندوسی دخی بونلرك دولت علیه‌یه صداقتلرینی تصدیق ایدوب فقط حقلرنده صداقتلرینه بناءً ابراز رقت ومحبت اولنور ایسه جرأتلری توسع ایده‌جکنی وهیجان وعصیان دوام ایدر ایسه دولت علیه ایچون خیرلو اولمیه‌جغنی وبو ایشك بر آن اول حسن نتیجه‌یه ایصالی لزوم وفائده‌سنی بیان وتصریح ایتدکدن صکره ارمنیلرك ساکن اولدیغی ولایات احوالندن بحث آچدی . کندولرینه کلن معلوماتدن ولایات مذکوره‌ده امنیت واسایشك نقصانی ومأمورلرك اکثریتله عدم کفایتی اقلیتده بولنان اهالینك یعنی ارمنیلرك تحت

مظالمده قالملرینه سبب اولدیغی آکلاشیلیور . انکلتره دولتنك مسلك ومقصد حاضری ذات شوکتسمات حضرت پادشاهینك حقوق جلیلهٔ حکمرانیلرینك محفوظیتی وممالك عثمانیه‌نك محافظهٔ تمامیتی ماده‌لریدر. انکلتره امور داخلیهٔ دولت علیه‌یه مداخله قیدنده دکلدر واقع اوله‌جق اخطاراتی برلین عهدنامه‌سنك احکام باقیه‌سنی اجرایه منحصر وبو حرکتده دخی عهد نامه‌یی امضا ایدن سائر دولتلرله مشترك اوله‌جقدر. چونکه تبعهٔ دولت علیه‌نك اقلیتی قسم اکثریتك مظلومی اولور ایسه حکومت سنیه بالطبع اوروپانك انظار عمومیه‌سنی اشبو مظالم اوزرینه جلب ایتمکه میدان ویرر؛ بوحال ایسه دولتلرك اختلاف انظار ومباحثاتنه سبب اوله‌رق نتیجه‌سی اوروپانك اسایشنی تهدید ایدر . ایشته انکلتره دولتنك حکومت سنیه‌یی طریق اصلاحه تشویق ایلسی بو مخاطره‌نك منعی مقصدینه مبنیدر . بونکله برابر دولت متبوعه‌م روم ایلیده اهل اسلامك بلغارلردن کوردیکی مظالمدن دخی متأثر اولیور؛ حتی بوندن برقاچ سنه اول انکلتره پارلمنتوسنده بلغارلر حقنده اهل اسلامه قارشی نصل محابت ایدلمش ایسه شمدی بلغارلره قارشی اسلامك مظلومیتنه اویله محابت ومعاونت اولنمقده‌در؛ بوراسی انکلیز اوراق حوادثنه مراجعتله دخی تبین ایدر دیدی .

نتیجهٔ افکارینی آسیا قطعه‌سی ایچون لازم اولان اصلاحاتك برآن اول فعلاً اجراسی لزومنه بنا ایلدی . بو افاداتنك عقبنده دولت علیه‌یی اصلاحاتك تأخیرینه تشجیع ایدنلر واردر آنجق آنلرك مقصدلری دولتك حال بحرانندن استفاده ایتمك نیت حریصانه‌سنه مستنددر. دولت علیه اوکبی القا آت ایله طریق اصلاحاتده تأخر ایدر ایسه بونکله قزانیله‌بیله‌جك وقت موقت ومحدوددر . الحاصل دولت متبوعه‌سنك اصلاحات بحثنده اخطاراتی بادیٔ مکالمه‌ده دخی بیان ایتدیکی وجهله اوروپا منافع عمومیهٔ صلحیه‌سنك وقایه‌سی مقصدندن منبعث ایسه‌ده منفعت اساسیه دولت علیه‌یه عائد در . انکلتره دولتنك دولت علیه حقنده‌کی حسیات خالصانه ومحبت قدیمه‌سی اشبو مطالعات خیر خواهانه‌یی حسن تلقی ایله تزاید ایده‌جکدر یوللو تمهید مرام ایلشدر .

افادات محرره‌یه مجدد ثانی وواضع قانون اساسی اولان ولی نعمت بینتمز پادشاهمز افندمزك آمال همایونلری صنوف تبعهٔ دولت علیه‌لرینك تأمین سعادت حاللرینه مصروف اولوب وکلای دولت دخی بالطبع بو اثره اقتفایه مأمور ومجبور

اولدقلرى مقدمه‌سى وفقره بفقره تبليغات وتوضيحات لازمه ايله مقابله ايدلدى .
حدود يونانيه مسئله‌سنك ذكرى اثناسنده دخى سفير مشار اليه بونك بحث وتفصيلاتنه كيرشمكه تعليماتى مساعد دكلسه‌ده دولت عليه‌نك بر كونه ملاحظه‌سى وار ايسه حسن تلقى ودولت متبوعه‌سنه تبليغ ايليه‌جكنى سويلمشدر . تفصيلات معروضه خلاصه ايديلنجه مطالب موجوده غوسينه مسئله‌سندن انتقال ايدن حالك برآن اول تسويه‌سنى؛ اناطولى اصلاحاتنك تعجيلنى وحدود يونانيه مسئله‌سى حقنده انكلتره دولتى نزدنده اجراى تشبثاته بقاى امكانى متضمن اوليور. غوسينه‌يه بدل قره طاغ حكومتنه تركى قرارلشديريلان اراضى اوزرنده‌كى استحكامات ارناؤدلر النه كچمش اولمسيله دولتلرندن الدقلرى امره امتثالاً سفيرلر ٢٤ نيسان ١٨٨٠ تاريخنده برتقرير مشترك اعطا ايتمشلر ايدى . بونك اوزرينه مجلس وكلاده اكثريتله ويريلان قرار فى ١٦ جمادى الاخره سنه ٩٧ وبو ايشه مترتب ايضاحات فى ١٨ جمادى الاخره سنه ٩٧ تاريخلى مضبطه‌لردن رهين علم عالى اولمشدر. ذكر اولنان تقريره ويريلان جواب رسمى حقنده هنوز دولتلر طرفلرندن صورت مشتركده بر حركت وقوع بولمدى . فقط اخيراً ايتاليا و آوستريا سفارتلرندن ومتعاقباً سفراى سائره جانبندن واقع اولان قوردون تكليفى مجلس وكلاجه موضوع بحث ايدلدكده اكثريت آرا بالاده بيان ايديلان شرط ايله بونك قبولى طرفنده حاصل اولدى . لكن او شرطه كوره معامله‌نك عدم امكانى يعنى بو حال ارناؤدلر ايله قره طاغلولر بيننده مقاتله‌يى منتج اوله‌جغى محلندن اشعار قلنمشدر . خارجيه نظارت جليله‌سى مجلسك قرار وتنسيبيله بو مشكلاتى سفارتلره افهام وافكار وملاحظه‌لرينى تفحص ايلدكده حكومت سنيه مأمورلرينك حسن نيت وحركتلرندن امين ايسه مذكور قوردون وضعى احتراز اولنان مشكلاتى دعوت ايتميه‌جكى جوابلرى آلندى . بو دخى بين الوكلا جريان ايدن مذاكره نتيجه‌سنده تكليف اولنان قوردون وضع اولندقدن صكره محلك ملاحظه‌سى وجهله طاغلولر وارناؤدلر آره‌سنده نزاع وقتال وقوعنده بوكا دولتلرجه مأمورين دولت عليه‌نك حسن نيتله حركت ايتمملرندن تولد ايتمش بر حال نظريله باقيله‌جغى واو ايسه ينه دولت عليه حقنده جلب مسئوليت ايليه‌جكى ملاحظه‌سيله افكار حضار آخر بر طريق تحريسنى اختيار ايلدى . هيجان موجودك درجاتى وبو حال اوزرينه شدت استعمالى سفك دماء ايله دها زياده نتايج مضردى دعوت ايده‌جكى جهتله

مجرد بوندن احترازاً محال مذكوره‌نك بر ايكی سنه صكره قره طاغلولره ويرلمسی ايچون استمهال صورتنه كيدلمسی تصور اولنمش ايسه‌ده آنده دخی اختلاف آرا وقوع بوله‌رق بعض آرايه كوره ايستيلان مهلك انقضاسی عقيبنده بو يرلرك قره طاغ حكومتنه تركنی دولت عليه تعهد ايتمك لازم كلوب بعض رأيلر ايسه شو تعهد بر زمان ايله مشروط اولسه بيله او زمانك انقضاسنده فعله كلمسی تعذر ايدر ايسه دولت آغر بر مسئوليت آلتنده قاله‌جغی ايچون صورت استمهال يالكز اهالينك اقناعنه صرف مساعی اولنمسی مقصديله اجرا اولنملی بو تشبث بر شيئی مثمر اولماز ايسه دولت عليه هيچ بر تعهد ايله مقيد اولمامليدر اعتقادنده بولندی. قرار حال ايسه بر كره دها مذاكره‌يه تعليق قلنمش ايدی . بو كون عقد مجلس اولنه‌جق ايسه‌ده مصلحت غايت نازك وبوندن زياده تأخری بتون بتون مضر اولديغندن بو كونكی كون بولنديغمز موقع مشكل نقطهٔ نظر اتخاذ اولنه‌رق اكا كوره بر قرار قطعیٔ عاجل اتخاذينه صرف مساعی قلنور ايسه‌ده ارادهٔ قطعيهٔ حضرت پادشاهی دخی بو مركزده صدور ايدر ايسه حكم وتأثير جليلی تسريع وتسهيل مصلحته باعث اوله‌جغنك حسب الحال اخطاری وجيبه‌دن عد اولنور .

اناطولی اصلاحاتنه كانجه فی ١٧ ذی القعده سنه ٩٦ و ٢١ ذی القعده سنه ٩٦ و ١٨ ذی الحجه سنه ٩٦ تاريخلی تذاكر عاجزی ايله بيان اولنديغی اوزره ارمنی ساكن اولان محالرده اصلاح اداره‌يه اقتضا ايدن تنظيماتك اجراسی برلين معاهده نامه‌سنك آلتمش برنجی ماده‌سی اقتضاسندن وبو بابده اتخاذ اولنه‌جق تدابيردن دول معظمه‌يه معلومات ويرلمسی جملهٔ احكام عهديه‌دندر . محال مذكوره ايچون تأمين سعادت حال سكنه‌يه متكفل اوله‌جق بر ادارهٔ جديده‌نك سرعت تأسيسی لزومی بديهی اولوب شو قدركه اصلاحاتك بو يرلره حصری انلری بر موقع امتياز واستثنايه قويار وولايات سائره اهاليسنك بو مساعداتدن استفاده ايچون بالطبع معاونات اجانبه مراجعتلرينی انتاج ايلر . كرك شو محذوره محل قالمامق كرك آسيا قطعه‌سنك انكلتره وروسيه دولتلرينه ساحهٔ رقابت اوله‌جق بر حاله كلمامسی دولت عليه ايچون بر مسئلهٔ حياتيه اولمغله بونی تأمين ووقايه ايلمك روم ايلی قطعه‌سندن خارج اولان ولاياتك دخی شمديدن تعميم تنظيم اداره‌لرينه متوقفدر . تذكرهٔ معروضهٔ مذكوره‌ده استيذان اولنان صورت حقنده ارادهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهی نه وجهله شرفتعلق بيوريلور ايسه اكا كوره حركت اولنور . يونان مسئله‌سنه

كاندكده بوكره پارس مصلحتكذارندن آلنان تلغرافده فرانسه خارجيه ناظری موسيو فرسينه مسئلهٔ مذكوره ايچون حزيرانك اون بشنه طوغری برلينده بر قونفرانس اجتماع ايده‌جكی ظننده بولنديغنی افاده ايلديكی وآتنه مصلحتكذارندن وارد اولان تلغرافنامه‌ده دخی موسيو تريقوپی ايله وقوع بولان مصاحبتنده مشار اليه شهر مذكورك اون بشنه طوغری قونفرانس اجتماع ايده‌جكنی ويونان دولتی طرفندن موسيو برايلا ايلك پوسته ايله برلينه عزيمت ايليه‌جكنی وچونكه دولت عليه ايله حكومت يونانيه قونفرانسك مذاكراتنه داخل اولميه‌جقلرندن مسئلهٔ يونانيه قريباً تسويه اولنه‌جغی مأمور ومنتظر بولنديغنی سويلديكی محرردر. برلين وروما سفارت سنيه‌لرندن آلنان تلغرافلرده دخی دولتلر يونان مسئله‌سنده اولان حق توسطلرينی بر قونفرانس شكلنده اجرا ايلكه قرار ويردكلری استخبار اولنديغندن بحث اولنمشدر. دول مشار اليهك بو قراری ايچون باب عالی‌يه آيری آيری تقرير ويريله‌جك اولور ايسه انكلتره‌نك تحريرات عموميهٔ معلومه‌سی موجبنجه ديكر تقرير مشتركده يالكز قره‌طاغ مسئله‌سيله ارمنی ساكن اولان ولايات اصلاحاتندن بحث اولنه‌جغی جملهٔ تحقيقاتندندر. ١١ جمادی الاولی سنه ٩٧ تاريخلی مضبطه‌ده ايضاح اولنديغی اوزره قره طاغ مسئله‌سيله اصلاحات حقنده دولتلری سفيرلری واسطه‌سيله اجرای مذاكره‌دن منع ايتمك قابل دكلسه‌ده دولت عليه مرخصی داخل اولمقسزين تشكل ايده‌جك قونفرانسك قراری بزجه مجبوری اولمامق طبيعيدر. برلين وروما سفارت سنيه‌لرينك تحقيقاتنه نظراً بو قونفرانس شكل وصورت وساطته قرار ويرمك ايچون طوپلنه‌جغندن وبعده باب عالی‌يه بيان كيفيت اولنه‌جغندن تكليف اولنه‌جق صورتی رد ويا قبول دولتك يد اقتدارنده‌در آنجق رد قطعی طرفنه كيدلمسی مضابط معروضهٔ متعدده‌ده بيان اولنديغی وجهله دولت عليه ايچون خيرلی اوله‌ماز. دولتلرك قبول ايده‌جكاری بر صورت تسويه‌يه كلنجه ٤ مايس سنه ٩٥ تاريخيله مختار پاشا حضرتلرينه مقام صدارتدن كشيده اولنان تلغرافنامه‌ده چتالجه داخل اولمق اوزره غلوص كورفزنده تب خرابه‌سی مبدأ اتخاذ اولنه‌رق نارده كورفزينك نهايتی اولان آنتينوبه قدر بر خط تعيينيله بو حدود داخلنده‌كی محللرك تركنه تعليمات ويرلمش وابهتلو دولتلو صفوت پاشا حضرتلری پارس سفارت سنيه‌سنده بولندقلری اثناده جواباً نظارت خارجيه‌يه كشيده ايلديكی ١٩ مايس سنه ١٨٧٩ تاريخلی تلغرافنامه‌يه نظراً اشبو

خط حدود فرانسه خارجيه ناظرى طرفندن دخى كورلمش اولمغله كرك يونان دولتنى اقناع وكرك دولتلرك موافقتنى جلب ايده‌جك برخط حدود ١١ جمادى‌الاولى سنه ٩٥ تاريخلى مضبطه‌ده بيان اولندىغى وجهله اولكى خطك توسيعنه منوطدر .

خط مذكورك توسيعى مذاكره‌سنه كيريشلمك وقرار مذاكره بعدالاستيذان يا دول ممضيه‌نك جمله‌سنه ويا خود دول مشار اليهمدن بعضلرينه تبليغ ايدلمك اوزره مضبطهٔ مذكوره حقنده اقتضا ايدن ارادهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهينك اصدارى وابستهٔ امر وفرمان عاليدر . خصوصات محرره‌نك حضور عاليه عرضى متمنادر افندم .

فى ٢٨ جمادى الاولى سنه ٩٧ و فى ٢٩ مالس سنه ٩٦

امضا : سعيد

بالاده صورتى محرر تذكرهٔ مفصله‌نك ارسالندن صكره انفصالم وقوع بوله‌رق تجارت ناظرى قدرى پاشا باش وكالته وعابدين پاشا خارجيه نظارتنه مأمور اولمشلردر بعده حدود يونانيه مسئله‌سنى فصل ايچون برلينده بر قونفرانس اجتماع ايدرك اپير قطعه‌سنك‌ده تساليا ايله برابر يونانستانه تركنه قرار ويرلمش ايسه‌ده يوقاروده بيان اولنديغى اوزره ايكنجى دفعه باش وكالته عودتمده بو قرار عليهنه واقع اولان اعتراضاتمز واستانبولده بر قونفرانس تشكيلنى تكليف ايتمكلكمز اوزرينه اجتماع ايدن مجلس مكالمه‌ده مساعئ متماديه نتيجه‌سى اوله‌رق اپير قطعه‌سى قورتارلمشدر .

آرناؤدلق اصلاحاتنه تعيين اولنان مشير اسماعيل پاشا طرفندن اهالى‌يه اعلان اولنمق اوزره قلمه الديغم بياننامه [١]

اهالى

آرناؤدلقده متبوع منخممز پادشاهمز افندمز حضرتلرينك ارادهٔ قطعيهٔ ملوكانه‌لرى اقتضاسندن اولان آسايش وامنيتى تأسيس واستكمال ايتمكه مأمور

[١] احمد راسم پاشاده ايكنجى قوميسر اوله‌رق مأموريتى زمان وكالتمده قرارلشديرلمشدى مؤخراً كرك راسم پاشانك وكرك اسماعيل پاشانك مأموريتلرندن صرف نظر ايدلمشدر .

بیورلمش اولدیغمدن بومقصدده وصول ایچون طرف دولت علیه‌دن اقتضا ایدن مأذونیت ومرخصیتی حائز اولدیغم حالده بورایه کلدم بعون‌الله تعالی بورانك حضور وامنیتی استحصال ایتدکدن وذات شوکتسمات جناب تاجدارینك همیشه اخص آمال همایونلری اولدیغی اوزره جمله‌کزك علی الافراد وعلی العموم افکار عادلهٔ حضرت پادشاهی‌یه موافق اوله‌جق صورتده مصونیت حقوقکزه وتأمین سعادت حالکزه لازم اولان اسبابی بالتأسیس اجراآت وفعلیات دائمه‌سنی مأمورین حکومته حواله وتودیع ایلدکدن صکره آرناؤدلغك سائر محللرینی دخی کوروب عهده‌مه تفویض بیوریلان وظائفی اجرا ایده‌جکم .

اتخاذ اولنه‌جق اصلاحات ایله مأموریت فوق‌العاده‌نك درجات ووظائف مرخصیتی بیاندن اول مملکتکزده موجود اولان احوال حقنده بعض تبلیغاته لزوم کوردم .

جمله‌کزك معلومی اولمیدرکه آرناؤدلق قطعه‌سی روم ایلینك الکمهم ونازك بر جهتی اولوب آخر دولت وامارتلرك حدودینه ملاصق بولنیور ایشته شو حال وموقع اقتضاسنجه مملکتکزده اسایش وامنیت وحضور وراحت منحصراً دولت علیه‌نك همت واقتدار عالیسنه محتاج اولدیغی کبی سلطنت سنیه ممالکنك اجزای مهمه‌سندن اولان آرناؤدلغك هردرلو تجاوزاتدن محافظه‌سی وتجارت وزراعت وصنایعك حمایه‌سی وسکنه‌سنك دائما نعم عدالت وامنیتدن متنعم اولمسی حقنده اقتضا ایدن مساعدات وتسهیلاتی دریغ بیورمامشدر .

هرنه‌زمان ممالك عثمانیه‌نك تمامیتنی تهدید ایلمش بر محاربه ظهور ایلدی ایسه اومثللو احوالده آرناؤدلق قطعه‌سی دخی داخل ایکن دولتمز آرناؤدلغك محافظه‌سی امرنده همت ومکنتنی الك صوك درجه‌یه قدر صرف وابذال ایلدی .

بوکونکی کون دخی آرناؤدلق قطعه‌سنك بقاسی ووجودی منحصراً دولت‌علیه‌نك سایه‌سنده‌در ایشته بونعمتك قدرینی بیلمك جمله‌کزه لازم اولدیغی حالده کمال تأسفله کوریلیورکه بر آز زماندن بری بعض مفسدلر حکومت مشروعه‌یه مجبور اولدیغکز وظیفهٔ صداقت ونعمت شناسیدن غفلت ایتمه‌کزه سبب اولیورلر. وبرطاقم تسویلات والقاآت ایله سزلری اغفاله چالیشیورلر . اکرچه بو قبیلدن اولان مفسدلر معدود وقوت مفسدتلری محدود اولوب عموم اهالی جبلت اصلیه ومتصف اولدقلری صلابت وشعائر دینیه اقتضاسنجه انلرك علیهنه اولدیغی کبی بوراسی نزد دولت

علیـهده دخی مجزوم اولدیغندن بر آز وقتدن بری پادشـاهمز افندمزك رضـای همایونلری خلافنه بعضلریکزدن کوریلان اوضاع غیر مرضیه‌یی درحال محو ودفع ایتمك وباعث اولانلری شرع وقانونك حکم ایتـدیکی اك آغیر جزا ایله مجـازات ایلك دولتك ید اقتدارنده ایکن بو حالله نظر اغمـاض ایله باقلمـسی دخی عاقبت او مثللو ارباب فسادك نیات حقیقیه‌سنی سزلرك بالذات ادراك ایده‌جککزه وحکو-مت سنیه‌نك عقاب وشدتنه محل براقمیه‌جغکزه اعتمادن نشأت ایتمشدر .

لکن کوریله‌یورکه مفسدلرك افکار وآمال باطلانه‌لرینی مشروع بر صـورتده کوسـترمك ایچون قوللاندقلری حیل ودسـایس بردرجه‌یه قدر بعضلرینی اغفال ایدرك حقیقت حالی تقدیر ایتمکه مقتدر اوله‌مدیغکزدن یاپیلان جمعیتلری وفسـاد پیشه‌لرك تعلیم واراءه ایلدکلری یوللری حقیقتاً دولت ومملکت ایچون فائده‌لی عد ایده‌یورسکز .

اهالی

شوراسنی آکلامکز لازمکلیرکه هرزمانده وهرمحلده افراد واحاد تمیز حقیقته قادر اوله‌میه‌جغندن انلر فعل وعمللرینك نتیجه‌سندن بی خبر اوله‌رق حرکت ایدرلر واوکلرنده اولنلرك نیتلری مشروع وسالم براساسه مبنی دکلسه افراد اهالی خبرلری اولمقـسزین انلره فریفته اوله‌رق مشروع اولمیان وکندیلرینه ضررلی اولان بر یوله سـالك اولورلر ایشـته شمدی بولندیغکز حال دخی عینیله مفسـدلرك کندی منفعتلری ایچون ترتیب ایدوب آرناؤدلرك منافع اجتماعیه ودینیه وقومیه‌لرینه قطعاً توافق ایتمیه‌جك نتیجه‌لره سـبب اولان بر طاقم مقاصـد غیر مشروعه‌دن نشـأت ایتمشدر .

مفسدلر اك زیاده سزه آرناؤدلقده بولنان ولایتلرك برلشـدیریلوب بر ولایت اعتبار اولنمسنی القا ایدیورلر . آرناؤدلق دولت علیه‌نك ملك مستقلی اولوب بونی برلشـدیرمك ویاخود آیری آیری اداره ایلکده مختار اولدیغندن اکر مملکتك فائده‌سنی بونده کورسـه توحیـد اداره طرفنه‌ده کیدر فقط آرناؤدلغی بر ولایت اعتبار ایتمك وآنك اداره‌سنی یالکز بر والی‌یه حواله ایلك ماده‌لرنده اك اول یعنی دولتدن زیاده متضرر اوله‌جق نفس آرناؤدلردر بوتوحید اداره‌نك ضرری اول قدر بیوکدرکه نتیجه‌سی یا آرناؤدلغك محوینه ویاخود عهد قریبده انی محو درجه‌سـنه کتوره‌جك برچوق انقلاباته سبب اولور آرناؤدلق نامیله یاد اولنان قطعه‌ده سزلرك

مزایاسنه وارەمیەجغکز نیجه منافع مختلفه واردر بر طاقم یرلرك عادت واصولی وقومیت وجنسیتنك مقتضیاتی دیکرینه توافق ایتمدیکی دخی بوراسنی اثبات ایدر حاصلی سزك فائدەکزه ساعی کورینان مفسدلر دولتك و آرناؤدلغك فائدەسی خلافنه برطاقم مقاصد بدخواهانه‌یه مجلوب اولدقلرندن بواخطاری اطرافیله دوشونور ایسه‌کز خطاده بولندیغکزی وکندی ضررکزه آلت اولدیغکزی درك ایدرسکز. سزك فائدۀ صحیحەکز واسطۀ معموریت حقیقیه اولان تجارت وزراعت وصنایعك مملکتکزده ترقیسیله ثروت مملکتك افزایش بولمسنده وعلوم ومعارفك انتشارنده وحقوق شخصیه‌کزك کمال حریتله محفوظیت دائمه تحتنده بولنماسنده والحاصل پادشاهمز افندمزك هرصنف تبعەسنه شامل اولان معدلت وشفقت همایونلری حقلرکزده بر صورت مخصوصەده مبذول اولدیغندن اندن استفاده ایله مادی ومعنوی احوالکزی اصلاح وخصائص فطریۀ عسکریه‌کزی استکمال وزیرجناح حضرت پادشاهیده اولەرق مملکتکزی حالاً واستقبالاً هرنوع مکاید ومقاصد اشرادن محافظه‌یه کافی اولەجق درجه‌یه ایصال ایلمکده اولدیغندن بویولده تأمین سعادت حالکزه دولت علیه اصلا دریغ مساعده ایتمیەجك وجائز اولدیغی رخصت کامله‌یه مبنی طرفمزدن دخی منافع واحتیاجات مشروعه‌کز تدقیق اولنەرق شو اساسلره کوره هرنوع اصلاحات اجرا ایدیلەجك وصرف حقوق شخصیەدن عبارت اولان دعاویکزك تأخر رؤیتندن و یاخود بعض مأمورینك سوء ادارەسندن منبعث برکونا شکایتکز اولدیغی حالده اکا دائر اولان معروضاتکز دربار شوکتقراره تبلیغ واولبابده متعلق وشرفصدور بیوریلەجق ارادات عدالت آیات حضرت ملکداری اوزرینه ایجاباتی قاعدۀ عادله وجاریه دائرەسنده اجرا اولنەجقدر .

ای اهالیٔ صادقه

ایشته کرك منفعت وکرك مضرتکزه سبب اولەجق شیلری سزه تفصیل وایضاح ایتمش اولدیغمدن جمعیات فاسدەنك اغراضنه خدمت ایتمکدن مباعدت ووظائف تابعیت وصداقتی تمامیله تقدیر ایتمدیککز حالده خطیئاتده دوامده مغدور اولمیەجغکز وفعل وحرکتکزك دنیوی واخروی وبال ونکالنی اوزریکزه آلمش اولەجغکز جهتله حقکزده شرعاً وقانوناً ترتب ایدەجك هرنوع مجازات اجرا اولنەجقدر. مجرد پادشاهمز افندمزك کمال رحم وعدل همایونلری اقتضاسنجه

اول باول سزه کوسترمکه مأمور اولدیغم طریق صوابی کورمك استمیوبده ینه منافع دولت ومملکته مغایر حرکاتده بولنانلر اولور ایسه او مثللولرك مستحق اوله‌جقلری مجازات نفیدن بدأ ایله اك نهایت درجه‌یه قدر واره‌جغندن دین ودولت خائنلری اولان مفسد وجانیلری سزدن مطالبه ایله بونلر هرکیم اولورایسه اولسون دیوان حرب حضورنده درحال محاکمه ایله بو جزالری اجرا وطرف دولتدن حائز اولدیغم مرخصیت ایجابجه سائر تدابیر تنکیلیه‌یی کمال حق وعدالتله بلاتأخیر اتخاذ ایده‌جکم [١] (وپادشاهمزه هرصورتله اطاعت وعرض صداقت ایده‌جکلری دخی احسان بیوریلان مأذونیت اوزرینه رتبه ونشانلر وهدایای سنیه توجیه واعطاسیله مظهر مکافاة وتعطفات جلیله ایلیه‌جکم .)

شووصایای مشفقانه‌نك وطریق غیرمستقیمده دوام ایدنلر حقنده مقرر اولان معامله‌نك ملاحظه‌سله قنغی جهته کیدلملك لازم ایسه انك اختیارینی رأی وتمیزکزه حواله ایدرم .

اصلاحات حقنده ذات شاهانه‌یه ویردیکم لایحه

[ص ٤٢ نومرو ١٧]

دولت علیه‌نك احوال حاضرۀ مشکله‌سنه چاره‌ساز اوله‌بیله‌جك تدابیرك تحریری امرو فرمان همایونلری مقتضاسندن اولمغله او بابده بعض خواطر قاصره‌نك عرضنه مسارعت اولنور .

اول باول شوراسنك بیانی متحتمدرکه مشکلات حاضره ایله دولت علیه‌لرینك احوال تاریخیه‌سی بیننده علاقۀ کلیه بولندیغندن صدده شروعدن مقدم بر نبذه حکومت سنیه‌لرینك ماسبق احوالندن بحثه لزوم کورنمشدر .

دولت علیه‌لری کوچك برعشیرت حال وصورتنده ظهور ایدوب جهانکیرلك مرتبه‌سنه قدر چیقمش اولدیغی حالده ایکی اوچ عصره قریب مدتدنبری قدرت وشوکتی مطرداً ومتوالیاً تدنی ایتمکده‌در .

[١] معترضه ایچنده اولان فقره ـ باش کاتب علی رضا پاشا قلمیله ـ مابینده علاوه اولنمشدر .

تاريخ وحكمت نقطهٔ نظرلرندن باقلديغى حالده انسانك عمريله بر دولتك عمرى بيننده پك چوق شباهت ومناسبت كوريلور . انسانك يومى ، جمعيتى ايچنده حسن حال ايله يشايوب فيض وسعادت كسب ايتمسى ايچون اقتضا ايدن اسباب بخت وطالع مساعدهلرى مستثنا اولمق اوزره حسن خلقت ، معرفت واستقامت اولديغى كبى بر دولت وجمعيتك وجوده كلمسى وسائر دولت وجمعيتلر قارشيسنده يشايوب قوتلنمسى مادهلرنده دخى اشبو اوچ شى اس‌الاساسدر .

دولت عليهلرى خلقت وعناصرى غايت قوى اولهرق تأسيس اولنديغى كبى بر وقت تدبير مملكت اصولنده متفنن آدملره ، استقامت ، عدالت ، ثبات ، مكانت وعهده وفا كبى ، برچوق خصائل فاضلهيه مالك ايدى .

دولت عليهلرى تاريخ ظهورى اولان اون اوچنجى عصرده برقوم محصوردن عبارت ايكن جزئيت افرادى مانع وسعت وترقى اولميوبده دها اون دردنجى عصر ايچنده بناى حكومتى تماماً وقوياً تأسيسه موفق اولمسى ويوز بيك كشيلك برقوهٔ عسكريه وجوده كتيرمسى تركيبنك غايت صاغلام اولديغنه دلالت ايدر .

زيرا ملتك هرعضو وعنصرى ملتلرجه مرض مهلك اولان فساد ونفاقدن سالم وعظيم بر حس مشترك اخوتمندى . ووطنپروريدن حصه مند اولديغى حالده مملكت ودولتنه خدمتده متحد ايدى . بر طرفدن دخى دولت پك چوق عالم ومقتدر آدملر يتشديروب آنلرى كنديسنه قوهٔ مدبره اتخاذ ايدردى . استقامت وعدالته اعتناسى اول درجهده ايدى‌كه عمومك توجه ومحبت ودول معاصرهنك حرمتنى محضا بو واسطه ايله قزانمشدر . دولت عليهلرينك مؤسسى اولان سلطان عثمان خان حضرتلرينك فيض وسعادتى سلاطين سلچوقيهدن سلطان علاءالدينك معاونتى اثرى اولوب خاقان مشاراليه بوكا حسن طويت واستقامتى سايهسنده نائل اولديغى كبى سلطان مشاراليهك كنديسنه تمليك ايتديكى يرلرده ابتدا نشر عدالتله تسخير قلوب وكسب نفوذ ايلش وبومسلك عالى‌يه دولت عليهلرينك آخر اقبالنه قدر پك زياده اقتفا ايدلمشدر .

الحاصل حكومت پادشاهلرينك تفيض وترقى استعداد ذاتيسندن صكره بالخاصه معارف واستقامت سايهسنده حاصل اولمشدى .

سلطنت سنيهلرينك سوابق شوكتى صرف ثمرهٔ طالع وجسارت اولوب بونده معلوماتك مدخلى اولمديغنى ادعا ايدنلر دخى وار ايسهده بو مدعا موافق حقيقت

دكلدر. زيرا دولت عليه‌لرى طور نشأتندن خاتمهٔ دور ترقيسنه قدر علوم شرعيه، رياضيه وحكميه‌ده متفنن بر چوق ارباب معلوماته مالك اولوب مصالح دولت آنلرك النـدن چيقاردى . بنـاءً عليه مملكت عقل ، حكمت ، عدالت ، ادب ومعرفتله اداره اولنه‌رق دولت ترقى ايتمشدى . بونك اثباتى تفصيله محتاج اولميوب يالكز اوعصرلرده كلمش اولان ارباب فنون ومعلوماتك اسم واثرلرينى تذكر كافيدر .

فقط دولت عليه‌لرينك توسعنده دول خرستيانيه‌نك انتظامسزلغنك مدخلى واردى .

مؤخراً آنلر مصائب ماضيه‌لرندن انتباه ايله تصحيح اصـول وفوق العاده ترقى ايدوب بز ايسـه تدنى ايتديكمزدن آتيـده ايضاح اولنه‌جنى اوزره اليوم دولت عليه‌لرينى غايت خطرناك بر حال وموقعه القا ايدن شى اساساً بودر .

دولت عليه‌لرينك اسباب صحيحهٔ اعتلاسى بالاده خلاصه اولنان شيلردن عبارت اولسه كركدر . حكومت سلجوقيه‌نك سقوطيله كسب استقلال ايليان وبر طرفدن طقوز امارت صغيرهٔ اسلاميه‌نك مستملكاتى ، ديكر جهتدن بيزانس ايمپراطورلغنك آسـياده اولان ممالكى ايچنده صقيلوب تاتارك مهاجمات وتجـاوزاتنه دخى هدف اولان حكومت عثمانيه الك جسيم مشـكلات وغوائل ايله اوغراشـه‌رق نهايت يعنى يوز اللى سـنه صوكره آوروپا وآسـيانك الك كوزل ومهم يرلرنده يرلشمش ؛ استانبولك ضبطيله قوت كامله بولمش ، برعصر صكره‌يه يعنى طقوز يوز يتمش سنهٔ هجريه‌سنه قدر شوكت وشانى كيتدكجه آرتمش ، الحاصل قدرت وعظمتك الك عالى طبقه‌سـنه صعود ايتمش اولديغى حالده او تاريخدن برى نجم اقبـالى افول ايتمكه باشلاديغندن بو تدنينك اسبابنى دخى آرامق لازمدر .

دولت عليه‌لرينك يرلى واجنبى تاريخلرنده بى حد وبى حساب اسـبابه عطف اولنان انحطاطى باشليجه اوچ قسمه تقسيم اولنوركه آنك برنجيسى طريق علمينك نظامنه وقوانين ملكيه وعسـكريه‌يه خلل كلمسى ؛ ايكنجيسى اركان دولت ايله بعض مقربين ايچنده مرتشيلر ظهور ايتمسى ؛ اوچنجيسى اجانبدن غرضكار آدملرك تسويلاتنك واجنبى جاسوسلرى اغفالاتنك حكم سورمسى ماده‌لريدر .

پك بيوك بر دولتك تدنيسى بويله اوچ سببه حصر اولنديغى رهين استخفاف اولماز اعتقادنده‌يم ؛ زيرا طريق علمى نظامى مختل اولمغله حقوق عبـاد نا اهل

وغدار حکام النه دوشدی . قوانین ملکیه‌جه عدم مبالات اهلیت وحمیت اربابنه مشروط اولان دولت مأموریتلرنده نا اهل آدملرك قوللانلمسنی انتاج ایلدی .

نظامات عسکریه‌یه عدم رعایتله وعسکره عائد مخصصاتك بشقه یرلره صرف اولنمسیله عسکر طائفه‌سی اره‌سنده اطاعتسزلك ظهوره کلدی . منفعت فاسدهٔ شخصیه غرضیله ایدی‌که وکلا اره‌سنده تضاد وهر برنده صدارت منصبنه اشتیاق ظهوریله بومنصبه کلمك ایچون دولتك حساب وضررینه بر چوق اویونلر اوینادی . رشوتله مأموریت آلان نا اهل آدملرك ویردکلری آقچه‌یی کاریله اله کتیرمك ایچون روا کوردکلری ظلملر وادارهٔ مملکتده وقوعه کتیردکلری خطالر اوزرینه درکه اون یدنجی اون سکزنجی عصرلرده اناطولی ، کردستان وعراق ایله دها نیجه ممالکده خصوصا برالشام واراضیٔ یمانیه وحجازیه‌ده اهالی رفع ربقهٔ اطاعت ایتدکلرندن ممالك اختلال آتشلری ایچنده قالدی . دشمنلر بو حالدن فرصت بولدقلرندن دولتی بیوك صدمانه اوغراتدیلر . آوستریا ، روسیه ، له وونديك دولتلری طرفلرندن براً بحراً عثمانلی اردولری علیهنده آچیلان محاربه‌نك انتاج ایلدیکی قارلویچ مصالحه‌سی ایله دولت علیه‌نك انحطاط سریع ومتوالیسنه بر مبدأ مصیبت اولان قینارجه معاهده‌سی‌که روسیه‌نك یکی قلعه‌یی ، کرچی وقره دکزده سیر سفائن حقنی آلمسنه سبب اولمش ودولت علیه طرفندن خرستیانلرك حریت مذهبیه‌لری ، کلیسالری حمایه‌سی رسماً تعهد اولنمغله دولت علیه تابعیتنده اولان مذهبداشلرینك معبدلری وسائر اماکن مقدسه‌سی اوزرنده روسیه دولتنه نظارت اجراسنه حق ویرمشدر . او عصرلرده یاپلدی ، بو عصرلرك محصول سیئاتی اوائل عصر حاضرده جد امجد تاجداریلری سلطان محمود خان ثانی حضرتلرینك ید مؤید عالمپسندانه‌سیله قلع ومحو اولنمسه ایدی دعائم دولت شمدی‌یه قدر کلیاً اندراس وعرصه‌سنده بشقه بنالر تأسس ایتمش اولوردی .

مقربینك مجرد نفع ذاتیلرینی استحصال ضمننده صورت حقدن کورینه‌رك سویلدکاری یالانلرله نیجه سلیم القلب پادشاهلرك اصدقای دولت حقلرنده اعتمادلرینه خلل واصدقانك دخی قوهٔ اقداماتنه فتور تطرق ایده‌رك بو اغراض دنیه اغورنده دولت پك بیوك مصیبتلره اوغرامشدر . حتی سلطان ابراهیم‌خان زماننده جنجی خواجه نام جرارك ، عهد سلطان مصطفی خان ثانیده شیخ وانی دامادی فیض الله افندینك سرای همایونه حلول ایده‌رك مصالح عامه‌یی فتق ورتق ایتمك وایستدکلری

آدملری مناصبه کتیرمك اوزره خیال وخاطره کلیان خدعه‌لر استعمال ایلملریله امور دولتده انواع اغتشاشات ظاهر اولدی . بو سببلرله افکاره کلن غلیانی باصدیرمق ایچون بر طاقم تشبثات عوام پسندانه‌ده بولنلدی ایسه‌ده فائده‌سی کورلمدی .

مفسدلرك مصالح عامه‌یه مداخله‌سیله آز زمان ایچنده عظیم بر دولتك بناسی متزلزل وبرقاچ عصرده وجوده کتیریلن ترقیات وکمالات حس اولنمقسزین مندرس اولور .

اجنبیلردن منفعتلری منفعتمزه اویمیانلرك اخطاریله یاپیلان ایشلردن نه ضررلر حاصل اولدیغنی اتقان ایچون بوراده بر وقعهٔ تاریخیه‌نك خاطره کتیرلمسی کفایت ایده‌بیلیر . بیك یوز یکرمی اوچ تاریخنده دولت علیه ایله روسیه دولتی بیننده آچیلان محاربه‌ده روسیه‌نك بتون قوهٔ عسکریه‌سی پروت نهری وادیسنده بر طرفدن یوز بیك کشی‌یی حاوی اردوی همایونك دیکر جانبدن لشکر تاتارك آره‌ یرنده قاله‌رق روسیه چاری بیوك پترو تکمیل اردوسیله قبول اسارته مجبور اولمش ایکن صدر اعظم بالطه‌جی محمد پاشا چارك زوجه‌سی قترینه‌نك تقدیم ایتدیکی هدایایی قبول وقلمه آلدیغی مصالحه‌نامه‌یی امضا ایتمکله روسیه دولتی حیات ثانی بولدی . ایشته بر بچق عصر صکره حیاتمزی سلب ایدن دولت مشارالیهایی او وقت تهلکه‌دن وقایه ایلیان بو بالطه‌جی محمد پاشا اسوج قرالی طرفندن مسند صدارته کتیرلمشدر . بوںکله قرال مشارالیه بوخطایه تشریك اولنه‌مز . فقط انك بعض قرنا الیه نشأت واحوالی تاریخچه مضبوط اولان بالطه‌جی محمد پاشایی [۱] او ایشه کتیرلمسی تکلیفنی قبول دولتجه خطا ایدی . بو خطادن صکره دولت علیه یالکز بالطه‌جینك ازالهٔ وجودیله تشفیهٔ صدر ایتمش ، بیوك پترو دخی جهانکیرلك تصوراتنی تأسیس وصحتی فعلیاتیله ثابت اولان مشهور پولتیقه وصیتنامه‌سنی ترتیب ایلمشدر . [۲]

---

[۱] اندرون خدمه‌سندن ایکن سسی کوزل لقبیله معروف بر کنج ایدی .

[۲] بیوك پترو، وصیتنامه‌سنك بوراده ذکری مبنی علی الحکایه‌در . ذات شاهانه اصلاحات حقنده بر لایحه یازمه‌یی اراده ایتدکلری صره‌ده « بیوك پترونك وصیتنامه‌سی کبی بر وصیتنامه ایسترم » دیمشلردی مکر صفوت پاشا‌یه‌ده عینی افاده ده بولنمشلر ومشار الیهدن ده عینی تاریخده آلمانیا ـ آوستریا، آلمانیا ـ فرانسه عثمانلی ـ روسیه محاربه‌لرینك اسبابنه

مقدمه‌ده بر دولتك ارتفاعی منحصراً معرفت واستقامتله حاصل اولور دینلمشدی . دولت علیه‌لرینك تدنیسی اسبابنی خلاصه ایدن مبحث سابقده دخی كورلدی كه نخستین پایهٔ ترقی‌یه چیقلدقدن صكره شو حال انحطاطه مجرد معارف واستقامتك زوالندن طولایی كلنمشدر . بناءً علیه مقدمه‌ده‌كی دعوی بربرهان تجربی ایله دخی متحقق اولدیغندن بوحالی دوزلتمك ایچون اول باول تربیهٔ عمومیه‌یه جداً قویاً غیرت ایتمك لازم كلیر . معارف عمومیه انتشار ایتمدكجه دولت علیه‌لری امور داخلیه وخارجیه‌سنی حسن اداره‌یه مقتدر رجال ، حقوق عامه‌یی حقیله حل وفصل ایده‌جك حكام ، عسكری حسن اداره یلیه‌جك قوماندان وواردانك منبعی فن تدبیر ثروته كوره اعمال وتوسیع اسبابنی كوستره‌جك مال مأموری بولاماز . وثروت وسعادت عامه‌یه خدمت ایدن كافهٔ تأسیسات وعملیات معارف منتشر اولمدقجه وجوده كله‌مز .

الحاصل رأس اموردە بولنانلرك وظیفهٔ مأموریتلرینی جهل وخطادن سالم اوله‌رق ایفا ایتملری ، مملكتك حسن اداره‌سی ، بر جمعیت مدنیه‌یه لایق صورتنده یاشانلسی ودشمنلرمزه مقاومت اولنمسی حتی معارف قوتیله ذهنلری آچیلمقده اولان اهالیٔ خرستیانیه‌نك بعدما تحت اداره‌ده طوتلسی معارفه محتاجدر . شمس تابان معرفت بالطبع هر یرده منظور ودولت علیه‌لرینك اوائلده همت ورغبتی معارفه مقصور ایكن غریب كه پك مهم یعنی تربیهٔ عمومیه‌نك اهمیتی احتیاجات عصریه دلالتیله قطعیاً متحقق اولان بر زمانده بو نور حقیقتی كورمكدن عدول اولندی . خرستیانلر ایسه زمانك احتیاجاتنه باقه‌رق كوزلری آچیلوب خصوصا قریم محاربه‌سندن صكره مكتبلرینی اصلاح وتكثیر ایلدكلرندن شمدی اهالیٔ اسلامیه ثروت وسعادتجه آنلردن پك كری قالمشدر . معارف حاكمیتك برنجی شرطی اولوب جهل ایسه محكومیتی داعی بولندیغندن بر قاچ سنه دها اهل اسلامك شو حال جهالتده قالمسی مؤلم احواله نتیجه ویرر. نتیجهٔ كلام تربیهٔ عمومیه‌نك اهمالندن دولت علیه‌لرینه وتبعهٔ پادشاهیلرینك اسلام قسمنه ایریشان مصائب حد وحسابه

دائر بر لایحه ایسته‌مشلر بونی صفوت پاشا مرحومدن ایشتمشدم ، مرحومك ذات شاهانه‌یه ویردیكی لایحهٔ مكمله ومفصله‌نك كندی یازیسیله اولان مسوده‌سنی وقتیله مشارالیهك امور خریه‌سنده وشمدی آمدجیلكده بولنان محمد علی بكده كوردم. بولایحه سكسان صحیفه‌یی محتویدر .

کلمز . بوکا نهایت ویرمك ایچون لازم التشکیل اولان مکتبلرك مصارف اداره‌سنی تهیئه‌یه خزینهٔ دولت علیه‌لرینك واهالینك مقتدر ومتهیٔ اولدقلری بالتجربه مجزومدر .

شوراسی مسلمدرکه ارباب معارفدن اولان بر قوم حسن اخلاقدن بری اولدقچه سعادت حالنه علم دخی کفایت ایتمز یوقاریدنبری علم ایله برابر استقامتك لزومندن بحث اولنمسی بوکا مبنیدر . فساد اخلاقی تشکیل ایلین باشلوجه شیلر نفاق، کذب وفقدان حب وطندر . بو مفاسد کیتدکجه رواج بولمقده اولدیغندن بر دولتك علامت نکبت وانحلالی اولان بو حالدن پك زیاده قورقیلور . یالکز مدار تسلیت اولان بر شی واردرکه اوده فساد اخلاقك طبقات عادیهٔ خلقه صنوف عالیه قدر ساری اولماسیدر . بناءً علیه جسم دولته استیلا ایتمه‌دن بو مرضك منبعلرینی قورتمق لازم کلور . اوده مأمورینی ارتکابدن شدیداً منع ایله حاصل اولور . چونکه سعایت . عدم حمیت ومأمورینك بربرلرینه رقابتی، بعضلرینك اجانب عندنده منافع دولت علیهنه حرکت ایتملری هپ ارتکاب ومنافع ذاتیه‌یه خدمت غرضندن منبعث اولمغله بو سیئاتك دفعیله جمله‌یی حسن حرکته دعوتك تدبیر منفردی مرتکب ومفسدلری ارتکاب وفساد متحققلرندن فعلاً مسئول طوتمق و ارباب استقامت واصدقای دولت حقلرنده غرضکارانك کید ونفاقی حکمسز براقوب آنلری صحیحاً وقویاً حمایه ایتمکدر . حکومتك بالنفس اتخاذ ایتمسی لازم کلن صفت استقامت ایسه تبعه‌یه حقوقجه امنیت تامه ویرمکه اختصاص ایدر .

دین مبین اسلام عدالتی حمایه ایتدیکی حالده حکومتك برزماندنبری بو وظیفهٔ مبرمه‌ده وقوع اهمالی انکار اولنه‌ماز درجه‌یه کلمشدر . شایان دقتدرکه دولتك انحطاطی اجرای عدالتده مبالاتسزلقدن ابتدا ایتدیکی کبی خرستیان تبعه ارەسنده عمومی برعدم خشنودی ظهورینه سبب دخی بوماده اولدی . بعضلر خرستیانلرك بو حالی منحصراً خارجدن آنلره القا اولنان فکر افتراقه تحمیل ایتمك ایسترلر ایسه‌ده اغفالات خارجیه‌نك تأثیری دخی داخلده‌کی سببك تأثیری ایدی . بو حال وقتیله دولتك خرستیانلره مسلمانلردن زیاده وسائط حریت .ومعرفت ویرمسندن دخی نشأت ایتمدی ؛ بومساعده یالکز برینی دیکرینك محسودی ایدوب امتزاجی تصعیب ایلشدر .

باب عالی اصلاحاته تشبث ایتدیکی وقت عدالتك تأمینی ومنافع مختلفه‌نك تألیفی

دوشـونمیوب خرسـتیان اقوامنك ممنونیتنی یالکز آنلره ابواب فیوض ومناصبی آچمقده بولمش و بوتصور بر صورت کافیه‌ده موقع اجرایه قونلمشدر .

بوندن مرادم خرستیانلرك مأموریتلرده استخدامنه تعریض دکلدر . دولتك حسب‌الزمان اقوام غیرمسلمه‌یه اعطاسنه لزوم کوردیکی حقوق پولتیقیه کندی حق ومنفعتنه توافق ایده‌بیلمك نصل اسبابه موقوف بولندیغندن آتیـده بحث دخی اولنه‌جق ایسـه‌ده بوراده یاپلمش اولان اصلاحات خرستیانلری ممنون ایده‌مدیکنی کوسترمك ایسترم خرستیانلرك دولت مأموریتلرینه قبوللری صنفلرنجه امید اولنان حسن تأثیری نیچون حاصل ایتمدی ؟ چونکه انسـانك منفعت حقیقیه واسـباب ممنونیت قلبیه‌سی حقوق ذاتیه‌سندن امنیتنده‌در . یوقسه بر خرستیان حسن حالنی همجنسنك وزرا ویا وکلادن اولمسنده عد ایتمز .

تبعه‌نك ممنونیت صحیحـه‌سی عدالتده انجلا ایده‌جکندن آکا واسـطه اولان محاکمك انتظام تامی هر احتیاجك اقدمیدر . عصر همایون پادشـاهیلرنده بر چوق مشکلاته غلبه ایله وجوده کتیردیکم تأسیسات عدلیه ایشته بو احتیاجی استیفا مقصدینه مسـتند اولدیغندن محافظه‌سی ایچون هر درلو مسـاعدات وتسهیلات لازمدر . محکمه‌لری عالم ومسـتقیم حاکملردن مرکب ، تحکم ومداخله‌دن مصـون کورمك وحقلرنده عمومك آوازهٔ شـکرانی ایشتمك بر دولته الك بیوك سـبب بختیاری اولدیغندن اشبو شجرهٔ عدالت کوکاشـدکجه ذات همایونلری کافهٔ ترقیاتك فضائل عظیمه‌سنی بونده مشاهده بیوررلر . واقعا بو تشـکیلاتدن اجانب ممنون اولمدی ، عهود قدیمه‌نك اجانبه ویردیکی امتیازات ومعافیـاتدن زیاده ملکاً ضرر عظیمی تحقق ایتمش بر طاقم سوء استعمالات واردرکه بر آدمك بر قونسـلوس طلبیله بلا حکم حبس وتضییق اولنمسی یاخود بر متهمك عین سببله صالیویرلمسی کبی عدالتی اخلال وتبعه‌یی اجانبه اماله ایدن احوال بو جمله‌دندر . بر طاقم آمال حریصانه‌نك تهییجنه آلت مؤثره اولان بو حاللرك بقاسـنی کورمك یاخود ممالك عثمانیه‌ده محاکمك عدم انتظامی وسـیله‌سیله احداث اولنان شکایاته بر ادارهٔ مشـترکهٔ عدلیه تشکیلیله نهایت ویرمك ایسته‌ینلرك اعتراضاتنه مدافعه ومقاومت قولایدر .

فقط حاکملر هم قواعد فقه وحقوقه آشـنا همده مسـتقیم اولمدقجه مقصـد حاصـل اولمیه‌جغندن بو احتیاجلرك برنجیسی ایچون حقوق مکتبلرینك کرچکدن

آدم یتشدیره‌جك حالده اولمسی ایکنجیسی ایچون انتخاباتك سوء استعمالاتدن سالم بولنمسی شرطدر .

عدالت بحثی مناسبتیله شو مهمك دخی اتیانی وجائبدن کورینور که حبسخانه‌لرك حالی پك زیاده شایان دقت واصلاح اولدیغندن بونلرك احتیاجات بشریه ومدنیه‌یه توفیق اشکال وهیأتی غایت الغایه لازمدر .

دولت علیه‌لرینك داخلاً تجدد حیاتی ایچون احتیاج ضروری حکمنده اولان اسباب شرح اولنان قوای ثلثه‌که حسن اخلاق، معارف وعدالتدر. آنلردن ترشح ایده‌جکدر . فقط خارجك صولتنه مقاومت خصوصنده حال وزمان کندیسنه دها برچوق وظائف تحمیل ایتمشدرکه انواعندن هر برینك جسامتدن وبونلرك سرعت تقدیرنده‌کی لزومه نسبت قبول ایتمین تأخراتدن زیاده اصل وظائف مشروحه‌یی تولید ایدن مسئله‌نك ماهیتی وحقمزده‌کی وخامتی کوروب اندیشه ایتمه‌مك قابل دکلدر . بوده مسئلهٔ شرقیه‌در. لسانلرده دوران‌ایدن صلح عمومی‌یه امنیتدن زیاده مسئلهٔ مذکوره‌نك زمانمزده میدان مناقشه‌یه وضعنه سببلر آرانیله‌جغنه ویاخود وسائل صلحیه ومصنعه ایله شرق مسئله‌سنده‌کی غایتك استحصالنه چالیشیله‌جغنه اعتماد ایتمك دها طوغری اولور . معلومدرکه ابتدا مسئلهٔ شرقیه‌نك حال سکونده قالمسنی تأمین ایدن موازنهٔ دولیه وصکره دخی آنك استنادکاهی اولان عهد نامه مختل اولمشدر . برنجیسنك سببی فرانسه آلمانیا محاربه‌سی اولدیغی بدیهی اولدیغندن ایکنجی حالك بر آز ایضاحنه لزوم کوریلور . روسیه ایله ایتدیکمز محاربه اثناسنده آلمانیا دولتی لهستان حدودینه بر بیوك قوهٔ عسکریه سوقیله اهلولرك روسیه علیهنه قیامنی منع ایتدیکی کبی اوزون مدتلی وعده‌لرله آلمانیا فابریقه‌لرینی روسیه‌یه مهمات واسلحه اعمالنه تخصیص ایتدیکی ودها برچوق معاونتده بولندیغی حالده ایاستفانوس معاهده‌سی روسیه‌یه واقع اولان شو اعاناتنه بدل آلمانیا دولتنه بر فائده ومکافات تأمین ایتمامش ایدی . فقط پرنس بسمارق بوندن مأیوس اولمدی . بالعکس انکلتره دولتی معاهدهٔ مذکوره‌نك احکام ونتایجنی میزان حس وانتباهه قویوبده تأثرات عظیمه‌سنی اظهار ایتدیکی، حتی معاهدهٔ مذکوره‌نك دوامی حالنده روسیه ایله حربه مجبور اوله‌جغنه جمله‌یی اقناع ایتمك ایسته‌دیکی زمان پرنس مشار الیه بو محاربه نمایشنی فیل ایله بالینه بالغنك محاربه‌سی تعبیریله استخفاف ایتدی . لکن انکلتره‌نك تشبثاتنی کندی آرزوسنك حصولنه

بر واسطهٔ قویه اولمق اوزره تلقی ایلدی . نتیجهٔ ماده دخی اویله چیقدی . پرنس مشار الیهك مقصد منفردی اولان آلمانیا اتحادی صادوه محاربه‌سندن صکره ابتدا بر طاقم کوچك حکومتلرك مرکز اتحاده ربطی مؤخراً الساس ولورن ایالتلرینك آلمانیایه الحاقیله تأسس ایلدی ایسه‌ده بو تشبث عظیمك اکمالی آوستریا وروسیه اداره‌سنده بولنان آلمان اقوامنك دائرهٔ اتحاده دخوللردن لابددر . روسیه دولتی نه زمان بویله بر فدا کارلق اختیار ایلسه بشقه محلدن وخصوصیله ممالك عثمانیه‌دن مع زیادةٍ تضمین ضایعات ایتمسنه آلمانیانك مساعد اوله‌جغندن امیندر . آلمانیانك روسیه منافعنه معین اولمدیغندن بحث ایدن بعض اجانبك یا حسابلری یاکاش یاخودکه بشقه نیته مبنیدر .

فرانسه آلمانیا مصالحه‌سندن صکره طرفین بیننده علائم مخاصمه‌نك تجدیدیله آلمانیا دولتنك تکرار فرانسه حدودینه عسکر سوقنه قالقشدیغی زمان ایمپراطور علکساندرك بوکا موافقت ایتمه‌مسی آلمانیا وروسیه دولتلری بیننده ظهور برودته سبب اوله‌جغنی پرنس بسمارق درحال کوروب تصمیمات واقعه‌یی تأخیر ومناسبات طرفینی یکیدن تأمین ایلمشیدی . آلمانیا دولتنك عقیب محاربه‌ده ظهور ایدن بر ایکنجی سببدن استفاده ایله فرانسه‌یی تمامیله ایسته‌دیکی حاله افراغ ایتمسنه روسیه ایمپراطوری جانبندن مسامحه اولنمامسندن پرنس بسمارقك مغبر ومتأثر قالمامسی تخمین قلنه‌مز ایسه‌ده پرنس مشار الیهك منویاتندن هیچ بر طرفه سر رشته ویرمامکده اولان مهارت مسلمه‌سیله برابر هر وقت غرضنی فائده‌سنه فدا ایتمسی وعزمنده ثبات ایلمسی مقتضیاتندن اولمق اوزره بر زمانه قدر روسیه دولتنی کوجندیره‌جك هیچ بر حالده بولنمیه‌جق وآوستریا دولتنی ممالك عثمانیه‌نك بالقان شبه جزیره‌سنده ایلرولدنجه‌یه قدر راحت ایده‌میه‌جکدر. آوستریا دولتنك شو تجاوزینه دخی پرنس بسمارق بالذات دولت مشار الیهایی آلت ایدوب اتفاق مثلث عقبنده ظهوره کلن بوسنه هرسك عصیاتی سیرجی کبی تماشا ایتمش وممالك عثمانیه‌نك اصلاح احوالنی او زمان قونت آندراشی واسطه‌سیله دولتلره تکلیف ایتدیرمش ایدی . آیاستفانوس مصالحه‌سندن صکره دخی انکلتره‌نك تکلیف ودولت علیه‌نك امنیتله اشتراك ایتدیکی قونغره ایچون پرنس مشارالیه بوسنه وهرسکك آوستریایه الحاقنی شرط کوستردی . انکلتره دولتی ده بونی بلا تردد قبول ایلدی . برلین عهدنامه‌سنك امضاسیله روسیه‌نك حرص واندیشه‌سی آرتمسی بیننده بر قاچ کون

کچمه‌ین قبریس مقاوله‌نامه‌سنی دخی انکلتره‌نك پرنس مشار الیهدن تحصیل معاونت ایتمکسزین یاپمش اولمسی کوججه ظن اولنور . بو وقته قدر انکلتره وآلمانیا آره‌سنده‌کی مناسبات بوفکره قوت ویره‌بیلور . موسیو غلادستون رأس اداره‌یه کچه‌لی آوستریانك نفوذینه ممانعت ایتمکده ایسه‌ده آنك مسلکی دخی دولت علیه ایچون فائده‌یی دکل ؛ بالقان شبه جزیره‌سنده بر طاقم حکومات صغیره‌نك شمدیکندن زیاده نشو ونما بولمسنی ویونانیلرك قوتلنمسنی مستلزم اوله‌جقدر . مع مافیه علائم وقوعاته نظراً بر آز زمان صکره غلادستون هیئتی ساقط اوله‌جق ایسه‌ده بو ماده فعله کلسه وطوغریدن طوغری‌یه آوستریایه وطولاییسیله روسیه‌یه متوجه اولان هیئت رأس کاره عودت ایتسه بیله بر طرفدن آوستریا دیکر طرفدن روسیه دولتلری آوروپای عثمانینك کندی منفعتلرینه ضد بر حاله کیرمسنه نظر بی قیدی ایله باقه‌میوب بو قطعه‌ده موقع وفائده‌لرینی بای وجه‌کان تأمین ایدرلر.

شو تفصیلك اجمالی روم ایلیٔ شرقینك بلغارستانله برلشه‌جکنی، آوستریانك یکی پازارده راغوزنه بالقانی ایچنده قالمیه‌جغنی آسیای عثمانی دخی انکلتره وروسیه بیننده شطرنج رقابت اوله‌جق بر حاله کیرمکله برابر نهایتنده منفعت مختلفه‌لرینك بالضروره امتزاج ایده‌بیله‌جکنی کوسترر . دولت علیه‌نك تمامیتی ویا اخلالی ماده‌لرنده فرانسه وایتالیا دولتلری دیکر دولتلرك تمایلاتنه کوره حرکتله منفعتلرینی شقینك برنده ارایه‌بیلیرلر. شو تهلکه‌لری دفع یا تخفیف ایتمه‌نك یاخود مخاطره‌دن بتون خلاصك چاره‌سی دولت علیه‌نك کندی النده‌در .

بوده غایت مدبرانه حرکتله هیچ بر طرفه حقلی اوله‌رق سر رشتهٔ نزاع ویرمه‌مکه ، محاسدات دولیه‌یی تحریك ایدن اسبابدن توقی ایتمکه ، داخلاً اسایشی محافظه ومملکتی حسن اداره‌یه متوقف کورینور بعضلر نزاعدن قاچنمنك فائده‌سی اولمیوب ممالك عثمانیه‌نك قدر ونصیبی نه ایسه آنك وجوده کلسنی مقرر کوررلر ایسه‌ده بو صورت مصیب دکلدر . چونکه بر دولت آچیقدن وبتون بتون قاعده شکنلك ایدر ایسه سائر دولتلرك بر قسمی نفوذ وحیثیتلری ایجابنجه اویله بر حاله صبر ایده‌میه‌جکندن بر قسمی دخی منفعت ویا ضرر ملاحظه‌سیله حرکات غیر محقانه‌یی اختیار، ویاخود رد ایدن طرفلردن برینه التحاق ایده‌جکلرندن شو تضادك دعوت ایده‌جکی انقلاباتی دفع ایچون مقاصد حریصانه‌یی مطمح نظر ایتمش دولت دخی حرصنی اجراده اسباب محقه ارامغه ومنازعات غیرمحقه‌دن تباعد قاعدهٔ معروفه‌

سنی تعقیب ایتمکه مجبوردر . بیوك حقسزلقلرك بیوك دولتلردن صدور ایتمسی قاعدهٔ مذکورهنك عدم مطاعیتندن زیاده اول قاعدهدن استفاده ایتمیان طرفك حرکاتنه ، هیچ اولماز ایسه موازنهٔ دولیهیه کفایت ایدهجك حالده قالمامسنه بنا اولنور .

شوراسی دخی شایان تذکیردرکه دولتلره قارشو تحملنه لزوم کورینان وظائف حقوقمزی فدا معناسنه اولمدیغی کبی ایلچیلرك مداخلات متحکمانه یاخود مقاصد شخصیهسنی ترویجه دخی شامل دکلدر . استانبوله کلان سفیرلردن بر طاقمنك کچمش سوء مثاللره مطلع اولوب کندیلرینك دخی آرزو ایتدکلری بعض احوال غیر مشروعهیه ومسابقت نفوذ داعیهلرینه مساعده اولنمامسی منافع دولت مقتضاسندندر . برده دول سائره نزنده اولان سفرای دولت علیهنك قومیت ومایتلری شایان دقتدر ناموس صاحبی بر مأمور دولت متبوعهسنك هیئت مجموعهٔ فوائدینی قومیت ذاتیهسنه متعلق فائدهیه فدا ایتمز فقط بر آدمك امر نظری اولان غیر قومیتدن تجرد ایتدیکنه وهلةً اعتماد ایتمك دخی مشکل اولدیغندن مثلا دولت علیهیه عائد بر روم وارمنی مسئلهسنده بعض دولتلرك افکاری بزم لهمزده بعضلری علیهمزده اولسه منفعتمزی محافظه ایدن دولت وکلاسنك اول مسئلهدهکی افکار صحیحهسنی روم یا ارمنیدن اولان سفیرمزه کشفده تردد ایتدکلری مجربدر تبعهٔ خرستیانیهدن اتحاد منافع دولت قاعدهسنی قبول ایدنلر بالاستحقاق مناصب دولتك کافهسنده استخدام اولنهبیلورلر فقط اسلامدن معاملات دیپلوماسییه آشنا مأمورلرك چوغالدیرلمسنه اعتنا اولنملیدر .

دولتك مسائل پولیتیقیهده موفقیتسزلکنی دعوت ایدن اسبابدن بری مکتومیتی الزم موادە هر نصلسه سفرای اجنبیهنك مطلع اولملری مادهسیدر . بو حالك مضرات عدیدهٔ لاتحصاسنی مأموریتلرینه مودوع اسرار دولتی محافظه ایتمینلرك قانوناً وقویاً مؤاخذهلریله امثالنه عبرت کوسترلمسی تدبیرینك ضمننده کلیاً دفع ایدهبیلیرز .

دولت علیهلرینی اضعاف ایدهجك حاللردن بریسی دخی برلین قونغرهسنده اساسی وضع اولنان اوتونومی فکریدر . آسیاده . . . . . بوکا چالشمقده رومایلیده . . . . . کوستردکاری حرکات دلالتیله مختاریت استحصالنی ایستدکلری اکلاشلمقدهدر .

اوتونومی کلهسی تفسیر کثیره محتاج اولمیوب بر محلك یالکز والیسی مدت

معینه ایله مرکز حکومتدن تعیین اولنوبده او محلك کافهٔ شعبات اداره‌سی مأمورلری
والی طرفندن عزل ونصب اولنورسه وادارهٔ مخصوصه‌سنه لازم اولان قانون
ونظاملر روم ایلیٔ شرقیده اولدیغی کبی او محلك مجلسی طرفندن یاپیلوب بر مدت
ایچنده طرف دولتدن یا تصدیق ویا رد اولنمق ومدتی ظرفنده رد اولنمیانلر محلنجه
موقع اجرایه قونلمق شرط وقیدیله مرکزه کوندریلورسه او مملکتك اداره‌سی
اوتونومی تحتنده‌در. شو قاعده‌لرك خارجنده هر نه درلو اصول ادارهٔ ملکیه اتخاذ
اولنسه مختاریت خطرندن سالمدر.

دولت علیه منفعتلرینی مختاریت اداره‌ده بکله‌ین قوملره مذکور ایکی نقطهٔ
مضره‌دن اتقا ایله غلبه ایدر. شو ایکی اساسی متضمن اصول وفوائد ایستدیکی
کبی تغییر وتبدیله متحملدر. بر طاقم فوائد کاذبه‌یه طمع ایدن یاخود اجانبك بازیچهٔ
دست احتیال واغفالی اولان قوملر آرزوکش اولدقلری مختاریتی استحصال
ایتدکلرنده مسعود الحال اوله‌میوب بالنتیجه کندیلرینی یا اغفال ایدن طرفك یاخود
آخر بر حکومت قویه‌نك ید استیلاسنده کوره‌جکلرینه دلالت ایده‌جك بر چوق
آثار ووقایع وار ایسه‌ده او مثللولرك کوزلرینه بو کبی محاذیر کورونمز وحرصلرینی
منافع اخری تأمین ایده‌مز. بونلره نصیحت وتلطیفدن زیاده وقت وزماننده اتخاذ
اولنه‌جق تدابیر ممانعت ایدر.

یوقاریده بیان اولنان اساسلردن واساس قوتنده‌کی فروع تدابیردن بشقه هر
دولتك حسن اداره‌سی ایچون لازم اولان دیکر اسباب قوهٔ عسکریه، ادارهٔ ملکیه
وقوهٔ قانونیه‌نك انتظامیدر. دولت علیه‌نك علیهنده اتحاد حصولنی منع ایتمسی
واوروپا دولی عدادنده قالمسنی تأمین ایده‌جك وسائط دخی بونلر اولدیغندن بو
وظائفك تنظیمی مرتبهٔ وجوبده وقوهٔ عسکریه‌نك فی زماننا اهمیت وتأثیری هر
شیدن زیاده‌در. خارجك اوزرمزه اولان تضییق وتسلطنك اسباب عظیمه‌سندن
بری عسکرمزك ضعفی اولدیغندن بو ضعف نه‌وقت قوته تحول ایدرسه تضییقات
غیر مشروعه اساساً زائل اوله‌جغی کبی او قوتله دول اوروپادن قولایلقله متفق
وحامیلر بولورز. حال صلحده سلاح آلتنده لزومندن زیاده عسکر طوتمق بر
مملکتك اسباب مخربه‌سندن اولدیغی کبی دولت علیه‌نك بولندیغی حال بحران قطعاً
بوکا مساعد دکل ایسه‌ده عسکرسز مملکت محافظه‌سی دخی قابل اوله‌میه‌جغندن
خصوصا دولت علیه قوهٔ عسکریه‌سنی روم ایلی وعربستانده برقاچ محل مستثنا اولمق

اوزره اناطولی اهالیسندن دها طوغریسی درت بش میلیون نفوسك ایچندن آلمقده بولندیغندن بوحال پك آز زمان دها دوام ایدر ایسه احتیاجات عسکریه‌مزه اصلا نسبت قبول ایتمه‌ین نفوس مرقومه عسکرلك بارکرانی آلتنده کاملاً ازیلوب حکومتك کافهٔ احوالده مدد رسی اولان اناطولی قطعه‌سنك عناصر اسلامی بشقه اسبابه حاجت قالمقسزین منحصراً بو سببله محو اوله‌رق سفر ظهورنده دولت میدانه چیقاره‌جق عسکر بوله‌میه‌جقدر . بونك ایچون مشکلات مالیه ایله قابل تألیف اوله‌جق تدابیره شدت احتیاج واردر. هنکام صلحده لزومندن زیاده عسکر استخدام اولنمامسیله برابر وقت سفرده درحال تحریکه قابل ومقداری احتیاجه موافق ومعلم ، مطیع ومنتظم قوهٔ جنودیه استحضاری بر طرفدن صحابت وحمایهٔ عالیهٔ جناب تاجداریلرندن استفاده ایله دائرهٔ عسکریه‌نك صرف اقدامات ایتمسنه دیکر طرفدن حال بدویتده بولنان عشایر وقبائلك اسکان وتوطینلریله تدریجاً وظیفهٔ مفروضهٔ عسکریه‌یه اشتراك ایتلری ایچون والیلرك اعتنا ایتمسنه متوقفدر .

دولت‌علیه‌نك اسباب بقاسنه متعلق واصلاحات عسکریه‌یه مربوط اولمق‌اوزره یاپه‌جغی باشلی وغایت مهم برتدبیر آسیانك ایچرولرینه صنایع حربیه ادخالی، معادن موجوده واسباب متنوعهٔ سائره‌دن استفاده ایله اورالرده معامل وتأسیسات عسکریه احداثی واناطولی ساحللرنده قوهٔ بحریه‌یه مساعد ومدافعه‌یه صالح لیمانلر تأسیسیدر.

شجرهٔ دولتك کوکی آسیاده اولدیغندن سلطنت سنیه‌لری آسیا قطعه‌سنده وجود وبقاسنی تأمین ایتمدکجه قطعات سائره‌ده دوامنی مستحیل کورسه بجادر . قطعهٔ مذکوره‌نك شو دقایقه ومنافع صحیحهٔ دولته اداره‌سی هرشیدن اول مقتدر ومستقیم والیلره محتاجدر .

جهت عسکریه‌جه بر بیوك نقصان دائما پیش انظارده دوران ایدر . بردولتك قدرت‌عسکریه‌سی کثرتدن زیاده مزیات عسکریه‌ده اصل اولان انقیاد وانتظام وامرا وضابطانده وقوف تامه مربوطدر . محاربهٔ ماضیه‌ده واقع اولان تجربه‌لر شو ایکی احتیاجك هربری خصوصا ایکنجیسی نقایص عظیمه ایله‌مالی اولدیغنی کوستردی. سلطنت سنیه‌لرنده تدریسات عسکریه‌یه مخصوص اولان مکتب حربیه بر تأسیس مهم ایسه‌ده اربابی طرفدن درجات واصول تحصیلیه‌سی کافی عد اولنمامقده‌در . فن حرب بر راده‌ده طورمیوب فنون سائره ایله برابر لاینقطع ترقی ایتدیکی حالده مکتبده السنهٔ اجنبیه‌یه اعتنا اولنمامسی سببیله بوندن یتیشنلرك تحولات وترقیات

عصریه‌یی مطالعه وتدقیق اسبابندن محروم قالدقلری مشاهده اولنیور . هیچ اولماز ایسه ارکان حرب صنفنده استخدام ایچون صورت مکمله‌ده لسان تحصیلی شرط اتخاذ اولنمدقجه فنون عسکریه‌ده ترقئ حقیقی قابل اوله‌میوب موفقیاتمز محارباتده معلومات سطحیه‌نك طالع عسکری ایله اجتماعنه مرهون قالیر .

عصرمزده برملته عائد محارباتك جهات فنیه‌سی بیطرف دول وملل طرفلرندن دخی صورت مکمله‌ده تدقیق وتدوین اولنمقده‌در حتی بو دفعه دولت علیه‌لریله روسیه دولتی بیننده واقع اولان محاربه‌نك تاریخ عسکریسی اجنبیلر جانبندن تحریر ونشر اولنمش ایکن دولت علیه ارکان حرب هیئتنك هنوز محاربهٔ مذکوره‌یه دائر اورته‌یه بر تاریخ عسکری قویه‌مامسی شایان دقتدر .

ادارهٔ ملکیه‌یه کلنجه : مملکت پادشاهیلری اوروپا آسیا وافریقاده بر خیلی محللری شامل وسکنه‌سی مختلف قومیات ومذاهبه منقسمدر . استعداد وقابلیت مواقعه کوره برحسن اداره وجوده کتیرلمسی واوروپاده ضایع ایدیلن محللردن طولانی دیکر جهتلرك معموریت وترقیات صحیحه‌سیله جبرنقصان اولنمسی ماده‌لرنده نظریات کافی اولمیوب بونی والیلرك درایت وتجربه‌لری تأمین ایدر .

خطهٔ حجازیه‌نك صفت جلیلهٔ خلافت علیالرینه ارتباطی اولمغله محافظه وحسن اداره‌سی واهالیسنك سلطنت سنیه‌لرینه جلب روابط معنویه ومادیه‌سی فوق‌العاده شایان اعتنادر . بو مقصد دخی بورانك مساعیسندن زیاده مقام امارت وولایتده بولنان ذاتلرك امانت وحسن نیتلریله حاصل اوله‌بیلیر .

والیلرك آلات اجرائیه‌سی متصرف وقائممقام ومدیرلر اولوب بونلر فی زماننا ادارهٔ مملکته لازم کلن فنون ومعلوماتی تحصیل ایتمدکجه حسن اداره خصوصنده ولاتك مساعئ منفرده‌سی کفایت ایده‌مز . مذکور مأموریتلره احتیاجه کافی وسائط یتشدیرلمسی مکتب ملکیه‌نك توسعنه محتاج واشبو تأسیس مهمی تشکیل ایدن طلبه‌نك نسبت قبولنده بعض دقایق مهمه‌یه رعایت اولنمسی الزمدر .

آسایش وامنیتك محافظه‌سی احتیاجات اولیه عدادینه داخلدر . بر زماندن بری آوروپانك محافل رسمیه‌سنده ممالك عثمانیه‌ده اسایش وانضباطك فقداننذن بحث ایله بر طاقم تصورات فاسده‌نك آکا بنا اولنمسی دقته شایاندر . احوال مشتکابها وقوعات کونیه‌دن معدود وعالمك هر یرنده موجود اولان شیلردن ایسه‌ده خلافکیرانك اك جزئی وعادی بر وقعه‌نك اعظامندن استفاده وعلیهمزده آوروپا

افكار عموميه‌سنى تحريك ايلدكلرى مجرباتدن اولغله وخامتى مسلم اولان او مثللو اعتراضات ووسائل غرضكارانه‌يه سد چكمك ايچون برطرفدن عساكر ضبطيه‌نك تخصيصات كافيۀ موجوده‌سيله تنظيماتنك اكمالى، ديكر طرفدن نشريات بدخواهانه‌يه مطبوعات اداره‌سنك صورت متماديه ومؤثره‌ده مقابله ايلسى طريق منفرددر. بوندن صكره دولت عليه‌لرينك مسئلۀ اساسيۀ حياتيه‌سنى عرض ايدرم. بوده مسئلۀ ماليه‌در. دولت عليه‌لرى ادارۀ ماليه‌سنى تنظيم واعتبارينى اعاده ايدر ايسه هر فنالغى ازاله وعكسى تقديرده هر فنالغى جلب ايتمش اولور.

عهد قريبده مساعدۀ سنيۀ تاجداريلرندن استفاده ايله مشكلات ماليه‌يه حائل اوله‌جق تدابير اساسيه اجرا اولندى ايسه‌ده بو يولده ياپيله‌جق دها بر چوق شيلر واردر.

بعضلر بقيۀ مشكلاته عقد استقراضله چاره آرارلر وبو چاره‌يى سندات حامللرينك استحصال خشنوديسنده بولورلر. علائم احواله كوره بونك ايچون آوروپا طرفندن دخى بعض تكاليف وقوعبوله‌جقدر. شرائطى حقوق دولته طوقونمدقجه وتأديۀ فائض امكان فعلى تحتنده اولدقجه بودجه آچيغنى قپامق ايچون دكل حصراً وقصراً يوللر، نهرلر وليمانلر كبى وسائط ثروت عموميه‌نك اصلاحنه صرف اولنمق قيديله استقراض عقدنده تردد اولنمسه بيله اورته‌يه قونيلان چاره‌نك درجۀ صحت ومشروعيتنى محاكمه ايچون اولا استقراض نه شرطله اوله‌جقدر. ثانياً سندات حامللرى ادارۀ ماليه‌مزى آوروپا نظارتى تحتنه قويمامق شرطيله بر معتدل صورت تسويه‌يى قبول ايده‌جكلرميدر؟ بورالرينك سؤالى ضروريدر. افكار قاصرۀ چاكرانه‌مه كوره شو ايكى مسئله منفعت دولته كوره حل اولنماز ايسه ايراد اولنان چاره‌يى قبول مهلكدر. آوروپا دولتلرى سندات حامللرينك ارضاسى بحثنده برلين قونغره‌سنك اون سكزنجى پروتوقولنه استناداً اصرار ايده‌جك اولورلر ايسه آنك جوابى ينه مذكور پروتوقولده مندرج وقونغره‌ده ايتاليا مرخصى طرفندن ابتدا ومرخصين سائره‌طرفلرندن اشتراك اولنان تكليفده دخى سندات حامللرينك استحصال خشنوديسى دولت عليه‌نك احوال حاضرۀ ماليه‌سيله متناسب اولمق شرطدر.

دولت عليه ديون خارجيه‌سى فائضلرينى حد كفايه‌يه ابلاغ ايچون مدتلرى منقضى اولان معاهدۀ تجارت تعرفه‌لرينك بر قاچ آى اول سفارتلرله باشلانمش

اولان مذاکره‌سی بر نتیجهٔ محققه وعاجله‌یه ایصال وکذلك تذکرینه شروع اولنان پاتنت نظامنك علائقی اکمال اولنمسنی بحق دولتلره تکلیف ایدر . ملکاً وادارةً محاذیر متنوعه‌سی مشهود اولان محمیت اجنبیه ادعالرینك سبب اصلیسی یالکز تبعهٔ دولت اوزرنده قالان تکالیفدن مصونیت مقصدینه مستند اولدیغندن بو محاذیره دخی پاتنت نظامنك اجنبیلره تعمیمیله ممانعت اولنور .

معاملات مالیه‌نك اسباب عظیمهٔ اصلاحیه‌سندن بری مسکوکاتك تصحیح وتوحیدی ماده‌سیدر. بوماده قرق سنه‌دن بری آوروپالیلر طرفندن اخطار اولندیغی کبی درت سنه اول بانق عثمانی ایله استانبولك سائر هیأت صرافیه‌سی وایکی سنه مقدم فرانسه‌نك شمدی طهران سفیری اولان موسیو تریقو ایله دیکر بر قاچ اوروپالینك داخل اولدیغی اصلاحات مالیه قومیسیونی طرفندن دخی مالیه‌جه اصلاحاتك چارهٔ عظیمی مقامنده اوله‌رق تحریر واهمیت مخصوصه ایله طرف دولته توصیه اولنمشیدی بوتوصیه‌لرده اولان حق واصابت تبعهٔ شاهانه‌لرینك سکهٔ مغشوشه حقنده سبق ایدن قراردن طولایی شیمدی ابراز ایتدکاری تشکرات عظیمه دلالتیله دخی مثبتدر . بر زمان بو تدبیرك لزومنده اصرار ایدنلر مؤخراً اجراسندن شکایت ایتدیلر. بونك سببی تدبیر مبحوث عنهه ارباب طعمك وساطتی انضمام ایتمه‌مسی ایدی . منافع عمومیه‌نك داعی اولدیغی دها نیجه تدابیر واردرکه منافع خصوصیه اصحابنك اللریله اجراسی مضر اوله‌جغندن آنلرك اعتراضاتی دولتك اجرا آت مستقیمانه‌سنه عائق اولمامليدر. غرضکارانك بالذات ویاخودوسائط مجلوبه‌لریله تدابیر مشروعه علیهنه احداث ایده‌بیله‌جکلری اسباب شکایات بالآخره حقیقت ومشروعیتی تقدیر ایده‌جك افکار عمومیه قوتیله ابطال اولنور . مالیه‌جه تدابیر اساسیهٔ اصلاحیه مسکوکاتك توحیدی، هر سنه واردات ومصارفك بروجه صحت اعلانی ، ویرکولرك استطاعت اهالی‌یه توفیقیله برابر مکرر تحصیلاتی منع ایچون مکلفینه سند ویرلمسی ، خدمت تحصیلیه‌ده ضبطیه قوللانلمامسی ومعاملات مالیه‌ده صحیح ومؤتمن بر قاعدهٔ دفتری اتخاذی ماده‌لریدر . اولجه بو شیلرك اساسلری قونلمش اولدیغندن دوامی تمنی قلنور .

بحث سابقك خاتمهٔ مهمه‌سی مأمورین معاشاتنك وقتیله ویرلمسیدر . بوکا موفقیتك فوائد وحسن تأثیراتی ، عکس حالك مضراتی حدود تعریف وتصور خارجنده‌در . حکومت سنیه‌لری معاشاتی وقتنده ایفا وبرده وظیفه‌لرینی سوء

استعمال ایدن مأمورلرك اصول مجازاتی کبی حسن حال وحرکتده بولنانلرك دخی قاعدۀ مکافاتی محافظه ایلر ایسه اووقت وظیفۀ حکومتی ادایه صالح اسبابك وجودندن امین اولور .

سکسان طقوز تاریخنده کمرکلرجه یاپیلان ایستاتستیقلره نظراً ممالك عثمانیه‌نك ادخالات سنویه‌سی اخراجاتندن یدی میلیون طقوز یوز بیك لیرا قدر زائددر . هر سنه ممالك اجنبیه‌یه بلا بدل بو قدر اقچه ویرن بر مملکتك بقای ثروتی نصل محال حکمنده ایسه صنایع داخلیه حمایه اولنمدقچه ، تجارت وزراعت ترقی ایتمدکچه اهالیده ثروت وخزینه‌ده وسعت کورمك دخی اویله‌جه محالاتدندر . بو مشکل اعظمك چاره‌سی امور نافعه‌یه ، ترقیٔ زراعت وتجارت وصنایعه اهمیت جدیه ویرلمه‌سیدر . بوندن یکرمی بش سنه اول دولت علیه‌لری روسیه دولتی کبی اشبو اسباب ترقیات ملکیه‌یه مباشرت ایتمش اولیدی شمدی کندیسنی انك قدرت وسطوتی درجه‌سنده بوله بیلیردی . حکومت سنیه‌لری بو تأخراته قریم محاربه‌سندن برو تصادف ایتدیکی غوائل ملکیه‌یی مانع عد ایدرسه‌ده ملکك بر جهتنده ظهور ایدن آثار شورش دیکر جهتده یاخود هیئت عمومیه‌سنده اسباب عمران وآرامشی تعویق ایده‌میه‌جکندن بو عذر صحیح دکلدر . دولت علیه غائله‌لی غائله‌سز زمانلری سیان کوروب تربیۀ عمومیه امر مفروضنی وامور نافعه اقسامندن اولان تیمور یوللرك اعمالی ، نهرلرك تسهیل نقلیاته صالح حاله ایصالی ، لیمان وبطاقلقلرك تطهیری مثللو احتیاجاتی وتجارت ، زراعت وصنعتده ترقی‌یی احتیاجات ضروریه‌سندن عد ایدوبده بر شخصك حوائج ضروریه‌سنی استیفایه سعی نسبتنده کندیسی دخی بو شیلره چالشماز ایسه ملتزم اولان سلامت ومسعودیت ممتنع کورینور . برده منافع عمومیه ایچون ویریلان امتیازاتده حکومت ومملکتك محفوظیت منافعی ایله بر جهتده بر فائدۀ جزئیه‌یه بدل دیکر طرفدن مضرات کلیه حدوث ایتمامسی امتیاز استحصال ایدنلرك قدرت واستقامتنه مربوط اولدیغندن بوراسی تأمین اولنمدقچه سندات امتیازیه بر طاقم معاملات صرافیه ومنافع مخصوصه‌یه آلت اولمقدن ماعدا بر شیئه یرامیوب مقصد اصلی قوه‌ده قالمش اولور .

عرض اولنان وسائل ترقیات حیز وجوده کلدیکی وترقیاتك قوۀ محرکه‌سی اولان قوانین ونظامات مرجعندن [١] منافع مختلفۀ تبعه‌نك ائتلافی اساسنه موافق

[١] هیئت مبعوثاندن .

ومعموریت ملکیه‌یی مستلزم اوله‌جق صورتده یاپلدیغی حالده انضمام همت بلند رتبت تاجداریلریله مملکتك دفع مخاطرات وتجدید قدرت ایده‌بیلمسی الطاف الهیه‌دن مأمول اولمغله قاطبهٔ احوالده امر وفرمان شوکتلو پادشاهمز افندمزکدر .

فی ٢٥ رمضان ١٢٩٧ بنده سعید

سفرانك اك قدملیسی اولان آلمانیا سفیری طرفندن بکا کلن نوطه

[ص ٤٣ نومرو ١٨]

Ce 22 Mai 1881.

Les Ambassadeurs ont reçu avec le plus pénible étonnement la communication verbale qui leur a été faite par Son Excellence Artin Effendi au nom de Son Altesse le Premier Ministre, par laquelle La Porte a exprimé le désir que la Convention parafée hier pour tous les Plénipotentiaires et qui devait être signée aujourd'hui, ne le soit qu'après-demain, sans qu'aucune explication soit fournie par La Sublime Porte pour justifier ce retard.

Ce procédé est regrettable à tous les points de vue et constitue, dans la forme comme dans le fond, de la part de la Sublime Porte, un manque d'égards vis à vis des Puissances et de leurs Représentants qu'ils sont obligés de relever, en se réservant d'y revenir ultérieurement.

Ils ont l'honneur de réclamer dès à présent de Son Altesse le Premier Ministre, des explications immédiates sur les motifs qui ont pu amener la Porte à mettre ses délégués dans le cas de manquer à l'engagement pris par eux de signer aujourd'hui même la Convention déja parafée.

Au nom des Représentants des Six Puissances, l'Ambassadeur de S. M. l'Empereur d'Allemagne, Doyen du Corps Diplomatique.

(signé) V. HATZFELDT.

مجلس وکلا مضبطه‌سی

[ص ٤٣ نومرو ١٩]

یونان مسئله‌سنه دائر انجمن خصوصیدن تنظیم وتقدیم قلنان مضبطه‌نك میانهٔ بندکانه‌مزده تکرار تدقیق اراده بیورلمش اولدیغندن مضبطهٔ مذکوره ایله فرانسه

قابینه‌توسنك دولتلر نزدنده بولنان سفراسنه ارسال ایتدیکی تحرایرات عمومیه‌نك پارس سفارت سنیه‌سندن کلن صورتی مطالعه ومسئله غایت نازك اولدیغندن عریض وعمیق مذاکره اولندی .

مضبطهٔ مذکوره مطالعه‌سندن مستبان اولدیغی اوزره تحریرات عمومیه مندرجاتی قونغره‌نك آرزوسیله قونفرانس قرارینك قطعی ومجبوری الاجرا اولمیوب طرفینك مذاکراتی تسهیل ایچون بر توسط دولیدن عبارت بولندیغی معان اولمق حسبیله دولت علیه‌نك دعوای مشروعه‌سنه بر بیوك دلیل اولمغله برابر تأمین مقصده کافی اولمدیغندن اکثریت آرا حکم تکلیفنك عدم قبولیله دولتلرك یکیدن مذاکره‌یه دعوت ایدلمسی صورتنك اختیاری واقلیت آرا دخی بعض مقدمات مناسبه سردیله وحکمك بلا توقیف قبولنده‌کی نتایج مضره‌دن بحق احترازك لزومندن بحثله ابراز اولنان آثار خیرخواهی‌یه توفیقاً حکمدن نصل نتیجه ظهوره کله‌جکنك ابتدا فرانسه وصوکره حکمدن بحث ایده‌جك سفارتلردن سؤالی طرفلرنده واقع اولمش اولدیغندن بو جهتلرك تدقیقندن اول حکم تکلیفنك قبول ایدیلوب ایدلمامسی مسئله‌سی موضوع بحث ایدلدی .

واقعا ذکر اولنان تحریرات عمومیه‌ده قونغره وقونفرانس قرارلرینك ماهیتنه دائر مندرج اولان فقرات دولت علیه‌نك دعوای مشروعه‌سنه مدار استناد اولدیغی ایچون بو مسئله محاربه‌یی انتاج ایدر ایسه صورت خصوصیه وعمومیه‌ده ظهوری ملحوظ اولان نتایج وخیمه‌یه دائر ایراد ایدیلان مطالعات دخی قابل جرح وانکار اولمیوب فقط مسئله‌نك حکمه حواله‌سی اقتداری آکا تودیع ایله نتیجه‌سی مجهول بر قراره اظهار رضا ایتمك وایشی بحث وطالعه براقمق دیمك اولوب حالبوکه اشبو حکم هیئتی قونفرانس عقد ایدن دولتلر مرخصلرندن مرکب اوله‌جغی جهتله تمامیله مقصد ومرضیمزه خدمت ایتملری ملحوظ اولمدیغنه وحتی بیطرف دولتلردن حکم تعیین اولنسه بو مسئله حکم معرفتیله حل ایدیله‌جك شی اولمدیغندن او دخی قابل اختیار اوله‌میه‌جغنه نظراً اساساً حکم تکلیفنك قبولی جائز اوله‌میه‌جغی بدیهی وبوبابده اکثریت واقلیتك مطالعه‌سی دخی شو اساسه مبتنی اولوب آنجق اقلیتك ملاحظه‌سی وجهله حکمدن نه نتیجه ظهور ایده‌جکنك استفساری نوعما بو تکلیفه تمایلی اشراب ایتمکله برابر شاید بر حسن نتیجه وعد و بیان ایدیلورسه اولوقت حکمك قطعیاً ردی کسب مشکلات ایده‌جکی و بو سؤال تمامیله قبوله

محمول اولماسه بیله فرانسه دولتی خود بخود بونك ماهیتنی تعیین ایله دولت علیه‌یی تأمین ایده‌میه‌جکی وبالفرض سائرلریله بالمذاکره بیان تأمینات ایلسه بیله حکمك تعیینندن صکره تأمینات خلافنده برقرار حصولنده سببیتنی بعض احوال ووقوعاته عطفله اعتذار ایلسی ملحوظ اوله‌رق شمدی ویریله‌جك تأميناتك بزجه موجب اطمئنان اوله‌میه‌جغی ملاحظاتنه بناءً اویله سؤاله محل کوریله‌مامشدر .

برده فرانسه خارجیه نظارتندن آتنه‌ده‌کی فرانسه سفارتنه کوندریلن تحریرات بو آقشام اوزری پارس سفیری اسعد پاشا طرفندن کوندریلن صورتنه نظراً دخی حکمك قبولی منافع دولت علیه‌یه موافق اوله‌میه‌جغی آکلاشیله‌یور حکمك صورت ردینه کلنجه چونکه بو مسئله‌یی نتایجی غیر معلوم بر محاربه‌یه سببیت ویرمکسزین صورت صلحیه‌ده بتورمك دولت علیه‌نك حال وموقع حاضرینه دها زیاده موافق اولمغله حکم تکلیفنك صورت قطعیه‌ده ردی بو ملاحظه‌یه موافق اولمیه‌جغندن بشقه شاید تکلیف مذکورك یالکز ردیله اکتفا اولنور ایسه آنك اوزرینه دولتلر طرفندن وقوعی محتمل اولان معامله یا مسئله‌نك صلحاً تسویه‌سیچون واقع اولان سعی وتشبثلری نهایت بولدیغندن بحثله بعدازین توسطدن کف ید ایدوب طرفینی محاربه‌ده تخییر ومسئولیتی دخی احد طرفینه ترك ایلملری ویا حکمك ردی اوزرینه دولتلرك کافه‌سی حربك وقوعنه مخالف اولوبده تهیئه ایلدیکی عسکری طاغتمق ایچون یونان دولتنی اجبار ایلکده اتفاق ایده‌جك اولورلر ایسه ایشك صلحاً تسویه‌سی ضمننده بینلرنده بر قرار قطعی اتخاذ ایدرك آنك اجراسنی طرفینه تبلیغ ایتملری و یاخود کندیلرنجه تسویهٔ مصلحته مدار عد اولنان حکم تکلیفی مادامکه رد ایدلمشدر بونك یرینه بشقه بر صورت صلحیه کوسترلمسنی دولت علیه‌دن ایستملری ماده‌لرندن عبارت اولوب اشبو صور مختلفه‌دن هانکیسنك وجوده کله‌جکنی کلیاً کشف وتعیین ایتمك قابل اوله‌مز ایسه‌ده بونلرك اوچنجیسی یعنی حکمك ردی اوزرینه بزدن بر صورت تسویه صورلمسی وآکا اتباع ایدلمسی احتمالی ضعیف اولوب دیکر احتماللرك برندن بری محقق کبی کورینور وبو جهتله رد حکم ایله برابر حسن تأثیره باعث اولدیغی اوراق رسمیه دلالتیله دخی مثبت اولان اولکی قراره موافق اولمق ایچون اکثریتك مطالعه‌سی وجهله بو تکلیفك قبولنده بیان معذرت وصلحاً تسویهٔ مسئله مقصدیله مذاکره‌یه حاضر بولندیغمزك تبلیغ قلنمسی موافق مصلحت وبزجه موجب منفعت عد اولنور .

مذاکرهیه دعوتك شکل وصورتنه کلنجه شمدیدن توسیع حدود یولنده بر وعد وامید کوسترلسه آنكده مال ایدیلهرك آتیده دها ایلروسنه کیدیلهجکی ملاحظهسنه کوره بو صورتی اختیار اصلا جائز اولهمیهجغنه و بر کره مذاکرهیه کیریشلمسی اساسی قبول اولندیغی حالده دولت علیهنك ینه محافظهٔ حقوق ومنافعنه صوك درجهیه قدر صرف مساعی اولنهرق بونك نتیجهسنده ایجاب ایدرسه تسویهٔ صلحیهیی اختیارده واحتیاج مطلق کورینورسه حرباً مدافعهیه قرار ویرمکده مختار بولنهجغمزه بناءً شمدیلك بر کونه تعدیلات وعدینه یناشلمقسزین علی الاطلاق مذاکرهیه دعوتی متضمن وفرانسه قابینهتوسنك ارائه ایلدیکی اعتدال افکاره متناسب برتقریر قلمه آلنمسی اکثریتله تنسیب قلنمش اولمغله اولبابده وقاطبهٔ احوالده امرو فرمان حضرت ولیالامر افندمزکدر .

عاصم محمد راسم حسین حسنی محمود ندیم پاشا احمد اسعد سعید
(اقلیتده اولوب رأیی ملفوف ورقهده محرردر)

صبحی علی نظامی علی صائب احمد جودت سرور پاشا
نامزاج

رضا (فریق رضا پاشادر) رائف مصطفی ذهنی حسین توفیق حسن فهمی کامل

ورقهٔ ملفوفه

فرانسه خارجیه ناظرینك آتنهدهکی سفیرینه یازوب اسعد پاشا طرفندن صورتی کوندرلمش وبو کیجه مجلسده مألی آکلاشلمش اولان یکی تحریراتك مألی رأی عاجزانهسنده بولندیغم سؤالك جوابنی ویرمش یعنی ردی الزم اولان حکمك مقصد مضرینی کوسترمش اولدیغندن اشبو مذاکره قراری مقدمکی قرار قطعیدن زیاده فدا کارلق نتیجهسنی کوزه کسدیرمك اولدیغنی بیان ایله اولکی مضبطهدهکی رأی بندکانهمك الفاظ ومعانیسنی بو مضبطه تغییر وتعلیل ایلمسی دخی آیریجه تمهیر چاکرانهمه بادی ایدوکنی عرض ایلرم .

محمود ندیم

ديون عموميه‌يى تعيين ايدن محرم قرار نامه‌سنك مذاكراتى ختام بولدقدن صكره ذات شاهانه بوندن عدول ايده‌رك تجديد مذاكرات ايچون آوروپادن كلن وكيللرك عودتلرينى تأخير ايتمك ايستدكلرندن بونلرك ويردكلرى پروتستو ايله مابينه يازديغم تذكره‌نك صورتلرى زيرده درج اولندى . بوتشبثات اوزرينه ايدى كه قرارنامه‌نك تصديق واعلاننه اراده صادر اولمشدى .

[ص ٤٦]

Le 27 Décembre 1881.

Altesse,

Nous avons l'honneur d'appeler votre attention la plus sérieuse sur les inconvénients des retards prolongés qui s'opposent encore à la promulgation définitive de nos arrangements financiers. Les retards répondent l'incertitude en Europe sur l'autorité de l'acte souverain qui vient de rétablir le de la dette ottomane, et s'ils se prolongeaient plus de vingt quatre heures ils feraient perdre au Gouvernement Impérial tout le bénéfice du concordat si honorable qu'il a conclu avec les délégués de ses créanciers.

Les délégués eux-mêmes se trouvent dans l'inexorable nécessité de quitter Constantinople avant quarante huit heures. Ils ont besoin de se mettre en contact avec leurs commettants qui les attendent, et ils leur font un délai matériel d'au moins une semaine pour expliquer l'arrangement avant qu'il n'entre en vigueur.

En conséquence nous venons prier Votre Altesse de régler d'urgence les dernières difficultés dont nous attendons sans succès la solution depuis huit jours et de nous mettre à même de partir, demain mercredi 28 courant, quatre heures de l'après midi, dans les limites du délai que vous avez bien voulu nous demander hier.

Veuillez agréer, Altesse, l'expression de nos sentiments de respectueuse considération.

(signé) VALFÉRI et BRINKER

تذكرهٔ خصوصيهٔ معروضه

[ص ٤٦]

ديون عموميه وكيللرينك يارين ساعت اونده قرارلشديردقلرى حركتلرينى تأخير قابل اوله‌ميه‌جغى ماليه ناظرى حضرتلرينك افادات اخيره‌سيله‌ده تأييد ايلدى .

ناظر مشار الیه ذات والالرینی کوروب تفصیل حالی بیان ایده‌جکدر. مومی‌الیهك تسویهٔ مالیه‌یی مقرر عد ایتمك شرطیله عودتلرنده بأس یوغیسه‌ده مادامکه سندات حامللری رسوم ستة اداره‌سی مقامنه قائم اوله‌جقلردر اول امرده ادارهٔ مذکوره‌نك مفسوخیتنی متضمن ونظامنامه‌نك اجزای متممه‌سندن معدود اولان مقاوله نامه رسوم ستة مقاوله‌سنه وضع امضا ایدن عاقدلرله امضا اولنمسنی وبو مقاوله تعاطی اولنمدقجه وکندیلری دخی ادارهٔ منفسخه نزدینه عزیمتله رسماً اداره‌یی تسلم وبعده یکی مجلس اداره‌نك تشکلنه قدر موقتاً اداره‌یه هیئت موجوده‌یی توکیل ایلدکجه الحاصل قاعدهٔ حقوقیه‌جه لازم اولان ایجاب وقبول معامله‌سی اجرا اولنمدقجه ایشه بتمش نظریله باقه‌میه‌جقلرینی بیان ایلدکلرندن ومملکتلرینه عودتلرنده تنظیم اولنان صورت تسویه ایچون دولت علیه تسهیلات ومعاونات لازمه‌یی اجرا ایده‌رك مقاوله دخی رسماً منعقد اولدیغنی بیان ایده‌جکلری یرده عکسنی یعنی ایش بتمکسزین عودت ایتدکلرینی سویلرنده حاصل اوله‌جق محاذیر محتاج عرض وبحث اولمدیغندن اخطار حاله ابتدار اولندی. خارجیه ناظری حضرتلری دون کیجه کندیسنه شرفواقع اولان امر وفرمان همایون اوزرینه عزیمتلرینی تأخیر ایلملرینی وکیللره تبلیغه مأمور بیورلدیغی ناظر مشار الیهك دون اقشام واقع اولان افاده‌سندن آکلاشلمش ایسه‌ده بوکون خارجیه مستشارلغندن وقوعبولان سؤال اوزرینه بو صورت تکرار نظارته توصیه اولنمشیدی. مع مافیه مقصد حاصل اوللمغله دلکه‌لر یارین عزیمت ایتمك تصمیم قطعیسنده بولندقلرینی بامکتوب بیان ایتمشلردر. شمدی دخی نزد عاجزانه‌مه‌کلدیلر وتبلیغات واقعه‌لرینی تکرار ایتدیلر. بر قاچ کون دها عزیمتلرینی تأخیر ایچون لازم اولان مساعینك کافه‌سی صرف اولندی ایسه‌ده قومیسیون ختام بولمش اولدقدن صکره بوراده توقفلرینه لزوم قالمدیغنی وفقط عودتلرنده مصلحت هنوز بتمامش اولدیغنی مؤکللرینه بیان ایله دفع مسئولیته مجبور اوله‌جقلرینی تأیید ایلدیلر. مقاولهٔ معروضه‌نك ارادهٔ سنیه‌سی تأخر ایده‌جك ایسه بر قاچ کون دها توقف ایتملری ایچون مابین همایون طرف عالیسندن کندیلرینه خبر ارسالی ویاخود سائر صورتله اجرای مقتضاسی متوقف امر وفرمان همایون جناب پادشاهی کورینور افندم

فی ٥ صفر سنه ١٢٩٩ امضا : سعید

مابين باش كتابتندن تذكره

[ص ٤٦]

لورد سالسبورينك تحويلات عثمانيه حامللرينه ايراد ايتديكى نطق حاوى تلغرافنامه معروض مشمول لحاظهٔ عالى اولوب امور ماليه‌جه سايهٔ توفيقاتوايهٔ حضرت ملوكانه‌ده حاصل اولان تسويه آثار تدابير صائبه وفطانت مجربهٔ وكالتپناهيلرى جمله‌سندن اوله‌رق نزد عاليده دائما قرين تقدير اولمقده اولديغندن بونك ايچون حق عاليلرنده مكافاة سنيه ظهورى مقرر اولديغنك وخارجيه ناظرى پاشا حضرتلرينك دخى مساعئ واقعه‌سى معلوم عالئ حضرت ملوكانه بولنديغنك براى تلطيف تبليغى ارادهٔ مكارم معتادهٔ حضرت پادشاهى منطوق جليلندن اولمغله اولبابده امر وفرمان حضرت ولى الامركدر

فى ٢٧ محرم سنه ٩٧ — على فؤاد

دولت عليه طرفندن مصره عسكر سوقى ايچون دول معظمه سفراسى طرفلرندن ١٨٨٢ تموزنده باب عاليه متحدالمآل برر تقرير ويرلمشدى فرانسه سفارتنك تقريرى صورتى آتيده عيناً قيد اولندى

[ص ٧٩ نومرو ٢٠]

Thérapia, le 15 Juillet 1882.

Le soussigné, Ambassadeur de France près Sa Majesté l'Empereur des Ottomans a, d'ordre de son gouvernement, l'honneur de faire connaître ce qui suit à Son Excellence M. le Ministre des Affaires Etrangères de Sa Majesté Impériale Le Sultan.

Pénétrées de la nécessité d'apporter un prompt remède à l'état troublé de l'Egypte et d'y faire renaître la confiance, les Grandes Puissances, réunies en conférence, ont décidé de faire appel à la souveraineté de Sa Majesté Impériale le Sultan, en l'invitant à intervenir en Egypte et à assister le Khédive par l'envoi de forces suffisantes pour rétablir l'ordre, abattre la faction usurpatrice, mettre fin à l'anarchie qui désole ce pays, a amené l'effusion du

Son Excellence Saïd Pacha
Ministre des Affaires Etrangère.

sang, la ruine et la fuite de milliers de familles européennes et musulmanes et compromis les intérêts nationaux et étrangers.

En assurant par leur présence le respect des droits de l'Empire et le rétablissement de l'autorité Khédiviale, les forces impériales permettront en même temps, suivant un mode à déterminer ultérieurement d'un commun accord, de procéder à de sages réformes dans l'organisation militaire de l'Egypte sans que leur intervention puisse nuire au prudent développement des institutions égyptiennes dans l'ordre civil, administratif et judiciaire qui ne serait pas contraire aux firmans impériaux.

En s'adressant à Sa Majesté Impériale, les Grandes Puissances de l'Europe ont la ferme confiance que, pendant le séjour des troupes ottomanes en Egypte, le *Statu quo* normal sera maintenu et qu'aucune atteinte ne sera portée aux immunités et privilèges de l'Egypte garantis par les firmans antérieurs, ni au fonctionnement régulier de l'administration, non plus qu'aux engagements internationaux et aux arrangements qui en résultent.

Le séjour en Egypte des troupes impériales dont les commandants devront agir de concert avec le Khédive, sera limité à une période de trois mois, à moins que le Khédive n'en demande la prolongation pour un terme qui devrait être fixé d'accord avec la Turquie et les Grandes Puissances.

Les frais d'occupation demeureront à la charge de l'Egypte. Le montant de ces frais sera déterminé par un acccord entre les Six Puissances, la Turquie et l'Egypte.

Si, comme elles l'espèrent, Sa Majesté Impériale le Sultan répond à l'appel que lui adressent les Grandes Puissance, l'application des clauses et des conditions ci-dessus énumérées formera l'objet d'un accord ultérieur entre les Six Puissances et la Turquie.

Le soussigné saisit cette occasion pour offrir à son Excellence Monsieur le Ministrre des Affaires Etrangères de Sa Majesté le Sultan l'assurance de sa haute considération.

(signé) Marquis de NOAILLES.

مابين باش كتابتنك تذكرهٔ خصوصيه‌سى

[ص ٤٨]

ديون عموميه‌دن بلغارستانه حصه تفريق اولنه‌رق اوابابده بعض دولتلر طرفندن سفيرلرينه تعليمات مقتضيه اعطا قلنمش ايسه‌ده روسيه دولتنه عائد اولان

تضمينات آچيقده براغلديغنه دائر بعض بدخواهان جانبندن نشريات وقوع بولمقده اولوب تضمينات مبحوث عنهانك آچيقده براغلمسی ايسه سلطنت سنيه‌جه پك مضر اوله‌جغی جهتله بونكده ديون عموميه ايله برلشديرلمسی لابد ايدوكی لايح خاطر عالی اولمسنه مبنی بوبابده اولان رأی ومطالعهٔ وكالتپناهيلرينك عرض واشعاری اراده وفرمان بيورلمش‌اولمغله اولبابده امر وفرمان حضرت ولی‌الامركدر.

فی ١٢ شوال سنه ٩٨ و فی ٢٥ آغستوس سنه ٩٧

امضا : علی رضا

تذكرهٔ خصوصيهٔ معروضه

[ص ٤٨]

منطوق ارادهٔ سنيهٔ جناب پادشاهی رهين مدركهٔ عاجزانه‌م اولمشدر ديون عموميه حقنده سفرايه تعليمات كلديكی صحيح دكلدر يالكز بزم طرفدن ويريلن اولكی نوطه‌ده تضمينات حربيه وديون غير منتظمه‌نك دخی بر صورت تسويه‌يه ادخال اولنه‌جغی يولنده بر عباره وارايسه‌ده بودعوت اوزرينه ديون عموميه اصحابی قطعا اعتبار ايتمديلر وبورايه وكيل كوندرمديلرد . روسيه دولتی ايسه بو قراری قبول ايده‌جكنه دائر هيچ بر تبليغده بولنمامغله باب عالينك اعلانندن حق استفاده‌سنی كنديسی اضاعه ايلدی بوكا مبنی وكيللرك جلبنه بر چاره بولنمسی حقنده بالدفعات سفرای دولت عليه ايله مخابره اولندی . بونك اوزرينه موزوروس پاشانك تنظيم ايدوب كونرديكی لايحه مذاكرات مديده اوزرينه دولتجه قبول بيورلدی ايدی. موسيو بورق [١] پنجشنبه كونكی اجتماعده تضمينات حربيه وديون غير منتظمه ايچون حصه افرازی كنديلريله تقرر ايدن شرائط مذاكره‌يه مغاير اولديغندن بونده اصرار اولنور ايسه مذاكره‌يی ترك ايده‌جكنی بيان ايلديكی قوميسيون رئيسی سرور پاشا حضرتلری ايله ماليه نظارتی طرفندن بيان اولندی . بو صباح دخی لوندره‌ده يونان قوميته‌لر طرفندن كنديسنه كلوب تلغراف نظارتندن صورتی كوستريلان تلغرافده تضمينات حربيه وديون غير منتظمه‌نك ادخالی تكليفنه پروتستو اولنمسی بيلديريليور . معلوم عالی بيورلديغی اوزره بر قاچ كوندنبرو خصوصی وعمومی

[١] انكليز دائنلرك وكيلی وسابق خارجيه مستشاری .

اوله‌رق جریان ایدن مذاکراتده قرار معلومك اتخاذ اولنمسی مذاکراتك قیرلمامسنه مبنی اولوب انقطاع مذاکره‌نك محاذیری وایشك سائر جهاتی مضابط معروضه‌ده عرض وایضاح اولنمشدی . دونکی کون موسیو بورقك بو ایکی ماده حقنده ایراد سؤال ایتمامسنه سبب اولان ماده تکلیف اولندن رجوع ایتمسی اولمیوب واقع اولان ارادهٔ مخصوصهٔ حضرت پادشاهی اوزرینه سرور پاشا حضرتلرینك دون صباح مومی الیهی کوره‌رك ایکی کونه قدر بو ایشه قرار ویریله‌جکندن دونکی اجتماعده بوندن بحث آچمامسنه کندوسنی اقناع ایتمسیدر . بوکون دخی دونکی مجلس مضبطه‌سنك صورت مصدقه‌سی ارادهٔ سنیه‌یی حاوی اولان جواب والاریله ورود ایتدیکندن مشار الیه سرور پاشایه تبلیغ اولندیسه‌ده اشعار اخیر عطوفیلری انی ناسخ اولدیغندن کیفیت باتذکره مشار الیه سرور پاشایه بیلدیرلمکله ولازم الاتخاذ اولان معاملهٔ جدیده عاجزلرنجه کسدیریله‌مامکله هر حالده مقتضاسی امر وفرمان همایونه منوط کورینور افندم .

١٩ شوال سنه ٢٩٨ و فی ١ ایلول سنه ٩٧

امضا : سعید

استعفانامه

[ص ٨٥]

بوکون حضور پادشاهی‌یه مثولنده انکلتره سفیری لورد دوفرینك اناطولی جهتنده بولنان والیلرك سوء اداره‌لرندن واهالینك کویا دوچار مظالم وتعدیات اولدقلرندن بحثله شکایاتی حاوی اورالرده بولنان انکلیز قونسلوسلرندن بر چوق اوراق وارد اولدیغی وبونلری افکار ذاتیه‌سنه منافی اوله‌رق دولت متبوعه‌سندن آلدیغی تعلیمات اوزرینه عرض ایتمکه مجبوریتنی افاده وتذکیر واوراق مرقومه‌یی تقدیم ایتمك تشبثنده بولنمش اولدیغی حالده بو مثللو امور داخلیه‌نك تمشیت واداره‌سی منحصراً باب عالی‌یه عائد اولدیغی کبی بویله شیلرده باش وکالت ایله هیئت منصوبه طوغرییدن طوغری‌یه ذات شاهانه‌یه قارشی مسئول اولدقلرندن طرف عاجزی‌یه مراجعت ایدلمك اقتضا ایلیه‌جکی ایراد ودرمیان ایله سفیر مشار الیهك تقدیم ایتمك ایستدیکی اوراق قبول بیورلمامش واثنای ملاقاتده اصلاحاتك اجراسی

برلين پروتوقولنك جملهٔ مندرجاتندن اولمغله برابر بو تشبثات قبريس معاهده‌سنك محتوياتندن دخى ايلرى كلديكنى ايما ايتمش اولوب سفير مشار اليهك اوراق مبحوث عنهايى تقديمه واصلاحات اجراسنى توصيه ايله صرف امور داخليه‌دن بولنان بر چوق ابحاث وافاداته كيريشمك ايسته‌مسى عادتا بر مداخله ديمك اولوب بو حركتنى قبريس معاهده‌سنه بنا ايتمك افكارنده بولنه‌يور ايسه معاهدهٔ مذكوره مقدما حقوق شاهانه‌يه خلل كلمامك شرط واضحيله تصديق بيورلمش ومعاهده‌نك بو شرط ايله تقييدى بويله مرور زمان ايله دولت مشار اليها طرفندن بر تكليف نا معقول وغير معقول سردينه وسيله وبهانه بولنه‌مامسى مطالعهٔ صائبانه‌سنه مستند بولنمش اولديغندن سفيرك شو افادات وتشبثاتده بولنمغه صلاحيتى اوله‌ميه‌جغى ودولت مشار اليها ايله دولت عليه بيننده منعقد اولان عهود مرعيهٔ سائره دخى بر حق مداخله‌يى جالب اوله‌مامق طبيعى بولنديغى وسلطنت سنيه‌نك حوزهٔ تصرفنده بولنان بالجمله ممالك شاهانه‌ده مقتضاى وقت حاله كوره ذاتاً وجوده كتيرمك عزم قويسنده بولنديغى اصلاحات نافعه‌ده دول اجنبيه‌نك توصيه‌سنه احتياجى اوله‌ميه‌جغى جهتله طرف اشرف حضرت پادشاهيدن كنديسنه ذرّه‌جه مدار تمسك واستناد اوله‌ميه‌جق صورتله وبالاده مسطور اولديغى وجهله وقوع بولان افادات سطحيه اوزرينه سفير مشار اليهك طرف عاجزى‌يه مراجعتده ذكر اولنان اوراقك قبولى وافادات واقعه‌سنك معرض تصديقده طوتلمسى كبى مقدمات مداخله‌نك توليد ايليه‌جكى نتايج مضره ووخيمه‌نك هر حالده پيش نظر اعتنايه آلنه‌رق وعهود مرعيه‌نك وخصوصيله قبريس معاهده‌سنك اثناى تصديقنده بر منوال محرر حقوق شاهانه‌يه خلل كلمامك شرطنك تقييد بيورلمسندن ناشى اجنبى ايچون طبيعى الحصول اولان عدم صلاحيت ايله سائر كونه اسباب مدافعه‌يه بحق استناد اولنه‌رق ادارهٔ لسان مناسب ايله سفيرك الزامى ايچون نه مقوله افاداتده بولنمق مقتضى ايسه ملاقاتدن اول خارجيه ناظرى پاشا حضرتلريله بالمذاكره قرارلشديريلوب خاكپاى همايونه تحريراً عرضى وبونك اوزرينه شرفصادر اوله‌جق ارادهٔ سنيهٔ ملوكانه‌يه انتظار ايله شايد تعجيل ملاقات اولنمق ايستنلير سه بر ايكى كونجكز كچشديرلمسى وملاقاتدن صكره سفير ايله جريان ايدن ابحاث ومكالماتك دخى تفصيلاً عرض ايدلمسى امر وفرمان همايون حضرت پادشاهى مقتضيات منيفه‌سندن بولنديغى ٢٣ صفر سنه ٩٩ تاريخلى تذكرهٔ عليه‌لرنده اشعار اولنمشدر .

دون اقسام دیکر تذکرهٔ خصوصیهٔ والالرینه یازیلان جوابده بیلدیرلدیکی اوزره صورت ارادهٔ سنیه خارجیه نظارت جلیلهسنه تبلیغ ایله رأی ومطالعهسی سؤال وشمدی جوابی استحصال اولنمش اولدیغندن منظور عالی بیورلمق اوزره مخابرهیی حاوی تذکره ایله فقرهٔ عهدیه صورتلرنی شامل اولان ورقهٔ ملفوفه ایله برابر تقدیم قلندی . نظارت مشار الیهانك نظریات وملاحظاتی جواب معروض مطالعهسندن رهین علم عالی اولهجغی جهتله بوراده درج وتفصیلنه حاجت اولمیوب فقط ناظر پاشا حضرتلرینك کوندردیکی صورتك بند اخیریکه برلین عهد نامهسنك التمش برنجی مادهسیدر بونده اهالیسی ارمنی بولنان محللرده باب عالینك اجرا ایدهجکی تدابیری هم دولتلره تبلیغ ایلمسی وهمده دولتلرك تدابیر مذکورهنك اجراسنه نظارت ایلیهجکلری محرر بولنمسی محل دقت واخطار کورنمشدر. بو بابده اولان مطالعهٔ مخصوصهٔ عاجزانهمه کلنجه بونك عرض وایرادندن مقدم بر نبذه اولیات مصلحتدن بحث اولنمسی مناسب عد اولنور. معلوم عالی بیورلدیغی اوزره سفیر مشار الیهك باتقریر ملاقات سنیه طلب ایلدیکی اثناده تقدیم قلنان ١٩ محرم سنه ٩٩ تاریخلی تذکرهٔ مخصوصهٔ کمترانهمده سفیر مشار الیه ولایات مذکورهنك تنظیم احوالی حقنده واقع اولمقده اولان تبلیغك مستند الیهنی تصریح ایتمامکله برابر روش ومدلول افادات قبریس معاهدهسنك دخی جملهٔ استناداتدن اولدیغنی کوسترمکده ومعاهدهٔ مذکوره حقوق سلطنت سنیهنك محفوظیتی قیدیله مشروط ایدوکنه دائر اولان افادات مقدرهیه جواب اولمق اوزره دخی تنظیمات مطلوبه حقوق دولت علیهیی مخل اولمیهجق اصلاحات محلیهدن معدود اولدیغی درمیان ایتمکده اولوب بونلر رد اولندیغی وصورت رد دولت متبوعهسنجه رهین تصدیق اولدیغی تقدیرده برلین عهد نامهسی احکامنه حصر دعوا اولنهجغی ملحوظ اولهرق ذاتاً بر طرفدن ده آندن بحث اولنمقده وشو قدرکه احکام عهدیهنك اجراسی تکلیفنی متعاهدیندن برینك اختصاص ایتمسی غیر موجه ایسهده دیکر طرفدن روسیه سفیرینك دخی بو اخطاراته اشتراك ایتمسی ومصلحتك حرکت مشترکهیی انتاج ایدهجکی مطالعهسی شایان دقت کورنمکده اولمسیله ودول متعاهدهنك ارمنی ساکن محللرك صورت ادارهسنجه اولان تکلیفات متقدمهلرینك مضراتی بدیهیاتدن بولنمسیله ولایات مذکورهیه اعزامی تصمیمات عالیهدن بولنان قومیسرك صورت انتخاب وارسالی واجرا آتك اشکال معروضهسی حقنده ارادهٔ سنیهٔ پادشاهی نه

مرکزده شرفصدور بیوریلور ایسه حکم جلیلی انفاذ اولنه‌جغی وانکلتره سفیرینك طلب ایلدیکی ملاقات صورت اشعاره نظراً قومیسرك سرعت اعزامی اخطارینك تجدیدی ایچون اولوب بونك بو کونلرده ارسالی وصور اجراآتك دولتجه تعیینی مقرر اولدیغندن بو حالده بوندن طولایی ملاقاته محل کورنمدیکنك سفیره بیانیله قومیسر تعیینك وتفرعاتنك تعجیلی ویاخود سفیرك حضور عالیٔ جناب ملوکانه‌یه مثولی حقنده اولان رجاسنك قبولی امر وفرمان همایون منوط کوردیکی عرض وبیان اولنمشدی .

آنك اوزرینه مقدما ولایاتك اصلاحنه دائر عرض وتقدیم قلنان اوراقك تدقیقیله ایجاباتی اجرا بیوریله‌جغندن واوصره‌ده قومیسر تعیینه دخی قرار ویریله‌جکندن بش آلتی کونه قدر سفیرك ملاقات سنیه طلبنده مصر اولمامسی ایچون تشبثات لازمه اجراسی اراده بیورلمغله واو یولده اجرای تشبث اولنمغله سفیر مشارالیه طرفندن ویریلان جوابده دولت متبوعه‌سنجه ارزو اولنان شی ولایات مذکوره‌یه ارسال اولنه‌جغی مقدما طرف اشرف حضرت پادشاهیدن کندیسنه بیان بیوریلان قومیسرك اعزامی شاید تأخر ایده‌جك اولور ایسه انکلتره‌ده افکار حاضرهٔ وکلایه مخالف ودولت علیه‌یه غیر متوجه اولان فرقهٔ معلومه وعد عالیٔ جناب پادشاهینك حیز فعل وانجازه کلمدیکنی کورنجه بونی نیات مخالفتکارانه‌یه دها زیاده سررشته اتخاذ ایده‌جکارینی وعلی‌الخصوص بوندن بر قاچ آی اول استانبولده مقیم سفرانك وقوعبولان اجتماعلرنده اولکون مسئله‌سی اثناسنده اناطولی اصلاحاتنه دائر دخی باب عالی‌یه ویردکلری تقریر احکامنك تکرار طلب وتأییدی درمیان اولنمش ایکن برمدت دها دولت علیه‌نك اجرا آتنه انتظار اولنه‌رق شاید آثار فعلیات کورنمز ایسه اولوقت اولکی تکلیفه رجوع اولنمسی نتیجهٔ مذاکراتده قرارلشدیغندن برلین عهدنامه‌سنی امضا ایدن دولتلرك ینه بر حرکت مشترکه‌یه مجبور اولملرینه محل براغلمامسی دخی منفعت دولت مقتضاسندن بولندیغنی والیوم اسیای صغرانك جهات شرقیه‌سنده روسیه آدملرینك ایقاع مفاسده چالشدقلری سفارتنه کلان اخبار متوالیه ایله رهین حیز وثوق اولوب اکرچه بودرلو فسادات روسیه دولتنك رأی ومساعده‌سیله وقوعه کلمکده اولدیغی ادعا اولنه‌مز ایسه‌ده نصل اولسه ایشك ایچنده روس پارمغی بولنمغله البته انك نتیجه‌سی دولت مشار الیهایه نافع ودولت علیه‌یه مضر اولمق طبیعی اولدیغندن اشبو مقاصد مضره‌نك رواجیله

محال مذكوره‌نك روسيه نفوذ واداره‌سنه كچمسی وياخود انكلتره دولتنك منافع تجاريه وسياسيه‌سی خلافنده اولديغی حالده اثر اضطرار اوله‌رق يعنی مساعیٔ مصروفه‌سنك تأثيرندن نوميد بولنه‌رق روسيه‌نك حركاتنه اثر تسليميت كوسترمكه وولايات مذكوره‌يی آنك امال وتمنياتنه حواله‌يه مجبور اولمسنده‌كی مضرت دولت عليه‌جه قبول اولنه‌ميه‌جكی اعتقادنده بولنديغندن تشبثات واخطاراتك بر قسمی دخی بوكا اعتماددن نشأت ايلديكنی ومادامكه دولتجه ايشك بو كونلرده تحت نظر وملاحظه‌ده اولديغی بيلديريليور ملاقات طلبنك موضوعی دخی تقريرنده بيان ايتديكی كبی بوماده اولمغله ذات شوكتسمات حضرت پادشاهی‌يی تصديع ايتمسنه محل قالمديغی سويلمش وآندن صكره سبق ايدن ابحاث ومخابرات معلوم اولمغله تفصيلدن مستغنی بولنمشدر. برطرفدن شواحوال وديكر طرفدن سالف‌البيان تذكرۀ عليه‌لرينك احكام شامله‌سی علی مايليق نظر ملاحظه‌يه آلنه‌رق ومسئله‌نك زير وبالاسی دوشو-نيلدرك دولت عليه‌جه اهميت فوق‌العاده‌سی هر درلو شكوك وظنوندن آزاده اولان شو مسئلۀ مهمه حقنده منافع دولت عليه‌يی تحت تهلكه‌يه قويميه‌جق وبالعكس آنی تأمين ايله حكومت حضرت پادشاهی‌يه جداً وصحيحاً وحالاً واستقبالاً بر خدمت صادقه عد اولنه‌بيله‌جك طريق وتدبير نه‌يه وابسته اولديغی تفكر اولندقده ذات شوكتسمات ملوكانه‌يه ودولت عليه‌لرينه صداقت صحيحه ووظيفۀ استقامت صميميه ايجابنجه اول باول وارد خاطر اولان مطالعه شودركه ولايات مذكوره‌يه بر قوميسر اعزام بيوريله‌جغنه دائر مقدما سفيره ارادۀ سنيه وقوعيله سفيرك آنی حكومت متبوعه‌سنه وممنونيت يولنده اخذ ايتديكی جوابی مابين همايونه اخبار وتبليغ ايدرك شو تصميمه شكل رسميت ويرلديكی وانكلتره‌نك مائی كتابنه درج اولنديغی بيان اولنمقده بولنمغله انظار عالمیانده قدر وشاننی محافظه‌يه مجبور اولديغمز اشبو ارادۀ سنيه‌نك حكمنی تأييداً دولتجه قراركير اوله‌جق صور تنظيميه‌نك جريانه نظارت ايتمك شرطيله قوميسر ارسالنده مادةً دخی بر بأس كورنمديكنه بناءً وتأخيرندن حادث اوله‌جق مشكلاتی دفعاً بونك همان تعيينيله مأموريتنك اعلانی وچونكه ارمنی ساكن اولان محللرك اصلاح اداره‌سنه لازم اولان تنظيماتك اجراسی وخارجيه نظارتنك تذكره‌سنه ملفوف ورقه‌ده دخی محرر اولديغی اوزره تدابير متخذه‌دن دولتلره معلومات ويرلمسی وآنلرك اجرا آته نظارت ايلملری جملۀ احكام عهديه‌دن بولنمغله شمدی بو ايش دولت عليه‌نك يد اقتدار واختيارينه

براغلمش ايكن تأخرندن طولايى دول مشار اليهم حكم عهدى تماماً اجرا نيتنده بولنه‌جق اولورلر ايسه مضراتى قياس وحسابدن خارج اوله‌رق او جهتله محال مذكوره ايچون تأمين سعادت حال سكنه‌يه متكفل اوله‌جق بر صورت تنظيميه‌نك دولتجه طوغرودن طوغرويه وبلا تأخر اجرا اولنمسيله برابر اصلاحات وتنظيماتك يالكز بو يرلره حصرى آنلرى بر موقع امتياز واستثنايه قويمق ديمك اوله‌جغى جهتله ولايات سائره اهاليسنك بو مساعداتدن استفاده ايچون معاونات اجانبه مراجعتلرينى انتاج ايده‌جكندن واو كبى تمايلات واستعداداتك دائما مضراتى حس اولنمقده اولديغندن بو حاللرك دها زياده ميدان آلمسنه و آسيا قطعه‌سنك انكلتره وروسيه دولتلرينه ساحهٔ رقابت اوله‌جق برحاله كلمسنه وقت وفرصت ويرلمامسى واجبات اموردندر الحاصل اعتقاد كمترانه‌مه كوره ذات حضرت پادشاهى‌يه خدمت صحيحه وصادقه مملكتك اصلاح اداره‌سى ضمننده هر نه لازم ايسه ادارهٔ اختياريه ايله ياپيله‌رق مداخلاتك توسعنه محل براغلمامسنده وعكس قضيه دخى ياپيله‌جق شيلرك وسائط مبرمه ايله اجراسنه سررشته ويرلمسنده اولديغندن ومصالح دولتك حسن تمشيتندن باش وكالت ايله هيئت منصوبه‌نك مسئول اولدقلرينه دائر سفير مشار اليه واقع اولان ارادهٔ سنيهٔ پادشاهى اظهر الصواب بر قاعدهٔ حكمت واستقامت نصاب بولنديغندن واقعا بومسئله‌يى وكلانك درعهده ايله حسن تسويه ايلملرى لازم كلير ايسه‌ده تذكرهٔ عليه‌لرى محتوياتندن مستفاد اولديغى اوزره اول امرده شكل وصورتنك حضور همايونه عرضندن صكره سفيره اعطاسى اراده بيوريلان جواب تذكرهٔ مذكوره‌ده تعيين بيوريلان اساس دائره‌سنده جواب رددن عبارت اولمق لازم كاوب اكرچه سفيرك ودولتنك بويله بر جوابله الزامى قابل اوله‌جغى ونتيجه‌سى بر حال وخيمى دعوت ايتميه‌جكى بيلنسه او طريقه كيتمكده تردد اولنماز ايسه‌ده شمدى‌يه قدر جريان ايدن اخطارات ومخابرات ومعاملات ميدانده طورر ايكن وخصوصا اناطولى اصلاحاتى ايچون زمان وكالت عاجزانه‌مدن اول ونمايش بحرى اثناسنده قرار دولتله ويريلن نوطه‌لرك كفايتسزلكى جوابى آلنوب سنهٔ سابقهٔ افرنجيه تشرين اولنك اوچى تاريخلى نوطه‌ده اولكيلرك شامل اولديغى تعهدات بر قاچ درجه دها حصر وقصر اولنه‌رق اجرا آتنه سوز ويرلمش و آنك بين الدول مقبوليتنه دائر حالا بر جواب آلنه‌مامش وبالعكس سفرا بيننده بو ماده‌نك دائما تحت مذاكره‌ده اولديغى ايشيدلمكده

بولنمش ايكن شمدی بويله بر جواب رد ويرلمسی دولته فائده‌لی وياخود مضر اولديغی بحثنده‌كی ملاحظات قاصرانه‌م دخی آتيده بيان اولنه‌جق ايسه‌ده آندن اول سفيرله ملاقاتك تأخيرينه وكلديكی حالده مقام مدافعه‌ده ويريله‌جك جوابه نقل كلام اولنور. بيانه حاجت اولمديغی اوزره قاعدهٔ حقوق مللجه بيوك ايلچيلر حكمداران فخام حضراتی نزدلرنده بيله بر چوق امتيازات وتشريفاته نائل اولوب او جهتله وكلادن ملاقات طلبنه مجبور اولماملريله هر نه وقت ايسترلر ايسه دوائر وكلايه كلدكده كنديلری مختار وورودلريله برابر قبوللری دخی وكلا ايچون مجبوری اولديغندن سفير مشار اليه باب عالی‌يه كلمك ايستدكده كچشديرلمسی ممكن اوله‌مز وكنديسنك كاوب كليه‌جكی وكلديكنده نه طرزده افادهٔ مرام ايده‌جكی بيلنه‌مز ايسه‌ده شايد حضور همايونده بيان ايتديكی كبی مطالبی قبريس معاهده‌سنه بنا ايدر ايسه بزم طرفدن معاهدهٔ مذكوره‌نك تصديقنده حقوق شاهانه‌نك حفظ اولنديغی جوابی ويرلدكده قوميسر ارسالی ودولتك احتياجات محليه‌يه كوره تنسيب ايده‌جكی اصلاحاتك اجراسی حقوق سنيه‌يه مخالف اوله‌ميه‌جغی واولجه قوميسره دائر اولان تصميم عالی دخی بونك مخل حقوق اولمديغنه دليل كافی اولديغی بيان ايدر ايسه افاده‌سنك جرحی قابل اوله‌ميه‌جغی كبی سوزی برلين عهدنامه‌سنه نقل ايتديرر ايسه دولتلرك اجرا آتنه نظارتی قيديله مشروط اولان آلتمش برنجی ماده‌دن طولايی كنديسيله مباحثه ومناظره‌يه كيريشلمسی منافعمزه اويه‌مايه‌جغی وكرك عهد ومقاوله‌يی وكرك آنلرك اجرا آتنه متعلق سبق ايدن تأميناتی شمدی بر طرفه براغوبده شواخطاراتی بر مداخلهٔ مطلقه عد ايله جواب رد قطعی ويرمك جهتی التزام اولنديغی تقديرده محاذيری مسلماتدندر. ملاحظهٔ عاجزانه‌مه كوره شق ثانی‌يه كيدلديكی حالده انكليزلرك النه بيوك بر سررشتهٔ اعتراض چوب بر حركت عاجلهٔ مضره‌يه ابتدارلری احتمالدن خارج طوتلسه بيله دولت عليه‌يی معاملهٔ عهد شكنانه ايله اتهام يا دول سائره‌يی عليهنه تسليط وياخود شمدی نشر وايما اولنديغی كبی روسيه‌نك حركاتنه مماشاة ايده‌جكلرندن قورقيلور. شو احتمالاتك هانكيسی وجوده كلسه هر برينك سلطنت سنيه‌نك منافع ملكيه ومستقبله‌سنه مغايرتی ومضرت كليه‌سی ميدانده اولديغی جهتله شمدی ذكر اولنان صورتده جواب رد وشديد اعطاسی بالآخره نظر عالئ حضرت پادشاهيده مسئوليتی داعی كورينير. بوقدر تفصيلات وتصديعاتدن مقصد ايسه اجانب حقنده

شدت ومتانتدن بلا سبب توهمدن طولايى اولوب ذات حضرت پادشاهى ايله دولت عليه‌لرينه اولان صداقت محضه‌دن غيرى بر شى اولمديغى امر عياندر .

خلاصة الخلاصهٔ مطالعهٔ كمترانه‌مه كلنجه اصلاحات ملكيه‌نك بلا تأخير اجراسى وعهده مستند شيلر حكم قدر ايسه‌ده آنك خارجنده‌كى مداخلات وتضييقات دولتك ضعفندن نشأت ايتمكده اولديغندن آنك ازاله‌سنك موقوف عليهى اولان قدرت ماديه وفعليه‌نك واسطهٔ عظيمه‌سى وبلكه چارهٔ منفردى وارداتك تكثيرى وبودجه‌نك درجهٔ توازنه كتيرلمسى أمر اهملرى اولوب واردات دولت شمديكى كبى سكز اون ميليون درجه‌سنده ومع مافيه بودجه نقطهٔ متوازنه‌دن بعد كلى ايله بعيد بر حالده قالدقچه نتيجه‌سى داعئ مخاطرات اوله‌جغى حسبيله لدى الحاجه تلافئ مافاة مشكل اوله‌جغندن بوكا جداً وسريعاً عطف نظر اهميت اولنمسى ومسائل خارجيه‌دن طولايى سفرانك ذات شوكتسمات جناب پادشاهى‌يى تصديع ايده‌مامرلى ووظيفه‌سى مجلس وكلايه رياستدن عبارت اولان باش وكالتى مسائل اجنبيه ايله اشتغال ايلاملرى ايچون دخى نظارت خارجيه‌نك وبرده سائر نظارتلرك تعيين مسئوليت ووظيفه‌لرى اهم واسرع امور ومصالح دولت عليه‌نك مرضئ عالئ جناب پادشاهى‌يه موافق صورتده حسن تمشيت وجريانى بونلره مقصور اوله‌رق شو مقاصد مهمه‌نك حيز فعله وصولى دولتك مناسبات خارجيه‌سنجه ارزو بيوريلن تعديلاتك هردرلو خطيئاتدن برى اولمق اوزره وجوده كلمسى ايسه بريد اقتداره توديع مصالحه محتاج اولديغى حالده بوعبد عاجزك هيچ بر شيئه اقتدارى يوغيكن مشاغل ومتاعب مديده وحيطهٔ اقتدار وادراك قاصرانه‌مك متحمل اوله‌مديغى صورتده مزاحمهٔ غوائل متابعه ايله وجود بى سود عاجزانه‌مده آثار ضعف واسقام وبر مدت مداوات ايله اشتغاله احتياج تام كورلمكده اولديغندن مأموريتدن عفو عاجزانه‌م ايچون عروة الوثقاى الطاف همايون تاجدارى‌يه معتصم بولنديغمك وظهور عواطف وارادات سنيه‌يه انتظاراً باب عالى‌يه كيدلديكى تقديرده سفيرك نابهنگام ورودى محتمل اولوب عارضهٔ وجوديهٔ كمترانه‌مه بناءً كيدلمامسى كنديسيله قبل القرار ملاقات اولنمامق مقصدينى دخى حاصل ايده‌جكنك عتبهٔ شوكت پيرايهٔ جناب پادشاهى‌يه عرضى متمنادر اولبابده اراده افندمكدر .

فى ٢٥ ص سنه ٩٩

امضا : سعيد

تذکرهٔ خصوصیه

[ص ٤٨ نومرو ٢١]

روسیه‌یه عائد تضمینات حربیه مذاکره‌سنه ایشك بر جهتی دردست مذاکره اولان تسویهٔ مالیه‌یه متعلق اولمسی جهتیله خارجیه ناظری وشورای دولت رئیسی پاشالر حضراتنك تعیینلری کچنده مجلس وکلا قراریله عرض واستیذان اولنمشدی روسیه سفیری موسیو نویلوف بوکون باب عالی‌یه کله‌رك مذاکره اساسی ذاتاً قبول اولنمش ونهایت اشبو صالی کونی اجتماعه انتظارده بولنمش اولدیغی حالده هنوز ایشه باشلانمامسی کویا روسیه دولتنه قارشو بر طریق مخالف طوتلمسندن و آوروپا دیوننك اکمال مذاکراتیله بعده کندولرینه جواب ویرلمسی تصورینه مبتنی اولوب تضمینات حربیه ایچون واردات دولتدن اخذینه دولت متبوعه‌سنك استحقاقی اوله‌جق اموال دخی جهت اخری‌یه تخصیص قلنمش ایدوکندن وبوحالار مناسبات طرفینی اخلال ایده‌جکندن بحثله یارینه قدر مأمورلرك تعیین اولندقلری خبر رسمیسی طرفنه تبلیغ اولنمز ایسه آرتق طوغریدن طوغری‌یه حضور همایون ملوکانه‌یه مراجعته مجبور ویاخود بر پروتستو نامه ویرمکه مجبور اوله‌جغنی صورت مؤثره‌ده بیان ایلمشدر . اکرچه ایکی ساعت قدر امتداد ایدن افاداتنك هربرینه آیرو آیرو جواب دافع اعطاسیله افکاری تعدیل اولنمش ایسه‌ده روسیه‌نك امالی آوروپا دیوننك بر صورت تسویه‌یه ربطی حقنده صرف اولنان مساعی‌نی حکمسز براقدیرمقمیدر . یوقسه بشقه بر مقصده‌می مبنیدر . سفیرك حال وقالی مشکلات ایقاعنه پك مستعد کورینوب تأخرات واقعه‌یی دخی سررشته اتخاذ ایتمکده اولدیغندن تذکرهٔ معروضه حقنده شرفصادر اوله‌جق ارادهٔ سنیه جناب تاجدارینك استحصال وارسالی منوط همم والالریدر افندم .

امضا : سعید

قرنادن نیشلی محمود بکه جواباً یازیلان خصوصی تذکره صورتیدر

[ص ٤٨]

بوکون حضور همایون تاجداری‌یه مشمول عاجزانه‌مده روسیه تضمینات مسئله‌سنك موضوع بحث ایدلدیکی طرف اشرف پادشاهیدن ذات والالرینه نه صورتله

حكايه واراده بيورلمش اولديغى واشبو ارادات سنيه‌دن استخراج اولنان مزايا ايله بو ماده حقنده نصل خط حركت اتخاذى لازم كله‌جكى حقنده بعض اخطارات والالرينى ومع مافيه اشبو اخطارات مخصوصهٔ سعادتلرينك طرف ذيشرف حضرت پادشاهيدن دخى تقدير بيوريله‌جنى اوصره‌ده تلقى بيوردقلرى تنبيهات سنيه دلالتيله مجزوم والالرى اولديغى حاوى اولمق اوزره شمدى آلديغم تذكرهٔ خصوصيهٔ بهيه‌لرى بالاطراف مطالعه اولندى . واشعارات والالرينك اشتمال ايتديكى دقايق حكمنجه طرف عاجزيدن دخى خصوصى بعض ملاحظات ايرادينه مجبوريت طبيعيه كوروندى. « بو ايشه دائر يكديكرينى تعقيب ايدن مجلس وكلا مضبطه‌لرى مندرجاتندن مستخرج معانى بر انتريقه وجودينى حس ايتديرمكده » اولديغى اراده بيورلديغى بيان اولنيور. شو اشعار والالرى مضابط معروضه‌نك طرف والالرندن رؤيت ياخود كه مواد مندرجه‌سنه كسب معلومات اولمديغى كوسترر؛ بويله اولمسه ايدى بو ايشده اويله انتريقه كبى باطل بر شيئى لغرض حق كوسترمك و يا حقى لغرض ابطال ايتمك الحاصل اخبار كذب ايلك كبى حالك محسوس اولمديغنه البته حضور عدالت نشور جناب پادشاهيده شهادت اولنوردى . مضبطه‌لرك بربرينى تعقيب ايتمسى دخى برحال ضرورى واوارادهٔ مطاعهٔ جناب شهرياريه انقياد اثرى ايدى . مع مافيه بو ايش ايچون بر چوق مضبطه‌لر ياپلميوب اساساً ايكى مضبطه عرض اولنمشدركه آنك برى روسيه سفارتخانه‌سنده راغب بك ايله سفير وسائرلرى بيننده جريان ايتمش اولان مذاكرات لايحه‌سنك محذورلرينى حاوى وديكر مضبطه دخى مؤخراً لايحهٔ مذكوره‌نك اعادهٔ مذاكراتيله تعديل محاذير اولنديغى حضور همايونه عرض اولنمش ايسه‌ده محذورلرى كوريلان مواد تغير ايتمامش اولديغى محتويدر. بونلر دخى يكد- يكرينى ولى وتعقيب وبالاطراف تدقيق كيفيتله هرنه‌يه قرار ويريلور ايسه بامضبطه عرضنه مسارعت اولنمسنى تصريح ايدن تذاكر عليه اوزرينه ايدى . آندن صكره دخى مرخص پاشالر حضراتيله سفير بيننده اجراى مذاكره ايله تقرر ايده‌جك صورتك عرضى مقتضاى ارادهٔ سنيه‌دن اولديغنه دائر بر تذكرهٔ عليه كلديكنه وموجب عاليسى انفاذ اولنمش ايسه‌ده روسيه ايلچيسى يالكز عاصم وسرور پاشالر حضراتى ايله مذاكره‌يى قبول ايتمامكله برابر ياپيلان لايحه‌يى عباره‌جه تصحيح ايده- بيله‌جكنى وراغب بك افنديك دخى موجود بولنمسنى تكليف ايلديكنه ومير مومى- اليهى مذاكره‌يه طلب ايلسى ايسه ايشى كويا اوجه قرارلشديرلمش حكمنده كوسترمك

مقصدندن بشقه بر شيئه حمل اولنه‌میه‌رق بو ايسه نزد حقايق وفد جناب تاجداريده دخى مرضى اوله‌ميه‌جغى بديهى بولنديغنه بناءً مجرد مسئله‌يى ينه باب عالى ايله سفير بيننده تسويه ايدوب مشكلات تحدثنه ميدان ويرمامك ملاحظه‌سيله يكيدن بر ويا ايكى مرخص تعيينى استيذان اولنمشدر .

ايشته حقيقت حال بو مركزده‌در . وفى نفس الامر يا معهود لايحه‌يى محاذير مسلمه‌سيله برابر قبول وتصديق ايتمك ياخود مادامكه مجلسجه بالاطراف مذاكرهٔ مصلحته قرارينك عرضى اراده بيورلمشدر . اكا بناءً وطبيعت مصلحته ابتناءً كوريلان محاذيرى حضور عاليه عرض وبيان ايلكدن بشقه نه ياپلق قابل اولوردى . بونك اوچنجى شقى اولمديغى وهلهٔ اوليده بر امر ثابت عد اولنه‌جغنه وعدالت مسلمهٔ پادشاهى دخى صورت ثالثه‌نك ممتنع اولديغنه حكم ايده‌جكنه اشتباه ايتمم . اكر بو ايشده بر خطا ياخود بر انتريقه وارايسه اوده روسيه سفيرى اوزرنده قالمق لازم كلير . زيرا راغب بك تكاليفك تعديلنه چاليشمش ايسه‌ده ايلچينك رعونت مزاجى حسابيله موفق اوله‌مديغنى ومع مافيه ياپيلان لايحه طرف اشرف جناب پادشاهيدن قبول بيورلديغنه دائر سفارته هيچ بر شى سويلديكنى ولايحهٔ مذكوره محتوياتى سفير طرفندن ترتيب وتركيب اولنمش اولديغنى بيان ايتمكده اولديغندن بوحالده روسيه سفيرى باب‌عاليجه تعديل اولنان اولكى تكليفنى دها توسيع ايتمك مقصديله بو حالى اختيار ايتمش ديمك اولديغندن مشكلات مشهوده اندن منبعث اولوب يوقسه بونده انتريقه اولمديغى شكل مصلحتك موازنه‌سيله ثابت واصدقاى دولت حقنده بوكبى اتهامات وتفوهاتك نظر عالئ تاجداريده مردود اوله‌جغنه اميد عاجزانه‌م واثقدر . برده بر قاچ آى مقدم حضور همايونه عرض اولنان لايحهٔ تعديليه منافع دولت عليه‌يه تماماً موافق اولديغندن آنك منفعت دولته مغايرتنى شايد اخطار ايدنلر وار ايسه اومثللو اخطارات دخى اسباب مشكلاتدن معدود اوله‌بيلير .

بو ايشده بر انتريقه‌نك وجودى محسوس بولنديغنه وبوكبى حسياتك ازاله‌سى مسئلهٔ مذكوره‌نك دولته الك نافع اوله‌رق يعنى مطلوب عاليه موافق صورتله سريعاً حسن تسويه‌سنه متوقف اولديغنه دائر اولان اخطارات ساميلرينه كلنجه ذات والالرينى بويله بر اخطاره سوق ايدن حال البته كمال حسن نيت وپادشاهمز افندمزك ودولت عليه‌لرينك حفظ منفعتى يولنده اولان فرط خواهش وغيرت اولوب بويله

بر عزم خير خواهى‌يى باكمال تشكر تلقى وتقدير ايده‌رم . ذاتاً دخى بو مقصد مشروعده جمله‌مز حصه‌مند اولديغمزدن مسئلهٔ مذكوره‌نك كسب مشكلات ايتمسى اسبابنده قطعاً مدخلم اولمديغى وعتبهٔ شوكت پيرايهٔ تاجدارى‌يه شمدى‌يه قدر اولان افادات ومعروضات عاجزانهم دخى مجرد دولت عليه‌لرينك حقوق ومنافعنه ورضاى همايونلرينه مغاير كورديكم بر حالى بياندن عبارت بولنديغى حالده بو بابده فعلاً دخى بر نتيجه ابرازينى يعنى روسيه دولتى كبى .... بر حكومتك يدينه سلطنت سنيه‌يى طول مدت اشغال وازعاجه سبب اوله‌بيله‌جك سنداتك كچمامسنى دائما اعتراف ايتديكم كمال عجز وعدم استطاعتمله برابر برمقتضاى حميت ومصادقت نهايت درجه‌ده آرزو ايتديكم جهتله بوكون سراى همايوندن عودتله برابر ارادهٔ سنيه اقتضاسنجه بعض تشبثات مؤثره وروسيه سفيريله بالواسطه مخابرات لازمه اجرا ايلدم . يارين دخى باكمال اهميت بوتشبث ومخابره‌يه دوام اولنه‌جقدر . سايهٔ قدرتوايهٔ شهريارى‌ده مأمول اولان اثر موفقيتك حصولنده تفصيل وايجابى حضور عالى‌يه عرض اولنور افندم .

فى ٢٩ ربيع الاخر سنه ٩٩ فى ٦ مارت سنه ٩١

امضا : سعيد

تذكرهٔ خصوصيهٔ معروضه صورتيدر

روسيه سفيرى موسيو نوويقوفك بو هفته كيده‌جكى بانق عثمانى ديركتورى موسيو فوسترك افادات معروضه‌سندن مستبان اولمسنه مبنى تضمينات حربيه مسئله‌سنه دائر اولان قرار اخيرك نه صورت كسب ايلديكنك عرض وانباسى مقتضاى امر وفرمان همايون حضرت پادشاهيدن اولديغنه دائر اولان تذكرهٔ عليه‌لرى مطالعه اولندى معلوم عالى بيورلديغى اوزره كچنده تقديم قلنوب اجراى مندرجاتنه ارادهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهى متعلق بيوريلان مضبطه اقتضاسنجه روسيه سفيرينك اصرار ايتديكى ايكى ماده عهد نامه‌ده مقصود بها اولان تأمينات خارجنده اولديغى وحقوق دولته طوقونه‌جغى جهتله بونك تركى حقنده پترسبورغ قابينه‌توسنه مراجعت اولنه‌رق وسفيره دخى اكا كوره مذكره يازيله‌رق پترسبورغدن كله‌جك

جواب اوزرينه ايجابنك دوشنلمسى مقرر اولوب موجبنجه ايجاباتى ايفا اولنمش ايسه‌ده سفير مومى‌اليه روسيه دولتى بانقه‌سى طرفندن بوراده مأمورلر بولنديرلمسى حكومت سنيه‌نك رخصتيله اولمسى مطلبنده اصرار ومواد سائره‌نك قرارلرينى بو تكليفنك قبولنه تعليق ايتمكده اولديغندن وپترسبورغدن بكلنيلان جوابك حسابجه يارين ورودى ملحوظ اولوب ديكر طرفدن دخى موسيو فوسترك معلومى اولديغى اوزره سفير مومى اليهك شو طلبندن فارغ اولمسى اسبابنه متوالياً چاليشلمقده بولنديغندن وكنديسى باب عالينك صوك نوطه‌سنه هنوز جواب رسمى ويرمديكندن يارينكى پازار ايرتسى كونى پترسبورغدن جواب موافق كلديكى وياخود سفيرك روسيه مأمورلرينه متعلق اولان تكليف مبحوث عنهدن فراغى وبرده ماليه نظارتندن بانق عثمانى‌يه يازيله‌جق مكتوبده تحصيلدارلرك اشخاص وخدماتنه نظارت بولنده‌كى فقره‌يى اخراجه موافقتى حاصل اولديغى حالده تحت ارادۀ سنيه‌ده بولنان تعديلات سائره صالى كونى طرفين مرخصلرينك اجتماعيله پروتوقوله ادخال اولنه‌جغى وعكس حالده بالمذاكره ويريله‌جك قرارك پترسبورغه عزيمتندن مقدم ينه حضور همايونه عرضنه مسارعت قلنه‌جغى رهين علم عالئ جناب پادشاهى بيورلمق اوزره عرضى متمنادر افندم.

فى ٥ جماذى الاول سنه ٩٩ فى ١١ نيسان سنه ٩٨

امضا : سعيد

تذكرۀ خصوصيه صورتيدر

[ص ٤٨]

تضمينات حربيه مسئله‌سنه دائر دون كيجه حضور عالئ حضرت پادشاهيده واقع اولان افادات عاجزانهم اطرافيله خاطر همايونده قالمامش اولمسنه مبنى بومسئله اوزرينه اخيراً باب عاليدن روسيه سفيرينه وقوع بولان تكليفاتدن هانكيلرى سفير مومى اليه جانبندن قبول اولنمديغى وكذلك سفيرك بو ماده حقنده واقع اولان تكليفاتندن دخى هانكيلرى باب عاليجه معرض قبولده طوتلميوب باعث تأخرات اولديغى لايقيله رهين علم عالى بيورلمق اوزره آنلرك بوكيجه بند بند بر ورقه‌يه ترقيم ايله عرض وتقديمى مقتضاى امر وفرمان همايون حضرت شهرياريدن بولنمش

اولدیغی شمدی آلنان تذکرهٔ خصوصیهٔ والالرنده بیان اولنمشدر . اول وآخر عرض اولندیغی اوزره بو ماده پك مهم وروسیه حکومتنك بزم طرفدن قبولی مطلبنده اصرار ایتدیکی لایحه‌نك مندرجاتی ایسه تضمینات حربیه تأدیاتنك حسابجه آرقه‌سی آلتمش یوز سنه‌یه محتاج اولمسندن طولانی او قدر زمان دولت علیه‌یی ازعاج واضرار ایچون تصور اولنمش تکالیفی حاوی بولندیغندن بالطبع و بالضروره تعدیلی التزام اولنمشدر . اشبو تعدیلاتك دخی نه کبی شیلردن عبارت اولدیغی فی ٦ جمادی الآخره سنه ٩٩ تاریخنده تقدیم اولنوب بر صورت مصدقه‌سی اولبابده متعلق بیوریلان ارادهٔ سنیه‌نك تذییلیله باب عالی‌یه ارسال بیوریلان تذکرهٔ مفصلهٔ عاجزانه‌مده ماده بماده عرض وبیان قلنمشدی . ذکر اولنان ارادهٔ سنیهٔ ملوکانه حکمنجه مرخصلرك تبدیللرندن صرف نظر اولنمسی وبر موجب استیذان بو ایشك حقوق ومنافع دولته کوره تسویه‌سی اسبابنك استحصالی لازم کلدیکندن وذاتاً ارادهٔ سنیه‌نك صدورندن براز اول روسیه سفیری باب عالی‌یه ویردیکی نوطه‌ده دولت علیه‌نك تکلیف ایده‌جکی تعدیلاتی سؤال ایلدیکندن نظارت خارجیه‌دن ویریلان جوابده بین الطرفین مختلف فیها اولان ماده‌لر ایله اختلافاتك اسباب موجبه‌سی کوسترلمش ایسه‌ده تکرار سفیرك ویردیکی نوطه‌ده تکلیف اولنان تعدیلاتك کلیاً ویا قسماً قبول اولنه‌جغنه دائر بر بحث اولمیوب مقاولهٔ ردیه لایحه‌سنك عیناً ارسالی طلب قلنمغله برابر سفیر مشار الیه راغب بك افندی وساطتیله اعطا ایلدیکی لایحه‌سنده محرر موادن ایالتلرك مجموع حاصلاتندن مصارف تحصیلیه چیقدقدن صکره بقیه‌سنك کاملاً تسلیمنه دائر اولان فقره ایله بانقه‌ده روسیه بانقه‌سی مأمورلرینك حضوری شرطندن فراغ ایتمیه‌جکنی کوسترمشدر . مع مافیه جریان ایدن مخابراتك دها خیلی اصول وفروعی و بانق عثمانی دیرکتوری موسیو فوسترك روسیه سفیریله وقوع بولان مذاکراتنه دائر مکتوبلری اولدیغندن افاداتده زیاده ونقصان اولمامق وحقیقت حال تماميله محاط علم عالی بیورلمق اوزره جمله‌سنك خارجیه نظارتندن اخذیله صورتلری یارین صباح عرض وتقدیم قلنور افندم .

فی ١٦ جمادی‌الاولی سنه ٢٩٩ و فی ٢٣ مارت سنه ٩٨

امضا : سعید

ذات شاهانه‌یه عرض ایتدیکم مخطره

[ص ٥٤]

بو دفعه دخی تونس والیسی حضرتلرندن کلان ایکی تلغرافك حل وترجمه‌سی لفاً عرض وتقدیم قلندی . مآللرندن رهین علم عالی بیوریله‌جغی وجهله اولکی تلغرافده فرانسه‌نك حرکات معلومه‌سی حسبیله حاصل اولان هیجان واضطرابی تسکین ایچون سلطنت سنیه‌نك تونسه بر اثر معاونت کوسترمسی لزومی وایکنجیسنده قونسلوس فرانسه بکلك سفینه‌سندن ایکی قطعه طوپ ایله فرانسه عسکرینك نفس تونسه دخی چیقارلمسنه حکومت محلیه‌نك موافقتی تکلیف ایلدیکی خبری مندرجدر فرانسزلر بادیٔ امرده حدود اوزرینه عسکر سوق ایتملرینی عشایرك تأدیبیله اعادۀ امنیت لزومنه بنا ایدرك مقصدلرینی ستر واخفا ایتمك ایسته‌مشلر ایسه‌ده کچن کون طبارقه لیماننه سفائن حربیه ارسالیله قره‌یه عسکر اخراجنی وتونس عسکرینك اورادن چکلمسنی وبو دفعه دخی مرکز حکومت اولان نفس تونسه طوپ وعسکر ادخال اولنمسنی تکلیف ایلرینه نظراً اصل نیت وقصدلری والیٔ مشار الیهك صوك تلغرافده ایما اولندیغی اوزره داخل مملکتده ایقاع تشویش ایله مراملرینك حیز فعله کتورلمسی قضیه‌سی اولدیغنده شبهه قالمامشدر اکرچه والیٔ مشار الیه طرفندن شو حالاته ابراز متانتله واقتضای حاله موافق جوابلر اعطاسیله مقابله اولنمقده ایسه‌ده دولت علیه طرفندن کندیسنه بر معاونت صحیحه کوستریله‌مز وسائر دولتلر دخی الیوم مشهود اولان معاملۀ بیطرفیده دوامدن غیری برشی یاپمز ایسه والیٔ مشار الیهك بالاخره قوۀ مجبرۀ احواله رضا وتبعیتدن بشقه اختیار ایده‌جکی برشی قالمامسی وبو دخی فرانسه‌نك تونسی ایستدیکی برحال وموقعه کتیرمسنی انتاج ایلمسی طبیعی کورینور . شاید دولتلر فرانسه‌نك تونسده بتون بتون غالبیت نفوذ وتسلطنی ایسته‌میوبده ایشك نهایتنده آره‌یه کیرسه‌لر بیله آنلرك وساطتی اولسه اولسه تونسك استاتوقوسنك ابقاسنه خدمت ایده‌بیلوب بوده حکومت تونسیه‌نك شمدی‌یه قدر دول سائره ایله یاپدیغی مقاوله‌لرك بعدازین دخی دوام ایده‌جکی وعلاقه‌داران بیننده موافقت حاصل اولمدقجه فسخ وتعدیل ایدلمیه‌جکی حقنده فرانسه طرفندن استحصال تأمینات درجه‌سنده قاله‌بیله‌جکندن

دولت عليه‌نك حقوق حكمرانيسنك حال حاضرنده ابقاسى تأمين اولنه‌جغى عديم الامكان كورينور . تونس ايالتنك شمديكى حال ووضعيت اداره‌سنه خلل كلدكدن صكره بر مدت فرانسه اكا قناعت ايلسه بر فرصت دها انتهازيله دائرهٔ تخطياتنى توسيع ايتمسى وسائر دولتلرك دخى حصهٔ منفعت استحصالى قيدينه دوشمه‌لرى اقرب احتمال اولوب بو ايسه بر مدت وبلكه آز بر زمان صكره طرابلس غرب وبنغازى ولايتلرينك واراضىٔ يمانيه وحجازيه ومصريه‌نك الحاصل عربستان وآفريقاى عثمانينك تهلكه‌يه دوشمسى ديمك اولور. خلافت سنيه ودولت عليه‌جه داعىٔ انتباه اولان شو حاله قارشى بر تدبير عاجل كافى اتخاذى لزومى بديهى ايسه‌ده اشبو تدبيرك مقصده كفايت ايده‌جك درجه‌ده اولمسنى بوكونكى كون بولنديغمز موقع مشكل تصعيب ايلكده اولديغندن دولت عليه‌نك حال حاضرى ايله تأليفى قابل بر چاره تحريسنده تكرار اعمال افكار اولندى . متبادر فكر قاصر اولان مطالعات اوچ صورته منحصر اولوب آنك برى دعواى حقوق وسائر دولتلرك اسباب مظاهرتنه مراجعت وبريسى فرانسه‌نك نتيجهٔ حركاتنه انتظار وديكر بر صورت دخى كچنده معروض حضور عالى قلنان مضبطه‌ده بيان اولنديغى اوزره طرفينى ارضايه كافل بر صورت تسويه اتخاذى ضمننده فرانسه حكومتى دولت عليه ايله مذاكره‌يه دعوتله چونكه طرفينك رضاسيله حاصل اوله‌بيله‌جك برقرار دولت عليه‌نك منافع مقصوده‌سنه تماميله كفايت ايده‌ميوب ديكر طرفك دخى استحصال خشنوديسى ضرورى اوله‌جغى جهتله بويله بر تكليف اوزرينه فرانسه شمديكى كبى دولت عليه‌نك حقوقنى وكندوسيله وجهاً ما مذاكره‌يى رد ايتميوب تأليف مقصد طرفين يولنده مكالمه‌يه موافقت ايلرايسه انك داعى اوله‌جغى بعض فدا كارلغك دخى چاره‌سز قبول ايدلمسيدر صور ثلثهٔ معروضه‌دن برنجيسنه [١] ابتداى مصلحتدن برى مراجعت اولنوب الآن دخى بوكا چالشلمقده ايسه‌ده اسباب عديده اقتضاسنجه بر فائده كورلميور ايكنجى صورت فرانسه‌نك غايت حركتى بكلمكدر بونك حصولندن وبركره فرانسه عسكرى تونسك ساحل وليمانلرينى طوتدقدن صكره دولت عليه‌جه هر نه‌يه تشبث اولنسه كاركير اوله‌مز. بناءً

[١] باب عالينك نقطهٔ نظرينه ودولتلر نزدنده واقع اولان تشبثات ومدافعاتنه مداد استدلال اولمق ايچون سفراى عثمانيه‌يه كوندرديكى محررات عموميه‌دن برينك صورتى آتيده درج اولنمشدر .

عليه اوچنجى صورتدن ماعدا بر طريقه كيدلمكده استفاده اميد اولنميور فقط يوقاريده عرض اولنديغى اوزره فرانسه‌لو تونسى عادتا اختصاص ايدرك بر چوق سندات تاريخيه وآثار ماديه وفعليه‌يه مستند اولان حقوق دولت عليه‌يى طانيمديغى وحتى بو خصوصده دولت عليه ايله مذاكره ومباحثه‌دن دخى مباعدت ايتديكى جهتله كنديسنه مذاكره‌يى قبول ايتديرمك دولت عليه طرفندن بر اثر اقتدار ابرازينه متوقف اولوب بو دخى احوال جاريه‌يى آكلامق ووالى پاشانك تلغرافنده حال اضطرابده اولدقلرى بيان اولنان اهاليى تأمين ايتمك وسيله‌سيله تونسه همان ايكى بكلك كميسى ارساليله مداخلهٔ فعليه‌يه بر مبدأ حاضرلنمغله حاصل اوله‌بيلور . بوكا تشبثده خاطرلره كلان محذور كوندريله‌جك كميلرك ليمانده بولنان فرانسه سفينه‌سى طرفندن قبول اولنمامسى ودخولده اصرار اولنورسه فعلاً ممانعت اولنمسى ماده‌سى ايسه‌ده فرانسزلرك دولت عليه كميلرينى ليمانه كيرمكدن منع ايچون اوزرلرينه طوپ آتملرى لازم كلوب ابتداى امرده تهديد مقصديله بويله بر نمايشه تصديلرى محتمل ايسه‌ده بونى فعلاً اجرا ايتملرى مستبعد كورينور زيرا كنديلرينك صاحب اولمدقلرى بر ليمانه كيرمك ايستيان بر دولت كميسنى دخولدن منع ايتمك اكا اعلان خصومت ديمك اولوب واقعا فرانسه دولتنك موجود اولان حركتى تونس حقنده‌كى مقصدينى استحصال ايتمك اوزره بواثناده غايت حريصانه وجسورانه ايسه‌ده بونى دها ايلرو كوتوروبده آلمانيايه قارشى حزم واحتياطه مجبور اولديغى بر زمانده آخر دولتله محاربه‌يى اختيار ايده‌بيله‌جكى ظن اولنه‌ماز . ودولتلرك بعضيسى شمدى تونس ايچون اولان حركتنى معناً تسهيل ايتسه وآلمانيا دخى بو جمله‌دن اولسه بيله فرانسه‌نك تماميله بوكا اعتماد ايده‌بيلمسى ينه محتملات قوه‌دن كورلمز فقط دولت عليه‌نك بويله بر تشبثى سائر دولتلرك دخى مداخله‌سنه وتونسه كميلر كوندرملرينه سبب اوله‌جغى ملحوظاتدندر بونك وقوعنده ايسه دولت عليه برشى غائب ايتميوب فرانسه‌نك شمدى منفرداً ومستقلاً واقع اولان حركتى معطل اوله‌رق دولتلرك انضمام اراسيله مسئله‌يه قرار ويريلور واو صرده‌ده حقوق دولت عليه دخى تجديد وتأكيد اولنمش اولور كمى ارسالى طريقنه كيديلور ايسه اول امرده دولتلردن بعضلرينك موافقتى استحصال اولنسه دها فائده‌لو اولور ايسه‌ده بو ماده قنغيسنه وهلهٔ اوليده آچلسه تصويب ايتميه‌جكى ونهايت فرانسه‌يه دخى عكس ايدرك تصور محركك تغدر ايده‌جكى بديهيدر ملاحظهٔ مشروحه نزد عالئ

حضرت پادشاهیده تصویب بیورلدیغی حالده چونکه فرانسزلرك براً وبحراً تجاوزلری کوندن کونه تجاوز ایتمکده اولوب نهایت ایکی اوچ کون دها کچدکدن ونفس تونسه فرانسه عسکری چیقدقدن صکره بزم طرفدن بویله برمعامله قابل اوله میه جنی جهتله بونك درحال وصورت محرمانه‌ده اجرا آتنـه تشبث اولنمسی وطلب مذاکره‌یه دائر پارس سفارت سنیه‌سنه کشیده‌سی قرار سابق اقتضاسندن اولان تلغرافك دخی برآن اول ارسالی تخطر اولنمشدر .

فی ١٤ جماذی‌الاولی ١٢٩١ بنده

امضا : سعید

باب عالیدن پارس ، لوندره ، ویانه ، برلین ، پترسبورغ وروما سفارت سنیه‌لرینه کوندریلن تلغرافنامه ترجمه‌سیدر

[ص ٥٤]

تونس مسئله‌سنك صور مختلفهٔ جریانی حقنده اولکی محررات عاجزانه‌مله نظر دقت سفیرانه‌لری جلب اولنمش ایدی . تونس قبائلندن بعضیلرینك جزائر جهتنده وقوع بولان تعرضاتی اوزرینه تونس مأمورلری متجاسرلری بلا تأخر تأدیبه حاضر اولدقلرینی بیان ایتمش ایکن ینه فرانسه حکومتی مقدار کلی عسکر سوقنه لزوم کورمش وبو عسکر ایالتك قسم اعظمنی ضبط ایلدکدن صکره مرکز حکومته بر قاچ میل مسافه یاقلاشمشدر . تونس والیسی طرفندن اتخاذ اولنان تدابیر مؤثرهٔ تنکیلیه ایله مملکتك هیجان اوزره بولنان محللرنده حضور وآسایشك سریعاً اعاده ایدیله‌جکنه دائر طرفمزدن ویریلان تأميناته مغایر اوله‌رق فرانسه حکومتی تبلیغات واقعه‌مزه اصلا حوالهٔ سمع اعتبار ایتمیوب تونسك اجزای متممهٔ دولت علیه‌دن بولنمسی صفتیله سلطنت سنیه‌یه اولان روابط قدیمه‌سنه بسبتون بشقه بر شکل ویرمکده ومشکلات حاضره‌یی دفع وازاله‌ایچون باب عالینك حقوقنی فرانسه‌نك بو خصوصده‌کی منافعی ایله تألیف ایلك اوزره کندوسیله مصلحانه اویوشمق حقنده اجرا ایلدیکمز تکلیفی رد ایدر کبی کورنمکده‌در .

تونسده من القدیم موضوع ومؤسس اولان حال ذات شوکتسمات حضرت پادشاهینك متبوعیت غیر معترضه‌سی اولوب بوحق حاکمیتك بو کونه قدر علی الدوام

دولتلر طرفندن اصلا هدف اعتراض اولمدیغنی تکرار علی التکرار بیان ایدرم . بوحق شمدی‌یه قدر قطعا خالل پذیر اولمامش وتونسك بیك بشیوز اوتوز درت سنه‌سنده خیرالدین پاشا وبیك بشیوز اوچ سنه‌سنده دخی قوهٔ عظیمهٔ بریه وبحریه ایله جانب باب عالیدن اورایه اعزام اولنان قیلج علی پاشا طرفلرندن فتح وتسخیرندنبرو بلا انقطاع جاری اولمشدر . اوزماندنبرو جانب باب عالیدن وضع اولنان اصول وقواعد موجبنجه تونس والیلری طرف اشرف حضرت پادشاهیدن نصب ایدیلان برنجی والینك سلاله‌سندن انتخاب ومأمورین فرمانلری بلا تخلف جانب سنی الجوانب حضرت پادشاهیدن اصدار واعطا اولنمشدر . کرك بو فرمانلر وکرك والیلرك هم اوروپا حکومتلریله اولان مناسبات پولتیقیه‌لرینه وهمده امور ادارهٔ داخلیه‌لرینه متعلق باب عالی ایله تعاطی ایلدکاری محررات عدیده دیوان همایون قلمنده مقیددر . بوصوك وقتلره قدر باب عالی والی‌یی تعیین ایله برابر ایالتك قاضی ومکتوبجیسنی (دیوان کاتبی) طوغریدن طوغری‌یه درسعادتدن کوندرمك حقنی محافظه ایتمش وآنجق جانب حکومت سنیه‌دن بالاختیار اعطا بیوریلان برامتیاز مخصوص ایله والی بو ایکی مأموری بالذات کندوسی تعیینه مأذون ایدلمشدر . برده الك بیوك علائم متبوعیتدن اولمق اوزره خطبه ایله سکه نام نامیٔ حضرت پادشاهی‌یه قرائت وضرب اولنمقده‌در . الحاصل محاربه زماننده دخی تونس دائما قوهٔ بریه وبحریه‌سیله عساکر شاهانه‌یه معاونت ایتمش وقدیمدنبری جاری اولان عادت اوزره والیلر طرفندن متبوع مفخملری ذات شوکتسمات حضرت پادشاهی‌یه عرض عبودیت واطاعت ایتمك وایالتك امور ومصالح مهمه‌سنه دائر جانب باب عالیدن مأذونیت وتعلیمات لازمه آلمق ایچون اکثریا درسعادته مأمورلر کوندرلمشدر .

حتی والیٔ لاحق ایله اهالیٔ محلیه‌نك طلب واستدعالری اوزرینه بیك سکز یوز یتمش بر سنه‌سنده اصدار ودولتلر طرفندن تصدیق اولنان فرمان عالیده والیٔ مشار الیه حضرتلرینه بعض امتیازات جدیده اعطا بیورلمش وبو کون دخی والیٔ مشار الیه تونسك بولندیغی موقع مشکلدن تخلیصی ایچون متبوع مشروعندن استمداد ایلمکده بولنمشدر .

ایشته حقیقت احوال خصوصات مشروحه‌دن عبارت اولوب کیمسه بوکا اعتراض ایده‌من . احوال مذکوره‌یی مؤید وقوعات تاریخیه واوراق رسمیه‌یه کلنجه بوکا دائر دلائل عدیده موجود ایسه‌ده اشبو تلغرافنامه‌نك عدم مساعده‌سی

جهتیله یالکز بعض مثاللر ایرادیله اکتفا ایدرم . شویله که : دولت علیه ایله فرانسه بیننده منعقد معاهدات عتیقه‌ده ذات حضرت پادشاهینك عنوان جلیل الشانلری تعداد ایدلمش وبونلر میاننده تونس حکمداری عنوانی دخی داخل بولنمشدر . مثلا ۱۰ صفر سنه ۱۰۸٤ (یعنی میلادك بیك التیوز التمش سکز سنه‌سی تاریخلی معاهده نامه‌یه مراجعت اولنه) عهود مذکوره‌ده دولتین بیننده منعقد کافهٔ معاهداتك تونسده دخی دستور العمل اوله‌جغی مشروطدر . اون یدنجی عصرك اواسطنه طوغری یعنی فی ۱۵ صفر سنه ۱۰٦٦ تاریخنده جانب باب عالیدن تونسده‌کی فرانسه قونسلوسنه ویریلان براته دائر تونس بکی ایله قاضیسنه اعطا واصدار بیوریلان فرمان عالیده قونسلوس مومی الیهه پورتکیز ، فنالوغ ، اسپانیا ، وندیك فلورانسه ، مثللو اولوقت درسعادتده سفیرلری بولنمیان بعض دولتلرك قونسلوسلق وظیفه‌سنی دخی درعهده ایتمکه مأذونیت ویرلمشدر . دول مشار الیهم تبعه‌سنك فرانسه بایراغی التنده اوله‌رق تونسك باشلوجه لیمانلرنده وقوعبوله‌جق سیر وسفر تجارتلرینی حمایه ایتمك قونسلوس مومی الیهك وظیفه‌سی اقتضاسندن اولوب فرمان مذکورده انکلیز وفلمنك وسائر قونسلوسلرك فرانسه مأمورینك اجرای وظائفنه مداخله‌لری منع ایدلمشدر . باب عالی ایله آوستریا دولتی بیننده فی ۹ رمضان سنه ۱۱۹۷ تاریخیله منعقد وفی ۳ ربیع الاخر سنه ۱۲۰۵ تاریخلی زیشتوی معاهده نامه‌سیله مصدق سند رسمی ایله جزائر وتونس وطرابلس غرب مأمورلرینه (اوجاقلرینه) روما ایمپراطورلغنك سفائن تجاریه‌سنی نام نامیٔ حضرت پادشاهی‌یه اوله‌رق حمایه ایتلری امر وتنبیه ایدلمشدر . حتی‌سند مذکوردن اول با ارادهٔ سنیه ذکر اولنان (اوجاقلر) ایله روما ایمپراطورلغی بیننده فی ٥ شوال سنه ۱۱٦۱ تاریخیله عقد اولنوب اوزمان تونس والیسی بولنان وبکلربکی رتبه‌سنی حائز اولان علی پاشا طرفندن ممضی ورقه‌نك مقدمه‌سنده «متبوع مفخمم غازی سلطان محمود» کلمه‌لری محرردر .

عصر حاضر وقوعاتنه کلنجه آوستریا دولتیله فاس حکومتی بیننده تکون ایدن منازعه‌یه مداخله ایتمیوب بیطرف طورملرینه دائر جانب باب عالیدن فی ۱۵ ربیع الاول سنه ۱۲٤٥ تاریخنده (۱۸۲۷ سنهٔ میلادیه‌سنده) جزایر وطرابلس غرب وتونس اوجاقلرینه یازلمش وعساکر منتظمهٔ شاهانه ایچون اتخاذ ایدیلان اصوله توفیقاً تونسده مجدداً عساکر منصوره ترتیب وتحریری ضمننده فی ۱٤ صفر

سنه ۱۲٤۷ (۱۸۳۰ سنهٔ میلادیه‌سنده) تونس والیسنه کوندرلمش اولان امر نامه‌لری وبیك سکز یوز آلتمش سنه‌سنده تونس والیسی طرفندن ذات حضرت پادشاهی‌یه اطاعت وانقیادی حاوی تقدیم قلنان بیانامه‌یی مثال اوله‌رق ذکر ایدرم بو بیانامه اولوقت هیچ بر طرفدن بر کونه اعتراضه تصادف ایتمکسزین اوروپا غزته‌لرنده نشر ایدلمشدر . بیك سکز یوز آلتمش اوچ سنه‌سنده باب عالینك مساعده‌سی منضم اولمقسزین پارسده عقد اولنان تونس استقراضی وسیله‌سیله خارجیه ناظری موسیو «دروئین دولیس» جانب حکومت سنیه‌دن وقوعبولان اخطارات اوزرینه اشبو معاملهٔ مالیه‌یه مشروع بر شکل وصورت ویرمك وباب عالینك طلب ایلدیکی حقوقی محافظه ایلك اوزره یا تونس والیسی طرفندن ویاخود استقراضی درعهده ایدن بانکر جانبندن باب عالینك مساعده‌سی طلب ایدلمسی فکرینی درمیان ایتمش وحتی بانکر مومی الیهه بو یولده بعض تکلیفات اجرا ایتدیرمشدر . (جرحی ناقابل اولان وقوعات وسندات مشروحه‌یه مغایر اوله‌رق اون یدنجی اون سکزنجی عصرلرده ومؤخراً بیك سکز یوز اوتوز سنه‌سنده فرانسه ایله تونس بیننده منعقد بعض مقاولاتده تونس دولتی مثللو بعض عنوانلر درج ایدلمش ایسه‌ده مقاولات مذکوره آنجق معاقدین بیننده نظامات داخلیه حکم وقوتنی حائز اولوب حکومت متبوعه‌نك ضررینه اوله‌رق نقض ایدیلان بر حقك تعمیری حقنده‌کی تشبثاته قارشو دلیل کوستریله‌مز ایدی . ذاتاً بو مقاولاتك معمولیتی باب عالیدن اصلا طانیمامش واکثریا والیلر بونلری بیلمیه‌رك امضالدقدن صکره متبوع مشروع ومفخملری اولان ذات حضرت پادشاهی‌یه اظهار ندامته مسارعتله ومقاولات مذکوره‌یی حکمسز براقشلردر) . [۱]

ملاحظات مبسوطه‌یی برلین معاهده‌سنی امضا ایدن دولتلرك عدالت وحقانیتنه کمال امنیت ایله حواله ایدرز . دولتلر اشبو معاهده‌دن جمله‌جه ترتب ایدن تعهدات دولیه‌یی التزاماً ومعاهدهٔ مذکوره ایله تأمین ایدیلان حقوق باب عالی‌یی محافظه ایله برابر اجزای متممهٔ دولت علیه‌دن بولنان تونس ایالتده دولتینك منافع متقابله‌سنی تألیف ایلك اوزره اولکی تکلیفمز مآلنده بیطرفانه اجرای توسط ایده‌جکلرندن امینز .

[۱] معترضه ایچنده‌کی فقره‌لر خارجیه مستشاری آرتین افندی طرفندن مسوده‌یه علاوه اولنمش ایسه‌ده منفعت دولته موافق کورلمدیکندن طی ایدلشدر .

خارجيه ناظرى حضرتلرى نزدنده اشبو تلغرافنامه مألنده ادارهٔ لسان ولزوم كوره‌جككز باجمله ايضاحاتى اعطا ايلمكز متمنادر . مشار اليه طرفندن آرزو اولنديغى حالده بونك بر صورتنى كندوسنه اعطايه مأذونسكز .

استعفانامه

[ص ٨٥]

بعض خصوصات مهمه حقنده تلقى اولنمقده اولان امر وفرمان همايون حضرت پادشاهى ايجابنجه عرض خواطر قاصره‌يه جرأت اولنور . معلوم عالى اولديغى اوزره انكلتره دولتى سفيرى كچن كون باب عالى‌يه ويرديكى تقرير رسميده مصرده حركات عسكريه‌نك نتيجه بولمسندن طولايى دولت متبوعه‌سى عسكرينى كيرى چكمك اوزره ايدوكنى ودولت عليه‌نك دخى آرتق اورايه عسكر سوق ايتميه‌جكنى ظن وتخمين ايلديكنى بيان ايلمشدى .

اكا جواباً يازيلان تقريرده حكومت سنيه رأى وقرارينى بيلديرمزدن اول انكليز عسكرينك نه وقت كاملاً مصرى تخليه ايده‌جكنى آكلامق مجبوريتنده بولنديغى بيانيله بوراسى استيضاح قلنمشدى .

رهين علم عالى بيورلديغى اوزره بو دفعه دخى خارجيه نظارتى سؤال واقعك استعجال جوابنه تشبث ايتمشدر . النه‌جق جواب مطلوبه موافقت ايتمز وياخود انكلتره دولتى تقرير اسايشه قدر عسكرينى مصرده براقمق ايستر ايسه دولت عليه‌نك دخى اورايه مقتضى مقدار عسكر كوندروب اسايش تماماً عودت ايتدكده ايكى طرف عسكرينك برزمانده مصرى ترك ايتملرينى طلب ايتمكه صلاحيتى بديهيدر .

شايد بو صورت دولتجه مستصوب اولمديغى حالده اتخاذ اولنه‌جق ايكى طريق دها اولوب برى عسكر ارسالنه بدل دولت عليه‌جه مطلوب اولان تأميناتى حاوى بر مقاوله عقدى وايكنجيسى سائر دولتلرله مكاتبه ويا مذاكره اولنه‌رق بو مسئله‌نك بين الدول تقرير وفصليدر .

هيئت دولتجه اشبو شقوق ثلثه‌دن سالم ديكر بر طريق درميان اولنور

واوصورت راجح وديكرلری مرجوح كوريلورسه اكا اتتفا ويوقاريده بيان اولنديغی وجهله دولت عليه‌نك محافظه ايتمش اولديغی رأی وقرار بو صورتله اجرا قلنمش اولور . دولتك جهات سائره ايله دوچار اولديغی موقع مشكلدن خلاصی وخصمايه غلبه اولنمسی نه اسبابه منوط ايسه تشكيل بيوريلان قوميسيونجه بر مسلك صحيح تعيينيله ارائهٔ فعلياتی حقنده پيرايهٔ سنوح اولان امر وفرمان همايون تاجداری‌يه كلنجه آثار جهانپسندانه‌لری تاريخ اسلامه زينت وجهان وجهانيانه حيرت ويرن اجداد عظام حضرت پادشاهينك موفقيات عاليه‌لری هپ حسن مسلك وسيرت اثری اولديغندن ولی نعمت پادشاهمز افندمزك دخی اشبو عزم جليل همايونلرنده‌كی اصابت وكرامت بديهيدر .

خصيصهٔ ذات ظليت سمات تاجداری اولان كمال كار اكهی وحقايقبينی اقتضاسنجه دولت عليه‌لرينك حالاً وزماناً محتاج اولديغی تنظيماتی ماهيةً ونوعاً تشريحه حاجت اولميوب وظيفهٔ مصادقت ومأموريت اقتضاسنجه تعيين مسلك خصوصنه متعلق بعض مطالعات قاصرانه‌نك ايرادينه جرأت قلنور .

بيانه حاجت اولمديغی اوزره هر دولتك مدار قوامی ايكی شی اولوب انك بری قوهٔ تشريعيه وديكری عدليه واداره قسملرينی حاوی اولمق اوزره قوهٔ تنفيذيه‌در دولت عليه‌نك بدرقهٔ قوهٔ تشريعيه‌سی شرع انور احمدی اولديغی كبی حكومت سنيه ياريم عصردن بری دول آوروپا عدادينه داخل اولمسندن و ازمانك تغيريله احكامك تغيری انكار اولنه‌مامق قاعدهٔ شرعيه‌سندن طولايی عقوبات ومعاملات قسملرندن كندی قانونلرينه ملل سائره قوانيننـدن بر چوق احكام علاوه ايتمكه وسياسياتجه دخی دول متمدنه اثرلرينه كيتمكه مجبور اولديغندن قوميسيونك مأمور اولديغی وظائف صره‌سنده مذكور اولان ادارهٔ ملكيه وعدليه تنسيقاتنده نه قدر دقايق شرعيه وقانونيه‌نك اساس اتخاذ ايدلمسی لازم كله‌جكی واصلاحات عسكريه قسمنك مذاكراتی نظر حقايق اثر حضرت پادشاهی‌يه عرضه شايان درجه‌يه ايصال ايتمك دخی ملكی وسياسی وفنی نيجه نيجه معلومات وتدقيقاتدن لابد اولديغی تعريفدن آزاده‌در .

امور خارجيه‌يه كلنجه بر زماندن بری دولتك موقع سياسيسنی احاطه ايدن مشكلات مسلماتدن اولوب نظرهٔ اوليده بو مشكلاتك ازاله‌سی ايچون مأمورين خارجيه‌نك مدبرانه وماهرانه حركتلری لزومی وارد اولور وبونك فائده‌سی

انكار اولنه‌مز ایسه‌ده بیانه حاجت اولمدیغی اوزره دولت علیه بتون دول وامارات خریستیانیه ایچنده صیقلوب قالمش اولدیغندن قوتمز مکمل دخی اولسه مدافعه‌یه کفایت ایتمیوب هر حالده دول مشارالیهمدن بر طاقنك معاونت جدیه‌لرینی قازانمق لازم کله‌جکی ومادامکه تعاون دولی هپ غرض وعوضه مستنددر دولت علیه‌نك جدی اعانه‌یه مظهرینی اختیار وانتخاب ایده‌جکی دولتلرله امنیت وفائدۀ متقابله اساسلری اوزرینه بالخاصه عقد مناسباته مرهون اولدیغی وزمانمزده موازنۀ عمومیه‌نك ریاست واداره‌سی بر قاچ دولتده اولوب دیکرلری پولتیقه‌جه آنلره تابع اولمسنه نظراً سلطنت سنیه‌نك منفعت حقیقیۀ سیاسیه‌سی بونلردن هانکی دولتی انتخابده اولدیغنی کسدیرمك نه قدر عمیق ودقیق بر امر وآنده خطا وقوعی عظیم بر خطر اولدیغی وبوراسی دخی قطعیاً تعیین اولنمدقجه دولتك مسلك صحیح خارجیه‌سی تعین ایده‌میوب نه مأمورین خارجیهٔ، دولت علیه‌نك متبصرانه ومستقیمانه حرکتلرندن فائده نه‌ده سائر هیچ بر دولت طرفندن معاونت صحیحه مشاهده‌سی حیز استحاله‌ده بولندیغی جمله‌دن زیاده مرآت تابناك وضمیر دها وادراك حضرت ولی نعمته منجلیدر .

قومیسیونك وظائف مأموره‌سنك اهمیتی بو نسبتده وذاتاً محور دائرۀ اسلام اولان دولت علیه‌نك منافع واحتیاجات عمومیه‌سنی معین ومحدد اوله‌جق اساسلرده ذره قدر خطا وقوعی حضور احکم الحاکمینده عقاب عظیم ونزد مهابتوفد تاجداریده نکال جسیمی دعوت ایده‌جکی رتبۀ بداهتده اولمسیله بونك ملاحظه‌سیله حاصل اولان اضطراب نسبتنده مالیه‌نك بولندیغی حال بحران افکار عجز اشکار کمترانه‌می تخدیش ایلمشدر .

مالیه نظارتنك تذاکر رسمیه‌سیله مثبت اولدیغی اوزره دوائر عسکریه وملکیه تخصیصاتیله مصارف محلیه ایچون ولایات اوزرینه ویریلان حواله‌نامه‌لر آلتی آیلق ایکن اکثرینك اموالی قپامق درجه‌سنه کلمش وولایاتك طقسان سکز سنه‌سی واردات عمومیه‌سنده مصارف محلیه‌نك بر سنه‌لکیله حوالات واقعه وخزینه‌یه کتیریلان مبالغ تنزیل قلندیغی حالده الده یالکز درت یوز آلتمش بیك درت یوز کسور لیرا قاله‌رق عساکر شاهانه‌نك دیکر آلتی آیلق تخصیصاتیله ذخیره بهاسنه سنه آخرینه قدر اشبو درت یوز آلتمش بیك لیرادن بشقه قارشولق قالمامشدر .

حال بویله ایکن ظاهر حالده ادارۀ احتیاج اولنمسی یعنی دولتك بودجه‌سی

بو درجه‌ده ایسه مشکلات فعلیه‌سی دفعةً ظاهر اولمق لازم کلور ایکن حمد اولسون شمدی‌یه قدر فوق العاده بر ضرورت کورولمامسی شو آچیقده بر سهو ویا مبالغه اولمق صورتنی اخطار ایدر ایسه‌ده چونکه اوچ سنه اول بحران مالی جمله‌جه تسلیم اولنمش وحتی بونك اثری اولمق اوزره کمرکار ایله واردات رسومیه‌نك بر بچق ملیون لیرا اوانس مقابلنده اون سنه مدتله بر اوروپالی شرکته ویرلمسی وبعض سفائن واموالك صاتلمسی کبی فدا کارلقلر اقلیتده قالان رأی خاکسارانه‌مه مقابل اکثریتله مضابط متعدده تحتنه کیرمش اولدیغندن بونلره ارجاع نظر اولندیغی حالده نظارت مالیه‌نك صحت مدعاسی ثابت اولور. شو قدرکه کافهٔ امور مشکله‌ده رهبر سلامت ونجاتمز اولان موفقیت سنیه بو امر خطیرده دخی مددرس اولدیغندن اولوقت ایراد ومصرف بیننده تقریب ایدیلان موازنه واخیراً قره طاغ ویونان مسئله‌لریله دیون عمومیه‌نك تسویه‌سندن حاصل اولان امنیت مالیه بو بحرانی تحدید وتوقیفه سبب اوله‌بیلمشدر. حالبوکه موازنه‌نك عوارض تالیه‌سی بحران مذکوری اعاده ایلکله الیوم ادارهٔ احتیاج یولنده مراجعت ایدیلان تدبیر مثلا بر دائره ویا بر هیئت مصرف ومخصصاتنی تعطیل ایله اك مبرم مصرفلری تسویه ایتمکدن عبارت اولیور بویله بر تدبیرك ایسه چیقار یول اولمدیغی ومصارفك قسم اعظمنك تأخیر تسویه‌سی حالاً وآتیاً مشکلات عظیمه‌یی انتاج ایده‌جکی بدیهیدر. حتی دائرهٔ نظامیه‌نك بر آیلق تخصیصاتی یوز قرق سکز بیك لیرا ایکن کمرکدن ویریلان آقچه اکثر زمانده عشری نسبتندن بیله نقصان اوله‌رق بقیه‌سنه محسوباً لازم اولان مبلغك وناکهظهور ومبرم ومستعجل مصرفلرك تسویه‌سی امرنده کل یوم تصادف اولنان مشکلات عاجزلرینی بشقه‌جه بر موقع عجز وحیرته دوشورمشدر. واسهام ومعاشات کبی الزم مصرفلره هیچ بر شی ویره‌بیلمك شویله طورسون بعضاً کونلرجه مالیه خزینه‌سنده بر تك غروش بولنه‌مامقده‌در.

بو داء عضالك چاره‌سی تزیید واردات وتقلیل صرفیات ایسه‌ده برنجیسی زمانه محتاج اولوب مصرفدن ایسه بعدما تعدیل ضرورت ایده‌جك صورتده تصرف حصولی وتعبیر آخرله صحیحی سکز میلیون لیرا راده‌سنده اولان وارداتله ممالك دولت علیه‌نك اداره‌سی عاجزلرنجه حساباً ومادةً عدیم الامکان کوریلور. شو قدرکه عساکر ضبطیه‌نك لغویله محافظهٔ اسایش وظیفه‌سنك عساکر نظامیه‌یه حواله‌سی حقنده‌کی تصور عالی موقع اجرایه قونلدقده ضبطیه‌نك شمدیکی تخصیصاتی

بر بچق میلیون لیرا رادهسنده اولوب البته انك لااقل بشیوز بیك لیرا قدری عساکر نظامیه ایله ادارهسی قابل اولمیان پولیس افرادینه ویرلمك لازم كلهجكندن بوندن سنوی بر ملیون تصرف اولنور وداخلاً وخارجاً نظریات وتشكیاته تصادف ایتمیهجك صورتده عساكر نظامیهیه بو ایشك كوردیرلمسنده بأس كورلمز ایسهده آلتی آیلغی قارشولقسز اولان مصارف عمومیهٔ دولتك یالكز بر میلیون لیراسنه قارشولق بولنهجغی وینه وخامت حال باقی قالهجغی امر مسلمدر .

ایشته بونجه حقایق احوال میدانده ایكن دولتك تنسیق امور داخلیه وخارجیه واحتیاجات مالیهسنك ادارهسنه وساطت كمترانهمله اقتدار وامكان تصوری اعتقاد كمترانهمجه ذات شوكتسمات افندمزه خدمت وصداقت اولمیوب بلكه انك عكسی بر حال ایدوكندن وبونكله برابر بویله مسائل ومشاغل معظمه دكل اك ادنا بر امرك ادارهسنده بیله صحت وجود شرط اعظم طبیعی اولدیغی حالده وجود بی سود ملوكانهمده كوریلان عارضهٔ بیماری وسقم من جهة المأموریة ادای ماوجب علینایه مانع اولهجق بر حالده اولوب وجوداً مستطیع ومقتدر اولمدیغم بر خدمتی درعهده ایتمكدن ایسه بدیهی الثبوت اولان استطاعت خاكسارانهمی اقرار ودعای مفروض الادای حضرت ولی نعمت بیمنته حصر اشغال وافكار دها زیاده شعار صداقت وعبودیته موافق كورلدیكندن اشبو معذرت حقیقیهٔ عاجزانهمك زیر پای مراحم احتوایه عرض متمنادر افندم .

فی ٢٢ ذی القعده سنه ١٢٩٩ فی ٢٢ ایلول سنه ٩٨

تذكرهٔ خصوصیه

[ص ١٣٦]

تذكرهٔ خصوصیهٔ دولتلری وصورت ملفوفه مندرجاتی خارجیه ناظری ایله برلكده درپیش مطالعه اولندی . نزد حقایقدانیٔ عالیده عرض وبیاندن مستغنی اولدیغی اوزره بو مثللو موادده واقع اولهجق حسیات سفرای اجنبیه ایله دول سائره عندنده بولنان سفرای دولتك تبلیغات واشعاراتندن مستخرج واوچنجی درجهده دخی مطبوعات ایله سائر منابع غیر رسمیهنك نشریاتنه مبتنی اولمق لازم

كلير . ارسال بيوريلان صورتلرك مؤدالری برلينده انعقاد ايده‌جك قونغو قو-
نفرانسی دولت عليه‌نك تفريق اجزای ممالكنه قيام ايده‌جكنی كوستريور . بويله
بر امر خطيره تشبثك درجهٔ امكانی واويولده نشريات وقوعنك ماهيت واسبابنی
تدقيقدن اول تعداد اولنان منابع تحقيقاتك اقوال واحوالنه احالهٔ نظر اولنمسی
طبيعيدر . بونك دخی درجهٔ اوليسنجه يعنی بوراده ايلچيلردن معلومات آلنمق
بحثنجه تعذر بديهيدر . چونكه نظارت خارجيه‌نك تحصيل ايده‌جكی معلومات
آلمانيا ، وآوستريا ، وانكلتره وروسيه سفيرلرندن اولمق لازم كلير ايسه‌ده ذكر
اولنان تلغراف وغزته‌لرك ديدكاری كبی بوشيلری قونغو ايشنی مذاكره ايچون
تشكل ايده‌جك قونفرانس قرارلشديره‌جغی فرض اولنه‌جق اولسه مذكور
قونفرانسی پرنس بيسمارق ترتيب ايتمش اولديغندن آنك اضمار منويات ايلمسی
وآوستريانك دخی آلمانيا ايله همسلك بولنمسی امر طبيعيدر. قونفرانسه مدعو اولان
دول صغيره ايلچيلری ايسه معلومات صحيحه‌يه مطلع اولمق وآنی بزه بيلديره-
بيلمك اقتدار واستعدادينی حائز دكلدرلر . ايتاليا بونلرك عدادنده بولنمسه بيله
كندوسنك سر رشته ويرمسی موقع وحالنه الويرمز . مع هذا طرابلس غرب
حقنده كچنده ينه بر غزته‌نك يازديغی حوادث اوزرينه رومادە بولنان دولت عليه
مصلحتكذاری ايتاليا امور خارجيه ناظری موسيو ماتچينيدن استيضاح حال ايلدكده
آلديغی جوابی حاوی وارد اولان ولفاً تقديم اولنان تلغراف ترجمه‌سندن معلوم
عالی اوله‌جغی وجهله ناظر مشار اليه بو فكری قطعياً وصريحاً تكذيب ايلمشدر .
بوحالده حوادث منتشره حقنده كسب معلومات ويا تحصيل حسيات ايده‌بيلمك ايچون
كيروده فرانسه انكلتره وروسيه دولتلری قاليور . پارس سفارت سنيه‌سنك اشعارات
متواليهٔ معروضه‌سندن بشقه بتون فرانسه مطبوعاتنك طرز افاداتنه واوراده‌كی
پولتيقه مجامعنك محسوساتنه باقيلنجه فرانسه بر مدتدنبری انكلتره وآمريقا منافعنی
كنديسنه تحويل ايتمك وعدينه مبنی شمال دولتلريله همدست وفاق اولمغه تشبث ايتمش
ايمش . بوراسی تسليم اولنورسه آنك دخی بزجه ديكرلری صره‌سنده طوتلمسی
تسليم ايتمك ايجاب ايدر . انكلتره وروسيه دولتلری سفارتلرندن ايسه هيچ بركونه
افادات ودولتين مشاراليهما نزدلرنده مقيم دولت عليه سفيرلری طرفلرندن دخی بو
شيلری مؤيد اخبارات وقوعبولمامشدر . سفرای سائرهٔ عثمانيه‌نك اسكرنويچ
ملاقاتندن صكره پيدرپی يازدقلری شيلر ايسه عرض عتبهٔ عليا قلنه‌يور . كرك آنلرك

اشعارلرى كرك على العموم اوروپا اوراق حوادثنك بو ملاقاته متعلق قيل‌وقاللرى هپ فرضيات وتخمينات درجه‌سنده قالمقده‌در ؛ ايشته تحقيقات مأخذلرينك حالى بو مركزده‌در . تخمينات جهتنه كلنجه ارسال بيوريلان كاغدلرده يازيلان تصورات صحيح ايسه بو صورت خدانكرده دولت عليه‌نك مقاسمه‌سى ديمكدر ؛ بويله عظيم وموازنهٔ دوليه‌جه مخاطره‌لى برحالك قونغو قونفرانسى بهانه‌سيله ودول صغيره‌نك‌ده اجتماعيله ميدانه چيقاريلوب نتيجه‌لنمسنه كيريشلمك موافق بصيرت وحكمت اوله‌ميه‌جغى بداهتنه نظراً بوكا وجود ويرمكده نه درجه تردد واشتباه اولنسه شايان اوله‌جغى واقف هرحال اولان ضمير دقايقسمير جناب تاجدارى‌يه عياندر . مع هذا قونغو قونفرانسنه دولت عليه طرفندن اشتراك اولنمسنك بر سببى جمعيت دوليه‌دن مستثنا ومخرج قالمامق مقصدى اولديغى كبى ديكر سببى دخى بالفرض عليهمزده بويله بحثلر دوران ايدرسه قونفرانسك حدود مأموريتى خارجنه چيقديغى بيان ايله مدافعه وبوراسى دخى وقتيله خبردار ايدلمك قضيه‌سى ايدى . مجلس مذكورك اجتماعيله سفير دولت عليه طرفندن ويريله‌جك معلوماته كوره لدى الحاجه تدابير لازمه‌يه تشبث اولنه‌جغى بديهيدر . ملاحظات مشروحه ظاهر احوالدن مستدل ظنيات وتخميناتدن ومطالعات بندكانهم نقايصدن عبارت اولديغندن هر حالده اصابت واثر ملهميت امر وفرمان حكمت نشان ظل اللهيده‌در اوراق مذكوره لفاً واعادةً عرض وتقديم قلنمشدر افندم .

فى ٢٦ محرم سنه ٣٠٢ و فى ٣ تشرين ثانى سنه ٣٠٠

امضا : سعيد

استعفانامه

[ص ١٥٤]

جناب حق بنى ذيشان وقرآن معجز عيانى حرمتنه خليفهٔ بالحق وشهريار اعدل واشفق افنديمز حضرتلرينى مادام الملوان پيرايه بخشاى سرير شوكت وشان بيورسون تعطفاً وتنزلاً بو عبد عاجزك حق نامستحقنده ارزان بيوريلان الطاف علياى حضرت تاجداريلرينك ايفاى ذرهٔ تشكرى دائرهٔ اقتدار وامكاندن خارج ايسه‌ده هرمتنعمك على قدر وسعه تحديث نعمته مكلفيتى جهتيله بو چاكر شاكر

الاحسان ظل اللهيلرى دخى ماحصل استطاعات وكافۀ احيان واناتمى خدمت سلطنت ودولت سنيه‌لرينه حصر ووقف ايتمكدن بر آن فارغ اولمنى ايسته‌م لكن اطبانك كشفياتيله ثابت اولديغى وتجديد كشف ومعاينه ايله دخى تحقق ايده‌جكى وجهله احوال وجوديۀ عاجزانه‌م ايجابنجه مهمات مصالح دولتله اشتغال بحسب الظاهر بقيۀ قواى حيات ناچيزانه‌مى اخلال وافنا ايده‌جكندن بشقه بو حال ايله ايشه دوام ايدن بر جسم عليلك آثار واعمالى دخى بالطبع انواع نقايص وخطايا ايله مالى اوله‌جغندن مأموريت عاجزانه‌مدن عفوم خصوصنده مراحم مالا نهايۀ جناب خسروانى ارزان بيورلمسى تضرعنده اولديغمك سدۀ سنيۀ حضرت پادشاهى‌يه عرض استدعاسنه ابتدار قلندى افندم

في ۱۳ جمادى الاولى سنه ۳۰۰ و في ۸ مارت سنه ۹۹

مابين باش كتابتندن كلن تذكره

خدمت جليلۀ صدارتدن استعفايى متمضن بو كون دخى شرفوارد اولان تذكرۀ مخصوصۀ فخيمانه‌لرى عتبۀعلياى حضرت پادشاهى‌يه عرض وتقديم قلنمسيله منظور عالى بيوريله‌رق بو كون ذات سامئ صدارتپناهيلريله ملاقات ايده‌جك اولان سيد اسعد افندى حضرتلرى طرفندن تلقى ايلديكى ارادات سنيه اوزرينه تبليغ اولنه‌جق افادات شفاهيه‌دن دخى مستبان اوله‌جغى وجهله استدعاى معروض رهين قبول عالى اولمديغندن افندئ مشار اليهك ورودينه انتظار اولنمق اوزره برمنطوق امر وفرمان ملوكانه تذكرۀ معروضه‌نك اعاده‌سنه ابتدار قلنمغله اولبابده امر وفرمان حضرت ولى الامركدر

في ۱۳ جمادى الاولى سنه ۳۰۰

امضا : على رضا

ديكر

معاذير حقيقۀ مبرمه الجاسيله استعفاى كمترانه‌مك سدۀ علياى ملوكانه‌يه عرض وابلاغى تمنيسنه دائر تذكرۀ معروضۀ عاجزانه‌م اوزرينه بالواسطه تلقى اولنان امر

وفرمان همایون جناب تاجداری دونکی کون باب عالی‌یه وآقشامی مابین همایون ملوکانه‌یه عزیمتی مبین اولمسی جهتیله امتثالاً للامر العالی دون قپویه کیدیلوب آقشامی خاکپای معالی احتوای حضرت جهانبانی‌یه جبهه‌سا اولدیغمده تکرماً وتنزلاً صدور ایدن ارادات وتبیینات مکارمغایات ولی نعمت بمنت غریق عجز وناتوانی اولان بوعبد مستمندك اداى ذرهٔ تشکرینه قادر اوله‌مدیغی بر احسان بی امتنان اولمغله دعای تمادیٔ عمر وشوکت ظل اللهی بو صره‌ده دخی ایفا وتشکرات وتحمیدات خاکسارانهم سماحتلو اسعد افندی حضرتلرینه تودیعاً مرفوع خاکپای سپهر اعتلا قلندیغی کبی نتیجهٔ مطالعهٔ کمترانه‌مك بوکونه تعلیق اولندیغی بوبابده‌کی افادات عاجزانه‌مك کندوسنه تبلیغنه مأذون بولندیغم افندیٔ مشار الیهه بیان ایدلمشدی .

خلاصهٔ تفکرات وملاحظات چاکرانه‌مده چونکه خدمت سنیهٔ ولی نعمت غایهٔ امل وسعادت اولدیغی حالده عاجزلرینی استدعای معروضه سوق ایدن حال اعظم مصالح حضرت پادشاهی اولان واحوال وجودیه وقدرت واحاطهٔ ناچیزانه‌مه اصلا نسبت قبول ایتمیان وظائف مهمهٔ صدارتی نواقص ونقایصدن ونفس خاکسارانه‌می مسئولیت معنویه ومادیه‌دن وقایه ایتمك نیت خالصانه‌سنه مبنی وبو دخی ینه بالآخره اکتساب رضای عالیٔ حضرت شهریاری مقصدینه منتهی اولدیغندن وبر نیازك سائقی معذرت قویه وغایتی منافع مصالح دولت علیه اولنجه آنك مشمول لحاظهٔ قبول واسعاف اوله‌جغی عدالت وحقانیت باهرهٔ پادشاهی دلالتیله عیان بولندیغندن استدعای سابق رسمینك تکرارینه مجبوریت حاصل اولدیغندن حضور همایون حضرت پادشاهی‌یه عرض کیفیت قلنمق رجاسیله ترقیم تذکرهٔ ثناوری‌یه ابتدا اولندی افندم .

فی ۲۰ جمادی‌الاولی سنه ۳۰۰ و فی ۱۰ مارت سنه ۹۹

امضا : سعید

تذکرهٔ معروضه

[ص ٢١٩]

اردوی همایونلر ایله دونمهای ملوکانه‌نك منتظماً ومکملاً اجراسنه وسائر نواقصك اتمامنه عائد مطالعات ومذاکرات ایله ایکی هفته‌دن بری اشتغال اتمکده بولنان تفتیش عسکری قومیسیوننده قلمه آلنان مضابط متعدده ایله اوراق متفرعه‌سی ورسملر ایله خلاصه منظور عالی بیورلدقدن صکره طاقمیله طرف عاجزی‌یه ارسال قلندیغندن اوراق مذکوره‌نك بوکون وبوکیجه برر برر نظر تدقیقدن کچوریلوب جمله‌سی وخصوصیله بونلردن بعضلرینك جهات مالیه‌سی حقنده اولان ملاحظات ومطالعات عاجزینك اشبو بازار ایرتسی کونی صباحلین ساعت درت قرارلرنده موضحاً عرض وازباری وذکر اولنان اوراق ایله رسملرك طاقمیله اعاده‌سی امر وفرمان حضرت پادشاهی مقتضاسندن اولدیغنه دائر تذکرهٔ والالری مطالعه اولندی . واشبو تذکرهٔ علیه‌نك ورودی دونکی بازار کونی ساعت طقوز راده‌لرنده اولوب اقشامه قدر دخی مجلس وکلا مذاکراتیله اشتغال اولنمش اولدیغندن اوراق مبحوثه بوکیجه امر وفرمان واجب الاذعان جناب پادشاهی موجبنجه یکان یکان نظر مطالعه‌دن کچیرلدی . مندرجاتی وتدارکات احتیاطیهٔ عسکریه‌نك موجباتی حقنده اولان مطالعات قاصرانه‌مك عرض وایرادندن مقدم اشبو اوراقك بوراده تلخیص محتویاتی مناسب ولازم کورلمشدر .

تفتیش عسکری قومیسیوننك مضبطه‌لرندن بری توربیللره وآنلره عائد خصوصاته دائر حقی بکك لایحه‌سنی حکایه‌دن عبارت اولوب بو لایحه‌نك اصابت وعدم اصابتی ومحتاج تعدیل ایسه جهت تعدیلیه‌سی حقنده هیچ بر رأی ویرمیوب مصلحتی بحریه نظارتیله طوبخانه مشیریتنك تمییزینه حواله اتمشدر . دیکری لوندره‌ده بولنان یوز باشی محمد وجمیل افندیلرك نوردانفلد طوپلرینه دائر لایحه‌لرینك قومیسیونجه کورلدیکنی وبو طوپلرك ایکی نوعندن یوز یتمش قدری انبارده محفوظ اولوب بونلرك استحضارینه مصروف اولان عنایت حضرت پادشاهیدن طولایی تشکراتی ودیکر برنوعنك دخی ورودنده بالتجربه مطالعه بیان اولنه‌جغنی

حاویدر . دیکر مضبطه‌نك مآلی زرهلی سیار سفینه‌سنك ایفا ایده‌جکی قره غوللق خدمتنی ایکی طورپیدو واستمبوطلك اعانه‌سیله فتح بلند قروتی اداره ایده‌جکندن کیفیتك بحریه نظارتنه حواله‌سی لزومنی بیاندن عبارتدر . وبری دخی قروپ فابریقه‌سنك یکرمی بش واوتوز واوتوز بش چاپ طولنده اولان سفینه طوپلریله شیشخانه‌لی‌هوان طوپلرینك قیأتنه وآلمانیا قوهٔ بحریه‌سنجه استعمال اولنان طورپیدو سفینه‌لرینك قیأتیله اشکالنه ودکز لغملرینك اجناس‌وانواعنه وآنلرك قیأت وماهیتنه وایکی نوع طورپیدونك یکدیکرینه رجحاننه دائر اوراقی کوردیکنی وخلاصه‌لری مواد مذکوره‌ن عبارت اولدیغنی حاوی یاور اکرم حضرت پادشاهی حسنی پاشا حضرتلرینك تقریریدر بری دخی فورژ شانتیه شرکتنك طولوندن عودت ایدن مدیری طرفندن ویریلن کوچك سفینه رسملرنده کوستریلن سفائن بعض تعدیلاتله اشقودره کولنده وفرات ودجله وشط العربده استعماله صالح اوله‌جغنه دائر مشار الیه حسنی پاشانك تقریریدر .

دیکر مضبطه دخی تورپیدو بوریلرندن قلعهٔ سلطانیه وقره دکز بوغازلری ایچون ایکی بطاریه اشتراسی حقنده قومیسیونك بحریه قسمنك مطالعه‌سی قبول اولندیغنی وبحریه و طوپخانه‌یه آکا کوره امر ویرلمسنی وهوبارت پاشانك توصیه ایتدیکی «لی» طورپیدوسیله بوغازلرك مدافعه‌سی جائز اولمدیغنی شاملدر . دیکر مضبطه‌ده سواری‌یه مخصوص بیك عدد مارتینی هانری تفنکلرینك جیب همایوندن اثمانی تسویه اولنه‌جغنه تشکر اولنمشدر . مضابطك برنده دخی لوندره‌ده تجربه اولنان مارتینی هانری تفنکلری نشانکاهلره بیك بشیوز خطوه مسافه ارائه ایدر صورتده اعمال اولنمش اولوب تعدیلاتله نشان مسافه‌لرینك بر قاچ یوز متره دها تمدیدی ملحوظ اولمسیله اشبو تفنکلردن بر قاچ دانه‌سی اویولده نشانکاه وضعیله تجربه ایدیله‌رك نتیجه‌سی خاکپای عالی‌یه عرض اولنمسنك طوپخانه‌یه حواله‌سی توصیه قلنمشدر .

اشته ارسال بیوریلان اوراقك خلاصه‌لری بوندن عبارت اولوب بونلرك بوراده تلخیص اولنمسی مطالعات آتیهٔ عاجزانه‌مك وقوفه استنادینی ارائه مقصدینه مبنیدر روش حالدن وکچنده آلنان تذکرهٔ دولتلرندن آکلاشلدیغی اوزره احوال حاضرهٔ پولتیقیه‌نك انظار عمومیه‌یه ارائه ایتدیکی مشکلات واغتشاشات نظر دقت حضرت پادشاهی‌یی جلب ایتمش وبوبابده دولت علیه‌جه متحتم کوریلن تدابیر احتیاطیهٔ

عسكريه‌نك تعيين درجاتی تفتيش عسكری قوميسيونه حواله بيورلمش اولديغندن مذكور قوميسيون دخی سالف الذكر مطالعاتی عرض ايتمشدر .

مطالعات مذكور حقنده عرض افكار اولنمزدن مقدم محسوسات عاجزانه‌مه كوره احتياطك موجبی اولان احوالك برنبذه ايرادی لازمدر . اشبو احوال حقنده ارباب وقوفدن آلنان معلومات ايكی قسمه منقسم اولوب آنك بری اوروپانك حالی بر خيلی مدت صلح وآسايشله كچه‌جكنی واوجهتله قريباً بر محاربه ظهور ايتميه‌جكنی وديكری ايسه محاربه‌نك عهد قريبده ظهوری بر امر محقق اولديغنی مبين اولوب شق ثانينك تحقق تقديرنده دولت عليه‌يه يابی طرف قالمق ويا محاربه‌يه اشتراك ايتمك دوشه‌جكدر . شو ايكی صورتدن يعنی بی طرف قالمق ويا محاربه‌يه مشاركت ايتمك صورتلرندن هانكيسی منفعتمزه موافق اوله‌جغی بحثنه كلندكده البته محاربهٔ ماضيه مصائبنی ازاله ويا تعمير ايچون فائدهٔ آسايشدن استفاده ايتمك دها معقول اوله‌جغی حيثيتله بی‌طرف قالمق مناسب واسلم كوريلور . لكن بعض دولتلرك اختيارينی بزه تسليم ايدوب ايتميه‌جكلرندن قطع نظر چونكه دولت عليه‌نك تماميت ملكيه‌سنی ضامن اولان پارس معاهده‌سی منشق اولديغی كوندن و آوروپا موازنهٔ دوليه‌سنی زير وزبر ايدن آلمانيا وفرانسه محاربه‌سندن بری بعض دولتلرك كوزی فائدهٔ ملكيه‌لرنی بزدن چيقارمقده اولمغله دولت عليه محاربه ظهورنده كرك بی طرف قالسون وكرك بعض فوائد موهومه اوغرنده بعض دولتلرله اتفاق ايلسون دولتلرك نظر حرص وآزنی مملكت عثمانيه‌يه ديكميه‌جكلری بنده‌كزجه نا قابل تسليم قضايادندر . بناءً عليه وفی المثل بعض دولتلرله اتفاق ايديلوب‌ده روسيه‌يه اعلان خصومت اولنسه روسيه‌نك غالبيتی تقديرنده اول باول تحت نفوذينه كچوره‌جكی مملكت بلغارستان قطعه‌سی اوله‌جقدر . ديكر طرف محاربه‌نك نتيجه‌سنده غالب كلديكی حالده سلانيك دخی داخل اولمق اوزره ماكدونيا قطعه‌سنی آله‌جغی وبزه حق اتفاق يرينه وفائدهٔ قطعيه‌يه بدل برطاقم فوائد موهومه كوستره‌جكی شبهه‌دن عاريدر . ايشته شو تهلكه‌يی علی قدر الامكان دفعه چالشمق وياخود هر درلو تشبثی ترك ايليه‌رك عاقبت حاله انتظار ايلكمی خيرلو اوله‌جغی موضوع بحث ايلدكده مادامكه عندالتهلكه مقام مدافعه‌ده صرف اراده بر امر طبيعی وضروريدر البته صورت اولی ضرورياتدن اولديغی تصديق اولنور . بناءً عليه هرحال واحتماله قارشی تدابير احتياطيهٔ عسكريه‌يه مراجعت لزومنی واكا دائر اولان اوامر اصابت مظاهر

حضرت پادشاهینك اصابتی تسلیم ایتمامك ناقابل اولدیغندن صدد بحث تفتیش عسکری قومیسیونی مضبطه‌لرینك مندرجاتی تدابیر لازمهٔ احتیاطیه ایله متناسبمیدر دکلمیدر متناسب اولمدیغی حالده نه نوع تعدیلات لازمدر ومصارف احتیاطیه‌یی ایفایه دولتك احوال مالیه‌سی مساعدمیدر دکلمیدر بورالرینك محاکمه‌سنه انتقال ایدر .

عرض وبیاندن مستغنی اولدیغی اوزره فنون عسکریه ذاتاً برامر مستقل ایکن برعصردن بری بوفن بشقه بر شکل وهیئت اکتساب ایتمش اولدیغندن وآلات وادوات واسباب حربیه دخی کوندن کونه فن حرب مقتضیاتیله توسع وتغیر ایتمکده بولندیغندن قومیسیون مضبطه‌لرنده مندرج وسائطك اصول حاضره‌یه وحربجه دولت‌علیه‌نك احتیاجات عسکریه‌سنه درجهٔ موافقت وکفایتنه دائر بالطبع طرف عاجزانه‌مدن بر کونا فکر ومطالعات بیان اولنه‌ماز وبالفرض بیان اولنسه بیله عدم وقوف جهتیله نظر تقدیر واعتنایه صالح اولماملق لازم کلیر . شو قدرکه یوقاریده درج اولنان خلاصهٔ اوراقدن آکلاشلدیغی اوزره تفتیش قومیسیونی تجهیزات عسکریه حقنده علی الاکثر صریح وکافی بر رأی بیان ایتمیوب بعض تکلیفاتی یالکز حکایه وبعضلرینی اصل مرجعلری اولان بحریه وطوپخانه دائره‌لرینك تدقیق وتمییزینه حواله ایتمشدر . بوکبی معاملات ایله وقت کچر واحوال حاضره‌دن طولایی دولت علیه‌نك مقام مدافعه‌ده بیله اولسون بعض حرکات حربیه‌یه مجبوریتی تحقق ایدرسه بویله بر لزومك حین مشاهده‌سنده ترتیباتك عدم مکملیتی ایراث مضرات ایده‌جکی مسلماتدن اولدیغی کبی بیوك دولتلرك عسکرجه اولان تدارکات مکمله‌لری میدانده اولوب حتی رومانیا، صربیه، یونان وبلغارستان حکومتلری بیله حین حاجتده میدان محاربه‌یه کلیتلی معلم عسکر دوکمك ایچون ترتیبات وتدارکاته وخصوصا افراد عسکریه‌نك تعلیملرینه کمال کرمی ایله دوام ایتمکده وروم ایلی شرقی ایالتی دخی افراد عسکریه‌نك عموماً معلم اولمسنه پك زیاده چالشمقده بولنمغله بزجه ترتیبات عسکریه‌نك مکلفیت عسکریه‌یه عائد قسمی دخی نواقصك اعظم واقدمی طوتلق طبیعی واو جهتله مکلفیت عسکریه حقنده نه وجهله قرار ویریله‌جکسه بونك اجراسی وفقط افراد جنودیه غیر معلم اولدقلری حالده تعمیم مکلفیتدن استفاده قابل اوله‌میه‌جغنه کوره بو نقصانك دخی نظر مطالعه‌یه آلنمسی وآوروپا وآسیا قطعه‌لرنده خارجك تخطیاتنه مساعد اولان حدود حاضره

ايله ساحللرك وچتالجه و بولاير استحكاملرينك اسباب تقويه‌سنه اهميت ويرلمسى لزومى جليدر .

شو قدركه هر شيده موقوف عليه آقچه اولوب ماليه‌جه ايسه بوكونكى كون نصل حال اضطرابده بولنديغنى تكرار وتفصيله حاجت كوريله‌مز . ماليه موازنه‌لرى كراراً ومراراً حدهٔ تدقيقدن امرار ومصارف مقننهٔ عسكريه‌نك منتظماً تأديه‌سى وحال وزمانك الجا ايتديكى تدابير احتياطيهٔ جنوديه‌نك تسهيلى ايچون لازم اوله‌جق مبالغك مصارف سائره‌دن قصر وتصرفيله اوده‌نلسنه امكان اولوب اولمديغى حقنده اتعاب افكار اولنمقده ايسه‌ده تتبعات وتدقيقاتك نتيجه‌سى عاجزلرينه دائما عدم امكان جهتنى ارائه ايتمكده‌در .

بيانه حاجت اولمديغى اوزره ادارهٔ عموميهٔ ملكيه‌نك انتظام وعدم انتظامى تخصيصات ملكيه‌نك كفايتنه مربوط اولوب بوجهته عارض اوله‌جق خلل دخى تنظيمات عسكريه‌نك نقصانندن ترتب ايده‌جك مضرت درجه‌سنده داعئ ضرر اوله‌جغى معلوم وتجارب كثيره ايله مجزوم ايسه‌ده بالفرض والتقدير دولتك مصارف عسكريه‌سندن ماعدا ادارهٔ عموميه مصارفى هيئت كامله ومجتمعه‌سيله تعطيل اولنسه واسهام ومقاطعات واموال ايتام فائضلرى ومستقرضات موقته وتضمينات حربيه كبى شيلر دخى تأدياتدن خارج طوتلسه ينه مقصد حاصل اوله‌ماز . اليوم موازنه‌لرده مرقم اولان نظاميه وبحريه وطوپخانه وژاندارمه‌نك تخصيصات سنويه‌سى اون مليون بش يوز سكسان بر بيك بوقدر ليرايه رسيده اولوب ادارهٔ عموميه مصارفى قارشولغى اولان واردات ايسه او درجه‌دن بيله آزدر . ماليه‌نك شو حالندن بحث اولندقجه دوائرعسكريه تخصيصاتنى كاملاً آله‌مديغى جوابيله مقابله ايتمكده ايسه‌ده حالك بويله اولمسى يعنى دوائر عسكريه‌نك بر سنه موازنه‌سنده مرقم اولان مخصصاتنى او سنه ايچنده تماماً آله‌مامسى طبيعى اولوب بونك سببى دخى مصارف اداره قارشولغى اولان ومجموعى اون مليون ليرايه وارميان وارداتك نصفنه قريبى اعشار حاصلاتى اوله‌رق آنك ايسه سنه‌سى ايچنده كاملاً نقده تحويلى عديم الامكان اولمغله ادارهٔ احتياج يولنده مراجعت ايديلان تدبير مثلا بر دائره ويا بر هيئتك مصرف ومخصصاتنى تأخير ايليه‌رك الك مبرم مصرفلرى تأديه ايتمكدن عبارت قاليور وينه مصارف عسكريه على قدر الامكان آخره تقديم اولنه‌يور . بودجه قوميسيونى تصرفات ممكنه اسبابنى تحرى ايله اشتغال ايتمكده ايسه‌ده بودجه مذاكراتى

ضرەسندە ارائە اولنەجق فائدۂ تصرفيە تجهيزات وتسليحات عسكريەنك تأخرات مديدەيە دوشمكسزين وجودە كتيرلمسى مطلبنى تأمين ايدەميەجكى مسلم اولديغندن ٢٧ ذى‌القعدە سنە ٣٠٠ تاريخيلە وواسطۂ مخصوصە ايلە عرض اولنان تذكرۂ جوابيۂ عاجزانەمدە بيان اولنديغى اوزرە بر استقراض عقدى مطالعۂ عاجزانەمجە دخى ضرورياتدندر.

استقراضك حصولى ايچون خاطرە گلان چارە بر كرە بوراجە هيئت صرافان ايلە سويلشوب انلر واسطەسيلە وممكن مرتبە شرائط معتدلە ايلە حصول مقصد قابل اولەمز ايسە اوروپا سرمايەدارانىنە مراجعتە انحصار ايدرسەدە موافق ارادۂ حضرت پادشاهى اولديغى حالدە بو صورتلە وياخود دها سائر اسلم وممكن‌الاجرا تدبير بولنديغى حالدە اولوجهلە تسويۂ مقتضياتنك مجلس وكلادە مذاكرەسيلە خاكپاى عالى‌يە عرض اولنمسى وتفتيش عسكرى قوميسيونى مضبطەلرندە تنظيمات جنوديەيە واسلحە وادوات واستحكاماتك اسباب مكمليتنە وبونلرك محتاج اولديغى مصارفك كميات حقيقيەسنە دائر صراحات اولمامسنە نظراً بوجهتلرينە عائد تدقيقاتك دخى اكمالى وارد خاطر عجز مظاهر اولمش ومضابط مذكورە ايلە رسملر ومتفرعاتى طاقميلە تقديم واعادە اولنمشدر افندم.

فى ٢٠ ذى‌القعدە سنە ٣٠٠

امضا : سعيد

استعفانامە

[ص ١٥٤]

مظهر مديحۂ نعم الملوك اولان پادشاهمز افندمزك زينت بخش اريكۂ سلطنتى اولدقلرى بودولت اسلامپناه خلدالله وابقاه خدماتنە نصب نفس هر فرد مسلمە عزيز ومقدس بروجيبە اولمغلە بو عبد عاجزك دخى بو دقيقەيى على قدر احاطتە اذعان ومادى ومعنوى يد عجزدە آز چوق نە سرمايە وار ايسە خدمات سنيۂ حضرت پادشاهى‌يە حصرى يولندە بذل تاب وتوان ايلديكى هر عبدك قابنە ناظر وواقف كافۂ ضمائر اولان جناب حقە غير خفى وفقط مركز مصالح دولت اولان مقام صدارتە مترتب وظائفە وسع ومقدرت ناچيزانەمك كافى اولمديغى وهرشيئك اساسى اولان صحت وجوددن محروميت دخى بشقەجە داعئ اشكال اولديغى واضح

وعلنيدر . بر مدتدن برو احوال دوليه‌ده ظهوره كلان آثار اغتشاشات معروضات يوميه‌دن محاط علم عالمشمول عالى اولاقده اولديغى كبى بو حالك دولت عليه‌يه درجهٔ تأثيراتنه دائر تخمينات واكا ترتب ايدن ملاحظات احقرانه‌م تفتيش عسكرى قوميسيوننك ارسال بيوريلان مضابطى اوزرينه كچنده باعريضهٔ مفصله عرض حضور عالى قلنمغله تكراريله تصديعه حاجت يوقايسه‌ده سفارات سنيه‌نك اخبارات متواليه‌سى مطالعات معروضهٔ قاصرانه‌يى تأييد ايتمكله بر طرفدن شوحالات وديكر طرفدن ماليه‌جه محتاج تكرار اولنان مشكلات افكار عجز آشكار كمترانه‌مى تخديش ايلمكده اولديغندن بونجه احوال مشكله وغامضه ايچنده عليل وضعيف اولان وجود كمترانه‌مك خدمت مهمهٔ وكالتى ادايه مستطيع اولمديغى تكرار اعترافه مجبوريت حقيقيه كلمكله مأموريت مذكوره‌دن عفو عاجزانه‌مك خاكپاى عالئ حضرت پادشاهى‌يه عرضنه همت بيورلمسى رجاسيله ترقيم تذكرهٔ ثناورى‌يه ابتدار قلندى افندم

في ١٠ محرم سنه ٣٠١ و فى ٣٠ تشرين اول سنه ٩٩

امضا : سعيد

دردنجى دفعه صدارتده بولنديغم اثناده مذاهب نظارتندن روم بطريقلكنه اولمق اوزره قلمه آلديغم تذكره صورتيدر

[ص ١٤٧]

متروپوليدلر برواتندن بعض امتيازاتك تغيير اولنديغى افاده‌سيله بونلرك على حالها ابقاسى استدعاسندن طولايى تأكيدى حاوى ذوات معلومه ايله برلكده اعطا ايلدكارى ٢٧ مايس سنه ٩٩ تاريخلى مورخ تقرير مشترك مآلى رهين اطلاع ثناورى اولدى . مآلنه نظراً اشبو تقرير مشترك بو ماده حقنده جواباً و ٢٦ مايس سنه ٩٩ تاريخيله مورخاً ارسال اولنان تذكرهٔ ثناورينك وصولندن مقدم يازلمش اولوب آنده ايسه برواتِ عاليهٔ مذكوره‌نك احكام اصليه‌سنجه هيچ بر كونه تغييرات اجرا اولنمديغى ادلهٔ مخصوصه‌سيله بالاطراف بيان قلنديغندن تذكرهٔ مذكوره‌نك مطالعه‌سيله قناعت حاصل اوله‌جغى شبهه‌دن وارسته اولوب مع مافيه بالمناسبه بعض توضيحات دها اتيان اولنور . اول وآخر آنلرك تقريرلرده من القديم

بطريق ومترهپوليد خانهلر جرائم ملكيه ايچون بر محكمهٔ جزا صفتنی حائز اولوب بو صفت رفع اولنمش كبی كوسترلمك ايستهنيليور ايسهده ميدانده بويله برحال وبرانده اويله بر امتياز اولمديغی بديهيدر. بروات عاليهده مندرج اولان ايكی فقرهنك بری پسقپوسلر وكشيشلرك وپاپاسلرك وقالوغريهلرك وغومنوسلرك آيينلرينه مخالف قباحتلری ظهور ايلدكده توبيخات لازمه ايله مترهپوليدلر طرفلرندن تأديب اولندقده آخرك مانع اولمامسنی وديكری آيينلرينه مخالف حركت ايدن تارك دنيا كشيشلر وپاپاسلرك ينه مترهپوليدلر معرفتيله آيينلری اوزره تأديبلرينی بياندن عبارت اولوب بونارك بروات عاليهيه عينيله درج اولنمقده اولديغی وپسقپوس وراهبلرك تهمت مذهبيهلرينه منحصر اولان اشبو مادهلرك جرائم ملكيهلرينه شمولی وجرائم مذكورهنك بطريقخانهجه رؤيتنه ادنی مرتبه مدارتمسك واستناد اولهجق جهتی بولنمديغی دركاردر. حقوق عموميهيه متعلق اولان هر نوع جرائم حضور قانونده هركسك سيان اولمسی جهتيله بلا استثنا وطوغريدن طوغرييه محاكم ملكيهيه عائد اولهجغی قاعدهٔ عموميه وطبيعيه اقتضاسندن بولنديغندن قطعاً للنظر حكومتك اعصار سالفهدن بری جماعات مذهبيه رؤساسی حقلرنده بالطبع بو قاعدهيه امتثال ايلديكی وحتی لدیالحاجه بعض رهابين حقلرنده ترتب ايدن مجازاتی طوغريدن طوغرييه اجرا ايدوب اكر بو نوع مجازات مترهپوليدلرك وامثالی رؤسای مذاهبك مأموريتلرندن سقوط طبيعيلرينی مستلزم اولمش ايسه يالكز خلفلرينك تعيينی ايچون بطريقخانهيه معلومات ويريله كلديكی ديوان همايون سجلاتيله مثبتدر. بوندن اولكی تقرير والالرنده رهابيندن مركب بر محكمه وياخود پايتختده بر محكمهٔ فوق العاده تشكيلی اخطار اولنمسی دخی او يولده بر امتياز قديم اولمايوب يكيدن بويله بر امتياز ايستنلديكنه دلالت ايدرك بيانه حاجت اولمديغی اوزره مساعدات امتيازيهنك توسيعی طلبی بشقه وموجود ومرعی بر امتياز اولوبده آنك فسخ والغا اولنديغی ادعاسی كلياً بشقه بر شی اولوب بر طرفدن رؤسای جماعاتك حقوق عموميهيه متعلق تهمتلری وقوعنده بر محكمهٔ فوق العاده تشكيليله اوراده باقلمسی كبی كلياً حادث وجديد بر استدعا درميان اولنمش ايكن ديكر طرفدن رؤسای مومی اليهمك اجرای محاكمنه محاكم ملكيهنك مأمور اولمديغی وبو دخی بطريقخانهنك امتيازات قديمهسی جملهسندن اولديغی وبو امتيازك بو دفعه فسخ قلنديغی كبی بالاده شرح وبيان اولنان اصول وقواعد قديمهيه منافی اولان بربحثك

درپيش ايدلمسى بالطبع موجب تأسف اولمشدر . مطالعهٔ ثناورانهمه كوره بو مسئلهنك كنه وحقيقتى بومركزده اولهرق دها زياده توضيحات واقامهٔ بيناته تحملى اولميوب وصيتنامه ونفقه وامثالى دعوالره كلنجه شوراى دولتك كچنده تفسير ايدوب باب عاليدن مذاهب نظارتنه وطرف ثناوريدن دخى صوب والالرينه تبليغ اولنان قرار طرفين ويا احد طرفينك استدعاسى وقوعنده بوشيلره محاكمك باقمسى لزومنى ارائهدن عبارت اولهرق بو ايسه تماميله اوامر عاليهنك احكام جليلهسنه مطابقدر وحتى اوامر مذكورهيه مستند بر قاعده تكرار وتوضيحدن دخى مستغنى ايكن بو افادات مجرد او يولده وقوعه كلان استيضاحاتدن نشأت ايتمشدر . بروات عاليهده كليسالر فقراسنه ومكتب وخستهخانهلر كبى تأسيسات خيريهيه وصيت اولنان اموالك وارثلردن معرفت شرعله اليويرلمسى واهالىٔ مسيحيه ثلث ماللرينى او مثللو تأسيساته وصيت ايتدكلرنده كذلك وارثلردن اذن شرعله اخذ قلنمسى ونوت اولان رهابين ويا افراد ملتدن بريسنك وصيتلرينك شرعله استماع قلنمسى حقنده اولان صريح وواضح فقرهلرله تحرير تركه حقنده ٧ صفر سنه ١٢٧٨ تاريخيله تسطير بيوريلوب حكمى مقام والالرندن بالجمله مترهپوليد وپسقپوسلره دخى تبليغ قلنان تحريرات ساميهده تحرير تركه ووجوه معتبرهيه وصيت ايديلان ثلث اموال حقنده حكام شرعك معرفتيله وقوعى مشروط طوتيلان امر ثبوت وتحقق دخى بو شيلرده محاكم عموميهنك درجهٔ صلاحيتنى صراحة اثباته كافى ونفقات حقنده ايسه اوامر عاليهده بر كونه امتياز اولمديغى بياندن مستغنيدر مع مافيه حكومت سنيه بو شيلرده بوكونكى كون موجود اولان اصولى قصر وتحديد مقصدنده اولميوب او كبى منازعاته دائر بطريقخانهجه ويريلان قرارلرى علاقهدارلرك طلبى وقوعنده محاكمه حواله ايتمك ايچون ذاتاً موجود ومتعامل اولان صلاحيتنى محافظه واخطار ايتمش وبو ايسه بو مثللو علاقهداران طرفندن وقوعبولان مستدعيانك تدقيقى حقنده وقوع بولان بعض مراجعات اوزرينه شوراى دولتك حسب الوظيفه احكام موضوعهيى تفسير ايتمسندن نشأت ايلمشدر . تفصيلات مبسوطه ايله ثابت اولديغى اوزره امتيازات موجودهيه ايقاع خلل اولنمديغى برامر مثبت اولهرق بوراسى اولكى تذكرهٔ ثناورى ايله دخى ايضاح قلنمش ايكن ذكر اولنان تقرير مشترك ايله بو يولده تأييد مدعا ايدلمك ايستلمسى بالطبع باب عالينك نظر دقتنى دعوت ايدرك اولبابده طلب ايضاحات اولنهجغنه

وحالبوکه مواد مذکوره ایچون دعوی اولنان امتیازات موجود ایسه اوامر عالیه‌نك احکام صریحه‌سنه مستند اولمق وماده لغو وفسخ دخی اوامر مذکوره‌نك بوکا دائر اولان احکامنك فسخ وازاله ایدلمش اولمسیله ثابت بولنمق لازم کله‌جکنه واشبو ایکی حالك عدم وجودی ایسه تفصیلات مبسوطه ایله اثبات اولندیغی ظننده بولندیغنه بناءً شاید بونکله قناعت حاصل اولمدیغی حالده امتیازات محرره‌نك هانکی اوامر وسنداتك هانکی فقره‌لرنده مندرج اولدیغنك دخی اشعار وافاده وفقرات مذکوره‌نك ابطال وترك ایدلمش اولدیغنك ارائه‌سنه همت بیورلمسی سیاقنده تذکرهٔ ثناوری ترقیم قلندی افندم.

۷ شعبان ۳۰۰ و ۲۱ مایس ۹۹ امضا : عاصم

دردنجی دفعه صدارتده بولندیغم اثناده مذاهب نظارتندن روم بطریقلکنه اولمق اوزره یلمه الدیغم تذکره‌نك صورتیدر

[ص ۱٤۷]

۲۱ صفر سنه ۳۰۱ تاریخنده نظارت ثناورانه‌مه وارد اولان تقریر والالرنده مواد معلومه‌دن طولانی نظارتله بطریقخانه بیننده واقع اولان اختلافاتك دوامی موجب مشکلات اولدیغندن وبوجهتله جماعات متره‌پولیدان ایله مجلس مختلط اعضاسی ذات آصیلانه‌لرینی استعفایه اجبار ایلدکلرندن بحث وبیان اولنمشدی. برات عالی اقتضاسنجه بطریق بولنان ذوات قید تأیید ایله منصوب ایسه‌لرده اسباب معینه‌ده ویا استعفا وقوعنده تبدل مجاز اولدیغندن استعفای والالری اکرچه بطریقلك مقامنده حل وقوعنی استلزام ایلمش واستانبول بطریقلکنده حل وقوعنده جماعات متره‌پولیدان ایله مجلس مختلط اعضاسی برلشه‌رك ودرسعادتده بولنان متره‌پولیدلردن اوصاف مطلوبه‌یی جامع بر ذاتی قائممقام اولمق اوزره انتخاب ایدرك کیفیت حالی وقائممقام اوله‌جق ذاتی با مضبطه عرض ایدوب متعلق بیوریله‌جق ارادهٔ سنیهٔ ملوکانه موجبنجه قائممقامك مأموریتیله بطریق انتخابنك بر موجب نظام اجراسنی متضمن بیورلدی کوندرلمسی انتخاب نظامنامه‌سنك برنجی ماده‌سنده مندرج بولنمش ایسه‌ده استعفا نامهٔ اصیلانه‌لریله برابر جماعت متره‌پولیدان ومجلس

مختلط اعضاسی نامارینه آلنان تقریرده استعفای واقعك اسعاف اولنمامسی رجا اولندیغندن بر طرفدن جماعت مذکوره ایله هیئت مجلسك کافۀ تمنیات مشروعه‌سنی اسعافه تمایلی ودیکر طرفدن ذات وصفت والالرینه احترامی جهتیله باب عالی جماعت مترەپولیدان ایله مجلس اعضاسنی ذکر اولنان مادۀ نظامیه‌نك حکمنی اجرا ایچون دعوته مسارعتده برکونه لزوم کورمیوب بالعکس التماس واقعك اسعافی ترجیح وتسریع قلنمشدر . لکن بوکره دخی آلنان جواب رتبتمأبلرنده اختلافات واقعه‌نك بطریقخانه امتیازاتنه ایقاع وهن وخلل ایلدیکی بحثی واستغنا مطلبی تکرار اولندی . مساعدات مؤسسه‌نك محافظۀ احکامنده ثبات دولتك نه درجه ملتزمی ایسه عکس قضیه‌یه متعلق اوله‌رق حدوثی حس اولنان ظنیاتك تصحیحنه دخی اول مرتبه دوام واهتمام اولنمسی مقتضای وظیفه اولوب الحاصل دولتك افکار عالیۀ محافظه‌کاریسنی ازسرنو ایضاح تقریر والالرنده بحث اولنان مشکلاتك عدم دوامیله ملتزم اولان نقطۀ ائتلافه وصول ایچون الزم کورلمکله اولبابده بعض ایضاحاته ابتدار اولنور : فی ۲۲ رمضان سنه ۳۰۰ تاریخیله مورخاً بطریقخانه‌نك ویردیکی تقریر مفصلده ومقدماً ومؤخراً واقع اولان اجتماعات ومکالماتده مستدعیات واقعه آلتی ماده‌دن عبارت اولوب آنلرك اسعافی تقدیرنده بروات عالیه‌یه مستند امتیازاتك حال اصلیسنه رجوع ایده‌جکی ایراد اولنمغله اول امرده مستدعیات مذکوره بروات عالیه‌نك احکام شامله‌سنه مطابقمیدر ، یوقسه بونلرك قبولی بطریقخانه‌نك حائز اولدیغی ودولتك دخی الی یومنا هذا محافظه ایلمش بوندیغی امتیازاته یکیدن برطاقم مساعدات ضم وعلاوه‌سیله بطریقخانه‌یه مساعدات قدیمه‌دن فضله بعض امتیازلر اعطاسنی‌می موجب اوله‌جقدر ، باشلوجه وبالخاصه بوراسنك تعیین وتصحیحی لازم کلمشدر. بوحقیقت بروات مذکوره‌نك عباراتی عیناً کورمکه وآنلری شمدیکی مطالب ایله تطبیق ایتمکه متوقف ایدوکندن بو مقصدی حاصل ایتمش اولان مجلس خاص وکلا ضبط مذاکره‌سنك بر صورت رسمیه‌سی ایله غیر رسمی ترجمه‌سنك نسخ کافیۀ مطبوعه‌سی اشبو تذکرۀ ثناوری‌یه لف اولنمشدر .

بطریقخانه‌نك استدعا ایتدیکی شیلرك برنجیسی مترەپولید وپسقپوسلره عائد حقوق عادیه دعوالرینك مرجع رؤیتی حقنده اولوب دعاوی مذکوره‌نك محاکم دولت علیه‌دن هانکیسنده نه‌صورتله رؤیتی موافق اصول اوله‌جنی بحثلرندن صرف نظرله بطریقخانه‌نك موضوع بحث ایتدیکی نقره‌نك اویله اعصار قدیمه‌دن بری براتلره

درج اولنه‌جق امتیازلردن اولمادیغنی واشبو حقوق عادیه دعوالرینه دائر اولان احکام قرق بش سنه‌دن بری درت دفعه تعدیل وتصحیح اولنمش اولدیغنی اخطار ایله اکتفا ایدرم . مواد مذکوره‌نك ایکنجیسی جرایم ملکیه‌نك محاکم جزائیه‌ده رؤیتنه اعتراضدن عبارتدر . بیانه حاجت اولمدیغی اوزره مواد جزائیه‌ده رؤسای روحانیه حقنده اقامه اولنه‌جق دعاوئ جزائیه اوچ نوع اولوب برنجیسی جرائم مذهبیه درکه برات عالیده پسقپوسلر وکشیشلر وپاپاسلر وقالوغریالر وغومینوسلرك آیینلرینه مخالف قباحتلری ظهور ایلدکده توبیخات لازمه ایله تأدیب اولنملرینی شامل اوله‌رق بو ماده‌ده مقام والالرینك اقتدار ومأذونیتی تمامیله جریان ایتمکده‌در . ایکنجی نوعی متره‌پولید وپسقپوسلرك صفت مأموریتلرینه متعلق اولمق اوزره اهالیدن حقلرنده وقوعه کله‌جك شکایاتدن متولد مجازات اولوب پسقپوسلق نظامنامه‌سنك سکزنجی ماده‌سی حکمنجه بر محلك اهالئ عیسویه‌سی طرفندن پسقپوسلر حقنده شکایات واقع اولوبده وسائط تألیفیه ایله اصلاح ذات البین قابل اوله‌مز ایسه مواد مشتکابها خصوصات روحانیه‌یه دائر اولدیغی حالده وشخص مشتکئ علیهك محاکمه‌سی وشکایتك ثبوتی تقدیرنده جزاسی کلیسا قواننه توفیقاً جماعات متره‌پولیدان طرفندن ومواد عادیه‌یه متعلق ایسه قوانین دولته تطبیقاً مجلس مختلط جانبندن اجرا قلنمق وتهمت جنایت جنسندن اولدیغی حالده جانبك صفت روحانیه‌سی رفع اولنه‌جغندن آندن صکره حقنده قوانین موضوعهٔ جزائیه‌یه کوره اجرای مجازات اولنمق لازم کلوب بوبابده دخی نظامنامهٔ مذکور بطریقخانه‌یه نصل قوت ومأذونیت ویرمش ایسه اول قدرت ومأذونیتك پسقپوسلر حقنده تماماً اجرا اولنمسنه طرف حکومت سنیه‌دن ذره‌قدر ایقاع ممانعت اولنمدیغی معلوم والالریدر . نوع ثالث که رهابینك نه صفت روحانیه‌لرینه نه‌ده صفت مأموریتلرینه متعلق اولمیوب صرف جرایم شخصیه‌دن معدود اولان شیلردر ایشته بطریقخانه‌نك یقین وقتلرده کندیسنه تخصیصنی ایسته‌دیکی ودولتك‌دخی بالطبع وبالحق ویرمك ایستمدیکی ماده بو اولوب چونکه جرائم مذهبیه‌نك رؤیتی ومجازاتی نصل رؤسای روحانیه‌یه مودوع ایسه حقوق عامه‌دن معدود اولان جرایم شخصیه‌یی تعقیب واویوله‌کی جنحه وجنایتلر اصحابی حقلرنده اقامهٔ دعوا واجرای مجازات حقوق عمومیه‌نك محافظی اولان دولتك حقی اولمغله بو حق قدیم وطبیعی‌یی ترك ایتمك قابل اوله‌میه‌جغی وبو بابده‌کی استدعانك اسعافنده دولتك معذرتی مرتبهٔ بداهتده‌در .

مستدعيات واقعه‌نك اوچنجيسى دخى وصيت دعوالرينه متعلق اولوب مجلس مختلط دائمى نظامنامه‌سنك اوچنجى ماده‌سنده استانبول بطريقلكنه مربوط مناسترلرك وارداتنه دائر وصيتنامه و وقفيه‌لره وتراخومه آقچه‌سيله جهازه متعلق منازعاتى مجلس مذكورك تدقيق وتسويه ايتمسى وباب عاليدن بطريقخانه‌يه حواله اولنان موادك روحانى اولميانلرينى حواله اوزرينه رؤيت ايلسى وفقط قوانين اوقاف واراضى‌يه وسائر نظامات عواميهٔ ملكيه‌يه طوقنور ماده‌لر ظهورنده بونلر بالطبع وكما كان دولتجه معين اولان محاكم ومجالسده رؤيت اولنمسى و اون برنجى ماده‌سنده ايكى خريستيان بيننده حقوق ارثيه كبى دعاوئ مخصوصه صاحب دعوا اولانلرك استدعالرى اوزره بطريقخانه‌يه حواله اولندقده مجلس مذكورده رؤيت وتسويه‌سى محرر بولنمسيله تركه تحريرى ووصيتلر حقنده مرعى الاجرا اوله‌جق قواعد ايله نواب شرعه عائد اوله‌جق وظائف ٧ صفر سنه ١٢٧٨ تاريخنده مقدما باب عاليدن مأمورين دولت عليه‌يه ارسال اولنان تحريرات عموميه‌ده مندرج اوله‌رق بونك احكامى مقام والالرندن بالجمله متروپوليد وپسقپوسلره دخى تبليغ قلنمش اولمسيله حكومت سنيه‌نك شمدى كرك نظامنامه‌نك ذكر اولنان ماده‌لرى وكرك تحريرات عموميهٔ مبحوث عنها حكمى خارجنده برشى تأسيس ايتمديكى بديهيدر . تقرير مفصلده مواد مشتكا بها عدادينه ادخال اولنان دردنجى ماده دخى نكاح وطلاق خصوصى اولوب امر مناكحه وطلاق خصوصلرنده رؤساى روحانيه‌نك اقتدار وصلاحيتلرينه ذرتما خلل كلامش ايكن بونك موضوع بحث ايدلمسنك منشأ وحقيقتى بيلنه‌مامشدر . نفقه دعوالرينه كلنجه معلوم اصيلانه‌لرى اولديغى ومقدما تسطير قلنان تذاكر مخلصيده بيان قلنديغى اوزره نفقه دعوالرينك رؤيتى بطريقخانه امتيازاتندن اولديغنه دائر نه براتلرده نه‌ده نظامنامه‌ده هيچ بر حكم وصراحت اولميوب حال بويله ايكن بو دعوالرى بطريقخانه ومتروپوليد خانه‌نك كورمسنه ايليشمامش وشو قدركه نكاح وطلاق بشقه وطلاقدن متولد اولان نفقات خصوصى حقوق عاديه‌يه دائر اولمسيله بشقه اولوب طرفيندن برى بو خصوصده بطريقخانه ومتروپوليد خانه‌نك ويرديكى بر قراردن كنديسنى متضرر عد ايدوبده حكومته مراجعت ايدر ودعواسنه محاكم دولتدن برنده باقلمسنى استدعا ايلر ايسه او مثللولره قرارنى محاكم دولتى منسد كوسترملك وكنديلرينى خواه ناخواه تشكى ايتدكارى قرارك اجراسنه اجبار ايتمك

وظيفۀ حكومتى ايفا ايلەمك اولەرق بناءً عليه طرفينك رضا واختياريله بطريقخانه ومترەپوليد خانەلردە فصل اولنان نفقه دعوالرينه حكومت برشى ديميور ايسەدە احد طرفينك استدعاسى اوزرينه بو كبى قرارلرك تدقيقى حقندە مقام نظارت شاورىدن اولجه بر صورت تسويه وشوراى دولتجه دخى اكا بر قريب بر قاعده تأسيس وملاحظه اولنمش وطرف والالرينه تبليغ كيفيت قلنمش اولديغى حالده اولبابده بيان اعتراض ايله نفقه ودعوالرينك استينافاً دخى بطريقخانەدە رؤيتى استدعا وفرمان عالى. خارجندە يكى بر امتياز طلب اولنمشدر. مستدعياتك بشنجيسى كليسا انشا آتنه متعلق اولوب تأسيس معابد حقندە دولتك نەدرجه مساعده كارانه معامله ايلديكى بحث وبيانه بيله محتاج اولميوب بيك ايكى يوز يتمش ايكى تاريخندە تصدير وخط همايونله توشيح بيوريلان اصلاحات فرمان عاليسندە مصرح اولديغى اوزره اجراى آيينه مخصوص اولان ابنيەنك مجدداً انشاسى لازم كلدكده بونلرك رسم وصورت انشاسى جانب باب عالى‌يه عرض اولنمق ورخصت لازمەيى بطريقلر ويا جماعت مترەپوليدلرى استدعا ايتمك ودولتجه بر كونه محذور اولمديغى حالده رخصت سنيه اعطا ايدلمك لازم كلوب بوكونكى كوندە حكومت سنيەنك بو مثللو تأسيسات حقندە اتخاذ ايتديكى معامله اصلاحات عموميه فرمان عاليسى خارجندە برشى اولميوب تماماً وحرفياً آنك حكم جليلى داخلندەدر. استدعالرك آلتنجيسى اولان وتقرير مفصلده باشلوجه وملتزمانه تذكار وتكرار ايديلان مكتبلر تفتيشنه كلنجه اصلاحات فرمان عاليسنك بر فقرۀ مهمەسى مكاتب عموميەنك اصول تدريسى ومعلملرينك انتخابى اعضاسى طرف شاهانەدن منصوب مختلط بر مجلس معارفك نظارت وتفتيش تحتندە بولنمسنى مبين وبناءً عليه تفتيش مادەسندە حكومت سنيەنك صلاحيتى امر بين اولوب بو بابده يكيدن برشى ياپلامشدر. حكومت سنيەنك ملتزم عاليسى اولان مسلك ثبات‌شعارى وصنوف تبعەنك محافظۀ امتيازات مذهبيەسى حقندە مسلم عالميان بولنان افكار عاليۀ حمايتكارانەسى اقتضاسنجه بطريقخانەنك حائز ونائل اولديغى مساعداتك هيچ بر جزؤنه خلل كتيرمك خيالخانۀ خاطرندن بيله كچمديكنى ومسلك متخذى بروات عاليەنك وخط همايونله موشح اصلاحات فرمان عاليسنك احكام جليلەسيله بطريقخانه نظاماتنه توفيق حركاتدن عبارت بولنديغنى مسلم اولان درايت متمايزه وافكار مستقيمانۀ والالرى ايجابنجه تسليم وتوضيحات وتبليغات خالصانەمى وضع كفۀ ميزان تقدير ايدەجكلرى

مأمول بولندیغی و بر وجه اشعار سابق وظائف مهمهٔ والالرینه کماکان دوام بیو.
رلمسی موجب ممنونیت اوله‌جغی بیانیله تذکرهٔ ثناوری ترقیم قلندی افندم .

غرهٔ ربیع‌الاول ۳۰۱ و ۹ کانون اول ۹۹

مجلس وکلا مضبطه‌سی صورتیدر

[ص ۱۵۱]

روم بطریقی یووا کیم افندی برمدتدنبری بطریقخانه‌نك امتیازاتنه خلل کلدیکی دعوالریله بر چوق تشکیاته باشلیوب اخیراً دخی جماعت متره پولیدان ایله مجلس مختلط اعضاسی کندوسنی استعفایه مجبور ایلش اولدقلری بیانیله استعفا ایتمش اولدیغی حالده جماعت ومجلس اعضاسی مذاهب نظارتنه ویردکاری تقریرده استعفای واقعك اسعاف اولنمامسنی استدعا ایتمشلر ایدی . بونك اوزرینه نظارتدن بطریق مومی الیه مجلس عاجزانه‌مز قراریله یازیلان جوابده حکومت سنیه بر طرفدن کندی حقنده اولان اثر مراعاتی ودیکر طرفدن جماعت ومجلس اعضاسنك اسعاف تمنیلرنده دریغ مساعده ایتامسی جهتیله استعفانك قبولنه ایجاب کورمدیکندن ومع مافیه طرف نظارتدن ازسرنو اجرا اولنه‌جق تبیینات مواد مختلف فیها حقنده دولتك نیات عالیه‌سنی تأیید وتأمینه کفایت ایده‌جکندن مأموریتنه دوام ایتمسی توصیه اولنمش ایسه‌ده کندیسی استعفا مطلبنی وبطریقخانه امتیازاتنك فسخ ونقض اولندیغی بحثلرینی تکرار ایتمسی اوزرینه امتیازاته خلل کتیرلدیکی دعواسنك واولبابده درمیان اولنان موادك اصل واساسی اولمدیغی یازیلان تذکرده ماده بماده اثبات اولنمسی جهتیله اکرچه بالواسطه آثار ائتلافیه ابراز ایتمکله برابر ابتدا رهبانك جنایات شخصیه‌لرندن طولایی نزد حکومتده بالتوقیف استنطاق ومحاکمه‌لری وثبوت تهمتلری تقدیرنده اجرای جزای قانونیلرینه دائر اولان فقرهٔ معلومه‌نك براتدن اخراجیله ایرو تحریرات ایله مأمورین لازمه‌یه تبلیغنی طلب ایدوب مادامکه قدرت حاکمه‌نك حقوق حکومتدن اولمسی مسلمدر فقرهٔ مذکوره‌نك براتده بقاسی طبیعی اولدیغی جوابی ویرلمسی اوزرینه بو صورته کذلك بالواسطه موافقتله اختلافی زمرهٔ رهباندن پسقوپسلرك بو معا-

ماهدن استثناسی بحثنه حصر ایلمش وچونکه بوکونکی بازار کونی پسقالیه مناسبتیله کلیساده بولنمامسی خلقجه سوء تفسیراته سبب اوله‌جغی وبوکا حکومتجه دخی نظر خشنودی ایله باقیله‌میه‌جغی طبیعی اولمغله کلیساده حاضر بولنمسی حقنده اصابت افزای صدور اولان ارادهٔ مخصوصه حضرت پادشاهی‌یی کندیسنه اخطار ایلك اوزره مذاهب مدیری بطریقخانه‌یه کوندرلمکله مبحوث عنه اولان صورت امتثالکاری‌یی مدیر مومی الیهه دخی بیلدیرمش ایسه‌ده افکار معروضه‌سنی بیان ایلسه جماعت ومجالسك مؤاخذه‌سنه تصادف ایده‌جکنی وکندیسی تسویهٔ مصلحته چالشمقده اولدیغندن حکومت سنیه‌جه بر قرار اتخاذنده تعجیل اولنمامسنی افاده وفقط محکمهٔ تمیز مدعی عمومیسی قسطاکی ومعتبراندن دیمتراکی افندیلر کبی ذواتك واسطه‌لریله حکومت جماعت متره‌پولیدانك جاب افکارینه سعی ایدرسه تسریع مصلحت ایده‌جکی یولنده وصورت محرمانه‌ده بر مطالعه ایراد ایلمشدر ایجاب حال بوکونکی مجلس بندکانه‌مزده عریض وعمیق مذاکره اولندقده بطریق مومی الیهك اجرای آیین اثناسنده کلیساده حاضر بولنمامسی انواع تفسیراته باعث اوله‌جق بر حال ایکن ابتدا مستعفی اولان بطریقلرك کلیساده حضورلری کلیسا قانوننه مغایر اوله‌جغی ایراد ایتمسی واستعفاسی طرف حکومتدن قبول اولنمدقجه کندیسی حالا بطریق طانمق طبیعی اولدیغی جوابنی آلمسی اوزرینه ارادهٔ سنیه‌یی تنفیذه چالیشه‌جغنی بیان ایله برابر برکره متره پولیدلرله مذاکرهٔ ماده ایله بعده نتیجهٔ تصمیمنی تحریر ایده‌جکنی سویلمش اولدیغی حالده جوابك تأخری اوزرینه دفعهٔ ثانیه اوله‌رق مدیر مشارالیه نزدینه کتدکده کلیساده بولنمقده معذور اولدیغی ومعذرتی جواباً وبالواسطه مابین همایونه دخی یازدیغی بیلدیرمسی دقته شایان وبر رسم مهمك اجراسی اثناسنده کلیساده حاضر بولنمسی ایچون حکومتك ابراز وتکرار ایتدیکی ارزوی خالصانه‌یی اصلا اصغا ایتمامسی دولت متبوعه‌سی نزدنده مجبور ایفاسی اولدیغی وظائفك اقدمی اولان لوازم انقیاد وامتثاله بدل هر نصلسه بر مسلك اعوجاج واغترارکاری‌یه ذاهب اولدیغنه برهان اولوب یالکز میدانده اولان ایش ایچون دکل آتیاً دخی حکومت سنیه ایله بطریقخانه آره‌سنده‌کی مناسباتك حقوق ومنافع مشروعهٔ دولتله ضامن اوله‌جق صورتده جریانه چارهٔ منفرد کندیسنك هرحالده صداقت ومؤتمینی اوله‌رق حالبوکه مرضی اولان صورت ائتلافیه‌نك حصواندن صکره عزلی طرفنه کیدلمسی تکرار استعفا

سنه موقوف اولدیغی جهتله شاید بر وقت ینه استعفا ایده‌جك ایسه اولوقت تبدیل اولنمق اوزره شمدیلك ابقاسی طرفی التزام اولنسه ترتق مسلك صحیح ومشروعه سالك اوله‌جغنه اعتماد ایتمك پك مشكل اولدیغندن مادامكه برنجی استعفاسی قبول اولنمدیغی حالده استعفاسنی تكرار ایتمش وایكنجی دفعه مواد مختلف فیهانك دعاوی صحیحه‌دن اولدیغی وحكومتك برات عالی ومساوات فرمان عالیسی وبطریقخانه نظامی احكامنه قطعاً ایقاع خلل افكارنده بولنمدیغی تبیین وتوضیح اولندیغی حالده حالا تحریراً اعطای جوابه موافقت واستعفادن فراغت ایتمامشدر . بو حالك دوامی جائز اوله‌میه‌جغی جهتله انتخاب نظامنامه‌سنك برنجی ماده‌سی اقتضاسنجه ایلروده خلفی نصب اولنمق اوزره شمدیلك ادارهٔ امور ایچون حسب النظام لازم كلان قائمقامك انتخابیله لاجل العرض حكومته بیانی ایچون جماعت متره پولیدان ایله مجلس مختلط اعضاسنه اجرای تبلیغات اولنمسی وبواثناده دخی دولتك امتیازات ومساعدات مؤسسه‌یی نقض ایتمك افكارنده بولنمدیغنك جماعت ومجلسه تفهیم قلنمسی ایكی رأیه قارشی اكثریتله تذكر وتنسیب اولنمش واكثریت پوصله‌سی لفاً عرض وتقدیم قلنمش ایسه‌ده قاطبهٔ احوالده

فی ۷ ربیع الاول سنه ۳۰۱ و فی ۲۵ كانون اول سنه ۹۹

مجلس وكلانك مضبطهٔ معروضه‌سی صورتیدر

انكلتره دولتنك مصر تنظیماتجه اولان تصوراتی حاوی اولوب حكومت متبوعه‌سندن آلدیغی امر اوزرینه مصلحتكذارلق طرفندن نظارت خارجیه‌یه تبلیغ قلنمش اولان اوراق ایله نظارت مشار الیهانك ومجلس عاجزانه‌مزجه لزوم مذاكره‌یی متضمن مقام صدارتك تذكره‌لری واولبابده شرفتعلق بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی‌یی متضمن جواب میانهٔ كمترانه‌مزده مطالعه اولندی . تصورات مذكوره دولتلرله مذاكره‌یه متعلق اولمق وادارهٔ داخلیه‌دن معدود بولنمق اعتباریله ایكی قسمه تقسیم اولنوب قسم اولده سویش قنالی سفاینك مرور وعبورینه سربست براغلمسی ووقت سفرده محارب دولت علیه اولسه بیله قنال ایله جوارنده ومصر صولرینك محال سائرهسنده مخاصمات وقوع بولمامسی ماده‌لریله

اكا متفرع ديكر آلتى شرطى ودائرهٔ خديويه ايله سائر بعض دوائر اموالنك صورت اداره‌سى دها زياده ساده‌لشديرلمك واولبابده برقات دها تصرفات حاصل ايلمك اوزره قريباً دولتلره بعض تكليفات اجرا اولنه‌جغنى ويرلو واجنبيلرك مساوات اوزره تكاليف ايله مكلف اولملرينى ويرلولر ايله اجنبيلر بيننده‌كى دعاوىٔ حقوقيه‌يى فصله مأمور محاكم مختلطه اصولنك بر سنه تمديدينى وقسم ثانى حصول تصرف وامنيت ايچون مصر اردوسى افرادينك تقليليله برابر محافظهٔ حضور وانتظام وظيفه‌سنك ممكن مرتبه آيرى پوليس وژاندارمه هيئتنه حواله‌سنى وخديو ايله نظارتك اظهار ايتدكلرى ارزويه مبنى خديو مشار اليهك قوماندامى تحتنده بعض انكليز ضابطانك بر مدت ايچون مصر اردوسنده استخداملرينه انكلتره طرفندن موافقت اولنديغنى وشمديلك خديو نزدنده ماليه مشاورى صفتيله اوروپالى بر مأمور بولنمق قيد احترازيسى تحتنده اوله‌رق اصول مراقبهٔ ماليه‌نك لغوى حقنده حكومت مصريه‌نك تكليفنه كذلك موافقت ايدلديكنى وامور عدليه‌جه اصلاحات لازمه‌يى حاوى بر اصولك درحال وضع وتأسيسى خديويته اخطار ايدلديكندن قريباً بوبابده بعض تدابير مؤثره اتخاذ ايديله‌جكنى وزنجى تجارتنك منعى ومصرده ممكن مرتبه اسارتك الغاسى مقصدلرينه لازم اولان تدابير حكيمانه‌نك اتخاذى خصوصنده خديويته اجراى وصايه‌ده دوام اولنه‌جغنى حاوى اولوب بو تصوراته دائر دولتلره تبليغ ايديله‌جك تحريرات عموميه‌نك مقدمه‌سنده دولت مشار اليها خديوك محافظهٔ حكم ونفوذى ايچون لازم كلن وسائط تنظيم وتعيين ايدلدكده واحوال مملكت مساعده ايلدكده كندى عسكرينى درحال مصردن آلديرمق ارزوسنده بولنديغى بيان ايدلمش وبرده اهالى طرفندن انتخاب ايدلمش ذواتدن مركب بر هيئت تشكيلى ادارهٔ داخليه‌دن معدود خصوصات صره‌سنده درميان اولنمشدر . مواد متصوره حقنده دولت عليه جوابنك شمديدن انكلتره‌يه تبليغى وياخود اولا دولتلرله مخابره ايدلمسى موضوع بحث ايدلدكده لدى الحاجه دول سائره‌يه دخى مراجعت اولنمق اوزره شق اول اختيار اولنمش ومواد مبسوطه يكان يكان تدقيق ومطالعه قلنمشدر . اولا نظارت خارجيه‌نك تذكره‌سنده اشعار اولنديغى اوزره خطهٔ مصريه‌نك انكليز عسكرندن تخليه‌سنه تعليق ايديلن شرائطك نه وقت حاصل اوله‌جغى مبهم براغلمش اولديغندن بونك ايچون تقريباً بر مدت تعيينى صورتنك تكليفى وتحريرات عموميه‌نك فقره‌سنده انكلتره دولتى اتخاذ

ایتدیکی تدابیر حاکم مملکتك نفوذ حکومتنی اعاده مقصدیله اختیار ایدلدیکنی بیان ایتدیکندن ومصرك حق حاکمیتی منحصراً سلطنت سنیه‌یه عائد ایدوکندن حاکم مملکت تعبیرندن البت دولت علیه مراد ایدلمش اوله‌جغنك صورت مناسبه‌ده اخطاری لازم کلیر . قنال حقنده‌کی تصوراته کلنجه قنالك بالجمله احوالده سفاینك مرورینه سربست اولمه‌سی تکلیفی ذاتاً سفاین تجاریه ایچون موجود اولان قاعدهٔ سربستینك سفاین حربیه‌یه‌ده تعمیمی دیمك اوله‌رق بونك بعض شرائط ایله قبولی یعنی اولا وقت سفرده دخی سفاین حربیه وتجاریهٔ عثمانیه‌نك قنال داخلنده بروجه سربستی حرکت ایتملری ثانیاً دولت علیه وقت سفرده محارب اوله‌جغی آخر بر دولتله قنال وجوارنده ومصر صولرینك محال سائره‌سنده اجرای مخاصمات ایتمز ایسه‌ده مصرك واکا تبعاً قنالك حق حاکمیتی کندیسنه عائد اولمسنه وانکلتره‌نك تکلیفی حکمنجه دخی قنالده تأسیس اولنه‌جق سربستیٔ مرور وعبور اصولی مصرك مدافعه‌سیچون لازم کلان تدابیره شامل بولنمامسی لازم کله‌جکنه بناءً دولت علیه‌نك دخی کرك آخر بر دولته قارشو وکرك لدی الحاجه خطهٔ مصریه داخلنده مصرك مدافعه‌سنه اقتضا ایدن کافهٔ اسبابی استعماله صلاحیتی اولمسی قیدلرینك علاوه‌سی الزم عد اولنمشدی . دائرهٔ خدیوی ایله سائر بعض دوائر احوالنك صورت اداره‌سنی دها زیاده ساده بر حاله ایصال واویولده تزیید تصرفات اجرا اولنمسی تکلیفی قابل رد اولمیوب لکن مصرك دولته ویردیکی ویرکویه خلل کلمامك اوزره مصرك امور مالیه‌سی حقنده فرمان عالیده مندرج حقوق دولتك محافظه‌سی شرطنك علاوه‌سی ومحاکم مختلطه اصولنك بر سنه دها تمدیدینك عیناً قبولی تنسیب قلنمشدر . فرمان عالی اقتضاسنجه مصرك قوهٔ عسکریه‌سی هیچ بر وقتده اون سکز بیك کشی‌یی کچمامك شرط اولوب قوهٔ جدیده‌نك بو حدی تجاوز ایتمسی تکلیف اولنسه حکم فرمان ایله استاتوقویه مغایرتی جهتیله دولت علیه‌جه قبول اولنمامق طبیعی ایسه‌ده سیاق حاله نظراً مصر اردوسی افرادی شمدیکندن دها دون درجه‌یه ایندیریله‌جکندن بونده اصول مؤسسه‌یه خلل کلمك محذوری اولمیوب محافظهٔ حضور وانتظام وظیفه‌سنك ممکن مرتبه آیری پولیس وژاندارمه هیئتنه حواله‌سی دخی محل اعتراض دکلسه‌ده یالکز انکلتره‌نك خدیویتله نظار طرفندن اظهار اولنان آرزویه مبنی بر مدت ایچون مصر اردوسنده استخداملرینه موافقت ایتدیکنی بیان ایلدیکی انکلیز ضابطانی نه قدر مدت مستخدم

اوله‌جقلرى مصرح اولمديغندن بونلرك غير معين اولان زمان استخداملرينك تعيين وتحديدى وبرده ضابطان مومى اليهم خديوك قومانداسى تحتنده بوله‌جقلر ايسه‌ده خصوصى قوماندادە يعنى عمومى قوماندادجه خديوه تابع اولمقله برابر بر فرقهٔ عسكريه‌نك بالفعل خصوصى قوماندانده انكليز ضابطلرندن اولنلر بولنديغى حالده وظيفهٔ معينه‌لرى خارجنه چيقه‌مامليچون كنديلرينك خدمات عسكريهٔ مصريه‌ده مستخدم بولندقلرى اثناده عساكر سائرهٔ مصريه‌يه شامل اولان قوانين عسكريه‌يه وظيفه‌جه تابع اوله‌جقلرى قيدينك علاوه‌سى ايجاب ايدر. اصول مراقبهٔ ماليه‌نك لغوى ويرلو واجنبى اهالينك مساواةً مكلف اوللرى حقنده‌كى تكليف عيناً قبوله شايان كورلمشدر. امور عدليه‌جه اصلاحات لازمه اجرا اولنمسى موافق حال ومصلحت اولوب شو قدركه تشكيلات عدليه صره‌سنده يقين وقته قدر مركز سلطنت سنيه‌دن ارسالى معتاد اولوب شمدى دخى بالنيابه علمادن برينه تفويض اولنمقده اولان مصر قاضيلغى مأموريتنك ينه طرف سلطنت سنيه‌دن بالنيابه اهلنه تفويضى اصولنك بقاسى مسئله‌سى دخى درپيش اولنمق تخطر اولنديسه‌ده بو ماده‌نك انكلتره حكومتنه وقوع بوله‌جق تبليغاتده شرط مقامنده كوسترلمسنده جهات عديده ايله محاذير اوله‌جغى جهتله خصوص مذكورك باب عالى ايله خديويت بيننده لدى الحاجه آيروجه مخابره وتقويه‌سى وفقط تشكيلات عدليه صره‌سنده حقوق اسلاميه عائد معاملات شرعيه‌نك بالطبع محفوظيتى ملتزم بولنديغنك دولت مشار اليهايه ويريله‌جك جوابده درج وحكايه‌سى وزنجى تجارتنك منعى ذاتاً دولتجه قبول اولنمش وانكلتره ايله دخى معاهده‌يه ربط اولنمش بر قاعده اولديغندن بوكا موافقتله برابر مصرده ممكن مرتبه اسارتك الغاسى تكليفنه اعتراض اولنمامسى واهالى طرفندن منتخب ذواتدن مركب بر هيئت تشكيلى حقنده‌كى مطالعاته جواب اولمق اوزره فرمان عالى اقتضاسنجه مصرك امور ملكيه وعدليه وماليه‌سى خديويته عائد اولديغندن بونلره متعلق اولان نظامات لازمهٔ داخليه‌يى صورت عادله‌ده وضع وتأسيس ايتمكه خديو بولنان ذات مأذون اولمغله مملكتك انتظام ومنافعنه تعلق اولوب مركز حكومت سنيه‌يه اولان روابطه دخى خلل كتيره‌ميه‌جك اولان تأسيسات سياسيه‌ده بر موجب فرمان خديويتك مأذونيتى امر طبيعى كورنديكنك ايرادى ومع مافيه انكلتره‌نك تكليفاتنك تعديلات مشروحه ايله قبولى ينه فرمان عالى احكامنك كما كان محافظه‌سى قيديله مشروط بولنديغندن بوندن طولايى نه دولت

عليه‌نك خطهٔ مصريه‌ده اولان حقوق متبوعيتنه نده مصرك وخديوك كنديسنه قارشی اولان وظائفنه خلل تطرق ايده‌ميه‌جكنك جملهٔ شرائطدن عد اولنمسی تذكر اولنمشدر .

مطالعات معروضه نزد حقايق وفد حضرت ملكداريده تنسيب بيورلديغی حالده لوندره سفارت سنيه‌سی واسطه‌سيله دولت مشار اليهايه تفصيلات مشروحه دائره‌سنده اجرای تبليغات اولنمسنك وبر طرفدن دخی نظارت خارجيه‌جه بورادهكی سفرای اجنبيه وسفرای سلطنت سنيه وسائطيله سائر دولتلرك استطلاع افكاريله اقتضا ايده‌جك تدابير ومخابراته دوام قلنمسنك نظارت مشار اليهايه حواله‌سی بالاتحاد تذكر واوراق مذكوره طاقميله لفاً عرض وتقديم قلندی ايسه‌ده قاطبهٔ احوالده امر وفرمان حضرت ولی الامر افندمزكدر .

فی ١١ ربيع الاول سنه ٣٠٠ وفی ٩ كانون ثانی سنه ٩٨

منير علی صائب عاكف عاصم حسن عثمان ادهم احمد اسعد سعيد
ذهنی زائف كامل مصطفی صبحی

تذكرهٔ معروضه صورتيدر

[ص ٨٩]

١٠ ربيع الاول سنه ٣٠١ تاريخيله مورخ تذكرهٔ خصوصيهٔ دولتلرينك مبلغ اولديغی ارادهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهی قرين مدركهٔ عاجزانه‌م اولمش وسيد فاضل پاشا حضرتلرينك ملفوف مخطره‌سی وژورنال دو قسطنطينوپلده مندرج فقره صورتلری دخی مطالعه قلنمشدر . مشار اليه فاضل پاشانك مخطره‌سنك بر فقره‌سنده كرك سويشدن باب المندبه وكرك آنك خارجنده رأس عشيره قدر اولان سواحل ايله براً ايچرولره قدر اولان اهالی كاملاً اسلام اولوب حكومت مصريه‌ده بولندقلرندن ومصرك قوهٔ بحريه‌سی اولمق دخی صلاحيتی خارجنده اولديغندن ديكر بر مخطره‌سنده عرض وبيان ايتمش اولديغی كوچك قره‌غول واپورلرندن بشقه اولمق وسواكن ومصوع وبربره پيشكاهنده اقامت ايتمك اوزره بحر احمره اوچ قطعه حرب واپوری ارسال اولنمسی غايت لازم اولديغی وذكر اولنان واپورلرك

اورالرده اقامتی شورشك تسكيننى مستلزم اوله‌جغى مثللو اهالئ محليه‌نك دولت علیه‌یه خلوص واطمئنانلری مزد اولوب بوندن حمايهٔ ملك وملته اولان اهتمامى استبشار ایده‌جكلرى وحبشليلرك تسلطلرى ايلروليوبده مصوع اسكله‌سنه تجاوزلرى واقع اولورسه واپورلرك اوراده بولنملرى اجنبيلرك مداخله‌سنه مانع اوله‌رق دكز محافظه اولنمش اوله‌جغى وحبشليلر دخی بالطبع اسكله‌ده بارينه‌ميه‌جقلری كوسترلمش وغزته‌ده مندرج فقره دخی حبشستانده تهيئات عسكريه وقوعنى مبين بولنمشدر . مخطره‌ده الزياده سواكن ومصوعك محافظه‌سى موضوع بحث اولوب موسوروس پاشانك كچنده عرض اولنان تلغرافنه نظراً انكليزلر يالكز اصل مصرك محافظه‌سنى درعهده ايده‌رك آنك خارجنى مدافعه ايتمامك واس الحركاة سواكن اولمق اوزره اصل خطهٔ مصريه خارجنده‌كى محللرك دولت عليه‌يه تركنه برشى ديمامك افكارنده بولندقلری آكلاشيليور . بين الخواص مذاكره‌سى اراده بيوريلان وايجاباتى مضابطه خصوصيه ايله عرض اولنان خصوصى تلغرافلر مندرجاتى دخی بو صورتى مؤيد ايسه‌ده خبر عادى قبيلندن اولان شو تصوراتك دولت عليه‌جه مرتبهٔ مجزوميتده طوتلمسى قابل اوله‌ميه‌جغى وسواكن ومصوع خديويتك اداره‌سى داخلنده اولمسيله خديويت طرفندن محافظه‌لرنده اظهار عجز اولنمدقجه بورالره طوغريدن طوغرى‌يه عساكر شاهانه اخراجى مناسب وجائز اوله‌ميه‌جغى بديهى ايسه‌ده بحر احمرده دولت عليه طرفندن بر قوهٔ كافيهٔ بحريه بولنمسنك هرحال وزمانده فائده‌سى مسلمدر و ١٣ حزيران سنه ٣٠٠ و ٢٨ محرم سنه ٣٠١ تاريخلو ايكى قطعه مضبطه‌ده اورالرك قوهٔ بحريه‌سنك مرتبهٔ كفايه‌يه ابلاغى استيذان اولنمسى دخی بومقصده وبحريه نظارتجه ترتيب اولنان ايكى كمينك امتداد واتساعى معلوم اولان سواحل جزيرة العربك محافظه‌سنه عدم كفايتى مطالعه‌سنه مبنى بولنمشدر . اجنبيلر حبشستانى بحر احمرده بر اسكله‌يه مالك ايتمك افكارنده بولندقلری فاضل پاشا مخطره‌سنك محتوياتندن اولديغندن وحبش حكمدارينك انكلتره حكومتى طرفندن نائل اولمقده بولنديغى اثر حمايه وصحابت بيش دقت واعتنايه آلنه‌رق مصلحةً وحالاً دركار اولان اهميت فوق العاده ايجابنجه بومادده نه تدبير اتخاذى مقتضى ايسه بالمطالعه عرض عتبهٔ عليا قلنمسى اراده بيورلديغى دخی تذكرهٔ عليه‌لرينك جملهٔ مندرجاتندن بولنمسيله ومبحوث عنه اولان شيلر ايسه مسئلهٔ مصريه‌دن نشأت ايتمكده اولمسيله لازم اولان تدبير مسئلهٔ مذكوره‌يى دولت

علیه‌نك حقوق ودلخواه عالیسنه موافق صورتله تسویه‌یه تحری امکان ایله حاصل اوله‌جغی بالتأمل تأید ایتمشدر .

بونده‌کی مطالعات ونظریات اوجله تفصیلاً عرض خاکپای عالی قلنمش اولدیغندن بوراده خلاصة الخلاصهٔ افکار عاجزانه‌م عرض اولنور شویله‌که ایجاب طبیعی مصلحته کوره مصر ایشنده چارهٔ تسویه اولمق اوزره درت نوع تدبیردن برینی اختیار لازم اولوب آنك برنجیسی لورد غرانویلك نوطه‌سنه جواب ویرمك وایشی لورد مشارالیه طرفندن تکلیف اولندیغی وجهله مذاکرهٔ دولیه ایله فصل ایلك ایدیسه‌ده شمدی بالطبع بونك زمانی وصره‌سی کچمشدر. ایکنجیسی انکلتره سفیرندن خصوص معلومه دائر انتظار اولنان جواب مطلبه موافق صورتده کلمز ایسه مسئلهٔ مذکوره دولت علیه طرفندن دول معظمه‌نك وساطتنه تودیع وحواله اولنمقدر . بونده فائده معلوم اولسه اصلا تردد اولنمامق لازم کلیر ایسه‌ده کچنکی مضبطهٔ مخصوصه‌ده دخی عرض اولندیغی اوزره ایش دولتلره براغلسه انکلتره‌نك آنلرله اویوشوب منفعتمزه غیر موافق بر قرار استحصال ایتمسی جای حذر اولاغله بودخی شایان سلوك بر طریق کورینه‌مامکده‌در ؛ حتی بحر سفید وآفریقاده الك زیاده علاقه‌دار دولت فرانسه ایکن خارجیه نظارت جلیله‌سنك بو اقشامکی معروضات ایله تقدیم قلنان تذکره‌سنه ملفوف پارس سفارت سنیه‌سنك تلغرافنامه‌سی ترجمه‌سنده محرر اولدیغی اوزره فرانسزلر مستملکاتده‌کی تشبثلرنجه انکلتره‌دن کوزدکاری وبعدما دخی کوره‌جکلری معاونتدن طولایی دولت مشارالیهایی کوجندیرمك استمدکلری مصرح اولمسیله بودخی مطالعهٔ معروضه‌یی تأیید ایلکده‌در. اوچنجیسی اصل مصردن ماعدا محللرك محافظه واداره‌سی دولت علیه‌یه تکلیف اولنه‌جق اولور ایسه بوندن استفاده ایله شمدیلك خطهٔ حجازیه ویمانیه‌نك مکایددن محافظه‌سی وآفریقا سواحلنك الده طوتلمسی ایچون سواکن ومصوع اسکله‌لرینه برمقدار عساکر شاهانه ادخالیله اورالرك الده بولندیرلمسیدر. دردنجی طریق وتدبیر مصلحتی انکلتره دولتی ایله صورت ائتلافیه‌ده وفقط حقوق دولته موافق صورتده بتیرمکه تشبث اولوب بونك ایچون دخی مطالعهٔ کمترانه‌م شو وجهله‌در که بومثللو مسائلك باب عالی ایله بوراده‌کی سفرا بیننده مذاکره‌سیله سفرای دولت علیه ایله قابینه‌لر بیننده مذاکره‌سنده فرق وتأثیر بشقه اولوب بورایه کلان ایلچیلر احوال شرقیه حقنده بر نصلسه بر یاکلش فکره ذاهب اولمقده واکثر مصالحی

رفیقلریله مشاوره ومذاکره ایدرك باب عالی نزدنده اکا کوره حرکت ایلمکده والحاصل کندولری درلو تأثیرات واغراض تحتنده بولنوب برده دولت متبوعه‌لرینك منفعت و آرزوسنه تماميله توفیق حرکت ایده‌جك اولورلر ایسه بالطبع او نسبتده ممدوحیت وشهرت قزانه‌جقلرندن بوکبی فوائد ذاتیه مطالعه‌سی دخی بعضلرینك معتدلانه‌حرکتلرینی منع ایتمکده‌اوله‌رق حالبوکه قابینه‌لرك نظریات وافکاری اغراض وتأثراتدن مصون و آنلرله مداولهٔ افکار ایتمك اسهل واسلم بولندیغندن بو جهتله مسئلهٔ مصریه‌یی دخی طوغریدن طوغری‌یه لوندره‌ده دولت علیه سفیری واسطه‌سیله مذاکره ایتمکده بوراده سفیر ایله مذاکره‌یه کیریشمکدن زیاده فائده تصور اولنور . موزوروس پاشانك درایت واهلیت ومهارتنه دیه‌جك یوق ایسه‌ده شیخوختدن وامثالی احوال خصوصیه‌دن طولایی مصر مسئله‌سنده مأموله موافق صورتده یکده سعی وهمتی کوریله‌مه‌مش اولدیغندن کندیسنك خدمات مدیده‌سنه مقابل مستحق اولدیغی مکافات فوق العاده ایله تقاعدی ویاخود حال وحیثیتنه موافق ولایق آخر بر مأموریته تعیینی ایله لوندره سفارت سنیه‌سنك وکلای حاضره ویا معزوله‌دن ویاخود خارجدن تنسیب بیوریله‌جق بر ذاته احاله‌سیله اشبو مذاکره‌نك اکا تودیعی وموزوروس پاشانك لوندره‌دن انفصالی تجویز بیورلمدیغی حالده مأموریتی مصر ایشنی مذاکره‌یه مخصوص اولمق اوزره فوق العاده بر سفیر تعیین وارسال بیورلمسی وارد خاطر فاتر اولمشدر . بو صورتلرله ویاخود نزد اصابت وفد جهانبانیده تصویب بیوریله‌جق آخر بر طریقله تسویهٔ مصلحت منوط امر وفرمان اصابت نشان عالی اولدیغی وعاجزلرنجه مطالعات معروضه خارجنده بشقه بر رأی وصورت متصور اولمدیغی محاط علم عالیٔ تاجداری بیورلمق اوزره عتبهٔ سنیه‌یه عرض کیفیت اولنمسی متنادر مشار الیه فاضل پاشانك مخطره‌سنك ارسال بیوریلان صورتی ایله غزته‌دن مأخوذ فقره‌نك صورتی لفاً اعاده قلنمشدر افندم .

فی ١٣٠ ربیع الاول سنه ٣٠١ وفی ٣١ کانون اول سنه ٩٩

امضا : سعید

تذكرهٔ خصوصيهٔ معروضه صورتيدر

[ص ٨٩]

١٣ ربيع الاول سنه ٣٠١ تاريخلو تذكرهٔ جوابيهٔ عاجزانهم اوزرينه شرف متعلق بيوريلان ارادهٔ سنيه حضرت پادشاهى‌يى مبلغ تذكرهٔ دولتلرى رسيدهٔ دست توقير اولمشدر . مصر مسئله‌سى حقنده غرانويل نوطه‌سنه جواب اعطاسى وياخود مذكور نوطه مسكوت عنه براغيله‌رق مسئله‌نك بو دفعه طرف دولت عليه‌دن مذاكرهٔ دوليه‌يه حواله‌سى ماده‌لرى تذكرهٔ سالف البيانده ضايع ومحو اولمش وسائلدن عد اولنمامشدى . يالكز غرانويل نوطه‌سنه جواب ويرمك زمانى كچديكندن وفائده ملحوظ بولنسه دول سائره ايله مذاكره ومخابره‌يه دوامده تردد اولنمز ايسه‌ده بو طريق دخى شايان سلوك كورنمديكندن وبو ايكى مطالعه‌نك مبنى اولديغى دلائلدن بحث قلنمشدى . دلائل مبسوطه‌نك دها زياده تفصيلنه كلنجه لورد غرانويل دولت متبوعه‌سنك افكارينى كرك دولت عليه‌يه وكرك دول سائره‌يه كوندرديكى تحريرات عموميه‌ده تعداد ايله وضع ايتديكى اساسلر اوزرينه اجراى مذاكراتى تكليف ايتمش اولديغى حالده مادامكه بوكا نه بزم طرفدن نه‌ده آخر دولتلر جانبندن شمدى‌يه قدر جواب ويرلمامش والحالة هذه انكلتره دولتى مذكور نوطه‌نك مندرجاتندن اصلا بحث ايتميوب شايان اعتماد اولسون اولمسون كنديسى مصرى عسكرندن تخليه ايتمك تصميمنده بولنديغنى وتأخر تخليه سودان هزيمتندن نشأت ايلديكنى اعلان ايتمكده بولنمشدر شمدى مذكور نوطه‌يه جواب ويرمك وبو جوابى سائر دولتلره بيلديرمك ثمره‌سز اوله‌جغى تخطر اولنور وبو صورت بين الخواص جريان ايدن مذاكرات اوزرينه ٥ محرم سنه ٣٠١ تاريخنده تقديم قلنان مضبطه‌نك شامل اولديغى مطالعاتده موافق كورينور . فاما لوندره‌يه سفير جديد تعيينى وياخود سفارت فوق العاده ارسالى ايله بو ماده‌نك اوراده مذاكره‌سنه كيريشلمك صورتى اختيار اولنسه اول حالده ينه لورد غرانويلك معلوم اولان نوطه‌سندن بحث ايدلمك لازم كله‌جكنه وبويله اولميوبده مسئله‌نك مذاكره‌سنه بشقه بر ممسك بولنمق احتمالى وار ايسه آنكده شمديدن بالاطراف مطالعه‌سيله تعيينى لابد اولديغنه دائر تذكرهٔ عليه‌لرنده مندرج فقره‌يه كلنجه مادامكه بو مذاكره‌نك موضوع وغايتى مصر مسئله‌سيدر وغرانويلك نوطه‌سى دخى مسئلهٔ

مذكورەنك صورت تسويەسندن باحثدر انكلترە دولتنە مراجعت حالندە دولت مشار اليهانك اسكی نوطەسی مندرجاتنی كلياً و يا قسماً درپيش ايتمسی البتە تحت احتمالدە طوتلق لازم كلير . وواقع اولەجق ابحاث وتكاليفدن دولت عليەنك مرضيسنە موافق اولنلرك قبولی وحقوق ومنفعتنە مغاير شيلر بولنور ايسە ردی طبيعی كورينور . الحاصل سفيرك وظيفەسی مصر مسئلەسنی سلطنت سنيەنك حقوق حكمرانيسنە موافق صورتدە تسويەيە صرف مساعی ايتمكدن ومصرك انكليز عسكرندن تخليەسی مقصدينە چارە تحريسندن عبارت اولەجقدر. غرانويل نوطەسی مسكوت عنە طوتيلوب بزم طرفدن بودفعە ايشك مذاكرۀ دوليەيە دوشورلمسندە فائدە كورلمامسندە كلنجە بونك سببی دول معظمەدن آلمانيا دولتی مصر ايشی ايچون هر نە وقت كنديسنە مراجعت اولنديسە دولتلرە قارشو برحركت متقدمە اتخاذ ايدەميەجكنی وانكلترە دولتيلە ائتلافە چاليشلمسی لزومنی افادە وآوستريا دولتی دخی دولت مشار اليهانك حسياتنە توفيق لسان ايتمكلە برابر قونت قالنوكی بوايشك مرضيمزە موافق صورتدە تسويەسنك چارۀ منفردی انكلترە ايلە اويوشمق اولديغنی واضح وملتزم صورتدە توصيە ايلمشدر . فرانسزلر ايسە مصر ايشندە وعلی العموم بحر سفيددە الك زيادە علاقەمند بر دولت اولدقلری حالدە حادثۀ مصريەنك ظهورندن بو آنە قدر دولت عليەيە اصلا مظاهرت ايتميوب كرك پارسدە وكرك سفارت واسطەسيلە بورادە قوللاندقلری لسان مصرە وانكلترەنك حركاتنە دائر بعض خبرلر اعطاسيلە برابر معاونت بخشندە بربرينە متباين ومتخالف واعتماد وتمسكە غيرصالح افكاری حاويدر. الحاصل فرانسەنك مقصدی انكلترەنی كوجنديرميوب سائر صورتلە فائدەلرينی استحصال ايتمكمی‌در نەدر ارائە ايتديكی طريق بزی ايلرويە سوق ايلە كندوسی سيرجی كبی قالمقدن عبارتدر . ايتاليا ايسە نفوذينی انكلترەيە تأثير ايتديرەجك بر حال وموقعدە بولنمديغی وبزملە بالاتفاق وبلا غرض انكلترەيە مخالفتدە بر فائدەسی اولمديغی ودولت عليەنك محافظەسی و يا اخلال منفعتی مادەسندە هانكی دولتلە اويوشمغی ايشنە موافق كورور ايسە آنكلە برلشەجكی وبر طرفدن انكلترەنك غيری دولتلرك منافعی دائرەسنە دخولە استعداد كوسترەرك ديكر طرفدن ينە انكلترەيە مماشاتی ترك ايتمديكی قضيەلرندن قطعاً للنظر آنك كوزی آفريقا ساحللرندە دائر وبوجهتلە دولت مشارالیهانك غرضی غرض ومنفعتمزە مغاير كورنمشدر . روسيەيە كلنجە كرچە روسيە دولتنك مواعد شفاهيە

وغير رسميه‌سى خطهٔ مصريه‌ده حقوق دولت عليه‌يى محافظه‌يى اشرابدن خالى دكلسه‌ده فعليات نقطهٔ نظرندن باقلديغى حالده دولت مشار اليهانك بزه امنيت وتسليت بخش اوله‌جق بر حال وفكرى مشهود اولميوب غرانويلك تحريرات عموميه‌سنى آلدقدن صكره بيان ايتديكى افكاركه مصرده منافع مختلفهٔ دوليه وحقوق دولت عليه ايله حقوق خديويتى تعيين وتقرير اساسلرى اوزرينه مذاكره‌يه موافقت ايده‌جكندن عبارتدر روسيه‌نك بوفكرى تشريح وتحليل اولندقده ودولت عليه‌نك مقصدى دخى مصرده استاتوقونك محافظه‌سنه چاليشمق اولديغى تأمل قلندقده روسيه‌نك مطالبى بزم مطلبمزه ضد وانكلتره‌نك افكارينه مطابق ايدوكى تعين ايتمشدر. دولتلره حوالهٔ مصلحتدن فائده تخطر قلنمامسى شومطالعاته مبنى بولنمش وكچنده تقديم قلنان مضابط خصوصيه‌ده بيان اولنديغى اوزره سائر دولتلره مراجعت اولنه‌جق اولور ايسه انكلتره‌نك آنلرله اويوشوب ينه كندى منفعتنه موافق بر قرار استحصال وبزم منفعتمزى اخلال ايتمسى ملحوظ اولمغله دولت عليه‌نك دولت مشاراليها ايله طوغريدن طوغرى‌يه مخابرات ائتلافكارانه‌يه كيريشمسى امر صواب اولديغنده خواص وكلا بيننده اتحاد حاصل اولمشدر.

تذكرهٔ عليه‌ده اولكى تذكرهٔ كمترينك حاوى اولديغى مطالعاتدن برى بر قطعهٔ جسيمه‌نك نصفنى اله آلمقله نصف ديكرينك اداره‌دن ساقط ايدلمسى ديمك اوله‌رق اداره‌سنك اله آلنمسى لزومى كوستريلان محللرك مدخلى الده اولمدقجه خط رجعتمزى امنيتسز بر حاله براقمق طبيعى ايدوكى محرر اولمغله بوراسى دخى تكرار سنجيدهٔ ميزان تفكر قلندقده چونكه كچنكى تذكرهٔ عليه‌لرنده سيد فاضل پاشا حضرتلرينك مخطرهٔ مبعوثه‌سنده ايراد اولنان احوالك منعى قضيه‌سى وحبشستانك مصوعى آلمق ايچون روايت اولنان تداركات كليه‌سيله انكلتره‌نك حبش حكمدارى حقنده واقع اولان صحابت وحمايتى فوق العاده حائز اهميت اولديغندن اكا كوره ايفاى تدبير اولنمسى اراده بيورلديغى اشعار قلنمسنه وسودانك دولت عليه‌يه تركى تصورى عادى وغير رسمى خبرلر قبيلندن اولوب خديويت مصريه‌نك قرارى وانكلتره‌نك تكليف وافكارى مجزوم دكلسه‌ده شايد اصل مصردن ماعدا محللرك محافظه‌سى واداره‌سى دولت عليه‌يه تكليف اولنه‌جق اولور وسودان ايچرو-لرينه عسكر سوقى تكالف ومخاطره‌دن غير سالم كورينور ايسه اويله بر تكليفدن استفاده ايله خطهٔ حجازيه ويمانيه‌نك محافظه‌سى وآفريقا سواحلنك الده طوتلمسى

ایچون سواکن ومصوع اسکله‌لرینه بر مقدار عساکر شاهانه ادخال اولنمق اوزره اول باول بحر احمرده قوهٔ کافیهٔ بحریه بولندیرلمسی اخطار اولنان مخاطراتی منع ایتمك تدبیر طبیعیسی بولنمسنه مبنی تذکرهٔ متقدمهٔ کمتریده بوبابده‌کی مطالعه بیان اولنمشدی . وبر قطعه‌نك نصفنك تصرفیله نصفنك ترکی صورتی تصور قلنمامشدی . مع مافیه سواکن ومصوع اسکله‌لرینك مدخلی بحر احمر وآنك قوة الظهری جزیرة العرب قطعه‌سی اولمسنه نظراً سواکن ومصوع اولکی حالنه یعنی طوغریدن طوغری‌یه ادارهٔ دولت علیه‌یه رجوع ایتسه بو یرلر واسطه‌سیله دولت آفریقا ساحللرنده موقعنی تأمین ایتمش علی الخصوص خطهٔ حجازیه‌یی تخطیاتدن وقایه ایتمش ومصره وحبشستانه وانکلیز عسکری مصرده بولندقجه انکلتره‌یه قارشو بر قوهٔ تهدیدیه‌یی حائز بولنمش اولور ایسه‌ده مصر خدیویتك بوکا موافقت ایدوب ایتمیه‌جکی بالاده بیان اولندیغی اوزره مجهول وبوکا استعداد کورلدیکی حالده دولت علیه‌نك جهت عسکریه‌جه اوله‌جق نظریاتنك تقدیر وتمییزینه رأی ووقوف منفرد عاجزانه‌م صالح اوله‌میه‌جغی مرتبهٔ بداهته موصولدر. دیکر اشعار دولتلری که فرانسه سفیرینك دریسه پاشا وساطتیله دون اقشام مابین همایونه کوندردیکی خبردن استدلال اولندیغنه کوره انکلیزلرك خدیو مصر توفیق پاشایی عزل ایله اوغلنی تحت وصایتده نصب ایتمکله مصری اداره نیتنده بولندقلرینی وحتی بو مقصدی استحصاله بر درجه‌یه قدر تشبث ایتمکده اولدقلرینی وسفیر مشار الیه بو خبری تبلیغ ایله برابر طرف اشرف حضرت پادشاهیدن توفیق پاشانك محافظه وحمایه ایدلمسی فرانسه حکومتنجه پك زیاده مطلوب وملتزم ایدوکنی درمیان ایلمش وشو خصوصده حقوق دولت علیه‌نك دخی محافظه اوله‌جغنه دائر کلان خبرلرله پارس سفیرینك اخذ وتبلیغ اولدیغی معلومات بیننده‌کی ضدیت ومباینت قابل تألیف کورینه‌مامش اولدیغنه دائردر اکاده کلنجه انکلتره‌نك توفیق پاشایی محافظه‌یه نه درجه اهمیت ویردیکی تبینات شفاهیه وتحریریه‌سیله معلوم واوغلنی خدیویته نصب ایتمك ایستدیکنه دائر اولان روایتك صحت وعدم صحتی مجهول ایسه‌ده بونك صحتی تقدیرنده فعله کلمسی ایچون دخی انکلتره ایله مذاکرات ومخابرات ائتلافیه‌یه تشبث اولنمسی اسباب ضروریه‌دن وپارس سفیری اسعد پاشا حضرتلرینك حسیات واشعاراتی ایله بورا‌ده‌کی ایلچینك اخباراتی بیننده بیان بیوریلان بینونته کلنجه یوقاریده فرانسزلرك حرکاتی بحثنده بیان ایدیلان مطالعاتك بوکا دخی شمولی بدیهیاتدن ایسه‌ده دولتك محافظهٔ

حقوقنده استناد واستعمال ايده‌جك وسائط الك زياده كندی سفيرلری اولمق لازم كلوب اقتدار واهليت وتميزلری كافی اوله‌مديغی حالده دولتجه نه درجه‌ده حركات مهارتكارانه التزام اولنسه تأمين مقصد حاصل اوله‌ميه‌جغی بديهياتدن اولمسيله و بومسئله‌ده دخی مأموله موافق صورتده حركت ايتميان سفرانك تبديللرينه اهميت مصلحت متحمل بولنمسيله تنسيب وتصويب بيورلديغی حالده پارس سفارت سنيه‌سنك مقتدر بر واسطه‌يه توديعی جهتی‌ده نظر مطالعه‌يه آلنمق لازم كلير .

اولجه عرض اولنان تدابير اربعه‌دن بشقه واردخاطر اوله‌جق تدبيرلرك دوشنيلوب واولبابده بر مخطره قلمه آلنوب تقديمنه مسارعت اولنمسی امر وفرمان همايون ملوكانه اقتضای عاليسندن بولنديغی دخی تذكرهٔ عليه‌لرينك جملهٔ محتوياتندندر .

هر زمانده وهر ايشده سلطنت سنيه ودولت عليه‌نك محافظهٔ منافعنه متعلق اولق اوزره وارد اذهان اوله‌جق كافهٔ تدابير واسباب ممكنه‌يی نظركاه دقايق اكتناه حضرت پادشاهی‌يه عرض ايتمك اعظم وظايف مأموريت اولمغله كمترلری دخی مصر مسئله‌سنك احوال حاضره‌سی حقنده تخطر ايده‌بيلديكم تدابير هر نه ايسه جمله‌سنی عريضهٔ سابقه‌ده تذكار وآنك مبتنی اولديغی دلائلی دخی مجرد انفاذ ارادهٔ سنيه مقصديله بوراده تفصيل ايلدم. بونلرك خارجنده ومحافظهٔ منفعت دولته كافی صورتده ذهن قاتر وقاصر كمترانه‌مه هيچ برصورت وارد اولميور . مع مافيه شمدی آلنان تذكرهٔ خصوصيهٔ عليه‌لرنده بوكون حضور همايونده نائل شرف مثول اولان خارجيه ناظری پاشا حضرتلريله [١] بعض مذاكرات جريان ايتمسيله همان بالاجتماع مذاكره اولنه‌رق عرض نتيجه اولنمسی مقتضای امر وفرمان حضرت پادشاهيدن بولنديغی اشعار بيورلمش وناظر مشار اليه حضرتلری دخی دميندن باب عالی‌يه كله‌رك بوكون خواص وكلا حضراتيله بالاجتماع مذاكرهٔ مصلحت اولنمسی اراده بيورلديغی تبليغ ايلش اولديغندن اولوجهله اجتماع اولنه‌رق مذاكرهٔ جاريه‌نك مضبطه‌سی دردست تحرير اولديغی حالده شمدی‌ده داخليه ناظری پاشا حضرتلری [٢] باب عاليده بولنمدقلری جهتله مذاكره‌نك صالی كونته تعليق اراده بيورلديغی حاوی بر تلغرافنامهٔ والالری آلنمغله بر موجب ارادهٔ سنيه يارينه تعليق مذاكره ايله عودت ايدلمشدر افندم .

فی ١٥ ربيع الاول سنه ٣٠١ وفی ٢ كانون ثانی سنه ٩٩

امضا :ـ سعيد

[١] باش وكيل اسبق عارفی پاشا .

[٢] سدر اسبق ادهم پاشا .

دیکر استعفانامه

[ص ١٥٤]

ذرهٔ موهوم الوجوددن اصغر وهیچ بر کونه ذکری اولمدیغی اظهر اولان بو عبد عاجز فرقنده شمس منیر کرم ونعم حضرت ظل اللهی لامع وخدمت کمترانه‌مه دوام حقنده ارادات سنیهٔ جناب تاجداری واقع اولمسی بر مقتضای وظیفهٔ ملتزمهٔ امتثالکاری او یوله وقف نفس عبودیت وخدمت صدارتك مشاغل ومتاعب بی پایانه عرض تسلیمیتی مستلزم اولمش ایسه‌ده جناب حق بحرمهٔ نبیه وآله الامجاد اعداد ایام عمر وشوکت همایون حضرت پادشاهی‌یی مزداد بیورسون تتابع تعب وشغل ایله وجود عجز نمود کمترانه‌مده انار دق وهزال وحنجره‌ده دخی کاه تنفس وکاه تصوته مانع بر داء عضال حاصل اولمسی تداویٔ مدیده احتیاجی موجب اولدیغندن مرحمةً وعنایةً مأموریت عاجزانه‌مدن عفومه مساعدهٔ مکارمعادهٔ جناب شهریاری ارزان بیورلمسی تضرعنده بولندیغمك عتبهٔ سنیهٔ ملوکانه‌یه عرضنه مصروفیت همت علیه‌لری رجاسیله ترقیم تذکرهٔ ثناوری‌یه ابتدار قلندی افندم .

فی ١٠ جمادی‌الاولی سنه ٣٠١ و فی ٢ شباط سنه ٩٩

امضا : سعید

انجمن وکلا مضبطه‌سی

[ص ٨٨]

مصر مسئله‌سنه دائر انکلتره وفرانسه دولتلری بیننده جریان ایدن مکالمات حقنده دول معظمه نزدنده مقیم انکلتره سفراسنه ارسال وبر صورتی دخی باب عالی‌یه لاجل التبلیغ لورد دوفرینه ایصال ایدیلان تحریرات عمومیه‌نك صورتی لورد غرانویل تقریر شفاهی ایله موزوروس پاشایه تبلیغ ایتمش وآندن اوچ کون صکره یعنی شهر جاریٔ فرنکینك یکرمی تاریخیله ینه لورد غرانویل تکلیفات واقعه‌سنك فرانسه حکومتی نامنه قبول اولندیغنی حاوی فرانسه خارجیه ناظرندن آلدیغی نوطه‌یی باتقریر شفاهی سفارت سنیه‌یه ویرمشدر . انکلتره دولتی مصرك امور

مالیه‌سی ایچون اولجه تکلیف ایتدیکی قونفرانسك اجتماعی زمانی کلدیکی افکارنده بولندیغنه وشهر حالك یکرمی سکزنجی جمعه ایرتسی کونی لونده ده عقد اولنه‌جق بویله بر قونفرانسده حاضر بولنمق اوزره بر مرخص تعیین واعزام ایتمك نیتنده اولوب اولمدیغنی حکومت سنیه‌دن سرعت ممکنه ایله بالتحقیق طرفنه اشعار ایلسنه دائر لورد غرانویل طرفندن لورد دوفرینه کوندریلان تحریراتك بر صورتی مقام معلوماتده موزوروس پاشایه ویرلمکله دونکی کون آقشام اوزری نظارت خارجیه‌یه ورود ایلمشدر . کرك بونلر کرك کچنده مجلس وکلا قراری وبالاستیذان صادر اولان ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی موجبنجه الیوم مصرده خارجدن بر قوهٔ عسکریه‌یه لزوم وار ایسه بو وظیفه‌نك دولت علیه‌یه ترکی وحکومت سنیه‌نك مداخلهٔ منفرده‌سی ایستنلمز ایسه بر اشغال مشترك قبولی تکلیفنه دائر دول معظمه‌یه وقوع بولان تبلیغات اوزرینه آلنان جوابلر اشبو بازار کونی بعدالمجلس یکان یکان وکمال دقتله میانهٔ عاجزانه‌مزده مطالعه اولندی . اوراق مذکوره مندرجاتندن اك زیاده جالب مباحثه اولان مواد اوچ قسمه منقسم کورندی . بونلرده اولا امر اشغالك تحدیدی ، ثانیاً انکلتره حکومتی بیك سکز یوز سکسان سکز سنه‌سی اوائلنده کندی عسکرینی جلب ایتمکی تعهد ایتمکله برابر یا اشغال عسکریسنك دوامی مدتنده ، یا حین تخلیه‌ده مصری بلچیقا حقنده جاری اولان قواعد اوزرینه بیطرف بر حاله وضع ایچون بر لایحه یاپوب سویش قنالنه متعلق دیکر بر لایحه ایله برابر دولت علیه‌یه وسائر دولتلره تبلیغ ایلکی فرانسه ایله وقوع بولان مکالماتی آره‌سنده درمیان ایلدیکندن نزجه بوکا نه دینلمك لازم کله‌جکنك ثالثاً قونفرانسه اشتراك وعدم اشترا کدن هانکیسی منفعتمزه موافق اوله‌جغنك تعیینی ماده‌لریدر . برده انکلتره خارجیه نظارتنك ١٨ حزان سنه ٨٤ تاریخیله لونده سفارت سنیه‌سنه ویردیکی تقریر رسمی که خلاصه‌سنده انکلتره دولتی حکومت سنیه‌یه اعطا ایلدیکی تأميناتی تکراره حاضر بولندیغی کوستریلیور . بوندن نه درجه‌یه قدر استفاده اولنه‌بیله‌جکی دوشنلمك لازم کلمشدر. قونفرانسه اشتراك اولنوب اولنمامسی موضوع بحث ایدلمزدن اول انکلتره اشغال عسکریسی ایچون بو دفعه تمدید اولنان مدتدن وایلروده مصرك حال بیطرفیه وضعنه متعلق تصوردن طولانی مطالعات قاصرهٔ بندکانه‌مزك عرض وایرادی متحتم عد اولنور : انکلتره دولتی کندی عسکرینه بدل دولت علیه‌نك مصره مداخلهٔ عسکریه‌سنی عنداللزوم قبول ایتسه، یاخود کچنده طرف

حکومت سنیه‌دن تکلیف اولنان اشغال مشترك وجوده کلمش اولسه‌یدی دها زیاده مناسب ومنفعتمزه موافق اوله‌جغی بدیهی ایسه‌ده بو تکلیف اوزرینه دولت مشار‌الیها جانبندن سکوت اولنمغله برابر یالکز ایتالیا دولتی قولاً بر حسن تلقی ابراز ایدرك فرانسه ، آوستریا ، روسیه ، وآلمانیا ، دولتلری طرفلرندن تکلیف مبحوث عنهك ترویج وتأییدینه متعلق بر معامله مشهود اولمدی . روسیه دولتی اشغالك تمدیدی ومراقبهٔ دولیه ایچون قونفرانس عقدی کندوسنجه دخی ملتزم وحتی بوخصوصلر کندی تشبث واخطارینه مبتنی اولدیغنی بیان ایلدی . دولت علیه ایچون حال حاضرده یاپیله‌جق شی ایکی صورته منحصردر . بونك بری وضع اولنان اوچ سنه مدتی استکثار ایدوب پروتستو ایتمك دیکری ممکن اولدیغی قدر شو تمدیددن استفاده‌یه چالشمقدر . پروتستو طریقه کیتمك تشبثات ممکنه‌دن استفاده امیدینك انقطاعی اوزرینه ایشی یالکز پروتستو ایله بتیرمك وبر نوع فعلاً مصالح مصریه‌دن قطع علاقه ایلك اوله‌جغندن مناسب کورنمدی . تمدیددن استفاده بحثنه کلنجه انکلتره‌نك اشغال عسکریسی شمدی‌یه قدر هیچ بر حد ایله محدود وبر قید ایله مقید دکل ایکن بو دفعه تحت حدود وقیوده کیرمسی البته حال سابقه نسبةً دولت علیه ایچون فائده‌لیدر . لورد غرانویلك فرانسه خارجیه نظارتندن آلدیغی نوطه‌نك دولت علیه سفیرینه تبلیغ ایلدیکی صورتنده «انکلتره حکومتی بیك سکز یوز سکسان سکز سنه‌سی اوائلنده کندی عسکرینی جلب ایتمکی« تعهد ایدر شو شرطله‌که اولوقت دولتلر امر تخلیه مصرك حضور ومسالمته خلل کتیرلمکسزین اجرا اولنه‌بیله‌جکی افکارنده بولنملیدرلر » عباره‌سی مندرج اولوب بو جمله مدت محدوده‌نك انقضاسندن صکره تجدیده قابل اولمسی اعتباریله بزم ایچون ای دکلسه‌ده دیکر طرفدن انکلتره دولتی مصرده شمدی‌یه قدر بر موقع منفرد احراز ایتمش وحتی مصرك انکلتره حمایه‌سنه آلنمسی یاخود بتون بتون انکلتره‌یه الحاقی پولتیقه فرقه‌لری آره‌سنده علی الخصوص سرکاره کلمك تشبثاتنده بولنان محافظه کاران فرقه‌سی نزدنده علناً موقع بحثه قونلقده بولنمش ایکن بو دفعه امر اشغالك لدی الحاجه تحدیدی دولتلره عرض اولنمسی شرطی مصرك انکلتره نفوذینه اختصاصنی وحمایه والحاق فکرلرینی بر طرف ایده‌جك تعهداتدن بولنمسی حیثیتله شرط مذکور بیله شمدی‌یه قدر اولان حاله نسبةً اهون قالمغله دولت علیه‌جه علی قدر الامکان انکلتره وفرانسه آره‌سنده تقرر ایدن اوچ

سنه مدتك قصر وتقلیلنه صرف مساعی ایدلمسی واشاغیده ذکر اولنه‌جغی اوزره قونفرانسه حکومت سنیه طرفندن اشتراك اولنور ایسه بوجهتی یعنی اوچ سنه مدتك دها آشاغی‌یه ایندیرلمسی بزم طرفدن تکلیف اولنه‌رق کرك انکلتره وفرانسه کرك سائر دول معظمه‌نك استحصال موافقتلرینه چالیشلمسی موافق مصلحت اولور. مصرك ایلروده بلچیقا کبی حال بیطرفی‌یه وضعی تصورینه نقل مقال اولننجه بویله بر تصورك دولت علیه‌جه قطعا تجویز اولنمامسی وجوبی بدیهیدر. مع هذا شو تصور یالکز انکلتره وفرانسه خارجیه ناظرلری بیننده جریان ایدن مکالمه ومکاتبه داخلنده قالمشدر. بویله بر فکر ایلروده آنلر طرفندن موقع فعله قونمق ایستنیلور ایسه دولت علیه‌نك مخالفتی طبیعی اولدیغی کبی بوکا سائر دولتلرك نه نظرله باقه‌جقلری یعنی بو تکلیف حقنده اعتراض ایتمیه‌جکلری غیر محتمل بولنمش ایسه‌ده هرحالده تصور مذکورك آتیده موقع بحثه وضع اولنه‌بیلمسنی منع یولنده شمدیدن دخی تشبثاتده بولنلمسی لزومی ظاهر اولمغله بوراسی عریض وعمیق دوشونلدی. روش حال وافکاره باقلنجه مصرك بیطرف عدینی انکلتره وفرانسه‌نك یکدیکرینه بیان ایتملری ایلروده نه بو ایکی دولت طرفندن، نه‌ده سائر دولتلر جانبندن اورایه عسکر ادخال اولنمامسنك تحت امنیته وضعی مطالعه‌سنه بنا ایدیلیور. لورد غرانویلده ۱۷ حزیران سنه ۸٤ تاریخیله سفارت سنیه‌یه صورتنی ویردیکی تحریرات عمومیه‌سنده آوروپا منافع مشترکه‌سی نقطهٔ نظرینه استناداً انکلتره حکومتنك معاهدات ایله فرمان همایونلر موجبنجه مصرك حائز اولدیغی حال وموقع دولی‌یه اصلا ایراث خلل ایتمیه‌جکنه وحضور وآسایش اعاده اولندقده مملکتی تخلیه ایلیه‌جکنه دائر بالدفعات وقوعبولان بیانات رسمیه‌سنی صراحةً تصدیق وتأییدده تردد ایتمیه‌جکنه فرانسه وانکلتره دولتلری امین اولدقلرندن قرار متخذه مراجعت ایلدکلری وانکلتره حکومتی عسکرینی مصردن چکدیکی کون انکلیز عسکری یرینه فرانسز عسکری اقامه ایدلمیه‌جکی فقره‌لرینی درج وتصریح ایتمشدر. ذاتاً دخی مصرك مختاریتی اقتضاسنجه دولت علیه طرفندن اورایه عائد معاهده‌یی امضا ایدن دولتلرله استشاره اولنمقسزین عسکر سوقی مجاز اولمیوب حتی کچن سنه قونفرانسده مصره عساکر عثمانیه ارسالنی دولتلر تکلیف ایلدکلری اثناده عسکرك مقدارینه ومدت اقامتنه دائر وضع حدود ایتمك تکلیفنده بولنملری بوندن منبعث اولمشدر. شمدی انکلتره وفرانسه وکرك دول

سائره‌نك مصرى عسكرله مداخله نقطهٔ نظرنجه بى طرف عد ايتملرى تصورنده بولنملرى اساساً منفعت دولت عليه‌يه موافق كورينور وبونكله برابر حقوق حكمرانئ سلطنت سنيه‌نك وفرمان همايونلر احكامنك كماكان دوام ايلسى بزجه شرط اعظم اولمق لازم كلير. شوقدركه حقوق دولت عليه‌نك محفوظيتى يولنده سالف البيان ١٧ حزيران سنه ٨٤ تاريخلى تحريراتده اولان صراحت مؤخراً فرانسه خارجيه ناظرينك لورد غرانويله ويرديكى تقريرده مسطور دكلدر. دولتين مشار اليهمانك اشبو قيودى تكرار دولت عليه‌يه بيان ايتملرى فائدهٔ عظيمه‌يى موجب اوله‌جغى كبى مادامكه لورد غرانويل بو دفعه دخى دولت عليه انكلتره‌دن تكرار طلب تأمينات ايدر ايسه آنك اعطاسنده تردد اولنميه‌جغنى باتقرير رسمى بيلديرييور اول باول ايستيه‌جكمز تأميناتك بو ماده حقنده اولمسى انكلتره دولتى نزدنده دخى شايان قبول عد اولنمق اقتضا ايدر. بناءً عليه لورد مشار اليهك تقريرينه موافق ارادهٔ سنيه بيورلديغى حالده اويولده وتحريراً جواب ويرمسى آيروجه موزوروس پاشايه اشعار اولنمسى تنسيب قلنمشدر. ديكر طرفدن قونفرانسه دولت عليه جانبندن اشتراك اولنديغى حالده مرخصمزك بو خصوصى قونفرانسده دخى درميان ايتمسى وقيود مذكوره‌يى قونفرانسك مكالمه مضبطه‌سنه ادخال ايله دول معظمه‌نك جمله‌سنك تحت تصديقلرينه آلمغه چالشمسى الزم كورنمشدر[١]. قونفرانسه داخل اولمق ويا خارجده قالمق ايچون دخى يك چوق مذاكرات جريان ايتدى. خاطرلره كلان صورتلرك برنجيسى مادامكه قونفرانس مسئلهٔ ماليه‌يه منحصر طوتيله‌يور بونك مأموريتى مصر ايشلرينك جمله‌سنه شامل اولمدقجه دولت عليه‌نك مشاركتده اعتذار يعنى كچنكى تكليفى تكرار ايلمسى ايسه‌ده اولكى تشبثك نتيجه‌سنه نظراً تكرار بو طريقه كيدلمكده فائدهٔ حقيقيه كوريله‌مدى. ايكنجى صورت لورد غرانويل قونفرانسك اوكمزده‌كى جمعه ايرتسى كونى اجتماع ايده‌جكنى بيلديرمكده اولوب حالبوكه اولجه بونك يا استانبولده ياخود لوندره‌ده اجتماع ايلسنى تكليف ايتمش وبزم طرفدن دخى اكر قونفرانسك وظيفه‌سى مصالح مصريه‌نك كافه‌سنه شامل اولمق اساسى انكلتره‌جه قبول اولنور ايسه درسعادتده انعقاد ايلمسى طبيعى بولنديغى يولنده جواب ويرلمش اولمسنه نظراً ينه اولكى

[١] قونفرانسك انعقادنده سفيرمز باب عاليدن آلديغى تعليماته بناء بو صورتى بيان ايتمش ومرخصلرك كافه‌سى طرفندن دولت عليه‌نك محفوظيت حقوق حكمرانيسى بالتصديق قونفرانسك پروتوقوللرينه قيد اولنمشدر.

جوابك تكرارى ايسەدە تكليفمزك ترويج اولنمسى دولتلرك معاونتنە متوقف اولەرق حالبوكە تشبثات ومكاتبات واقعە بو مقصدك استحصالنى تأمين ايتامش اولمسيلە تكرار بو طريقە مراجعتدن نتيجۀ مفيدە حصولى مستبعددر . اوچنجى طريق اول امردە انكلترەنك بو تكليفى اوزرينە سائر دولتلرك نە ديەجكلرى يعنى يوم مقررده ولوندرەدە قونفرانسە اجابت ايدوب ايتميەجكلرى آكلاشيلوب اجابتلرى تقديرندە طرف دولت عليەدن دخى اثر تلقى ابرازيلە قونفرانسە كيرـ ديكمزدە ولوكە مذاكرەنك امور ماليەيە انحصارى انكلترە وفرانسە طرفندن وياخود دولتلرك جملەسى جانبندن التزام اولنسون بزم طرفدن محافظۀ حقوق واستحصال مقصد ايچون هرنوع مباحثات ومدافعات وتشبثات اجرا قلنمسى شقيدر. انكلترە اوكمزدەكى جمعە ايرتسى كونى قونفرانسى انعقادە حاضر كوسترمسى اولبابدە هيچ بر طرفدن اعتراضە محل براغلمامسى فكرينە مبتنى اولمق احتمالى وارد در يوم مذكورك مروروندن مقدم سائر دولتلرك افكارينى آكلامق ايسە بزجە لابد بولنديغندن موزوروس پاشانك تلغرافنك آلنمسى وسفارت باش ترجمانى جانبندن دون اقشام اوزرى خارجيە نظارتنە اولبابدە اخطار وقوع بولمسى عقبندە دولتلرك شو دعوت اوزرينە اولان نظرياتى، همان بالاطراف تفحص اولنەرق كمال سرعتلە بورايە بيلديرلمسى حقندە سفارت سنيەلرە تلغرافلە ارسال وصايا قلنمش ايدى. اولجە ترجمەسى عرض اولنان پترسبورغ سفارت سنيەسنك تلغرافندن مراقبۀ ماليۀ دوليە تأسيسى ايچون قونفرانس فكرينە هركسدن زيادە روسيە دولتى معاونت ايتديكى روسيە خارجيە ناظرى طرفندن سفارت سنيەيە بيلديرلديكى آكلاشلمش وبو كون دخى آوستريا سفيرى قونفرانسك طرف دولت عليەدن قبولى مناسب وفائدەيى موجب اولەجغى حقندە دولت متبوعەسى خارجيە نظاـ رتندن تلغراف الديغى باش ترجمان واسطەسيلە اخبار ايتمش وفرانسە حكومتى مراقبەيە اشتراك ايچون قونفرانسك عقدينى ترويج ايلە بوكا طرف دولت عليەدن دخى مشاركت اولنمسنى وبركرە قونفرانسە كيرلدكدن صكرە ايش مسئلۀ ماليەيە منحصر طوتق انكلترە طرفندن التزام اولنسە بيلە طرف دولت عليەدن محافظۀ حقوقە تعلق اولان مسائلك جملەسى درپيش ايدلمسنى توصيە ايتمكدە بولنمش اولديغندن دعوت مذكورەيە اجابت ايدوب ايتميەجكى حقندە هنوز قرارلرينى آكلامديغمز دولتلر آلمانيا وايتاليايە منحصر قالمشدر . معمافيە دون اقشام سفراى سلطنت سنيەيە

ارسال اولنان تلغرافلرك جملەسنك جوابلرى آلندقده شايد جمعه ايرتسى كونى ويا آندن صكره قونفرانسه دولتلرك دخوله موافقت ايتدكلرى آكلاشيلور ايسه اولحالده خارجده قالمامق وغيابمزده بر قرار اتخاذ ايتديرلمامك اوزره بوكا دخول ايله فقط بالاده شرح وبيان اولنديغى وجهله حفظ حقوق ايچون مدافعات وتبيينات لازمه دولت عليه مرخصى طرفندن اجرا ومقصد ومنفعتمزه موافق اولان قيودك تعهدات دوليه‌يه ربطنه سعى اوفى ايدلمسى خيرلى اولەجغى تذكر اولنمش ايسەده مسئلەنك اهميتى حسبيله سانح اولەجق ارادات حكمت آيات حضرت پادشاهى متمم نواقص مطالعات اولەجغى بديهى اولمغله قاطبهٔ احوالده امر وفرمان حضرت ولى الامر افندمزكدر .

قونفرانسه دعوته دائر اولان تلغرافنامه ايله خارجيه نظارتنك تذكرەسى وانكلتره وفرانسه بيننده واقع اولان مكالمات اوزرينه موسيو وادينغتون طرفندن لورد غرانويله يازلمش اولان نوطەنك صورتى لفاً تقديم قلنمش وديكر اوراقك ترجمەلرى اولجه معروض حضورعالى اولديغندن ديكر نسخەلرينك تقديمنه حاجت كوريلەمامش اولمغله اولبابده فى ٢٧ شعبان سنه ١٣٠١ وفى ١ حزيران سنه ٣٠٠

مجلس وكلا مضبطهٔ معروضەسى صورتيدر

١٤ ذى الحجه سنه ٣٠١ و ٢٢ ايلول سنه ٣٠٠ تاريخيله مورخ تذكرهٔ خصوصيهٔ عليەده پورت سعيدده بولنان بحريه مأمورى طرفندن كشيده اولنوب بحريه نظارتندن باتذكرهٔ خصوصيه تقديم اولنمسيله منظور عالى بيورلمش وبرصورتى لفاً ارسال قلنمش اولان تلغرافده انكليزلرك مصر ملاسنى قالديرەرق يرينه هندلو سانح نامنده بر آدمى نصب ايتمك افكارنده بولندقلرى محرر اولەرق بو روايت جالب نظر دقت اولديغنه وچونكه بر مدتدنبرو مسئلهٔ مصريه حقنده اختيار سكوت اولنمسى انكليزلرك جرأتلرينى تزييد ايله بويله جانب مناقب خلافت كبرادن اجراى احكام شرعيه‌يه مأمور اولان برحاكم منصوبك بيله قالديرلمسى كبى ديانةً ومصلحةً قطعا رهين جواز اولميان بر حاله قدر انكليزلرى مداخله‌يه سربست براقمش ايدوكنه مبنى كرك بو خصوصده وكرك مصره تعلق ايدن سائر موادده باب عاليجه نه تدبير اتخاذ اولنمق مقتضى ايسه بو كونكى مجلس عاجزانه‌مزده بالمذاكره قرارلشديريلەرق

خاکپـای عالئ ملوکانه‌یه با مضبطه عرضی مقتضای امر وفرمان همایون حضرت خلافتپناهیدن اولدیغی بیان قلنمشدر .

امتثالاً للامر العالی مسـئلهٔ مصریه‌نك هر جهتی حقنـده بو کونکی مجلس عاجزانه‌مزده تعاطئ افکار قلندی . مسـئلهٔ مذکوره‌نك کلیاتنه کیرلمزدن اول نیابت خصوصی عرض وبیان اولنور . مصر قاضیلری بوندن اون ایکی سنه اوله کلنجه‌یه قدر دارالخلافة العلیه‌دن تعیین وارسـال اولنور ایکن متوفی محمود ندیم پاشـانك صدارتی وحسن فهمی افندی مشیختی زماننده اصول دکیشـوب مصر قضاسی بوراده امر اعتباری اوله‌رق ینه موالیدن برینه کمافی الاول بر سـنه مدتله احاله اولنمق وفقط اول ذات قاهره‌یه کیتمیوب اوراده خدمت قضـا بالنیابه آخری طرفندن شرط توقیت تحتنده اولمیه‌رق ایفـا اولنوب هر نه وقت عزلی ایسـتنیلور ایســه او وقت عزل اولنمق وبوراده بر سـنه مدتله مصر قاضیسی اولنلره سـنه‌ده مصردن اوچ بیك آلتون واوراده بالفعل ایفای خدمت ایلیانه محکمه حاصلاتندن شهری ایکی یوز آلتون ویرلمك قاعده‌سی اتخـاذ اولنمش واولوقتدنبری نیابتده بولنان ذات حالا مأموریتنده دوام ایدوب عزلی ایستنلمامشدر . شمدی انکلتره طرفندن هندلی بر آدمك مصر قاضیلکنه تعیین ایتدیریله‌جکی روایتنه کلنجه طرف خدیویتدن بر کونه اشعار وقوعبولمامسنه نظراً بونك راویسی اولان پورت سعید کمرك مأمورینك اخباری صحیح اولوب اولمدیغی وصحیح دکلسه مأمور مومی الیهك بویله بر خبری نه مقصده مبنی اختیار ایلدیکی تدقیقه محتـاج وروایت مذکوره‌نك صحتی اعتباریله دولتجه اتخاذ اولنمسی لازم کلان معامله بالطبع نتیجهٔ تحقیقاته معلق کورینور . تحقیقات ایچون ایکی طریق اولوب بری بویله بر روایتك وقوعنـدن بحثله طوغری اولوب اولمدیغی رسماً خدیودن اسـتعلام ودیکری وسـایط غیر رسـمیه ایله تفحصه اهتمام ایلمکدر . بو ماده‌ده خدیویتله مخابره اختیار اولنسـه استعلام طرزنده اولمق لازم کلیر ایسه‌ده مادهٔ استعلامك ضمننده روایت واقعه‌نك صحت ویا عدم صحته حملی ذهابی موجود اولوب امر قضانك طرف خلافت سـنیه‌دن تقلیدی لابد ایکن خدیو جانبندن قاضی نصبی کبی بر امر ممتنعك صحتی نظر احتماله طوتمق ایسـه غیر جائز وطرف مخالفه بر تصـور غیر ممکنك امکانی القا دیمك بولندیغندن بو استعلامده محذور کورنمشدر بنابرین خصوص مذکورك اول امرده وسایط غیر رسمیه ایله تحقیقیله اویله بر تصور باطلك وجودینه دلالت ایده‌بیله‌جك

بر حال آكلاشيلير ايسه منى مناسب عد اولنمشدر . مصر مسئله‌سنك كاياتنه كاندكده بو مسئله‌نك حلى انكليز عسكرينك مصردن چيقمسيله حاصل اوله‌جغى جهتله ايشك بدايتندن برو هيئتجه بو امر مهم بر آن نظر اعتنادن دور طوتلديغى يعنى مصرك انكليز عسكرندن بر آن اول تخليه‌سنى كورمك ايچون دائرهٔ امكان داخلنده نه نوع اسباب ووسائط وار ايسه جمله‌سى صرف واستعمال قلنديغى عند حقايق پيراى عاليده عرض وتفصيلدن مستغنيدر. مصرى مداخلهٔ اجنبيهٔ عسكريه تحتندن چيقارمق مقصدينك استحصالى بالطبع اوچ واسطه‌دن برينه محتاج اولوب برنجيسى واك طبيعيسى قاعدهٔ حقوقيه‌يه وحكم معاهده‌يه توافق ايتميان اويله برحال قارشوسنده قوهٔ ماديه ايله استحصال حق ايلمك ايسه‌ده بو جهت انكلتره ايله محاربه‌يى كوزه كسديرمكدر . بونك ايسه قابل انسلاك بر طريق اولمديغى بحث وتذكاردن بيله وارسته بولنمغله تحت امكانده اولان اسباب حصراً وقصراً ايكى اساسدن عبارت قالمشدى . برينى مسئله‌نك ايكى دولت بيننده طوغريدن طوغرى‌يه مكاتبات ومكالمات ايله نتيجهٔ مطلوبه‌يه ايصالى، ديكرى دول معظمه‌نك انكلتره خلافنه ودولت عليه لهنه استحصال نفوذ ومظاهرتلرينه چاليشلمسيدر . بياندن مستغنى اولديغى اوزره حادثه‌نك بدايتندنبرو احوال وافكار دوليه‌نك تحولات واستعداداتنه نصب نظر اولنه‌رق فرصت الويردكجه درجه درجه هم برنجى هم ايكنجى اساس محافظه ايدلمش واو يوللرده بى حد واحصا تشبثات ومكاتبات وقوعه كلمشدر . چونكه انكلتره‌نك مصرده قوهٔ عسكريه ايله احداث مداخله ايتمك كبى برطريقه كيتمسنك عدم مشروعيتى وبو حالك حق حكمرانئ دولت عليه‌يه مخالفتى قضاياى بديهيه‌دن اولمسيله بويله برحاله قارشو كلمك ايچون دولت متعديه ايله اويوشمقدن ديكر دولتلر وساطتيله آنى دائرهٔ مشروعيته ارجاع ايتمك البته دها ارزو اولنه‌جق وحيثيت حكومته دها زياده الويره‌جك برشى اولمسيله دولت عليه‌جه دخى مبادئ مسئله شو نظريات مقتضياتنه كوره اداره اولنمش ايسه‌ده دولتلرك مواعدى مرتبهٔ فعلياته كلمامك سببيله ايكى دولت بيننده تسويهٔ مصلحت شقنك اختيارى ضرورى كورنمش وبونده دخى ايكى نوع حركت اوله‌رق برى محافظهٔ حقوق يولنده وقوع بولان مكاتبه ومكالمه‌لرده بزم طرفدن تأثرات شديده اظهارى، ديكرى نقطهٔ ائتلافه وصول ايچون معاملات معتدله اختيارى اولمغله كرك مؤثر كرك معتدل تشبثات ومكاتباتك جمله‌سى اجرا اولنمشدر . فقط دولت مشارالیهانك تزييد رعونتنى ورأس اداره‌ده بولنان

موسیو غلادستونك مسلكنه معارض ومصر ایچون فكر واملری دولت علیه منفعتنه دها زیاده مخالف اولان فرقه‌لرك علیهمزده تهییج افكاریله حصول منویاتنی موجب احواله سبب ویرلمامسی دخی شو تشبثات آره‌سنده الك زیاده كوزه‌دیله‌جك بردقیقه اولمغله بوراسی پیش نظر احتیاطدن اوزاق طوتلمامشدر كه بونك مادةً پك چوق فائده‌سی مشاهده اولنمشدر. معلوم عالی اولدیغی اوزره انكلتره دولتی اوائلده مصرجه مداخلهٔ عسكریه‌سنی دولت علیه‌نك بو وظیفه‌یی استعمال ایتمامسنه بنا ومصرده اسایشك تأسیسی مسئولیتی كندیسنه انتقال ایلدیكندن اوراجه حصول امنیته قدر سربستیٔ حركتی لزومنی كرك دولت علیه‌یه كرك دول سائره‌یه انبا ایلمكله هم شو استنادی زائل، همده انكلیز عسكرینك مصری سرعتله ترك ایتمه‌سی امنیه‌سی حاصل اولمق اوزره اوراجه حالا مداخلهٔ عسكریه‌یه احتیاج وار ایسه بو وظیفه‌یی دولت علیه ایفایه حاضر اولدیغی بیان اولنمشكن دولت مشار الیها ایفای مأموریتدن مقدم عسكرینی مصردن چكمك واوراىی عساكر عثمانیه‌یه ترك ایلك حیثیتنه طوقنه‌جغنی بیان وباب عالینك تكلیفی حقنده شدتله مخالفت ایلدی. كرچه انكلتره‌نك شوصورت حركتی كندی منفعتی مقتضاسنجه طبیعی ایسه‌ده دولت متبوعه‌نك غایت مشروع ومداخله‌سنی عدم قبول ایچون قوللانیلان معذرتی مادةً امحایه كافی اولان تكلیفنی سائر دولتلرك قبول وترویج ایلمری لازم كلیر ایكن آنلر دخی انكلتره‌نك اخطاری امر صواب اولدیغنی رسماً وصراحةً بیان ایتملری دولت علیه‌یی موقع مشكله قویمش ایدی. شو تشبثك عقبنده ایسه موضوع بحث اولان اسایشك عودت ایتدیكنه ومصالح مصریه‌نك یولنه كیردیكنه دولتلر طرفندن حكم اولندیغی كبی آرتق انكلیز عسكرینك مصرده بقاسنه محل قالمامق وهر برینك قوهٔ عسكریه‌سی زمان واحدده چكلمك ایچون طرف دولت علیه‌دن بر اشغال مشترك دولی صورتی تكلیف وبوكا ایتالیا كبی درجهٔ ثانیه‌ده واسپانیا مثللو آوروپا مسائلنده بیطرف حالده بولنان حكومتلرك مشاركتی بیله قبول اولنه‌جغی بیان ایله دولت علیه‌نك بو خصوصده درجهٔ نیت خالصه‌سی دول معظمه‌نك انظار نصفت ودقتنه عرض اولنمشكن اویله بر تكلیف خالصانه دخی انكلتره ایله سائر دولتلر جانبندن نظر اعتنایه آلنمامشدر. شو احوال مشكله آره‌سنده انكلتره ایله تشدید اختلافه بدل حصول ائتلافه سعی ایتمك منفعت دولت ایچون امر ضروری وطبیعی حكمنه كیرمكله دولت علیه‌نك مسلك حركتی بو صورته توفیق اولنمسی اوزرینه دولت

مشار الیهانك لسان وافكارنده كلی اعتدال حاصل اوله‌رق حتی بوندن یكرمی سكز
كون اول كه شهر اغستوس فرنكینك یكرمی سكزینه مصادفدر او تاریخله مورخاً
انكلتره امور اجنبیه نظارتندن جواباً لونده سفارت سنیه‌سنه ویریلان وترجمه‌سی
١٦ ذی‌القعده سنه ٣٠١ تاریخلی مضبطهٔ عاجزانه‌مزله عرض حضور عالی قلنان
تقریر رسمیده «انكلتره دولتی خطهٔ مصریه‌نك الی غیر النهایه اشغالی علیهنه جانب
باب عالیدن درمیان اولنان اعتراضاتی پك حقلی كورر وبو اعتراضاته كاملاً اشتراك
ایدر والیوم محمول دوش تحملی اولان بار مسئولیتدن تعهدات واقعه‌سنك مساعده
ایلدیكی الك قریب بر زمانده قورتلق ارزوسنده‌در . انكلتره حكومتی حكومت
سنیه‌نك تأمینات مذكوره‌یی بویله بر پولتیقه‌یه قارشو كوستریلان مخالفت قویه‌یه
وشمدیكی اشغال عسكرینك صورت غیر محدوده‌ده ویا الی غیر النهایه تمدیدینی
ترویجاً بر چوق مختلف محللردن وقوع بولان اخطاراته باقیه‌رق مصری ممكن
مرتبه قریب بر مدت ظرفنده تخلیه خصوصنده دائما محافظه واظهار ایلدیكمز
ارزوی خالصانه‌دن منبعث تأمینات مقامنده قبول ایلدكده تجویز قصور بیوره‌
میه‌جغی ظننده‌یز » عباره‌لری مسطور [١] وكچنده لونده‌ده انعقاد ایدن
قونفرانسك مأموریتی صرف امورمالیهٔ مصریه‌یه منحصر طوتلمسی التزام اولنمشكن
اعطا ایدیلان تعلیمات واكا بناءً سفیر دولت علیه جانبندن وقوع بولان تشبثات
نتیجه‌سنده مصرك مسائل پولیتیقه‌سنجه دولت علیه‌نك تمامیت حقوقی انكلتره
طرفندن نه صورتله تسلیم وتصدیق وبو مادهٔ مهمه او وسیله ایله دول سائره
مرخصلری جانبندن دخی امضا وتوثیق اولندیغی مكالمه مضبطه‌لرنده مذكوردر .
قونفرانس برمدت دها دوام ایتمش اولسه انكلیزلرك مداخلهٔ منحصره‌سی مصردن
بر آن اول زائل اوله‌جغی شو مقدمات دلالتیله قرین جزم واطمئنان ایكن دول
سائره‌نك كندی تبعه‌لری تحویلاتی منافعنی محافظه مقصدندن منبعث اولان تكالیف
معلومه‌لری مصر مسئله‌سنده انكلتره‌نك عنان اختیارنی اطلاق وحقوق حكمرانیٔ
دولت علیه‌یه عائد اولان شرائط ودقایقك ضمان جدید دولی تحته كیرمسنی تعویق
ایلدی . شوقدركه دولت علیه‌نك حركات معتدلانه‌سی انكلتره طرفندن قونفرانسده
دول معظمه‌نك هر بری حقنده اختیار ایدیلان وقونفرانسك دفعةً فسخنی ایجاب

[١] تقریرده اولان بو جمله‌یی بالذات موسیو غلادستون تسوید وعلاوه ایلدیكنی
موسوروس پاشا تحقیق واشعار ایتمشدر .

ايليان معاملات عنفيه‌دن مصون قالمازى استلزام ايتمش وبناءً عليه اسباب ائتلافيه الدن چيقمامشدر . مسئلهٔ مصريه‌نك هرجهتنجه باب عاليجه اتخاذى لازم اولان تدابيرك بو كونكى مجلس عاجزانه‌مزده تصور وعرضى جملهٔ ارادات سنيه‌دن اولديغندن وتحويلات اجنبيهٔ مصريه رأس المالرينك موقتاً تعطيلى مسئله‌سندن طولانى دول معلومه ايله انكلتره ارەسنده بو آره‌لق تحدث ايدن اختلافك دخى بو مسئله‌يه تعلق بولنديغندن تفصيلاتى وددست اولان تدقيقاتى آيروجه عرض اولنمق اوزره بر جهتى شمديدن متحتم الايراددر واو دخى دول مشار اليهمك بو خصوصدن طولانى اجرا ايلدكلرى پروتستويه دولت عليه دخى اشتراك ايتمسنى طلب ايلمكده اولمريدر . حالبوكه بو رأس‌المالرك تعطيل موقتى مصارف ضروريهٔ مصريه‌ده كوريلان آچيغك قپادلمسى مقصديله اختيار اولنمش ومصرك دولت عليه‌يه ويرديكى ويركو ايسه بو آچيق داخلنده بولنمشدر . تبعهٔ عثمانيه‌دن سندات مصريه حامللرى اولمديغى واولجه دولتلرك دولت‌عليه‌يه مراجعت ايتمكسزين عقدايتدكلرى تصفيهٔ ديون قانونه رضامز بولنمديغى واجنبيلرله فاحش شرائطله منعقد اقراضاتك رأس‌المال وفائضلرينى مرتبهٔ اعتداله تنزيل ايتمك قاعده‌سنى دولت عليه رضاى طرفين ايله كنديسنده دخى اجرا ايدرك بونك ايچون برلين مجلس مكالمه‌سى مضابطنك تهيئه ايتمش اولديغى مختلط قومسيونك تهلكه‌سى برطرف ايدلديكى حالده شمدى ادارهٔ محليه‌نك ضرورت ماليه‌سندن نشأتله موازنهٔ ماليه‌سنى استغراق وحتى دولت متبوعه‌يه ويره‌جكى ويركونك ايفاسنى بيله اخلال ايدن سندات مصريه رأس المالرى مخصصاتنك تعطيل تأدياتنى قبول ايتميوب پروتستويه اشتراك ايلمسى ماده‌سى دول سائره طرفندن مصرك متبوعى اولان دولت عليه‌يه بيان اولنمسى نصل شايان دقت ايسه ويركونك تأخرى حالنده حكومت سنيه‌نك تحويلات اصحابى كبى مصرده اولان مختلط محاكمه مراجعت ايده‌بيله‌جكى مقام تدبيرده اخطار ايدلمكله بو دخى اودرجه شايان نظردر وشودلائل واسباب اقتضاسنجه سائر دولتلرك نفوذ ومظاهرتندن استفاده امكانى قابل تسليم كورنمامكده‌در . چونكه دول سائره انكلتره عليهنه ودولت عليه لهنه مسئلهٔ مصريه ايچون فعلاً معاونت كوسترسه‌لر بويله بر مظاهرت اوزرينه انكلتره‌نك غرورى منكسر اولوب حكومت سنيه‌نك انكلتره‌يه قارشو تأثير اقتدارى حيز فعله كله‌جكى بديهى ايسه‌ده نه چاره‌كه دول سائره مرخصلرى قونفرانسده انكلتره‌نك مظهر شدتى اولدقلرى وتبعه‌لرى مطالبنك

رأس المالی موقتاً تعطیل قلندیغی حالده بیله دول مشار الیهم محافظهٔ صلحی التزام ومسائل دولیه‌یی حربه بدل وسائط مصالحه ایله تسویه قاعده‌سنه اهتمام ایتمکده اولدقلری کرك بوراده‌کی سفیرلرك وکرك ممالك اجنبیه‌ده‌کی سفرای سلطنت سنیه‌نك افادات وتبلیغاتندن آکلاشلمقده‌در . حتی دولتلر تعطیل تأدیات حقنده ایتدکاری پروتستونك ایلروسنده فعلاً برتشبثده بولنمیه‌جقلرینی دخی شمدیدن بیان ایلمریله شو حاللر دول مشار الیهمك مسئلهٔ مصریه‌ده معاونتلرندن استفاده امیدینی اضعاف ایتمکده‌در . کچنده آلمانیا، آوستریا وروسیه ایمپراطورلرینك ملاقاتنده مصره طرف دولت علیه‌دن مداخله وقوعی احوال مصریه‌یی تعدیل واصلاح ایده‌جکنه دائر بر مذاکره جریان ایلدیکی شایع اولمسی وبونك صحتی حالنده حکومت سنیه‌جه منفعت واهمیت عظیمه‌سی مسلم بولنمسی جهتله استکناه حاله دقت اولنمسی نظارت خارجیه‌دن سفارت سنیه‌لره توصیه اولنمشدی ؛ جواباً پترسبورغ سفارت سنیه‌سندن کاوب نظارت مشار الیهانك بو کونکی تذکره‌سیله کوندریلن ومجلس عاجزانه‌مزده کوریلان تلغرافك ترجمه‌سنه نظر اولندقده روسیه امور اجنبیه ناظری دولت متبوعه‌سی انکلتره یرینه حکومت سنیه‌نك حرکات واجراآتی کورمکدن ممنون اوله‌جغنی کتم ایتمکله برابر دول سائره‌نك بو فکره نه درجه‌یه قدر اشتراك ایلدکلرینی بیلمدیکنی بیان وروسیه دولتنك مصر ایشنده فعلاً اعمال نفوذ ایتمیه‌جکنی تلمیح ایتمش ومع مافیه « کندی ظننه کوره باب عالی دخی ایشه مداخله‌یه تشبثدن اول انکلتره جنرالنك سوداننده‌کی مأموریتندن حاصل اوله‌جق نتیجه‌یه انتظار ایتمك دها مناسب اوله‌جغی اعتقادنده اولملیدر بو حالده انکلتره دولتی لونده قونفرانسندن صکره بر شی یاپمغه اختلاس وقت ایده‌مدیکنی معرض اعتذارده بیان ایده‌مز » فقره‌لرینی دخی علاوه ایله انکلتره‌یه بزه قارشو وسیلهٔ معذرت اوله‌جق اسباب کوسترلمامسنی توصیه ایلمش وترجمه وتذکره لفاً تقدیم قلنمشدر . بو کونکی مجلسده دها نه‌کبی تدبیر اتخاذی موافق منفعت دولت اوله‌جغی حقنده مداولهٔ افکار وتعمیق اذهان ایدلدکده مادام‌که مصر ایشی حقنده قابل سلوك اولان طریقلرك بری‌که مصره خارجدن مداخلهٔ عسکریه‌یه لزوم وار ایسه صاحب ملك اولان دولت علیه‌یه براقلمسیدر کرات ایله تکلیف اولنمشیکن انکلتره قبول ایتمامش ، دیکر صورت که مداخلهٔ عسکریه‌یی انکلتره‌یه حصر ایتمامك ایچون اشغال مشترك اجراسیدر بو دخی اخطار اولندیغی حالده نه انکلتره نده سائر دولتلر جانبندن ترویج اولنمامشدر .

اوچنجی صورت که دول معظمه‌نك انكلتره‌یه اجرای نفوذ و بزه معاونت ایتملری اولوب بدایت مسئله‌دنبرو لوازم استعانه‌یه دوام اولنمش ایسه‌ده دول مشار الیهم هر بر مراجعتده انكلتره‌یی تضییق ایده‌میه‌جكلرینی بیلدیرمشلردر. بو حاللر اقتضاسنجه انكلتره‌نك تأميناتنه قناعت و آنی سند اتخاذ ایدرك تأمینات مذكوره‌دن استفاده‌یه مداومت امر ضروری كورنمكله دها بشقه بر تشبثه محل اولمدیغنه دائر ١٦ ذی‌القعده سنه ٣٠١ تاریخلو مضبطهٔ عاجزانه‌مزده مندرج اولان قرارك تبدیلنی مستلزم احوال اولمدیغنده اتحاد افكار حاصل اولمشدر. بردہ مضبطهٔ مذكوره ایله عرض اولندیغی اوزره انكلتره دولتی زیلع داخل اولمق اوزره زیلعه قدر ممتد اولان ساحله طرف دولت علیه‌دن وضع ید اولنمسی لازم كله‌جكنی و سریعاً تدابیر لازمه اتخاذ اولنمز ایسه بو تدابیر انكلتره طرفندن اجرا قلنه جغنی بیان ایتمكله برابر هر نه قدر بو مسئله‌نك مسائل سائره‌یه نسبتله اهمیتی وكلای سلطنت سنیه نظرنده ایكنجی درجه‌ده كوریله بیلیر ایسه‌ده بو مثللو ایشلرك قرارسز بر حالده براغلمسندن كرك منافع سلطنت سنیه‌جه كرك انكلتره‌نك اجرا آتجه حاصل اوله‌جق محاذیر باب عالی نزدنده ظاهر اولمق لازم كلیر » فقره‌لری دخی دولت مشار الیها خارجیه نظارتنك سالف البیان تقریر رسمیسنده مندرج بولنمسنه نظراً اشبو تكلیف نظر مطالعه‌یه النمز ایسه اورالرینك انكلتره دولتی طرفندن اشغالنه سبب اوله‌جغی ملحوظ بولندیغندن بوكا محل قالمامق اوزره مضبطهٔ مذكوره‌ده استیذان قلندیغی وجهله قوهٔ كافیه سوقیله بحر احمر لیمانلرینك تحت اداره‌یه آلنمسی تكرار تذكر اولنمش و بحریه نظارتی مصرك دولت علیه جانبندن اشغالنه اشتراك قبول اولندیغی حالده بحر احمر سواحلنك اشغال اولنمسی و طوبخانه مشیریتی دخی سواحل مذكوره‌یه بر مقدار ژاندارمه ارسالیله ادارهٔ ملكیه‌لرینك اله آلنمسی و قوهٔ نظامیه سوقنه احتیاج كورینور ایسه بشقه دوشنلمسی حقنده مضبطهٔ سالفه‌ده مندرج رأیلرینی تأكید ایلمش اولمسیله مذاكرات معروضه‌یه نظراً ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی نه وجهله شرفتعلق بیوریلور ایسه ایفای مقتضاسنه ابتدار قلنمسی بابنده و هر حالده امر و فرمان حضرت ولی الامر افندمزكدر.

فی ١٥ ذی الحجه سنه ٣٠١ فی ٢٣ ایلول سنه ٣٠٠

❁

مجلس وكلا مضبطه‌سی

[ص ٨٩]

مسئلهٔ مصریه‌نك بين الدولتين مذاكره‌سی ضمننده طرف دولت عليه‌دن لوندره‌یه بر سفير مخصوص ارسالنه لورد غرانويل طرفندن موافقت اولنديغی انكلتره مصلحتكذارينك طرف صدارته كلان مكتوبنده محرر اولمسيله اشبو سفارت موقته كيفيتی ايله مذاكرات مطلوبه‌نك لورد مشار اليه طرفندن سؤال اولنمش اولان اساسلری بر موجب استيذان همان مجلس وكلاجه مذاكره اولنه‌رق عتبهٔ سنيهٔ ملوكانه‌یه عرض اولنمسنه ارادهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهی متعلق بيورلديغنی حاوی بوكونكی تاريخله مورخ تذكرهٔ خصوصيه ميانهٔ عاجزانه‌مزده مطالعه ومصلحتكذارك مكتوبی كوريله‌رك مصلحت مذاكره اولندی . مسئلهٔ مذكوره‌نك ايكی دولت بيننده بر صورت تسويهٔ مرضيه‌یه ربطی حكومت سنيه‌نك مقتضای منفعتی اولوب بونك حصولی ضمننده لوندره‌یه بو اثناده بر سفير مخصوص ارسالی تصوری نفس الامره وقاعدهٔ حكمته مطابق اوله‌جغنده اتحاد افكار حاصل اولمش ومكتوب مذكوره نظراً انكلتره دولتی لوندره سفيری موزوروز پاشا حقنده بيان حرمت ودولت متبوعه‌سی منافعنی التزام ايلديكنه شهادت ايتمكله برابر ذات شوكتسمات حضرت تاجداری‌یه منسوبيت قريبه‌سی اولان بر سفير مخصوصك ارسالنی نظر ممنونيتله تلقی ايليه‌جكی آكلاشيلوب بويولده‌كی تصور عالی اوزرينه ايديلان تشبثك شو مقدمهٔ مفيده‌یی حاصل ايلسی اثر موفقيت سنيهٔ حضرت پادشاهی بولنمشدر . بناءً عليه سفارت مخصوصه‌نك ارسالی لزومی تصديق اولنمغله برابر انكلتره دولتی مصرجه اولان تصميماتنی قريباً دولتلره تبليغ ايده‌جكی وبعده پارلمنتويه‌ده اعطای معلومات ايليه‌جكی دولت مشار اليها طرفندن كچنده هيئت مبعوثانده بيان اولنمسنه بناءً سفيرمزك اشبو معاملاتدن اول لوندره‌یه كيتمسی ايجاب ايده‌جكنه دائر تذكرهٔ معروضهٔ صدارتده ايراد اولنان مطالعه‌نك اصابتی دخی تصديق قلنمشدر وبوندن صكره بين الدولتين جريان ايده‌جك مذاكراتك اساس عموميسی حقنده ايكی دولت آره‌سنده سفير مخصوصك ارسالندن مقدم بعض مواد ايچون ائتلاف حاصل اولمسی ايجاب ايده‌جكی حقنده لورد غرانويلك بيان ايلديكی

مطالعه‌یه نقل مذاکره اولنمشدر . معلوم عالی اولدیغی اوزره مصر ایشلری ایچون طرفینك بر صورت ائتلافیه اسبابنی تحری ایلمسی بالدفعات لوندره قابینه‌سنه تکلیف اولنمش ایسه‌ده انکلتره دولتی اول امرده ائتلاف حقنده اولان مطالعاتمزی آکلامق ایستمش وواقعا بو مثللو مسائل دولیه‌ده طرفیندن بری آرزو ایتدیکی صورت تسویه‌نك اول امرده اساسلرینی طرف آخره تکلیف ایتمدکجه باب مذاکره‌یی آچمق ومباحثاتی بر نتیجه‌یه ایصال ایتمك قابل اوله‌میه‌رق موضوع بحث بولنان ماده حقنده عمومیتی اعتباریله ومبهم صورتله هر نصل مکاتبات ومکالمات جریان ایلسه بر اثر فعلی حاصل ایده‌میه‌جکی ومصر ایشلرنده ایسه صاحب ملك وحقوق دولت علیه اولمسیله اورانك استقرار آسایش وامنیتنه وتأمین حسن اداره‌سنه لازم اوله‌جق اساسلرك تکلیفی والیوم خطهٔ مصریه‌یی اشغال ایلیان اجنبی قوهٔ عسکریه‌سنك امتداد اقامتنه محل براقمامق ایچون متحتم اولان شروط امنیتك ارائه‌سی دولت علیه‌یه دوشه‌جکی مسلماتدن بولنمش اولمغله دولت مشارالیهایه تکلیف ایده‌جکمز ومذاکراتنك تفصیلاتنی سفیر مخصوصه تودیع ایلیه بیله‌جکمز اساسلر نه‌دن عبارت اوله‌جغی حقنده اعمال افکار اولندی . بوشیده اس الاساس مصرده حقوق سلطنت سنیه‌نك ومعاهدهٔ مخصوصه ایله فرمانلر حکمنه مستند حالك ابقاسی ماده‌سی اولدیغی جای اشتباه اولمامغله بر طرفدن بو مقصدك تأمینی ودیکر طرفدن انکلیز عسکرینك مصری تخلیه ایتمسی اسبابی دوشنلدکده اکرچه دولت مشارالیهانك نه ارزو وتکلیفده بولنه‌جغی معلوم اولمیوب ودرجنك اول بوراسنك آکلاشلمه‌سی دخی نا قابل اولوب فقط سفیر فوق العاده‌یه تعیین ایده‌جکمز وظائف اساسیه سلطنت سنیه‌نك محافظهٔ حقوق ومنافع حکمرانیسی شرط اعظمنك بیانیله برابر مواد سائره‌جه انکلتره‌نك دخی جلب ممنونیت وموافقتنه کافی اوله‌جق اولور ایسه بو طریقله ایشی الی غیر النهایه حال معلقیتده براقق وانکلیز عسکرینك مصرده قالمسنی اوزاتمق ایچون دولت مشارالیهانك الندن هردرلو سررشته وبهانه‌یی حکومت سنیه سلب ایده‌جکی ولدی الحاجه دولت علیه حسن نیتیله برابر صورت مرضیه وکافیه‌ده تسویهٔ مصلحته نه وجهله استعداد کوسترمش اولدیغنی انظار عامه‌ده اثبات ایلیه‌جکی جهتله آتی العرض مذاکرات بو نقطهٔ مهمه‌یه بناءً جریان ایلمشدر . مصر عصیاننك تسکینی عقبنده یعنی سکسان ایکی سنهٔ افرنجیه‌سی اواخرنده انکلتره دولتی دولت علیه ایله دول سائره‌یه تبلیغ ایلدیکی تحریرات

عموميەده كندى نظرياتنى بر درجەيه قدر بيان ايلمش اولمسيله بو دفعه طرف دولت عليەدن تكليف اولنەجق اساسلرك تحريرات مذكوره واحوال واستطلاعات حاضره ايله مقاصد ومنافع دولت عليەنك تأليفى قضيەلرينه مبتنى اولمسى امر ضرورى‌در . بو مبحثه متعلق مذاكراتك نتيجەسنده اولاً حكومت سنيه انكلتره اشغال عسكريسنه سرعت ممكنه ايله نهايت ويرلديكنى كورمك آرزوسنده ثبات ايدر . كچنكى قونفرانسك عقدندن اول اشغال عسكرينك بيك سكز يوز سكسان يدى سنەسى نهايتنه قدر تمديدى فرانسه وانكلتره دولتى بيننده سويلشلمش ايسەده امر تخليەنك بو مدت طويلەيه تعليق و او مدت حلولنده دولتين مشار اليهما آره‌سنده مذاكره اولنديغى كبى قوۀ اشغاليەنك امتدادينه لزوم قالوب قالمديغنك دولتلرك تقديرلرينه حوالەسى مادەسنى قبولده دولت عليه معذور ايسەده سفير فوق العاده ايله لوندره قابنەتوسى بيننده جريان ايدەجك مذاكرات جديده دولت عليەنك نظر تصويبنه تبليغ اولنوبده مذاكرات مذكوره قطعياً قبول بيورلديغى حالده اوابابده تعاطى اولنەجق مقاوله تاريخندن اعتباراً انكليز عسكرينك سكز آى دها مصرده قالمسنه موافقت اولنور. ثانياً بيك سكز يوز سكسان درت سنەسنده انكليز اشغال عسكريسى مصارفى ايچون تكليف ايديلان اوچ يوز بيك انكليز ليراسى ذكر اولنان سكز آيك نهايتنه قدر مصر بودجەسنه علاوه ايديلەجكدر . ثالثاً مصر عسكرى شمديكى حالده درت بشبيك نفر رادەسنده قالديغى ايشيديلوب بوحال دوام ايتدكجه مصرك اسايشى انكليز عسكرينك وجودينه احتياجدن قورتيلەميەجغى وحالبوكه فرمان همايونلر موجبنجه مصر اردوسى وقت حضرده اون سكز بيك نفره قدر عسكرى حاوى اولمغه مساعد بولنديغى جهتله عساكر مرقومەنك شمديكى مقداريله فرمان عاليك تعيين ايتمش اولديغى مقدار ارەسنده اولان فرقك اكمالى وياخود او دائرەده موجودينه دها نه مقدار عسكر علاوەسى محافظۀ اسايشه كفايت ايليەجكنى خديو مصر توفيق پاشا بيان ايدر ايسه بو ماده دولت عليه ايله انكلتره بيننده بالمذاكره بر قراره ربط اولنەجقدر . رابعاً اليوم مصر اردوسى انكليز قوماندانلرينك امر ادارەسنه تابع اولوب حالبوكه عساكر مصريەنك ادارەسى فرمانلر اقتضاسنجه خديوك وظيفەسى اولمغله مشار اليه توفيق پاشا طرفندن لزوم حقيقيسى تصديق اولنديغى حالده انكليز عسكرينك مصردن عودتندن صكره دخى كرك نظاميه وكرك ژاندارمه اوزرنده انكليز ضابطلرى استخدامنه مساعده

اولنور ايسه‌ده بونلرك انتخابى خديويته عائد ومدت خدمتلرى معين ومحدود اولوب قونطوراتويه مربوط بوله‌جقدر . خامساً اصول مراقبهٔ ماليه‌يه سائر دولتلرى دخى تشريك ايتمك وياخود امر مراقبه‌يه يالكز انكلتره مأمورينى ادخال ايلك شقلرندن هانكيسى انكلتره دولتنجه اختيار اولنور ايسه آنى دولت عليه قبول ايدر ايسه‌ده هر ايكى شقدن هانكيسى اجرا اولنورسه اولنسون بر چوق اسباب محققه اقتضاسنجه مصر هيئت مراقبهٔ ماليه‌سنه طرف دولت عليه‌دن دخى بوندن بويله بر مأمور تعيين وادخال قلنه‌جقدر . سادساً مصر محاكم مختلطه‌سنك تمديد مدتى ووظائفنك مواد حقوقيه‌يه منحصر طوتيلوب مواد جزائيه‌يه دخى تعميمى اساسنه دولت عليه‌نك اعتراضى اولمديغندن بو بابده دولتين بيننده تقرر ايده‌جك صورت تسويه‌يه كوره معامله اولنه‌جنى كبى مصرك محاكم عموميهٔ نظاميه‌سنك يعنى برطرفى يرلى وبرطرفى اجنبى اولميوب ايكى طرفى دخى اهاليدن بولنانلر بيننده تكون ايدن دعاوئ حقوقيه وجزائيه‌يى رؤيته مأمور اوله‌جق محاكم غير مختلطه‌نك نه اصول مدافعاتى نه اعلاملرينك صورت تنفيذ واجراسى نه‌ده دعاوينك امر رؤيتى ايچون قوانين كافيه اولميوب حالبوكه مصر محاكمى دخى نام نامئ حضرت پادشاهى ايله حكمه مأمور وقوانين عدليهٔ مصريه‌نك قوانين عدليهٔ دولت عليه ايله مشابهت ومطابقتنى استمكده دولت عليه ايله معذور اولوب اشبو اتحاد قوانين ماده‌سى اهالئ مصريه‌نك حقوق ومنافعى ايچون دخى لازم اولديغندن والحالة هذه دولت عليه‌نك قوانين عدليه‌سى اك منتظم ومتمدن دولتلرك قوانيننه مشابه بولنديغندن بعدما محاكم مصريه‌ده قوانين مذكوره‌يه اتباع اولنمق اوزره بونلرك احكام فرعيه‌سنجه شايد انكلتره دولتنك ملاحظاتى وار ايسه اويولده‌كى مطالعاتك يا سفير فوق العاده ايله لوندره‌ده ملاحظه‌سنه وياخود طرف دولت عليه‌دن وانكلتره جانبندن اصول حقوق وقانونه آشنا ذواتدن بر هيئت مخصوصه تركيبله آيروجه مذاكره‌سنه موافقت اولنور . سادساً خديويت مصريه اراضئ مصريه‌نك وامتيازاتنك هيچ بر قسم وجزئى هيچ بر سببله آخره ترك ايتمكه قادر اولميوب بو صورت فرمان عالى ايله قطعياً ممنوع بولنديغندن مصر اداره‌سنك محاكمه متعلق قوانين خارجنده يعنى ادارهٔ ملكيه‌جه خديو جديدك مأموريتى فرماننده صكره وقوع بولان تعديلات والحاصل مصرك نظامات جديدهٔ اداره‌سى جانب باب عاليدن تدقيق وتصويب ويا ارادهٔ سنيه تصديق بيورلمدقجه معتبر ومرعى الاجرا اوله‌ميه‌جقدر .

ثامناً سويش قنالنه متعلق هر بر تكليف انكلتره طرفندن دولت عليه‌يه بيلديريله‌جك وقناله دائر اولان نظامات جديده لايحه‌لرينى دولت عليه بر كونا اعتراض ومطالعاتى اولديغى حالده بيان ايده‌جكندن آنك اوزرينه ينه بين الدولتين مذاكره ايله ايشه قرار ويريلوب شايد قناله دائر نظامات جديده لايحه‌سى سلطنت سنيه‌جه دفعةً قبوله شايان كورولور ايسه اولحالده با فرمان عالى تصديق بيوريله‌جقدر . تاسعاً دول اجنبيه‌دن هيچ برى يعنى انكلتره عسكرى مصردن چكلدكدن صكره نه انكلتره دولتى نه‌ده سائر دولتلر مصره مداخلهٔ عسكريه اجرا ايده‌ميه‌جك ومختاريت اداره‌سى دولت عليه‌جه‌ده محافظه اولنه‌جق ايسه‌ده مصرك شو نقطهٔ نظره نسبةً حائز اولمسى لازم كلان حال بيطرفيسى مصرك متبوع مفخمى اولان ذات شوكتسمات حضرت پادشاهى‌يه قارشو اولان موقعنى اصلا اخلال ايتميوب مصرده حضور واسايش عمومى‌يه هرنه وقت خلل كله‌جك اولور ايسه خديوك نفوذ حكومتى محافظه واسايشى اعاده ايچون عسكرله مداخله ايلمك آنجق ذات شوكتسمات حضرت پادشاهينك حق اوله‌جقدر . عاشراً خديو مصرك مأموريتنه دائر صادر اولان فرمان عالئ اخير اقتضاسندن اولديغى اوزره بعدما دخى خديو مشار اليهك استقراض عقد ايده‌بيلمسى منع اولنوب فقط خديو احوال اخيره‌دن تحدث ايدن مصارفى وديون غير منتظمهٔ مصريه‌يى تسويه ايتمك ايچون بركره‌لك استقراض عقدينه مأذون وانك مقدارى وشرائط تأدياتى طرف دولت عليه‌يه عرض ايله با فرمان مصدق اوله‌جقدر . صورت ائتلافيه‌نك اساسلرنجه مطالعات قاصرهٔ بندكانه‌مز بوصورتده اولوب مكمل نواقص مطالعات اولان امر وفرمان همايون حضرت ظل اللهى‌يه دخى توافق ايلديكى حالده ذكر اولنان اساسلر اول امرده لورد غرانويله اشعار اولنمق اوزره صورت خصوصيه ومحرمانه‌ده مصلحتكذاره ويريله‌رك بوبابده دخى بين الطرفين توافق افكار حاصل اولديغى حالده مذكور اساسلر قريحهٔ الهام صريحهٔ حضرت پادشاهيدن سفارت فوق العاده‌يه تعيين بيوريله‌جق ذاته ويريلوب كندوسنك برآن اول لوندره‌يه ارسالى وبو اساسلر اوزرينه مذاكره‌يه مأذون اوله‌رق تفصيلات وتفرعات مذاكراتى بو طرفله مكاتبه ايله طرف دولت عليه‌دن تصديق وارادهٔ سنيهٔ حضرت ملكدارى تصديق اولندقدن صكره بين الدولتين قرارلشديريله‌جق صورت

تسویه‌یی امضا وتعاطی ایلسی لزومی بالاتحاد تذکر وتسبب قلندیغی محاط علم عالی بیورلدقده اولبابده وهر حالده امر وفرمان حضرت ولی الامر افندمزکدر .

فی ١١ صفر سنه ٣٠٢ و فی ١٨ تشرین ثانی سنه ٣٠٠

آلمانیا سفیرینك بکا مکتوب خصوصیسی

[ص ١٢١]

Péra, le 30 Mars 1885.

Altesse,

N'ayant pas eu le plaisir de vous trouver à la Porte, lorsque j'y ai passé ce matin, je me permets de vous communiquer par ces lignes le contenu d'un Télégramme reçu de la part du Prince-Chancelier . . . .
. . . .

C'est dans ce sens que le Chancelier s'est exprimé auprès des Cabinets de Vienne et de St. Pétersbourg. Ayant appris, toutefois, que ces Puissances sont d'avis que la Porte ferait mieux de signer la déclaration, il me charge de vous dire que, pour le fonds de l'affaire, nous partageons l'opinion que la Porte ne devrait pas se séparer des Puissances dans une question qu'il a coûté tant de peine de replacer sur le terrain international et que, à ce point de vue, certainement il serait désirable de voir la signature turque jointe à celles des autres Etats.

Du reste, la chose est déjà faite. J'ai voulu vous dire aussi que d'après les rapports de notre Ambassadeur à Londres, du 18 Mars, ni Lord Granville ni les autres Représentants ne connaissaient, à cette date, l'intention de la Sublime Porte de délivrer le firman pour l'emprunt égyptien.

Je ne comprends pas, comment il a été possible que cette instruction si importante n'ait pas été communiquée plus tôt par vos Ambassadeurs au Gouvernement Anglais et aux Représentants des Puissances signataires ?

Agréez, chère Altesse, l'expression de mes sentiments les plus dévoués.

(signé) RADOWITZ.

عريضه [١]

[ص ٢١٩]

دون كيجه شرفصادر اولان امر وفرمان واجب الامتثال ملوكانه‌لرينه بناءً بعض خواطر قاصرەمك تحريراً عرضنه جرأت ايديورم . زياده تفصيل ايله تعجيز وتصديعدن اجتناب لازم ايسه‌ده بوراده برآز تفصيلاته كيريشلمه‌سى مجرد توضيح احوال مقصدينه مبنى اولديغندن اول باول عفو عالئ جناب تاجداريلرى استدعا اولنور . امر وفرمان همايون شاهانه‌لرينك بر جهت مهمه‌سى آوروپا اوراق حوادثنده نشريات بد خواهانه وبعض سفرا بيننده دوران ايدن مقالات غير مناسبه‌نك عدم دوامنه چاره اراءه‌سى خصوصيدر . بونلر ايچون متبادر خاطر قاصر اولان تدبيرك عرضندن مقدم آوروپا غزته‌لرنده‌كى نشريات وسفرا بيننده استخبار بيوريلان نا مناسب تفوهاتك منشأنى بيان ايتمك لازم كلمشدر . معلوم حكمت ملزوم ملوكانه‌لرى بيورلديغى ودلائل تاريخيه ايله اثباتى قابل اولديغى اوزره آوروپا دولتلرى قوت وانتظام كسب ايتدكلرندن برى بونلرك رجال سياسيه‌سى دولت عليه‌لرى ايچون اوچ درلو افكارده بولنمشلردر . انك بريسى ممالك عثمانيه‌نك مقاسمه‌سى، بريسى استاقونك محافظه‌سى يعنى ممالك مذكوره‌نك حال اصليسنده ابقاسى، ديكرى مقاسمه‌يه مقدمه اولمق اوزره اجزاى مجتمعهٔ ممالك شاهانه‌لرينك تفريقيدر . برنجى فكرك سببى معلوم همايونلرى بيورلديغى اوزره كرهٔ ارضك اك مهم اك زياده معموريته قابل اقليملرنده بولنان دولت عليه‌لرينك بقاسنه عصبيت خريستيانيه‌نك

[١] خلع ايچون بر جمعيت متشكل اولديغنه ونم بو جمعيته داخل بولنديغمه دائر وقوع بولان اخبارات كاذبه ومصنعه اوزرينه ١٩ محرم سنه ١٣٠٠ تاريخنده دائرهٔ پادشاهيده توقيف وتضييقمله برابر انفصالم وقوع بولمش وايكى كون صكره خنكارك اجبار درجه‌سنده اولان ابرامى اوزرينه دردنجى دفعه اولەرق صدارته كلنمشدر فقط تجدد مأموريتم صره‌سنده ويريلان تأمينات دوام ايتميوب بالعكس حقمده شبهات دوام ايلمكده ايدى . جمعيت موهومه‌يه اشتراكلرى مظنون اولانلر حقلرنده ايسه تدابير شديده اجراسى تكليف ايدلمكده وبرده دولتك تأمين حال وآتيسى نه‌كبى شيلره متوقف ايسه تعيين وتحريرى حقنده اوامر متواليه صدور ايتمكده ايدى . بو عريضه بومجبوريت اوزرينه يازلدى ذات شاهانه عريضه‌يى آلدقدن صكره صفوت پاشا ايله كاتب محمود پاشايه كوستردىكى وآنلرله مشاوراتده بولنديغى ايشيدلمشدر .

متحمل اولماسى ، ايكنجى مسلكك حكمتى مملكت عثمانيه‌نك تقسيمى تشبثاتندن
بر حرب عمومىٔ دائمى ظهور ايدوب وموازنهٔ دوليه‌نك اساسنه وهن كلوبده
مقاسمه‌دن مستفيد اولمق ايستيان دولتلرك متضرر اولملرى احتماليدر . فكر ثالثه
سبب دخى برنجى ماده اولوب فقط دولت عليه‌نك تدريجاً محوى بلا مخاطره
مقصده وصول ايچون كسديرمه بر يول كورنمسيدر . ايشته وقت وقت آوروپانك
يوقاروده ذكر اولنان اوچ نوع فكر سياسيسى بربرينه غلبه ايتمكده‌در ، سلطان
محمود ثانى حضرتلرينك اواخر سلطنتنده ووالد ماجد شهرياريلرى عدن آشيانك
بدايت جلوسلرندن نهايتنه قدر فكر ثانى يعنى دولت عثمانيه‌نك بقاسى ارزوسى
دول غربيه بيننده دوام ايتمشدى بو مسلكى دخى الك زياده انكلتره دولتنده
محافظه‌كار فرقه‌سى خصوصاً لورد پالمرستون وانك هم افكارلرى ترويج ايتمشلردى .
بزده ظن اولنوركه اولوقت دولت عليه‌نك غرب دولتلرندن متفق ومعينلر بولمسنه
رشيد پاشانك وامثالى ذواتك درايت ومهارتلرى باعث اولمشدر حالبوكه قضيه بويله
دكلدر پادشاه عصر او زمانلرده رجال دولتك الك عاديسنى صدارت وخارجيه نظارتى
مأموريتلرنده بولندرمش اولسيدى ينه آوروپا دولتلرى دولت عليه‌يه معاونت ايدر ،
اوروپا غزته‌لرى دولتك غيرتكشى بولنورلردى . بو حالك دلائلى پك چوق ايسه‌ده
عصرمزده واقع وشايان دقت اولانلرى محمد على پاشانك حركات باغيانه‌سى اثرى
اولمق اوزره دولت عليه‌نك بقا وعدم بقاسى بيننده رمق قالمش ايكن روسيه دولتنك
ظاهراً حمايه وفى نفس الامر دولت عليه‌يى تحت تحكم وحمايه‌سنه ادخال مقصديله قره
دكز بوغازينه عسكرينى كوندرر كوندرمز سائر دول آوروپانك دولت عليه لهنه
اتفاق ومسئلهٔ مصريه‌يى حقوق سلطنت سنيه‌يه موافق صورتده تسويه ايتملرى ،
ديكرى قريم محاربه‌سنك ظهورندن مقدم روسيه ايمپراطورى فرانسه‌يى تونسله
انكلتره‌يى مصرله اطماع ايدرك دولت عثمانيه‌نك تقسيمنه وهيچ اولماز ايسه آسياى
عثمانيدن بر طاقم يرلرك تشكيله برابر بكلكلرك استقلالنه وباغارستانك شمديكى حاله
مقدمه اوله‌جق قالبه افراغنه چالشمش ايكن غرب دولتلرى جواب رد ويروب
و آوروپا افكار ناسنك ترجمانى اولان غزته‌لر بويله برفكر عليهنه فرياد ايدوب نهايت
دول معلومه‌نك اسلام دولتى لهنه اولمق اوزره بر دولت خرستيانيه عليهنه صرف
نقود واراقهٔ دماء ايتملرى واواخر دور عبدالمجيد خانيده مشتعل اولان سوريه نائرهٔ
فسادنى ينه ايكى بيوك وعلاقه‌دار خرستيان دولتنك دولت عليه‌يى تهلكه‌دن وقايه

ایله اطنا ایتلری مادەلریدر . صکرەلری ایسه حال بتون بتون دکشدی ؛ قریم محاربەسـنك انتاج ایتدیکی پارس عهد نامەسی پارە پارە ایدلدی ؛ انکلترەنك کافۀ منافعی کویا مصر خطەسندە تجمع ایتـدیکندن بوقطعەیی الە آلیر ایسـه آرتق روسیەنك قرە دکزی بر روسیە کولی ایتمسی واجزای ممالك عثمانیـەنك طاغلمسی کبی حاللردە بی‌قید بولنمسـنە قائل اولمق مثللو انکلیزلر ایچندە غریب فکرلروجودە کلدی . وفرانسه آلمانیا محاربەسی موازنۀ دولیەیی بوزوب خصوصاً برلین قونغرەسی دولت علیەنك مقاسمەسنە وضع اساس ایلدی . ایشتە بعض دولتلر بواساسی تقویه ایلە اشتغال ایدییورلر . بوکا مبنیدرکە مملکت دولت علیەدە آزاجق برشورش وفساد کورسەلر یاخود اصلی اولسون اولمسون او یولدە برسوز ایشتسەلر اعظام ونشرایتمك پك زیادە ایشـلرینە یارار غزتە مخبرلری دخی بوکبی سوزلری درلو قالبلرە دوکوب نشر ایتمکدن مستفید اولورلر . بوجهتلە نە آوروپا غزتەلرینك دولت علیە حقندە اولان نشریات مضرەسی نەدە سفیرلرك ذهنی تخدیش ایدەجك تفوهاتی محل استبعاد دکلدر. بلکە بو درلو نشریات وتفوهاتی مقصـدلرینە آلت ایتمك هم منفعت هم دە مأمو ـ ریتلری اقتضاسـندندر . آوروپانك افکاری دولت علیەنك بقاسی علیهنە میلان ایتدکدن، هلە اون ایکی سنەدن بری غزتەلرك هیچ برنسخەسی یوقدرکە بزە متعلق اولان عادی بر فقرەسی علیهمزدە بیوك بر فکر خصومتی حاوی اولمسـون حتی هیئت ورجال دولت حقندە مقام مدحدە یازلمش شیلر بیلە ینە بر سؤ نیت وفکر تزییف وحقارتە مبنیدر . بو حقیقت مطبوعات ادارەسـندە موجود اولان اسـکی غزتەلرك هر نسخەسنە مراجعتلە ثابت اولور؛ بونلردن منظور همایونلری بیوریلانلر یالکز افکار شاهانەلرینی اشغال مقصدیلە یازیلوب ترجمەلرینك تقدیمنە مسـارعت اولنانلردر . نشریات بد خواهانەدە نفس اقدس همایونلرینك موضوع بحث ایدلمسی ایسە ینە آوروپانك افکار مضرەسـنە خدمت یعنی دولت علیەنك احوالنی انظار عمومیەدە قاریشـیق کوستروب مسـئلۀ شرقیەنك سرعت فصـلنە دلالت ایتمك مقصـدندن نشأت ایلکدەدر . زیرا بو کونکی کون فرانسـه تونس مسئلەسنی اونوتدیرمغلە برابر آفریقا قطعەسندە وبحر سفیدە فائدەسنی تأمین ایتمك، انکلیزلر مصردە یرلشمك ، یاخود مصرە مالکیت درجەسـندە نفوذ قزانمق وروسـیەلولر آوستریادن اول بلغارسـتانە کیرمکلە برابر آسیای عثمانی‌یی هلە ارمنی ساکن اولان محللری الدە ایتمك ایستیورلر . یونانیلرك امالی وروسیەلولرك بلغارستانی اشغال آرزو-

سنده بولندقلری خبرلری دخی آیروجه دقته شایاندر. شوحاللرك هر بری بر بداهت مرتبه‌سنده ایکن ذات حضرت پادشاهیلرینك مصالح دولته تقیدینه مانع اوله‌جق اسبابدن اجنبیلرك استفاده ایتملری وبعض آدملرمزی کندیلرینه جلب ایلیه‌بیلملری قریب الاحتمال ومسبوق بالامثال کورینور. شوراسی اسفه شایاندرکه رجال دولت علیه‌لری بویله بر حال مشکل اثناسنده کمال صفوت وخلوص طویت ایله چالشوب واغراض شخصیه‌دن تجرید نفس ایلیوب منفعت دولتدن بشقه بر غرضه تابع اولمامق لازم کلیر ایکن بعضلر ظاهراً بو مقصد مشروعه خادم کورنمکله برابر طولاییسیله طوتیلان یوللر بندکان حضرت پادشاهیلرینی نظر توجه وامنیتدن اسقاط ومنافع ذاتیه‌یی استحصاله مصروف اولوب اصل خدمت سلطنت ودولت سنیه‌لری مهمل قالیور. بونك چاره‌سی حصراً وقصراً ید اقتدار همایونلرنده ایسه‌ده ومجرد مساعدهٔ ملوکانه‌لرینه اغتراراً بو بابده دخی بروجه آتی بعض خواطر قاصرانه‌نك عرضنه جرأت اولنه‌جق ایسه‌ده اول باول افندمزی ازعاج ایلیان نشریات والقاآت اجانبك دوام ایده‌مامسی چاره‌سی بیان اولنور. بونك تدبیری بالاده بیان اولنان اسباب اقتضاسنجه دولتك مسلك خارجیسنی اصلاح ایله اساسلی ومتین بر مسلك حرکت اتخاذینه مربوطدر. بودخی بر ایکی دولتله منفعت متقابله اساسی اوزرینه عقد اتفاق اولنمدقجه قابل کورنمز؛ هله مصر مسئله‌سی حال حاضرنده ودول معظمه‌نك جمله‌سی دولت علیه‌یه عدم مظاهرت حالنده دوام ایتدکجه ینه اجنبی تحریکات واغفالاتیله داخلاً دخی راحت قالنه‌مز. بویله بر اتفاقی تسهیل ایتمك، آوروپا غزته‌لرینك علیهمزده لسانلرینی قصر ایلك وبعض بدخواهانك اعتقادی کبی ذات شوکتسمات شهریاریلری صلح ومدنیتك مخالفی اولمیوب بالعکس افکار ومقاصد همایونلری صلح پرورانه ومدنیت شعارانه اساسلره مبتنی بولندیغنی آوروپانك رجال سیاسیه‌سنه وافکار عامه‌سنه ایصال ایلك خصوصاً بر قاچ پایتختده ماهر ومقتدر ایلچیلرمزك وجودینه موقوفدر. حالبوکه سفرای سلطنت سنیه‌لرینك بر طاقمندن بو یولده ارزو اولنان خدمتلر کورلمامکده وبونك ایسه پك چوق مضرتی مشاهده اولنمقده‌در. ذات حضرت پادشاهیلرینك دول معظمه سفراسیله صیق صیق ملاقات وپولتیقه‌یه متعلق اولمسه بیله علی الاطلاق اجرای مصاحبات بیورملرنده فائده واردر؛ شوقدرکه اشبولطف عالینك بعضلرینه حصریله دیکرلرینك استثناسی حسد ورقابتی وبوده من نوعٍ مضرتی دعوت ایتدیکندن بعضلرله جدی وبر طاقمیله صوری

اولسه بيله سفراى اجنبيه ايله وقوعبوله جق ملاقاة ومكالمات عاليه‌نك تعميمى اصلاح افكاره پك چوق خدمت ايدر . مطبوعات (خارجيه وداخليه) امورينك بولنه قونلمسى دخى مقتدر ومؤتمن برمديره واولجه عرض اولنان ترتيباته مساعدهٔ شاهانه‌لرى شايان بيورلمغه منوطدر . برده مخبرلرك جلب افكارى ايچون كنديلرينه مكافات نقديه اعطاسى مصلحةً لازم وعالى ورشيد پاشالر زمانلرنده بو تدبيردن فائدهٔ كليه مشهود اولديغى حالده مؤخراً ظاهرى بر مقصد تصرفكارى‌يه بناءً بو يولده‌كى تخصيصات كاملاً قطع اولنمش وطرف باب عاليدن دخى بعض مطالعاته بناءً بويولده صرفياته لزوم كوسترلمامش ايسه‌ده بونك مادهٔ لزومى بديهى اولديغندن خارجيه نظارتنده بولنه‌جق قوللرينك معرفت ووساطتيله مخبرلره امثالنه اعانهٔ نقديه اعطاسى متحتمدر . داخلاً خشنودئ عموميى جلب ايده‌جك اسبابك وطرف اشرف تاجداريلرينه تحصيل دعواتك باشلوجه اسبابى اولاً مأمورين معاشلرينك وقت وزمانيله ويرلمسى ماده‌سيدر . ايكنجى دفعه وكالت خدمتنده بولنديغم اثناده تام بر سنه معاشلر مطرداً ويرلمش وهركس ذات شوكتسمات ملوكانه‌لرينه پك چوق دعالر ايتمش ايكن حقيقتى نزد چاكرانه‌مده مجهول اولان اسبابه مبنى بو معاشلره تخصيص اولنان ولايتك اموالى صرف وتحويله چاليشمش اولانلر بويله بر تدبير مفيدى حكمسز براقديلر . ايكنجى استانبول خلقنك اعظم معيشتى اولان سهملرك تسويه‌سنده خواص وفقرايه سيان معامله اولنمسى ايكن بعض خواص مساعدات استثنائيه ايچون عتبهٔ سنيه‌لرينى تصديع تشبثاتنده بولنمقده‌درلر . اوچنجيسى اوقاف محلولاتنك ماوضع لهنده استعمالى وبو يولده‌كى مستدعياته نهايت ويرلمسى ماده‌سيدر . برده علما ومشايخك وبعض تكايا وزواياتك مواسم واحيانه كوره مظهر صدقات واعانات اولملرى پك زياده جلب محمدته سبب اولور . داخلاً تنظيم احواله كلنجه محاربهٔ سابقه ايله برلين قونغره‌سى مذاكراتنك نتيجه‌سى اوله‌رق دولت عليه‌نك معمور ومحصولدار مملكتلرينى ضايع ايتمسى وبونك مضراتى ابتدالرى تماميله حس اولنه‌مز ايسه‌ده كيتدكجه ظاهر اولمسى طبيعى خلقه موجب محزونيت اوله‌جغندن كرك بو مأيوسيتى ازاله كرك افكارى اشغال ايچون دولت عليه‌لرينك تلافئ مافات عزمنده بولنديغنى كوستره‌جك صورتده قوهٔ عسكريه‌سنى توسيع وتنسيق ايتمسى صورى ومعنوى فوائدى داعى‌در . بو يولده مصروف اولان اقدامات عاليهٔ تاجدارانه‌لرى نه قدر سرعتله وجوده كلسه

منفعتی دخی او نسبتده مشاهده اولنور. امور نافعه‌یه دائر اولان معروضاتك مظهر مساعدات شاهانه‌لری اولمسی پك بیوك حسن تأثیر حاصل ایتدی. فقط بعض کیمسه‌لره دولت علیه‌نك شو تشبثی یأس ویرمشدر. بوراسی بعض تحقیقات واستکشافات ایله دخی نزد دقایق بین همایونلرنده تحقق ایدر. بو افاده‌دن مقصد چاکرانه‌م اتخاذ اولنان طریقده دوامك لزومنی اثبات ایله برابر امور نافعه‌نك بقیهٔ اصلاحاتنه، زراعت، تجارت، صنایع، معارف وموازنهٔ مالیه‌یه متعلق تشبثاته کمال کرمی ایله اقدام اولنمسی وجوبنی عرض ایتمکدر. تشکیل بیوریلان قومیسیونلرك حسن اکمال مأموریت ایتلرینه نظارت وظیفهٔ ذمت مأموریت ایسه‌ده ایکی اوچ هفته‌دن بری دوام ایدن غوائلدن [١] طولایی بو ایشلره یکده انتهاز فرصت اولنه‌مامشدر. حسن نیات وارادات اصابت ایات تاجداریلرندن استفاده ایله مقصد همایونلری اولان انتظاماته متعلق تشبثات ومطالعات کمترانه‌م بیانی عرض اولنمقده ایسه‌ده قوللرنجه اس اساس ترقیات بالاده عرض اولنان شیلردر یعنی بر طرفدن دولت علیه‌نك وقت سفرده دشمنلرینه مدافعه ایده‌جك صورتده عسکرینی تنظیم ایتمسی ووقت حضر ایچون آز عسکر قوللانوب مصارف جاریهٔ عسکریه‌دن تصرف ایده‌جکی مبالغی مصرف آچیقلرینك قپانمسنه ومصارف سائرهٔ مفیده‌یه تخصیص ایتمسی ودیکر طرفدن مملکتك ثروت مادیه وتربیهٔ عمومیه‌سنك ایلرولدلمسیدر. عسکرلکك تنظیم وتعمیمنده‌کی فائده آلمانیانك ترقیاتیله دخی استدلال اولنور. معلوم همایونلری بیورلدیغی اوزره عسکرلکك تنظیم وتعمیمی دولتك یالکز قوهٔ مادیه‌سنی اکمال ایتمز هر صنف خلقی وهر کسی حال انتظام واطاعته آلیشدیروب قوهٔ معنویه‌سنی دخی اصلاح ایلر. ثروت مادیه‌که زراعت، تجارت وصنعتك ترقیسی وامور نافعه‌نك توسعیدر ثروت معنویه‌که تربیهٔ عمومیه‌دن عبارتدر بونلر کماله کلدکجه هرکس کندو کار وکسبیله وفوائد مشروعه‌سیله اوغراشور، اخلاق فاسده واغراض سیئه منقرض اولور. الحاصل کرچکدن معلوماتلی تربیه‌لی وعاقل آدملر وفیض وتعیشلرینی غیر مشروع یوللرده آرامغه مجبور اولمیانلر پادشاهلرینه اك زیاده صادق، مطیع ومحب اولورلر. هر فنالقده جاهل یاخود علم وتجربه‌لری غیر کافی وجاه واقباله حریص اولانلردن صدور ایده‌بیلیر. برنجی قسم حمایه بیوریلوب ایکنجی طاقمدن اولانلر درکاه پادشاهیدن اوزاقلاشدیرلدقلری حالده

[١] اخبارات کاذبه‌دن طولایی حقمده وقوع بولان تضییقاته تلمیحدر.

مقصود همایونلری اولان واصدقای بندکان پادشاهیلرنجه ملتزم بولنان اسباب اسایش وارامش بالسهوله حاصل اولور . چونکه شمدیکی حالده سائر طبقه‌لرده بولنانلردن قطع نظر آزاجق الی قلم طوتان وبراز سرمایهٔ افکار واقواله مالك اولانلرك کوزلری منسوب اولدقلری صنفلره کوره بیوك موقع ومأموریتلرده بولندیغندن بویله حقنه راضی اولمیانلره شدتله معامله اولنسه بیله کرچه بعضلرینك کوزلری بیلار فقط یرلرینه بشقه‌لری چیقمامق قابل دکلدر . اعتقاد کمترانه‌مه کوره بو مقوله‌لری نظر التفاتدن اسقاط اك مؤثر تدبیردر . برده دور حضرت عبدالمجید خانیده رشید پاشانك اثر تدبیری اولمق اوزره بر قاعده وار ایدی‌که هر وقت ایچون شایان امتثالدر . صدارت مأموریتندن بدأ ایله سائر وکالتلره نامزد دائما ایکی نهایت اوچ ذات بولندیریلور آرالقده تبدل وقوع بولدقجه آنلردن بری یا بر مدت تنفس یاخود مجالس عالیه مأموریتلری ایله اشغال اولنور ، یرلرینه دیکر نامزد کتیریلیر ایدی . صکره‌لری بو قاعده‌نك بوزولمسندن دولت ایچون ضرر کورلمکده‌در. مثلا کمترلری ذره قدر استحقاقم یوقسه‌ده مجرد شرفیاب اولدیغم امنیت ومرحمت شاهانه‌لریله درت دفعه‌در خدمت موجب المفخرت وکالت سنیه‌لرنده بولنیورم قدر ونصیبلرینه راضی وغرضدن خالی اولانلر بویله بر لطفه نائلیتمدن طولایی متأثر اولمزلر ایسه‌ده امل صاحبی اولانلرك بوندن مشمئز اولملری وقزاندیغم توجهات وشرف امنیتك تغیرینی ارزو ایتملری طبیعت بشریه مقتضیاتندن وبو ایسه مصلحةً مضر اولمغله بونك ایچون بعض قواعد وضعی موافق حکمتدر. قالدیکه برخیلی زماندن بری افندمزی اشغال ایدن احوال مزعجه‌نك باشلوجه‌سی غزته‌لرك مناسبتسزلکلری اولوب چاره‌سی یوقاریده عرض اولنمش ایسه‌ده اکمال خاطره قبیلندن اولمق اوزره بوبابده دها بعض تدابیرك عرضنه جرأت اولنور . مملکتمزده اکثریا غزته‌لر اجنبیلرك النده‌در هیچ بر دولت بوکا مساعده ایتمز وبر اجنبی غزته‌جی طوغری آدم اولسه‌بیله افکارینی منسوب اولدیغی سفارتك ویا قومك یاخود علی الاطلاق ارباب اغراضك منافعندن زیاده مسافر اولدیغی مملکت اجنبیه‌نك خیر ومنفعتنه صرف ایتمسنی عقل کسمز ؛ مساعدهٔ شاهانه‌لری شایان بیوریلور ایسه داخل مملکتده غزته چیقارمق حقی یرلولره تخصیص اولنور . استانبولده بر چوق غزته مخبرلری اولوب تحقیقاته کوره بونلرك ایچنده منسوب اولدقلری تلغراف وغزته شرکتلرندن یوز اللی ایکی یوز لیرا قدر

معاش آلانلر بولنديغندن بونلرك ايشلری كارلرندن محروم قالمامق ايچون حوادث اولمديغی كونلر بيله لاعن اصل حادثه‌لر ترتيب ايدوب يازمقدر واك كوچك بر حادثه‌یی آوروپايه دهشتلی صورتده يازمق منفعت ومأموريتلرينه موافقدر بو مثللولری برنجی درجه‌ده تنبيه وملايمتله اصلاحه چاليشوب مثمر اوله‌مديغی حالده مملكتدن طرد ايتمك لازم ايسه‌ده بونلر هر دائره‌يه فرصتياب دخول اولدقلرندن طرد معامله‌سنی كورنلر انی اجرا ايدن اصدقای دولتی انواع تزويرات ومفتريات ايله اضرار ايتمك ايسته‌يه‌جكلرنده شبهه يوقدر. بوكبی اغراضك قرين اصغا اولامسی ايچون خاصة عدالت وحقانيت علیای ملوكانه‌لری التجا كاهدر . برده مخبرلرك وآنلری حمايه وتشويق ايدنلرك صنعتلری ايشلرينه كلميان اصدقايی ذم ايله ومذمت مقصدلرينی حاصل ايتمز ايسه مدح ايله دوشورمك اولديغندن بوراسی دخی نظر دقايق اثر شاهانه‌لرينه عرضه شاياندر . ايكی اوچ هفته‌دن بری ذات همايون ملوكانه‌لرينی راحتسز ايدن واصدقای بندكان پادشاهيلرينی غريق آلام ايليان حاله كلنجه بونك بر كذب مصنع اولديغی عند حقايق وفد همايونلرنده هويدا اولديغی حالده بوكبی تصنيعات ايله اوغراشانلرك ظاهره چيقمامه‌سی باعث انديشهٔ همايون اولمقده اولوب بوبابده قلب تابناك همايونلرينه عارض اولان تأثراتدن بحسب‌العبوديه متألم اولمقلغم واسباب ازاله‌سنه اعتنا ايتمكلكم طبيعيدر . كمترلری مطالعات كمترانه‌می توضيح ايتمش اولديغمدن مطالعات معروضه كافی كورنمديكی حالده اصلاح احوال واستحصال مقصد ايچون هر نه تدبيره مراجعتك اصابتی فرمان بيوريلورسه انفاذ واجراسی فريضهٔ ذمت عبوديتدر . فقط ذات شوكتسمات ملوكانه‌لری هرعزم وكار همايونلرنده طريق عدالت وحكمتی التزام بيوروب بو صرده‌ده معصوم اولانلرك خطئاً وغرضاً متهم ومعاقب اولماملرينی تأكيد وفرمان بيورملرينه مبنی محض معدلت وحكمت اولان اشبو ارادهٔ سنيه‌يی اساس تدبير اتخاذ ايتمكلكم طبيعی‌در بناءً عليه اصل بو مثللو احوال مزعجه‌نك منشأ وعلتلرينی آرايوب آنلری قوروتمغه چالشمق متحتم اولديغی وبو وظيفه‌ده قصور ايدلمديكی حالده بر طرفدن تدابير وتشبثاتده كفايت اولمديغندن بحث ايدنلرك ديكر طرفدن معقول ومقبول ومقاصد حكيمانهٔ همايونلرينه موافق صورتده بر تدبير تعيين ايده‌مامه‌لری حقيقةً حيرت بخش اولمقده وبوندن مقصد نه ايدوكی معلوم اوله‌مامقده‌در . تكرار شوراسنك عرضنه جسارت ايدرم كه بر قاچ مفسدك

افسادات وتصنيعاتنه حقيق برماهيت وشكل عموميت ويرمك واو نسبتنده تشبثاتده بولنمق موافق حكمت ومصلحت اولمديغى جملهدن زياده عند حقايق بيرای شاهانهلرنده بديهی ايسهده مجرد امنيت وراحت قلب همايونلری ايچون اصابت وكفايتی كوريلان وفرمان بيوريلان تدابيره مسارعةً ابتدار اولنور . شوقدركه من غير حد بالاده عرض وايراد اولنان مطالعات قاصرانه اصل مقصد اسلم همايونلرينی تأمين ايدهجكدر. شعائر عدالت وحكمت وحقانيت پادشاهيلری اقتضاسنجه هيچ بركيمسه حضور همايونلرنده طوغريدن طوغری‌يه اغراض فاسدهسنی ومنافع غير مشروعهسنی ترويجه يول بولهميور ايسهده منصب وثروت وحقسز وياخود نابهنكام ترقی املنده بولنانلر وكنديلرنده فوق العاده لياقت واهليت تصور ايدنلر افندمزی اشغال وازعاج ايليان بوكبی حالاتدن مستفيد اولوب منصب ومأموريته كچمك وكنديلرنجه ملتزم اولانلری قايرمق امليله وكلا ومأمورين تبدلاتنك اكسيك اولماسی يولنده مقدمات ومطالعاتدن خالی اولمدقلری اوتهدنبری دلائل احوال وامثال ايله حس اولنمقدهدر . شو مشكلات ايچنده دكل عبد عاجزلرينك الك مقتدر بندكان پادشاهيلرينك حال مأيوسيت وعطالتده قالمسی طبيعی اولمغله بوحالره وعلی الخصوص امال واغراضه نهايت ويرمك ايچون معزولندن بولنانلرك ياخود ترقی املنده اولوب اهليت وقابليتلری اقتضاسنجه ترقی‌يهده مستحق اولانلرك ذات وصفتلرينه وعند اصابت وفد تاجداريلرنده تصويب بيوريلهجق صوره كوره بوراجه وديشاروجه برر مأموريتله اشغال وتلطيفلری موافق‌مصلحت اولور . ملاحظات معروضه غرض وغوضدن عاری وتوللرنجه حقيقتنه مبتنی ايسهده مصلح آرای عجز انتما اولان امر وفرمان همايون ظل اللهيلری نه مركزده سانح اولورسه اصابت آنده اوله‌جغندن مقتضيات جاليلهسنه توفيق حركات قلنهجغی محاط علم عالی بيورلدقده قاطبهٔ احوالده امر وفرمان پادشاهمز افندمز حضرتلرينكدر [١] .

فی ٢ صفر سنه ٣٠٠ چهارشنبه بنده

امضا : سعيد

[١] اشبو تذكره صورتی ١٣٠٠ سنهسی اوراقی صره‌سنده ترتيب اولنمق لازم ايكن سهواً تأخر ايتديكندن بورايه درج اولندی .

٣٠٢ سنه‌سی ذی القعده‌سنه مصادف اولان اغستوس ایچنده مکتب ملکیه‌ده ایراد ایتدیکم نطقدر

[ص ١٦٠]

افندیلر

بوسنه دخی مکافاتکزك توزیعی رسمنده حاضر بولنمقدن وترقیاتکزك دلائلنی کورمکدن ممنونز مکتبکزك هیئت تعلیمیه واداره‌سنه تشکر ایدرز . ولی نعمتمز پادشاهمز افندمز مدت تحصیلیه‌سنی اکمال ایدنلرکزی برمعتاد هدایای سنیه‌لریله تلطیف وقدرلرینی تنویه بیوردیلر. حقکزده دولتك افکارحمایتکاریسنه شو لطف عالیدن بیوك دلیل اوله‌میه‌جغندن دیکر دلیل وتشویقه حاجت یوقدر. معلومکزدرکه انسان عائله‌سنه محبت وآنی صیانتده نصل مضطر ایسه مملکتنه ودولتنه خدمته دخی اویله مجبوردر. فقط ادارهٔ ملکه عائد مأموریتلرمکتب ملکیه طلبه‌سنه خاص اولمغله وطنه خدمت ومحبت وظیفهٔ عمومیه‌سنده سزك مکلفیتکز دها مهمدر .

بوتکلیفی ایفا ایتمك وحب وطنی برمحبت مجرده منزله‌سنده براقمیوب مرتبهٔ فعل وکماله یتشدیرمك امر حکومتده مایحتاج الیها اولان علوم وفنونی تحصیله متوقفدر. بر مأمور ایچون یالکز استعداد وذکای طبیعی کافی اوله‌مدیغی کبی یالکز حسن نیت دخی فائده بخش اولمز . واقعا خلوص طویت پك چوق شیده صاحبنی تخلیص ایدر لکن مصالح عامه‌ده قصور اولندیغی حالده حسن نیته اعتماداً مدافعه اولنه‌مز . ادارهٔ مملکتده سند اقوا ومخلص اعلا وقوف وعلم تامدر . فی‌زماننا اصول ادارهٔ حکومت مادام‌که بر چوق علوم وفنون ایله مناسبت حاصل ایتمشدر علوم وفنون متداوله‌نك بعضیسنده ملکه اکتسابی بیله کافی اولمیوب آنلرك جمله‌سنه انتسابه مأمورین صنفی حوائج ضروریه درجه‌سنده محتاج بولنه‌یور. خلقت بشر انواع کمالات وترقیاته مساعد اولوب فقط بو استعداد خداداده انجلاسی اسباب ومساعی‌یه معلق ومکتبلر ایسه اسبابك اعظمیدر . عهد قریبه قدر بو اسبابدن محروم ایدك . شمس تابان معرفت هرمحلده منظور واوائلده دولت علیه‌نك نظر همتی دخی بوکا معطوف ایکن اعصار اخیره‌ده تربیهٔ عمومیه امر اهمنه لایق اولدیغی مرتبه‌ده اعتنا اولنه‌مدی وبو حاللرك ضررلری کورلدی . اهل وطندن نیجه اذکیانك طریق تحصیلده

کری قالدقلرینی وخصائص طبیعیه وفکریه‌لرینك توسعنه انجق نقصان اسباب عائق اولدیغنی تخطر ایدرز . لکن عصر عالیٔ عبدالحمید خان ثانی بومشکلاتی برطرف ایلدی . پادشاهمز افندمز حصیصهٔ ذات ظلیت سماتلری اولان کمال حقیقت بینی اقتضاسنجه رأس اصلاحاة واساس نجاة تربیهٔ عامه اولدیغنی تیقن وعزم ورزم ملکداریلرینی اومطلب اعلایه وقف بیوردیلر . صنوف عسکریه‌یه مخصوص تأسیسات مستثنا اولمق اوزره مکتبلرمز درجهٔ اولی وثانیه مکتبلرندن عبارت ایکن بوکونکی کون درجهٔ عالیه‌ده لازم اولان دارالتحصیللری دخی دیکر مؤسسات ومکاتب خصوصیه ایله برابر پای تختده کوریورز . مکتب حقوق ، بوکون توزیع مکافاة رسمنده حاضر بولندیغمز مکتب ملکیه ، هندسهٔ ملکیه ، لسان وصنایع نفیسه ، اورمان وتجارت مکتبلری ، رصدخانه ، موزه وکتبخانهٔ عمومی بوجمله‌دن اولوب طبقات علومك اعظمی بولنان علم معادن ایچون بر مکتبك‌ده بناسی یاپیلمش ومکتب نوابك بناسی توسیع واصول تدریسی اصلاح ودارالشفقه‌نك تخصیصاتی اکمال اولنمش وزراعت وتجارت بحریه مکتبلرینك اتمام بنالرینه سعی اولنمقده بولنمشدر . ولایاتده اصحاب حمیتدن اولان مأمورین معارف حقنده وضع اولنان مثاله امتثال ایتمکده‌درلر . مرکزده دارالفنونك اوچ شعبه‌سی یعنی حقوق ، طبابت مکتبلری موجود ومدارس مختلفه‌ده علم کلام والهیات تدریسی ذاتاً مرعی بولندیغندن فنون وادبیات ایچون ده ایکی شعبه تأسیس ایدیلور ایسه ممالك سائره اصولنجه بر دارالفنونك هیئت مجموعه‌سنی تشکیل ایدن دارالاجازه‌لر تمام اولور ، انشاءاه سایهٔ شاهانه‌ده بو نقصانلر دخی اکمال اولنور . شو حاللر حکمنجه شمدیلرده تحصیلده قصر همت ایدنلر معذور طوتیله‌مازلر وهیئت اجتماعیه‌مزك سعادت حالی وسلامتی تربیهٔ عمومیه‌نك ایلرولمه‌سنده اولمغله بو طریقده اختیار وقوف ایلیانلر فائدهٔ مشروعه‌لرینی رد ایتمش اولورلر .

افندیلر ،

اکثر دولتلرده مأموریتلر قاعدهٔ مسابقه تابع ایکن بزده بو شرف وامتیاز سزلره تخصیص قلندی بوندن منسوب اولدیغکز دارالتدریسك اهمیتی وپادشاهمز افندمزك حقلرکزده علو وعاطفت همایونلری بداهةً ثابت اولور . شو مساعداتك درجات عالیه‌سنه متناسب اوله‌جق صورتده یعنی عفت واستقامت ، متبوع معظممزه

صداقت، حقوق ووظائف بشره حرمت، ووطنه محبت كبى خصائل حسنه ايله متخلق وصفات مدنيت فاضله ايله متجلى اولديغمز حالده ترقيات علميه يه چاليشهلم وپادشاهم چوق يشا دعاسنى تكرار ايليهلم .

عريضه

[ص ٢٦٢]

معارف عموميه حقنده بر لايحه تحريرى طرف عاجزانهمه واقع اولان ارادهٔ سنيهٔ تاجداريلرى اقتضاى عاليسندن اولمغله امر وفرمان همايونلرندن مستفاد اولان دقايقك تأملى وآلمانيا اصول معارفنك تتبعى ايله مطالعات قاصره وناقصهٔ كمترانهم بروجه آتى عرض وبيان اولندى .

ممالك شاهانهلرنده هر نوع مكتبلر كشاد وتأسيسنه مصروف اولان اقدامات نسبتنده اقتطاف ثمرات اولنهمامسنك اسبابى دوشنلديكى حالده اهل ومقتدر معلملرك نقصانى ودرجات متفاوتهده بولنان مكاتب عموميهنك تشكيلات اساسيهلريله درس جدوللرينك قاريشيقلغندن واطرادسزلغندن طولايى حكومت واهالينك احتياجات متنوعهسنه عدم مطابقتى مادهلرى منشأ نقائص اولديغى تبين ايدر .

مكتبلره مخصوص اولان وارداتك حسن استيفا واستعمالى ادارهٔ مخصوصهسنه عائد موادن بولنمغله بو جهت مبحثدن خارج طوتلمشدر .

هيئت معلمينك عدم كفايتنه قارشى اتخاذ اولنهجق تدابير ايسه معلملرك صورت انتخابى وشرائط ترقيلرى تحت انتظامه آلنهرق آتيلرينك تأمينى ايله معلملك مسلكنك اعادهٔ حيثيتى وبرده درجات مختلفه مكتبلرى ايچون مقتدر معلملر يتشديرمكه مخصوص مكاتب منتظمه تأسيسى خصوصلرندن عبارت كورينور.

اصل موضوع بحث ومحتاج مطالعه اولان مادهكه عموم مكتبلر پروغراملرينك اساساً اصلاحى واصول تحصيليهنك احتياجات مملكته توفيقيدر بو جهتده مشاهده اولنان باشليجه نقايص بروجه آتى خلاصه اولنهبيلير .

اولا درجات مختلفه مكتبلرنده اوقوتديريلان درسلر بيننده مطلوب اولان امتزاج ومربوطيت مفقوددر شويلهكه مكاتب عاليه ويا خصوصيهدن برينه داخل

اوله‌جق طلبه اولجه كورمش اولديغى درسلرك ماهيت ودرجه‌سنده‌كى اختلاف سببيله اومكتب درسلرندن حقيله استفاده ايتمك استعداد وصلاحيتنى حائز اوله‌ميور. ثانياً مكتبلرك هر برنده تدريس اولنان علومك هيئت مجموعه‌سى ذاتاً او مكتبدن چيقان طلبه‌نك سلوك ايده‌جكى مسالكده استفاده‌سنى موجب اوله‌جق درجه‌ده اطراد ومكمليتى حائز دكلدر؛ از جمله عوام ناسك تربيه‌سنه منفرداً مدار اولان مكاتب ابتدائيه پروغراملرينك بر كونه معلومات فعليه وصناعيه‌يى متضمن اولمامسى فقرا واصناف اولادلرينك اسباب تعيشلرينى كندى مسالك مخصوصه‌لرنده آرامغه مانع اولدقدن بشقه كرك بونلرى، كرك استعداد وقابليتلرى درجۀ كافيه‌ده بولنميانلرى، استحصال معيشتلريچون على العموم دولت مأموريتلرينه سوق ايتمكده‌در كه بو جهتدن هم ارباب صنايعك تكثرى همده مأمورين دولتك عدد واقتدارلرنجه احتياجه توفيقى ميسر اوله‌مامق كبى نيجه محذورات عظيمه تولد ايتديكى عرض وتفصيله محتاج دكلدر. حتى مكاتب عاليه وخصوصيه‌ده اسباب معروضه‌دن نشأت ايتمش نواقصدن بشقه برده طلبه‌يه مسلك مخصوصلريله متناسب اولميان ياخود مكاتب مخصوصه‌سنده تحصيل ايدلمش اولمق لازم كلن برطاقم زائد درسلر تحميل اولنمسيله بومكتبلردنده چيقان طلبه‌نك بر چوغى اوصاف مطلوبه‌يى حائز اوله‌ميور.

حاصلى اصول تدريسيه‌مز بر طرفدن عموماً تبعۀ شاهانه‌نك متصف اولدقلرى استعداد وقابليت فطريه‌لرينك اصل منبع ثروت وسعادت اولان مسلكلره صرفيله دركى كبى ثمره بخش اولمسنه وديكر طرفدن دخى نه بو مسلكلره هوس ايدنلرك نه‌ده خدمات دولتده استخدام اولنه‌جق اولانلرك اوصاف مخصوصۀ لازمه‌يى تماميله اكتساب ايتملرينه مساعد اولمديغى انكار اولنه‌مز.

برده خروج امتحانلرينك على الخصوص دها يوكسك مكتبلره كيريله‌جك اولديغى حالده غايت جدى اوله‌رق اجراسى الزمدر. اصول تدريسيه‌مزجه بشقه بر نقطۀ نظردن شايان دقت اولان بر ماده دخى اطفالك قواى ذهنيه وبدنيه‌سنك متساوياً توسعى كوزه ديله‌رك بو ايكى جهت بيننده بر موازنت محافظه‌سنه اعتنا اولنمق وبونلردن برى ديكرينه فدا اولنمامق الزم ايكن على العموم مكتبلرجه بو قضيۀ مهمه‌نك نظر اهميته آلنمامقده اولمسيدر. ايشته مكاتب عموميه حقنده اختيار اولنان فداكارلقلردن مهما امكن استفاده اوله‌بيلمك اوته‌دنبرى مكتبلرينك تنظيم واصلاحنه صرف ايتديكى سعى وهمت وبو يولده مظهر اولديغى موفقيت ايله

مشهور اولان آلمانيا دولتنك اصول حاضرهسى ممالك شاهانهده تأسس ايتمش اولان اصولى كلياً تغيير ايتمكسزين بزجه دخى قابل تطبيق كوريلور .

اصول مذكوره مكتبلرمزك امر اصلاحنجه نمونهٔ امتثال اتخاذ اولنديغى حالده مكاتب عموميهنك اوچ درجهيه تقسيمى اساسى كما كان محافظه اولنمغله برابر صور آتيه اوزره تنسيقى موافق مصلحت عد اولنور .

اول امرده بر مدتدن برى آلمانياده اتخاذ اولنوب ممالك سائرهده دخى اجراسنه تشبث اولنمش اولان اصول جديدهيه توفيقاً هنوز مكاتب ابتدائيهيه دوام ايدهجك اسنانده بولنميان يعنى درت ياشندن يدى سكز ياشنه قدر اولان اركك وقيز چوجقلره مخصوص اولمق اوزره آوروپاجه چوجق باغچهسى تعبير اولنوب حقيقةً مبدأ تعليم نامنه شايان كورينان مؤسساتك بزده دخى احداث وتأسيسى لزومى خاطره كليركه بو مؤسساتدن مقصد كوچك چوجقلره اكلنجه طريقيله ذهنلرينى آچهجق واطفالى تطبيق ومقايسه ايله الفت ايتديرهجك يولده اك بسيط معلومات طبيعيهنك تلقيننك عبارتدر .

بوندن صكره مكاتب ابتدائيهنك ايلك درجهسى ديمك اولان مكاتب صبيانيه كليركه بونلره اطفال ذكور واناثك سكز ياشندن نهايت اون درت ياشنه قدر دوام ايتملرى تحت مجبوريتدهدر ؛ مكاتب صبيانيهنك كافهسى ياننده برده صنعت تعليمنه مخصوص محللر بولنديرمق لازمدر .

مكاتب صبيانيهيه آلتى سنه دوام ايله اكمال مدت ايدن طلبه اوراده تحصيل ايتدكلرى علوم ايله اكتفا ايتميوبده تحصيل وتربيهلرينى دها ايلرى كوتورمكى اختيار ايتدكلرى تقديرده اوچ صورتله تحصيله دوام ايليهبيليرلر . شويله كه علوم عاليهيه حصر نفس ايدهجك اولدقلرى حالده درجهٔ ثانيه مكاتبى ديمك اولان مكاتب سلطانيهيه دخول ايدرلركه دار الفنونه قبول اولنمق ايچون اشبو مكاتب سلطانيهدن نشأت ايتمش اولمق شرطدر . اكر صنايع تحصيلنى التزام ايدرلرسه اوحالده صبيان مكتبلرى درسلرينك اكمالنه مخصوص مكاتب رشديهكه صنايع مكتبلرينه مخرجدرلر آنلره كيرهرك اوراده دخى اوچ سنه توقف ايتدكدن صكره مكاتب سلطانيه مثللو ايكنجى درجه مكتبلردن معدود اولان صنايع مكتب عاليسنه دخول ايله فن معمارى وهندسه وزراعت كبى انتخاب ايدهجكلرى صنعت مخصوصهيى تحصيل ايدرلر .

اشبو ایکی مسلکدن یعنی علوم وصنایع مکتبلرندن هیچ برینی اختیار ایتمه‌رك صورت مطلقه‌ده معلومات وتربیه‌لرینی اکمال ایتمك ایستیان مکاتب صبیانیه طلبه‌سنه مخصوص اولمق اوزره ینه آلمانیا اصولنه امتثالاً علوم مادیه مکاتبی نامیله دیکر بر قسم مکاتب احداث اولنه‌بیلیرکه بونلرك‌ده مدت تحصیلی آلتی سنه اوللیدر .

بوندن ماعدا مکاتب سلطانیه‌ده اکمال تحصیل ایدن طلبه‌دن ایستك ایدنلرك واثبات لیاقت ایلیانلرك دارالمعلمینه دخول ایده‌بیلملری لازم کلوب بو دارالتعلیمك دخی کرك مکاتب ابتدائیه وکرك درجهٔ ثانیه مکتبلرینه معلم یتشدیرمك اوزره تنظیم وتأسیسی بزجه موافق مصلحت کورینور .

بری حکمت وادبیات دیکری علم حقوق و بری‌ده علوم طبیعیه وریاضیه ایچون اولمق اوزره اوچ شعبه‌دن ترکب ایده‌جك اولان دار الفنوندن وصنایع مکتب عالیسنك شامل اوله‌جغی علوم صناعیه شعباتندن ماعدا بعض علوم وفنون مخصوصه‌نك تحصیلی ایچون جانب دولتدن ویاخود دولتك اعانه‌سیله تأسیس اولنه‌جق مکتبلره دخی بونلرده استحصال قلنه‌جق علوم وفنونك نوع وماهیتنه کوره یا مکاتب صبیانیه ویا مکاتب رشدیه مخرج اتخاذ اولنملیدر .

الیوم جاری اولان اصول تدریسیه‌مز صور معروضه‌یه توفیقاً تعدیل واصلاح اولندیغی وبالجمله مکتبلرك پروغراملرنده دخی تعدیلات لازمه اجرا قلندیغی حالده بالاده عرض وبیان اولنان نواقص ایله محذوراتك اساساً مندفع اوله‌جغی ملحوظدر . زیرا شو اصول جدیده اقتضاسنجه مکاتب ابتدائیه‌دن نشأت ایده‌جك اولان فقرا واصناف اولادندن علوم عالیه تحصیلنه فوق‌العاده بر استعداد وقابلیت کوسترمیانلر طوغریدن طوغری‌یه کندی حاللریله مناسب مسلکلره سلوك ایچون اقتضا ایدن معلومات اساسیه‌یی تحصیل ایتمش وقابلیت مخصوصه‌لری ویاخود حال وموقعلری علوم وصنایع عالیه تحصیلنه مساعد اولنلرك دخی صورت مخصوصه‌ده تنسیق اولنه‌جق علوم وصنایع مکاتب عالیه‌سنه دواملری نتیجه‌سنده هر ایکی جهتجه اسباب موفقیتلری تهیه واحضار ایدلمش اوله‌جقدر . بوصورتله کرك امور صناعیه‌یه تشبث ایده‌جك وکرك دولت خدمتنه کیره‌جك اولانلر دخی اوصاف مطلوبه‌یی مؤسسات مخصوصه‌سنده بر صورت مکمله‌ده احراز وهر مکتبده تدریس اولنه‌جق مواد او مکتبك تأسیسنده‌کی مقصده انحصار ایتمش اولور .

برده مکتبلرك قواعد فنیه واصول صحیه‌یه توفیقاً انشاسیله برابر هر مکتبه

نزدنده علوم وصنايعك تسهيل تعليمنى موجب اوله‌جق اشيا وادواتك تداركى ، ممالك محروسه‌ده درجات مختلفه مكاتبنك بولندقلرى مواقعى كوسترر بر خريطه تنظيمى ، تحصيل زمانلرى كچمش بولنانلره مخصوص علوم وصنايع درسلرى كشادى ، اوقات تعطيليه‌ده عمليه صنعتلرينه دائر درسلر اعطا اولنوب بو تدبير ايله كنديلرينك سفاهت واسرافاتدن ، سائر سوء حال وحركتدن وقايه‌سى وطلبه‌سى آز وواردانى محدود اولان محللرده مكتب مصارفنجه تصرفى موجب اولمق اوزره Enseignement mutuel اصولى اوزره تدريس علوم اولنمسى دخى لازمدر .

بو تعديلات اساسيه‌نك متممى اولمق اوزره اصول تدريسيه‌نك متمادياً تحقيق واكمال نواقصى ايله پيدرپى اصلاحى اسباب ووسائطنى مطالعه‌يه ، ممالك سائره دارالفنون هيئتلرى وسائر باشلى معارف مؤسسه‌لرى ايله صورت منتظمه ومتماديه‌ده اجراى مخابره ايدرك كافهٔ ممالك متمدنه‌ده وقوع بولان اصلاحات جديده‌نك تطبيقاتنى مذاكره‌يه مأمور بر هيئت مخصوصه تشكيلى ، معارفه متعلق اصلاحات واجرا آتك نشرينه مخصوص بر غزته احداثى ، هر سنه آوروپانك بر شهرنده انعقاد ايتمكده اولان معارف قونغره‌لرينه مأمورين مخصوصه كوندريله‌رك آنلرك مذاكره وقرارلرينه اشتراك اولنمسى كبى بعض تدابير مقتضيه دخى اصلاحات معروضه‌يه انضمام ايتديكى حالده حصول مقصدى برقات دها تأمينه مدار اوله‌جقدر اولبابده امر وفرمان حضرت ولى الامر افندمزكدر .

فى ١٨ محرم سنه ٣٠٦ و فى ٢٤ ايلول سنه ٣٠٤

بنده
امضا : صدر سابق
سعيد

مابين باش كتابتنه

[ص ٢٥٨]

مهاجرين اداره‌سى رئيسى دولتلو رضا پاشا حضرتلرينك عاجزلريله بر مخابره ويا مكالمه‌سى سبق ايتديكنه دائر واقع اولان اخبار خانهٔ عاجزانه‌مه كلنلر حقنده تحقيقات واستنطاقاتى مستلزم اولديغى شايع اولمشدر . معزوليتدن صكره مشار اليه

رضا پاشانك بر قاچ كره خانهٔ كمتری‌یه كلدیكی واقع وبو دخی غیر خفی اولوب حتی بر كلیشنده حسب الحال كورمكدن اعتذار ایلدیكم حالده تحریر وارسال ایتدیكی ورقه ایله ارادهٔ سنیه تبلیغنه مأموریتنی بیان ایتمسیله ملاقاة اولنمشدی . مشار الیهله مناسباتك درجه‌سی شو مركزده‌در . حق عاجزانه‌مده ایشیدیلان فكر خیر خواه‌هیسنك سببنه دخی كلنجه ویانه اوراق حوادثندن قورسپوندانس دولستك نشر ایتدیكی مقالهٔ معهوده [١] بعض طرفدن كاه مشار الیه، كاه دولتین معلومتینه، وبعضاً دخی بو مدعاره مباین وصرف عاجزلرندن كنایتی متضمن اولمق اوزره معزولینه عطف اولنمغله مشار الیه رضا پاشانك بو یولده كندیسنی ثناورلریله همحال عد ایده‌رك بث شكوی ایلمسی بوكا مبنی اولمق لازم كلیر. لكن عبد عاجزك هروضع وكرداری نزد دقایق وفد عالیده موضوع محك امتحان وابداع فتن واغراضه عدم قابلیت كمترانه‌م شواهد ماضیه وحالیه دلالتیله عیان ایسه‌ده لدی الحاجه او مثللو عزویاتك درحال رد وابطالنه هر زمان حاضرم. بناءً علیه شو اسناد مالم یكندن اندیشه كمترلرنجه نابمحل وبرائتمك خارجدن تأییدی زائد علی الاصلدر . لكن روایات واقعه ایچنده ذات حضرت صدر اعظمی ایله مشار الیه میانه‌سنده مسموع اولان مغایرت افكارك شائبهٔ افتراقه ورضا پاشانك اسناد واقعه مظهریتده تشریك اعتباریله‌حقمده ایراد ایلدیكی لسان حقكوییك او افتراقه مقابل عاجزلریله وفاقه محمول اولمسی شایان استعجاب بولنمغله یالكز تأسف ایدیلان برشی وارایسه شودر. زیرا من غیر استیهال بر قاچ دفعه خدمت وكالتده بولندیغم ورشدی پاشا ومدحت پاشا ومحمود ندیم پاشا وصفوت پاشا وحمدی پاشا وقدری پاشا مرحوملر ایله ایهتلو دولتلو ادهم پاشا واحمد وفیق پاشا وخیرالدین پاشا وعارفی پاشا حضراتندن بعضلرینی اسلافدن وبعضلرینی اخلافدن اولمق اوزره كوردیكم وهیچ بری حقنده اوضاع رقابتكاری وغرضكاری‌یه تمایل ایتدیكم وهوس منصبدن برائتی اثبات ایتمش اولدیغم حالده خلفم كامل پاشا حضرتلری حقنده عكس حالی اصلا تجویز وقبول ایتمم . حضور شوكتموفور حضرت جهانداری‌یه عرض واسماع مقصدیله مؤسس اولان بوكبی اخباراتدن تحیر وتأثر ایتمامك حسب البشریه قابل اوله‌میور. مسموعه كوره مخبر بهجت بك نامنده بر ذات اوله‌رق كندوسیله بینمزده وجوه مناسبت وحتی سابقهٔ معارفه والفت اولمامغله غرض ذاتی احتمالنه محل یوقدر . بوحالده

تبدل سلطنته لزوم قطعی كوسترن مقاله .

شو وضع غير محق سائقهٔ اغراض اخرى ايله اولمق لازم كله‌جكندن هر نه ايسه آكلاشلمق اوزره تعميق تحقيقات رجاسنده اولديغمك عتبهٔ سنيهٔ ملوكانه‌يه عرضى متمنا اولمغله اولبابده امر واراده افندم حضرتلرينكدر .

فى ١ رجب سنه ٣٠٦ و فى ٩ شباط سنه ٣٠٤

عريضه

[ص ٢٥٨]

اشبو بازار ايرتسى كونى دخى ساعت سكز بچقده سر ثوابئ حضرت جهانبانيلرى عصمت بك قوللرى نزد عبيدانه‌مه كلدى . قورسپوندانس دولست غزته‌سنك مقالهٔ معلومه‌سندن طولايى [١] بوكره باب عاليدن جلب بيورلمش اولان اوراق اعطا ايله بونلر مطالعه اولنوب ملاحظات كمترانه‌مك تحرير وكنديسنه توديعيله اعاده‌سى امر وفرمان همايون حضرت خلافتپناهيلرى اقتضاى عاليسندن اولديغنى تبليغ ايتدى . هر نه قدر صدددن خارج ايسه‌ده اول باول شوراسنك عرضنه مجبوريت حاصل اولمشدركه اشبو اوراق تركجه اوله‌رق يدى وفرانسزجه اوله‌رق يتمش سكز قطعه‌كه جمعاً سكسان بش عدد مفصل محرراتى حاوى اولوب اشبو عريضهٔ ملوكانه‌مك تسويدينه مباشرت زماننده ساعت اون ايكي‌يه قريب اولمغله تفاضل ايدن اوچ اوچ بچق ساعت ظرفنده هر برى مهم ونظر دقتى مستلزم اولان اوراق مذكوره‌نك مندرجات دقيقه ومزاياى عميقه‌سى حقنده تدقيقات قاصرانه‌م واول تدقيقاته مبتنى اوله‌جق مطالعات ناچيزانه‌م مكمل اوله‌مامق طبيعيدر . معروضات عاجزانه‌مك برقسمى دون ودها اولكى كون تلقى اولنان ارادات سنيهٔ حضرت خلافتپناهيلرى ايله جواباً وقوعبولان افادات عاجزانه‌مه تعلق ايده‌جكندن اشبو عريضه‌مك مندرجاتجه بردرجه‌يه قدر مربوطيت وتسلسل حاصل اولمق اوزره

[١] بو مقاله تبدل سلطنتك لزوم قطعيسنى اعلان ايتمش وبوده تلقينات اثرى اولديغنه ذهاب اولنمشدر عريضه‌ده مندرج تفصيلات وحكاياتدن معلوم اوله‌جنى اوزره تلقينات مظنونه يالكز بزم اوزرمده قالميوب دولتلردن بعضلرينك دخى ذى مدخل بولندقلرى بولنده بعض رجال سياسيهٔ خارجيه طرفلرندن ملاحظات وقوى شبهاتى تزييد ايتمكله كامل پاشا زماننده باب عالى آيلرجه بو ايشله مشغول اولمش ايمش .

اولجه بالواسطه وقوعبولان افادات جوابیهٔ کمترانه‌مك دخی بوراده تمهیدی فائده‌دن خالی کورلمز شویله‌که جمعه ایرتسی کیجه‌سی قرنای شاهانه‌لرندن عارف بك ودونکی بازار کونی عصمت بك کلوب ابوالهدا افندی ایله وایس افندینك معروضات معلومه‌لرندن طولانی افکار چاکرانه‌می صورملریله تشکرندن عاجز اولدیغم عاطفت وعنایت سنیه‌یه بناءً حضور همایونله تشرف ایتمکده اولدیغمه وصور سائرهٔ ممکنه‌یه نظراً بر کونه ملاحظه وافادهٔ کمترانه‌م اولسه بالذات عرض اولنه‌جغندن دلیل آخره طبیعی حاجت ومحل بولنمدیغی جوابنی بیان ایله برابر صدر اعظم پاشانك مخالف امنیت حرکتی خاطره کلمز فرض محال اوله‌رق اویله بر حرکتده بولنسه بیله بنده‌کز اکا مطلع اوله‌مم دیمش ایدم. ینه دونکی جمعه ایرتسی کونی عصمت بك دفعهٔ ثانیه اوله‌رق کله‌رك غزته‌لر نشریاتنك اسبابی حقنده سؤال ملاحظه ایلسه‌یله بو غزته‌لر دول ثلثه اتفاقنه دولت علیه‌نك داخل اولماسندن شکایت ایدیورلرمش او حالده دول مشارالیهم نزدنده تشبثات لازمه اجراسندن بشقه بر شی خاطره کلمز دیدم. برده میر مومی الیه ایکنجی دفعه کلیشنده اتفاق مثلثه دولت علیه‌نك داخل اولمسیجون صدر اعظم مقدما حضور همایونه بر لایحه تقدیم ایتدی وصکره‌دنده غزته‌لرك بو نشریاتی ظهور ایدوب مشارالیه کندی لایحه‌لری بعض معزولین طرفندن کورلمسیله وکلاجه تبدل ایقاعی ایچون بو شی یاپلدیغنی عرض ایتدیکنی اداده وبو بحثك عقبنده‌ده صدر اعظم غزته‌لرك نشریاتی فرانسه وروسیه دولتلری تلقیناتیله واقع اولدیغنی حضور همایونه عرض ایلدیکنی حکایه وبرده معزولیندن خیرالدین وادهم پاشالر ایله طرف کمترانه‌مدن سؤال احوال اولنمسنه دائر ابوالهدی افندینك بر مذکره‌سنی دیکر اوراق ایله برابر ارائه ایلمکله بروجه آتی بیان افکار ایتدم: سائر ذوات معزوله‌نك نه مطالعه‌ده بولندقلرینی طبیعی بیله‌مز ایسه‌مده بنده‌کز تماماً افکارمی ایضاح ایلدم ظن ایدرم زیرا صدر اعظم حضرتلرینك افاداتی حکایه‌دن صکره دیدیکز که « ولی نعمت افندمز فرمان بیوریورلرکه کچن کون اتفاق مثلث حقنده صدارتك تبلیغاتنی و بو غزته‌لرك نشریاتنی کندیسنه آچدم. ملاحظات وحسیاتی نه ایسه تحاشی ایتمیوب بیلدیرسون. » واقعا کچن یعنی بوندن اون ایکی کون اولکی چهارشنبه کونی حضور همایونه جلب بیورلمشدم صدارتك لایحه‌سنی کورمدم ایسه‌ده افندمز بو اتفاق مثلثدن وغزته‌لرك معهود نشریاتندن بحث بیوردیلر. بنده‌کزده اول امرده اتفاق شرائطنك استکناهی

حقنده مطالعات سنیه‌نك اصابتی بدیهیدر دیدم . غزته‌لرده‌ده کلنجه حکمداران فخام حقوقنك هر مملکتده مقدسیت ومحترمیتنه وسائر دولتلرك مطبوعات نظامنامه‌لرنده مندرج قواعده استناداً بونشریاته واسطه اولان اوراق حوادث حقنده خارجیه نظارتجه تدابیر زجریه اتخاذینه سعی اولنمسی لزومنی تصویب ایتدم دیکر مطالعاتم ویاخود سؤال بیورلمقده اولدیغی کبی برکونه محسوساتم اولسه انلری‌ده عرض ایدر ایدم . لکن یوقدر شمدیکی افادات ایسه مطالعهٔ سابقه‌نك تبدلنی یعنی نشریات مذکوره دول ثلثهٔ معلومه طرفندن دکل روسیه وفرانسه طرفندن ترشح ایتدیکنه دائر حکایه اولنان عرض وافاده بونشریاتك تعقیبی تشبثاتنك مهمل قالمسنی ایجاب ایتمز ظن ایدرم . الحاصل شو نشریات دولتلرك هانکیلری طرفندن ترویج اولنمش ایسه انلر نزدنده تشبثات لازمه‌یه دوام اولنور . مومی الیه عصمت بکه مسبوق اولان افادات چاکرانهم بوراده ختام بولمشدر. سائر دولتلر مطبوعات نظامنامه‌سنك بویله مواد حقنده بعض تدابیره مساعد اولمسی فکرنده بولندیغمك اسباب موجبه‌سنه کلنجه فرانسه حکومتنك مطبوعات قانوننك یکرمی آلتنجی ماده‌سنده « اجنبی حکمدارانی حقنده وقوعبولان تعرضاته اوچ آیدن بر سنه‌یه قدر حبس جزاسی ویا یوز فرانقدن اوچ بیك فرانقه قدر جزای نقدی ایله مجازات اولنور . » دیه محرردر حریت مطبوعاته الك زیاده رعایت اولنان فرانسه‌کبی برمملکتده حکمداران حقنده‌کی تعرضاتك مجازاتی بو اولنجه ممالك سائره‌ده مؤاخذه‌نك دها زیاده اولمسی طبیعی الاستنتاجدر . اشبو فکر کمترانه‌می ایتالیا خارجیه ناظری موسیو قریسپینك مطالعه اولنان اوراقده کوریلان براغاده‌سی وخارجیه ناظری پاشانك بوندن درت کون اولکی تاریخله مورخاً مقام صدارته مبعوث تذکره‌سنك کذا بر فقره‌سی مؤیددر ؛ زیرا موسیو قریسپی هرنه قدر ایتالیاده مطبوعاتك هر برحرکتنه قارشی هیچ برشی یاپیله‌میه‌جغی کبی برافاده‌ده بولنمش ایسه‌ده دیکر طرفدن آوستریا دولتنك اصولی سیاسهٔ غزته‌لره اجرای مؤاخذه‌یه مساعد اولدیغندن بحث ایتمشدر . وبزم خارجیه نظارتنك بوندن درت کون اولکی تاریخله مورخ تذکره‌سنده دخی قورسپوندانس دولست غزته‌سنك صاحبی ایله محرری ویانه‌ده مدعیٔ عمومی طرفندن شدیداً توبیخ قلندقلری وبعدما ذات شوکتسمات حضرت پادشاهی ودولت علیه حقنده‌کی مقالات مضره درج اولندیغی حالده غزته‌لر ایچون تدابیر شدیده‌یه اتخاذ اولنه‌جغی آوستریا حکومتی طرفندن افاده اولندیغی مندرج بولنمشدر . شو قدرکه بو مقوله

تعرضاته تدابیر شدیده ایله معامله‌نك امكانی اولدیغی آوستریا دولتی طرفندن مادامكه اعتراف اولنیور هر درلو تقبیحه سزا ودولت علیه‌یه مضرتی دیگر دولتلرك دخی قبحنی بیان ایلرلریله رونما اولان قورسپونداس دولست غزته‌سنك مندرجات فسادیه‌سندن طولایی جوازی ثابت اولان تدبیر شدید شمدی یاپلیوبده نشریات مضره‌نك تكرارینه نیچون تعلیق قلنمشدر. بوراسی نظر دقته تصادف ایتمكه شایان بر شی كبی كوروندی ایسه‌ده سببی عاجزلرنجه كسدیریله‌مامشدر مطالعه اولنه‌بیلان اوراقدن بر درجه‌یه قدر حاصل اولان افكار سائرهٔ قاصرانهم دخی بر وجه آتی عرض اولنور. اوراقه نظر اولنور ایكن شایان اعتنا كبی كورینان پارچه‌لر مجرد ایجابی حالنده مطالعاتی تسهیل ایتمك وفرمان بیوریلورسه لازم كلان محلدن ترجمه ایله منظور دقایقنشور حضرت جهانبانیلری بیورلمق اوزره بالتفریق عصمت بك قوللرینه تودیع قلندی. بونلرك خلاصه‌سی وصره نومرولری اولمامق جهتیله لاعلی‌التعیین آلنه‌رق اوقونمش اولدیغندن اشبو عریضهٔ عاجزانه‌مده اوراق مفرزه‌نك تسلسل وارتباط اوزرینه اولمیوب هانكیسی اولجه اخذ ومطالعه اولنمش ایسه آنك اشارت اولنان بعض فقرات مهمه‌سی درج قلنمشدر شویله‌كه صدارتك ۲۲ صفر سنه ۳۰٦ تاریخلی تذكرهٔ جوابیه‌سنه نظراً مابین همایوندن یازیلان تذكره‌ده بوراده بولنان دول اجنبیه سفراسنه تحریراً وشفاهاً ایدیلان تبلیغاتك وآنلر طرفندن تحریری وشفاهی ویریلان جوابلر صورتلرینك دخی ارسالی ارادهٔ سنیه اقتضاسندن اولدیغی آكلاشیله‌یور. واقعا اوراق مذكوره میانده اكثر سفرانك یعنی انكلتره وآلمانیا سفیرلرینك غیریكه فرانسه وایتالیا وروسیه ایلچیلریدر آنلرك بو بابده برر مخطره‌سی كورلمكله اوراق مفرزه‌یه ادخال قلنمشدر. ایتالیا سفیری یازدیغی تقریرده « نشریات مبحوثه بعض افكار سخیفه اصحابنك خیالخانهٔ خاطرلرنده كندو مملكتلرنده وقوعی كوریلان واورادن طونه‌نك بوجهته دخی انتقال ایتدیریله‌رك اجرا قلنان تعرضات سیاسیه‌نك ملاحظاتی دوران ایتدیكنی ایما واشارت ایتمكده‌در. دیدیكی خارجیه نظارتنك فی ۹ صفر سنه ۳۰٦ تاریخنده مقام صدارته مبعوث تذكره‌سنك صورتندن منفهم اولوب شو تبلیغك اهمیتی ومعانیسنك درجهٔ شمولی وعلی الخصوص قائلی برسفیر بولنمسی جالب دقت قضایادن كورینور ایسه‌ده مقصدی نه ایدوكی سفیر مومی‌الیهدن استیضاح اولنمش ایسه نصل ایقاظات وتفسیراتده وباب عالینك اولبابده نه مطالعه‌ده بولندیغنه دائر بحث كوریله‌مدی بناءً علیه

بوبابده مطالعه بیانی قابل اوله‌مدی . برده ایتالیا سفیری بوراده بعض مطبوعات وپولیس مأمورلرینك روسیه وفرانسه منافع سیاسیه‌سنه خدمت زعمیله شو مفتریاتی ایقاع ایتـدکلرینه دائر بر افادهٔ مهمه‌ده بولندیغی اوراقدن آکلاشلمش ایسـه‌ده بوبابده حکومتك نصل تحقیقات ومطالعاتده بولندیغی آکلاشیله‌مدی. قورسپونداس دولست غزته‌سنك نشریات فاسده‌سنه اشتراك ایدن ایتالی نام غزته ایتالیا خارجیه نظارتنه مربوط اولمدیغنه دائر کرچه بعض بحثلره تصادف اولندی دیکر طرفدن مذکور ایتالی غزته‌سنك روما قابینه‌سیله ارتباطی اولدیغی دولت علیه‌نك روما سـفیری قوتیادی پاشا دخی تصـدیق ایتدیکی بزم خارجیه نظارتنك تلغرافلرندن برنده حکایه وبیان قلنمشدر .

فرانسـه‌نك درسعادت سـفیری «ایتالی غزته‌سی بر فرانسز طرفدن اداره اولنوب فرانسه منافعنه خدمت ایتمکده ایسه‌ده اوچ درت آی اول مدیری عزل اولندی آندن صکره بو غزته ایتالیا حکومتنك تحت نفوذینه کیردی واو تاریخدن اعتباراً مستمراً فرانسه‌یه قارشی اجرای خصومت ایلمکده‌در ویانه‌ده‌کی قورسپو. نداس دولست غزته‌سنك مقاله‌سنی نقل ایلسندن دخی شمدیکی هیئت تحریریه‌سنك افکار وتمایلاتی نه جهته معطوف اولدیغی آکلاشـلیور فرانسه حکومتی مقاله‌نك محرر ومرتبنی تحقیق ایله مشـغولدر » دیه فرانسـه خارجیه ناظرینك تحریراتنه عطفاً بعض بیاناتده بولنمش وبو بیاناتك صدق وحقیقتی روماجه بالسهوله آکلاشلمق قابل اوله‌جغنی دخی علاوة اتیان ایلمش اولدیغی خارجیه نظارتنك ١٤ صفر سنه ٣٠٦ تاریخنده مقام صدارته یازدیغی تذکره‌نك صورتندن معلوم اولدی . حقیقت حال بویله ایسه نشریات معهوده اتفاق مثلثده علاقه‌دار اولان طرفلره عطف اولنمق لازم کله‌جکندن اشبو تبلیغ رسمینك درجهٔ اهمیت وماهیتی شـایان تدقیق وموازنه ایسه‌ده بوراسی بالطبع مرجعنه عائد اولمغله کمترلرنجه دولت علیه‌لرینی اشـغال ایتمش اولان شو نشریاتك مؤلف ومحررلری ظاهر اولور ایسـه هر حقیقت وشو حرکاتده علاقه‌داران کیملر ایسـه آنلره عائد مقصد ومنفعت دخی ظاهر اوله‌بیله‌جکندن مادامکه دولت متبوعه‌سنك تعلیماتنه استناداً فرانسه سفیری مقاولهٔ مضره‌نك مؤلف ومحررلرینی میدانه چیقارمغه سعی دولتی نامنه وعد ایتمشدر بوندن استفاده اسبابنه تشبث متحتم کوردیکی ملاحظه‌سنك عرضیله اکتفا اولنور. ایتالیا خارجیه ناظری موسـیو قرسپی مقالهٔ مبحوث عنهانك مؤلفی فرانسـه‌نك روما سـفیری اولدیغی

فوتیادی پاشایه بیان ایتدیکی ودیکر طرفدن بو افاده‌سنك کندیسندن صدورینی مکتوم طوتمسنی رجا ایلدیکی حقنده اوراق مرسله‌ده بر تلغراف موجود اولمغله شو اشعار دخی شایان دقت وموازنه کوریلور .

ایتالیا خارجیه ناظری ایتالی غزته‌سی کندی واسطه‌سی اولدیغنی انکار وبونك روسیه‌یه منسوبیتنی تذکار ایتدیکنه دائر بر تلغرافه تصادف اولنمغله برابر دیکر طرفدن یوقاریده بیان اولندیغی اوزره مذکور غزته‌نك ایتالیا حکومتی ایله ارتباطی روما سفیری فوتیادی پاشانك تلغرافلرندن برنده محرردر . برلین سفیری توفیق بکك اشعاری دخی ایتالی غزته‌سنك ایتالیا خارجیه نظارتنه مربوطیتنی بر درجه‌یه قدر مصدقدر : زیرا مشار الیه توفیق بك فرانسه‌نك روما سفیری ایتالیا خارجیه ناظرینه بو غزته فرانسه‌یه منسوبیتنی ترك ایتدیکنه دائر تبلیغات اجرا ایتدی وایتالیا خارجیه ناظری موسیو قرسپی « بو حالده ایتالیا دولتی دخی مبحوث عنه اولان غزته ایله مناسبتنی ترك ایلدی » دیور .

قورسپوندانس دولست غزته‌سنك نشریات مضره‌سی مؤلفی بولنه‌جغنه دائر روماده برذاتك فوتیادی پاشایه بعض تعهداتی واقع اولدیغی مشار الیهك بر تلغرافنده ایراد وینه فوتیادی پاشانك دیکر تلغرافنده بعض اسملر تعداد اولندیغی کبی ویانه سفیری سعداه پاشانك بر تلغرافنامه‌سنده بانق عثمانینك ویانه شعبه‌سی بو ایشك استکشافی ایچون کندیسنه حواله اولنان آقچه‌یی ویرمدیکی حقنده بر تلغرافنه تصادف اولندی .

مطالعهٔ عاجزانه‌مه قالیر ایسه کشف حقایقه دلالتی درعهده ایدنلر موثوق اولدقلری حالده کندولرندن استفاده اولنسه وسفرامزك استکشاف حقیقت ایچون مضطر اولدقلری مصارفه لازم اولان آقچه دریغ قلنمسه مناسب اولور .

برلین سفیری توفیق بکك ایکیوز اللی بش نومرولی تلغرافی آلمانیا غزته‌لرینك دخی قورسپوندانس دولست غزته‌سنك مقاله‌سنی نشر ایتدکلرینی واولجه قونت هربرت بسمارقك ومؤخراً بالذات پرنس بسمارقك غزته‌لره ادارةً بر شی یازیمه‌جقلرینی قطعیاً بیان ایلدکلرینی حاوی اولوب لکن صکره‌دن پرنس بسمارقك روما قابینه‌سنه ایتالی غزته‌سنك نشریاتنی تصحیح ایتمسی ایچون تعلیمات کوندردیکی وآنك اوزرینه مذکور غزته‌نك برفقرهٔ تصحیحیه نشر ایتدیکی اوراقدن نمایان وشو حال برلین قابینه‌سنك نفوذی هرایشده رومایه علی مایلیق جاری اولدیغنی کوسترمکله احوال حاضرهٔ سیاسیه ونشریات مبحوثه آره‌سنده اهمیتی عیاندر .

روسیه غزته‌لرینك قورسپوندانس دولست ایله اكا مشارك اولان مطبوعات نشریاتنه اشتراك ایتمدكلرینه وبوندن طولایی باب عالینك شاكر پاشا واسطه‌سیله موسیو دوكرسه تشكراتی وبوراده‌كی روسیه سفیرینك دخی بوخصوصده باب عالی‌یه توثیقاتی واقع اولدیغنه دائر بر طاقم كاغدلر كورلمش ایسه‌ده مادامكه آوستریا دولتی بو نشریاتی روسیه قابینه‌سندن ظن ایلدیكی حقنده خارجیه نظارتنك بر مذكره‌سنده بعض افادات واردر تعیین حقیقت ایچون لازم اولان تدقیقاته دوام لزومی وارستهٔ كلفهٔ افهامدر.

ارسال بیوریلان اوراقك مطالعات سطحیه‌سندن وهلهٔ اولیده بر درجه‌یه قدر حاصل اوله‌بیلان معلومات واكا مرادف اولان مطالعات قاصرانه شو وجهله ایسه‌ده واسطهٔ نشریات اولان قورسپوندانس دولست غزته‌سنك اوراق مبحوث عنها میانده كوریلان نسخه‌سنك تاریخی ایلول افرنجینك یكرمی سكزنده وآنك رومادن آلدیغی مكتوبك تاریخی دخی شهر مذكورك یكرمی آلتیسنده واقع اوله‌رق بو حالده بونك نشرندن بو كونه قدر بر آیدن زیاده زمان كچمكله بو مدت ایچنده وسائط عائده‌سی طرفندن اجرا قلنمش اولان تحقیقات ووقوع بولان حسیات دها زیاده مكمل اولمق امر طبیعیدر. مع هذا مطالعهٔ ناقصهٔ عاجزانه‌مه نظراً اتفاق مثلثه منسوب اولان غزته‌لرك دولت علیه‌نك بو اتفاقه میل ایتماسندن شكایتله نشریات معلومه‌یه قیاملری بشقه واتفاق مثلثه دولت علیه‌نك داخل اولوب اولمامه‌سی مادهٔ اساسیهٔ مهمه‌سی دخی بشقه مسئله‌لر اولمغله سلطنت سنیه ودولت علیه‌لرینك منافع حقیقیه‌سی واحوال سیاسیه‌نك الجا آتی نه‌جهتده ایسه انك كاشف معضلات امور اولان نظر حقایق اثر حضرت پادشاهیلرنده بشقه‌جه سنجیدهٔ میزان تدقیق اوله‌جغی ومثلا دولت علیه‌جه كرك اتفاق مثلثی عقد ایدن وكرك اكا مقابل اولان دولتلردن بریله برلشمك لزومی حس اولنورسه اكا كوره حركت اولنه‌رق بومثللو نشریات غرضكارانه سلطنت سنیه‌لرینك مسلك حقیقتپرورانه‌سنه تأثیرایتمامك لازم كله‌جكی بی اشتباهدر قاطبهٔ احوالده امر وفرمان حضرت ولی الامر افندمزكدر.

فی ٢٣ صفر سنه ١٣٠٦ و فی ١٧ تشرین ثانی ١٣٠٤ بنده

امضا : صدر سابق

سعید

عريضه

[ص ١٥٤]

كريد حادثه‌سى حقنده اولان ملاحظات عبيدانه‌مك عرض وتحريرى وباب عاليجه جزيره‌ده اتخاذينه لزوم كوستريلان حركات عسكريه‌دن طولايى ترتيبات جنوديه‌نك درجاتنه دائر هيئت مخصوصهٔ عسكريه طرفندن عتبهٔ علياى ملوكانه‌لرينه تقديم قلنان مضبطه‌نك مطالعه‌سى امر وفرمان همايون حضرت خلافتپناهيلرى مقتضاى عاليسندن اولمغله امتثالاً خواطر قاصرهٔ بندكانه‌مك ازبارينه جرأت اولندى معلوم دقايق ملزوم عالى بيورلديغى اوزره جزيرهٔ مذكوره بحر سفيدك اك مهم نقطه‌سنده واقع اولمسندن طولايى موازنهٔ دوليه‌جه اهميت فوق العاده‌سى اولديغنه ثانياً مصر وحجاز وطرابلس غرب وبنغازى طرفلرنده نفوذ خلافت سنيه وقدرت دولت عليه‌يى ارائه ومحافظه‌يه مدار اصلى بولنديغنه ثالثاً اول وآخر هيئات عسكريه‌نك تحت تصديقنده بولنديغى اوزره جزيرهٔ مذكوره دولت عليه‌جه خاصةً بيوك بر اس الحركاة ايدوكنه مبنى اكثريا منفعتلرى دولت عليه‌نك منفعتنه اويميان وياخود حكومت سنيه‌يى غوائل سياسيه وآنك مقتضاى طبيعيه‌سى اولمق اوزره ملكجه وماليه ونفوسجه ضايعات متواليه‌دن قورتارميوب نفوذ واقتدارينى ضعيفلتديرمك ايستيانلر آرالق آرالق كريد آطه‌سنده ايقاع شورش وغائله‌يه چاليشيرلر. بونك ازمنهٔ قديمه‌ده كچمش مثاللرى شويله طورسون خداوندكار خلد آشيان عبدالعزيز خان حضرتلرينك عصر همايونلرنده كريده‌ده ظهوره كتيريلوب يونان دولتنك دولت عليه‌يه قارشو انواع حركات ازعاجكارانه‌سنه وكرك يونانستاندن وكرك آوروپانك سائر جهتلرندن لاينقطع كوكللى فرقه‌لر تجهيز وارساليله اوراسنك بيوك بر معركهٔ شورش حالنى آلمسنه وآوروپانك اكثر محللرى وحتى آمريقانك نسوان وصبيانى تخليص ناميله على التوالى جزيره‌يه سفينه‌لر كوندروب معناً ومادةً بر طاقم معاوناتده بولنملرينه باعث اولان واك صكره مختاريت اداره ايچون برطاقم نظامات واسعه تأسيسنه دولتى مجبور ايليان حادثات يوقاروده عرض وايراد ايديلان مطالعاتى مؤيد كوريلور . بناءً عليه كريد ايشلرى مهم ودقيق اولمسيله بو آطه‌ده جزئى وكلى غوائل دوام ايتدكجه يونانيلرك دولت عليه‌يه مضر منوياتى وار ايسه آنى اظهار وهيچ اولمازايسه درلو بهانه‌لرله حدودده ازعاجاته

ابتدار ایتملرندن وبلغارستان مسئله‌سنك معلق ومغلق بر حالده قالمسی وسیله‌سیله بلکه بر آرالق بلغارلرك دخی بعض حرکات مزعجانه‌یه قیام ایتملرندن وبعض دولتلرك دخی او اثناده بالقان شبه جزیره‌سنده مسلك سیاسیلرینك ترویجنه بو ایشی آلت ایده‌بیلملرندن قورقیلور . مطالعهٔ بندکانه‌مه وحادثه‌نك محسوس اولان اشکالنه نظراً جزیره‌نك حال حاضری وتوسیع امتیاز ویاخود یونانستانه التحاق ویا دولت علیه‌دن فك ارتباط کبی مقاصد مضره‌نك استحصالنه زمان ومکان بولورلرسه افاتهٔ فرصت ایده‌میه‌جك اولان مفسدینك آمالی اوراسنی حرکات وتدابیر عسکریه ایله اصلاح ودائرهٔ امنیت صحیحه‌یه ادخال ایتمکه مساعد دکلدر بو جمله ایله برابر بر طرفدن جزیره‌جه حرکات عسکریه‌یه دوام اولنور ودیکر جانبدن دخی یونانستان وبلغارستانه قارشو حرکات احتیاطکارانه‌یه مجبوریت مس ایدر ایسه مشکلات تضاعف ایتمش اولور. مع مافیه هر طرفه لازم اولان مقدار قوای عسکریه سوقنده زحمت چکلمیه‌جکی واحوال مالیه‌نك دخی مصارف متحتمه‌یی بلا تأخیر تسویه‌یه مساعد بولندیغی تسلیم قلنور ایسه حرکات عسکریه وسیله‌سیله اهالیٔ خریستیانیه‌نك آوازهٔ اشتکاسی آوروپا محافل سیاسیه‌سنی وافکار عمومیه‌سنی اشغال ایده‌جکندن وذاتاً دخی بعض دولتلرك بووسیله ایله اجرای نفوذه وایقاع مداخله‌یه خواهشکر اوله‌بیلملری دلائل امثال ایله ملحوظ بولندیغندن بوکبی اسبابك اجتماعیله کریدده حکومته قارشی افکار مخالفتکارانه‌ده بولنانلری قوهٔ عسکریه ایله تأدیبده‌کی مقصد حاصل اوله‌میوبده مثلا بر قونفرانس تشکیلیله ویاخود بین الدول تعاطیٔ افکار ایله ایشه قرار ویرلمك تکلیف اولنه‌جق اولور ایسه بو تقدیرده دولت بیهوده تکلفاتده بولنمش اوله‌جغندن ماعدا نتیجه‌سی اهالیٔ جزیره‌دن وادیٔ مخالفته کیتمش اولانلرك ترویج آمالنه سبب اوله‌بیلیر. تبلیغ اولنان امر وفرمان همایون ملوکانه‌لری جمله‌سندن بری دخی کرید جزیره‌سنی روسیه دولتنك تحت حمایه‌سندن چیقارمق ایچون اورایه سائر دولتلرك سفائن ارسالیله نظارت ومداخله ایتملری یولنده حکومت یونانیه طرفندن دول معظمه نزدنده اجرای تشبثات اولنه‌جغنه دائر انکلتره سفارتندن حکومت سنیه‌یه بعض اخطارات وقوع بولمسیله بو مبحثك دخی مطالعه‌سی کیفیتیدر نزد حقایق وفد خلافتپناهیلرنده مستغنیٔ عرض وبیان اولندیغی اوزره روسیه دولتنك جزیره اوزرنده وجهاً ماحق حمایه‌سی اولمیوب ویونانیلرك ایسه کریدك بر قسم اهالیسیله اتحاد جنسیتی اورانك ایشلرینه نه رسماً

نه‌ده من غير رسم مداخله ایچون یونان دولتنه صلاحیت ویره‌میوب حتی عالی پاشا مرحومك كريد مأموريتنی استلزام ایلیان وقوعات اثناسنده دولت علیه یونان حكومتنك امور جزیره‌یه مداخله ایتدیكندن شكایتله كندیسیله قطع مناسبات رسمیه درجه‌سنه قدر كیتمش وممالك عثمانیه‌ده بولنان یونانیلرك قسم كلیسنك طرد واخراجنه دخی قرار ویرلمش ایكن یونان دولتی مداخله‌سنی انكار وبویله بر حركته نه حقوق دولیه نه‌ده وظائف عهدیه مساعد اولمدیغنی اقرار ایدرك كندیسی دائما بی طرف وحقوق عهدیه‌یه راعی اولدیغنی وبعض كوكللی فرقه‌لرینك معاونتلری رضاسی خارجنده اولوب احوال داخلیهٔ مملكت ویونان قوانیننده‌كی وسعت بونك منعی ایچون حكومتی اقداره مساعد اولمدیغنی بیان ایله ودول معظمه‌نك دلالت ووساطتلریله اعادهٔ مناسباته مقتدر اوله‌بیلمش اولدیغی حالده شمدی آتنه قابینه‌سنك آچیقدن اخطارات وتشبثاتده بولنه‌بیلمسی و بو كیفیتك انكلتره سفارتندن اخطار ودرمیان قلنمسی شایان ملاحظه ایسه‌ده بوكبی اخطاراتك اسبابنجه فقدان معلومات عرض مطالعاته بالطبع حیلولت ایتمشدر . هیئت عسكریه‌نك مضبطه‌سنه كلنجه یكرمی طابور عساكر شاهانه حصول مقصده غیر كافی بولندیغنه بناء اشبو قوتك قرق سكز طابوره ابلاغی لابد وضروری اولدیغی بیان اولنمقله برابر جزیره‌نك اراضیسی اكثریتله عارضه‌لی یرلردن وسنكستاندن عبارت اوله‌رق سواری حركاتنه غیر مساعد بولندیغی وكذلك احوال اراضی صحرا طوپلرینك حركاتنه الویرمیوب طاغ طوپلری استعمالی لازم كله‌جكی وقوهٔ لازمه بیروت ، صیدا ، عكا ، آیدین ، تیره ، میناس ، قره‌مان ، آطنه ، انطالیه، صامسون وسینوب طرفلرندن آلنه‌جغندن جمله‌سنك یكرمی ایكی یكرمی اوچ كونده بعض شرائطله آرقه‌سی آلنه‌بیله‌جكی مضبطهٔ مذكوره‌نك مندرجات اساسیه‌سندندر كیفیات محرره‌دن فن حرب نقطهٔ نظرینه عائد اولانلر بالطبع دائرهٔ ملاحظهٔ قاصرانه‌مدن خارج ایسه‌ده استعماله لزوم كوستریلان قوهٔ عسكریه مقدارنده‌كی وسعت وماليه ودونمای همايونجه دخی متحتم كوریلان معاونت یوقاریده بحث اولنان تكلفاتی مؤید اولمغله بوراسنك بیانیله ومحیط خبایای احوال اولان ضمیر دقایق سمیر حضرت خلافتپناهیلرینه غیر خفی بولندیغی اوزره مجبوریت حقیقیه‌یه مستند اولدیغی حالده حقوق دولت علیه‌یه وقوعه كلان حركات عصیانیه‌نك تدابیر عسكریه ایله منعی جهتی محل بحث دكلسه‌ده اعتقاد عاجزانه‌مه نظراً موضوع

بحث اولان كريد ايشنك مداخلات دوليه‌يه وسائر مشكلاته محل قالمامق ايچون وقت گچمكسزين بعض تدابير سياسيه‌يه مراجعتله وحقوق ومنافع دولتك محافظه‌سيله تسويه‌سنه مسارعت اولنمسى مرجح اوله‌جغنك علاوه‌سيله تميم ملاحظات قاصرانه اولندى ايسه‌ده امر وفرمان حضرت جهانبانيلرى نه وجهله شرفسانح اولور ايسه اصابت محضه آنده اوله‌جغى بديهيدر . قاطبهٔ احوالده امر وفرمان حضرت ولى الامر افندمزكدر .

٩ ذى الحجه سنه ١٣٠٦ بنده
امضا : صدر سابق
سعيد

عريضه

[ص ٢٥٨]

بلغارلرك قريباً اعلان استقلال تصور وتشبثنده بولندقلرينه دائر استخبارات وموسيو ويلقوويچ طرفندن خارجيه نظارتنه قرائتله برصورتى اعطا اولنان وترجمه‌سى عرض وتقديم قلنان تحريرات اوزرينه شرفصادر اولان ارادات سنيهٔ حضرت ملكداريى مبلغ تذكرهٔ خصوصيه صورتى واوبابده انجمن مخصوص وكلادن تلمه آلنان مضبطه وتفرعاتى امر وفرمان همايون حضرت ملوكانه‌لريله بوكون مطالعه گذار چاكرانم اولدى .

مضبطهٔ مذكوره‌نك خلاصه‌سى صوفيه‌يه قوميسر عنوانيله صورت موقته‌ده بر مأمور تعيين اولنه‌رق بلغار حكومتك مرضئ عالى دائره‌سنده حركته مواظبتندن امنيت حصولنه قدر قوميسرك دوام مأموريتى لزومنى مبين اوليور . روسيه باش ترجمانى واسطه‌سيله صورت خصوصيه‌ده حضور شوكتموفور حضرت ملوكانه‌يه عرض وابلاغ اولنديغى مطالعهٔ كمترانه‌مه توديع بيوريلان اوراقه منضم ورقه‌دن مستبان اولان تبيناتك اهم ونظر دقته آلنمسى لزومى اسرع كورينان فقره‌لرى دخى بلغارلر دولت متبوعه‌نك وصاياى مشروعه‌سنى دكله‌ميوب‌ده عصيان ويا اطاعتسزلك ايده‌جك اولورلر ايسه كندولرينى قانون خارجنه آتمش يعنى تعهدات دوليه آلتندن چيقارمش اوله‌جقلرندن بلغارستان قطعه‌سى هر دولت ايچون آچيق عد اولنه‌جغى وكرك پرنس فردينانك صفتنك كرك بلغارستانده حال حاضرك

تصديقى برلين معاهده‌سنه مخالف بر حركت ديمك اوله‌جغى كبى آرتق شرق ايشلرينك حق وعدله دكل جبر وقوته تابع اولديغى فكرينى توليد ايدوب اوتقديرجه هردولت ايسته‌ديكى يرى آله‌جغى وموسيو وياقوويچك تبليغ ايتديكى نوطه‌ده معاملات مذهبيه‌دن بحث ايدلمسى دخى دولت عليه‌نك امور داخليه‌سنه لغرض مداخله‌ديمك اولديغى ماده‌لرندن عبارتدر .

صوفيه‌يه قوميسر اعزامى دولت متبوعه طرفندن بلغارستانك حكومت غير مشروعه‌سيله مناسباته كيريشلديكى معناسنى شامل اوله‌رق او ايسه احوال حاضره آره‌سنده خطرلى بر حال كوريلور . لكن يالكز بيان مخاطره ايله اكتفا قلنسه بو صورت بلكه دليلسز بر مدعا عد اولنه‌رق بعض افكار سياسيه‌يه كوره شايان تسليم عد اولونميه‌جغى ملحوظدر . جناب قدرتمآب خلافتپناهيلرينك منظور اولدقلرى كمال حقيقت بينى دلالتيله خباياى امور ضمير تابناك تاجداريلرينه خفى دكلسه‌ده موقع عالئ بيطرفئ همايونلرى ايجابنجه بر ماده‌نك له وعليهنده دوران ايدن افكار وآرائى منابع مختلفه‌دن تحقيق ومستصوباتى خطيئاتدن تفريق ايله قاعدهٔ عقل سليمه انطباق ومنفعت حقيقيهٔ دولته وفاق نره‌ده بولنورسه اكا كوره ارائهٔ چاره سازى مقتضاى شعار حكمت آثار ظل اللهيلرى بولنديغندن بوقاعدهٔ محاسن عائده‌يه اعتماد، كمترلرنجه مسئلهٔ مذكوره‌نك كنه وحقيقتى عد اولنان جهتلرنجه اختيار تشريحاته جرأت ويرمشدر ، افادات كمترانه‌م طويل الذيل ايسه‌ده دولت عليه‌لرينك بوندن صكره آوروپا قطعه‌سنده موجوديتى بلغارستان مسئله‌سنك صورت حلنه تابع اولديغندن اهميت حالدن نشأت ايدن تصديعات بيدانه‌مك مقارن عفو وصفح عالى بيورلمسنى تضرع ايدرم .

حال حاضر پرنس فردينادك تصديق امارتنده‌كى اختلافدن منبعث بر غائلهٔ موقته ومحدوده اولوب مشار اليهك پرنسلكنى تصديقله غائله بر طرف اوله‌جغى وآرتق دور سكون وآسايش باشلايه‌جغى ظن قلنسه مركز اصابت وحقيقتدن تباعد اولنمش ودولت بر حفرهٔ خطرناكده قالمش اوله‌جغى جاى اشتباه دكلدر . هر نتيجه مقدمه‌يه تابع اولديغى كبى پولتيقه عالمنده دخى موافق ويا مغاير مطلب اوله‌رق وجوده كلن نتايج مباديده موضوع نقاط نظره كوره بولنديغندن اشبو بلغارستان مسئله‌سنى نفس الامره مطابق برنقطهٔ نظردن موازنه وتدبيرينى اول اساسه تطبيقاً اجرا ايچون آنك ماهيت اصليه‌سنى درپيش ايتمك فرائضدن كوريلور .

مسئله‌نك ماهیتی روسیه و آوستریانك حقمزده‌كی تصورلریدر . روسیه‌نك مقا-
صدی واصل مرتبهٔ بداهت و آوستریانك ادعای ظاهریسی ایسه بالقان شبه
جزیره‌سنده روسیه ترقیاتی آوستریا ومجارستان دولتنك منافع اساسیه‌سنه صدمهٔ
مهلكه اوله‌جغندن كندی مساعیسی بونك منعندن عبارتدر. واقعا روسیه‌نك بلغا-
رستانده جریان نفوذی ویا اورایه تخطیسی حالنده آوستریا دولتنك صربستانده
نفوذی وبوسنه وهرسكده بقاسی رهین زوال وانسلاب اوله‌جقدر . بوحالده
آوستریا دولتی اسلاو اقوامی علیهنه حربه قیامه ویا موقع حاضرندن رجعته مجبور
بولنه‌جغندن دولت مشار الیها پولتیقه‌سنك علت فاعله‌سی شو مخاطره‌یه منحصر
اولسه حركتی مشروع ودولت علیه‌نك آوروپا قطعه‌سنده دوامی دخی تهلكه‌دن
مصون اولور . حالبوكه بالقان شبه جزیره‌سنده نفوذجه تقدم وبلغارستانه تحكم
آوستریانك دخی اعظم مقاصدی و بونی استحصال ایده‌مدیكی حالده روسیه ایله
مقارنت طریقنی تحری ایتمسی وروسیه مشاركته رضا داده اولور ایسه آوستریانك
آنی قبول ایلسی مقتضای منافعیدر . آلمانیانك قدیم دیپلوماتلرندن بری بر لایحه-
سنده اختلافی «ویننه‌دن قواله‌یه وسلانیكدن دراج آره‌سنه ایكی خط چكیلەرك
بو ایكی خطك مابیننده قاله‌جق مملكتلر اولدقجه حدود طبیعیه ایله محدود اوله‌جغندن
پولتیقه وتجارتجه ترقیلری اسبابنك استكمالی آوستریا دولتنك و آوستریا واسطه‌سیله
ضمناً آلمانیا دول متفقه‌سنك یدینه تسلیم وتفویض ومار الذكر اراضینك سمت
شرقیسنده‌كی الكالر بحر سفید بوغازینه قدر حسب الجبوریه روسیه ممالكنه علاوه
والحاق اولنملیدر.» دیمشدر. اگرچه بوكبی آثار عتیقه وغیر رسمیه‌نك انظار رسمیه‌ده
اهمیتی اوله‌مز و آوستریا وكلای حاضره‌سنه اویله فكرلر اسناد قلنه‌مز ایسه‌ده
روسیه و آوستریانك ائتلافلری امكانی و آنك وقوعنده دولت علیه‌نك مخاطره‌لی
بر موقعده بولنه‌جغی دخی تحت احتمالده طوتمق موافق بصیرت اولور ، ١٨٨٥
كانون اولنده پرنس بسمارقك رایخشتاغده ایراد ایلدیكی نطق مفصلده « بزم وظیفه‌مز
آوستریا ایله روسیه بیننده استحصال وفاق وائتلاف ایتمكدر » فقره‌سی بولنمسی
بومطالعه‌یه برهان وینه نطق مذكورده آلمانیانك بلغارستان اوزرنده نظریاتی نه‌دن
عبارت بولندیغنی تشریح قلنمش اولدیغندن بزجه نظر امعانه شایاندر .

بلغارلره گلنجه : هابسبورغ خاندان ایمپراطوریسنك تحت ریاستنده بالقان
حكومتلرندن مركب بر قونفدراسیون تأسیسی امنیه‌سی رواجیاب اوله‌لی بلغارستانده

پرنس فردینـاندك مدیرانی وسائر آوستریا طرفدارانی ایکی اوچ میلیون خلقك مستقلاً حکومتی ممکن اولسـه بیله نقطهٔ استنادی متین اولهماز و روسیه دولتی ممکتلرینه مستولی اولهجق اولور ایسـه حریت قومیهلری محو اولور وبروکی جهتده ایسه بلغارلر مجارلر کبی استقلال داخلیلرینی محافظه و یالکز پولتیقهجه آوستریا دولتنه مربوط اولوب خارجاً آنك قوتندن استفاده ایدرلر اعتقادیله آوستریانك ریاست حکومتنی مروج وافکار عامهیی بوطریقه امالهیه مجد اولدقلری مرویاتدندر . بالقـان حکومات صغیرهٔ سائرهسنك حال وحرکتلرینهده عطف نظر اولندیغی حالده بیك سکز یوزقرق وقرق برسنهلرنده منعقد معاهدات که دولت علیهنك اوروپا قطعهسنده ابقا ویا امحاسی وعندالامحا مالکنك اقتسامی خصوصلرنده روسیه وآوستریا دولتلرینك حق انحصاری دعواسنی علی الاطلاق قبول ایتمهمك یعنی شق ثانی واقع اولور ایسه حکومات متجاوره آرهسنده کوچکلر دخی بولندیغندن آنلریده حصـهدار ایتمك مقصدیله مؤسـسدر ویونان دولتنك تشـکیلی دخی بو مقصددن منبعثـدر ، آرالق آرالق یونان وصربسـتان وقره طاغ کبی حکومتلرك تشـبثاتی وآوروپا دول معظمهسنك بونلره وروممانیانك استقلالی حاصل اولنجهیه قدر مملکتینه کوستردکاری آثار صحابتکاری هپ او قاعدهیه استناددن نشأت ایتمکدهدر .

روممانیا بر محاربه وقوعنده آوستریا ویاخود روسیهنك تجاوزینه هدف اولامق اوزره ایکی طرفدن بریله اتفاقه مجبور وکندیسی قوهٔ عسکریهسنی آلتی یوز بیك نفر کوسترمکده ایسهده یوز اللی بیك نظامیه ویوز یکرمی بیك معلم ملکیه عسکری سفر بر ایدهجکی هر طرفجه مصدقدر . یونانستان ایسه عساکر بریهسیله دخی ایجه‌ایش کورهبیلیرسـهده ایکی اوچ سـنهدنبری قوهٔ بحریهسنی آرتیرمقده اولدیغندن وعهد قریبده جسیم وسریع السیر اوچ زرهلی سفینه دها سپارش ایتمش وانشاآتی بیتمش اولدیغنـدن یونانك بحری قوتی همجوارینك قوهٔ بحریهسـنه لدی الحاجه خیلی خسـار ایقاع ایدهجکنی باش وکیل موسیو تریقوپی کچنده مجلس مبعوثانده بیان ایتمشدر . بلغارستانه کلنجه : فلبه وقعهسی عقیبنده نشر اولنان رسمی ایستاتستیقلر صرف بلغار نفوسنی بر میلیون اوچ یوز قرق بش بیك رادهسنده کوستروب شرقی روم ایلیده موجود اولان آلتی یوز سکسان بر بیك یدی یوز اوتوز درت بلغار اکا انضمام ایتمشـدر بنه مذکور ایستاتستیقه کوره بلغارسـتانده‌کی نفوس اسـلامیه بشیوز اوتوز طقوز بیك آلتی یوز یتمش وشرقی روم ایلی اهل اسلامی

ایکی یوز اون بش بیك درتیوز طقسان سکز درجه‌سنده اوله‌رق شو حسابجه مجموعی یدی یوز اللی بشبیك یوز التمش سکزه بالغ اولان اسلاملرك اگرچه بر طاقمی هجرت ایتدیسه‌ده قسم کلیسی ممالکتلرنده قالمشلردر ولکن صربیه و بلغار حربنده کورلدیکی اوزره بلغارستان حکومتی لدی اللزوم اهالیٔ اسلامیه‌یی دخی عسکر ایتمکده بولنمشدر. قره طاغ وصربستانك فعالیت عسکریه‌لری ایسه ذاتاً مضبوط ومجربدر؛ بو دلالات ایله بالقان حکومات واقوامنك عسکری نقطهٔ نظرندن بیله اهمیت حاضره‌لری بزجه تقدیر اولنمق لازم کلیر ایسه‌ده دولت علیه‌یه اصل ایقاع مضرت ایده‌جك ویا تدابیر ماهرانه‌ده بولنور ایسه‌ك اجرای معاونت ایلیه‌جك دولتلر روسیه ایله آوستریا در.

قوانین وتنسیقات عسکریه‌لرینی اصلاح واکمال ولاینقطع بو مهم ایله اشتغال ایلملرینك آثاری اوله‌رق روسیه دولتی محاربه وقوعنده برنجی خطده بر میلیون اوچیوز اللی بش بیك وایکنجی خطده بر میلیون یوز بیك عسکر سوقنه مقتدر بولندیغی وآوستریا دولتنك دخی معلم ومکمل قوهٔ نظامیه‌سی اولوب بونك ایچنده سواری عسکری آلتمش بیکه قریب وقوهٔ احتیاطیه‌سی درحال سفر بر ایده‌بیله‌جکی عسکر نسبتنده بولندیغی دیکر عسکری دولتلر ارکاننك آرالق آرالق منتشر اولان لایحه‌لرنده مسطور مقاله وموازنه‌لرندن مستبان اولیور. البته معلومات وتحقیقات رسمیه ایله حقایقی دها زیاده مثبتدر. بناءً علیه روسیه وفرانسه اتفاقاتی متین وقرارلی بر حال اولسه بیله روسیه دیکر دولتلره قارشی محترزانه حرکتله محاربه ایده‌مز وحرب ظهور ایدر ایسه فرانسه روسیه‌یه اعانه‌یه قدرتیاب اوله‌ماز. زمینلرنده انجمن مخصوص وکلا مضبطه‌سنده کوریلان مطالعاتك نفس الامره موافقتی شایان ترددر. روسیه دولتنك هدف مقصدینه وصولی تعویق اولنور ایسه آوستریانك منویاتی قوه‌ده قاله‌جغی وبو دخی روسیه ایله مناسباتمز متین واعتدالپرورانه بر اساس اوزرینه مؤسس اولمه‌یه یعنی حقوق ونفوذ فدا ایتمه‌مکله برابر دولت مشارالیهانك وقارینه و حب نفسنه طوقنمقدن ویدینه وسیلهٔ مخاصمه ویرمکدن اتقایه موقوف بولندیغی دولت علیه‌نك وکلای قدیمه‌سی عندنده متیقن ایدی. رشید پاشا وعالی پاشا، ودها صکره‌لری عالی وفؤاد پاشالر هپ معلومات صحیحه‌یه مستند اولان بو اساس اوزرینه حرکت ودیکر قطعات ممالکمز کبی آوروپای عثمانیه‌ده دخی موازنه‌یی محافظه ودولت علیه‌یی تهلکه‌دن وقایه‌یه

احراز موفقيت ايتمشلردر . آنلرك ضياعيله ادارهٔ داخليه‌نك طرزى دكشديكى مثللو خارجى پولتيقه‌نك روشى دخى تبدل ايتدى وتغيير اسلوب نتيجه‌سى اوله‌رق خطيئات وخسارات مالانهايه وضايعات معلومهٔ ملكيه وقوعه كلدى . آنجق جناب حق كرهٔ ارض اوزرنده بونجه اهل اسلامك مدار استنادى اولان بو دولت محمديه‌يه مرحمت بالغه‌سى ايجابنجه هر ضيق بلوى ظهورنده بر يسر معلى خلق بيوره كلد- يكندن تعليمات اصابت آيات همايونلرى موجبنجه هيئت دولتك واقع اولان تشبث وتدبيرلرى مثمر وروسيه‌نك ثمرهٔ غالبيتى اولان آياستفانوس معاهده‌سى برلينده مجتمع مجلس مكالمهٔ دوليه‌يه منتقل اوله‌رق حسبمايساعده الاقتدار تخفيف مضار اولندى وبو جمله‌دن اوله‌رق شرقى روم ايلينك بلغارستاندن خارج طوتلسى وهر ايكيسنك تأمين مختاريت اداره‌لرى ايله تجاوزاته سد چكلدى .

روسيه دولتى تعديلات واقعه‌دن ممنون قالمامش ايسه‌ده بالقانلرده بر شورش حدوث ايتسه شمدى اولديغى كبى آوستريا ايله ديكر دولتلرك مداخله ويا استفاده‌لرينه باعث اوله‌جغندن واويله بر مداخله‌يه درحال سلاحله مقابله ايتمسى موافق حال اوله‌ميه‌جغندن ايمپراطور ايقاع هيجاندن توقى ايتمسنى پرنس دباتمبرغه توصيه ايديور، او دخى بو بابده امتثال تامنى تأمين ايدوب حتى پرنس مشار اليه پترسبورغه كيدوب كلدكجه مطاوعتنه مقابل چارك برچوق عطايا وهداياسنه نائل اوليوردى . روسيه‌نك بلغارستانده تهيجات ايسته‌مه‌مكده‌كى مقصدى هر نه اولور ايسه اولسون اساساً بزم مقصد ومنفعتمزه موافق بولنديغندن دولت مشار اليهانك تمايلات حسنه‌سندن استفاده اولنمقده ايدى . حتى فلبه حادثه‌سندن بر سنه مقدم بعض مفسدلر شرقى روم ايلى اهاليسنى بلغارستانله برلشمكه تحريص وبو حال روسيه دولتنك دخى مرضيسى اولديغنه اهالى‌يى اقناعه سعى ايتدكلرى باب عاليجه استخبار اولنمسيله [١] پترسبورغه مراجعت قلنمشيدى . دولت مشار اليها كنديسنه عطف اولنان امنيه‌يى تكذيب ايتدى وتكذيبه دائر اولان تلغرافك فلبه‌ده‌كى قونسلوسى واسطه‌سيله اعلاننه استانبول سفارتنى مأمور ايلدى . اعلان سالف البيان عقبنده بلغارلره انتباه كلوب ايشليه‌جك اولان دستكاه فسادلرى معطل اولدى . وروسيه ايمپرا- طورى منع ظهور اغتشاشات ايچون پرنس دباتمبرغه حسب القرابه از سرنو اخطا- راتده بولندى . لكن پرنس دباتمبرغ ظاهرا مطيع وسوق زمانله نائل اولديغى اقباله

[١] دردنجى دفعه‌كى صدارتم اثناسنده .

فوق‌الحد متشکر وقانع کورینور ایکن باطناً محرك ومتحرك ومسلك طول امله سالك ایدی . انکلتره خاندان قرالیسی ایله وکلاسنك توجه وتشویقلرینی کورمسی ایسه مقیاس حرص وآمالنی بیوتمش وبرده معلومات وتجربه‌سی نه‌قدر محدود ایسه دعواسی ونفسنه اهمیت واعتناسی اول درجه زیاده اولدیغندن بر قاچ سنه پولتیقه ایشلریله اشتغال ایتمکله وغرضلری غرضلرینه موافق اولانلر طرفندن جعلی ستایشلر ایشتمکله کندوسنی کرچکدن بر دیپلومات ظن ایده‌رك وهر امر عسیری یسیر بیله‌رك غربده براسلاو حکومتی احداثی وحکمدارانه وقع وموقع احرازی خیالرینه دوشمش اولدیغندن ٦ ایلول ١٨٨٥ وقعه‌سنی بغتةً وجوده کتیردی وحضور شوکتموفور جناب تاجداریلرینه تلغراف کشیده‌سیله کندیسنك جنوبی بلغارستان تعبیر وبلغار حکومت حاضره‌سنك‌ده الیوم محررات رسمیه‌سنده اویله تذکیر ایتدیکی شرقی روم ایلینك بلغارستانله همان تصدیق اجتماعی تکلیفنه جرأت ایلدی . نهایت هر شحص عاقبت نابین ایچون امر طبیعی اولان خیبته او دخی اوغرامشدرکه پرنس دباتمبرغ بو شیلری یاپدقدن وصربیه ایله محاربه ایتدکدن صکره بکرشه کیده‌رك ماکدونیاده قریباً بر اختلال ظهوریله بلغارستانك قریباً معاونته مجبور اوله‌جغنی وبوکا رومانیادن اعانه اولنور وماکدونیا بلغارستانه الحاق قلنور ایسه وارنه ایله بلغارستانك جهت شرقیه‌سنی رومانیایه ترك ایده‌جکنی رومانیا قرالنه بیان ایتدیکی بو تصورات کویا پرنس بسمارقك دخی مظهر تصویبی اولدیغنی علاوه وروسیه ایمپراطوری ایله حکومتی حقنده تعبیرات شدیدهٔ تحقیریه استعمال ایلمشدر . تفوهات واقعه‌سی پترسبورغه منعکس وبرلین وویانه‌ده معلوم اولمسی اوزرینه روسیه‌نك انفعالاتی آرتوب وحامیلری دخی کندوسنی تصحب ایده‌میوب بلغارستاندن تباعده مجبور اولدیسه‌ده فلبه وقعهٔ نا کهظهورندن طولایی روسیه‌جه حاصل اولان تأثرات عظیمه زائل اوله‌مامشدر . روسیه دولتنك برطرفدن اسباب تأثراتنی دیکر طرفدن وسائل اعتماداتنی تحری ایتمك البته فائده‌دن خالی اوله‌ماز . چونکه آلمانیا وآوستریا وانکلتره وفرانسه باش وکیللری حادثهٔ مذکوره‌دن طولایی پارلمنتولرده اعطای ایضاحات وبیان افکار ایلدکلرنده پرنس بسمارق « روسیه‌نك دوستلغی آلمانیا ایچون بلغارستانه وبلغارلرك آلمانیاده‌کی دوستلرینه قات قات مرجح اولدیغنی » مجلس مبعوثانه بیان ایتدی ، وآوستریا رئیسی‌ده چارك معاهدات وآسایشی محافظه ایده‌جکنه اعتمادینی ودولتینك اخلاص

تام ایله بر برینه بیان مقصد ایلیه بیله جکلرینی انجمنلرده سویلدی. وقونت قالنوکی ایسه «یوز میلیون اهالیسی اولوب ایستدیکی زمان پارلمنتویه ومبعوثانه حاجت اولمقسزین یالکز بر ایمپراطورك امری ایله سلاح آلتنه بیکلرجه عسکر جمع ایده بیلن روسیه ایله خوش کچنمك ایسترز . هم ده بو آرزوده بولنمقلغمز ضروریدر» دیمش وفرانسه خارجیه ناظری اسبق موسیو فره سینه دخی هیئت مبعوثانه «بلغار مسئله سنده کوزه ده جکمز بر شی وار ایسه اوده دولت علیه نك محافظهٔ تمام ملکیدر .» دیه بیان افکار ایتمشدر . انکلتره یه کلنجه : خارجیه نظارتنك درسعادت سفیری موسیو وایته کوندره رك مائی کتابده نشر اولنان تحریراتنده : «انکلتره دولتی پرنس آلکسانده ره معاونت اولنمسنی دولت علیه یه توصیه ومشار الیهی بلغارستانده وروم ایلیده ابقایه غیرت ایلدی .» فقره لرینك مندرج بولنمسیله دخی ثابت اولدیغی اوزره خطهٔ شرقیه حقنده افکار مفیده ومنافع مشترکه سی معلوم اولان انکلتره دولتی هر نصلسه بر مدتدن بری تحویل افکار ایتمکله شرقی روم ایلینك بعض قیود وتأویلات ظاهره تحتنده بلغارستانله اجتماعنه وپرنس آلکساندرك ابقاسنه پیشوا اولمشدر . واقعا دولتلر بیننده بعض موافقت مفیدهٔ متقابله ایله یکدیکرك مطالبی ترویج ایتمك جائز اوله بیلیر ایسه ده بر طرفدن انکلتره وکلاسی قاره لرده بلغار مسئله سی بر ایرلاندا نفرینك فداسنه دکمز دیدکاری وبناءً علیه دولت مشار الیهانك دولت علیه یه تأمین ایتدیکی بر مظاهرت وفائدهٔ مادیه اولمدیغی حالده بزم طرفدن شو فداکارلقلرك اختیار اولنمسندن روسیه دولتی متأثر اولدی . وپرنس الکساندر که فلبه وقعه سندن آز مدت اول پترسبورغه کیتدیکنده حال مشروعی محافظه ایده جکنی روسیه ایمپراطورینه ناموسی اوزرینه تأمین ایتمشکن صوفیه یه عودتندن صکره وقعهٔ مذکوره یی ایمپراطور مشار الیهك تعلیماتیله ایقاع ایده جکنی مدیران وضابطانه ایناندیره رق آنلری اغفال ایله املنه آلت ایتمشدر . پرنس مشارالیه حقنده طوپخانه قونفرانسنده طلب اغماض ایتمکلکمزی دخی روسیه صرف کندیسنك حب نفسنه عائد بر ماده یه مسامحه ده انکلتره ایله عدم مغایرت افکاره حمل ایلدی .

الحاصل هر نه دن ناشی وهانکی دولته قارشی ایسه اعلاناتیله ده ثابت اولدیغی اوزره دولت مشار الیها بو ایشی کندیسنجه بر مسئلهٔ ناموسیه عد ایتمشدر فقط روسیه اول باول دیپلوماسی دائره سنده فوائد مستقبله سنی تأمین وبونی کندی سند

واعترافمز ايله استحصال ايتمكى التزام ايلمسنه مبنى اوللميدركه روم ايلئ شرقى اداره‌سنك پرنس آلكساندر نامنه احاله‌سى حقنده‌كى پروغرامزى ينه بزه دكيشديروب يعنى مذكور پروغرامده مندرج «پرنس دباتمبرغ» اسمنى اخراج ويرينه «بلغارستان پرنسى» عباره‌سنى ادخال ايتديروب بونكله ايلروده بلغارستان پرنسلكى هانكى ذات عهده‌سنده تقرر ايدر ايسه روم ايلئ شرقينك دخى اكا احاله‌سنى الحاصل ايكى ايالتك اجتماعى اساسنى قبول وتصديق آلتنه آلديرمش وبعده قونفرانسى حكمسز براقديرمشدر . باب عاليدن ٤ مارت ١٨٨٦ تاريخيله سفراى دولت عليه‌يه كونديريلوب غزته‌لرله دخى نشر اولنان تحريرات تلغرافيه‌يه مراجعت حالنده مبحوث عنه اولان تصحيح وتبديل كيفيتى تحقق ايلر .

شو احوالدن صكره دولت مشار اليها اظهار شكايت وتأثراته ابتدار ايدوب طرنوده مجتمع اولان وبرلين معاهده‌سنه مخالف اوله‌رق شرقى روم ايلى مبعوثلرى داخل بولنان مجلس عمومينك پرنس آلكساندره ويرديكى مضبطه‌ده «بلغارستان شمالى وبلغارستان جنوبينك برعصاى حكمدارى تحتنده اجتماع ايتديكى» كبى فقره‌لرويكى پرنس انتخابى ايچون طرنوده طوپلانان صوبرانيه‌يه استانبولوفك قرائت ايتديكى بياننامه‌ده «بلغار قراللغنك پاى تخت قديمنده اجتماع ايدن بومجلس ملتى طريق ترقى‌يه ، عظمت وشانه وكندى طالع تاريخيسنه ايصال ايليه‌جكدر» مثللو عباره‌لر بولنمسى وبونلر واقعا بوراده نشر اولنان ترجمهٔ رسميه‌لرنده كورلمه‌مش ايسه‌ده فرانسزجه ترجمه‌لرى عالمك هرطرفنه كيتمسى وجنرال قولبارسه وروسيه تبعه‌سى ايله محميلرينه بلغارلر طرفندن تحقيرات وقوعبولمسى يالكز روسيه دولتنك غيرتنى تحريك دكل عموماً روسيه اسلاولرى بيننده تهيجاتى دعوت ايتمش وكورمكده اولدقلرى ضربات تأديباته رغماً هر اغتشاشدن استفاده فكرنده مصر اولان نهليستلرى شمارتمشدر . بو ماده‌نك روسيه‌جه اولان تأثيرات داخليه‌سندن بشقه‌لرينه بر فائده ترتب ايده‌ميوب بالعكس آنلر حقنده دولت مشار اليهانك اضمار انفعالاتيله آنك آثار ظاهره‌سنى حاضرليور نتيجهٔ كلام روسيه بلغار ايشنى كنديسنجه هم مسئلهٔ ناموسيه همده خارجى وداخلى بر مسئله حالنده كوره‌رك هر طرفك سوألنه اعطاى جواب وايجابى حالنده كوزينه كسديرديكى دولتله اوغراشمغه ابتدار ايتمك اوزره معلوم اولان تنسيقات وترتيبات عسكريه‌سنه دوام ايتمكده‌در .

ايمدى روسيه دولتنك رأيى منضم اولمقسزين واحكام معاهده‌نك وقايه‌سى

حقنده تأمینات استحصال اولنمقسزین پرنس فردیناندك تصدیق امارتی اتفاقات دولیه‌یه تعلیق اولنسه یعنی قیود احترازیه تحتنده حرکت اولنسه بیله بلغارستان حکومت حاضره‌سیله جزئی وکلی مناسباته کیریشلنجه فکر قاصره کوره بوحال موجب مخاطره اولور؛ چونکه بدایت حادثه‌دن شمدی‌یه قدر کچن احوالك تهیئه ایلدیکی نتیجه ایجابنجه پرنس فردیناندك وبلغارستان مدیرانك بعدما مسلك حرکتلری یا حصراً ملی بر پولتیقه طوتمق یاخود بلغارستانده آوستریا نفوذینی قبول وترویجه مجبور اولمقدر . ملی پولتیقه دخی بروقت صکره بلغارستانك اعلان استقلالی ودها زیاده توسیع دائره‌سی ایله از جمله ماکدونیایه تسلط یاخود یالکز اولجه اعلان استقلال ایدیله‌رك بعده تدریجاً ترقیات وتوسعاته تشبث دیمك اولدیغندن پرنس مشار الیه او طریقه کیتدیکی تقدیرده روسیه دولتی بوشیلری شمدی‌یه قدر بیان ایلدیکی افکار آسایش‌پرورانه‌ده دوامنه مانع وبلغارستانده اولان منافعنی وموازنه‌نك بقاسنی مخل عدایده‌رك شکایاته ابتدارایدر وبلکه‌ده بلغارلر اعلان استقلال ایدرلر ایسه حکومت مستقله صفتیله کندولرینی مسئول طوتمق دها زیاده قولای اوله‌جغندن صورت خصوصیه‌ده معارضه وصوت عمومیه ورسمیه‌ده مسامحه وبعدم منویاتنی اظهار ایلر . بوکبی وقایع بلغارستانك روسیه طرفندن اشغالنی منتج اولدقده روسیه دولتی آوروپاجه ظن اولندیغی کبی بالقانلرك جنوب طرفلرینه قدر بر روس ولایتی تشکیل ایتمز ایسه جبر مافاة وبلغار اقوامنه ازسرنو مکافاة اولمق اوزره بلغارستان حدودینی ایاستفانوس معاهده‌سنك تعیین ایتدیکی درجه‌یه ارجاع وکندی نفوذ واقتدارینی آتیاً رقابت دولیه‌یه حائل اوله‌جق صورتده تأسیس ایلدکدن صکره موقعندن رجعت ایلر . فقط بو حالده روسیه قره دکزده بالقانلر وبوغازلر ایله مستحکم بر موقعه دسترس اولمش اوله‌جقدر وطونه منصبلرینك بر جهتنه ایسه ذاتاً مالکدر بو تقدیرده دولت علیه‌نك ناصل حال وموقع کسب ایده‌جکی شایان تأملدر . اکر پرنس فردیناند طریق ثانی‌یه کیده‌جك یعنی فرقهٔ متنفذه‌نك افکار وستعجویانه‌لرینی تعدیل وبلغارستانك داعیهٔ استقلالنی وتوسیع مملکت حقنده‌کی آمالنی تعدیل ایتمکه مقتدر اوله‌بیلوب‌ده امنیتی یالکز آوستریا نفوذینك مملکتده‌قبولنده آرایه‌جق اولور ایسه روسیه دولتی منافعنه مخالفتی جهتیله بونی دخی قبول ایده‌مز بناء علیه ایکی دولت علی ای وجه‌کان میدان معارضه‌یه چیقه‌رق کرك پولتیقه مجادله‌سی وکرك محاربه طریقیله غالب اولان طرف ثمرهٔ غالبیتنی ینه بلغارستانه

تحكمده آرايه‌جقدر روسيه‌نك پولتيقه‌جه وياحربجه مغلوبيتی تقديرينه كوره ايسه آوستريا ومجار نوملرينك پايتخته تقربلری مخاطره‌سی وجود بولور .

بناءً علی ذلك دفع مخاطراته چاره‌ساز اوله‌جق صورتده بر صورت تسويهٔ دوليه حاصل اولمدقجه نه بلغارستان حكومت حاضره‌سيله هر نه صورتله اولورسه اولسون مناسباته كيريشلمسنده، نه‌ده پرنس فردينندك تصديق وعدم تصديق امارتنه اعمال افكار اولنمسنده فائده اوله‌ميه‌جغی كبی ايش اوزادیغی نسبتده نتيجه آغير اولور .

اتفاق مثلث اشكال اخری‌يه متبدل اولمزدن ويا آوستريا دولتی حصول مقارنته متفق اولان آلمانيايی روسيه نزدنده توسط ايتمزدن مقدم دولت عليه‌نك روسيه دولتی آلمانيا دولتی وساطتيله مركز ائتلافه اماله وبو صورت قابل اوله‌مديغی حالده طوغريدن طوغری‌يه روسيه دولتيله مذاكره ايده‌رك اساس حاله وپرنس مأموريتنه قرار ويرلمسی وبو تشبثك نتيجه‌سنده البته بر مقاولهٔ دوليه عقد اولنه‌جغندن وبلغارستانك برلين عهدنامه‌سنه مستند وضمان دولی تحتنده اولان مختاريت اداره‌سی مقاولهٔ جديده‌ده طبيعی تأكيد قلنه‌جغندن بعدما بلغارستانه بر طرفدن مداخله وقوعبولور ايسه ياخود بلغارستان احكام معاهده‌يی محافظه ايتمز ايسه ديكر دولتلرك حال مشروعی واحكام معاهده‌يی محافظه ايچون دولت عليه‌يه معاونت مؤثره ويا فعليه اجراسنده متحد بولندقلری ماده‌سنك دخی آكا درج وعلاوه ايدلمسی ومذاكرات وتشبثات ابتدائيه‌نك اويله برفقره درجنه موافقتی جالب اوله‌جق هيئتنده وصورت سريعه‌ده اجرا اولنمسی مخاطرات مستحضره‌نك دفعنی تأمين ايچون الزمدر .

تفصيل احوال ايله تصديعه جسارت قلندی ايسه‌ده مطلب منفرد عبيدانه‌م دولت عليه‌لرينك علی الخصوص آوروپا قطعه‌سنده بقا وعدم بقاسی وبلغارستان مسئله‌سنك صورت فصلنه مربوط اولمسی جهتيله بروظيفهٔ طبيعيه‌يی هردرلو شوائب اغراضدن عارياً ادادن عبارت وامر وفرمان مهلميت نشان همايونلری نه وجهله سانحه آرا اولور ايسه اصابت آنده اوله‌جغی واصل مرتبهٔ بداهت بولنمغله قاطبهٔ احوالده امر وفرمان حضرت ولی الامر افندمزكدر . [١]

في ٧ ذی القعده ١٣٠٧ وفی ١٢ حزيران ٣٠٦ بنده

امضا : صدر سابق

سعيد

[١] بو عريضه‌نك تقديمندن بكرمی كون صكره صوفيه حكومتی ماكدونياده بولنان عموم بلغار متره پوليدلكارينه برات ويرديرلسنه تشبث ايتدی . محمود نديم پاشا زماننده

مابین باش کتابتنه تذکره

[ص ۲۵۱]

حال ایله مناسبتی اولمیان ماضیدن احوال ذاتیه ایچون بحث ایتمك زائد وبالکده باعث صداع اوله‌جغی ذهنه وارد ایسه‌ده ولی نعمتمز پادشاهمز افندمزه وزینت بخش اریکهٔ سلطنتی اولدقلری دولت علیه دامت محفوفةً بصیانته الصمدانیه‌یه بو عبد عاجزك نصل بر حبل متین صدق حسبی وفطری ایله معتصم بولندیغی سوابق آثاره ارجاع نظرله معلوم اوله‌جغی کبی مسلك کمترانه‌مه مغایر احوال ایله هدف اسناد ناروا اولور ایسه‌م نصل تأثراته دوچار اوله‌جغم دخی حال ماضی وحاضر مستمندانه‌مك درجاتی درپیش اولنمقله تصویر اولنه‌بیله‌جکندن تفصیلات آتیه ایله ناچار تصدیع اختیار قلندی .

ویریلن فرمانك تعیین ایتدیکی دائرهٔ روحانیه الیوم بلغارستان امارتنك دائرهٔ ملکیه‌سی بولندیغندن بلغار حکومتنك تشبثنی ترویج ایتمك حدود حاضره‌سنك توسعنی انتاج ایده‌بیلیر . بوراسی دولتجه شایان دقت اولدیغی کبی روم بطریقخانه‌سی دخی بر محلده مذهب واحده تابع اهالی ایچون ایکی رئیس روحانینك وجودی قواعد مذهبیه‌یه مغایر اولدیغندن بلغار مترهپولیدلری تعیینه مخالفت ایتمشدر . بو ماده‌یی مذاکره ایتمك ایچون مابینده بر انجمن اجتماع ایتدی [۲۵ ذی‌القعده ۳۰۷ و ۱ تموز ۳۰٦ بازار] انجمنی صدر اعظم کامل پاشا، خارجیه ناظری سعید پاشا ، عدلیه ناظری جودت پاشا ، نافعه ناظری ذهنی پاشا تشکیل ایدیورلردی . اولجه‌سؤال اوزرینه یازیلان وبالاده صورتی مندرج اولان عریضه‌دن نشأت ایتمش اولملی که بنده انجمنه برقاچ کره دعوت اولندم بلغار مترهپولیدلرینه براتلر ویریلیرسه بلغارلرك تقویهٔ رابطهٔ تابعیت ایده‌جکلرینه دائر دول اربعه [روسیه خارجدر] سفارتلری طرفندن تأمینات قویه وقوعبولدیغی حقنده‌کی بیاناته بناءً تأمینات شفاهیه‌نك تعهد دولی صورتنده استحصالنه لزوم کوستردم . آنك اوزرینه دول اربعه سفارتلری نزدنده اجرای تشبثات اولندی ؛ آلمان‌جوابلر اوزرینه نتیجهٔ حاله قرار ویرلمك ایچون انجمن تکرار اجتماع ایتدی . آلمانیا سفیری موسیو رادوویچك بیاناتی مخالف عهد حرکتده بولنمیه‌جقلرینه دائر بلغارلردن طلب تأمینات ایلمکده دولت علیه‌نك حقنی مصدق وبو تأميناتك بلغار حکومت حاضره‌سندن ایستنلمسی لزومنی مبیندر . آوستریا سفیری دخی تبلیغاتنده آلمانیا ایلچیسنك بیاناتنه توفیق لسان ایلمشدر . انکلتره مصلحتکذارینك افاده‌سی ایسه بصیرت واعتدالدن انحراف ایتمه‌ملرینی دولت متبوعه‌سی بلغارلره نصیحت ایده‌جکندن عبارتدر . تبلیغات مشروحه توثیقات کافیه‌یی حاوی برماهیتده اولمدیغی‌تفصیله حاجت کوره‌مم . بناءً علیه انجمنك ویردیکی قراره مخالف بولنه‌رق اسباب مخالفتمی ورأیمی یازیلان مضبطه‌یه مربوط ورقه‌ده ایضاح ایلدم . (فی ۹ تموز سنه ۱۳۰٦)

من غير استمهال بر قاچ دفعه بولنديغم خدمت صدارتك برنجيسیكه بوندن اون درت سنه مقدم وطقسان آلتی سنه‌سنه مصادفدر شو تاريخ روسيه محاربه‌سنك نتايج فعليهٔ اليمه وسائر اجانبك اكا منضم اولان اغراض متنوعه‌سنك زمان جريانی ايدی . زيرا خاطرلرده بولنه‌جغی اوزره روسيه اردولرينك بلغارستانی اشغاللری منقطع اولمامسی وروسيه دولتيله آسيا قطعه‌سنده ويونانستان وصربستان وقره‌طاغ وبلغارستانله روم ايلنده قطع ايده‌جكمز حدود قطعيه وخطوط فاصله‌دن هيچ برينك تحديد وتخطيط اولنمامسی وكردستان وارناوودلغك تحريكاتله ميدان اختلال حالنی آلملری وبر طرفدن ارمنستان مسئله‌سی ناميله وديكر جانبدن بر ادارهٔ جديدهٔ ملكيه تأسيسی وقوهٔ عدليه‌يه مشاركت اولنمق ايچون سبق ايدن مقرراتك اجراآتی مقصديله انكليز دونمه‌سنك بشيكه‌يی تهديد ايتمسی وروم ايلی ايالاتنه مماثل وحكم مجبر عهده دخی مستند حكومتلر تأسيسی غرضيله قونفرانسلر ياپلمسی واوروپالی داينلرمز طرفندن ينه برلين عهدينه وحامیٔ طبيعيلری اولان دولتلره استناداً دولت اوزرنده بر وصايت ماليه تشكيلنه بذل مجهود وصرف نقود قلنمقده بولنمسی ومحاربه‌دن چيقان بر قاچ يوز بيك عساكر شاهانه‌نك مملكتلرينه عودت ايده‌مامسی وروسيه تضمينات حربيه‌سی كبی مسئله‌لره وامثالی غوائله اسلافدن توارثاً اول هنكامده تصادف اولنمشدی . ايشته انواع اغراض سياسيه وماليه‌يه ميادين جولان اولان شو احوال بحران اشتمال ايچنده او مثللو اغراض اجانبه مدافعه ايله بر آن اول دور سكون وآسايشه كيرلمكه ليل ونهار عاجزانه وحقيرانه صرف افكار اولندی . بونك بر سببی وظيفهٔ طبيعيه ايسه‌ده اسباب اخريسی دخی پادشاهمزك امنيت قلبيهٔ شاهانه وحقوق معززهٔ ملكداريلرينی محافظه مقصدی ايدی . بلطفه تعالی مسائل مذكوره حل وتسويه ايله آثار آرامش وحضور رونما اولور اولماز بر دولت مستقله ومتمدنه‌نك صفت وشانه لازم اوله‌جق تأسيسات ونظاماته حصر مساعی اولندیكه آنلرده دخی نقطهٔ نظر ايچنده بولنديغمز عصرك ايجاب ايتديرديكی تنظيماتی دونمه نمايشلری كبی تبعه‌يی اجانبه تابع قيله‌جق وسائط تضييقيه تحتنده دكل دولتك ارادهٔ اختياريه‌سی وحقوق ومنافعنه مطابق وجوه وشرائط ايله بالتأسيس ادارهٔ ملكيه وعدليه وماليه وتربيهٔ عموميه‌ده وبالنتيجه ادارهٔ عموميه‌ده مستقل قالوبده اجانبك تحكم ومداخلاتنه حيلولت مطلبنه مبنی ايدی . بوشيلر حكومت سلطنت سنيه‌يی نصل مشيد ايسه آلات اجراآت اولان

مأمورين وعائه‌لرينك تأمين استقباللرى وسائطنك استحصالى وحقوق اداره وامور عدليه‌يه عائد نظامات اقسامندن بولنان شيلرك ياپلمسى دخى ذات شوكتسمات پادشاهى‌يه جمله‌نك حسيات شكر گذاريسنى تزييد ايچون ايدى . بعون‌الله آثار مطلوبه‌نك‌ده حاصل اولديغى دلائل فعليه ايله ثابتدر؛ لكن ذات حضرت پادشاهينك خدمت همايونلرينى وخدمت دولت سنيه‌لرينى صميمى التزام ايده‌يلان بنده‌گانى هر نه مقصده مبنى ايسه نظر همايوندن دور ومهجور طوتمقله مألوف اولان غرضكارانك تقديحاتنه مدافعه تعداد اولنان مسائله مماثل احواله مقاومتدن دها زياده مشكل اولمسيله اوكبى مكايددن مصونيت ايچون اليوم بولنديغم حالى متمنى بولنور ايدم . او ايسه حاصل اولمغله صورى ومعنوى سرمايهٔ حيات ونجاتمز اولان توجهات جهاندرجات شهريارينك فرق خاكسارانه‌مده بقاياسندن غيرى برشيده املم قالمامشدر . اول نعمت حياتبخشايه دخى نيل اعتقاديله هربار منتدار ومتسلى بولنمشدم. لكن رمضان شريفدن بر قاچ كون اول محافل اجنبيه وسائره‌ده شايع ونهايت بو بندهٔ كمتره قدر واصل اولان ورمضان ايچنده عرض وتحريريله تصديعدن اجتناب ايديلان روايات زمان كچمكله اهميتى وكدر والمى كچر اسناداتدن اولمامقله كمترلرينى پك نوميد ايتمشدر . شويله كه : خارجيه مكتوبجيسى منير بك افندى مابين همايون بيوك مأمورلرندن بعضلرينك نزدينه جلب ايله واقع اولان تبليغات واستيضاحاتده روسيه وفرانسه دولتلرى ذات شوكتسمات حضرت تاجدارينك اتفاق مثنى‌يه تمايللرندن نوميد اولمريله گويا سلطنت سنيه‌يه قارشو بعض تشبثات غير مرضيه‌يى اختيار ايلدكلرى وبونك ايچون بعض وسائط مستخدم اولوب گويا عاجزلرى دخى او وسائطك باشليجه‌لرندن بولنديغى وآوروپاده چيقان غزته‌لرك نشرياتى دخى بوتأثير ايله وقوع بولديغى فقره‌لرى موجود بولنديغى منفهم اولمشدر .

عرض وبيانه حاجت اولمديغى اوزره نعمتيله متنعم اولديغى دولتك واعضاسندن معدود بولنديغى هيئتك ومنطقهٔ دولت وهيئته نطاق اولان پادشاهينك حق ومنافعى عليهنه حركت ايتمك هركسك اختيار وارتكاب ايده‌جكى اعمالدن دكلدر . يعنى بوعالم كون وفساد ده ظاهراً علل گونا گونه محمول اوله‌بيله‌جك صورتده هر نه فنالق حادث اولوبده اسباب مسلسله‌سى موضوع معيار تنقد قلنمش ايسه هپ منافع غير مشروعهٔ ذاتيه اولديغى تحقق ايتديكى كبى او نوع احوال رديهٔ نادره ده دخى كيفيت فاعله ينه منفعت غير مشروعه‌در . واحوال مذكوره‌نك عمله وفعله‌سى

آنجق فائدهٔ كاسدهٔ ذاتیه‌لرینه نصب عین طمع ایدوبده آندن غیری بر مفیضك وجودینی تصور ایده‌میه‌جك فئهٔ معدوده در .

بو عبد بیوایه کرچه خصائل درایت واذعانك بر جزء اصغرینه بیله مالك اولمدیغم حالده بینه اقامه ایده‌مز ایسه‌مده له الحمد دواعیٔ منافع ذاتیه‌ده علاقه‌م ونه ثروت وسامان نه‌ده حرص منصب وشان کبی هوساتله رابطهٔ عاجزانه‌م اولمدیغی بحثنده بینات متنوعه ارائه ایده‌بیلورم . حال بویله وایش اوزرنده مسلك اصلیٔ کمترانه‌م یوقاریده تذکیریله تعجیز ایتدیکم صورتده اولوب عمر خاکسارانه‌مك ایام اخیره‌سنه دخی اول مسلکه متناسباً خاتمه ونتیجه ویرمکی التزام ایتمکلکم وجوبی محافظهٔ ذات وناموس عاجزانه‌م ایچون پك بدیهی بولندیغندن نه اجنبی انتریقه‌لری وار ایسه آنلره آلت اولمغه نه‌ده اجانبك وسائط مضرهٔ داخلیه‌لری اولدیغی حالده آنلرك ایچلرنده بولنمغه بشقه‌لرینك درجهٔ وضعی بالطبع بیله‌مز ایسه‌مده بنده‌کزك یاقیشیق آلیر یرم یوقدر .

فرانسه وروسیه دولتلری بحثنه ویاخود اتفاق مثنی ومثلث بحثلرینه کلنجه دولت علیه‌نك پولتیقه عالمنده فرید ووحید اوله‌رق حکمفرما اوله‌بیلمسی مشکل وبلکه متعذر اولدیغی اعتقاد ایدنلردن بولندیغمدن سبق ایدن مأموریتلر اثناسنده هر دولتله مناسبات خالصانه‌ده بولنمه‌یی وعلی الخصوص مصالح شرقیه‌ده بزه طوغریدن طوغری‌یه ایقاع منفعت ویا مضرت ایتمکه مقتدر اولان انکلتره وروسیه و آوستریا دولتلریله ایی کچنمکی اختیار ایتمشدم .

چونکه اوزمانلر کرك برلین عهد نامه‌سنك انتاج ایتدیکی وکرك وقت وحالك احداث ایلدیکی متنوع پولتیقه مسائلنك موجود بولندیغی بر هنکام اولمغله بوراده تعدادی بتون بتون باعث تصدیع اوله‌جق وانواعی دائرهٔ مخصوصه‌سنده موجود پروتوقوللره مراجعتله بیلنه‌جك بر چوق مسائل حقنده بربرینی متعاقباً کرك استانبولده وکرك لوندره وپارس وبرلین وویانه کبی مختلف پایتختلرده عقد اولنان قونفرانسلرك عددی اون یدی‌یه بالغ اولوب مسبوق البیان مکالمات مضابطی وتفرعاتیله ثابت اولدیغی اوزره بو ایشلرك جمله‌سنده حقوق دولت علیه‌یی محافظه‌یه موفقیت حاصل اولدی . بو ایسه هر دولتله مناسبات صمیمیه‌ده بولنمسنك وعلی الخصوص دول ثلثهٔ مشار الیهم ایله هر شیده خالصانه تعاطیٔ افکارك اثری ایدی . لکن موضوعی محافظهٔ حقوق سلطنت ودولت وزمانی مدت مأموریتدن عبارت اولان

شو مناسبات ماضيهٔ مشروعه‌یى وتعبير آخرله حال عزلتده بولنان بر آدمك مسلك حالئ سياسيسنى موضوع بحث وبيان ايتمكه محل اولسه بيله مسلك خاكسارانه‌مى روسيه وفرانسه دولتلرينه تخصيص تمايل ايله وآنى دخى منافع سلطنت سنيه‌يه مباين بر حال ايله تصوير ايتمك نصل بر اسناد مالم يكن اولديغى مرتبهٔ بداهتده‌در . بو كبى اسنادات كندى كنديته مجروح اولمغله صدد تبريده تفصيل شويله طورسون حرف واحد اتيانى لازم كلز ايسه ده مادام كه هر حال و زمانده باعث فيض وسلامتمز توجه همايون حضرت پادشاهيدر آندن محروميت هم معناً وهم مادةً باعث خسران اولمغله بوندن محزون اولمامق وبو قدر خدمات صادقانه‌دن صكره اوكبى فضيح اسناداته هدف ومعرض اولمقده كنديمى شوكا بوكا تشريك اولنمش كوروبده بر قلب معصومك تأثر متنوعى قبيلندن اولمق اوزره اظهار حال ايلامك غير قابل اولديغندن شو تشريحات وتصديعاته ابتدار اولندى چونكه اسناد واقع مسند اليه ايچون نظر عاليدن محروميت استعدادينى حائز بر اثر غرضكارى انواعندن بولنديغندن مغرضك اسناد غير محقق ظاهر اولمق اوزره نه لازم ايسه اكا مساعدهٔ حقانيتعادهٔ حضرت خلافتپناهى شايان بيورلمسى نياز واستدعاسنده اولديغمك عتبهٔ سنيهٔ حضرت ملوكانه‌يه عرضنه همت عليهٔ داوريلرى دركار بيورلمق بابنده .

فى ٤ شوال سنه ١٣٠٩ وفى ١٩ شباط سنه ١٣٠٨ صدر سابق

امضا : سعيد

[ص ٢٥١]

شمدى حاجى محمود افندى قوللرى نزد چاكرانه‌مه كلوب بعض ارادات سنيهٔ ملوكانه‌لرينى تبليغ ايتدى ومطالعات كمترانه‌مك تحريريله كندويسنه توديعاً عرضى اراده بيورلمش اولديغنى افاده ايتدى . ملاحظات واقعه‌يى اتياندن مقدم موميٰ اليهك تبيناتى عيناً تقديم بالذكر اولنمق مناسب كورلمشدر شو وجهله كه : « صدر سابق كامل پاشانك حضور شاهانه‌يه اولان عريضه‌سنى كچنده باارادهٔ سنيه سزه كوسترمش ومطالعات تحريريه كزى صورمش ايدم . يازديغكز عريضه‌يى شوكتمآب افندمز اوقومشلر مشاراليهك معروضاتندن بر قسمنى تصديق ايتمشسكز ، بر طاقمنى

مسکوة عنه براقشسکز، بعضلری حقنده‌ده مطالعاتکز مهم صورتده یازلمش. افندمز بیوریورلرکه کامل پاشانك بیان ایتدیکی شیلر ایچون کندیسنجه حاصل اولان حسیات وافکار هرنه ایسه چکنمیوب سربستجه وصریحاً بیلدیرسون. برده تایمس غزته‌سی حق شاهانه‌ده پك بدخواهانه بر مقاله یازمش بونك ایچون‌ده مطالعاتکز نه‌در سؤال بیوریلیور برده کامل پاشانك عریضه‌سنده افکار عمومیه سوزی وار بو فقره شایان دقتدر انکلیز غزته‌سنك مقاله‌سی کبی سوزلر کامل پاشانك قوناغندن چیقمقده‌در دینیلیور، بعضلری‌ده بو غزته‌ده اولان شیئی صدر اعظم[۱] یازدرمشدر دیورلر. کامل‌پاشا ایله مناسبتی اولان بر آدم که «لومباردو» نامنده بر صراف ایمش، اوده بعض تفوهاتده بولنمش، کندیسی مابین همایونده استجواب اولندی. غزته‌نك یازدیغی حوادث نره‌دن چیقدیغنی بیله‌مم، لکن شمدیکی وکلانك عجزنی بیلیرم، بونی هر یرده سویلرم دیمش. بونك ایچون‌ده نه دیرسکز تحریر وعرض ایتمکز اراده بیورلدی» محمود افندی شو تبلیغاتدن صکره کچنده بر قاچ دفعه واقع اولوب طرف کمترانه‌مدن اجوبه‌سی عرض اولنان یعنی فرانسه وروسیه دولتلرینك انتریقه‌لری اولدیغی حالده آنلره آلت اولمق اسنادینك بو عبد عاجزه یاقیشیق یری اولمدیغی حقنده تقدیم ایتدیکم عریضه‌دن نشأتله ایراد بیوریلان سؤالك تکرارینه نقل مبحث ایلدی. شو وجهله که: «منیر بك سزه بونی حکایه ایتمدیکنی سویلیور. لکن استیضاح ماده اولنورکن جودت پاشا ایله سر قرنا حاجی علی بك وقرین ثانی نوری پاشا حاضر ایمشلر منیر بك بو خصوصی بلکه آنلردن بری سزه اخبار ایتمشدر دیور جودت پاشا وحاجی علی بك ونوری پاشادن هانکیسی سزه خبر ویرمش ایسه آنك‌ده عرضی کذلك ارادهٔ سنیه جمله‌سندندر» دیدی.

مطالعات خاکسارانه‌مك اسئله ترتیبنجه ومجرد ارادات سنیهٔ ملوکانه‌لرینی تنفیذ ایچون عرض درجتنه مسارعت اولنور: صدر سابق کامل پاشانك بوندن اون کون اولکی چهارشنبه کیجه‌سی ارسال بیوریلان عریضه‌سنی شویله‌جه بر اوقومش وملاحظات خاکرانه‌می الدن تحریر ایتمش اولدیغمدن هیچ برینك مندرجاتی بالطبع عیناً وتماماً مضبوط عاجزانه‌م دکلدر. فقط بر مرتبه‌یه قدر درخاطر اولدیغنه کوره مشار الیهك معروضاتنك بر قسمی شیخ ابوالهدی افندی‌یه

[۱] جواد پاشا.

دائر ایدی و آنی «مصدر شر» عباره‌سیله توصیف ایتمشدی. برده مشار الیهك عریضه‌سنده قرنای شاهانه‌لری تبعه‌نك حق همایونلرنده جلب محبتلرینه مانع اولدقلری نقرهٔ مهمه‌سی وارایدی. کامل پاشا شو ملاحظاتی رأساً یوقسه کندوسنه بعض اسئلهٔ عالیه وقوعیله آنك اوزرینه‌می درمیان ایلمشدر وعلی کلا-التقدیرین استناد ایتدیکی اسبابك انواع ودرجاتی نه‌در بیلنمدکجه چاکرلرنجه بر مطالعهٔ کافیه ایرادی قابل اوله‌ماز. معمافیه اولکی عریضه‌مده دائما حقیقتی بیان ایتمك واصدقانی حسن نظر همایونلرینه عرض ایتمك قرنای شاهانه‌لرینك رأس وظیفه‌لری ایکن ومحفوظیت حق ومنفعت ملوکانه‌لری دخی بوکا متوقف ایکن بو حقیقتدن تغافل اولنمسی اصدقانك عددینی تحدید ایده‌جکی مطالعهٔ ناچیزانه‌سنده بولنمش ایدم بو ملاحظه‌نك تکراریله اکتفا ایدرم. درخاطر اولندیغنه کوره مشار الیه کامل پاشا عریضه‌سنده مصالح دولت مجرای قدیمنه تحول ومسئولیت باب عالی‌یه تحمیل اولندیغی حالده خلافت کبری اعتراضاتدن مصون قالیر زمیننده دخی بعض افاداتده بولنمشدی. شو ملاحظه سزای دقت اولدیغی بدیهیدر؛ مشار-الیه کبی خیلی مدت رأس اموردده بولنمش بر ذاتك بو ایقاظاتده بولنمسی البته بعض اسباب وتجربهٔ مهمه‌یه مبتنیدر؛ کندیسندن استیضاح کیفیت بیورلمسی امر وفرمان همایونه منوطدر. بر زماندنبری هیئت دولتی اشغال ایلیان وکامل پاشانك عریضه-سنده دخی موضوع بحث اولان غزته‌لره کلنجه بونلرك متنوع مأخذ ومنبعلری بولنمسی محتملدر شویله‌که بعض خدمات جعلیه اربابی وار ایسه حسن نظر همایونلرینی استحصاله یول بولمق غرضیله وبعض اجنبیلرده مسبوق بالامثال اولان مکافات نقدیه وسائره‌یه نائلیت مقصدیله اوروپا مطبوعاتنی آلت اتخاذ ایده‌بیلیرلر. بر طاقمده غزته محررلری وسائر اجانب بولنورکه اوکبیلر بشقه مملکتلرده کندیلرینی دوائر دولته وارباب حل وعقده کوچلکله قبول ایتدیردکلری یاخود هیچ قبول ایتدیره‌مدکلری بیاندن مستغنیدر؛ بزده قضیه معکوس بولندیغندن بونلر دوائر عالیه‌یه دوام ایتدکلری وکندی فائده‌لرینه یاخود منسوب اولدقلری دولتلرك غرض ومقصدلرینه چالشدقلری صره‌ده التقاط ونشر حوادث ایده‌بیلیرلر احتمالکه داخلاً دخی بعض بدخواهان بولنه‌بیلسون. بعضاده ترویج مقاصد سیاسیه ایچون بعض دولتلرك وساطت مطبوعاته مراجعتلری غیر مسبوق بر شی دکلدر. از جمله اتفاق مثلث ومثنی زمانمزك اك مهم وقوعاتندندر؛ طرفین قوتلرینی مرتبهٔ مکملیته

کتیرمك اوزره‌درلر بونکله برابر نتیجه مجهول اولدیغندن هر ایکی طرف خارجده بولنان دولتلری کندیسنه جلب ایده‌رك قوتی دائره‌سنی توسیع ایتمکه چالیشیورلر بودولتلر رومانیاو یونان حکومتلریله بیله ائتلافه اهمیت ویرمکده ایکن دولت علیه کبی موقع جغرافی وسیاسیسنك اهمیت عظیمه‌سی اولان بر دولته مقارنتی آرزو ایتاملری تسلیم اولنه‌ماز . بونلرك کرك طوغریدن طوغری‌یه وکرك طولاییسیله واقع اوله‌جق تشبث وتکلیفلرینه مقابل بزم تصمیممز حال بیطرفیدن چیقمامقدر دنیلسه یالکز بو سوزله اسکاتلری ومطلبلرندن فارغ اولملری قابل دکلدر ظن ایدرم ؛ البته دول مشار الیهم حصول مطلب ایچون وسائط لازمه استعمالنه دوام ایدرلر . اوروپا مطبوعاتی دخی بو وسائط جمله‌سندن معدوددر . ایمدی تعداد اولنان منابعك هر بری او مقوله نشریاته واسطه اوله‌بیله‌جکی خاطره کله‌بیلیر فقط هانکیلری مصدر صحیح اولدیغنی بیلمدکجه مقام تدبیرده ملاحظه عرضی قوللرنجه قابل کورنمز . بو شیلری استخبار وکشف ایده‌جك وسائط سفرای دولتدر خصوصی وغیر رسمی واسطه‌لر مقصدی حاصل ایده‌مز . بعضلر سفیرلرك مأموریتی بورانك مقصدینی اکلایوب وتعلیماتنی الوب اکا کوره حرکت ایتمکدن عبارت اولدیغندن توضیح مقصد واعطای تعلیمات اولندقدن صکره صورت خصوصیه‌ده کوندریله‌جك مأمورین دلالتیله دخی تحقیقات مطلوبه قابلدر اعتقاد ایدرلر [١] . حالبوکه اصول دولیه‌جه صفت سفارتك اهمیتی شویله طورسون اوروپا خلقی هر شیده ایلچی‌یی دولتك مقبول ومعتمدی طانیدقلرندن اوطورر ایکن صفت رسمیه‌سی اولمیه‌رق کیدن مأمورلره اهمیت ویرملری مستبعددر . بو تفصیلاتدن مقصد ایشلری سفرامزه تودیع ایتمك لزوم ومنفعتنی اثبات ایچوندر . مضر غزته‌لر مأخذلرینك تحریسی ونشریات مضره‌دن حاصل اولان سؤ تأثیراتك ازاله‌سی دخی آنلرك همت وغیرتلرینه حواله اولنور . لکن شمدیلرده آوروپاده بولنان ایلچیلرمزدن چوغنك حال ومسلکلری مقاصد دولتی استحصاله کافی کورنمیور بناءً علیه سفارتلره اهلیت صحیحه وصفات مرضیه اصحابنك انتخابلری الزم وکافهٔ اصلاحاته اقدم اولدیغی وارد خاطر قاصردر .

تایمس غزته‌سی بخشنه کلنجه بونك نسخه‌سی البته مطالعه کذار عاجزانه‌م اولمش

[١] ذات شاهانه بوفکرده بولندقلرندن سائرلرینه اسناد طریقیله اوفکره اعتراض اولنمشدر.

اولەجغی بیان وفرمان بیورلدیغی افادات جملەسندن ایسەدە اوراق حوادثلە متوغل اولمدیغم وعلی الخصوص انكلیزجە بیلمدیكم ایچون مذكور غزتەیی كورمدم . لكن موضوعی ذات اقدس همایونە عائد وتفوهی غیر جائز بر مادهٔ افترائیە اولدیغی افادات واقعەدن آكلاشلدی [۱] . بوكبی مفتریاتك مصادر محتملەسنی موازنەدە نە كامل پاشا كبی عقل ودرایتی معلوم بر ذاتك نەدە صدر اعظم كبی بر بندهٔ لطفدیدەنك [۲] شو اهاتی اختیار ایتملری عقلاً وحكمةً سزای تسلیم كورلمامشدر مع مافیه هیچ كیمسەیە كفالت عادتم اولمدیغندن تحقیق حالە دوام منوط امر وفرمان ملوكانەلری اولدیغنك علاوەسیلە مطالعهٔ كمترانەم استفسار بیوریلان موادك بقیەسنە نقل مبحث اولنور .

كامل پاشانك حكایت وشكایت ایتدیكی مادەلردن بری دخی درخاطر اولندیغنە كورە اجتماعات مساعدە بیورلمدیغنە و آنك بعض تأثیراتی مستلزم اولدیغنە دائر ایدی اكثریا بزدە دور ابواب ایدنلر ایكی قسمە تقسیم اولنەبیلیر . بر قسمی ذكری سبق ایدن صراف مثللو آدملردركە غرض ومقصدلری یا فائدهٔ مخصوصەلرینە ویا تابع اولدقلری حكومت وملتلرك فائدەسنە خدمت اولدیغندن آنلر قولكزی كورمكدن استفادە ایتمزلر. دیكری‌دە مأمورینك بعض قسمیدر ؛ عاجزلری شمدی دكل بوندن اون درت سنە اول عتبهٔ سنیهٔ ملوكانەلرینە عرض ایتمشدمكە مأمورلرك اخلاقی بوزولمقدەدر بونلرك چوغی مسلكلرندە صبر وثبات وتزیید اسباب اهلیتە صرف اقدامات ایلە ظهور فیض طبیعی‌یە منتظر اولەجقلری یردە سرعتلە قطع مسافهٔ ترقی ایتمك اسبابنە منهمك اولیورلر . بو جملەدن اولەرق شورایی بورایی طولاشوب خوش آمدانە سوزلر ومثلا آرالق آرالق تبدل حوادثی واسلافك اخلافە واخلافك اسلافە قدح وذمی مثللو مقالەلر ایلە ترویج صنعت ومقصد ایتمك ایسترلر قارشولرندە بولنانلر سكوت ومكانتلە معاملە ویاخود مشمئزانە مقابلە ایلدكلری حالدە حسب الانصاف تقدیر وقبول ایدیلەجك یردە او دخی سرمایهٔ قیل وقال اولور بوكبیلرك كلاملری مرضیٔ چاكرانەمە بالوجوە موافقدر . كامل پاشانك اسباب شكایتی حقندە ایسە بالطبع ایراد مطالعە قابل اولەماز . موافق امر وفرمان همایونلری اولدیغی حالدە كندیسندن استیضاح حال بیوریلور .

[۱] مادهٔ افترائیە ذات شاهانەنك خواص عقلیەسی علیهنە ایمش .

[۲] جواد پاشا .

مشار اليه عريضه‌سنك بر فقره‌سنده دخی روسيه آلمانيايی كندی طرفنه جلب ايتمك ايچون بعض تشبثده بولنديغنه دائر مسموعاتندن وبونك بزجه مضرتندن بحث ايتمشدی اعتقاد عبيدانه‌مده مخطی دكلسه‌م عمومی پولتيقه‌نك رنك وروشنی مسموع اولان قضيهٔ مقارنت وجود پذير اولمق اوزره بولنديغنه ذهابدن زياده بونی شمديلرده ترددله قبوله دها زياده متحملدر فقط اتفاقات دوليه اغراض وحسيات ذاتيه‌دن حادث اولميوب مادام‌كه هر دولتك پولتيقه احتياجاتنه تابعدر دولت مشار اليها آلمانيا ايله برلشمكی احتياج ومنافعنه دها موافق كوره‌رك آنك حصولنه چاليشمسی وبو صورت حاصل اولديغی كبی فرانسه ايله اولان اتفاقی تبديل ويا تعديل ايلمسی ملحوظاتدندر .

قوللری ايسه اولكی عريضه‌ده دخی بيان ايتديكم وجهله روسيه‌نك مسلك پولتيقه‌سی تماميت دولت عليه‌يی اخلال ايتمك ايچون منافع متضاده اربابندن اولان دولتلردن هر بريله ائتلافه مساعددر ظننده‌يم . اتفاقات دوليه ومسائل سياسيه‌نك دولت عليه‌لرينه عائد اوله‌جق تأثيراتی بحثلری مناسبتيله شو مهمك دخی عرضی وجائب صداقتدن عد اولنور كه مصر مسئله‌سی حال معلقيتده قالدقجه نتيجه‌سی وخيم اولور . بناءً عليه باب عاليده وياخود قرين اعتماد همايونلری اولان بعض ارباب وقوف دخی علاوه اولنه‌رق تنسيب بيوريله‌جق هيئتده مسئلهٔ مذكوره‌نك تدقيق وموازنه‌سيله حقوق دولته صالح برصورت حليه بولنمسی واجبات اموردندر. قالديكه منير بكدن واقع اولان استيضاحاتك عبد كمينه‌لرينه عائد جهتنی جودت پاشا ايله حاجی علی بك ونوری پاشادن هيچ بری طرف كمترانه‌مه اخبار ايتمامش اولدقلرينك بيانيله اكتفا ايدرم . باعث تصديع عاجزانه‌م اولان اسناد مالم يكن مسموع عاجزانه‌مه مطابق ويالكز بونك طرف كمتری‌يه مرجع ايصالی موضوع بحث وسؤال بولنديغی افادات واقعه‌دن نمايان اولديغندن هر حالده عدالت مسلمهٔ شهرياريلرينه اعتصام ايلرم قاطبهٔ احوالده امر وفرمان حضرت ولی الامر افندمزكدر

فی ١٤ شوال سنه ٣٠٩ و فی ٢٩ شباط سنه ٣٠٨ بنده

امضا : سعيد

عریضه

[ص ٢٦٢]

تلقیسیله مباهی اولدیغم ارادهٔ سنیهٔ حضرت خلافتپناهیلری منطوق منیفی وجهله آوروپا وآمریقانك اصول معارف عمومیه‌سنه دائر مأخذلر تحری اولندی آلمانیا، فرانسه، انکلتره، روسیه، بلچیقا ودانیمارقه ایله آوروپانك سائر جهتلرنده وآمریقانك حکومات مجتمعه اطلاق اولنان قطعه‌سنده وسائط تربیهٔ عامه نه اساسلر اوزره مؤسس اولدیغنه دائر بعض مدوناتده خیلی معلومات وتفصیلاته تصادف اولنديغندن بونلر کوزدن کچیرلدی . وارسال بیوریلان آمریقا سیاحتنامه‌سی ترجمه‌سندن بعض جزؤلرکه مکتبلر حقنده پك چوق معلومات نافعه‌یی حاویدر . او دخی مطالعه قلندی. بناءً علیه نتیجهٔ معلومات حاصله وفذلکهٔ مطالعات عاجزانهم عرض وبیان اولنور . آوروپا وآمریقاده معارف عمومیه اوچ درجه اوزرینه تأسس ایتمشدر . آنلرده تدریسات ابتدائیه، تدریسات ثانویه وتدریسات عالیه‌در . مراتب ثلثه‌یه تابع اولان مؤسساتك قسم کلیسنه درجهٔ اولی مکتبلری دینلیرکه بونلرك بزده مقابللری رشدیه مکتبلری ایسه‌ده بوراده‌کی مکاتب رشدیه ویا ابتدائیه ایله ممالك سائرهٔ تدریسات اولیسنه مخصوص مؤسساتك درس جدوللری بیننده عظیم فرق کوریلور دیکر قسمی مکاتب ثانویه تعبیر آخرله درجهٔ ثانیه مکتبلریدرکه بزده معادلی پای تخت ایچون مکتب سلطانی وولایتلرده مکاتب اعدادیهٔ ملکیه اوله‌جق ایسه‌ده بوراده‌کی مکتب سلطانی ومکاتب اعدادیهٔ ملکیه‌نك درسلری ومدت تحصیللریله ممالك سائره‌ده‌کی مؤسسات مماثله تدریساتی وتحصیل مدتلری آره‌سنده کذا پك چوق فرق واردر . وزیرده بیان اولنه‌جغی اوزره بو فرقلرك مضرات عظیمه‌سی کورلمکده‌در .

لسانمزده دارالفنون دیه ترجمه اولنمقده ایسه‌ده بشقه مملکتلرده فاکولته Faculté نامیله یاد اولنملرینه ومعلومات بشریه‌نك منتهاسنه واریله‌رق درجهٔ عالیه‌ده اجازت علمیه استحصالنه مرجع اولملرینه نظراً دارالاجازه اسملریله تعریفلری دها مناسب اولان مؤسسات علمیه آوروپا وآمریقاده بش نوعدر . انلرکده بری (فنون طبیه) دیکری (علوم حقوقیه) دیکری (فنون حکمیه وادبیه) دیکری (فنون ریاضیه) وبری دخی (الهیات) دار الاجازه‌لریدر . بزده دارالاجازه‌لر وتعبیر

ديكرله دارالفنونلر يوقدر . بو بابده بر خاطرۀ استطراديه بيانى فائده‌دن خالى كورتمز مثلا بورواده مكتب طبيۀ عسكريه وطبيۀ ملكيه ناملريله ايكى مكتب موجود درکه بونلر آوروپا و آمريقانك طبابت دارالاجازه‌لرينه مقابل كوستريله‌يور . حالبوكه بالاده ذكر اولنديغى اوزره آوروپا و آمريقا دارالاجازه‌لرندن نهايت مراتب علميه‌يه واصل اولمش ذاتلر نشأت ايتمكده‌در . ازجمله فن طبده نيجه تأليفات معتبره وجوده كتيرن وپاستور ويه‌رينغ كبى اصول تحليل حويناتى توسيع ومبحث امراضه تطبيق ايليان مهره بو دارالاجازه‌لرك محصوللريدر؛ بزم مكتب طبيه‌نك حال وماهيتى ايسه او مرتبه‌ده اولمديغى براهيندن مستغنيدر . بونك اصلاحى چاره‌سى ظن كمترانه‌مجه سنين تحصيليه‌يى تمديد ايتمك ولزومسز مشغله ودرسلر يرينه حقيقةً فائده بخش اوله‌جق تدريسات اجرا ايلمكدر؛ چونكه والد ماجد حضرت شهرياريلرى عصرنده مكتب طبيه‌ده تدريسات فرانسز لساننده اجرا اولنور ايكن صكره‌لرى بعض افكار عوام پسندانه‌يه تبعاً مكتبك لسانى لسان تركى‌يه تحويل اولنديغندن طلبه تحصيل يولنده اتعاب فكره وصرف زمانه مجبور اولميه‌رق اجازتنامه آليورلر بو جهتله برطاقملر السنۀ اجنبيه‌ده قاصر قالدقلرندن وهله مكتب طبئ ملكينك تدريساتى تركجه‌يه منحصر بولنديغندن فن طبابتك كشفيات متواليه‌سنه واسطه اولان تأليفات معتبره‌يى استقصا ومعلومات فنيه‌لرينى توسيع ايله بالضروره مشغول اوله‌مامقده ورغبت عامه‌يى وسائط محدودۀ تحصيليه‌لرنده ارامقده‌درلر . درجۀ ثالثه مكاتبندن (فنون رياضيه) و (علوم حكميه وادبيه) ايچون مكتبلر اولمامسى ايسه ملكاً وادارةً مضرتى موجبدر زيرا بونلر اولسه‌ايدى مكتب سلطانيدن وطشره مكاتب اعداديه‌سندن چيقه‌جق شاكردان رياضيات ياخود حكميات وادبيات تحصيل ايتمك ايچون دارالاجازه‌لردن برينك اجازتنامه‌سنى حائز اولمدقچه دولت مأموريتنه التزام ايتمزلردى. يوقاروده بيان اولنديغى اوزره اوروپا وامريقاده مراتب تحصيليه اوچ درجه ومكاتب عموميه بو درجات ايله متناسب بولنديغى كبى مراتب علميه دخى اوچ درجه‌يه منقسمدركه برنجيسنه (باشليه) ايكنجيسنه (ليسانسيه) اوچنجيسنه (دوقتور) دينيليور . مكتب سلطانى‌يه معادل اولان درجۀ ثانيه مكتبلرينك شهادتنامه‌سنى حائز اولنلركه (باشليه) عد اولنور بونلر دوائر دولته كيرمك ايچون (ليسانسيه) شهادتنامه‌سنى دخى المغه مجبوردرلر؛ بونك ايچون دخى اوچ سنه فنون وياخود ادبيات وفلسفه دارالاجازه‌لرندن برينه دوام

ایدوب رؤس اخذ ایدرلر . دوقتور نامی احراز ایتمك یعنی منتسب اولدیغی علمده منتهی عد اولنمق ایچون ایسه مکتب سلطانیدن اکمال تحصیل ایله چیقدقدن صکره یوقاریده اسملری کچن دارالاجازه‌لردن برینه بش سنه دوام ایتمك شرطدر . بزده مکاتب رشدیه کبی مکاتب ثانویه شهادتنامه‌سنی آلانلرك دولت مأموریتنه آلنمسی ومکتب سلطانی اك مکمل تأسیس علمی فرض اولنوبده اورادن چیقانلر ایچون مأموریت عادتا بر حق مکتسب عد اولنمسی آوروپا وامریقا اصولنه موافق اولمدیغی ایضاحات مشروحه‌دن معلوم اولور بوراده دخی صور مشروحه قاعده اتخاذ اولنماز ایسه مکتبلردن چیقانلر بر طرفدن چوغالمقده اولدقلرندن وبشقه بر طریق معیشت دخی اولمدیغندن بونلرك اعاشه والزام واسکاتلری ماده‌لری ایلروده دولتی پك اشغال ایلیه‌جکدر .

مناسبت کلمشیکن شوراسی دخی عرض اولنورکه آوروپا وامریقاده مراتب علمیه درجاته منقسم وهر درجه‌نك حقوقی بالطبع بربرندن متفاوت اولدیغی حالده بزده بالاده بیان اولنان درجات ثلثه‌که (باشلیه) و (لیسانسیه) و (دوقتور) درجه‌لریدر بونلر بربرندن تفریق اولنمیوب جمله‌سنه بردن مأذون دینلمکده حتی مکتب سلطانی ودار الشفقه وصنایع نفیسه‌کبی مکتبلردن چیقانلر دخی مأذون عنوانیله یاد اولنمقده‌در ؛ بو ایسه مراتب متفاوتهٔ علمیه‌یی مساوی عد ایتمك دیمك اوله‌رق قاعدهٔ طبیعیه وسائر مملکتلرك اصولنه مغایر بولندقدن بشقه او قبیل مکتبدن خروج ایدنلر اتحاد عنوان جهتیله کندولرینی منتهی عد ایدرك حقلرینه راضی اولمیه‌جقلرندن مأذون عنوانی بزده دخی مرتبهٔ علمیه‌نك منتهاسی عد اولنسه وآنك مادوننده (باشلیه) و (لیسانسیه) مقابلی اولمق اوزره مثلا (معید) و(ملازم) کبی ویا سائر اسملر احداث اولنسه هر مکتبدن چیقان عالم وتعبیر آخرله مأذون صایلمیه‌جغی وتقدیر ومکافاهٔ مکتبك نوعنه واهلیت ومعرفتك درجه‌سنه کوره اوله‌جغی اذهان طلابه یرلشه‌رك کندیلری اکا کوره چالشمش اولورلر .

تفصیلات سابقه‌دن معلوم اولدیغی اوزره اکر مکتب سلطانی واعدادینك مافوقنده اولمق اوزره بر دارالاجازه آچیلیر ایسه آوروپا وامریقاده جاری اولان اصوله توفیقاً بونلرك فنون شعبه‌سنده حکمت طبیعیه ، کیمیا ، حساب تفاضلی وتمامی ، علم هیئت حکمیه ، علم جر اثقال ، جبر اعلا ، وظائف الاعضا ، علم طبقات

الارض وادبیات شعبه‌سنده علم حکمت ، حکمت عتیقه وجدیده تاریخلری ، علم آثار عتیقه ، جغرافیا ، تاریخ عمومی ، ادبیات اجنبیه ، تاریخ صنایع وتمیز محاسن ، درسلری اوقوتدیریلورکه بوندن بش بیوك فائده حصول بولور . اولا درجهٔ اولی مکتبلری شویله طورسون . مکتب سلطانی ومکتب اعدادیدن چیقانلر بیله دولت مأموریتلرینه کیره‌مزلر. ثانیاً ممالك اجنبیه‌ده ظهور ایدن وقایع ایله ثابتدرکه افکار فاسده ایله ائتلاف هب تربیه ومعلوماتلری ناقص آدملردن ظهور ایدوب صحیحاً عالم اولنلر صحیحاً ناموس وعفت صاحبی ده اوله‌رق تابع اولدقلری حکومت وملتلرك مبنای وجودینی تقویه‌یه سعی ایلیه‌جکلرندن دولت بونلردن دائما استفاده ایدر . ثالثاً تبعهٔ اسلامیه آره‌سنده دخی علوم وفنونك هر نوعنه منتسب عالملر ظهوریله خرستیان عنصر عالمنه مقاومت فائده‌سی مرتبهٔ امکانه کلمش اولور. رابعاً دارالاجازه‌لرده تحصیل کورنلر عالم کمسه‌لر اوله‌جقلرندن بالذات معیشتلرینی تأمین ایدرلر . خامساً آوروپا وآمریقاده اوله‌جغی کبی بزده دخی یالکز پولتیقه ودیپلوماسی ایشلریله یاخود بسبتون عبثیات ایله مشغول اولمیوب فنون وعلومله مشتغل وآنلرده متخصص ذوات وجوده کلیر؛ بونلرك سعی وعملریله مملکتك ثروت وعمرانی آرتار .

علوم حقوقیه شعبه‌سنه کلنجه بو یولده بزده بر مکتب تأسیس اولنمش ایسه‌ده حال حاضری دولتك مقصد مشروعنی تأمینه کافی اولدیغی مجهولدر . بیانه حاجت یوقدرکه حقوق موضوعه‌نك قسم خصوصیسی صرف وظیفهٔ عدالت ایچون اولدیغی کبی تدریسات حقوقیه‌نك برموضوع وغایتی دخی حقوق عمومیهٔ خارجیه‌یه واقف مأمورلر یتشدیرمکدر . دیپلوماتلقده تاریخ دول ، تاریخ معاهدات واصول حقوق بین‌الملل بیلنوب حقوق مملکت اساس متین اوزرینه مدافعه اولنمق شرط اولدیغی حالده بزده بر دیپلوماسی فننه بشقه بر ماهیت ویرلدیکندن خطایای کلیه وقوعه کلمشدر . اشته موجود اولان مکتب حقوق سائر متمدنه‌ده اولدیغی کبی حقوق عمومیه‌نك هم قسم داخلیسی هم قسم خارجیسی ایچون آدم یتشدیره‌جك حالده‌میدر یوقسه یالکز معلومات غیر کافیه اصحابندن حاکملر ودعوی وکیللری‌می ظهور ایتمکده‌در بورالری شایان تدقیقدر. احسان بیوریلان سیاحتنامه‌نك برمحلنده دنیلمشدرکه « بر مملکت خلقی اومملکت مکتبلرنده اوقویان چوجقلردن تشکل ایدر » بو قضیه عین حقیقتدر . ایمدی اطفال وطنی مدنیتك زینت وفضله‌سی عد

اوله‌جق شیلره آلیشدیرمقدن ایسه مملکتك منافع حقیقیه‌سنه خدمت ایلیه‌جك معلوماتدن بهره‌دار ایلمك البته خیر محض اولور بوایسه صنایع عالیه‌یه قدر هرشیده ومعاملات تجارتده واصول زراعتده معلومات وملکه اصحابنك تکثر ایتمسیله حصول بولور .

حتی علوم وفنونك هرقسمی یکدیکرینه لازم‌وملزوم قبیلندن اولمسیله بعضلری ترك ایله بعضلری التزام اولنسه منتج مضرت اوله‌جغی جای شبهه دکلدر . مثلا علم حقوق ویاعلوم ادبیه حد ذاتنده علوم نافعه‌دن ایکن برمملکتده موضوعات علمیه حقوق ویا ادبیاته منحصر اولسه فائده یرینه ضرر کوریلور. بوجهتله مکاتب ابتدائیه‌ده بولنان طلبه‌دن حال واستعدادلری وعائله‌لرینك ثروتلری مساعد اولنلر مکتب سلطانی‌یه آلنملی وسائر شاکردان پای تختده وولایاتده صنایع مکتبلری تأسیسیله آنلره تقسیم اولنملی. نته‌کیم فرانسه‌ده ابتدائی درسلرینی بتیرن بر طالب ایلروده دارالفنون شعبه‌لرندن برینه داخل اوله‌جق بر حالده ایسه یالکز اول طالب اول باول مکتب سلطانی‌یه معادل اولان لیسه‌یه کیرییور یوقسه سائر طلبه پارسده اقول سانترال دینلان مکتب مرکزئ صنایعه وایالتلرده اقول سانترال درجه‌سنده بولنان صنایع مکتبلرینه داخل اولیورلر بو اصولدن عظیم فائده حاصل اولمقده‌در وفرانسه‌نك بوکونکی ثروت وعمران جسیمنه اساساً صنایع عالیه مکتبلری دلالت ایتمکده‌در .

معلوم حقایق مشحون حضرت خلافتپناهیلریدرکه مدنیتك دلیلی اولان جسیم یوللر وبنالر محافظهٔ مملکته واسطه بولنان سلاحلر، سفینه‌لر، مناقلات ومخابراتی تسهیل ایدن شمندوفرلر، تلغرافلر، معاملات تجارته وسعت ویرن فابریقه‌لر ایله لوازم مدنیتدن عدایدیلان مصنوعات ومعمولات سائره‌نك هر بری یاعلم جبر وهندسه واسطه‌سیله بوآثاری اشکال منتظمه ومتناسبه تحتده یاپمنك، یاحکمت طبیعیه وکیمیایی زراعت وصنایعك هر نوعنه تطبیق ایتمنك اثرلریدر. بونلره واسطه اولان معدن، معابر، صو وماکنه مهندسلری، رساملر ومعمارلر حتی تجارت فابریقه‌لرنده‌کی ماکنه‌لری قاعده وحساب تحتده ایشلدوبده معمولات ومصنوعاته وسعت بخش اولان فابریقه‌تورلر هب بو صنایع مکتبلرندن نشأت ایتمکده‌درلر. بزده ایسه مکاتب بویله ترقیات مدنیه‌یه دکل یالکز حکومت مأموریتلرینه مخرج قالدیغندن مأموریت بولنه‌مز ایسه ایجاد ازعاجاته منشأ اوله‌یور وهر مکتب ابتدائی‌یه کیره‌نك

غايهٔ املی مكتب سلطانی‌يه داخل اولمق بولنيور. مكتب سلطانيده وامثالی مؤسسا-
تده اوقونان جبر، هندسه، حكمت طبيعيه وكيميا درسلری ايسه مباديدن عبارت
اولمقله بونلردن چيقان شاكردان كنديلرينه فنی ايشلر بولمغه مقتدر اوله‌ميه‌جقلرندن
بونلردن چيقان شاكردانك غايت مقصدلری مأموريتله تأمين معيشت ايتمكدن
باشقه برشی دكلدر. بناءً عليه مكاتب ابتدائيه‌يی مكتب سلطانی‌يه ياخود طشره‌لرده‌كی
مكاتب اعداديهٔ ملكيه‌يه مخرج ايتمكدن زياده صنايع عاليه مكتبلری آچوبده انلره
مخرج ايتمك حاله موافق واوروپا وامريقاده طوتيلان قاعده‌يه دخی مطابق اولور.
بو ياپلماز ايسه مملكتك ثروت ومعموريتنه خادم اوله‌جق خصوصلر ايچون دائما
اجانبدن اولان ارباب وقوفه احتياج مجبوريتی باقی قاله‌جقدر.

شوراسی دخی شايان تذكيردركه موضوع بحث اولان صنايع مكتبلرينك درس
جدوللری ومدت تحصيللری استانبولده‌كی مكتب صنايع كبی دكلدر بونلر صنايع
عاليه تعليمنه مخصوصدرلر. بوراده‌كی مكتب صنايع كبی مكتبلر اوروپاده دخی
وار ايسه‌ده انلرده درجهٔ ثانيه وعاليه مكتبلرينه كيرمكه مقتدر اولميان فقرای اهالی
اطفالنه اصول عيار ساعات، دوكمه‌جيلك، دميرجيلك ومرانغوزلق تعليم اولنيوركه
بونلر اوروپانك هرقضا وناحيه‌سنده مؤسس اولديغی تتبعات واقعه‌دن اكلاشلمشدر.

سياحتنامه ترجمه‌سنك بر محلنده دنيليوركه بوستون شهری معارف قوميسيوننه
اهاليدن بری لايحه‌اعطاسيله اركك چوجقلره‌قوندره‌جيلق، مرانغوزلق، مطبعه‌جيلق
اوكرتمك وقز چوجقلره ديكش وسائر ال ايشلريله يمك پيشيرمكی، خانه ترتيب
ونظامنی واشيا محافظه‌سنی تعليم ايتمك ايچون مكتبلرده مخصوص يرلر ياپلسنی
تكليف ايتمش وبومقصد اغورنده كندوسی ايكی بچق مليون فرانق صرف ايتمشدر.
بزده دخی بو نوع مكتبلر قضا مركزلرنده تأسيس وتعميم اولنسه بيوك فائده‌سی
كوريلور؛ زيرا زراعته مقتدر اوله‌ميان اهالی يالكز رنجبرلك وچفتجيلر يانندن
يناشمه‌لقدن ماعدا طريق معيشت بوله‌مدقلری وملكمزده موجود اولان مرا-
نغوزلق ودميرجيلك صنعتلری سائر صنوف النده اولديغندن تبعه‌نك اسلام قسمی
بونلرك فائده‌سنه هيچ اشتراك ايده‌مديكی معلومدر. مكاتب خصوصيه‌يه نقل مقال
اولننجه اوروپا وامريقاده مكاتب عسكريه ايله اورمان، زراعت، تجارت، معادن
وصنايع نفيسه مكتبلری هپ مكاتب خصوصيه‌دن معدود وفائده‌لری مشهوددر.

مكاتب خصوصيه صره‌سنده بيان اولنمش اولان عسكری مكتبلری حقنده

اعطا بیوریلان ترجمه‌ده خیلی شایان دقت فقره‌لر کورلمشدر ازجمله بونده دنیلیورکه فرانسزلر مکاتب عسکریه‌یی سربست براقق فکرنده‌درلر امریقالولر ایسه بو فکرك کاملاً عکسنی التزام ایدییورلر . ضابطان یتشدیره‌جك مکتب عسکرلکده الزم اولان انضباط واطاعته کوچك یاشدن آلیشمق لازم کله‌جکندن صیقی نظاملر ایله اداره اولنمیدر عسکر مکتبنده‌کی طلبه درت سنه‌ده آنجق بر آی مأذونیت اله‌بیلیرلر . نظامنامهٔ داخلیه‌یه الك کوچك رعایتسزلك ایدن همان جزا- لندیریلور وبو مثللو حرکات قیدینه شرح ایدیلور . سیاحتنامه ترجمه‌سنك مکتب عسکری‌یه متعلق فقرهٔ مهمه‌سی بوراده ختام بولمغله مکتب حربیه حقنده بر خاطرهٔ ذاتیهٔ قاصره‌نك عتبهٔ شوکتمرتبهٔ حضرت شهریاریلرینه عرضنه جرأت اولنور : فرانسه وآلمانیا کبی دول عسکریه‌ده بزده‌کی کبی مکاتب حربیه اولمقله برابر آنلرك فوقنده دها بیوك مکتب عسکری بولنیور وارکان حرب صنفی غایت مکمل معلوماتی حائز اوله‌رق او مکتب عالئ عسکریدن نشأت ایلیورکه فرانسه‌ده پولتیقنك دینیلان مکتب عالینك الك بیوك وظیفه‌سی ایشته بو صورتده مکمل ارکان حربیه یتشدیرمکدر ؛ بزده ارکان حرب ایچون اویله مکتب مخصوص مهم دکل یالکز بر صنف مخصوص بولنمقده‌در آنك مدت تحصیلیه‌سی ایسه غالبا ایکی سنه‌دن عبارتدر. بواصول احتیاجات عسکریه‌یی تأمینه کفایت ایدوب ایتمیه‌جکی شایان تدقیقدر ظن اولنور . مکاتب عمومیه‌نك احوال مادیه‌لرینی اصلاح امرنده مطالعات عاجزانه صور معروضه دائره‌سنده‌در . احوال معنویه‌لرینه کلنجه بوده اعتقاد واخلاق وانضباط مواد مهمه‌سی‌در بونلر ایچون تلقی اولنان امر وفرمان همایونلری احکام جلیله‌سی اوزرینه‌ده تعمیق افکار اولنمشدر .

معلوم حقایق ملزوم شاهانه‌لریدرکه اعتقادات دینیه‌نك محافظه‌سی خصوص اهمنده عائله رئیسلرینه علی الخصوص همت ودقت دولته تعلق ایدن پك چوق جهتلر وار ایسه‌ده جهت عظیمه‌سی مکاتب خواجه‌لرینه عائددر . سن شبابده ذهن یاش اغاج کبی هرطرفه میلانده وتشبه وتمثل استعدادلری هیجانده بولنمسندن طولایی کنجلره نه طریق کوستریلورسه بالسهوله او یوله کیدرلر ؛ نه کبی اشیا یاخود نصل اشخاص مدح اولنورسه آنلری سورلر ؛ بیودکدن صکره فکر وطورلرینی دکشدیر- مك ایسته‌سه‌لر بیله تربیهٔ اولینك تأثیری غالب کلیر . ایمدی بر مکتبده اصول دین درسی ویرن برمعلم مثلا اثبات واجب الوجود، بقای روح، بعث اجساد وبعثت رسل

بحثلرنده عقائد اسلاميه‌يى براهين عقليه وحكميه ايله اثبات وا كمال ودها نيجه مسائل غامضهٔ الهيه‌ده مذاهب حكمايى كذا دلائل ايله ابطال ايلمش اولان امام غزالينك، ابن الرشدك وجد اعظم جناب تاجداريلرى ابو الفتح سلطان محمد خان حضرتلرى قرناسندن خواجهٔ روم خضر بككناملرينى تذكير واثرلرينى توقير ايده‌جك اولورسه البته او محفل تدريسده حاضر بولنان طلبه قلوبنده او مثللو ذواته محبت وتعظيم حصول بولور؛ وبو محبت وحرمت ايسه آنلرك مسلكلرينه اقتدايى منتج اولور. ذاتاً خواجه‌لرك حال وشانلرى برچوق نقاط نظردن دقته سزا اولديغندن حكومتلرجه بوكا دائما تقيد اولنمقده‌در. فرانسه‌ده مكاتب عموميه معلملرينه دائر وقت وقت ياپيلان نظامات بيك صحيفه‌يى حاوى بر كتاب حجمنى آلمشدر. ممالك متمدنه‌نك هرطرفنده معلملك برمسلك ممتاز اولوب كنديلرى (اقول نورمال) دينيلان ويك مكمل صورتده متشكل اولان مؤسساتدن يتشدكارى ودرجهٔ اولى وثانيه وعاليه تدريساتى معلملرينك منشألرى، شرائط انتخابلرى وترقيلرى ايله اصول مكافات ومجازاة وحق تقاعد قواعده تابع اولديغى تتبعات واقعه‌دن آكلاشلمشدر. بويولده مؤسس اولان نظاماته امالهٔ لحاظه ايله مملكتمزك حال وعاداتنه موافق اولنلره امتثال منوط امر وفرمان همايوندر. اخلاق جهتنه كليرسه آوروپا، آمريقانك ايى شيلرينه امتثال وماعداسندن احتراز ايتمك ومكاتبده تربيهٔ عموميه‌يى بواساس اوزره بنا ايلك لازم كلير. بو دخى مدنيت فاضله‌يى تمييزه محتاجدر. مدنيت فاضله البته سائر اقوامك اصول تمدنندن مملكت خلقنك شعائر مليه واداب مخصوصه‌سنه موافق ونفس الامرده فوائدى محقق اولنلرى آلمق ديمك اولوب يوقسه طور ملته مباين اولان شيلره ده تمثل ياخود بتون بتون ظاهرياتى تقليد ايله حقايقدن تباعد ديمك اولميه‌جغى امر عياندر. لكن اخلاق خصوصنده معارف نظارتنه عائد تدابيردن زياده رجال حكومتك حركتى عمومه رهبردر. اعطا بيوريلان ترجمه‌نك بر محلنده دينيله‌يوركه « آمريقاده ايلروكان رجال سياسيه‌دن برى دارالفنون طالباتندن بريله مناسبتده بولنديغى تحقق ايتمسى اوزرينه مظهر اولديغى حرمتدن وعمومك توجهندن كاملاً ساقط اولمش وكيمسه سلام ويرمامكه باشلامشدر » بوفقره بالاده‌كى مدعايى تأييد ايده‌بيلير.

مكاتب مسئلهٔ انضباطنه كلنير ايسه آتى الذكر قواعد بو مقصدى تأمينه كفايت ايده‌جكى ظن اولنور شويله‌كه مكتبلره كيرمك ايستيانلر اول امرده حسن

اخلاق صاحبى اولدقلرينى اثبات ايتلرى مكاتب نظاماتنده مسطوردر بوكا دائر شهادتنامه‌لر موثوق آدملرك مهر وامضالريله اولمسنه دقت قلنمليدر ثانياً سائر شرائط قبول دخى ثابت اولمليدر ثالثاً هرمكتبده قاعدةً سجل اخلاق اولەجقسەدە بونلر يوليله طوتلديغندن مكاتب اداره‌لرى طلبه‌نك وقوعاتنى مطلقا تسجيل ايتملى ؛ تسجيل اولنمزسه مدير ومامورلرى مسئول طوتلمليدر رابعاً وظيفهٔ تدريسيه‌يى ايفا ايتميان وآداب موضوعهٔ مكاتبى اخلال ايليان طلبه حقنده درجه درجه مجازاة اولنمسى ولدى الاقتضا طرد جزاسى دخى اجراسى ذاتاً ونظاماً مقرر اولديغندن اشبو احكام نظاميه على‌التمادى ايفا وبوخصوصلرده حمايت وشفاعت قبولندن اتقا اولنمق الزمدر خامساً بعض معلملر امتحان ويره‌ميان شاكردلر حقنده خفياً اعانه ياخود او مقوله طلبه‌نك امتحانلرينى مقتدر اولان طلبه واسطه‌سيله تنظيمه مسامحه ايلدكارى مسبوق بالامثال اولديغندن او مثللو خواجه‌لر اولاً تكدير ثانياً جزاى نقدى ودرجهٔ اخيره‌ده مأموريتلرندن طرد ايله محكوم اولمليدر . برده مكاتب نظاماتنه منافى احوالى تدقيق ومحاكمه ايچون سائر دولتلرك معارف دائره‌لرنده برر هيئت بولنديغندن بوراده دخى بو شيلر ايچون برهيئت مؤقتنه تأسيسنده ويابعض قواعد انضباطيه اتخاذنده فائده كوريلور قاطبهٔ احوالده امر وفرمان حضرت ولى الامر والاحسان افندمزكدر .

فى ١٨ شعبان سنه ١٣١٢ و فى ٢ شباط سنه ١٣١٠ بنده

امضا : صدر سابق

سعيد

عريضه

[ص ٢٦٤]

دونكى كون بكر بك واسطه‌سيله طرف كمترانه‌مه قرائت اولنمش اولان ارادهٔ تحريريهٔ جناب خلافتپناهيلرى مضامين عاليه‌سى قرين مدركهٔ عاجزانم اولدى . شويله كه دول ثلثه سفراسى طرفلرندن ارمنى متوطن اولان محللرك اداره‌سى حقنده واقع اولان تبليغاتى مبين اوراق ايله آنك اوزرينه ياپيلان لايحه‌لر حقنده حقوق ومنافع دولت عليه‌يه موافق صورتده وبى طرفانه عرض مطالعه ايچون

ارادۀ سنيۀ ملوكانه‌لرنده تحرير بيورلمش اولان صورتلرله تحليف بيورلمش اولديغمدن اشبو امر حلفى قبول وايفا ايله شو صورتله عرض مافى الباله جرأت ايدرم‌كه متبوع معظممز اولان ذات شوكتسمات حضرت تاجداريلرينك وملت اسلاميه‌نك حقوق ومنافعى خلافنه طرفدارلق كبى فرداى محشره قدر خسرانى مستلزم حال عند عاجزانه‌مده هممرتبۀ اضلال اولديغندن بوندن توقى ذاتاً وجيبۀ عبوديت وبوامر مهمه اعتناى كمترانه‌م جلوس همايون ملوكانه‌لرندن شمدى‌يه قدر مآثر ناچيزانه‌مله‌ده امر مثبتدر .

آنف البيان تبيينات عاليۀ تحريريه‌دن صكره تلقى اولنان ارادۀ سنيه‌لرى‌كه بو ايشده فداكارانه وصادقانه حركت ايده‌جكم حقنده وكرك انكلتره وكرك سائر دولتلره سپر اولاقلغم يولنده عرض تأمينات تحريريه اولنمسنى حاويدر . اشبو ارادۀ واجب الاذعان جناب ملوكانه‌لرى اوزرينه‌ده شو صورتله عرض وبيان حقيقت اولنوركه ذات شوكتسمات خلافتپناهيلرينه عبوديتم قاعدۀ ديانت وقاعدۀ ناموس اوزرينه مؤسس اولمسيله هر شيده فداكارانه وصادقانه حركت ذاتاً برديندر . بو وجيبه موضوع بحث اولان مسئله‌يه تطبيق اولننجه سفراى ثلثه تبليغاتندن وخواص وكلانك معروضاتندن نمايان اولان احوال اقتضاسنجه دولت عليه‌لرينك موقع سياسيسى شو آرالق پك نازكلشمش وارادۀ سنيۀ ملوكانه‌لرنده دخى نفس الامرك تعريف اصح واكملى اولمق اوزره بوماده خلافت عليا‌جه حيات ومماة مسئله‌سى ديه بيان بيورلمش اولديغندن اهميتى شودرجه‌ده عظيم اولان بر ايشده ايراد ايده‌جك مطالعه‌نك اصابت وعدم اصابتى بحق جاى تردد اولديغى حالده ميدانده اولان يوكاك طرف عبيدانه‌مدن قالديريله‌جغى فرض ايديله‌رك اول فرض واعتبار اوزرينه بو امر مشكلك صورت حلى حقنده عرض وبيان رأى ايدلمسى منير بك وبكر بك وساطتلريله تكرار تلقى ايلديكم ارادات سنيه جمله‌سندن بولنمسيله افكار عجز اشكار كمترانه‌م رهين اشكال اولمش وتفصيلات آتيه‌يه مجبوريت حس اولنمشدر .

بو مثللو مسائل مشكله‌ده منشأ ومبدئه احاله‌ٔ نظر ايتمك فائده‌دن خالى اولميه‌جغندن اوراقك عقيب مطالعه‌سنده بوكا عرض احتياج ايدلمسى اوزرينه بكر بكه ترفيقاً ارسال بيورلمش اولان خارجيه مكتوبجيسى منير بك طرفندن بر خيلى توضيحات واقع اولمشدركه هر برى آيرى آيرى نظر دقته شاياندر . « اولا انكلتره سفيرى طرفندن ساسون حادثه‌سنك بر دائرۀ محدوده ايچنده قالمسى وبيويوب سؤ

تأثير حاصل ايتمامسى ايچون التزام شدت ايتدكلرى استخبار اولنان بر قاچ محلى مأمورينك مؤاخذه‌سى زميننده وصورت محرميتده باب عالى‌يه براخطار سبق ايتمش ايسه‌ده آكا مقابل قوللانيلان لسان اوراده‌كى انكليز قونسلوسنه تحميل قباحت يولنده وينه قونسلوسك اهالى‌يى تحريك ايلديكى طرزنده اولمسيله سفارتدن بر دولتك تبعه‌سنى متبوع مشروعلرى عليهنه تحريكه ديكر بر دولتك آلت اولمسى آغر شى اولديغندن حقيقت حالك ظاهره اخراجيله قونسلوسك مدخلى تبين ايلر ايسه ايجابنه باقلمق اوزره بوراده‌كى اتاشه ميليتر اورايه كوندريله‌جكى افاده اولندى؛ اتاشه ميليترك عزيمتى هر نه مطالعه‌يه مبنى ايسه باب عاليدن تعويق اولندى. سفيرك اخطارندن بر كون صكره لوندره سفيرى رستم پاشادن محرمانه بر تلغراف كلوب انكلتره خارجيه ناظرينك بو تلغرافده مندرج اولان اخطاراتنك اهميتى طرف اشرف ملوكانه‌دن بحقٍ تقدير ايله بلا افاتهٔ وقت ايجابنه باقلمسى ايچون باب عالى‌يه ارادهٔ سنيهٔ مخصوصه صادر اولدى. سفارتلرك هيچ برى طرفندن تكليف وقوع بولمامش اولديغى حالده باب عالى بتون دول معظمه قونسلوسلرينك لاجل التحقيق محل وقعه‌يه كتملرينى تكليف ايتدى واجنبى قونسلوسلرك بالذات اجراى تحقيقاته صلاحيتلرى اولمسى يولنده باب عالى بر تعليمات تحرير وعرض ايلدى‌كه مندرجاتى حقوق دولته وقاعده‌يه موافق دكلدى. بو تعليمات مؤخراً بالذات طرف اشرف جهانبانيدن تصحيح بيورلمه‌يدى سؤال واستجواب حقى وامثالى حقوق قونسلوسلره عائد اوله‌جقدى. بو اثناده انكلتره ايلچيسنك طوغريدن طوغرى‌يه مابين همايونه بر مراجعتى واقع اوله‌رق ارمنيلرك اعلان رسميده اشقيا تعبيريله توصيف اولنملرينه اعتراض اولندى‌كه بو تعبيرك مستند اليهى ارمنيلرك اعمال سلاحده عسكره تقدم ايتملرى ماده‌سى بولنديغى حالده نصلسه بو حقيقت باب عاليجه سفارته قارشى موقع توضيحه ايصال اولنمامشدر.

اوروپا دول معظمه‌سى قونسلوسلرينك تحقيقاته تشريكلرى صورتى مداخلهٔ دوليه‌يه مبدأ آچه‌جغى مطالعهٔ صائبه‌سيله طرف اشرف جناب پادشاهيلرندن رد ايله يالكز اك بى طرف اولان دولت‌كه آمريقا حكومتيدر [١] آنك قونسلوسنك كوندرلمسى تصورى تكليف بيورلمش ايسه‌ده حكومت مشار اليها كنديسنجه دائما رد ايتديكى مداخلهٔ اجانبى كنديسى آخر دولت حقنده هر نه شكلده اولور ايسه

[١] آمريقا حكومتنه بويله بر تكليف وقوعى ده شايان دقتدر.

اولسون اجرا ایدرسه مغایر مسلکی اوله‌جغنی بیان ایله اعتذار ایلدیکندن دول ثلثه مأمورلرینك ارساللری تقرر ایتمش وبونلرك دخی محل وقعه‌ده وجودلری بر نوع شاهد مقامنده اوله‌رق مواد تحقیقیه‌یه ترتب ایدن اسئله وکافهٔ معاملات حکومت دولت علیه‌یه عائد اولمق ایچون اولجه باب‌عالیدن قلمه آلنان تعلیمات معلومه تصحیح واصلاح بیورلمشدر.» فقره‌لری میر مشار الیهك جملهٔ افاداتندندر. حاصلی استقلال دولت اصولنجه نه انکلتره‌نك نه‌ده دیکر دولتلرك تحقیقاته توسیطلری لازم کلمز ایکن وطرف سفارتدن طلب دخی اولنمامش ایکن هرنصلسه باب عالیجه او طریقه کیدلدیکی افادات مشروحه‌نك تتمه‌سی اوله‌رق بیان وتکرار ایدلمشدر.

مسئله‌نك شمدی واصل اولدیغی درجه‌یه کلنجه طرف عاجزانه‌مه قرائت اولنمش اولان ارادهٔ تحریریهٔ جناب جهانبانیلرینك بر فقرهٔ جلیله‌سی ابتدا سفارتلرك دولت علیه‌دن طلب ایده‌جکلری مواد ارمنیلردن شمدیکندن بر مقدار زیاده مأمور وژاندارمه استخدامی وویرکولرك حساب وسطی اوزره مقطوعیتی ومحاکمده دعاوینك سرعت فصلی ماده‌لرندن عبارت اوله‌جغی افاده ایدلمش ایکن صکره‌دن ویریلان مور اندوم ولایحه‌لرده پك چوق مواد کورلدیکنی حاویدر. واقعا میدانده اولان تبلیغاتك درجاتیله افادهٔ مسبوقهٔ محرره‌نك درجه‌سی بیننده فرق عظیم اولدیغی کبی مشار الیه منیر بکك افاداتنك بر قسمی‌ده وقوع بوله‌جق تکلیفلر مرکزه عائد بعض قیود ایله برابر قوانین مرعیه وجاریه‌نك تأمین اجرا آتی یولنده اوله‌جغی مقدما سفرا طرفلرندن درپیش اولنمش ایسه‌ده وقوعبولان تشبث اوزرینه ادارهٔ مرکزیه‌یه عائد اوله‌جق قیود برطرف ایتدیرلدیکنی واوجهتله ایدیله‌جك تکلیف دستورده مندرج اولوبده اجراسز قالان وارادهٔ مرکزیه‌یه عائد اولمیان قوانین ونظاماتك تأمین اجرا آتنه منحصر اوله‌جغی عتبهٔ سنیهٔ ملوکانه‌یه عرض اولندقده بونلرك بر طاقمی والد ماجد وعم مکرم جهانبانیلری زمان همایونلرنده وبر طاقمی دخی عصر مسعود حضرت پادشاهیلرنده تأسس ایتمش اولمغله جمله‌سنك توثیق اجرا آتی عند عالیده ملتزم اولدیغی وخصوصاً عهد سلطنت سنیه‌یه متعلق اولنلرینك اجرا آتنی کورمك ذات همایون ملوکانه‌لرنجه بر اثر بختیاری عد بیوریله‌جغی جواب صوابیله مقابله بیورلدیغی وانکلتره سفیری ایله جریان ایدن مکالمهٔ عالیه ترجمان دیوان منیر پاشا طرفندن ضبط وامضا ایدیله‌رك نزد عالیده محفوظ بولندیغی محتوی اولدیغی مثللو سفرای ثلثه‌نك تبلیغاتندن اول

آنلرك شمدى موضوع بحث ايتدكلرى ولايات سته دكل آنا طوليده واقع عموم ولاياتك شمديكى دائره‌لرى توسيع ايديله‌رك وتشكل ايده‌جك دوائر جديدهٔ ملكيه صنف عسكرى وياملكيدن ذى رتبه بيوك مأمورلرك تحت نظارتلرينه وضع ايديله‌رك اول صورتده بر طرز ادارهٔ ملكيه تأسيسى يولنده‌ده باب عاليدن عتبهٔ سنيه‌يه بعض معروضات وقوع بولديغى وبرده سفيرلرك ويردكلرى موراندوم ايله لايحه حقنده سؤالده بولنان ترجمانلره سفارتلرك ممنون اوله‌جقلرى صورتلره قرار ويريله‌جكى حقنده باب عاليدن ادارهٔ لسان ايدلديكنى مير مشار اليه ضميمهٔ تبينات ايلشدر .

شو افاداتك جمله‌سى جاى نظر واهميتلرى امر غير منكر اولديغى مثللو بكر بكك مأمور ايفاسى اولديغى تبينات مهمه ايچنده اوچ فقره‌كه برنجيسى باب عاليدن بوندن ايكى آى اول عتبهٔ علياى ملوكانه‌يه عرض اولنان عريضه‌نك مندرجات معلومه‌سى سفارتلرك مؤخراً واقع اولان تكليفلرى خارجنده بعض موادى دخى شامل اولديغنه ، ايكنجيسى خواص وكلا طرفندن عرض اولنان مضبطه مسوده‌سنك محتوياتى سفارتلرك تبليغاتنه تماس ايلديكنه واوچنجيسى مقام صدارت سفيرلرك حاضر لاديغى موراندوم ايله لايحه‌لرنى باب عالى‌يه ويرملرى طرفنده اولديغى حالده ايشه بر شكل رسميت ويرلماك ايچون طرف اشرف حضرت پادشاهيدن صورت غير رسميه‌ده بونلرك مابين همايونه اعطاسى جهتى تصويب بيورلمش اولديغنه دائردر شو خصوصلرك دخى اهميتى امور بديهيه‌دندر . بونلرله برابر سفراى ثلثه‌نك آيرى آيرى وفقط متحد العباره اوله‌رق ويردكلرى بيانات شفاهيه ورقه‌سنك طرز افاده‌سى وعلى الخصوص بونلرده مندرج اولان « مينيموم minimum » تعبيرى سزاى دقت كورلشدر . برده خواص وكلانك مضبطه مسوده‌سنده ولايات سته ايچون سفارتلر طرفندن تكليف اولنان قوميسرك ردى خاطره كلمش ايسه‌ده بو ماده حقنده ويريله‌جك جواب رده موافقت وقناعت كوسترلميوب اوروپا قوميسيونى معرفتيله اجراآته نظارته قالقيشله‌جغنك ملحوظيتى يولنده مهم بر فقره‌يه تصادف اولنمشدر .

بوندن مقدم دخى عرض وبيان اولنديغى اوزره بو كبى مسائلده تفريق افكار دوله حصر مساعى ايله آندن استفاده ايتمك ملاحظهٔ كمترانه‌مجه ايشك الك مهم جهتى اولوب اوراقك تدقيقى صره‌سنده بوراسى خاصةً آراشديرلدى . طرف عبيدانه‌مه قرائت اولنمش اولان ارادهٔ مخصوصهٔ جهانبانيلرينك بر فقره‌سى روسيه

ايمپراطوری حضرتلری طرفندن ويريلان تأميناته نظراً سفارتلرك تبليغاتی رد اولنه‌جق اولور ايسه روسيه وفرانسه سفيرلری تعديلاتی انكلتره سفيرينه قبول ايتديره‌جكلری محقق اولديغی حاويدر . ايمپراطور مشار اليه طرفندن وقوعی بيان بيوريلان تأميناتك شكلی وطريق ايصالی بالطبع موضوع موقع تمحص ايديله‌مز؛ بنابرين اولبابده بر مطالعه بيانی قابل اوله‌ماز . لكن باب عاليجه بو جهت حقنده يعنی فرانسه وروسيه دولتلرينی انكلتره دولتندن آيرمق يولنده نه كبی تدابير ويا مكاتبات وقوع بولديغنه دائر مطالعه اولنان اوراقده بحث وصراحت كورلمديكندن بوراسی موضوع بحث ايدلدكده اشبو ايكی دولتك نظرياتنی انكلتره دولتی نظرياتندن تفريق حقنده شمدی‌يه قدر باب عاليجه هيچ بر كونه مكاتبات ديپلوماتيقيه‌يه تشبث اولنمديغی جوابی الثمشدر .

برده دول ثلثه تكاليفنك منشیٔ وسفرانك بيانات شفاهيه‌لرينك علت فاعله‌سی ساسون وقعه‌سی اولديغی حالده ايكی اوچ كون اولكی تاريخله مورخ اوله‌رق ارائه بيورلمش اولان خواص وكلا مضبطه‌سنده هنوز هيئت تحقيقيه اكمال وظيفه ايتمديكی وارمنيلر عليهنه استماع اولنان شاهدلر اكراد عليهنه شهادت ايدنلردن اكثر بولنديغی فقره‌لری مندرجدركه واقعا جالب دقتدر زيرا سفرا تبليغات معلومه‌لرينی نتيجهٔ تحقيقاته تعليق ايتمكسزين اجرايه نيچون مسارعت ايتدكلری بيلنه‌ميور . ايشته بونجه دقايق حالات وافادات شو ايشك افكار اصابت آثار همايونلرينه مغاير اوله‌رق بر طريق معوجه كيرديكنی ويك قاريشمش اولديغی كوستريور . حال بويله ايكن خواص وكلا مضبطه‌سی مسوده‌سنده واكا مربوط ايكی لايحه‌نك بری‌كه اسباب موجبه‌يی حاويدر آنده تكليفات واقعه‌نك بر طاقمی قبول اولنور ايسه استقلال وتماميت ملكيهٔ دولت اخلال اولنمش اوله‌جغی بيان اولنمقده‌در وطرف اشرف ملوكانه‌لرندن دخی تكليفات واقعه‌نك نه قبول نه ردی حقنده هنوز بيان افكار بيورلمامش اولديغی ارادهٔ سنيه‌لرينه بناءً بكر بك طرفندن بيان اولنمشدر .

خواص وكلا مضبطه‌سی مسوده‌سنده ماهيتی شو صورتده تشريح وتوضيح اولنمش اولان او نوع تكليفلری قبوله استقلال وتماميت ملكيهٔ دولت عليه‌لرينی الندن كاور ايسه صوك درجه‌يه قدر محافظه‌يه نصب نفس ايتمكی كنديسنه فريضهٔ طبيعيه عد ايدن عاجزلرينك لسانم واره‌مزسه‌ده ديكر طرفندده مادامكه خواص

وكلا اجرا آته نظارت ایتمك ایچون اوروپا قومیسیوننك توسطی صورتی دخی میانهٔ ملاحظاتده بیان ایتمشلردر اگر بو ملاحظه حسیات صحیحه یه مبنی اولوبده اویله بو تكلیف مهلك اورته یه چیقارسه رد تكالیف طریقنی نظر تصویب حضرت شهریاریلرینه عرض وبیان ایلمك خطرناك كوریلور .

بعضلرینك بین الاجانب جلب ممدوحیت مطالعه سیله ترویج مطالب خارجیه یه صرف افكار ایتدكاری زمینده بكر بكك وتحت تذكرده اولان مموراندوم ومتفرعاتی ایچون جالب ممنونیت جواب ویریله جكی سؤاله مأمور ترجمان وساطتیله سفارته وعد اولندیغنه دائر یوقاریده دخی بیان اولندیغی وجهله منیر بكك بعض افادات وتبییناتی وقوع بولمشدركه شو حال وتقدیرلره كوره او نوع احساسات ایشك ماهیتنجه بشقه بر تأثیر حاصل ایتمك لازم كلیر. ماهیتی شو درجه لره واران واستقلال دولتی تهدید ایلدیكی هیئت حاضرهٔ وكلانك اعترافیله مثبت بولنان بر ایشی ولوكه فرض طریقیله دخی اولسون درعهده ایتمكده وحل وفصلی ایچون رأی بیان ایلمكده عدم قدرت واولبابده معذرت عاجزانهم تكراردن مستغنی یعنی بویله بر حمل ثقیلك رفع وتحملی فرضیات قبیلندن اولمیوبده جداً بیله تكلیف بیوریله جق اولسه عرض معذرت ایلیه جكم بدیهیدر . [١]

آنجق حقوق ومنافع معززهٔ سلطنت سنیه نك محافظه سی ایچون هر نه زمان بر ملاحظهٔ ناچیزانه عرضی خدمتیله مكلف بیوریلور ایسه م انفاذی وجیبهٔ ذمت اولمغله بو نقطهٔ نظره كوره تعمیق فكر اولندقده ایشك وخامتی آرتدیران شی فرانسه وروسیه دولتلرینك انكلتره ایله اتحادنده كورلمشدر. منیر بكك بیانه نظراً روسیه خارجیه ناظری پرنس لوبانوف معقول بر صورت تنظیمیه لایحه سی یاپیلور ایسه دولت متبوعه سی دولت علیه نك مطلب تعدیلنی مدافعه ایده جكی یوللو بیان افكار ایلمش ایمش فقط پرنس مشار الیه بوفكری موسیو دونالیدوف واسطه سیله می یوقسه پترسبورغده كی سفیر دولت علیه لری وساطتیله می تبلیغ ایدییور هر ایكی

[١] عریضه نك شو عباره سی انفصالدن صكره مابیندن روسیه خارجیه ناظرینه تبلیغ اولنمق اوزره پترسبورغ سفیرینه كوندریلن تلغرافكه احمد عزت بكك اثر قلمی ومغایر حقیقت اقوالی حاویدر وفوطوغرافیسی خاتمهٔ خاطراته ضم اولنمشدر آنده مأموریته تعیینم اثناسنده بر چوق تعهدده بولندیغمه دائر مندرج اولان افاده نك اصل واساسی بولنمدیغنی تأیید ایدر .

تقديره كوره روسيه‌جه معقول‌عد اولنه‌جق لايحه‌نك اساسلرى نه يولده اوله‌جغنى تصريح ايتمشميدر . بورالرى تفهم اولنه‌مدى . برده ينه منير بك روسيه وفرانسه سفيرلرينك انكلتره سفيرى‌ايله اتفاقلرى ماهيتنى تشريح ايتديكى صره‌ده بويله‌اتفاقلر ياجعلى ياصميمى اولور ديمكله بحث وسؤال فرانسه وروسيه‌نك انكلتره ايله اشتراكلرى ماده‌سى كندى مطالعه‌سى واطلاعى ايجابنجه شو ايكى نوعك هانكيسنه شامل اولديغنه بالطبع انتقال ايلمشدى. چونكه حضور همايون ملوكانه‌لرينه عرض مطالعه‌ئى طرفانه ايله مكلف اولديغمدن شـو وظيفه‌يى ايفا ايچون او دقيقه‌نك تميزى پك لازم ايدى. بوكا جواباً مير مشار اليه شو مطالعه‌ده بولنمشدركه اتفاق مبحوث عنه حقيقى دخى اولسه تبديلى يعنى مساعئ خالصانه صرف اولنورسه روسيه واكا تبعاً فرانسـه‌نك انكلتره‌دن تفريقى ايله حقوق دولت عليه‌يه موافق تعديلاته ارضالرى ملحوظدر . شو حالده بو ايكى دولتك درجهٔ اتفاقلرى دها كاملاً تعين ايتمامش اوليور . واقعا مساعئ خالصانه‌نك تأثيرى منكر دكلسه‌ده صرف مسـاعى اولنوبده ثمرهٔ موفقيت كورلمز ايسـه او حالده دولت عليه‌لرى اوچ دولتله اوغراشـمق مجبوريتنده قالير . اكر تعديلات متصوره‌نك سـالم اساسلره مبتنى اولمسنه روسيه وفرانسه‌نك صورت محرميتده موافقت صريحهٔ تحريريه‌لرى استحصال اولنور ايسـه مدافعاتمز انكلتره دولتنه منحصر اولور ايشته اعتقاد عاجزانه‌مجه اول باول وبلا افاتهٔ وقت بو نقطه‌نك صحيحاً وواضحاً تحقيق وتميزيله هيئت دولتجه وقوف صحيح اوزرينه مداولهٔ افكار اولنمسى وآكا كوره بر قرار اتخـاذ ايدلمسى واجبات اموردندر . قاطبهٔ احوالده امر وفرمان حضرت ولى الامر افندمزكدر .

فى ٥ ذى الحجه سنه ٣١٢ و فى ١٧ مايس سنه ٣١١

بنده
صدر سابق
امضا : سعيد

بلغارستان قوميسر باش كاتبى نيل بكه كوندريلن

تلغرافنامه صورتيدر

[ص ٢٨٧ نومرو ٣٥]

بلغارستان قپو كتخداسى موسيو ديمتروف حزيرانك اون برنجى بازار كونى اقشـام اوزرى حركت ايدن ترنله صوفيه‌يه عودت ايتديكى اكلاشلمشدر شويله‌كه

مومی الیه خاکپای شاهانه‌یه اولمق اوزره مابین همایون باش کتابتنه بر عریضه ارسال واکا حکومتی نامنه وماکدونیا اصلاحاتی ایچون مخطره نامیله ایکی ورقه لف ایدرك اشبو کاغدلر طرف مخلصیدن قبول اولنمدیغنی وبو حالده کندیسی استانبولده اقامتنه لزوم کورمدیکنی بیان ایله حکومت متبوعه‌سنك امریله بورادن مفارقته مجبور اولدیغنی بیلدیرمشدر . ایکی هفته‌دنبری بلغارستانك تهیئات عسکریه‌سی حقنده کرك طرفکزدن وکرك سلانیك وقوصوه ولایتلرندن آلنان خبرلر ایچون وساطتکزله رئیس مدیران نزدنده واقع اولان تشبثاتمز معلومکزدر . موسیو دیمتروف اشبو تشبثاته جواباً بلغارستانده جمع اولنان عسکر اوچ مفرزه‌دن وانلرده دردر یوز کشیدن عبارت اولدیغنی معرض تأمینده بیان ایلدیکی وددت کوندنبری بلغار چته‌لری قوصوه ولایتنك بر خیلی محللرینه مسلط اولدقلرینه دائر طرف سر عسکریدن وولایت مشار الیهادن متوالیاً آلنان خبرلری صورت مطلقه‌ده رد ایتدیکی صره‌ده ماکدونیا اصلاحاتی حقنده حکومت سنیه‌یه بر مموراندوم اعطاسنه مأمور اولدیغندن بونی مابین همایونه ویاخود باب عالی‌یه ویرمسی حقنده رأیمی صورمشدی . جواباً بوکبی معروضاتك طوغریدن طوغری‌یه مابین همایونه تقدیمی جائز وموافق اصول اولمیه‌جغندن بوندن صرف نظر اولنمسی لزومنده اصرار ایلدم . باب عالی‌یه اعطاسی شقنه کلنجه چونکه موسیو دیمتروف برلین عهد نامه‌سنك روم ایلی ولایاتی اصلاحاتنه متعلق اولان یکرمی اوچنجی ماده‌سی دخی بو صره‌ده بردنبره موضوع بحث وحکایه ایدرك پرنس فردیناند بو ماده حکمنك اجراسز وبلغارلرك بر حال اضطرابده قالمسنه متحمل اوله‌میه‌جغنی سویلدیکندن « بلغارستانك منافع حقیقیه‌سی هر حالده آثار مسالمتشعاری ابرازنده‌در ومنفعت صلح وآسایشدن استفاده‌ده دولت متبوعه‌نك مقصد وارزوسی بلغارستانك مقصدیله مشترکدر . بناءً علیه ماکدونیا قطعه‌سی سکنهٔ خرستیانیه‌سنك احتیاجات مشروعه‌لری حقنده علی الخصوص برلین عهد نامه‌سنه استناداً طلب اجراآت شکلنده بلغارستان طرفندن اویله تبلیغات وقوعبوله‌جق اولور ایسه بو حال بعض طرفلرجه اعتراضات وتفسیراته تصادف ایده‌بیلیرظننده‌یم. باخصوص بعض مسائل ایله اوغراشدیغمز بر زمانده تزیید غائله‌یه سبب اولمسی محتمل اولان شو ورقه‌نی تأخیر وبونی ویرمك ایستیلان ماهیت رسمیه‌دن تجرید مناسب اولمزمی بر کره بورالری مطالعه اولنسه » دیدم وملاحظاتمی بیان ایتمك اوزره هر نه زمان کلیر ایسه

استماعه حاضر اولدیغمی علاوه ایلدم . موسیو دیمتروف شو افاداته قارشی اثر حسن تلقی کوسترمش وخط امتیازه عائد اختلافك تسویه‌سی مصمم اولدیغنه دائر افاده‌یه‌ده تشکر ایتمش وبلغارستانده جمع عسکر بحثنه رجوع ایده‌رك بونك اصلی اولمدیغنی تکرار تأمین ایتمش اولدقدن صکره ایکی کونه قدر ینه کله‌جکنی بیان ایله عودت ایلدی . ایشته حال ومکالمه بو مرکزده ایکن شمدی شو نتیجه‌یی ویرمسی وموسیو دیمتروفك بغتةً مفارقت ایتمسی تأسفمزی موجب اولدی . وحقیقت حال شویازیلان صورتده ایکن ایشك شو شکلی کسب ایتمسنك اسبابی بیلنه‌مدی . بلغارستانك حکومت متبوعه‌سیله مناسبات حسنه‌سنی بوزمق ایچون هیچ بر بهانه ووسیله تحریسنده اولمدیغنه اعتمادمز برکالدر او جهتله موسیو دیمتروفك شو بر ایکی کون ایچنده ینه بورایه اعاده‌سیله حکومت سنیه ایله دوام حسن مناسباتدن استفاده اولنمسی ایچون رئیس مدیران نزدنده همان تشبث لازمی اجرا ایتمکز وایجاب ایدر ایسه پرنس فردیناند حضرتلرینی دخی صورت خصوصیه‌ده کوروب اولبابده توثیقات تامه اعطا ایتمکز ملتزمدر یارینه قدر بهمه حال مطلوبه موافق جواب استحصال وارسالی درایت وغیرتکزه تودیع ومکالمات واقعه‌نك ممکن مرتبه عیناً تحریری توصیه اولنور .

فی ۱۱ حزیران سنه ۳۱۱ صدر اعظم

امضا : سعید

تذکرهٔ خصوصیه

[ص ۲۸۷]

بلغارستان قپو کتخداسی موسیو دیمتروفك صوفیه‌یه عودتی کونی خاکپای شاهانه‌ته عرض وتقدیم اولنمق اوزره طرف سامیلرینه کوندرمش اولدیغی اوراقك بر منطوق ارادهٔ سنیهٔ حضرت خلافتپناهی ارسال بیورلدیغنی متضمن تذکرهٔ خصوصیهٔ علیه‌لری وموسی الیهك عودتندن طولایی بلغارستان قومیسرلکی باش کاتبی نیل بکه یازیلان ۳۰ ذی‌الحجه سنه ۳۱۲ تاریخلی تلغرافنامهٔ ثناوری جوابنك کاوب کلدیکنك وکلدی ایسه مندرجاتنك عرض حضور عالی قلنمسی امر وفرمان بیورلدیغنی مبلغ مذکور تاریخله شمدی آلنان دیکر تذکرهٔ خصوصیهٔ والالری

مطالعه اولندی . موسیو دیمتروف ایله جریان ایدن مکالمه نیل بکه یازیلوب صورتی اوله‌ رق عرض اولنان تلغرافنامهٔ تناوریده محرر اولدیغی وجهله در بنابرین موضوع بحث اولان رد کیفیتی مغایر نفس الامر بکر بك افندی یه جواباً واقع اولان افاده یه کلنجه واقعا ماکدونیا اجزای ممالك دولت علیه‌دن اولدیغی طرف عاجزیدن سویلنمشدر . آنجق بو مقالك مابعدنده دها افادات اولوب اوده برلین عهدنامه‌سنك یکرمی اوچنجی ماده‌سی موجبنجه ماکدونیانك اصلاحاتی پرنس فردیناند نامنه طلب ایتمك ایچون بو مموراندومی کتیردم سوزنی موسیو دیمتروفك مقدمهٔ تشبث ایتمسی وکاغدی النده طوتمسی اوزرینه چونکه هرطرفدن دولت علیه‌نك ازعاج اولندیغی برزمانده بلغارستانه حق مشروع عهدیسندن زیاده حق ویریله‌یور، هر نه شکل وصورتده اولورسه اولسون ماکدونیا قطعه‌سنك احتیاجاتنه دائر بلغارستانك اخطاراتی قبول اولنه‌یور، امارتی هنوز تصدیق اولنمیان پرنس فردیناند نامنه ایدیلان تبلیغاته مسامحه قلنه‌یور کبی وامثالی اعتراضاتله دیکر بعض دولتلر طرفندن دها مؤثر شکایت ویا مداخلات ایقاع اولنه بیلمه‌سی مطالعهٔ کمتری‌یه کوره جای تأمل ومحل احتراز اولدیغندن بورالرینه ایماءً عجبا بویله بر تبلیغ بعض طرفلرجه اعتراضات وایقاع مشکلاته سبب اولمازمی ؟ وبناءً علیه بوکاغدك تأخیری مناسب اولمازمی ؟ برکره بورالری مطالعه اولنسه دینلدی . مع هذا هر نصل ملاحظه ایدرسه‌کز استماعنه حاضرم فقره‌سی دخی علاوه اولندی‌که بونك اوزرینه دیمتروف بازار ایرتسی کله‌جکنی بیان ایله کیتمشدی . لکن کندیسی اوراق مذکوره‌یی تذکرهٔ علیه‌لرنده بیان وحکایه بیوریلان صورتله تقدیم ایتدکدن صکره بوراده قالمش اولسه بونلرك قبولندن امتناع قلنمش اولدیغنه دائر اولان افاده‌سی واقع حاله مطابق اولمدیغنك بیانیله قول وحرکتی معترض فیه اوله‌جغنی ملاحظه ایتمسندن یاخود ذاتاً مفارقته بهانه آرامسندن ویاخود سائر تحریکاته تابع اولمسندن طولایی وعدی وجهله بازار ایرتسی کونی کلیوب بازار کونی بغتةً بورادن کیتمکی اختیار ایلمشدر وبلا خبر رسمی بووجهله مفارقت ایتمه‌سی مغایر قواعد حکومت اولدیغی بدیهیدر . تفصیل مکالمه نیل بکه کوندریلان تلغرافده علی ماهوا الواقع تذکار اولنمشدی . موسیو دیمتروف ارباب ناموسدن اولمق لازم کله‌جکندن مکالمه‌نك صورت جریانتی انکار ایتمز ظن ایدرم . مع مافیه اوراق مذکوره حقنده نه یاپلق لازم کله‌جکسه خارجیه نظارت جلیله‌سیله بالمذاکره عرض

حضور عالى قلنور . نديل بكه يازيلان تلغرافه كلنجه هنوز جواب كلمامش اولمسيله اشعار والالرندن مقدم خارجيه نظارتنه مخصوص شفره مفتاحى ايله بوكون تكرار استعجال قلنمشـدى . ورودنده تقـديم اولنه‌جقدر . عتبهٔ عليايه عرض كيفيت متمنادر افندم .

٢ محرم سنه ٣١٣ وفى ١٣ حزيران سنه ٣١١

امضا : سعيد

مابين باش كتابتنه يازيلان تذكره‌نك صورتى

[ص ٢٩٠]

بلغارستان قپو كتخداسى موسيو ديمتروف بو دفعه درسـعادته عودت ايتمكله اشبو بازار ايرتـسى كونى باب عاليده نزد عاجزى‌يه كلدى . تخنده صوفيه‌يه عودت ايتمسندن طولانى تأسفنى بيان ايتمسيله برابر عجالةً كيتمش اولـسى بلغارستان خارجيه مديرى موسيو ناچوويچدن وقوعبولان اشعاره متابعته مجبوريتندن نشأت ايتديكنى مقـام معذرتده علاوه ايلدى . بعده بورادن مفارقتندن ايكى كون اول كتيرمش اولديغى ورقه‌ده برلين عهد نامه‌سى احكامنك ماكدونياده تطبيق واجراسى حقنده اولان فقره‌نك درجى سببى بيانه كيريشه‌رك افاداتنك نتيجه‌سنده ارمنى سـاكن اولان محللرده يكى بر اصلاحات اجرا اولنور ايسه ماكدونياده دخى موقع تطبيق واجرايه قونيله‌جغى اولجه مقام صـدارتدن وعد اولنمش اولمسـيله فقرهٔ مبحوث عنهايه سبب ايراد بو اولديغى سويلمشدر . بوبحثدن صكره مومى اليه يانقلى حادثه‌سنه نقل كلام ايده‌رك « بلغار چته‌سنك تعرض معلومندن پرنس فرديناند پك زياده متأسـف اولوب اشـقيا حركاتنك منعى ايچون امارت لازم كلن تدابيرى اتخـاذ ايتمشـدر . يانقلى حادثهٔ اليمه‌سـنه كلنجه پرنس بونك فاعللرى شـديداً مؤاخذه اولنمسنى حتى قانونك حكم ايده‌جكى اك آغير جزا ايله مجازات ايدلمسنى امر ايتمشدر . پرنس طرفـندن بو امر حربيه مديرينه ويريلير ايكن بنده حاضر ايدم » ديدى پرنسك وهيئت امارتك مقصدى دولت متبوعه ايله حسن مناسباتده بولنمقدر ، بلغار متره‌پوليدلرى ايچون ايسته‌ديكمز براتلر ايسه بر آرزوى خالصانه اثريدر غرضكا- ران بر چوق نشريات غيرصحيحه‌ده بولنيورلر ، حتى امارته اعلان استقلال تصورى

دخی اسناد اولندی . بو کبی شیلرك قطعا اصل واساسی اولمدیغنه دائر باب عالی‌یه الك صریح تأميناتی ویرمکلکه پرنس طرفندن مأمور اولمشمدر . حضور شاهانه‌یه چیقمق شرفنه نائل اولور ایسه‌م نزد عالیده دخی بوصورتله عرض کیفیت ایده‌جکم دیدکدن صوکره «پرنس فردیناند دیگر بر خصوصی دخی سزه بیان ایتمکلکمی بکا امر ایلمشدر . اوده روسیه ایله پرنس بیننده ائتلاف حصولنه امکان کورنمه‌سی وبوندن پرنسك امیدوار اولمسیدر . روسیه دولتی بونك ایچون بعض شرائط وضع ایلمش اولدیغنه دائر بر طاقم اشاعات وار ایسه‌ده بو شایعه‌لر صحیح دکلدر . یالکز روسیه پرنس فردیناندك صبی مخدومنك اورتودوقس مذهبنه دخولنی ایستیور . پرنس فردیناند بو آرزویه موافقت ایده‌یور ایسه‌ده والده‌سی که لوئی فلیپ خاندانندن زنکین واوغلی فردینانده نفوذی جاری بر پرنسسدر ، تعصبی جهتیله حفیدینك اورتودوقس مذهبنه کیرمسنه موافقت کوسترمیور . مع‌مافیه پرنس فردیناند دیدیکم کبی روسیه ایله اوزلاشه‌جغنی امیدنده‌در . بو ماده فعله کلدیکی کبی صفت امارتنك تصدیقی ایچون دول سائره‌یه دکل آنجق ذات شوکتسمات حضرت پادشاهی‌یه مراجعت ایده‌جکدر . بونی باب عالی‌یه تبلیغ ایتمکلکمی بکا سویلدی » دیدی . موسیو دیمتروف بو افاداتنك عقبنده « بلغارستان روسیه ایله ائتلافده مضطر قالمشدر . زیرا هانکی دولته مراجعت ایتدی ایسه‌ك هپ بزه بو صورت توصیه اولندی . حتی آلمانیا دولتنه مراجعت ایلدیکمزده دولت مشار الیها بو خصوصده بر شی یاپه‌میه‌جغنی وآنجق روسیه ایله اویوشمقلغمز لازم کله‌جکنی آچیقدن بزه بیلدیردیکی کبی آوستریا خارجیه ناظری قونت قالنوکی دخی وقتیله عین رأی وتوصیه‌ده بولنمشدی » سوزلرینی علاوه ایتمشدر . موسیو دیمتروف پرنس فردینا- ندك روسیه ایله ائتلاف افکار حصولندن امیدوار اولدیغنی بیان ایدر ایکن « بو ائتلافك زمانی معین‌می ؟ » دیدیکمده « خیر ، زمانی دها مقرر دکلدر » جوابنی ویرمشدر . اشقیانك منع حرکاتی حقنده اتخاذی بیان اولنان تدابیر اصول بصیرت واحتیاطه موافق اولدیغندن مومی الیهه حکومت سنیه نامنه بیان ممنونیت ایتدم . پرنس فردیناندك اعلان استقلال ایتمه‌سی روایتنك اصلی اولمدیغی حقنده‌کی تأميناته جواباً دخی بلغارستانك منافع صحیحه‌سی ووظائفی ایله قابل توفیق اولمایان بویله برفکر پرنس فردینانده اسناد اولنه‌میه‌جغندن بونی کرك دولت علیه وکرك سائر دول معظمه ذاتاً مستبعد کورمشلردر . پرنس مشار الیهك تأميناتی دخی بوشایعه‌نك

استبعاد وتكذيبنده هرطرفك حقلى اولديغنى اثبات ايده‌يور دينيلوب افادات سائره‌سى سكوت ايله استماع اولنمشدر . صور محرره‌نك ويرده حضور همايون جناب ملوكانه‌ده مثول شرفنه نائل اولمغه موسيو ديمتروف خواهشكر اولديغنك سدهٔ سنيهٔ جناب خلافتپناهى‌يه عرضى متمنادر افندم .

فى ٢٨ صفر سنه ٣١٣ و فى ٧ اغستوس سنه ٣١١ امضا : صدراعظم سعيد

مابين باش كتابتنه يازيلان تذكره‌نك صورتيدر

انكلتره، فرانسه وروسيه دولتلرى سفراسى طرفلرندن ويريلن مموراندوم ولايحه‌يه اوچنجى دفعه اوله‌رق حكومت سنيه جانبندن تبليغ اولنان لايحهٔ متقابله‌ده مواد معلومه‌نك بر قسمى قبول ايله اقسام سائره‌سى رد اولنديغى ورده متعلق اسبابك درجاتى عرض وتفصيلدن مستغنيدر . تكاليف دوليه‌دن بر طاقمنك طرف دولت عليه‌دن قبول اولنمامسى حسبيله مشكلات ظهور ايتمش وبو مشكلاته مقاومت ايچون لونده، پترسبورغ وپارس قابينه‌لرى نزدنده تشبثات مؤثره ومقنعه اجرا ايتملرى وحكومت سنيه‌نك استناد ايتديكى معاذير حقنده اعطاى توضيحات ايتملرى ايچون بالايجاب وعلى التوالى دول مشار اليهم نزدلرنده مقيم سفراى سلطنت سنيه‌يه تعليمات واضحه ومؤكده كوندرلديكى كبى بوراده سفرانك افكارينى دولت عليه افكارينه اماله ايتمك اوزره طرف اشرف حضرت خلافتپناهيدن سفراى مشار اليهم عندنده وسائط مخصوصه ايله انواع اقدامات صرف بيورلمش واشبو اثر عالئ جناب جهانبانى‌يه اقتفاءً ووظائف حميت ومأموريته بناءً باب عاليجه دخى ايفاى مساعى قلنمشدر . سلطنت سنيه ودولت عليه‌نك شو امر مشكلده كرك حقوق كرك منافع عاليه‌سنى وقايه ومدافعه ايتمك ايچون وسع بشر نه درجه مساعى‌يه متحمل ايسه او مساعى ايفا اولنمشدر اعتقادنده‌يم . على التوالى سفراى دولت عليه‌يه ويرلمسنه لزوم كوريلن تعليمات وبوراده‌كى سفيرلر ايله واقع اولان مكالمات بر چوق مكاتبات ومعروضاتى محتوى اولمغله تفصيلاتى ومساعئ واقعه‌نك درجاتى آنلره مراجعتله ثابت اولور . اليوم مسئله‌نك بر صورت فصل وحسم حاصل ايتمامسنه ولونده، پترسبورغ وپارس سفارت سنيه‌لرندن وقوعبولان وتفصيلاتى محاط علم عالى اولان اشعارات تضاعف مشكلاته دلالت ايتمسنه وبوراده سفرانك افاداتى دخى

حكومت سنيه جانبندن ويرلمش اولان لايحهٔ متقابله دول ثلثه‌جه مظهر قبول اولمديغنی مؤيد بولنمسنه بناءً ايجاب ايدن تدابير ومعاملات اراده بيورلمق اوزره بو كون تلقيسيله شرفياب اولديغم امر وفرمان همايون حضرت جهانبانی منطوق عاليسنجه خارجيه ناظری حضرتلری طرفندن مسئله‌نك تفصيلات لازمه‌سيله كندی محسوسات ومطالعاتنی حاوی اولمق اوزره بر تقرير ياپيلوب طرف عاجزانه‌مه ويرلمسی وبو تقريرك اضافهٔ مطالعه وملاحظه ايله بو كيجه ساعت بر بچغه قدر تقديمی لازم كلمشدر . واقعا مصلحتك تعلق طبيعيسنه مبنی ناظر مشار اليه جانبندن اويله بر تقرير تنظيم اولنمسی وعلی الخصوص مشار اليهك بوندن مقدم فرانسه سفيری موسيو قانبون ايله واقع اولان مكالمه‌سنده سفيرك اناداتندن محسوس اولديغنی وعتبهٔ عليای ملوكانه‌يه عرض ايتديكنی بيان ايلكده اولديغی افكاركه اليوم بزجه تبديل نقطهٔ حركته اساس اولمق لازم كلير اشبو افكار وملاحظاته كمترلرنجه معلومات واضحه حاصل ايدلمسی مقتضای وظيفه ومصلحت كورنديكندن بو بابده حضور همايون تاجداری‌يه واقع اولان عرض وافادهٔ عاجزانه‌م بو لزوم طبيعيدن نشأت ايتمشيدی . نتيجهٔ معامله‌يه كلنجه ناظر مشار اليه فرانسه ايلچيسيله سبق ايتمش اولان مكالمه‌سنده حاصل ايلديكی حسياته بناءً شو نتيجه‌يی استخراج واميد ايلكده‌در كه دولت‌عليه اكر اصلاحاته باقه‌جق قوميسيونه ترجمانلرك قبولنی وكوی بكجيلری استخدامنی وژاندارمه‌يه خرستياندن‌ده ضابط ادخالنی وامور اداره‌ده بر نسبت معينه اوزره خرستيان مأمورلر قوللانلمسنی وناحيه مديرلری نصبی اولميوب نواحی نظامنه توفيقاً انتخابی اولمسنی وحبسخانه‌لرك نظامات موجوده‌سنه اتباعاً اداره ايدلمسنی قبول ايده‌جك اولورايسه فرانسه ايلچيسنك حصول ائتلافه دلالت ايلمسی ملحوظ ومع مافيه بزم طرفدن وقوع بوله‌جق تأخر نسبتنده تكاليف دوليه‌نك اشكالی تحول ايليه‌جكنه دائر سفير مشار اليه لساندن درميان اولنان افادات نظر دقته شاياندر . ناظر مشار اليهك تبليغات واقعه‌سنك بر قسم مهمی دخی ايشك اولياتنه عائد ايسه‌ده عرض وبياندن مستغنی اولديغی اوزره بو مسئله‌نك جهات ماضيه‌سی اشبو عريضه‌نك موضوعندن خارج اولوب يالكز شمدی تصادف اولنان كريوهٔ مشكلات بوندن بر قاچ آی اول ادارهٔ داخليهٔ مملكته دائر سفارتلردن نظام صورتنده لايحه‌لر ياپلمش وبو حالك نتايجی طرف اشرف حضرت پادشاهيدن تقدير ايله ردی حقنده وصايای عاليه شرفصادر اولديغی حالده موفقيت حاصل اوله‌مامش اولمسنك آثاری بولنديغندن بونك اتيانيله اكتفا اولنور . قالدی كه طرف

دولت عليه‌دن قبولى دول ثلثه ايله حصولى ائتلاف ودفع اختلافه مدار اوله‌جغى بيان اولنان مواد ستهٔ مبحوث عنها ايچنده كلياً بحث واختلافدن خارج طوتلق يعنى قبولنده تردد اولنمامق لازم كلان بر ماده واردر . بوده حبسخانه‌لرك نظامات موجوده‌سنه اتباعاً اداره‌سنه دائر سفراى ثلثه لايحه‌سنده مندرج اولان تكليف واقاده‌در . چونكه بيك ايكى يوز يتمش ايكى تاريخيله مورخاً صادر اولوب پارس قونغره‌سنه تبليغ بيوريلان اصلاحات فرمان عاليسنك بر فقرهٔ منيفه‌سنده حقوق انسانيه‌يى حقوق عدالت ايله توفيق ايتمك ايچون مظنهٔ سوء اولنلرك ياخود تأديبات جزئيه‌يه مستحق بولنانلرك حبس وتوقيفنه مخصوص اولان كافهٔ محابس ومحال سائره‌ده اصول حبسيه‌نك ممكن مرتبه مدت قليله ظرفنده اصلاحنه مباشرت اولنمسى وهر حالده حبسخانه‌لرده بيله جانب سلطنت سنيه‌دن وضع اولنان نظامات انضباطيه‌يه موافق اولان معاملاتدن ماعدا هيچ بر كونا مجازات جسمانيه واذيت واشكنجه‌يه مشابه كافهٔ معامله كاملاً لغو وابطال ايدلمسى وبونك خلافنده وقوع بوله‌جق حركات شديده منع وزجر اولنه‌جغندن ماعدا اجراسنى امر ايدن مأمورين ايله بالفعل اجرا ايلين كسانك جزا قانونامه‌سى اقتضاسنجه تكدير وتأديب اولنمسى تصريح ايدلمش واخيراً بو اساسه مبنى حبسخانه‌لر حقنده تعليمات عادله وضع اولنمش اولديغندن بو تكليفك كمال التزام ايله تلقيسى لزومى ذاتاً وزماناً بر امر متحتم بولنديغى جاى بحث دكلدر . مواد ستهٔ مذكوره‌نك برى دخى ناحيه مديرلرينك نصبى اوليوب انتخابى اولملرى كيفيتى اوله‌رق بونلرك مجالس ونواحى اعضاى منتخبه‌سندن تعيينلرى نواحى نظامنامه‌سى احكامندن بولنمسيله بو تكليفك قبولى حسب النظام امر طبيعى كورلمش وملاحظهٔ اصابت عادهٔ جناب پادشاهى دخى بو مركزده اولديغى بوكون تلقى اولنان ارادات سنيهٔ ملوكانه جمله‌سندن بولنمشدر. بو حالده مواد سته درت ماده‌يه تنزل ايتمك لازم كليور اشبو مواد اربعه‌نك مهمى اولان شى كه برلين عهد نامه‌سنك آلتمش برنجى ماده‌سنده دولتلر طرفندن اجراسنه نظارت اولنه‌جغى مصرح اولان تدابير اصلاحيه حقنده ترجمانلرك طوغريدن طوغرى‌يه قوميسيونه مراجعت ايتملرى تكليفيدر. بو خصوصده مطالعهٔ عاجزانه‌م اك صوكره‌يه تعليق ايله اول باول ديكر اوچ ماده حقنده اعمال فكر اولنمسنه لزوم كورندى . اشبو مواد ثلثه‌نك برى مواردومده مذكور اولان كوى بكجيلريدر . بونلرك قبول واستخداملرى ولايات سته‌ده ميليس تشكيلى ديمك

اولديغندن موجب مضرت اوله‌جغنه وفرانسه‌ده دخی بو تأسيسك وجودی اولمديغنه دائر اول وآخر شرفصادر اولان ملاحظات عاليهٔ جناب پادشاهی اوزرينه خاطرهٔ قاصرهٔ بندكانهم سدهٔ سنيهٔ ملوكانه‌يه عرض اولنمشدی . ممالك سائره‌ده بويولده‌كی تأسيسات حقنده معلومات كافيه عرضی بوكون تلقی اولنان امر وفرمان همايون حضرت پادشاهی جمله‌سندن اولمغله امتثالاً للامر العالی وبروجه آتی عرض تفصيلات اولنور . فرانسه‌ده موجود اولان بونوع تأسيسات حفظيه پك جزئی فرقلرله سائر دول متمدنه‌نك جمله‌سنده دخی موجود ايسه‌ده تفريق ومقايسه‌يه وقت نامساعد بولنديغندن بوراده فرانسه قوانيننده مخرج معلوماتك تذكيريله اكتفا قلنه‌جقدر .

فرانسه‌ده ميليس مرادفی اولان عساكر مليه اورمان بكجيسی ، نهر بكجيسی ، قير بكجيسی ، استحكام بكجيسی ، باغ بكجيسی ، صيدماهی بكجيسی ، آو بكجيسی وقنال بكجيسی ناملريله متنوع قوای حفظيه مؤسس وجمله‌سی نظامات رسميه‌يه تابعدر وبو اسملرك مضافلری فرانسزجه‌ده جملةً (غارد) ديه ياد اولنمقده وبو كلمه لسانمزه بالطبع بكجی ديه ترجمه ايدلكده‌در . بونلرك ميانده اولان قير بكجيلرينه سفرا لايحه‌سنك ترجمه‌سنده كوی بكجيسی دنيلمش ومع مافيه هرنه نام ايله ياد اولنور ايسه اولنسون بكجيلر كرك ميليس كرك ژاندارمه خارجنده بر صنف بولنمشدر . ينه فرانسه قوانينی تعريفاتجه ژاندارمه هيئتی امنيت عموميه‌يی محافظه وآسايشك بقاسنی وقوانينك اجراسنی تأمين ايچون تشكيل اولنمش بر قوتدر ، خدمتنك اس الاساسی بر نظارت دائمه وتنكيليه‌در . ژاندارمه هيئتنك دائرهٔ وظائفی ممالك ومستملكات دولتك هر بر جهتنه واردوكاهلر ايله اردولره شاملدر . ژاندارمه بالخاصه صحرالر ايله طرق اختلاطيه‌نك تأمين انضباطنه مخصوصدر . عساكر مليه وتعبير ديكرله ميليس معاونتنه لزوم كورنديكی وقت تنسيق وترتيب اولنان بر قوهٔ عموميه‌دركه موجودی خدمتنك ايجاباتی نسبتنده اولديغی قوانين مذكوره‌ده مندرجدر . قوريجيلر ايسه نواحيده املاك ومزروعاتی محافظه ايچون تأسيس وتشكيل ايديلوب قيرلر اووه‌لر كبی آچيق محللرك انضباطی كندی نظارتی تحتنده اوله‌جغی فرانسه قانونلرينك مذكور بكجيلره دائر اولان وظائفی ضمنده محرر ودول سائره‌ده دخی بونلرك وظيفه‌سی فرانسه‌ده جاری اولان وظيفه‌دن غيری بر شی اولميه‌جغی امر اظهر ايكن دولتلرك بزه تشكيلنی توصيه ايتدكلری قير ياخود كوی

بکجیلری ایچون میلیس وظیفه‌سنه معادل بر وظیفه تکلیفنی قصد ایده‌میه‌جکلری بدیهیدر . شاید ایلروده بویله بر تکلیف غیر محتملده بولنلسه یاخود داخل مملکتده بو وظیفه سوء استعمال ایدیله‌جك اولسه فی‌الحال وبحق هم او صنفی هم‌ده او وظیفه‌یی ابطال ایتمکه دولتك صلاحیتی اوله‌جغندن مواد ستهٔ مذکوره‌یه داخل اولان کوی بکجیلرینك قبولنده مطالعهٔ ذاتیهٔ عاجزانه‌مه کوره بر محذور یوقدر . ژاندارمه‌یه خریستیاندن ضابط ادخالی تکلیفنه کلنجه برلین عهدنامه‌سنك آلتمش برنجی وآلتمش اوچنجی ماده‌لرینی مدار استناد اوله‌رق اورته‌یه قویدیغمز حالده آنلرك بیننده اولان آلتمش ایکنجی ماده‌یی یاپامقلغمز قابل اوله‌میه‌جغی بدیهیاتدن ودول سائره‌نك بوندن بحث ایتملری ایسه تشبث واتفاقلرینه شکل خصوصی ویرمك وایشی برلین عهدنامه‌سنك ممضیسی اولان دول سته‌دن مرکب بر قونفرانسه دوشورمامك مقصدینه مبتنی اولدیغی محسوساتدندر . ذکر اولنان آلتمش ایکنجی ماده‌ده ممالك عثمانیه‌نك هر طرفنده اختلاف دین ومذهب هیچ کیمسه ایچون حقوق ملکیه وپولتیقه وخدمت عمومیه‌ده ومأموریت وشرفه نائلیتده وبالجمله حرف وصنایعك اجراسنده مانع عد اولنمیه‌جقدر دیه مذکور حتی بونك ذیلنده دها آغیر بر ماده مسطوردر . ژاندارمه ضابطلکی ایسه خدمات عمومیه‌دن اولمغله مادهٔ مذکوره‌نك شامل اولدیغی وظیفهٔ عهدیه‌یی طانیمامق نصل مشکلاتی منتج اوله‌جغی بیانه حاجت کورنمز . مع مافیه پارس قونغره‌سنه تبلیغ اولنان اصلاحات فرمان عالیسنك بر فقره‌سنده سلطنت سنیه تبعه‌سندن بولنانلر مکاتب شاهانه‌نك نظامات موضوعه‌لرنده کرك سنجه وکرك امتحانجه مقرر اولان شرائطی ایفا ایلدکلری تقدیرده جمله‌سی بلا فرق وتمییز دولت علیه‌نك مکاتب عسکریه وملکیه‌سنه قبول اولنمسی محرر بولنیور . خریستیاندن ژاندارمه‌یه ضابط نصبی ایسه ذکر اولنان فرمان حکمنجه مکاتب عسکریه‌یه دخی خریستیان تبعه‌نك قبوللرینه وضابطلکه لازم اولان معلوماتی تحصیل واکمال ایلملرینه متوقف اولدیغندن حکومت سنیه ژاندارمه‌یه خریستیاندن ضابط تکلیفنی قبول ایلیه‌جك اولسه بونك فعله کلمسی بر چوق زمانه محتاج اوله‌جغنه دائر فرانسه سفیری موسیو قانبون طرفندن واقع اولان افادات موافق نفس الامردر . امور اداره‌ده بر نسبت معینه اوزره خریستیاندن مأمور استخدامی تکلیفی دخی نظر امعانه آلننجه بونك منشأ ومبناسی برلین معاهده نامه‌سنده مسطور اولوب بالاده عیناً درج اولنان آلتمش

ایکنجی ماده‌نك وجوده کتیردیکی بر وظیفهٔ مرمه‌در . فقط نسبت قاعده‌سی نص عهده مستند دکلدر . نسبت قاعده‌سی خدمات عمومیه‌دن استفاده‌ده اکثریت ملیت اساسنه مبتنی اولور ایسه بو اساس ممالك دولت علیه‌نك بعض جهاتنده مفید وبعض جهاتنده غیر مفید اوله‌جغی جهتله بوراسی وبرده او اساسك قبولی تأملی داعی واولابده سبق ایدن مطالعات قاصرهٔ کمترانهم تکراردن مستغنی ایسه‌ده سفرای ثلثه اولجه ویردکلری لایحه ومموراندومده خریستیان مأمورلرك عددی مأمورین مسلمه عددینك ثلثندن دون بولنمامسنی وحکومت سنیه ایسه ثلث نسبتی قصر ایتمك مقصدینه بناءً مأمودیتلر نفوس نسبت عمومیه‌سنه کوره اولمسنی تکلیف ایلش وبو حالده اختلاف واقع دولتلره کوره عموم مأمورینك ثلثان وثلثی نسبتندن وحکومت سنیه‌جه عموم نفوس اهالی نسبتندن عبارت قالمشدر . اشبو ایکی نوع نسبتك نتیجهٔ فعلیه‌سی تدقیق وموازنه وولایاتك معلوم اولان نفوسیله مقایسه اولندیغی کبی نفوس عمومیه نسبتی سفرانك تکلیف ایلدکاری ثلث وثلثان نسبتدن پك زیاده فرق حاصل ایتمدیکندن ومع هذا ولایات ستهٔ معلومه‌ده ساکن تبعهٔ غیر اسلامیه ایچنده ارمنی ، روم ، سریانی ، کلدانی ، نسطوری ، موسوی وقبطیلر دخی موجود اولدیغندن ثلث نسبتی تبعهٔ خریستیانیه‌نك بر صنفنه شامل اولمیوب تعداد اولنان صنوف غیر مسلمه‌نك کافه‌سنه عائد اوله‌جغی لازم الاخطار کورینور . شواسباب وتفصیلات کوز اوکنه آلندیغی کبی نظرهٔ واحده‌ده اختلاف مادهٔ واحده‌دن عبارت قالوب بو دخی قومیسیونه ترجمانلرك قبول وعدم قبولی بحثی اولمق لازم کلیور ایسه‌ده نظرهٔ اخراده مواد سته‌نك کافه‌سی مهم وبونلرك اهمیتنه وتعدیلنه متعلق اولمق اوزره بدایت مسئله‌دن بو کونه قدر صادر اولان ارادات وملاحظات سنیهٔ حضرت شهریارینك وجوب اذعانی مسلمدر . بناءً علیه یوقاریده درپیش اولنان تفصیلات مجرد مقام مقایسه‌ده عرض خاطرات قاصره‌دن وتکلیفات واخطارات دولیه‌یه دها زیاده مقابله ومدافعه‌ده تصادف اولنان مشکلاتی ارائه مقصدندن عبارت اولوب یوقسه بونلرك قبولی ویا آخر معامله اتخاذی هیئتجه مذاکره‌یه وارادهٔ سنیهٔ حضرت جهانبانی‌یه منوطدر . قالدیکه بو کون مکتوبیٔ خارجیه منیر بك وقرنای جناب پادشاهیدن عارف بك افندیلرك تبلیغات واقعه‌لرندن خارجیه ناظر سابقی سعید پاشا حضرتلری مأموراً انکلتره روسیه وفرانسه سفیرلری نزدینه کیدوب مواد خمسه‌نك بزم طرفدن مذاکره‌سنه

كيريشلمك شرطيله ترجمانلرك خارجيه نظارتى دائره‌سنه مراجعتله تبليغلرينى
اورايه اجرا ايتملرينى تكليف ايتمش وبو تكليف سفراى ثلثه طرفلرندن حسن
تلقى ايله دولت متبوعه‌لرينه يازلمش اولديغى آكلاشيليور . مشار اليه سعيد پاشا
وساطتيله واقع اولان تبليغك ماهيتى تدقيق اولننجه ايكى نتيجه ظاهر اولمشدر .
برى ترجمانلرك قوميسيونه مراجعتلرى تكليفنك ردى وديكرى بو ردك حسن
تلقيسى حالنده مواد خمسه‌يه متعلق اجوبهٔ سابقهٔ رديه‌مزك تعديلى ايچون مذاكره‌يه
استعداد رائه‌سيدركه خلاصهٔ نتيجتين ترجمانلرك خارجيه نظارتى دائره‌سنه مراجعتله
تبليغاتلرينى اورايه اجرا ايتملرى ديكر طرفدن قبول اولنميه‌جق اولور ايسه بزم
طرفدن دخى مواد خمسه‌نك مذاكره‌سنه كيريشلميه‌جكنى متضمن كورنمش ومشار
اليهما منير وعارف بك افنديلرك افاداتندن برى دخى سفراى مشار اليهم تبليغ
واقعى دولتلرينه ايصال ايتدكلرينى بيان ايله برابر كنديلرى سكز كونه قدر
بو ايشك مذاكره‌سنه كيريشميه‌جكلرينى علاوه ايلدكلرى مركزنده بولنمشدر .
بو حالده شيمديلك باب مذاكره مسدود اولمق لازم كليور . ديكر طرفدن ايسه
انكلتره ايلچيسى بو كون باب عالى‌يه كله‌رك وناظر پاشا حضرتلريله ثناورلرى مابين
همايون ملوكانه‌ده بولنمقلغمزدن طولايى خارجيه مستشارى نزدينه كيده‌رك مشار
اليه سعيد پاشا انكلتره سفارتنه ايكى كره عزيمتله برنجى ملاقاتنده اصلاحات
قوميسيونى خارجيه نظارتنك رياستى تحتنده اولمق اوزره ترجمانلرك قوميسيونه دكل
قوميسيون رياستنه مراجعت اولنمسنى دولتلر قبول ايدرلر ايسه حكومت سنيه دخى
مواد خمسه‌يى قبول ايدر ديه سويلديكى حالده ايكنجى دفعه كيديشنده اولكى
تبليغده ياكلشلق اولدى اكر دولتلر اصلاحات ماده‌سندن طولايى ترجمانلرك
خارجيه نظارتنه تبليغاتده بولنملرينى قبول ايدرلرسه دولت عليه‌ده مواد خمسه‌يى
قبول ايلر ديمش وكندوسى دخى مشار اليه سعيد پاشايه تبليغ اولى لونده‌يه يازديغى
كبى بونى‌ده بيلديره‌جك ايسه‌ده تكليف ثانى اصلا شايان قبول اولميه‌جغى جوابنى
ويرديكنى وشو جريان ايدن مكالماتى باب عالى‌يه تبليغه مجبور اولديغى سفيردن نقلاً
مستشار مشار اليه بو آقشام اوزرى خانهٔ عاجزى‌يه كاوب ناظر پاشا حضرتلرينه
وبعده ثناورلرينه افاده واهميت حال حسبيله تعجيله مجبور اولديغى علاوه ايلمشدر
بو افاداتك نفس الامره موافقتى تقديرنده ايسه طرف عاجزى‌يه واقع اولان بياناته
نسبتله منافات بديهيدر . چونكه مشار اليهما منير وعارف بك افنديلرك افاده‌لرينه

نظراً سعيد پاشا حضرتلرينك تبليغاتنده مواد خمسه‌نك بزم طرفدن قبولى ترجمانلرك خارجيه نظارتنه مراجعتلرينك قبوليله مشروط اولديغى حالده سفير مشار اليهك سعيد پاشا حضرتلرى جانبندن وقوعنى بيان ايلديكى تبليغ اول بشقه وتبليغ ثانى ايسه بشقه شكلده‌در . الحاصل انكلتره ايلچيسنك بو خصوصده‌كى تشبث وبياناتى اهميت مصلحته منضم اولديغندن ايشك هر جهتنك بين الوكلا مذاكره‌سى وبرده صدر اسبق كامل پاشا حضرتلريله سائر بعض ذواتك رأيلرى ترجمانلرك قوميسيونه مراجعتلرى اصلا قبول اولنمامسى مركزنده اولديغى بالواسطه اجرا بيوريلان تبليغات عاليه جمله‌سندن بولنمسيله بورالرينك دخى مشار اليهما حاضر اولدقلرى حالده مذاكره اثناسنده تأمليله بر قرار عاجل اتخاذى خصوصلرنده ارادهٔ سنيهٔ حضرت خلافتپناهى نه وجهله شرف متعلق بيوريلور ايسه اصابت آنده اوله‌جقدر وناظر مشار اليهك تقريرى لفاً تقديم اولنمشدر . خاكپاى همايون ملوكانه‌يه عرضى متمنادر افندم .

و فى ٨ ربيع الاول ٣١٢ و١٧ اغستوس ٣١١

صدر اعظم

امضا : سعيد

بشنجى دفعه صدارتده بولنديغم اثناده خارجيه ناظر سابقى سعيد پاشا صدارتك معلومات ورأيى منضم اولمقسزين طرف شاهانه‌دن انكلتره سفيرينه كونديريلوب حكومت نامنه بعض تبليغاتده بولنديغندن سفير مشار اليهك بوكا دائر باب عالى‌يه وقوع بولان بياناتنك ضبطيدر

[ص ٣٢٧]

Le 21 Août, 2 Sept. 1895.

A la première visite que Son Excellence Saïd Pacha fit à S. E. Sir Philippe Currie, l'ex-ministre des Affaires Etrangères dit à l'Ambassadeur d'Angleterre qu'il était chargé de proposer aux trois Ambassadeurs que si la Commission de Contrôle était placée sous la présidence du Ministre des Affaires Etrangères et si les Drogmans des Ambassadeurs faisaient leurs communications exclusivement par l'entremise du dit Ministre Président, le Gouvernement Impérial accepterait les cinq principaux points du projet de réforme présenté par les Ambassadeurs d'Angleterre, de France et de Russie.

Saïd Pacha engagea Sir Philippe Currie à transmettre à son Gouverne-

ment la proposition en question et désira en même temps, connaître à cet égard l'opinion de l'Ambassadeur. Celui-ci, tout en déclarant ne pouvoir exprimer un avis au nom de son Gouvernement, ajouta cependant qu'à son avis purement personnel la proposition ne lui paraissait pas trop acceptable, mais que néanmoins il s'empresserait de la communiquer à Londres.

Quelques heures après S. E. Saïd Pacha revient à l'Ambassade Britannique et dit à S. E. Sir Philippe Currie qu'il y avait eu erreur dans sa première communication, laquelle devait être redressée comme suit :

« Au cas oùla présidence de la Commission serait confiée au Ministre des Affaires Etrangères et où les Drogmans des Ambassades seraient chargés de s'adresser exclusivement au Ministre Président pour leurs communications, le Gouvernement Impérial serait disposé à *examiner* les autres points du projet soumis par les trois Ambassades. »

Sir Philippe Currie témoigna sa surprise de voir la propositon primitive modifiée de la sorte dans un si court espace de temps, fit entendre le déplorable effet qui se produirait à Londres et termina en déclarant qu'il pensait positivement que la chose ne serait pas du tout acceptable.

مجلس وکلا مضبطه‌سی صورتی

[ص ٢٨٥]

اناطولیده واقع ولایات ستهٔ معلومه‌نك اصلاحاتی ایچون انکلتره وروسیه وفرانسه سفارتلرندن مایس افرنجینك اون بری تاریخیله بر مموراندوم وبر لایحه ویرلمش وبوكا طرف حکومت سنیه‌دن مایسك یکرمی اوچنده واقع حزیران افرنجینك دردی تاریخیله برجواب شفاهی اعطا قلنمش ایدی. اشبو جواب شفاهینك عدم کفایتی سفارتلر طرفندن بیان قلنمسنه مبنی خارجیه نظارتندن حزیران افرنجینك اون یدیسی تاریخلی بر تذکرهٔ شفاهیه ویرلمشدرکه اساساً مدلولی لایحه ومخطره‌نك قوانین ونظامات موضوعهٔ دولت علیه‌یه مغایر اولمیان مواد واحکامی اساساً قبول ایدلدیکنی وفقط مذکور لایحه ومخطره‌نك تدقیق ومباحثه‌یه محتاج اولان بعض نقاط وتفرعاتی استثنا اولندیغنی ودولت مشار الیهمك اجرا آته دائر صلاحیتلری داخلنده مناسب صورتله بر دیه‌جکلری اولدیغی حالده اصول معتاده‌سی اوزره ترجمانلری واسطه‌سیله خارجیه نظارتنه ایفای تبلیغات ایلرینی ووظیفه‌سی

منحصراً موقع فعل واجرایه قونیله‌جق اصلاحاته دقتدن وانلری تفتیشدن عبارت اولمق اوزره هر وجهله تحسینه شایان بر مأمور تعیین ایدیله‌جکنی ودولت علیه مجرد عدالت ومساواتی بحق وقایه ومحافظه ایلك ایچون تشکیلات اجراسنده تبعه‌سنك نفوسی نسبتنه رعایةً حرکت ایلیه‌جکنی مبین ومذکرهٔ شفاهیهٔ مذکوره‌نك نسخهٔ محفوظه‌سی طرف عاجزانه‌مزدن ممضادر. بونك اوزرینه لایحه ومخطره‌لرك اساساً قبول ایدلدیکی بیان اولنان ماده‌لری هانکیلریدر وتدقیق ومباحثه‌یه محتاج کوستریلان نقاط وتفرعاتی دخی کذلك هانکیلریدر سفرای ثلثه طرفندن سؤال اولنمش واشبو ایکی قسمه متعلق موادی تعیین ایلك اوزره عدلیه وداخلیه وخارجیه ومعارف ناظرلری وصدارت مستشاری پاشالردن مرکب بر قومیسیون تشکیل اولنوب قسمین مذکورینه عائد مواده دائر قومیسیوندن تنظیم وبا مضبطه اعطا قلنان لایحهٔ متقابله که بر نسخه‌سی کذلك طرف بندکانه‌مزدن ممضا ومصدق اوله‌رق عرض عتبهٔ سنیه قلنمشدر. اول لایحهٔ متقابله‌نك خارجیه نظارتندن تنظیم اولنان ترجمه‌سی نظارت مشار الیهادن اغستوس افرنجینك اون اوچی تاریخنده سفرای مشار الیهمه تبلیغ ایدلمش وانك اوزرینه دخی ایلچیلر طرفندن بعض استیضاحات وقوع بولمغله اغستوس افرنجینك اون یدیسی تاریخیله طرف نظارتدن سفرای مشار الیهمه ایضاحات لازمه ویرلمشدر لایحهٔ متقابله‌مزك حسن تلقیسی ایچون دول ثلثه قابینه‌تولری وبوراده‌کی ایلچیلری طرفلرندن ایقاع اولنان مشکلاته مبنی مذکور قابینه‌تولر نزدنده تشبثات مؤثره ومقنعه اجرا وحکومت سنیه‌نك استناد ایلدیکی معاذیره دائر توضیحات اعطا ایتملری ایچون بالایجاب وعلی التوالی سفرای سلطنت سنیه‌یه تعلیمات واضحه ومؤکده ویرلدیکی کبی بوراده‌کی سفرانك افکارینی دولت علیه‌نك افکارینه اماله ایتمك اوزره طرف اشرف حضرت خلافتپناهیدن سفرای مشارالیهم عندنده وسائط مخصوصه ایله انواع اقدامات عالیه صرف بیورلمش واثر عالئ جناب جهانبانی‌یه اقتفاءً ووظائف حمیت ومأموریتنه بناءً باب عالیجه دخی ایفای مساعی قلنمش اولدیغی بیان واشاده وعلی التوالی سفرای دولت علیه‌یه ویرلمسنه لزوم کورینان تعلیمات و بوراده‌کی سفیرلر ایله واقع اولان مکالمات بر چوق مکاتبات ومعروضاتی محتوی اولمغله تفصیلاتی ومساعئ واقعه‌نك درجاتی آنلره مراجعتله ثابت اوله‌جغی علاوه قلندقدن صکره چونکه انکلتره باش وکالتنه کلمش اولان لورد سالیسبوری انتخابلرده یوز یتمشه قریب زیاده رای قزانمش اولوب بودرجه

اکثریت استحصالنك ایسه همان بر عمره یقین زماندن بری امثالی اولمدیغندن مشار الیه آکا اعتراراً لورد روزبری قابینه‌سندن کندیسنه منتقل اولان مسلکی ودول ثلثه تکالیفنی تأیید وبر طرفدن دخی برلین معاهده نامه‌سنك آلتمش برنجی ماده‌سی وولایات سته اصلاحاتی ایچون دولتلره حق تفتیش ونظارت ویردیکنی وسفرای ثلثه‌نك مموراندوم ولایحه‌لری کوریلور ایکن درمیان اولندیغی اوزره تکالیف واقعه اقل تکلیفات ایدوکنی بیان ایله مذکور لایحه ومموراندومك اعطاسندن صکره بحثی کذر ایدن مختلط قومیسیونله حکومت سنیه‌یی تهدید ایتمکده بولنمش ودیکر طرفدن پترسبورغ قابینه‌سی نزدنده دخی وقوع بولان تشبثاته علاوة مطالب دولت علیه‌نك ترویجنه اماله افکاره صرف مجهود اولنمسی حقنده پترسبورغ سفارت سنیه‌سنه کوندریلان تلغرافنامهٔ نظارته اخیراً دخی آلنان جوابدن پرنس لوبانوفك استعمال ایتدیکی لسان حقوق دولت علیه‌یه منافی تکلیفاتده بولنمدیغی مقدمه‌سیله برابر پرنس مشار الیهك نتیجهٔ افادهٔ صریحه‌سی انکلتره تکلیفنك تأییدی مرکزنده اولدیغی آکلاشلمسیله بو ماده تضاعف مشکلاته دلالت ایتمش ایدی . فقط فرانسه سفیری لایحهٔ متقابله‌مزده رد اولنمش اولان مواد سته‌یی موضوع بحث واعتراض ایتمسیله بوندن مواد مذکوره طرف حکومت سنیه‌دن قبول اولنور ایسه ایش تسویه اولنه‌جغی امیدی حصول بولدیغی کبی فرانسه خارجیه ناظری موسیو هانوتو آغستوس افرنجینك یکرمی اوچنجی کونی پارس سفیری ضیاپاشا ایله واقع اولان مکالمه‌سنده اکر دولت علیه بلا تأخیر یاپمق نیتنده اولدیغی شیلری آچیقجه بیان ایده‌جك اولور ایسه بونلری بالتدقیق او بابده‌کی صورت فکر ومطالعه‌سنی بزه بیلدیره‌جکنی افاده ویاپمغی تعهد ایده‌جکمز شیلر لایقیله آکلامدقجه لورد سالیسبوری‌یی حقمزده دها ایی حسیات اظهارینه سوق واماله ایچون مشار الیه نزدنده برکونه تشبث اجرا ایده‌میه‌جکنی علاوه ایلیوب بودخی یوقاریده بیان اولنان امیدی بر درجه‌یه قدر مؤید کورونمش وکچن پازار کونی خارجیه ناظری پاشا بو ایش ایچون تکراراً سفرای ثلثه‌یی کوروب آنلردن روسیه ایلچیسی پترسبورغ سفارت سنیه‌سنه نظارتدن تلغرافنامه کوندرلمك قیدیله هر نه قدر شمدیلك باب عالی ایله مذاکره‌یه کیریشامکه تعلیمات آلمش ایسه‌ده دولت علیه‌نك واقع اوله‌جق تکالیف ومطالبنی دولت متبوعه‌سنه بیلدیره‌جکنه دائر ناظر مشار الیهه اعطای تأمینات ایتمشدر . وشو حالات اقتضا سنجه مواد ستهٔ مبحوث عنها حقنده کمال دقتله اعمال افکار ایدلمسی لازم کلمشدر.

اشبو آلتی ماده دخی حبسخانه‌لره دائر تكليف ايله ناحيه مديرلرينك نصبی اولميوب انتخابی اولمسی وژاندارمه وپوليسه خرستياندن ضابط ادخالی ووالیلكلرله متصرفلقلرك غيری مأموريتلرده خريستيان دخی استخدامی ونواحيده قوريجيلر بولنمسی ومموراندومده كوسترلديكی اوزره اقتضا ايلديكی حالده ترجمانلری واسطه‌سيله سفارتلر طرفندن قوميسيونه اعطای معلومات واجرای تبليغات اولنمسی خصوصلرندن عبارت اولديغی واقع اولان افادات وتوضيحاتدن آكلاشلمشدر . خصوصات مذكوره‌نك هر بری ايچون عريض وعميق وتكرار علی التكرار ميانهٔ بندكانه‌مزده اجرا ايديلان مذاكره وتدقيق نتيجه‌سنده حقوق عدالتی حقوق انسانيه‌ايله توفيق ايچون حبسخانه‌لرك انتظامنی دولت عليه قريم محاربه‌سی عقبنده قرارلشديروب اصلاحات فرمان عاليسيله اعلان واشبو فرمان عالی‌يی پارس قونغره‌سنه تبليغ ايتمش وناحيه مديرلكلرينك تأسيسی عالی پاشا ومحمود نديم پاشانك زمان مأموريتلرينه مصادف اولان نظامنامه‌لره مستند ومديرلرك انتخابله اولمسی حقنده فقرهٔ صريحه موجود اولمسيله بونلرك قبولی جای تردد بيله اولميوب واو جهتله مواد ستهٔ نظرهٔ واحده‌ده درت ماده‌يه تنزل ايليوب آنلرك دخی ماهيات وحقايقنه كيرلنجه يوقاريده بيان اولنان اصلاحات فرمان عاليسنده تبعهٔ دولت عليه‌نك جمله‌سی هر هانكی ملتدن اولور ايسه اولسون دولتك خدمت ومأموريتلرينه قبول اولنه‌جقلری مصرح اولدقدن بشقه برلين عهد نامه‌سنك آلتمش ايكنجی ماده‌سی ممالك عثمانيه‌نك هر طرفنده اختلاف دين ومذهب هيچ كيمسه ايچون امور ملكيه وپولتيقيه وصنعت عموميه‌ده ومأموريت وشرفه نائليتده مانع عد اولنميه‌جغنی كذا مصرح اولديغندن وبكجی وقوريجيلر ايسه ادارهٔ عموميهٔ ولايات نظامنامه‌سنك آلتمشنجی ويوز طقوزنجی ماده‌لرينه واصول محاكمهٔ جزائيه‌نك مواد مختلفه‌سنه مستند وعابدين پاشا طرفندن قرار دولتله ويريلن نوطه ايله مؤيد اولمغله برابر وظيفه‌لری هر دولتده جاری اولديغی كبی مزارع ومواشیٔ قرانك محافظه‌سنه نظارتدن عبارت اولمق امر طبيعی اوله‌رق شايد بونلر محتملات واقعه‌دن اولديغی اوزره مليس حالنه كيرمك ايستر وحكومت عليهنده بولنه‌جق اولورلر ايسه هم بوصنفی وهمده وظيفه‌لرينی ابطاله حكومت سنيه‌نك اقتداری وبونك امكانی بديهی اولديغندن ومع مافيه احتياطاً بعض تقييدات وتحديدات علاوه‌سی‌ده ممكن بولنديغندن مواد ستهٔ مذكوره‌نك اهمی اولان قوميسيون حقنده قيود

احترازیهٔ لازمه علاوه‌سیله بونلرك حکومت سنیه طرفندن قبولنه برآن اول بیان موافقت اولنمسی حالاً وزماناً متحتم والزم کورنمش وبو بابده اجرا ایدیله‌جك تکلیفات وافاداتمزك وجه آتی اوزره اولمسنده اتحاد افکار حاصل اولمشدر . شویله‌که اولا ترجمانلر طرفندن قومیسیونه وقوعبوله‌جق اخطارات وتبلیغات ولایات معلومه‌ده اجراسی دولتجه قرارکیر اولان اصلاحاته منحصر قالوب انك خارجنه تجاوز ایده‌میه‌جکدر . ثانیاً اهل اسلامدن اولمسی لازم کلان والی ومتصرفلر مستثنا اولمق اوزره خریستیان مأمورلر نفوس اهالی نسبتنده نصب وتعیین قلنه‌جقدر . ثالثاً هر ناحیه‌ده کوی بکجیلری بولنه‌جقدر . بونلرك عددی والیلر جانبندن تعیین اولنه‌جق وهر ناحیه‌ده بکجیلر بش کشی‌یی تجاوز ایتمیه‌جکدر . وبونلر دخی اهالیسی مختلط اولان ناحیه‌لرده بالطبع مختلط اوله‌جقدر . اشبو کوی بکجیلری ناحیه مجلسی طرفندن انتخاب ایدیله‌جك واونیفورمه‌لری وسلاحلرینك نوعی دائرهٔ عسکریه طرفندن قرارلشدیریله‌جقدر . رابعاً حبسخانه‌لر حقنده نظامات موجوده تمامیله تطبیق واجرا اولنه‌جقدر . خامساً پولیس وژاندارمه‌ده خریستیان ضابط بولنه‌جقدر . سادساً ناحیه مدیرلری موجود اولان نظامنامه‌یه توفیقاً نواحی مجلسلری اعضاسی ایچندن انتخاب قلنه‌جقدر . موافق ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی بیورلدیغی حالده مواد ستهٔ مشروحه‌نك اشبومطالعات عاجزانه‌مزه توفیقاً خارجیه نظارتندن دول ثلثه مشار الیهم سفراسنه تبلیغیله برابر لوندره وپترسبورغ وپاریس سفارت سنیه‌لرینه دخی اشعاری وانکلتره ایلچیسی کندیسنه واقع اوله‌جق تبلیغاتك تحریری اولمسی لزومنی بیان ایتمکده اولدیغی نظارتك افاده‌سندن آکلاشیله‌رق بو تبلیغاتك اجراسی تقرر ایتدیکی حالده تحریراً ایفاسنده بر محذور اولمامغله سفیر مشار الیهه تحریراً بیان کیفیت ایدلمسی واهمیت وعاجلیت مصلحته مبنی تبلیغات مذکورده‌ده تأخر وقوعه کلمامسنك نظارت مشار الیهایه توصیه‌سی بالاتحاد تذکر وتنسیب قلنمغله اوبابده وقاطبهٔ احوالده امر وفرمان حضرت ولی الامر افندمزکدر

فی ١٣ ربیع الاول سنه ١٣١٣ وفی ٢٣ اغستوس ٣١١

ارادهٔ سنیه صورتی

[ص ۲۸۵]

اشبو صورت مصدقه‌نك اصلی اولان مجلس مخصوص وکلانك ۱۳ ربیع‌الاول ۳۱۳ تاریخلی و ۵۹۳ نومرولی مضبطه‌سی منظور عالی اوله‌رق مضبطهٔ مذکوره‌نك تقدیمنه دائر اولان ۱۳ ربیع‌الاول ۳۱۳ تاریخلی و ۵۹۲ نومرولی تذکرهٔ سامیهٔ صدارتپناهیلرینك صورت مصدقه‌سنه هامش ترقیمیله دخی تبلیغ ایدلدیکی اوزره بروجه تذکر واستیذان ایفای مقتضیاتی خصوصنه ارادهٔ سنیهٔ جناب خلافتپناهی شرفتعلق بیورلمش وفقط ناموس وصداقتلری مجرب اولمیان خریستیانلردن ژاندارمه‌یه ضابط تعیین اولنمسندن بغایت توقی ایدلمسی وخریستیانلردن نفوس نسبتنده استخدام ایدیله‌جك ژاندارمه ضابطانك وپولیس وکوی بکجیلرینك ارمنی قومیته‌لری طرفندن اجرا ایدیلان تحریکات وافساداته قاپیلوب وظیفهٔ مأموره‌لرینی سوء استعمال ایله خلاف صداقت وانسانیت اوله‌رق علما ومشایخ وسائر اهالیٔ اسلامیه‌یه غدر وحقارت ومفسد واختلالجیلره معناً ومادةً معاونت ایتملرینه فوق‌العاده دقت وبویله بر حرکتده بولندقلری حالده قانوناً حقلرنده لازم کلان معامله‌نك اجراسی طبیعی اولوب شاید بو مثللو حال وحرکتلری توالی ایده‌جك اولور ایسه او تقدیرده‌ده دولت علیه‌نك دول ثلثه‌یه تبلیغ کیفیتله دول مشار الیهم سفراسنی مذاکره‌یه دعوت ایتمك حقنی محافظه ایتملك ماده‌سنك شرط اتخاذ اولنمسی وژاندارمه‌ده استخدام اولنه‌جق خریستیان ضابطلرك درجه‌سی مضبطه‌ده مع التأسف تعیین وتصریح ایدلمامش اولدیغندن بونك ایلروده سوء استعمالدن وقایه‌سنه پك زیاده اعتنا ایدلمسی وبرده دول ثلثه سفراسی اولجه حقوق حکمداری واستقلالیت دولت علیه‌یی مخل تکالیفده بولنمق خاطر وخیاللرینه بیله کلمدیکنی دولت متبوعه‌لری نامنه درمیان ایتمش اولدقلری کبی سفرای مشار الیهمك دولت متبوعه‌لری نزدنده‌کی سفرای سلطنت سنیه‌یه دخی دول مشار الیهم طرفندن بو یولده بیاناتده بولنلمش وآنلرك بو سوزلری دولتجه سند اتخاذ اولنمش اولدیغندن ایلروده ذکر اولنان ولایات سته‌نك هیچ بر امتیاز شکل وحالنی اکتساب ایده‌مامسی لازم کاوب بالعکس اویله بر شائبه ظهورنده دولت علیه دول مشار الیهمك سند اتخاذ اولنانا شبو بیاناتندن استفاده ایده‌جکنك نظر

اعتبـارده طوتلمسى وكنديلرينه تبليغ ايديله‌جك مواد معروضـه‌نك طرفنه تحريراً تبليغنى انكلتره سفيرى طلب ايتمش ايسه‌ده ابتدادن شمدى‌يه قدر بو ماده دول ثلثه ايله كورلديكندن ديكر ايكى دولت سفراسنه شفاهاً تبليغات اجرا ايديلوبده يالكز سفير مشـار اليه حقنده بويله بر معامله‌ء اسـتثنائيه اجراسى مناسب اوله‌ميه‌جغندن بوراسنك كندوسـنه تفهيميله طلب واقعدن صرف نظر ايتديرلمسـنه اعتنا وشايد مشار اليه بوبابده اصرار ايده‌جك اولور ايسه اوحالده روسيه وفرانسه سفيرلرينك انكلتره سفيرينى كنديلرى كبى تبليغات واقعه‌يى شـفاهاً تلقى‌يه اماله ايتلرى خصو-صنك مشار اليهمايه افاده وانبا قانمسى دخى امر وفرمان همايون حضرت پادشاهى جمله‌ء جليله‌سندن بولنمش اولمغله اولبابده

فى ١٥ ربيع الاول سنه ٣١٣ وفى ٢٥ اغستوس سنه ٣١١

امضا : سركاتب حضرت شهريارى
تحسين

آوستريا سفيرينك مكتوب خصوصيسى

[ص ٢٧١]

AMBASSADE
D'AUTRICHE-HONGRIE

Buyukdéré, 11 Septembre 1895.

Personnelle

Chère Altesse,

J'ai été exprès chez Sir Philippe pour appuyer auprès de lui une entente prochaine sur la base des dernières ouvertures de la Porte concernant les réformes pour les six provinces de l'Asie Mineure. J'ai l'impression que Sir Philippe fera de son mieux pour parvenir à ce résultat mais qu'il attend encore des instructions.

Je vous prie, Altesse, de considérer cette communication comme absolument personnelle.

Veuillez agréer, Altesse, les assurances de ma très haute et sincère considération.

(signé) CALICE.

صدارتدن مابين باش كتابتنه تذكره

[۲۰۷ نجى صحيفه ايله ۳٥۷ نجى صحيفه‌نك بر اشارتلى شرحنه نظر]

سعيد پاشالرله عاكف ونافذ پاشالرك جمعه‌دن اول عزيمتلرى امر وفرمان بيورلمش اولديغندن ايجابنك اجراسى خصوصنه دائر زيور غلهٔ اعزاز اولان تذكرهٔ عليه‌لرى مآلى رهين ايقان ثناورى اولوب مشير سعيد پاشايه يارينكى پنجشنبه كونى محل مأموريتنه عزيمت ايلمسى بالذات افاده اولنمش اولديغى كبى كاتب سعيد پاشا دخى يارينكى كون متهئ عزيمت اولوب پوسته واپورى جمعه كوننه مخصوص بولنمسى جهتله ترسانه‌دن ركوبنه واپور دخى تعيين ايتديرلمش اولديغندن مشار اليه دخى مركز مأموريتنه عزيمت اوزره بولنمش وعاكف پاشا دخى يارينكى كون روبراه عزيمت اوله‌جغى كبى نافذ پاشايه دخى جمعه‌دن اول يوله چيقمق اوزره تذكره يازلمش اولمغله اولبابده اراده افندمكدر .

فى ۱۱ جماذى الاخره سنه ۱۲۹٥ صفوت

جلد اول نهايت بولدى.

لاحقه — متن خاطراتده بيان اولنان وقايع مخصوصه‌دن برى انكلتره سفارتنه وقوع بولان مراجعت اضطراريه‌در. بو مراجعتدن صكره سرايجه ترتيب اولنوب پترسبورغ سفارتنه كونديريلان تلغرافكه مسوده‌سى كاتب ثانى احمد عزت بكك خطيله‌در وهرجهتى، على الخصوص مملكتنك اصلاحاتنه چاليشان بر آدمى بر دولت اجنبيه‌يه سعايتى شامل اولمسى جالب نظردر، محتوياتنه كسب اطلاع اولنورسه منافع وطن يولنده صرف ايتديكم حسن خدمته مقابل حقمده نه درجه غيظ حاصل اولديغى وآنى فعله كتيره‌بيلمك ايچون نه مثللو تصنيعات اختيار ايدلديكى‌ده ظاهر اولور. بناءً عليه ذكر اولنان مسوده‌نك قسماً فوطوغرافيسى صحيفهٔ آتيه‌يه علاوه اولنمشدر.

خطا وصواب جدولی

متن خاطراتده مندرج وثائق نومرولرینك بعضلرنده سهو وقوع بولمشـدر. یاکاشلر خاطرات قسممنك طبعی ختام بولدقدن صکره اکلاشلمغله تصحیحلری ممکن اولهمدی . بناءً علیه وثائق قسـمنده صورتلرك بر طاقمه قارشـولقلی رقملر قونیلهمیوب صحیفه رقملریله اکتفا اولنمش ودیکر طبع سهویاتی زیردهکی جدولده کوسترلمشدر.

صحیفه	سطر	خطا	صواب
٣	١٢	کیدهرك	کیرهرك
٤	١٤	ایالتنه	ایالتلرینه
١٩	١٩	نحصه	محضه
٢٠	١٤	نهی	منهی
٣١	٢٥	فوطوغرافی	فوطوغرافیسی
٣٧	٦	رئیسلر ایله	رئیسلریله
٤١	٦	ایرتسی کونی	بر آی صکره
٤٤	٢٦	نصف اللیل	نصف الیل
٤٦	٤	لایحهٔ مفله	لایحهٔ مفصله
٤٧	٥	٣٤٠ ملیون	٣٤ ملیون
٤٧	٢٥	شمدیکی تنزیل	شمدیکی مقداره تنزیل
٤٨	١١	بالذات یا بالواسطه مخابره	بالذات مذاکره یا بالواسطه مخابره
٥٦	١	شو اساسك	شو اساسی
٥٦	٣	طانمسی	طانیمسی
٥٨	١٧	من غیر روایهٍ	من غیر رویهٍ
٥٨	١٧	تعرض	اغرض
٧٥	١٩	خارجیه ناظرلری	خارجیه ناظری
٨٧	٤	تشهیر سلاحی ایلری کوتور- ملری	تشهیر سلاحی ایلری کوتورمه ملری

صحیفه	سطر	خطا	صواب
۱۰۲	۱۵	معاتبات ومطالعات ایله ممزوج برچوق مطالعات	معاتبات ومطالعات ایله ممزوج برچوق شیلر
۱۰٤	۱۱	خط.	خط حرکت.
۱۰٦	۹	بیورلدی.	بیورلمدی.
۱۲٦	۲۰	اجرا ایدرز ۱۳۰۰ سنهٔ مجریه‌سی	اجرا ایدرز بوده ۱۳۰۰ سنهٔ مجریه‌سی
۱۲٦	۱٦	مشارالیها	مشار الیهمایه
۱۲۸	۱۳	ضمان وتعهد ایتمیه‌جکاردر	ضمان وتعهد درعهده ایتمیه‌جکاردر
۱۳٦	۱٤	قونغره مجلس دولیسنه	قونغو مجلس دولیسنه
۱۵۳	۲٦	قونسلوسخانه‌لردن اصولاً	قونسلوسخانه‌لردن امتناع وقوعنده اصولاً
۱٦۰	۱۲	مکاتب عالیهٔ خصوصیه	مکاتب عالیه وخصوصیه
۱٦۱	۱۹و۱٦	ناوس السلطنة العظمی	ناموس السلطنة العظمی
۱۹۵	۱۳	دائمی فوق العاده	دائمی وفوق العاده
۱۹۵	۱۳	قوهٔ حاضریه‌نك	قوهٔ حضریه‌نك
۲۰٤	۱۵	دارالعلوم	دارالعلومه
۲۰٤	۱۹	دارالعلوم مکاتب سلطانیه‌یه	دارالعلومه مکاتب سلطانیه
۱۰٤	۱۹	دارالفنون دخی مکاتب رشدیه‌یه	دارالفنونه دخی مکاتب رشدیه
۲۱۹	۸	عقد اتحاده	عقد اتحادده
۲۲۷	٦	استانبوله عودتمدن	استانبوله عودتندن
۲۳٤	۱۵	وقوعاتندن بی‌طرفانه	وقوعاتندن طولایی بی‌طرفانه
۲۷۱	۲۸	اوراق متممه بیانده	اوراق متممه میانده
۲۹۳	٤	فوطوغرافی	فوطوغرافیسی
۳۰۳	۱۹	نصف اللیله	نصف الیله
۳۰٤	۲۰	ایچمزدن	ایچمزده
۳۰٤	۲٤	یاخود مضرات دکلدر	یاخود موجب مضرات دکلدر.
۳۵۵	۱٦	نصف اللیلدن	نصف الیلدن

صحيفه	سطر	خطا	صواب
٣٩٤	٢٣	انواع درجاتى	انواع ودرجاتى
٤٢٩	١١	غير قوميتدن	غيرت قوميتدن
٤٣١	١٩	منافع صحيحهٔدولته ادارهسى	منافع صحيحهٔ دولته كوره ادارهسى
٤٧٥	١	دونماى ملوكانهنك مكملاً ومنتظماً اجراسنه	دونماى ملوكانه اصلاحاتنك .مكملاً ومنتظماً اجراسنه
٤٨٠	٠٠	نعم الملوك	نعم الملك
٤٩٦	٢٣	محتوياتندناولديغندنوحبش	محتوياتندن وحبش
٤٩٦	٢٥	اهميت فوق العاده ايجابنجه	اهميت فوق العادهسى ايجابنجه
٥٠٧	١٠	نظرله باقهجقلرى يعنى	نظرله باقهجقلرى مجهول يعنى
٥٦١	٢٠	بقا وعدم بقاسى وبلغارستان	بقا وعدم بقاسى بلغارستان
٥٦٢	٣	بصيانته	بصيانة
٥٦٤	١٠	بقاياسندن غيرى	بقاسندن غيرى
٥٧٠	١٠	اجتماعات مساعده	اجتماعاته مساعده
٥٧١	٤	روشنى	روشى
٥٩٢	٢٦	منافع صحيحيهسى	منافع صحيحهسى
٦٠٢	٢٣	وظائف حميت ومأموريتنه	وظائف حميت ومأموريته
٦٠٣	٢٠	شيلر لايقيله اكلامدقجه	شيلرى لايقيله اكلامدقجه
٦٠٨	٤	زيور غلهٔ	زيور املهٔ

